
6
15 L
45

JOHANNES SELDENUS. Armig.

J. C. [illegible] sculp.

TITULI HONORUM.

PARS SECUNDA.

 CAP. I.

1. Varii Tituli Hæredis vel Successoris manifesti in Imperio inde ab initio Romanæ Monarchiæ, & primo de Principe Juventutis.

2. Initium & continuus usus Tituli Cæsar, *communicatus Hæredi Manifesto vel Successori in Imperio.*

3. Creatio & Insignia Cæsarum, *qui fuerunt Successores Manifesti; nec non quædam de eorum potentia.*

4. Titulus vel nomina Princeps Juventutis, *ac* Nobilissimus, *istis Cæsaribus attributa.*

5. Dignitas varia Nobilissimi, *qui fuit infra Cæsarem.*

6. Cæsaris *titulus mutatus in Orientis Imperio;* Sebastocrator & Despota *quid illic.*

7. Rex Italiæ, Rex Germaniæ, & Rex Romanorum *dicti sunt Successores Manifesti in Imperio Occidentali.*

8. Comes & Dux: *Prærogativa* Comitum, *qui sunt Honorarii vel Officiales, vel utrumq; in Imperio antiquo.*

9. Diploma creationem Comitis ex priori ordine tradens circa Ann. Christi D. Scriptum.

10. Diploma, Creationem Comitis ex priori ordine qui etiam Consistorialis *fuit, exhibens.*

11. Diploma explicans creationem Comitis Sacrarum largitionum.

12. Comitis Rerum Privatorum.

13. Comitis Patrimonii.

14. Comitis Archiatorum.

15. Comitis Provinciæ.

16. Comitis Syracusanæ Civitatis.

17. Comitis Neapolitani.
18. *Comitis ex posteriori ordine, gubernantis Civitates.*
19. *Comes Gothicus audiens & determinans Gothorum lites.*
20. *Diploma quo Dux Provinciæ creatus est.*
21. *Insignia Comitum & Ducum in Imperio olim. Officiales quoque qui ipsis vel paruerunt, vel immixti, vel superiores fuerunt. Et in specie præsidia, insignia, regimen, officialesq; in hac Britannia Insula, cum duos haberet Comites & Ducem unum sub Romano Imperio vetusto.*
22. *Opinio quorundam Dignitates Comitis & Ducis ex veteri Germanorum consuetudine derivantium.*
24 *Duces Feudatarii in Imperio, & in specie quatuor.*
23. *Initia* Feudorum; *& quomodo Dignitas Comitis nec non Ducis Feudalis ac Hæreditaria in Imperio, facta fuerit.*
25. *Mos antiquus* investiendi Duces *aliosq; Principes in Imperio per Vexilla; sceptra etiam nonnunquam tradita Ecclesiasticis Personis feuda accipientibus.*
26. *Formula Creationis vel Investituræ Ducum à Paulo II. Pontifice præscripta.*
27. *Ducum insignia, & in specie ipsorum Pileus atque Corona.*
28 *Diploma Creationis* Ducis Austriæ.
29. *Diploma Creationis, quo* Jacobus de Croy Episcopus Cameracensis *factus est Dux* Cameracensis *à Maximiliano I. & illud quo* Castruccius de Antelmellis *creatus est Dux* Lucanus *à Friderico III.*
30. *Titulus* ArchiDucis; *& Corona ArchiDucum Austriæ;*
31. Magnus Dux, *ejusq; Tituli initia ap. Duces* Florentinos, *juxta Bullam Pii V. cum coremoniis in prima creatione usurpatis.*
32. *Varia* Comitum, Grafen/ *genera; & primo* schlechte Grafen/ *vel illi qui simpliciter* Comites, Grafen/ *dicuntur sine additamento.*

33. Comi-

33. Comites Palatini *& primo origo Tituli* Palatinus, *prout feudalis est.*

34. *Feudalis titulus* Palatini *in Imperio Francorum & Germanorum.*

35. Comites Palatini Rheni.

36. *Personalis Titulus* Comitis Palatini: *ex primo de iis, qui assumunt Titulum hunc postquam Legem civilem XX. docuerunt annos.*

37. *De iis qui tales creantur* Comites Palatini *per diploma & primo de singulari titulo* Comitis Palatini, *cum servitiis in* Laterano *ad Coronationem Imperatoris Romanam.*

38. *De potestate creantis alios Comites Palatinos personales per diploma cum Bulla Pauli III. P. Referendarios curiæ Romanæ in illam evehentis dignitatem, præter alia specialia Pontificia Dignitatis hic exercita. Varius etiam stylus nec non nomina ejusmodi Comitum.*

39. *Limitationes ejusmodi Diplomatum.*

40. *Varia privilegia iisdem inserta cum integra formula Diplomatis, quo ejusmodi Palatinus Comes à Rudolpho II. creatus est. Privilegia quoq; ejusmodi Comitum restricta per Bullas Pii IV. & V.*

41. Doctor Philosophiæ & Medicinæ *creatus ab isto Comite Palatino.*

42. Laurus Poetis *traditur à Comite Palatino.*

43. *Initia Laureæ coronæ Poetis traditæ, ejusque usus recentior.*

44. Notarii Publici *à Comitibus Palatinis creati, ejusque exemplum in potestate delegata Priori Wigorniensi, nonnulla etiam de æstimio Tituli hujus personalis.*

45. *Origo varia Comitum Palatinorum, & cur Feudalis Titulus derivatur ex Francorum Imperio, Personalis vero ex Imperio Romanorum antiquo.*

46. *Titulus* Comes Sacri Imperii *in genere concessus absque relatione ad Feudum vel Comitatum.*

47. *Titulus* Marchionis Marck-Grafe/ vel Comitis Limitanei.

48. Land-Grafe/ Comes Provincialis.
49. Burg-Grafe/ Comes Castrensis.
50. Waiwod.
51. *De* Baronibus *eorumq; diversis nominibus in Imperio ut* semper frey/ Frey-Herren/ Freyen/ ꝛc.
52. *Origo vocis* Baro: Banner-Herr.
53. *Titulus* Principis Fürst/ *varie usurpatus,*
54. Chur-Fürst/ Elector.
55. *De Capitaneis & Valvassoribus.*
56. Ritter geschlagen. Equites percussi: *& primo de personis ex antiqua lege hic idoneis.*
57. *Privilegia ejusmodi Equitum in Imperio.*
58. *Origo eorum.*
59. *Ceremoniæ variæ in creatione horum Equitum.*
60. *Ceremoniæ cum Eques crearetur VVilhelmus Comes Hollandiæ, in Imperatorem electus.*
61. *Formula receptionis in hunc ordinem ex Pontificali Romano.*
62. *Personæ hanc dignitatem conferentes.*
63. Armiger, Wapener.
64. *Tituli infra Principes subordinatos in Imperio, ex subinfeudatione accepti, vel aliter.*
65. *Generalis enumeratio statuum in Imperio.*

V Math. Stephani de Jurisdict. lib. 3. Part. 1. cap. 3. §. 60. &c.

TItulos secundæ Partis dividimus juxta Regna, quibus proprii sunt. *Imperium vero Angliæ, Galliæ, Scotiæ, Hiberniæ & Hispaniæ* in hac divisione primario considerantur. Incipim9 ab *Imperio*; tituli *Poloniæ* & *Bohemiæ*, aliorum quoq; vel Imperio vicinorũ vel immixtorum seqvuntur illud. Intelligimus autem per Titulos *Imperii* in hanc Partem reservatos, quorum creatio seu origo est vel ab *Imperatore*, vel à Papa, Papa enim Imperialem exercens hic authoritatem, & autoritas ipsa ab *Imperatore* derivata, faciunt illos ejusdem esse naturæ, adeoq; hic indivisibiles. Dignitates autem quæ per subinfeudationem, vel simile quid, ex subordinatis dependent Titulis in fine commemorabuntur earum quæ hic immediate dignitatibus succedunt summis.

Sunt

Sunt autem Tituli illi: *Rex Romanorum* Römischer König/ prout denotat manifestum Successorem; *ArchiDux*, Ertz-Hertzog: *Magnus-Dux*, Groß-Hertzog: *Dux*, Hertzog: *Comes* Grafe/ *Comes-Palatinus* Pfaltz-Grafe: Land-Grafe/ *Marchio*, Marg-Grafe/ Burg-Grafe/ *Princeps*, Fürst/ *& Elector* Churfürst/ Waiwod/ Frey-Herren/ Herren *Baro*, *Eques percussus*, quibus adde *Armigerum*, quanquam nunc, quantum novi, non reperiatur in Imperio. Agmen claudet generalis enumeratio Statuum Imperii ex autoribus optimis, in qua dicuntur quidam his Titulis æquales, quanquam illis non utantur.

I. Hæres apparens vel Successor in Imperio designatus dudum dictus est *Rex Romanorum:* varie autem iste Titulus inde a principio Monarchiæ hujus semper immutatus est. Primo dixerunt *Principem Juventutis:* post *Cæsaris* vocabulo appellarunt; & hoc mutatum apud Græcos. In Occidente ap. *Francos* & *Germanos* dictus est *Rex Italiæ*, *Rex Germaniæ*, *Rex Germanorum*. Illud, *Princeps Juventutis*, hoc sensu primum reperitur in *Caji & Lucij Nepotum Augusti* titulis Imperii Hæredum designatorum. Vocabulum antiqvum fuit atque libera adhuc Republ. primos denotavit ex ordine Equestri, ut *Princeps Senatus* primum in Senatu. *Vid. Lips. Elect. lib. 2. c. 1. Casaub. in Spartianum Ælium Verum; Bullinger. de Imper. Rom. lib. 5. cap. 7.* *Augustus* vero unum sibi sumsit, alterum nepotibus dari sic fecit: introducens (ut etiam per alia officiorum nomina, quæ retinuit, fecit) & confirmans *Romæ* novam servitutem sub Titulis antiquis. Duobus his mortuis *Tiberius* in Hæredem adoptatus est, eodemque insignitus Titulo. *Senatus Populusque Romanus* (legimus in nummo illius ævi) *Cæsari Augusti* F. *Pontifici*, *Consuli designato*, *Principi Juventutis*. Et *Tacitus* de *Nerone* designato successore *Claudii*: *Cæsar adulationibus Senatus libenis cessit, ut vicesimo ætatis anno Consulatum Nero iniret, atque interim designatus Proconsulare Imperium extra urbem haberet.* Neque Nummi postmodum cusi & *Neroni* titulum istum tribuentes desunt. *Domitianus* quoque & alii insequentes Hæredes constituti priscis temporibus idem in nummis & inscriptionibus gerunt nomen. Plura de his mox vide, ubi de attributis ad Titulum, *Cæsar*, adjectis.

Præter Ancyranum monimentum ap. Lipsium in anchrio, Gruteri inscript. p. 231. Casaubon. in Sueton. lib. 2. Vide Taciti Annal. 1. & ibid. Lipsium n. 18. Casaub. ad Spartian. Ælium Ver. Gruter. inscr pag. 234. Numism. ap. Occonem in Octaviano. Occo in Tiberio. Annal. 12.

II. Postmodum vero *Cæsares* dicti sunt: cujus nominis hoc in sensu initia & continuationem, Creatio etiam & insignia, magis item solen

solennia Honorum attributa olim eis concessa, diligentius observari merentur. Initium in *Adrianum* Imperat. recidit. Cum enim *Cæsaris* appellatio ante *Neronem* (in quo desiit familia ista) & post ipsum conjungeretur cum voce *Augusti* in Imperatorum titulis, *Adrianus* illam *Cæsaris* appellationem singularis Dignitatis ergo concessit designato successori suo *Ælio Vero*: isque primus ea usus est: & inde ab eo diu in imperio mansit. Testimonia exceptione majora sunt in *Spartiano* & *Capitolino*. *Ælius Verus*, ille inquit, adoptatus ab *Adriano, nihil habet in vita sua memorabile, nisi quod tantum Cæsar est appellatus, non testamento ut antea solebat, neque eo modo quo Trajanus est adoptatus, sed eo prope genere, quo nostris temporibus à vestra Clementia* (ad Diocletianum scribit) *Maximinianus atque Constantius Cæsares dicti sunt; quasi quidam Principum filii viri & designati Augustæ Majestatis Heredes*. Et alio in loco: *Primus tantum Cæsaris nomen accepit adoptione Adriani familiæ Principum adscriptus*. Capitolinus de ipso sic: *Ab Adriano adoptatus primus Cæsar est dictus & in eadem statione constitutus perit*. Novi tamen Eruditos quosdam asserere *L. Pisonem* designatum fuisse *Cæsarem* a *Galba*, *Titum Domitianum a Vespasiano, Trajanum a Nerva, & Hadrianum a Trajano*, acsi citra quæstionem Cæsaris Titulus fuisset successoris indubitati ante *Hadrianum*. Probant id ex *Sulpitio Severo, Zonara, Xiphilino &c*. Manifestum etiam est *Domitianum* fuisse Cæsarem dictum *Vespasiani* tempore non solum ex nummis & inscriptionibus quæ adhuc supersunt; sed etiam ex *Svetonio in Domitiano c. 1. & Tacito Histor. 3 in extremo*. His tamen non obstantibus existimo *Cæsaris* titulum sensu excellentiæ, ut *Princeps Walliæ* in *Anglia* & *Delphinus* in *Gallia*, denotantem successorem certum cœpisse cum *Ælio Vero*. Titulus hic ante ipsum sic se habuit. Quoniam *Cæsaris* Familia ad *Neronem* usque permansit, omnes istud sortiti sunt nomen tanquam nepotes vel adoptitii liberi, sicut in *Anglia* olim ex sangvine Regio oriundi dicti sunt *Plantagenestæ*. Post *Neronem* sponte nomen istud assumsit *Galba* una cum *Augusti* vocabulo: *L. Pisonem* vero successorem suum designans dicit, quod exemplo *Octaviani* collocaverit ipsum in *proximum sibi fastigium*, successoremque suum nominat. *Vitellius* omnino abstinuit a Titulo isto in ejus locum *Germanici* appellationem substituens: quam sic adamavit, ut etiam filium suum juvenem ea nominari vellet; cum *Lugduni* mandato suo

in Vero Imp.

Onuphrius de Comit. Imp. cap 3. Buling. de Imp Rom. l. 1. c. 4. Vid i:ẽ Sal. Mas ad Spart p 62. alios recentiorum. Temere nimis de Cæsaris nomine pronunciat Baron. tom. 1. ann. Chr. 33. num 40.

Casaub in Not. ad Spart Ælium Verũ, & Rosin in antiq Rom. l. 7. c. 13.

Sveton. in Galba c. 10. 11. Tacitus Hist. 1

suo ejus declararetur successor. *Universum Exercitum* (inquit Tacitus) *occurrere infanti filio jubet. Perlatum & paludamento opertum sinu retinens,* Germanicum *appellavit, cinxitque cunctis fortunæ principalis insignibus.*

Hist. 2. Sueton in Vitel. c. 10.

Otto vero & *Vespasianus* usi sunt *Cæsaris* nomine, sic & Filii *Vespasiani Titus* & *Domitianus* patre adhuc vivente: non tamen aliter quam filii a Patre suo id mutuantes, sicut Cæsarum priorum liberi *Germanicus, Drusus,* aliiq; idem ab Antecessoribus assumserunt suis. Filius enim *Cæsaris Augusti,* potuit dici *Cæsar,* ad indicandum sangvinem honoremque a Patre acceptum. Neque existimo salutationem qua *Domitianus* dictus fuit *Cæsar* aliud esse quam gratulationem, quoniam Pater ejus Imperator esset. Proximus ab hoc designatus successor fuit *Trajanus,* quem adoptavit *Nerva.* Adoptio hæc attulit ipsi jus ad *Cæsaris* nomen (ceu partem titulorum patris se adoptantis) sicuti *Titus* & *Domitianus* habuerunt illud, quoniam fuerunt *Vespasiani* filii. Post *Trajanum* nullum reperitur testimonium sufficiens, quod probet *Adrianum* fuisse successorem ejus per adoptionem vel designationem aliam. Quod vero *Adrianus* per *Cæsaris* titulum, prout significat successorem certum, adoptaverit *Ælium verum* duo illi testes *Spartianus & Capitolinus,* circiter CC annis post eum viventes & annalium Imperialium peritissimi manifeste tradunt. Historici alii narrantes hoc adoptionis genus & designationis per nomen illud antiquius esse, fidem merentur nullam: Errant enim recepto errore res antiqvas phrasibus suæ ætatis describentes, & multo recentiores sunt *Spartiano Capitolinoque.* Et quanquam *Xiphilinus* in sua *Dionis* epitome dicat *Pisonem* a *Galba Cæsarem* creatum, *Titum* etiam & *Domitianum a Vespasiano,* & expresse affirmet *Trajanum a Nerva Cæsarem* creatum in Senatu (Ἐν τῷ συνεδρίῳ Καίσαρα αὐτὸν ἀπέδειξε quæ usitata ipsius Phrasis est.) attamen, quoniam observavimus ex *Tacito & Svetonio* historiam istorum Imperatorum ante *Trajanum* & sequentium ad *Adrianum* usque ex autoribus optimis nec tale quid reperimus, ratio nulla nos cogit, ut credamus ipsum *Dionem* tale quid dixisse (historia enim ejus periit), sed potius verba ejus generalia de successoris designatione a *Xiphilino* (qui supra ann. DCCC. post *Dionem* vixit) sic reddita esse de designatione per impositionem nominis *Cæsar.* Et *Dio* fortassis ipse deceptus fuit: nam ætate ejus (vixit autem sub *Alexandro Severo*) mos inoleverat designare suc-

Videsis Inscr. quæ Romæ habetur ap. Gruter. pag. 244. num. 2.

Tacit. Hist. 3. in extremo & Sueton. in Domit. cap. 1.

Vixit sub Constantino Duca Imp. teste ipso in Augusto.

successorem nominando eum *Cæsarem*: adeoque exterus cum esset errare potuit phrasin sui temporis male applicando ad tempora pristina phrasis hujus ignara: errore & optimis scriptoribus familiare. Idem etiam dici potest de *Sulpitio Severo*, *Zonara*, &c. Neque fidem meretur *Aurelius Victor* collocans initia Tituli hujus distincti in *Adriani* adoptionem a *Trajano* factam: minime enim certum est num adoptatus fuerit ab ipso vel designatus successor. Nonnulli etiam expresse id pernegant.

Videsis Epit. Dionis lib. 69

Ælius Verus igitur primus gessit *Cæsaris* nomen indicans successorem in Imperio indubitatum: atque sic cessavit esse nomen Familiæ Imperatoriæ, quæ assumserat illud aliisq; communicaverat, & honorarium solummodo fecerat; junctum cum *Augusti* titulo, si ipsi eo insignirentur Imperatores, solitarium V. successoribus tributum. Sic *Marcus Antoninus* dictus est *Cæsar* ab *Antonio Pio*. *Quæstorē & Consulem secum Pius Marcum designavit, & Cæsaris appellatione donavit* inquit Capitolinus. Sic *Commodus* eundē accepit titulum a Patre suo *Marco Antonino*. Sic *Albinus Clodius a Commodo* & *Severo*, quanquam id recusaret a *Commodo*. *Severus* sic filium suum natu maximum *Cæsarem* Imperii constituit, ut *fratrem suum Getam, Spartianus* loquitur, *ab spe Imperii, quam illi conceperat, submoveret*; quod postmodum Senatus confirmavit, *imperatoria* quoque *insignia* ipsi permittens decreto, de quibus mox plura. Exempla porro frequentia sunt in nummis, inscriptionibus, Titulis Rescriptorum in omnibus antiquis codicibus, & bonæ fidei Historicis, continuum etiam hujus Tituli usum usque ad *Alexium Comnenum* tradentibus. Quomodo vero cum aliis nominibus commutatus fuerit, mox docebimus de *Despota & Rege Italiæ* tractaturi.

III. *Creatio & Insignia Cæsaris* fuerunt varia. Creati sunt nonnunquam sola Imperatoris verbali designatione per adoptionem vel aliam quamcunque methodum prout loci temporisque opportunitas permisit: aliquando creati sunt a senatu; literis etiam & diplomatibus ab Imperatore aliquando traditis. Reperitur id frequenter in historiis una cum insignibus ibidem recensitis, quæ sunt: Vestis Purpurea & corona tandem sacro Patriarchæ ministerio intuendæ. Testatur id manifeste *Commodi* ad *Clodium Albinū* epistola, qua dedit ipsi, vel ad minimū obtulit *Cæsaris* titulum insigniaque

Capitol. in Albino Circa an Christi CXC.

que nominat *Cæsarea* vel ornamenta, quæ eadem cum iis, quæ habuit *Verus ab Adriano* Cæsar factus.

Imperator Commodus Clodio Albino. Alias ad te publice de Successore atque honore tuo misi: Sed hanc familiarem & domesticam, omnem (ut vides) manu mea scriptam Epistolam dirigo, qua tibi do facultatem ut, si necessitas fuerit, ad milites prodeas & tibi Cæsareum nomen assumas. Audio enim & Septimium Severum & Nonium Murcum male de me apud milites loqui, ut sibi parent stationis Augustæ procurationem. Habebis præterea cum id feceris dandi stipendii usque ad tres aureos liberam potestatem: & super hoc ad procuratores meos literas misi, quas ipse signatas excipies signo Amazoniæ: & quum opus fuerit, rationalibus dabis, ne te non audiant quum de ærario volueris imperare. Sane ut tibi Insigne aliquod Imperialis Majestatis accedat, habebis utendi coccinei pallii facultatem me præsente, & ad me & quum mecum fueris habiturus & purpuram, sed sine auro: quia ita & proavus meus Verus, qui puer vita functus est, ab Adriano qui eum adoptavit accepit.

Hic expresse *Purpura absque auro* Cæsari tribuitur hoc tempore idemque est cum *Imperatoriis Signis* traditis *Bassiano Cæsari. Imperatoria* autem dicta sunt, utut potius *Cæsariana* dicenda forent, *Cæsar* enim *Imperatore* inferior fuit. Nec titularis solummodo fuit dignitas, & expectativa tantum; sed conjuncta cum Eminentia & Potestate, atque ut plurimum ejusmodi quæ tantum omnino æqualis non esset Imperatoriæ. *Cæsar* sæpissime vel *Consul* fuit cum Imperatore, vel *Consularem* aut *Tribunitiam* habuit potestatem extraordinariam, quæ duo satis *Imperij* vel authoritatis tribuerunt ipsi. Inde phrases in creatione *Cæsarum* fuerunt, *ad Imperii societatem adsciscere ad Imperium assumere* & βασιλικῆς κοινωνὸν ἀποφαίνειν κλήρου (*Eusebij* verba sunt de *Constantino* Cæsares suos creante.) & similiter. Præterea fuit & alia ratio assumendi Socium in Imperio eumque omnino Imperatori æqualem faciendo, appellando eum *Augustum*: cœpitque ista sub *Antonino Philosopho* assumente Fratrem suum *L. Verum* in socium Imperii sibi parem, appellanteque eum *Augustum Cæsarem & Imperatorem.* Sunt isti duo *Divi Fratres* sæpe occurrentes in Lege civili. Post *Antoninum* plures idem fecere, adeoque ut nonnunquam essent quatuor & quinque Imperatores simul: quandoque Cæsares duo dignitate æquales creati sunt, ab ejusmodi Imperato- ribus

V. Diploma Rom. Imp. filiorum ex Job Monacho ap. Baron. tom. 10 ann. 942.

ribus conjunctis, nonnunquam plures ab uno Imperatore, ut videre est in illo speciali exemplo filiorum *Constantini*, qui diversis temporibus creati, varias etiam Imperii partes quas regerent sibi assignatas habuerunt, sæpe etiã in edictis juncti sunt Patri suo, sicut Cæsares alii Imperatoribus; de quo, præter *Justiniani Codicem*, testimonia vide plurima in fragmentis *Hermogenis & Gregorii. Cæsares* vero quamvis Socii regiminis dignitate tamen & potestate æquales non fuerunt, sed tantum *in proximo fastigio collocati*: ut *Galba* loquitur ap. *Tacitum* de priscis Hæredibus in Imperio manifestis: poterant etiam titulo hoc privari Imperiali authoritate. Proximum testimonium hic maxime observandum est illud *Constantii* creantis *Julianum* (postea Imperatorem *Apostatam*) *Cæsarem* suum. Post mortem *Galli*, qui etiam *Cæsar* fuerat (in cujus vita a *Marcellino* descripta *Cæsarum* potestas & praxis diligenter detegitur) *Constantio* adulatores svaserunt, ut, licet in *Gallia* res deploratæ essent, *Belgium* etiam & *Italiæ* vicinæ regiones ad defectionem propenderent incomparabili potius fortunæ suæ & virtuti confideret; *nihil esse ita asperum, dictitantes, quod præpotens ejus virtus fortunaque tam vicina sideribus non superaret ex more*; quam Cæsarem crearet, & socium assumeret, imperii, quoniam *Gallus* tam male se gessisset: *Caveri debere Cæsaris nomen, replicantes gesta sub Gallo*, inquit *Marcellinus*. Perstitit tamen in voluntate sua Cæsaremqve creavit *Julianum* (*Galli* fratrem, suum vero Patruelem) eaque de causa *Mediolani advocato omni, quod aderat, commilitio, tribunali ad altiorem suggestum erecto, quod aquilæ circumdederunt & signa, Augustus inscendens Julianumq; manu retinen dextra, hæc peroravit.*

Videsis Lamprid. in Heliogabalo ubi de Alexandro ejus Cæsare & Landulphum Sagac. lib. 23. ubi de Nicephor. Cæsare & Vopiscum in Caro.

lib. 15.

Anno Christ. CCCLVII. Arbetione & Lolliano VII. Id. Novemb.

Assistimus apud vos optimi reip. defensores, causæ communi uno pene omnium spiritu vindicandæ, quam acturus tanquam apud æquos judices succinctius edocebo. Post interitum rebellium tyrannorum, quos ad hæc tentanda quæ moverunt, rabies egit & furor, velut impiis eorum manibus Romano sangvine parentantes, insultant barbari Gallias rupta limitum pace, hac animati fiducia quod nos per disjunctissimas terras ardua necessitates adstringunt. Huic igitur malo ultra apposita jam proserpenti, dum patitur tempus, si occurrerit nostri vestrique consulti suffragium & colla Superbarum gentium detumescent, & imperii fines erunt intacti. Restat ut rerum spem quam gero secundo roboretis effectu. Julianum hunc fra-

trem

trem meum patruelem, ut nostis verecundia, qua nobis ita ut necessitudine charus est, recte spectatum, jamque elucentis industria juvenem, in Cæsaris adhibere potestatem exopto, captis si videntur utilia, etiam vestra concessione firmandis. Dicere super his plura conantem interpellans concio lenius prohibebat, arbitrium Summi Jovis id esse, non mentis humanæ, velut præscia venturi prædicans. Stansque imperator immobilis, dum silerent, residua fidentius explicavit. Quia igitur vestrum quoque favorem adesse fremitus indicat lætus, adulescens vigoris tranquilli cujus temperati mores imitandi sunt potius quam prædicandi ad honorum properatum exurgat: Cujus præclaram indolem bonis artibus institutam hoc ipso plene video exposuisse quod elegi. Ego eum præsente nutu DEI cœlestis amictu principali velabo. Dixit, moxque indutum avita purpura Julianum, & Cæsarem cum exercitus gaudio declaratum, his alloquitur contractiore vultu submissum, Recepisti primævus originis tuæ splendidum florem, amantissime mihi omnium frater: aucta gloria mea confiteor, qui justius in deferenda superiori potestate nobilitati mihi propinqua, quam ipsa potestate videor esse sublimis. Adesto igitur laborum periculorumque particeps, & tutelam ministerii suscipe Galliarum, omni beneficentia partes levaturus adflictas, & si hostibus congredi sit necesse, fixo gradu consiste inter signiferos ipsos, audendi in tempore consideratus hortator, pugnantes accendens præeundo cautissime turbatosque Subsidiis fulciens, modeste increpans desides, verissimus testis adfuturus industriis & ignavis. Proin urgente rei magnitudine, perge vir fortis ducturos viros itidem fortes. Aderimus vobis vicissim amoris robusta constantia, militabimus simul, una orbem pacatum (DEUS modo velit quod oramus) pari moderatione pietateque recturi. Mecum ubique videberis præsens, & ego tibi quodcunque acturo non deero. Ad summa mihi propera sociis omnium votis, velut assignatam tibi ab ipsa rep. stationem cura pervigili defensurus. Nemo post hæc finita reticuit: Sed militares omnes horrendo fragore scuta genibus illidentes (quod est prosperitatis indicium plenum: nam contra quum hastis clypei feriuntur, ira documentum est & doloris) immane quo quantoque gaudio præter paucos augusti probavere judicium: Cæsaremque admiratione digna suscipiebant, imperatorii muricis fulgore flagrantem: Græci nonnulli recentiores (sæpe errantes) dicunt à *Constantio* *Julianum* coronatum fuisse corona Cæsari propria τοῦ τοῦ καίσαρος στέφους ut *Manasses* appellat eam; ac si corona vel corolla in ejusmodi coronationibus tum temporis

 in

in usu fuisset. Idem asserit de *Justino II.* creante *Tiberium* (postea *Tiberium II.*) Cæsarem suum, quod coronaverit eum corona Cæsarea. Τῷ τοῦ Καίσαρος κατακοσμεῖ στεφάνῳ. Falli vero circa *Julianum* arbitror: nondum enim tum moris erat Cæsares creandos corolla coronare; sed tantum purpura induere, ut clare videmus in *Theodosio Juniore* creante *Valentinianum* Cæsarem, purpuram ei mittendo per *Helionem Magistrum suum officiorum Thessalonicam*, ut legimus ap. *Olympiodorum*. Verum quanquam non inveniamus illis temporibus creatos Cæsares per impositionem coronæ vel diadematis, observari tamen meretur quod *Crispus* primus Cæsar *Constantini M.* fasciam habeat (antiquam diadematis formam referentem) in nummo sic eum exhibibente. Nec tamen video testimonia *Manassi* consentientia, in illo quod de *Tiberio II.* asserit, quoniam nullus Autor aliqualis fidei coronæ meminit in creatione ejus. Certe *Manasses* Phrasi suæ ætatis usus est, (vixit autem annis abhinc CCCCXL.) cum jam in vulgus notum esset, Cæsares dum crearentur accepisse coronas; tempora vero distingvere neglexit. Ex nullo bonæ fidei Autore apparet usurpatas illas fuisse ante CC. annum post *Justinum* illum, qui mortuus est anno Chr. DLXX. Mentio quidem fit coronationis Filiorum sub Imperatoribus *Heraclio* & *Leone Iconomacho*, qui in illud temporis spatium incidunt, sed facti sunt per istam Imperatores & Augusti, non vero *Cæsares*. Postmodum vero an. Chr. DCCLXVIII. vel XXVIII. *Constantini Copronymi* videtur (ibique existimo expressam fieri mentionem, quamvis usus ejus potuerit citius introduci,) Cæsares accepisse corollas in oratione sua. Iste enim Imperator cũ filio suo *Leone*, quẽ ad Imperatoris etiam evexerat Majestatem cum filios suos duos minores *Christophorum* & *Nicephorum* Cæsaris titulo donaret, purpura vestivit eos, Corollasque Cæsareas imposuit, *Patriarcha Constantinopolitano*, *Niceta* sacris fungente precesque fundente in coronatione eorum. Sic intelligo *Theophanis* latina verba in actis illius anni *Copronymi*:

Apud Photiũ in Myriobib. cod. 80.

Baron Annal. tom. 3. ann. 324.

Chron. Alex. p. 880. Zonar. tom 3. p. 67. Landulph. Sagax. Hist. 18. & 21. Cedren. in Heraclio p. 335.

ap. Landulph. Sagax. Hist. 22 Baron. tom. 9. ann. 768.

Kal.

Kal. Aprilis filios ex Eudoxia conjuge creatos, Christopherum scil. & Nicephorum, postera die qua sanctum celebratum est Pascha, Cæsares ordinavit; Patriarcha orationem faciente, & Imperatoribus Chlamydes & Cæsareas (vel *Cæsaricias* ut habet *Landulphus Sagax*) *imponentibus Galeas*. Hæ *Cæsareæ Galeæ* fuerunt fortassis coronæ clausæ & Cæsaribus propriæ, vel Galeæ coronis cinctæ. Ornamenta capitum tamen hæc Cæsaribus fuisse propria, argumentis non indiget; ut & coronas eas fuisse, vel corollas, si credimus *Zonaræ* expresse affirmanti quod Cæsares coronati fuerint: τοὺς μὲν δύο Καίσαρας ἔστεψε inquit, *duos coronavit Cæsares*. *Cedrenus* quidem loquens de uxore ejus *Eudocia* titulo *Augustæ* dotata, & creatione illorum Cæsarum nullam Coronarum vel Corollarum mentionem facit, tantummodo dicens Καίσαρας ποιεῖ, τοῦ πατριάρχου ποιησαμένου τὴν εὐχήν; *creavit eos Cæsares Patriarcha preces fundente*. *Theophanes* vero & *Zonaras* coronatos dicunt æque certe ac alii, ipsos Cæsares creatos, affirmantes, quod tamen quidam (cujus magna nunc in Historiam Ecclesiasticam merita celebrantur,) male intelligentes narrant, duos istos *Constantini* Filios eorumque Fratrem minorem *Nicetam* hic Imperatores creatos fuisse, seu *Augustos renunciatos*, ut verba sonant, pari errore cum Autore *Chronici Alexandrini*, dicente de *Constantino M.* Κύρωντα τὸν υἱὸν αὐτοῦ Αὔγουστον ἀνέδειξε *declaravit filium suum Constantem Augustum vel summum Imperatorem*, cum dicere debuisset *Cæsarem* Καίσαρα. Imo *Nicetas* minimus trium *Copronymi* filiorum minori, quam *Cæsaris* nomen est, titulo donatus est, vocatusque *Nobilissimus*, de quo mox plura. Cæterum Testimonium *Theophanis* de *Niceta* solennitatem Creationis Cæsareæ pluribus referens, hic adscribi meretur. *Pari modo* (apud *Sagacem* legimus) *& Nicetæ novissimo Fratri eorum, Nobilissimo facto, superposuit ei Chlamydem & auream coronam, & ita processerunt, jactantibus Imperatoribus Hypatia, & Trimisia & Hemisia, & Numismata nova usq; ad magnam Ecclesiam. Hypatia* ista & reliqua, nummi fuerunt tum in plebem ejecti, ut in ejusmodi solemniis mos fuit. Hæc creationis forma per purpuram & corollam Patriarchalemq; functionem sacram mansit in Imperio Orientali quousque (quantum memini) *Cæsaris* nomen hæredem designavit manifestum. Cum vero Cæsaris *purpura*, ut *Albini*, *sine auro* esse debuit, posteriora tempora immutarunt illud. *Zosimus* enim de *Dalmatio* locutus

Bzovius in Epist. Baronii.

Lib. 2.

cutus uno ex Cæsaribus *Constantini M.* ait Ἐσθῆτι χρυσῷ τε κεκολλαβωμένῃ καὶ περιχρύσῳ *purpurea & aureis ornata limbis veste utebantur.* Obiter hic observetur de *Dalmatio*, vel *Delmatio*, ut vocatur in nummis istius temporis, quomodo *Cæsar* fuerit, & num ea significatione, qua certum Imperii successorem denotat. Si enim minus, sequitur quod Cæsaris vox tum etiam aliam denominaverit dignitatem; vel ad minimum aliam ad ejusdem dignitatis speciem. Quod Cæsar fuerit non solum testantur plurimi Græcorum recentiorum, *Paulus Diaconus*, *Orosius* &c. sed *Zosimus* etiam, & numismata, quanquam *Eusebius* distincte recensens *Constantini* tres Cæsares juxta *Decennalia*, *Vicennalia*, *& Tricennalia* ejus (fuerunt autem tres ipsius filii *Constantinus*, *Constantius & Constans*) omnes diserte excludit à Successionis certæ titulo. *Baronius* ista reconciliaturus, ait, fuisse Cæsarem Titulo tenus, non vero Imperii consortem, & cohæredem. *Tres tantum*, ait, *in Successione atque administratione Imperii creati Cæsares fuerunt; Constantius filius, atq; ejus fratres Constantius & Constans. Delmatius vero titulo tenus eam dignitatem est consecutus.* Sed interpretatio isthæc non magis reconciliatur diversas sententias, quam affirmatio unius ex contradictoriis potest combinare utramque Scriptores quoque alii (& multi quidem) expresse dicunt Successorem ipsum fuisse & cohæredem. *Fuit inter Successores Constantini & Dalmatius Cæsar*, ait, *Orosius*. Sic *Paulus Diaconus*: *Zosimus* vero *Erant & Imperii quodammodo participes*, *Dalmatius* &c. Dicerem potius ipsum scriptum esse Testamento *Constantini* Cæsarem, quod stare posset cum assertione *Eusebii*, qui orationem (hac de re præprimis tractantem) conscripsit Imperatore adhuc vivo: in descriptione autem vitæ *Constantini* Testamentum illud potuit vel ignorari, vel negligi, atque sic *Dalmatius* omissus est. Sic statuissem, nisi testimonia nimis multa & consona asseverarent, eum Cæsarem creatum esse. *Orosius*, *Paulus Aquilejensis*, *Chronicon Alexandrinum*, alii, ad Tricennalia *Constantini* referunt; seu tertium ante mortem ejus annum. Si tamen ipsis credimus (qui facile unius errore decipi potuerunt omnes, ut sæpe factum) nodus non solvitur, neque à me tentatur amplius.

Vid. infr. §. 6.

De Vita Constant. lib. 4. cap. 40. Orat. de Laudib. Constant.

Tom. 3 annal. an. 336.

Videsis Sigon. de Occident. Imp. lib. 5.

NOTA:

Cæsarem omnino fuisse *Dalmatium* etiam *Valesius* asserit in annotationibus ad Orationem *Eusebii* Cap. 3. quæ deinde circa Cæsarum

rum Coronas disputat *Spanheimius*, affirmans alios nulla, alios ex indulgentia Augustorum, accepisse diademata vide in dissertatione ejus Octava de usu & præstantia Numismatum pag. 680. & seq. plura enim sunt quam quæ hic transcribere liceat.

Dignitatem & Potestatem *Cæsaris* quod attinet, ejusque ab Imperatore differentiam in Corona, observetur illud *Corippi* in sermonibus *Callinici* ad *Justinum II.* à *Justiniano* Cæsarem creatum.

Augustum, Justine, genus te Pincipe dignum,
Te Dominum sacræ quis non prædixerit aulæ?
Cum magni regeres divina palatia patris
Par, extans curis solo Diademate dispar;
Ordine pro rerum vocitatus (*) cura Palati, Vide infra §.33.
Dispositu nam Cæsar eras, cum Sceptra teneret
Portis adhuc Senior, Regni tu Summa regebas
Consilio moderata gravi. Nil ille peregit
Te sine; magnanimus seu fortia bella moveret,
Fœdera seu pacis cum victis victor iniret.

Atque ad illa tempora antiqua referri debent verba *Leonis IX. P.* de *Cæsaribus* loquentis, aliisque dignitatibus secularibus in exemplum Episcopatuum distingvendorũ. *Sicut omnis mundana potestas his gradibus dignitatum à se invicem distat, i. e. ut primus sit Augustus vel Imperator, deinde* Cæsares, *deinde Reges, Duces & Comites atq; Tribuni, ita & Ecclesiastica dignitas ordinata à S. Patribus invenitur.* Ista enim ejus illius propria verba esse existimo, quanquam in testimonium advocet Pontifices quosdam vetustiores. Et licet præsentis utatur tempore, (quod fuit anno Chr. M. L.) attamen manifestum est, quod *Cæsaris* nomen ipsius ætate neutiquam fuerit titulus hæredum in Imperio Occidentali manifestorum, ad quam tamen verba ejus utiq; referenda sunt, uti mox docebitur. Epist. 4. Tom. 3. Concil. Part. 2. Edit. Fin. 1618.

IV. Alia *attributa solennia Cæsaribus* propria duo insuper fuerunt: *Princeps Juventutis & Nobilissimus. Principes Juventutis* sæpissime dicti sunt. In argenteo *Marci Antonini* nummo, *Cæsar* ejus *Commodus* sic nominatur. L. AURELIUS COMMODUS CÆS. AUG. FIL. GERM. PRINC. JUVENT. Sic *Maximus* Cæsar *Maximini*, sic *Philippus* Cæsar *Philippi*, & *Constantinus* Cæsar *Constantini M.* in nummis suorum temporum; Talia quoque obvia sunt in vetustis Inscri-

V. Gruteri Inscript. 8. pag. 163. de Alexandro Heliogabali Cæsare.

ſcriptionibus: aliquando etiam (poſtquam *Cæſares* dicti ſunt Succeſſores certi) *Cæſaris* nomen omittitur in Inſcriptionibus honorariis, poniturque ſolummodo *Princeps Juventutis* cum titulis aliis, acſi hæc ſola appellatio ſufficeret ad *Cæſarem* denominandũ *Nobiliſſimi* titulus aliquando jungitur illi *Princeps Juventutis*, aliquando ſolitarius eſt, ceu huic dignitati proprius. In numiſmatibus *Conſtantini M.* N.C. vel NOB. C. vel CÆS. additur *Cæſaribus* ejus i. e. *Nobiliſſimus Cæſar*. Sic in illis *Conſtantii* qui *Juliani* nomen inſcriptum habent. *Severus* quoque & *Maximinus* Cæſares *Galerii & Conſtantini* ſcribuntur NOBB. CC. i. e. *Nobiliſſimi Cæſares* in *Codice*. Sic *Conſtantius*, (vel *Conſtantinus* ut volunt alii; *Conſtantius* tamen rectius nominatur,) & *Maximinianus* Cæſares *Diocletiani* & *Maximiniani* Imperatorum eundem nacti ſunt titulum in reſcriptis, ubi junguntur Imperatoribus. *Imperatores Diocletianus & Maximinianus A A. & Conſtantius & Maximinianus Nobiliſſimi Cæſares*. Neque dubito frequentes illas in *Codice* literas *Iidem AA. & CC.* pronunciari poſſe *Iidem Augusti & Cæſares*, reſpectu habito ad *Cæſares* duos, & *Nobiliſſimi* vocem ſic ad *Cæſares* pertinere, quomodo *Auguſti* vox ad Imperatores. Sic etiam leguntur tituli iſti in inſcriptione reperta in *Cumbria* prope *Thoresby*, atque hodienum ibi viſenda, de *Philippo* Cæſare Imperatoris *Philippi*.

C. tit. de feriis Epigraph. l. quoniam.

C. tit. de Juris & facti ignorantia. l. 5. cum falſa.

Camden. in Brigant. pag. 637.

IMP. CÆS.
M. JUL.
PHILIPPO.
PIO FELI.
CI.
AUG.
ET. M. JUL. PHI.
LIPPO NOBILIS
SIMO CÆS.
TR. P. COS.

Aliæ etiam ap. *Gruterum* plurimæ idem teſtantur, à cujus penu hanc unicam depromſi ſolennia Cæſareæ dignitatis attributa exhibentem. Poſuit illam *M. Aurelius Valentinianus* Præfectus *Hiſpaniæ* Orientalis in honorem *Carini* qui Cæſar fuit *Cari* Imperatoris, & extat adhuc ad *S. Agnetem Tarraconenſem*.

VI-

VICTORIOSISSIMO
PRINCIPI JUVENTUTIS
M. AUR. CARINO NOBIL.
CÆS. CONS. PRO COS.
M. AUR. VALENTINIANUS.
V. C. PRÆ. PROVINC. HISP.
CITE. LEGG. AUG. DEV.
OTUS NUM. MAJES. Q. EJUS.

Hic quoque *Numen* & *Majestas* tribuuntur *Cæsari*, quod solenne est in Inscriptionibus honori Imperatorum dicatis, ut supra observatum: non vero Cæsarum, sicuti nec *Fortissimi, nec Fælicissimi &c.* dicti, nisi raro admodum. Et quanquam Imperatrices earumque liberi *Nobilissimatus* titulum acceperunt, Imperatores etiam sæpe, attamen Cæsarum peculiaris mansit: hinc in *Nazarii* Panegyrico *Constantino* dicto legimus: *Nobilissimorum Cæsarum laudes exequi velle, studium quidem dulce, sed non cura mediocris est.* Non forte fortuna Cæsares sic nominat *Nazarius*, sed consilio, cognovit enim hoc nomen ipsis esse proprium, ideoque hoc in loco & alibi in oratione passim eo usus est. Part. I. Cap. 7. §. 3.

V. Verum sicuti ex Imperatoris titulo *Cæsar Augustus*, vox *Cæsaris* sumta nec non Successori indubitato tributa, ipseque dictus est *Cæsar Nobilissimus*; ita postmodum *Nobilissimi* vox alius quoque dignitatis character fuit, ut videre est in illo *Nicetæ* ex *Theophane*, cui assentitur *Zonaras* dicens: *Copronymus* τὸν Νικήταν ἔστεψε Νωβελίσσιμον, *coronavit Nicetam Nobilissimum.* Corona vel Corolla aurea fuit, forma vero ignoratur. Dignitas Cæsari proxima fuit; & gradus ad eum, seu expectatio, sicut Cæsaris ad Imperatorem. Prima ejus mentio fit ap. *Zosimum*, narrantem, quod *Constantius & Annabalianus* à *Constantino M. Nobilissimi titulo* donati fuerint, purpuramq; cum auro acceperint. Verba ejus sunt συνῆρχον δὲ αὐτοῖς τρόπον τινὰ Δαλμάτιος, Καῖσαρ ὑπὸ Κωνσταντίνου καταστάθεις, ἔτι δὲ καὶ Κωνστάντιος ἀδελφὸς ὢν αὐτοῦ, καὶ Ἀνναβαλλιανὸς ἐσθῆτι χρώμενοι κοκκοβαφεῖ καὶ περιχρύσῳ, τῆς τοῦ λεγομένου νωβελισσίμου παρ' αὐτοῦ Κωνσταντίνου τυχόντες ἀξίας, αἰδοῖ τῆς συγγενείας. *Erant & Imperii quodammodo participes, Dalmatius (à Constantino Cæsar dictus,) & Constantius ejus frater & Annaballianus: qui purpurea & aureis ornata limbis veste utebantur, dignitatem nobilissimatus (ut vocant) ab ipso Constantino propter adgna-*

tionis reverentiam consequuti. Sic enim verba ista intelligenda sunt, non quod *Constantius* & *Annabalianus* Cæsares creati fuerint, æque ac *Dalmatius*; ut quidam malè intellexerunt. Sic errant quoq; existimantes *Annabalianum* Regem creatum esse à *Constantino*. Posteriora tempora plura suppeditant exempla. *Constantinus* Imperator factus in *Britannia* magna tempore *Honorii*, duos habens filios *Constantem* & *Julianum* illum *Cæsarem* creavit, hunc vero eodem tempore Ἰουλιανὸν χειροτονεῖ νωβελίσσιμον inquit *Olympiodorus*, creavit *Nobilissimum*: idem de *Theodosio* minore ait, quod creaverit *Valentinianum* primo *Nobilissimum* ac deniq; *Cæsarem*. Sic *Marcellinus Comes*; quod *Justinus* primus creaverit *Justinianum* primum *Nobilissimum*, ac postea *Cæsarem*. *Anno regiæ urbis conditæ* (intelligit *Constantinopolin*) *CXCVII. Justinus Imperator Justinianum ex Sorore sua Nepotem, jamdudum à se Nobilissimum designatum participem quoq; Regni sui Successoremq; creavit*. Distantia temporis inter has creationes distinctas fuit IX. annorum, observante erudito *Nicolao Alemanno* & asserente, fuisse etiam titulum aliquem *Protonobilissimi*, datum, ut se reperisse ait, *Eumathio* Græco scriprori amorum *Nysminii* & *Nysminiæ* sub *Leone filio Copronymi* tres simul fuerunt *Nobilissimi* titulo utentes; *Nicetas* & *Anthimus* (à *Copronymo* ambo creati) & *Eudoxius* à *Leone*, cujus frater minor fuit. *Alexius Comnenus* (postmodum Imperator) *Nobilissimus* factus est ab Imperatore *Nicephoro Botoniate*. Præterea habuerunt in titulis suis plurimis præter *Protonobilissimum*, πρωτονωβελισσιμοϋπέρτατος, ac si dicas *Primo-Nobilissimo-Supremus*, ut legitur in subscriptione ad illum casum *Alexii Caphandritæ* de Consobrinorum conjugio.

VI. Posthæc autem *Cæsaris* titulus non amplius denotavit successorem certum in Orientis, Occidentisq; Imperio. In Imperio Orientali *Alexius Comnenus* primus circa ann. Chr. M LXXX. promissis obstrictus, creavit suum affinem *Nicephorum Melissenum* Cæsarem, nullatenus tamen successorem designavit; nam ideo fratrem suum *Isabium Comnenum Sebastocratoris* titulo donavit, quasi diceres *Augusto-Imperatorem*: huncq; titulum ab Imperatore secundum fecit, *Cæsaris* vero tertium. Ἐφημιλλόσατο (ait *Codinus*) τῷ ἀδελφῷ τὸ τοῦ Σεβαστοκράτορος ὄνομα δεύτερον οἱονεὶ βασιλέα τοῦτον πεποιηκώς, καὶ ὑποβιβάσας τούτου τὸν Καίσαρα, *ornavit fratrem suum titulo Sebastocratoris, secundum ipsum constituens Imperatorem, Cæsaremq; ipsi postponens*. Eadem ratione *Anna Comnena*, cujus

Chron. Alex. p. 668.

ap. Phot. in Myriob. Cod. 80.

Not. ad Procop. hist. arcan. p. 42.

Landulp. Sag. lib. 23.

Zonaras tom 3. p. 221.

Juris Græco Rom. lib. 4. p. 288.

Anna Comnena p. 59. Alexi ad 3 Zonar. Tom 3. f. 234. Glyc. Part. 4. & Codinus p. 7. edit Gretser. cujus commentar. ad Codin. Sed Lib. 2. c. 1. Meurs. in Gloss. Verb. δεσπότης σεβαστοκρ.

cujus textus corruptus ex *Codino* suppleri potest, loquitur: additq; *Alexium* mandasse, ut *Sebastocrator* & *Cæsar* publice coronarentur, coronis tamen ejusmodi, quæ suæ coronæ divitias non æquarent: Ὀυ μὴν ἀλλὰ (verba ejus sunt) καὶ στέμμασιν ἐν ταῖς πανδήμοις ἡμέραις αὐτὺς στεφανῦσθαι προσέταξε, τόν τε Σεβαστοκράτορα καὶ τὸν Καίσαρα κατὰ πολὺ διαφερύσῃ τῇ πολυτελείᾳ τῦ διαδήματος ᾧ αὐτὸς ἐστεφάνωτο. Vulgata tamen opinio est, quod posthæc *Despotæ* titulus ὁ Δεσπότης (quod idem est cum *Domino*, *Lord*, *Sire*, *vel Monsieur*) absolute positus proprius fuerit Hæredi manifesto, ut *Principis* nomen per excellentiam apud nos. Fratres enim Imperatoris, filii juvenes, & generi, nec non Principes alii sæpe etiam *Despotæ* vocantur, sicuti filii Regum juvenes & Fratres, Ducum etiam dicuntur hodie Principes. *Despotam* tamen dicunt, per excellentiam denominavit hæredem certum, ut *The Prince* in Anglia, *Monsieur* in Gallia, cum hæres ille est Frater, et similiter. Postquam igitur hic *Despotæ* titulus usurpari cœpit, *Cæsaris* vox quartam ab Imperatore designavit dignitatē; *Despota* enim & *Sebastocrator* intercesserunt. Initiū mutationis huj9 refertur ad *Alexium Angelum Comnenum* vel *Alexium II.* regnantem LXXX. an. circiter post *Alexium I.* ornatemq; generum suum *Alexium Palæologum*, cui Matrimonio junxerat filiam suam natu maximam *Irenen*, hac dignitate: *Filiam natu grandiorem* (inquit *Georgius Phranzes* Latinus, Græcum enim non habemus) *Irenem vocabulo, purpurea induere sandalia jussit, quod illam & cui desponderetur successores & hæredes post obitum suum fore constituisset. Quam cum Alexio Palæologo in Matrimonii communionem dedisset, mox eundem ad Despotatus honorem extulit.* Sic quoque Græci alii testantur, creatum eum fuisse *Despotam*; & eruditi nunc quidam, primum credunt eum, qui isto sensu gesserit nomen illud. Quantum vero observavi ego, verisimile videtur, quod tempore *Alexii I.* (sub quo tituli isti *Sebastocrator Sebastos*, *Panhypersebastos* &c. cœperunt; *Augustus vero & Sebastos* idem significantes voces sic subditis communicatæ fuerunt, & *Cæsaris* titulus multo infra priorem dignitatem dejectus est) Hæres manifestus ex agnatione primariò cognitus, Imperium enim hæreditarium factum erat, non amplius habuerit ejusmodi speciale nomen, se tantum denominans; & *Despota* fuerit dictus non alio modo, quam sicuti (ex. gr.) tempore *Eduardi* nostri III. *Prin-*

V. Pontan. in explic. Dignit. præfix. Protobestiario, p. 9. 10. & Franc. Jun. ad Curopal. p. 262. In utroque plane Alexiꝰ Comnenus (primus scil.) in Alexium Angel. Comnenum, ubi de hære loquūtur, mutari debet. Confusio enim ibi manifesta ab oscitantia sive librariorum, sive Autorum irrepsit.

Anna Porphyrogenneta Alexiad. l. 3. & Georg. Codin. περὶ ὀφφικ.

Princeps niger Cornubiæ Dux potuit *Dux Eduardus* nominari: & si ita nominatus fuisset, nemo ipsum inde credidisset hæredem manifestum, sed fuisset tantum nomen accidentale, & cum fratribus commune; nam & ipsi Duces dicti sunt. Sic *Despotæ* titulus singularem denotavit dignitatem, sicut ap. nos *Ducis* vocabulum: & tale *Sebastocratoris* nomen fuit: Imo *Despotæ, Sebastocratores, Cæsares, Megadomestici* fere respondent nostris *Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Vice Comitibus,* &c. *Georgius Acropolites* diserte ait *Theodorum Lascarem* creasse *Despotas, Sebastocratores, Megadomesticos* &c. Δεσπότας τε πεποίηκε καὶ Σεβαστοκράτορας, Μεγάλους τε δομεστίκους verba sunt ipsissima, probantia plures factos fuisse *Despotas*, ut etiam alibi ostendit exemplo, Venetorum Ducis ad hanc dignitatem evecti à *Balduino* I Imp. *Constantinop.* ubi tamen nulla successionis mentio. Cumque *Michael Paleologus* esset Tutor *Johannis Lascaris*, qui filius fuit & Successor *Theodori Lascaris*, è Republica visum fuit, ut tanto fungens officio majori etiam splendesceret dignitate, ideoque *Despotam* creaverunt, τῆς βασιλείας ἔγγιστα ἀξίωμα, *proxima ab Imperatore dignitate*, ut *Nicephorus Gregorius* loquitur; non vero successorem constituerunt, quanquam posthæc iniquissime succederet. Cumque hic *Michael* imperaret, Frater ipsius *Johannes Despota* fuit, absque successionis tamen jure. Ipse vero cupiens filium suum minorem *Constantinum Porphyrogennetum* (sibi Charissimum, quemque libenter successorem nominasset dispensare potuisset cum jure primogenituræ *Andronici*) honore speciali decorare, non *Despotam* fecit, sed evexit in dignitatem non nominatam *Despota* superiorem, proximumq; sibi fecit & filio suo *Andronico*, quem in societatem Imperii assumserat. Sic *Joannes Cantacuzenus* LX. an. ipsum secutus evexit filium suum maximum *Matheum* ad hanc non nominatam dignitatem, postquam juniorem *Manualem* & generũ *Nicephorum Ducam Despotas fecisset. Missa triremi* (scribit. *Cantacuzeno* ipse, Græca enim non extant) *in Thessaliam filium Manuelem, accersit eumqve constantinopoli cum Nicephoro Duca genero suo Despotam declarat; Matheum seniorem filium nulla dignitate nominatim cohonestat, honore tamen supra Despotas effecit, nempe ut esset Imperatori proximus, quem honorem primus Palæologorum Imperator Michael, propter filium Constantinum Porphyrogennetum invenit, videbaturq; dignitas Despotarum dignitati*

Niceph. Gregor. lib. 6. Cantacuzen. Hist. 4. cap. 5.

antecellere. Fuit ergo ad minimum post hujus *Michaelis* tempora præter nominibus insignitam sub Imperatore dignitatem summam, *Despotæ* (qua plures simul decorati fuerunt) etiam alia hac superior & nomine carens dignitas, Successori certo propria, (sive is fuerit *Despota* vel non) eumqve supra *Despotas* omnes evehens: quoniam vero proprium nomen nullum habuit, vulgo *Despota* salutatus est, adjectis saltem ejusmodi attributis, quæ stylus curiæ ad eum pertinere judicavit. Inde *Andronicus* Filius & Successor manifestus *Michaelis Palæologi* vocatur *Primogenitus charissimi in Christo filii nostri Michaelis Palæologi, Imperatoris Græcorum Illustris* in epistola *Grogorii* X. P. M. Inde apud *Codinum* Successor evidens in genere dicitur ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως *Imperatoris filius*: *Despotæ* vero seorsum nominantur, ceu inferiores. Ex *Emmanuelis Palæologi* sex filiis *Johanne*, *Theodoro, Constantino, Andronico, Demetrio, & Thoma* primus *Johannes* in Imperio successit, reliqui autem *Despotæ* dicti sunt, hancque dignitatem cum præceptis variis à Patre suo adepti sunt. Ex *Johannis* post Imperatoris, vita, discimus fratres duos minores *Demetrium* & *Thomam* (*Theodoro* enim mortuo, *Constantinus* proximus successor factus est eundem vulgo gessisse titulum: nam in concilio generali *Ferrariensi*, quorsum *Demetrius* Imperatorem Fratrem suum comitatus fuerat, vocatur ὁ Δεσπότης Κύριος Δημήτριος, *Despota, Dominus Demetrius* vel *Dominus Demetrius* (nam sic sæpe interpretantur recentiorum Græcorum vocem Κύριος) & simpliciter ὁ Δεσπότης. *Constantinus* vero proximus Successor existens nominavit se in epistolis suis aliquot ante concilium *Basileensi* annis: *Constantinum in Christum fidelem Despotum Romanorum Palæologum*, ubi *Romanorum* vox additur *Despoto* sicuti in elogiis Imperatorum Orientalium ad vocem *Imperatoris* addi solita fuit: formatur enim ex Græcorum Ῥωμαίων quod retinuerunt in titulis suis Orientales intuitu *Constantinopolis*, quæ Νέα Ῥώμη, *nova Roma*, dicta fuit. Et fortasse *Despotæ* nomen cum additamento *Romanorum* aptissimum visum est ad denominationem Successoris indubitati. De communicato vero usu tituli hujus, vide præter testimonia obvia in Istiꝰ Imperii historia, diploma confirmationis, qui minimus horum fratrũ *Thomas* partem terræ in Pafirtris adscripsit *Demetrio Palæologo Dermocaitæ, & Joanni Rhosatæ* à fratre suo Maximo *Johanne* adhuc *Despota* iis concesso Ἐπὶ [illegible]

Videsis lib. 2. cap. 7. §. 3.
Codinum περὶ ὀφφ. cap. 3.
Tom. 3. Conc. part. 2. p. 746. edit. 1614.
Laertè. Cherubim Bullar. tom. I. in Gregor. 10. Const. 2. p. 131. ed. 1617. Romæ.
Apud Zygomala in Histor. Politica. p 17. Georg. Protobest. l. 2. Concil. tom. 4. P. 1. p. 413. & 415. ed. Binii 1618. ib. p. 134.

θῆναι, (verba instrumenti sunt.) ἐπειδὴ τοῦ αὐθέντου μου, τοῦ βασιλέως, τοῦ ἀδελφοῦ μου, ὄντος τότε Δεσπότου ὅτι Κύριος Δημήτριος Παλαιολόγος Δερμοκαΐτης καὶ Κύριος Ἰωάννης ὁ Ῥωσάτης περὶ τὴν περιοχὴν τῶν Πατρῶν περὶ βόλεόν τι. *Quandoquidem Demetrius Palæologus Dermocaital & Johannes Rhosata feudum acceperunt à Domino meo Imperatore, fratre meo, tunc Despota, terram quandam in Patris sitam, &c.* Subscribit deinde miniatis literis, (sicut tum mos erat) Θωμᾶς Δεσπότης Πορφυρογέννητος, *Thomas Despota Porphyrogenitus:* Vocat ergo hic Fratrem suum maximum hæredem indubitatum *Despotam* simpliciter sicut & semetipsum; utut minimus fuerit. Accidit autem hoc paucis ante captum à Turcis *Constantinopolim. Codinus* clarius adhuc ait. Οἱ τοῦ Βασιλέως υἱοὶ Δεσπόται προτιμῶνται τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν γαμβρῶν τοῦ Βασιλέως Δεσποτῶν καὶ αὐτῶν ὄντων. *Despotæ qui sunt Imperatorum filii præcedunt eorum affines & generos, quanquã & ipsi Despotæ sint.* Et de solenniis Aulæ *Constantinopolitanæ* in festo nativitatis loquens, ait, Imperatorem ivisse diademate coronatũ, aliaq; Majestatis insignia penes se habuisse, ut & filium ejus εἰ ἐστεμμένος εὑρίσκεται, *si coronatus fuisset:* i. e. Imperii socius ac Imperator cum Patre, ut sæpe accidit. Si vero coronatus non fuisset, velo amictus est pretioso (φυαλὶν dicunt.) & corolla coronatus quam Στέφανον nominarunt quidem, at distinxerunt à στέμμα, quæ ipsi fuit loco Imperialis coronæ. Stetit v. (ait porro) ut quod supra genua esset corpus cerneretur τῶν δὲ Δεσποτῶν τὰ μὲν λοιπὰ τῶν σωμάτων κρύπτεσθαι, ἀπὸ δὲ τοῦ στήθους καὶ ἄνω φαίνεσθαι. Loca ista docent *Despotæ* nomen quomodocunq; acceptum Hæredi manifesto proprium non fuisse: quanquam corolla etiam non alia fortassis fuerit, quam quæ *Despotarum* propria de qua mox dicemus. Existimo igitur post tantam titulorum innovationem, risui fere Dignitates imperiales per tam miram vocabulorum fictionem exponentem, puduisse tandem Imperatores nova invenire verba ad designandum heredem certũ: & contentos fuisse si *Despota* vocaretur, non ut sic destingverentur ab aliis, verum tanquam abunde demonstraretur per titulum hunc nomen suum baptismale & primogenituræ suæ jus manifestum. Quoniam autem opinio est (erronea licet) Titulum *Despotæ* absolutum denotasse in Imperio illo hæredem certum, qui Hæres etiam revera fuit Despota, (non tamen solus hoc insignitus nomine, sed & aliis illo ipso appellatis) neque alia fuit Dignitas illo in regno sublimior addo hic Despotæ inaugurationem. *Ta-*

Crus. Turco Græc. lib. p. 343. num 59. circa an. Chr. 1440.

περὶ ὀφφικ. *cap 6. §. 10. & vide sic c. 10. §. 67.*

Faciunt in Triclinio, ubi stat Imperatoris Thronus, sepimentum aureis splendidum pannis, quod Thronum & Circumstationem separat. Et proceribus quidem sua insignia gestantibus, utpote Scranica *& id genus alia; induunt Despotam Principes ii, quos Imperator præscripserit, intra Triclinium, in Summa ejus parte, nempe duplici colore calceis cabbadio veri luminis, vel coccineo, margaritis distincto.* Vocant τῆς ἀξίας διακριτικὰ σύμβολα; *At Imperator gestans suo in conclavi stemma suum & reliqua, procedit ad locum Throni sui. Sepimento igitur patefacto omnes precantur multos annos. Deinde duo ex honoratioribus proceribus adducunt Despotatus Candidatum & statuunt ante Imperatorem, quem stans sic affatur:* Imperium meum, sive Majestas mea creat te Despotam: Ἡ βασιλεία μου προβάλλεταί σε Δεσπότην *& statim omnes in multorum annorum precationem erumpunt. Sciendum vero Imperatorem non solum stare, quando Despotam creat, sed quandocunque aliquid officii sui exequitur, licet minimum sit, id stans facit. At Despota pedem Imperatoris osculatur. Ut autem surrexit, imponit Imperator propria manu capiti ejus sertum ex Unionibus & Margaritis confectum habens parvulas cameras seu formulas ante retro & ab utroq; latere, si ad Despotam evectus sit filius Imperatoris: Sin autē gener tum ante, duntaxat; quod Sertum adpellatur. &* Stemmatogyricum, *iterumq; multos annos adprecantur. Deinde clauso interstitio, Imperator ad suum conclave abit. Despota itidem in suum, cum omnibus prædictis gestaminibus, comitantibus cum proceribus in equis, quorum Singuli sui propria gestant ornamenta, ut antea dictum.* Ita & *Sebastocratores* ac *Cæsares* receutius creati sunt nisi quod coronas non haberent; ad minimum quales habuerint, non apparent. Cum autem *Cantacuzenus* Imperator *Sebastocratoris* donavit titulo uxorum suarum fratres *Johannem Asanium* & *Manuelem Asanium* coronas habuerunt illis *Despotæ* qui solummodo gener fuit, similes. Aliæ dignitates *Sebastocratore* inferiores ut *Panhypersebasti* & cæt. caruerunt coronis, & discriminatæ fuerūt pileis præsertim ac vestib9. *Despotæ* etiam appellati sunt Principes regionum Orientali imperio vicinarum, cum additamento regionis istius, ut *Despota Bulgariæ* seu *Rasciæ, Moldaviæ* &c. Latina tum temporis, vox erat *Despotus* à Δεσπότης. Aliquando etiam eadem persona & *Despotum & Regem* se nominavit. Talis enim in epistolis *Johannis Despotæ in Moldavia* anno M D LXII. ad *Joh. Zygomalam* primum Advocatum Ecclesiæ *Constantinopolitanæ* subscriptio est: Δεσπότης Βασιλεὺς Μολδαβίας i. e. Despota Rex Moldaviæ: ap. *Crus. Turco-Græc. l. 3. p. 247.* VII.

Codinus de officiis Constantinop. c. 18.

Juris Græco Rom. l. 3. p. 186 & de pileis atq; excellentiorum dignitatem ornamentis V. Cod. περὶ ὀφφικ. c. 3 & 4. & 7. & Gretser. ad eundem p. 181. Videsis præter hist. quæ obvia sunt, Decretorum Alberti a Imper. c. 21. Leu. Pandec. Turc. & Gretser ad Codinum lib. 2. cap. 1.

VII. Poſtquam occidentale Imperium (quod vulgo appellatur Imperium à Græcis ad Francos translatum) in *Carolo M.* confirmatum eſt, hæredem vel Succeſſorem manifeſtum dixerunt *Italiæ Regem. Romani* inquit *Sigebertus*) *uno omnium conſenſu Carolo Regi Imperatorias laudes acclamant, eumque per manum Leonis Papæ coronant*, (Cæſarem & Auguſtum *appellant. Pipinum vero filium ejus* Regem Italiæ *collaudant*, exiſtimantes titulum, *Rex Italiæ*, proprium debere eſſe ejus filio, & ſucceſſori in Imperio, quanquam ante XX annos circiter iſte *Pipinus* coronatus fuiſſet Rex *Italiæ*, cum Parens ejus extitiſſet Rex *Francorum. Pipino* mortuo filius ejus *Bernhardus Rex Italiæ* creatus eſt eundem in finem. Sic *Lotharius* Filius *Ludovici Pii*: Imperio denique à *Francis* ad *Germanos* transeunte, & *Italia* tumultibus plena, ſucceſſor certus in *Regem Germaniæ. Otto M.* hunc titulum evexit filium ſuum *Ottonem* (II. poſtea dictum) *Aquisgrani* adminiſtrante Archipiſcopo *Colonienſi*. Sic Regna *Germaniæ & Italiæ* ad ſucceſſores indubitatos pertinere viſa ſunt. Ideoque (poſtquam Imperium electitium factum eſt videmus (e. g.) *Fridericum Barbaroſſum* curaſſe, ut filius ſuus *Henricus* (poſtea *Henricus III.*) eligeretur in *Regem Germaniæ*, coronareturque *Aquisgranini* à *Philippo* Archiepiſcopo *Colonienſi*: iſteque *Henricus* ſic coronatus omni opera conatus eſt etiam *Italiæ* coronam nanciſci, tanquam coronæ Germanicæ unitam, in omnibus Germanis Regibus prædeceſſoribus ſuis. *Affectabat eximio ſtudio* inquit *Sigonius*) *Italici Regni coronam Henri- Friderici filius, ut quà omnes affecti fuiſſent, qui ante ſe regnum Germaniæ obtinuiſſent*; aſſecutus quoque eam eſt, coronatus *Lamberto Archiepiſcopo Mediolanenſi*. Verum licet uno in loco indubitatus Succeſſor coronatus Regis Germaniæ adipiſceretur titulum, & in altero loco Italici Regis, attamen, ac ſi Synonoma fuiſſent, vulgo *Rex Romanorum* ſalutatus eſt ſpecialis denominatio dignitatis in ſucceſſore deſignato. Iſtud nomen ab eo aſſumptum cernimus in illuſtriſſima reipubl. actione, ex qua civitates Italiæ optimas ſuas derivant libertates: *De Pace Conſtantiæ: Nos Fredericus Imperator &* Filius *noſter Henricus Romanorum Rex, concedimus vobis, civitatibus, locis &c.* fuit autem prius Rex Italiæ. Plura exempla ſucceſſorum manifeſtorum in Imperio, qui Reges Romanorum fuerunt appellati ſuperſtitibus adhuc Imperatoribus, frequentia ſunt; magnas etiam lites circa

ele-

Regino in Chronic. an. 981. Sigon. de regno Italiæ l. 3.

circa an. Chr. DCCCCLXI.

A. MCLXX.

Sigon. de Regno Italiæ l. 14 & in extremo Feudor.

electionem obortas vide in historiis Germanicis *Caroli* IV. & V. ubi præ aliis celebratur, *Elector Saxoniæ* contradicens Electioni *Ferdinandi* in Romanorum Regem sub *Carolo V.* Solennia vero electionis &coronationis vide in *Maximiliano*(I. postmodum dicto) creato Rege Romanorum vivente patre ejus *Friderico III.* quæ prolixe recenset *Goldastus*, & alia huc pertinentia, exhibens. Vide etiam quæ occurrunt hac de re in *Aurea Bulla Caroli IV. Gerlachii, Buxtorfii commentariis, ap. Onuphrium de Comitiis, &c.*

Gerlac. Buxtorf. ad c. 1. aurea bulla Sect. 11 Tob. Paurmeist. de Jurid lib. 2. c. 2. §. 43. & c Politic. Imp. Part 1. p. 86. Vide cum parte 2.

NOTA: Singularia omnino sunt & erudita quæ Clarissimus habet *Coccejus* in *Prudentia J. P. cap. 6. 7. & 8.* de Regno *Italiæ* diverso plane à *Germanorum* Regno, & de Rege *Germanorum* & denique *Romanorum*, vel Imperatore, cujus unam Electionem sed quatuor aliquando fuisse inaugurationes affirmat; De *adoptione item Cæsarum* in gente *Julia*, quam veram successionem fuisse pernegat, sed electionem *assumpti enim* (scribit. c. 7. §. 17.) *sunt Cæsares hoc facto in societatem Imperii vivo Augusto, & eo mortuo continuatio magis Imperii fuit quam successio, ut hodie Regis Romanorum.* De quo cap. 8. §. 28. ista habet. *Est indubitatus regni successor. R. I. 1559. in princip. ut olim Cæsares. Non vero Vicarius Imperii; sed si Imperator absens vel impeditus suas ei vices expresse commiserit, duplici jure utitur, & cum suo proprio, scil. regio, tum mandatario Augusti nomine Imperium exercet.*

Auream Bullam vero neutiquam de Rege Romanorum eligendo agere, cum Imperator est superstes, docet *Oldendorp. Limnæ. enucl. lib. 1. cap. 23. §. 5.*

Quanquam vero Cæsar olim hæres vel successor imperii indubitatus fuerit citra quæstionem subjectus Imperatoris Jurisdictioni, ut supra dictum, & post Imperium à *Carolo M.* occupatum, *Rex Italiæ* sive designatus Successor, non alia præditus fuerit superioritate respectu Imperatoris (ut elucet e Regis *Bernhardi* exemplo, qui ob rebellionem in Imperatorem *Ludovicum Pium* legitime ad mortem condemnatus, sed Imperatoris indulgentia oculis tantum privatus est) attamen eruditi quidam Juris consulti in Imperio affirmant Regem Romanorum vivente Imperatore electum, æquam cum ipso habere potestatem, neque Jurisdictioni istius subjectum esse, tanquam *alterum Imperii caput.* Verum quoque est, Regem Romanorum edicta constituisse, æque ac Imperator, nec

Sigon. de regn. Italiæ lib. 4 ann. Chr. 818.

d non

non scripsisse titulos suos Von Gottes Gnaden Römischer König/ zu allen Zeiten Mehrer des Reichs/ in Germanien/ zu Hungarn/ Bohem/ Dalmatien/ Croatien/ und Sclavonien/ ꝛc. König. Sicuti in Ferdinandi titulis legitur sub *Carolo V.* i. e. *Dei Gratia Rex Romanorum, semper Augustus, Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, & Slavoniæ, &c. Rex.* Negant tamē id alii, nec aliam ipsi concedunt potestatem, nisi quam Imperatoris exercet nomine. Ego litem non definio, remitto autem Lectorem ad *Mathiæ Stephani Synopsin Materiæ Jurisdict. lib. 2. Part. 1. c. 2. §. 49. & seq. Josiæ Nolden Synopticam Tractationem de statu Nobilium c. 2. §. 34. seq. Goldasti Politica Imperialia Part. 2. Johan. Wolfii Thes. 9. discurs. 30. Juris publici Tom. 2. Gerlachi Buxtorfii ad Auream Bullam dissert. Thes. 77. lit. c.* Qui tamen maxime attollunt dignitatem istam, agnoscunt nihilominus, quod teneatur *Imperatoris Majestatem comiter observare*, neque ab officio reverentiæ, sed tantum à Jurisdictione sit immunis.

NOTA: Adde his autoribus Clarissima *Conringii* & *Limnæi* nomina.

VIII. Quoad alios in Imperio titulos, quorum multi dependent ex antiqua notione *Ducis & Comitis* (qui vel honorarii fuerunt, vel ministeriales vel utrumq; in Imperio antiquo) & ut plurimum extiterunt Feudales necesse erit ab initio ista explicare nomina, ut & naturam feudorum ac initia, una cum dignitatibus iisdem annexis. Nam non isti duo tantum tituli, sed & alii plurimi, in aliis regnis æque ac in Imperio postquam conjuncti sunt, feudales primo facti sunt, & postmodum (certo respectu) Honorarii tantum, in aliquibus vero etiam hodienum sunt feudales.

Nomen *Ducis* (prout titulus honoris est, vel Potestatis eminentis, seu absolutæ) duo significat. Primo absolutam significat potestatem, quæ potius modestia locutionis, quam natura differt à summo Regis titulo. Sic illud de *Philippo Macedonum* in *Justino: Ita vicit ut victorem nemo sentiret, Sed nec Regem se Græcis, sed* Ducem *appellari jussit.* Atque hoc sensu usurpatur vox ista in historiis seculorum barbarorum pro iis qui Reges coronati non fuerunt, attamen nec agnoverunt superiorem: præsertim in *Germaniæ* quibusdam partibus & regionibus conterminis, æque post ac ante Francorum Imperium Isto appellatur nomine *Russiæ* Imperator, eo sensu quo de *Domitiano* ait *Martialis: Plurima quæ summi fulget imago Ducis.* In titulis

lis *Ducis Venetorum* ſuppremam omnino denotat, nec ſubordinatam alicui poteſtatem. Deinde ſignificat dignitatem eximiam, miniſterialem vel feudalem ſuperiori ſubditam: atque hoc ſenſu ſolum conſideramus nomen illud hoc in loco una cum *Comitis* titulo. In tractatione utriusque loquemur primo de iis prout fuerunt honorariæ vel miniſteriales dignitates anteqvam feudales factæ ſunt in Romano Imperio: deinde de natura & initiis Feudorum, & quomodo iſtæ Feudis connexæ ſunt acque ſic feudales factæ.

Imperatores olim præter miniſtros aulæ ſummos in ſatellitio habuerunt quosdam ſelectos viros dictos *Comites*, vel *Comites ac amicos*: erant iſti ut plurimum Conſulares, Prætoriani, Senatores, & aliquando minoris dignitatis. *Valerianus* Imper. in Oratione ad Senatum de *Macriano* vocat eos *Romanum Collegium*. *Lampridus* ediſſerens modum conſtituendi eos ait: in *Contubernium Imperatoriæ Majeſtatis adſciſcere*. Vetuſta quædam inſcripto Monaſterii *S. Protaſii* Mediolanenſis talem unius facit mentionem. *Trebell. Poll. in Macriano.* *Ap. Gruter. pag. 1100. 5.*

C. SENTIO	COMIT.* AUG. N.
SEVERO	JULII FRATRES
QUADRATO	MAXIMUS ET
C. V. COS.	VICTOR.
AMICO ET	

* *Aug. noſtri*

Affuerunt Imperatori conſiliis & actionibus, diviſi etiam in diverſos dignitatis gradus. Erant aliqui *primi ordinis* (ut vocabant) alii *ordinis ſecundi*, alii *tertii*. Teſtimonia diſtinctionis hujus obvia ſunt in utroque Codice, præſertim in *Euſebio de vita Conſtantini lib. 4. cap. 1.* Unde vero origo eorum nec non diſtinctio repetenda ſit, eruditi diſſentiunt. Ego exiſtimo ſufficienter probari poſſe utrosque cum ipſo cæpiſſe Caſarum Imperio. Si *Tiberius* non habuit ejusmodi *Comites & Amicos*, & diſtinxit, non intelligo quid dicat *Suetonius*: *Pecuniæ parcus & tenax Comites peregrinationum expeditionumque nunquam ſalario, cibariis tantum, ſuſtentavit: una modo liberalitate ex indulgentia vitrici perſecutus, cum tribus claſibus factis, pro dignitate cujusque primæ ſexcenta ſeſtertia, ſecundæ quingenta diſtribuit. ducenta tertiæ; quam non Amicorum ſed Gratorum appellabat.* Hic ſunt *Comites* ipſius, qui ipſi prope affuerunt, ideoque in tres diviſi ordines vel gradus: & *Amico-* *Juſtin. lib. 12. Theodoſ. l. 6.*

micorum vocabulo in illud *Gratorum* mutato. Mos autem habendi
De Beneſ. l6. cap. 34. juxta ſe Amicos, & Aſſecias diverſi ordinis, ſeu manifeſte diſtinctos in Republica, fuit etiam ante Cæſarum imperium. *Seneca* primordia ejus refert ad *Grachum & Livium Druſum. Iſti apud nos primum inſtituebunt ſegregare turbam ſuam, & alios in ſecretum recipere, alios cum pluribus, alios cum univerſis. Habuerunt itaq; iſti Amicos* primos, *habuerunt* & ſecundos, *neutros veros.* Mos hic aſſumptus ut videtur ab Imperatoribus, genuit tripartitum Comitum Amicorumque ordinem, qui intelligitur ex allegato *Suetonii* loco, necnon *Lampridii* in *Alexandro Severo* verbis. *Moderationis tanta fuit, ut nemo unquam ab ejus latere ſe moveretur, ut omnibus ſe blandum affabilemque præberet, ut* Amicos *non ſolum* primi ac ſecundi *loci ſed etiam* inferiores *ægrotantes viſeret.* Hic *primi ac ſecundi loci & inferiores* ſunt *Comites* primi, ſecundi & tertii ordinis ſeu infimi, quorum etiam ſub generali nomine *Amicorum aut Comitum* meminit *Ælius Spartianus* in *Adriano. Quum Judicaret in Conſilio habuit non* Amicos *ſuos aut* Comites *ſolum, ſed JurisConſultos & præcipue* Julium Celſum, Salvium Julianum, Neratium Priſcum, *aliosque quos tamen Senatus probaſſet.* Obſervari etiam meretur, titulum illum *Amicus Principis* adeo frequentem fuiſſe apud Orientales, ut
1. Paral. 27. 33. 2. Sam. 15. 37. Vide & Pſ. 38. 11. 88. 18. bene queamus colligere eum inde ad Romanam tranſiiſſe Remp. In Judæorum Regno *Chuſai Arachites fuit amicus Davidis Regis:* acſi ſpecialis hæc fuiſſet aulæ iſtius dignitas. Ebræi legunt רע המלך *Socius vel Amicus Regis* LXX. Χουσὶ πρῶτος φίλος τοῦ βασιλέως *Chuſi primus Regis Amicus:* alia vero exemplaria rectius habent: Χουσὶ ὁ ἀρχὶ Ἑταῖρος τοῦ βασιλέως. *Chuſai Arachita comes* vel *ſocius Regis.* Apud *Babylo-*
Hiſt. Suſannæ ſeu Daniel. 14 *nios.* Erat autem Daniel Conviva Regis, (græce, συμβιώτης τοῦ βασιλέως *cum Rege vivens) & honoratus ſuper* Amicos *ejus.* *In Syria* ſub *Antiocho*
1. Maccab. 3. c. 6. 10. & 14 &c. *Epiphane elegit Lyſias Ptolemæum filium Dorymini, & Nicanorem & Gorgiam* ἄνδρας δυνατοὺς τῶν φίλων τοῦ βασιλέως *viros potentes ex Amicis Regis.* Sic *Ariſtoteles,* inquit *Laërtius*) συνεβίω Ἀμύντᾳ τῷ Μακεδόνων βασιλεῖ, ἰατροῦ καὶ φίλου χρείᾳ *vixit cum Amynta Macedonum Rege tanquam Medicus & Amicus ejus.* Plura hujus rei teſtimonia vide in *Maccabæorum* libris & *Joſepho, Archæolog. l. 12. cap. 12. 13. &c.* unde videtur deſumpta phraſis
Paral. 20. 7. Jud. 18. 19. cd. latin. Jac. 2. 23. & obſerv. Joh. 15. 15. *Amicus Dei* (ad oſtendendum ſpecialem honorem ex gratia DEI omnipotentis ſingulari) *Abrahamum* denominans. De *Comitibus* vero vel *Amicis Principis* quod *Euſebius* in vita *Conſtantini lib. 4. cap. 1.* ait:

ait: *Comites alii primi ordinis fiebant, alii secundi, alii tertii.* Intelligendū est, quod ipse fecerit Comites, non vero cœperit primus distinctionem istam. Sunt enim & alia testimonia ante *Constantinum* hanc distinctionem probantia, quanquam non adeo obvia, ceu illa ex Classicis authoribus adducta. Vox ipsa *comes* & græce formata Κόμης reperitur in ritualibus *Ecclesiæ Græcæ* tanquam nota sub *Diocletiano* dignitas. Sanctus *Georgius*, dicunt, fuit Κόμης τὴν ἀξίαν *Comes dignitate* & Κόμης ἐκ Πατρικίου ὀνόματι, *Comes quidam Patricius appellatus* in Vita S. *Artemonis* legitur. *Comites* inveniuntur etiam in Epistola 2. *Decretal. Anacleti*, si tamen ejus fuerunt: quando autem in Martyrio *S. Clementis* sub *Trajano* nominatur *Comes officiorum*, sciendum est, officium tale tum temporis non extitisse, nec testimonium fide dignum est. Post *Constantinum* V. *Comitum* mentio frequentior.

Nota. Vid. ad Eusebii hunc Henric. Valesii notat. qui Comitis Domestici mentionem facit. & Reines. Inscript. Class. 6. inscr. 131.

Menæ die 23. Aprilis, & 24. Martii.

Acta Martyrii ap. Surium 23. Nov. ex Metaphrast.

Baron. Annal. Tom. 2. ann. 100.

Ex Primo Comitum ordine dicti sunt quidam *Comites Ordinis Primi intra Consistoriū:* erant enim Consiliarii Reip. Primarii, (omnes autē Consiliarii fuerunt) ideoq; Comes *consistorianus* est Comes primi ordinis, & Consiliarius intimus illorum temporum. Omnes (ut videtur) *Consistoriani* primi fuerunt ordinis, verū non omnes ex primo ordine *Consistoriani* fuerunt. Nam inscriptiones habent aliquando *Comes ordinis primi*, & *Comes ordinis primi intra Consistorium*; de eadem persona, ceu titulos diversis temporibus concessos: ut. in illo *Saturnini secundi, Gviennæ Præsidis.* Et quoniam insignia tandem officia Comitibus illis demandarentur (e. g. Illustre illud officium *Magistri sacrarum largitionum, rerum privatarum, equitum*, & alia officia primaria Comitibus primi ordinis) factum est ut tituli *Comitis & Magistri* aliquando essent loco *Magistri*, aliquando etiam *Comites* nominarentur absque *Magistri* appellatione, junctis saltem aliis officium denominantibus vocabulis. e. gr. *Comes & Magister Sacrarum largitionum, & Comes Sacrarum largitionum; Comes & Magister Equitum, Comes Domesticorum* & ejusmodi plura, pro *Magister Sacrarum largitionum, Magister Equitum, & Magister Domesticorum*. Inde in Actis *concilii Calcedonensis*, *Flavius Ariovindus Martialis* sæpe vocatur Κόμης καὶ Μάγιστρος τῶν Θείων ὀφφικίων *Comes & Magister Sacrorum officiorum*. Imperatoris Medicus, vel Medicorum Præses nominatur *Comes, Archiatrorum*. Vid. *Mercurial. var. lect. Lib. 4. c. 1.* quoniam sine dubio unus fuit ex ordinibus istis, & quidam sub ipso in

ap. Gruter. p. 465. 8.

Art. 1. p. 115. Tom. 2. Concil. Part. I. edit. Binii 1618.

C. de Archiatris & Com. Sac. Palat. l. unic.

Comitivam primi ordinis recepti fuerunt. Nec isti solum illustres Ministri, sed & alii dignitate inferiores, ex istis desumti ordinibus, *comites* appellati sunt, cum additione loci functionisque suæ. Sub *Comite Sacrarum largitionum* in Oriente erant (circa *Theodosii II.* tempora, cum *Notitia* formaretur subordinata) Comites largitionum in unaquaque *Diœcesi*, (ut appellarunt regiones ad se pertinentes) præter *Comites Commerciorum per Orientem & Ægyptum, per Mœsiam, Scythiam, Pontum & Illyricum; & Comes Metallorum per Illyricum; item Comes & Rationalis Summarum Ægypti*; cum aliis officiis pluribus, qualia sunt: *Procuratorum, Præfectorum, Magistrorum* &c. Sic *Comes Largitionum* in Occidente habuit sub se *Comitem Auri, Comitem Vestiarii, Comitem Largitionum Italicianorum* & alios. Officium *Comitis Largitionum* primi in Oriente & Occidente fuit curare, tanquam Thesaurarii, reditus & expensas ejusmodi in Imperio obventionum, quæ minus certæ fuerunt, neq; ex terræ proventibus aut confiscationib9 collectæ fuerunt, istæ enim pertinuerunt ad *Comitem rerum privatarum*, in Oriente & Occidente: hic tamen Comiti illi subordinatus fuit præter *Comitem largitionum privatarum, Comes Patrimonii Gildoniaci*. Sic *comes formarum, Comes riparum, & Alvei Tiberis & Cloacarũ, Comes* etiã *Portus fuerunt* inter subordinatos *Præfectos Urbis*. In Orientis regimine præter Comitem Orientis (qui Civiles tractavit Causas tanquam *Vicarius*, attamen ab Imperatore subordinatus *Præfecto Prætorio Orientis*) erant *Comes Ægypti & Comes Isauriæ*, Comites item inferiores, ut in Occidente *Comes Italiæ, Comes Africæ, Comes Tingitaniæ, Comes tractus Argentoratensis, Comes Britanniarum, Comes littoris Saxonici per Britannias*. Alii militaribus præfecti cohortibus ad gubernandas retinendasque Provincias, quorsum, sicut & illi, missi sunt, *Duces* vocantur, tum in *Notitia* tum in *codicibus*. Alii ex secundo ordine civitates tantum gubernarunt, ut mox monstrabitur in exemplis epistolarum, quibus vel creati sunt, vel functio ipsis demandata: hinc *Hesychius* vocem Κόμης explicat per ἄρχων, i.e. Gubernator, Præses, quoniam Comites potestatem quandam regiminis sibi commissi exercuerunt. Nullibi autem plura de hujus tituli usu in aula occurrunt testimonia quam in *conciliis* primorum temporum. Imperatores enim sæpius ob factiones hæreticorum tumultuantes miserunt ad Concilia Comites ejusmodi cum sufficienti

cohorte, qui etiam non raro terror fuerunt potius contra veritatem, quam ejus defensores. In actis vero Conciliorum nominantur solummodo Comites isti, ac si hoc ipsorum fuisset officium proprium, nec aliis competens, nisi Comitibus; retinuerunt enim hic Comitis nomen ut in aliis officiis insignioribus, *Comitibus* demandatis. In Concilio *Tyri* contra *Athanasium* celebrato, fuit ejusmodi *Comes* ut ipsemet testatur *Athanasius*, & quæritur esse illud contra Concilii libertatem. Vocabatur *Flavius Dionysius* & dicitur tantummodo *Consularis* vel ἀπὸ τῶν ὑπατικῶν (quoniam & hac dignitate præditus fuit) in epistola *Constantini M.*; qua cum ad Concilium missus fuit. *Athanasius* eum sæpe *comitem* nominat; *Julio I.* P. M. est *Dionysius qui in ea Synodo Comes erat: epistola 4.* In epistola Concilii *Alexandrini* scribunt: *qua fronte talem Conventum Synodum appellare audent, cui Comes præsidit?* Inde *Osius* in epistola ad *Constantinum* de Synodo *Sardicensi* inquit; *Omitte & Tu violentiam tuam, nec literas scribe, nec Comites mitte, sed relegatos exiliis libera.* In actis Concilii Generalis Ephesini, *Candidianus* sæpissime cum titulo Comitis occurrit: & revera fuit iste *comes Domesticorum* hoc cum titulo illuc missus tuendæ pacis causa. *Ireneus* quoque, *Johannes & Dionysius* ibi commemorantur Comitum titulo. In actis Concilii *Calcedonensis*, (ubi mentio Comitum frequentissima) inquit *Dioscorus* Act. 1. pag. 118. edit. Bin. Tom. 2. Part. I. Στάσιν μοι κινεῖτε, δὸς τοὺς Κόμητας. *Seditiosi estis? Accedant Comites!* & postmodum Εἰσῆλθον οἱ Κόμητες *intrarunt Comites* &c. ubi indigitantur ex aula missi ad Concilium, qui Comites dicti sunt, licet ex aliis functi sunt officiis, Comitum dignitate illustrioribus. Sed istud fuit vulgatissimum ipsorum nomen, & notissimum; qui nam vero fuerint dignitate, videre licet ex principiis primæ, secundæ, quartæ & sextæ Actionis istius Concilii.

Et cum Vicarii, Præsidesve Provinciarum vel limitum (sub *Magistris præsentalibus militum*) vocarentur Duces, attamen si recepti essent in aliquem ordinem, *Comites* potius, illo tempore quo ista vox frequens facta est, appellati sunt, juncto Provinciæ suæ nomine. Atq; ejusmodi Vicarii vel Præsides (ut videtur) Comites vulgo fuerunt primi ordinis, si modo omnino Comites essent, vocanturque in legibus *Comites per Provincias, & qui sub Comitiva primi ordinis dignitate peculialiter ad quamlibet Provinciam, vel Provincias defen-*

Apolog. 2.

Euseb. Vid. Constant. L. 4. c. 42. Vide plura ap. Baron. Tom. 3. ann. 335.

Ap. Athanas. apol. 2.

ap. eundem in epist. ad Solit. vit. agentes.

Concil. Ephes. Part. I. p. 148. edit. Bin. 1618 & p. 167 266. 267. 277. 291. &c.

C. de Offic. Praef. Illustrissimos. 3. C. de Comit. rei milit. & consular. Novell. 27. de Comite Isauriæ.

defendendas, milite credito autoritate Imperatorii nominis destinabantur. Multi vero ex Præsidibus vel Vicariis, qui Comites non essent *Ducis* nomen retinuerunt. Ut *Scythici limitis Dux*, *Rhetici limitis Dux*, *Transrhenani limitis Dux*, *Britanniæ Dux* & *Dux Syriæ*: aliquando Comites si constituerentur Duces, utrumque junxerunt nomen. ut *Dux* & *Comes rei militaris Isauriæ*, in *Notitia Dignitatum*; ubi licet *Pancirollus* existimet lectionem esse corruptam, nec esse. Ducis & Comitis vocabula jungenda in denominatione unius personæ, cum relatione ad unam rem, attamen certus sum exemplaria hic minime corrupta esse; quoniam utramque vocem etiam inscriptio quædam habet, *Comitem Isauriæ* nominans *Comitem ordinis primi Isauriæ Ducem.* Extat Romanæ alicubi estque talis. ÆMILIÆ

Vide eum in Notit. utr. c. 1. & ad notit. Orient. c. 142.

ANDRONICENIS C. ET SPECT.
F. NEPTIS URBIS PRÆFECTI FI
LIÆ COMITIS AFRIC. NURUS
COMITIS ORD. PRIM. ISAURIÆ
DUCIS CONJUGIS COMITIS SA
CRARUM LARGITIONUM
INLUSTRIS.

Inscriptionem hanc eo libentius adduco qvoniam complectitur exempla Comitum officiis fungentium. Ut *Comes Africæ*, pro Comite Provinciæ, *Comes ordinis primi Dux Isauriæ*, pro viro primi ordinis qui Dux *Isauriæ* factus est, & *Comes sacrarum largitionum* pro officio Palatino. Et sicut istæ voces duæ *Dux* & *Comes* junctæ sunt, ita etiam *Magister* & *Comes* conjunctim legimus. Ut *Comes* & *Magister Equitum Galliarum* in *Notitia*: ita etiam *Præses* & *Dux*, ut *Dux* & *Præses Mauritaniæ* et similiter. Qvod illud vero *Dux* & *Comes Isauriæ* observa ex *Marcellini* lib. 19 hæc verba. *Ad Isauros vi vel ratione sedandos Lauritius adjecta Comitis dignitate missus est Rector.* Sub *Constantio* & *Juliano*. Et idem *Lauritius* vocatur στρατιωτῶν ἡγεμὼν *Dux militum* apud *Socratem*. Certe hic vocari potuisset *Dux* & *Comes*, vel *Comes* & *Dux rei Militaris*, vel *Militum in Isauria*. Verum sicut ante tantam officiorum aulicorum vel Provincialium ad dignitatem Comitis accessionem, ii qui *Consistoriani* dicebantur vel *intra Consistorium* hoc ipso titulo ab aliis distincti sunt, ita post accessionem hanc illi qui fuerunt tantum *Comites honorarii* (seu vacantes & ἄζωνοι dicti) nullis nego-

Hist. Eccl. l. 2. cap 31. Baron. Annal. Tom. 3 an. 359. ubi de Concilio Seleuciensi.

negotiis impliciti, & nomine isto tanquam mero Dignitatis charactere uterentur, ideoque distingvendi à *Comitibus Provinciarum*, aliisque; dicti sunt *Comites intra Palatium*, vel *Comites Palatini* acsi diceres *Comites Aulæ*. Hicque titulus post negotia foris bene peracta à *Comite ordinis primi* etiam dignitatem aliquam denominavit, adeoque iteratus est in inscriptionibus: ut *Iterum Comes ordinis primi intra Palatium*, prout videmus in illa *L. Aradii Valerii Proculi*, post enumerationem variorum in Rep. officiorum Titulus ipsius talis est.

Romæ ap. Gruter. pag. 361.1. & 363,2. vide eundem p. 1094,6.

COMITI ORDINIS SECUNDI
COMITI ORDINIS PRIMI.

Hic seqvuntur alia quædam officia publica, & deinde:

PERFUNCTO OFFICIO PRÆ
FECTURÆ PRÆTORIO, COMITI
ITERUM ORDINIS PRIMI IN
TRA PALATIUM, &c.

Isti igitur *Comites vacantes* qui *post probatos labores in Palatio Comites esse meruerunt*, majoris fuerunt dignitatis quam qui solo favore vel merito evecti sunt ad primum ordinem *Comitivæ vacantis* vel *cingulum otiosum*, quod fuit generale nomen dignitatis non solum *Comitum intra Palatium*, (utut primi ordinis) verum etiam eorum *intra Consistorium* si non alio fungerentur officio; utraq; enim dignitas *Vacans* fuit & honoraria. *Probati vero labores* (tempore *Theodosii* & *Honorii* istam sancientium legem) nogotia fuerunt insignia in aula vel republica. Præter hæc Comitum varia genera fuerunt etiam quidam dignitate *comitivæ Ordinis Primi* præditi, & vocantur. *Comites ordinis primi diversarum artium*, (titulus traditus ipsis *ob vulgaris cujuslibet artis obsequium*, vel *operis publici curam*, *temporalem injunctam*, vel *rerum publicarum levem curam commissam*, ut verba sonant in lege alia *Honorii* & *Theodosii*, non tamen recepta in *Codicem Justinianeum*, sicut nec illa altera recepta est.) quæ omnia leve tantum denotant servitium. Et licet titulus eorum respexerit ministerium, Ordinis primi, attamen inferiores fuerunt *Comitibus ordinis primi vacantibus*, seu seu mere honorariis, nam regulariter omnes *Vacantes Comites* illorum temporum, honoris illud nacti sunt attributum *spectabilis*, & si magnis fungerentur officiis ut *Sacrarum*

C. Theodos. lib. 6 tit. 18. & Videsis Claud. Salmas. in Trebell. Poll. p. 309.

Cod. Theodos. lib. 6. tit. 20.

e *largi-*

Largitionum, Rerum privatarum, vel similiter vocabantur *Illustres*. Isti vero *Comites vulgarium artium* dignitate tantum æquales fuerunt, *Consularibus Provinciarum*, qui tantum *Clarissimi* dicti sunt, verbo post *Spectabilis* proximo. Verum de attributis istis honoris & locis ad unumquemque pertinentibus in catalogis illorum temporum publicis, plura dicemus in fine hujus Partis.

IX. Alia Testimonia de Titulis istis *Ducis & Comitis* in Imperio antiquo obvia sunt in *Codicibus Theodosii & Justiniani*, ut & *Notitia*. Ut vero lucem fœnoremus materiæ huic, addimus formas illas creandi in istis temporibus, sicut eas tempus edax reliquit posteritati, ut & exemplum unum & alterum Insignium eorum, nec non regiminis officialium sub ipsis.

Verum quidem est, monumenta immediate ad Imperium pertinentia tales non exhibere formulas. In *Cassiodoro* tamen qui fuit Cancellarius *Theodorici* Regis *Italiæ* reperimus quasdam, quas pro suspectis habendas nulla svadet ratio, sunt enim ipsissimæ Imperiales, vel ipsis simillimæ, ita ut ex harum lectione aliæ intelligi queant. *Cassiodorus* enim innutritus fuit eruditioni Romanæ, quanquam ipse & Rex ejus *Gothi* fuerunt; certumque est, quod aula *Gothica* in *Italia*, tum imitata fuerit Romanas regiminis formas, in illo Imperii Tractu repertas. Quoad materiam denique diplomatum, vel *Codicillorum* (prout vocabant, & cum honoraria solummodo fuit dignitas dixerunt *Codicillos vacantes*) existimo, ut plurimum eandem fuisse cum illa, quam *Cassiodorus* tradit: quanquam fortassis præloquia, & aliæ sermonis verborumque circumstantiæ, (sermo enim tunc maxime affectatus in usu erat) diversa fuerint ante *Cassiodorum*, & semper nova. Ipse *Cassiodorus* videtur tantundem affirmare, cum ait, quod in aliorum subsidium, & ad præveniendum laborem, quem ipse sæpe subiit in consignandis, ex tempore ejusmodi literis, collegerit formulas istas, ideoque existimavit, quod debeant esse exempla futuris seculis. *Illud autem* (inquit *præfat. ad libr. variarum*) *sustinere alios passi non sumus, quod nos frequenter incurrimus in honoribus dandis; impolitas & præcipites dictiones; quæ sic poscuntur ad subitum ut vix vel scribi posse putentur vel videantur. Cunctarum itaque dignitatum sexto & septimo libris formulas comprehendi, ut & mihi quamvis sero prospicerem & sequentibus in angusto tempore subvenirem.*

Hinc

Hinc decerpemus quasdam primo creandorum Comitum, vel tradendi *Comitivam*, & deinde *Ducatus*, illo tempore, i. e. anno Chr. D. prout videbuntur maximam afferre lucem.

Codicillus creandi Comitem vulgarem primi ordinis mere vacantem.

Si honor frequenter defertur otiosis: si interdum aut nobilitas eligitur, aut ad promerendum aliquid persona tantùm gratiâ suffragatur: quô studio remunerandi sunt, qui ad agonis sui præmia pervenerunt? Considerandum, quali labore servitum est, & sic de remuneratione cogitandum. Harum quippè rerum mensura de contrario venit: Dum tale obedientibus dari debet donum, quale indevotis potuit esse periculum. Grandia sunt, quæ sustinent excubantes personas, contumaces ad parendum cogunt, latentes in cubilibus suis prudenti sagacitate vestigant, superbis modestiam æqualitatis imponunt. Imo quod à Judicibus breviter dicitur, ab ipsis efficacia famulante completur. Notum est quæ pericula sustineant, cum ad causas mittuntur alienas. Si segnius agat, petitor quæritur, si districtè, pulsatus vociferatur. Sic inter utrumque diversum rara laus est invenisse præconium. Dignitatum pace dicamus, facilius est laudatum Judicem reperire, quàm militem injuncta sine offensione complere. Aliud est enim tantum dicere legitima, aliud ad terminum deduxisse justitiam. Laudabiliter quidem bonum dicitur, sed multò gloriosius statuta complentur. Verba tantùm diriguntur à Præsulibus, à militibus autem postulantur effectus. Post omnia periculis subduntur, si constricti aliquid verisimile conquerantur. Frequenter nocuit aliis ipsa quoque integritas actionis. Nam multos, quos in executione contristari nisi sunt, ipsos posteà impensos Judices pertulerunt. Offendunt enim frequenter ignari, quibus sunt posteà pariturі: & dum causis alienis fidem custodiunt, interdum pericula propria salutis incurrunt. Verùm inter hæc militem evasisse laudatum, nonne justè videtur esse miraculum? Talibus igitur meritis vicissitudo reddenda est, ut nimiò labore torpentes indictis compensationibus excitemus. Utere igitur confidenter, quicquid veteranis munificentia jura tribuerunt, nulli sordido subjiciendus oneri, qui te purissimâ conversatione tractâsti. Comitivam quoque tibi primi Ordinis, quam talis militiâ perfunctis cana deputavit antiquitas, secundum statuta divalia vindicabis. Hæc quidem priscorum beneficio consequeris, sed nostri nominis contra inciviles impetus & conventionalia detrimenta, perenni tuitione vallaris. Ut officium quod

nostris jussionibus speciali sollicitudine famulatum est, amplius aliquid à militibus cateris promereri potuisse videatur. Multa quoque tot librarum auri percellendum esse censemus, si quis statuta nostra qualibet crediderit occasione violanda. Nec tamen aliquid contra te valere permittimus, quod dolosâ fuerit machinatione tentatum.

Verum non intelligo, cur apud *Cassiadorum* codicilli hujus iste sit titulus: *Formula Magistri Scrinii & Comitiva primi Ordinis qua danda est Comiciaco quando permilitat.*

X. Formula literarum patentium, quá creatur Comes primi ordinis *Consistorianus.*

Magnum quidem multis & inter vices videtur esse geniatum, publica utilitati probis actionibus occupari. Sed quantò felicius honorem splendidum sumere & cogitationum molestias non habere? Interdum enim assidui labores etiam ipsas ingratas faciunt dignitates; dum imbecillitas humana citò solet sustinere fastidia, & quod prius ambisse creditur posteà vitare velle sentitur. Sed hoc multò prastantius adesse conspectibus Regiis & abesse molestiis, gratiam habere loci & vitare contumelias actionis. Dulce est aliquid sic mereri, ut nulla possit anxietate turbari; dum multò gratius redditur, ubi prosperitatis sola gaudia sentiuntur. Hunc igitur honorem tibi respicis otiosâ remuneratione prastitum, qui nimium laborantibus antiquâ noscitur provisione collatus, ut Rectores Provinciarum anni actione laudatos vix ad tale culmen perducerent, quibus confitebantur plurima se debere Consiliariis quoq; Prafectorum conscientia clari, dictatione pracipui, qui in illo actu amplissima Prafectura sic videntur exercere facundiâ, ut ad utilitates publicas expediendas, alteram credas esse Quasturam; Unde frequenter & nos Judices assumimo; quia eos doctissimos comprobamus; Quid ergò de tali honore sentiatur, agnosce; quando perfecti pro tot laudabilibus institutis hujusmodi inveniunt pramia dignitatis, & meritò, cum tanta pompa creditur qua Senatoris quoq; Ordinis splendore censetur. Spectabilitas clara & Consistoriô nostro dignissima, qua inter Illustres ingreditur, inter Proceres advocatur. (Illustres & Proceres fuerunt primi in rep. ministri, ut Consules, Consulares, Patricii & simil quos creandi ritus etiam in *Cassiodoro* habes,) *otiosi cinguli honore pracincta Dignitas, qua nullum novit offendere, nullum cognoscitur ingravare, & super omnia bona concitare nescit invidiam.*

Quo-

Quocirca provocati moribus tuis Comitivam tibi primi Ordinis *ab illa indictione Majestatis favore largimur, ut* Consistorium *nostrum sicut rogatus ingrederis, ita moribus laudatus exornes. Quando vicinus honor est Illustribus dum alter medius non habetur, delectet te illos imitari, quos proximitate contingis. Tu locum amplum & honorabilem facis si te moderata consideratione tractaveris. Admoneat te certe, quod suscepta dignitas* primi Ordinis *appellatione censetur, utique quia te sequuntur omnes qui spectabilitatis honore decorantur. Sed vide ne quis te praecedat opinione, qui sequitur dignitate. Alioquin grave pondus invidiae est splendere cinguli claritate & morum lampade non lucere.*

XI. Codicillus quo creatur *Comes sacrarum largitionum*, quo etiam constituitur idem *Primicerius Notariorum.*

Grata sunt omnino nomina, quae designant protinus actiones, quando tota ambiguitas audienti tollitur, ubi in vocabulo concluditur, quid geratur. Donis enim praesidere Regalibus, Comitivam Sacrarum largitionum, *indicia rerum verba testantur. Quod vero decorum, vere fuit omnimodis exquisitum in donorum Regalium parte sequestratam facere dignitatem & alterius honorem dicere dum nos constet dona conferre. Actus innocens, pietatis officium, illud semper ingerere, unde se fama Principis possit augere. Regalibus magna profecto felicitas militare donis & dignitatem habere de publica largitate. Alij Judices obtemperant residuis virtutibus regnatori. Haec sola est, quae tantummodo serviat ad monumenta pietatis. Nihil enim per ipsam districtum geritur, nihil severum forte censetur, sed tunc obsequitur, quando pro nobis vota funduntur. Supplicium per te Fortunas erigimus Cal. Januarius affatim donum largimur & laetitia publica militia tua est. Verum hanc liberalitatem nostram alio decoras obsequio, ut figura vultus nostri metallis usualibus imprimatur, monetamque facis de nostris temporibus futura secula commonere. O magna inventa Prudentum! O laudabilia instituta Majorum, ut & imago Principum subjectos videretur pascere per commercium quorum consilia invigilare non desinunt pro salute cunctorum. Sed huic (ut ita dixerim) munerariae dignitati praeconem largitatis nostrae, publicae felicitatis indicium, locum quoque Primiceriatus adjungimus, ut per te demus honores, per quem & nostrae pecuniae conferimus largitates. Merito; quando & simili gratia utraque praestantur, & ab uno debuerunt Judice regi, quae parili videntur laude conjungi. Parum est autem, Provinciarum Judices*

dices tuæ subjaceant dignitati. Ipsis quoque Proceribus Chartarum confirmas officium, dum perfectum non creditur, nisi à te fuerit pro solennitate completum. Vestis quoque sacra tibi antiquitus noscitur fuisse commissa, qui quod (fortassis legendum *quid, quod*) *ad splendorem Regium pertinet tuis minus ordinationibus obediret. Curas quoque littorum adventitia lucri provisione committis. Negotiatores, quos humana vita constat necessarios, huic potestati manifestum est esse subjectos. Nam quicquid in vestibus, quicquid in ære, quicquid in argento, quicquid in gemmis ambitio humana potest habere pretiosum, tuis ordinationibus obsecundat, & ad judicium tuum confluunt qui de extremis mundi partibus advenere. Salis quoque commercium, inter vestes sericas & pretiosissimam margaritam, non inepte tibi deputavit antiquitas; ut sapientiam tuam evidenter ostenderet, cui talis species deputata serviret. Quapropter per illam Indictionem* Comitivæ Sacrarum (Largitionum) *& Primiceriatus tibi conferimus dignitates ut multis laudibus decorari possis, qui honorum numerositate præcingeris. Utere igitur solenniter titulis tuis, si quid tibi de antiquo privilegio usus abstulit, plurima certe quæ vendicare debeas dereliquit. Quando duarum dignitatum gloriosa quidem cura, sed & laboriosa custodia est, quæ tibi copiosum fructum decoris afferunt, si probis moribus excoluntur.* Tradit & aliam formulam Regis *Athalarici* (*Theodorico* succedentis) qui *Opilioni* eandem contulit dignitatem.

Opilioni *Comiti Sacrarum Largitionum* Athalaricus *Rex. Solent quidem venientes ad aulicas dignitates diutina exploratione trutinari, ne Imperiale judicium aliquid probare videatur ambiguum: quoniam gloria regni est reperisse Judices exquisitos. Sed tam frequens est familiæ vestræ felicissimus provectus, tam in multis personis declarata prudentia, ut licet aliquis vos eligat ad subitum, nihil fecisse videatur incertum. Similitudinem suorum felix vena custodit: quando pudet delinquere, quia similia nequeunt suo genere reperire. Hinc est, quod melius agnoscitur elegisse nobilem, quam fecisse felicem: quia iste commonitus per veterum facta se custodit, ille exemplum non habet, nisi quod fecerit. Quapropter secure tibi credimus, quod toties tuo generi commissum fuisse gaudemus. Pater bis fascibus præfuit, sed & frater eadem resplenduit claritate. Ipsa quodammodo dignitas in penatibus vestris larem posuit & domesticum factum est publicum decus. Nam militiæ ordinem sub fraterna laude didicisti; cui mutuo*

con-

connexus affectu, implebas laboribus socium, & consiliorum participatione germanum: ad te potius pertinere dijudicans, quod frater acceperat. Hoc baculo reclinabatur ille feliciori actu quadam negligens præsumptione tui, quia per te omnia cernebat impleri. En dulce fratrum obsequium & præsentium temporum antiqua concordia. Bene talibus sensibus judicium creditur, qui servare mores naturaliter sentiuntur. Quod si amoeni recessus, & Provinciale otium forte libuisset, ad te caterva causantium & anxia currebant vota læsorum. Boni Judicis *inter eos assumebas officium: ut futurorum quodam urgente præsagio, quod a nobis accipere poteras, meritorum assumptione peragebas. Meminimus etiam, qua nobis in primordiis regni nostri devotione servieris, quando maximè necessarium fidelium habetur obsequium. Nam cum post transitum divæ memoriæ Domini Avi nostri anxia populorum vota trepidarent, & de tanti regni adhuc incerto herede subjectorum se corda perfunderent, auspicia nostra* Liguribus *felix portitor nunciasti & sapientiæ tuæ allocutione firmasti, in errorem, quem de occasu conceperant, ortum nostri Imperii in gaudia commutabant. Innovatio regni sine aliqua confusione transivit: & solicitudo tua præstitit, quod nos nullus offendit. Atque ideo probato talibus institutis, ab indictione feliciter sexta* sacrarum largitionum Comitivam *propitia tibi divinitate concedimus. Usurus es omnibus privilegiis atque emolumentis, quæ ad tuos decessores pertinuisse noscuntur. Absit enim ut aliquâ calumnia machinatione quatiantur, qui actionis suæ firmitate consistunt.* Fuit enim tempus, cum *per delatores vexarentur & Judices. Deponite jam formidinem, qui non habetis errorem. Fructibus vestrarum utimini dignitatum. Nam quod votis per decessores prædecessoresque nostros temporibus Domini Avi nostri consuetudo longæva dedit, indulgentia quoque nostra custodit. Conferimus tibi honorem germani, sed tu fidem ejus imitare servitii. Nam si illum sequeris, multos laude præcedis: Virum auctoritatis maximæ, probatæ constantiæ, qui sub tanto Principe & sine culpa paruit, & justitiam laudatus exercuit. Promptum est enim æstimare quid egerit, quando sub ingrato successore Palatinum officium præconia ejus tacere non potuit. Difficile itaque non est moribus sequi posse germanum: quia & in conversationis fructu plerumque consentiunt, qui unius semine procreantur.*

XII. Formula creandi *Comitem rerum privaturum.*

Comi-

Comitiva privatarum, *sicut nominis ipsius sentitur insonare vocabulum; per Rationalium curam quondam Principum privatam fertur gubernâsse substantiam. Et quia Judicis fastigium exercere non poterat inter homines extremis conditionibus inclinatos, alios quoque titulos providâ deliberatione suscepit: ne dignitas Latialis causam tantum videretur habere cum famulis: sed actibus urbanis tunc se felicius occupavit, postquam agrestium causas decenter amisit. Quid enim prius facerent inter servos jura publica, qui personam legibus non habebant? Non ibi Advocatus aderat non se partes Solenni actione pulsabant. Erat Secretarium impollutâ seditione confusum & appellabatur abusive judicium, ubi non allegabantur à partibus dicta prudentium. Utitur nunc dignitas liberorum causis, & legitimus Præsul veraciter habetur, quando de ingenuorum fortunis disceptare posse sentitur. Primum tibi contra nefarias libidines, & humani generis improbos appetitus, qu si Parenti publico, decreta custodia est: ne quis se probrosa commixtione pollueret, dum vicino Sangvini reverentiam non haberet. Gravitas enim publica proximitatis sanctitatem & conjunctionis gratiam, habita æstimatione, discernit. Quia longe aliud debetur proximitati naturæ, quam corporali possumus indulgere licentiæ. Contra hos eligeris unicus & continens inquisitor: ut dum talia probra persequeris consequaris præconia castitatis. Defunctorum quinetiam sacram quietem æquabilia jura tua conscientiæ commiserunt: ne quis vestita marmoribus sepulchra nudaret: neque quis columnarem decorem irreligiosa temeritate præsumeret, ne quis cineres alienos, aut longinquitate temporis, aut voraci flammâ consumptos, scelesta perscrutatione detegeret: ne corpus quod semel reliquerat mundanas molestias, humanas iterum pateretur insidias. Nam etsi cadavera furta non sentiunt, ab omni pietate alienus esse dignoscitur, qui aliquid mortuis abrogasse monstratur. Vide quæ tibi commissa sunt; castitas viventium & securitas mortuorum. Habes quoque per provincias de perpetuario jure tributorum non minimam quantitatem. Canonicarios dirigis, possessores admones, & cum aliis judicibus non modica jura partiris, caduca bona non finis esse vacantia. Ita quod usurpatio potuit invadere tu fiscum nostrum facis justis compendiis obtinere, proximos defunctorum nobis legaliter anteponis: quia in hoc casu Principis Persona post omnes est. Sed hinc optamus non acquirere, dummodo sint, qui relicta debeant possidere. Depositivæ quoque pecuniæ, quæ longa vetustate competentes Dominos amiserunt*

scrunt, inquisitione tuâ nostris applicantur ærariis: ut quos suâ cunctos patimur possidere, aliena nobis debeant libenter offerre. Sine damno siquidem inventa perdit, qui propria non amittit. Proinde (quod felicibus applicetur auspiciis) per Indictionem illam Comitivæ privatarum *te honore decoramus, quam leges Præfectis quoque parem esse decreverunt: Est enim & ipsa aulica potestas, palatio nostro jure reverenda, quam tu facis ultra terminum suum crescere, si susceptam continenter egeris dignitatem.*

XIII. Formula *Comitivæ Patrimonii.*

Antiquæ consvetudinis ratio persvadet, chartis nostris illos imbuere, qui longe positi transmissas accipiunt dignitates: ut quos non potueramus præsentes instruere, lectio probabilis commoneret. Sed te quem ad patrimonii nostri curas regalis defloravit electio non tam destinatis præceptionibus instruimus, quam usu serenissimæ collocutionis erudimus. Confabulationes *siquidem nostræ erunt tibi instrumenta justitiæ, quando illud gratum nobis perspexeris, quod & divinis potest convenire mandatis. Patrimonium siquidem nostrum, pro sublevandis privatorum fortunis, tibi credidimus, non premendis. Nam si tranquillitatis nostræ velis, considerare rationem quoddam Regiæ domus famulis præjudicium humilitatis imponis. Proprias quippe utilitates improbus Dominus quoque modo nititur vindicare: cæterum qui bonæ famæ studere cognoscitur, suo semper judicio plus gravatur. Insolens libertatis genus est rusticorum, qui adeo sibi putant licere voluntaria, quoniam ad nostram dicuntur pertinere substantiam. Esto igitur illis cum erecta potestate moderatus. Temperamentum simul damus, cui posse concedimus. Considera, suscepta dignitas quo debeat splendore tractari, per quam supra cæteros Judices familiaritatem Principis habere meruisti. Nam sicut Sol ortus corporum colores fugatâ nocte detegit, ita se morum tuorum qualitas, assidue visò Principe, non celebit. Mens tua & oculis nostris patebit & auribus. In vultu & in voce cognoscimus servientium mores. Si facies tranquilla, si vox moderata suggesserit credimus esse probatissimas causas. Quicquid enim turbulenter dicitur, justitiam non putamus. Quapropter pensabit loqui tuum dominantis examen, quando nequeunt proprias tegere voluntates, qui suos possunt proferre sermones. Speculum siquidem cordis hominum verba sunt: dum illico moribus placere creditur, quod ipse sibi ad agendum legisse monstratur;*

tur; Superbus quin etiam varicatis gressibus patet. Iracundus luminum fervore declaratur. Subdolus terrenum semper amat aspectum. Leves inconstantia prodit oculorum. Avarus obuncis unguibus explanatur. Et ideo ad quas profecti estis, studete virtutibus. Quid nemo potest Principem fallere, qui etiam rerum naturalium causas in vobis optime probatur inquirere. Quapropter ad Comitivam patrimonii nostri *te per Indictionem illam (DEO juvante) promovemus, ut inavarum Judicem Palatia nostra testentur, quem nos judicavimus esse promovendum. Quid enim magis cupias, quam si te lingvas nobilium laudare cognoscas? Alibi forte Judices formidentur injusti, hic ubi remedium præsens petitur, redempta sententia non timetur. Querimonias possessorum sine venali protractione distingue. Omne siquidem justum, celeritatis commodo transit ad beneficium: & quod debito redditur, tali gratia munus putatur. Possessiones nostræ, vel quia sunt immobiles, non egrediantur terminos constitutos: ne conditione contrariâ, quod non potest moveri, malis moribus contingat extendi. Trade etiam militibus tuis quam sectari delegeris animi castitatem: quoniam ille justus potest dici, sub quo non probatur excedi. Utere igitur auctore DEO concesso tibi feliciter privilegio dignitatis. Incitet te ad bonorum desiderium, sæpissimè quod videris: quia in his, quæ feceris, judex & Testis ero. Nam etsi epulas solicitâ ordinatione disponas, non solùm nostro palatio clarus, sed & gentibus necesse est, reddare eximius. Legati pene ex totâ orbis parte venientes cum nostris cœperint interesse conviviis, admirantur copiosè repertum, quod in patria sua norunt esse rarissimum. Stupent etiam abundantiam unius mensæ, tantas servientium turbas posse satiare; ut judicent consumpta recrescere, unde tanta quæ probantur exire. Habent nimirum in sua patria quod loquantur, dum Parentibus suis dicere gestiunt, quæ viderunt. Sic propemodum in toto mundo celeberrimus redditur, qui providus nostris apparatibus invenitur. Adde quod tempora nostræ lætitiæ secretaria tua sunt, cum pectus redditur curis alienum: & tunc tribuitur suggerendi locus, quando cunctis admittur. Merito, ut qui es judex tanti apparatus & epularum, delinitus cibis tibi animus concedatur.*

XIV. Formula *Comitivæ Archiatorum.* Seu Præsidis Medicorum.

Inter utilissimas artes, quas ad sustendam humanæ fragilitatis indigentiam, divina tribuerunt, nulla præstare videtur aliquid simile, quàm quod potest auxiliaris medicina conferre: Ipsa enim morbô periclitantibus

bus materna gratia semper adsistit. Ipsa contra dolores, pro nostra imbellicitate confligit: & ibi nos nititur sublevare, ubi nullæ divitiæ, nulla potest dignitas subvenire. Causarum periti palmates habentur, cum magna negotia defenderint singulorum: sed quanto gloriosius expellere quod mortem videbatur inferre? & salutem periclitanti reddere: de quo coactus fuerat desperare. Ars quæ in homine plus invenit, quàm in seipso cognoscit. Periclitantia confirmat, quassata corroborat & futurorum præscia valetudini non cedit, cùm se æger præsenti debilitate turbaverit, amplius intelligens quàm videtur, plus credens actioni quàm oculis. Ut ab ignorantibus pene præsagium putetur, quod ratione colligitur. Huic peritiæ deesse Judicem, nonne humanarum rerum probatur oblivio? Et cum lasciva voluptates recipiant tribunum hæc non meretur habere primarium? Habeant itaque Præsulem, quibus nostram committimus sospitatem. Sciant se huic reddere rationem, qui operandam suscipiunt humanam salutem. Non quod ad casum fecerit, sed quod legerit, ars dicatur: alioqui periculis potius exponimur, si vagis voluntatibus subjacemus. Unde si hæsitatum fuerit, mox quæratur. Obscura nimis est hominum salus, temperies ex contrariis humoribus constans: ubi quicquid horum excreverit, ad infirmitatem protinus corpus inducit. Hinc est, quod sicut aptis cibis valetudo recreatur fessa, sic venenum est, quod incompetenter accipitur. Habeantur itaque medici pro incolumitate omnium, & post Scholas Magistrum vacent, libris delectentur antiquis. Nullus justius assiduè legit, quàm qui de humana salute tractaverit. Deponite medendi Artifices noxias ægrotantium contentiones: ut cùm votis non vultis cedere, inventa vestra invicem videamini dissipare Habetis quem sine invidia interrogare possitis. Omnis prudens consilium quærit, dum ille magis studiosior agnoscitur, qui cautior frequenti interrogatione monstratur. In ipsis quippe artis hujus initiis quædam sacerdotii genere Sacramenta vos consecrant. Doctoribus enim vestris promittitis, odisse nequitiam & amare puritatem. Sic vobis liberum non est sponte delinquere, quibus ante momenta scientiæ, animas imponitur obligare. Et ideò deligentius exquirite, quæ curent saucios, corroborent imbecillos. Nam si videro quod delictum lapsus excusset, homicidii crimen est, in hominis salute peccare. Sed credimus jam ista sufficere, quando facimus, quod vos debeat admonere. Quapropter à præsenti tempore Comitivæ Archiatrorũ *bonore decorare, ut inter salutis Magistros solus habearis eximius: & omnes judicio tuo cedant, qui se ambitu mutuæ contentionis excruciant.*

Esto arbiter artis egregiæ, eorumque distingue conflictus, quos judicare solus solebat affectus. In ipsis ægros curas, si contentiones noxias prudenter abscindis. Magnum munus est, subditos habere prudentes & inter illos honorabilem fieri, quos reverentur cæteri. Visitatio tua sospitas sit ægrotantium, refectio debilium, spes certa fessorum. Requirant rudes, quos visitaat, ægrotantes, si dolor cessavit, si somnus affuerit. De suo vero languore te ægrotus interroget audiatque à te verius quod ipse patitur. Habetis & vos certe verissimos testes, quos interrogare possitis. Perito siquidem Archiatro venarum pulsus enuntiat, quid intus natura patiatur. Offeruntur etiam oculis urinæ, ut facilius sit vocem clamantis non advertere, quam hujusmodi minime signa sentire. Indulge te quoque Palatio nostro, habeto fiduciam ingrediendi, quæ magnis solent prætiis comparari. Nam licet alii subjecto jure serviant, tu rerum Domino studio præstantis (fortassis *Dominum studio præstanti*)*observa. Fas est tibi nos fatigare jejuniis: fas est, contra nostrum sentire desiderium, & in locum beneficii dictare, quod nos ad gaudia salutis excruciet. Talem tibi denique licentiam nostri esse cognoscis, qualem nos habere non probamur in cæteros.*

XV. Formula *Comitivæ Provinciæ.*

Quamvis omnium dignitatum officia à manu secludantur armata & civilibus vestibus videantur induti, qui districtionem publicam docentur operari, tua tamen dignitas à terroribus ornatur, quæ gladio bellicó rebus etiam pacatis acci gitur. Vide quô judicio fueris evectus, quando aliis vigorem fascium videas esse creditum, tibi antè ab ipsis legibus ferrum constet esse porrectū; rem cruentam dederunt animo pacato, ut & noxii nimium metuerent, & læsi de optatâ ultione gauderent. Alioquin culparentur priores, si temperata omnia non fecissent. Sed cum te intelligas ad moderamen electum, humanam facile non concupiscas exitium. Reus qui dicitur & probetur. Scito puniendi remedium datum tibi pro salute multorum. Arma ista juris sunt, non furoris. Hæc ostentatio nimirum est contra noxios instituta, ut plus terror corrigat, quam pœna consumat. Non enim cogitur ferrò succidere robustam, qui adhuc teneram verbis curvat audaciam. Civilis est pavor iste non bellicus; quem tu sic facies esse gloriosum, si habere non probetur excessum. Habes etiam & ferrum nihilominus incruentum. Claudantur nexibus catenarum, quos levium criminum pulsat inci-

invidia. Cunctator esse debet, qui judicat de salute. Alia sententia potest corrigi, de vitâ transactum non patitur immutari. Signa tua abactores timeant. Fures pavescant, latrones perhorreant. Innocentia tantùm læta respiciat, dum sibi auxilia venisse credit, quæ legum disciplina transmisit. Nemo redemptionibus tuum velle deflectat. Gladius conditur ubi aurum suscipitur. Tu te inermem reddis, si à virili animo cupiditate recesseris. Quocirca per Indictionem millam Comitivæ *tibi in illa* Provincia *tribuimus dignitatem, ut ad titulos tuos pertinentia civilitate potius laudabilis exequaris; nec quicquam præsumas facere nisi quod privatus possis legibus vindicare. Ipsa est enim recta administratio quæ & sine potestate defenditur, ut tunc probetur fuisse justus, quando ei quæ mavult objicere possit inimicus. Nec tamen spes nostra velut fastiditate deseritur. Nam si bene Provinciarum administrationibus præsidetis, honores vos amplissimos sperare, leges meritò censuerunt. Unde jam videtur pene debitum, quod vobis à tanta auctoritate ultrò noscitur fuisse permissum.*

Est & alia formula, quâ regimen *Dalmatiæ* & *Sueviæ* committitur *Osum*, qui vocatur *Comes* & *Vir illustris*, unde apparet illum *illustratus* dignitatem accepisse, præter *Comitivam*. Nam hujus titulus fuit tantùm *spectabilis*, utut Provinciæ Regimen ei conjunctum fuerit. *Variar. lib. 9. form. 8. & 9. & 11.*

XVI. Formula *Comitivæ Syracusanæ.*

Regalis est providentiæ, tales Judicum personas eligere, ut ad Comitatum necessitatem non habeant veniendi, quos in longinquis regionibus contigerit immorari. Nullum enim tale negotium est, quod Siculi *itineris tantas pati possit expensas, dum commodius sit causam pendere, quàm aliquid per talia dispendia conquisisse. Non enim querelas de* Sicilia *volumus venire, sed laudes: quia gravatur apud nos actio Præsulis, si eam tàm longinqui potuerint accusare petitores. Falsus enim dolor esse non creditur, ubi tanti laboris tædia subeuntur. Et ideò majore cura tractanda sunt, unde invidia plus timetur. Proinde per Indictionem illam* Comitivam *tibi* Syracusanæ civitatis *propitiâ divinitate concedimus: ut omnia sic agere nitaris, quemadmodum nos tibi præstitisse cognoscis. De proximis vota causantium sustinemus. Inde autem ultrò requirimus unde ad nos difficile venire posse sentimus. Habes, quæ te decorare debeant, si tu tamen illis conscientia desæcatus advéneris. Militum tibi numerus nostris servit expensis:*

Redderis inter arma genitus, processio tua procinctualis ornatus est. Exercitu uteris pacatò, nec pericula belli subis & armorum pompa decoraris. Verùm inter hæc civilem cogita disciplinam. Non permittas milites esse possessoribus insolentes. Annonas suas sub moderatione percipiant, causis non misceantur extraneis. Pro securitate se omnium cognoscat electum, qui se gloriatur habere armatum. Privilegia dignitatis tuæ nec volumus minui, nec jubemus excedi. Sufficiat tibi tantùm gerere, quantùm decessores tuos constiterit rationabiliter effecisse.

XVII. Formula *Comitivæ Neapolitanæ.*

Inter cætera vetustatis inventa, ordinatarum rerum obstupenda præconia, hoc cunctis laudibus meretur efferri, quod diversarum Civitatum decora facies aptis administrationibus videtur ornari: ut & conventus nobilium occursione celebri colligatur & causarum nodi juris disceptatione solvantur. Unde nos quoque non minorem gloriam habere cognoscimur, qui facta veterum annuis solennitatibus innovamus. Nam quid prodesset inventum, si non fuisset jugiter custoditum? Exeunt à nobis dignitates relucentes quasi à Solis radiis, ut in orbis nostri parte resplendeat custodita justitia. Ideò enim tot emolumentorum commoda ferimus, ut securitatem Provincialium colligamus. Messis nostra cunctorum quies est, quam non possumus aliter recordari, nisi ut subjecti non videantur aliquid irrationabiliter perdidisse. Et ideò ad Comitivam *te* Neapolitanum, *per illam Indictionem libenter adducimus: ut civilia negotia æquus trutinator examines: tantumq; famam tuam habità maturitate custodias, quantùm te illi populo vel in levi culpa facilè displicere cognoscas. Urbs ornatà multitudine civium, abundans terrenis marinisq; delitiis, ut dulcissimam vitam ibidem te invenisse dijudices, si nullis amaritudinibus miscearis. Prætoria tua officia replent, militum turba custodit. Consides gemmatum tribunal, sed tot testes pateris, quot te agmina circumdare cognoscis. Præterea littera usq; ad præfinitum locum data jussisse custodis: tuæ voluntati parent peregrina commercia. Præstas ementibus de pretio suo, & gratiæ tuæ proficis, quod avidus mercator acquirit. Sed inter hæc præclara fastigia optimum Judicem esse decet, quando se non potest occulere; qui inter frequentes populos cognoscitur habitare. Factum tuum erit sermo civitatis, dum per ora fertur populi, quod à Judice contigerit actitari. Habet ultionem suam hominum frequentia, si loquar ad diversa: & de Judice judicium esse credi-*

creditur, quod à multis adstipulationibus personatur. Contrà, quid melius quàm illum populum gratum respicere, cui cognosceris præsidere? Quale est perfrui favore multorum & illas voces accipere, quas & clementes Dominos delectat audire? Nos tibi proficiendi materiam damus: tuum est sic agere ut sua beneficia Principem delectet augere.

Cum Formulâ hâc missæ sunt epistolæ obedientiam præcipientes *Neapolitanis*, ut & aliis Regimini ejus Subjectis. Ad *Neapolitanos* epistola talis est.

Tributa quidem nobis annuâ devotione persolvitis, sed nos majore vicissitudine decoras vobis reddimus dignitates: ut vos ab incursantium pravitate defendant, qui nostris jussionibus obsecundant. Erit nostrum gaudium, vestra quies: suave lucrum, si nesciatis incommodum. Degite moribus compositis, ut vivatis legibus feriatis. Quid opus est quenquam facere, unde pœnas possit incurrere. Quærat Judex in vos causas, & non inveniat. Ratio motus vestros componat, qui rationales vos esse cognoscitis. Improbis Judicem, testem bonis moribus destinamus: ut nemo se cogi sentiat, nisi quem ordo legitimæ conversationis accusat. Atq; ideò illi nos Comitivam Neapolitanæ *Civitatis per illam Indictionem dedisse declaramus: ut nostrâ gubernatione laudatus, alteram mereatur de nostro judicio dignitatem. Cui vos convenit prudenter obedire; quia utrumque laudabile est, ut bonus populus Judicem benignum faciat, & mansvetus Judex gratissimum populum æquabili ratione componat.*

Ad Officiales *Comitivæ* talis.

Omnes apparitiones decet habere Judices suos. Nam cui Præsul adimitur, & militia denegatur. Sed nos, quibus cordi est, locis suis universos ordines continere indicamus, illi Comitivam Neapolitanam, *Deo juvante largitos. Ut Judicibus annuâ successione reparatis vobis solennitas non pereat actionis. Quapropter designatô Viro præstate competenter obsequium, & sicut vos non patimur emolumentorum commoda perdere, ita & vos parendi debeatis priscam regulam custodire.*

Utramque inserui epistolam ad docendum, quæ fuerit *Comitum* potestas, nec non mos tempore creationis ejus.

XVIII. For-

XVIII. Formula *Comitivæ secundi Ordinis*, cum Regimine Civitatis commisso.

Seculi hujus Honor humanæ mentis est manifesta probatio: quia libertas animi voluntatem propriam semper ostendit, dum se condemnit occulere, qui sibi alios cognoverit subjacere. Sed humanæ mentis felix ista conditio est, quæ arbitrium provectionis suæ intra terminum moderationis includit, & sic peragit dignitatis brevissimum spatium, ut universis temporibus reddatur acceptus. Quapropter interdum Judices ad blanda descendite. Laboriosum quidem, sed non est impossibile justitiam svadere mortalibus: quam ita cunctorum sensibus beneficium divinitatis attribuit, ut et, qui nesciunt jura, rationem tamen veritatis adgnoscant. Necesse est enim, ut quod à natura conceditur, submonente iterum eadem svaviter audiatur. Et ideò non laboretis populis imponere, quæ eos constat ex propriâ voluntate sentire. Facilè enim seqvuntur vestigia verbi alieni, qui se posse credunt monitione compelli. Propterea per illam Indictionem in illa civitate Comitivæ honorem secundi Ordinis *tibi, propitiâ divinitate largimur: ut & cives commissos æquitate regas, & publicarum ordinationum jussiones constanter adimpleas: quatenus tibi meliora præstemus, quando te probabiliter egisse præsentia sentiemus.*

Postmodum seqvuntur epistolæ obedientiam præcipientes Civibus & Officialibus *Comitivæ*, sicut illæ *Neapolitanæ*, undeque colligitur quod Comites isti communiter secundi ordinis fuerint, utut nullibi sic appellentur ap. *Cassiodorum*, excepta illa Formula qua constituitur generalis Præses seu *diversarum Civitatum*, ut inscriptio habet.

XIX. Est deinde & Formula creandi Comitem *Theodorico R.* propria, vel ad minimum Regibus *Gothicis*, quam hic addimus, ut intelligatur varius usus tituli *Comitis*, qui postmodum (ut mox docebimus) receptus, *Romano-Gothicis* moribus, Feudes conjunctus est in *Francorum* imperio. Judex constituebatur per *Comitis* appellationem in unaquaque Provincia Regni *Gothici*, ubi aliqui essent *Gothi*, determinaturus omnem litem inter *Gothos* duos ortam, vel inter *Gothum* & *Romanum*. Hic tamen si *Gothus* cum *Romano* disceptaret, Jurisconsultus *Romanus* ei adstitit. Inscriptio ap. *Cassiodorum* est *Formulæ Comitivæ Gothorum per singulas Provincias.*

Theo-

Theodoricus Rex &c. *Cum DEO juvante, sciamus* Gothos *vobis cum habitare permixtos, ne qva inter consortes, ut assolet indisciplinatio nasceretur, necessarium duximus, illum sublimem virum, bonis nobis moribus hactenus comprobatum, ad vos* Comitem *destinare, qvi secundum edicta nostra inter duos* Gothos *litem debeat imputare. Si qvod etiam inter* Gothum & Romanum *natum fuerit negotium, adhibitô sibi prudente* Romano *certamen possit aqvabili ratione distringere. Inter duos autem* Romanos Romani *audiant, qvos per provincias dirigimus cognitores: ut unicuique sua jura serventur & sub diversitate judicum una justitiâ complectatur universos. Sic pace communi utrasqve nationes, divinitate propitiâ, dulci otiô perfruantur. Scitote autem, unam nobis in omnibus aqvabiliter esse charitatem: Sed ille se animo nostro amplius commendare poterit, qvi leges moderatâ voluntate dilexerit. Non amamus aliqvid incivile, scelestam superbiam cum suis detestamur autoribus. Violentos nostra pietas execratur. In causa possint jura, non brachia. Nam cur eligant qvarere violenta, qvi prasentia probantur habere judicia? Ideò enim emolumenta judicibus damus, ideò tot officia diversis largitatibus continemus, ut inter vos non sinamus crescere, qvod possit ad odium pertinere. Unum vos amplectatur vivendi votum, qvibus unum esse constat Imperium, audiat uterqve populus, qvod amamus.* Romani *vobis sicut sunt possessionibus vicini, ita sint & charitate conjuncti. Vos autem* Romani *magnô studio* Gothos *diligere debetis, qvi & in pace numerosos vobis populos faciunt, & universam rempublicam per bella defendunt. Itaqve destinato à nobis Judici vos convenit obedire, ut qviqvid pro conservandis legibus censuerit, modis omnibus impleatis: qvatenus & nostro Imperio & vestra utilitati satisfecisse videamini.*

Formulæ aliæ Comitivæ *Romana* Civitatis, cujus munus erat audire & punire omnia crimina frangentium vel evertentium statuas & alia opera publica Urbis, ut *Comes Portus, Comes domesticorum* & plures qvos recenset *Cassiodorus* hic omittimus. Nam sufficienter, qvas adduximus, formulæ ostendunt rationem creandorum diversi generis *Comitum* præcipuorum. Atqve hactenus de *Formulis creandorum Comitum, & muniis ipsis & commissis.*

XX. Ad Duces illorum temporum nunc accedimus. Idem Autor exhibet nobis exempla faciendi *Ducatus Retiarum* seu militarium excubiarum in limitibus.

Quamvis spectabilitatis honor unus esse videatur, nec in his aliqvid aliud nisi tempus soleat anteferri, tamen rerum qvalitate propensa, multum

bis creditum videtur, quibus confinales populi deputantur. Quia non est tale pacatis Regionibus jus dicere, quale suspectis gentibus assidere, ubi non tantum vitia, quantum bella suspecta sunt, nec solum vox praeconis insonat, sed turbarum crepitus freqventer insultat. Retiae *namqve munimina sunt* Italiae, *& claustra Provinciae. Qua non inmerito sic appellata esse judicamus, qvando contra feras & aggressisimas gentes velut qvaedam plagarum obstacula disponuntur. Ibi enim impetus gentilis excipitur, & transmissis jaculis sauciatur furibunda praesumptio. Sic gentilis impetus vestra venatio est, & ludo geritis, qvod vos assiduè feliciter egisse sentitis. Ideo validum te ingenio & viribus audientes, per illam inditionem,* Ducatum *tibi credimus* Retiarum *ut milites & in pace regas, & cum eis fines nostros solenni alacritate circumeas. Quia non parvam rem tibi respicis esse commissam, qvando tranqvillitas regni nostri tua creditur sollicitudine custodiri. Ita tamen ut milites tibi commissi vivant cum Provincialibus jure Civili, nec insolescat animus, qvi se sentit armatum; qvia clypeus ille exercitus nostri qvietem debet praestare* Romanis. *Qvos ideò constat appositos, ut intus vita felicior secura libertate carpatur. Qva propter nostro responde judicio fide nobis & industria placiturus, ut nec gentiles sine discussione suscipias, nec nostros ad gentes sub injuriositate transmittas. Ad necessitatem siqvidem rarius venitur armorum, ubi suscepta surreptio custodiri posse sentitur. Privilegia verò dignitatis tuae nostris tibi jussionibus vendicabis.*

Haec Formula *Ducatus* eandem confert potestatem, qvam illa *Comitiva Provinciae.* Cuicunqve v. provincia est commissa cum regimine Militari, si *Comes* non esset, *Dux* appellatus est tantum; si *Comes* esset, vocabatur *Comes hujus* vel *illius Provinciae*: excipiendum tamen videtur, si Praedecessores saepe *Comites* fuissent, adeoque vox *Comitis* vel *Comitivae Provinciae* facta fuisset potius nota officii, qvam character dignitatis in *Palatio.* In ejusmodi casu existimo successores dicti sunt *Provinciarum Comites*, utut alias *Comites* non essent. Tituli qvoqve eorum hac ratione fuerunt synonyma cum *Ducis* appellatione, *Comitiva* item vox cum *Ducatus* vocabulo: manente nihilominus, si *Comites* qvoqve in *Palatio* essent (ut ab initio omnes fuerunt) distinctione inter ipsos & Duces proprie sic dictos, ut supra dictum. Clarius haec patescent cum trademus eorum insignia & magistratus inferiores in locis ipsis commissis.

XXI. Praeter Creationis Commissionisqve Formulas habuerunt tum temporis *Comites* & *Duces* (ex qvibus innotuit munia co-

mit-

mitum fuisse vel *Palatina*, vel *Civilia* vel *militaria*, *Ducum* vero *militaria* solum) ut ministri primarii alii, insignia vel Symbola administrationis, vel signa σημεῖα τῆς ἀρχῆς in eorum *Codicillis* depicta ut & *Principis mandata* ipsis transmissa. Symbola autem ista vel insignia ita formata erant, ut pictura primarias exhiberet partes eorum qvæ regimini istorum fuerunt subdita; sub pictura erat Codicillus administrationis, & nonnunqvam epistola ipsa leviter complicata, qvo ambo vulgo addi solebant. e. gr. *Comes sacrarum largitionum* monetam habebat in patinis, sacculis & cistis, sic etiam pictura ejus in Codicillo instructionis. Similia habebat *Comes rerum privatarum*. *Magister militum* Clypeos habebat coloris varii, ut & formæ variæ cum cohortum nominibus. *Qvæstor* habebat fasciculum voluminum, & columnam cui inscribebatur, *Leges Salutares*. *Comes Orientis* habebat Provincias suas exhibitas, sub forma mulieris, qvæ coronata tenuit patinas in qvibus nummos videre fuit, cum adscriptis Provinciarum nominibus. *Comes limitis Ægypti* habebat *Memphin*, *Pelusium* aliasqve *Ægypti* Civitates cum parte *Nili* fluvii. *Dux Thebarum* habebat *Hermunthum*, *Oasin*, *Copton*, *Syenam*, aliasqve Civitates cum alia *Nili* parte. Atqve sic in oriente atqve occidente magna illa officia habuerunt insignia sua in literis suis Creationis Commissionisqve, distincta Coloribus variis, ut plenius disces ex *Pancirolli* Commentario ad *Notitiam*, ubi etiem officiales istis subditi enarrantur.

Novell. 24. cap. 6. vid Pancirollum notit. utramq; cap. 12

Exempli loco hic elegi *Comitem Britanniarum*, *Comitem littoris Saxonici per Britannias*, & *Ducem Britanniarum*, aliosqve in hac Insula ante an. MCC. circiter seu tempore *Theodosii II.* qvod incidit in ultima tempora Imperii Romani hic imperantis.

Regimen Imperii ejusmodi tum fuit, ut qvatuor essent *Præfecti Prætorio* civiles tractantes causas: unus in *Oriente*, alter *Illyrici* tertius *Italiæ*, & qvartus *Galliæ*, seu *Præfectus Prætorio Galliarum*, ad qvem etiam spectavit *Britannia* & *Hispania*. Hi Præfecti sub se habuerunt immediate Vicarios, & aliqvando *Comites*, (ut *Comes Orientis* fuit *Vicarius Præfecti Orientis*) & aliqvando alios; omes vero ab Imperatore constituebantur. *Præfectus Galliarum* vero tres habuit *Vicarios*, unum in *Hispania*, in *Gallia* secundum, & tertium in *Britannia*. *Vicarii Britanniarum* Symbola administrationis erant istæ qvinqve Britanniarum Partes; *Britannia prima*, *Britannia secunda*, *Flavia Cæsariensis*, *Maxima Cæsariensis*, & *Valentia*: unaqvæqve singularis structuræ ædificio repræsentata fuit, & nomen suprascri-

De his nominibus vide si placet Pancir. ad Notit. Occid. cap. 69. & Camden. Brit p 3.

ptum in terra ſeu regione ſinuoſa, qvam mare ambit, acſi qvinqve iſtæ provinciæ totam confeciſſent inſulam. Codicillus inſtructionis viridi tegitur colore, epiſtola vero ſeu Commisſio aureo integumento, additur forma mox exhibenda in inſignibus Comitum & Ducum. Sub hoc *Vicario* qvinqve erant jurisdictionem exercentes, duo *Conſulares* & tres Præſides, unicuiqve una ex his Provinciis addicta. In *Notitia* ſic enumerantur.

Sub diſpoſitione Viri ſpectabilis, Vicarii Britanniarum.

CONSULARES.

Maxima Cæſarienſis.
Valentia.

PRÆSIDES.

Britannia prima.
Britannia ſecunda.
Flavia Cæſarienſis.

Officium autem habet idem vir ſpectabilis vicarius hôc modo.

Principem de Schola Agentum in rebus ex Ducenariis.
Cornicularium.
Numerarios duos.
Commentarienſem.
Ab actis.
Curam epiſtolarum.
Adjutorem.
Subadjuvas.
Singulares & reliqvos officiales.

Inſignia & officia *Conſularium* ſat nota ſunt ex deſcriptione *Conſularis Campaniæ, cujus officium*, ut Autor *Notitiæ* ait, *habet ita.*

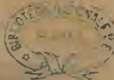
Principem de officio Præfecti Prætorio Italiæ.
Cornicularium.
Tabularios duos pro Numerario.
Adiutorem.
Commentarienſem.
Ab Actis.
Subadjuvam.
Exceptores & reliqvos cohortalinos, qvibus non licet ad aliam tranſire militiam,

litiam, fine annotatione clement. a Principalis, cæteri omnes Consulares ad similitudinem Consularium Campaniæ officium habent.

Pone igitur pro *Præfectus Prætorio Italiæ* hic *Præfectus Prætorio Galliarum* & videbis officia ibi nominata, etiam ad *Consulares Britanniæ* pertinuisse.

Insignia etiam aliorum Consularium fuere (ait *Pancirollus*) gemina his *Campaniæ*, i e Mulier cincta Corona murali, & insidens throno Justitiæ, dextra manu tenens nomen Provinciæ, hastæ summitati affixum, sinistra vero clypeo innixa. Quædam autem viri formâ apparent. Codicillus administrationis additur quasi in tabulam collocatus; *Præsides* denique *Britanniæ* eadem habebant officia, quæ *Præses Dalmatiæ* Hic autem officium *habet hoc modo*, (inquit autor *Notitiæ*) *Principem ex eodem officio*, (i. e. *ex officio Præfecti Prætorio Italiæ*, sic *Britannici* habebant *Præsides suos ex officio Præfecti Prætorio Galliarum*)

Cornicularium.
Tabularios duos.
Commentariensem.
Adjutorem.
Ab Actis.
Subadjuvam.

Exceptores & cæteros cohortalinos qvibus non licet ad aliam transire militiam sine annotatione clementiæ Principalis. Cæteri Præsides ad similitudinem Dalmatiæ officium habent.

Insignia Præsidum cognoscuntur ex illis *Correctorum Apuliæ & Calabriæ*, qvæ fuerunt elegans ædificium, cum nomine Provinciæ suprascripto infra codicillum tamen administrationis, ac cum imagine Imperatoris, qvæ sæpe in aliorum ministerialium insignibus pingitur. Et sicut *Vicarii* titulus fuit *Spectabilis*, ita *Consularium fuit Clarissimus, Præsidum* vero *Perfectissimus*. Atqve talis fuit Administratio *Britanniæ* civilis.

In militari erant *Magister Peditum Præsentalis*, & *Magister Eqvitum Præsentalis*, qvi in occidente immediatam post Imperatorem habentes potestatem Eqvitum & Peditum in defensionem Provinciarum & limitum occidentalium ordinatorum, (sicut alii in Oriente) sub se habebant sex militares Comites Provinciæ, & Duces XII. Comites erant *Italiæ, Africæ, Tingitaniæ Tractus Argentoratensis. Britanniæ, Littoris Saxonici* Duces erant *Mauritaniæ Cæsariensis, Tripolitan., Pannoniæ secundæ, Valeriæ ripensis, Pannoniæ Primæ, Norici ripensis, Rhetiæ primæ & secundæ,*

Sequanici Armoricani, Belgicæ secundæ, Germaniæ primæ & Britanniæ, & Moguntiacensis. Omnes isti insignia & officia habebant ferme paria.

Comitis Britanniæ insigne erat Insula sic oceano cincta subter librum instructionis & epistolam commissionis: elegans qvoddam ædificium (primariam existimo civitatem innuens) in ejus conspicitur medio. Libro eædem literæ sunt inscriptæ qvæ erant supra codicillum administrationis in insignibus *Vicarii Britanniarum*, & in aliis etiam codicillis ejusmodi Comitum Ducumve in *Notitia*. Qvid significent, non satis capio. *Pancirollus* vult esse sglas & partes verborum bene cognitas Notariis & Magistris epistolarum in Imperio, ut superfluum existimaverint eas plenius de scribere. Verba itaqve dicit fuisse ista. *Felix Liber injunctus Notariis Laterculi continens mandata ordine Principis, vel Primicerii*, qvi fuit Magister vel Præses notariorum in Imperio. *ad notit. Orientis cap. 92. & 159.*

Regimen hujus Comitis, ut apparet, fuit in partibus Insulæ australibus. Habuit secum illo tempore qvo Notitia fuit scripta MMM. circiter peditum & DC eqvites: & qvanqvam præter ipsum fuerit Dux qvoq; (uti mox dicetur) attamen, videtur, omnem tum *Britanniam Romanis* parentem ejus fuisse curæ commissam, Ducem vero ipsi in subsidium datum. Nam post ejus Symbola in *Notitia* tota Provincia expresse ejus addicitur gubernationi, ut etiam Symbola ipsa indicant.

Sub dispositione viri spectabilis Comitis Britanniæ Provincia Britanniæ

Deinde officia.

Officium autem habebat idem vir spectabilis, Comes hoc modo. Principem ex officio Magistri Militum præsentalium alternis annis

Commentariensem ut suprà.

Numerarios duos, singulos ex utroqve officio suprà dicto.

Adjutorem.

Subadjuvam.

Exceptores.

Singulares & reliqvos officiales.

Cornicularius & Regerendarius aliis additi Comitivis hic desunt; qvod *Pancirollus* ex negligentia transcriptorum factum esse judicat.

Comes littoris Saxonici tum quasi Classi Præfectus, Admiralem nunc vocant) fuit, illis collocatus adversus maritimas *Saxonum* incursiones, vel aliorum in occidentali *Germania* habitantium, illo tum

cogniti

cogniti appellatique nomine. Insignia ejus exhibebant IX. Civitates Maritimas sic collocatas.

Alia qvæ in his apparent Symbolis intelliguntur ex supra dictis de officiis aliorum. Exercitus ejus erat circiter MMCC. peditum & CC. eqvitum, cum eorum Præpositis sic appellatis.

Sub dispositione Viri spectabilis Comitis Littoris Saxonici per Britanniam.

Præpositus numeri Fortensium Othonæ.
Præpositus militum Tangricanorum Dubris.
Præpositus numeri Turnacensium Lemannis.
Præpositus eqvitum Dalmatarum Branodunensis Branoduno.
Præpositus eqvitum Stablesiani, Garianonensis Garianono.
Tribunus cohortis primæ Vetasiorum Regulbio.
Præpositus legionis II. Aug. Rutupis.
Præpositus numeri Abalcorum, Anderidæ.
Præpositus numeri exploratorum Portu Adurni.

Officium autem habet idem vir spectabilis Comes hôc modo.

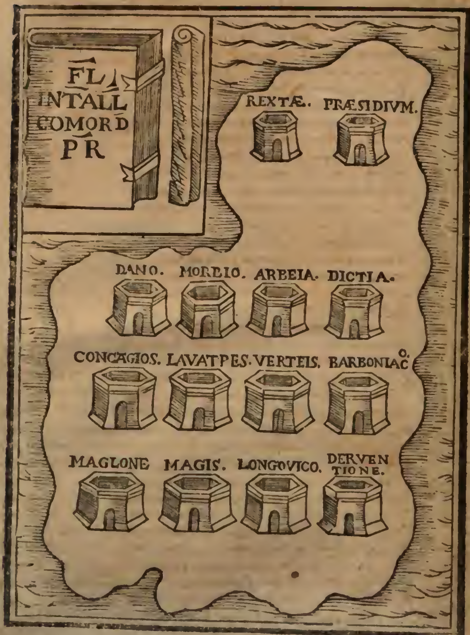
Principem ex officio Magistri Præsentialium à parte peditum.
Numerarios duos ut suprà ex officio prædicto.
Commentariensem ex officio supra dicto.
Cornicularium.
Adjutorem.
Subadjuvam.
Regerendarium.
Exceptores.
Singulares & reliqvos Officiales.

Civitates maritimæ hic nominatæ sic explicantur. *Othonam* volunt eruditi qvidam esse in *Hundredo Dengy*, in *Essexia*, eo in loco vel prope illum, ubi est *S. Petri in the Wall. Dubris* nunc est *Dovria. Lemmani* vel *Lemmanis* (& *Portus Lemmanis* apud *Antoninum* λιμὴν in *Ptolomæo*, non vero idem significans qvod vox Græca vult, sed facta a vocabulo *Britannico*) *Lime* vel *Limehill* in *Cantio*, ut & *Regulbium*, Reculver, & *Rutupis*, aut *Sandwich* aut *Rich Borrow* prope *Sandwich* in littore ejusdem Comitatus. *Anderida* dicitur esse *Neweden* in *Cantio*: ad minimum fuit civitas qvædam *Cantii* vel *Sussexiæ*. Nam *Andradeswala* occurrens in annalibus *Angliæ* Antiqvis pro feris *Cantii* & *Sussexiæ* tantundem probat affinitate soni. *Branodunum* dicunt esse *Brancaster* in *Norfolcia*, *Gariano* autem vel *Garianorum* volunt esse *Yarmouthum*: *Portus* deniqve *Adurni* perhibent esse *Edrington* in *Sussexiæ* littore.

Vide sis V. C G. Camden. in Cantio p. 246. m reliqvorū oppidor. nomina apud eum habes fusius explicata, suo nempe qvodlibet loco.

Dux *Britanniarum* in Symbolis suis habuit Civitates XIV. Sic

etiam collocatas cum libro instructionis & epistola creationis vel Commissionis instar Ducum aliorum & Comitum. Cohortes ejus & officia sic describuntur.

Sub

Sub dispositione Viri spectabilis Ducis Britanniarum,

Præfectus Legionis sextæ.
Præfectus equitum Dalmatarum, Præsidio.
Præfectus equitum Crispianorum, Dano.
Præfectus equitum Cataphractariorum, Morbio.
Præfectis numeri Barcariorum Tigrisiensium Arbeia,
Præfectus numeri Nerviorum, Dictensium, Dicti.
Præfectis Numeri Vigilum, Concangios.
Præfectus numeri Exploratorum, Lavatres.
Præfectus numeri Directorum veterum, aliàs Veneris,
Præfectus numeri Defensorum Braboniaco.
Præfectus numeri Solensium, Maglova.
Præfectus numeri pacensium, Magis.
Præfectus numeri Longovicariorum Longovico.
Præfectus numeri Derventionsis, Derventione.

Item per lineam Valli.

Tribunus cohortis quartæ Lergorum, Segeduno,
Tribunus Cohortis Corvoviorum, ponte Aelii.
Præfectus alæ primæ Astorum, Conderco.
Tribunus cohortis primæ Frixagorum Vindobala.
Præfectus alæ Savinianæ Hunno.
Præfectus alæ secundæ Astorum, Cilurno.
Tribunus cohortis primæ Batavorum, Procolitia.
Tribunus cohortis primæ Tungrorum Borgovico.
Tribunus cohortis quartæ Gallorum, Vindolana,
Tribunus cohortis primæ Astorum, Aesica.
Tribunus cohortis secundæ Dalmatarum, Magnis.
Tribunus cohortis Primæ Aeliæ Dacorum, Amboglauna,
Præfectus alæ Petrianæ, Petrianis.
Præfectus numeri Maurorum Aurelianorum, Aballaba,
Tribunus cohortis secundæ Lergorum, Congavata.
Tribunus cohortis primæ Hispanorum, Axeloduno,
Tribunus cohortis secundæ Thracum Gabrosenti.
Tribunus cohortis primæ Aeliæ classicæ Tunnocelo.
Tribunus cohortis primæ Morinorum Glannibanta,
Tribunus cohortis tertiæ Nerviorum, Alione.
Cuneos armaturarum Bremetenraco.
Præfectus alæ primæ Herculeæ, Olenaco.

Tribunus cohortis sextæ Nerviorum Verosido.

Officium autem habet idem vir spectabilis Dux hôc modo.

Principem ex officiis Magistrorum Militum præsentialium alteris annis.

Commentariensem utrumqve.

Numerarios in utrisqve officiis omni anno.

Adjutorem.

Subadjuvam.

Regerendarium.

Exceptores.

Singulares & reliqvos Officiales.

Civitates istæ priscis nominibus appellatæ versus septentrionem sitæ sunt. *Sexta* (ajunt) fuit *Eboracum York: Præsidium, Warwyk: Danum, Doncaster: Arbeja & Morbium, Jerby & Moresby* in *Cumbria:* reliqva in insignibus istis & ad *Murum Pictorum* disce ex *Camdeni* conjecturis maxime sanis. Colligitur autem inde qvod Dux iste rexerit interiora Insulæ, & regiones Septentrionales Romanis parentes, *Comes Britanniarum* vero australes. Paulo vero ante *Notitiam* videtur tantummodo fuisse *Dux Britanniarum* (fungens officio Comitis & Ducis in Britannia) & *Comes tractus maritimi*, qui idem fortasſis erat cum *Comite littoris Saxonici* supra dicto. Nam sub *Valentiniano* I. fuit *Nectardus* Comes maritimi tractus, ac *Buchobaudes* primo, postea *Theodosius Britanniæ* Duces. Dux iste, referente notitia habuit XIV.M. pedites & DCCCC. eqvites, qvi annumerati illis duorum Comitum conficiunt XIXMCC. peditum & MDCC. eqvites in Romanorum exercitu intra hanc Insulam castrametante.

Am. Marcell. lib. 27. & 28.

Atqve tantum de diversis Honoribus & Officiis Comitum ac Ducum, eorumqve origine in Imperio antiqvo, priusqvam tituli isti fierent Feudales.

XXII. Sunt tamen & viri eruditi non admittentes Originem Titulorum *Ducis* atqve *Comitis* (qvoad indolem eorum, existimo) ab antiqvo Imperio deducendam esse in *Germaniam*, ubi nunc istud est Imperium; volunt enim potius qvod Imperium illud substantiam eorum, ejusqve primum usum, (præsertim *Comitis*) a Germanis acceperit, post quam scilicet Romani illorum moribus assveverint. Et revera ex *Tacito* discimus, qvod principes in *Germania* plures habuerint

buerint Territoria ſua aſſignata, qvæ gubernarunt, aulam ibi ſuam figentes, ac centum ad minimum Comitibus ſtipati ſinguli, tanqvam Conſiliariis & asſiſtentibus. Honor iſtorum erat Comitum multitudo & fortitudo. Sunt autem *Taciti* verba iſtas: *Eliguntur in Conciliis & Principes qvi jura per pagos vicosqve reddunt. Centeni ſingulis ex Plebe Comites, Conſilium ſimul & autoritas adſunt.* Additqve poſthæc proſapiam nec non virtutem Principis titulum attuliſſe Comitibus, qvos inter etiam ordo obſervatus: Sic enim intelligenda qvæ ſeqvuntur. *Inſignis nobilitas aut magna Patrum merita Principis dignationem etiam adoleſcentulis adſignant. Cæteris robuſtioribus ac jam pridem probatis aggregantur. Nec rubor inter Comites adſpici. Gradus qvin etiam & ipſe, Comitatus habet judicio ejus, qvem ſectantur. Magnaqve & Comitum æmulatio, qvibus primus apud Principem ſuum locus; & Principum cui plurimi & acerrimi Comites. Hæc dignitas. hæ vires, magno ſemper electorum juvenum globo circumdari, in pace decus, in bello præſidium. Chonodomarius Rex Alemannorum* ſub *Conſtantio* juniore tales habuit CC. Comites, *Marcellino* teſte, & ab amicis eos diſtingvente *Comites ejus ducendi numero, & tres amici junctiſſimi.* Ex more hoc Germani qvidam deducere volunt titulum *Comitis* ejuſqve uſum in Imperium antiquum, ac ſi Romani (apud qvos honor iſte & officium non fuerunt ante *Germanos* cognitos) invenientes in *Germania Comites*, Grafen appellatos, (qvam vocem & tunc idem ſignificaſſe autumant, nec non a *Romanis* ita redditam fuiſſe) eandem dignitatem in Imperatoris introduxiſſent aulam; ſic etiam de *Ducis* vocabulo opinantur, qvod ipſis eſt ein Hertzog. Verum non obſervo fuiſſe *Romanos* ejuſmodi aliarum Gentium æmulos; leges præſcripſerunt & mores docuerunt alios, non acceperunt ipſi. Placeat ergo ipſis iſthæc conjectura, ego non aſſentior. Æqve probabile foret a *Gallis* iſthæc didiciſſe ipſos: nam apud hos unusqvisqve vir inſignis habuit pediſſeqvos ſuos, qvos *Ambactos* appellavere, ut *Cæſar* ait: *Eorum ut qvisqve eſt genere copiisqve ampliſſimus ita plurimos circa ſe Ambactos Clientesqve habet. Hanc unam gratiam potentiamqve noverunt.* Hoc illud ipſum eſt qvod *Tacitus* narravit de *Germanis*, qvorum ſi lingva cum *Gallis* eadem fuit tum temporis, veriſimile *eſt Taciti Comites* tum temporis *Ambachtos* appellatos: memini enim illud antiqvũ *Germanicum* vocabulum Ambachte alicubi redditum latine *Comitatus*: ut in Engelbrechts Ambachte / eſt in *Engelberti Comitatu.* Sed hæc obiter. Titulo *Ducis* ac *Comitis* hic exhibito, prout fuerunt in Imperio,

hiſt. lib. 16 Phil. Cluver. German. lib. 1. cap. 48. & ante cum Udalrico Zaſius & Rutgerus Rulando, ut videre eſt ap. Beſold. diſcurſ Polit. 4 cap. 4. §. 1.

De bello Gallico Lib. 7.

Nota. *vide & de* Ambactis *Gloſſar. du Freſne.*

Apud Freber. Origin. Palatin. lib. 1. c. 5. & de Ambacto videſis Joſeph Scaliger. ad Feſtũ.

rio antiqvo dederuntque naturam & originem Feudis, cum qvibus tandem, ficut hodie fieri folet, conjuncti funt, ita ista jam fuccedunt.

V. d. Cujac. obferv. lib. 8 cap. 14. Præter eos qui ex professo de feudis volumina fcribunt, vid. Hotom. de R. p. lib. 1. cap. 9.

XXIII. Feuda (qvæ nostra lingva videlicet anglicana) *Tenancies* vel *Lanns beldi* i. e. *Tenuras* appellamus, idemqve est qvod *feuda militaria*) funt bona ideo data vel ufurpata, ut possessor per homagium ad officium adstringatur ejus, (vel aliorum fub ipso) à qvo data funt. Sunt autem officia ista varia. Sæpe cenfus penditur æqve ac ministeria alia. Sed qvanqvam *Feudum* dicatur denotare *Beneficium*; ac qvoad originem plus non fignificare, attamen qvod nunc explicat naturam ejus, est homagii vinculum inter Feudi Dominum & Feudatarium. Nam extra hoc vinculum nulla bonorum possessio (qvamvis annuos pendat proventꝰ, vel aliud qviddam ex contractu five cenfus fint five Emphyteutica; & fimiliter) feudum esse potest.

Unde mos iste tradendi terræ qvandam portionem cum ejusmodi jure, accerfendus fit, multum difputant. Qvidam id deducunt ex antiqvo jure Patronorum & Clientum *Romæ*. Ast fuit folummodo fœdus inter ipfos non vero aliqva terræ possessio ex fœdere isto. Alii derivant illud ex *Romanorum* Coloniis militaribus deductis in regiones debellatas, ut eo felicius eas fic confervarent: alii aliter: Verum apud Romanos ego nihil reperio tam prope ad Feuda accedens qvam territoria illa *Ducibus Limitaneis* concessa, & aliis una cum istis occupatis in defenfione illorum limitum, atqve in militaribus exercitiis detentis. Horum di erta fit mentio fub *Alexandro Severo*, qvi (recenfente *Lampridio*) dedit ejusmodi territoria *Limitaneis Ducibus & militibus, ita ut eorum ita essent, si heredes illorum militarent, nec unqvam ad privatos pertinerent, dicens attentius eos militaturos, si etiam sua rura defenderent. Addidit sanè his & animalia & Servos ut possint colere qvod acceperant, ne per inopiam hominum vel per fenectutem possidentium desererentur rura vicina Barbariæ, qvod turpissimum esse ducebat.*

Circa ann. Chr. 240.

Hic videmus terras ipfis ad posfidendum concessas necnon hæredibus eorum fub conditione militaris fervitii ab ipfis præstandi. Sic *Probus* multos dedit agros in *Ifauria* militibus fuis *addens* (*Vopiscus* ait) *ut eorum filii ab anno decimo octavo mores duntaxat ad militiam mitterentur.* Et hujus generis fuerunt agri *militibus assignati* apud *Ulpianum*. Sic & alia ejus funt exempla; ut bene ad *Alexandri Severi* tempora *Feudorum* origo in imperio referri posfit nec non mos jungendi ea cum *Ducis* titulo, ita tamen ut titulus iste

L. 15. item § 1. Item ff. de rei vindicatione & L. Lucius 11. ff. de Evictione.

iste feudalis seu perpetuus non fuerit feudo annexus. Non enim puto Duces officia sua & titulos diutius tenuisse propter feuda sua, multo minus ad hæredes transmisisse suos; Feuda enim solummodo dabantur tanqvam præmia ipsis & eorum hæredibus sub conditione militaris servitii, qvod feudum continuum fuit cessante licet eorum nomine & officio. Verisimile qvoqve est, qvod eadem ratio postmodum fuerit Comitum & Ducum (qvi hac in causa diversi non fuere) in limitibus variis ipsis commissis. Verum connectere Dignitates has cum Feudis, atqve sic feudales eas reddere, aliunde ortum est. Neqve origo hæc translationem Imperii ad *Francos* antecedit.

Feuda ista freqventia fuerunt apud Gentes Boreales omnem fere inundantes Europam declinante Imperio. Potentia & Gloria Principum erat multitudo devoventium illis vitam suam & mortem, vinculum verò fidelitatis hujus erat præcipuè traditio ejusmodi terrarum, qvæ Jus Feudale constituit inter dantem & possidentem, confirmataqve fuit juramento Possessoris, qvo hic obligatus fuit ad fidelitatem præstandam Domino, & ei assistendum. Vestigia ejus freqventiæ & antiqvitatis Feudorum sunt in historia *Cimbrorum* (qvod nomen latissime Septentrionales gentes effatur,) qvi *Gallia* & *Hispania* exclusi Romanam adierunt Rempubl., ut *Martius populus aliqvid sibi terræ daret*, (inqvit *Florus*,) *qvasi stipendium; cæterum, ut vellet, manibus atqve armis suis uteretur*: ac si ejusmodi donationes dudum apud Principes istos fuissent in usu.

Videsis Sigonium de regno Italiæ lib. 3. & 7. Hieron. Rubeum in Histor. Raven. lib. 4. & Feud. lib. 2.

Et qvanqvam Feuda qvædam in Imperio fuerunt ante istas populorum *Borealium* incursiones declinante illo, attamen rectius communem feudorum usum seu originem per omnes Occidentales Australesqve *Europæ* partes istis adserimus gentibus; ut & primam conjunctionem Feudorum cum Dignitatibus *Ducis* & *Comitis*. Nam dignitates istas, prout officia fuerunt, ubiqve vel in plurimis invenerunt Provinciis ubi fuerant olim *Romani*, atqve sic Feudis adjunxerunt, *Romanaqve* assumserunt nomina, prout etiam eundem usurpârunt lingvam in Privilegiis suis, legibus, & similibus, qvanqvam corrupte admodum, & absqve elegantia illa. *Lombardi* tamen in *Italia*, magna istorum populorum portio, & bellicosi (cum audirent duos hos titulos, eorumqve potestatem sæpe æqvalem, imo *Comitis* dignitatem, qvatenus aulam respicit, primiqve fuit ordinis,

nis, *Ducis* titulo illustriorem fuisse, *Ducis* autem vocem bellicum denotare honorem) præposuerunt Ducis dignitatem, eamqve primariam in suo regno constituerunt jure feudali: *Comitis* autem dignitas non solum ab initio inferior facta, verum sæpe qvoqve subordinata fuit, atqve concessa Judicibus, civiliqve Magistratui Civitatum parvulorumqve territoriorum, qvæ partes extiterunt vel Ducatuum, vel aliarum in regno suo Provinciarum. Primus itaqve Ducis titulum cum Feudo conjunctum habens, adeoqve perpetuum (cum antea tantum fuisset temporaneus, aut arbitrarius solummodo) fuit *Gisulfus* nepos *Alboini* Primi *Longobardorum* Regis, qvi *Forajulium* & circumjacentem Provinciam *Ducatus* dignitate ornavit, & illi dedit. *Regio*, inqvit *Sigonius*, *in formulam Ducatus redacta, & Gisulfus Nepos ejus Dux institutus; ac familiæ Longobardorum, qvas ille depoposcit, concessæ. Hinc Ducatus* Forojuliensis *nomen inclaruit. Atqve hic primus fuit qvi perpetuam in Italia ditionem* Dux *institutus adeptus sit.* Ita sub ipso & successoribus ejus ante *Carolum M.* inceperunt *Ducatus Spoletanus*, *Hetruriæ*, *seu Toscanæ*, *Beneventi*, & alii in Italia. Et qvamprimum *Lombardi* occupassent *Exarchatum Ravennæ*, in Feudum Ducale transformavit *Luitprandus Rex.*

Videsis Feud. lib. 2. tit. 27. § 2. & Hotom. de verb. Feudalibus in Comes.

Nota. Eandem Feudorum originem facit *Struvius*, altius autem repetit *Strykius*, uterqve in Jure Feudali qvod descripsit libro peculiari. Hunc autem vide de origine vocis. cap. 2. §. 1.

Et sicuti *Lombardi* in *Italia Ducis* titulum, non verò *Comitis* primum constituerunt post dignitatem Regiam, ita in qvibusdam *Galliæ Germaniæqve* partibus, & regionibus aliis, (ubi Septentrionales illæ gentes confidentes invenerunt nomina illa Rectores Provinciarum denotantia) *Comitis* titulus æqve honorabilis fuit habitus ac *Ducis*, (utut hic major esset in Imperio antiqvo) nec non retentus apud Officiales subordinatos tanqvam summæ dignitatis appellatio, ideoqve conjuncta est *Feudis* sicuti *Ducis* vox in *Italia*. Sæpe etiam duo ista nomina pro eodem sumta sunt, nec ullam Dignitatum distinctionem indicarunt. Nam utut in *Italia* præsertim apud *Lombardos*, & alibi *Dux* fuerit summus titulus, *Comes* verò inferior, (ut in illa *Bavarorum* lege: *Si talis homo potens hoc fecerit, qvem ille Comes distringere non potest, tunc dicet Duci suo, & Dux ille distringat secundum legem.* & alibi, unde patet Ducem habuisse sub se Comites, sicut Archiepiscopus Suffraganeos) attamen sæpe tum temporis fuerunt

Lege Bavar. cap. 5. art. 8. Walafrid Strab. de reb. Eccles. c. 31.

Comi-

Comites qui super se Duces non habebant, & *Comites qui post Imperialis apicis dignitatem populum Dei regebant. v. App. ad Fredegar. apud Bignon. in Marculpho*, & *Synod. Cabillon. 2. cap. 20.* Et ficuti in Imperio antiqvo Comites fuerunt primi, fecundi & tertii ordinis, diftincti etiam in his ordinibus fuis juxta officia fua dignitatibus annexa, fic poft conjunctionem Feudorum cum dignitatibus inter gentes iftas multi fuerunt Comites Ducibus pares, ut & inferiores. Comites Ducibus pares (adeoqve promifcue Comites & Duces vocati) integras rexerunt Provincias æqvali cum Ducibus poteftate, & immediatè Regi vel Imperatori fubjecti fuerunt. Comites inferiores vel Ducibus fuerunt fubordinati, ut Judices feu Præfides aliqvarum partium ex iftorum Provinciis, vel fi immediate fub Imperatore fuerunt, non alia præditi fuerunt dignitate vel officio, hoc nomine indicata, qvam Judicis vel Præfidis alicujus civitatis aut exiguæ portionis Provinciæ illis commiffæ. Tales fuerunt *Comites civitatum* freqventer memorati in Legibus VifiGothorum *Judices fifcales* dicti, Comites in legibus *Ripuariorum* &c. Illi verò Comites fuperiores reperiuntur in teftimoniis paulo ante adductis, & in *Dithmari Chronico Lib. 7.* ubi de *Burgundia* fic: *Nullus vocabatur Comes, nifi is qvi Ducis honorem poffidebat.*

Nota, Ripuarii vel Ribuarii funt, qvi ad Rheni ripas cis fluvium confederant. Glof. du Frefne.

Nomina ifta fic ufu freqventata apud nationes iftas & conjuncta Feudis in *Gallia*, *Italia* & *Germania*, alibiqve in Imperio Occidentali, fic perfeverarunt usqve ad *Carolum M.* qvi Rex exiftens omnium illarum regionum Imperator deinde factus eft, & priftinum retinuit morem: atqve fic dignitates iftæ etiam in Imperio feudales effe cœperunt. Et qvanqvam in Imperio Orientali, circa ultima ejus tempora, mox in Occidentem translato, nomine *Ducis* & *Comitis* Marina qvædam denominarunt officia (ut *Μέγας Δὺξ*, *Magnus Dux*, qvi ficuti Admiralius nofter fuit Maritimus, fubordinatosqve habuit Protocomites & Comites, marinos itidem miniftros & alios) attamen nulla reperimus veftigia, qvod feudales illæ fuerint dignitates, aut territoria qvædam iis conjuncta, nifi forte credere velimus *Nicephoro Gregoræ* dicenti, qvod *Conftantinus M. Athenus Ducatus* titulo donaverit, *Magnumqve Ducem* *Μέγας Δὺξ*, appellaverit earum Dominum. At *Nicephorus* nulla nititur autoritate, & exiftens Græcus ævi recentioris nimis audacter affirmavit hanc traditionem, ficut & in aliis pluribus fecit: ut afferendo *Peloponnefi Dominum* *Hift. Rom lib. 7.*

num factum esse *Principem* à *Constantino* illo, Dominum *Siciliæ, Regem* esse creatum, & *Bœotiæ ac Thebarum Dominum* fuisse *Magnum Primicerium*, &c. ac si nomina ista jam tum temporis assignata fuissent regionibus illis. Et qvanqvam in Oriente habuerunt sua κτήματα στρατιωτικὰ, *bona militaria*, qvæ tanqvam feuda fuerunt, attamen non reperio Dignitates illas feudis fuisse conjunctas. Frivola deductio vocum *Comes & Comitatus à commendando*, aliaqve his similia hic omitto. *Vid. Otton. Frisingens. de gest. Frider. I. lib. 2. cap. 12. Autor de Regim. Princip. lib. 3. cap. 22. &c. Homann. verb. Feud. in Comes.* Manifestum enim est, qvod *Comitis* titulus ex antiqvo Imperio sic allatus ad gentes illas, qvæ conjunxerunt Feudis, produxerit *Comitatus* vocem ad denotandum territorium feudale, & dignitatem illam in abstracto: ut *Ducatus* à voce *Ducis*.

Harmenopul. Procl ir. lib. 1. tit. 16.

Post Imperium ad Francos translatum in *Carolo M.* (sub qvo feudales istæ dignitates sat freqventes fuerunt, in regnis *Italiæ, Galliæ & Germaniæ*) non tantum isti tituli Ducum Comitumve (Hertzog und Grave) sed & alii plures feudis connexi sunt; qvorum primarii ex illis Ducum & Comitum derivati: ut *ArchiDux*, Ertz-Hertzog/ Pfaltz-Grave/ Land-Grave/ Marg-Grave/ *Comes Palatinus, Landgravius, Marchio* &c. Et cum tituli isti *in Imperio Francorum* hæreditarii non essent, cum ad *Germanos* transiisset, & nominatim ad *Ottonem Magnum* freqventiores facti sunt, atqve vulgo hæreditarii, ita ut Feuda, & dignitates apud masculam manerent prolem, eorum qvi primi his fuissent decorati dignitatibus; sub *Conrado II.** ad nepotes etiam transierunt, indeqve ad filias æqve ac ad filios in perpetua successione, vel juxta limitationes primi Diplomatis. Nam varia semper apud Germanos fuit hæreditas Feudorum & titulorum annexorum. Ideoqve lectorem remitto ad *Andreæ Knichen Jus Saxoniæ* voc. *Dux*; ac *Henricum Brulaeum de renunciandi recepto more modoqve, qvem Germaniæ Principum, Comitum, Baronum, Nobiliumqve filiæ, si qvando nuptui collocantur, secundum ritum, consvetudinem & Statuta patriæ salubriter introducta, observare solent*, ad *Gregorii* item *Kolbergii illustre certamen Masculo-fœmineum*, ubi plura inveniet de exclusione fœminarum à successione in dignitates feudales, qvæ hic dicere licet.

Circa annum Domini 970. vid. Sigon de regn. Ital. lib. 7. an. 973. & Feud. lib. 1. tit. 1. atque ibi Cujac.

** circa an. Dn. 1030.*

Cum istis qvoqve titulis ingentibus Jurisdictio & potestas regiminis vulgo concessa est in Imperio: die hohe Landes Obrig- und Herrligkeit: in provincia commissa, cum aliis Regalibus, ut Vectigalia

galia sunt, metallifodinæ, piscationes, venandi libertas, &c. Et qvanqvam sæpe in Germania titulo *Ducis, Comitis, Marchionis, Landgravii* & simil. unicuiqve filio ejus qvi suam habet Provinciam, Ducatum vel Comitatum concesso, habemus Duces, Comitesqve, alios qve à Provinciis denominatos, qvi tamen jurisdictione nulla gaudent, nec territorio aliqvo fruuntur, titulo suo annexo: attamen Antecessores eorum à qvibus titulos suos derivant, (si paucos tantum casus excipias, qvorum aliqvot mox dabimus de *Comitibus* locuturi) ordinariè territoria qvædam habuerunt assignata, inqve iis jurisdictionem exercuerunt. *Nemo Principum reperitur*, (inqvit *Knichen*, Cancellarius Ducis *Saxoniæ*) *in Germania qvi Dux, Marchio vel Princeps dicitur* (Principis autem vocabulum putant in genere comprehendere omnes dignitates feudales Imperii inde à Barone inclusive sursum ascendendo, ut mox trademus) *cui non realitas territorii respondeat, vel ditio ab ipso non possideatur, vel saltem à majoribus suis non fuerit possessa.* Hæc vulgo tradit, qvanqvam ipse speciale afferat exemplum Ducis in Imperio, qvi a prima creatione territorium non habuerit. *Talem Ducatum* (loqvitur de Ducatibus aliarum regionum absqve territorio) *obtinuit Bertoldus de Zeringen, qvi vacuum nomen Ducis gerens, id qvasi hæreditarium posteris reliqvit. Omnes enim usqve ad præsentem diem Duces dicti sunt nullum Ducatum habentes, soloqve nomine sine re participantes.* Provincia vero vel territorium titulo *Ducis*, Hertzog, adhærens vocatur Hertzogthum: titulo Comitis, Grave/ vocatur Graffschafft: titulo Marggrave/ Marchionis, Marggraffschafft, & sic in cæteris. Initiis igitur titulorum Ducis & Comitis sic declaratis, cum feudorum annexione, pergimus ad eorum continuum statum, creationem & investituram, insignia etiam & ornamenta in specie ad illos pertinentia. Atqve primo de dignitate *Ducis, Archiducis, & Magni Ducis.*

Comment ad Jus Duc. Saxon cap. 4. & de rebus bisce vid. Tob. Pauermeister. de Jurisd. Imp. Rom. lib. 2. cap. 16. Math. Stephan. de Jurid. lib. 2. part 1 cap. 5. &c.

XXIV. Ducis titulo, inde à Francorum imperio, fæcunde propagato, qvatuor, ut dicunt, eminentissimi Ducatus facti sunt, die vier hohen Hertzogthümer: in nominibus verò minime congruunt. Numerant aliqvi *Burgundiam, Bavariam, Brunsvicum & Austriam.* Alii *Brunsvicum, Bavariam, Sveviam & Lotharingiam.* Alii aliter. In speculo Saxonico autem legimus: *Qvælibet Provincia Teutonicæ terræ suum habet Palans-gravionatum* (de qvo verbo plura trademus de *Comiti-*

Neu Titular-buch *p. 7. Onuphr. de Comit. Imp. cap. 11. Tob. Paurmeister de Jurisd. lib. 2. cap. 10. §. 14. Math. Stephan. de Jurisd. lib. 2. P. 1. c. 4. §. 10.*

mitibus Palatinis locuturi) *Saxonia, Bavaria, Franconia, & Suevia, quæ antequam à Romanis superabantur, regna fuerunt à quibus ipsis in Ducatus nomina fuerunt permutata.* Hic nominantur qvidam Ducatus primarii, verum non absqve grandi errore ad Romana rejecti tempora: si scil. Romanus non denotat *Carolum M.* ejusqve successores. Deinde sicut ex *Ducatibus* qvatuor dicuntur esse primarii, ita etiam ex *Comitatibus, Landgraviatibus*, & *Marchionatibus*, aliisqve dignitatibus Imperii, idem numerus elicitur. Initia ejus referuntur ad *Ottonem III.* & alios, admodum incerte. Sicut etiam origo vocis Hertzog incertum est, nisi velis dicere ein Herr des Zuges/ i e. *Præfectus vel Magister expeditionis*: atqve sic Dux idem esset, qvod olim apud *Romanos*, & respiceret exercitum fidei alicujus commissum.

v. Stephan. lib. 2. part. 1. cap. 6. §. 56. & cap. 6. membr. 2. init. adi etiam Philip. Cluveriū in Germ. antiqv. lib. 1. cap. 46.

Seculis vetustioribus circa initia Imperii *Francorum* unus Ducatus habuit XII. Comitatus, atqve ita Dux sub se habuit Comites XII. qvod de Comitibus inferioribus intelligendum est, de qvibus jam satis. *Pipinus Grifonem* more Ducum XII. Comitatibus donavit, inqvit *Aimoinius*, *de *Normannia* partibus loqvens, ac si Præfectura Ducatus tot reqvireret Comitatus; Indeqve Ducatus *Forojuliensis Baldrico* Duci ademptus ab Imperatore *Ludovico I.* divisus est *inter qvatuor Comitatus* (atqve sic conservatus est in dignitate Ducatus, qvanqvam ad Imperatorem transiisset,) ut qvidam ex *Aimoino* referunt; cum tamen editiones optimæ legant, *inter qvatuor Comites divisa est.* Verum ut ut XII. Comites trini fuerint, ut volunt qvidam, qvasi essentiales in Ducatu partes; attamen manifestum est, qvod ante & post initia Imperii Francorum, Duces, non tam fixum habuerint sub se Comitum numerum. Ante illa initia vide *Gregorium Turonensem*,† testantem, nunc duos, aliqvando tres Comites Duci subditos fuisse. Neqve post illa tempora reperimus alicubi in Ducatibus istum numerum observatum: videmus saltem qvosdam Comites, nec non Marchiones (& hodienum) sub Ducibus, qvi vel ab Imperatore præditi fuerint potestate creandi eos, vel ab Imperatore acceperunt jurisdictionem & superioritatem in eos. Numerus verò eorum incertus. Verùm de istis Comitibus, Marchionibusqve aliisqve ejusmodi dignitatibus subordinatis ad Principem, plura dicemus, postqvam pertractavimus immediatè Imperatori subjectos.

**lib. 4. c. 61. & ea de re vide Hotomā. verb. Feudal. in Duces & Douz. annal. Holland. l. 5. p. 218. P. Pith. adversf. lib. 1. ca. 8. Aimoin. l. 4. c. 116. †Hist. l. 8. c. 18 l. lib. 9. cap. 7.*

XXV. Primaria Investituræ Ceremonia cum Diplomate creationis

tionis ab Imperatore in creando Duce Laico priscis temporibus, & aliqvando absqve Diplomate fuit utplurimum traditio unius vel plurium vexillorum: qvod factum non solummodo in donatione Ducatuum, verùm etiam aliarum provinciarum, territoriorumqve qvo Marchiones, Comites & simil. acceperint. Ac sicuti ceremonia solennis fuit traditio vexillorum, ita redditio eorundem & resignatio in manus Imperatoris, & restitutio ad hæredes idem denotavit. Testimonia ejus abunde qvi de Romano scripserunt Imperio suppeditant. Cum Ducatus *Bavariæ* resignaretur, & Marchionatus *Austriæ* commutaretur in Ducatum sub *Friderico Barbarossa* resignatio & investitura sic peractæ sunt. Illa per VII. vexilla, hæc per duo, ut etiam investitura *Ducis Saxonici* in Ducatum *Bavariæ* per VII. vexilla. *Henricus major natu*, (Dux *Bavariæ*, qvi Dux *Austriæ* factus est, inqvit *Otto Frisingensis*) *Ducatum Bavariæ per VII. sigilla resignavit. Qvibus minori* (*Henrico* Duci *Saxoniæ*, qvi tum in Ducatum *Bavariæ* restitutus est, acqvisivitqve eum tanqvam patris sui hæres) *traditis, ille* (Imperator) *duobus vexillis Marchiam Orientalem* (*Austriam*) *cum Comitatibus ad eam ex antiqvo pertinentibus reddidit. Exinde de eadem Marchia cum prædictis Comitatibus, qvos tres dicunt, judicio Principum, Ducatum fecit, eamqve non solum sibi, sed & uxori cum duobus vexillis tradidit* (*Henrico* scil. Ducatum *Bavariæ* resignanti) *neve in posterum ab aliqvo successorum mutari possit aut infringi, privilegio confirmavit.* Et idem autor alibi ait: *Est consvetudo curiæ ut regna per gladium, Provinciæ per vexillum à Principe tradantur vel recipiantur.* *Gunterus* etiam de *Friderico Barbarossa* tradente regnum uni Fratrum, & Ducatum alteri, ait:

Otto Frisingensis de gestis Frid. I. lib. 2. c. 32.

Lib. 1.

Ergo ubi Vexillo partem, qvam diximus, ille,
Hic autem Gladio regnum suscepit ab ipso;
Hunc etenim longo servatum tempore morem
Curia nostra tenet. &c.

Sic *Casimirus* & *Bogislaus Pomeraniæ* Duces à *Friderico Barbarossa* accipientes titulum Ducis investitura facta est *traditis Aqvilis cum Bannerio*, vel insignia Imperii & Provinciæ ipsis assignatæ data sunt iis, teste *Goldasto Polit. Imp. part. 6. p. 363.* *In Speculo vero Saxonico* reqviritur ut Princeps Imperii (de qvo titulo mox plura) Feudum accipiat, vel investiatur per vexillum eine Fahne / oder ein Panier / vel

Kranz. Wandal. lib. 6. c. 14.

 per

per sceptrum. *Lib.3. art.60. & vide sis Stephan.de Jurisd.lib.2.part.1. cap. 6.§.50. ubi glossa ejusdem loci* Sceptrum hic est in caussa cur antehac restrinximus investituram per vexilla ad Principes Laicos. Nam sceptrum pertinuit primario (nam & Laici interdum sceptro investiti, vid. infra §.29. ubi Ducatus *Lucæ* institutus) ad investituram virorum Ecclesiasticorum in feudales dignitates, sicut vexillum ad Laicos. Verba *Speculi Saxonici* hanc in rem sunt: *Imperator confert cum sceptro Spiritualibus, & cum vexillis Secularibus, feuda omnia illustria dignitatis.* Memoria ejus aliqvalis extat in *Gvalteri Cronbergii Prussiæ Magistri* & Ordinis Teutonici investitura, ubi præter vexilla etiam sceptrum Imperatoris offertur ei tangendum. *Cum autem* (inqvit *Georgius Cælestinus*) *non tantum Ecclesiasticus, sed & Politicus Princeps esset, sceptrum qvoqve Imperiale per Cæsarem ei tangendum dabatur.* Verum & sola aliqvando reperimus vexilla in Ecclesiasticarum personarum investitura, ut Archiepiscopus *Moguntinus* investitus legitur qvinqvaginta vexillis. Vocantur etiam inde Feuda ista Fahn-Lehnen, *Feuda vexilli, seu vexillaria.* Lehn enim vocant Territorium seu Provinciam traditam, & Fahn vexillum. Sic in *Aurea Bulla Caroli IV.* dicitur: *Comitem Palatinum Rheni vacante Imperio omnem exercere Jurisdictionem, conferre Beneficia, recolligere reditus & proventus, investire de Feudis, - - - Feudis Principum duntaxat exceptis, & illis qvæ Vahnlehen vulgariter appellantur, qvorum investituram & collationem soli Imperatori vel Regi Romanorum reservamus.* Alia suppeditat exempla *Cælestinus paulo ante citatus fol.264. & s.q. Gold. st. Polit. Imp. part.6. p 361.* in Duce Pomeraniæ Anno M D XXX. à *Carolo V. Augustæ Vindelicorum* investito, & Duce *Saxoniæ* ibidem M D XLVIII qvi etiam aulæ solennia tum celebrata large describunt. Et si alius qvispiam Princeps præter investiendum dignitatem illam sibi vindicavit, more receptum est, ut in ipsa vexillorum traditione ipse qvoqve in illa poneret manum suam, atqve sic jus suum confirmaret. Sic fecit Elector *Brandenburgicus* cum investiretur Dux *Pomeraniæ*, & alii, qvorum postea faciemus mentionem.

Hist. Comit. Aug. part.2. p. 251.

Jo. Latom. Annal. Francof. ann. 1349.

cap.5. v. Rupert. Imp. Constit. apud Goldast. tom. 1. p. 382. ann. 1401.

Præterea etiam invenimus qvosdam per gladium investitos, ut *Borso Marchio Ferrariensis*, *Dux* creatus à *Friderico III.* & *Eberhardus Comes Wurtenbergæ à Maximiliano I.* in Ducem evectus *Wormatiæ* sic narratur à *Johanne Linturio.* *Rex Comitem ex ordine Comitum posuit, & fecit illum Ducem, & primo pallium Ducale, deinde pileum Ducalem,*

Fran. Mod. Pandect. Triumphal. tom. 1. l.4. c.14.

lem, tertio Gladium Ducalem, & Arma, & Titulum dedit. Append. ad Fastic. Temp. anno 1495. Verum & his vexilla fuerunt, utut in historia eorum non fiat mentio. Osculari deinde post tradita vexilla, capulum gladii, den Knopff des Schwerdtes / vel caput manubrii, qvem Imperator in manu sua tenuit, fuit qvoqve inter ceremonias olim. Sed Provinciarum investituram per gladium solummodo factam non reperio, nisi cum in regna investirentur subordinata.

Vexilla offerebantur Imperatori in throno sedenti à Principibus pluribus. (postqvam placuisset declarare velle se investituram facere; qvod fiebat utplurimum post solennes preces & intercessiones aliorum Principum, in specie pro hærede vel legitimo successore) isqve tradebat sigillatim investiendo. Sed mos iste tandem exolevit. *Olim Feuda* (inqvit *Andreas Knichen*, magni nominis in Imperio JCtus von den Fahn-Lehen) *in publico consessu cum vexillis, ab Imperatore recognoscebantur, tam ab Electoribus, qvam ab aliis Principibus, qvod ante perpaucos annos in desvetudinem abiit.* Adeoqve investitura Principum in ejusmodi dignitates,* Jurisdictionem & Privilegia per diploma cum gladio vel aliter peragitur, verbis etiam solenniter prolatis, ut Imperatori placet declarare ea. Vide illud *Comitiis Rhodii*, ubi de Comitibus Imperii loqvimur. Est autem formula tritissima investiendi talis. Wir Käyser N. belehnen N.N. mit dem Hertzogthum / (si Ducatus est, eademqve formula & alibi usurpatur, ita ut saltem feudi nomen immutetur) Landen / Leuten / Lehen / Lehenschafften / Aemtern / Städten / Stücken und Gütern / Zollen / Geleiten / Schulden / Renten / Zinsen / Nutzungen / Gerichten Obrist und Niedrigst / Bergwercken / Saltzwercken / Wild-Fahnen / samt allen andern dergleichen Landes-Fürstlichen Hoheiten / Regalien / Herrligkeiten / Obrigkeiten / Ehre / Würden und Freyheiten / Gerechtigkeit / Gewohnheiten / &c. i.e. *Nos N. Imperator investimus & donamus N.N. Ducatu, &c. terra, incolis, feudis, cum pertinentibus, prædiis, oppidis, partibus & bonis omnibus, teloniis, conductibus, debitis, proventibus, censibus, usibusfructibus, jurisdictione majore & minore, metallifodinis, salifodinis, venationibus, cum aliis singulis Ducalibus dignitatibus, Praeminentiis, Regaliis, Domaniis, Magistraribus, Honoribus, Dignitatibus, & Privilegiis, Juribus, Consvetudinibus*, &c.

XXVI. In *Italia* autem (ubi Papa Duces creat) præscripta habe-

Singularem autem illum & lepidissimum ritum investiendi Ducis Carinthiæ habere licet ap. Æneam Sylvium in Europa, Job. Candid. de rebus Aqvilegiens. lib. 7. & Bodin. de Rep. lib. 1. cap. 8. Nota. *Omissum vero illū sæpius in* Carniola *docet* Jo. Weich. Valvasor, & Francisci *in* gloria *seu descriptione Ducatus illig ex qva & recensent colloqutores menstrui An. 1690.*

* *Paurmeist. de Jurisd. lib. 2. cap. 8. § 3. Knichen ad Jus Saxon. cap. 4. p. 120.*

betur formula creationis & investituræ per Ducalem pileum, nec non Sceptrum, introducta à *Paulo* secundo, qvam sic exhibet *Marcellus Corcyrensis.*

ORDO SERVANDUS in creatione novi Ducis à Paulo II. institutus.

Creandus in Ducem per summum Pontificem, veniet ad Cameram Pontificis indutus manto aureo, panno contexto, aperto à dextro humero ad terram usqve, & seqvitur Pontificem ad Ecclesiam descendentem, portabitqve caudam pluvialis. Factâ oratione ante altare, Pontifex statim faciet confessionem cum celebrante: deinde adscendet ad sedem eminentem, & recipit Cardinales ad reverentiam: non tamen imponit incensum, nec cantores incipient introitum. Et interim creandus Dux sedet ad pedes Pontificis super primum gradum, & celebrans osculatò altari accedet ad suum faldistorium & ibi expectabit. Finitâ reverentia, creandus Dux accedit ad pedes genuflexus sanctissimi Domini nostri, & fit miles sancti Petri etiam si prius erat miles.

Ordo benedicendi novum militem.

Pontifex primò stans sine mitra benedicit ensem, qvem unus ex acoluthis nudum tenet in manu, dicens:

Versus. Adjutorium nostrum in nomine Domini.

Resp. Qvi fecit cœlum & terram.

Vers. Domine exaudi orationem meam.

Resp. Et clamor meus ad te veniat.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Exaudi qvæsumus Domine, preces nostras, & hunc ensem qvo hic famulus tuus circumcingi desiderat, Majestatis tuæ dextra dignare bene†dicere, qvatenus esse possit defensor Ecclesiarum, Viduarum, Orphanorum, omniumqve DEo inservientium, contra sævitiam Paganorum, aliisqve sibi insidiantibus sit terror, & formido: præstans ei, qvæ persecutionis & in defensionis sint effectum, per Christum Dominum nostrum Amen. Bene-

Benedic Domine sancte, Pater omnipotens, æterne Deus, per invocationem sancti Nominis tui, & per adventum Christi Filii tui Domini nostri, & per donum Spiritus Sancti paracleti, hunc ensem, ut hic famulus tuus, qvi hodierna die eo tua concedente pietate præcingitur, invisibiles inimicos sub pedibus conculcet, victoriaqve per omnia potitus maneat semper illæsus, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Deinde adspergit aqvam benedictam. Tunc stans sine mitra dicit: *Benedictus Dominus DEus meus, qvi docet meas manus ad prælium, & digitos meos ad bellum. Misericordia mea & refugium meum, susceptor meus, & liberator meus, protector meus, & in ipso speravi, qvi subdit populum sub me. Gloria Patri & Filio, &c. Sicut erat in principio, &c.* *Vers.* Salvum fac servum tuum Domine.

Resp. DEus meus sperantem in te.

Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis.

Resp. A facie inimici.

Vers. Domine exaudi orationem meam.

Resp. Et clamor meus ad te veniat.

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Domine sancte, Pater omnipotens, æterne DEus, qvi cuncta solus ordinas, & rectè disponis: qvi ad coercendam malitiam reproborum & tuendam justitiam, usum gladii in terris hominibus tua salubri dispositione permisisti, & militarem ordinem ad populi protectionem institui voluisti: qviqve per beatum Johannem Baptistam *militibus ad se in deserto venientibus, ut neminem concuterent, sed propriis stipendiis contenti essent, dici fecisti, clementiam tuam Domine suppliciter exoramus, ut sicut* David *puero tuo* Goliam *superandi largitus es facultatem, &* Judam Macchabæum *de feritate gentium nomen tuum non invocantium triumphare fecisti: ita & huic famulo tuo, qvi noviter jugo militiæ colla supponit, pietate cœlesti vires & audaciam, ac fidei ac justitiæ defensionem tribuas: & præstes ei fidei, spei, & charitatis augmentum, & tui timorem pariter*

& amorem, humilitatem, perseverantiam, obedientiam & patientiam bonam, & cuncta in eo rectè disponas, ut neminem cum gladio isto vel alio injustè lædat, & omnia cum eo justè & rectè defendat: sicut ipse de minori statu ad novum militiæ promovetur honorem; ita veterem hominem deponens cum actibus suis, novum induat hominem, ut rectè retineat & rectè colat: perfidorum consortia vitet, & suam in proximum charitatem extendat: Præposito suo in omnibus obediat, & suum in civitate justum officium exeqvatur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Deinde sedens cum mitra Pontifex imponit nudum gladium in ejus manu dicens: *Accipe gladium istum in Nomine Patris, † & Filii, † & Spiritus S. † & utaris eo ad defensionem tuam, & sanctæ Ecclesiæ Dei, & ad confusionem inimicorum crucis Christi, & fidei Christianæ; & quantum humana fragilitas tibi permiserit, cum eo neminem injustè lædas. Qvod ipse præstare dignetur, qvi cum Patre & Filio & Spiritu S. vivit & regnat in secula seculorum, Amen.* Et reposito gladio in vagina per eundem militem, accingitur eodem gladio per duos nobiliores milites præsentes, Pontifice dicente: *Accingere gladio tuo super femur tuum potentissime, in nomine Patris Domini nostri Jesu Christi. Et attende, qvod Sancti non in gladio, sed per fidem vicerunt regna.* Novus igitur miles ense accinctus, illum de vagina ter vibrat nudum viriliter, & eo super sinistrum brachium terso, mox in vaginam recondit. Deinde Pontifex insigniens illum charactere militari, dat ei osculum pacis, dicens: *Pax tibi.* Tunc accipiens illius ensem nudum ter militem percutit planè super spatulas, dicens: *Esto miles pacificus, strenuus, fidelis, & DEo devotus,* & mox dat ei leniter alapam, dicens: *Exciteris à somno malitiæ & vigila in fide Christi & fama laudabili.* Tunc Nobiles assistentes imponunt sibi calcaria, & cantores sive Pontifex (si magis placet) dicit antiphonam: *Speciosus formâ præ filiis hominum, accingere gladio tuo super femur tuum potentissime.* Deinde dicit Pontifex:

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Omnipotens sempiterne DEus, super hunc famulum tuum N. qvi hoc eminenti mucrone circumcingi desiderat, gratiam tuæ bene†dictionis infunde, & eum dextræ tuæ virtute fretum, fac contra cuncta adversantia cœlestibus armari præsidiis, qvo nullus in hoc seculo tempestatibus bellorum turbetur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Finita oratione novus miles osculatur pedem Papæ: tum surgit & deponit ensem & calcaria, & redit ad sedendum ubi prius Cantores incipiunt introitum, incensatur altare, & procedit in Missa usqve ad cantatum Graduale, qvod dum cantatur, futurus Dux ducitur ante Pontificem, ubi genuflexus præstabit Juramentum.

Ego N. annuente Domino futurus Dux promitto, spondeo, polliceor, atqve juro coram DEo, & beato Petro Apostolorum Principe, me de cætero reverentiam & obedientiam servaturum (etiamsi aliàs obligatus sum) Sacrosanctæ & Apostolicæ Ecclesiæ, & vobis Domino Domino N. divinâ providentiâ summo Pontifici & Successoribus vestris canonicè intrantibus: nec deficiam in omnibus necessitatibus vestris & utilitatibus, juxta vires meas, & qvantum potero divino auxilio fultus, purâ & bonâ fide, custodiendo etiam, & conservando omnes possessiones, terras, loca, Honores, Jurisdictiones, & Jura vestra & sanctæ Romanæ Ecclesiæ in omnibus & per omnia: & propter honorem & praeminentiam Ducalem, qvam hodie à vobis recepturus sum: etiam promitto in recognitione tantæ susceptæ gratiæ pro me, & Successoribus meis, perpetuò dare vobis & Successoribus vestris singulis annis in die festivitatis beatorum Apostolorum Petri & Pauli unum parafrenum album, & bene decenterqve ornatum. Sic me DEus adjuvet, & hæc sancta DEi Evangelia.

Præstitò Juramento, Pontifex descendit ad faldistorium & procumbit super illud ante altare cum mitra. Dux futurus prosternit se ad sinistram Papæ, aliqvantulum retrò supra scabellum viride. Subdiaconus verò Apostolicus facit Litaniam, cæteris

cum choro respondentibus Kyrie-eleison &c. ubi autem dixerit & obseqvium servitutis, & replicatum fuerit, surgit Pontifex & signans super Ducem altè dicit: *Ut hunc famulum tuum in Ducem eligere digneris te rogamus, audi nos.* Et iterum. *Ut hunc famulum tuum benedicere digneris, te rogamus, audi Nos.* Et tertiò. *Ut hunc famulum tuum ad Ducale fastigium perducere digneris, te rogamus, audi Nos.* Et semper chorus respondent explicando. Recumbit iterum Pontifex, & Subdiaconus atqve alii faciunt Litaniam. Qvâ finita, Papa revertitur ad sedem eminentem, & futuro Duce permanente prostrato, Papa deposita mitra stans dicit super eum Pater noster. Deinde, & ne nos inducas, &c.

Vers. Salvum fac servum tuum

Resp. DEus meus sperantem in Te.

Vers. Esto ei Domine turris fortitudinis.

Resp. A facie inimici.

Vers. Nihil proficiat inimicus in eo.

Resp. Et filius iniqvitatis non opponat nocere ei.

Vers. Domine exaudi orationem meam,

Resp. Et clamor meus ad te veniat,

Vers. Dominus vobiscum.

Resp. Et cum Spiritu tuo.

Oremus.

Praetende, qvaesumus, famulo tuo N. Duci dexteram caelestis auxilii, ut de toto corde perqvirat, & qvae dignè postulat, conseqvi mereatur. Actiones nostras, qvaesumus Domine, adspirando praeveni, & adjuvando proseqvere, & cuncta nostra oratio, & operatio à te semper incipiat, & per te cœpta finiatur, per Christum Dominum nostrum, Amen.

Sedebit deinde Pontifex cum mitra, & Dux ducetur ad ejus pedes: & tunc Pontifex accipiens Ducale Biretum imponit capiti ejus ante se genuflexi, dicens: *Accipe insigne Ducalis praeminentia, qvod per Nos Capiti tuo imponitur in Nomine Patris* †, *&*

Filii

Filii †, & Spiritus Sancti, † Amen. Et intelligas te à modò ad defensionem fidei, sacrosanctæ Ecclesiæ, viduarum, pupillorum, & qvarumcunqve aliarum miserabilium personarum fore debitorem; velisqve deinceps utilis esse executor, perspicuusqve Dominator coram Domino, & inter gloriosos athletas virtutum meritò ornatus appareas, qvam gratiam tibi concedere dignetur Dominus noster Jesus Christus, qvi cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat in secula seculorum, Amen.

Post hæc immediatè dat ei Sceptrum in manu dextra, dicens: *Accipe virgam directionis & justitiæ in Nomine Patris †, & Filii †, & Spiritus Sancti †, Amen. Per qvam valeas unicuiqve secundum merita sua tribuere, sive boni, sive mali, semper DEum ante oculos habens, non declinans à dextris vel à sinistris, sed cum omni bonitate & charitate bonos foveas, malos coerceas, ut omnes intelligant & sciant te justitiam dilexisse, iniqvitatem odio habuisse. Qvam gratiam tibi concedere dignetur, qvi est benedictus in secula seculorum, Amen.*

Et mox cum Bireto, & Sceptro osculatur pedem Pontificis, qvi deinde surgens sine mitra dicit super novum Ducem adhuc genu flectentem cum suo habitu, hanc orationem: *DEus Pater æterna gloria sit adjutor tuus, & omnipotens benedicat tibi, preces tuas in cunctis exaudiat, & vitam tuam longitudine dierum adimpleat, statum Dominii tui jugiter firmet, & gentem populumqve tuum æternum conservet, & inimicos tuos confusione induat, & super te sanctificatio Christi floreat, ut qvi tibi tribuit in terris dominium, ipse in cœlis conferat præmium, qvi vivit & regnat per omnia secula seculorum, Amen!* Surgit deniqve novus Dux, & sociatus per duos Juniores Diaconos Cardinales ducitur in locum suum ad sedendum, i.e. inter duos ultimos Diaconos Cardinales. Qvod recipiatur ad osculum à Cardinalibus non videtur convenire, cum non sit ex ordine illorum neqve par. His finitis proceditur in Missa usqve ad offertorium. Et tunc novus Dux deposito Bireto accedet ad pedes Pontificis, & offeret aurum, qvantum voluerit:

luerit: & recipietur ad osculum pedis, manus, & oris, & mox revertetur ad locum suum: & finitâ Missa, procedet inter ipsos juniores Diaconos Cardinales.

Sed *Marcellus* distingvit inter formulam creationis, qva Dux minoris dignitatis in *Italia* creatur. Verba ejus sunt; *Qvæ servantur in Duce minoris potentiæ.*

Et hæc qvidem servantur, ut supra dictum est, si Dux est magnæ Nobilitatis & potentiæ, ut fuit tempore Domini Pauli *Papæ Secundi*, BORSUS FERRARIÆ. *Si verò esset mediocris potentiæ, ut fuit tempore Domini* Sixti *Papæ qvarti*, FRIDERICUS *Dux* Urbani, *omnia servarentur, nisi qvod non duceretur à Cardinalibus, sed à duobus assistentibus Papæ Principalibus: & sederet ultimus post omnes Cardinales, in banco Diaconorum, & eundo incederet solus post crucem ante omnes Cardinales. Qvod si adhuc esset inferior, tunc omnia alia servarentur, nisi qvod non daretur ei sceptrum, neqve sederet in banco* Cardinalium, *sed ad pedes Papæ in supremo gradu, & eundo incederet ante crucem post Oratores & alios Principes.*

Addimus hic aliud exemplar *Pauli* Secundi, eundem *Borsum* investientis, qvem jam antehâc *Fridericus III. Ferrariæ* Ducem crea-

15. *April.* verat. Repetiit enim actum hunc, ne qvid præjudicii acciperet

1571. Ecclesiæ Romanæ patrimonium.

Modius *Pontificis Pontificiali ornatu amicti, atqve ita ad templum Divi* Petri

Pandect. *incedentis, rei divinæ celebrandæ gratia,* Borsus *à tergo extremas lacinias*

triumph. *longas alioqvi & per solum raptandas, leviter attollebat gestabatqve. Fini-*

tom. 1. lib. *tis autem tertiis deducitur idem* Borsus *medius inter Archiepiscopos* Me-

4. cap. 15. diolanensem & Cretensem, *& sistitur ante Pontificem, qvi eum initiavit Ordini Eqvestri* S. Petri, *oblatô ei nudo gladiô, qvo uteretur ad defensionem sui, sanctæqve matris Ecclesiæ, & extirpationem omnium profanorum, & à religione nostra alienorum: atqve hoc eum mox cinxit, jam condito vaginâ*, Thomasius *Princeps* Peloponensi (Moream *vocant nunc) nuper ex regno profugus. Calcaria ei induit Neapolio ex* Ursinorum *familia, Præfectus copiarum militarium Pontificiarum, &* Constantinus Sfortia, *filius Reguli* Pesarensis. *Lectâ epistola, secundo ab iisdem Archiepiscopis Pontifici sistitur, cui Sacramentum dixit obseqvii: qvô facto* Litaniæ *cantantur, preces qve profunduntur, uti bene vertat, qvod in præsenti re agitur: Atqve inde* Borsus *ad locum suum reducitur, sed jam Cardinalibus altrinsecus latera ejus claudentibus, à qvibus etiam tertiò ad Pontificem deductus est, præcedentibus iisdem duobus Archiepiscopis, à qvo oblatum pacis sym-*

symbolum cum osculatus esset, ex ordine etiam omnes Cardinales osculô salutavit & veneratus est. Hinc cum Pontifex Max. sacram synaxin sumsisset, Borsus *effudit ei aqvam, vicissimqve accepit ab eo* habitum Ducalem, pallium cœruleum Alpinarum mustelarum exuviis duplicatum, *ab humerisq; replicatum: pileum â summo acuminatum, ab imo auritum. Prætereà insertum est dextræ ejus ab eodem sceptrum sive pedum aureatum, colloq; aureus torqves injectus, atqve hoc ornatu â Cardinalibus suis ad locum pristinum reductus est. Finito verò sacro, comitatum est eum ad diversorium usq;, ubi hospitiô excipiebatur, atqve hoc qvidem jussu Pontificis, universum Collegium purpuratorum Patrum. Postridiè rediit* Borsus *habitu Ducali cum Pontifice ad templum* D. Petri, *ibiq; locatus est inter Cardinales* S. Mariæ *in porticu &* S. Luciæ. *Finitô sacro concionem habuit Pontifex in commendationem* Borsi, *gentisq; & familiæ* Estensis; *enumeratis & percursis breviter ejus erga sedem Apostolicam meritis. Hinc ductus â Cardinalibus* Montis Ferrati & S. Mariæ in Porticu, *accepit â Pontifice* Rosam *qvam vocant* auream; *qvam cum per alterum Cardinalium ipsius sanctitatis reddidisset, tulit eam Pontifex Max. ad limina usq; templi, ubi inspectante omni populo eandem* Rosam Borso *secundo obtulit: qvi cum eâ ductus est â Cardinalium Collegio in* Palatium S. Mariæ, *ubi ei sumptuosissimum prandium instructum erat, ultimus autem in hâc pompa eqvitabat honoris causâ* Borsus, *præcedentibus* more Romano *reliqvis Cardinalibus, medius inter eum qui erat Vice-Cancellarius & Mantuanum.*

XXVII. Ornatus seu indumenta sunt *Galerus Ducalis*, vel *Ducale Biretum*, ut *Paulo* II. dicitur, seu *Ducalis Pileus*, una cum Chlamide, qvam *Modius* loc. cit. cap. 14. sic describit: *Mandavit* (intellige *Fridericus* III.) *ut Tunica indueretur rubra segmentata, mustelis alpinis duplicata, cui accessit Ducalis concolor Pileus.* Idem & alii asserunt. Pileus iste vulgo in moneta Ducum capitibus cernitur impositus. Et sicut chlamys, nec non Pileus ipsorum sunt propriæ vestes, ita in insignib9 suis habent Corollas. *Nam utut in prima creatione Ducis *Austriæ serto* mox subseqvente, *Sertum Pinnitum* ipsi fuerit concessum singulari Privilegio, attamen more receptum est in Imperio, ut nullus Dux gerat Coronam nisi in insignibus suis. Dicunt tamen aliqvi coronas in insigniis non habuisse Duces, nisi qvi instar Regum fuerunt suprema potestate præditi. Sic *Alciatus* † loqvitur de Ducibus *Mediolanensi, Austriaco, & Burgundiæ,* Regia fruentibus potestate; *Post Reges*, inqvit,

Vid infra §. 30. 31. *sed & vide Stat. Lud. eqvestrin ab Henrico I. Imp. edita ap. Goldast. constit. tom. I p. 212. Principes & Duces capite, ut adumbrare contenti.*

† *de singulari certamine cap. 32.*

qvit, *gradu sequenti sunt Duces, qvorum aliqvi regali potestate decorati sunt, ut Mediolanensis, Pannoniæ Superioris, qvam Austriam vocant, itemqve Burgundus. Atqve ideo gentilitiis insignibus Coronam ferre jus illis est. Aliqvi non sunt, ut qvos Romani Pontifices in Umbria, Piceno aliisq; Italiæ locis qvandoq; constituerunt. Hi cum Pontifici deferre teneantur, nec soluti legibus sunt, non Coronam,* sed *Birrum ostentant.* Intelligit Ducatum *Urbini, Ferrariæ,* & alios nunc sedi Romanæ annexos. Sic *Lancellotus Conradus* ait *Templ. Judicum* lib. 1. cap. 4. §. 1. post Regum & Principum titulos enumeratos: *Dux qvartum dignitatis gradum ostentabat Birro, cooperiens sine Coronæ ornamento, qvæ regali splendore videtur concessa, nisi Ducali ordini qvandoqve hoc etiam attributum sit:* qvem in finem citat *Alciatum,* ut clare ostendat, Ducibus neqve sine speciali privilegio licuisse Corona in insignibus uti. Rabbini etiam dicunt כל אלוף מלכתא דלא תגא, *Unusqvisqve Ducatus est regnum absqve corona.* Nam *Alluph* אלוף idem est cum Rabbinorum רכם, & *Ducem* interpretantur, uti etiam in Bibliis nostris Anglicanis factum Genes. 36. etsi solummodo mentio fiat *Principum* seu *Capitum familiarum* ראשי משפחות. Et juxta hanc Rabbinorum opinionem in titulo Commentarii *Abrahami Ben David,* in illud *Abrahami Patriarchæ Jetzira* votum legitur Duci *Wilhelmo Gonzaga,* sub qvo liber excusus est; תכשא מלכותא אמן *increscat ejus regnum, Amen.* Sic *Regnum Ducis religiosissimi, Ducis Tassilonis gentis Bojariorum* dicitur in Synodo *Dingolvingense* in *Bavaria* ab ipso coacta. Verum *Alciatus* (qvem plures negligenter seqvuntur) eminentioribus tantum Ducibus Coronas tribuens, & minoribus pileos tantum, fallitur. Invenimus enim in nummis Ducum *Ferrariæ, Modenæ & Parmæ,* ut etiam *Mediolani, Florentiæ & Sabaudiæ* coronas super eorundem insignibus, qvæ aliqvando ex floribus confertæ sunt, aliqvando cuspidatæ, atqva sic radiatæ tantum, vel ejusmodi qvales sunt Marchionum in *Anglia,* si demas inde flores & margaritas cuspidibus insertas. Ideoqve qvamvis rectè eruditus *Pastbalius* distingvat Duces in *Majores & Minores* (illi sunt *Sabaudiæ, Mediolani & Lotharingiæ:* hi tales qvibus non est Regia potestas concessa) attamen coronas utrisqve assignat æqvaliter. Verba ejus (lucem majorem accendentes reperies infra, ubi de *Galliæ* Ducibus agemus; ad hos enim respexit de Ducum coronis differens; imò loqvitur de coronis istis, ac si essent pars ornatus Ducalis, nec tantum insignibus appingendæ.

Bulla Pii V. 35. Admonet &c. ap. Laërt. Cherubin. & Clem. 8. bulla 67. Sanctissimus.

vide Salom Jarchi ad com. 15. Baron. An: tom 9. an. 772. & tom. 3. Concil. part. 1. Sect. 1. p. 426. edit. Bin. 1618.]

de Coronis lib. 9. cap. 22.

XXVIII. Formula, qva Dux creatur, & Ducatus instituitur, sit prima *Friderici I. Henricum* Patruum suum *Ducem Austriæ constituentis.* *vid supra §. 25.*

FRIDERICUS, *divinâ favente clementia Romanorum Imperator* Augustus, *primus ejus nominis. Qvanqvam rerum commutatio ex ipsa corporali institutione possit firma consistere, nec ea, qvæ legitimè geruntur, ullâ possint refragatione convelli, ne in causâ rei gestæ ulla possit esse dubietas, Imperialis debet intervenire autoritas. Noverit igitur omnium Christi Imperii nostri fidelium præsens ætas, & futura posteritas, qvaliter Nos, ejus cooperante gratiâ à qvo cœlitus pax missa est hominibus super terram, in generali nostra Curia* Ratisponæ, *in nativitate Sanctæ Mariæ celebrata, in præsentia multorum religiosorum & Catholicorum, litem, & controversiam, qvæ inter charissimum nostrum Patruum* Heinricum *Ducem* Austriæ, & *inter Nepotem nostrum charissimum* Heinricum *Ducem* Saxoniæ, *diu agitata extitit, super* Ducatu Bavariæ, & *super* Marchia *à superiori fluminis parte* Anasi, *terminavimus hoc modo: qvod Dux* Austria *resignavit nobis Ducatum* Bavariæ, & *dictam* Marchiam, *qvos tenebat. Qva resignatione factâ mox eundem Ducatum* Bavariæ *in beneficium contulimus Duci* Saxoniæ. *Prædictus verò Dux* Saxoniæ *cessit & renunciavit omni juri & actioni, qvas habebat ad dictam* Marchiam, *cum omnibus suis juribus & beneficiis. Ne autem in hoc facto honor & gloria patrui nostri charissimi aliqvatenus minuatur, de consilio & judicio Principum illustri,* Uladislao *Duce* Bohœmiæ *sententiam promulgante, qvam cæteri Principes approbabant, Marchionatum* Austriæ & *dictam* Marchiam *supra* Anasum *commutavimus in Ducatum; ejusdemqve* Ducatum *cum subscriptis juribus, privilegiis & gratiis omnibus liberalitate Cæsarea contulimus* Henrico *prædicto Patruo nostro charissimo, prænobili suæ Uxori Theodora, & liberis eorundem, ob singularem favorem, qvo erga dilectissimum Patruum nostrum* Heinricum Austriæ *Ducem, ejus contboralem prænobilem* Theodoram, & *eorum Successores, nec non erga terram* Austriæ, *qvæ clypeus & cor sacri* Romani *Imperii esse dignoscitur, afficimur, de consilio & assensu Principum Imperii dictis Conjugibus*

Cuspin. Austr. pag. 33. & videsis Henr. Steronem in Annal. an. 1156. Goldast. Constit. Imper. Tom. I. p. 302. & Chron. Augustens. a Marqvardo Frebero editum.

gibus, eorum in eodem Ducatu successoribus, nec non prætactæ terræ, Austriæ, *subnotatas Constitutiones, concessiones, & indultâ autoritate imperiali, in Jura plena & perpetua redactas, donavimus liberaliter vigore præsentium & donamus: Primo qvidem, qvod Dux* Austriæ *qvibusvis subsidiis & servitiis non tenetur, nec esse debet obnoxius sacro Romano Imperio, nec cuiqvam alteri, nisi ea de sui arbitrii libertate fecerit: eò excepto duntaxat, qvod Imperio servire tenebitur in* Hungariam *duodecim viris armatis per mensem unum sub expensis propriis, in ejus rei evidentiam, ut Princeps Imperii agnoscatur. Nec pro conducendis feudis reqvirere seu accedere debet Imperium extra metas* Austriæ, *verùm in terra* Austriæ *sibi debentur sua feuda conferri per Imperium & locari. Qvod si sibi denegaretur, ab Imperio reqvirat, exigat literatoriè trinâ vice: qvo facto, justè possidebit sua feuda, sine offensa Imperii; ac si ea corporaliter conduxisset. Dux etiam* Austriæ *non tenetur aliqvam Curiam accedere, edictam per Imperium seu qvemvis alium, nisi ultrò de sua fecerit voluntate. Imperium qvoq; nullum feudum habere debet* Austriæ *in Ducatu. Si verò princeps aliqvis, vel alterius Status persona nobilis vel ignobilis, cujuscunqve conditionis existat, haberet in dicto Ducatu possessiones ab ipsô Jure feudali dependentes, has nulli locet seu conferet, nisi eas prius conduxerit à Duce* Austriæ *memorato: cujus contrarium si fecerit, eadem feuda ad Ducem* Austriæ *devoluta, liberè sibi ex tunc jure proprietatis & directi* Dominii *pertinebunt, Principibus Ecclesiasticis & Monasteriis exceptis duntaxat in hoc casu. Cuncta etiam secularia Judicia, bannum Sylvestrium & ferinarum, Piscinæ & Nemora in Ducatu Austriæ, debent jure feudali à Duce* Austriæ *dependere. Etiam debet Dux* Austriæ *de nullis oppositionibus vel objectis qvibuscunqve, nec coram Imperio, nec aliis qui buslibet, cuiqvam respondere, nisi id suâ propriâ & spontanea voluerit facere libertate; sed si voluerit unum locare, poterit de Vasallis seu homologiis, & coram illo secundum terminos præfixos parere potest & debet justitiæ complemento. Insuper potest idem Dux Austriæ, cùm impugnatus fuerit ab aliqvo de duello, per unum idoneum non in*

enor-

enormitatis macula detentum, vices suas prorsus supplere. Et illam ipse eâdem die seu Princeps seu alius qvispiam pro alicujus notæ insaniæ non potest impetere, nec debet impugnari. Præterea qvicqvid Dux Austriæ *in terris seu districtibus seu fecerit, vel statuerit, hoc Imperium nec aliâ potentia modis seu viis qvibuscunqve debet alio qvoq; modo inposterum commutare. Et si, qvod DEUS avertat, Dux* Austriæ, *sine hærede filio decesserit, idem Ducatus ad seniorem filiam, qvam reliqverit devolvatur. Inter Duces* Austriæ, *qvi Senior fuerit, dominium habeat dictæ terræ. Ad cujus etiam seniorem filium jure hæreditariò deducatur; ita tamen, qvod ab ejusdem sangvinis stipite non recedat, nec Ducatus* Austriæ *ullô unqvam tempore divisionis alicujus recipiat sectionem. Si qvis in dicto Ducatu residens, vel in eo possessiones habens, fecerit contra Ducem* Austriæ *occultè vel publicè, est Duci dicto in rebus & corpore sine gratia condemnatus. Imperium dicto Duci* Austriæ *contra omnes suos Injuriatos debet auxiliari & succurrere, qvoad justitiam asseqvatur. Dux* Austriæ *principali indutus veste,* suppositô pileo Ducali circumdatô serto pinnito baculum *habens in manibus, eqvô insidens, & insuper more aliorum Principum Imperii, conducere ab Imperio feuda sua debet. Dicti Ducis institutionibus & destitutionibus in Ducatu* Austriæ *suo est parendum. Et potest in terris suis omnibus tenere Judæos & usurarios publicos, qvos vulgus vocat* Gewerteschin/ *sine Imperii nostri molestia & offensa. Si qvibusvis Imperii curis publicis Dux* Austriæ *præsens fuerit, unus de palatinis* Archiducibus *est censendus. Et nihilominus in consessu & incessu, ad latus dextrum Imperii post Electores Principes obtineant primum locum. Dux* Austriæ *donandi & deputandi terras suas cuicunqve voluerit, habere debet potestatem liberā, si qvod absit sine hæredibus liberis decederet: nec in hoc per Imperium debet aliqvaliter impediri. Præfatus qvoq; Ducatus* Austriæ *habere debet omnia & singula jura, privilegia & indulta, qvæ obtinere reliqvi Principatus Imperii dignoscuntur. Volumus etiam, ut si districtus & ditiones dicti Ducatus ampliati fuerint ex hæreditatibus, donationibus, emptionibus, deputationibus, vel qvibusvis aliis devolutionum successi-*

bus, præfata jura, privilegia & indulta ad augmentum dicti dominii Austriæ *plenariè referantur. Et ut hæc nostra Imperialis Constitutio omni ævo firma & inconvulsa permaneat, præsentes literas scribi, & sigilli nostri impressione fecimus insigniri, adhibitis idoneis testibus, qvorum nomina sunt hæc: Pilegrinus Patriarcha* Aqvilejensis, Eberhardus *Archiepiscopus* Salisburgensis, Otho Frisingensis *Episcopus*, Chunradus Bathavensis *Episcopus*, Eberhardus Babenbergensis *Episcopus*, Hartmannus Brixniensis, Harvvicus Ratisponensis & Tridentinus *Episcopus*, Dominus Welffo, Dux Conradus *frater Imperatoris* Friderici *primi*, *Cæsaris*: Palatinus Rheni Fridericus *filius Regis* Chunradi. Henricus Dux Carinthiæ, Marchio Engelbertus de Histria. Marchio Leopoldus de Hochburg/ Hermannus Palatinus Comes de Rheno, Otho Comes Palatinus & *frater ejus*. Fridericus de Schiern & Wittelspach/ Eberhardus Comes de Sultzbach/ Rudolphus Comes de Schweinsheut/ Albertus Comes Hallensis, Eberhardus Comes de Purchausen/ Comes de Putina, Comes de Peilstain/ & *qvamplures &c. signum &c.* Ego Regnaldus Cancellarius, *vice* Arnoldi Moguntini Archiepiscopi & Archicancellarij *recognovi*, *regnante Domino* Friderico Romanorum Imperatore Augusto, *ejus nominis primo in* Christo. *Datum Ratisbonæ qvinto decimo Cal. Octobr. indictione qvartâ*, *anno Dominicæ Incarnationis* M. C. LVI. *feliciter* Amen, *Anno regni ejus qvarto, Imperii secundo.*

Henricus iste Dux *Austriæ* creatus, fuit antehâc Dux *Bavariæ* & Marchio *Austriæ* (*Marchionatus* enim tum temporis *Ducatui* subordinatus fuit) promotus deinde, resignavit Ducatum illum ex sententia Comitiorum *Ratisbonensium*. Et *ut nomen Ducis non perderet & Duces Bavariæ*; (Ducatus enim iste *Henrico Saxoniæ* Duci tum temporis hæredi cessit) *minus deinceps contra Imperium superbire valerent, Imperator de voluntate & consensu Principum* (sic loqvitur *Stero Altahensis*) *in Curia Ratisbonæ habita ann. Dom M.C.LVI. Marchionatum* Austriæ *à jurisdictione Ducis* Bavariæ *eximendo & qvosdam ei Comitatus de* Bavaria *adjungendo, convertit in* Ducatum. *Judiciariam potestatem Principi* Austriæ *ab* Anaso *usqve ad Sylvam prope* Patavium, *qva dicitur* Rotensal/ *protendendo.*

Vide si Krantz. Wandalia lib. 7. cap. 23. Saxon. lib. 6. cap. 8.

XXIX.

XXIX. Secundum exemplum esto formula, quâ *Maximilianus I.* creavit *Jacobum de Croy* Episcopum *Cameracensem*, *Cameracensem Ducem*. Maximilianus, *divinâ favente clementia electus Romanorum Imperator, semper* Augustus, *ac* Germaniæ, Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c *Rex, venerabili, illustri* Jacobo de Croy *Episcopo ac Duci* Cameracensi, *Comiti* Cameracesii, *Principi, Consiliario & consangvineo nostro devoto dilecto, Gratiam nostram Cæsaream & omne bonum. Splendor nostræ Cæsareæ Majestatis, ad instar divini illius solii qvi in magnitudine & multitudine electorum & Sanctorum suorum exultat, dignè trahens exemplum, hilari semper affectu desiderat, ut in circuitu Augustalis solii nostri Principum numerus crescat & feliciter augeatur, qvò & nostra Majestas majoribus aucta dignitatibus & potestatibus solidius roboretur, & fidelibus populis nostris justitia administretur, ac indebitè oppressi & afflicti refugium habeant, uti sublevamen & auxilium in pressuris eorum comperiant, & cæteri fideles nostri spe gloriæ & præmii ad virtutes magis magisq; excitentur. Attendentes itaqve multiplicia virtutum tuarum merita, & devotionis affectum, qvo Nos & Sacrum Romanum Imperium omni studio & officio veneraris, ac gloriam, honorem & commodum nostrum & ipsius Imperii assiduè sollicitis studiis procuras, motu propriô, & ex certa nostra scientia, animo deliberato, accedente etiam consilio & assensu venerabilium & Illustrium nostrorum, ac ejusdem sacri Imperii Principum, Comitum, Baronum, Nobilium nostrorum, fidelium dilectorum; Te præfatum* Jacobum *Episcopum* Cameracensem, *Comitem* Cameracesii (*cùm & origio nobilitatis tuæ à Serenissimis Regibus* Hungariæ *originem trahat, & beatitudo & amplitudo ditionis tuæ multùm se diffundat, nec non intemerata fides, devotio & observantia tua & progenitorum tuorum, qvâ à longo tempore nobis & eidem sacro Romano Imperio & serenissimæ Domui nostræ* Burgundiæ *inservivisti*) *hodiè in verum Ducem* Cameracensem *erigimus, illustramus, insignimus & decoramus, decernentes expressè qvod tu ex nunc in antea omni dignitate & præeminentia, Jure, potestate, Libertate, honore, & consvetudine, gaudere & frui debeas, qvibus alii nostri & Sacri Romani Imperii Duces illustres freti sunt hactenus & qvotidie potiuntur.*

Johan Schojer en la genealogie de la Maison de Croy pag. 51.

Civitatem Cameracensem, *Terras qvoq; tuas, munitiones, territoria cum omnibus aqvis, pratis, pascuis, Judiciis, Homagiis, & aliis Juribus tibi competentibus, ac omnibus eorum pertinentiis, qvæ latitudo Dominii Civitatis* Cameracensis *comprehendit, in verum Ducatum* Cameracensem *ereximus, ac de plenitudine nostræ Cæsareæ potestatis, tenore præsentium*

 eri-

erigimus; Decernentes & hoc Cæsareô statuentes edicto, qvod Tu Jacobus Episcopus & Dux Cameracensis & Comes Cameracesii, *nominari & appellari ex nunc in antea debeas, & tanqvam cæteri Romani Imperii Duces teneri & honorari, ac ubiqve locorum ab omnibus reputari: Privilegiis, gratiis & immunitatibus absqve omni impedimento frui, qvibus alii nostri & Sacri Romani Imperii Duces & Principes in conferendis & recipiendis juribus & omnibus & singulis aliis, illustrem statum & conditionem Ducum concernentibus freti sunt hactenus, seu qvomodolibet potiuntur. Qvò autem universi reipsâ cognoscant peculiarem gratiam & benevolentiam nostram quâ te complectimur, ad arma & insignia tua antiqva & præclara Nobilitatis, qvæ sunt in hunc modum descripta: videlicet, Scutum qvadripartitum habens in superiori dextra & inferiori sinistra in campo argenteo, tres facies rubeas ad regulam directè per transversum ductas, & in superiori sinistra & inferiori dextra, etiam in campo argenteo, tres secures rubeas latas manubriis brevibus rubeis, qvorum duæ superiores, manubriis ad invicem conversis, inferior autem in dextram vertens, in medio autem scuti parvus Clypeus superpositus etiam qvadripartitus, in cujus superiori dextra & inferiori sinistra, in campo aureo sunt rubei tractus incerti numeri ab angulis incipientes, qvadrati in formam rhombi cancellantes, in superiori autem sinistra, & inferiori dextra ejusdem Clypei, iterum in campo aureo est Leo niger elevatis pedibus erectis, & cauda ad caput elevata. Hæc arma & insignia Tua & tuorum Nobilitatis antiqva in modum & formam subscriptam innovanda & melioranda, statuimus & etiam innovamus & meliora facimus auctoritate & de plenitudine potestatis nostræ Cæsareæ, scilicet, qvod Tu* Jacobus Episcopus & Dux Cameracensis Cameracesii Comes, *in posterum ultra Arma & Insignia solita, eisdem armis potiaris qvibus in eodem scuto ad tertiam partem (qvæ caput scuti vocatur) superponatur sacra nostra aqvila nigra Regalis, in Campo aureo extensis alis, pedibus, & cauda, Rastellum rubeum transversum per alas ad pectus gestans tribus dentibus, qvorum singuli in singulis alis, medius in pectore deorsum porrecti, prout melius hac artificis ministerio hac * in medio cernuntur figurata. Qvibus ex nunc in posterum futuris temporibus in omnibus uti possis, in qvibus alii nostri & Sacri Imperii Duces talibus utuntur. Omnes autem & singulos defectus, si qvi in præmissis ratione solennitatis omissi, dubiâ interpretatione sententiarum aut verborum, seu aliô qvovis modo, comperti fuerint, supplemus ex certa nostra scientia & de plenitudine nostræ Cæsareæ potestatis, nostris tamen ac cujuslibet alterius juribus semper salvis, & præsertim ipsius Civitatis* Cameracensis, *qvam*

** Figura insigniũ isto augmento mutatorum non describitur ab Autore unde hæc sunt desumpta.*

qvam ultra solitum minimè gravari volumus: & sine præjudicio primævæ amortisationis, libertatis, Neutralitatis, Jurium, Privilegiorum, concessionum, usuum & consvetudinum laudabilium tuorum Episcopatûs, Ecclesiæ, Comitatus, civitatis & subditorum tuorum, & absqve eo, qvod vos aut aliqvi vestrum, ad aliqva servitia subventionesq; teneantur, ad qvæ ante eandem erectionem non tenebantur. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostræ Illustrationis, Erectionis, Augmentationis, suppletionis, Decreti, Concessionis & mandati paginam infringere aut ei ausu temerario contraire, sub nostra & sacri Romani Imperii indignatione gravissimâ, ac pœna centum Marcarũ auri puri, qvorum medietatem Fisco seu Ærario nostro Cæsareo, reliqvam verò partem injuriam passi vel passorum usibus decrevimus applicari, qvam maluerint evitare. Harum testimonio literarum sigilli nostri appensione munitarum. Datum in Civitate nostra Imperiali Augusta *die* XXVIII. *Junij* Anno Domini millesimo qvingentesimo decimo, *Regnorum nostrorum* Romani XXV. Hungariæ verò *vigesimô primo.*

Addimus hîc literas patentes, qvibus *Castruccius de Antelminellis* in Ducem *Lucensem* evectus est à *Ludovico Bavaro.*

Aldus Manutius in vita Ludovici IV. & Marqvardus Freherus in appendice ad Tom. unum de reb. Germanic. edit. 1624. pag. 31.

Ludovicus *DEI gratia* Romanorum *Imperator semper Augustus; illustri* Castruccio de Antelminelli, *Duci* Lucano, *Comiti* sacri Lateranensis Palatii & *Vexillifero Imperii, suo & Imperii fideli dilecto, gratiam suam & omne bonum Principalis liberalitatis Clementia, in suis fidelibus dona multiplicans illis præcipuè consvevit adsurgere larga manu, qvi per pugnam continuam in rebelles pro exaltatione Coronæ singulares triumphos & nomen laudabile sunt sortiti. Sanè cum veraciter sciamus, experientiâ nobis existente Magistro te præcipuum & strenuum in partibus* Italiæ *pro sacro Imperio pugilem extitisse nulli parcendo oneri, periculo vel labori: ac justitia tua ac animi probitate victos, de Hostibus devotos pro Imperio tenuisse & devios infideles ad fidem gratiosis meritis invitâsse, tantoq; magis Imperiale Sceptrum extollitur: tantò cura Regiminis â sollicitudinibus & laboribus relevatur, qvanto fideles in circuitu Imperii circumspicit digniores, & de fulgore throni Cæsarei velut ex sole radii, sic cæteræ prodeunt dignitates ut primæ lucis integritas minorati luminis non sentiat detrimentum. Hâc igitur consideratione commoniti, qvi, qvi cœlesti providentia Romani Imperii moderamur habenas, ac solii nostri decus tam veterum dignitatum ornatibus confovemus, qvàm novis honoribus ampliamus; Volentes præmissorum obtentu extollere nomen tuum & te prærogativa speciali magnificè honorare de plenitudine potestatis, & de certa scientia, & de consilio nostrorum Principum &*

Baronum,

Baronum, Civitatis Lucæ, Pistorii, Volaterrarum & Lunæ, & Lunæ, *cum omnibus & singulis Castris, Villis, & locis sitis in Diœcesibus ipsarum, & cum omnibus earum & cujusque earum pertinentiis, teritoriis & jurisdictionibus qvibuscunqve ad jus, honorem & nomen Ducatus pertinentibus transferentes & volentes sub uno dignitatis vocabulo contineri Ducatus* Lucani, *te pro te & Successoribꝰ tuis, & ex te per lineam masculinam natis & nasciturꝭ in perpetuum ipsius* Ducatus Ducem & *Vexilliferum nostrum & Sacri Romani Imperii ubi libet, de præmissa nostræ potestatis plenitudine & principali munificentia promovemus: Eisdem libertatibus, immunitatibꝰ & Juribꝰ prædictum Ducatum tuum præsentiũ autoritate donantes, qvæ Ducalem deceant dignitatem, præfatasqve civitates & quamlibet earum, & omnes terras, Castra, Territoria atqvæ loca, qvæ in Diœcesibus seu Episcopatibus & Territoriis & pertinentiarum ipsarum Civitatum, seu cujuslibet earum, seu intra confines Diœcesium Episcopatuum pertinentiarum & territoriorum præfatarum Civitatum & cujuslibet earum sita sunt, seu sita, in perpetuum tibi & legitimis successoribus tuis, ex te descendentibus natis ac nasciturꝭ per lineam masculinam ex certa scientia damus, concedimus & donamus, cum omnibus & singulis Villis, Castris, Terris, fortalitiis, casalibus, Vasallis, Hominibus, possesſiobus, Honoribus, usibus, derittis, demaniis, feudis, homagiis, patronatibus vacantium & non vacantium Ecclesiarum & locorum ad nos & sacrum Romanum Imperium spectantibus seu pertinentibus, & cum terris cultis & incultis, sylvis, pascuis, nemoribus, salinis, balneis, stagnis, lacubus atqve qvibuscunqve aqvis & aqvarum decursibus, mol. ndinis piscariis, piscationibus, venationibus, montibus, planis, vallibus & omnibus & singulis locis, juribus & pertinentiis tam maris qvam terræ præfatarum Civitatum, terrarum & locorum & cujuscunqve ipsarum, & ipsorum existentium infra prædictas Diœceses, confines & loca, qvæ in hujusmodi nostra concessione & donatione sub speciali aut generali vocabulo possunt intelligi sive comprehendi, & qvæ ad nos & Romanum Imperium spectare noscuntur. Et sic Te & Successores tuos prædictos* in Ducem & Duces *prædicti* Ducatus *cum dignitate illustri erigimus, constituimus, præficimus & creamus, dantes & concedentes tibi & Successoribus tuis prædictis in præmisso Ducatu plenissimam Jurisdictionem & liberam autoritatem & potestatem juris dicendi per te & per alios, ac etiam merum & mixtum Imperium ut exercere valeas & valeant gladii potestatem ad animadvertendum*

in

in facinorosos & malos. Et ut ipsius Ducatus *dignitate Te & præfatos tuos Successores cognoscas ampliꝰ & favorabiliꝰ ab Imperiali eminentia sublimari Tibi & Successoribꝰ tuis prædictis ex ipsâ Dignitate Ducatus perpetuò decrevit competere nostra Serenitas, auctoritatem & potestatem creandi & ordinandi perpetuò & ad tempus, (prout vobis placuerit) in singulis Civitatibus, Castris, Oppidis, Villis, Terris dicti Ducatus, Vicarios, Capitaneos, Potestates, Judices seu Rectores, & quoslibet ordinarios Magistratus, vel etiam delegatos & quoscunque honores & dignitates, atq; honorum & dignitatum officia cum autoritate & potestate juredicendi & mero & mixto Imperio; statuta municipalia condendi, juri divino & naturali non contraria, prout utilitati & pacifico statui expedire videritis subjectorum. Ad hæc quoque in prædicto tuo Ducatu flumina navigabilia, & ex quibus navigabiles fuerint portus, plageas, (sicut & nunc dignosceris possidere) ripas & ripatica nec non vectigalia, telonia auri atque argenti & metallorum omnium quæstum, nunc nobis & Imperio pertinentes, tibi tuisque Successoribus memoratis concedimus & donamus. Ac monetæ tàm auri quàm argenti & æris cudendi, justi & recti ponderis, in ipso tuo Ducatu, tibi prædictisque tuis Successoribus præsenti privilegio facultatem liberam indulgemus; & feuda antiqua & nova, & recta & regalia conferendi & infeudandi Vasallos Imperii de feudis, quæ manu vel ore, aut quôcunque alio modo fuerint conferenda, & recipiendi à Vasallis Imperii fidelitatis & homagii Sacramenta; & multarum seu pœnarum compendia & confiscationes bonorum & cætera quæ dicuntur regalia in ipso Ducatu, ad tuum & prædictorum tuorum Successorum compendium volumus pertinere. Milites quoque in dicto Ducatu & extra constituendi & militari cingulô decorandi & Judices ordinarios & Notarios publicos creandi & ordinandi ac conficiendi: filios & filias naturales tàm spurios quàm vulgò quæsitos, ex damnabili coitu natos legitimandi, & cum ipsis super natalium defectu & aliô quolibet, dispensandi tibi & ipsis autoritatem & potestatem plenariam indulgemus. Ut tamen pro honore, quem tibi libenter adjicimus, nullum jus subtrahatur obedientibus vel obedituris notu, & Imperio in eorum bonis, feudis. jura tamen Imperii remaneant Ducatui suprà dicto. Volumus insuper, quod in præmissis Ducatu & Vexilliferatu semper major natu seu senior ex generatione tua, ex te & Successoribꝰ tuis legitimè descendentibus, exclusis aliis filiis seu hæredibus minoribus, solus & in totum succedat. Et propter promissa omnia te pro te ipso & prædictis Successoribus tuis, no-*

bis pro nobis ipsis & Successoribus nostris homagium & debitæ fidelitatis juramentum præstantem de præmissis Ducatu & Vexilliferatu per sceptrum (*quod in manu tenemus*) *præsentialiter investimus & infendamus. Porrò omnia & singula supra dicta valere & tenere volumus & firmamus, non obstante aliquâ lege, consuetudine aut Jure quibus contrarium caveretur, quibus omnibus & singulis specialiter & expressè tanquam nominatim de illis in præsenti privilegio fieret mentio intendimus ut esse debeat derogatum, & potissimè juri & consuetudini, quô & quâ cavetur seu cautum diceretur, quod Hæres in Ducatu*, Comitatu, *vel* Marchia, *nullô modo succedat, nisi ab Imperatore acquisiverit per Investiturum, quantùm ad casum præsentem: in aliis verò casibus in suô Robore semper dûrent. Volumus tamen, quòd tu & Successores tui à nobis & Successoribus nostris ex Sacro Romano Imperio requisitus & requisiti perpetuò tenearis & teneantur plenam & liberam obedientiam facere & in omnibus nostris mandatis successorumq; nostrorum & Sacri Romani Imperii, liberè intendere & parere, & omnia nostra mandata observare & efficaciter adimplere juxtà posse & executioni mandare. Meminit quoque nostra Serenitas de prædictis ante nostræ coronationis solennia tibi & prædictis tuis Successoribus privilegium simile indulsisse. Quæ & omnia in ipso contenta ex certa scientia, & de potestatis plenitudine ac de consilio & assensu Procerum & Baronum Imperialis Aulæ ratificamus, approbamus & confirmamus. Statuimus etiam & mandamus, quatenus nulla Civitas, nulla Communitas & generaliter nulla persona cujuscunque conditionis seu status & præeminentiæ existat, huic nostræ paginæ audiat in aliquo contrà facere vel venire, seu te aut prædictos tuos Successores in aliquo molestare, de his quæ suprà tibi, & eis à nostra clementia liberaliter sunt collata. Si quis autem temerariò ausu præsumpserit contravenire, mille marcarum auri pœnam incurrat, pro dimidia Cameræ nostræ persolvendam, & pro alia dimia Cameræ dicti Ducatus & Vexilliferatus in quorum præjudicium aliquando extiterit attentatum. Quibus ab omnibus & singulis supra dictis testes fuerunt infrà scripti. Videlicet* Rudolphus Dux Bavariæ, *Princeps & Patruus noster charissimus, venerabilis* Jacobus Episcopus Castellanus, *venerabilis frater* Bonifacius *Episcopus* Chirorensis, Hermannus de Lithelberg *Cancellarius noster*, Henricus Dux Brunsvicensis, Ludovicus Dux de Tech, Albertus de Lithelberg *Mareschallus noster*, Henricùs Landgravius Alsatiæ, Fridericus de Nuremberg, Menchardus *Comes de* Hortem-

temburg, Otto *Comes* de Truhendingen, Johannes *Comes dictus de* Claramonte, *nec non Nobiles Viri* Jacobus de Columna, Jacobus de Sabellis *Senatores Urbis*, Manfredus de Vito, Ulmæ *Urbis Præfectus*, Theobaldus de SanctoConstachio. *Et ad prædictorum omnium testimonium & corroborationem præsentes conscribi & Sigillô Majestatis nostræ jussimus communiri. Datum* Romæ *apud* S. Petrum XV. *die mensis Febr. Indictione* XI. anno Dominicæ incarnationis M CCC XXIIX. *Regni nostri* anno XIV. *Imperii verò primo.*

Diploma creationis quo *Wenceslaus*, factus est primus Dux *Lucemburgensis* à *Carolo* IV. habes ap. *Aubertum Miræum*: Sic *Mantuani* Ducatus erectionem à *Carolo* V. & *Montisferratensis* à *Maximiliano* II. vide ap. *Franciscum Nigrum Cyriacum* in edita nuper Controversia Ducatus *Mantuani*. Et hactenus de titulo Ducis solo, præter territoria seu Feuda.

NOTA.

Quoniam Juris Publici Scriptores Germanici abundè pertractant Ducum materiem, hic nihil addere libet. Parum enim refert, utrum hic legas excerpta, vel ipsos adeas autores. Consule igitur illos, videbisque consentire aliquando Seldeno, aliquando afferre lucem, aliquando ab eo accipere, & ab ipso etiam quandoque abire. Annotamus saltem in *Henrici Meibomii Rerum Germanicarum Tom. 3. pag. 206.* præter sublimationem *Castrucii de Antelminellis & Ducatus Lucemburgici* erectionem, legi literas feudales seu investituræ, quibus *Otto de Luneburg* creatus est *Dux à Friderico* II. Imperatore: item erectiones *Principatus Hennebergensis & Ducatus Holsatiæ.*

Puffendorfius in rebus gestis *Friderici Wilhemi M.* Electoris *Brandenburgici* lib. 6. §. 77. narrat eum per pacta non creationem novam Supremum *Borussiæ* Ducem factum à *Poloniæ* Rege: & lib. 1. §. 25. ejusdem Electoris Legato, *Læbius* vocabatur, investituram à Cæsare impetranti adstitisse & cæterorum Agnatorũ feuda Mandatarios, qui *Læbii*, investiturã suscipientis, & in Electoris animam jurantis, apprehendentes palliũ, pronunciatis annuerunt duntaxat, non & ipsi jurarunt, id, quod ad §. 25. Autoris nostri refer. De Coronis in Principum,

Ducum, Comitum &c. insigniis quorum Seldenus supra §. 27. meminit vide *Philippi Jacobi Speneri Opus Heraldicum*, & quos ipse hac de re allegat autores.

XXX. Archi-Ducum titulus est ap. *Austriacos*; Syllabæ *Archi* eædem sunt quæ in voce *Archi-Episcopus*, quanquam in *Archi-Duce* solummodo connotet excellentiam seu præeminentiam, neutiquam vero superioritatem vel Potestatem in Duces, qualis est in *Archi-Episcopo* super Episcopos alios. Ideoque ad illam *Archiatri* appellationem in Imperio antiquo propius accedit titulus hicce. Quando cœperint sic *Austriæ* Duces appellari, incertum est. In Actis Concilii *Constantiensis* celebrati an. M CCCC XIV. frequenter legitur *Dux Austriæ*, non *Archi-Dux*. Neque aliter semetipsum appellat *Albertus* in Epistola ad Concil. *Basileense* (Tom. 4. Conc. Part. I. pag. 235.) Viginti circiter posthæc annis. Antiqui referunt ejus origenem ad Albertum (filium natu maximum *Rudolphi* Imperatoris I.) quem volunt hunc titulo donatum à Patre suo Norimbergæ anno M CC LXXXIV. Alii derivant ex tempore *Friderici* III. Alii volunt titulum *Archi-Ducis* æque antiqvum esse ac *Ducis*, & *Henricum* à *Friderico* I. creatum Ducem (de quo supra) præter extraordinaria Privilegia, nec non characteres dignitatis in ipsum collatæ, donatum etiam fuisse illos quanquam non impræsentiarum & expressis verbis, attamen titulo publice cognito, sub appellatione *Archi-Ducis*. Ac inde eam continuatam fuisse. Sic *Cuspinianus* ait: *Est à* Frederico *Imperatore magnis libertatibus, immunitatibus ac privilegiis supra alios Principes Imperii donatus; quæ extant ac circumferuntur, insignibus, præcipue* Pileo Ducali crinito *qualis fuit apud Romanos Corona Rostrata; tum veste Principali, qui quidem habitus Regius est & inde Archi-Dux dictus est. Hic Pileus Ducalis crinitus* est in diplomate *Pileus Ducalis circumdatus serto pinnito*, nec alius à corona cuspidata vel radiante, ad quas addere postmodum crucem Archi-Ducibus istis concessum fuit. Sic intelligo privilegium concessum *Friderico* Duci *Austriæ* ab Imperatore *Friderico* secundo Anno M CC XLIV. *Concedimus* (inquit iste ap. *Cuspinian. Austr. pag. 34.*) *nostro illustri Principi* Duci Austriæ *Crucem nostri Diadematis, suo principali pileo sufferendam*.

Vid. Krantz. Saxon. lib. 6. cap. 8.
Tom. 3. Concil. Part 2. pag. 861. & 909.
Dux item Austriæ dictus Maximilianus an. 1480. in instrumento illo quod ad nuptias inter Philippum Cadielesii *Comitem F.* ejusdem *Maximiliani & Annam Eduardi* quarti Regis *Angliæ* filiam contrahendas spectabat atque alibi eodem ævo, ut videre est in rotul. *Franc. 20. Edward. 4. memb. 5. &c.*

Forma pilei & corollæ *Austriacæ* cum cruce sic diversis temporibus exhibetur in Editionibus Testamenti Syriaci excusi *Viennæ*: aliquando etiam ex arcubus contexitur surgentibus ex lateribus quatuor ceu perfecte clausa corona; sic invenio illam in Thurnier Buch Germaniæ Part. 2. fol. 27. In diplomate vero Imperatoris Titulus *Archi Ducis* non occurrit ceu expresse additus *Austriacis*; nisi multis post creationem primi Ducis annos; sicuti in specie videre est in illo diplomate que Dux *Fridericus* Regis titulo donatus est ab Imperatore *Friderico* secundo *Archi Ducis* tamen titulus (communicatus eminentioribus in Imperio Ducibus) antiquior est in Imperio, quam titulus Ducis in *Austria*. Clare id videmus in instrumento Creationis Primi Ducis *Austriaci*, ubi leguntur etiam *Archi Ducis Palatini*, i. e. Primarii Duces in Aula. Et multis ante annis *Wittikindus* Rex *Saxonum* victus à *Carolo Magno* vocatus est *Archi Dux Saxoniæ*, nisi me fallit auctor meus. *Bruno* etiam existens Archiepiscopus *Coloniensis* factus est Dux *Lotharingiæ* à fratre suo *Othone* Magno, nominavitque semetipsum *Archi Ducem*, & observatur in ipso hic titulus primo usurpatus; ita tamen ut nullus Successorum ejus in *Lotharingia* eundem assumserit. *Non ante ea vox aut dignitas* (inquit *Lipsius Lovan.* lib. I. c. 9.) *in Lotharingia quidem post illum hæsit.* Addii etiam sententiam suam qua putat *Brunonem* assumsisse nomen illud, & *Austriacos* potuisse sibi vindicare. *Opinor solo Archiepiscopi nomine motum* (verba ipsius sunt) *& visum ei decorum illud* Archi *etiam in Ducem transferre. Exemplum quidem quod sciam ante non fuit; & illi Austriæ diu post usurparunt; mirum in isto praeunte. Etsi fortasse alia etiam causa, aut jus. Nam & insignia Lotharingiæ iidem Austriaci gerunt.* Dicunt etiam aliqui consvetudinem † in *Germania* esse: *Ut cum filii appellentur Duces, eorum tamen primogenitus frater appelletur & vocetur Archi Dux.* Affirmat illud *Knichen* Ducatus *Saxonici* Cancellarius *Comment. ad Jus Saxon. cap. 4. pag. 117.* apud alios Imperii JCtos * legi negasse hunc titulum Imperatores aliis (quanquam instanter rogatos) exceptis solis *Austriacis*.

Petr. de Vinea l. 6. Epist. 26.

Besolt. Polit. disc. 4. c. 3. §. 7.

† Mozz. de feud. tit. de his qui Feud. dare possunt n. 16. ap. Steph. Pomeran. de Jurisd. l. 2. P. 2. cap. 6. § 77.

** Besold. Polit. disc. 4. c. 3. §. 7.*

NOTA:

De *Austriæ Archi Ducibus* integrum tractat *Limnæi enucleati cap. 2. l. 3.* majori cum reverentia de Celsissimæ familiæ differens incrementis quam *Monzambano*. Vide eundem Limnæum enucl. de titulis Archi Dux, Archi Rex & Primarchio lib. 3. cap. 14. §. 9.

XXXI. Sicuti in *Germania Archi Ducis* titulo *Austria* claret, ita in *Italia Florentia* vocatur *Magnus Ducatus Gran Duca*, seu *Magnus Etruriæ Dux*. Cœpit titulus iste in *Cosmo Mediceo Florentiæ* Duce in istam dignitatem everto M DC LXIX. per Bullam † *Pii Quinti* cum vellet ipsum creare regem, nisi quod nollet Imperator *Maximilianus* Primus alium præter semetipsum in *Italia* Regem agnosci.* Bulla talis est.

† *Cherubin. Bullar. Tom. 2. Constit. Pii V. 88. p. 288. P Matth. in suum Constit. Pont. Constit. Pii V. 35. pag. 614.*

* *Bodin. de Rep. l. 1. c. 9.*

Pius *Episcopus, Servus servorum DEI. Ad perpetuam Rei memoriam, Romanus Pontifex in excelso militantis Ecclesiæ throno, disponente Domino, super gentes & regna constitutus, post perlustratas suæ indefessæ mentis acie orbis Christiani Provincias, circumspecta sua providentia præclaros, ac Principes Viros, qui de sancta sede Apostolica, fideque catholica benè mereri videntur singulari sua benignitatis clementia, quantum sibi exalto conceditur, augere eosque insignibus, ornamentis ac speciosis honorum titulis decorare, atque illustrare consvevit, nec non alias disponit, prout temporum locorum & personarum qualitate pensata conspicit in Domino salubriter expedire. Sanè cum Nos his nostris luctuosissima tempestatis diebus, animo nostro diu multumque gravissimo cum dolore versaremus, quot & quanta pestiferarum hæresum. Secta quotidiè undique erumperent, diraque & exitiosa perditorum hominum à fide Catholica aberrantium semina passim serperent & usquequaque propagarentur, omnia* Italiæ *loca circumspicientes,* Ethruria *provincia, nobilitatis Pecore & antiquitatis nomine à majoribus celebrata, cujus maxima pars, quæ nobis & Ipsi Apostolicæ sedi subjecta non est, ab omnibus ferè lateribus ditioni nostræ Ecclesiasticæ contermina atque conjuncta existit, nobis præcipue occurrit, quam divinæ primum bonitatis gratia sollicitudineque ac vigilantia nostra, deinde præstantissimi ac Religiosissimi ejus Principis virtute, consilio, diligentia, præ coeteris intactam & incorruptam ab hujusmodi perniciosa labe & contagione sartam tectam conservatam esse*

con-

confidimus. Huc accedit, quod profectò magnopere nos movet, Sedem Apostolicam cum ob Regionis vicinitatem tum propter loci oportunitatem gratissima plerumque obsequia, atque etiam commoda, subministratis ab Ethruscis *auxiliis, à multis jam ante seculis recepisse, idq́; complures Romanos Pontifices Prædecessores nostros, & præsertim fel: recordat.* Innocentium *Quartum*, Clementem *etiam quartum*, Gregor. *decimum*, Benedictum *undecimum*, Martinum *Quintum*, & Leonem *decimum luculenter testatos fuisse, adeò ut tàm eandem provinciam, quam ejus Rectores & Magistratus ob peculiarem eorum erga Romanam Ecclesiam devotionem & observantiam, propensò paternòque affectu, variis gratiis, honoribus ac privilegiis jure cohonestandos atque ornandos esse duxerint. Quibus rebus debitâ meditatione maturè consideratis, attendentes quoque inprimis, quod dilectus filius, nobilis Vir,* Cosmus Medices *Republ.* Florentinæ. *Dux majorem indies suæ eximiæ virtutis splendorem, ferventioremque Catholicæ Religionis cultum & in administranda, justitia præcellens studium, ex eô tempore, quo imperare coepit, nunquam prætermissum, laudabiliter præ se ferre non cessat; Quod omnibus in occasionibus nobis, ac prædecessoribus nostris & Apostolicæ Sedi, promptô ac libenti animo obsequi semper studuerit; Quod nos & eandem Sedem ab ipso nostri Pontificatus initio continuato debitæ reverentiæ honore coluerit; mandatis nostris filiali obedientia paruerit; honestis nostris petitionibus obsequentissimè morem gesserit; Quod à Nobis requisitus, coepta nostra pecuniis peditatu, equitatuque alacriter juverit, præsertim pro ferendo auxilio charissimo in Christo filio nostro* Carolo Francorum *Regi Christianissimo, adversus ejus rebelles & hæreticos, centum etiam aureorum millia ultra alia, illi mutuando; hortatu nostrô id fecerit; Quod majora, si usus venerit, ad* Catholicæ *fidei defensionem, & incrementum se præstaturum ultro pollicetur; Qui pro inclyta ejus in DEUM pietate, superioribus annis militiam Sancti* Stephani *ad sanctæ fidei exaltationem ac propagationem instituerit bonis dotaverit & ampliaverit; Quod universæ prope provinciæ* Ethruscæ *imperscrutibili DEI judiciô ad summæ dignitatis potestatem Civium* Florentinorum *assensu vocatus felicissimè præsit ac dominetur. Quod delatum sibi admirabiliter Principatum admirabilius regat & moderetur, illumque incomparabili prudentia ac sapientia in pacis ac justitiæ amœnitate ab ineunte ejus ætate diligentissimè contineat & conservet;*

Quod

Quod terra mariq; præpotens existat; Quod Piratis, facinorosis sicariis, quietis & otii turbatoribus nec non nostris & hujus Sanctæ Sedis rebellibus & adversariis hostis acerrimus, scelerumque & delictorum severus vindex sit; Quod numerosa ac frequenti populorum ei subditorum DEO benedicente multitudine copiosis grandibusq; reditibus & amplissimis proventibus gaudeat, & fruatur; Quod validus peditum & equitum numerus in omnes usus ei præstò semper esse possit; Quod quamplures florentissimas urbes, tàm Cathedralium, quam earum non nullas Metropoliticarum Ecclesiarum dignitate insignes ac studiorum generalium universitatibus ornatas, munitissimos portus, validissimas arces, loca tutissima, triremium classe paratam & instructam tam ad Tyrrheni *sui Maris, quam etiam ad nostra ora maritima tutelam habeat; Quod rerum omnium copia, ditionis amplitudine, locorum ubertate, continuâ vitæ felicitate, demumque gentis celebris admodum & opulentæ viribus firmissimè subnixus vigeat; quod cuncta hæc ipsa bona per immensam DEI omnipotentis benignitatem sibi elargita ad divinum honorem & gloriam paratissima semper fore profiteatur; Quod absoluta potestate rationæ liberi & directi Dominii Florentini nemini sit subjectus, ita ut juxta distinctionem piæ memoriæ Pelagii similiter Romani Pontificis Prædecessoris nostri, uti Rex & magnus Dux ac Princeps meritò existat & inter cæteros magnos Duces ac Principes reipsa esse, censeri & connumerari possit, & debeat. Nos igitur tot ac tantis rationabilibus, dignisque de causis, clarissimis quoque ipsius* Cosmi Ducis *erga Nos & Sedem eandem meritorum & officiorum monumentis inducti, firmaque spe freti, quod is, & ejus successores collati nostri in eos beneficii memores debitam Nobis futurisque Romanis Pontificibus gratô animo fidei, ac devotionis sinceritatem, perpetuò exhibere conservareque studebunt. Attendentes etiam, quod sanè plurimi facimus, dictum* Cosmum Ducem *ac dilectum filium Nobilem virum* Franciscum *ejus filium primogenitum arctis admodum affinitatis sanguinis & necessitudinis vinculis cum charissimo in Christo filio nostro* Maximiliano *in Imperatorem electo & maximis Christiani nominis Regibus conjunctos esse, eosq; à nobilissima stirpe* Mediceæ *multis honoribus & titulis decorata, & ex qua tot illustres Proceres ac tres Romani Pontifices prodierunt, ortum habere. Propterea eundem* Cosmum Ducem *specialibus favoribus, & gratiis paternè benigneque prosequi volentes ipsumque à quibusvis excommunicationis, suspensionis, & inter-*

interdicti, aliisque Ecclesiasticis sententiis censuris, & pœnis à Jure vel ab homine quâvis occasione vel causâ latis, si quibus quomodolibet innodatus existit, ad effectum præsentium duntaxat consequendum, harum serie absolventes, & absolventes & absolutum fore censentes, motu propriò, non ad ipsius Cosmi Ducis, *seu alterius pro eo nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed ex certa scientia, maturâq; deliberatione & merâ liberalitate Nostris, ac de suprema Nostræ Apostolicæ potestatis plenitudine, tam dictorum Prædecessorum, quam etiam* Alexandri *III.* & Innocentii *pariter III* ac Pauli *IV. similiter Prædecessorum nostrorum, qui* Portugalliæ Balgarorum *ac* Blanchorum, *nec non* Hyberniæ *Reges, & ut tunc Dux* Bohemiæ *Rex in suis literis nominari possit, respectivè crearunt, constituerunt & concesserunt, aliorumque Romanorum Pontificum erga diversos Principes exempla sequentes, vestiius usque inhærentes, ut potissimùm cæteri Principes hoc exemplo invitati ad bene de sancta hâc sede promerendum incitentur eundem* Cosmum Ducem, *ejusque Successores pro tempore existentes Duces, perpetuis futuris temporibus in Magnos Duces* & Principes Provinciæ Etruriæ *sibi pro maxima illius parte subjectæ & in ipsa Provincia respectivè auctoritate Apostolicâ tenore præsentium creamus, constituimus, pronunciamus & declaramus* Magnorumque Ducum Ethruriæ *Provinciæ, ut præfertur, eis subjectæ nomine, titulo & denominatione extollimus, & amplificamus nec non eos dictæ* Ethruriæ *Provinciæ eis subjectæ* Magnos Duces & Principes *ab omnibus nominari, appellari, inscribi, dici, haberi, censeri & tractari debere volumus, præcipimus, ac mandamus, atque* Cosmum magnum Ducem *ejusq; successores præfatos omnibus & singulis Exemptionibus, Immunitatibus, Libertatibus, Favoribus, Præeminentiis, Prærogativis Indultis Privilegiis aliisq; quibuslibet Gratiis, & Honoribus quibus alii verè libere & directi Domini,* ac Magni Duces & Principes *etiam Ducali, aut alii quavis etiam majori dignitate præfulgentes, ac quacunq; libera & absoluta potestate fungentes, in genere vel specie, in quibuscunq; locis, pompis, sessionibus, celebritatibus, ceremoniis & actibus publicis vel privatis tam de jure quam de consvetudine, etiam in Aula nostra Vaticana & ubique terrarum, etiam si aliquis* Magni *& similes Duces & Princeps præsentes fuerint, quoquo modo utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, seu uti, frui, potiri & gaudere in futurum quomo-*

dolibet poterunt, & soliti sunt, non quidem ad illorum instar, sed pariformiter, & absque ulla prorsus differentia uti frui, potiri & gaudere posse ac debere. Et insuper in evidens clarumque propensæ nostræ voluntatis erga Dictum Cosmum Magnum Ducem *testimonium, certamque dilectionionis significationem, cum amplioris quoque gratiæ & favoris prærogativa, maximè dignum censentes, ut juxta sententiam* Clementis *Quarti Prædecessoris nostri prædicti, ex majori decore ornatum, majoritas appareat dignitatis, ipsum* Cosmum Magnum Ducem, *& ejus Successores hujusmodi* Regali Corona *ut inferius, depingi mandavimus, qua super eorum gentilibus insignibus, ad illustrius nobiliusque ipsorum decus & ornamentum, uti, eamque portare, ferre & gestare depingique & insculpi facere liberè & licitè possint & valeant, motu, scientia, ac potestatis plenitudine similibus decoramus, exornamus, & insignimus, decoratosque exornatos, & insignitos fore & esse. Præsentesque literas de subreptionis vitio aut intentionis nostra seu quocunque aliô defectu ex quâvis etiam quantumlibet justissima & urgentissima rationabilique causa nullô unquam tempore à quoquam notari vel impugnari posse, sed illas validas & efficaces perpetuò fore & esse, suosque plenarios, totales, & omnimodos effectus sortiri posse ac debere in omnibus & per omnia, ac si consistorialiter & de fratrum nostrorum consilio factæ & in ipso Consistorio nostro secreto lectæ fuissent. Sicque per quoscunque Judices etiam Imperiali, Regia, Ducali, vel quavis alia excellentia & dignitate præditos, & alios Commissarios qualibet auctoritate fungentes, etiam causarum sacri Palatii nostri Auditores, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, sententiandi, diffinendi & interpretandi facultate & auctoritate judicari, diffiniri, & interpretari debere; ac quicquid secus super his à quoquam quâvis auctoritate scienter vel ignoranter contigerit attentari, irritum, & inane decrevimus & declaramus. Non obstantibus quibusvis constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Provinciarum, Civitatum, & locorum quorumlibet statutis & consvetutinibus etiam Juramentô, confirmatione Apostolicâ, vel quavis firmitate aliâ roboratis, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis, illis & quibusvis aliis personis etiam Ducibus quibus forsan per sedem Apostolicam concessum sit, quod privilegiis, præeminentiis, favoribus indultis, & gratiis ad instar* Magnorum Ducum, *perinde*

inde acsi ipsi Magni Duces *realiter & cum effectu essent, uti & gaudere possint, in genere vel in specie sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarũ derogatoriis & quantumcunq; efficacissimis clausulis & decretis quomodolibet concessis confirmatis & innovatis (quibus omnibus etiamsi de illis, eorumq; totis tenoribus specialis, specifica, & expressa & individua, ac de verbo ad verbum mentio seu quavis alia expressa habenda, aut aliqua exquisita forma adhæc servanda esset, eorum omnium tenores præsentibus pro sufficienter expressis habentes illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat ad effectum præsentium specialiter & expressè derogamus totaliterque & latissimè derogatum esse volumus & decernimus) cæterisque contrariis quibuscunque. Salva nihilominus in nostris dictæ Provinciæ; Civitatibus & locis, nostra, &* Romanæ Ecclesiæ *auctoritate, jurisdictione & potestate, nec non Imperatoris & Regum Superioritate Jurisdictione ac quibusvis Juribus respectivè in locis mediatè vel immediatè eis subjectis, ac citra aliquod præjudicium Civitatum Terrarum, & locorum in eadem* Ethruriæ *Provincia consistentium, quæ non sunt ditionis dicti* Cosmi Ducis *, nec ei quomodolibet subjecta sunt, neque aliô modo obediunt. Nulli ergò omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum absolutionis, creationis, constitutionis, pronunciationis, declarationis, amplificationis, voluntatis, præcepti, mandati decorationis, exornationis insignitionis & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis DEI & beatorum* Petri & Pauli *Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum* Romæ *apud* S. Petrum *, Anno Incarnationis Dominicæ millesimo quingentesimo sexagesimo nono VI. Cal.* Septembr. *Pontificatus nostri anno quarto.*

Hæc Bulla creationis missa est *Florentiæ* Duci per *Dominum Michaëlem Bonellum. Regalis* verò *Corona* hîc memorata, radiata est vel cuspitata, vel instar veterum *Coronarum nostratarum* cum lilio fronte ejus infixo. Inscriptio ejus permandatum *Pii V.* talis est *Pius Quintus Pontifex maximus ob eximiam dilectionem ac Catholicæ Reli-*

Anton. Gabutius de Vita Pii V. lib. 3. cap. 16. &c.

Religionis Zelum præcipuumque iustitiæ studium, *donavit.* Solenniter eam Duci imposuit Papa ad investituram, quæ sic describitur à quodam, qui se *Archi-Ducem* nominat, cum dicere debebat *magnum Ducem.*

Pr. Medim pandect. triumph. Tom. 1. l. 4 c. 37.

De Inauguratione Cosmi Medicei in Magnum Ducem Ethruriæ *Romæ Anno* ɔIɔ D LXX. Dominica lætare, *quæ fuit V. Martii Anno* ɔIɔ Iɔ IXX. Cosmus Mediceus *Dux* Florentinus *inauguratus* est Romæ *in* Magnum Ethruriæ Ducem *à Pontifice* Pio V. *in sacello.* S. Sixti *Præsenti Cardinalium consessu & multis alioqui proceribus, bis ferè cum ceremoniis, quæ sequuntur.*

Pontifici ex Palatio descendenti in eum locum ubi indui Pontificalibus & ad solennem talem inaugurationem pertinentibus solet, Cosmus *Dux veste Ducali ipse indutus, hoc officium præstitit, ut togæ ejus extremas lacinias à tergo perviam gestaret. Hic comparens in re præsenti Orator Cæsareus coram Cardinalibus*, Morono, Alexandrino, & Chiessensi *restatus est eam inaugurationem, quæ pararetur, in Domini sui præjudicium vergere, sine cujus expressô consensu nihil tale fieri deberet. Quare etiam illegitimam futuram pronunciare sustinuit; cujus sui officii & facti ut testes essent tres modo dicti Cardinales, oravit: addita persona publica etiam quodam Cæsareo Notario. Interpellans autem Oratorem Cæsareum Procurator Fisci interrogavit, an mandatum nominatim ad hujus suæ cautionis formulam à Domino suô accepisset; ad quod ille respondet non ultrà quam per literas interpretes, quas literas etiam suæ sanctitati ederet eô ipso momento, quibus ultrò citroq; dictis facessit Orator. Pontifex nihilo secius instituit facere, quod proposuisset, indutusque solenniter & Pontificali diademate coronatus: ad* S. Sixti *sacellum perrexit*, Cosmo *semper lacinias extremas gestante, sed nunc* Archi-Ducali *habitu, hoc est, veste tunica talari ex holoserico rubro segmentato, cujus subdititia fultura essent Alpinæ mustelæ candidæ, dependentibus codis nigris ad terram fere, manica ejusdem generis tàm interius quàm exterius erant latissima. Ipsa autem tunica sub axillam alteram reducta ita erat, ut facilè proderet gemmarum & unionum vim, quibus intrinsecus ditaretur. Huic tunicæ pallium injecerat generis per omnia ejusdem, solo autem capite Ducalem adhuc pileum retinebat. Habuit*

buit autem in sacello consvetum locum inter duos Præsbyteros Cardinales.

Cùm sacrum sive Missa eò perducta esset, ut cantandæ Epistolæ finis fieret; allata sunt Pontifici Diadema primùm in pelvi aurata ex puro ductili à D. Galitto *Cubiculario Pontificio, atque inde Sceptrum argenteum à summo lilio prægrandi decoratum, perinde in aurata pelvi* à D. Justiniano.

Hinc Cosmus *medius inter Duces* Tagliacozam & Gratianum *ad Pontificem processit, ibique in genua procubuit; Pontifex verò postquam ipsum Ducem precationibus lustrâsset aliquot, diatematique & sceptrò benedixisset: acceptum à Cardinale* Urbino *Diadema vertici* Cosmi *imposuit, qui ante pileo ex holoserico rubro segmentato tectus fuerat: similiterque sceptrum ei in manum dedit.*

Eò habitu, Cosmus *jam Archi-Dux Pontificis pedi osculum impressit, quem inde Cardinales duo Juniores* Madrucius & Alciatus *medium ad locum suum reduxerunt, ubi ante nominati Duces Archi-Duci novo eam operam dederunt,* ut Tagliacoza *Diadema, Gratianus sceptrum ab eo acciperent: Pontifice quoque eòdem tempore suum diadema deponente.*

Ad oblationis datum signum Archi-Dux Ducibus altrinsecus cum Comitantibus muneri obtulit Pontifici primò calicem auratum cum operculo suò, & patera altera aurata, qui calix dicitur habuisse pondus novem librarum.

Erantque incisæ in ambitu ejus arte rarissimâ tres figuræ: Fidei, putà, Spei & charitatis; quæ manibus calicem tenerent, ad pedes vero haberent Evangelicos quatuor Scriptores, additis insignibus tam Pontificiis, quam Archi Duxis. *qui secundum munus quatuor Prælatis in pateris afferri mandavit, quod erat amiculum aureum, cujus generis ornatu Pontifices non nisi in solennioribus festivitatibus uti solent; & pallium item ex textili auro, quod à pectore ita conjungebatur, ut fibulæ gemmeæ & pretii incredibilis, characteres eos exprimerent & conformarent, quæ nomen JESU Mediatoris nostri conficerent.*

Hæc dona Pontifici, quod ex vultu etiam ipsius colligi poterat, longè charissima Cardinali Urbino *commissa sunt, qui ea exposuit in ara quæ*

juxta erat; Cuique idem Cardinalis Urbinus, *tanquam senior inter Presbyteros Cardinales, assidere solet.*

Archi-Ducem *Duces ad locum reduxerunt, ni etiam idem ad sacri finem usque operam dederunt.*

Finitó sacro ad officium suum rediit Archi-Dux, *utque erat diademate ornata, translató in sinistram sceptro, dextra posticam vestem Pontificiam, tulit usque in eum locum, ubi exui de more is consuevit.*

Qui depositis Pontificialibus Rosam Sacratam Archi-Duci *in donum dedit, quam ille lætus ad hospitium suum usque ipse ferre voluit: prosequentibus eum omnibus omnino Cardinalibus, & novum ei honorem gratulantibus: etsi persequendi officium magis* Rosæ Sacræ *quàm* Archi-Duci *imputâsse atque impendisse credantur.*

Sacrum fecit eó die Cardinalis Donellus, *tanquam Pontificis Vicarius.*

Ceremoniis tamen hujus inaugurationis nemo Legatus, aut Orator exterrorum Principum Gentiumque interfuit, exceptis duobus Alexandrinis *fratribus & filio Legati Lusitanici.*

Sub noctem ignes quidem privatim à quibusdam lætitia indices excitati sunt, sed publicè nulli.

Die Lunæ Archi-Dux *coepit salutandis Cardinalibus operam dare ex quibus eum humanissimè excepere* Pisanus, Farnesius, Ferrariensis, Urbinus & Corregius, *qui etiam comitatui ipsius honoris causâ vinum tragemataque largissimè præbuerunt. Idem* Archi-Dux *non parvam pecuniæ summam, apud Presbiteros* Hieronimianos *deposuit, ipsorum arbitrió in pauperes & egenos erogandam.*

Eo tempore illustrissimus Paulus Jordanus Roma *decessit, cupiens ea domi providere, quæ ad novum* Archi-Ducem *quàm honorificentissimè excipiendum pertinerent.*

Missus est etiam Pontificis nomine ad ditiones Sedi Romanæ *subjectas* D. Harnius, *qui curaret* Archi-Ducem *passim maximó apparatu tractari.*

Juris-

Jurisjurandi forma Archi-Ducis.

Ego Cosmus Mediceus magnus Dux Ethruriæ *promitto & juro Sacrosanctæ* Romæ Ecclesiæ *ejusque sedi Apostolicæ & Tibi*, Pio *DEI providentiâ hujus nominis* quinto *Pontifex, solitam hactenus obedientiam, & venerationem, (quemadmodum per Legatos meos eam ad hanc diem semper exhibui, & ad officium Principis pertinet. Profiteor etiam hic me pro viribus paratum & studiosum sanctam Catholicam Religionem promovere & propugnare in perpetuum, commodis ejus & sanctitatis tuæ inservire, tanquam veri* Christi Vicarii, *cui vellem plenius posse demonstrare animi propensionem Principis verè Christiani, quam debeo innumerabilibus sanctitatis tuæ in me beneficiis & huic sanctæ Sedi Apostolicæ, quibus ea quæ supra meo posterorumque meorum nomine caveo & jurejurandô confirmo. Sic me DEUS adjuvet & hæc sancta Evangelia.*

Formula cautionis, qua Orator *Cæsareus* rebus Domini sui consultum voluit in Inauguratione *Magni Ducis.*

Quandoquidem Florentia & Senæ *Cameræ sunt Romani Imperii neque potest, * neque debet circa titulum Ducis* Florentini *aliquid innovari citra voluntatem* Cæsareæ *Majestatis; alioqui enim pertinebit ea res ad manifestum ejusdem Majestatis præjudicium, atque ita tanquam non facta habebitur & viribus omnibus destituetur.*

* *Vide sis Anton. Gabutium in Vita Pii V. l. 3. c. 16.*

Precatio Pontificis ante Coronationem Magni Ducis.

O Domine DEUS, extende ad hunc famulum tuum Magnum Ethruriæ Ducem *dexteram tuam cum cælesti auxiliô, quo ita ex totô corde suô quærat quæ divina sunt:*

Verba Pontificis sedentis ad Magnum Ducem.

Accipe coronam *testimonium gloriosarum tuarum virtutum, quam nos ex officio tibi, imponimus in Nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti.*

cti. Quando autem deinceps obligaris & teneris Protectorem agere Fidei, hujus Sacro Sanctæ Ecclesiæ, viduarum, pupillorum & omnium afflictorum, opeque indigentium, vide in posterum Gubernator & Administrator sis justus & clemens; ut coram Deo gloriosus Athleta omnium virtutum gemmis splendeas, quam gratiam tibi faciat Dominus noster JESUS Christus, *qui cum Patre & Sancto Spiritu imperat & regnat in omnia secula seculorum, Amen!*

Accipe virgam *amoris atque æquitatis in Nomine Patris &c., quâ unicuique retribuas pro meritis suis, mulceas bonos, terreas improbos; & ut Deum semper ante oculos habens neque in dextram neque in sinistram declines, sed æqualis sis omnibus, pauperes protegas, malos punias; ut omnes intelligant te cultorem justitiæ, osorem iniquitatis, quod tibi concedat, qui est benedictus in secula seculorum.*

Benedictio Pontificis.

Deus Pater sempiternæ gloriæ sit adjutor & Protector tuus, benedicat tibi omnipotens, audiat in omnibus orationem tuam & impleat vitam tuam dierum plenitudine, confirmet dominationem tuam dierum plenitudine, confirmet dominationem tuam, populos tibi subjectos foveat, hostes tuos perdat. Sanctus Christi *Vicarius in te inspiret, ut quemadmodum hic tibi ditiones terrestres contulit, ita in cœlis præmia tibi æterna largiatur.*

NOTA. De hoc titulo & aliis in Polonia sid. ad Caput 2. titulos 4. Græcorum, side etiam si lubet in Andronici *II. bulla aurea apud Meibomium rerum Germanicarum. Tomo primo. Crus. Turco Græc. p. 55.*

Nomen *Magni Ducis, Wielky Xiaze,* usurpat quoque Poloniæ Rex in titulis suis intuitu aliquot suorum Ducatuum. Verum id fit ratione aliorum Ducatuum, qui intra hos sunt Ducatus, non autem ratione singularis ejusmodi instituti. Neque per formulam creationis titulum *Magni Ducis* acceperunt *Burgundi* & *Silesii* olim: ideoque in statibus Imperii ante *Goldasti* Constitutiones connumerantur sub hoc nomine cum illo *Ducatu Magno Litvaniæ*, Titulus vero Græcus Μέγας Δοὺξ vel Δοῦκας, *Magnus Dux* in Imperio Orientali denominans Admiralium vel summum Classis Præfectum, atq; cum illo Imperio desinens in *Luca Notara*, non est hujus loci. Et de *Athenensium veterum Magno Duce* Μέγας Δοὺξ, quo Principem cognominaverunt suum, *Nicephori Gregoræ* tantum invenimus testimonium, tanquam recentioris Græculi insufficiens.

XXXII.

XXXII. Sicut *Ducis* Titulus ita & *Comitis* Grave / vel Graffe / (ut Dialecti *Germanorum* variant) conjunctus fuit feudis & territoriis in Imperio, idque exemplo *Francorum*, *Italorum*, & *Germanorum* in Regnis suis ante *Carolum M.* ut supra diximus. §. 23. Sunt vero & aliæ nominis hujus Grave / acceptiones, præter illam quæ feudum respicit. Ideoque ordinis gratia sex illorum (qui in Imperio sunt) faciam genera. *Primi* vocantur simpliciter Graven Comites, absque ulla additione; nisi quod nomen *Comitatus* sui adjiciatur, vel velis additamentum illud esse quod nonnunquam vocentur Schlechte Graven / seu *Comites simpliciter*. *Secundi* generis sunt *Comites Palatini* mox iterum distingvendi. *Tertii Comites Imperii*, absque relatione ad Feudum aliquod: *Quarti* sunt *Comites limitanei* Marggraven / seu *Marchiones*: *Quinti Comites Provinciarum* Landgraven. *Sexti Comites civitatum vel Castellorum*, Burggraven. Fuerunt etiam Heregraven/ *Comites Militares* & alii, quos omitto: ut & *Frigraviatum* Freygraven / & similiter; & omnem relationem, quæ divisionē nostram facit respicere ad specialem Principis titulum. Nam licet *Germanorum* Gefürstete Graven / *Comites dignitate Principis donati* videntur hic locum aliquem vendicare in divisione facta, attamen rejicimus potius ad Tractationem de titulis Principum mox instituendam. Ideoque hic tantum de sex illis.

Et primo de *Comitibus* absque solenni additione alia nisi suorum territoriorum. Ut Grave von Eysenach/ von Ortenburg/ & similiter. Vocantur aliquando *Graphiones* in scriptis vetustis, eorumque territoria, (& dignitates in abstracto) *Comitatus*, *Cometia*, & *Comitiana*. Creatio & Investitura *Comitum*, habentium territoria quædam, facta est sicuti Ducum per traditionem unius vel plurium vexillorum, nomine & in possessionem territorii sui, de quo supra §. 25. Verum recentiores vel solummodo per Diploma, vel etiam per verba nuda creati sunt, ut apparet ex illo cum *Carolus V.* crearet *Adrianum de Croy Dominum Rhodi*, *in Comitem Rhodi*. Imperator *Bononiæ* coronatus, sedens coronamque gerens in capite, sceptrum & globum manu tenens vocavit *Crojum* (qui accedens in Genua procubuit coram ipso) atque sic creavit eum in Comitem, referente *Cornelio Agrippa*.

V. Goldast. in ordin. præfixis Tom. I. Const. p. 35. Knichen de Jure territorii Cap. 4. n. 54 & 6.

Vide Frigraviatum concessum à Ruperto Imper. Goldast. Constit. T. I. pag. 386.

NOTA: Archi Comitum Oldenburgensium Chronicon.

Vid. ap. Meibomium rer. Germ. T. 2.

Quos & vernacula lingua veteri dictos Aftergreven/ *docet sub finem Chronici. De ipsa voce* Graf/ *& aliis huc facientibus vide Limnæum.*

Ap. Goldast. Polit Imper. Part. 4 p. 337.

Non me latent, generose Adriane, *majorum tuorum vetustissima nobilitatis imagines eorundemq; erga prædecessores nostros ingentia merita.* *Sed nec tuam in majorum tuorum virtute imitanda constantiam ignoro, qui tua strenuè gesta magnificèq; facta expertus, dignum virtutibus tuis præmium referre statuens, te unum vocavi & elegi, in quem hujus sacri diadematis primitias impenderem, teq; quod & merita tua deposcunt, & virtutes tuæ merentur, in Sacri Romani Imperii* Comitem *proveherem.* *Quæ dignitas nunc nostro Imperio gloria, tibiq; ac tuis Successoribus perpetuum decus esto.* Sacri Romani Imperii Comes *bonâ fide appellator, tuoq;* Rhodio Dominio, *cum adjacentibus illi terris tuis, tu & Successores tui, deinceps* Comitatus *titulo fruuntor, æqualem cum cæteris* Romani Imperii Comitibus *dignitatem habento, paribus honoribus, privilegiis, præeminentiis, libertatibusq; sine ulla contradictione utuntor.* *Qui in istis contradicere sibi ausus fuerit, aut obstinatus non paruerit,* Sacri Romani Imperii Rebellis *& Majestatis nostræ reus habetor.*

Tales *Comites* fuerunt olim (juxta divisionem similem in aliis Imperii ordinibns numero quaternario, tanquam eminentissimo) quatuor, die Vier Grafen des H. Römischen Reichs. Quatuor Comites S. R. I. oder die Vier Schlechte Grafen. *Clivie, Swartzenburgi, Ciley, & Sabaudiæ.* Verum *Cliviæ & Sabaudiæ comitibus* in Duces evectis, & Comitibus *Ciley*, extinctis ante CLXX. circiter annos remanent solummodo *Swartzenburgii Comites in Thuringia*, hodieq; titulo tali fruuntur: der Vier Grafen des Reichs, Grafe zu Schwartzburg. Habent autem Comites in Imperio pileos sicut Duces. *Aliquis tamen de his dignitatibus* differens, utrique coronas assignat, pretio tantummodo diversas. *Insignitur Dux sicut Comes, superaddito, quod in Corona Ducis* (sic verba sonant, indicantia ambos coronas habuisse) *sunt affixi & insculpti lapides & gemmæ pretiosæ ad demonstrandam ejus dignitatem magis esse præfulgidam & illustrem, cum regulariter ex æquitate ornamentorum cognoscatur majoritas dignitatis.*

Sunt præterea *Comites* nullo *Comitatu* dotati: vocantur tamen *Comites* cujusdam territorii exigui vel castelli quod possident, & sunt (ut insignes quidam existimant Juris Consulti) ex posteris illorum Comitum Imperii antiqui, antequam feuda his dignitatibus annecterentur, retinentes sic Comitis titulum cum castello seu territorio suo: & tales vulgo dicunt esse Comites *Ottingenses* & *Zollernos,*

Paurmeister de Jurisd. l. 2. c. 10 § 24. Stephan. de Jurisd. lib. 2. Part. I. cap. 6. § 115. Goldast. ord. prax. Tom. 1. Const. p. 35. Templum Judic. lib. 1. cap. 6. § 1. Nicol. Intrigliol. ap. Stephan. loc. cit. § 69. & vide supra § 27. Nota. Comitum Celejensium exitum vid. in Spener. Herald. lib. 1. cap. 9 § 71. Petr. de Andlo de Imper. Rom lib. 2. c. 12 & lib. 1. cap. 15. Paurmeister l. c. § 15. &c.

lennos, quos ratione nominis vel tituli sui, quamvis non ratione naturæ & Investituræ suæ omnino ad primi ordinis *Comites* referre decet.

Huc etiam referendum exemplum (quod mihi singulare videtur; simile enim ipsi non reperi) *Comitatus Cameracensis*, Graffschafft zu Cambray / anno M VII. concessi *Earlwino* Episcopo *Cameracensi* ejusque Successoribus à Sancto *Henrico* II. Imp. Sic ut potuerit illic *eligere Comitem* atque *Comitatu frui*. Verba sunt.

In Nomine S. & individuæ Trinitatis, Heinricus, *divina clementiâ favente, Rex; Omnibus sanctæ Dei Ecclesiæ fidelibus, præsentibus & futuris, notum fieri volumus, qualiter nos, tàm animæ nostræ consultu, quàm Venerabilis* Hereberti *Archi-Episcopi* Coloniensis *interventu*, Chambracensi *Ecclesiæ, in honore S. Mariæ constructæ*, Comitatum Cameracensem, *hâc nostræ auctoritatis præceptali paginâ, prout firmissimè potuimus, in proprium donavimus, præcipientes igitur ut prælibatæ sedis venerabilis* Earlvvinus *Episcopus suiq; Successores, liberam dehinc habeant potestatem, eundem* Comitatum *in usum Ecclesiæ prædictæ, tenendi*, Comitem eligendi, *bannos habendi, seu quicquid sibi libeat modis omnibus inde faciendi. Et ut hæc nostræ traditionis auctoritas stabilis & inconvulsa permaneat, hanc chartam inde conscriptam manu propriâ roborantes, sigilli nostri impressione insigniri jussimus. Signum* (*) *Domini* Henrici *Regis invictissimi* Eberhardus, *Cancellarius, vice* Willegesi, Archi-Capellani *recognovit. Data XI. Kalend.* Novembris *Indictione V. anno Dominicæ incarnationis M VII. anno Domini* Henrici *secundi regni VI. Actum Aquisgranensi palatio feliciter, Amen.*

Aliquamdiu hic Episcopi Comitem constituerunt suo regimini subditum, quem puto eundem esse cum *Castellano Civitatis* in *Baldrico*. Et in *Manassis* Episcopi *Cameracensis* confirmatione pro *Wenemaro Castellano Gandavi*, cujus privilegium fundationis *Barheimii* scriptum anno M C I. *Gandavi*, sic ulterius legitur *regnante, Philippo Francorum Rege, Episcopante Manasse Cameracensi Pontifice, Roberto Roberti filio in Comitatu agente*, unde colligo hunc *Robertum Roberti filium* fuisse *Comitem* ab Episcopo constitutum. Video etiam Comitatus quosdam Monasteriis concessos, quæ num Comitis titulum usurparint,

(*) *Signum hoc fuit Monogramma juxta morem illorum temporum, ut vides apud* Georgium Colvenerium *not. in* Baldrici Chronic. Camerac. *lib 1. c. 119. p. 495. desumtum ex annalibus Ecclesiæ* Cameracens.

Ap. Aubert. Miræum. Diplom Belgic. Tom. I. cap. 46. Ibid. Tom. 2 cap. 41. & 44

rint, nescio. Postea vero ipsi Episcopi hoc usi sunt *Comitis* titulo, dictique *Comites Cameracesii* ut supra videre est. §. 29 Observari quoque meretur, quæ *Aubertus Miræus* in illa privilegii verba. *Comitem eligendi* commentatur Cap.27. Tom.1. ad Diplomata Belgica. *Lector curiosus notet, olim Lotharingiæ superioris & inferioris, adeoque Belgiæ nostræ Episcopos, habuisse jus eligendi & constituendi Comites in suis Civitatibus, qui jus gladii exercebant. Hinc Comites* Cameracenses, Atrebatenses, Treverenses, Metenses, Virdunenses, Tullenses & *alii passim in medii ævi historiis occurrunt.* Coloniæ Agrippinæ *etiam num Comes* Greve *ab Archi-Episcopo constitui solet, qui jus gladii exercet. Insolescentibus postea Comitibus (ut de Cameracensibus* Baldricus *in Cronico testatur) Episcopi plerique Comitativam dignitatem ac titulum ad se traxerunt. Hinc* Tullenses, Virdunenses, *& alii Episcopi hodieque Comites nuncupantur.*

XXXIII. *Comites Palatini* Pfaltz-Grafen/ oder des H. Römischen Reichs Hofe-Grafen etiam *comites Palatini* dicti, ejusmodi Comites sunt, qui in titulo suo habent relationem quandam eminentis dignitatis ad Imperatoris aulam vel Palatium. *Palatinus* enim derivatur à *Palatio*, Anglisque idem denotat quod *Officers of the Houshold, Officiales Domestici.* Verum duplex iste est titulus: vel origine sua feudalis, & cum territorio connexus, mit einer Grafschafft/ & cum ejusmodi *Juribus Imperii & Majestatis* qualia non habent ordinarie Principes alii, ut præsertim videre est in *Comitibus Palatinis Rheni:* vel personalis tantum est & absque territorio dignitas. Illi qui vel ex ipsa origine feudalem hanc possident dignitatem, optimè dignoscuntur si quomodo nomen feudis coaluerit, inquiramus: nam utut ambo isti *Comites Palatini* nomine conveniant, ast ex ipso instituto & origine differunt. Titulus vel nomen solummodo primi deducitur ex consvetudine & stylo *Francorum* veterum; ututres ipsa antiquior fuerit & in Romanorum Imperio statuerit sub *Præfecti Prætorio* nomine, ut mox ostendemus. Verùm & Titulum vel nomen & rem ipsam secundi generis Comitum ex Imperio Romano accersere possumus. *De primo:* olim (& quidem ante *Francorum* imperium) in aula *Regum Francorum* magnus minister dictus est *Comes Palatii*, sive Magister domesticorum,

NOTA: hic iterum scribit Seldenus the French. *quod* Francos *Scriptores lubet. Vide ad Part. I. cap. 5. §. 3.*

corum, & vicem Regis gerens, instar *Præfecti Prætorio* in Imperio antiquo, & Justitiarii Primarii sub antiquis *Angliæ* Regibus vel in proportione ad Regem, Sicuti Cancellarii vel Vicarii generales respectu Episcoporum; i. e. exercebant jurisdictionem summam (vice & nomine Regis) in causis omnibus immediate ad Regem delatis. Ex. gr. *Andobellus* erat *Comes Palatii* apud *Clotharium III.* Galliæ Regem (circa annum DCLX) & vi officii hujus sedebat *ad universorum causas audiendas, justoque judicio terminandas.* Alia testimonia de hoc officio habes ap. *Walafridum Strabonem de reb. Eccles. c. 31. Hincmarum Epist. 3. cap. 19. & 21. Gregorium Turonensem Histor. lib. 9. cap. 30. & vrdesis & capitul. Caroli M. lib. 3. c. 77. alia porro ap. Freherum Originibus Palatinis lib. 2. pag. 2. capit. lib. 5. cap. 151. Leg. Longob. lib. 2. tit. 45. Aventini Annal lib. 5. &c.* Observari præ reliquis meretur *Adalbardus Comes Palatii* apud *Carolomannum Franciæ Regem. Comitis autē Palatii* (refert ex ipso *Hincmarus*) *inter cætera pene innumerabilia, in hoc maxime sollicitudo erat, ut omnes contentiones legales, quæ alibi ortæ propter æquitatis judicium Palatium adgrediebantur, juste ac rationabiliter determinaret, seu perverse judicata ad æquitatis tramitem reduceret, & coram DEO propter justitiam & coram hominibus propter Legum observationem cunctis placeret.* Unde *Comitis* vox juncta illi, *Palatii*, denotans magnum illum ministrum, facile intelligitur quid significet, si consideres dicta de vario *Comitum* usu in Imperio antiquo, cujus mores & lingva per totam Europam dispersæ sunt, ante translationem ad Francos. 'Hic officii titulus in *Francorum* Rep. sic usurpatus perseveravit. Deinde in Imperio ad ipsos devoluto. Et sicuti ordinarius *Comitis* titulus conjunctus Provinciæ, illud *Comitum* genus constituit, cujus titulus consistit solummodo in appellatione *Comitis* Grave / addita Territorii der Graffschafft voce, ita titulus *Comitis Palatii, vel Comitis Palatini* connexus Provinciæ (non vi vocabuli, sed assignatæ Jurisdictionis vel Potestatis in Provincia, qualem *Comes Palatinus* in aula exercuit) fuit origo Comitum Palatinorum in Provinciis. Atque sic patet, cur *Palatini* vox (quæ alias saltem ex Palatio illos esse indicat) cum Provincia conjungatur. Nam cum alii vulgares *Comites* habebant tantum ordinariam jurisdictionem & potestatem sibi concessam, & subordinatam Comiti Palatino, summam jurisdictionem in Impera-

Chron. MS. Dibionens. ap Bignon. in Marculph. l. 1

Videsis porro de officio Comitis Palatini in Goldasti Const. Imper. Tom. 3 p. 403. quod magis ad Hungariæ Regnum spectat. ubi moris illius veteris imitatio.

toris aula ipsi9 nomine exercenti; isti *Comites* territorium acquirentes jurisdictionem exercuerunt æqualem *Comitibus Palatinis* in aula, ac omnino summam in Provinciis istis suis; *jura* quoque *Imperii* ipsis idem imposuit Comitis Palatini titulus, ut sic vox illa nihil differet in Provincia, ab illo splendido in aula titulo: acsi Imperator in creatione ejus, vel traditione provinciæ dixisset, quod cum Provincia debeat creandus habere, possitque usurpare titulum *Comitis Palatini*, quoniam in Provincia sua non solummodo futurus sit *Comes vulgaris*, sed æqualis potestate & dignitate Comiti Palatino in aula locum tenenti suum. Idem cernimus in priscis *Prætorio Præfectis*. Nam manifestum est *Præfectum Prætorio* significasse solummodo *Magistrum Domesticorum* seu *familiæ*, ut *Francorum Comes Palatii* ab initio. Prætorium enim & palatium temporibus mediis mera fuerunt Synonyma. Ut in illo *Hincmari*, vel potius *Adelardi* apud ipsum. *Epist. 3. c. 15. Prætoria nunc Regia, & usitatius Palatia nominantur.* Nec nomine saltem, verum & reipsa conveniunt *Comes Palatii & Præfectus Prætorio*: nam *Præfectus Prætorio* erat in aula veterum Imperatorum tenens eorum locum, sicut *Comes Palatii* in *Francorum* Republica.

Jam videmus quod nomina Dignitatum & officiorum *Præfecti Prætorio orientis*, *Præfecti Prætorio Illyrici*, *Præfecti Prætorio Italiæ*, & *Præfecti Prætorio Galliarum* à Prætorio ad Provincias translata sunt, ad denotandum, quod officiis istis insignes (tanquam vice-Reges in Provinciis suis) æqvam debeant habere potestatem, jurisdictionem, & dignitatem in Provinciis suis, acsi vi nominis, *Præfecti Prætorio*, semper in aula cum Imperatore vixerint. Et revera nihil in Romano Imperio magis respondet Comitibus Palatii in *Francorum* regno, quanquam eruditi quidam dicant, quod à *cura Palatii*, vel *Curopalates* in Imperio Rom. & ab ipso nomine *Comitis Palatii* tum frequentato, origo & indoles præsentis tituli, videlicet, *Comitis Palatini feudalis* repetenda sit. Verum est quod *Cura Palatii* (ut in *Codice* legitur) vel *Curopalates*, olim insignis fuerit in Aula, idque sive dicas Præfectum satellitii Imperatorii, sive Magistrum operarum in Palatio. *Nicetus David* locutus de *Michaële* Imperatore, hodienum vocato *Michael Curopalata*, quoniam isto functus est officio sub *Nicephoro*, Socero suo, inquit *in vita Igna-*

Unic. tit. de Comit. trib. Scholarum.

Ignatii Patriarchæ Constantinopolitani, sub initium: Habuit τὰ πρῶτα τῶν ἐν τῷ παλατίῳ τιμωμένων. Κουροπαλάτης γὰρ ἦν, *primum in aula dignitatem. Curopalates enim fuit.* Certum vero est, neminem qui *Curopalates* dictus est, exercuisse aliquam, jurisdictionem vel potestatem extra palatium: nam male interpretantur illos *Corippi* versus de *Justino* designato successore *Justiniani*

> *Par extans curis, solo diademate dispar.*
> *Ordine pro rerum vocitatus cura Palati.*

Citatos *Frehero Orig. Palat. part. 1. fol. 3.* qui volunt inde probare magnitudinem dignitatis istius, & æqualem facere cum *Præfecto Prætorio* vel in *Francorum Regno* cum *Comite Palatii.* Illa autem verba *Par extans curis*, non referenda sunt ad *Curam Palatii*, verum ad versum proximum *Disposita nam Cæsar cras* &c. acsi dixisset, quod quoniam fuit ei commissa *Cura palatii* vel extitit Curopalates, vel Dux Satellitii, seu Custodiæ regiæ, vel Præfectus operarum in Palatio, ideo gubernavit tanquam Locum tenens sub Imperatore, fuitque par ei curis, præterea vero (inquit) fuit *Cæsar*, seu designatus Successor, existens tum temporis & *Cæsar & Curopalates.* Quoad nomen *Comitis Palatii* deinde in Romano Imperio, verum est in nonnullis editionibus *Codicis* haberi titulum *de officio Comitis sacri Palatii*, & in omnibus, aliũ reperiri, *De Comitibus & Archiatris Sacri Palatii.* Verum neuter horum probat nomen & officium *Comitis Palatini* nostri, primi ordinis, originem trahere aliunde quam ex diversissimo usu vocabuli, *Comes Palatii* in *Francorum* Republ. Nam prior ille titulus *de officio Comitis sacri Palatii*, quanquam in recentioribus editionibus reperiatur, non legitur tamen in vetustioribus; & duæ leges quæ sub eo continentur, substernuntur titulo *de officio Comitis rerum privatarum*, & res ipsa docet sic fieri debere. Insignes quoque aliquot Jurisconsulti (præsertim *Cujacius*) non absque ingenti, & prout judico justa ratione legunt ibi *De officio Comitis Sacri Patrimonii*, non vero *Palatii.* Et quicquid sit, nulla certe Lex sub isto titulo aliquam ejusmodi innuit potestatem vel jurisdictionem, quali præditus fuit Comes Palatii in *Francorum Imperio.* Neque *Comes Palatii* (si ibi linquimus vocem) tale quiddam significat. Posterior titulus, *De Comitibus & Archiatris S. Palatii*, respicit solummodo Personalem Dignitatem illam Comitis

Sed ut Curopalatæ dignitatem plenius intelligas V. Alemannum ad Procopii historiam arcanam p. 28. Gretser. ad Codin. p. 285. 299 305. Codin περὶ ὀφφικ. c. 5. §. 16 Cassiodor. l. 7. Variar. form. 5. Meursii Glossar. Salmas. ad Trebell. Poll. p. 336. ad Spartian. p. 137 Dempster. ad Corippum l. 1. Juris Græco-Rom. Tom. 1. lib. 2. pag. 184.

qua

qua donati sunt in aula Imperatoris viventes; vel *Comitivam vacantem*, (unde secundus ordo Comitum Palatinorum mox derivabitur, non vero respicit aliquam eminentiam Potestatis & Jurisdictionis, supra alios, qualis fuit *Comitis Palatii* (unde hic derivamus primum ordinem Comitum Palatinorum) in *Francorum* regno tum ante tum post Imperium ad ipsos devolutum, nec omnino diversa ab illa *Præfecti Prætorio* in Imperio Romano. Sunt & aliæ derivationes frivolæ (præsertim ap. Scriptores Germanos) hujus tituli, quæ neque recensere decet, neque refutare. Vide illas in *Münstero, Frehero Huberto Thoma* & aliis.

XXXIV. Titulus iste vel potestas (titulum conficiens) Comitis Palatini connexus Feudis vel Territoriis, primo in *Francorum*, deinde in *Germanorum* Imperio dedit istas feudales dignitates *Comitum & Comitatuum Palatinorum*, Pfaltz-Graven/ und Pfaltzgrafschafften in Imperio. Galli *Santoniam* circa *Blayz* habitantes dicunt famigeratissimum *Rolandum* (in prælio *Roncevallensi* occisum) fuisse Comitem Palatinum suæ regionis sub *Carolo M. P. Merula Cosmogr. libr. 3. part. 2. c. 34. Hub. Thom. Leodius de origine Palatin. p. 5. subjunct. Freheri Origin. Palat.* Præterea eodem usi titulo in Germania illi de Habspurg/ Tübingen/ Witelenspach/ Schiern/ Ortenberg/ & alii vide *Freher. part. 1. cap. 2. & part. 2. c. 1. de Orig. Pal. Otto Comes Palatinus* de Witelenspach (quem *Guntherus* aliquando nominat *comitem aulicum*, aliquando *Palatinum*) sæpe occurrit in *Conradi Philosophi Chronico Schirense*, & in testibus Privilegii *Eberhardi Episcopi Babergensis* anno MCLIV. scripti. *Vide Chronic. Reigersperg. pag. 193.* Idem cum Fratre ejus Friderico de Schiern & Witelenspach legitur subscriptus diplomati creationis primi Ducis *Austriæ*. Supra §. 28. Alius *Otto Comes Palatinus de Witelenspach* occidit Imperatorem *Philippum* ann. MCCVIII. Et *Rigordus* antiqvus *Galliæ* scriptor nominat ipsum *Comitem Palatinum* absque additamento alio, interpretaturque, nescio quare, per verbum *Landanga*, acsi illud in *Germanica* denotaret lingva. *Quidam Comes Palatinus* (verba sunt in liberis impressis) *qui eorum lingva* Landanga *vocabatur*, *i. e. Comes Palatii Philippum Romanorum Imperatorem interfecit.* Fortassis Land-Grave scripsit, & per errorem existimavit denotare Pfaltz-Grave/ vel scripsit revera Pfaltz-Grave/ & amanuenses sub-

Sed Rolandus *erat, si fides* Eginharto *in Vita* Caroli Britannici littoris Præfectus & *Anselmus tunc temporis* Palatii Comes. *Inde etiam alii Rolandum* Britanniæ Comitem *appellant. Baron. A. 812. Tom. 9. Paul. Langius Chron. Citizens. sub an. 1208.*

ſubſtituerunt illam vocem. Et revera quidam hujus criminis reum egerunt *Landgravium Thuringiæ*; unde *Rigordus* ſeductus nominavit *Ottonem* Landgravium, ignarus ſcil. titulorum in *Germania*. Et *Arnolfus* Rex (ſcribit *Andreas Ratisbonenſis* in Chronico *Bavariæ*) *Caſtrum* Scheyrn *in terra Bavariæ conſtruens, Comitatus Palatinos ibidem inſtituit.* Sic in antiquis *Saxoniæ* legibus *Qualibet Provinciæ Teutonicæ terra ſuum habebat Palantzgravionatum; Saxonia, Bavaria, Franconia, & Svevia, quæ antequam à Romanis ſuperabantur, regna fuerunt.* In quibusdam indicibus Principum Imperii quatuor numerantur *Archi Palatini*, die vier Ertz-Pfaltzgraven/ *Rheni, Saxoniæ, Franciæ*, (*Germanicè* Francken/) *Hungariæ*. In titulis Imperatorum qui XVII. tenuerunt Provincias *Belgij* erat Pfaltzgrave zu Hennigau. *Palatinus Hannoniæ*; Ut ut igitur *Comites Palatini ad Rhenum* in ſpecie hac dignitate inſignes fuerint, ut præter ipſos vix aliꝰ nunc cognitus ſit Palatinatus, attamē & alii Principes eo gaviſi ſunt titulo, ejusmodi videlicet Principes, qui poteſtate *Comitum Palatinorum* uſi ſunt in territoriis ſuis, quanquam non Comites ſed Duces dicti fuerit. Sic *Saxonia* eſt *Palatinatus*; in illo enim territorio Dux *Saxoniæ* exercet poteſtatem *Comitis Palatini*, non tamen ſic vocatur quoniam eſt Dux, quæ vox raro conjungitur cum illa *Palatinus*. Fit quidem mentio *Archi-Ducum Palatinorum* in Diplomate Ducum *Auſtriacorum* ſupra §. 28. qui ut videtur denotant Magnos illos in Imperio Duces, qui jura habuerunt *Comitum Palatinorum*, quo ſenſu etiam fortasſis habemus ἡγεμόνας Παλατίνων in *Chalcondylæ Hiſtoria Turcica l. 2.* i e. *Duces Palatinos.* Verum hunc in finem obſervari meretur *Aurea Bulla Caroli IV.* ubi ſicuti jus pertinens ad *Comitem Palatinum Rheni* in interregno, *ratione Principatus ſeu Comitatus Palatini*, i. e. omne exercitium jurisdictionis (vice Imperatoris) ipſi addicitur in Territoriis *Rheni, Sveviæ, & Franconiæ*, ita & *Duci Saxoniæ in illis locis, ubi Saxonica jura ſervantur.* Creationis formulas ſpeciales, quibus iſtis donantur Feudis in Imperio nondum vidi. Neque exiſtimo multis, qui iis fruuntur, data eſſe, vel alicui. Tantummodo res eſt: ratione ſupremæ Jurisdictionis & poteſtatis (qualis eſt *Comitum Palatinorum Rheni* aliorumque Principum in Imperio ſummorum excedens illam *Comitum* vulgarium) & qualis fuit in territorio juxta illam *Comitis Palatii* in aula, nomen hoc aſſumſerunt, & tribuerunt

Rolewink faſciculo temp.

Specul Sax, lib. 3. art. 53. & 62.

Goldaſt. in ord. præfix. Tom. 1. Conſt. p. 45. & Comites Palatinos habes in legg. Longobard. lib. 3. tit. 41. editis à Goldaſto in Collect. Legg. & conſuetudinum Imperii.

Vid. Freher. Part. 2. pag. 6 Dux Palatinus item dictꝰ eſt Dux Bavariæ in Epiſtol. dedicatoria Joh. de Beka Hiſtoria ſuæ de Epiſcopis Ultrajectenſibꝰ præfixa.

P ipſis

ipſis alii (ſi Comites eſſent;) ad minimum territoria illa vocarunt Palatinatus Pfaltz-Graffſchafften, ſi Duces eſſent, ut factum eſt in *Gallia Anglia* & alibi, prout impoſterum oſtendemus. Inde *Conradus Philoſophus* antiqvus ſcriptor Germaniæ loquens de *Ottone primo Comite Palatino* de Wittelſpach/ ait: *Eckardus filium egregiæ ſtrenuitatis Othonem qui & poſtea Palatinus Comes dictus eſt, habuit;* acſi dixiſſet acceſſionem *Palatinatus* ob ingentem ejus ſtrenuitatem factam. Verum & alii Comites variis modis æqualem acquirentes poteſtatem in territoriis ſuis cum illa priſcorum *Comitum Palatii* in aula, non uſi ſunt iſto nomine quoniam ſine invidia non fuiſſet, ejusmodi titulorum innovatio, gloria vero exigua, cum proprie pertineat ad eos quibus poteſtas & jurisdictio iſta competit à prima creatione ſua.

Chron. Schirenſe.

XXXV. Hodie Titulus *Palatini Comitis* in Imperio cum *Palatinatu* ſolus remanet illis ad *Rhenum.*

- - *Sacræ Comes inclytus Aulæ,*
Cujus erat tumido tellus circumflua Rheno.

Sic *Guntherus* deſcribit *Hermannum Comitem Palatinum Rheni* ſub *Friderico Barbaroſſa.* Initium tituli hujus nullibi apparet: neque ante Germanorum Imperium ejus aliqua fit mentio, niſi credere velimus *Capellatium* vel *Palas* in *Marcellino* idem denotare, ut dicunt quidam, absque ſufficienti tamen ſuæ conjecturæ fundamento. Inſerere ergo lubet potius verba *Marquardi Freheri* Conſiliarii eruditi, quam plura ex meo depromere penu. Sic autem ille Orig. Palat. lib. I. c. 2. poſt teſtimonia quædam antiqua de titulo Comitis Palatini in Imperio feudalis: *Denique cum tot genera Palatinorum fuerint familiis & ditionibus diſtincta (qui tamen omnes præter noſtros) Comites Palatinos Rheni (exoleverunt aut nominibus mutatis, aut etiam familiis intermortuis) noſtri Palatini inter cæteros eò eminuerunt, quod non ab una aliqua arce aut ditione, ſed ampliſſima voce ab ingenti illo tractu Principis fluvii, Palatini Rheni vel ad Rhenum (ut* Germanicè *verterunt) dicebantur.* Proximô capite *ſic* de origine loquitur eorum; *illud negare non poſſum, quod vere eſt ab Irenico & Münſtero notatum,* Palatinatus Rheni *appellationem (nam de re ipsâ, id eſt, familia pariter & ditione Palatinorum nihil conceſſero) non ita eſſe veterem, nec apud ullum ſcriptorem de temporibus* Carolorum *inveniri: Sed poſt Imperium domutum*

Vita Frider. Ænobarb. l. 5.

Videſis præter alios magis obvios Cluver. German. antiq. l. 3. c. 36. Baſil. Harold. de ſtatiobibus legionum in veteri German. cap. 12. Lindebr. ad Marcellin. lib. 18.

Nota. *Vid. etiam du Freſne Gloſſarium ad vocem Palas.*

mum ad Germanos *translatum & confirmatum, id est*, Ottonum *tempora & Electores posteà instituos* Palatinos ad Rhenum *prius ferè inauditos, inclaruisse; utpote tum munere Electorio auctos. Quod cùm perpendo, in eam sententiam venio, nulli quidem hactenus observatam, sed valdè arridentem; Palatinum Rheni ad differentiam quidem coeterorum, sed maximè* Palatini Saxoniæ *dictum fuisse. Cùm enim Imperium Romanum in duò regna*, Lombardicum & Teudonicum *esset divisum; & hoc rursus duplici jure regeretur*, Francico & Saxonico, *quorum hoc tractum* Saxonicum *usque ad mare* Balthicum, *illud tractum* Rheni *cum* Belgio, Sveviam, Franconiam, *orientalem*, Bavariam *&* Austriam *ad alpes usq; Italicas (omnia à veteribus Francis subacta) complectebatur, hinc factum est, ut duo etiam principales* Palatini *haberentur* Saxonicus & Rhenensis. *Ita enim placuit hunc à tractu* Rheni, *tanquam antiquissima, optima & nobilissima*, Germaniæ *parta, potius quàm cæteris denominare. Unde etiam est, quod bi tuo Palatini, velut proximi à Rege Teutoniæ, eo absente, divisis inter se ad modum prædictum limitibus, vice sacra Imperium totum gubernant; Quod à Majoribus sine dubio ita receptum* Carolus *IV. Imperator confirmavit: Quoties sacrum vacare continget Imperium, Illustris Comes* Palatinus Rheni, *S. Imperii* Archidapifer *ad manus futuri Regis Romanorum in partibus Rheni & Sveviæ, & in jure Franconico, ratione Principatus seu comitatus palatini privilegio esse debet Provisor ipsius Imperii*; Et posteà mox: *Et eodem jure provisionis illustrem Ducem Saxoniæ S. Imperii Archimarschallum frui volumus, in illis locis, ubi jura Saxonica observantur (hæc enim passim Sveviæ & Rheno opponi, in illorum speculo observamus) sub omnibus modis & conditionibus, sicut superius est expressum. Et hinc* (ait) *Palatinorũ Rheni origo nobis deducenda est.* Et sicuti feudales Comites Palatini fuerunt super omnes Comites, ita Palatini Rheni fuerunt super omnes Palatinos alios, sicuti apparet ex hâc unica eminentissima jurisdictione ad ipsos pertinente, quâ Imperator ipse juxta morem antiqvum eorum judiciô subditus fuit. En ipsa verba *aureæ Bullæ Caroli IV. Imperator sive Rex Romanorum, super causis, pro quibus impetitus fuerit, habet (sicut ex consvetudine introductum dicitur) coram Comite Palatino Rheni, S. Imperii Archidapifero Electore Principe respondere. Illud tamen judicium Comes ipse Palatinus non alibi præterquam, in Imperiali curia, ubi Imperator seu Romanorum Rex præsens extiterit, poterit exercere.*

Quoad amictum non reperio Comites Palatinos Rheni differre à Comitibus & Ducibus Imperii aliis. Pileus solummodo corona cinctus talis est apud *Freberum:* Verum huic fere similis cernitur impositus insigniis Ducis *Bavariæ*. Ut videre est in titulo libri *Marci Velseri:* Res *Boicæ* inscripti, & *Augustæ* excusi MDCII. Atque tantum de *Comitibus Palatinis* feudatariis.

Nota.

Vide etiam quæ habet de Comitib9 Palatinis Mabillonius de re diplomat. l. 2. c. 12. § 13. & seqq.

XXXVI. Alia genera Comitum Palatinorum (absque feudis) sunt quorum honor & titulus consistit solummodo in personali dignitate, quod sint Comites Palatini, vel *Sacri Palatii Comites* in genere. Nam utut aliqui habeant dignitati suæ connexam potestatem vel jurisdictionem aliquam, attamen privilegia illa sunt varia juxta voluntatem creantis, & mere sunt accidentalia. Personalis iste titulus autem duobus acquiritur modis: primus est publica professio seu lectio Legum Imperialium per XX. annos continuos, ut & juxta aliorum opinionem, *Juris Canonici*. Nam *Hieronymus à Laurentiis Avenione* (ubi Decanus fuit) edens decisiones *Rotæ* nominat semetipsum *utriusq; Juris Comitem*, per quod me judice innuit, titulum *comites Palatini*. Alius modus est per literas patentes vel Bullas.

Lugduni 1600.

Acquisitio dignitatis hujus per professionem legum Imperialium per annos XX nititur decreto *Theodosii* & *Valentiniani*, quo omnes ejusmodi Professores XX. annorum in urbe Constantinopolitana æquantur *Comitivæ primi ordinis. Cum ad viginti annos observatione jugi, ac sedulo docendi labore pervenerint, placuit honorari & his quæ sunt ex vicaria dignitate connumerari*. ut verba sonant in *Codice Justinianeo*, in illo vero *Theodosii* expressè ipsis decernitur *Comitiva primi ordinis* adeoque quoad sensum idem dicit cum *Justiniano*. Nam *vicaria dignitas* fuit Locum tenentium *Præfecti Prætorio* in eorum Provinciis, qui æquales etiam fuerunt, vel ejusdem ordinis cum Comitibus per insignia negotia Reipubl. administrata primum ordinem merentibus. Cum igitur Dignitas ejusmodi Comitum & Vicariorum eadem esset, titulus etiam de his Professoribus disertam Comitivæ mentionem faceret; Professores quidam Legum recentiores pro honere facultatis suæ interpretati sunt, ac vocarunt semet-

Cod. de Professoribus qui in urbe &c. L. unica, & Cod. Theodos. lib. 6. tit. 21.

C. de Comitibus Archiatris S. Palatii.

ſemetipſos (poſt XX. annorum profeſſionem) *Comites S. Palatii*, vel *Comites Palatinos*. Illo enim Romani Imperii tempore omnes Comites tantum honorarii, (ut illi primi ordinis absque alio additamento) rectè dici potuerunt *Palatini* vel *Sacri Palatii*, ut apparet dictos eſſe in Cod. lib. 12. tit. 13. *de Comitibus & Archiatris S. Palatii*; ubi verba *Sacri Palatii* æque reſpiciunt Comites ac Archiatros: & in *Baſilicis* Ecclog. lib. 6. tit. 21. περὶ Κομήτων καὶ τριβούνων καὶ ἰατρῶν τοῦ Παλατίου *De Comitibus, Tribunis & Medicis Palatii*: ubi *comites Palatii* honorarios ſolummodo indicant Comites qui Palatini fuerunt vel aulici. Neque probari poteſt nomen *Comities Palatii* in Romano Imperio antequam ad *Francos* perveniret aliam quandam denotaſſe dignitatem. Nam titulus ille Codicis 34. lib. 1. *de officio Comitu Sacri Palatii*, legesq; ſubſtratæ recentinores ſunt quam ut iſtud nobis perſvadere poſſint; imo expunxerunt eum ſagaciſſimi Legum interpretes, nec non eruditionis hujusmodi ſtudioſiſſimi, ut dictum §. 33. Cur vero Conſtitutio hæc tantum ad Conſtantinopolin in *Juſtiniano* reſtricta ad alias etiam transferri queat urbes, & cur Juriſconſultis tantam dignitatem per diutinam profesſionem acquirentibus *Grammatici* & *Rhetorici* nihil ejusmodi conſeqvantur, (utut inibi æq; ac iſti nominentur) meliori ſubmitto judici. Exiſtimant igitur alii, quod licet quidam Profeſſores aſſumant nomen illud, attamen non eſſe ſufficientem Conſtitutionem illam, cui innitantur: quandoquidem fuerint inſignes Juriſconſulti hoc elogium non aſſumentes, quanquam XX. & pluribus annis Leges profeſſi fuerint: Videl. *Angelus de Caſtro*, *Decius Jaſon* & alii apud *Fichard in vitis Juriſconſultorum*. *Pauermeiſter* etiam titulum ait *de Juriſd. lib. 2. cap. 10. §. 19.* (ita & *Boetius de Autor Mag. Concil. §. 109.*) eſſe infra omnes alios titulos Comitum qui additamento *Palatini* carent. *Menochius* loc. cit. & alii dicunt *Fridericum III.* Academiæ Patavinæ concesſiſſe privilegio, ut per XVI annos profitentes hanc dignitatem acquirere poſſent. Quomodo autem Comitis Palatini titulus tam eminens, officio & feudo (ut ſupra oſtenſum) in *Germanorum* & *Francorum* Imperiis aſſumi potuerit ab hominibus multo inferioribus, ac nihilominus derivari ex Romanorum veterum ſtatui; item quod cœperit uſus ejus in Imperio recentiori, mox trademus, poſtquam

Bart. ad ff. tit de militari teſt. l 43 n 4. Vide DD. ad C. tit. de profeſſoribus in urbe. & Petr. Lenander de Doctorum privilegiis Part. 2. §. 39 & alios

Menoch. de arbitr. Jud. quæſt. l. 2 c. 68.

Vid Matth. Stephanid. de Jurisd. l 2. P. 1. c. 6. Memb. 1. §. 4. 5. 6. l. 3 P. 1. cap. 4. §. 43. & diſputationem de hac re ab Arumæo inſtitutam habes in T. 2 de Jure publico diſc. 4

quam scil. docuerimus dignitatem Comitum Palatinorum mere personalium per literas patentes vel Bullam. Ratio enim utrorumque hic eadem.

XXXVII. Titulos Comitum qui Literis patentibus Cæsaris vel Papæ sigillis obsignatis, creantur in duo dividimus genera: primum est singulare in unica tantum residens familia, honore & officio conjunctum: posterius multis conceditur & honore solo præditum est. Illud est specialis titulus *Comitis Palatii Lateranensis*, conjunctus cum officio ministrandi in Palatio illo in *Coronatione Imperatoris Romana*. Concessit illum *Ludovicus Bavarus* Imperator *Castrucio de Antelminellis* Duci *Lucensi*, ejusque hæredibus masculis anno MCCCXXVIII. mense circiter postquam Dux creatus fuisset,

Goldastus Constit. Tom. I. p. 3339. & Aldus Manut. in Vit. Ludov. 4.

De officio Comitis Palatii Lateranensis Romani.

Ludovicus *DEI gratiâ Romanorum Imperator semper Augustus, illustri* Castrucio Duci Lucano, *Sacri Lateranensis Palatii Comiti & Romani Imperii Vexillifero, suo & Imperii fideli dilecto gratiam suam & omne bonum.*

Dignum est & Majestati Imperiali proprium, ut, sicut quotidiè fidelium augetur substantia & devotio, ita eis Imperiale culmen augeat dignitatis privilegia & honores. Sanè experientiâ docente novit Imperialis Majestas maximam fidem, devotionem & constantiam tuam, & antè, & post à nobis collatos honores, ultra cæteros fideles Imperii de bono in melius quotidie profecisse. Ut igitur præmissorum contemplatione ad ampliores dignitatum apices per Imperiale culmen tua devotio attollatur, de consilio & assensu procerum nostra Imperialis Aulæ, Tibi & successoribus tuis ex te natis & nasciturus, per lineam masculinam in perpetuum, Comitatum Sacri Lateranensis Palatii (*quem ad fiscum nostrum & sacrum Romanum Imperium justis & legitimis causis devolutum & applicatum pronuntiamus & declaramus & ad omnem dubietatem tollendam devolvimus & applicamus*) *damus, concedimus & donamus & ex certa scientia & plenitudine potestatis & te & prædictos successores tuos in perpetuum eligimus, constituimus, præficimus & creamus* Comitem & Comites ipsius Sacri Palatii Lateranensis, *vosque de* Comitatu *prædicto investimus & infeudamus*

mus tanquam veros Imperii Fideles & Vasallos: dantes & concedentes & tribuentes tibi & eis, omnes & singulos honores & omnia & singula privilegia & emolumenta, quos & quæ Comites prædicti Sacri Palatii habent & habuerunt quoquô tempore, de consvetudine vel de jure. Declarantes & nunc per hoc nostræ Serenitatis indultum tibi & prædictis Successoribus tuis ex prædicta comitatus dignitate competere jus assistendi perpetuò Benedictioni, Sacræ Unctioni & coronationi successorum nostrorum Principum Romanorum & omnibus & singulis coronationis istius solennitatibus: & præcipuè sociandi & deducendi ipsos Romanos Principes tempore coronationis fiendæ de eis, ad Sacram unctionem de ipsis faciendam, & eosdem Romanos Imperatores successores nostros tenendi & juvandi in ipsa sacra unctione & actu ipsius & eâdem unctione perfectâ eos reducendi & sociandi ad altare & thalamum, prout & quoties Principes expediunt redire, ita jus levandi & tenendi Imperiale Diadema de nostro & Successorum nostrorum Romanorum Principum capite, tempore, quô Imperialis Coronationis solennia celebrantur, & quôcunque aliô tempore, quoties publicè ipsum Diadema expedierit elevare de capite nostro & Successorum nostrorum Romanorum reponi. Quæ omnia & singula suprascripta valere & tenere volumus, & jubemus ex certa scientia, de plenitudine potestatis, jure aliquô non obstante. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc nostram paginam in aliquo violare, vel ei ausu temerariô contraire. Si quis verò hoc attentare præsumserit, gravem indignationem nostram se noverit incurrisse. In cujus rei testimonium præsentes conscribi & sigilli Majestatis nostræ robore, cum annotatione testium subscriptorum jussimus communiri.

Rudolphi *Ducis* Bavariæ, *Principis & Patrui nostri charissimi.*
Henrici *Ducis* Brunsvicensis.
Ludovici *Ducis* de Teck.
Hermanni de Linthelberg *Marschalli nostri.*
Meinhardi *Comitis* de Hortenburg.
Ottonis *Comitis* de Corlamende.
Johannis *Comitis* de Claramonte.
Conradi *Comitis* de Truchendingen.
Conradi *de* Zolselberg.

Nec

Necnon nobilium virorum Jacobi de Columna Sciaræ, & Jacobi de Sabellis *Senatorum Urbis. Datum* Romæ *XII. die Mensis* Martii, *Indictione II. An. Domini M CCC XXVIII. Regni nostri anno XIV. Imperii vero primo.*

XXXVIII. Alii *Comitum Palatinorum* tituli personales, eorúmque natura, & dignitas optime dignoscuntur, ex potestate creantis, stylo ipsis assignato, statu limitato, privilegiis præcipuis varie ut plurimum diplomatibus eorum insertis, nec non exercitio horum privilegiorum cum eorum valore seu æstimio.

Potestas ipsos creans originaliter est in *Imperatore*; à *Papa* tamen etiam exercetur, quanquam Jurisconsulti in Imperio non Pontificii ea de re ipsi litem moveant, sicut & in dubio relinqvunt num Imperatrix, Romanorum Rex, Reges alii, & Principes Electores istos creare possint. Hic ego non disputabo. De Pontifice saltem hanc potestatem exercente, præter arbitrarium ejus usum in creandis variis per Bullas, & confessionem Concilii *Tridentini* sessione 24. cap. 2. observari merentur Referendarii, qui sunt quasi præsides duorum ejus sigillorum gratiæ & Justitiæ. Instituit eos *Alexander VI.* & per Bullam *Pauli III.* unusquisque eorum sic creatus est *Comes Palatinus.*

Templ. Judic. l. 1. c. 1 § 4. de Comitib. Palatin. n. 3. &c. Th. Sagittari de Jure & privileg. Comit. Pal ad th. 6. Videsis Laelium Zecchium de Rep. Ecclesiast. c. 10.

Paulus *Episcopus Servus* * *Servorum DEI ad futuram rei memoriam. Debita consideratione pensantes quantùm venerabiles fratres Episcopi ac dilecti filii in minoribus constituti, utriusque Signaturæ, supplicationum videlicet & commissionum per nos, seu in præsentia nostra signandarum, infrà scripti Referendarii nostri, qui præ cæteris officialibus, & ministris nostris propinquius nobis assistunt, circa ipsas supplicationes & commissiones pro nostro, & Apostolicæ sedis honore ac universalis Ecclesiæ utilitate & aliàs gratis, prompta voluntate, indefessè laborant; dignum, quin potius debitum reputamus ut illos, specialis benevolentiæ favoribus amplectamur, ac præclaris dignitatum titulis decoremus, & aliàs nos eis (prout convenit) gratiosos exhibeamus.*

Hinc est quod nos fel. rec. Leonis X. & Clementis VII. *Romanorum Pontificum Prædecessorum nostrorum vestigiis inhærentes, eosdem infrà scriptos Referendarios nostros, qui Prælati ac etiam familiares continui commensales nostri existunt, condigni favoris gratiâ & excellentiæ dignitate sublimare ac oportunis favoribus munire volentes, ipsosque Referen-*

** Laert. Cherubin. in Bull. Tom. 1. p. 647. in Paulo 3. Constit 23. d. 30 Julii 1540.*

ferendarios ac eorum singulos à quibusvis excommunicationis, suspensionis & interdicti aliisque Ecclesiasticis sententiis, censuris & pœnis, à jure vel ab homine, quâvis occasione vel causa latis, si quibus vel quomodolibet innodati existunt, ad effectum præsentium duntaxat consequendum harum serie absolventes & absolutos fore censentes, motu proprio, non ad ipsorum Referendariorum vel aliorum pro eis nobis super hoc oblatæ petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione & ex certa scientia, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, præfatos Referendarios & eorum singulos, qui Præsules non sunt, ac alios infrà scriptos & eorum singulos in nostros, & dictæ sedis Notarios gratiosè recipimus eosque & alios, qui Præsules existunt, ac eorum singulos in Sacri Palatii & Aulæ Lateranensis Comites, *nec non qui nobiles non sunt, nobiles facimus, constituimus, ordinamus & deputamus, ac nobilitamus, nec non nobilitatis titulo & favore decoramus ac aliorum nostrorum, & Sedis prædictæ notariorum nec non* Palatii & Aulæ *hujusmodi* Comitum *ac ex Magno Baronum & nobilium genere procreatorum numero, & consortio favorabiliter aggregamus, eosque deinceps nobiles esse, & pro nobilibus reputari, nominari, teneri, censeri & judicari, ac de cætero in quibusvis concessionibus & literis, tàm Gratiam quam Justitiam concernentibus, à nobis seu de Sede prædicta impetratis seu impetrandis, vel eis à nobis, aut aliis quibuscunq; concessis & concedendis, ac instrumentis, seu aliis scriptis etiam authenticis & privatis, nobiles nominari, & pro talibus haberi posse & debere volumus.*

Eisque quod omnibus & singulis privilegiis, praeminentiis, indultis, immunitatibus, libertatibus, exemptionibus, facultatibus, honoribus, antelationibus, prærogativis, etiam in assecutione quorumque beneficiorum Ecclesiasticorum etiam vigore Gratiarum expectativarum, & illarum mutationum, extensionum & revalidationum, collationum & quarumcunque aliarum gratiarum & indultorum, quibus cæteri nostri, & dictæ Sedis Notarii de numero participantium existentes, & absque illorum præjudicio ac palatii aulæ prædictorum Comites, nec non veri & indubitati nobiles, & ex nobilium genere ex utroque Parente procreati, tàm de Jure, quàm consvetudine, seu aliàs quomodocunque utuntur, potiuntur & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, in judicio, & extra, ac ubicunq; locorum uti, potiri & gaudere debeant in omnibus & per omnia, perinde ac si Referendarii & alii infrà scripti, de dicto magno

Baronum & Nobilium genere ex utroque Parente, verè & non fictè procreati & geniti forent, concedimus.

Ac eorum singulis, sublatis quibusvis obstaculis & impedimendis, veros Nobiles esse, & de Nobili ex dicto genere ex utroque Parente procreatos, censeri debere, decernimus & declaramus.

Et in signum honoris & nobilitatis hujusmodi eis & eorum cuilibet, pro insigniis & armis, quibus ipsi & ab eis descendentes & adscendentes uti possunt in decorem, partem insigniorum nostrorum, si eis uti voluerint etiam, cum vel absque armis suis, si illa habuerint, vel illis usi fuerint, aut sine ipsis prout duxerint, ordinandum, seu eligendum adsignamus & perpetuò decoramus.

Habet Bulla etiam alia privilegia Comitibus Palatinis concessa, de quibus §. 40. Et *Clemens* VIII. *Paulus* V. in Bullis suis seu privilegio eorum qui in Conclavi fuerunt, cum in Pontifices electi sunt, omnes eos faciunt *Sacri Palatii & Aulæ Lateranensis Comites.*

Laërt Cherubin. Bullar. tom.3 constit. Clement. 8. 16. pag. 50. & Paul 5. Constit. 3. p. 177.

Huc etiam pertinet Bulla *Julii* III. apud *Cherubin. Tom.1.p.704. Constit.12. April.6.1551.* qua creavit *Fabium, Christophorum, Christophorum & Johannem* Patriarchas *Constantinopolis, Alexandriæ, Hierosolymæ, & Aquilejæ*, una cum *Andrea Archi-Episcopo Spalatensi* aliosque nonnullos Archi-Episcopos & Episcopos (quos vocat *Prælatos domesticos nostros & in Capella nostra assistentes*) & elevat in ejusmodi nobilitatis gradum, ut possint uti omnibus aliorum nobilium privilegiis; & creare Notarios Publicos instar *Comitum* utut erant ex *Comitum genere*, prout verba sonant; & ut possint creare Notarios instar *comitum Palatinorum* vel *ad instar Sacri Palatii & aulæ Lateranensis Comites*, ut Bulla loquitur.

Stylus personalem hanc Comitum Palatinorum dignitatem exprimens varius est: *Comes aulæ Cæsareæ, Comes Curiæ Cæsareæ, Comes Palatii Sacri, Comes Palatinus, Comes Consistorii Imperialis & Comes Sacri Lateranensis Palatii*; cum ab Imperatore creantur: à Papa vero creati vulgo vocantur *Comites Sacri Lateranensis Palatii.* Et quanquam dudum Imperatores reliquerint Palatium suum Lateranense, attamen Palatium istud adhuc respicitur in creatione Comitum Palatinorum Cæsarea, æque ac in Papali. Deinde utut Latine vocentur *Comites Palatini*, Germanicè non nominantur

tur Pfaltz-Graven/ hoc enim nomen manet Comitibus Palatinis feuda possidentibus, sed des H. Römischen Reichs Hof-Graven. i. e. S. R. Imperii Comites aulici vel domestici pro voce Pfaltz distinctionis gratia substituentes Hof.

Schönborn. Politic. lib. 5. cap. 15. & nom. Sagittar. ad thes. 2. lit. d.

XXXIX. Status limitatus in hoc titulo aliquando (præter illam limitationem ad vitam tantum) respicit hæredes creandorum aliquando etiam Successores.

Joh. de Amatis creabatur *Comes Palatinus à Carolo IV.* cum extensione ad omnes *ex eo legitime descendentes.*

Sic Comites in *Thurn & Vallesassin* scribunt semet ipsos *Cæsareos Comites Palatinos hæreditarios.*

Johann. de Dominis (antecessor Archi-Episcopi nuperi *Spalatensis*) Episcopus *Waradim* ob merita sua præsertim in Concilio *Basileensi, à Sigismundo* Imp. hac dignitate ornatus est die 26. Augusti 1427. cum extensione ad fratres suos & hæredes ex illis genitos. *Te, fratres tuos, & hæredes eorum* (verba sunt) *& descendentes in perpetuum legitimo tantum &c. nostros & Imperii Sacri Lateranensis Palatii Comites facimus, creamus, erigimus.*

Sagittar. ad Thesin. 13. lit. b. Mat. Stephan. de Jurisdict. l. 2. Part 1. cap 6. membr. 1. §. 26.

Sunt & alia hujus creationis exempla, quanquam non admodum frequens sit dignitatem ultra primam personam extendere. Hæc de hæredibus: Successoribus quoq; tradita nonnunquam dignitas ista. *Maximilianus II.* creavit *Henricum Julium* primum Academiæ *Helmstadiensis* Rectorem ejusque Successores *Comites Palatinos.*

Apud Daniel. Lonet. in Sorite primo o. ras Chartarum &c. Pag. 190.

Sed & jam dictum Henricum Julium per nos designatum (verba sunt Creationis à *Thoma Sagittario* recitata) *primum Rectorem, ejusque in illo officio & dignitate imposterum seligendos, ex speciali gratia & favore Sacri Lateranensis Palatii Aulæque nostræ & Imperialis Consistorii Comites facimus, creamus, erigimus, ac Comitatus Palatini dignitate clementer insignimus, aliorumque Comitum Palatinorum numero, cætui & consortio adscribimus, adjungimus & adgregamus; decernentes & statuentes quod universo illo tempore quo dictæ dignitati Rectoratus præfuerint, omnibus & singulis privilegiis, gratiis, juribus, & immunitatibus, honoribus, exemptionibus & libertatibus uti, frui, potiri & gaudere possint & valeant, quibus cæteri Lateranensis Palatii Comites hactenus usi, potiti & gavisi, sive quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent consuetudine vel de jure.*

Pragæ 9. Maji 1575. Sagittar. ad thes. 19.

 XL. Pri-

XL. Primaria potestas & privilegia sunt etiam varia, & ut plurimum arbitrariam quandam jurisdictionem involventia; ut aliquando etiam compellere queant, litesque dirimere: ex. gr. spurios omnes (infra Barones) legitimandi potestas ipsis frequenter conceditur, ut videre est in Diplomate *Rudolphi II.* quo *Nicolaum Reusnerum* creavit, concessitque *natos illegitime legitimare, & eos ac eorum quemlibet ad omnia & singula jura legitima restituere, omnemque geniturae maculam penitus abolere, ipsos restituendo & habilitando ad omnia & singula jura successionum, haereditatum, bonorum paternorum & maternorum etiam, ab intestato, cognatorum & agnatorum, ac ad honores dignitates & singulos actus legitimos tam ex contractu vel ultima voluntate quam alio quocunque modo tam in judicio quam extra, perinde acsi essent legitimo matrimonio procreati, objectione prolis illegitimae penitus quiescente &c.*

Sagittar. ad thes. 22.

Dummodo tamen legitimationes ejusmodi non praejudicent filiis & haeredibus legitimis &c. - - Illustrium tamen Principum, Comitum & Baronum filiis duntaxat exceptis.

Sic *in Sigismundi* Diplomate quo creavit *Joh. de Dominis* Episcopum *Waradini* & Fratres ejus: *Dantes & concedentes vobis & haeredibus vestris supradictis, quod possitis ubique locorum & terrarum unusquisque vestrum, & ex vobis quilibet (illustrium virorum Principum, Comitum & Baronum filiis duntaxat exceptis) legitimare & in patriam potestatem reducere quoscunque naturales, incestuosos, Manzeres, nothos &c.*

Potestas etiam creandi Doctores Theologiae, Juris, Medicinae & Philosophiae nonnunquam additur, ut in *Reusneri* Diplomate: ista tamen conditione, *adhibitis in cujuslibet Doctoris creatione Doctoribus eximiis de professione creandi ad minus tribus, qui Doctorandum examini subjiciant.*

Sic & alios conferunt eruditionis Gradus, & in specie Laurum Poëtis, prout Diplomata eorum docent. Addimus ergo hic Diploma *Rudolphi II.* quo creavit *Georgium Obrechtum* ejusque filium *Thomam* (utrumque Professorem *Argentoratensem*) & evexit ad hanc dignitatem, concessitque potestatem arbitrariam conferendi gradus Doctoris, Licentiati, Baccalaurei in Jure utroque, Magistri, & Baccalaurei artium, & Poëtae Laureati.

Rudol-

Rudolphus *secundus divinâ favente clementiâ electus Romanorum Imperator, semper Augustus ac* Germaniæ, Hungariæ, Bohæmiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c. *Rex, Archi-Dux Austriæ, Dux* Burgundiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ &c. *Marchio* Moraviæ &c. *Dux* Lucemburgiæ *ac superioris & inferioris* Silesiæ, Wittenbergiæ & Teckæ: *Princeps* Sveviæ, *Comes* Habspurgi, Tyrolis, Ferretis, Kyburgi & Glorìtiæ: *Landgravius* Alsatiæ, *Marchio Sacri Romani Imperii*, Burgoviæ *ac superioris & inferioris* Lusatiæ *Dominus*, Marchiæ Sclavonicæ, Portus Naonis & Salinarum, &c. *Honorabili Docto nostro & Sacri Imperii fideli dilecto*, Georgio Obrechto, *Juris Utriusq; Doctori & in Academia* Argentoratensi *Professori primario*, Sacri Lateranensis Palatii aulæque nostræ Cæsareæ & Imperialis Consistorii Comiti, *gratiam nostram Cæsaream & omne bonum. Pervetusta atque laudatissima Divis prædecessoribus nostris, Romanis Imperatoribus ac Regibus consvetudo fuit: ut cum honorum & dignitatum incrementa, ab Imperatoriæ Majestatis splendore, tanquam lumen à sole dimanent, singularem adhiberent curam, ut in iis decernendis, liberaliores se erga eos praberent, qui non tantùm ab honesta generis origine, sed etiam à præclaris actionibus & virtutum studiis, sibi commendarentur: Idq; non solùm, ut dignum illi se præmium consequutos; sibi gratulari possent, sed ut alii etiam illorum exempló accensi, atq; inflammati, ad laudabilia virtutum certamina, ferventiore studió incitarentur. Quam consvetudinem laudatissimam & Nos, postquam ad excelsum hoc Imperatoriæ sublimitatis fastigium evecti sumus, servare cupientes: Nihil sanè libentius facimus, quàm ut præstantium virorum, quorum virtus clara habeatur, & merita in Rempublicam singularia extent ornamenta, quantùm occasio & rerum ipsarum status fert, augeamus. Edocti itaque fide digno testimonió*, Georgi, *honestis ac vitæ morumq; integritate conspicuis te Parentibus ac majoribus ortum qui laudabilibus actionibus nomen sibi decusq; pepererint, eorumq; vestigiis te naviter insistendo, id à primis temporibus ætatis tuæ, quàm maximè curæ habuisse, ut domesticum illud decus non modò continuares, verum etiam, quod ejus fieri posset augeres, magisq; illustratum ad posteros tuos transmitteres.*

Quod quidem usq; adeò consequutus fueris, ut post septem artium liberalium curriculum absolutum in utroque jure, ad quod animum applicuisti, quodque noviter legendo & disputando excoluisti, tantùm profeceris

ceris, quòd gradatim magnâ cum laude & applausu publico, laureâ Doctorali insigniri merueris, indeque singulari cum auditorum fructu à pluribus jam annis in Universitate Argentoratensi *publicè jura docueris & etiamnum ejusdem Academiæ Professorem primarium & strenuum in forensibus causis Advocatum agas: tum vel maximè libris diversis in publicum datis, insignes ingenii tui dotes, & exactam quâ polles, eruditionem, toti quasi orbi testatam reddideris, prætermittere sanè nolumus, quin pro singulari benignæ voluntatis nostræ inclinatione, te insigni aliquô munificentiæ nostræ ornamento, quod virtutibus & meritis responderet, condecorandum susciperemus. Motu itaq; propriô, ex certa nostra scientia animo benè deliberato ac sanô accedente consilio, deq; Cæsareæ potestatis plenitudine te prædictum* Georgium Obrechtum *simul & filium tuum unicum* Johannem Thomam Obrechtum *post obitum tuum* Sacri Lateranensis Palatii aulæ nostræ Cæsareæ & Imperialis Consistorii Comites *fecimus, creavimus &* Comitatus Palatini *titulô clementer insignivimus, prout vigore præsentium facimus, creamus, & insignimus aliorumq;* Comitum Palatinorum *numero, ordini, & consortio gratiosè cooptamus, adscribimus & aggregamus. Decernentes & Imperiali edicto nostro firmiter statuentes, quod prædicto modo omnibus ac singulis privilegiis, prærogativis, immunitatibus, Honoribus, Exemptionibus, & libertatibus uti, frui, potiri & gaudere possitis ac valeatis, quibus cæteri* Sacri & Lateranensis Palatii Comites *hactenus usi & potiti sunt, seu quomodolibet utuntur, fruuntur, potiuntur & gaudent, consvetudine vel de jure.*

Præterea tibi prænominato Georgio Obrechto, *& post obitum tuum filio tuo* Johanni Thomæ Obrechto, *scientiâ motu & autoritate, quibus suprà clementer indulgemus, ut possitis & valeatis* Doctores, Licentiatos & Baccalaureos, *in utroq; jure:* Magistros *item* & Baccalaureos *liberalium artium* ac Philosophiæ, nec non Poëtas Laureatos *creare, promovere, ordinare constituere ac facere: adhibitis tamen in cujuslibet* Doctoris Licentiati, Magistri Baccalaurei *creatione,* Doctoribus *examinis de professione creandi ad minus tribus, qui creandum examini subjiciant, ac ei, quem sic idoneum invenerint, sufficientemque comprobaverint, vestram autoritatem interponendo,* Doctoratus, Licentiæ, Magisterii, aut Baccalaureatûs, & Laureæ Poëticæ *insignia (ut moris est) conferre: qui quidem* Doctoratus, Licentiæ, Magisterii Baccalaureatus vel Laureæ Poëticæ *titulô per vos donari possint & valeant in omnibus civitatibus, terris & locis*

Sacri Romani Imperii & ubilibet terrarum, omnes actus Doctorales & Magisteriales, *legendi, docendi, interpretandi, cathedram adscendendi & glossandi, disputandi, consulendi advocandi, ac cæteros actus Doctorales, Licentiæ vel Baccalaureatus in jure, nec non Magisterii ac Baccalaureatus in Philosophia facere atq; exercere ac omnibus & singulis privilegiis, prærogativis, Exemptionibus, honoribus, Praeminentiis, favoribus, indultis, Gratiis ac quibuscunq; aliis, quibus cæteri Doctores, Licentiati, Magistri, Baccalaurei & Poëtæ Laureati qui vel in Gymnasio* Viennensi, Parisiensi, Bononiensi, Patavino, Perusino, Coloniensi, Pisano, Ingolstadiensi, *& quolibet alio publico & privilegiato Gymnasio promoti vel etiam à Nobis ac Divis prædecessoribus nostris Romanorum Imperatoribus ac Regibus insigniti, seu aliter quocunq; modô talia insignia acceperunt, utuntur, fruuntur, potiuntur, & gaudent, quomodolibet consvetudine vel de Jure, omni dolô, frande, contradictione quorumcunq; ac sinistrâ machinatione sublata, penitus & remota. Mandantes idcircò & firmissimè præcipientes universis ac singulis Electoribus tàm Ecclesiasticis quàm secularibus aliisq; Principibus Archi-Episcopis, Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibꝰ, Baronibus, Militibus, Nobilibus, Clientibus, Capitaneis, Vice-Dominis, Advocatis, Præfectis, Procuratoribꝰ Heroaldis, Officialibꝰ, Quæstoribꝰ, Civium Magistris, Judicibꝰ, Consulibꝰ, Civibꝰ, Communitatibꝰ & deniq; omnibꝰ nostris & Sacri Romani Imperii ac Regnorum & Dominorum nostrorum hæreditariorum subditis, & fidelibꝰ dilectis cujuscunq; statûs, gradus, ordinis & conditionis extiterint, ut vos sæpe fatos* Obrechtos, *legitimosq; vestros liberos, hæredes, posteros & descendentes utriusq; sexus, unâ cum uxoribus Servitoribus, Domesticis, Subditis & Conjunctis, masculis & fœminis ab hâc horâ in futurum, perpetuis temporibus omnibus ac singulis supra Scriptis, privilegiis, gratiis, Libertatibus, immunitatibus, exemptionibus, Indultis, Concessionibus, Juribus protectione & Salva gvardia aliisq; approbationis, Ratificationis, Confirmationis, Innovationis, Extensionis, Augmentationis, Creationis, assumptionis, Aggregationis, Concessionis, Induiti, Suppletionis, Derogationis, Statuti, Decreti, Voluntatis & Gratiæ, præsertim vero Nobilitatis & insignũ prærogativis vobis Cæsarei hujꝰ diplomatis nostri vigore cõjunctìm l. separatim competentibꝰ pacificè, quietè & sine omni prorsꝰ impedimento uti frui, potiri, gaudere sinant, adeoq; Vos & illos in iisdem conservare & manu tenere studeant, hæcq; omnia & Singula ab aliis etiam quantum in ipsis erit, fieri curent; Si quis verò aliter fecerit & hoc nostrum Cæsareum Diploma in parte, vel in universum temere ausus fuerit violare, is noverit se ipsô factô præter nostram & Sacri Romani Imperii* indi-

indignationem gravissimam, Sexaginta quoque Marcarum auri puri pœnam pro dimidia parte fisco nostro Cæsareo, & pro residuo injuriam passo vel passis, omni spe veniæ sublatâ & ex æquo toties, quoties contra factum fuerit, solvendam incursurum.

Harum testimonio literarum manu nostrâ Subscriptarum & Sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum.

Datum in arce nostra Regia. Pragæ, die decima nona mensis Novembris, *anno Domini millesimo sexcentesimo decimo; Regnorum nostrorum* Romani *trigesimo sexto*, Hungarici, *trigesimo nono*, & Bohæmici *itidem trigesimo sexto.*

RUDOLPHUS

V LEOPOLDUS à Stralendorf,
L. B. V. C.

Ad Mandatum Sac. Cæs. Majestatis
proprium.

Jo. Barvitius.

Privileg. Forest. de Bergamo, cujus mentio ap. Pithœum de Palat. Camp. lib. 1. Vide sis Jacob. Canem. de Officio Tabellionatus, tit. Forma instrumendi. Ap Sagittar. ad th 8. V. & privilegia cū hac dignitate concessa à Rudolpho II Raimaro Seltrechto Jur. U. Doct. & Philippi Pomeraniæ Ducis Consiliario ap. Stepan. de Jurisd. l. 2. Part. I. cap. 6. membr. 1. §. 71. 72. 73.

Inseritur etiam aliquando immunitas & potestas Notarios Judicesque creandi: *Ut possis & valeas per totum Romanorum Imperium & ubiq; locorum Notarios Publicos & Judices Ordinarios creare & facere:* verba sunt Diplomatis Reusneri ap. *Sagittar. ad thes. 34.* Aliquando potestas constituendi Tutores Orphanorum, adoptionis, manumissionis, creandi Equites, dandi insignia, concedendi veniam, &c. ut in illo *Johannis de Dominis* ejusque fratrum diplomate. *Possitis insuper facere & creare Notarios publicos & tabelliones, nec non judices ordinarios & delegatos, & per vos ipsos facere, exercere omnia ea quæ sunt jurisdictionis ordinariæ, voluntariæ vel delegatæ.* In specie autem observa verba *Caroli IV. ad Johannem de Amatis*: (quæ recitantur in diplomate *Comitis Ferdinandi de Amatis ad Bartholomeum Bulovium Patavinum in Decembri M DC.*) Dedit Imperator: (inquit *Ferdinandus* de posteritate *comitis Johannis*) *liberam potestatem non modo legitimandi, adoptandi, emancipandi, manumittendi, civis Romanos creandi, Tabelliones*

nes ac Doctores pronuntiandum, verum etiam (morum prius & personarum qualitate indagata receptaque de fide Romano Imperio & Cæsareæ coronæ præstanda juramenta) Milites armatos indutos faciendi, infames redintegrandi, crimen læsæ Majestatis absolvendi, ignobiles nobilitandi ac porro illustres, spectabiles ac clarissimos imo Comites, Valvasores & Capitaneos, majores & minores & mediocrumque cum earundem vel aliquarum ex eis dignitatum & potestatum, quas in alios transferre possimus, concessa creandi. Hic collatio dignitatum aliarum, & in specie etiam *Comitiva* est inter privilegia *Comitis Palatini in hac Familia.*

In Bulla etiam *Pauli III.* ad Referendarios aulæ Romanæ, post verba supra allegata sequitur potestas creandi Notarios Publicos, *ad instar aliorum dicti Palatii Comitum ubique locorum, extra tamen muros urbis seu locum in quo Romanam Curiam residere contigerit.* Constituendi Judices ordinarios eosque investiendi *per pennam & Calamare ut moris est*, nec non juramentum ab ipsis exigendi in fine Bullæ descriptum, quo profitentur fidem Ecclesiæ Romanæ & justam muneris sui executionem. Legitimandi etiam spurios ad omnes actiones *prout Collegium Archivii dictæ Romanæ Curiæ vel ejus officiales juxta facultatem eis per piæ memoriæ Julium Papam II. etiam prædecessorem nostrum concessam vel alias ipsi Comites Palatini de jure vel Consvetudine legitimare & habilitare respective possunt.* Creandi Doctores Licentiatos, Magistros, Bacalaureos utriusque Legis, Theologiæ vel Philosophiæ, assistentibus duobus vel tribus Doctoribus, Magistris, Licentiatis, facultatis conferendæ. Et qui hos ab ipsis gradus consequuntur pari dignitate & privilegiis fruuntur cum aliis in Academia creati. Specialia quoque privilegia in rebus Ecclesiasticis ipsis conceduntur. Post hæc sancivit *Pius V.* nullam debere legitimationem ab ejusmodi Comite Palatino factam valere *in prajudicium Vocatorum ex fidei commisso, aut testamento, vel quavis alia valida tamen dispositione* ut verba Bullæ sonant Constit. 45 *Quamvis d. 30. Decembr. 1562.* Privilegium creandi Notarios itidem imminutum à *Pio V. constit. 87. Pridem.* Imo & potestatem creandi Doctores, Licenciatos, Magistros Legum vel Theologiæ omnibus ademit Comitibus Palatinis idem *Pius* (quoad scil. Papalis autoritas se extendit) jam etiam creatos à Comitibus Palatinis à beneficiis exclusit Ecclesiasticis. *Decernimus & declaramus*, (ait *Constit. 60. quamvis*

Videsis Pauli 5. Const. 71, Universi de Reformatione tribunalium. Tom 3 Bullar. p. 278. Col. 2.

vis 1. Junii 1568. in Bullario & 7. Decretal. l. 3. tit. 4. De Comitibus Palatin.) eos qui à Comitibus & aliis promoti fuerunt, quoad dignitates cæteraque beneficia Ecclesiastica nulla gradus prærogativá frui & gaudere posse vel debere. Errat autem *Lælius Zecchius* LL. Doctor, (nisi forte ante postremã *Pii V.* bullam scripsit; dudum quidem post eam editus est ipsius liber) dicens per Bullam *Pii IV.* prohibitas esse legitimationes *Comitum Palatinorum* (juxta ante citata) admittens vero autoritatem creandi Doctores, Licentiatos, Magistros utriusque Juris & Theologiæ. Istud enim æque prohibetur à *Pio V.* ac illud prohibitum est à *Pio IV.* Num Doctores aliique graduati à Comitibus Cæsareis creati paria habent privilegia cum Academicis fuse disputat *Matthias Stephani.* Cæterum Comites Cæsarei hodienum vigore privilegii sui possunt gradus conferre in omnibus facultatibus. Papales etiam vi privilegiorum (per *non obstante* Bulla ista) ut proximum docebit exemplum.

De rep. Eccl. c. 10. pag. 131. Verona 1599.

De Jurisd. l. 2, Part. 1. cap. 6. memb. 2. §. 74. 75. it. §. 29. seq. de spuriis legitimandis. l. 3 p 187. Romæ 1621.

NOTA.

Vide præter JCtos *Paulini Lagographiam.* Sect. 2. cap. 6.

XLI. *Salustius Tiberius à Corneto in Formulario* suo hoc instrumentũ Doctoratꝰ in Philosophia & Medicina exhibet, munitum sigillo *Hieronymi Botis* Artium Doctoris, Medicinæ, & Theologiæ *Comitis* item *Palatini* creati à Pontifice, & concessum cuidam examinato prius in Philosophia & Medicina à duobus Doctoribus utriusq; facultatis, diciturque sufficiens esse.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus S. Amen. Hieronymus Botis Comes Palatinus, &c *Artium, Medicinæ, Theologiæ Doctor, primus olim Perusini Gymnasii Philosophus, superordinarius,* &c. *Universis ac singulis præsentes literas sive præsens publicum Doctoratus instrumentum & privilegium visuris, lecturis pariter & audituris notum facimus & attestamur qualiter vocatis magnificis* D. D. F. & N. Art. & Medic. Doctoribus, ut *magnificum D. B. q. D. B. q. D. A. & C. conjugum filium legitimum & naturalem in Artium Medicinæ & Philosophiæ rigorosè inquirerent & examinarent; Qui quidem Domini Doctores mandatis nostris obsequentes, datis dicto B. his punctis, Videlicet,* primò Phys. text. 42. omnia autem contraria faciunt principia &c. & *primo aphorismorum* Aphorismo 7 ubi morbus peracutus est, &c. & *eod. B. super eis rigorosè & diligenter inquisito & examinato, ita eum tàm in legendo, inferendo, sustinendo, quam etiam in aliis emergentibus quæstionibus, ac fortissimis & subtilissimus argumentis contra eum summò cum studio factis respondisse & replicâsse valde diligenter & subtiliter nobis juxta eorum conscientiam retu-*

retulerunt, ut meritò ad hujusmodi Artium Medicinæ & Philosophiæ Doctoratus gradum tanquam idoneum & sufficientem promoveri possit; ideò vigore indulti nobis à Sede Apostolica concessi (hic causa brevitatis inseri omisi; quod tamen volumus inseri quandocunque posse) de eorundem D. D. Doctorum unanimi consilio & assensu considerantes, quod ex annosa literarum radice debes, & gloriosè debeant recolligi fructus; ipsum B. ad Nos revocatum, & id postulandum ad gradum & insignia Doctoratus hujusmodi ad laudem & gloriam omnipotentis Dei & gloriosissimæ ejus Matris Mariæ Virginis *omni meliori modô, quò magis & validius potuimus & debuimus, ac possumus & debemus, recipimus, & assumpsimus, ac aliorum Doctorū in arte Medicinæ, & Philosophiæ numero & actui aggregavimus, prout tenore præsentium recipimus, assumimus & aggregamus* Pronunciantes decernentes & declarantes ipsū B. Artiū Medicinæ & Philosophiæ Doctorem *omnibus & singulis privilegiis, exemptionibus, prærogativis, libertatibus Immunitatibus, Honoribus, concessionibus, favoribus & Indultis quibus coeteri Doctores utuntur, potiuntur & gaudent uti potiri & gaudere debere;* Sibiq; libros clausos & apertos Biretum in capite, annulum in digito, osculum pacis, ac sedem, sive cathedram, omniaq; & singula Doctoratus insignia *sibi tradidimus & concessimus, prout tradimus & concedimus per præsentes. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium præmissorum, præsentes manu nostrâ propria subscriptas & sigilli nostri appensione munitas fieri curavimus. Datum & actum Romæ in ædibus nostris sub anno* &c. *præsentibus*, &c. *testibus* &c.

XLII. Quomodo Comites Palatini conferant coronam Lauream Poetis videre est in ejus receptione *Joh. Crusii* A. 1616. *Argentorati* ex manu *Thomæ Obrechti* LL. Professoris & *Comitis Palatini*, cujus diploma supra insertum §. 40. Primo locus & tempus à Comite indicuntur instrumento publico, ostendente quantum incrementum accedat literaturæ ne per ejusmodi honorum gradus; & quod *Paulus Crusius* jam Magister artium factus, ob felicem suam in Poësi venam laurū meruerit, ideoq; ipsum Comitem vi potestatis & licentiæ ab Imperatore acceptæ indicere XXIII. Decembr. (die autem XX. hoc scripsit) ad solennia ista celebranda. *Quamobrem* (inquit) *omnes literarum studiorumq; amantes ac imprimis illustres & generosos Dominos, Comites atq; Barones, Patres Academicos omnes, omnium ordinum Doctores, Licentiatos, Professores Magistros, auditores, nobilissimos, præstantissimos, doctissimos ea qua decet animi veneratione invitamus, ut felicitatem hujus actus literarii illustri ac honorifica sua præsentia non solum illustrare, atque exornare,*

Daphnis seu actus Cæsareus Argentorati 1616. in 8.

nare, verum pia etiam vota hac præsertim conclamata tempestate pro salute Ecclesiæ, Scholæ & reip. ad Deum facere nobiscum velint, majorem in modum rogamus ac obtestamur. Die dicta auditoribus congregatis *Crusius* sic Laurum petit.

Cæsarei Comes *alme fori, clarissime* Thoma
Si merui laurum, Phoebus adesto mihi:
Si minus, hic reddas justæ argumenta repulsæ,
Parebo monitis parte in utraque tuis.
Fallor? an adspicio viridem sub veste Coronam
O Dii! quàm pulchrè Laurus amœna viret,
Cæsaris hæc munus, vigeat cum Cæsare Laurus:
Prævaleat vulgò Gratia Cæsarea.
Quæ mihi contingit per te, celeberrime consc
Si mihi continget Laurea Cæsarea.

Comes Palatinus multa deinde locutus in Poëseos laudem concludit tandem: *Audivistis hactenus satis superque, uti spero, Audit. Nobil. intellexistis, Artem Poeticam Reipubl. & utilem & necessariam esse, ejus cultores dignos afficiendos præmiis, titulum & Privilegia Poetæ Laureati, non quibusvis promiscue & sine discretione sed iis tantum conferenda esse, in arte Poetica singulares qui fecerunt progressus.* Tum ad *Crusium* conversus coronandum ait: *Cum itaque tu Magister Johannes Paulus Crusius, Poeseos Candidate ad eundem honoris & dignitatis titulum aspirare cupias, tui jam officii tuarumq; partium erit, ut antequam petitus Honoris Titulus, solennicum applausu tibi conferatur, eruditionis tuæ insigne ac nobile aliquod specimen illustri huic auditorio edas, exhibeas te talem, qualem te commendo ut omnibus & singulis liquido constet te eũ esse, quem ipsa eruditio ac doctrina Commendet, ipsa virtus & minorum (fortassis leg. morum) integritas condecoret, ipsa justitia honore petito condecorandum dignum judicet nec ipsa etiam invidia, virtutis Comes, idem deneget.* Crusius igitur Carmen elegiacum versuum CCC. & supra recitat: cujus thema, ab ipso selectum. *Quam nihil omnis homo!* Vocatur autem illud in creationis actu, *specimen pro impetranda Laurea.* Posthæc *Comes Palatinus* (ne fides & authoritas huic actui desit:) producit Imperatoris diploma, quo ipse *Comes Palatinus* factus est & potestatem hanc accepit; recognoscit illud sigillum & subscriptionem intuens Notarius publicus, ac legit. Inde in summam colligit auctoritatem sibi con-

conceſſam, oſtenditque. Laurea coronandum primo debere jurare Imperatori ejusq; Succeſſoribus, jubet igitur ut Notarius prolegat juramentum *Craſio, Cruſius* autem diligenter attendat Eſt vero juramentum tale. *Promittes & jurabis quod velis eſſe invictiſſimo, potentiſſimo & ſereniſſimo Principi ac Domino, Domino Matthiæ Primo Romanorum Imperatori ſemper Auguſto & eidem S. R. Imperio omnibus Succeſſoribus ejus Romanorum Imperatoribus ac Regibus legitime intrantibus, fidelis; nec unquam aſſiſtes conſilio, ubi periculum eorum tractetur; Sed bonum & ſalutem eorum defendes fideliter & promovebis, Damna eorum pro tua poſſibilitate & facultate vitabis & avertes; quæ in laudem & honorem Romani Imperii ſpectabunt aliquando carminibus celebrabis, amplificabis, nec licentia data, in maledicentiam & convitia prorumpes; ab omnibus famoſis libellis abſtinebis, & omnia quæ Cæſareum, verum, ſincerum, & Germanum Poetam jure vel conſvetudine decent, modo ſint honeſta & juſta, diligenti exercitio & morum ornatu facies & præſtabis.* Juſſa porro *Comitis* manum ſuam libro imponit & jurat: *Hæc omnia mihi prælecta ſumma qua potero obedientia & diligentia obſervabo & faciam, ut me DEUS adjuvet, & hæc ſancta DEI Evangelia.* Poſtquam ſic juravit, inquit *Comes*, non dubito; quin per totam vitam tuam ſis obſervaturus quæ juraſti, reliqvum igitur nihil eſt, quam ut coronem te Laurea deſiderata. *Te itaq; Johannem Paulum Cruſium Argentinenſem liberalium Artium ac diſciplinarum Magiſtrum in hac florentiſſima aſſidentium & adſtantium Corona ob inſignes ingenii tui dotes, præſertim vero artis Poeticæ doctrinam ſingularem, peritiam eximiam; ut moris eſt, vigore ac tenore Cæſarei hujus noſtri diplomatis, tanquam Comes Palatinus Auguſtiſſimæ Imperatoriæ ac Cæſareæ Majeſtatis auctoritate, hac Laurea Poetica coronamus, condecoramus, donamus ac Poetam & Vatem Laureatum pronunciamus, proclamamus, facimus, creamus, promovemus, aureoq; hoc annulo ornamus, condecoramus, & hoc ipſo Laureæ Poeticæ inſignibus ac titulis inſignimus, inveſtimus, aliorumq; Poetarum numero, ordini & conſortio cooptamus, adſcribimus, & aggregamus. Concedimus inſuper, plenamque facultatem, authoritatem & licentiam elargimur ut tu per nos Laureæ Poeticæ titulo ſis donatus, ab hac hora in futurum poſſis & valeas omnibus paſſim in urbibus, Civitatibus, Communitatibus, Univerſitatibus, Collegiis & Academiis quibuscunq; univerſi S.R. Imperii, & ubi libet terrarum in artis Poeticæ facultate publice legere, docere, ſcribere, interpretari, Commentari, Cathedram aſcendere, diſputare,*

ac omnes praeterea eos actus Poeticos, quos caeteri Poetae laureati solenniter insigniti atque investiti, subire facere, & exercere soliti sunt, suscipere & exercere ac omnibus deniq; & singulis quibus eidem Poetae, quocunq; demum loco & à quibuscunq; potestatem facultatemq; Lauream conferendi habentibus, promoti ornamentis, insignibus, privilegiis, praerogativis, exemptionibus, honoribus, praeminentiis, favoribus, indultis & gratiis uti, frui, potiri, & gaudere quomodolibet, consvetudine, vel de jure omni dolo, fraude, contradictione quorumcunque ac sinistra machinatione sublata penitus ac remota.

Cum Laurea, ut videmus, etiam annulꝰ datus est. Deinde differit *Comes* de utroq;, Laurea scil. & annulo, ac deniq; coronatus Poeta aliud recitat Carmen gratias agens pro dignitate collata, sicque Actus finitur. Alia testimonia de *Laurea* & *Annulo* datis à *Comite Palatino* Poetis Laureatis habes in diplomatibus seu Epistolis testimonii iisdem extraditis; ut in *Reusneri* ad *Casparem Wagnerum* 29. Decembr. 1593. *Te per Laureae impositionem & Annuli traditionem Poetam Laureatum fecimus.* Et in alia ab eodem *Reusnero* & *Jacobo Grassero* (utroque Comite Palatino) ad *Michaelem Bartschium* 8. Julii 1618. *Imperiali auctoritate fronti ejus ingeniosissimae Lauream Poetam imposuimus, & dextram in diviniore hac Poeseos harmonia exercitatissimam annulo aureo exornavimus*, quae vide apud *Sagittarium*. *Martinus* etiam *Crusius* ait de *Jacobo Basilico Despota Sami & Comite Palatino, quod ab eo creatus fuerat Poeta Zacharias orthus, qui nobis cum Tubingae fuit 64 & 72.* Concludimus hic oda *Pauli Melissi* (etiam *Comitis Palatini*) Laurea cingentis, *Mathiam Stephani Heidelbergae*, (ubi etiam utriusque Juris Doctor creatus fuit) ann. 1599. d. 19. April. praefixa Math. Stephan. de Jurisdictione.

De jure & privileg. Com. Palat. ad th. 31. lit. d.
Turco Graec. l. 3. p. 248.

Annis à juvenilibus
Instinctu acri corda thyrso
Castalios in hiare coepisti
Fontes amoenos, ó Stephane, *& tuae*
Foetus abundè saepius indolis
Dias in arcas publicâsti,
Non sine laude recentis aevi
Partaque famae. Proinde etiam licet
Te per supremos extulerit gradus
Dice triumphantem, forique;
Curia, Romuleique fasces:
Adhuc poëtari ingenuè soles
Eò fit, ut me Judice Lauream
Appollinarem censearis
Posse tuis merito capillis
Gestare: quâ nunc te, vice Caesaris
Fungens, corono: *juribus additis*

Queis

Queis liberè utuntur, fruuntur,
Pieriæ Comites cohortis.
Tu quod decorum est, si tua postmodum
(Ut ante) lima scripta polveris
Seras ut æternum Nepotum
Ad soboles mereare nomen.

XLIII. Mos iste cingendi Laurea Poetas (unde ansam arripimus de eodem plura dicendi) tanquam insignibus Magisterii in arte Poetica, & quidem autoritate Imperatoria vel ipsis Imperatoriis manibus coronantibus, vel Comite Palatino, vel aliis quibus ista potestas concessa, ad minimum supra CL. annis duravit in Imperio. In *Francorum* Imperio nullum ejus memini exemplum. Neque aliquem *Poetam Laureatum* fuisse, dicunt post translationem Imperii usq; ad *Petrarcham*, Neque ab Imperatore coronatum fuisse, vel Comite Palatino, sed ab urbe *Roma*, in capitolio, unde deductus magna cum pompa, Lauream suam consecravit Ecclesiæ S. Petri: *Coronantur Poetæ* (inquit *Matthias Stephani*) *à Comitibus Palatinis Lauru, quam Sacratissimi olim Imperii Romani Principes gestarunt, quam Germani Cæsares non aliqua vicaria, sed sua manu Poetis qui id honoris virtute ingenii consecuti essent, imponebant. Unde conjicere liquet, quid de studio Poetices Imperatores judicarint. Quin & Senatum Urbis Romæ idem magnifacere exinde constare potest, quod anno Christi MCCCXLI. d. soc factum ab aliquot seculis morem Poetas coronandi revocaret & Franciscum Petrarcham magna populi frequentia & acclamatione in Capitolio Laurea donaret, quam ille deinceps ingenti Nobilium pompa comitatus tholo & umbilico testudinis Templi Petrini, exemplum posteritati, suspendit. Ludovicus Bavarus* tum rerum tenebat summam. *(Ab urso autem Angvillariæ Comite & Jordano de filiis Ursi Romanis Senatoribus Petracha Idibus Apr. in Capitolio 1341. Coronatus est. Videsis Henricum Bullinger de Episc. Instit. lib. 2. cap. 19. Carol Paschal. de Coronis lib. 5. cap. 14. & Petrarcha vitam à Papirio Massovio conscriptam, præter ipsius opera, quorum T. 3. ipsum Laureæ receptæ* Privilegium legitur.) Verum & ante hunc *Petrarcham* dederunt Lauream Imperatores Germani & fortassis origo ejus referenda ad illos alios eruditionis gradus, frequentatos circa tempora *Friderici I.* Nam tempore *B. Francisci* (qui vixit sub exitum *Friderici*) legimus in vita ejus c. 4. *à Bonaventura scripta*, Poetam quendam ab Imperatore coronatum.

De Jurisd. L. 2. Part. 1. c. 6. memb. 1. § 91. Lil. Giraldus de Poetarum historia dial. 1. pag. 16.

tum. Inter plures videre cupientes *B. Franciscum* venit *quidam secularium Cantionum Curiosus inventor, qui ab Imperatore propterea fuerat coronatus & exinde Rex versuum dictus, virum DEI contemtorem mundalium adire proposuit*; (vixit autem *Bonaventura* fere C. ante *Petrarcham* annis) deinde narrat quasdam coronati istius Poetæ visiones. Posthac tamen *Conradus Celtes*. Lauream *à Friderico III.* recepit vocatusque est *primus Poeta Laureatus Germaniæ*: Constituit etiam eum *Maximilianus I.* Superintendentem vel Rectorem Collegii Poetici & Rhetorici *Viennensis*: cum potestate concedendi Lauream merentibus. Diploma tale est.

Goldast Constit. Tom. 3 p. 482. & in Script. rer. Germ. Tom. 2 edit à Freher. p. 237.

De Honore & Privilegiis Poetarum.

Maximilianus, *divinâ favente clementia, Romanorum Rex semper Augustus, ac* Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ &c. *Rex*: *Archidux* Austriæ; *Dux* Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Charinthiæ Carniolæ, Limburgiæ, Geldriæ; *Landgravius* Alsatiæ: *Princeps* Sveviæ; *Palatinus in* Hablpurg, & Hannoniæ: *Princeps* & *Comes* Burgundiæ, Flandriæ, Tyrolis, Goritiæ, Arthois, Holandiæ, Selandiæ, Ferretis, in Kiburg, Namurci & Zutphaniæ: *Marchio* Sacri Romani Imperii ad Anasum & Burgoviæ: *Dominus* Frisiæ, Marchiæ, Sclavonicæ, Mechliniæ, Portus Naonis & Salinarum, &c. *ad perpetuam rei memoriam. Notum facimus tenore præsentium universis; Cum post susceptum divinô auspicio Cæsareæ Majestatis titulum, officii nostri imprimis duxerimus ad ea singula animum intendere, quæ & Reipubl. nostræ decori & ornamento perpetuo fore arbitramur, & nationem nostram* Germanicam *ac domum* Austriæ, *ex qua orti sumus, quantis possemus honoribus apud omnes gentes ad posteritatem notas faceremus, id potissimum occurrit pro æternitate literarum necessarium in humanis rebus fore, ut populis & urbibus nostris Romanarum literarum Gymnasia, laudato ordine & Romano more statueremus, unde publicarum rerum moderatores ac Rectores ut plurimum excellentes prodiere, qui veterum rerum gestarum lectione facti prudentiores, benè & beatè vivendi rationes multa etiam experientia posteris scripsere. Directis itaq; à nobis in nostro* Viennensi Gymnasio *civilis juris lectionibus, cùm in poetica & oratoria arte nihil hactenus ibi instituerimus, decrevimus pro ipsius universitatis nostræ augmento* Collegium Poetarum *ibidem, priscorum Imperatorum antecessorum nostrorum more, erigere, obolitamque prisci Seculi eloquentiam restituere. Itaque de hac re provehenda & imitanda*

tanda duos in Poëtica & Oratoria, duos verò in Mathematicis disciplinis eruditos, ad ipsum Collegium deputamus: inter quos eum, quem pro tempore lectorem ordinarium in Poetica constituimus, volumus eidem Collegio praeesse, quem etiam praesentibus nostris ipsius Collegii & lectionum Superintendentem facimus & creamus. Quò autem praefatum Collegium uberiori à nobis gratiâ & privilegio decoretur, resq; ipsa felici gradu debitum sumat incrementum pro honore nostro & dignitate augenda Viennensis *Universitatis, Caesarea nostra auctoritate ac motu proprio praefatum Collegium hôc praesenti privilegio & praerogativâ decoramus, ut quicunq; in praefata nostra Universitate* Viennensi *in Oratoria & Poëtica studuerit, Laureamq; concupiverit, is in praenominato Poëtarum Collegio diligenter examinatus, si idoneus ad id munus suscipiendum habitus & inventus fuerit, per honorabilem fidelem Nobis dilectum* Conradum Celtem, *per Genitorem nostrum* Fridericum *tertium divae memoriae* primum inter Germanos Laureatum Poëtam & modò, in Universitate nostra Viennensi Poëtices & Oratoriae *lectorem ordinarium, ac deinde per Successores ejus qui pro tempore Collegio praefuerint, laurea coronari possit. Sicq; per eum & Successores ejus Laureatus Poëta ab omnibus habeatur & celebretur; omnibusq; privilegiis & insignibus, quibus caeteri Poëtae laureati fruuntur, quomodolibet, Consuetudine vel de jure, uti & gaudere possit, ac si manibus nostris eâ dignitate fuisset insignitus. Cujus rei tenore praesentium damus concedimus & impartimur nostri Caesareae juris eidem legenti, Poëtae ordinario, ut praedictum est, omnimodam auctoritatem, non obstantibus quibuscunq; legibus, statutis, consvetudinibus, ordinationibus atq; aliis quibuscunq; in contrarium facientibus, reservato tamen nobis nihilominus jure Poëtas coronandi, quos idoneos duxerimus. Potestati enim nostrae per hoc privilegium nequaquam derogamus. Nulli ergò omninò hominum liceat hanc nostrae concessionis & ordinationis paginam infringere, aut ei quovis ausu temerario contraire. Si quid is attentare praesumpserit, poenam indignationis nostrae gravissimae ac quinquaginta marcarum auri puri irremissibiliter se noverit incursurum quarum medietatem Imperiali fisco nostro, ac reliquam partem praefato Collegio decernimus applicandam. Harum testimonio literarum, Sigilli nostri consveti appensione munitarum. Datum in oppido nostro* Bezano, *pridie Kalendas* Novembris, *anno Domino millesimo, quingentesimo primo, regnorum nostrorum Romani sexto decimo, Hungariae verò duodecimo.*

Hocq; illud est quod *Vincentius Longinus Eleutherius* intelligit his Panegyrici sui *Maximiliano* dicti Versibus; *In rer. Germ. Script. Tom. 2 edit. a. Freber. pag. 141.*

 Audiat

Audiit ut nuper Lyricum resonare Poëma,
Germani vatis, Phœbi præsente caterva
Obtulit huic hilari mox Regia munera vultu,
Munera, quæ donare potest tantummodo Cæsar.
Nam potis est Lauro sacros decorare Poëtas,
Celtis *in* Austriaca *memorandi Principis Aula.*

NOTA.

Albertinum Mussatum Patavinum coronatum Poetam, ante Petrarcham vide ap. *Vossium de Historicis Latinis lib. 3. pag. 793.* Ajunt tamen Collocutores Monstrui ad ann. 1691. pag. 950. Posse nihilominus credi *Conradum Celtem* fuisse ex *Germanis* primum qui Lauream ex Cæsaris reportavit manu.

Hæc Poetarum coronatio autem non antiqua in Imperio *Germanorum*, processit tamen, ut videtur, ex *Romanorum* veterum consvetudine quadam. Nam illa verba Diplomatis hujus: *priscorum Imperatorum Antecessorum nostrorum more*, tantundem volunt. Observanda igitur illa in *agonibus* vel *certaminibus Poetarum* aliorumque artificum à *Domitiano* institutis, quæ duplicia fuerunt: *Agon Capitolinus*, in honorem *Jovis* quovis quadriennio vel *lustro*, (sic enim verbum hoc interpretari decet, quanquam ratione annorum IV. completorum, certamina ista ut & Olympica vocarentur *quinquennalia*) & *Quinquatria Palladi Sacra*, & quovis anno celebrata. Utrobique insignia victoriæ, judicio Cæsaris assidentiumque Judicum tributa, erant *Corona*. Ib. *Quercea*, ex foliis vel ramis quercus: hic *Oleaginea* cum lemniscis aureis. Et si unus solummodo fuisset coronatus, omnesque alii rejecti, dicebatur esse coronatus *contra omnes Poetas*, quod intelligitur ex illo *Coronatus contra omnes Scenicos* in inscriptione *L. Surredii* coronati in Agone quodam *Domitiani* & *Coronatus adversus histriones & omnes Scenicos* est in alia inscriptione *M. Ulpii Apolausti.* (*Gruter. inscript. p. 331. num. 4. & 6.*)

Phrasis, me judice, admodum singularis, nec ap. autores Latinos veteres alicubi obvia. *Martialis* meminit utriusque actus in illo de *Domitiani* natali (*Lib. 4. ep. 1. 54. & lib. 5. epig. 24.*)

Hic colat Albano *Tritonida multus in* auro,
Perque manus tantas plurima quercus *eat.*

In

In aliis quoque epigrammatibus meminit Coronarum traditarum. Ter Coronatus fuit *Statius* in *Quinquatriis*, ipso teste ad uxorem suam *Claudiam*: *Sylvar. 3.*

- - *Ter me vidisti* Albana *ferentem*
Dona Comes, Sanctoque indutum Cæsaris auro
Visceribus complexa tuis, sertisq; dedisti
Oscula anhela meis. - -

Ejusdem honoris meminit in Celebratione festi *Domitiani.* *Sylvar. 4.*

- - *talis longo post tempore venit*
Lux mihi Trojanæ qualis sub collibus Albæ,
Cum modò Germanicas acies, modò Daca sonantem
Prælia, Palladio tua me manus induit auro.

Verum sicut in *quinquatriis* ter coronatus est, ita victus est in *Agone Capitolino*, conqueriturq; de eo dedecore istis quæ sequuntur illa ad uxorem suam.

- - *tu cum Capitolia nostra*
Inficiata Lyra, sævum ingratumque dolebas
Mecum victa Jovem - - - -

Victus est autem recitans *Thebaiden* suam, ut discimus ex epicedio ejus in Patrem suum. *Sylvar. 5. de quo loco vid. potissimum Scaligerum de emendat. Temp. lib. 5. p. 453. 454.*

Nam quod me mixta Quercus *non pressit* oliva,
Et fugit speratus honos. &c.

Innuens, quod etsi adeptus fuisset *Oleagineam* Coronam, cum auro, quam vocat *Alba dona*, & *aurum palladium*, attamen non potuisse se acquirere *querceam*, quam expectavit in Capitolino agone.

Sub *Tragano* ista Inscriptio posita est Honori *L. Valerii* pueri XIII. annorum, coronati in eodem agone cum aliis. *Gruter. pag 332. n.3.*

L. VALERIO L. F.
PUDENTI.
HIC CUM ESSET ANNORUM
XIII. ROMÆ CERTAMINE
JOVIS CAPITOLINI LUSTRO
SEXTO CLARITATE INGENI
CORONATUS EST INTER
POETAS LATINOS OMNIBUS
SENTENTIIS JUDICUM.

HUIC PLEBS UNIVERSA
HISCONIENSIUM STATUAM
ÆRE COLLATO DECREVIT.
CURAT R. P.

Initium hujus *lustri Sexti*, si numeres à prima institutione *Agonum Capitolinorum*, quæ fuit an. LXXXVI. Salvatoris (juxta vulgarem computum) vel An. DCCCXXXIX. ab V.C. incidit in ann. Salvat. CVI. vel *Trajani* medium. Posthæc perseveravit mos coronandi Poetas usq; ad *Theodosium I.* ut observatur ad *Ausonium* tum viventem, ac ad *Atticum Tironem Delphidium* scribentem:

Professor Burdegal. 6 & Scalig. Auson. lect. lib. 1. cap. 10.

Tum pene ab ipsis orsus incunabilis | *Sertum* Coronæ *praferens* Olympicæ
Dei Poeta nobilis | *Puer celebrasti Jovem.*

Corona Olympica hic denotat *quercum Capitolinam*, i.e. Coronam querceam, vel *Tarpejas Quercus*, ut *Martialis* appellavit olim in illo ad *Collinum.*

Lib. 4. epigr. 54

O cui Tarpejas licuit contingere Quercus
Et meritas prima cingere fronde comas.

Ubi *prima fronde* intelligendam puto primam coronam, non vero excellentiam in genere, ut vox prima *fere* significat, quoniam & *Jovi* Sacra erat, & Imperatoris manu dabatur, ut observant eruditi. Nam cum multi coronarentur prima corona potuit indigitare primam dignitatem in illis actib9, secunda proximam, & sic deinceps. Et licet *Martialis* ætate tam frequentes coronæ non fuerint, ut sufficienter probent istam interpretationem; attamen in *Ausonio* aliam earum reperimus distinctionem ejusmodi Coronarum & per eas dignitatum, gradus suggerentem.

Et quæ jamdudum tibi palma Poëtica pollet
Lemnisco *ornata est, quo mea palma caret*

ad *Paulinum* inquit: illam *pollentem Lemnisco* digniorem sua faciens. Et ista ut videtur intellexit de coronis in *Agonibus Capitolinis* solummodo datis; num *Quinquatria* non fuisse Ausonii tempore in usu existimo; ideoque statuendum videtur, in Capitolinis certaminibus ejus ætatis *Coronam Lemniscatam* fuisse ejusdem naturæ cum *prima fronde Martialis.*

Epist. 20. Scalig. Lect. Auson. lib. 1. cap. 10.

Cessarunt quoque *Ausonii* tempore *Agones Capitolini*, eadem ratione cum ludis aliis omnibus paulo post desinentibus. Isti enim

enim *Jovi* sacri erant, sicut hi Numinibus aliis; inde recte *Tertullianus*, *S. Chrysostomus*, *S. Ambrosius &c.* in eos invehuntur; nam Ludi isti tum temporis juxta primam suam institutionem absque idololatriæ crimine celebrari nequiverunt, & in Christianismi infantia evitanda erant quæcunque aliqua saltem ratione idola attinebant. Ideoque omissis certaminibus *Capitolinis* nullos cernimus Poetas coronatos, usque ad *Fridericum I.* supra memoratum quem alii quoque secuti sunt Imperatores, Comites Palatini, aliique Imperialem exercentes autoritatem.

Et quanquam inde à *Friderico* mos fuerit Laurea coronare Poetas (ramo arboris *Phœbo* Poetarum Patrono antiquo sacræ; *amantes carmina Laurus* inquit *Statius*; quod tamen olim omissum, fortassis quoniam Laurus triumphantium Imperatorum fuit propria:) & quanquam coronatio iterata fuit in eadem Persona, quod nunc fit minime, attamen docent eruditi hanc recentiorem consvetudinem ab illis antiquorum moribus manasse, Germanosque Imperatores quantum Christianismus permisit, voluisse illos reducere. *Neque puta* (inquit *Scaliger* eruditissimus in *Ausonium*) *aliunde Poetarum Laureatorum morem manasse. Nam & ipsi antiquitus ab ipsis Cæsaribus Germanis coronabantur. Magnoq; in pretio habiti semper ap. Italos & Germanos, qui id honoris virtute ingenii consecuti essent.* Idem & alii dicunt. Neque tamen putandum istos in agonibus coronandi actus tum primo inventos. Antiquiores sunt & *Romæ*, & in *Græcia*.

Insignemq; meo capiti petere inde Coronam,
Unde prius nulli cœlârunt tempora Musæ.

Lucretius ait, qui ante Monarchiam vixit Romanam. Datas etiam Poetis coronas ante & post *Domitianum* extra *Romam* plurima probant testimonia. Hæc tantum consvetudo docet coronas proprium fuisse Imperatorum donum, à quibus etiam ad Successores pervenit eorum. *Lib. 1. Videsis Carol. Paschal. de Coronis lib. 5. cap. 12 13 14.*

Sicuti ab antiquo Imperio recentiores Imperatores coronandi Poetarum morem acceperunt, ita ab his & Angli assumserunt aliquando. *Johannes Skelton* titulo *Laureati* claruit sub *Henrico VIII.* eodemque tempore Robertus *Whitington* vocavit seipsum *Grammaticæ Magistrum, & Protovatem Angliæ, in florentissima Oxoniensi Academia* *Baleg cent. 8. script. 66.*

ma Laureatum. In opusculis aliquot *Londini* tunc editis : & videsis *Antibosſicon* &c. *Londini* 1520. *Eduardo IV.* quidam *Johannes Kay* dictus dedicat *Rhodi* obsidionem & subscribit *humilis Poeta Laureatus*. *Joannis Goveri* autem celebris Poetæ sub *Richardo II.* sepulti. In æde *S. Mariæ de Overes*, statua corona hæderacea cingitur rosis immixtis. *Habet ibidem statuam* (inquit *Balæus*) *duplici nota insignem, nempe aurea torque & hæderacea corona Rosis interserta. Illud Militis; hoc Poetæ ornamentum.* Verum hucusque de Poetarum Laurea. Atque sic non intempestiva digressione solvi promissa Tibi Carissime *Ben. Johnsoni*. Eruditio Tua & Judicium corrigat mea errata, addatq; quæ collectanea mea & memoria omiserunt. Es enim

MS. in Biblioth. Cottonian. Cent. 7. script. 23. Not. vide & Vossium de Historicis Latinis.

- - - *omnia carmina doctus*
Et calles Mythōn *plasmata & Historiam*.

Optime Tu nosti, quæ illam concernunt coronam, neque Te quisquam illa dignior. Redeo igitur ad potestatem *Comitum Palatinorum* in aliis etiam rebus occupatam.

XLIV. Forma creandi *Notarios Publicos* apparet in illo Comitis *Johannes Jacobi Canis*. *Idem Comes, L. publicum & autenticum* Tabellionem *creavit, & fecit, ipsumque coram se flexis genibus constitutum devoteque suscipientem*, de Tabellionatus *officio publicè exercendo, tam instrumentis & ultimis voluntatibus & quibuscunque Judiciorum actibus autenticè conscribendis, quàm in omnibus & singulis, quæ ad dictum spectant officium per omnes terras & loca, quæ Romanum profitentur Imperium, peragendis cum penna & calamis, seu per calamarii traditionem solenniter & legitimè investivit &c.*

Qui L. ipsi Domino Comiti *vice ac Nomine Imperii Romani recipienti corporale præstitit fidelitatis debitæ Sacramentum jurans etiam ad Sanctum DEI Evangelium, quod instrumenta tàm publica quàm privata, ultimas voluntates & quæcunque Judiciorum acta & generaliter omnia & singula, quæ sibi ex officii debito facienda, seu scribenda occurrerent, justè purè, fideliter omni simulatione, machinatione, falsitate ac dolo remotis scribet, scripturas illas quas in publicam formam debuerit redigere in membranis & non chartis abrasis vel de papyro fideliter conscribendo, & sententias & dicta testium donec publicata fuerint & aperta, sub secreto fideli retinebit, & omnia fideliter & rectè faciet, quæ ad ipsum pertinebunt.* Hic

Jacob. Canis de officio Tabellionatus § forma instrumenti. De Notariis quos hujusmodi Comites creant extra Imperii territorium, vid Gail. lib. 2. Observ. 71. num. 13. Math. Stephani de Jurisdict. lib. 2. Part. 2. cap. 5.

Hic videmus modum creandi Notarium, ejusque juramenti. Verba autem illa, *per omnes terras & loca quæ Romanum profitentur Imperium* videntur excludere hujus officii exercitium ab aliis regionibus Imperatori minime parentibus. Existimant etiam Juris Consulti eximii Comitem Palatinum. Pontificis Romani non posse creare Notarios in Imperatoris territorio; nec Comitem Palatinum Cæsareum in territorio Sedis Romanæ: quod etiam de legitimatione spuriorum valere dicunt, etsi quanquam & alii asserant, Notarium sic creatum in utroque territorio admitti, ut etiam olim admissus est in rebuspubl. aliis.

Vid. Butr. & Abb. in c. per Venerabilem extr. qui filii sint legitimi. V. Jacob. Canem de offic. Tabellionat. § quis possit &c. & Spec. tit. de Instrument. editione § 8.

Nam hic in *Anglia*, donec statuto quodam contrarium sancitum est, admissi sunt Notarii Cæsarei: postmodum vero visum ejusmodi admissionem esse contra Dignitatem Regum *Angliæ*, qui etiam summi sunt Principes, ideoq; prohibitum ne postmodum admitterentur: eumque in finem decretum mittitur ad *Archi-Episcopum Cantuariensem*, nec non Consulem Londinensem, quem *Majorem* nominant, adhuc extans, in Rotulis Turris Londin. & Regesto *Reinoldi* Archi-Episcopi. Vide etiam supra Part. 1. Cap. 2. §. 6. Verum ante *Eduardum* II. (postquam scil. Notarii frequentes esse inciperent, quod circa finem *Henrici* III. factum esse conjicio.) Cæsarei Comites non solum hic recipiendos crearunt Notarios, verum etiam per Delegationem quibusdam hic in Anglia concesserunt Potestatem illos creandi. Ejus speciale exemplum reperi in Registro *Ecclesiæ Wintoniensis*, ubi dicitur *Rogerus de Monte florum* Comes Palatinus ad preces ingentes *Prioris Wintoniensis* concessisse potestatem duos creandi Notarios eosque investiendi per *pennam*, *Calamarium & Chartam*, ita tamen, ut primo diligenter eos examinet, num sint idonei & deinde juramentum exigat fidelitatis in Sedem Romanam, Imperatorem & Comitem ipsum.

Claus. 13. Ed. 2. m 6. in Scedula. Regist. Reinold. Archi-Episc. Cant. MS. fol 96.a. Regist. MS. Eccles. de divers. Episc. quatern. 32. fol. 7.

Viro venerabili & discreto Priori Sancti Swithini Wintoniæ, Rogerus de Monte Florum *Dei gratia Comes Palatinus, pacem, gaudium & salutem. Sagax humanæ naturæ discretio, memoriæ hominum labilitate pensata, ne diuturnitate temporum ea quæ inter contrahentes aguntur oblivionis defectui subjacerent*, Tabellionatus *adinvenit officium, per quod contrahentium vota scribuntur, & Scripturæ ministerio postmodum longum servantur in ævum. Cum itaq; ex parte vestra nobis extiterit humiliter supplicatum ut*

vobis

vobis committere dignaremur pro autoritate nostra & successoribus, super creandis Tabellionibus *publicis à divis Imperatoribus concessis, ut duos personas idoneas Clericos & sufficientes literatos quos duxeritis eligendos creare possetis, ad dictum* Tabellionatus *officium exercendum, Nos de discretione vestra plenam in Domino fiduciam obtinentes nec non & de diligentia, quam super vobis per nos in hâc parte commissis laudabiliter vos credimus adhibere, dictisq; supplicationibus inclinati discretioni vestræ præmissa & eorum singula tenore præsentium duximus committenda, diligenti examinatione præmissa super idoneitate personarum, Recepto postmodum ab ipsis* S.S. Romanæ Ecclesiæ *ac* Sacri Imperii *nomine solitó nec non de ipso* Tabellionatûs *officio fideliû & legaliter exercendo prout inferius annotatur corporaliter juramento, quas vos fungi volumus in hâc parte ipsis quibus ex tunc concedimus officium memoratum per* pennam, Calamarium *atq;* chartam *investiatis de officio prædicto dantes & concedentes eisdem autoritate præsentium plenam licentiam & liberam potestatem & etiam facultatem instrumenta, acta, procurationes, codicillos, protocolla cujuscunq; tenoris & formæ scribendi, copiandi publicandi & in formam publicam redigendi, testes examinandi & recipiendi, examinationes & depositiones testium publicandi, testamenta conficiendi & tàm ultimas decedentium voluntates quàm quæcunq; instrumenta super quibuscunq; contractibus & negotiis vel actibus quibuscunque scribendi, copiandi, publicandi & in formam publicam redigendi, allegationes, exceptiones, propositiones scribendi & insinuandi ac omnia alia & singula faciendi quæ ad prædictum officium spectare dicuntur, ut illa ubiq; fideliter & legaliter exequantur & ad eos tanquam ad Notarios seu* Tabelliones *publicos quotiens opus fuerit liberè recurratur.*

Forma juramenti de quo suprà fit mentio talis est.

Tu, jurabis ad hæc sancta DEI Evangelia, quod de cætero fidelis eris S. S. R. E. ac Sacro Imperio gratiam & communicationem sedis Apostolicæ habenti, ipsiq; Comiti supradicto, & quod dictum Tabellionatus officium fideliter & legaliter exercebis, non addens nec minuens aliquid quod in contrahentium vota aliquid prodesse vel obesse valeat. Scripturas verò per te in forma publica per te redigendas in charta papyrea vel alias ubi rasa fuerit Scriptura in loco subscripto, aut quæ de facili vitiari valeat, non conscribes, prædictumq; officium semper absq; fraude quotiens fueris requisitus fideliter & legaliter exercebis.

In

In quorum omnium testimonium præsens privilegium conscribi jussimus per Notarium infrà scriptum & sigilli nostri appensione muniri Datum Burdegald *in claustro prædicatorum anno à Nat. Domini millesimo trecentesimo sexto, Indict. IV. die XXII. mensis Novemb. Pontificatus Domini* Clementis *Papæ quinti anno secundo, præsentibus discretis viris* Guillelmo Leserii, Guillelmo de Grantham, Joanne Raymundi *Clericis, cum pluribus aliis fide dignis ad hoc vocatis specialiter & rogatis.*

Et ego Guillelmus de Gredone *Clericus* Miniacensis *Diocesios publicus Imperiali auctoritate Notarius omnibus præmissis & singulis & commissioni per prædictum Comitem factæ præsens interfui & ea omnia & singula scripsi & in hanc publicam formam redegi & signo meo solito signavi rogatus in testimonium præmissorum.*

Sed quanquam personalis ista dignitas Comitum Palatinorum recipiatur in Imperio, etiam in Sedis Romanæ territoriis: æstimatio tamen ejus fuit varia. Celebris *Petrus Pithœus* ait nunquam in *Gallia* admissam fuisse, vel agnitam pro legitima dignitate, quanquam Imperator & Papa tales crearent in territoriis suis: & in Parlamento *Tolosano* MCCCCLXII. *Johannes de Navarra* Comes Palatinus Pontificis reprehensus est ob legitimationes concessas & notarios creatos in *Gallia* virtute Bullæ suæ; ejusque actus omnes irriti sunt declarati. Magnus denique hujus seculi in Imperio JurisConsultus, (qui & ipse à *Rudolpho II. Ratisbonæ* MDXCIV. Comes Palatinus creatus est) facit hunc titulum inferiorem Comitibus aliis. *Horum etsi,* ait, *non vulgaris est existimatio, & amplissima potestatis Politicæ pars, solis Imperatoribus ac Regibus reservata conferatur, ut nimirum nomine ac vice Imperatoris possint creare tabellionis dignitatem, ac insignia Nobilitatis conferre ac Natalibus restituere, ac alia ad summam Reip. potestatem pertinentia exercere, dignitate tamen Comitibus simpliciter dictis inferiores habentur, nec ad hæredes potestas eorum transmittitur.* Quod eloquitur etiam de iis qui post XX. annorum professionem assument nomen istud. Illa tamen verba, *nec ad hæredes* intelligenda sunt de istis, ubi hæredum nulla fit expressa mentio in diplomatibus.

des Comtes de Champagne lib. 1.

Codic. Decis. forens. lib. 10. tit. 16 accis. 1.

Tob. Paurmeister de Jurisd. Imp. Rom. l. 2. c. 10. § 19. vide Herman. Kirchner. de officio & dignitate Cancellarii l. 4. cap. 6. § 83 84 Menoch. de arbitr. Judic. lib. 2. Cas. 68.

XLV. Origine & natura *Comitum Palatinorum Feudalium & Personalium* sic explicatis; restat, sicuti promissum est, docendum, cur titulus (in generali denominatione) à *Palatinis Feudales* deduci

De hac re consul. Sigon. de regno Ital. lib. 7. & 11.

debeant, à *Francis*, *Personales* vero illisque minores ex Imperio Romano antiquo. Hic observandum in *Francorum* Imperio, & diu etiam post *Germanorum* Imperium titulum Comitis Palatini (prout nunc denominat Personales illos) in usu minime fuisse. Ad minimum nulla supersunt testimonia ejus usum probantia. Sed durante *Francorum* Imperio, & postmodum usque ad *Fridericum Barbarossam Comes Palatii* vel *Comes Palatinus* denotavit solummodo vel officiariam dignitatem hoc nomine appellatam in familia Imperatoris, (ut supra dictum) vel superioritatem Comitum in Provinciis æqualem cum illis Comitibus in domo Cæsaris, ideoque & idem nomen nacti sunt. Neque illæ leges antiquæ Imperii Romani de *Comitivis Palatii* loquentes, unquam in praxin venerunt, aut lectæ fuerunt in *Francorum* Imperio sicuti nec aliquis Legum Civilium illo tempore fuit usus, exceptis solummodo feudalibus. *Capitularia vero Caroli M.* aliorumque Imperatorum *Francorum*, ut & Regum nonnullorum *Longobardorum in Italia*, & *Gallia* erant (cum consvetudinibus cujusque loci) solummodo Leges tum lectæ, & in Rebuspubl. illis observatæ: inque omnibus istis legibus & consvetudinibus nulla fit mentio tituli *Comitis Palatini*, virtute nominis sui, absque concessione alia speciali aliquod genus Jurisdictionis vindicantis. Sed existente solummodo notione *Comitis Palatini* denotante aliquem eminenti jurisdictione præditum sive in Imperatoris aula, sive in Comitatu sive in Provincia, hæc personalis ex professione XX. annorum vel literis patentibus accepta, penitus in illo imperio fuit ignota. Cum vero circa an. MCL. Imperii Leges Civiles antiquæ, post tam longam intermissionem reducerentur in Scholas, Professores invenientes in Codice *Justiniani* honorarium titulum *Comitum & Comitivæ* aliasque ejusmodi personales dignitates Imperii antiqui, & in specie *Comitum Palatii* (omnes enim isti in imperio antiquo honorariam *Comitivam* habentes, qvoniam resederunt vel ministrarunt in Palatio, dicti sunt *Palatini Comites*) persvaserunt, existimo, Imperatoribus, qui receperant leges antiquas, ut hanc dignitatem legibus illis fundatam, conferrent aliquibus more Imperatorum veterum. Quoniam vero more ex *Francorum* Imperio deducto erat & alia notio *Comitis Palatini* exercen-

centis Jurisdictionem in Imperatoris aula nec non provinciis quas per Feudum tenuit, ideo in Literis quibus hæc personalis dignitas collata est, expressa distinctio facta fuit ab Officiaria vel Feudali *Comitis Palatini* dignitate. Hæc scil. dignitas personalis tantum, & nulli connexa territorio clare discriminata est ab aliis feudalibus, vel feuda respicientibus titulis. Distinctio autem hæc à magno titulo Comitis Palatii, cujus origo ex *Francorum* est Republ. perficitur verbis istis quod dicantur *Comites Aulæ vel Palatii Lateranensis*, & his simil. (ut supra dictum) ad indicandum habere ipsos titulum hunc prout olim dum sub *Constantino* Palatium *Lateranense* fuit primarium Imperii Palatium, non autem prout usurpatus fuit, cum Palatia essent *Treviris*, *Coloniæ*, &c. *Francis* imperantibus, quibus denotavit ille titulus magnum officium Locum tenentis seu vice Regis respectu Jurisdictionis sub Imperatore. Et hoc sensu quoque XX. annorum Professores sunt *Comites Palatini*, (si modo omnino sunt, negant enim aliqui) non vero aliter: ut etiam illi à Pontifice creati, ab aliisq; hanc suam creandi potestatem ex Imperatore derivantibus. *Videsis Donation. Constant. M.* *Menoch. de arbitr. Jud. quæst. lib. 2. cas. 68.*

XLVI. Comites quoq; Imperii personales invenio, ut personalis opponitur feudali, nõ vero hæreditario. Speciale ejus habemus exemplum in *Rudolpho II* creante *Thomam Arundeliæ in Wardour Viltoniæ* postmodum *Dominum, (Lord) Arundeliæ de Wardour à Jacobo R.* factum. Diploma sic inscribitur: *Illustri sincere nobis dilecto.* Thomæ Arundeliæ *Nostro, & Sacri Romani Imperii Comiti gratiam nostram Cæsaream & omne bonum:* deinde post verba præfationis de evehendis viris dignis, Imperator primo ejus nobilem prosapiam considerans pergit. *Vides. de Comite Apostolico Camden. Britan. p. 175.* *Ex autographo.*

Insignes etiam virtutes, quibus illustre genus tuum magis ac magis domi forisq; illustras, ut liberalibus primùm disciplinis pectus imbueris, peregrinas provincias, adieris, multorum mores, multorum & Urbes videris, magnumq; rerum usum acquisieris, ut denique tandem hoc sacro, quod contra communem Christiani nominis hostem Turcam *gerimus, bello raro ac singulari zelo excitus tam longinquis & remotis ex partibus in* Hungariam *propriis stipendiis nobis militatum veneris, teque in apertis prœliis in civitatum & castrorum oppugnationibus fortiter ac strenuè gesseris, ut omnibus nationibus admirationi Nobisque & à Serenissimo Principe Archiduce* Mathia *fratre nostro charissimo & à pri-*

mariis exercitus nostri præfectis majorem in modum commendatus fueris, insigni hôc inter alia exemplô spectato, quod in expugnatione oppidi Aquatici juxta Strigonium, *Vexillum. Turcis tuâ manu eripueris & in principiis tempore pugnæ te spectandum prabueris, prætermittere noluimus quin te posterosque tuos legitimos insigni aliquô gratiæ nostræ documento benignè decoremus; Motu itaque proprio, ex certa nostra scientia, animo benè deliberato ac sanô accedente consilio, deque Cæsareæ autoritatis atque potestatis nostræ plenitudine, Te supra dictum* Thomam Arundelium *qui jam ante* Comitum *consangvinitatem à Majoribus acceptam in Anglia obtines, omnesque & singulos liberos heredes, posteros & descendentes tuos legitimos utriusque sexus natos æternâque serie nascituros, etiam veros sacros Romani Imperii* Comites & Comitissas *creavimus, fecimus & nominavimus, Tituloque honore & dignitate* Comitatus Imperialis *auximus atque insignivimus sicut vigore præsentium creamus, facimus & nominamus, augemus & insignimus, volentes præsentique Edicto nostro Cæsareo in perpetuum valituro firmiter & expresse decernentes quod tu, supradicte* Thoma Arundelie *unà cum universa prole atque posteritate legitima mascula ac fœmineâ in infinitum titulum nomen & dignitatem* Comitum Imperii *perpetuis deinceps temporibus habere & obtinere & deferre, eôque tam in literis quàm nuncupatione verbali in rebus spiritualibus & temporalibus, Ecclesiasticis & profanis, honorari, apppellari & reputari ac denique omnibus & singulis honoribus, ornamentis, dignitatibus, gratiis, libertatibus, privilegiis, juribus, indultis, consuetutinibus, praeminentiis & prærogativis liberè & citra cujuslibet impedimentum uti, frui, potiri & gaudere possitis & debeatis quibus cæteri nostri Sacri Imperii* Comites *fruuntur, potiuntur & gaudent jure vel consuetudine. Non obstantibus in contrarium facientibus quibuscunque etiamsi talia forent, de quibus in præsentibus specialis & expressa mentio fieri deberet quibus omnibus & singulis quatenus obstarent, seu obstare quóvis modo possent Cæsarea autòritate nostra scienter derogamus sufficienterq; derogatum esse volumus & declaramus per præsentes: Serenissimæ tamen Principis & Dominæ* Elisabethæ Reginæ Angliæ, Franciæ & Hiberniæ *sororis & consangvineæ nostræ Charissimæ Juribus ac Superioritatibus semper illæsis & salvis. Nulli ergò omnino hominum cujuscunq; gradus, status ordinis, conditionis & dignitatis extiterint & quæcunq; præfulgeant eminentiâ, liceat hanc nostræ conformationis, ratificationis,*

tionis, approbationis, corroborationis, erectionis, auctoritatis, voluntatis, gratiæ & decreti paginam infringere aut ei quóvis ausu temerario contravenire.

Quisquis verò id fecerit, is noverit sese ex ipso facto in nostram & Sacri Romani Imperii indignationem gravissimam & pœnam centum marcarum auri puri (quarum mediam partem fisco nostro Imperiali residuam verò injuriam passorum usibus solvendam & applicandam decernimus, omni veniæ seu remissionis spe prorsus sublata) incursurum. Harum testimonio literarum manu nostra subscriptarum & sigilli nostri Cæsarei appensione munitarum.

Datum in arce nostra Regia Pragæ *die decima quarta mensis* Decembris, *anno Domini Millesimo quingentesimo nonagesimo quinto, regnorum nostrorum,* Romani *vicesimo primo*, Hungarici *vicesimo quarto*, & Bohemici *iidem vicesimo primo.*

RUDOLPHUS

Ad Mandatum Sac. Cæs. Majestatis proprium

Jo. Barvitius.

Hoc titulo qui gaudent (inquit eruditus *Camdenus* annal. *Elisabeth.* R. sub ann. 1596. pag 126. edit. Lontin. ubi plura de hoc diplomate) *& ejusmodi privilegiis gaudere perhibentur, ut in Diætis Imperialibus sedem & suffragium habeant, prædia in Imperio comparent, milites volones conscribant & Judicio, nisi in Camera Imperiali, non sistantur.*

XLVII. Sicuti Comites Provinciarum vulgo hujus vel illius Provinciæ dicuntur, ita quibus regimen Provinciarum in limitibus Imperii commissum est, dicti sunt *Marchiones*, & *Marggravii* Germanice Marggrafen. Italice *Marchese* unde Græcorum Μαρκήσιος & Μαρκησίνη pro Marchionis uxore. Eine Marck enim limi-

tem significat,& de Imperio dicitur sicuti apud nos dicunt *the Marches* respectu *Scotiae seu Walliae.* Estque ea vox tum veterum, tum recentiorum Germanorum, vel potius gentium Christianos oppugnantium sub nominibus *Vandalorum, Gothorum* aliorumque, quæ deinde immixtæ fuerunt *Germanis Europæisque* populis aliis. De his limitibus oder Marcken/supersunt testimonia in legibus *Alemannorum* Tit.46,47. *Bojorum* tit. 12. c.9 *Ripuariorum* tit.60.§.5. *Longobardorum* 2. tit. 30. & historiis latina pronunciatione formantibus vocem *Marcha.* Hinc *Commarchani* pro vicinis in Legibus *Bojorum* tit.II.c.5. & *Margus* (eadem vox, terminatione saltem masculina:) *Sugerio* notat *Normanniam* ceu in extremo *Galliæ* limite sitam. Sic *Marca Hispanica, Marca Britannica,* & his pl. invenimus in temporibus priscis, & *Marchiser* Gallis hodienum dicit *vicinum esse* angrentzen. Hispani quoque dicunt *la Civdad o sus Comarcas* Civitas cum suis limitibus. Sic vox è *Germania* ad omnes transiit *Europæos.* A *Marcha* igitur facile facti sunt *Marchiones, Marchesi, vel Marchiani* (ut vocantur aliquando) latinis terminationibus,& Marggraven/i.e. *Duces Limitanei, vel Comites limitanei* prout *Dux & Comes* illis temporibus indifferenter usurpabantur pro eadem dignitate. *Ut Comes & Dux Sorabici limitis* in annal. *Franc. Anonymi edit. à Pithæo sub an.873. Sidonius etiam Apollinaris* sic describit dignitatem illam in *Anthemio* antequam Marchionis nomen, ut videtur, *cognitum* fuit.

> \- \- Comitis *sed jure recepto*
> *Danubii ripas & tractum limitis ampli*
> *Circuit, hortatur, disponit, discutit, armat.*

Et *Aventinus Majores nostri unumquoque regnum, qui citeriora ejus tutiora forent, juxta Cardines cœli, in limites, quibus Præfectos cum Præsidiis militum & equitum imposuere, diviserunt. Illos* Marcos, *hos* Marcigraphos *appellant.* Omittimus testimonia alia. Et ab hac origine derivatur *Marchionis* titulus, quanquam alii a *Mare vel March* antiquæ *Galliæ* vel *Germaniæ* vocabulo, eqvum denotante, deducere velint. In *Jure feudali lib.2. tit.10. quis dicitur:* legimus: *Qui de Marchia investitur Marchio dicitur. Dicitur autem Marchia, quia Marcha & ut plurimum juxta mare sit posita.* Hic quantum de Marchione dicitur respectu *Marchæ* verum est; si verò existimavit Autor vocem *mare*, dedisse Marchionem, certe fallitur. Licet enim

Aimon l. 4. c. 109. Annal. Franc an. 861 Ditmarsi Chron. lib. 7.

Ardre Baldus Floriac. de mirac. S Bened. cap. 33. Pet de Vineis l. 2 ep. 15.

Panegyric. Anthemii.

Annal. Bojor. lib. 6. & 4. Alciatus de singul. certamine cap. 32 V. autorem libri de regimine Princip. lib. 3 cap 20. Paurmeist. de Jurisd l 2 c. 10 Stephan de Jurisd lib 2 part 1. c 6. §. 90. Lancelot. Templ. Judic. Besold. Alciat de sing. certam c. 32.

nim *Marca Anconitana*, & *Trevigiana* in *Italia*, ut & *Marchionatus* Imperii in *Brabantia*, *Marcha* item *Normannica*, & *Britannica* in *Gallia* mari vicinæ sunt, attamen Marchionatus *Misniæ*, *Lusatiæ*, *Brandenburgica*, *Moraviæ*, *Austriæ*, *Montisferratensis & Segusii in Sabaudia* (etiam sic vocata, quoniam *Marcæ* ibi fuerunt, i.e. limites, indeque *Marchiones*) in continenti terra reperiuntur, Marchionatusque nomen acceperunt, cum eorum Marchiones titulo isti conjunctas habuerunt terras seu provincias limitaneas.

Origine nominis sic ostensa, usus ejus primus ex *Francorum* deducendus est imperio, nisi velimus *Duces limitaneos* & *Comites* qui rexerunt Provincias in limitibus, fuisse Marchiones in Imperio Romanorum antiquo. Et revera istæ dignitates officiariæ eædem fuerunt, quoad rem ipsam. Vox tamen *Marchionis* non legitur ante *Carolum M.* Rectores tales præfecit in *Vasconia*. *Relictis Marchionibus* (inquit *Aimonius*) *qui fines regni tuentes, omnes si forte ingruerent, hostium arcerent incursus.* Et in Constitutione ejus *de Regia Imperii Transalpini sede tenenda* reperiuntur *Duces & Marchiones* ap. *Goldast. Constit. Imp. tom. 2.* Verumlicet initia Imperii *Francorum* distinxerint à Comite & Duce Marchionem, respectu limitum ipsi commissorum, attamen, fortassis, officiaria tantummodo dignitas fuit, ad minimum non Feudalis, ut his temporibus, usque ad *Henricum I.* Imp., ante ipsum enim non reperio creatum aliquem Marchionem, cujus Marchionatus nunc adhuc supersit. Contra *Danos* autem ipse constituit unum *Sleswici*, alium contra *Vandalos Brandenburgi*, alium in *Misnia*. *Apud Sleswik quæ nunc Heydebo dicitur* (inquit *Helmoldus*) *regni terminos ponens ibi & Marchionem constituit & Saxonum Coloniam habitare præcepit.* Verum iste Marchionatus cum morte Marchionis tum creati desiit; *Dani* enim cito post Imperatoris mortem abegerunt eum cum copiis ipsi additis. Et *Cranzius* de *Sleswici* loquens Marchione & Imperatore *Brandenburgum* occupante addit, quod is & hic Rectorem reliquerit, *cui simile indidit honoris vocabulum, ut Marchio diceretur.* Dicens vero hoc Marchionis nomen non reperiri in Imperio ante *Henricum*, fallitur, ut ex dictis patet. Post has plures Marchiones facti sunt. *Vid. Andr. Knichen Comm. in*

De gest. Franc. l. 5. c. 2. & Adhemar. vita Ludov. pii ibid. item Johann. P. P. 8. epist. 319.

Chron. Slav. l. 1. c. 8. V. Cranzii Daniam. l. 4. c. 18. Wandal. l. 3. c. 16 & Saxon l. 3. c. 9. Ludovic. Dec. lib. 2. rerum polonic. in Miecz. lao. 2.

Jus

Jus Saxon. cap. 4. pag. 118. & Duces quorum Provinciæ in limitibus sitæ fuerunt nominarunt se æque Marchiones ac Duces. *Lotharingiæ Dux* & *Marchio* sæpe legitur in titulis horum Ducum antiquis. Alii nominantur *Comites & Marchiones* eodem sensu. Creatio *Marchionum* similis fuit illi Ducum & Comitum: aliquando etiam Ducis titulo decorati sunt, nec non Marchionatus in Ducatus dignitatem evecti: ut *Austria.*

Lipsius Lovan lib 1 c. 12. & Franciscus de Rosiers in diplomatis, quæ Stemmat. Lotharing. præfix. sæpius.

Postremis temporibus sicut inter Duces & Comites quatuor eminuerunt, ita & Marchiones; vocanturque die vier hohen Marggrafen; eorumque territoria die vier hohen Marggravschafften / & sunt *Brandenburg, Moravia, Misnia, Badensis.* Indeque fortassis est, quod in maxime barbaro Poemate *Henrici Aquilonipolensis* Marchio *Brandenburgicus* vocatur *Archi-Comes.*

Petr. Cluniac. lib 2. ep 32.

De primordiis urbis Lubecana. l. 2. c. 8.

Dux Luneburgi infeudatus non minus istbic
Albertus Brandenburgicus Archicomes.

Nota.

Sic utitur verbo in enumeratione Principum *Lubecam* venientium cum *Carolo* IV. anno MCCCLXXVI.

De Archi-Comite vide etiam supra ad distinctionem Comitum.

Inter vestes solennes Comitis Imperii est Pileus, qualis Ducum, *Birro & ipso munitus*, inquit *Lancellotus Conradus*, innuens primarium Marchionis insigne; *Nicephorus autem Gregoras* inquiens *hist. lib 7.* apud Latinos (sic Græci omnes occidentales appellant Europæos, præsertim vero Imperium) non eximia est Marchionum dignitas, & addens ὅπερ ἐν τοῖς Ῥωμαίων στρατεύμασιν ὁ βασιλικὴν κατέχων σημαίαν τῷ παρὰ Λατίνοις Μαρκέσιος *tantum instar signiferi apud Romanos*, valde errat, nam neque titulus Marchionis, neque nomen aliquo modo Vexillum respicit. Ast sic errare solent *Græci* de occidentis rebus loquentes: & fortassis *Nicephorus* audivit officium eorum quos *Gonfallonier* in Italia vocant, (quod nomen secundum literam Vexilliferum denotat) à Marchionis titulo non differre, (quod etiam verum esse potest de Marchionibus *Italiæ*, nomen potius quam dignitatem, qualem alias nomen requirit, possidentibus) ideoque deceptus est, vel forte an Marchio ille, de quo loquitur tenuit Marchionatum suum per id quod esset Vexillifer Imperatoris in occidente, habuitq; (ut ait) τὸν τοῦ Μαρκεσίου κλῆρον μικρὸν ποιεῖ καὶ τῇ ἐπαρχίᾳ ἐκείνῃ ἀνάλογον exiguam Marchionatus dignitatem, & proportionatam exiguo suo territorio.

Templ. Judic. lib 1 cap 5. de Marchb.

XLVIII.

XLVIII. In illis aliis titulis Landgrave & Burggrave/ similis additio est vocis Grave ad illas Land vel Burg/ sicuti in Marggrave. Significat verò Land provinciam vel territorium; & qvanqvam ditiones aliorum Comitum feudalium vocari possunt Land / ut etiam dici possent Landgraven/ i.e. *Comites Provinciales*, (sic enim latinè vertitur) attamen ratione amplitudinis Provinciarum vel territoriorum, nec non eminentiæ, qvam intuitu amplitudinis istius Comites illi habuerunt præ aliis intra imperium constitutis, isti primi acceperunt nomen compositum ex Land & Grave/ ceu excellentiæ notam, prout nunc videre est in *Landgraviis Hassiæ*. Sic *Domini Veronæ*, vel familia *de la Scala*, i.e. *Scaligerorum*, *Mirandulæ*, *Patavii*, *Mediolani* olim appellati sunt Landherren/ i e. *Domini Provinciales*. Et qvanta fuerit æstimatio nominis hujus, videre licet in *Rigordo* supra citato, *de Ottone Comite Palatino in Witlenspach*, ubi (si bene intelligo) *Rigordus* ait titulum æqvipollere *Comiti Palatino*, &, erroneè tamen, significare idem. Qvatuor autem numerantur Landgravii (uti qvatuor Duces, qvatuor Marchiones, qvatuor Comites, & in aliis plerumqve dignitatibus) præ reliqvis in Imperio insignes. Landgravius *Hassiæ, Thuringiæ, Alsatiæ, & Lüchtenbergi*. Titulus vero iste ab aliis Comitibus distinctus, videtur in Germanorum demum Imperio ortus. Nam *Landgraviatus dignitas incognita videtur Longobardis*; ait *Knichen*. Specialissima, nec non antiqvissima creatio Landgravii, si rectè memini, est *Ludovici III.* Comitis *Thuringiæ*: qvi existens hic Comes per hæreditatem (Comites enim inde à prima institutione sua semper increverunt,) à *Lothario* Imp. socero suo donatus est titulo *Landgravii* ann. MCXXVI. *Imperator*, ait *Histor. Ersfordiens. anonym. de Landgraviis Thuring. cap. 18.* videns *Ludovicum generum suum esse militem strenuum & potentem in Thuringia & Hassia, de consilio Principum, ipsum eum vexillorum festina exhibitione, ut moris est, Imperatoria legatione solenniter extulit, & cum magno Præconio ei nomen Principis imposuit*, & Landgravium Thuringiæ *ipsum proclamari ab omnibus fecit. Hic Ludovicus primus Thuringiæ Princeps & Landgravius genuit Ludovicum primogenitum, qvi sibi successit in Principatu, item Ludovicum Comitem, qvi mortuo patre resedit in* Tunglsbrucke / unde corrigere possumus *Historiam secundam* de his Landgraviis scriptam, & asserentem, *Ludovicus Comes* (Pater *Ludovici III.*) *genuit Ludovicum primum principalem Comitem*

Cranzii Vandal. lib. 10. c. 4. Cujac. de Feudis ad lib. 1. tit. 1.

Goldast. in ord. præfix. tom. 1. Const. p. 36.

ad Jus Saxon. cap. 4 p. 117.

v. Histor. secundã de Landgraviis p. 956. & 958 in rerum Germ. Script. edit. 1583. Francof. ex Biblioth. Joh. Pistorii.

u

Nota. *Vid de his Casparem Sagittarium in variis de Thuringia Tractatibus.*

tem Thuringiæ. Sine dubio legendum *Provincialem*, non *Principalem* Et deinde qvoqve titulus iste attributus est aliis præter istos ingentes Landgravios.

NOTA.

Sicuti alios Germanorum titulos minime verti vult *Feltmannus de tit. honorum lib.1.c.28.* ita stultissimos appellat eos qvi hodie *Landgravium* reddunt per *Comitem Provincialem.* Ratio ejus videtur esse qvod ejusmodi interpretamenta minime dignitatem titulorum exprimant: uti nec Gallorum *Marqvis* sufficit ad nominandum Celsissimos Germanorum Marchiones.

XLIX. Titulus *Burggravii* denotat Comitem Castelli. Burg enim significat Castellum, fortalitium, & sim. *Knichen*, inqvit, qvod *Burggraviatus eminentia* nomen **habuerit** *à Præfectura Arcis cujusdam Imperii, ut sunt Præfecti Castellani:* Et *Matthias Stephani; Burggravii arcis præsidiiqve Præfecti.* Sic *Cujacius, Besoldus* & alii, unde etiam Burggravii vocantur *Comites Castrenses.* Sunt autem qvatuor Burggravii, *Stromburg, Nürnberg, Magdeburg, Reineck,* & alii minoris notæ. Titulus hic ut videtur in Germanico ortus est Imperio. Nam ille *Magdeburgi* licet annexus sit Episcopatui, attamen titulus remanet apud Duces *Saxoniæ*, cui titulum & territorium attribuit *Rudolphus I.* Imp. qvi & tradidit Burggraviatum *Norimbergii* Comitibus *Zolleranis*, unde nunc derivatus est ad *Marchiones Brandenburgenses. Et magna*, inqvit *Besoldus*, hæc olim *dignitas erat, adeo ut in civilibus, etiam Marchionibus jus dicere possent, ni nos fallit Autor* des Sachsen-Spiegels *Part.3.artic.52.ad finem.* Hic enim legimus *Palatinus seu Palatsgravius Imperatoris Judex est. Burggravius verò, id est, perpetuus Castellanus, Judex Marchionis. Aliqvando etiam*, inqvit *Besoldus, in Episcopatibus exercebant Jurisdictionem, unde Peucerus lib.5.Chronic.eos illarum terrarum Judices esse censet.*

ad Jus Saxon. c. 4 pag.118. Jacob. Wernher de Ganerbiis Castrorum, Disc.3. §. 148. Knichen loc.cit. Idem ibid.& Besoldus diss.de Comitibus & Baron. Imper. cap 4.§. 11.

In his autem duobus titulis *Landgravii & Burggravii* in Germanorum tantum Imperio reperiendis, (ubi etiam origo erat qværenda) observandum, qvod sicut in aliis, non semper aliqvam singularem dicant eminentiam, sed communicentur etiam aliqvibus ex vulgo. Nam in monumentis qvibusdam Germanorum fit mentio *Landgraviorum*, qvi solummodo fuerunt Barones. *Burggravii* etiam solummodo Nobiles. Verum istud procedit ex vario verborum usu, Titulos Honorum constituentium. Usurpantur enim aliqvando

Stumpf. Chron. ap. Besold Differt. c.4.§.12.

do juxta literam, & aliqvando denominant Honores speciales: sic *Landgravius* est Judex minor ejusdem territorii (Comes enim judicem significavit, Land verò juxta literam æqve denominat parvam ac magnam regionem) ideoqve & Baronis titulus esse potest, aliqvod possidentis territorium & jurisdictionem exercentis. Idem intelligendum de *Burggravio*: cum enim titulus est honoris, denotat Præfectum eminentis fortalitii: juxta literam verò denominare potest omnem etiam obscurum regentem fortalitium & vix æstimandum, unde nullus honor insignis acqviritur, licet vox afferat. Deniqve sicut dignitates aliæ, ita & istæ *Landgravii* & *Burggravii* hæreditariæ factæ sunt, præsertim in principio Germanorum Imperii. Investituræ etiam eorum similis fuit Ducum, Comitum, Marchionum.

L. Titulus *Wajewode* inter Imperii titulos rarus est respectu aliorum. In ordinibus Imperii à *Goldasto* publicatis memorantur tantum *Vaivoda Walachiæ*, & *Vaivoda Moldaviæ*, cum hac epicrisi: *Sunt inter Principes Imperii allecti, sed sub Patrocinio Principis Transylvaniæ, à qvo eximuntur. Qvanqvam id in præsentia supradicti* Principis (*intelligit* Sigismundum Principem Transylvaniæ, nonnunqvam etiam Vaivodam appellatum) *me rogante, illustrissimus Dominus Caspar Vaivoda Valachiæ negaverit; asserens Principatui Valachico esse eadem jura ab Imperatore concessa qvoad suffragia & dignitates consequendas, quæ ipsi Serenissimo Transilvano.* Sed infra plura de *Vaivoda* titulo, cum de dignitatibus Poloniæ, ubi etiam de titulo *Despotæ* à *Vaivoda Moldaviæ* assumto. Loco illius etiam usurpatur titulus Principis, de qvo mox etiam plura. *Corp. membr. German. Imper. tom. 1. Constit. p. 18. Diplom. Rudolphi Ilap. Goldast Const. tom. 1. p. 579.*

LI. *Barones* Freyherren in Imperio sunt possidentes territoria & Jurisdictionem ab Imperatore, una cum dignitate *Baronis*, qvi titulus etiam communicatur jurisdictionem non habentibus, neqve territorium, & hic accidentalis solummodo est, ex speciali causa, gratia vel consvetudine descendens. Nam ordinariè ad ejus pertinet essentiam jurisdictio & territorium. Horum *Baronum* intuitu qvi absqve territorio sunt, ait *Pauermeister*:* *Barones in genere definio Proceres proximo post Comites habilitatis gradu ornatos.* *Baldus* verò territoria & jurisdictionem primariam dignitatis eorum facit partem:† dicit enim *Baronem* esse, qvi habet *merum mistumqve Imperium in aliquo Castro, oppidove, concessione Principis*; ac si dixisset, Baronem esse, qvi

*c. 10. § 32.

† ad c. innotuit, X. tit. de elect. & Alciat. lib. de singul. cert. c. 32.

qvi minus habet territorium qvam Comes, cum Jurisdictione tamen in causis civilibus & criminalibus. Inde Dignitas hæc qvoad naturam suam (ad Comitem prope accedens) licet nomine diversa à Jurisconsultis in Imperio claris æqve æstimatur ut Comitis. *Qvidam Germanis moribus* (scribit *Pauermeister*) *inter Comites & Barones, præter nominis ac ordinis rationem, parum vel nihil interesse arbitrantur.* Inqve eum finem adducit testimonia Scriptorum de Feudis, *Zasii, Schenksi & Rosenthalii.* *Besoldus* adhuc clarius: *Tandem ex moribus nostris Comiti Baro æqviparatur, nullumqve inter eos censetur esse discrimen; nisi qvod Baro non est investitus de Comitatu; qvi tamen aliis in rebus suscipiendis honoribusqve administrandis haudqvaqvam Comite inferior censetur.*

Differt. de Comit. & c. cap. 4 §. 20.

Verum utut isti fere confundant Barones Imperii cum Comitibus, dignitate istis superioribus, attamen alii non solum separant, qvoniam territoria habent minora, & investitura in Comitatus carent, titulo etiam Comitis, (nam hic tituli distingvunt) verum & distingvunt inter illos ipsos. Qvidam sex constituunt eorum genera, varia qvoqve assignantes ipsis nomina. Primos appellant die Freyen/ (i.e. *liberos*) secundos Freyherren/ i.e. *liberos Dominos*, ut Freyherren zu Wallpurg/ zu Aulendorff &c. Tertios Semper-Freyen, i.e. *semper liberos*, qvomodo vocantur qvatuor illi Barones Imperii zu Limpurg/ Duszis/ Weysterburg und Alwalden. Qvartos Herren/ *Dominos, Lords*, ut Herren zu Plerien/ Herren zu Kranichfeld/ &c. Qvintos Edle Herren/ seu *Nobiles Dominos*, ut Comites *Mansfeldiæ* vocantur Edle Herren zu Heldrungen. Sextos tantum appellant Edlen/ *Nobiles*, ut Edle von Overfürst/ pro *Baro de* Overfürst: & aliqvando Edle/ post mentionem Baronatus, ut Evert von Werberge der Edle/ pro Everhardus Baro de Werberg/ ut legitur inter testes diplomatis antiqvi *Magni* Ducis *Brunsvicensis* anno M CCC LX. Alii duo tantum *Baronum* genera constituunt, Freyherren simpliciter dictos volunt esse illos, qvi *Baronias* suas per Feudum tenent. *Semper*-Freyen verò qvi sub se habent Feuda, Baroniæ verò eorum feuda non sunt. *vid. Petr. de Andlo de Imp. R. lib. 2 cap. 12.* Alii deniqve tria constituunt genera: Semper-Freyen/ Freyherren/ & Herren. Sunt autem Semper-Freyen isti qvatuor, *Limburg, Duffis*, &c. Herren/ distincti à Freyen vel Freyherren/ reperiuntur in qvibusdam Imperii Constitutionibus, ubi nominantur Chur-Fürsten/ Fürsten/ Graven/ Freyen und Herren. Video tamen &c.

ap. Pauermeist. de Jurisd. l. 2. c. 10. §. 37.

Videsis Rutger. Ruland. de Commissionib. Part. 2. lib. 3. c. 4. n. 35. Münster. Cosmogr. lib. 3. cap. 20. Besold. Differt. de Comitib. c. 4. §. 19.

&c alios accurate ista examinantes, nullam hic diversorum ordinum admittere distinctionem, & verba illa, Freyen/ Freyherrn/ Edle-Herren/ Edlen/ indifferenter usurpare. *vid. post Paurmeist. Lib.2. cap.19. §. 39. Stephan. de Jurisd. lib.2. part.1 cap.6 §.118. Besold. l.c Sixtin. de Regalibus, I. cap. 4. n.37. Petr. Eritz de Nobil. Civili, ad Conclus. 18.* Observa etiam obiter, non dicere in Germania superiore *Baronem*, nisi cum velint denominare einen Freyherrn/ sed aliis illis nominibus semper denominare; qvanqvam in Germania inferiore verbum Baronis nonnunqvam usurpetur, ut in subscriptione *Philippi Comitis in* Hohenloe/ Germanicè legitur Baron zu Liesfelt/ inter alios ipsius titulos. *Ego Baronum genera nulla esse arbitror,* inqvit Pauermeister §.9. *& qvocunqve nomine Semper* Freyen / Freyherren / Freyen / Edle Herren / *vel singulariter* Herren/ Edle/ *vel* die Edle *appellantur, Nobilitate ac dignitate pares esse. Omnes enim generali vocabulo* Herren *comprehenduntur, ut perpetuo habet Decretorum Comitiorum subscriptio,* von der Graven und Herren wegen/ i.e. *assensu nec non authoritate Comitum ac Baronum.* Ita ut *Barones* Imperii omnes immediatè ad Imperatorem, unius sint ordinis, atqve indifferenter illis nominentur nominibus, excepto titulo *Semper*-Freyen/ ad qvatuor illos tantum pertinente, qvi, ut videtur, hoc nomine non distingvuntur à Baronibus aliis, sed antiqvissimi in eorum ordine esse dicuntur, qvanqvam alii velint originem tituli hujus repetere ab illis verbis solennibus: *Semper ingenuus existat,* vel simil. in antiqvis manumissionibus, ac si inde vocabula relicta fuissent in creatione Baronum antiqva in Imperio. Verum haud fundamentum ejus conjecturæ sufficiens video. Sicuti Herren vulgò appellantur germanicè *Barones*, ita Herrschafften/ *Baronia.*

Decret. Ratisbon. 1603. ap. Pauerm. d.l. § 35.

Goldast. rer. Aleman. tom. 1. fol. 118.

LII. Nominibus *Baronem* in Germania superiore denominantibus, (in *Italia* enim, & sæpe in *Belgio*, ipsam *Baronis* vocem retinent) sic explicatis, jam etiam constat qvid significent. Unde verò Latina vox *Baro*, per Europam dispersa, descendat, & qvid significet, qvæstio est admodum disceptata inter illos qvi ejusmodi litigiis nullius momenti delectantur. Aliqvi derivant à Baronibus *Ciceroni* memoratos, & *Persio*:*

> B[illegible]o *regustatum digito terebrare Salinum*
> *Contentus perages, si vivere cum Jove tendis.*

Ubi vetus Scholiastes *Cornutus* legit *Varo*, aitqve: *Varones dicuntur servi*

Nota. *vide de Baronibus plurima in Glossar. du Fresne*

**Epist. ad Attic. l.9. ep.11. & de Fin. lib.2. Satyra 5. ubi videsis Elium Vinetum.*

servi militum, *qvi utiqve stultissimi sunt*, *servi scil. stultorum.* Et sine dubio æqve apud *Persium* ac *Ciceronem* denotat Baro stupidum vilemqve homuncionem. *Concurritur* (inqvit *Hirtius de bello Alexandrino*, loqvens de violentia *Minutii Silonis*,) *ad Cassium defendendum. Semper enim Barones* (vel *Berones*) *compluresqve evocatos cum telis secum habere consveverat.* Hic *Berones* vel *Barones* videntur esse mercenarii milites; qvare & *Isidorus Origin. lib. 9. cap. de Civibus* ait, *Mercenarii sunt qvi serviunt accepta mercede; Iidem & Barones græco nomine, qvod sint fortes in laboribus.* In vetusto qvodam Glossario Arabico Latino legimus *Barones fortes in laboribus*, unde glossa *Isidori* corrigenda, qvæ habet, *Bargines fortes in bello.* In aliis qvibusdam Glossariis *Baro* vertitur *μισ⊕* *exosus*, & *Barosus fastidiosus*, *sævus.* Qvomodo igitur ab his significationibus derivari possit dignitas de qva loqvimur, non intelligo. Alii deducunt ab Hebræa voce בר *bar*, filius. Illi autem genuinam tradunt radicem, qvi derivant à *Bar*, *Bern*, *vel Bern*, Lingvarum Septentrionalium vocibus, qvæ incursionibus *Gothorum & Vandalorum* &c. factis, per omnem Europam dispersæ sunt, & virum, seu hominem masculini sexus denotat, vel prout homo vulgatissima acceptione marem solummodo nominat, ut illa *Hommes*, *huemini*, *& hombres* pro viro. Qvod *Baro* istud significarit, probant non solummodo Glossaria antiqva, per *ἀνὴρ* interpretantia, sed etiam Piccardorum lingva, & leges nostræ Gallicæ (nam omnes vel plurimas in Europa lingvas assumsisse aliqvas Septentrionalium voces, vel hæc *Baronis* docet, qvæ ferè in omnibus Europæ Rebuspublicis reperitur) ubi *Baron & femme* denotant *virum & fœminam.* In legibus etiam *Salica tit. 33. de via Latina*, *Alemannorum tit. 76. & 95. & Ripuariorum tit. 58. §. 12. Baro vel Barus & fœmina* occurrunt pro viro & muliere. *Si qvis mortt audit Barum aut fœminam*, &c. *si qvis fœminam ingenuam colpo percusserit*, &c. *si Barus fuerit similiter*, & *si qvis, &c. tam Baronem qvam fœminam.* Vox igitur virum significans ad dignitatem tandem restricta est, ut *Dux & Comes* à vulgata significatione ad particularem pervenerunt, & *Miles* sæpe *eqvitem*, nonnunqvam nobilem denotat in Jure Feudali. Hinc *Barones* aliqvando nominantur a Scriptoribus latinis magni officiales seu ministri *Sultani*, in cujus tamen imperio certe titulus iste nulla fuit honoraria dignitas, prout est & diu fuit apud Christianos, ubi qvi *Duces* non erant, nec *Comites*, territoria autem habebant & per

vid. & Alciat. Parerg. 5. cap. 16.

Pithœus in advers. lib. 1. cap. 8. & de regimin. Princip. lib. 3. cap. 20. vide originationem Baronis futilem.

Nota. Baar/ Bahr/ *liberum notare & filium probari dicit ex antiqvo rythmo Dn. Rhetius J. P. lib. 1. tit. 17. §. 16.*

Chronic. Richerspergs. sub ann. 1190. pag. 281.

per *homagium* acqvirebant, seu cum *fierent homines* (prout Phrasis hodienum sonat in Homagiis apud Anglos) vel qvi ab Imperatore accipiebant territoria sua & urbes cum jurisdictione, postmodum Barones appellati sunt. Et qvanqvam vox ista *Baronis* virum denotans admodum sit antiqva, etiam *Barones nostri* in legibus *Longobardorum* dicantur *Regis viri*, attamen videtur connexionem nominis hujus cum feudis, indeqve resultantem dignitatem posterioribus temporibus inolevisse, cum scil. & aliæ dignitates, prout ostensum, feudales factæ sunt. Et ad combinandum vocem *Baronis* cum Germanorum Freyen/Freyherren/dicunt nobis eruditi qvidam, qvod Germanorum lingva antiqva Bar/ denotans virum vel infantem marem rectè vertatur Frey vel Free. Sic *Goldastus* ad *Winsbekium* veterem Germaniæ Poetam, ubi etiam ex *Cicardo* allegat antiqvum authorem Glossarii, cui *Baro* (ut libertatem notat) est *Dominus* vel *Princeps*. Sic tractationem de *Baronis* voce (cui major lux affunderetur ex consideratione ejusdem dignitatis in regionibus aliis) finimus, observantes qvod Græci recentiores in Germaniam scribentes *Baronem* nominent Μπαρῶν, & Baroniam Μπαρωνία more suo *beta* exprimentes per μπ.

lib.1. tit. 13. L.unic.

ad Parenetic.vete Poët.1. pag.414.

Liter.Joachim. Patriarchæ Alex. ap Crus. Turco Græc.l 3.

Præterea Germani dicunt Banner-Herr/vel Panner-Herr/ pro *Barone*, ac si diceres *Dominus vexillifer*, & simil. vel *Banneretta* Vicinitas & nonnunqvam identitas horum nominum ap. Respublicas alias seqvitur suo loco. Id verò non memini occurrere apud Scriptores Germaniæ de hac regione loqventes, qvanqvam mos ibi sit tradere imperiale vexillum in signum constituti Ducis bellici, qvem *Generalem* vocant, ut videre est in literis *Rudolphi II.* ad Imperatorem *Russiæ*, Principem *Moldaviæ*, & Ducem *Zbaraviæ*, qvibus indicat: tradere jussimus *Vexillum nostrum Cæsareum imperiali aqvila insignitum Stanislao Clopitzi, quo secundum morem militarem, quamdiu in servitiis nostris fuerit, utatur*; ad qvæ verba *Goldastus* in margine observat; *mos investiendi Principem Imperii.* Et verum est, traditionem vexilli antiqvam esse ceremoniam investiendi Duces ac Comites Imperii, ut supra ostensum.

Praga 3. Feb. 1594. ap. Gold. Constit. Imp. tom. 3. p 579.

Qvi apud Germanos immediatum gesserunt titulum der Frey-Herren/ (vel Banner/ seu Panner-Herren/) & latinè dicti sunt *Barones*: in Constitutionibus *Longobardicis* vocantur *Valvasores Regis*, & *Val-*

sed & Banneretti memorantur sæp us in legibus Sabaudiæ *editis Augustæ Taurinorum 1588. ubi etiam à Baronibus distingvuntur.*

Valvasores Majores, item *Capitanei*. *In Jure Feudorum* (inqvit *Capiblancus*,) *Baronum nomen non reperitur, sed* Magni Valvasores *vel* Capitanei, *aut* Proceres *nominari solent*. Verum de Valvasoribus & Capitaneis plura §.55.

Proœm. ad Rubric. de Baron. §. 5. & vide Frecc. de Sub. Feud lib. 1. tit. 2.

LIII. Titulis *Ducum* Hertzog/ *Comitum* Grave/ & aliis hinc formatis, *Baronum* etiam sic explicatis, seqvitur nunc vox *Principis*, ein Fürst/ qvam citius tangere non licuit, ob variam ejus acceptionem & usum in Imperio, qvæ vix intelligitur ante cognitionem dignitatum hactenus ostensarum: huic etiam jungimus ingens *Electoris*, Chur-Fürst/ nomen (qvod ut seculare est) tribuitur illis, qvi & alias sunt *Palatini, Duces*, & *Marchiones*, nec non Regi *Bohemiæ*: ideoqve præcedere neqvivit dignitates illas, sed seqvitur. Tanqvam Corollarium verò addimus tandem & alia nomina ex *Longobardorum* consvetudinibus, comprehendentia dignitates feudales varias, ut *Valvasor & Capitaneus*.

Princeps, ein Fürst/ (omittimus autem significationem, qva nunc & Imperatorem ipsum innuit, prout etiam olim apud Romanos veteres, non obstante qvod & tum minores in Republ. ministros denominaverit, ùt freqventer legimus in *Notitia, Cassiodoro, Codice*, & alibi) in Germania tria significat. Primo dignitatem, cui junctum est territorium, denotatqve singulare & distinctum honoris nomen. Secundò tribuitur vox *Principis* in specie ejusmodi personis, qvæ & aliis splendent dignitatibus. Tertiò comprehendit omnes Imperii Status, exceptis urbibus liberis. Sic differt dignitas hoc nomine veniens in *Italia*, de qva capite seqventi, ubi specialis titulus *Principis* in Regno *Neapolitano* explicatur.

Pauermeist. de Jur. lib. 2. c. 10. §. 21. Stephani de Jurisd. l. 2. part. 1. c. 5. §. 22. Goldast. in ordin. præfix. tom. 1. Const. p. 18

Primæ significationis exemplum est *Princeps Anhaltinus*, Fürst von Anhalt/ qvi neqve est Dux, neqve Palatinus, neqve Marchio, neqve Landgravius, neqve Burggravius: hoc solo titulo speciali fulgens. Comites etiam nonnulli per indulgentiam Imperatoris Principes creati sunt, vocanturqve Gefürstete Graven/ seu Comites Principes facti, ut *Hennebergici* præter *Comitem de Arnberg*, qvi Princeps creatus est à *Maximiliano II.* & *Mansfeldium* à *Rudolpho II.* Sic & alii fuerunt Principatus, Fürstenthümer/ ut vocant, in Imperio, ut videre est in titulis Marchionis *Brandenburgici*, ac Ducis *de Mecklenburg* (qvorum alter est *Princeps Rugiæ*, & alter *Princeps Vandalorum*) & aliis. Hic vero non reperio numerum qvaternarium, ut in aliis Imperii dignitatibus.

NOTA.

NOTA.

Henricum I. dicit Sagittarius, primum Principem Anhaltinum fuisse renunciatum anno circiter M CC XVIII. Vid. historiam ejus Anhaltinam. cap. 2.

Initium tituli hujus ad territorium applicati, & elevati ad dignitatem Comitibus Territoriorum proxime superiorem, nullibi apparet. Periti saltem (necabsqve singulari eruditione) rerum Germanicarum existimant titulum derivandum ex consvetudinibus, qvæ in Germania fuerunt ante Romanorum gubernationem. Observant ex *Cæsare*, qvod apud Germanos *in pace nullus erat communis Magistratus; sed* Principes *Regionum atqve pagorum inter suos jus dicebant, controversiasqve minuebant;* & ex *Tacito; eligebantur & Principes, qvi jura per pagos vicosqve reddebant. Centeni singulis ex plebe* Comites *consilium simul & auxilium aderant.* In his locis existimant *Principis* vocabulum traductum esse à Germanorum Fürsten; qvo tempore non tot erant honorum potestatumve distinctiones, qvot nunc. Et intuitu qvod Duces, Hertzoge / majore in dignitate essent, qvam illi *pagorum Principes*, Fürsten / & Comites Territoriorum, Graven / istis minores vel subordinati, inde (ajunt) venit, ut Principis titulus cum additione territorii, Duce Hertzog minor sit, major verò Comite Grave / in Imperio, utut in aliis Europæ locis Ducis titulo sit superior. *Hac una est ratio* (scribit *Cluverus*) *cur bodieqve* Ducis *dignitas in Germania superior sit ordine* Principum; *qvum è diverso aliis in gentibus Europæ*, Principalis *dignitas superet* Ducalem. Iidem Authores originem *Comitum & Ducum* in Imperio ex *Germania* solum petunt, atqve huc trahunt *Cæsaris Tacitiqve* verba, uti supra §. 12. ostensum. Et qvoniam voces hæ, Fürst / Princeps, se invicem exacte interpretantur, & ambæ propriè significant singularem eminentiam, verisimile est, ad minimum videtur, qvod Principis vocabulum Romanum (Germanis applicatum) redditum ein Fürst / qvi titulus ante Romanos à Germanis usurpatus est, idem deinde ipsis significarit, qvod Romanis *Princeps*. Verum certum qvoqve est *Principis* vocem & Romæ fuisse titulum honoris, anteqvam Imperium vel nomen Romanorum innotuit Germanis. Apparet illud ex vocabulis *Princeps Senatus*, *Princeps Juventutis*, omisso qvod Imperatores ipsi sic fuerunt nuncupati. Et declinante Imperio dicebantur *Principes agentium in rebus*, directores primarii curiarum & a-

de bello Gallic. com. 6.

de morib. Germ.

Phil. Cluverius in German. lib. 1. cap. 39. 41.

C. de Princip. ag. in reb. & C. Theodos. eod. tit. lib. 6. tit. 28.

ctionum civilium: locus hujus Principis vocabatur *Principatus honor*, variaqve ad eum pertinebant Privilegia. *v. Panciroll. ad Notitiam utramqve cap. 9. & in Notit Orient. cap. 103.* Qvidam eorum adjuncti summis Provinciarum Præfectis (nam isti in aula sua habebant *Principes* ejusmodi) Provinciarum qvoqve assumebant nomina, qvalis fuit *Princeps Dalmatiarum*, sub Comite ibi gubernante. *Nicephorus Gregoras Hist. Rom. lib. 7. p. 168.* ait, Principis titulum *Constantini M.* ævo datum esse cum territorio: scribit enim hunc Imperatorem creasse *Principem Peloponnesi.* Ὁ δὲ πελοποννησιακὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ πρίγκιπος κεκλήρωται: indeqve apud *Phranzem in Chronic. lib. 1. cap. 4.* occurrit Princeps *Peloponnesi & Achaiæ.* In posterioribus etiam Scriptoribus Græcis leguntur nomina πριγκιπάδες, πριγκίπισσα, πρίγκιπες, πρίγκιποι & πριγκιπάτον pro Principatu. Qvæ testimonia Romana cum fragmentis istis Scriptorum Græcorum satis docent usum tituli hujus, ejusqve originem Romanam esse firmant, indeqve feudalem factum, cum annexum sortiretur territorium, sicut illi *Comitis & Ducis.* Evidens enim est, qvod, moribus Romanis ad Germanos delatis, Princeps & Fürst non solummodo idem significaverint, verum & juxta literam pro eadem habita fuerint. *Tacitum* verò & *Cæsarem* innuere vocem Fürst juxta literam, haud æqve manifestum. *Princeps* enim ipsis esse potuit & alius qvispiam insignis Gubernator præter eum qvem Fürst nominarunt. Ideoqve certissima derivatio fit ex antiqvo Imperio Romano, ubi, nemine dubitante, Principis vocabulum dignitatem denominavit, & è regione probari neqvit, Germanorum Fürst idem denotasse, anteqvam Romanorum huc delatus esset *Princeps.*

Cassiodor. lib. 7. form. 24. Pancir. ad Not. Occid. cap. 64. consule Meursii Glossariũ Græco barb. in πριγγ.

Secunda *Principis* significatio est in titulis Statuum Imperii, qui aliis præditi nominibus, *Principes* etiam vocantur, eoqve vocabulo distingvuntur ab iis qui Principes non sunt hac notione altetutra. Sic vocantur non solummodo *Electores* (qui & aliquando appellantur *Archi-principes*) *Duces* & *Comites* in nominibus suis gerentes additamenta illa Pfaltz/Land/Marck/Burg. Comites deniqve Principes facti; sed & Episcopi, Abbates nonnulli, Præpositi & Abbatissæ, intuitu potestatis suæ secularis. Hoc sensu loqvitur *Linturius** de illis, qui sub *Maximiliano I.* ad Comitia *Wormatiensia*, anno M CCCC XCV. convenerunt. *Principes in propria persona XLV. Comites*

Pauerm. l. 2. c. 10. §. 20. 21. Stephani l. 2. Part. 1. c. 6. §. 20. ad 53. Goldast. Constit. Imper. Tom 3 p. 438. & Tom. 4. Concil. pag. 215. edit. 1618.

* *in Fascic. temp. appendice. A 1495.*

mites vero sine illis qui cum Principibus erant circiter LXVII. qui per se venerant. Sic & alibi. Hinc legimus qvod *Principatus*, Fürstenthum/ Abbatiæ *Lorshemensis* vel *Laurissensis* prope *Heidelbergam*, ab Imper. *Friderico II.* translatus fuerit ad Archiepiscopatum *Moguntinum. Nos considerantes* (inquit Imperator, prout legimus apud *Trithemium in Chron Sponheimense sub an. 1232. & in Append. ad Annal. German. edit. 1624. à Marqvardo Frehero*) *tenuem statum Ecclesiæ Laurissensis ab honore & Principatus processu temporis collabentem, ut non minus Imperio, qvam sibi deficere videatur*, &c. *Cum deliberatione & consilio* Principum *de innata providentia & nostræ gratia Majestatis eundem Principatum Ecclesiæ Laurissensis cum omni honore, Vasallis, Ministerialibus, castris, oppidis, proventibus, juribus & pertinentiis suis, sicut ad nos & Imperium noscitur pertinere, eidem Moguntinæ Ecclesiæ, dicto Moguntino Archiepiscopo* [Siffrido] *& suis Successoribus, Imperiali autorit. te in perpetuum donavimus & concessimus, & nominatum Principem nostrum venerabilem Archiepiscopum Moguntinum præsentibus Principibus solenniter investimus, ut eadem Ecclesia Moguntina, idem Archiepiscopus Moguntinus & Successores ejus à modo Principatum ipsum teneant & possideant, & ad honorum nostrum & Imperii illum foveant & conservent, salvo jure qvod inde debetur Imperio*, &c. Verùm de hoc titulo plura vide postmodum in enumeratione Statuum Imperii, ubi invenies quosdam *Landgravios & Burggravios*, *Comites* item, qvi hoc in sensu minime sunt Principes, & alios quosdam Principes, seu Principibus æquales, qui tamen solummodo dicuntur *Domini*, seu Herren.

Tertiam significationem reperio in qvibusdam expressionibus JCtorum Germanorum, Status Imperii dividentium. Status hi, ajunt, dividuntur in *Electores, Principes, & civitates liberas*. Principum autem vocabulo complectuntur omnes qui votum habent in Imperii Comitiis, præter Electores, qui etiam Principes sunt citra omnem dubitationem, imo Principes maximi. Qui vero illic vota habent, sunt Barones, & superiores Baronibus, vel Domini ipsis pares. Cum vero Principes singuli seu Electores singula habeant vota, Comites & Barones duobus tantum votis gaudent, quæ dividuntur in *Svevicum* & *Wetteraviense*. Hic tamen vocis *Principis* usus reperitur saltem in istis Scriptorum expressionibus, nunquam vero in titulis, nisi illorum qui Comitibus superiores sunt. Comites enim & Barones inscribuntur dem Wohlgebohrnen Herrn/ non Für-

Pauermeist. lib. 2. de Jurisd. cap. 2 §. 21. 22. Math. Stephan. lib. 2. part. 1. cap 6. §. 22. & c.

X 2 sten/

sten / i.e. *admodum generoso Domino*, cum alii præter Imperatorem ad ipsum scribunt: is verò scribit: dem Edlen / unserem und des Reichs lieben getreuen / i. e. *Nobili, dilecto & fideli nostro Imperiique nostri.*

Est præterea & alia Principis notio in Constitutionibus Imperii, multum ab his diversa, ut videmus in illo dum *Carolus V.* dedisset filio suo *Philippo*, tum *Angliæ* Regi *omnes Ducatus, Marchionatus, Principatus, Comitatus, (sic enarrantur) Baronias, aliasque terras XVII. Provinciarum, eorum ipsum constituens *Principem* & Dominum. Sic postmodum Archiducissa ab *Hispaniæ* Rege accipiens Provincias illas, vocatur *Domina* & *Princeps* earum.† Verum stylus fœminæ huic usurpatus ex aliis tantum constitit titulis, scil. Archiducissa, Ducissa, Marchionissa, &c. Observari præterea meretur, qvoad titulum Principis in Germania, illud *Matthiæ Stephani* ex *Speculo Saxonico* desumtum ad lib. 3. tit. 58. seu antiqvis Saxonum legibus. *Inter Status Imperii* (ut loqvitur, de Principibus Imperii juxta tertium divisionis nostræ membrum differens) *post Imperatorem & Regem Romanorum refero Electores tam Ecclesiasticos, quam Seculares, itemque alios Duces, Principes, Marchiones & Comites, qvi realem habent administrationem suorum Ducatum, Principatum* &c. *& propriè dicuntur Principes Imperii. Qui enim administratione destituuntur, & territorium non habent, illi habent qvidem jura Principis personalia, at jura realia, seu territorialia non item. Dici enim de aliqvo reqvirit inesse, & dicuntur ejusmodi Principes absque administratione Domicelli. In Jure Saxonico vocantur* schlechte Fürsten / *item* Fürsten Genossen.

LIV. De magno illo titulo *Electoris*, qvo eminent tres Archiepiscopi *Moguntinus, Trevirensis & Coloniensis*, Rex item *Bohemiæ*, *Palatinus Rheni, Dux Saxoniæ, & Marchio Brandenburgicus*, nihil attinet dicere, satis enim cognitus est ex ipsorum electione qva Imperatorem eligunt, & speciatim ex *Aurea Bulla Caroli IV.* Origo ejus variè traditur: asserentibus eam nonnullis *Gregorio V.* P.M. & *Ottoni III* aliis *Gregorio X.* Prostant etiam hac de re qvæ scripserunt *Baronius, Schardius, Knichen, Onuphrius, Goldastus, Binius, Cubachius,* & alii minorum gentium. Neqve ego hic inqviram. Nam licet vellem, felicior non essem JCtis in Imperio statuentibus, *omnem opinionem qvæ Electorum originem huic vel illi vindicat tempori, conjecturis saltem niti, nullis verò argumentis certis: verum etenim est, nihil

videsis Titular-Buch / & *Nolden. Synopt. Tract. c. 1. §. 61.*

**25. Octob Goldast. Constit. Imp. tom. 1. p. 585.*

†Les Estats, Empires &c. *à Paris 1613 p. 351.*

Lib. 2. de Jurisd. part. 1. c. 7. § 23. vide & lib. 2. Part 2. c. 6 §. 50. ubi etiam habet verba Glossæ Speculi Saxonici teutonicè qua fusiorem explicant.

**Panorm. lib. 2. cap. 6. §. 38. Petr. Erith de Nobilit. ad Consul. 18. lit. A.*

nihil hac in re certius esse, qvam tacito consensu Statuum & Imperii, (postqvam ad Germanos delatum esset) hunc Septemviratum electionis cœpisse, & in tres istos Ecclesiasticos, necnon qvatuor Seculares Principes collatum. Qvando verò istud factum, nullum satis evidenter probat testimonium, qvæstionemqve definit.

NOTA.

Qvæ de Electorum origine, potestate & numero nunc qvoqve tractant Juris Publici apud Germanos Scriptores videre est præprimis in *Cassandri Thucelii Electis Jurispublici curiosis*, inter alia examinatis, an Imperator absqve Statuum in Imperio consensu possit novum creare Electorem, occasione Novemviratus Serenissimæ Domui Luneburgicæ nuper concessi: & narrantis, qvomodo *Bavarus* Anno 1623. d. 25. Febr. loco Palatini in Electorem fuerit creatus. Videl. declaravit in Consessu amplissimo coram Imperatore ejusdem Cancellarius, Palatinum ob rebellionem dignitate Electorali indignum, eiqve alium substituendum: annunciarunt hoc qvidam delegati Bavaro in alio conclavi commoranti, qvi gratias jubens agere Imperatori, & officia qvæqve promittens, accitus est deinde, ac coram Imperatore solito more apparens pileum Electoralem ac pallium à nonnemine ex adstantibus sibi imponi & circumdari passus est, juramentum fidelitatis illico jurans, gladium, qvem Imperator tenuit, vel ejus capulum osculatus est.

LV. Illi duo tituli *Capitanei & Valvasores* succedunt. Capitaneus sumitur vel propriè, vel impropriè. *Propriè* in Feudalibus consvetudinibus *Longobardicis* sumtus, denotat & comprehendit *Comites*, omnesqve Comitibus superiores, qvi feudales suas dignitates derivant immediatè à summa potestate: verba sunt lib. 1. tit. 1. *Dux Marchio & Comes feudum dare possunt, qvi propriè regni vel regis* Capitanei *dicuntur.* Impropriè vox sumta & cum speciali restrictione significat tales qvi non sunt Duces, neqve Marchiones, neqve Comites, & investiuntur vel à potestate summa, vel Duce qvodam, Marchione aut Comite, vel Republica, qvæ habet potentiam per infeudationem investiendi in territorium qvoddam, vel in Feudalem commissionem, vel *qvi de plebe aliqva, vel plebis parte per feudum sunt investiti** Hi etiam sunt *Capitanei*, sed impropriè. Omnes enim qvi nullum ex istis splendidis gerunt titulum, habent tamen territoria, vel mandata immediate à Summo Principe, vel ab illis, majoribus istis

*Feud. lib. 2. tit. 10. & ibid. Cujacius. vid. Hotoman. disp. feudal. cap. 3. Sigon. de regn. Italia lib. 3.

ibid. & lib I. tit. 14. & de Valvasoribus visis Legg. Sabaud. a lib. 5. cap. 4. August. Taurin. 1588.

istis titulis, claris, erant potius ex more Longobardorum *Valvasores Majores*, seu *Valvasores Regis*. Iidemqve erant (si ad minimum immediati ad summum Principem) cum Baronibus Freyherren Imperii. Usitatior alias tum temporis distinctio feudalium dignitatum apud Longobardos erat generaliter in *Capitaneos & Valvasores*, qvorum illi comprehendebant omnes majoribus titulis splendidos, hi omnes territoria & jurisdictionem per feudum absque titulis istis possidentes. Manifestum id est ex *Ottone Frisingensi de rebus gestis Friderici I. lib. 2. cap. 13* Origo vocis *Capitanei* manifesta est, nec significatio abit à litera, sæpe legitur apud *Petrum de Vineis Lib. 6. epist. 22.* cui qvoqve abstractum est *Capetania*. Et sicut *Dux* ac *Comes* feudis connexa facta sunt vocabula, ita & *Capitaneus* in Longobardia. *Valvasor* autem unde derivetur, vel qvid significet, juxta literam non liqvet. Deducunt qvidam a *Valvis*; sed Paronomiæ ejusmodi sæpe sunt frivolæ. Neqve aliam inveni veritati propiorem qvam *Hotomanni*, eumqve seqventium: à *Vassus*, *seu Vasallus*, & *Valvasini*: qvomodo vero hinc formetur, non dicunt: nec operæ pretium est inqvirere largius. De Feudalibus dignitatibus Imperii, earumqve nominibus qvæ aliqvando tantum sunt personalia, hactenus. Nunc progredimur ad *Eqvites percussos*, geschlagene Ritter/ qvæ dignitas merè personalis est.

LVI. *Eques Percussus*, ein geschlagener Ritter / vel Eqves Calcaris fit apud apud illos, sicut & apud nos. Ceremoniæ enim neqve hodie, qvantum novi, sunt aliæ. Ordinarie persona ad istam dignitatem admittenda genua flectit, & blanda percusio Imperatoris, (nam lenis gladii impositio pro verbere potius habenda, qvam pro impositione aut attactu, sicut vulgo loqvuntur; & revera olim percussio erat, ipso verbo geschlagen / id significante) atqve pronunciatio Imperatoris, Eqvitem creat. Aliqvando solitaria pronunciatio absqve ense (ad minimum absque usu ejus in tangendo vel percutiendo) sufficit ad creandum Eqvitem. Sic *Carolus V.* post victoriam a *Friderico* Duce *Saxoniæ* reportatam, multos simul creavit Eqvites, pronuncians solummodo, qvod debeant esse *todos Cavalleros*, i. e. toti seu omnino Eqvites. De hac dignitate (qvæ nunqvam extensa fuit ultra personam creatam) observamus in specie antiqvam Imperii legem definientem, qvi hujus dignitatis possit esse capax, qvæ sint privilegia ejus, origo, ceremoniæ olim usurpatæ, & personæ

Mennen. Delic. eqvest. p. 20.

creantes.

creantes. Nemo fuit hujus dignitatis capax ex Constitutione *Friderici II.* (qvæ etiam adscribitur *Conrado IV.*) nisi qvi ex *Milite* genitus esset, qvod intelligo de *Nobile*, non vero *Eqvite*; Nam *Eqves*, Ritter / & *Miles*, sæpe in jure feudali Imperatorum antiqvo *Nobilem* significat (à Gentleman Edelman /) non vero *Eqvitem percussum*, qvem vocant *Militem factum*, vel *cingulo militari donatum*: Sicut apud nos in *Anglia, qui suscepit ordinem militiæ* est Eqves percussus, eumqve in genere vocamus *Eqvitem à Knight*: utut etiam *Milites* nominentur *Nobiles, Gentlemen*, libere in regno habitantes, *Freeholders in the Country*. Isti vocantur *Knights*, Eqvites seu milites in legibus nostris, qvæ concernunt vel Coronatores, vel Eqvites Parlamenti, qvamvis milites facti non sint. Hinc Nobilitas in Imperio vulgo dicitur die Ritterschafft / ac si diceres *Militia*, utut nemo sit Miles seu Eqves illo sensu, qvalem notat *Eqves auratus*, vel *cingulo Militia donatus*, sed tantum illo, qvo dicitur qvis in *ordinem militarem cooptatus*. Constitutio, de qva loqvimur, est dispensatio concessa cuidam qvi Eqves creatus est, etsi Parentes nobiles non habuit.

Goldast. tom. 3. Constit. p. 398.

Petr. de Vineis lib. 6. ep. 17. Constitutio Fri... de ... de pace tenenda apud Hotomann. de Feud. disp. c. 5.

Notum facimus, inqvit Imperator, *universis, quod A. de N. Majestati nostræ humiliter supplicavit, ut cum fieri velit Miles, & Pater suus Miles non esset, sibi exinde largiri licentiam dignaremur Nos autem ut fidei sua meritum & suorum, per Imperialis gratiæ præmium imperialiter compensemus, supplicationibus ipsius benignius inclinati, de potestatis nostræ plenitudine sibi concedimus potestatem, quod quanquam Pater suus Miles non fuerit, & nostris Constitutionibus caveatur, quod Milites fieri nequeant, qui de genere Militum non nascuntur, ipse tamen de culminis nostri licentia decorari valeat Cingulo Militari; mandantes quatenus nullus sit, qui ipsum super hoc de cætero molestare vel impedire valeat aut præsumat.*

Goldastus vero existimat esse hoc creationem Eqvitis per diploma; titulus namqve ejus est; *De cingulo militari per Principem concedendo.* Adde his, qvod aliqvi adducunt ex Constitutione antiqva in Annalibus *Lovaniensium*, qvod nemini liceat hanc dignitatem assumere, nisi antehac tribus interfuerit expeditionibus bellicis.

Vid. Minnen. Delic. Eqvest. & Lips. Lovan. lib. 3.

LVII. De Privilegiis Eqvitum. Qvoniam antiqvæ leges Imperiales varia privilegia concesserunt his in conficiendo Testamento, immunitatem ab incarceratione &c. (qvæ multi collegerunt JCti, & imprimis *Claudius Coteraus* in Tractatu de Privilegiis militum) qvi revera fuerunt milites, inqve bellum prodierunt, conscripti fuerunt

runt, & sacramento recepti solenniter, ut apparet in *Polybio, Vegetio,* aliisqve *Romanam Militiam* describentibus; qværstio agitata est inter Doctores, num omnia vel aliqva tantummodo privilegia ad Eqvites in Imperio factos pertineant; ad *Equites qvoqve auratos*, (ab aureis calcaribus dictos, qvæ ipsis accingebantur in eorum creatione) qvi nominantur etiam *Milites facti*, vel *in ordinem militarem cooptati?* Si in bello degerent, atqve sic vere milites essent, nullum, ajunt, de hac qvæstione dubitasse; & alii: Milites istos non potuisse ob debita qvædam incarcerari, neqve torturæ subjici. * Verum, qvoniam hæc dignitas non facit ipsos esse ex numero alicujus exercitus, neqve aliqvam bellicam commissionem habet annexam, communissima opinio est, qvod ad ipsos hæc Privilegia non pertineant. *Soli namqve hi qvi pro tutela Rom. Imperii militant, privilegiis Militum digni habentur, alii non habentur*, ait *Zoannettus*. Et *hinc est*, pergit, *qvod a Cæsare creatis militibus auratis, qvos armatæ militiæ non incumbere constat, prærogativa militares eo solo nomine neqvaqvā debentur, secundam veram, communem, & receptissimam Doctorum omnium sententiam*: atq; hunc in finem multa producit testimonia Doctorum. Observari autem hic meretur Privilegium antiqvum omnibus Eqvitibus in Marchionatu *Namurcensi* concessum, videl. qvod ex Eqvitis defuncti bonis cedat Marchioni non aliud qvam *melius mobile, qvod qvidem melius catbelum dicitur*: † ut verba habent in *Philippi Marchionis Namurcensis* statuto ann. MCCXII. sanxit autem id, *consvetudines qvasdam indecentes, qvas contra honorem militarem injuste usurpaverat, iniqvas esse decernens*, ut Privilegium habet.

LVIII. Origo horum Eqvitum non petenda ex veteris Romæ usu, ubi *Eqvestris Ordo*, vel *Ordo Secundus* (ut *Statius* appellat *Epistola ad Sylvar.* 4.) ex Eqvitibus consistebat. * Hi ordinem suum habebant solummodo ex *censu suo Eqvestri*, censorisqve electione vel assensu. Similitudo tamen aliqva est cum Eqvitibus in Imperio & alibi factis, intuitu, qvod sicuti illi ad Senatum pertinebant, tanqvam gradu ab ipso proximi, ita hi *Dominos* respiciunt in Rebusp. aliis. † Verum neqve Censoris electio, neqve *Census Eqvestris* (qvi fuit circiter MMM.XXV. librarum nostrarum) neqve eorum *jus aureorum annulorum* unqvam apud hos fuit Eqvites. Et qvanqvam hic

* *vid. Tiraqvell. de Nobilitate & Petr. Bellugam Spec. Princ. rubric. 20. §. 8. Bald. ad leg. 1. C. tit. qvi bonis cedere poss. sint, & videsis Fr. Zoannet. de Imp. Rom* §. *68 seq. & 77.*

† *ap. Aubertum Miræum in diplom. Belgic. tom. 2. cap. 67.*

* *De militiis vero & militū apud Romanos generibus, præter eos, qvi de ea re volumina scripsere, eaqve satis trita, videsis Ludov. Charondam Pithanon, lib. 1. c. 14.* † *Videsis Bud. ad L. fin. ff. de Senatoribus.*

hic præsertim in *Anglia*, (ut ostendetur deinceps) alibi etiam, à multis seculis sit qvispiam *Census Eqvestris*, attamen plane non respicit illum antiqvæ *Romæ*. Nonnunqvam declinante Imperio integra Corpora vel Societates accipiebant *Eqvestris Ordinis* dignitatem *Romæ* per Imperatoris Rescriptum, ut *Navicularii*, qvod tamen nullatenus congruit cum ceremoniis tradendi eandem dignitatem in Imperio *Francorum*. Neqve potest hæc dignitas originem suam repetere à militibus Imperii antiqvi; utut & isti haberent *cingulum suum & Sacramentum*, nec non *militis* nomen, *Juratus Miles* etiam sæpe occurrat temporis illis, eo sensu qvo nunc *Eqvitem* denotat: nam ista fuerunt omnibus militiam exercentibus communia. *Julianus* in epistola qvadam permittit *Leontio τὴν τῶν ὅπλων χρῆσιν, armorum usum.* Verum hæc militum origo non aliunde qvam à *Germanis* accersenda, eorumqve moribus, ut & aliarum in Septentrione gentium. Solebant enim in publicis conventibus, solenni traditione Lanceæ vel Scuti, ejusmodi conferre dignitatem: idqve fiebat vel à Principe qvodam in Republ., aliqvando à Patre vel Agnato. *Tacitus* testis est. * *Nihil neqve publicæ, neqve privatæ rei nisi armati agunt. Sed arma sumere, non ante cuiqvam moris, qvam Civitas suffecturum probaverit. Tum in ipso Concilio vel Principum aliqvis, vel Pater, vel Propinqvus, scuto frameaqve juvenem ornat. Hæc apud illos toga, hic primus juventæ honos. Ante hoc domus pars videntur; mox Reipublicæ.* Hujus naturæ erat adoptio *per arma*, qva *Theodoricus* Ostro-Gothorum usus est ad *Herulorum Regem*. Illis enim temporibus, uti & posthac, unus Princeps ab alio dignitates recipiebat. Diploma adoptionis hujus adhuc extat.

Per arma fieri posse filium, (ait Theodoricus) *grande inter gentes constat esse præconium. Qvia non est dignus adoptari, nisi qvi fortissimus meretur agnosci. In sobole freqventer fallimur. Ignavi autem esse nesciunt, qvos judicia pepererunt. Hi enim gratiam non de natura, sed de solis meritis habent. Qvam vinculo animi obligantur extranei, & tanta in hoc affectu vis est, ut prius se velint mori, qvam aliqvid asperum patribus videantur infligi. Et ideo more gentium & conditione virili, filium te præsenti munere procreamus, ut competenter per arma nascaris, qvi bellicosus esse dignosceris. Damus qvidem tibi Eqvos, enses, clypeos, & reliqva instrumenta bellorum, sed qvæ sunt omnimodis fortiora, largimur tibi nostra judicia. Summus enim inter gentes esse crederis, qvi Theodorici sententia com-*

C. Theodos. lib. 13. tit. 5. l. 16.

Cod. Gregor. lib. 15. tit. 1.

* in Germania. vid. Avent. annal. Bojor lib. 6. ubi Ludovicum Ducem Bojorum armis militaribus donat Frederico Imper.

Cassiodor. Var. lib. 4. For. 2. & videsis Olaum Magnum Hist. Septent. lib 8. cap. 5. 6. 9. & 10.

probaris. Sume itaqve arma, mihi tibiqve profutura. Ille à te devotionem petit, qvi te magis defensare disponit; probat tuum animum & opus non habebit obseqvium. Adoptat te talis, de cujus gente tu potius formideris. Nota sunt enim Herulis Gothorum, Deo juvante, solatia. Nos arma tibi dedimus: gentes autem olim virtutum pignora praestiterunt. Salutantes proinde gratia competenti, reliqva per illum & illum Legatos nostros patrio sermone mandamus, qvi vobis literas nostras evidenter exponant, & ad confirmandam gratiam, qvae sunt dicenda subjungant.

Sic *Eutbericus* Pater *Athalarici*, Regis Ost-Gothorum *factus est per arma filius* a *Justiniano*, cujus & aliud vide exemplum *in Cassiodoro Var. 8. form. 1. & 9.* Neqve aliud fuit haec *per arma adoptio* qvam publicatio sententiae Principis de persona adoptata, ejusqve solenni confirmatione in filium suum, qvo armis uti posset. Nulla hic autem successionis spes, neqve cognatio aliqva civilis, ut in adoptione Romanorum veterum. Singulare ejus exemplum est in *Procopio* referente, *Cabaden* Persarum Regum a *Justino* seniore per legatos vehementer postulasse, ut adoptaret filium suum *Cosroën*, qvod iste inconsiderate promptus facere volebat; admonitus vero est à Cancellario suo *Proclo*, adoptionem juxta leges Romanas involvere jus successiones; posse igitur illam praejudicare *Justiniano*, qvem *Justino* jam designaverat successorem. Svasit itaq; *Justino*, ut ad satisfaciendum *Cabadis* petitioni, & nec tollendam successionem designatam, respondeat, velle se adoptare filium ejus more apud Barbaros recepto, non vero Romano, ὅτι δὴ (verba sunt *Procopii*, ὡς βαρβάρῳ προσήκει, δηλονότι, οὐ γράμμασιν οἱ βάρβαροι τοὺς παῖδας ποιοῦνται ἀλλ' ὅπλων σκευῇ i. e. *barbarorum more, non scripto, sed gladio.* Haec tamen responsio Persarum Regi (qvi revera jus successionis qvaesivit filio suo in Imperio Romano) potius convitium visa est, qvam satisfaciens declaratio; qvandoqvidem manifestum erat, ex adoptione per arma nullum successionis jus enasci. Neqve aliter accipio Phrasin *à Rege gentis extera arma suscipere* usurpatam *Paulo Wernfredo*, loqventi de *Alboino* filio *Andoini* Regis Longobardorum, accedente ad *Turisendum* & Eqvitis dignitatem petente, aliud significare, qvam *per arma adoptari*. Temporibus enim istis phrases illae & εἰσποιεῖσθαι ὡς βαρβάρῳ προσήκει i. e. *adoptari more barbarorum*, videl. gentium Septentrionalium idem significabant. Ab hoc Septentrionalium more descendit consvetudo faciendi Eqvites in Impe-

Persicorum a pag. 16.

de gest. Longobard. lib. 1. cap. 23. & 24.

Imperio, qvi sub *Carolo M.* & post ipsum non fuerunt alii qvam ex Septentrione orti, aut ipsis post incursiones sæpius factas mixti, ideoqve ipsorum more recepti. Nam gladius accinctus, calcar item & alia his similia, qvæ fecerunt *adoptionem per arma* sæpe adhibita sunt in traditione dignitatis hujus tum in Imperio, tum alibi apud illos qvi ex his orti sunt gentibus. Antiqvissimum ejus exemplum cum additamento honoris in Romano Imperio reperio in subscriptione *Lietberti Episcopi Cameracensis* ad privilegium fundatæ illic Abbatiæ *S. Sepulchri.* Legimus enim hic *Signum Christiani Militis, S. Johannis Militis, S. alterius Johannis militis, Signum Herisberti militis,* & simil. Scriptum vero est ann. MLXIV.

LIX. Verum utut inde sumpta fuerit origo, ubi armorum traditio fuit ceremonia creationis primaria, qvæ postmodum, uti & hodie fieri solet, utplurimum in plagam gladii lenem permutata est, annexo Imperatoris testimonio, solenniqve pronunciatione personam istam pro Eqvite habendam: attamen Ceremoniæ inter hanc originem, & tempora post subsecuta fuerunt variæ. Solennitas accingendi, percussio dorsi, & calcarium induitio, una cum precibus sacris reperiuntur apud scriptores probatos hanc in Imperio dignitatem describentes: nonnunqvam etiam juramentum recitatum, de qvo capite seqvente. *Carolus M.* in Constitutionibus qvas (ejus enim esse existimant) *Frisiæ* Statibus præscripsit, statuit, ut ibi Gubernator existens accincto gladio, & percussa aure personæ creandæ (ut tum mos erat, vel ista edocent, qvod fuerit) creet eqvites, necnon insigne dignitatis istius tradat, cum imperiali corona adpicta. *Statuimus* (verba sunt) *ut si qvis ex ipsis sustentationem habuerint, vel militare voluerint, dicta potestas* (is fuit titulus Gubernatoris, ut *Potesta* in *Italia*) *sicut consvetudinis est, manu colapho, sic milites faciat, eisdemqve firmiter injungendo præcipiat: ut deinceps more militum Sacri Imperii, aut regni Franciæ armati incedant; eo qvod consideramus, si prædicti Frisones secundum staturam Corporis & formam eis à Deo & natura datam sic militaverint, cunctis in orbe terrarum militibus, sua fortitudine, ingenio & audacia (dummodo, ut prædictum est, sint armati) facilè præcellent & prævalebunt. Qui Frisones signum suæ Militiæ à dicta potestate recipere debent, in qvo Corona Imperialis in Signum suæ libertatis à nobis concessæ debeat esse depicta, &c. Datum Romæ in Lateranensi Palatio Anno Dominicæ Incarnationis DCCCII.* In historiis hæc tem-

Hanconius de reb. Fris. & ap. Franc. Mennen. in Delic. Eqvestr. pag. 7. & ap. Favin. in Theat. honoris lib. 3. pag. 529.

tempora seqventibus Eqvitum creatio sæpe occurrit, sed raro alia cum ceremonia, qvam cum accingendi ritu. *Fridericus I. curiam famosissimam & celeberrimam apud Moguntiam edixit, ut Filium suum* (scribit *Arnoldus Lubecensis*) *Henricum Regem Militem declararet, & gladium super femur ejus potentissimum accingeret.* Sic Legati Imperatoris in Oriente ab eodem Imperatore flagitarunt, ut crearet Eqvitem *Fridericum Ducem Sveviæ. In præsentia sua gladio accingi* (verba sunt *Radevici*) *& militem profiteri postulant & impetrant.*

Hist. Slavor. 3. cap. 9.

de gest. Freder. I. lib. 1. c. 6.

——*Ut Princeps puerum, præsentibus illis,*
Accingi gladio Fredericum *rite juberet.*

de vita Ænobarbi lib 6.

inqvit *Guntherus.* His similia reperiuntur in gestis Imperatorum scriptis. Percussio tamen auris vel genarum (ut videtur) communissima fuit ceremonia, innuiturq; percussione gladii, vel hæc ejus in locum, ut videtur, successit. *Johannes* enim de *Beka* Canonicus *Ultrajectensis*, qvi ducentis abhinc annis scripsit, loqvens de suæ ætatis more, ait, qvod utut aliæ solennitates fuerint omissæ, istam tamen fuisse adhibitam. *Pleriqve milites moderno tempore*, ait, *parsimoniis intendentes, omissis sumptuosis solennitatibus, saltem per colaphum, Militarem dignitatem accipiunt. Ideoqve multi regulam ejusdem ordinis ignorantes, debite militare nesciunt.* Deinde recenset antiqvum morem & solennem methodum, qvibus Eqvitatus dignitas fuit tradita *Wilhelmo Hollandiæ Comiti*, cum electus esset in Imperatorem anno MCCLXXII. qvo de mox plura. Ibiqve colaphus inflictus, vel in dorsum plaga. *Sigismundus* vero Imperator creans eqvitem *Signellum* Galliæ nobilem, gladio non solum percussit eum & accinxit, verum & tradidit unum ex Calcaribus suis aureis. Obiter hic observa potentiam creandi eqvitem in alterius Territorio a Principe exercitam; idqve juste, (ut putarunt) *qvia ex Jureconsultorum sententia* (inqvit *du Tillet*) *Eqvites ubiqve, & in Imperio, & in alieno dominatu in-*

Hist. Episcop. Ultraject. p. 65.

Till. de reb. Gall. lib. 2.

Mennen. Delic. eqvistr. pag. 12. videsis Nolden Synopt. Tractat. cap. 2. §. 190.

stitui

NOTA.

Et aliud hujus adoptionis exemplum adducit Mabillon de re diplom. lib. 2. c. 16. §. 4. ex Aimoini lib. 1. cap. 41. apud qvem legimus, *Chlodoveum Magnus ad Alaricum misisse Legatos, ut juxta morem antiqvorum, barbam Chlodovei tangens adoptivus ei fieret Pater.* ubi vide qvæ de barba prima juvenum ponenda hic habet & alibi *Mabillon*, ac hujus loci non sunt

stitui possunt. Verum sæpe etiam Eqvites creati sunt in Imperio diplomate saltem Imperiali. Cum his temporibus (inqvit *Petrus Calefatus* Professor Juris *Pisanus*, libro de *Eqvestri dignit.*) *Ordo Senatorius urbis Romæ non inveniatur, seqvitur ut hodie primum ordinem in Civitatibus (excepta Venetiarum urbe) tenere videatur Eqvestris dignitas, qvam Imperator his verbis, codicillis suis, concedere solet;* Dehinc formula seqvitur.

Te N. Præsenti nostro edicto, & de plenitudine nostræ Cæsareæ potestatis, Militem *sive* Eqvitem auratum *facimus & creamus, ac titulo ac dignitate Militari decoramus, & ad statum & Ordinem militarem assumimus.* Militaris *qvoqve* Cinguli & Baltei *decore, fascibusqve & stemmate* Auratæ Militiæ *insignivimus, & fortitudinis Gladio accingimus, ac aliorum Militum numero & consortio clementer ascribimus & aggregamus, volentes & decernentes qvod deinceps ubiqve locorum & Terrarum pro vero milite habearis & honoreris, posfisqve & debeas pro hujusmodi susceptæ dignitatis ornamento,* Torqvibus, Gladiis, vestibus, phaleris seu eqvorum ornamentis aureis, *cæterisqve omnibus & singulis privilegiis, gratiis, Dignitatibus & franchisiis uti, frui, & gaudere, qvibus viri strenui per nos stricto Ense facti & creati milites utuntur, fruuntur, & gaudent, & etiam admitti, ad qvæ illi admittuntur, qvomodo libet de Consvetutine vel de Jure.*

Nonnunqvam traditio scuti & impositio galeæ olim his accedebant ceremoniis, ut *Goldastus* observat ad Poemata qvædam Germanica vetusta. *Nobilium qvondam filii* (inqvit) *appensione scuti, Galeæ impositione, & accinctione ensis in eqvestrem dignitatem lecti.* Has ceremonias ipsi perfecerunt Imperatores (ut plurimum) cum subditos suos crearent eqvites: Episcopi vero perfecerunt easdem, cum Imperatores hanc reciperent dignitatem. *Henricus III. per concessionem Archiepiscopi Bremensis, primum se arma bellica succinxit Goslariæ. Hotomanni* observatio eodem spectat; *Dandæ militiæ ritus feudistico qvidem instituto hic fuit, ut siqvidem Imperator in militarem ordinem cooptandus esset, tum Episcopi aliqvot solenni precatione adhibita, cingulum et cum gladio apponerent, sin autem alius, ipse Imperator.* *ad Winsbek Poet. German. p. 402.* *Lamb. Shafneburg in Chron.* *Dispur. de feud. cap. 5.*

LX. Exemplum Imperatoris ad hanc dignitatem recepti maxime memorandum est *Wilbelmi Comitis Hollandiæ, Anti-Cæsaris* contra *Conradum IV.* electi.

Regula Militaris Ordinis præscripta VVillielmo, cum in Regem Romanorum eligeretur à Principibus Imperii in Comitiis Coloniensibus, An. Domini. MCCXLVII.

Goldast. Constit. tom. 3. pag. 400. Meminere hujusce formulæ Snous Histor. Batav. lib 7. Dempsterus l 3. de juramento cap. 19. Mennius in Deliciis eqvestrib. pag. 8. & vide potissimum Johann de Beka in Episcop. Ultraject. pag. 65. ubi de Ottone III. Episcopo agit.

Q*Voniam* Wilhelmus, *designatus Romanorum Rex, adolescens est* Armiger, *visum nobis est, ut cum festinatione præparentur omnia, qvæcunqve sunt necessaria, ut secundum ritum Christicolarum Imperatorum miles fieret, anteqvam Aqvisgrani diadema Regni susciperet, & ut secundum Christianam institutionem* Miles *effectus, & Regulam Militaris Ordinis professus, ex eo disceret, cujusmodi jugum in ordine suo susceperit, & qvale votum in processione sua Regulæ emiserit. Itaqve ex consensu nostro, præparatus in Ecclesia* Coloniensi *omnibus, post Evangelium solemnis Missæ, prædictus* Wilhelmus *Armiger coram Cardinale Apostolicæ sedis Legato productus est per Regem Bohemiæ, dicentem in hunc modum: Vestræ* Reverentiæ, Pater almiflue, præsentamus hunc electum Armigerum, devotissime supplicantes, ut vestra paternitas votivam ejus professionem suscipiat, qvo Militari nostro Collegio dignè ascribi possit. *Dominus autem Cardinalis in Pontificalibus assistens ornamentis, eidem Armigero dixit secundum Etymologiam ejusdem nominis, qvod est Miles:* Oportet, *ait*, unumqvemqve militare volentem, esse magnanimum, ingenuum, largifluum, egregium & strenuum: Magnanimum qvidem in adversitate, ingenuum in consangvinitate, largifluum in honestate, egregium in Curialitate, & strenuum in virili probitate. Sed anteqvam votum tuæ professionis facias, cum matura deliberatione jugum Regulæ prius audias.

Ista itaqve *Regula est Militaris Ordinis.* Inprimis cum devota recordatione Dominicæ Passionis Missam qvotidie audire; pro fide Catholica corpus audacter exponere, sanctam Ecclesiam cum ministris ejus à qvibuscunqve grassatoribus liberare; viduas, pupillos ac orphanos in eorum necessitate protegere; injusta bella vitare; iniqva stipendia renuere; pro liberatione cujuslibet innocentis duellum inire; Imperatori Romanorum, seu ejus patricio reverenter in temporalibus obedire; Rempublicam illibatam in vigore suo permittere; bona feudalia Regni vel Imperii neqvaqvam alienare, ac irreprehensibiliter apud Deum & homines in hoc mundo vivere. Hæc Statuta Militaris regulæ si devotè custodieris, & pro virili diligenter adimpleveris, scias, temporalem te honorem in terris, & post hanc vitam reqviem æternam in cœlis mereri,

Quo-

Quibus expletis, Dominus Cardinalis conjunctas manus ejusdem Tyronis clausit in Missali, supra lectum Evangelium ita dicens: Vis ergò Militarem Ordinem in Nomine Domini devotè suscipere, & Regulam tibi verbotenus explicatam, qvantum potes, perficere? *Cui respondet Armiger*, volo. *Et tunc Dominus Cardinalis subseqventem professionem Armigero dedit, qvam idem Armiger palam omnibus in hunc modum legit.* Ego Wilhelmus Comes Hollandiæ, militiæ Princeps, Sacriqve Imperii Vasallus liber, jurando profiteor regulæ militaris observantiam, in præsentia Domini mei Petri, ad Velum Aureum Diaconi Cardinalis, & Apostolicæ sedis Legati, per hoc sacro sanctum Evangelium, qvod manu tango. *Cui Cardinalis:* Hæc devota professio peccatorum tuorum sit vera remissio, Amen. *Istis itaqve dictis, Rex Bohemiæ ictum impegit in collum Tyronis, ita dicens:* Ad honorem Dei omnipotentis, te Militem ordino, ac in nostrum Collegium gratanter accipio. Sed memento, qvoniam Servator mundi, coram Anna Pontifice pro te colophisatus, & illusus coram Pilato Præside, & flagellis cæsus, ac spinis coronatus, coram Herode rege chlamide vestitus & derisus, & coram omni populo nudus & vulneratus, in cruce suspensus est, cujus opprobria meminisse te svadeo, cujus crucem acceptare te consulo, cujus etiam mortem ulcisci te moneo.

Quibus ita solenniter adimpletis, novus Tyro post dictam Missam cum stridentibus buccinis, perstrepentibus tympanis, & tinnientibus cymbalis contra filium Regis Bohemiæ tribus vicibus concurrit in bastiludio, & exinde cum gladiis entitentibus, dimicationis tyrocinium fecit.

Erant autem ei eadem sua electione & Curia Præsentes:

Petrus *Caputii, Cardinalis Legatusqve sedis Apostolicæ.*
Rex Bohemiæ *cum filiis suis.*
Arnoldus *de* Isenborch, *Archiepiscopus Trevirensis.*
Conradus *de* Hoystaden, *Archiepiscopus Coloniensis.*
Gerhardus, *Archiepiscopus Moguntinensis.*
Heinricus *de* Geldria, *Electus Leodiensis.*
Otto *de* Hollandia, *Episcopus Trajectensis. Cum novem aliis Archiepiscopis & Episcopis.*
Marchio Brandenburgensis, *cum pluribus Ducibus & Marchionibus & Vasallis Imperii.*

Sic aliqvando ante coronationem, aliqvando post eam Imperatores, sicuti & Reges alii hanc assumserunt dignitatem, unde liqvet qvanti æstimaverint eam. Et *ad notitiam vestram perducimus*

(in-

Goldast. eodem tom. pag. 405.

(inqvit *Conradus* Rex *Romanorum*, in Edicto de tempore creationis suæ, vel receptionis in Eqvestrem ordinem, ad *Panormitanos*) *qvod licet ex generositate sanguinis, qvâ nos à primus componentibus natura decoravit, & ex dignitatis officio, qvâ duorum Regnorum Nos in solio gratia divina præfecit, nobis militaris honoris auspicia non deessent; qvia tamen Militiæ Cingulum, qvod reverenda sancivit antiqvitas, nondum Serenitas nostra susceperat, die præsentis mensis Augusti, cum solennitate tyrocinii, latus nostrum elegimus decorandum, ut ex hoc ætatis nostræ victoriosa floriditas signa majoris strenuitatis indueret, & originalis nobilitatis gratiam renovaret nova militiæ claritudo. Qva etiam die, ut honoris nostri solenniæ dignis militantium studiorum titulis ornaremus, præter celebrata magnificæ festivitatis, qva tanti boni jucunditas, & personæ nostræ magnificentia reqvirebat, ad locum victoriosi exercitus nostri castra perduximus, & abunde sub felicitatis futuræ præsagio, pace data, plane fidelibus contra hostes nostros continuatu gressibus procedamus.* Et circa magnam æstimationem huius dignitatis in Imperio observo verba *Giovanni Selini*, citata ab *Alfonso Ciearelli* in historia *di casa Monaldesca. Conradus Imperator decoravit illustrissimam domum de Monaldis aurea Eqvestri dignitate, qva summa omnium dignitatum est in Imperiali Palatio, & vocavit eam collateralem Imperii.*

LXI. Est etiam *in Pontificali Romano* forma creandi Eqvitis ejusmodi.

De Benedictione novi Militis.

Miles creari & benedici potest qvacunqve die, loco, & hora; sed si inter Missarum solennia creandus est, Pontifex in eo habitu, in qvo Missam celebravit, aut illi interfuit, in faldistorio ante medium Altaris stans, vel sedens, prout convenit, finita Missa id peragit. Si autem extra divina, in stola supra Rochetum, vel si sit regularis, supra superpelliceum id facit. Et primo Ensem, qvem aliqvis coram eo genuflexus evaginatum tenet, stans, detecto capite, benedicit, si non sit benedictus, dicens:

Vers. *Adjutorium nostrum in Nomine Domini.*

Resp. *Qvi fecit Cœlum & Terram.*

Vers. *Domine, exaudi orationem meam.*

Resp. *Et clamor meus ad te veniat.*

Vers. *Dominus vobiscum.*

Resp. *Et cum Spiritu tuo.*

Ore-

Oremus.

EXaudi, qvæsumus Domine, preces nostras, & hunc Ensem, quo hic famulus tuus circumcingi desiderat, Majestatis tuæ dextra dignare bene✝dicere, qvatenus esse possit Defensor Ecclesiarum, viduarum, orphanorum, omniumqve Deo servientium contra sævitiam Paganorum, atqve Hæreticorum, aliisqve sibi insidiantibus sit terror & formido. Per Christum Dominum nostrum.

Resp. *Amen.*

Oremus.

BEne✝dic, Domine Sancte, Pater Omnipotens, æterne Deus, per invocationem sancti Nominis tui, & per adventum Jesu Christi filii tui Domini nostri, & per donum Sancti Spiritus paracleti, hunc Ensem, ut hic famulus tuus, qvi hodierna die eo tua pietate præcingitur, visibiles inimicos conculcet, victoriaqve per omnia potitus semper maneat illæsus. Per Christum Dominum nostrum.

Resp. *Amen.*

Deinde dicit stans, ut prius.

Benedictus Dominus Deus meus, qvi docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.

Misericordia mea, & refugium meum; Susceptor meus, & liberator meus.

Protector meus, & in ipso speravi: qvi subdit populum meum sub me.

Gloria Patri, & Filio, & Spiritui Sancto.

Sicut erat in Principio, & nunc & Semper, & in secula seculorum, Amen.

Vers. *Salvum fac servum tuum Domine.*

Resp. *Deus meus sperantem in te.*

Vers. *Esto ei Domine turris fortitudinis.*

Resp. *A facie inimici.*

Vers. *Domine exaudi orationem meam.*

Resp. *Et clamor meus ad te veniat.*

Vers. *Dominus Vobiscum.*

Resp. *Et cum Spiritu suo.*

Oremus.

DOmine Sancte, Pater Omnipotens, æterne Deus, qvi cuncta solus ordinas, & recte disponis, qvi ad coërcendam malitiam reproborum, & tuendam justitiam, usum Gladii in terris hominibus tua salubri dispositione promisisti, & MilitaremOrdinem *ad populi protectionem institui voluisti, qviqve per beatum Johannem Militibus ad se in deserto venientibus ut neminem concuterent, sed propriis contenti essent stipendiis, dici fecisti. Clementiam tuam, Domine, suppliciter exoramus, ut sicut* David *puero tuo* Goliam *superandi largitus es facultatem,* & Judam *Macchabæum de feritate gentium nomen tuum non invocantium triumphare fecisti, ita & huic famulo tuo, qvi noviter jugo Militiæ colla supponit, pietate cœlesti vires & audaciam ad fidei & justitiæ defensionem tribuas; & præstes ei fidei, spei, & charitatis augmentum; & da tui timorem pariter & amorem, humilitatem, perseverantiam, obedientiam, & patientiam bonam, & cuncta in eo recte disponas; ut neminem cum Gladio isto, vel alio, injuste lædat, & omnia cum eo justa & recta defendat; & sicut ipse de minori gradu ad novum Militiæ promovetur honorem, ita veterem hominem deponens cum actibus suis, novum induat hominem; ut te timeat, & recte colat, perfidorum consortia vitet, & suam in proximum charitatem extendat, Præposito tuo in omnibus rectè obediat, & suum in cunctis juste officium exeqvatur. Per Christum Dominum nostrum.*

Resp. *Amen.*

Tunc *Ensem* aqva benedicta aspergit. Si autem Ensis sit prius benedictus, omnia prædicta omittuntur. Posthæc Pontifex sedens, accepta mitra, dat Ensem nudum novo Militi ante se genu flexo in manum dextram, dicens:

Accipe Gladium istum in nomine Pa†tris, & Fi†lii, & Spiritus † Sancti, & utaris eo ad defensionem tuam, ac sanctæ Dei Ecclesiæ, & ad confusionem inimicorum crucis Christi, ac fidei Christianæ; & qvantum humana fragilitas permiserit, cum eo neminem injuste lædas, qvod ipse præstare dignetur, qvi cum Patre & Spiritu Sancto vivit & regnat Deus, per omnia secula seculorum.

Resp. *Amen.*

Dein-

Deinde Ensis in vaginam reponitur, & Pontifex cingit Militem novum ensem, dicens:

Accingere Gladio tuo super femur tuum potentissime, & attende, quod Sancti non in Gladio, sed per fidem vicerunt Regna.

Ense igitur accinctus Miles novus surgit, & ensem de vagina educit, & evaginatum ter viriliter vibrat, & super brachium sinistrum tergit, & in vaginam reponit.

Tunc Pontifex dat novo Militi osculum pacis, dicens: *Pax Tecum.* Et iterum ensem evaginatum in dexteram accipiens, Militem novum ante se genuflexum cum ipso ense evaginato ter super scapulas leviter percutit, interim semel tantum dicens:

Esto Miles pacificus, strenuus, fidelis, & Deo devotus.

Deinde reposito ense in vaginam, Pontifex manu dextera dat novo Militi leniter alapam, dicens:

Exciteris à somno malitiæ, & vigila in fide Christi, & fama laudabili.

Et Milites astantes, imponunt novo Militi calcaria; & Pontifex sedens cum mitra, dicit *Antiphonam.*

Speciosus forma præ filiis hominum, accingere Gladio tuo super femur tuum potentissime.

Surgit Pontifex, & versus ad novum Militem, stans, & detecto capite, dicit:

Vers. *Dominus vobiscum.*

Resp. *Et cum Spiritu tuo.*

Oremus.

Omnipotens sempiterne Deus, super hunc famulum tuum, qui hoc eminenti mucrone circumcingi desiderat, gratiam tuæ bene†dictionis infunde, & eum dextera tua virtute fretum fac contra cuncta adversantia cœlestibus armari præsidiis, quo nullis in hoc seculo tempestatibus bellorum turbetur. Per Christum Dominum nostrum.

Resp. *Amen.*

His dictis, novus Miles osculatur manum Pontificis, & depositis Ense, & Calcaribus, vadit in pace.

Verum hæc benedictionis formula, ajunt, pertinet saltim ad Eqvites à Pontifice creandos, vel ab ipso derivantes potestatem suam, *Gregor. Lopez. ad lib.14.tit. 21.partid. 2.c.*

Et videsis Greg. p. 7. lib. 9. post epist. 3. am, minime autem à Principibus laicis creatos. Vide supra creationem Eqvitis *S Petri* §. 27. ubi de Ducibus. Est etiam in antiqvo *ordine* Romano, Ordo ad armandum Ecclesiæ defensorem, vel alium *militem*, valde diversus ab hac Pontificalis Romani formula.

NOTA.

Non Indignetur Nobilis Lector, qvod in hac materia *percussionis* vocabulo usi fuerimus: non aliud permittebat Tractationis indoles. Lusimus nuper *(Anno 1694)* verbo isto, cum in Serenissimi Electoris Brandenburgici *Friderici III.* Pacifici præsentia, Frater ipsius *Carolus Philippus* adoptaret in ordinem militarem S. Johannis Baptistæ Fratrem minimum, nec non duo Fratres alii spectatores adessent serenissima fronte.

Indulta Fratris Frater dat verbera Fratri,
Applaudunt Fratres, omina læta! duo.

Plura autem de hac creatione moderna si vis cognoscere, lege *Beemannum*, Ordinem istum post alios peculiari libro describentem. Possent qvidem hic ex singulari *stabilimento* Ordinis addi preces, qvas adhibere solemus in creatione Eqvitum, sed qvoniam certæ non sunt, nec aliud à Deo postulant, qvam conservationem Ecclesiæ, pietatem, & fortitudinem creandorum, hic omittere eas visum est.

LXII. Personæ hanc dignitatem conferentes agnoscuntur ex ceremoniis hactenus descriptis. Mox qvoqve ea de re plura seqventur, ubi agemus de subordinatis in Imperio Principibus, qvi dignitates conferre qveunt. Hic solummodo addam (ut hic legatur cum aliis Jurisconsultorum dictis obvius) Nicolai Uptoni Jurisconsulti Anglicani (qvi vixit sub *Henrico* nostro VI.) verba, sub titulo: *Qvi possunt creare milites. Non existentes Milites* (inqvit Uptonus) *aliqvando milites faciunt & creant, qvales sunt Papa & Magni Barones, non Milites. Sed ille Miles qvi creatur per Dominum Papam debet degradari si militaverit contra Ecclesiam, ut* in L. 1. C. *de obseqviis. Et in necessitate Scutiferi & Sacerdotes, qvi tamen sunt milites inermis militiæ notatur* C. de Eqvestribus dignitatibus L. 1. *Sed certe scias, qvod tales qvi sunt Milites, & à non militibus creantur vel necessitate, vel Consvetudine, qvæ habent vim legis, ut* ff. de Legibus L. 1. de qvibus, *ubi ista materia tractatur per Doctores, & specialiter per Dominum Bartholum in fine cujusdam repetitionis, qvam facit in dicta lege* de qvibus. *Necessitate, ut forte qvotidie videmus qvod unus miles facit alium militem.*

De re militar. MS. lib. 1. cap. 2 videsis Philoth. Achillin. Som. Viridarii lib. 1. cap. 123. Petro Bellug. in Spec. Princip. Rub. 20. §. 4.

forte aliqvis volens esse miles apud sanctum sepulchrum Domini nostri Jesu Christi, non reperiens ibi aliqvem Militem, potest Sacerdotem reqvirere ut ipsum ordinet, ut est multotiens visum, qvod verum est tàm de necessitate, qvàm de consvetudine, ut in dicta lege, de qvibus per Doctores. Et ut dictum est, si Sacerdos ibi non fuerit, potest ille ordinandus reqvirere aliqvem Scutiferum volentem ut ipsum ordinet. Multi dicunt tamen qvod reqviritur, qvod talis scutifer ordinans sit in actibus bellicis & armis antea notabiliter approbatus, & tunc sufficit. Ex qvibus jam insurgit qvæstio: Numqvid non ordinatus possit alium ordinare? & qvod non sic, probatur per naturam tituli extra de Clerico non ordinato ministrante. *Ad qvod respondit Bernardus ibidem* in c.1.*allegans pro se necessitatem ut ibi, cum qvo concordat Heinricus de Bowycho* in c.accedens extra, de Purgatione canonica. *Sed tu dic breviter, qvod officium militare officium est oneris & non honoris, maxime ut dicam infra ordine suo; qvia miles est servus Reipublicæ, ut patet in* L.milites C.Locati, *& per naturas titulorum* ff. de re militari, & C. lib.XII de Testamento militari C.ff. & Inst. *ubi supra patet, qvod dictum officium militare est onerosum, qvamvis fuerit in multis privilegiatum, ut ibi. Et contraria sunt vera in illis Ordinibus per qvorum collationem imprimitur character in animam ordinati. In creatione militis nullus imprimitur character. Qvare voco illud officium militare proprie & non ordinem, ut inferius dicam. Creantur autem milites, ut dixi, per non milites Consvetudine vel Statuto. Ut forte est consvetudo vel Statutum in civitate Jerosolima, qvod hostiarius sive custos officii hostii sancti sepulchri solus creabat milites ibi creandos. Scutifer ibi hostiarius vel custos, qvi de consvetudine vel Statuto, ut prædixi, habet exercere ea, qvæ pertinent ad suum officium, & sic de facto creati. Pro istis est Dominus Bartholus in* L.omnem ff. de Legibus. *Et sic habes qvales possunt creare milites.* At hic confundit, ut videtur, Eqvitem S.Sepulchri (qvi potius vulgo habetur pro Eqvite regulari) cum Eqvite calcaris, seu Eqvite percusso. Hic annotamus factum Domini *Wilhelmi de Badensel*, Eqvitis Germani, qvi anno M CCC XXXVI. in peregrinatione ad terram sanctam, duos fecit Eqvites ad Sepulchrum, accingendo ipsis gladios. Verum num intelligat Eqvites calcaris, (nam ipse recenset) vel illos in specie, qvi sunt Eqvites S Sepulcri, minime scio. *Supra Sepulchrum Christi* (verba ejus sunt) *pulchram feci de Resurrectione Domini Missam celebrari, & aliqvi de meis sociis corpus Christi devotè susceperunt. Post Missam feci duos Milites Nobiles supra sepulchrum Gla-*

Gvil. de Badensel. Hodeporico in Terram Sanctam.

dios accingendo, & alia observando, quæ in professione Militaris Ordinis fieri consueverunt. Qvod Civilistæ qvidam dicunt, Doctores regentes seu profitentes spatio X annorum fieri Eqvites, rejicimus. Nam revera Eqvestris hæc dignitas acqviritur solummodo ex creatione ad arma respiciente. Et qvanqvam etiam togati donati ea fuerunt, attamen *Militis*, Ritter/ titulus, vel similis, cum gladio vel calcaribus, vel aliis ejusmodi rebus, arma vel militare servitium denotantibus, ostendit re ipsa titulum primariò pertinere ad sagam, juxta illud nostri *Dan. Lidgat.**

Nicol. Upton MS de officio militari lib. 1. cap. 3 & Bartol. citat. ad C de Profess. in urbe Constantin. l. unic.

**MS de Eqvo, ovo & ansere.*

> Eqves ab Eqvo *is said of very right,*
> *And* Chevalier *is said of Chevalrie,*
> *In which a* Rider *called is a* Knight,
> *Arragoners done also specifi.;*
> Caballiero *through all that partie*
> *Is name of Worship, & so took his ginning*
> *Of sports of G'ld, & chiefly* Riding.

Sunt etiam in territoriis, ad qvæ hujus capitis dignitates pertinent, qvidam speciales Eqvitum Ordines, ut ille *Annunciationis*, institutus ab Anna Comitissa *Sabaudiæ* Anno MCCCCIX. *Sangvinis Salvatoris Mantuæ*, cœptus à *Vincentio Gonzaga* ibidem Duce, anno MDCVIII. & describuntur sat diligenter à baliis huc intentis, illic Lector qværat, hic enim abstinemus ab illis recensendis.

LXIII. Sicuti per accincturam gladii (qvæ fuit præcipua in creandis Eqvitibus ceremonia) Eqvites facti sunt, & per colaphum, ut in exemplis supra adductis cernitur, ita & alia dignitas per gladii solius traditionem, junctam percussioni auris vel genarum, fuit collata, deditqve libertatem gestandi gladium, & arma alia, in satellitio eqvitis, eines geschlagenen Ritters/ non tamen eodem more accinctum gestarunt gladium hunc, qvo Eqvites. His solennibus ceremoniis decorati, & libertate gestandi arma in satellitio Eqvitis præditi, vocabantur *Armigeri*, Schild-Knaben oder Waffeners. Non enim alii cuipiam licebat gestare arma temporibus illis antiqvis, absqve speciali indultu Imperatoris, utut libertas gerendi ea, seu Wehrhaffte machen/ (ut vocant) his temporibus omnibus in Imperio subditis communicetur. Goldastus locutus de moribus antiqvis recipiendi Nobilium filios ad Eqvitis dignitatem, addit, *Ministri illis adjuncti alapa & gladio in jus arma ferendi. Nec erat cuivis licitum arma por-*

videsis Feud. lib. 2. tit. 27. § 5.

Gold. ad Winsbek. p. 402.

portare. Audi etiam illud *Noldeni: Notanda est differentia, qvæ antiqvitus in Westphalia observabatur inter Nobiles, ut ex antiqvis instrumentis apparet, hoc modo:* Wir Johann von F. Ritter, und Heinrich der Knape/&c. *Qui enim reipsa dignitatem Eqvitis Aurati legitime adeptus erat,* der zum Ritter geschlagen war/ *vocabatur eo nomine* Ritter. *Qvi verò vir armipotens erat, qvem nos* Rittermäßig *nominamus, vocabatur Armiger,* ein Wapeuer. Juniores verò, die Jungen Gesellen/ *nominati sunt* Knapen. Hic etiam adducit subscriptiones qvasdam olim in Imperio usurpatas cum additamento *Armiger,* ut *Joannes Morsaim, & Henricus Bock Armigeri.* Observa etiam hoc nomen attributum *Wilhelmo Comiti Hollandiæ,* electoqve Imperatori, anteqvam Eqves creatus esset, supr. §.59.

Hodie verò (indeqve ab annis aliqvam multis) existimo titulum Armigeri in Imperio evanuisse. Adduxi ego saltem, tum qvoniam respicit Eqvitem, einen geschlagenen Ritter/ tum qvoniam idem remanet in aliis Rebuspubl., de qvibus suo loco. *Armiger* & *Scutarius* (unde *Escuyer* Gallorum, & nostrum *Esqvire*) freqventer obvia sunt in monumentis Imperii antiqvi. Speciatim in *Ammiano Marcellino,* & *Notitia. Pasqvierius* etiam invenit Nobilium & Eqvitum, *Esqvires* & *Gentlemen* apud Gentiles, *Scutarios* vero in *Marcellino.* vide ejus *Recherche de la France, livre 2. cap. 15.*

Nolden. de Stat. Nobil. c.6. §.72. videsis Besold. de Ordin. Eqvestr. §.3. & qvod notat Hotomannus Disp. Feudal. cap.5. è Speculo Saxonico de Scutis.

LXIV. Sicuti hi tituli hactenus pertractati proveniunt à summa in Imperio potestate, ad eamqve pertinent, vel prout est in Imperatore, vel prout Papa eam sibi vendicat: ita & Principes qvidam magni intra Imperatoris territorium (qvi utut Imperialem vel Regiam exerceant potestatem, & sunt *supremi Domini in terra sua,* vel *Imperatores in Patria sua,* qvos titulos duos dederunt *Lotharingiæ* Duci,* feudatarii tamen sunt, & subordinati) concesserunt ejusmodi titulos, aliiqve sub ipsis tenuerunt. Huc pertinet diploma *Maximiliani* Regis Romanorum sub *Friderico III.* creantis *Carolum Comitem de Chymay* Principem ejusdem nominis, una cum hæredibus utriusqve sexus. †

De Gentilibus præter ea quæ magis obvia ap. Scriptores habentur, vidisis qvæ habet Marcq. Velserus rerum Augustanarum Vindelic. lib. 8

MAXIMILIANUS, *Divina favente clementia, Romanorum Rex, ac Hungariæ, Dalmatiæ, Croatiæ, &c. Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Lotharingiæ, Brabantiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ, Lymburgi, Luxenburgi, & Gheldriæ, Comes Flandriæ, Haspurgi, Tirolis, Ferretis, Kiburgis, Arthe-*

*Francisc. de Rosiers in *Diplom. & Stemm. Lotharing p.17.*

† *J. Schobier, en la Genealogie de la Maison de Croy, pag. 59.*

Arthesiæ & Burgundiæ, Palatinus Hannoniæ, Hollandiæ, Zelandiæ, Namurci, & Zutphaniæ: Marggravius Sacri Romani Imperii, & Burgoviæ; Landgravius Alsatiæ: Dominus Frisiæ, Marchæ Sclavonicæ, Portus Naonis, Salinarum, & Mechliniæ, &c. Nobili Carolo Comiti de Chimay, *ex illustribus de* Croy *descendentibus ex vera & legitima progenie seu origine Regum Hungariæ, nostro & Imperii Sacri dilecto, gratiam Regiam, & omne bonum. Illustris, fidelis, dilecte; Etsi Regalis sublimitas, nec non ejus circumspecta benignitas universorum exaltationi studiosè consueverit intendere, & ea, quæ Reipublicæ conducibilia esse crediderit, perpendere, ad illorum tamen sublimationem procurandam proniori & singulari quodam fervore inclinatur uberius, quos firma constantia & inseparata fidei diuturnitas, evidentibus testimoniis in conspectu Regiæ Majestatis non mediocriter commendant. Sanè consideratis multiplicibus & studiosis tuis, & progenitorum tuorum obsequiis, & nobilium tuarum virtutum industriis, quibus tu & progenitores tui solida & integra probitate, cura pervigili, nobis & Sacro Imperio Romano indefessè claruisse, & complacuisse dinoscuntur, & in antea ferventius clarere & complacere poteris & debes, quanto majoribus honorum prærogativis, larga nostra manu Regali, te senties frugalius refectum atque consolatum. Ideoque Regalis nostræ Majestatis oculos singulari quadam ferventia, in te gratiosius dirigentes, Te, tuosque utriusque sexus hæredes, ac eorundem successores legitimos, qui de lumbis tuis aut suis descenderunt, vel imposterum descendent in veros* Principes illustres Principatus de Chimay, *Principum Sacri Imperii ad hoc accedente consilio, animo deliberato, auctoritate nostra Regali, motu proprio, & ex certa scientia, ac de plenitudine potestatis, in nomine Domini Salvatoris nostri, à quo omnis honor & potestas prodire dinoscitur, elevavimus, ereximus, sublimavimus, atque creavimus, prout elevamus, erigimus, sublevamus, & creamus, autoritate & potestate prædictis decernentes, & hoc Regali nostro edicto, quod tu & heredes tui eorundem successores legitimi singuli utriusque sexus ex lumbis tuis & suis nati & nascituri ex nunc & in antea perpetuis Temporibus quandocunque & quotiescunque casus se obtulerint,* Titulo Principes illustris *dicti Principatus* de Chimay *frui, nominari, & appellari possitis, ac de dandis & recipiendis juribus, & in conferendis seu suscipiendis feudis, ac in omnibus aliis conditionem & statum* Principum illustrium *concernentibus, teneri, honorari, & ubique ab omnibus reputari, atque privilegio, honore, gratia, dignitate, & immunitate frui possitis & debeatis, quibus alii Sacri Imperii Principes illustres hactenus jure vel consvetudine freti sunt,*

sunt, nostris tamen & Sacri Imperii juribus auctoritate & superioritate in præmissis semper salvis. Mandamus igitur omnibus & singulis Principibus, Ecclesiasticis, & Secularibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Militibus, Clientibus, officialibus quibuscunque, Capitaneis, Burgraviis, potestatibus, Ancianis, Gubernatoribus, Præsidibus, Judicibus, Regibus Armorum, Haraldis, persevandis civitatum, oppidorum, villarum, & locorum communitatibus, cæterisque nostris & Imperii Sacri fidelibus dilectis cujuscunque status gradus, seu conditionis existant tam in Imperio Sacro, quam alibi ubilibet constitutis. Quatenus te & hæredes tuos ac successores tuos utriusque Sexus legitimo præfatos illustres Principes *nominent, intitulent & revereantur, vosq; dignis honoribus semper prosequantur, cunctis temporibus futuris ad evitandam nostram & Sacri Romani Imperii indignationem gravissimam & quadraginta Marcarum auri puri pœnas, qui contra facient toties quoties contra factum fuerit ipso facto noverint se irremissibiliter incursuros, quarum medietatem Regalis fisci seu ærarii, residuam verò partem injuriam passorum usibus decrevimus applicandas. Dat. in Civitate nostra Imperiali* Aquis-grani *sub Regalis Sigilli appensione & Testimonio literarum ipso die Coronationis nostræ Aquisgrani habitæ. Anno Domini Millesimo Quadringentesimo octuagesimo sexto, Regni nostri Romani Anno primo.*

Errat hic *Aubertus Miræus* existimans esse diploma *Maximiliani* Imperatoris. Pater ejus *Fridericus III.* tum adhuc in vivis erat nec dum Imperator erat *Maximilianus* usque ad ann. M CCCC XCIII. i.e. septem annis post hanc creationem; creavit itaq; Comitem, Romanorum tantum Rex existens, seu designatus in Imperio Successor. *Diplom. Belgic. Tom. 2, cap. 100.*

Sub Archi Duce *Austriæ* est Comes *de Hardek*, sub Marchione Brandenburgense Comes de *Honstein*, & sub Duce Pomeraniæ Comes de *Neugarten*. Verum isti non induuntur cum ejusmodi Privilegiis qualia habent Comites generali Principum vocabulo in Imperio inclusi. Inde *Matthias Stephani* postquam locutus esset de Comitibus immediate Imperatori subjectis, & Statibus Imperii annumeratis, addit *sane sunt & alii Comites qui non sunt in matriculam relati, & sine regalibus Imperii investiti, reperiuntur in aliquibus partibus Germaniæ, ut Hardeck sub Austriacis; item* Grafen von Honstein / *sub Electore Brandenburgensi*; Grafen von Newgarten *sub*

Ducibus Pomeraniæ, & Episcopo Commensi. Hi quia Regalia integra non habent, & aliis principibus subsunt, iisdem jura eorum Comitum, qui sunt status Imperii, non competunt. Ita *Rutgerus Rulandus de Commissariis part. 2. lib. 5. cap. 4. §. 28.* loquens de *jure Archivi* ad Comites etiam pertinente; ait, *aut sunt comites Imperii, & ratione Regaliorum &, quod unà statum Imperii repræsentant, idem in iis quod in Ducibus & Marchionibus statuendum erit. In omnibus enim qualitatibus hoc loco requisitis conveniunt. Aut sunt Comites non in matricula Imperii relati & sine regalibus investiti quales in aliquibus partibus Germaniæ, (qui* Landsassen *vocantur) & in Italia & Lumbardia magno numero reperiuntur, & hic qui Regalia non integra habent & alii etiam Principibus sunt subjecti, Jus Archivi, nisi specialiter à superiori concessum non habere statuo. Nam in his deficiunt requisita. Primò enim non concedunt leges per se, sed statuta suorum Dominorum timent, nec creant Notarios, quia non Imperium immediatè, sed alium Principem superiorem cognoscunt.*

De Dignitatibus sub Duce *Sabaudiæ*, vide antiquas ejusdem leges impressas, ubi occurrunt Barones, Banneretti & Valvasores; Ducatus etiam *Bavariæ* antequam *Austria* Ducali dignitate prædita esset, habuit sub se, præter Barones & Comites, quatuor Marchiones, videl. *Austriæ, Styriæ, Istriæ & Cambensis*, uti & nunc habet Comites nec non Barones. *Hucusque* (inquit *Stero* loquens de anno MCLVI & alii seqvuntur eum) *quatuor Marchiones Austriæ & Styriæ, Istriæ & Cambensis, qui dicebatur de* Vohburg *evocati ad celebrationem curiæ Ducis Bavariæ veniebant, sicut hodie Episcopi & Comites ipsius terræ facere tenentur.* Similia sunt in Ducatibus aliis. Exempla Potestatis, qua creantur Comites Palatini, habes in *Carolo IV.* eam tradente *Johanne de Amatis*, supra ubi de Comitibus Palatinis. In *Longobardorum* jure etiam feudali legimus potuisse Duces, Marchiones & Comites *aliquos de plebe aut plebis parte aliqua alios investire*, & sic facere *Valvores minores*, hos vero facere *Valvasores minores*, ut etiam concedere feuda: Minores deniq; simili indultu & tenemento reservato crearunt *Valvasinos*, qui titulus fuit minimus apud Nobiles feudatarios. Adde his ceremoniam creandi Equites Principibus Imperii usurpatam. *Henricus Saxoniæ* Dux equitem *Rostochii* creavit *Albertum de Mekelburg*, cum jungeret sibi in uxorem *Euphemiam* filiam *Magni Sveciæ* Regis. *Ericus*, (inquit

Feud. l. 2. t. 10.

Stet. l. 5. c. 28.

Kran-

Kranzius) *Dux inferioris Saxoniæ militari cingulo Sponsum Albertum exornavit:* factum id anno MCCCXXXVI. Sic *Frideri us* Dux *Austriæ* creavit CXL. Equites die *S. Georgio* Sacra *Viennæ* ann. MCCXLV. *Centum & quadraginta juvenes de terra sua nobiles apud Viennam honorifice donavit gladio & cingulo militari.* Vide & supra diploma quo *Castruccius de Antelminellis* factus est *Dux Lucensis. Fridericus II.* etiam dedit Regi *Austriæ* (cum terram hanc ad Regni dignitatem eveheret) potestatem erigendi *Carniolam* in Ducatum. *Julius III.* Papa per Bullas suas varia concedens privilegia Patriarchis *Constantinopolitano*, *Alexandrino*, *Hierosolymitano*, & *Aquilejensi* aliisque Archiepiscopis & Episcopis, familiæ suæ Capellanis existentibus, dedit inter alia singulis potestatem creandi *Milites & Equites deauratos octo ac eisdem Militibus solita Equitum deaurotorum insignia concedere.* Ut verba Bullæ sonant apud *Laert. Cherubin. Bullar. Tom. 1. pag. 705. Bull. 12.* Alia hujus rei exempla sat multa ubique prostant. Nam temporis præscriptio, nec non privilegia antiqua ejusmodi potestatem attulerunt diversis subordinatis Principibus in Imperio.

Annal. Austria an 1245.

Petro de Vineis l. 6 ep. 16 & de subinfeudationibus, quibus singulores tituli à Principibus Imperii conferuntur, vide præter Commentarios in jus Feud. istic. Andr. Knichen. ad ad jus Saxon. Serb. Duc. c. 6.

LXV. Restat in juxta promissum nostrum summatim diversos Imperii status describamus; faciemus autem id enumerando Feudales illic titulos, qui immediate subsunt Imperatori prout eos exhibet *Goldastus*, ex Imperialibus instrumentis desumtos. Post *Imperatorem & Romanorum Regem* collocat tres Electores *Ecclesiasticos*, deinde quatuor *Seculares* tum Reges (quos desumsit ex veteribus æque ac novis instrumentis) Archiducem *Austriæ*, *Magnos Duces*, Patriarcham *Aquilejensem*, Primates, Archiepiscopos, Magistros ordinis Teutonici in *Borussia*, Episcopos, Magistros ordinis Teutonici in Germania & *Italia* in *Livonia* etiam, & Equitum *S. Johannis* in Germania; tum *Abbates Principes* ut *Fuldensem*, Campidunensem in *Svevia*; Murbachensem in Alsatia & alios. Seqvuntur deinde *Præpositi* tres cum elogio *Principis* ut *Weissenburgicus* in *Alsatia*, *Elvangensis* in Svevia, *Berchtoldsgadensis* in *Bavaria.* Hos comitantur Abbatissæ, etiam *Principis* titulo insignes, ut *Quedlinburgensis* & *Gandersheimensis* in *Saxonia* & aliæ. De his vero Abbatissis, inquit *Pauermeister*, *Et si plerique Principum honorem & titulum gerunt, tamen quoad locum in consessu, ac dictionem sententiæ*

In præfixis Constit. T. 1.

De Jurisd. l. 2. c. 1. §. 17.

tia, pari cum reliquis jure censentur. Has seqvuntur apud *Goldastum, Duces*, deinde Landgravii qui sunt Principes, ut *Alsatiæ, Thuringiæ, Hassiæ, Leuchtenbergii & Franconiæ.* Istis proximi *Marchiones qui sunt Principes*, tum Principes simpliciter sic dicti, quo reducit etiam *Wajewodæ* titulum. Seqvuntur porro *Burggravii* qui sunt Principes, ut *Norimbergensis, Magdeburgensis, Zorbechensis, & Misenensis.* Posthæc *Comites qui sunt Principes*, Gefürstete Grafen; post illos *Domini qui sunt Principes, aut æquiparantur*, quo refert *Dominum Roslochiensem, Dominum Stargardiensem, Dominum Frisiæ*, & plures alios; Tum *Abbates qui non sunt Principes*, quorum ingens numerus, Præpositi etiam & Abbatissæ Principis elogio destituti. Succedunt istis *Balivi seu Commendatores Provinciales ordinum Equestrium.* Tum Comites magno numero, & *Landgravij qui Principes non sunt sed in Comitum dignitate* ut de Turgovv & *Walgow*, aliique, *Burggravii qui Principes non sunt, sed in Comitum dignitate*, ut *Altenburgi* in *Misnia* & *Kurburgi in Thuringia* nec non alii. Seqvuntur denique *Barones* bene multi, & *Liberi Domini* postmodum *Advocati* pauci, Vögte der Kirchen / qui *Baronibus æquiparantur*; qui tamen, quantum scio, evanuit titulus, aut certe honorarius tantum est. His denique succedunt *Equites* Ritter / *qui Baronibus æquiparantur*; & istis Civitates liberæ imperiales, aliique Imperatori immediate subjecti.

Equites hi vocantur *Societas S. Georgii* in *Suevia, Ordo Equestris* in *Hegovia, Eqites de Gerlaffe, Equites de Fridberg, Equites de Baden, Equites de Gelnhausen, Equites aurei Velleris in Imperio, Equites de Andelow, Equites de Meldingen, Equites de Strondeck, Equites de Frosenberg, Pincerna de Winterstetten, Nobiles de Planitz in Misnia, Nobiles de Platho in Saxonia, Nobiles de Ehrenberg, Nobiles de Stamach.* Vox Ritter *Eques* denotat hic (si excipias *aurei Velleris*) solummodo quosdamê Nobilitate Imperii, von der Adelichen Reichs Ritterschafft / ut vocant; non vero *Equites* factos seu percussos Ritter geschlagen. Apud alios tamen Jurisconsultos alio quoque ordine collocantur status Imperii, eosq; nominabimus in collectione Autorum de Præcedentia. Goldastum enim hic allegavimus non ut Prærogativam doceamus, sed ut ostendamus differentiam titulorum inter *Principes & non Principes*, & qui *æquiparantur* (ut loquitur) titulis etsi illis præditi non sint.

Vid. si Besold. disc. Politic. cap. 6. Pauermeist. de Jurisd. lib. 1. c. 2. §. 17.

CA-

CAPUT II.

1. *Tituli in* Svecia*, præsertim creatio Equitum illis in Partibus septentrionis.*
2. *Creatio & investitura Ducis in* Polonia.
3. *Investitura* Wajevvodæ *à* Poloniæ *Rege facta. Titulus* Wajevvodæ *seu* Palatini *hoc in regno*; Bojari & Armigeri *in* Moldavia.
4. Barones *in Polonia*, & Bojarones *in* Litvania *aliique* Polonorum *tituli.*
5. *Tituli* Hungariæ.
6. *Tituli* Bohemiæ.
7. Titolati, *ut* Principes, Duces, Marchiones, & Comites *cum suis Corollis, in regno* Neapolitano. *Titulus* Archiducis *ibi semel.*
8. *Generalis distinctaque Notio* Baronis *ibidem.*
9. *Titulus* Equitis aurati S. Marci *à* Venetis *collatus.*

POst illos Imperii titulos venimus ad titulos earum rerumpubl. quæ aut proxime adjacent, aut territorio ejus immixtæ sunt.

I. Adjacentia vel immixta regna consimiles titulos habentia utplurimum seqvuntur Germanorum consvetudinem. *Svecia* fere eadem retinuit nomina, ex Germanica tantum lingva in suam transmutata, ut *Hispani* aliique ex Latina. Titulus hæreditarii Principis illic est *Arff-fürstar*, *Svecis, Gothis & Vandalis* Ducem appellant Hertig/ vel Hertug/ Comitem Greffur Baronem Freyheere. Sic *Daniæ* Rex vocatur Hertug udi Slesvvig/ Holsten/ Stormorn / oc Dytmersen/ Greffur/ udi Oldenborg oc Delmenhorst. *Dux Slesswici, Holsatiæ, Stormariæ, & Ditmarsiæ, Comiti in Oldenburg & Delmenhorstii.* In antiquis autem *Sveciæ* legibus nullam invenio mentionem secularis dignitatis (quæ mere sit officiaria) præter *Militis & Militaris*, uno, ut existimo notante Equitem, altero Nobilem: aliquando legitur *Militares Militibus similes* quod intelligo de Nobilibus bonæ conditionis & dignis qui fiant Equites. Creatio autem

Andr. Jo. n. Gothus thesaur. Epistol. l. 2. c. 9.

Ragvald Ingemund Leg Svec. lib. 2. cap. 8. & 11.

tem Equitum his in regionibus fit pluribus aliquando cum solennis præter gladii percussionem. Cingulum, gladius, & scutum traduntur aliquando cum feudis, juramentum etiam præstat creandus præsertim coronationum tempore. Septentrionales Reges scribit *Olaus* Archiepiscopus *Upsaliæ*) postquam coronati sunt, solent creare *milites auratos, feudis abundanter distributis, cingulo & ense ac clypeo præstitis, tali tamen interveniente, juramento in manibus alicujus Prælati assistentis:* juramenti formula est sequens.

Hist. Septem. l 14. c. 21.

Ego N. opto mihi ita DEum propitium & Beatam Virginem ac Sanctum Ericum *quod volo juxta extremum meum posse per vitam & bona mea defendere fidem Catholicam & Sanctum Evangelium & tenere ac protegere Ecclesiam & ejus ministros in sua libertate & immunitate & stare contra omne quod iniquum est & Conservare pacem & justitiam, & defendere pupillos & orphanos, Virgines, viduas, & pauperes, & seu fidelis & securus meo Regi & regno seu patria mea, & justè exhibere & exercere militarem statum ad honorem DEI secundum ultimum posse meum; Sic me DEus adjuvet, & omnes Sancti ejus. Amen.*

Hoc juramento, ait *Olaus*, Equites crediderunt ita se obstrictos, ut bello indicto contra infideles (Turcas) vel Schismaticos (Moscovitas) promptissime, & propriis sumptibus se in exercitu sisterent. Formula vero illa juramenti per nomen *DEI*, *Beatam virginem, & S. Ericum* facta est juxta alias juramentorum formulas illo in regno usurpatas: nam & ipsi Reges coronandi jurarunt: *Sic mihi DEUS sit propitius, in corpore & anima, ac Virgo Maria, & S. Ericus, omnesque Sancti ac reliquiæ Sanctorum, quas manibus teneo, quod omnes & singulos enumeratos articulos tenebo, servabo &c.*

Ragnald. Ingemund. Leg. Suecor. l. 2. c. 4

Ordinem *Elephanti* in *Dania*, & *Gladii* in *Svecia* qui scire vult adeat ordinum ejusmodi scriptores; omnes enim quos vidi omnia habent quæ hic dici possunt: tædet igitur describere ea. Diploma vero ad manus meas perveniens, cum hucusque jam prelum processisset, & creatum Equitem à Rege *Sveciæ* asserens, hic inserere lubet, quoniam unicum est, quod vidi in hoc genere. Eques autem creatus est Dominus *Henricus Saint-Georgius* Eques delegatus nuper in *Sveciam* & Regi *Periscelidem* istiusque ordinis dignitatem afferens.

Nos-

Nos Gustavus Adolphus *DEI gratia Svecorum, Gothorum, Wandalorumque, Rex, Magnus Princeps Finlandiæ, Dux Esthoniæ & Carelie, nec non Ingriæ Dominus &c. Significamus vigore præsentium quorum interest aut quomodolibet interesse potest universis & singulis, inprimis hasce nostras visuris, lecturis auditurisve; Quod cum Serenissimus ac Potentissimus Princeps Dominus* Carolus *eâdem Gratiâ Magnæ Britanniæ, Franciæ, & Hiberniæ Rex, fidei defensor* &c. *Consangvineus, frater, & amicus noster charissimus, in arctioris amicitiæ nexum, & evidentissimum amoris erga nos sui perpetuo duraturi pignus, præteritis hisce diebus auream nobis Periscelidem* Ordinis Sancti Georgii, *per legationem Solennem offerri curaverit; in eaque nobili viro* Henrico Saint-Georgio Armigero *ex Heraldis suis ad arma uni, illum locum summo cum honore assignaverit, ut per eum quæ ad ritus ejus Ordinis absolvendos spectarent, maximâ ex parte perficerentur; Idcirco quemadmodum ob multas causas gratissima fuerit nobis præsens Legatio: ita vicissim æquum arbitrati sumus, ut legatis ipsis aliquod gratiæ & favoris nostri specimen exhiberemus. Quoniam igitur maximum erga bene meritos favorem nostrum, singulari alicujus honoris adorea metiri solemus: atque inter omnes gentes summæ semper æstimationis habita fuit dignitas ordinis Equestris, ideoque tam ratio suorum Principalium, quam sua ipsius merita postulabant, ut hac cum favoris tessera dignandum censeremus. Quemadmodum enim à mutuâ quæ nobis cum Serenissimo Magnæ Britanniæ Rege, intercedit amicitia, haud alienum videbatur, ut quæ nobis legatio Equestris dignitatis insignia attulisset, eidem nos vicissim, in suo gradu, Equestrem honorem tribueremus: ita maximè conveniebat, ut & legato, ob civilis prudentiæ merita, & Armigero, Heraldoque ad arma, propter bellicæ fortitudinis conformitatem, hujus dignitatis præmia darentur: quo posteritati etiam suæ constaret, hoc eum, non modo viri fortis brabæum, sed etiam fideliter administratæ legationis encomium, cum laude reportâsse. Præterea tot etiam aliæ virtutes nobis ejus personam insinuavere, utpote, quod non tantum claris majoribus ortus, verum etiam egregiis animi & ingenii dotibus excultus; in aulicis officiis laudabiliter obeundis versatus; multa rerum experientia ornatus, adeoque & Regi suo integræ fidelitatis obsequium charissimus (& omnibus bonis ob animi moderati laudem morumque concinnitatem gratissimus esset: ut meritò gratia & benignitate nostra tanto digniorem judicaremus, quanto pluribus nobis virtutibus commendatus*

datus

datus esset. In castris igitur & conspectu totius exercitus, ritu Christianis principibus solenni, motu vero proprio & ex plenitudine Regiæ potestatis, dictum Sainct-Georgium Equitem auratum *creavimus: eumque ad hanc eminentiam evеximus & extulimus; dedimusque ei & in eum contulimus omnes honores, privilegia, immunitates, libertates, jura præeminentias & insignia, quæ quocunque tempore, juxta cujuscunque loci consuetudinem, mores & ritus, tam Imperatoribus Romanis, quam aliis Regibus, huic prænobili equitum auratorum ordini in omnibus & quibuscunque prærogativis, gestatione auri, sessione, processionibus, aliisve Solennioribus & honoratioribus congressibus, concessa sunt: Ita ut apud omnes & inter omnes Imperatores, Reges, Duces, Principes, Prælatos, liberas Respublicas, Comites, Barones, Communitates, & quosvis Magistratus dignitarios, iis Dignitatibus, Præeminentiis, Prærogativis ornamentis, & Clenodiis, perpetuò, publicè, palam & ubique utatur, fruatur, gaudeat, & præ cæteris præfulgeat, coruscet, excellat, nec ullius hominis, cujuscunque is conditionis fuerit vel dicto vel facto, in iis exercendis aut usurpandis impediatur vel prohibeatur. Et ut dictus* Sainct-Georgius *tanto majus benignitatis & clementiæ nostræ documentum habeat; Paterna ejus insignia cum effectu reassumimus, eaque Regia nostra autoritate in perpetuam rei memoriam augemus, ita ut quem gestat Leo ruber tribus insuper coronis flavis regnorum nostrorum insigniis condecoretur; Quemadmodum præsens schema ad vivum * demonstrat: quod illi & posteri ejus utriusque Sexus & lumbis ejus legitimo thoro procreati, vel procreandi, uti strenuos viros decet in omnibus honestis rebus, insigniis, aulæis, figuris, picturis, tabulis, signis, sculpturis, hastiludiis & quibuscunque aliis actionibus, decoris, habeant, possideant, gerant & ferant publicè & palàm.*

* *Hic in diplomate etiam appinguntur insignia.*

Rogamus itaque Augustissimos, Potentissimos, Illustrissimos, Reverendissimos, Illustres, Reverendos, Generosos, Magnificos & Nobilissimos Imperatores, Reges. S. Rom. Imperii, Electores & Principes, liberas Respublicas Comites, Barones, & communitates omnes amicè, benignè & gratiosè: Nostratibus verò utpote Regni nostri Principibus, Comitibus Baronibus, Nobilibus, Prælatis, Militaribus & Militibus omnibus incolis severe mandamus & serio injungimus ut nominatum Heinricum Sainct-Georgium, *pro Equite aurato nobilique agnoscant, habeant, venerentur & privilegiis dignitatibus, præeminentiis, prærogativis, utilitatibus & honoribus, illi à nobis concessis, penes se & inter suos licitè & liberè uti & frui nec in quo-*

quam

quam illi denegari, vel per alios malitiose derogari quidquam patiantur. Sed potius ei convenientem honorem & omnia humanitatis officia in nostri gratiam exhibeant, eundemque dignè promoveant. Nostratibus verò secus facturis & in hanc Regiam nostram concessionem, malitiosè & contumeliosè commissuris, mulctam quadraginta librarum auri puri irrogamus; eosque à modo condemnamus, ad partem dimidiam nostro fisco, alteram nominato nobili & Equiti Sainct-Georgio, sine ulla requisitione persolvendam. In quorum omnium fidem, majusque, Robur, præsentibus manu nostra subscriptis, Sigillum nostrum Regium scienter appendi jussimus. Actum in Castris nostris ad Dirscaviam *die vicesimo sexto Septembris, Anno Millesimo Sexcentesimo Vicesimo Septimo.*

II. Juxta morem in Imperio *Poloni* etiam dedisse Feudales dignitates dicuntur. Exempla quæ reperi attinent titulum *Ducis* & *Wojewodæ*. *Sigismundus* I. in Tractationibus *Cracoviensibus* M. D. XXX. inter articulos, alios concessit *Alberto* Marchioni *Brandenburgico* tum Magistro Ordinis *Teutonici* in *Prussia*, terram illam *tanquam Duci in Prussia, in legitimum* (verba sunt Transactionis) *& hereditarium feudum; & ejusmodi infeudationis literas ab uno fratre ad alios & eorum hæredes tanquam super indivisso feudo juxta tenorem trantactionis conficere.* Conclusum etiam est, ut si quatuor fratres Marchiones *Brandenburgici Albertus, Georgius, Casimirus, & Johannes* absque mascula decederent prole, Ducatus iste ad *Poloniæ* redeat Regnum, *Albertus* autem investiatur per vexillum homagio præstito, frater vero ejus *Georgius Marchio*, investituræ præsens *suo & fratrum nomine vexillum contingat.* Conclusa sunt ista Dominica Palmarum dicto anno, & die Lunæ insequente peracta: illo enim die diploma scriptum est, quo creatus dicitur *Albertus Dux Borussiæ* vi pactorum. Dignitas & Territorium traduntur ipsi ejusque hæredibus masculis (& investitura facta *per vexilli nostri traditionem*, ut verba diplomatis habent) Fratribus etiam ejus successive. Conditio est ut assistat Regi cum centum equis, quandocunque ipse exiverit adversus inimicum quempiam. Sunt & alia instrumenta investituræ hujus apud istius hæredes: quæ inter observari meretur, quod si vexillum traderetur hæredi inter competitores, admitteretur

Prilus. stat. Polon. lib. 5. cap. 3. p. 766. & Tom 1. rerum Polon. p. 326.

NOTA. Quomodo Fridericus Wilhelmus M. Summum tandem in Borussia acquisiverit Dominium supra diximus ad dignitates Imperii de creatione Ducum, ex Puffendorfio istius Vitam describente.

Orat. Vice-Cancell. Poloniæ in Comitiis Lublini habitis 1559. ap. Chytræ. Saxon. lib. 22. Prilus. statut. Polon lib. 5. cap. 5. &. Tom 1. rerum Polonic.

tereturtantum *ad contactum extremitatum vexilli ejusdem.* Contigit hoc *Sigismundo* II. regnante MDLIX. cum *Albertus* Dux investiretur, & *Marchio Onolzbachiensis*, *Brandenburgici*, item *Fridericus & Joachimus* Ducatum illum ambirent. Alia instrumenta creandi Ducatus *Feudales* ibi publicè extant apud Prilusium &c. Vocant autem Duces *Xiaize.*

III. Exemplum *Wojewodæ* Feudalis (in plurali vocant *Wojewodowie*) est illud *Casimiri* III. Regis creantis *Stephanum Moldaviæ*, Wojevvodam *Moldaviæ*, Mens. Septemb. MCCCCLXXXV. Hæc tamen prima creatio *Wojewodarum* non fuit, sed investitura solummodo solennis, qua *Moldavia* recepta est tanquam feudum à Rege *Poloniæ*. Pactum erat utrinque firmatum, quo *Wojewoda* (alias Imperio parens) promisit velle se submittere protectioni Poloniæ, atque terram suam istamque dignitatem recipere à Rege hoc tanquam feudum. Ceremoniæ erant hæ Rex Throno insidens, *Stephanus Palatinus* (sic appellant latinè *Wojewodam*, de quo mox plura; ista autem hic subnectenda ex annalibus Polonicis ita se habent) *à Majestate Regia per magnificos nuncios ad veniendum faciendumque ea qua debet, avisatus & conductus cum omnibus suis Armigeris, Bojaris vulgari eorum dictis eques venit, ad latus verò per universum, fidelem habebat, cui* Banderium *quoque magnum Sericeum coloris rubri in quo arma terræ Moldaviæ pulchrè auro depicta erant, præferebatur. Sui vero omnes Terrigenæ bona hæreditaria in Moldavia habentes & alii omnes curienses notabiliores Banderia parva, quolibet suum equum insedendo, manu tenebant; Ipsius & Regis clagentibus tubis. Accedensque ad solium M.R. equo descendit, dein Banderium manibus corripuit, ac mox cum Banderio versus solium processit. Id etiam suo omnes post eum fecere, immediateque solium accedens flexis suo more genubus & capite prono, Banderium usque ad terram inclinat, similiterque facientibus subditis tenorem Omagii bis verbis proferebat. M. R. immota sedente, sed stantibus Dominis, his verbis in facie M. R.*

Ex Archibis Polon. Prilus. statut. Polon. lib. 5. cap. 10. fol 806. & Tom. 1 in rerum Polon. pag. 254. & de Palatinis Poloniæ Vid. plura ap. Cromerum de situ Poloniæ lib. 1. & Salomon. Neugebaverum Poloniæ hist. lib. 3.

Clementissime mihi Rex, ego Serenitati Vestræ Omagium facio cum omnibus terris & hominibus meis, & peto tuitionem Serenitatis Vestræ, & circa Jura, in Jureque meo & dignitatibus conservari.

Hic

Hic adhuc Banderium tenuit, pro genu autem flexione, de ritus sui more, capite inclinato, acto signo crucis Sanctæ Jusjurandum fecit corporale, his verbis.

Gratiosissime Rex, Ego Omagium præsto, & juro ac etiam promitto fideliter sine dolo & fraude Vestræ Serenitati, Successoribusque; Serenitatis Vestræ Regibus & Sacræ Coronæ Regni Poloniæ cum omnibus terris, Baronibus & hominibus meis, fidelitatem, esseque fidelis & obediens Serenitati Vestræ Successoribus & Coronæ Poloniæ Regni; Sic me Deus adjuvet, & Sancta Christi Crux.

Mox Juramento finito, hæc respondit M. R. verba, residens in Sede M. sua.

Nos te & terras tuas in nostram protectionem recipimus, & circa omnes Dignitates & Jura omnia Terrarum tuarum tanquam Palatinum nostrum relinquimus. *His dictis osculata est eum Majestas Regia.*

Osculo facto, recepit Banderium M. R. manibus suis de Palatini manibus, in manusque Marescalli Regni illud dedit. Hic primum Armigeri omnes, Palatini Moldaviæ stantes circa solium Majestatis, sua Banderia parva è manibus in terram straverunt, Marescalloque Regni prædicto Banderium magnum de solio Majestatis juxta ac conclusum erat ad thesaurum Regium deferente, & parva illa per Cubicularios M. Regiæ collecta itidem ad thesauri locum ferebantur servanda. Noluit quippe Palatinus & Armigeri consentire, ut intra tractandum diriperentur: quin petiit ipsorum ut Banderia Omagialia *honestè servarentur propter majoris amicitiæ autoramentum. Quo facto M. R. non longè à se Palatinum tanquam amicum & suum Omaginalem penes se locavit, & consedentibus illis, Armigeri ipsius omnes sub hac forma juraverunt, tacta cruce.*

Nos *Barones*, *Vasalli* & tota *Terra Moldaviæ* præstamus Omagium nostro & totius communitatis Terræ *Moldaviæ* nomine, Serenissimo Principi Domino *Kazimiro* & Successoribus Regibus *Poloniæ*, & *Coronæ Regni Poloniæ*, promittimusque & juramus omnem fidelitatem, Subjectionem, & obedientiam in perpetuum Serenitati Suæ Regno & Regibus Poloniæ, Ita Nos Deus adjuvet, & Sancta Christi Crux.

Juramentum fiebat tum manus imponendo cruci, tum extendendo eas super illam. In relatione autem hac ceremoniarum observari etiam obiter merentur tituli in *Moldavia*, & quod *Amigeri* vel *Bojari*, (idem significantes) etiam comprehendant Barones illa in regione. Verba enim ista *Armigeri ipsius omnes sub hac forma juraverunt:* quæ referuntur ad *Nos Barones Vasalli* &c. Videntur tantum innuere.

Vid. Leuncl. Pand. Turc. cap. 71. & 174. Cromer. in Polon. lib. 1.

Nomen vero *Wojewoda* illis in regionibus juxta literam denotat *Capitaneum*, seu *Militiæ Præfectum*, inque moldavia tum temporis feudalem notavit dignitatem, utut *Wojewoda* postmodum *Despotæ* sumserit nomen & *Principis*, acsi (dicunt quidam) *Wojewoda* vocabulum in regnis vicinis nimiam diceret subjectionem. Vide supra ubi de *Wojewoda* loquimur ceu Principe in Imperio. Et revera in *Polonia* nec non *Magno Ducatu Litvaniæ*, alibique inter membra istius Regni multi reperiuntur *Wojewodæ*, omnesque officiarii, & quoad Vitam tantum, commissionesque recipiunt in diversis Territoriis exercendas, quodammodo similes *Lords Lieutenants* in *Shiviis* seu Provinciis *Angliæ*, habent Castellanos suos, tanquam *Deputy Lieutenants* i. e. Locum tenentes deputatos, sub se omnibus in locis, excepta *Cracovia*, ubi *Castellanus Wojewodâ* superior est, in perpetuam memoriam turpis fugæ, qua regnante *Boleslao Krzivousto*, prælio se subduxit Cracoviensis *Wojewoda*. Verum hi tituli *Wojewodarum* omnino feudales non sunt, neque ad titulos honorum pertinent, verum ad officia: Admodum antiqui tamen sunt, & (ut dicunt) ante M. abhinc annos orti. Græci recentiores lingva sua pronunciant Βοεβόδος, ut videmus in *Constantino Porphyrogeneto* loquente de *Wojewoda Chazariæ*, ubi vult primum ejus Principem fuisse Βοέβοδον, quod sine dubio *VVojewodam* significare debet. Ὄνομα τῆς ἀξίας ὡς καὶ οἱ λοιποὶ μετ' αὐτὸν βοέβοδος καλεῖται, *nomen dignitatis ejus, ut & Successorum est Wojewoda.* Historici vero & JCti Poloni vocant latine *Palatinum*, quæ vox juxta literam minime reddit illam. Usus æquipollere voces illas jussit. Atque sic hunc *Wojewodam Moldaviæ* feudalem videmus in relatione investitura superiori ubique nominari *Palatinum*.

De iis consules si places Joh. Herburt. Statut. Polon. fol. 174. & 359 b. & Prilusl. lib. 1. c. 3. & 6. Dabrowskiee in Statutis Polonice editis 1600. ex Andrea Prochnicki.

Gagvin. circa init. Chron. Polon.

De administ. Rom. Imp. cap. 38.

IV. In legibus *Poloniæ* nonnunquam Status seculares vocantur *Comites, Barones*, (vel *Panowie*, quo nomine insigniunt *Barones* i. e. *Dominos*, *Pan* enim in plurali *Panowie*, significat *Dominum*, ut etiam in Regiis titulis frequenter est *Ruski y Pruski, y Mazowieckie y Zmudzie Pan y Dziedzic est pro Russiæ & Prussiæ, Morcoviæ & Samogitiæ Dominus & hæres.*) *Milites, Proceres, Nobiles, Burgenses cæterique subditi & Incolæ*, &c. aliquando *Principes, Barones, Nobiles* &c. aliquando *Barones, Milites, Nobiles*; qui Tituli frequentes sunt apud *Herburtum & Prilusium*. *Gnesnensis* verò Archi-Episcopus subscribit (præter illa: *Legatus natus & Regni Poloniæ Primus*) *Primus Princeps* in epistola ad *Baronium* de ejus Annalium translatione in lingvam Polonicam; Sic etiam *Baronius* eum nominat in responsione sua: nec aliud est quod de ordine Dignitatum in Polonia scripsit *Dabrowice*, in libro suo de Legibus, edit. *Cracoviæ* MDC. ex *Jendozeja* (Andrea) *Procbnickiego, Canonico Cracoviense*, easdem Romæ illa Ipsa lingva edente. *Præfat. Tom. 4. Baronii.*

In Instrumento, quod tradit conjunctionem *Litvaniæ* cum *Polonia* (quod factum ab *Alexandro*, alias *Witwod, Magno Duce Lithvaniæ & Wladislao* I. anno MCCCC.) *Alexander* Dux inquit, facere se illud consensu *omnium Baronum, Nobilium, Procerum & Boyaronum ejusdem terræ.* *Herbert. Herb. univ. pag. 294 & Prilus. lib. 3. cap. 1.*

Sic *Barones, Nobiles, & Boyari ejusdem terræ* sæpe leguntur in instrumento illo, ubi etiam Poloniæ *Barones & Nobiles* occurrunt.

Videntur autem *Barones & Nobiles* significare potius Officiarios *Palatinos & Castellanos*, quos *Dignitarios* vocant, aliosque Senatores, quam aliquam dignitatem particularem, ut in Imperio & alibi.

Boyaronis denique vox (vel *Bojari*) usurpatur non modo in *Moldavia*, ut supra videmus, sed & in aliis Europæ orientalis regionibus, & significat potius *Nobiles*, quam dignitatem aliquam. *Sigismund. Lib. in Moscovia.*

Equites sicut alibi, ita & hic à Rege creantur; is *Wojewodam Moldaviæ* investiens, creavit etiam Equites qui digni videbantur in satellitio istius, omnesque *Bojaros vel Armigeros* ipsius.

Prilusius l. 5. cap. 10. p 807. *Omnes Palatini armigeros, universam denique curiæ suæ juventutem militiæ Symbolis insignivit.*

De aliis titulis honorariis recentioribus in *Polonia Andreas Procbnicki Canonicus Cracoviensius* in descriptione Status Polonici editi *Romæ* MDC. quam inseruit *Dabrowice* collectioni suæ Legum Polonicarum, inquit; *Sunt in Regno titulo Ducali & Marchionatus insigniti. Sed qui cum reliquis Regni Proceribus, Comitibus, Baronibus, &c. Nobilibus jure utuntur communi.*

Ordo etenim equestris, cum magnam sibi apud suos Principes & Remp. parasset laudem & merita Bellicis artibus, ac fortitudine militari, ad eam cum titulatis æqualitatem pervenit ut æquo jure & ad capessendos honores & ad liberam novi Regis electionem pertineat, unde tanta omnium & par libertas. Ita *Cromerius* Episcopus *Warmiensis* scribit vix ullam apud ipsos esse distinctionem; *Est pari dignatione Polonica Nobilitas*, ait, *Nec est ullum in ea Patritiorum, Comitumve discrimen, exæquata quodam tempore omnium conditione.* Addit vero deinde: *Nuper adeò paucis quibusdam parentum vel ipsorummet amplitudine atque meritis & Principum Beneficio, comitum decus denuò partum est. Ducum qui peculiares haberent dominatus vel territoria nunquam aliud genus fuit apud Polonos quam id quod à* Boleslao Krzivvousto *Principe propagatum fuit, cum is principatum inter liberos divisisset. Verum id jam defecit.*

De situ Polon. lib. 1.

Hic videtur attribuere initia feudalium Ducatuum *Boleslao Krzywousti*, qui moriens reliquit Regnum filiis suis quatuor, ita ut trestenerent portiones suas tanquam feuda à Maximo natu. Sic fortassis supponit, nisi fallor. Et *Salomon Newgebauerus* Prussus eadem affirmat. Mortuus autem est hic *Boleslaus* MCXXXIX. Et juxta consvetudinem tradendi Ducatus, dicunt quidam, olim *Siradiam & Masoviam*, Ducatus duos traditos fuisse Regis filio secundo genito.

Hist. Polon. lib. 1. Alex. Guagnin. in descript. Polon. Werbeucz jur. consvet. Hungar. Part. 1. tit. 2. Part 2. tit. 4.

Nota.

De Titulis honorum in *Polonia* fere omnia congessit *Hartknoch* in libro quo Rempubl. illam compexus est: Excerpta inde, ut & alia nonnulla, hic accipe.

Hæres

Hæres regni in *Polonia* nullus, quoniam Rex eligitur. *Rex* quidem *Hereditarius Sveciæ* scriptus est olim *Johannes Casimirus*, ast evanuit titulus iste. *Krolewic* nunc appellatus filius Regis, more aliorum liberorum à Titulatis progenitorum: nam sicuti à *Krol*, Rex, fit *Krolewic*, ita ex vocabulo dignitatis Polonicæ *Wojewoda*, fit *Wojewodzic*, ex *Starosta*, Capitaneus, *Staroscic*, & ex *Castellani* appellatione *Castellanic*, ac si diceres, *Castellanides*, *Capitaneides*, &c. Prærogativa prolis regiæ aliquando fuit, quod Ducis Titulo eminuerit, & in Senatum fuerit admissa. Teste Hartknoch. de rep. polon. lib. 2. cap. 5. §. 4. & cap. 3. §. 19.

Duces, *Principes*, *Comites* & *Barones*, in Polonia, fuerunt & sunt ii, qui ex regio sangvine orti, vel ex magnis Ducibus *Lituaniæ* procreati sunt, vel etiam ex aliis regnis in Poloniam transiverunt, præsertim ex Imperio Romano, cujus Imperator missos ad se Nobiles Polonos, sæpe his ornavit Titulis.

Observandum vero, Nullam ex Titulis istis (qui & sæpe non adscribuntur personis istas dignitates nactis, accedere alicui dignitatem vel prærogativam in Polonia, neque eorum causa acquiri locum in Senatu, in quem nemini patet aditus, nisi qui meritis egregiis viam sibi paravit ad officia *Castellani*, *Palatini*, vel *Episcopi*, utpote ex quibus, si paucos alios addas, consistit. Vide id in Illustrissimo Domino *Raphaele Comite de Leszno*, qui dudum in Majoribus suis, Comitivam S. R. J. nactus non nisi proprio nisu, annuente post Dei, etiam Regis gratia ad summum ascendit culmen Capitaneatus per Majorem Poloniam Generalis: Addam hic diploma, quoniam inde discuntur quædam de Prærogativa ad caput hujus partis ultimum afferenda.

Videl. anno 1470. apud Okolski in orbe Polono. Part. 3. tit. Wieniawa pag. 296.

Johannes Tertius, *Dei gratia Rex Poloniæ* Magnus Dux *Lithvaniæ*, *Russiæ*, *Masoviæ*, *Samogitiæ*, *Kyoviæ*, *Volhiniæ*, *Podoliæ*, *Podlachiæ*, *Livoniæ*, *Smolensciæ*, *Severiæ*, *Czernechoviæque*.

Significamus præsentibus Literis nostris quorum interest universis & singulis; Inter Clarissimas & vetustissimas Regni nostri familias, *Celeberrima Illustrium* Comitum in Lesźno *Domus*, *incorrupta quadam Nominique suo constanter famulante eminens felicitate*,

quod

ventionibus de lege & consvetudine huic muneri servientibus respondeant, & ab aliis qvorum intereſt reſponderi curent; Juribus Noſtris Regalibus Reipub. Eccleſiæqve Catholicæ ſalvis manentibus. In cujus rei fidem præſentes manu noſtrâ ſubſcriptas, Sigillo Regni communiri mandavimus. Datum Javerovia die 30. Menſis Januarii; anno Domini 1692. Regni verò Noſtri 18. Anno.

Joannes Rex.

Capitaneatus Generalis Major Magnifico Raphaeli Leszczynski Palat. Posnan. poſt fata olim Magnifici Petri de Bnin Opalenski Palati. Lancicien. Generalis Capitanei Major. Polon.

Franciſcus Michael Denhoff Starogardienſis Capitaneus. S. R. M. Secretarius.

Sicuti verò non admittunt in collegia ſua, neqve ad officia exterorum Titulos Polini, ita, nec immerito, admittunt exteros bene de ſuâ republica meritos, atqve civitate donant. Vocant id *Indigenatum alicui conferre*, qvo collato ad omnia etiam privilegia & jura nobiliſſima patet acceſſus. Monſtrat id diploma Familiæ in Marchia & aula Brandenburgica inde à pluribus annis illuſtriſſimæ nec non longa meritorum ſerie clariſſimæ, qvod ita ſe habet.

Joannes Casimirus, D. G. Rex Poloniæ, Magnus Dux Littov. &c. &c.

IN nomine Domini, Amen! Universis & singulis nunc & in posterum harum notitiam habituris significamus Felicitatem regnantium decusve in eo præcipuè stare, ut primarios viros, ac in exemplum editos, qvos alta & Divina virtus supervexit terreno mortalium Vulgo, intentiore delectu sibi ac Reipublicæ admoveant, secundis rebus in ornamentum, adversis in præsidium. Ornamentum verè; Qvid enim Principem magis illustrat, & Venerandum exponit? qvam si præstantium Amicorum Coronâ cingatur: Sicut in annulis videmus ingentis pretii gemmas sive adamantes minoribus lapillis stipari qui peritâ artificis manu circumpositi, splendidæ vibrantiqve à gemma luci, geminatum reddunt & reverberant fulgorem; ita planè, qvi penes Reges sunt, insigni virtute magnorum Principum famam, decusqve magis provehunt; neqve omnino dignitatis, & Ornamenti amplius à Dominantium fortunâ accipiunt, qvam in eosdem refundant. Præsidium diximus; Qvippe non muri aut turres, non Alpium juga aut prærupta, & circumfusum mare, ac perpetuis ignibus collucentes Phari, perinde

inde Regnorum munimenta sunt, atqve Principum ministri, qvorum excubiæ & labor somnos otiumqve cunctorum defendit, qvi Magistratibus clari, ac rebus magnis exerciti velut sinum præstant, in qvo salus, integritas, fortuna Principum, & Imperiorum securè acqviescat. Convertit in se oculos flexitqve animum Nostrum Regium Magnificus Otto Liber Baro â Schwerin, *Dominus in veteri Landsberga, Oldevigshagen & Drewitz, Electoratus Brandenburgensis Camerarius hæreditarius, Serenissimi Electoris Brandenburgensis Consiliarius status intimus & negotiorum feudalium Director, nec non Serenissimæ Electricis supremus Aulæ Præfectus & Capitaneus Oranienburgensis, ut eundem Libenter ac meritò inter caros nostros adnumerandum ducamus, dignumqve existimemus, qvem à multis retrò seculis Pomeranica Nobilitate fulgentem, atqve à Centum jam annis deducta, in Ducatum Nostrum Samogitiæ ejusdem familiæ colonia (: ubi Nobilissimæ* Schwerinianæ *Domus velut traduces Posteri dignitatibus & opibus hodièqve pollent :) nonnullis Regni Poloniæ & Magni Ducatus Litthuaniæ familiis innexum, speciali Indigenatûs Polonici prærogativa & velut Civitate Regni nostri donemus. Neqve id gratiæ magis hospitantis apud nos, post amicitiam pacem conjunctionem arctissimè firmatam Serenissimi Principis Domini Friderici Wilhelmi Marchionis Brandenburgensis Sacri Romani Imperii Archi Camerarii & Electoris &c. &c. &c. qvam excellenti Magnifici Baronis à Schwerin erga Nos & Rempublicam Polonam meritò tributum imus. Auctoritas viri in aula Electorali facile Princeps, singularis prudentia, bonarum partium studium, tran-*

qvillitatis communis cura, in fama & ore omnium versantur. Et profectò non obscurum est, coërcita inter nos & serenissimum Electorem diffidia, restrictas inimicitias redintegratum amorem, rem Polonam egregiè confirmatam, & in spem lætioris successus erectam prudentiæ dexteritati, legitimoqve studio erga Nos Regnumqve Nostrum illius magna ex parte deberi. Qvo circa declaramus ex senatus consulto & consensu Consiliariorum Nostrorum tam Spiritualium, qvam secularium Regni Nostri, per præsens nostrum diploma Magnificum Baronem â Schwerin *pro vero indigena & Nobili Polono ab hinc habendum esse ac fore, omnibusqve Privilegiis prærogativis libertatibus honoribus emolumentis & commodis qvibus omnes Nobiles Regni Nostri Poloniæ de Legum præscripto & recepto usu gaudent & fruuntur, cum Liberis suis Legitimis utriusqve sexus frui & gaudere, stemmaqve illius inter stemmata Eqvitum Regni Nostri Magniqve Ducatus Lithuaniæ locum cum omnibus prærogativis nobilitaribus obtinere perpetuis temporibus debere, idqve in proximis Generalibus Comitiis Regni authoritate & consensu omnium ordinum approbandum & ratificandum fore. Qvod omnibus, qvorum interest præsertim vero Dignitariis Officialibus ac toti Nobilitati tum & Magistratibus qvibusvis, ac in universum omnibus subditis nostris Regni & Magni Ducatus Lithuaniæ notum esse volentes mandamus ut memoratum Magnificum* Ottonem Liberum Baronem â Schwerin *pro Vero & legitimo Indigena & Nobili Regni nostri Poloniæ habeant, eiqve de stemmate juribus Privilegiis prærogativis honoribus Libertatibus immunitatibusqve respondeant, responderiqve ab omnibus*

curent

curent pro gratia nostra. In cujus rei fidem hoc diploma Nostrum manu nostra subscriptum Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Bydgostiæ, die Sexta, Mensis Novembris, Anno Domini M DC LVII. Regnorum Nostrorum Poloniæ IX, Sveciæ verò X. Anno Præsentibus in Christo Patribus Magnificis Venerabilibus ac Generosis Floriano Casimiro Duce in Clevan Czartoriiski Vladislaviens. & Pomeraniæ, Andrea Trzebicki Premisliens. Episcopis Nominato Cracoviens. vice-Cancellario Regni, Joanne Comite de Leszno Posnaniens. Capitaneo Mariæburgens. & Joanne Casimiro Krasinski Plocens. Palatinis, Stanislao Laskowski, Podlachiæ Referendario Regni, Constantino Lubstowski Bydgostiens. Castellanis, Nicolao Prazmowski Secretario Majori, & Gotthardo Butler, Succamerario Regni, Boleslaviens. Novem. Capitaneo Oeconomiæ Grodnens. Administratore, Boguslao Radziwil, Duce Birzarum Dubinkorum Plucko & Kopylstabuli. M. D. Lith. supremo Præfecto Branscens. Barens. Capitaneo Michaële Radziwil, Duce in Olyka & Niesiwiz Pocillatore, Theodoro Denhoff Incisore Urzedoviens. Capitaneo, Christophoro Pac vexilli fero, Wilkiscens. Ostrinens. Duden Capitaneo Alexandro Naruszowiez. Notario Magn. Duc. Litt. Lindens. Lubosżanens. Miedzialens. Capitaneo Martiano Wituszi Gnesnens. Glogoviens. Loviciens. Præposito, Matthia Poxia-towski, Decano Cracoviens. Andrea Miaskowski Scholastico Gnesnens. Secretar. Nostris, Joanne Zaleiski Præfecto Culinæ Regni, Surasiens. Capitaneo Joanne Tanski Instigatore Regni, Andrea Morstyn Dapifero Sendomiriens. & aliis compluribus, Dat. per manus memorat: Reudi in Christo Patris, Domini Andreæ Trzebicki Episco-

pi Premislienſ. Nominati Cracovienſ. vice-Cancellarii Regni Syncere Nobis dilecti,

Joannes Caſimirus.

Indigenatus Magnifico Ottoni

Libero Baroni à Schvverin.

Plura de dignitatibus Poliniæ, vide infra ad Caput octavum de nobilitate: feſtinante enim prælo, alia hic adjicere prohibemur.

V. In legibus Hungariæ collectis à *Stephano Werbeucz Barones, Magnates, Nobiles & Proceres Regni* inveniuntur ſæpe diviſim, in ſpecie vero *Barones & Nobiles.* In conſtitutionibus antiqvioribus Regum Hungariæ ante annos DC, *Barones, Comites & Milites* occurrunt, nec non *Duces.* Vide *S. Stephan. Reg. Decret. lib. 1. cap. 4. & 42. & Privileg. S. Stephan. Reg. Protoabbat. S. Martini Anno Chriſti 1001.* Verum *Duces* in legibus antiqvis & *Comites* in legibus antiqvis & novis freqventiſſime notant officiarias dignitates, non Feudales: nam in unaqvaqve Provincia (*Comitatus vocant*) Rex conſtituere ſolebat *Comitem*, (cui etiam *Vice-Comes* adjunctus fuit) tanqvam Locum tenens præſertim civilis regiminis ergo. *Matthias* I id ſanxit MCCCC LXXXVI. Ejusmodi Comites officiarii vocantur *Comites Parochiales*, vel *Parochiani.* Alii vero ſunt *Comites perpetui*, qvos Feudales eſſe exiſtimo. Talis eſt *Comes Scepuſia*, titulo ad Familiam *Zapolya* pertinente (neſcio tamen an adhuc continet.) *Emericus de Zapolya* in ſubſcriptione ad Decretum *Matthia* dicitur *Comes perpetuus terræ Scepuſienſis.* Sic etiam ſcribitur *Joannes de Zapolia, ſub extremum juris conſvet. Hung. Steph. Werbeucz in Decret. fragmento*, & alii.

Matth. Reg. Decret. 5. c. 67. & vide Dubravii hist. ſtor. Bohem. l. 6. ſub initio in Conſtit. Hungar. ſubnexis Bonfinio pag. 113.

De geſt. Freder. Lib. 1. cap. 31.

De hoc Comitum genere intelligendum etiam illud *Ottonis*

tonis Frisingensis de *Hungaria* sic loqventis: *Hinc est, ut cum prædictum Regnum per LXX. & amplius divisum sit Comitatus, de omni Justitia ad Fiscum Regium dua lucri partes cedant, tertia tantum Comiti remaneat.* Vide hic morem tertiam lucri partem ad aulam Comitis pertinere, sicut & olim in Anglia factum, ut postmodum ostendetur. Cum vero *Isthuansius* in nupera sua *Hungariæ* Historiæ meminit *Stephani Zapoliani Palatini Comitis Scepusiensis*, non existimandum ipsum Comitem Palatinum feudalem esse in Scepusia, nullus enim puto in *Hungaria* est *Comes Palatinus* hujus vel illius Provinciæ; sed est minister maximæ dignitatis & species generalis locum tenentiæ sub Rege, qvem hodienum *Palatinum* vocant Latina lingva in legibus & Historiis suis. Et qvoniam hic *Comes Scepusiensis* officium illud in *Aula* administravit, uti etiam Antecessor ejus *Emericus*, ideo *Palatini* vox inseritur titulis ipsius. Verum officiaria hæc *Palatini* dignitas (ut vulgo nominatur in testimoniis adductis de ea his novissimis temporibus) olim etiam appellationem dedit ea fungenti, *Palatinus Comes*; ut videre est in Legibus *Ladislai & Colomanni* antiqvorum duorum in Hungaria Regum: recte etiam hoc nomen tulit, nam re ipsa dignitas eadem fuit quæ *Comitis Palatii* in *Francorum* Imperio, de qvo supra satis.

Isthuanf. hist. lib. 6. p. 84.

Sicut *Comitum* appellatio apud ipsos est Officiarius & honorarius seu feudalis titulus, ita & illa *Baronum*: qvos distingvunt in Barones in officio, & Barones non in officio existentes. Hos postremos judico esse Feudales & Honorarios. *Werbeucz* locutus de Baronibus & nobilibus ait omnes eadem frui libertate, exemptione & immunitate, & æqva processio juris adversus omnes. Neqve aliam inter ipsos facit distinctionem, nisi quod Homagium eorum (ut vocat) seu *Weregild* (est pretium pro homine absq; malitia occiso) differat, ut etiam dos uxoribus relinquenda. Baronis Weregildum est C. Marcarum, Nobilis vero L. Vidua Baronis in officio Constituti potest reqvirere C. Marcas *propter ejg deflorationẽ* (ut loqvitur) præter alia ipsi

Decret. l. 7. c. 3. & lib. 1. c. de eqvo donato Regi: V. Goldast. Constit. Imper. tom. 3. pag. 403. & Decret. Alberti II. Imper. Buda edit. 1439. art. 2. ibid p. 458.

Werb. Consf. Jur. Hung. Part. 1. cap. 2. Part. 3. tit. 5. & Part. 1. tit. 93.

Equitatus dignitas hic confertur (ut in *Anglia* & alibi) leni humerorum percusſione. Rex *Maximilianus* MDLXIII. coronatus, multos hoc more creavit equites. *In Franciſcanorum templo* (ait *Iſthuanſius*) *editiore in loco podium gradibus excelſum, auleisq; ſtratum, erectum erat, in quo ſedens haud paucos milites & Præfectos Equeſtri dignitate, humeris de more, gladio leviter percuſſis, ornavit.*

Hiſtor. l. 21. p. 415.

VI. *Bohemiæ* Regnum olim habuit omnes Dignitates Feudales à maximis ad Equites usque, quæ ſunt in Imperio. In Diplomate *Rudolphi* I. probante jus *Electoratus* eſſe in illo Rege (ex quo idem confirmat *Carolus IV.*) mentio fit *Comitum & Ducum* ſpecialis cum generali nominatione ſtatuum ſecularium: *Cæterarique Duces, Principes, Barones, Proceres & Nobiles Regni Bohemiæ.* Antiquisſima illis creatio Ducis, ſeu inveſtitura Ducatus, quam invenio, eſt ſub *Johanne* R. circa an. MCCCXXX: *Johannes R. Bohemiæ contulit Ducatum Oppaviæ Nicolao eleganti juveni. Chron. Aula Regis p. 28.* Hic *Nicolaus* fuit filius alterius *Nicolai* Ducis ejusdem Ducatus. Sic *Henricus* Dux *Sileſiæ* permittens integrum Ducatum ſuum iſti *Johanni*, partem tantum ejus retinuit ad dies vitæ, ſub nomine Ducatus, cum penſione Mille Marcarum argentearum ex Regis Ærario. *Hinc Rex Provinciam* (ibid. p. 58.) *Glacenſem ad tempora vitæ Ducis poſſidendum pro Ducatu aſſignat, ſibiq; deputat mille marcas argenti annis ſingulis à fiſco Regio, quoad vixerit, percipiendas.* Antehac vero Dux totum Ducatum *Sileſiæ* à Rege tenuit. Hiſtoria enim refert, tractaſſe ipſum cum Rege, *de Ducatus ſui reſignatione*, quod ſupponit, puto, feudalem poſſesſionem ejus, ſicut & aliæ feudales ibi videntur fuiſſe dignitates, juxta morem Imperii. Idem Rex creavit filium ſuum *Carolum* (qui poſtmodum factus eſt Imperator ejus nominis IV.) *Marchionem Moraviæ.* Iſta enim Territoria, *Sileſia, Moravia & Luſatia* annexa fuerunt *Bohemiæ* Regno, ab Imperatore *Henrico IV.* circa an. MLXXX. Et nunc quoque Rex *Bohemus* illa posſidet, ibidemque pro arbitrio creat Comites & Barones. *In Bohemia & incorporatis provinciis*, inquit *Nolden*, *utpote* Moravia, Luſatia, Sileſia, &c. *Summam poteſtatem obtinet Rex & non ſolum Nobiles ſed etiam Comites & Barones creat, quemadmodum in Sileſia ad Quatuor Primarios Baronatus nemo admittitur, niſi vel ab Imperatore vel Rege Bohemiæ Baro creatus fuerit.*

Ann. 1348 & habetur in rer. Bohemic. Sol. edit. à Frehero 1602.

Dubrav. Hiſt. lib. 20.

Æn. Sylvius de ſitu Bohem. cap. 22. Goldaſt. Conſt. Imp. Tom. 1. p. 345.

Nolden de Statu Nobil. cap. 2. § 86.

Ac de *Barone*; cujus creationem narrant eædem historiæ ante sex circiter secula, scil. *Hierommirius* Dux *Bohemiæ* (Duces enim non Reges tum dicebantur *Bohemiam* tenentes, sicut & alii in istis Orientalibus regionibus) fidelitate & robore cujusdam, cui *Honora* nomen, liberatus ab assultibus quorundam insidiantiū ipsi venanti, dedit ei præmii loco in feudum, officium primariæ saltuum præfecturæ, cum omnibus terris circa *Stemben* (ubi liberatio facta erat) *Primumq́ʒ* (*Dubravii* verba sunt *Hist. lib. 6.*) *inter Barones autoritate Cæsaris Henrici*, (*intelligit* Imper. *Henricum I.*) *ad eum Procerum gradum provehebat, qui nunc Barones à quercu in Bojemia appellantur.*

VII. In territoriis Regni *Neapolitani*, ubi major Nobilitas sine exemplo multa est, sunt *Principes*, *Duces*, *Marchiones*, *Comites*, *Barones*, quos omnes vocant *Titolati*, & *Antonio surgenti* latine nominantur *Titularii*: Nam licet omnes istos majores titulos, sub generali notione *Baronum* complectantur, attamen & distincta ibi est Baronum dignitas, ut mox dicetur. Equites eadem autoritate & ceremonia fiunt ibi, qua & alibi. Titulus vero Principis ibi vetustior est quam Regni, quod cepit an. MCXXX. in *Rogerio* Duce *Calabriæ & Apuliæ*, regis titulum acquirente. Nam Longobardorum ævo cumplures feudales Ducatus erigerentur in *Italia* (ut supra ostensum) *Beneventanus* primus fuit; ac Dux *Arechi* ejus nominis II. (latine vocatur *Aragisius*, & *Archis*) Dux vero *Beneventanus* XIV. ambiens majores titulos, quoniam auxerat ditiones suas, non tamen ausus *Regis* assumere elogium (*Pipinus* enim & ejus pater *Carolus* tum *Italiæ* Reges erant) nominavit semetipsum *Principem Beneventi*, ac ab Episcopis suis unctus nec non coronatus est, subscripsitq; in epistolis & instrumentis, *Scriptum ex nostro Sacratissimo Palatio.* Hisque primus extitit hoc nomen assumens, ceu minus Regio, majus autem Ducali: tale enim illis est nomen istud, quanquam in Germania, Ducis vocabulo sit inferius. Et quanquam succedentes in *Italia* Reges hujus *Aragisii* posteros satis ad obedientiam revocarent, Titulus tamen *Principis* mansit ipsis perpetuo. Exemplum *Ducis Beneventani* & alii secuti sunt; unde Tituli *Principis Capuani*, *Principis Tarantini*, *Principis Salernitani* & sim. Ac postquam *Neapolis* Regis axioma fuit adepta, Regum filii hoc vulgo appellati sunt nomine, Territoriaque habuerunt annexa.

Neapol. Illustrat. lib. 1. cap. 23. §. 1. 7.

Hirchemoverius apud Leon. Cassin. Histor. lib. 1. cap 10. Sigon. de Regno Italiæ lib. 4. sub an. 786. Scipio Mazzella nella descrit. del Regno di Napoli lib. prim. pag. 99. & lib. 2. pag. 500.

Prin-

Principatus *Salerni* nonnunquam cedebat Hæredi manifesto, cum titulo *Principis Salernitani*, idque cœpit in *Carolo*, filio & hærede *Caroli Andegavensis* & *Neapolitani* Regis regnantis usque ad an. MCCLXXXV. Deinde vero *Dux Calabriæ* cognominatus est Hæres manifestus, & denique *Princeps Capuæ*. Instrumentum quoddam de hoc Principatu habemus in Rotulis nostri *Henrici III.* qui aliquando *Burdigalæ* commorans, ceu Tutor Filii sui *Edmundi* Regis *Siculi* tum annos XI. nati, narrat, *cum* Edumundus *Dei gratia* Siciliæ *Rex, natus noster de assensu & voluntate nostra dederit & concesserit per cartam suam dilecto Avunculo nostro* Thomæ de Sabaudia *Comiti pro homagio & servitio suo* Principatum Capuæ *cum omnibus appenditiis & pertinentiis suis & omnibus honoribq; juribus exactionibus & cum omnibq; aliis libertatibus & liberis consvetudinibus ad principatum illum pertinentibus sine aliquo retenemento dicto* Thomæ *& hæredibus suis utriusq; sexus imperpetuum possidendum* &c. Confirmat quoque ut habeat *Robur irrevocabile*, sub Sigillo suo quo tum usus est in *Vasconia*. Qui gaudent titulo *Principis Neapolitani* possunt imponere insignibus suis coronam, cujus radii margaritis ornati sunt, fere similem illis quas gestant Comites in *Anglia*, & istius est Formæ.

Rotul Vasco n. 38. Henr. 3. membr. 2. Num. 10. id

Ducis Titulus his in regionibus æque antiqvus ut ille *Beneventi*, sub *Longobardorum* Regibus circa an. DLXX. orti, post initia vero Regni *Neapolitani* primus creatus Dux, non ex familia Regia, fuit *Francesco del Balzo*. Creabatur Dux *Andriæ* à Regina *Joanna I.* Post *Jacopo Marzano*, creatus est à *Ladislao*, *Dux Sessa*. Hos plurimi secuti sunt alii.

Duces in insignibus suis habent Corollam, aliquatenus similem illi Vice-Comitum in *Anglia*, solummodo quod sit gemmata, & absque radiis, ut hæc ostendit pictura.

Archi-Ducis etiam titulus in hoc fuit Regno. Nam *Carolus VIII. Galliæ*, qui & *Siciliæ* Rex, creavit *Gilbertum Bourbonium* Comitem de *Mompensier*, suum in Regno Locum tenentem Generalem, *Archi-*

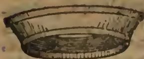
Ducem de Sessa, qui ad distinctionem dignitatis suæ à Principe tanquam superiore, & à Duce tanquam inferiore, imposuit in insignibus suis, pileo Ducali, formam Coronæ Principum perfectam, nisi quod radii gemmati non essent. Figuram ejus hic habes ex *Scipione Mazzella*.

Verum utut *Duces* & *Principes* ibi fuerint olim, recens tamen est *Marchionum*, qui nunc seqvuntur titulus. Primus eum gerens fuit *Cecco dal Borgo*, creatus *Marchio de Pescara* à Rege *Ladislao* CC. abhinc annis. *Marchio* hic imponit insignibus suis corollam seu circulum gemmis ornatum, absque ullis radiis, aut angulis aliunde surgentibus; sicque pingi debet ut apertura ejus quam minime videatur. *Cerchio di Gemme S.nza cosa veruna, di sopra e con pochissima apertura*, ut *Mazzelli* verba sunt describentis hanc & alias.

His proximi sunt *Comites*, ejusdem hic originis, cum Comitibus in Imperio & *Longobardorum* Regno. Possunt eandem corollam imponere insignibus suis, quam *Marchiones*, modo gemmas excipias.

Hæc olim usurpata est à Comitibus diversis. *Un semple Cerchio* (inquit Mazzella) *non in altro de quello del Marchese, differente, che dall, essere senza gioie, Sicome usarano i Conti d'Altavilla, d'Aquino, di Conza, di Marsico, di Nola, di Isernia, di Milito, di Potenza; di Troja & altri anticamente.* Et cum nectit Catalogum *Titulariorum* sui temporis, i. e. viginti abhinc annis, ponit hanc corollam vel circulum super unius cujusque Comitis insignia, sicut & alias super insignia diversarum dignitatum ipsis propriarum.

VIII. Omnes

VIII. Omnes hi *Titolati* vocantur generali nomine *Barones.* Distribuuntur Titularii, inquit *Marcus, Antonius Surgens, in Comites, Marchiones, Duces, Principes, omnesque appellantur Barones.* Sic *Franciscus Capiblancus. Baronem nomine Comites aliosque Titularios comprehendi nos dicimus. Nam istud verbum* Baro *est scala & caput dignitatum regalium.* Atque *Comes dicitur Baro ac deinceps cæteri; inde videmus communi Sermone Duces & Principes vocari Barones de suis Terris.* Idque quoniam *Dignitas Baronalis stat ut genus; sicut etiam in Longobardorum* Consvetudinibus, seu Legibus feudalibus lib. 2. tit. 10. *Capitanei & Valvasores Majores* comprehenderunt omnes istas dignitates ingentes *Ducum Marchionum & Comitum.* Multis etiam gaudent privilegiis *Titolati* ait *Surgens*, ut apparere semper per *Atturnatum*, i. e. Procuratorem, non incarcerari nisi expresso consensu Vice-Regis, non publice puniri, non subjici torturæ, neque suspendio plecti; sedere in præsentia Regis, tegere caput coram Vice-Rege, & sim. Vocat ipsos etiam *Consiliarios Regis à Latere, Comites*, ait, *Precedono ne Parlamenti à tutti gli Signori è Baroni che non hanno titolo.* Præcedunt omnibus Dominis & Baronibus non *Titulatis*. Habent enim & ibi multos *Baronum* nomine insignitos, qui infra omnes *Titulatos* sunt: in quo *Baronis* vox adhuc *Valvassorũ* nomini similis est. Nam in legibus illis magnæ dignitates comprehenduntur in *Valvassorum* nomine, utut *Valvassor* etiam specialem dixit feudalem dignitatem, i. e. dignitatem ejus, qui feudum tenebat cum jurisdictione à Summo Principe, vel alio quocunq; majore dignitate prædito, absque titulis illis.

Neapol. Illustr. lib. 1. cap. 23. § 2. Ad rubr. de Baronibus & eorum officio § 11. & 51. & ad Pragm. 50 num. 63.

Origo nominũ horũ referenda ad feudorũ initia; quando vero vel quomodo nomina ista in *Neapolitanum* pervenerint Regnum, aliasq; *Italiæ* partes, mutato *Valvasoris* nomine in *Baronis*, fateor, nondum me didicisse. Creari eos duobus modis, refert *Capiblancus*, magnus illius Regni JCtus; uno, si Rex concedat Castellum vel Territorium cum Jurisdictione & Baronis titulo; *altero*, si concedat Rex Feudatario seu Tenenti territorium cum Jurisdictione, ut possit facere subinfeudationem, vel aliis feuda conferre. Utut enim largitio Territorii absque Titulo Baronis, non faciat Baronem, attamen si feudum Tenens licentiam habeat feuda aliis dare, ratione tenementorum istorum inferiorum, implicite Baro factus est.

 Sic

Sic *Capiblancus* cujus adducere libet verba, super Rubric. de Baronibus & eorum offic. §. 12. 13. 14. 34.

In Regno DD. concludunt eos dici Barones, qui praeminentiam Jurisdictionis super Vasallos habent in terra sibi infeudata. Sed intende si expresse ea terra sit in Baroniam concessa in investitura. Nam solum Feudi quaternati concessio non tribuit dignitatem Baronalem, si praecipuè data non sit. Nam cum sit dignitas & caput dignitatum, specificè est tribuenda à Principe cujus est eas conferre cum ab eo Fluent & Refluant. Alias si sine qualitate Baroniae Terra vel Castrum concederetur, ille Feudatarius non Baro dicetur. Altero modo quis creari potest Baro, si Rex permittat quod Feudatarius aliquis ex terris sibi infeudatis ipse alteri sub-infeudare possit; tunc ob subfeuda quae ab eo tenentur, ille dicitur effectus tacite Baro. Quae Conclusiones non probantur lege feudi, sed ita in Regno constitutum reperitur ex observantia quae nostri leges comprobarunt. Ac paulo inferius, *unde labuntur asserentes sufficere debere terram cùm Vasallis, ut vocari debeat Baro. Nam non omne feudum quaternatum dici potest Baronia. Extra dictos casus quis non dicitur Baro, ita ut benigna vel poenali appellatione Baronis propriè comprehendatur.* Videatur etiam circa dignitates Neapolitanas *Marinus Freccia*, *de Sub-Feudis Baronum & investituris Baronum. In Paulo Merula* est enumeratio variorum *Titulariorum*, eorumque qui Barones sunt simpliciter. *Titulatos* quoque leges apud *Mazzellam.* Potestas & Jurisdictio *Titulatorum* aeque ac *Baronum* aliorum fuse traduntur à *Capiblanco*, in *decisionibus*, *ab Antonio Capycio*, *Marco Anton. Surgent. in Garsia Mastrilli libro 4. De Magistratibus*, &c. Quomodo vero descendant dignitates ad filios docet *Thomas Minados in repetitione Regni constitutionis*, *in aliquibus*, una cum *de Successione filiorum Comitum & Baronum.*

Cosmog. Part. 2. lib. 4. cap. 25.

IX. *Venetorum* Resp. confert dignitatem Equitis, quae vocatur *S. Marci* ita dicitur, ut existimo, quia Reipubl. hujus Patronus est *S. Marcus.* Est enim notus Equitum ordo, à Summis Principibus collatus collatus, vel aliis eandem potestatem habentibus. Formã Creationis videmus in nobilissimo Amico meo, qui nec minus nobilis inter eruditos stella est, Dn. *Daniele Heinsio*, cujus Excellentia omnem superat splendorem ex ejusmodi Titulis refulgentem. Illico post Foedus JCtum inter Remp. Venetam & Provincias unitas, hoc Diploma ei transmissum est sub Sigillo Reipubl.

quod

quod est Ducis nomen cum elogio, *Dei Gratia Dux Venetiarum*, ut & integra effigies *S. Marci* nec non Ducis, quem iterum circumdat nomen ejus scriptum, & *S. M. Venet.* ex altera Parte.

Antonius Priolo *Dei Gratia* Dux Venetiarum. *Verè ac sapienter dictum fuit, virtutem adeo esse pulchram, ut si humanis oculis conspici posset, mirificum sui excitaret amorem. Quod quidem satis ex eo probari constat, quod viros virtute praeditos singulari amore prosequimur. Cum igitur* Daniel Heinsius, *egregia Virtutis vir, omnique liberali disciplina excultus, scriptis suis publice editis non modo summae eruditionis sed etiam sui in Rempublicam nostram obsequentis animi specimen* dederit; aequum est, ut, quem meretur, fructum percipiat: ac Nostri pariter erga illum grati animi aliquod extet Testimonium: quo fiat ut neque sui in Nos devoti affectus eundem poeniteat, & aliis de Republica nostra bene merendi praebeatur exemplum. Propterea cum Senatu dignum duximus, ipsum Danielem, per Oratorem nostrum, penes Amplissimos & Potentissimos Ordines residentem*, aureo, *torque cum* Numismate nostro *donare* ac illum Equitem Auratum facere & creare, *quemadmodum facimus & creamus, tituloq; & dignitate decoramus, ac stemmate Auratae militia insignimus, omniaque illi concedimus, concessaque esse volumus quae ad Equestrem hanc dignitatem cumulatissimè spectant. In quorum fidem has fieri jussimus ac soliti Sigilli nostri appensione muniri. Datae in nostro Ducali Palatio, die X. A*prilis *Indictione sexta*, MDCXXIII.

* *Videsis Dn. Heinsii gratulationem de foedere inter Venetorum Rempubl. & Ordines Belgii foederatos, quae jam extat in orationibus ejus, num. 4. edit. 1627.*

Antonius Antelmus, Secretarius.

Tradidit haec ipsi *Marcus Antonius Moresini Venetorum* Legatus, ad Provincias unitas, hac ceremonia creationis addita: Legatus imposuit ipsi genua flectenti gladium suum (prout mos est in creatione Equitum) appendit que collo ejus torqvem, & praeterea splendido excepit convivio, Hagae Comitum in domo sua, ubi haec omnia facta sunt. Praeses Ordinum Generalium illo pariter tempore eandem natus est dignitatem. Pro se autem & isto verba fecit *Heinsius* ad Legatum talia, quae docere queunt, quanti aestimaverit

Orat. 6. edit. 1627.

rit dignitatem istam, & quam virilis ac generosa ipsi mens fuerit, recte judicans de omni ejusmodi honore collato.

Qui res Vestras, Legatorum splendor, Marce Antoni, *ab ætate omni florentissimas legerunt, sciunt neque majus apud vos deferri cuiquam posse quam quod nobis hodie delatum est, neque posse fieri, quin qui de nobis cogitet, Heroas simul tot ac tantos animo, percurrat: Qui priusquam ad Honôrem hunc admissi sunt, ad summum prius dignitatis aut Virtutis fuerant evecti. Quidam totas acies totasque Classes manu ac virtute profligarunt.*

Porro, cum virtutis magnitudo omnis, omnis splendor, sit ab animo cujusque, quo, si verè generosus ac erectus sit, ne illi quidem qui nascuntur illustrissimi, cum omni laude sua ac splendore, majus quicquam sibi vindicant; quemadmodum fortasse nihil dignum beneficio hoc vestro polliceri de me ausim, ita animum hunc exhibere vobis possum, qui Honorum omnium oblivione supra omnes eo se recepit loco, ultra quem ambitio, ne quidem honestissima, procedit.

Eum exhibere, vobis possum, qui Honorem nullum eo nomine dignatur, nisi qui ambitionem antevertit, nisi qui à magnis illustrissimisque viris sponte offertur: quem ab ostentatione & inani Histrionia quam vulgus in his malibus exercet, ad modestiam ac moderationem revocare, illius est profectò, non qui Hostem bellica virtute profligavit, sed qui totum vitæ apparatum, intra Sapientiæ præscriptum ac virtutis continere intellexit. Cum hoc animo, si dignum eo judicatis, quem in Principes non raro contulistis, enitendum nobis erit, ne si sponte oblatum declinemus, illos ipsos quibus ornamento semper fuit, aut Rempublicam, qua nihil sapientius in terris extat, contemnamus. Si quid superest post illa, Ducum sangvis Marce Antoni, Principi ac Reipublicæ renuntiabis, nullos meliùs Honores collocari quam qui Eruditis impenduntur. Nam & animum capacem veræ laudis huic generi mortalium adesse: neque præter illos esse qui diuturnitatem beneficio conferre possunt. Quod in iis perit apud quos oblitemtur, &c.

CAP.

Cap. III.

I. *Titulus Delphini in Gallia.* Le Roy Dauphin, Filz aiſne du Roy de France, & Filz du Roy de France, & *de Titulis Filiorum ejus minorum.*

II. *Principes Sanguinis,* Primieur Prince du Sang, & Monſieur *una cum Pileis ſuis vel Corollis,*

III. *Alii Principum Tituli, Perſonales & Feudales, Captal, Capitalis, Capitaneus, vel Capdaw, horum Corollæ.*

IV. *Feudalis Titulus Principis Gviennæ* ab Edvardo III. Rege *Angliæ conceſſus* Edvardo *Principi nigro* quoad vitam. Nonnulla de hujus Principis gubernatione ibidem, & reſignatione.

V. *Officiarii Tituli Ducis & Comitis, quando in Gallia cœperint eſſe Feudales, & Summa poteſtas quibusdam olim addita.*

VI. *De Creatione & Inveſtitura veterum quorundam Ducum in Gallia per gladium atque Ducalem pileum, cum aliis primariis inveſtituræ ceremoniis.*

VII. Iohannes *Dux* Lancaſtrenſis *creatus Dux* Aquitaniæ *in Parlamento Anglicano ſub* Richardo II. *ejusque inveſtitura per Ducalem pileum, & virgam auream.*

VIII. *Pilei ſeu Corollæ Ducum recentiorum in Gallia, nec non modus eos creandi recentior.*

IX. *Comitis Titulus, qualis ille* Comitum Majorum, *ejusve promiſcuus uſus cum Ducis vocabulo; ut* & Ducis, *ceu Majoris, ab eodem diſtinctio.*

X. *Comites minores Ducibus.*

XI. *Creatio inveſtitura Comitum, eorumque pilei.*

XII. *Forma tradendi Comitatus Boloniæ ac Flandriæ, ceu Comitatus immediate ad Coronam pertinentes.*

XIII. *Traditio Comitatus Bigorrensis ab* Edvardo *Principe Aquitaniæ.*

XIV. *Antiqua & nova diplomata Comitum absque mentione rituum investiendi.*

XV. *Ritus accingendi gladii, memoratus in quibusdam diplomatibus Comitum in Ducatu Normanniæ.*

XVI. T*itularis additio Palatini in Gallia.*

XVII. *De Paribus Franciæ, nec non forma creandi Pariatum.*

XVIII. M*archiones, eorum antiquæ & recentiores creationes ac pilei.*

XIX. *Vice Comites, antiqua eorum creatio, varia genera, & pilei.*

XX. *Origo & Natura Vicedominorum,* Vidames.

XXI. *Barones, generalis ac specialis significatio tituli verbi ac eorum Creatio, Castellani, mitra vel Corolla Baronis.*

XXII. *Summa Legum de plurimis Galliæ dignitatibus Feudalibus ex Codice* Henrici IV.

XXIII. *Equites,* Chevaliers, *& Equites* Banneretti, *eorumque creatio, jus habendi vexillum, vel insignia in* Drappean quarre.

XXIV. *Equites Baccalaurei, eorum creatio, vocis origo, varia Baccalaurei acceptio; nonnulla de eorum jure usurpandi Sigilla.*

XXV. *Equites Ordinis Stellæ, S. Michaelis, Spiritus S. & aurei velleris.*

XXVI. *Ordines Equitum minoris notæ, speciatim Puellæ egregiæ in viridi campo, sub* Carolo VI *institutus, a* Messier Boncicant *Mareschallo Franciæ.*

XXVII. *Ibidem Armigeri.*

Sub-

SUbordinati in Gallia Tituli sunt *Delphinus* cum *Filz aisne du Roy de France, & Filz du Roy de France, Monsieur, Prince du Sang,* & *Prince* in acceptione alia, *Dux, Comes, Comes Palatinus, Pairs* & *Marchio, Baro, Bannerettus, Chastellain, Chivallier, & Armiger.*

I. Hæres *Galliæ* certus si est Filius Regis, vocatur *Delphinus*: & antequam hoc nomen reciperetur, nullus fuit distinctus titulus Filii natu maximi, vel hæredis certi ab aliorum Regis Filiorum, nisi quod *Primogenitus filius* vocaretur, seu, ut volunt aliqui, *Monsieur.*

Origo vocis *Delphinus*, sic usurpatæ, est ab *Humberto* Domino *Viennæ*, & Territoriorum adjacentium, quæ nunc Delphinatus vocantur, vel potius ab eorundem *Delphino*: sic enim olim appellarunt hujus regionis Dominos; rationem ejus hanc reddunt. Quidam *Guy* seu *Gvigo* dictus multis abhinc annis ejusdem Territorii Dominus, ut appellaretur *Provincia Delphinalis* voluit, ex Singulari amore, quo perpetuum esse desideravit nomen *Delphini Comitis Albonis & Viennensis* cujus filio nupserat filia sua. Indeque *Delphini* nomen mansit apud Dominos huic succedentes, *Delphinatus* vero apud provinciam.

Verum hoc nominis initium satis certum non est, utut manifestum sit olim Dominum terræ istius assumsisse illud, uti in epistola *Frederici II.* ad suum Capitaneum in *Sicilia*, legitur: *Delphinus* Comes *Viennæ Consangvineus & Amicus noster*: apud Petr. de Vineis lib. 2. epist. 49. Insignia etiam *Delphini* tantundem indicabant. *Humbertus* certe expresse vocatur in epitaphio, existente adhuc in Monasterio *Jacobitarum Parisiis*, *Daupbin de Viennois*, qui post obitum filii sui unigeniti & hæredis, extra spem constitutus alius masculæ prolis, & male habitus ab hoste suo *Sabaudo*; Statuit primo omnem regionem suam tradere Sedi *Romanæ*, ast dissvadentibus Delphinatus incolis, qui maluerunt *Galliæ* Regi subjici, quam Papæ, mutavit mentem suam, ac *Galliæ* Regis filio sic legavit, ut semper apud hæredem apparentem esset. Teste *Æmilio*. *Placuit filii Regum, ut quisque in proximum hæredem regni suscepti essent, Delphini vocarentur, jamque Delphinatibus redderent.* Dicunt & alii (*du Haillan, du Chesne &c.*) non solum *Delphini* nomen sed & insignia una cum *Francicis* assumenda fuisse ab iis qui hac donatione frui vellent. Instrumentum donationis confectum volunt XXX. *Martii* MCCCXLIX. adeoque tra-

Paul. Æmilius lib 8. in Phil. Longo Duchesne antiq. & recerches lib 4 c 2. Delphinus Comes Viennensis & Albania Ann. Dom. 1227. idem ea les preuves de l'hist. de la maison de Vergy lib 3. p. 158. Gollut lib. 6. de ses memoires chap. 46. P. Merula l. 3. part. 2. cap. 40. & 17. lib. 9. sub Phil. Valesio, V. P. Mathi ad Guid. Papa decis. 233. Theodor. Nihem. Histor. 2 c. 25. Choppin. de Doman lib. 3. tit. 3 §. 12. & lib 1. tit. 6. §. 18. vide itidem dict. Guid. decis. 361.

traditum *Carolo*, qui fuit filius & hæres *Iohannis* Ducis *Normanniæ* filii & hæredis *Philippi Valesii*, qui tum fuit *Galliæ* Rex: hicque *Carolus* postmodum V. dictus in regno successit Patri suo *Normanniæ* Duci. Donatio quidem eadem ante 6. circiter annos fieri debuit *Philippo* Duci *Aurelianensi* secundo *Philippi* Regis filio, ad *Carolum* tamen devenit, primum inde *Delphinum* juxta & Successorem in regno certum. Alii vero confundentes finem hunc cum statu sic postmodum ordinato, admodum erronee tradunt originem ejus. Fuerunt præterea *Humberto* filiæ duæ, a quibus geniti sunt Comites *Delphini Alverniæ*, (qui titulus etiam fuit in Ducibus *Borboniis*.) *Delphini* autem *Viennensis* titulus erat filiis Regis & successoris evidentis. Rabbinus id quoque confirmat, cujus testimonium hic addo

ויקרבו ימי איםבירט״ו דלפינו מויאנה למות ויאמר אליו
המלך הנך : הולך בדרך כל הארץ ועתה זרה חםדך
אשר העטרה עמדי צו את ביתך : ותן את הדאלפינאטו
אל קארלו בן בני הבכור לאחוזה : ויאמר איםבירטו אליו
יהוה ישמע בינותנו אם לאברבך ארוני המלך כן
אעשה היום הזה : מהיום ההוא והלאה היה הדלפינאטו
למלכי צרפת או לבניהם הבכור עד היום הזה

i.e. In *Diebus* Imberti (sic vocat Humbertum) Delphinus viennensis *morti vicinus erat*; *dixitque ad ipsum Rex* (Franciæ) *Observa Domine quod sis Iturus viam omnis terræ. Nunc præcipe ut promissio tua facta mihi, rata habeatur a domo Tua, conferaturque Delphinatus Carolo filio meo primogenito in possessionem*: *Respondit ei Imberto*: *Deus audit, quod juxta verba Tua o Domine Rex hodie facturus sum. Ab illo tempore Delphinatus apud Galliæ Reges fuit vel filius eorum primogenitos.* Rabbi iste est *Ioseph Sacerdos* vel *Joseph Ben Iosbua*, scribens historiam *Franciæ* Regum & *Ottomannorum*, ad ann. Servatoris nostri 1553. collocatque in principium regni *Philippi Valesii*, ut solent Scriptores Galli. Primus igitur *Delphinus* & hæres certus (postmodum *Carolus V.*) ostendens se assumsisse titulum hunc, Delphinatusque insignia, in magno suo sigillo Duobus insidet Delphinis. In nummis etiam quibusdam *Delphinus* cernitur cum *Liliis* & inscriptio *Dalphs Viens*: pro *Viennensis*, alii vero ejus nummi aliter delphinum exhibent. In *Caroli VI.* legitur ad Delphini imaginem solummodo *Dalphs Vienn.* loco tituli,

ספר דברי הימים *Helech 1. pag. 93.*

&

& nonnunquam *Carolus Francorum Rex, & Dalphi Vienn.* In quibusdam vero *Ludovici XI.* Delphinus in utroque latere quadripertitus conspicitur cum insignibus Gallicis, & circumscriptione *Ludovicus Dalphinus Viennensis.* Plurimi post sequentes Galliæ Reges in suis exhibent nummis (qui extant publici) absque Dalphini tamen titulo quem post *Carolum VIII.* non reperio. Verum utut Reges, quamdiu fuerunt Reges, sic usurparunt Delphini titulum in suis nummis, filii tamen eorum & certi hæredes, inde ab hoc primo Delphino, *Carolo*, dicti sunt *Delphini* Gallice *Daulphin*, hancque tenuerunt provinciam jure primogenituræ suæ pertinentem ad nomen suum, post quam, ad minimum) ad ætatem acceptionis capacem pervenerunt. Reges alias, ut ostensum ex nummis, appellantur post regium *Franciæ* nomen, *Delphini Viennenses.* Ideoque *Æmilius* semper *Carolum* filium *Johannis* Regis nominat *Delphinum*, quoniam Delphinatus in ipso fuit. Sic & alios nominat filios successoresque per integram historiam suam. Sic insignis I.Ctus *Guido Papa* vivens sub *Carolo VIII.* & Præses Parlamenti *Gratianopolitani* existens, *Ludovicum* Filium & Successorem *Caroli* istius post *Ludovicum XI.* nominat *Dalphinum Viennensem. Quia usus*, inquit, *rescriptorum frequens est in hac Patria Dalphinali propter residentiam illustrissimi Principis Domini nostri* Ludovici *Regis Francorum primogeniti Viennensis Dalphini de Præsenti in hac patria Dalphinali residentis* &c. *Dominus Delphinus* est *Monsieur le Daulphin* sæpe eidem decis. 233. 455. &c. nonnunquam vero (juxta vetera illa numismata) videtur appellare ipsum & Regem & Delphinum; Regno & Delphinatu quasi in una manu existentibus: ut cum loquitur de illo Delphinatus statuto: *Si quis per literas* &c. addit factum esse a *Wilhelmo de Area* Gubernatore Delphinatus an. MCCCCVIII. & confirmatum *per Dominum nostrum tunc Regem Delphinum ut patet in Camera Computorum Delphinatus.* Rex hic, qui fuit Rex & Delphinus simul, videtur fuisse (si iste ejus sensus) *Carolus VI* & quidem XXIX. regni ejus anno. Præterea video etiam Gallos quosdam asserere Delphinum quandoque vocari *le Roy Daulphin* ob excellentiam dignitatis ejus juxta morem Galliæ antiquum, quo filius & hæres vocatur *Rex* Patre adhuc vivo Atque sic istud intelligi potest de *Ludovico* filio *Caroli VI.* natu maximo, qui fuit Delphinus Anno MCCCCVIII. sed ante Patrem mortuus est.

Nota: *de Delphini insignibus ut & Corona videsis si lubet Speneri op. Herald. part. General p. 254 & 313. & part. speciali pag. 118.*

Guido Pap. libell. de rescript. anit.

V. Carol. l' Oyseau, des Ordres, c. 7. §. 38.

In proem. ad Comment. in statut. Delphin.

l' Oyseau des Ordres &c. Chap. 7. § 41.

Tiraquell. de primogen. quæst. 33.

est. Potuit etiam titulus *le Roy Daulphin*, *Rex Delphinus* eo frequentius usurpari, quoniam *Principes Delphini* absolute nominati sunt, qui fuerunt ex *Delphinatu Alvernia*. Sic usurpatur in Edicto *Henrici III.* sancito cum filius & hæres certus non esset, vel *Delphinus Viennensis*, qui Titulus est filio & hæredi proprius, *Delphinus* (inquit l'Oyseau des Ordres cap. 7. §. 40.) vocat semetipsum *par la grace de Dieu fils aisné du Roy de France, Daulphin de Viennois*: atque sic ponit voces *filz aisne* ante *Daulphin*, ut etiam præponit Titulis Regiis, si aliquod Regnum possidet, ut apparet in illis qui fuerunt Reges *Navarra*, & in *Francisco II.* qui Delphinus existens, fuit etiam *Rex Scotia* intuitu Reginæ, quam duxerat in uxorem. Si vero Delphinus sit Dux, postponit titulum Ducis Delphini vocabulo; ut *Henricus II.* existens Delphinus sub *Francisco I.* hoc ordine titulum scripsit *Daulphin de Viennois, Duc de Bretagne.* Existimat tamen *l'Oyseau* id factum quoniam *Britannia* ut alii Ducatus (his novissimis temporibus) non prædita fuerit Summa potestate, sed jurisdictione tantum subalterna, cum Dominatio *Delphinatus* sit Summa potestate instructa. Et revera si olim Ducatus aliquis summa potestate fruens fuit apud Delphinum, Ducis titulus præcessit. Primus *Delphinus* & hæres certus scribitur *Carolus Dux Normannia & Delphinus Viennensis* in Confirmatione pacificationis apud *Bretigny* inter *Galliam & Angliam.* *Carolus* vero *Delphinus Caroli VI.* in fœdere inter ipsum & Ducem *Burgundia* An. MCCCCXIX. nominatur *Daulphin de Viennois, Duc de Berry, & de Torain & Cont de Poytou*, Verum sicuti illud *Filz aisne* in Delphini titulis ponitur ante Regna quæcunque, ad ipsum tanquam Delphinum pertinentia, ita *Filz du Roy de France* (ad omnes filios Regis minores pertinens) ponitur post omnes regni titulos. Sic *Carolus* Comes *Andegavensis* & filius minor *Ludovici VIII.* Regis, existens *Sicilia* Rex vocavit semetipsum *Roy de Hierusalem, Naples & Sicily, Filz du Roys de France, Counte d'Anjou* &c. Et *Carolus* Comes *Valesia*, filius minor *Philippi III.* donatus à Papa titulo Regis *Arragonia* & *Valencienna* sic scribitur: *Roy d'Arragon, & de Valence, Filz du Roy de France & Count de Valoys.* Si vero destituerentur ejusmodi titulis ac apanagio, vocabantur solum Christianis suis nominibus, cum additione *Monsieur*, ut *Franzois Monsieur, Henrie Monsieur* etsim. Et sicubi habent apanagium, additur ejusdem nomen.

Edicts des Roys Tom. 2. lib. 1. tit. 5. Choppin ad Legem Andium lib. 1. cap. 6. tit. 6. p. 441. Bertrand. d'Argentré Histoir. de Bretagne lib. 13. c. 70. 71. Froissart. Vol. 1 Chap. 212. Ex Registr. Parl. Paris. ap. Thom. Bath. Episc. in collect. MS de jur. reg. Angliæ in regnã Francia sub Hen. 5 script fol. 138. in bibliotb. Cotton. Item in statutis. Delphinat. lib. ut videre est ad Ducianum en les preubes del lib. 8 de l'hist. de la Maison de Vergy pag. 379. Pasquier en les recerches lib. 5. Chap. 5. les edicts des Roys de France Tom. 2. lin. 1. tit. 4.

Sed

Sed concludimus titulos *Delphini* illis *Roberti Canalis* verbis. Perioche 14 pag. 108. *Duo tantum* (inquit) *reperiuntur toto orbe Gallicano tituli nulla adjectione decurtati. Rex enim sine pluri eorum lingua appellatur* Sire; *Delphinus autem* Monsieur. *Rursus quemadmodum Rex Christianissimus omnium consensu appellatur; ita & Delphinus Gallicarum Prorex, tantum non unctus. His accedit quod per Universam Galliam* Archidux *omnium in Gallia Ducum supremus habetur, non honorarius tantum (uti Austriacus) imo nisi pusilla vitas aetas, Dicearcha.*

II. Proximi a Regis filiis, vel Rege, filios si non habeat, sunt *Principes Sanguinis*, qui licet praesentis Regis filii non sint, habent tamen successionis spem. Origo hujus tituli (sic in Gallia communicatus, ut nullibi alias) non apparet. Deducunt quidam à distinctione filiorum minorum eorumque hæredum, qui magni Duces & Comites cum essent, diviserunt semetipsos ab illis, qui ex sangvine regio orti non sunt, & nihilominus Duces ac Comites existentes, Principes quoque appellati sunt illo tempore, quo honorarii Ducatus & Comitatus illo in regno fuerunt frequentes. Verum si inde eorum repetenda Origo, cur minores filii istorum minorum filiorum, omnesque inde pullulantes, qui non poterant ostendere aliquam successionis spem, isto usi sunt titulo? Omnes enim fuerunt *Princes du Sang*, non vero omnes Duces vel Comites. Prioribus seculis vocantur aliquando *Seigniors du sang*: *Domini sangvinis.* Titulus *Principis* omittitur, memoria vero sangvinis regii adhuc servatur, sicuti ætate illa, antequam Carolina oriretur linea, per gestationem crinis oblongi, quod erat (ait *Agathias*) γνώρισμα καὶ γέρας ἐξαίρετον τῷ βασιλείῳ γένει, *speciale insigne & honor ex regio sangvine genitorum*: de quo & alia vide testimonia apud *Gregorium Turonensem hist. 3. cap. 19. Aimoinum de gest. Francor. lib. 2. cap. 12. Hotomann. in Francogall. &c. Landulphus Sagax* etiam loquens *Histor. miscell. lib. 12.* De Dominis vel Principibus Sangvinis illius temporis hanc ridiculam de ipsis habet opinionem: *Dicebantur ex genere illo descendere Christati quod interpretatur Trichorachati. Pilos enim habebant natos in spina veluti porci.* Habet illud à quibusdam Græculis recentioribus, & quidem ut puto à *Theophane* ; *Cedrenus* habet eadem in *Hist. Comp. pag. 373.* Ἐλέγοντο οἱ ἐκ τοῦ γένους ἐκείνου καταγόμενοι κριστᾶται, ὃ ἑρμηνεύεται

Vid. Tillium de reb. Gallic. lib. 2.

de stirpe & Origin. domus de Courtney. pag. 149.

ται τριχοεαχάται· ἔιχον γδ κ͂ τ̃ ῥαχίως ἀυτῶν τρίχας ἐκφυομένας ὡς χοίροι.

distinguendi Principes de Sanguine.

Græci (ut solent) male intelligentes, existimarunt crines hic dependentes in tergo Principum, crevisse ex tergo veluti Porcorum. Quando iste mos ex dependentis Cæsariei vel crinis desierit, nondum didici. Ille autem Princeps Sangvinis hodienum, qui & Regis Frater, est *Primier Prince du sang*, vocaturque *la second Person du France* & Titulum *Monsieur* absolute usurpat, vel *Monsieur sans quere* (ut loquantur) vel *Monsieur le Prince*, sicuti Filius & hæres illum *Delphini* titulum. Si vero Frater non supersit, vel ad minimum proximus hæres Regis filius non extet, tum titulus *Primier Prince du sang*, conceditur per literas adoptionis, seu declarationis a Rege (quibus nonnulli opus non esse Fratre superstite existimant,) & ejusmodi Princeps habet solummodo *Apanagium*, non vero titulum *Monsieur* sicuti frater. Principes sangvinis eminent privilegiis & loco. *Sunt Consiliarii nati Consilii intimi.* Si etiam annis majores sint quam Rex, vocat eos Avunculos suos, si prope ad ejus ætatem accedentes, Consangvineos, & si multo inferiores, Nepotes: fruuntur etiam privilegiis Parium *Franciæ*. De quibus mox plura: immunes sunt à sportulis Sigilli, vectigalibus omnibus, Chartula Duellorum, & aliis, quæ vide apud *du Haillan, du Tillet, & l'Oyseau.*

l'Oyseau des Orders chap. 7. §. 5 & 55. Fauchet Orig. des dignit. lib. 1. chap. 6.

l'Oyseau. cap. 7. §. 80. 103.

Locus eorum considerari meretur vel inter ipsos, vel respectu aliorum. Antehac multæ inter ipsos lites obortæ, utrum dignitas Dominationis (*Seigniory*) & Feudalium Titulorum, vel proximior consangvinitas, ejusque gradus, debeant esse mensura dignitatis. Verum receptum tandem, quod juxta sangvinis proximitatem debeant locari. Dignitates enim illorum ex sangvine regio ipsis tantum concessæ sunt, qui omnes superat feudales dignitates, ut Galli ratiocinantur. Eadem quoque ratio evehit eos supra omnes dignitates alias quascunque in regno. Cum enim eminentia Regis sangvinis inter ipsos (quorum nonnulli semper summas tenent feudales dignitates) talis sit, ut respectus habeatur alius, quam ut prope accedunt ad regem; veste non alius attendendus respectus, quando cum aliis comparantur, qui feudales possident dignitates, sed ex regio sangvine orti non sunt. Novissimis

l'Oyseau ibid. §. 31. 61. Tillius de reb. Gall. lib. 2.

ſimis autem temporibus oborta lite inter *Pares* ſangvinis, & *Pares* qui ex ſangvine regio orti non eſſent ſententia non adeo manifeſte dicta eſt; Decrevit ſaltem *Henricus III.* ut impoſterum perpetuo Pares ſangvinis locum obtinerent.

Henrie *par la grace de Dieu Roy de France & de Pologne, à touts preſens & a venir ſalut. Sçavoir faiſons, que pour metre fin auz procez & differens cy devant advenus entre aueuns* Princes de noſtre Sang Pairs de France, *& autres* Princes *auſi* Pairs de *France, ſur la preſſ ance a cauſe de leurſdites Pairries, & voulans obvier a ce que telles controverſes & difficultes n'adviennent cy apres: Nous, apres avoir ſur ce meurement de liberè avec la Royne noſtre tres honoree Dame & mere, noſtre treſcher et treſame frere le* Duc d'Anjou, *& es preſences de noz treſchers & amez Couſins le* Cardinal de Bourbon, Duc de Montpenſier, & Prince Daulphin, *Princes de noſtre ſang,* Cardinal de Guyſe, Ducs de Guyſe, de Nyvernois & du Mayne, A*rcheveſque* & Duc des Reims, les Sieurs de Morvilliers, de Lenencourt, de Lanſſac, *Eveſque de* Lymoges, de S. Suplice, de Chaverny, de Biron de Chavigny, de Pyennes, de Villequier. *& autres, tous Conſeillers en noſtre Conſeil privè avons dit, ſtatuè & ordoune, diſons, ſtatuons, & ordonnous par edict irrevocable, voulons & nous plaiſt que d'oreſnanant leſdits Princes de noſtre* Sang Pairs de France *precederont, & tiendront rang Selon leur degree de Conſangvinitè devant les autres* Princes & Seigneurs Pairs de France *de quelque qualite quils puiſſent eſtre, tant es ſacres & couronnemens des Roys, que es ſeances des cours de* Parlement, *& autres quelconques Solennitez, aſſemblez, & ceremonies publiques, Sans que cela leur puiſſe plus al' advenir eſtre mis en diſpute ne controverſe, ſouz couleur des tiltres & priorite d'erection des pairries des autres Princes & Seigneurs, ne autrement pour quelque cauſe & occaſion que ce ſoit. Si donnons dù mandement à nouz amez & feaux, les gens tenans noſtre cour de Parlament a* Paris, *que noz preſente dict, Statut & Ordonance, vouloir & intention, ils facent liure, publier & enregiſtrer, & le contenu garder, obſervir, & entreteiner de poinct en poinct ſelon la forme, & teneur, ſans y contrevenir ny ſouſrir y eſtre countrevenu en aſcun manier que ce ſoit: Car tiel eſt noſtre plaiſir. Et a fin que ce ſoit choſe firme & ſtable a touſiours, nous avons fait metre noſtre ſeele à ceſdits preſents, Sauſe en autres* Choſes *noſtre droit & l'autruy en toutz; donne à Bloys au moys de Decembre, Lan de grace mil cinque cens ſeptans ſeize & de noſtre Regne la troiſieſme.*

Les edicts des Roys de France &c, Tom. 2, lib. 1, tit 5.

l' Oyseau des seigneurles chap 5.§ 69. Moreau.cu. Le Tableau des Armories, chap 6. pag. 246.& 247.

Principibus Sangvinis attribuunt nonnulli ad minimum in insignibus licentiam gestandi coronam surgentem in lilia, & rosas ut *Favinus* interpretatur. Quas vero coronas gestent vel pileos, nondum convenit inter scriptores *Gallos.* Quidam non permittunt coronam nisi Regiis liberis, alii a filiis minoribus arcent; *Ludovicus Aurelianensis en les ouvertures des Parlaments chap. 11. pag. 172.* observat quod apud *Iacobitas Parisienses* ex familia *Borboniorum*, ibidem sepulta, sic exhibeatur; duo habent

circulum gemmis saltem consitum *une ligne de pierreries*; tertius vero circulum nudum absque gemmis & floribus. De illis vero qui obscure vivunt, quoniam destituti sunt feudalibus dignitatibus, quæ possent supplere Apanagium, vel alia ratione in quæstionem veniunt circa nativitatem suam ex sangvine regio, multa habent *Antonius Peregrinus*, *Polydorus Ripa*, & alii ICti celebres in libro edito *Parisiis* an. 1607. *de stirpe & origine Domus de Courtney*:

Huc pertinet specialis titulus *Henrici V.* nostri Regis. In famoso illo fœdere MCCCCXX ipsius cum *Carolo VI. Francia* convenerat inter ipsos, ut, *Delphino* excluso, *Henricus* ad Regnum *Gallia* eveheretur post *Caroli* mortem, ac interea esset Regens, vocareturque *Hæres Franciæ*: hinc in *Anglia* ejus jussu mutata fuerunt sigilla, & loco vocis *Franciæ* lectum, *Hæres Regni Franciæ*; omissum itaque fuit *Regentis* vocabulum, utut *Thomas Walsingham* referat edicto, promulgatum esse ut posthæc in *apicibus suis* observetur stylus ejusmodi, *Rex Angliæ & Regens vel Rector Franciæ & Hæres apparens regni prædicti.*

Mich. 8. Henr 5. in Scacc. ex part. Rem. Regis; alibi.

III. Hac *Principis* voce, ex sangvine regio ortis concessa, & alii varie appellantur intra *Galliam*: est enim tum personalis tum feudalis appellatio. Personalis est vel ex creatione, vel nativitate. Nativitate Regis naturales liberi, eorumque proles masculæ sunt Principes, quo intuitu etiam Principes Sangvinis aliquando nominantur *Regni Principes, seu Coronæ*, tanquam nota ulterioris distinctionis, quoniam additio ista *du Corone* ostendit relationem quam habent ad Coronam, qua vero alii destituuntur Principes. Et quanquam isti quoque ex sangvine regio progeniti sunt; attamen quo-

l' Oyseau chap. 7. §. 86. & 99.

quoniam primus eorum ratione nativitatis illegitimæ jura civilia sangvinis non acquisivit, ideoque nec ad posteros suos deferre potest, qui Titulo saltem *Principis* decorantur.

Ex creatione assecuti Titulum illum sunt, quos eo dignos Rex censet, ut (*l' Oyseau* asserente §.93.) filius cujusdam alii summi Principis. Sic ergo duo sunt Principum genera (mere personali titulo fruentium) in *Gallia*, primo Principes naturales seu Gallici, ut vocat, ex illegitimo thoro prognati, eorumque proles masculæ, deinde extranei, vel Principes civitate donati dum creantur. Ambo, ait, multa cum Principibus sangvinis habent privilegia communia & prærogativas. Præcedunt omnes alios magnos Dominos, qui Principes sangvinis non sunt: & quanquam feudales vel Titulares sint alio respectu; attamen locum occupant juxta hunc Personalem Principis titulum, excepto si in Parlamento sedeant tanquam Pares: tunc enim locus eorum est juxta Pariatum. Habentur etiam pro Consiliariis Status natis, salutanturque Avunculi, Consangvinei & Nepotes, ut Sangvinis Principes: plura vid. in *l' Oyseau*. Feudalis Principis titulus occurrit sæpe in vetustis instrumentis Magnorum illis Ducum & Comitum, qui olim tenuerunt provincias suas jure feudi cum omni fere potestate summa. *Tu Tillet* affert exempla de Ducibus *Aquitaniæ*, Comitibus *Tolosanis* & aliis. In Consvetudinibus *Normannicis* & *Andegavensibus* Duces nominantur *Principes*; Et inscriptio *Arnoldi Squereri* posita *Gastono Comiti de Foix* Anno MCCCCLVI. habet *tresbault & puissant Prince Hist. de Foix Bearn. per P. Oligarhay. Vide Bert. de Argentr. Hist. de Birt. lib.4. cap.31.* Sic & alia sunt passim obvia. Hi magni Duces & Comites dudum desierunt, ut mox docebitur. Verum sicut isti assumserunt Principis titulum intuitu summæ potestatis suæ, quæ paulo minor quam Regia fuit; ita verisimile est, quod ex Dominis quidam eminentiores, qui tamen Duces & Comites non fuerunt, utentes tamen æquali potestate jurisdictione & Privilegiis, vel ex præscriptione vel usurpatione ita ut potuerint æque ac Duces illi & Comites vocari Principes; assumserunt (temporibus illis cum Regalis potestas admodum distraheretur inter Nobiles) hunc Principis titulum hodienum durantem in Dominiis variis, indeque vocati sunt *Principautes*; ut *Aurasionensis*, & alii minores, ut *de Croy in Campania*,

Cust. de Norman. cap. 18. & Anjou. part.2. Vid. Chappin de jurisd. Andegavens. lib.1. pag.441 & l' Oyseau des Seigniories cap.3.§.88.

V. Choppin de Domanio Franc. lib. 3. tit. 6. §. 30. & lib 1. tit. 5. §. 10. item de jurisd. Andegav. lib. 1. tit. 6. p. 441.

pania, de Gvemeine in Britannia, de Crequy, de Marcillac, de Carenoy, de la Daulphine d' Auvergne, de Chastellainon, de Ianville. &c. Hoc solum, inquit *Choppinus) possessionibus inditum nomen est, feudatariæque possessionum dignitati verius quam personarum celsitudini.* Et sicut tituli isti (prout volunt) assumti sunt, ita & alios largiti sunt Reges *Galliæ*. Titulus *Principatus* cum relatione ad territorium datus, coævus est *Gregorio Turonensi. Ennodius* inquit Histor. Franc. lib. 9. cap. 7.) *cum Ducatum Urbium Turonicæ, atque Pictavæ ministraret ad hæc & vici Iuliensis atque Benarnæ urbium Principatum accepit.* Hic ipsum Principatum *Bearniæ* nomen est, indicans, quod etsi non fuerit illo tempore feudale, ad minimum tamen extiterit officiarius a *Childeberto* traditus. Atque posthæc officiarii isti tituli facti sunt feudales; sicut & *Bearnia* hodienum est Principatus. Magni quidam Domini magna ambientes nomina quæsiverunt quibusdam territoriis suis Principatus dignitatem, unde & ipsi Principes nominarentur, titulumque hunc suum transmitterent ad filios suos primogenitos, ut Comites in *Anglia* transmittunt Baroniarum & vicecomitatuum suorum. *L' equivoque d' entre les Princes & les Seigneurs des Principautes* (inquit *l' Oyseau des Seigneuries & chap. 5. §. 76.* adeoque sollicitus est circa nomen hoc, ut nolit ab ullo juste usurpari posse, nisi a Principibus Personalibus) *ou, pour mieux dire, d' entre les Princes de race & les Princes a cause de leur terre erigee en principautè, est cause, que pleusieurs princes que craignent qu' on revoque en dout leur qualitè, & pleusieurs grandes Seigneurs que desierent estre tenus pur Princes, sont curieux de faire eriger une de leur terres en Principautè; dont par apres ils baillent voluntiers le tiltre a leur filz aisne,* quod dicit fieri *a l' imitation de ce que la plus part des Roys de la Christientè sont appeller leur aisne le Prince inde finitiment.* Verum in æstimatione dignitatis hujus non video consentire scriptores Gallicos. *Du Tillet,* (quem *l' Oyseau* sequitur) vult Comite esse minorem, ac supra Baronem, ostenditque quomodo eorum Principatus subordinati fuerint Comitatibus: concludit itaque, quod Principes sangvinis ejusmodi Principatus pro se erectos acquirentes, imminuerint potius dignitatem propriam, quæ superat omnes Feudales Principes, quam lucrati fuerint aliquem eminentem titulum se dignum. Recordor etiam in Edicto quodam *Caroli V. Tom. 1. lin. 3. tilt. 38. Edict.* de Criminibus, poni titulum

Choppin. de jurisd. And. lib. 1. pag. 441. in margine.

Nota *vide etiam de Principis varia significatione, du Fresne Glossarium ad Scriptores mediæ & infimæ Latinitatis & Mabillon de re diplom. lib. 3. cap. 1 § 9.*

Vid. Choppin. de Dom lib. 3. tit. 6. § 30.

Prin-

Principis post Barones, ita. *Prælatus, Baro, Princeps, Eques.* Verum quantus sit Baronis titulus, mox dicetur. De hoc autem *Principis* elogio alii aliter. *Choppinus* utut nominet *Minorum gentium Principes*; attamen his verbis videtur annuere Titulum hunc æqualem esse summis dignitatibus Feudalibus. *Principalium Feudorum species appellatioque Feudistica legibus incognita. sed a nostris recepta commentitio jure quasi Principalis summique feudi simia quodammodo ac imitatrix.* *Carolus Paschalius* etiam loquens de *Ducibus Majoribus & minoribus* (per Majores intelligit omnes istos antiquos *Galliæ* Duces, omnem in Territoriis suis potestatem summam exercentes; per *Minores*, quales hodie existunt, non aliam nisi Regi subordinatam potestatem habentes) similiter etiam *Principes* dividit in *Majores & Minores.* Majores ipsi sunt *Principes sanguinis. minores autem Feudales Principes. Minores Principes* (verba ipsius sunt de Coronis lib. 9. cap. 13.) *voco illos qui stemma nequaquam ducunt a Regibus, sed quibus est concessus ager, urbs, ditio, Feudum, cui nomen* Principatus, *ejusque Domino ac Possessori permissum ut vocetur* Princeps *propria nimirum ac peculiari appellatione, quæ talem Dominum distingvit ab aliis aliorum Feudorum Dominis, hoc est Marchionibus, Comitibus Baronibus. Nempe hi omnes in hoc sunt similes, ut sint in perpetua clientela atque adeo in ditione* Regum. Addit, deinde hos Principes minores adeo prope accedere ad Duces minores, ut difficile sit definire, quinam ex ipsis emineant. *Hic quoque minor Principatus est minori Ducatui* (ipsius verba sunt porro) *æmulus, neque cui prærogativam des, facile dictu est.* Specialissima vero nota eorum magnitudinis, quam affert est, quod eãdem gestent coronam, quam *Principes majores*, quo in tamen errat, nisi *Favinus* fallit: hic enim ait, *Principes sangvinis*, (qui iidem sunt quos *Paschalius* nominat *Principes majores*) usurpare coronam surgentem in lilia & rosas, (vel ut alii volunt in folia quercea, vel alia) ut supra dictum. Aliorum vero Principum, utut Summa potestate præditorum Corona juxta *Favinum* est *Espanovie de Roses* ex *Rosis germinantibus* hac forma; aurum gemmis interstinctum. Alii quoque dicunt, quod hi Principes feudales debeant solummodo habere circulum ex auro puro foliis constitum. Sic *Philippus Morean*, asserens itidem Titulum

de jurisdict. Andegav. lib. 1. tit. 6 p. 441. quē interim. Vide loco libri 3. de Domanio jam citato.

en le tableaus des Armories de France, chap. 6. p. 145.

tulum *Captall & Captalat* in quibusdàm Galliæ locis denominare Principes istos & Principatus; exempli loco adducit Comites in *Candall*, nominatos *Captals de Buch*, Latine vero *Principes*. Addit porro in fenestra Conventus *Recollectorum Burdigalensium* imaginem cerni ejusmodi *Captalis* ipsiusque caput circumdatum ejusmodi circulo aureo, cui aliquid artificis manu inscriptum seu insertum. Et quod insignia posteriorum Dominorum *Candalli* habeant floridas corollas; *font tymbres de Couronnes a hauts Fleurons* ipsius verba sunt. Verum non persvadet vel circulum cingentem unius caput, vel corollam alterius insignibus impositam pertinere ad *Capitalem*. Nam & ille vetus Capitalis, & reliqui fuerunt etiam Comites (ut ipse fatetur) prior in *Benanges*, alter in *Candalle*. *Candalle* quod vero dicit est nostrum *Kendall* in *Anglia*, cujus *Johannes de Foix, Captall de la Buch* (Anglice *Capdaw*, ut sæpe in monumentis appellatur nostris, latine *Capitalis, Capitaneus*) *Count de Longeville & Benanges*, creatus fuit Comes ab *Henrico* nostro VI.

Rot. Part. 28. Henr. 6. art. 31. Rot. Vasc. 44. Edv. 3. membr. 8. n. 4. Vasc. 4. Henr. 6. m. 1. n. 1. & sæpissime in Archivis regiis.

NOTA.

Capitalis, Gallis *Captau & Capitau* Dignitatis nomen quibusdam ex illustrioribus Aquitaniæ Proceribus attributum, quos præcipui duo sæpe occurrunt videl. *le Captal de Buch*, *& le Captal de Trene*. Du Fresne in Glossario, qui & addit: *Capitalis*, id est, primus præcipuus, ut *Capitales Barones, Capitales Ecclesiæ &c.* i.e. primarie.

IV. Non possumus hic omittere Feudalem Principis titulum datum a Rege nostro *Edvardo III*, cum filium suum *Edvardum Principem nigrum* crearet *Ducem Gvienne*. Leviter id tangunt utriusque gentis historiæ, nec quidem omnes; plenius igitur trademus tanquam speciale creationis exemplum. In famosa illa Tractatione in *Bretigny* prope *Carnutum* inter Reges *Edvardum Angliæ* & *Johannem Franciæ* consenserunt, ut Civitas, Castellum, & Comitatus *Pictaviensis* omnesque Provinciæ *Poictu, Thovars, Belville, Xaintes & Xantogne, cum urbe* & fortalitio *Rupellarum*, Civitate & Castello *Aginnense*, Comitatus, *Aginnensis, Perigort, Limoges, Cahors, Tarbe Bigorre, Gaure, Engolesme*, omniaque huc pertinentia, una cum aliis nonnullis regionibus, & quæ Rex Angliæ possedit in *Gvienna & Vasconia* ipse retinent ejusque hæredes & successores, *sans nul resort & Souveraigntie au Royaume de France* vel prout largius dicitur in Confirmatione Pa-

Troisard. Vol. 1 chap. 212. Vid. Paul. Æmil. lib. 9. Thom. Walsingham. ann. 1360. &c.

Pacificationis. *En tout Franchese & liberte perpetuel, come Seigneur Severnigne, & Liege & voisin au Roy de France & au Royaume de France, sans y cognoistre soverainty ou faire obeysance, hommage, ressort, & subjection & sans faire au temps avenire aucun service ou Recognisance au Roy au a la Couronne de France, des cites, countes, Chasteaux, Pays, terres, Iles, Lieuz & Personnes devant nommes ou pour ancun d' icelles.* Sic & in alia specialia consensum est ex utraque parte. Rex *Edvardus* paulo post occupationem horum territoriorum juxta Transactionem istam (cujus etiam pars extitit *Delphinus* postmodum *Carolus V.*) per diploma dedit *Gviennam & Vasconiam* cum titulo Principatus *Principi nigro* ad dies vitæ, inque eodem diplomate *Gvienne* creavit Principem, aliaque tradidit Castella, urbes, Comitatus, cum eorundem regimine, reservans tantum sibi potestatem evehendi *Gviennam* in regnum, & retinens appellationem seu provocationem ac summam potestatem in utrumque principatum ac omnia reliqua hic tradita. Diploma hoc signatum est XIX. Julii ann. MCCCLXII. vel XXXVI. *Edvardi III.* Præter diploma vero creationis & aliud eo ipso die signatum est explicans quæ Rex reservaverit sibi circa appellationem summamque potestatem præter unciam auri, annuatim sibi pendendam a Principe in aula sua Westmonasteriense quovis die Paschatos. Diploma hoc explicans eadem habet quæ diploma creationis; In margine vero rotulæ legitur: *Pro* Edvardo *Principe Aquitaniæ & Walliæ.* *Rot. Vascon. 36. Ed 3. membr. 18. num. 17.*

Le Roy a touz ceux qui cestes letres verront ou orront, salutz. Combien que au jour present nos ajons donneez a nostre trescher ainsnez fitz Edward Prince de Gales, *le noun, renomee, & title de la Principaltee d' Aquitaigne, transportanz en sa persone a sa vie tantseulement, toutes les Citees, Chasteux, terres, pays, villes, Fortresses, Isles, Provinces, & lieux que nous avons & devons avoir per my la paix faite darreirement, entre noz & nostre trescher frere le Roy de France au pays d' Aquitaigne, & celles ausi que noz avons & tenons ou devons avoir & tenir en toute Gasco igne ensemble homages, ligeances, honores, obeissances, vassaulz, feez, arrerefiez, Services, recogneissances, cogneissances droitz, mier & mixte Empire, & les, Jurisdictions hautes, moyenes, & basses salves gardes, advocsons, & Patronages des Esglises Metropolitiques, & Cathedrales, Abbeyes, Priories, Monstiers. Hospitalz tant Seculeres, que reguleres, & de quelcunques autres benefices desglise appur-*

appurtenantz a noz per cause ou occasion des choses dessusdites, devoir, Cens, Rents, Confiscations, Emoluments, Profitz, Reversions, & toutes maneres dez droitz & toutes leur autres appurtenances, & appendances aussientierement & perfaitment come noz les tenions ou aucuns de noz Progenitors les tindrent en acun temps passe, a tenir, desouz nos & nostre Seigniorie d' Acquitaigne per homage liege, sicome cestes choses & autres sont pluis largement compris en nos autres letres sur ce faites, dont la tenor sensuit.

Edwardus *Dei gratia Rex* Angliæ, *Dominus* Hiberniæ & Aquitaniæ *carissimo Primogenito nostro* Edwardo Principi Walliæ, *Salutem.* A *Regale solio, velut à sole distensi radii, Singulæ Temporales prodeunt dignitates ut ex hiis prima sublimitatis integritas minorationis detrimenta non sentiat, sed à suis potius curis & solicitudinibus relevata tanto securior persistat, in prosperis regatur, & protegatur continue, in adversis quanto pluribus & excellentioribus subsidiis fulciatur. Stat tutum tribunal Regium multorum Principum stipatum potentia. Gaudent eo subditi Domini sui Principalis personam in Sanguinis & generationis suarum effigie frequentius intueri, & sibi fore prosperum reputantes quod ubi eorum Dominus Principalis per singulas dominationis suæ Provincias non poterit personaliter interesse, hæredem suum futurum, si natum suum rectum ordinem persequatur, continuatis Temporibus assistere sibi vident, quo transgressorum insolentia ex bonore & potestate Juris sibi traditi, ad tutelam fidelium puniantur frequentius, & aliorum laudabilia & fructuosa obsequia digna retributionis commercio compensentur. Hac igitur consideratione Fili noster charissime, nec non multis aliis causis rationabilibus excitati; te, qui nuper in* Aquitaniæ & Vasconiæ *partibus, dum in ipsis gverrarum turbatio frequens ingruerat, æstivos pro nobis pulveres & sudores bellicos non vitasti, sed sub titulo & vocabulo locum tenentis nostri nostras sollicitudines & absentiam tua supplens præsentia prolixo satis tempore supportasti, intendentes vicissitudine gratuita honorare subscriptarum terrarum & Provinciarum ac totius* Aquitaniæ & Vasconiæ Principatum, *præsentium literarum nostrarum Epigrammate tibi, de prærogativa potestatis* Regiæ, *conferimus & donamus, volentes & concedentes quod omnium & singulorum locorum, terrarum, & Provinciarum hujusmodi sub nominibus & Domini nostri solio & regimine sis de cætero verus* Princeps & Principis Aquitaniæ *honore, titulo, appellatione, & vocabulo potiaris libere quamdiu manseris sub hac vita, etiam si per nos hujusmodi Provincia ad Regalis honoris titulum & fastigium impe-*

pe-

posterum sublimentur, quam erectionem faciendi per nos ex nunc specialiter reservamus. Et ut collatus bonor bujus nominis tibi sit imposterum favente Domino, fructuosus, de mera nostra liberalitate & ex certa scientia damus tibi & concedimus & in personam tuam duntaxat transferimus jure & modo quo possumus meliori Civitates, Castra, Villas, Terras, Loca, & Provincias infra scripta & quicquid Juris possessionis & proprietatis habemus vel quovis modo babuimus, aut progenitorum nostrorum aliquis babuerit hactenus ad eadem quomodolibet vel in ipsis (directo eorum dominio ac Superioritate nobis semper specialiter reservatis) videlicet Civitatem & Castrum, nec non totam terram & Patriam Pictavensem, *una cum feudo* Thoarcii, *& terra de* Delleville, *Civitatem & Castrum totamque terram & patriam* Xantonensem *citra & ultra* Carentonium, *Civitatem & Castrum totamque terram & patriam* Agenensem, *Civitatem & Castrum totamque terram & Patriam* Petragoricensem, *Civitatem, Castrum totamque terram & Patriam* Limovicensem, *Civitatem, Castrum totamque terram & patriam* Caturcensem, *Civitatem, Castrum totamque terram & patriam* Tarniensem, *terram, patriam, & Comitatum de* Bigorra, *Comitatum, terram & patriam* de Gaura, *Civitatem, Castrum, terram & Patriam* Engolisimensem, *Civitatem, Castrum, terram & patriam* Ruthenensem; *Et insuper Civitatem & Castrum* Aquensem, *& Villam, & Castrum* Sancti Severi, *ac omnia civitates, Castra, Villas, Loca, terras universamque patriam tam* Aquitaniæ *quam* Vasconiæ. *Habendum & tenendum à nobis sub homagio ligio, (prædictis Dominio directo ac superioritate nobis, ut præmittitur reservatis) Tibi quoad vixeris, omnia & singula Civitates, Castra, Villas, loca, terras, Comitatus, & Provincias supra dicta una cum omnibus Insulis eisdem adjacentibus, homagiis, ligeantiis, honoribus, obedientiis, vassallis, feudis, retrofeudis, Servitiis, recognitionibus, Iuribus, mero & mixto Imperio, & cum Iurisdictionibus altis, mediis atque bassis, salvis gardiis, advocationibus, & Patronatibus Ecclesiarum Metropolicarum & Cathedralium, tam Secularium quam Regularium & aliorum Ecclesiasticorum Beneficiorum quorumcunque ad nos præmissorum occasione vel Causa pertinentium seu spectantium, deveriis, Censibus, redditibus, proventibus, Confiscationibus emolumentis, & Proficuis, reversionibus, universisque juribus & pertinentiis ipsorum, adeò integrè & perfectè sicut nos ea tenemus ad præsens tenuimus & babuimus & tenuerunt aut babuerunt progenitorum nostrorum aliqui ullis unquam temporibus retrolapsis. Ad tuorum insuper bono-*

ris & nominis validius fulcimentum hanc tibi autoritatem & potentiam specialiter impertimus de terris, locis, & juribus antedictis, personis bene meritis donandi & concedendi in Feudam & Domanium perpetuò vel ad tempus illa videlicet terras & loca, quæ de Domanio nostro antiquitus nullatenus extiterunt prout tibi placuerit & fore videbitur; faciendi, cudendi & fabricandi monetas auream & argenteam, & aliam qualemcunque, ac magistris & operariis earundem, indulgentias & privilegia talibus dari solita largiendi, amortizandi & insuper terras loca & redditus liberè aut sub finantia quæ ad manum mortuam dantur ad præsens, dabuntur successuris temporibus vel etiam relinquentur; Nobilitandi etiam personas ignobiles; Senescallos, Judices; Capitaneos, Consules, Tabelliones publicos, Procuratores receptores, & quoscunque officiarios alios creandi instituendi & ponendi in Singulis locis Provinciarum *bujusmodi, & quando & quoties opus erit institutos & positos officiarios antedictos amovendi & loco amotorum alios subrogandi; bannitos &* Criminosos *quoslibet Provinciarum bujusmodi præsentes Præteritos & futuros ad statum famam & patriam ac bona eorum mobilia & immobilia restituendi & revocandi & plenam perdonationem & remissionem de commissis & committendis criminibus in Provinciis antedictis etiamsi propterea fuerunt ultimo supplicio condemnati, seu condemnandi & fuerunt de Provinciis alienis, concedendi, dandi & faciendi eisdem; quibuscunque Civitatibus, Castris, Villis, & locis, Ecclesiis, Ecclesiasticisque Personis, Monasteriis, Collegiis, Universitatibus, & personis singularibus cujuscunque conditionis existant,* Privilegia, *immunitates, franchisias, libertates, & indulgentias perpetuas ac Temporales quaslibet largiendi & etiam concedendi & concessas eis antiquitus nec non ipsorum usus & Consvetudines alios (si tamen contraria non fuerint paci & accordo facto ultimo inter nos & Carissimum fratrem nostrum RegemFranciæ) autoritate nostra confirmandi quando & quoties super hoc fueris requisitus, & qualibet alia faciendi & exercendi quæ verus* Princeps Provinciarum *bujusmodi ad tutelam & regimen eorundem incolarum & subditorum suorum quietem posset facere vel deberet. Quæ omnia & singula supra dicta donata, alienata, concessa, largita, autorizata, restituta, revocata, perdonata, remissa, concessa, confirmata, facta, gesta, & expedita per te & deputatos tuos habere volumus & ex nunc prout ex tunc perinde habebunt perpetuam firmitatem ac si ea per nos ipsos gesta facta & expedita ut præmittitur extitissent; Et ex habundanti & quatenus opus fuerit pro ipsorum*

fir-

firmitate majori exnunc prout extunc laudamus, acceptamus & approbamus eadem ac tenore præsentium confirmamus. Datum sub magni Sigilli nostri testimonio in Palatio nostro Westmonasterii die XIX. Mensis Iulii, Anno Domini millesimo CCC. Sexagesimo secundo & Regni nostri tricesimo Sexto,

Nous pur ouster toutes doubtantes & contentions que purroient avenir en ampres sur ceste matire, &, a fin que la chose soit le pluis clere, per babondant & dereschiefe Nous reservons a nous & a nostre Mageste Royale per expresse & per la tenor des presents, la directe Seigniorie, toute la Soverantee & resort de toute la Principaltee d' Aquitaigne, & deGascoigne, & *de toutes les Citees, Countees, Chastealx, Terres, Pays, Villes, Fortresses, Isles Provinces, & lieux & de touz les Prelats, Contes, Viscontes, Barons, Nobles, & autres Subgiz & enhabitantz les dites Provinces les queux nous avons dones a nostre dit emsores filz & transportez en sa persone par le tenor de nos letres perdesus encorpores. Et volons & declarons que la directe Seigniorie toute la Soverantee & le resort adessus touches, soient & demoerent a touz jours a noy & a nostre dite Magestee a user les ditz resorts en lieu & temps a sicome bon nous semblera que les nos ne volons ne pensons delaisser ne transporter a nostre dit filz per le dit tiltre de* Principaltee *ne per autre chose quecunque comprise en nos dites letres. Et a indice overte & clere demonstrance que nostre dit filz tendra & deura tenir desouz nos a nostre dite magestee &, per homage liege la quele il nos ad fait de present, toutes les dites choses & chescun dicelles, il nos devera paier chescun an a nostre Palays de Westmonster, a la feste de Paysqes un ounce d'or dont il noz ad desiamis en Possession & saisine ensegne a recognissance de nostre Seigniorie Soveraigne la quele chose an nonn d'apport & cens annuele, nous lui imposons & statuons reelment & de fait de certe inscience & de nostre auctorite & pleine puissance, & volons quil le paie as lieu & terme & sicome dessus est dit, Reservantz à noz expresse & especiale poissance dattroistre & enoiter la dite imposition & cens annuele a paier a noz en autres choses & termes & ailleurs sicome il noz semblera a faire pur temps avenir en contessoiz consideracion & regard a lestat ne nostre dit filz & a les changes que luy Covendra de necessite sustenir & porter pur government des pays dessusditz. Donne per tesmoignance de nostre grant Seal a nostre Palays de Westmonster le XIX. jour de Juyl lan de grace, mill. Triscentess. sexante & deux, &, de nostre Regne, Trentesisme.* Verum ob omissionem verborum, *ac etiam Civitatem & Castrum Burdegala ac civitatem & castrum Bajona,* quæ immediatè

rotul. Vascon. 36 E. 3. m. 17. n. 16. & m. 16. n. 15.

Vasc 44 Ed. 3. membr. 4 & 5. Vid & infr. §. 13.

diatè ſequi debuerunt poſt *Caſtrum Severi*, ipſum diploma renovatum eſt, cum eodem *dato*, ac horum verborum additamento. *Princeps niger* per plures annos poſſedit illa juxta diploma iſtud, Pater etiam ejus Rex Delegatos ibi habuit ſuos vel Iudices, *de la Souveraintie & du reſort*, omnes cauſas per appellationem *a Principis* curia audientes. Princeps ipſe vocabatur *Princeps Aquitaniæ & Walliæ.* In epiſtola vero *Caroli V.* G. R. citante Principem ad Cameram *Parium* ſeu Parlamentum ſuum ratione exactionis ſeu tributi in focos impoſiti *Guienna*, vocatur Princeps *Wallia & Aquitaniæ*. De exercitio poteſtatis ejus in Principatu vide Hiſtorias *Franciæ*: imprimisque *Boucheti* Annales *Aquitaniæ*, nec non *Gabrielem de Lurbe* in Chronico *Burdegalenſe*. Poſt. X. vero a Creatione annos reddidit omne jus ſuum Regi Patri, qui illas regiones poſtmodum gubernavit per Delegatos, ut ante creationem fecerat. Redditio facta eſt V. Octobr. an. XLVI. regni *Edvardi* ſeu M.CCC.LXXII.

Rot Vaſc. 57. Ed. 3. membr. 2. n. 2.

V. Origines titulorum *Ducis & Comitis*, traditæ jam in capite hujus libri primo (ubi docetur horum titulorum introductio in Imperium) etiam ad Galliam pertinent. Superſunt tamen & hic quædam Teſtimonia *Galliæ* propria, quæ & illis in Imperio, aliquam lucem (ſi quæ adhuc deeſt) conciliant. Franciæ olim Reges (intelligo autem per *Franciæ* Reges plurimos illos Reges Territoriorum in *Francia*, id eſt non ſolum primarios illos hoc nomine cognitos, verum & illos *Burgundiæ*, *Aquitaniæ*, *Britanniæ &c.*) ſolebant aliquando committere provincias ſuas *Patriciis*, & nonnunquam *Comitibus*. Commiſſio hæc largita eſt ipſis juriſdictionem Civilem & Criminalem: vocatæque ſunt officiariæ dignitates in abſtracto *Ducatus Patriciatus* & *Comitatus*. Ante M. circiter annos Commiſſionis hæc fuit forma, quam accipe ex *Marculph. Form. lib. 1. cap. 8.* *Præcipue Regalis in hoc perfecta collaudatur clementia, ut inter cunctum populum bonitas & vigilantia requiretur Perſonarum. Nec facile cuilibet judiciariam convenit committere dignitatem niſi prius fide & ſtrenuitas videntur eſſe probata. Ergo dum & fidem & utilitatem tuam videmus habere compertam ideo tibi actionem* comitatus, Ducatus, Patriciatus, *in pago quem anteceſſor tuus N. uſque nunc viſus eſt regiſſe, tibi ad agendum regendumque commiſſimus, ita ut ſemper erga regimen noſtrum fidem inlabatam cuſtodias & omnes populi ibidem commanentes, tam* Franci, Romani, Bur-

Burgundiones *vel reliqua nationes sub tuo regimine & gubernatione degant & moderentur & eos recto tramite secundum legem & consuetudinem eorum regas, viduis & pupillis maximus defensor apparens, latronum & malefactorum scelera à te severissimè reprimantur, ut populi bene viventes sub tuo regimine gaudentes debeant consistere quieti, & quicquid de ipsa actione in fisci ditionibus speratur, per vosmet ipsos annis singulis nostris arariis inferatur.* Alia etiam Testimonia habes cum plurimis specialibus harum dignitatum in *Gregorii Turonensis hist. lib. 8. cap. 18. 30. lib. 9, cap. 7. & lib. 5. cap. 13.* *Aimcino* & aliis tempora ante *Carolum M.* describentibus. Exempla Ducum & Comitum Provinciarum hic opus non sunt; quoniam ubique occurrunt. De *Patritio* saltem ad Provinciam relato, quoniam obvia non sunt unum & alterum adducam. *Salomon Patricius Africa* legitur in *Victoris Tunnunensis Chronico*: *Amalus Patricius Provinciæ, qui Guntbramno Francorum Regi parebat* in *Paulo Wanfredo* de gest. *Longobard. lib. 3. cap. 3* Sic & alii intra Franciam. His tribus officiorum Titulis (ut apparet ex Commissione seu mandato) eadem fuit potestas annexa, ita ut *Patricius* in Provincia idem habuerit officium vel jurisdictionem quam *Dux & Comes.* *V. Nicolai Vigenerii Chron. Burgund. pag. 29. sub ann. 591.*

Temporibus post subsecutis, inde a *Marculphi* ætate (de cujus Exemplis habemus illam Commissionis formam) Titulus *Patricii* sat rarus est in *Galliæ* Provinciis, nisi velimus cum Gallis quibusdam Titulum *Pariatus* eandem illis fuisse dignitatem ex Latino factam vocabulo, de quo mox plura. Tituli *Ducis* autem & *Comitis* cum relatione ad Provinciam frequentissimi sunt in omnibus seculis. Erantque Dignitates Comitis Ducisve primo ad Regis arbitrium, & officiariæ solummodo feuda deinde ipsis annexa ad vitam usque, tandem ad hæredes transmissa. Quidam ex Scriptoribus Gallis ponunt initia transmissionis ad hæredes in tempora *Hugonis Capeti* ad ann. Chr. DCCCCL. Verum diu ante ista quidam maximi Ducatus & Comitatus, in illis ad Franciæ regnum pertinentibus provinciis erecti sunt, atque Tituli Comitis vel Ducis promiscue illos possidentibus tributi, nec absque hæreditatis devolutione.

Hollandia a *Carolo Simplice* tradita *Thierry* ejusque hæredibus ann. DCCCXIII. *Jan. Dous. Annal. Holland. lib. 5. pag. 113. & Codic. Donat. Auberti Miræi*; postmodum pro feudo Imperii habita est: de

quo vide in ſpecie eruditiſſimum *Hugonem Grotium de Antiquit. Reip. Batavia* cap. 1. & ſi lubet *Job. de Beka in rebus ultrajectin. in Hunge roEpiſc. 11. pag. 19. & Epiſc. 41 pag. 89. & Epiſc. 45. pag. 100. & Epiſc. 47. pag. 106.* Circa idem tempus *Rollo* accepit *Normanniæ* Ducatum eodem modo; nonnulli etiam hos tempore antecedunt. Sylvarum Præfecti *Flandrici* (qui fuerunt inſtar Comitum) habuerunt Territorium illud, tranſmiſeruntque una cum dignitate ad hæredes ſuos. Primo confirmatum eſt *Liderico* a *Clothario II.* ac poſtmodum (ceſſante dignitate iſta cum ipſius familia) *Carolus Calvus* an. DCCCLXIII. creavit *Balduinum Comitem Flandriæ* a quo Dignitas iſta, tanquam feudalis derivata eſt ad hæredes ejus. Alii exiſtimant poſſe ſe probare initia transmittendarum feudalium dignitatum ad hæredes non cœpiſſe ſub *Hugone Capeto*. Aſt veriſſimum eſt ſub *Carolo* ſimplice, ac poſtmodum ſub *Hugone Capeto* multas dignitates Feudales vetuſtiorum temporum, primo hæreditarias eſſe factas, & vix non ſupremam habuiſſe conjunctam poteſtatem, ob Regum tum temporis debilitatem. Nam penes omnes illas dignitates feudales tum datas aut permiſſas magnis iſtis Dominis, eas acquirentibus, fuit omnis juriſdictio criminalis & Civilis absque appellatione, & ejusmodi ſumma poteſtas, ut in Rege nihil fuerit præter agnitionem Superioritatis per homagium. Atque tali ſumma poteſtate in Ducatibus & Comitatibus plures ibi Comites ac Duces uſi ſunt usque ad ætatem illam, qua omnes fere iſti ducatus vel per connubia, vel confiſcationes, aut aliter ad regem redirent, qui novis creationibus Ducatus quidem illos & Comitatus dedit cum titulis nunc extantibus, aſt ſine tanta poteſtate. qua olim uſi ſunt Domini iſti. Exempla tamen ejuſm. ſummæ poteſtatis conjunctæ cum titulis iſtis habemus adhuc in Comitatibus *Flandriæ & Burgundiæ*. Poſt illa tempora reductæ ſummæ poteſtatis ad Regem, pauci tantum Ducatus Comitatusque in Apanagium deſtinati Filiis Regum minoribus habuere ex inſtituto Apanagii ejusmodi jurisdictionem ſummamque poteſtatem ſibi junctam, qua ab aliis fuerunt diſtincti. Verum & hoc minus eſt illo, quam quod fuit in dignitatibus maximis. Nulla deinde Apanagia aliquo indultu a regno alienari potuerunt, ſed redierunt ex defectu prolis maſculæ ad Regem, ſicuti diſces exactius ab edictis hac de re editis. Atque ſic

Marchant. Flandr. lib. 2. Ferreol. Locrius Chronic. Belgic. Tom. 1. p. 55 & Tom. 2. p. 123. & ſeq. Videſis Vincent. Cabot. diſp. lib. 2. c. 30. Bertr. d'Argentr. hiſt. de Bretagne l. 4. cap. 6.

Hujusce rei exemplum expreſſiſſimũ habetur in Ducatu Normanniæ ap. G. Gemeticenſem lib. 7. cap. 45. & 46. l'Oyſeau des Seigneuries chap. 5. §. 58, 59.

V. les Edicts de Royes Tom. 2. lib. 1. tit. 4.

ſic invenerunt *Galliæ* Reges (ut L'Oyſeau annotat) remedia removendi ſupremæ dominationis Titulos Ducum & Comitum ab ea magnitudine, quam ipſis priſca conceſſit ætas. *Aux rangs des ſimples Seigneurs ſuzerains & leur oſter la qualite des Princes* ſic ejusdem ſonant verba.

VI. Origine & natura titulorum Ducis ac Comitis ſic explicata; deſcendimus ad Ceremonias Creationis eorum, & Corollas, (ceu clariſſima Honorum inſignia) cum quibus & alia occurrent ex vetuſtis temporibus ſpecialia, eorum naturam tangentia. Atque primo de Creatione Ducum, Coronis iisdem attributis, aliisque Honorem illum Ceremoniasque in ſpecie attinentibus. Illa conſiderari merentur juxta diſtinctionem Veterum Ducum, qui ſumma uſi ſunt poteſtate in territoriis ſuis, ab illis noviter creatis, qui omnino regno ſubjecti manent. Summi illi Domini juxta *Salladam* (liber eſt antiquus ſcriptus ab *Antonio de la ſalle*, indeque ſic dictus) creati ſunt per ſolennem impoſitionem precioſiſſimæ Coronæ vel Corollæ in caput non paucioribus ceremoniis, quam quibus Reges coronari ſolent, excepta ſaltem unctione. Supponiturque ibidem, quod creandus debeat eſſe Comes vel Marchio qui haberet Comitatus quatuor, vel Baronias quatuor pro unoquoque Comitatu. Verba ſunt. *Quand ung Marquis ou ung Count a quatre contez ou quatre Baronies pour chaſcun Countee, Lempereur ou ſon Roy le peult faire Duc licetement, & le doit faire en ſa Meilleure ville que doit eſtre citè; & d'icelle ou dus pais porter le nome de Duc ainſi que doit un Roy de ſon Royaume, & tout en la proper forme que Roy eſt corounne except d'eſtre oingt. Doit eſtre le Duc enchappelle d'ung treſrich Chappel D'or & de pierres pretieuſes par le dit Prince & le plus digne Prelat qui doit faire le ſervice, ou doviene eſtre que peult autres Prelats, Princes, Counts, Barons, Bennerets, & autres Nobles homes a grant plante pour honoreur ſa feſte. La ſallade fol. 67. autem & chez l'Oyſeau chap. 5. des Seigneuries* §. 46. Eadem & iisdem fere verbis traduntur in libello exiguo, cui titulus *la Diviſion du Mound*, excuſo Pariſiis MDXXXIX. ut & in fine *Geſtorum Romanorum* edit. a *Roberto Gagwino* multis abhinc annis, ubi ad mentionem pretioſæ coronæ hæc verba adduntur: *Ainſi quil eſt accuſtume de faire*; quæ expreſſe notant morem dandi dignitatem hanc per corollam. Verum utut loquantur hic de Ducatibus quatuor, non tamen ſatis teſti-

ſtimoniorum pro hoc vel alio reperi numero Comitatuum ex quo Ducatus ſurgere debeat. Verum eſt in nonnullis Franciæ Annalibus legi quod *Pippinus Rex* [a] *Grifonem more Ducum XII. Comitatibus donavit.* Indeque volunt nonnulli [b], morem fuiſſe (circa initia Imperii Francorum) erigere Ducatum ex XII. Comitatibus, ut etiam ſupra dictum cap. 1. §. 24. vide & infra § 9. Sed neque ante *Pipinum* Regem (cujus exempla extant frequentia in *Gregorio Turonenſe*) neque poſt eum aliqua conſvetudo certum hunc probavit numerum: fuerunt enim tum temporis & antea ſub Ducibus ſinguli Comitatus, duo, tres, quatuor, quinque & plures, ut ſors tulit; ut apparet ex antiquis Ducatibus *Britanniæ, Burgundiæ, Normanniæ, Averniæ & Bobornia* &c. quod ſatis probat adverſam opinionem quamcunque de certo Comitatum numero falſam eſſe.

a *Append. Aimoin. lib. 4. cap. 61.*
b *Pith. adverſar. 1. c. 8. Douz. annal. Holland. l. 5. Pith. de Comtes de Champagne & Brye Choppin de Domanio l. 3. tit 15. § 3. &c. Videſis Chaſſan. catal. glor. mund. part. 5. conſ. 46. in Comit. Campaniæ & Alciat. de ſingul. certamin. cap. 31.*

Coronæ veterum iſtorum Ducum non ſolum fuerunt circuli ex auro gemmis interſtincto, (ut in *Sallade* narratur) ſed etiam liliaceæ, floribus æque alte ſurgentibus, *Hautes Fleurons tous d' une hauteur.* iſtius formæ, quæ & ſupra deſcripta eſt ex *Carol. Paſchal. de Coron. lib. 9. cap 22.* ac ad Principes in ſpecie pertinet. Hæc coronarum forma hic admodum antiqua fuit, impoſiteque non ſolum in prima creatione, ſed etiam cum Ducatus ad alios tranſiret, ut Regum Coronæ hoc ipſo die; imponebantur autem a ſummo Ducatus Prælato. Speciale ejus eſt exemplum in Ducatu *Normanniæ*, ubi *Johannes* Comes in *Moreton* (qui & fuit *Rex Angliæ*) creatus eſt *Normanniæ* Dux a *Waltero* Archiepiſcopo Rothomagl. cinctus etiam gladio Ducatus (ut phraſis habet) juramentumque præſtans ſicuti Rex. *Roger de Hoveden* ſic recenſet. *Comes venit Rothomagum & die Dominica in octavis Paſchæ, i. e. VII. Cal.* Maji, *feſto S. Marci Evangeliſtæ, accinctus eſt gladio Ducatus Normanniæ in Matrice Eccleſia per manum Walteri Rhotomagenſis Archiepiſcopi. Et prædictus Archiepiſcopus poſuit in capite Ducis circulum aureum habentem in ſummitate per circuitum roſas aureas & ipſe Dux coram clero & populo juravit ſuper reliquias Sanctorum & ſuper Sacroſancta Evangelia, quod ipſe ſanctam Eccleſiam & dignitates illius bona fide & ſine malo ingenio ſervabit illaſas & rectam juſtitiani exercebit & leges iniquas deſtruet, & bonas* in-

Hoveden Annal. part. 2. pag. 792. edit. Francof.

instituet. *Matheus Parisiensis*, Autor Annal. *Hibernia* & alii idem asserunt. Sic etiam olim Britanniæ Duces sunt investiti, ut apparet in Coronatione *Monsieur le Daulphin*, *Francisci*, filii *Francisci I.* ann. MDXXXII. ubi plura etiam occurrunt de Ducum investitura, peracta juxta morem temporum ante *Franciscum* Regem: ideoque plene recensebo ex *Bertrando d'Argentre* Præside Parlamenti *Rhedonensis Hist. de Britannia lib.13. cap.71.*

Ducatu ipsi tradito a Patre ejus venit in urbem *Rhedonensem* cum comitatu tanto Principe digno; antequam vero portam (*Mordelaise* vocant) transiret latino juramento, (quod ipsi interpretati sunt) super Sanctorum reliquiis promisit defensionem & conservationem catholicæ Fidei libertatumque Ecclesiæ Britannicæ, privilegiorum Baronum & Nobilitatis confirmationem, & quantum valeret Justitiæ in subditos omnes observationem. Idem juramentum dixit intra manus Vicecomitis *Rhotomagensis*, qui accepit illud nobilitatis nomine ac tertii status. Factis his, Dux, in chlamyde Ducali aurea indutus, civitatem ingressus est, ac postmodum in templum *S. Petri*, ubi post auditam cantionem vespertinam, vigilias servavit cum omnibus servis suis ante *S. Petri* Altare, usque ad Matutinas preces, quibus finitis requievit in diversorio suo, ibique expectavit donec Processio Ecclesiastica circa nonam horam venit ad illud, ipsumque indutum vetusto amictu Ducis, id est, Purpurea tunica hermelinis exornata, & supra eam alia pretiosa toga eidem simili. Officiales primarii, ut Locumtenens generalis, qui Cancellarium repræsentavit, Mareschallus, Admiralius, aliique suas quoque induerunt vestes splendidas. Tum Episcopus *Rhedonensis* has recitavit preces.

DIeu tout puissant & eternel, qui as daigne eslever à la dignitie de Duc, ton Serviteur Francois, *nous te supplions que tu luy donnes la grace de disposer tellement del commun salut de tous, au cours de ce siecle que ill ne se desuoye point du sentier du la verite. Par nostre Seigneur, &c.*

Precibus his finitis, duo alii Episcopi in habitu suo Pontificali gestantes cruces suas & mitras, ad latera Ducis accedunt, Episcopus vero *Rhedonensis* cum clero cappis induto (cruce etiam, cereis & thuribulo præcedentibus) expectant ipsum ad januam *S. Petri* canentes *Voicy, I envoye mon ange qui marchera &c.* & deinde, *Escoute*

Ifraël tu n' adoreras aucuns Dieux estranges &c. Barones & nobiles omnisque populus sequuntur processionem , quæ cum accessit ad templi januam Episcopus *Rhedon.* sic orat.

Dieu que cognois que le genre humain ne peut se ma in tener per aucune fors sans loy; octroy nous favourablement que ton Serviteur Francois *le quel tu as voulu establir sur ton peuple soit tellement apuy de ton ayde quil puisse commander & profiter â tous ceux qu' il pourra.*

Tum illico processio templum ingreditur cantans *Seigneur en ta vertu S' esiouira le roy.* Ad Chorum seu interiora templi ipsis accedentibus orat Episcopus.

Tout puissant & eternel Dieu Governeur des choses celestes & terriennes qui as daigne eslever â la dignitè de Duc ton Serviteur Francois, *nous te prions que tu facies qu'il soit muny du don de la paix de l' Esglise & delivere de toutes adversitez, & que per ta grace il merite de parvenir aux joyes de paix eternelle par nostre Seigneur &c.*

Gladio interea & pileo seu corona traditis duobus Canonicis, & oratione absoluta Processio Chorum intrat, Dux vero ad altare deductus ibidem in genua procumbit, uti & Episcopi ipsum comitantes; Hic Episcopus *Rhedonensis* incipit *veni Creator* , quod Chorus assumit, brevem deinde Litaniam incipiens, circa cujus finem, ad verba, ut *Dominum Apostolicum* Episcopus surgit, & ad Ducem conversus dixit: *Nous le prions exauce nos, a ce que tu daignes benir, conserver & garder ceste nostre Duc.* Postmodum adhuc facie ad Ducem conversa, sic orat.

DIEu que es la gloire des justes, le misericorde des pecheurs qui as envoye ton fils racheter de ton precieux sang le genre humain, qui dissipes les guerres, qui es le protecteur & gardein de ceux qui ont esperance en loy, solebs la volonte de quel tout puissance de Seigneurs *est reiglee & continue, nous te supplions humblement que tu vueilles tenir dans ce present siege Ducal, ce tien present serviteur* Francois *se confiant en ta misericorde, & que favourable tu luy assistes, â celle fin qui iceluy qui attend estre defendu par ta protection, soit pluis fort que tous ememis; fay le Seigneur estre bien heuxeux, vainqueur de ses enemis & auguste triomphant; environne le de la Couronne de Iustice & de Piete; â fin que croyant en toy de tout son coeur & de toute sa pensee, il te serve, qu' il defende & esleve en honneur ton Eglise, & qua jamais pour quelques embusches de Maux il ne se tourne al' injustice; Enflamme, Seigneur son*

son coeur de l' amour de ta grace, á ceque aymant la justice & marchant par sessentiers, apres avoir paracheve le coeurs des ans que tu luy as ordonnez en ce trasexellent Duche, il' merite de par venir aux joyes eternelles par nostre Seigneur. &c.

Inde ab introitu in Chorum usque ad finem hujus orationis, Canonicus tenet districtum gladium ad dextram altaris, ad sinistram vero alter coronam. Jam ergo acceptum a Canonico gladium Episcopus Duci nudatum porrigit, sic clara voce dicens.

Recoy l' espee qui l' est royallement baillee & consacree par, nos mains quoyqu' indignes, mais tenons le lieu & autorite des saincts Apostres. Ceglaive t' est ordonne de DIeu par l' office & ministere de nostre benediction, á la defense de nostre Mere Sancte Esglise, punition des meschants & lovage des bons, & te souvienne de celuy du quel le Psalmiste á Prophetize disant, soit ceint de ton glavie ó tresspuissant á fin que par cestuy tu exerces la force de Iustice & destruizes pax iceluy mesmes avec puissance le fardeau d' injustice, defendes le Saincte Esglise de DIeu, & ses enfans fideles, en combatant pour eux, apres en horreur & les faux Chrestiens & ennemis du nom Christien, ayder & defendes debonnai rement les vefves & Orphelins, restaures ce, qui est ruine, conserves ce qui est restaure, venges l' Injustice, mainteinnes les choses bien disposees, á fin que faissant ces choses, triumphant in vertus & exerceant glorieusement justice, tu puisses aver le sanneur du monde (la figure du quel tu represent es au nom) regneur avec celuy á jamais. & quel vist avec le Pere & S. Esprit au siecle de siecles. Ainsi soit il.

His finitis Episcopus dicit ipsi.

On vous á baille cest espee au nom de DIeu & de Monsieur S. Pierre Come anciennment á este fait aux Roys & Ducs de Bretagne *vestre predecesseurs* (fuerunt enim olim Reges in *Britannia*, antequam in Ducatus formam redigeretur) *en signe de vraye Iustice, pour defendre l' Esglise & le peuple, que vous est commis come Seigneur droicturier que Dieu vueille, que ce soit par telle mannere, que vous en puissiez rendre compte an jour de jugement & an soulagement de vous & de vostre peuple.*

Deinde accingit ipsi vaginam, moxque solenniter ipsius imponit capiti pileum ex holoserico purpureo hermelinis duplicatis, & pileo imponit coronam auream multis gemmis radiantem, *a hauts fleurons tous d' un hauteur* floribus omnibus æque surgentibus; *qv' est la Coroune* (inquit Argentre) *que les Ducs ont porte de puis quils* *Hist. Britann. l.4.c.1.& seqq.*

quils out laisse le tiltre de Roy, quod est spatium DCC. annorum. Ecclesiastici (ait porro) vocant *le cercle Ducale,* quæ verba usurpat Episcopus dum imponit.

Recoy le cercle Ducal, qui t' est mis & impose par nos mains, com bien que indignes touteffois sacrees, & entends que telle chose represente la gloire de la sainctete & l' honneur & oevure de force, & n' ignore pas que par iceluy tu es fait participant de nostre ministre, tellement que comme nous aux choses interieures sommes pasteurs, & governeurs des ames intelligents aussi tu es aux choses exterieurs vray observateur de le honneur de Dieu, & resistant vaillament aux adversitez de l' Esglise de Iesus Christ, tu es profitable executeur de la charge de Duc la quelle Dieu t' â donnee & qui est commise â ton gouvernement par l' office de nostre benediction que sommes commis au lieu & autorite des Apostres & de tous les Saincts. Soyes veu regnez au profit de lous a ce que orne des pierreries de vertu entre les renommees combatans , & payrè du loyer perpetuel des bien hereux sans fin tu le glorifies avec nostre Savieur & Redempteur Iesus Christ le quel vit & regne avec Dieu le Pere en unite du Sainct Esprit. &c.

Deinde sic ipsum alloquitur.

On vous â baillee ce cercle an nom de Dieu & Monsieur S. Pierre qui designe que vous recevez, vostre puissance de Dieu le tout puissant, que come cercle n' â my fin ny commencement, du quel averes loyer & couronne perpetuelle en paradis, faisant vostre debuoir par bon governament de vostre seigneurie, â l' exaltation de la foy protection de l' Esglise & defense de vous subjects, que vous octroye Dieu per sa saincte grace.

Postmodum Dux ad altare accessit, jurans formula quam Episcopus sic effatus est.

Vous jurez â Dieu, â Monsieur Saincte Pierre, aux Sainctes Evangiles & reliques qui cy sont presentment, que les liberties franchises, immunities & anciennes customes de l' Esglise de de Rennes *de nous & de nos hommes tiendres sans les enfraindre de tort, force violence, inquietations, oppressions & des toutes quelconques novallitez nous & nos hommes garderes & ferez garder. â vostre pouvoir.*

Dux ponens manus suas in altare respondit *Ainsi soit il;* Deinde cum reversus esset ad locum ubi genua flexit, Episcopus sic oravit.

Nous te prions Dieu tout puissant que il te plaise regarder d' un oeil debon-

naire

naire ce tien illustre Serviteur Francois *& que tout ainsi que tu as beneit* Abraham, Isaac, & Jacob, *il te plaise luy donner les benedictions de ta grace spirituelle l'arrousant de la plenitude de ta puissance, luy donant de la* R*osee du ciel, & graisse de la terre, abondance de vin, froment, huile, & de tous fruicts & de la liberalite de ta faveur luy octroyant longve vie, á fin que luy regnant nous ayons pour loyer la sancte du corps, la paix inviolable au Duche & que la Majeste glorieuse du Palais Ducal reluisse en puissance aux yeux de tout de monde, par Iesus Christ nostre Seigneur. Octroye nous Dieu Tout puissant que ce tien Serviteur soit le tres-fort Protecteur du pays, consolateur, & conservateur des Eglises, & saincts Monasteres, par grand piete & magnificence Ducale, & qu' il triumph de ses enemis, soit le plus fort des Princes pour domptor les Rebelles & Nations, Payennes & Heretiques, qu' il soit redoutable á ses enemis, debonnaire á ses subjects, aux Seigneurs, Barons, & vaussaux amiable, liberal, & magnifique, qu' il soit craint & ayme de tous, & puisse avoir des Enfans Ducs lesquels par succession du temps advenir puissent governeur le Duche, & que apres une vie renomme & heureu se en ce monde il obtienne la felicite eternelle par Jesus Christ nostre Seigneur.*

Hinc Episcopus incepit canere *Te Deum laudamus*, Choro absolvente Canticum. Postmodum exiverunt per magnam portam, processione Templum cingentes, quam Dux insecutus est nudum in manu tenens gladium; revertensque cum ipsis in templum ad altare accessit ac deposuit vaginam, quæ cum gladio tradita est Mareschallo *Britanniæ* tenenti eandem dum Missa cantaretur. Mareschallus hic est instar Conestablii aliis in locis, inquit *d'Argentre*. Et interea cum Episcopus indueret vestes suas Dux à Baronibus istius provinciæ recepit homagium, aliisque Dominis. Deinde Missa Spiritus Sancti his incœpta est precibus.

Prions pour nostre tresche sieur Duc Francois, *affin que Nostre DIeu & Seigneur luy rende Subjects toutes Nationz barbarez per le bien d'une perpetuelle paix pour nous. Nous te Prions Dieu Tout-puissant qu' estant appaise par sacrificez salutaires, tu facez que ton* Serviteur Francois *soit tousiours trouve propre pour bien faire la charge & devoir de la dignite de Duc & que soit tousiours agreable au pere celeste per nostre Seigneur. etc. Seigneur te prions que cest participation au salutaire sacrifice puisse effaacer les taches des pechez de ton Serviteur & le rende suffisant pour governeur le peu-*

ple selon ta volunte affin que ne soit vancu des enemis tant visibles que invisibles par le moyen de ce salutaire mistere par le quel mond á este rechepte.

Verum licet hæc *Normanniæ* & *Britanniæ* testimonia doceant Ducum coronas fuisse floribus consitas, attamen non constans ista fuit forma, ita ut tales semper fuerint, vel alius cujusdam formæ certæ. Referunt nobis Galli quod apud *Celestinos Parisiis* duo videantur Duces *aurelianenses* Pater & Filius, quorum ille gestat coronam floridam prout hi *Normanniæ* & *Britanniæ* Duces, filius autem gestat solummodo coronam cuspidatam cum margaritis. Sic in Principibus *Burboniis*, qui & Comites fuerunt, observavimus differentiam, supra, ubi de Principum coronis.

Vid. Loys d'Orleance en les obertures des Parlements chap. 11. pag. 170. etc & Moreau en Tableau des Armories chap. 6. pag. 249. & Oyseau des Seigneuries chap. 5. §. 46. &c.

VII. Verum licet ejusmodi prostent testimonia de Investitura veterum in *Gallia* Ducum per coronam & gladium; attamen & invenimus quosdam investitos absque corona & gladio, sed (ut legitur) creatos per solam impositionem Ducalis pilei, nec non traditionem virgæ aureæ in manus eorum, præter diploma creationis. Talis fuit investitura *Iohannis* Ducis *Lancastrensis*, cum totius Parlamenti consensu crearetur *Dux Aquitaniæ* quoad vitam, a nepote suo *Richardo II.* Rege *Angliæ* tanquam *Galliæ* Rege. Investiebatur (ait *Rotula* Parlament *13. Rich. 2. membr. 9. num. 21.*) *per le mettre de la Cappe a son chiefe & per la baille d'une verge d'or*, seu *per virgam & pileum sibi præbita manu Regis*, ut *Walsingham* loquitur juxta Diploma, quod tale est.

Richardus *DEI gratiâ Rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hiberniæ, charissimo Patruo nostro* Johanni *Duci* Lancastriæ, *salutem. Inter gloriosas Reipublicæ curas & sollicitudines varias Regiis humeris incumbentes firmat potissime Regale Solium effluens á Iustitia condigna præmiatio meritorum. Ibi namque continuè virtus crescit & colitur ubi á debito sibi præmio non frustratur. Cum igitur honor sit virtutis præmium, constat quod virtuosis & strenuis ex regali justitia debentur fasces honorum, & præmia dignitatum, quæ utique si digne conferantur non debent simpliciter æstimari donum seu exhibitio favorum, sed potius debita recompensatio meritorum. Quid enim in retroactis seculis & felicium Principum temporibus Rempublicam amplius provexisse comperimus, quàm quod piè regnantes virtuosos & strenuos sub se habebant oneris eis injuncti participes, quos postmodum, juxta exigentiam meritorum honore & distributionibus digni-*

gnitatum successive fecerunt ex debito Regalis *justitiæ gloriosos. Quia quod soli non poterant, providâ virtuosorum hujusmodi provisione supplebant. His igitur considerationibus inducti ad te præcarissimum* Patruum *nostrum mentis nostræ aciem dirigentes actusque tuos virtuosos & præclara merita, quibus te virtutum Dominus insignivit in profundæ discussionis libermine ponderantes de assensu Prælatorum, Ducum, Magnatum & aliorum* Procerum *& Communitatis* Regni *nostri Angliæ, in instanti Parliamento nostro apud Westmonasterium convocato existentium te prædilectissimum* Patruum *nostrum in Ducem* Aquitaniæ, *cum titulo stilo ac nomine & honore eidem debitis præficimus ac inde præsentialiter per appositionem Cappæ tuo capiti ac traditionem* virgæ aureæ *investimus in præmium eximiæ virtutis tuæ ac attinentiæ prædictarum toto vitæ tuæ tempore possidendum. Et ut clarè particulariter & in specie intelligere valeas qualis erga te fuerit & sit nostræ intentionis affectus de assensu prædicto donavimus & concessimus & tenore præsentium concedimus & donamus tibi* Ducatum *prædictum nec non universa & singula Civitates, Castra, Villas, Loca, Terras, Comitatus & Provincias nostra infra eundem* Ducatum *existentia habendum & tenendum de nobis ut de Rege Franciæ & hæredibus nostris ut Franciæ Regibus sub homagio ligeo ad totam vitam tuam una cum omnibus insulis eisdem adjacentibus, homagiis, ligianciis, honoribus obedientiis, vasallis, questalibus, feudis, retrofeudis, servitiis, cognitionibus, juribus merô ac mixto imperio & cum Jurisdictionibus altis mediis atque bassis, salvis gardiis, advocationibus & præordinationibus Ecclesiarum Metropoliticarum Cathedralium tam secularium quam Regularium & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum quorumcunque ad nos præmissorum occasione pertinentium sive spectantium de veriis, censibus, reditibus, proventibus, confiscationibus, emolumentis, reversionibus & proficuis, Regaliis, Regalitatibus Franchesiis, libertatibus, privilegiis, Immunitatibus usibus & consuetudinibus universisque juribus & partium suis quibuscunque adeò plenè integrè & perfectè sicut ea tenemus & habemus, tenuimus & habuimus, tenuerunt & habuerunt progenitorum nostrorum aliqui ullis unquam temporibus retrolapsis, aliquibus concessionibus de quibuscunque officiis per nos seu per Progenitores nostros ante hæc tempora factis, quas tenore præsentium omninò revocamus, cassamus, & de facto adnullamus, non obstantibus. Salvis tamen nobis ut Franciæ Regi & hæredibus nostris ut Franciæ Regibus directo Dominio superioritate & resorto Ducatus prædicti specialiter reservatis. Nolumus etiam quod tu aliquò tempore vitæ tuæ Castrum*

strum & Dominium de Froussac, cuicunque personæ dare, alienare & transferre valeas quôvis modo. Imo ea in manibus tuis tanquam eidem Ducatui *annexa omnino teneri volumus & reservari. Et ad honoris & nominis tui validius fulciamentum, hanc tibi autoritatem & potestatem specialiter impertimus, monetam auream & argenteam & aliam qualemcunque faciendi, cudendi, & fabricandi monetamque jam usitatam seu quamcunque imposterum per te cudendam quotiens & quomodo tibi videbitur expediens, mutandi; aliquâ consuetudine in contrarium ibidem retroactis temporibus usitatâ non obstante ac Magistris & operariis earundem indulgentias & privilegia talibus dari solita largiendi & insuper amortizandi terras, loca & redditus liberè aut sub finantia, quæ ad manum mortuam dantur ad præsens, dabuntur successuris temporibus vel etiam relinquentur; nobilitandi etiã personas ignobiles Senescallos, Iudices* Capitaneos, *Consules Tabelliones publicos, Procuratores Receptores, & quoscunq; officiarios alios creandi, instituendi & ponendi in singulis locis* Ducatus *prædictis, & amovẽdi & locô amotorum alios surrogandi, bannitos, & criminosos quoslibet Provinciarũ prædictarum, præsentes, præteritos, & futuros ad statũ, famam & patriam ac bona eorum quælibet mobilia & immobilia restituendi & revocandi, & plenam perdonationem & remissionem de commissis & committendis criminibus in provinciis antedictis etiamsi propterea fuerint ultimo supplicio condemnati seu condemnandi & fuerint de provinciis alienis, concedendi, dandi & faciendi, eisdem quibuscunque Civitatibus, Castris, Villis, & locis, Ecclesiis Ecclesiasticisque personis, Monasteriis, Collegiis, Universitatibus & personis singularibus cujuscunque conditionis existant privilegia, Immunitates, Franchesias, libertates & indulgentias perpetuas & temporales quaslibet largiendi & etiam concedendi; privilegiis per progenitores nostros patriis & subditis Aquitaniæ conjunctim & divisim ne â Corona* Angliæ *separari aut extra manum Regiam poni valeant, concessis, non obstantibus, quæ revocare per præsentem concessionem non intendimus, sed duntaxat suspendere usque ad terminum vitæ tuæ & post tui obitum in suo robore perpetuò duraturæ esse volumus. Ita semper, quod immediatè post mortem tuam idem Ducatus cum omnibus ac singulis præmissis ad nos & hæredes nostros integrè revertant. Dat. sub magni Sigilli nostri testimonio in palatio nostro* Westmonasterio *secundo die Martii, Anno Domini millesimo trescentesimo octogesimo nono & Regni nostri tertio decimo.*

An Coronæ & gladii traditio facta fuerit, quoniam appellatio & summa

ſumma poteſtas ad Regem pertinuit, non definio. Hic tantum obſervo, quod in Coronatione Regum *Angliæ* olim Nobiles duo ſemper repræſentaverint Duces *Normanniæ & Gvienna*, qui amicti fuerunt veſtibus Ducalibus, quæ erant Chlamys & Pileus, non vero Corolla; quanquam non ſolum Duces *Angliæ*, verum & omnes Nobiles usque ad Vicecomites incluſivè, qui tum etiam præſentes ſunt, corollas geſtent juxta dignitatem ſuam diverſas. Novimus præterea maximos Ducatus olim a *Galliæ* Regibus traditos per diploma, in quo nulla facta fuit mentio inveſtiendi rituum: exemplum præbet Ducatus *Burgundiæ*, a *Johanne* Rege filio ſuo *Philippo* MCCCLXIII. conceſſo apud *Favinum*. Atque tantum de antiquis Ducibus *Franciæ*, qui & habuerunt abſolutam cum Ducatu ſuo poteſtatem: Alia ſpecialia de titulo hoc quomodo idem fuerit cum Comitis titulo, vel etiam diverſus vide §. 9. ubi de Comitibus ſermo eſt. *en le Theatre d'honneur p. 934.*

VIII. Duces recentiores quamvis non gaudent ſumma illa poteſtate, neque inveſtitura ejusmodi, coronas tamen ſibi tributas habent, & quidem eadem forma qua illi veteres Duces uſi ſunt. *Carolus Paſchalius* eruditus Galliæ Scriptor dividens Duces (ſicut Principes) in *Majores & minores*, oſtendit ingentem differentiam eorum poteſtatis ac dignitatis, additque deinde quod in corollis conſentiant, & miratur. *Ducum*, ait. *alii ſunt* majores, *alii* minores. Majores *voco illos quorum dignitas proxime accedit ad regiam. Et hos quidem* Duces *in tantam magnitudinem & claritatem evectos video ut tot mihi Reges videre videor.* Minores Duces *ſunt illi qui ſunt in ditione majoris Poteſtatis, Regia, Imperatoria, Pontificia. Iſtis videlicet dati ſunt* Ducatus, *hoc eſt, dignitas & feudum quod hoc nomine demonſtratur, ea lege & conditione ut juri & juriſdictioni datoris per omnia ſubjecti ſint, haud ſecus quam quilibet e vulgo. Tales fuerunt* majores Duces *in ditione Imperatoris antequam darentur eis Vicariatus Imperii. Utriusque tamen* Ducatus coronæ, *quod mirere, ſunt promiſcuæ, etſi regiis ſunt ſimiles. Quippe in utrisque lamina aurea quæ caput ambit pretioſis quoque lapillis diſtinguitur. Ex hac lamina exeunt flores & folia. Certe id quicquid eſt, nihil aliud eſt quam materia florea foliacea, frondea, læta, laſciviens, ſuaque ſerie laminam inumbrans.* Verum hæc coronarum congruentia, (ut ut loquitur de iisdem acſi ab utrisque geſtari queant) in forma *Ducatus recentiores quã plurimos habes ap. Choppin lib. 1. de Domaniis. tit. 5. c. 7.*

hh tan-

tantum est non in usu. Sicut enim nonnulli Duces summi pro arbitrio gestarunt eas, acceperuntq; cum investirentur; ita recentiores, summa destituti potestate, formam coronarum istarum habent solummodo in insignibus suis, non vero ipsas coronas in capite gestant, nisi elevati ad illud decus summæ potestatis, pro Antiqui Duces gavisi sunt. Sic tradit *l' Oyseau.* Circa naturam vero & formam creationis Ducum recentiorum in *Gallia* in specie observare possumus illud exemplum Baroniæ *Monmorentiacæ*, in dignitatem Ducatus & Pariatus elevatæ ab *Henrico II.* ut & Baroniæ *Damvilleæ a Ludovico* XIII. qui creavit *Anneum Monmorentium* Conestablium *Franciæ* Ducem prioris Baroniæ, & *Carolum Monmorentium* Ducem posterioris. In diplomate *Annæi Monmorantii*, post præfationem de meritis *Connestablii*, ejusque Antecessorum, ac recitationem variarum Dominationum, præter Baroniam dictam ab ipso possessarum, & obventionum Duci sufficientium sequitur.

l' Oyseau des Seugneres c. 5. §. 53. 54.

du Chesne en les preßues du lib. 5. de l' histoir. de Montmorancie p. 286. 309.

Pour ces causes (sic sonant privilegii verba) *& autres considerations dessus touches & declares par aduis & deliberation d' aucuns Prince & Seigneurs de nostre sang & linage & autres notables personages de nostre conseil,* Avons *par ces present joint, uny & incorpore & de nos propre mouvement certaine science, grace & liberalitè speciale, plani puissance & auctorite* Royal, *joignons, unissons , & incorporons à la dite Baronie de* Montmorencie, *des vouloir & consentement de nostre dit cousin, lesdites terres &* Seigneuries d' Escoven, Chantilly, Montepillover, Champuersy *& autres dessus nomees leurs dites appurtenances & dependances. Et la quelle Baronie avec les fiefs & arriere fiefs queen tient & possede nostre dit cousin, estant ainsi reduit & augmentee par la mayenne desteds adjunction, union & incorporation , avons cree & erige , creons & erigeons en tiltre, nom, dignite & preemmeine de* Duche & Pairre de France. *Voulons enowplaist lesdites Baronnie terres &* Seigneuries *estre doresenavant dites & appellees* Duche & Pairrie *pour en jouyr & user par nostre dit cousin* Anne de Montmorencie *& apres son deces par ses heirs & successeurs masles Seigneurs de* Montmorencie *a tousiours perpetuelment en tiltre de* Duc & Pair de France *avec les honeurs, prerogatives & preeminences, appartenants à* Duc & Pair de France *& tout ainsi que les autres pairs en joyyssent & usent tant en justice seaunce & juridiction que autrement & soubz le resort denostre Coude Parlement de* Paris. *Et la quelle Baronnie*

terres

terres & Seigneuries, unies & incorporees â icelles nous avons distraites eximees & exemptees distrayons eximons & exemptons de tous nos autre juges en tous cas fors & exceptè des cas Royaux dont la cognoissance apparttiendra â nos juges, par devant lesquels ils avoyent accustume resortir aupavant ceste present erection. Voulons nostre dit cousin & ses successeurs maslez. Seigneurs *des dites lieux estre dites, nommez, censez, reputez* Ducs de Montmorencie & Pairs de France. *Et que la dite Baronie avec les dites terres & Seigneuries y jointes & incorporees tiennent en tiltre de* Duchè & Pairre *â foy & hommage de nous. De la quelle Paire nostre dit Cousin nous â fait des a present, ainsi quil' est accustumee les erement de fidelite anquel l' avons receu; â la charge toutes fois qu' en defoit d' hoirs masles la dite dignite de Pairre demeurrera esteinte & supprimee & retornera la jurisdiction en son premmier estate tout ainsi que si la dite erection de Pairre en eust este fait. Et neantmoins la dite Baronie de Montmorencie avec les dites terres & Seigneuries jointes a icelle demeurera au dit tiltre & dignitè de Duchè pur estre heritage des enfans & heritiers de nostre dit cousin masles ou femelles ou des ayants cause d' eulx &c.*

Idem quoad rem est illud *Damvillæ: Paris. Sept. 1610*, nisi quod Ducatus & Pariatus ambo cessant ex defectu prolis masculæ (Pariatus autem solummodo cessat in ejusmodi defectu apud *Monmorantium*) additurque *non obstante*, si Baronia *Damvillæa* aliqua de causa reuniatur ad Domanias coronæ; quod factum intuitu nonnullorum ejusmodi Baronias attinentium Edictorum, ibi memoratorum.

IX. Titulus *Comitis* in *Gallia* (qui etiam *Quens* vertitur ut supra dictum lib. 1. cap. 6. §. 7. & alii tradunt) considerandus vel prout denominat *Comites Majores*, idemque dicit, quod olim Ducis vocabulum; vel prout denominat *Comites minores*, id est, illos qui fuerunt vel nunc sunt Ducibus inferiores. De *Comitibus majoribus* observamus, quod promiscuè sic etiam Duces appellati fuerint, deinde, quomodo mutata hac promiscua vocis usurpatione, *Ducis* appellatio solummodo manserit apud istos, qui antehac *Duces* & *Comites* dicti sunt; & quomodo *Comitis* appellatio sola relicta fuerit aliis, & denique quomodo nihilominus aliqui existimaverint, Ducis vocabulo æquivalere istam. *Comitum minorum* duo constituimus genera. Immediatos scilicet ad Coronam, & feudatarios

Voyez du Chesne en les preuves du lib. 4. de l' hist. de la maison de Vergy pag. 224. & 225. &c.

ſubditorum quorundam. His explicatis addimus quædam de Creatione & Ornamentis Comitum maxime inſignibus.

Primo Promiſcuum vocabuli uſum ſatis (reſpectu ſcilicet antiquiorum in *Gallia* temporum) probant ſupra §. 5. citata ex *Marculphe*. Poſteriora ipſo ſecula firmant adducta cap. 1. hujus partis §. 23. de iisdem titulis in Imperio, quibus adde diploma *Caroli Simplicis* ad *Rogerium* Archiepiſc. *Trevirenſem* circa ipſius jus ad Abbatiam *S. Servaſii*, ubi *Ricuinus, Matfridus, Sigardus, Otto* aliique vocantur junctim *Duces ac Comites*, & in Brevi *Gregorii VII.* ad *Wilbelmum Ducem Aquitaniæ* legimus inſcriptionem, *Gvilielmo Duci Aquitaniæ*, in ipſa vero epiſtola: *Tibi vero Guilielme Comes juſtitiam committo tractandam.* Sic *Comes* ſæpe ab uno Scriptore nominatur, qui alteri eſt *Dux*: vide id in hiſtoriis Ducum *Normanniæ* D. abhinc annis. Magnus enim ille Dux *Wilbelmus*, Primus *Angliæ* Rex ex linea *Normannorum* vocatur aliquando *Comes Normanniæ* aliquando *Dux*, ut & *Conſul Normanniæ*, ut videre eſt in *Wilbelmo Malmesburienſi, Henrico Huntindonienſe, Florentio Wigornienſe, Ivone Carnotenſe*, & aliis vetuſtiorum temporum. Hi autem Comites vel Duces omnino intelliguntur fuiſſe *Majores Comites*, ut *Gvilielmus Tyrius* appellat *Robertum Normanniæ* Ducem, ac *Balduinum* Comitem *Flandriæ*. Sic *Alanus* tertius, *Britanniæ* Dux ſemetipſum aliquando nominat *Comitem*, nonnunquam *Ducem*, & Dux atque Comes junctim ſæpe in ejus occurrunt epiſtolis. *Gaulfredus* tertius filius *Henrici II.* Reg. Angl. exiſtens *Britanniæ* Dux jure uxoris ſuæ *Conſtantiæ* (filiæ Ducis *Conan le Petit*:) in Aſſiſa ſua (ut vocant) ſive conſtitutione illic ſancita de hæreditate feudorum, primo ſcribitur, *Ego Gaulfridus filius Henrici Regis, Dux Britanniæ* &c. in fine vero ubi juramento teſtatur, ſcribit: *Ego Gaulfridus Comes Britanniæ.* Poſt ipſius mortem Duciſſa *Conſtantia* nominavit Patrem ſuum Comitem, ſe vero ipſam Duciſſam his verbis: *Ego Conſtantia Conani Comitis filia Duciſſa Britanniæ*; hic titulus tribuitur illi in fundatione *Abbatiæ Villæ novæ*. Sic & alia hujus tituli promiſcue uſurpati ſunt obvia.

An. Chr. 923. Franc. de Roſieris in Stem. Lotharing. p. 12.

Gregor. 7. l. 2. ep. 24. V. appendic. de offic. regni Galliæ ſubnex.

Bullinger. libris de Imp. Rom. cap. de Ducibus.

de bello Sacro lib. 8. cap 12.

Bertraud. d'Argentre Hiſt. Bretagn. lib. 4. c. 28 63.

Bertraud d'Arg. lib. 5. c. 30. & ibid. extrem cap. 31. ib. cap. 15.

Verum utut Dux & Comes ſic indifferenter fuerunt uſurpata, attamen putarunt tandem magni Comites Ducesque Titulum *Ducis* eſſe meliorem (idque ſine dubio, quoniam viderunt, quod Comitis vox ſit æquivoca, denominetq; etiam minores Dominos, ſub-

jectos

jectos Majoribus Comitibus Ducibusque) ideoque obtinuerunt a *Franciæ* Rege ejusmodi attributionem nominis, ut vocarentur solummodo Duces, non vero Comites. Singulare hujus rei exemplum est in Ducatu *Britanniæ*, ubi *Johannes* II. Dux *Britanniæ*, cui sicut & Antecessoribus tituli illi indifferenter dati sunt, Ducis tamen axioma in specie accepit, elevato etiam Territorio ejus in Ducatum a Rege *Philippo Pulchro.* Factum id declaratione, seu clausula inserta in diploma quo Ducatus iste in Pariatum evectus est. *Et ne possit* (ait Rex) *in dubium revocari Ducem ipsum, qui Comes fuit aliquando nostris vocatus in literis, Ducem fore & terram* Britanniæ Ducatum *existere, ipsumque Ducem imposterum debere vocari, autoritate regia, ex certa scientia declaramus & tenore præsentium, confirmamus. Quod ut ro:um & stabile perseveret, præsentibus literis nostrum fecimus apponi Sigillum. Actum Curtraci anno Domini MCCXCVII. mente Septembris.* Hic primus est qui Ducis accepit Titulum, ceu distinctum a Comitis appellatione; Post eum & alii *Comites Majores*, qui & *Duces* dicti vel continuo usurparunt Ducis titulum solummodo, sicque propagarunt ad posteritatem, vel per literas patentes acceperunt, a Rege; cessante Comitis appellatione. vid. Choppin. de Doman. lib. 1. tit. 5. §. 7. & jurisd. Andegav. lib. 1. cap. 48. §. 2.

Bertraud d' Argentr. Hist. de Bretag. lib. 5. chap. 31. Ita se habent verba in Argentræo: post existere legerem potius, Nos jam ipsam terram Britanniæ Ducatum existere ipsumque &c. Et sive Typographi sive amanuensis (ut fit) oscitantiam heic plane videre mihi videor.

Nunc ergo sicuti Ducis titulus permansit solus apud illos qui promiscue Duces & Comites appellati sunt, ita & alii ex magnis illis Principibus indifferenter appellatis, vel æquales illis indifferenter appellatis, sic declinarunt Ducis elogium, ut retinerent, solummodo transmitterentque ad posteros suos *Comitis* nomen, quod tamen, nec quoad naturam, nec quoad existimationem minus habitum fuit quam *Ducis*, idque etiam tum temporis, cum Ducis vox a Comitis voce separata exstitit in illis, qui Duces solum appellari voluerunt. Exemplum præbet *Campania* de qua *Chassanæus*: *Advertendum est*, ait, *quod hic Comitatus potius debet dici & esse Ducatus quam Comitatus*: rationem affert: *quoniam sub se habet Decem & ultra Comitatus*, (tum vero tredecim habebat:) existimans decem Comitatus parentes Comiti æqualem facere ipsum Duci, ideoque Ducem potius appellandum quam Comitem; hoc tamen sine fundamento loquitur: vide supra §. 6. Ratio autem genuina cur potius Dux quam Comes appellandus esset (postquam hæc nomina distincta fuerunt; uti &

Cat. Glor. mund. part. 5. Consil. 46.

factum cum attribueretur Ducis titulus *Johanni XI. Britanniæ* Duci) erat, quoniam eandem habuit supremam protestatem, eandem territorii amplitudinem, variasque dignitates ipsi subordinatas, sicuti etiam Duces habuere: his tamen non obstantibus titulus Comitis ceu æquivalens ab istius territorii Principibus retentus fuit; Sic Ducis Titulus concessus est iis qui Comites sub se non habuerunt: & è contrario non concessus iis, qui quatuor, quinque sex &c. habuerunt sub se Comites feudales, nec semetipsos appellarunt, nec ab aliis appellati sunt aliter quam Comites. Ita Dux *Aurelianensis* nullum, *Tolosanus* vero Comes habuit septem sub se Comites, & Comes *Artesiæ* quinque; Sic & alii. Ejusmodi forte Majores Comites fuerunt *Comites Hollandiæ*, (exemplum hoc pro isto potest inservire loco & pro Imperio,) fruentes tanta potestate summa, ut intuitu jurisdictionis essent quasi *Imperatores in suo Comitatu*, prout quidam appellant eos. Tales etiam possunt esse qui faciunt primam partem subdivisionis proximæ, Comitum minorum. Quanquam enim respectu ordinis sui, & respectu nominis sui, quod Comites solum dicantur, recte dici possunt *Comites minores*, attamen & æque recte majores appellari possunt, intuitu potestatis suæ summæ. Atque tantum de *Comitibus majoribus*.

Chassan catal. glor. mundi part. 5. cōsil. 46. in appendice veteris edition. de gestis Rom. Gallice f. 228. Philippus Leidius ap. Hugon. Grotium de Antiq. Reip. Batavæ c. 5. quem de isthoc Comitatu consulas, si plura velis.

X. *Comitum minorum* genera duo, nuper diximus; nunc prius illud, quod immediate regno subest, subdividimus in antiquum & recens. Antiquiores, ex *majoribus Comitibus* sunt, & æquales fuerunt omnino Ducibus, illo tempore cum Comitis & Ducis tituli promiscuè usurparentur, postmodum (retinendo & usurpando solitariam Comitis appellationem, negligendoque illam Ducis, illis temporibus cum Duces solum appellarentur, qui omiserunt pariter Comitis vocabulum) sic imminuerunt dignitatem suam, vel ad minimum habiti sunt tanto minores posthac, quanto nunc Duces distant, vel, quanto ipsi olim æstimati sunt, cum promiscuꝰ vigeret vocabulorum horum usus, ut postmodum semper dicerentur gradu aliquo Ducibus inferiores. Verum sicuti Duces illi summa potestate præditi jam dudum cessarunt, ita & omnia fere desierunt ista genera Comitum qui æque summa potestate præditi fuerunt, utut titulus eorum sic imminueretur. Nullus eorum nunc superest, excepto Comite *Flandriæ* ac *Burgundiæ*. Licet enim singulariter

ter

ter eminens fuit iste *Flandriæ* Comitatus, attamen olim post distinctionem inter Comites & Duces receptam, pro *Ducatu* tantum *minore* habitus est, (quo sensu etiam dicimus hic *Comites minores*) ut apparet in *Froissarti Histor. vol.* 1. *cap.* 116. ubi proponitur ejus in Ducatum creatio MCCCXLVI.

Recentiores Comites immediatos vocamus in seculis posterioribus creatos; absque suprema tamen illa potestate, qua præditi fuerunt antiquiores immediati Comites. Horum plurimi extiterunt temporibus his, atque juxta arbitrium Principis adhuc dum creantur in *Gallia*. Per Comites qui Feuda tenent a subditis intelligo illos, qui Comitatum habent vel habuerunt a Duce quodam, vel magno Comite Regni, ut Comites *d'Aumerle, Longevite, Tancarvile, Eu* & alii Ducum *Normanniæ* Feudatarii; *de la Marche Armiginac, Perdriac* & alii Ducum *Gvienne*, sic quoque Comites *Tholosani* aliique fuere plures. Verum isti hodie quoniam antiqui Ducatus & Comitatus summi (exceptis *Flandriæ* & *Burgundiæ*) ad regnum reducti sunt, nulli supersunt, præter aliquos solummodo (ut puto) in Comitatibus *Flandriæ & Burgundiæ*. Exemplum etiam in *Flandriæ* creatione mox dabitur. Antiquis autem illis temporibus plurimi extiterunt, deducti ex consuetudine M. & supra abhinc annis observata, cum Officiarii Duces seu *Comites majores* haberent sub se *Comites* officiarios, qui etiam *minores* dicti sunt. Exempla ejus habes apud *Gregorium Turonensem Hist. lib.* 8. *cap.* 18. *& lib.* 9. *cap.* 7. *Aimoinum* & alios. Quo tempore officiorum isti tituli annexi sunt feudis, illi cœperunt hæc Comitum feudalium genera, qui nonnunquam creati a Rege, postmodum subordinati sunt magnis Comitibus Ducibusque, Rege designante seu præficiente quibusdam ex ipsis magnos illos Duces & Comites: nonnunquam & Comites Ducesve Majores (antiquos autem hic intelligimus, vel antiquis pares) crearunt hos Comites parvos in territoriis suis, atque sic vi originis suæ subditorum feudatarii extiterunt. Nonnunquam Rex ipsos creavit ex consensu istorum Ducum: Singula hæc clarius patescent ex testimoniis creationem illorum tradentibus atque hic mox subjiciendis.

De Comitibus Ducatus Britanniæ Sid. Bertr. Argent Hist. Bret. lib. 1. *cap.* 13.

XI. De *creatione, investitura & coronis* Comitum origine *majorum* & Ducibus æqualium satis dictum ubi de Ducibus sermo fuit. Ista enim

Sid/upr. §.6. enim æque ad magnum Comitem pertinent, ut videre est in Comite *Normanniæ* (cujus titulus Ducem æquavit) investituram per pileum ejusdem figuræ recipiente. Ast fortassis è maximis solummodo quidam coronis usi sunt, non vero *Majores omnes*. Nam in descriptione belli MCCIV. (quod diu antecessit separationem titulorum *Ducis & Comitis*, primum etenim hujus exemplum occurrit XC post hoc bellum annis, in Duce *Britanniæ* ut jam dictum) adversus orientis Imperatorem *Alexium* gesti a quibusdam *Galliæ* Comitibus videl. Comite *Flandriæ*, *Campaniæ* &c. descripti a *Geoffry* (Gaulfrido) *Villebardovino* tum temporis *Campaniæ* Marceschallo, dicuntur Comites a *Dandolo* tum *Venetorum* Duce, absque corona fuisse: *Sont* (verba Ducis sunt) *les plus baulz homes que sojent sauns Coronne.* Sic orator (natione *Longobardus* ab *Alexio* ad illos missus, ait ipsis: *L' Empereur Alexis vos mande que bien set que vos estes la Meilles gent que sojent sauns Coronne &c.* acsi tum temporis Comites illi nullam usurpassent Coronam nec Corollam.

Villebardovin. lib.1.

idem lib.3.

Comites autem minores, & qui vi originis suæ dignitatem habuerunt Ducibus minorem, ita creari solebant, ut investirentur nomine suo & Territorio per adamantem pretiosum, vel annulum adamante stipatum; Investiendus etiam autem (ut quædam habent Ceremonialia Gallica) ad minimum quatuor debebat habere Baronias, & singulæ Baroniæ ad minimum decem Nobiles ex se dependentes: alias enim (inquit *Antonius de la sale*) inglorium esset Comitis titulo. Alii requirunt decem Baronias. Verum nullus certi numeri respectus ordinarie habetur, & quanquam *Henricus III.* edixit 1579, apud *L' Oyseau des Seigneuries chap. 4.* §. 72. nullam creationem Comitis publicandam, nisi Comes ad minimum possederit duas Baronias & tres Castellanias, vel unam Baroniam & sex Castellanias, sub ipso unitas & a Rege tenuerit: Edictum tamen hoc observatum solummodo in Parlamento *Rhedonense*, non vero in legem transiit. In parvo libro cui titulus *La division du monde* verba sunt talia. *On peult faire ung Count quant il a quatre Baronies enclavez en un Duchie. Le Duc le peult faire Count ou le Roy, per le consetement de Duc.* Largius *Sallade*: dicitque: Principem posse creare etiam committendo actum illum unicuique qui Comite major est: Titulumque sumendum a Baronia præcipua Comiti subjecta. *Quant,*

Chassan. glor. mund Catal. part.5. Consid. 46.

Parisiis 1539.

ung

ung Vicount ou Baron (verba sunt *Sallada*) *se veult faire conte il ait quatre Baronies & chascun Baronie ait sous elle au moyns dix Nobles homes pour luy faire honeur a ses besoignes. Adonc Son Prince ille peult licitment faire Count, & autrement il fait tort a la dignite le conte. Et se son Prince ny peult estre, per son Congie le peult faire ung Prince ou Marquesse de plus grand dignite que le Count, Cest ascavoir que apres le Service de la Solemnielle messe Channtee per un Prelat ainsi que dit est, la Prince au Seigneur que avera la commission sera assis & recevera l' homage de luy & ce fait, sera la commission & Privilege leve devaunt tresteus. Et apres ce per un riche Diamant* , *hæc verba sic leguntur apud l' Oyseau des signeur. cap. 5. §. 49. avec un anneau de Diamant) qui port seigne d' avoire, L' en vestira & mettera en possession de Sa Conte la quelle serra nome de la pluis Noble Baronie, que il aura, ou serront Princes, Counts, Barons, Dames, Damoisells, & autres Nobles de pleus a son Honeur que il poverra.* Ritus etiam antiqui ad investituram. Hæredum in Comitatibus *Flandriciis* qui sunt juramentum, gladii cincturatus, & alia, apud *Jacobium Marchantium* recensita observari merentur in disquisitione antiquæ Creationum formæ vel Hæredum investituræ, quoniam apud nos traditionis indolem ea sequitur, adeoque creationem imitatur. Vide etiam de *cinctura gladii* §. 15. Hodie tamen, & temporibus recentissimis Creatio Comitis plene vel primario est in diplomate, ut & publica ejus traditione, quæ cum illis ex Edicto *Henrici III.* paulo ante adducto (quoad autoritatis suæ extensionem) hic commemoranda; Nunc tamen nulla datur Corona (prout olim data est aliquibus, ad minimum majoribus Comitibus, sicut Ducibus) neque licitum alicui gestare eam. Saltem in memoriam summæ potestatis olim exercitæ a Comitibus majoribus, licet ipsis coronam super insignia pingere sua. Circa formam tamen ejus non congruunt Scriptores Gallici, uti nec aliarum dignitatum describentes coronas. Dicunt aliqui quod Corona Comitis sit circulus aureus, *Gresle au dessus des perles grosses & rondes*, cum serie margaritarum superius annexa. Talesque sunt omnes coronæ Comitum apud *Andream de Chesne* in historia Familiæ *Chastillon, Montmorencie & Vergie.* Sed *Favinus* in Theatro honoris sic pinxit, cuspidatam & in margaritas desinentem: diciturque coronam Caroli Ducis *Aurelianensis* apud *Cœlestinos Parisiis* ejusdem esse formæ in *Loys d'Orleans des Parlamens pag.* 171. *edit.* 1610. *in* 8.

Flandria descript. lib. 2.

Moreau table des armories pag. 251. *Loys des Orleans en l' overture des Parlamens pag* 170. *l' Oyseau des Seigneur. chap.* 5. §. 48. *Vide s. Paschal. de Coron. lib.* 9. *cap.* 23.

XII. Diplomata quibus olim in *Gallia* creati ſunt Comites habemus in *Anglorum* monumentis, narrantibus varia noſtrorum Regum ibidem acta; ſuntque inter ea Comitibus immediatis tradita, ceu creatis a Regibus noſtris, vel ad minimum recipientibus ab ipſis Comitatus, tanquam (ideoque eadem eſſe exiſtimo) a Regibus *Galliæ*. Sunt præterea & inſtrumenta hic alia quæ acceperunt, qui quoad dignitates ſuas dependerunt a minoribus quibusdam Dominis, vel Principibus. Utriusque dabimus exemplum unum vel alterum. Diplomate ſequente *Henricus VI.* creavit *Dominum de Beaumont* (poſtea primum in Anglia Vicecomitem) Comitem *de Boloigne*. hæredesque ejus maſculos, ex ipſo genitos.

Rot. Franc. 14. Henric. 6. num. 1.

Rex omnibus ad quos, &c. Salutem. Sciatis quod nos conſiderantes bona & gratuita Servitia quæ dilectus & fidelis noſter Dominus de Beaumont *nobis ante hæc tempora impendidit & præſertim Servitium quod nobis in præſenti viagio noſtro in partibus tranſmarinis pro reſcuſſu & ſuccurſu Villæ noſtræ* Caleſiæ, *dando, faciendo, impendidit, de aviſamento, & aſſenſu Conſilii noſtri, conceſſimus præfato Domino,* Comitatum de Boloigne *cum omnibus Villis, Caſtris, Fortaliciis, Foreſtis, Boſcis, Feodis & retrofeodis ac omnibus aliis commoditatibus & emolumentis dicto Comitatui pertinentibus ſive ſpectantibus, Habendum & Tenendum Sibi & hæredibus ſuis maſculis de corpore ſuo exeuntibus eisdem modo & forma ſicut antiqui Comites de Boloigne ea habuerunt & tenuerunt cum omnibus Dignitatibus & Prærogativis dicto Comitatui aliquo modo pertinentibus & dependentibus ab eodem. In Cujus Rei, &c. Teſte R. apud Civitatem ſuam Cantuar. XXVII. die Julii.*

Per breve de privato Sigillo.

Eodem anno poſt dies tres Comitatus *Flandriæ* rebellante *Philippo* Duce *Burgundiæ* & Comite Flandriæ, traditur (rediens primo ad regnum *Franciæ*) *Humfrido* Duci *Gloceſtriæ* quoad vitam:

Rotul. Franc. 14. Henr. 6. num. 3.

Rex omnibus ad quos &c. Salutem. Quantum ſit rebellionis ſcelus, & quam adverſus Dominum ligeum Vaſallus proditoriè inſurgens pœnam luat, jura non ſolum humana ſed & Canonica teſtantur pariter & divina. Hoc enim ſacrilegii genus quod læſæ Majeſtatis labem ſecum trahit, nedum patrum delicta percellit in filiis ſed & ipſis meritò ab hæreditate prorſus excluſis, bona quacunque

cunque & feuda delinquentium foris facta decernit, & ea in ipsum Dominum Principalem deferri jubet, tanquam legitimè confiscata. Cum itaque infidissimus ille Philippus *vulgari opinione pro Duce* Burgundiæ *nominatus, qui primævis à cunabilis, eo videlicet à tempore quo nobis jure hæreditario & nihilominus secundum pacis tractatum inter recolendissimæ memoriæ* Karolum *Avum nostrum tunc* Franciæ *& genitorem nostrum* Heinricum *quintum* Angliæ *Reges initum & Conclusum, ac per eundem* Philippum, *acceptatum & jurejurando ad sancta Dei Evangelia corporaliter præstito, roboratum, Regni Franciæ Regalia accreverunt, nobis ut vero & indubitato Regi* Franciæ *ac Domino suo supremo per duodecim Annos & amplius paruit & obedivit, Nosque tam suis scriptis quam gestis pro Rege & Domino suo hujusmodi supremo apud sedem Apostolicam, Imperatoriam celsitudinem, partem insuper nobis in regno nostro* Franciæ *adversantem, & alios mundi Principes & potentes palàm publicè manifestè & notoriè recognovit & sic recognoscere debuit & deberet, perfidissimæ rebellionis suæ contra nos calcaneum erigere non veritus & fide qua nobis astrictus erat & quam nobis debuit prorsus derelictâ, & subjectione nobis per eundem debitâ temere, falsè nequitèr & proditoriè profligatis, seipsum & suos nostro adversario & inimico capitali ipsius regni nostri* Franciæ *usurpatori, fidelitatis vinculo adjungere non metuit, & insuper flagitia flagitiis ac mala malis accumulans, Villas, prædia, & Castellas ad nos jure Coronæ nostræ* Franciæ *notoriè spectantia, suis usurpavit & usurpat usibus, & majorem suæ infidelitatis & rebellionis manifestationem, nonnulla. Castra nostra in Marcheis nostris* Calesiæ *situata violentèr & mote guerrino destruxit, homines nostros in eisdem inventos, neci tradens, villamque nostram* Calesiæ, *sibi subjugare nequiter insudavit, Cujus tamen maliciam in hoc Creator noster cui laudes infinitas semper exsolvimus, in dicti Rebellis & proditoris infidissimi ac suorum opprobrium perpetuum confundere dignatus est. Quorum omnium & singulorum prætextu & occasione, quæ toti mundo adeò notoria sunt quod nulla possunt tergiversatione celari, bona, possessiones, & dominia quæcunque quæ idem proditor prius de corona* Franciæ *tenuit ipso Jure ad nos tanquam verum regni* Franciæ *Regem & in Fiscum nostrum meritò sunt delata. Nos igitur de memoratis bonis, possessionibus & dominiis, prout Iuri & justitiæ convenit, disponere cupientes, à Comitatu* Flandriæ, *qui de nobis in capite tenetur incohare decrevimus, nostræque considerationis ad inclitissimum Principem,* Humfredum Glocestriæ *Ducem, Avunculum no-*

strum Chariſſimum, meritò dirigentes obeuitum, eidem Humfredo *Duci qui nobis ab omni tempore fideliter deſervivit & circa Jurium noſtrorum in partibus* Caleſiæ *conſervationem nec ſuæ perſonæ propria nec ſumptibus immenſis parcens, ſtrenuiſſime militavit, & militat, de præſente Comitatum ipſum cum ſuis juribus & pertinentiis univerſis ex noſtra mera & ſpontanea libertate & munificentia regali, concedimus & donavimus, volentes quod idem* Humfredus *Dux Prædictum Comitatum quamdiu vixerit de nobis & ſucceſſoribus noſtris teneat illudque habeat modis & formis melioribus quibus* Flandriæ *Comites ipſum comitatum de regni* Franciæ *Regibus ante hac Tempora liberius habuerunt & tenebant Prærogativa dignitate & juribus noſtris Regalibus in omnibus & per omnia ſemper ſalvis. In Cujus &c. Teſte Rege apud* Cantuar. XXX. die *Julii*

Per breve de privato Sigillo.

XIII. Exemplum traditi Comitatus, immediate dependentis a Principatu minori, eſt in *Nigro Principe Edvardo* (cum eſſet Princeps *Aquitaniæ*) conferente Comitatum *Bigorrenſem Johanni de Grely Capitali de la Bache* & reſervante, ut ſibi annuatim feſto Nativitatis Falco & accipiter cicuratus. Accipiter ſolvatur in Caſtello *Burdegalenſi* præter alia ſervitia debita ex Comitatu iſto.

Rot. Vaſcon. 44. Ed. 3. membr. 8. n. 4.

Edward *aiſne filz du* Roy *d'* Angleterre, *Prince d'* Aquitaine *& de* Gales, Duc de Cornwalle, *Counte* de ceſtre, *Seignior* de Biſcay *& de Caſtre* D'ordiales, *Faiſons Savoire a touz ceulx qui ces letres verront ou orront, que por les bones & agreables ſervices que noſtre treſchere & feal Coſin* John de Grely Captal de Beuch *nous a fait avaunt ces heures & que luy & les ſiens ferront per le temps avenire a nous & aux noſtres, a noſtre dit Coſin avons done & ottroie donnons & ottroions per ces preſentes pur luy & ſes heires maſcles liegement engendres, la Countè de* Bigorre *avec les Citées, Villes, Chaſteux, Terres, Seigneuries, Homages, Juriſdictions, haute moyene & baſſe mere &, mixte Impere, Drois, cens, Rents, Revenues & autres Appurtenances profits & emoluments de le dit Counte;* Rendant *a nous & aux noſtres Cheſcun an perpetuelment en noſtre chaſtel de* Burdeux *a la feſt de Noel, un Faulcon & un Tercellet gentil & faiſant a nous & aus noſtres, homages liege, Serement de feaultè, reſſors & les autres devoires que a nous devient eſtre failz pur la dit Countè. En teſtimoigne des choſes ſuu dits nous*

nous avons fait metre nostre grant Seale aces Patentes letres donne a nostre Cittie d' Engolesme *la vint & Septisme jour de Innig l' an de grace mill trescentz Sexante & noef.*

Aprili sequente ista confirmabantur magno Angliæ sigillo a Patre ipsius Rege. *Salvis semper* (verba sunt Confirmationis) *& reservatu nobis & haredibus nostris Regibus Angliæ homagio ligeo ipsius* Jo*hannis & haredum suorum prædictorum de Comitatu prædicto: nec non superiori Dominio & resorto ejusdem Comitatus & omnibus aliis donariis ad nos tanquam Dominum superiorem inde debitis*; hinc mandatum missum est a Rege ad omnes status & officiales istius Comitatus; *quod eidem* Johanni de Greily *tanquam Comiti dicti Comitatus de Bigorre in omnibus quæ ad Comitatum prædictum pertinent intendentes sint, obedientes & respondentes.*

XIV. In his diplomatibus hactenus exhibitis, nullam invenimus investiendi ceremoniam; neque alibi nisi in paucis quibusdam testimoniis erectorum & concessorum Comitatuum, vel creatorum Comitum aliarumque dignitatum ibidem. *Carolus VI.* evexit Castellum, civitatem & Castellaniam *Mortaigne* in Bailiviatu *Constantini* ad Comitatus dignitatem per diploma; *& voulons & avons ordonne & decerne ordenons & decernons par ces presents qua doresenavant les dites Chastel ville & Chastellenie & leurs appartenances sojent dictes reputees & appelles Comtè & icellè Comtè avec ses dictes appartenances jusque a treis mil livres Turnois de terre revenant a present qui per noz gentz & officiers serront estimees & assises en bonnes & convenables assietes au plu pres du dit chastel & ville de Mortaigne que faire se pourra bonemente & avec telle Iustice & Seigneurie Comme audits Chastel & Chastelleine appartient d' anciennete avons done & octroye, donons & octroyons de nostre certain science & grace especiale & de nostre plein puissance & authoritè royale audit* Pierre de Navarre *nostre Cousin germain pour luy ses heirs & successeurs a une seule foy & homage & en Noblesse de Countè par telle maniere que il & ses dits heirs & successeurs sojent puissent & doibuent estre appellez Countes de* Mortaigne *& Youyr & user de telz droits, prerogatives, preeminences, & libertes & Franchises come a Comtes apar-teint & enjoyssent & ussent perpetuelment come leur propre chose a toujours perpetuelment.* Præcipitur etiam Bailivio *Constantini*, seu ejus Locumtenenti Comitem in possessionem Comitatus collocare. *Henricus V.*

Meclunges histor. au Treyes 1619. pag. 34. ult im. maji 1401.

cus V. Rex Angliæ dedit *totum Comitatum de Perch* in Ducatu *Normanniæ Thomæ Comiti Salisburiensi* ipsiusque hæredibus masculis ut teneret cum homagio, Regique annis singulis die *S. Georgii* offerret gladium cum vagina in Castello quod *Cane* dicunt. *Proviso semper quod idem Consanguineus noster* (verba sunt a rotulæ) *homines ad arma & sagittarios ad equitandum & nobiscum heredibus nostris seu locum tenente nostro Normanniæ, præsenti gverra, ad quantitatem valoris annui Comitatus prædicti ad custus proprios invenire teneatur, & finita gverra, hujusmodi servitia in hac parte nobis debita impleat & perficiat.* Sic Henricus VI. primus donavit *Gastonum de Foix* Comitem *Longevillanum* titulo *Comitis de Benarges* omnesque hæredes ejus masculos. *Nomen* b *& Omen Comitis dicti loci de Benanges liberaliter concedens*, addiditque terras varias ad sustinendam hanc dignitatem. *Quæ quidem loca prædictus Comes* (Diploma ait) *bene, ut asserit, in obedientiam nostram reducere & redigere proponit, Deo dante. Concessimus insuper Comiti trescentas libras sterlingorum de Reventione quolibet anno percipiendas & habendas super conquestus quos idem Comes super prædictis rebellibus & adversariis nobis faciet aut fieri faciet vel procurabit. Quæ quidem tenementa omnia & singula supradicta tam sua quam alia sibi per nos concessa, nec non Redditus CCC librarum prædictarum de prædicto Comitatu de Ben ages esse volumus & eidem Comitatui unimus incorporamus & adjungimus.* Post septem quoque annos per aliud diploma simili ratione creavit eundem, c addito hoc reservato; *Quod si hujusmodi heredes non existant tunc dignitas Comitatus cesset & sit Vice Comitatus eisdem modo & forma sicut antea fuit, ac si Comitatus factus non fuisset.* Utrumque diploma hac clausula terminatur, *quod præsens concessio nostra non trahetur ab aliis in exemplum.* Sic in prima creatione Comitis & Comitatus *Chasteau-Porceau* in magno Comitatu seu Palatinatu *Campaniæ* nullos reperimus investituræ ritus. d A *Gaucherio de Chastillion* permutabatur *Chastillion Sur Marne*, cum Rege *Philippo Pulchro* pro honore isto ac hæreditatibus aliis idque consensu *Johannæ* quæ erat Regina *Galliæ* ac *Novarræ & Comitissa Palatina Campaniæ & Briæ.* Verba creationis in diplomate sunt. *Nos vero eidem Galchero tradimus & assignari fecimus pro excambio prædictorum, totam illam terram quam tenebamus apud Castrum in* Porceano, *cum omni jurisdictione alta & bassa, & cum omnibus feodis, retrofeodis, jurisdictionibus, deveriis, & redibentiis, quibuscunque & cun-*

a 26. April. in Rot. Pat. Norman. 7. Henr. 5. membr. 63. num. 232.

b 28. Iulii rot. Vasc 4. Henric. 6 membr. 1. num 2.

c 14. Augusti. Rot Franc. 11. & 12. Henr. 6. m. 3. n 1.

d Chez du Chesne en les preuves du lib. 7. de l'hist. de Chastillō. pag. 201. l'an du Christ 1303.

eundem ad homagium recepimus nostrum pro prædictis & etiam pro fortalicio loci prædicti & pro aliis redditibus, bonis & proventibus, feodis, retrofeodis, quæ ibidem quondam tenebat a nobis Jacobus de Mount chaulon *miles, quondam Dominus dicti fortalitii. Quod fortalicium cum omnibus aliis quæ ibidem habebat seu quocunque modo habere poterat idem Jacobus, prædicto Galchero & successoribus suis seu causam ab eo habentibus tradimus & concedimus a nobis & successoribus nostris Dominis Campaniæ ad homagium ligeum in* Comitatum & Baroniam, *& tanquam* Comitatum & Baroniam, *retentis nobis in prædictis homagio & resorto & tali servitio ratione homagii & feodi quale nobis tenentur præstare & facere alii* Barones & Comites Campaniæ *similia feoda a nobis tenentes.* In creatione *Roberti de S. Aumer* Vicecomitis *d'Aire* donati titulo Comitis *de Morbeque* & dominii ejus *Morbequensis* similiter evecti in dignitatem Comitatus ab Archiduce & Archiducissa ceu Comitibus *Flandriæ* ann. 1614. die 8. Febr. nulla itidem fit ritus investiendi mentio: post præfationem dicitur saltim quod ex certa sua notitia, gratia, & liberalitate *pleiner puissance & autorite soueraine* fuerunt creaveruntque ipsum, & quidem in prima persona, *faisons & creons Counte, & sa dit terre & Seigneurie de Morbeque avec ses appendances & dependances consistant en tout justice haut moyenne & basse situee eo nostre pais & Comtè de Flanders & tenue de nous a cause de nostre cour & Chasteau du* Castel, *erigeons en dignitè tiltre, nom autoritè & preeminence de Comtè.* Ac porro ex favore suo & *puissance absolute* annectunt per diploma ad eundem Comitatum quatuor alia feuda, videlicet Dominia *Schenstracte & Ivemeghem, Minqueval, Zenecote, &* Bourre: restringitur autem titulus & Comitatus ad ipsum hæredesque ejus ex ipso genitos, *Sojent masles ou femelles, & si longuement, qu' elles prendront alliance de mariage Esgale a leur rang & qualite*; Tenura esse debuit a se hæredibusque suis & Successoribus Comitibus & Comitissis *Flandriæ*; cum hac cautela, ne vel ipse *Galcherus* neque hæredes ejus quicquam abalienent a Comitatu taliter erecto. Similii modo *Nicolaus de Montmorencie* Baro in *Heversquerque* factus est Comes *d' Estaires*, ac *Estaires* una cum dominiis Comitatus axioma accepit absque mentione investituræ rituum in diplomate. Sic & alibi plura.

du chesne du lib. 4. de l'hist. de montmorencie pag. 254.

du Chesne pag. 251. 8. Augast. 1611.

XV. Sed & in diplomate quodam antiquiore quam illa hactenus exhibita, quo *Robertus* Comes *Bononiensis* & *Averniensis* testatur

Anno Chr. 1292. in festo Paschatis.

turquod cesserit comitatum S. *Pauli* Hugo de Chastillon Comes *Blesensis* fratri suo *Guy* seu *Gvigoni de Chastillon*; narraturComitem *Gvigonem* investitum fuisse a Comitibus Bononiensibus a quibus teneri solebat Comitatus *Sancti Pauli*, juxta, morem & consuetudinem Comitatus, *& les avons* (verba sunt) *mvesti bien & suffisament selon l'usage & la costume du pais.* Quæ autem fuerit ista consvetudo minime apparet. Fortassis primaria ceremonia fuit in creationibus illis cinctura gladii, quam invenimus in quibusdam diplomatibus creationum Comitum in *Gallia* ab *Henricis* nostris quinto & Sexto. Sic *Henricus V.* creavit *Gastonum de Foix Capdall de laBuche* Comitem *Longevillanum*, deditque ipsi territorium *Longeville* reservans sibi annuatim equum & ministerium portandi Syrmatis Regii dominica Trinitatis, quandocunque esset in Ducatu *Normanniæ.*

du Chesne en les preuves du lib. 6. de l'hist. de Chastill. pag. 260.

Rot. Pat. Norman. 7. Henr. 5 membr. 35. num. 64.

Rex universis & singulis Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, *Justitiariis*, Ballivis, *Vicecomitibus, præpositis & omnibus Ministris & fidelibus suis, salutem, Regalis dignitatis Solium & fastigium nedum insignire sed potius augere confidimus, dum inter personas, nobiles, discretas & potentes bonorum culmina dispensamus. Credimus namque nostram regiam magnificentiam tanto lucidius ornari & fulciri, quanto viris virtuosis & strenuis ac saltem in partem solicitudinis Regia consilio præpollentibus ad honorum gradus evocatis, ad directionem boni publici roboratur. Hæc quidem in Regalis discussionis examine revolventes, ad personam nobilis & præpotentis viri dilecti & fidelis nostri* Guaston de Foix Capitalis de la Bugd, *intuitum nostræ considerationis direximus, quem ob reverentiam & honorem instantis Solempnitatis Sanctæ & individuæ* Trinitatis, *ac propter virtutum præcellentiam & Armorum strenuitatem aliaq; diversa probitatis merita ad honoris culmen producere dignum ducimus & eidem Guaston honorem* Comitis *dedimus ac ipsum in* Comitem de Longeville *præficimus, nec non de eisdem nomine & honore per* cincturam Gladii *eundem* Guaston *investimus. Et quia crescente status celsitudine, consequenter crescunt diversa sumptus & onera pro statu suo Comitis in hac parte decentius sustinendo, Totum Comitatum de Longeville in quantum se extendit cum omnibus pertinentiis & dependentiis suis eidem* Gvaston *tenore præsentium damus & concedimus; Habendum & tenendum sibi & hæredibus suis masculis de corpore suo exeuntibus de nobis & hæredi-*

redibus nostris pro homagio quod idem Guaston *personaliter nobis fecit & reddendo nobis & eisdem haredibus nostris unum equum singulis annis imperpetuum. Ita semper quod idem* Guaston *& dicti haredes sui ad portandam Trenam nostram & haredum nostrorum annuatim die Solempnitatis Sanctæ* Trinitatis, *si præsentes in Ducatu nostro* Normanorum *personaliter interfuerimus prompti sint & parati. His Testibus, præcharissimis fratribus nostris* Thoma Clarenciæ, Humfredo Gloucestriæ *ac charissimo avunculo nostro* Thoma Exoniæ *Ducibus*; Edmundo Marchiæ, Johanne Huntingdoniæ, Richardo Warwici, Johanne Comite Marescallo & Willielmo Suff. *consangvineis nostris charissimis, comitibus*; Johanne de Roos, Johanne de Clifford, Johanne Beuchamp de Bergavennie, Roberto de Willoughby, Henrico Fitz Hugh *Camerario nostro* Waltero Hungerford *Senescallo hospitii nostri militibus Magistro* Philippo Morgan *Cancellario nostro* Normaniæ, Magistro Johanne Kempe *Custode Privati Sigilli nostri*, Willielmo Alington *Thesaurario nostro* Normaniæ, *& aliis*; *Dat. per manum nostram apud villam nostram* de Maunte XI. *die Junii.*

per ipsum Regem.

Post novem circiter dies in confirmationẽ & explicationem donati comitatus id ipsi traditur & confirmatur *una cum alta justitia media & bassa.* Et in *Octobri* mox sequente Rex concessit ipsi ejusque hæredibus libertatem constituendi *omnimodos officiarios de justitia* intra comitatum suum, popoſciturque homagium ab omnibus, *qui ei homagium facere debent & tenentur excepto homagio pro terra & Dominio de Basquevill.* Similis ritus accingendi gladii commemoratur in *Henrici VI.* diplomate, quo creatur *Alvarez de Almadea*, Comes d' *Avamns* vel Auranches. *Ipsum in militem ac socium & Fratrem de Garteria ex unanimi consensu societatis ejusdem* (sunt verba diplomatis) *eligimus & realiter investimus. Eundem etiam Dominum Alvarum ex nostri abundantiori gratia in evidens testimonium suarum virtutum in Comitem* D' Avarans *in Ducatu nostro Normanniæ creavimus & præfecimus, ac de eisdem honore & titulo per cincturam gladii investientes effectualiter insignivimus.* Territorium erat ipsius & hæredum ejus ab ipso genitorum.

Rot. jam dicta m 35. n. 67. 20. Junii 97. membr. 13. n. 1721. Octobr.

4. Augusti 23. Henric 6. in rot. Franciæ, membrana 2.

XVI. Inter Duces & Comites Franciæ etiam *Palatini* titulus usurpatus est. Antiqui *Campaniæ* comites appellarunt semetipsos *Comites Palatinos*: eadem honoris additio fuit Comitum *Burgundiæ*. *Philippus* Dux *Burgundiæ* qui instituit ordinem aurei velleris, nominat semetipsum *Comte d'Artoys, Palatine de Bourgoyne & de Namur* in diplomate fundationis apud *Favin. Theatr. honor. pag. 944. Vide item l'histoir. de la maison de Vergy liv. 5. pag. 183. 185. Peroti* etiam *Palatini de Bearnia* fit mentio apud *Froisartum* vol. 3. cap. 6. Initium tituli hujus *Galli* non unanimes tradunt. Vetutissima ejus mentio in stylo *Theobaldi* Comitis *Campaniæ*; *Theobaldus Campaniæ & Briæ Comes Palatinus*, vel ut gallice tum loquebantur (scilicet CD abhinc annis) *Thiebault de Champagne & de Brie Cuens Palalazins*. A *Du Chesne en les preuves du liv. 1. l'hist. de Chastillon. pag. 2. 14. &c. & Meslanges histor. au Troyes 1619. pag. 1.* perseveravitque titulus iste apud eos, donec Comitatus ad Regnum devolveretur. Aliquando *Theobaldus* vocatur absolute *Comes Palatinus*, absque additione Territorii, ut in ipso diplomate & ejus subscriptione ad *Hugonem* Abbatem *Cluniacensem*, de Prioratu S. *Dionysii* in *Nogent*. Vid. *Biblioth. Cluniac. pag. 542. 544. & vide pag. 1497.* Alii existimant titulum *Palatini* non provenire a *Galliæ* Regibus, sed receptum ab Imperatoribus *Germaniæ*; & Principes qui illum adepti sunt, fuisse vel Regis sui gratia carentes, vel rebelles. Verum ego minime dubito Titulum hunc eandem hic habere originem, quam & habuit apud Feudatarios Palatinos in Imperio, de qua supra dictum. Non dabatur ipsis a *Galliæ* Regibus, neque alio Domino summo, sed assumebatur ab ipsismet, tribuebaturque iisdem, ob eminentiam jurisdictionis ab aliis, ceu non dissimilis antiquæ appellationi *Comitum Palatii* in Regum aulis. Neque est argumentum contra hanc tituli deductionem, quod officium Comitis Palatii non reperiatur in aula cujusdam *Galliæ* Regis post *Carolum Calvum* qui ad regnum pervenit DCCCXL. Ita nec (quantum memini) in *Angliæ* Regum aulis reperitur. Verum enim vero, & in *Anglia* dicti sunt quidam *Comites Palatini*, ut posthac dicetur, ubi de Anglicis Dignitatibus sermo, & quidem ob eminentiam jurisdictionis, quæ major & propior regiæ fuit, quam qua alii usi sunt Comites magnive Domini. Et quanquam in *Gallia* essent alii quoque Comites, non minore olim præditi potestate, quam isti

Videsis. Choppin de Doman. lib. 3. tit. 20. §. 1. Pithaeum de Comitiq. Campan. & Brie. du Chesne Antiq. & Recherch. lib. 1. cap. 73.

Vid. Capitula Caroli Calvi. edit. a Jacob. Sirmondo. pag. 180. 437.

isti in *Campania*, aliique præterea pauci; attamen sine dubio affectatio magnitudinis per singularem excellentiæ notam in stylo suo (quem & alii assumere potuissent, absque ulla concessione Imperatoris vel Comitis) solitaria fuit causa hujus additamenti. Quoniam igitur sat multa de Feudatariis Comitibus Palatinis Imperii jam scripsimus hic nihil addemus.

XVII. Ex *Principibus, Ducibus & Comitibus* olim certus numerus videl. duodecim eligebantur a *Galliæ* Regibus nominabanturque XII. *Pares*, (*Pairs seu Peers*) *Franciæ*, hoc titulo constituti primi Consiliarii & Directores Reipubl. tanquam corpus proxime & immediate Regem monens. Dignitas tamen eorum consistebat primario in electione eorum & adscriptione in selectum XII. numerum, non vero in titulum *Parium*.

Nam omnes magni Domini in regno immediate a Rege tenentes, seu regno ejus, erant etiam *Pares*, ut in specie videre est in exemplo *Sire de Coucy*, quod mox dabitur, ubi de *Baronibus* loquemur. Verum ex his XII. lecti, præterquam quod *Pares* essent in Parlamentis antiquis ad res judicandas, erant quoque *Pares* in administrando universo regno, &, quamdiu tenuerunt magnitudinem suam, tantum valuerunt, ut magnæ illi Monarchiæ & aliquam jungerent *Aristocratiam*. Ex his olim sex erant *Laici*, & sex *Clerici*. Laici erant Duces *Guiennæ, Burgundiæ, Normanniæ* & Comites *Flandriæ, Tolosæ, ac Campaniæ*. Clerici erant Archiepiscopus *Rhemensis*, Episcopi *Laudunensis & Lingonensis Belnacensis, Catalaunensis & Noviomensis*. *Voyez Pasquier en les recherches de la France lib. 2. chapt. 10.*

NOTA.

De Paribus Franciæ vide du Fresne Glossarium ubi & invenies *Pares Fœminas*.

Dignitas tamen *Pariatus* in istis Episcopis non est quatenus sunt Episcopi, sed quatenus sunt Duces & Comites, id est, priores tres sunt Duces, posteriores vero Comites. Quando isti cœperint incertum est. Nam neque idoneum testimonium antiquum nos de eo informat, neque conjecturarum consensus, vel fundamenta scriptorum gallicorum recentiorum manifeste tradunt. Quidam asserunt *Carolo Magno*, alii *Arthuro* Regi Magnæ *Britanniæ*. Certe in vita Regis *Arthuri* vocantur duodecim Consules a *Geffredo Mon*mu- *Pithou des Comtes de Champagne & Brie, p. 570. &c. du Haillan lib. 3. Fauchet des dignities lib. 2.*

Hotoman. FrancoGall.c. 14. Gbagßin. Chron.Franc. lib.4.c.1. Nic. Viginer.Chrō Burgund.sub an.898.Chopin.de Doman.l.3.tit.7. §.3 de Villiers adFulbert. epist.96. Pasquier in les recherch l.2.c. 10.Rageau des droits royaulx Gerb. Pair de France. Vid.supr. §.5.

viurbensi & Dozperes pro *Douze Pairs* in Anglicana Historia carmine scripta a *Roberto Glocestriense*. *Gervasius* etiam *de Tilbury* in suis *otiis Imperialibus* dedicatis *Ottoni IV.* Imp. facit eorundem mentionem, originem ad *Arthurum* Regem referens. Alii ad *Hugonem Capetum*, & alii ad *Robertum* Regem, qui vixit intra M. annum & MXXX post Servatorem nostrum. Alii denique ad antiquum *Patriciorum* titulum; acsi isti Provinciarum Domini titulum Patriciorum nacti, tanquam feudum accepissent, cum sicuti Duces & Comites, ac postea Pares appellati fuissent, à *Patricii* voce.

Verum ut *Patricii* appellatio, non aliter quam officii titulus, fuit data æque ac *Comitis & Ducis*, attamen nullum extat exemplum (quod sciam) titulum hunc feudalem fuisse factum. Idcirco assentire non possum originationi ex *Patricii* vocabulo; neque aliam inveni, cui plene persvasus acquiescere queam. Vox respondet Latinorum verbo *Par*, respexitque Regem in regimine, ut *Pares Curtis* in legibus feudalibus ad Dominos curiæ. Paritas enim eorum in potestate & præsentia in Consilio ac regimine genuit ipsis nomen istud. Inde est, ut nonnunquam vocentur *Les Douze Compagnons* ut in antiqua Romanensi fabula scripta a *Gualtero d' Avignon*

chez Claude Fauchet des dignities l. 2.

Assez de mal me fit vostre oncle Ganelons
Qui trabit en Espaigne lez Dovez Compagnons.

Xenoph.Cyropæd. lib.2.

Atque sic erant similes ὁμοτίμοις, seu sociis in honore apud Persarum Imperatores.

Ex his duodecim sex *Pares* Laici dudum defecerunt. Comitatus enim *Flandriæ* ad aliud transiit Dominium, & reliqui Ducatus Comitatusve quinque diversis temporibus ad Coronam redierunt eique sunt uniti. Ad supplendum igitur eorum locum, & ad conservandam *Parium* dignitatem, plures alii, & majori quidem numero dotati sunt hoc honorario *Parium* titulo, (nam antiquus iste realisque titulus dudum cum magnis illis desiit Comitibus ac Ducibus;) ut *Britanniæ, Burboniæ, Andegaviæ, Berriæ, & Aureliæ*, atque ejusmodi plures ex arbitrio Regum *Franciæ*. Locus eorum ejusmodi est, ut voluerint & sangvinis Principes antecedere, antecedant vero citra quæstionem omnes alios. Privilegia ad *Parem* pertinentia tum in Parlamento Parisiensi, tum alibi, discimus ex *du Tillet* nec

Vide sis du Haillan lib.2. Tilium de rebus Gallicis lib.2. Lupan. de Magistr.Franciæ &c.

non

non *Codice Decisionum* forensium *in Gallia* lib. 1. tit. 52. quorsum Lectorem remitto, hic solummodo subnectens diploma creationis quo Dux titulo isto donatus est; & est antiquissimum quod usquam inveni. *Philippus Pulcher* largitus est illud anno 1297. *Johanni* secundo *Britannia* Duci, eoque ipso & nomen Ducis ipsi affixit. Philippus *Dei Gratia* Francorum *Rex*; *ad honorem cedit & Gloriam Regnantium & Regnorum, si ad Regiæ potestatis dirigenda negotia, insignibus viri conspicui præficiantur officiis, & inclitis personæ præclara dignitatibus præferantur, ut & ipsi sua gaudeant nomina honoribus intitulata magnificis, & cum Regiminis talibus decorata lateribus à solicitudinibus relevetur, pacisque ac* Justiciæ *Robore, quæ regnorum omnium fundamentum constituunt, conservari commodius valeant, & efficacius ministrari: Et per hoc etiam gratiam credimus extolli regnantium & vigorem crescere fidei & devotionis in subditis, si viri, præclari virtutibus & nitore conspicui meritorum, congruis efferantur honoribus & fidelium obsequiosa devotio condignis præmiorum retributionibus prosequatur ut & ipsi pro suæ meritis probitatis sibi honoris titulos accrevisse congaudeant & alii eorum exemplo ad similia ferventius animentur. Notum igitur facimus universis tàm præsentibus quàm futuris, quod Nos, attendentes devotionis, fidei, fidelitatis probata constantiam; nec non prudentiam & proinde circumspectionis industriam, dilecti & fidelis nostri* Johannis *Ducis* Britanniæ *grata & accepta servitia quæ nobis in nostris & regni nostri negotiis probatis effectibus impendit diutius, & exhibet incessanter, ac labores etiam & expensarum onera, quæ ad nostrum ipsius regni honorem subiisse dignoscitur; considerantes insuper, quod Duodecim Parium, qui in prædicto nostro regno antiquitus esse solebant est adeò numerus diminutus quod antiquus ejusdem regni status diminutione hujusmodi deformatus, multipliciter videbatur, sicque volentes eundem Ducem hujusmodi suæ probitatis & præcellentium meritorum obtentu honoribus promovere, præcipuis & non minus regni nostri statum veterem dignitatum ornatibus reformare, ipsum de gratia nostra, abundantia, & plenitudine* Regiæ *potestatis præfati regni nostri* Franciæ, *creamus & promovemus in* Parem, & Paritatis *hujusmodi dignitatem Britanniæ Ducatui annexentes, præsentium tenore statuimus ut tam ipse quam successor ejusdem* Ducis Britanniæ *qui pro tempore fuerit par ejusdem regni perpetuis Temporibus habeatur, & omnigena* Paritatis *ejusdem, quemadmodum dilectus & fidelis noster Dux* Burgundiæ, *Compar ejus, prærogativa lætetur, Pro qua quidem* Paritate *nobis*

Bertrand d'argent. Histoir. de Bretagne lib. 5. cap. 31.

nobis homagium præstitit idem Dux, ac successores sui Britanniæ Duces, nobis & successoribus nostris Francorum *Regibus præstare perpetuo tenebuntur.*

Deinde sequuntur verba §. 9. adducta ubi de Ducis titulo ipsi addito, quæ & diploma concludunt. Prostant & alia exempla constitutorum *Pariatuum*, Ducatibus conjunctorum, ut in creatione Ducum Monmorencii & *Damvillei* §. 8. commemorata.

& de Pariatu Francorum, Vide, præter ea, quæ citantur Simon. Marion. Playdoye. 9. pag. 267.

XVIII. *Marchionis* titulus huc reservatus est, quoniam absque notitia præcedanea titulorum Ducis & Comitis, iste minime intelligi potest. *Marchio* enim hodie frequentissime in honorum catalogis collocatur inter Ducem & Comitem, nisi ubi titulus *Paris* vel Principis additus fuerit Comiti, aut officialis quædam dignitas aliter ordinaverit. Natura & origo vocis jam tradita in dignitatibus Imperii. Et sicuti illic recentior iste est titulus quam feudalium Ducis & Comitis, ita in *Gallia* quoque. Annis circiter DCCCC. post Servatorem nostrum magni quidam Duces & Comites, præsertim si Territoria eorum regni limites constituerent, amarunt hunc stylum, dederuntque ipsis alii. Verum ut existimo, non honoraria distinctione ab initio, sed ad significantem denotationem eorum, acsi vocabulo magis latino dicti fuissent *Comites* vel *Duces limitanei*, quod *Marchionis* vocem explicat, uti jam ostensum. Hinc Comes *Burgundiæ* nonnunquam appellatur *Marchio Burgundiæ*, sic *Johannes* XV. P. M. in epistolis suis Credentialibus (ut vocant) ad *Leonem* Archiepiscopum *Trevirensem* de pace inter *Richardum Normanniæ* Ducem & *Ethelredum Angliæ* Regem nominat Ducem *Marchionem Normanniæ Anno 991. ap. G. Malmesburiensem de gest. reg. Angliæ. lib. 2. c. 10. Vid. tom. 3. Concil part. 2. pag 161. edit.* Binian. *1618.* Sic *Balduinus Flandriæ* Comes nominatur a semetipso *Balduinus Comes Flandriæ Marchio & Philippi Francorum Regis ejusque Regni* Procurator *&* Bajulus, vel, ut quidam legunt, *Ballivus. Marchantius & Ferreol. Locrius in Chronic. Belg. pag. 182. & 199.*

De Marchionibus Vid. Alciat. de singul. certamin. c. 31. l' Oyseau des Seign. c. 5. §. 31. 32. Boerium de Authoritate magni consilii, §. 110. 111. &c. Paschal. de Coronis l. 9. cap. 23. §. Sed ut minorum ducum. Frodoardi Chron. sub ann. 921.

Plura ejusmodi & alibi occurrunt, docentia, tum temporis non solum *Ducis* & *Comitis*, verum & *Marchionis* promiscue usurpata fuisse vocabula. Quando autem hoc distinctum præbuerit titulum, (uti vocabulum *Ducis*, cum *Britanniæ* Duci tribueretur) non satis apparet. Videtur saltem, quod eo tempore, quo Duces a Comitibus distincti sunt, & hæc vox separata fuerit, tertiam dignitatem

Vid. Nicol. Vignier. Chron. Burgund. pag. 71.

tem ab utraque illa distinctam constituens, atque una inferiorem, altera vero superiorem. Atque sic cessavit in titulis Ducum Majorum ac Comitum, qui usurparunt illam ad significandam potius quod essent Principes limitanei, quam quod putarent honorarium esse titulum. Porro sicuti Comites creati sunt a Rege vel Ducibus, ita & Marchiones, nisi fallit antiquum *Ceremoniale Gallicum*. Poterat autem qui duas vel tres habebat Baronias conterminas (sine dubio tamen & alius quispiam a Rege pro arbitrio ejus potuit) creari Marchio. Verba sunt. *Pour faire un Marquis; cest quant il a de terre autant que deux an trois baronies enclavies en un Duche & peult estre fait per le Duc de que el tient.* Obiter observa, Autorem Ceremonialis requirere tantum tres in Marchione Baronias, quatuor autem in Comite. Et revera statuit ipse Marchionem Comite inferiorem esse, prout & alii fecerunt priscis temporibus, loquentes de Marchionibus qui saltem habuerunt territoria subdita Comitibus integras Provincias possidentibus. Autor vero *Sallada* ait necesse esse ut Comes vel Baro magnus habeat ad minimum quatuor seu quinque *Baronias* & in earum minima decem Nobiles sibi subditos; tum demum posse creari Marchionem ab ipso Rege, vel per mandatum ab illo qui Marchione major esset, post homagium præstitum, atque nomen electum seu assumtum ex Baronia sua primaria; investituram denique recipere per rubinum pretiosum, vel annulum quem Rubinus exornat. Atque hanc dignitatem illa Comitis superiorem judicat, (ut & hodie videmus) Verba *Sallada* sunt *Quant aulcun Count, ou puissant Baron se veut fair Marquis, il fault que per raison il ait au moiens V. ou VI. Baronies d'ont en la mojnere ait dix nobles homes tous ses Subjects. Et se plus en a est & sere son honneure. Et lore per le Empereure ou per son Roy ou per lour Commis, que fault soit Duc ou Prince de plus grand dignity que* Marquis, *a la grant Esglise ou apres le service de la grant messe chaunte per le prelat ou autre que en aura la commissum, le dit Cont ou* Baron *luy estant a genoulx devant luy en luy offront novelle homage de ses* Baronies *reduittes a unque seul nom, cest-asca voire* Marquis *de la plus noble Seigneurie que il avera. Et ce fait, la priviledge de la dignite serra la publiquement leve, & lors le dit Prince recepuera son homage & foy de luy & puis l'envestira & metre en possession de sa Seigneurie de* Marquis *per un tresrich Ruby qui porte signe de Seigneurie, que li metera au moyen*

La Division du monde a Paris. 1539. fol. 61. b.

Voyez l'Oyseau des Seigneuries. chap. 5. §. 31.

l'Oyseau §. 50

moyen doibt. Verum ſicuti hic requiruntur Baroniæ quinque vel ſex, ita alii decem poſcunt. Nullum tamen ullibi pro exacto iſto numero apparet fundamentum.

Poſterioribus ſeculis Marchiones hic creati ſunt, ſicut & alii a Rege ſolum per literas patentes. Et non tantum nomen verum, & natura Marchionis nuper ibi conſtituta legitur, videl. *Dominus d'Ammont*, quem *Henricus II.* fecit *Marchionem des Isles d'Or* in *Provincia.* Dignitas ipſius erat *juſta ac regno utilis Marchia*, ut Choppinus loquitur de *Doman. lib. 1. tit. 5. §. 9.* quoniam ex contractu annexo tenebatur ſuſtentare præſidia quædam & fortalitia, in illis regni limitibus maritimis. Formam vero Creationis vide in illo *Henrici III. Petrum Monmorencium* conſtituentis *Marchionem Thuriæ.* Poſt præloquium Rex ait, *Thuriam*, (cujus Baro hic *Monmorencius* erat) eſſe ex antiquiſſimis Baroniis *Normanniæ*, ampliſſimam, opulentam & maxima jurisdictione gaudentem; deinde erigit *en dignité, tiltre & nom* (verba ſunt diplomatis) *& preeminence de Marquiſate la dite Baronnie Seigneurie & haute Juſtice de Thurie & autres terres & Seigneuries, que il a audit païs & quel pourra cy apres acquerir, & ſi bon luy ſemble, y adjoindre, de quelques perſonnes que ce ſoit.* Jubetque ut integer Marchionatus teneatur a Civitate & Vicecomitatu *Falaiſe* per antiqua miniſteria. Et quod hic *Petrus Monmorencius* debeat frui illo, ut & titulo *Marchionis Thurienſis* ipſe, *ſes hoirs, ſucceſſeurs & deſcendans de luy, tant masles que femelles legitimes ſelon l'ordre de primogeniture.* Conceditque tandem, quod poſſit nominare officiales ad juſtitiam adminiſtrandam in Marchionatu, cum *non obſtante* cujuſcunque edicti reunionis.

du Cheſne en les preuves du lib. 4. de l'hiſt. de montmorency. pag. 238

Sicut igitur Marchionum Dignitas eſt inter Duces & Comites conſtituta, ita & eorum coronæ inſignibus ſuis imponendæ, ſunt quaſi mixtæ ex Ducum & Comitum coronis, ita tamen ut habeant quatuor lilia minora illis Ducum, ac intra unumquodque lilium tres cuſpides in margaritas deſinentes, ut in Comitum corollis. Pingitur ſic apud *Favinum.* Sub *Henrico III.* ann. MDLXXIX. in edicto *pour le reglement de dignité* ſancitum, ut unuſquiſq; Marchionatus conſiſtat ex tribus Baroniis & tribus ad minimum Caſtellaniis, vel ex duabus

Moreau en le Tableau des Armories pag. 251.

l'Oyſeau des Seign. chap. 4. §. 72.

bus Baroniis & tribus Castellaniis unitis & possessis conjunctim, sub uno homagio a Rege. Verum edictum hoc observatum tantum in Parlamento *Rhedonensi.*

XIX. *Vicecomites* in *Francia* (vid. Feudales tantum & Honorarii, vel ad minimum honorarii; Sunt enim hodie illic & ab antiquis temporibus nonnulli officiales tantum, ut in *Normannia* & alibi:) creari solebant, si fides *Sallada* per traditionem virgæ aureæ; dabaturque titulus iste Baroni vel Banneretto, vel alii cuipiam magno Nobili possidenti tres vel quatuor Baronias, ex quibus singulis decem ad minimum dependebant Nobiles. *Quant le Baron ou Banneret* (verba sunt *Sallada*) *ou aultre grant noble home a troye ou quatre Baniers de son patrimonie ou aquises dont la moindre doit estre de dix nobles homes ses homes de son a du Roy ou Prince, per qui il doit estre* Vicount, *a le Roy ou Prince &c. doit estre in place publique assie en l'estate que aluy appartient; & a ses piedz doit estre le* Vicount *a genoulz au quel il requira l' honour de* Vicount *en luy offrant novelserement de ses dicts Baronies, assembles tout in un nom, cestasca voire de* Vicount; *& ce fait, alors son Prince par un tres richring d' or se metra en possession.* At in parvo Ceremoniali inserto libro *Division du Monde* b; dicitur quod debeat habere *Cinque Comtes* (quod sine doubio scriptum pro *Cinque Baronies*) *ou plus enclavies en un Duch aupres l' une de l' autre. Il peut estre fait du duc en grant solemnitie par le conge du Roy. Si le Roy y est en personne le* Vicount *est plus honorable.* Verum in antiquo Ceremoniali transcripto atque communicato mihi ab amico meo singulari dicitur quoq;, quod Vicomes creari debuit En la forme &c. Domino *Wilhelmo le Neve, York herald, En la forme & maniere & magnificence dun Conte, si non que en lieu d' espee l' on luy pend la Dague a la poitrine.*

b a Paris. 1539.

Initium dignitatis hujus (feudalis & hæreditariæ factæ) est sicuti Comitum variorum. Cum Duces magni & Comites temporibus priscis ampla acquirerent Dominia, & summam in territoriis suis potestatem, etiam ad hæredes suos (ut supra ostensum) transeuntem, plures ex ipsis in oppida sua & divisa Comitatuum loca, ejusmodi collocarunt Gubernatores & Delegatos, quos *Vice Comites* appellarunt *Viscounts*, istique ad imitationem Superiorum suorum, vel per feudalem largitionem vel per usurpationem acquisiverunt hæreditariam possessionem in Dominiis & Jurisdictionibus

Ll illo-

illorum oppidorum ac locorum, indeque hanc constituerunt dignitatem, quæ apud eorum perseveravit posteros. Postmodum etiam eadem dignitas instar feudi data est aliquando a Regibus antiquos Ducatus & Comitatus tenentibus. Jurisdictio tamen, vulgo cum hoc titulo concessa civilis tantummodo fuit. Qui enim hodie ex ipsis feuda tenent & jurisdictionem (nam aliqui tantum, hanc ad minimum possident) illud tantum quod civile est habent, vel illud, quod vocant *moyenne jurisdiction* in consvetudinibus *Ambianensium, Montrueill* & aliis adjacentium locorum, idemque est (ratione dictante eadem) cum *Justice Vicomtiere, vel, droit de Vicomte.* In *Flandria* & *Piccardia* Domini hanc jurisdictionem exercentes vocantur *Seigneurs Vicomtiers*; Alii tamen per usurpationem acquisiverunt etiam jurisdictionis criminalis exercitium. Præterea & alii sunt qui hodie nullam exercent jurisdictionem; ejusque loco ad satisfactionem (ut videtur) illius, quod inde lucrati sunt, accipiunt tertiam partem redituum ex Regiæ justitiæ in territoriis suis exercitio provenientium, ut docent exempla Vice-Comitum de, *Bourges, Coloyne, Villemenart, Saint Georges, & Fuissie.* Formulam, qua traditur *Vicecomitatus Gallicus* non aliam vidi; quam apographum illud superius memoratum Part.I.cap.8.§.6.num.278.quo *Henricus VI. Angliæ* tanquam *Galliæ* Rex dedit Vicecomitatum *Beaumontii Johanni* quem prius creaverat Vicecomitem de *Beaumont*, hæredibusque ejus masculis ex ipso genitis.

HEnry *par la grace de Dieu Roy de* France & d' Angleterre; *A la chose publique est expedit & a la mageste Royal, chose mout convenable que les hommes vertueux & de noble generation soient, selon leurs merites, exaltes, & pardessus auters honnorez & remunerez. Afin que en eulx assavourms le fruit de leurs labeurs, acroisse, magnificence, & bon couraige. Quilz aient Raisonnablement de quoy soustenir honnorablement lestat & supporter les charges a leur vocation condecens. Et que auters a leur exemple soient curieux & plus volentifs de esveillement eulx emploez & envoez dignes de loraigne. Et il soit ainsi que nous maintes foiz ramenans a nostree memorie l' auncienne noblesse dont par generation est extmis nostre amie & feal Cousin* Jehan Visconte & Seigneur de Beaumont, *Les grans & tres notables services que luy & les siens ont, par long temps, failz a noz nobles progenitours & a nous quil nous fait de jour en jour, & esperons que plus face en*

temps

temps advenir, au fait de noz guerres & auterment; *Ajons nagaires decorè & embelly nostre cousin dessusnomè nostre du noune de* Visconte. *& des dignites, preeminences, droiz, bonneurs, & prerogatives a estat de* Visconte *appertenauns*; *Cest un mison que, avec la dite dignite, il ait terre & Seignourie que de Soi soit Intitule & ait nom de* Visconte *ensamble possessions & revenues prour bonourablement maintenir son estat & nous servir, Selon que a cel dignite appertient*: *Prour quoy nous, eve consideration a ce que dit est, Savoir fasons a tous presens & advenir que par grant & meure delibemtion de conseil sur ce eve avec aucuns de nostre Sang & lignaige, de nostre grace especiall certaine science, & auctorite Royal, a nostre dit Cousin* Jehan Visconte & Seigneur de Beaumont, *pour luy & pur ses boires masses legitismes procreez de son corps en directe ligne, A nous donne, cede transporte, & delaissie, donnons, cedons, transportons, & delaissons par ces presentes la* Viscontè de Beaumonte *avec ces appurtenances & appendences quelxconques .... consisques envers nostre magesle Royall, par la* Rebellion *& desobeissance* de Jehan *soy disant* Duc D'alecon, *laquele a tenue par don Royall feu nostre t'schier & tresame uncle* Jehan, *en son vivant*, Duc de Bedford, *& par son trespassement retournee a nostre main par reversion pour de la dicte Viconte* de Beaumont, *de la quele nostre dit Cousin & ses progeniteurs aunciennement sont extraiz, & eulx & luy en ont porte de tout temps & encores il meismes en porte les armes*; *Ensamble dez droiz Seignoraulx, advocations, dignites, & prerogatives, feifs, rents, revenues, beritauges, & possessions appurtenans a Icelle* Vicontè *& auters quelxconques ses appurtenances*; *fojer & user par nostre dit cousin & Ses diz boirs masses procreez de Son Corps en ligne directe perpetuellement, bereditablement, & a tonsiours comme de lour propre chose*; *En quel que valeur ou estimation que aient este les choses devant dictes es temps passez, soient a present, ou puissent estre les temps advenir. Pourveu que icelles choses ou aucuns d'eves ne soient de nostre auncien demaine. Ne paravant la date de Cestes par nous dennees a autres*; *Que pour la fortification de nostre Palais* a Rouen, *icelui nostre Cousin* de Beaumont *paiens au Receveur sur ce commiz en nostre chancellerie de* France, *la dixiesme partie pour une foiz de la Revenue dun ansoulement des choses devant dictes, A lestimation & arbitraige de noz amez & feaulx les gens de noz comptes* a Rouen & *les Tresorors & generaulx governeurs de noz finances en* France *& en* Normandie, *En regard au temps de l' an mil CCCC & dix. Et que nostre Cousin*

de Beaumont *devant nomme & ses ditz heires feront les homaiges & services & aussi paieront les chargez, droiz & devoirs, pour ce deux & accoustumez a nous & a auters quel appertendra.* Si donnous *en mandement par ces meismes presentes a nos dictes gens des Compts & Tresorors a nostre Baillie du* Maine *& a tous nos auters Justiciers & officiers ou a leurs lieux tenents presens & advenir & a Chescun deulx sicome a luy appertendra, que, de la* Viconte de Beaumont *& auters choses devant ditz, Ils baillent & deliurent desmain tenant, a nostre dit Cousin, la possession & saisine sans prejudice, toutesvojes de certain oTroy que cy devant par auters noz letres patent en avons fait pour aucun temps encores advenir a nostre trescher & amè Cousin le Conte de* Dorset. *Et tantost apres ce que icelui en sera ...... & dessaisy, en facent joir & user pleinement & paisiblement nostre Cousin* de Beaumont *& ses ditz hoires perpetuelement, hereditablement & atousiours par la maniere que dit est, sans leur meiter ou donner ne souffrir estre miz ou donne desto urbier ou empeschement comment que ce soit aucontraire. Et afin que ce soit chose ferme & estable atousiours, nous avons fait meiter nostre seel a ces presentes; Sauf en auters Choses nostre droit & lautruy en toutes. Donne en nostre Mannoir a* Shene *le XVIII. me jour du moys de Januer, lan de grace Mil. CCCC & quarante. Et le XIX. de nostre Regne. Ainsi Signè, Porr le Roy, Monsieur* le Duc de Yorke, *& le Conte de* suffolk, *presens.*

Collacion est fait per moy; *Garvais.*

L'Oyseau facit *Vicecomitum* tria genera; primum est illorum qui Regi immediate subsunt, in regno suo, & creantur vel ab ipso, ut nonnulli nuper creati sunt, vel descenderunt (probabiliter) ab iis qui per delegationem facti sunt *Vice Comites* sub magnis olim Ducibus Comitibusve, deficientibus a Dominis suis immediate superioribus, ac Regem solum agnoscentibus, & retinuerunt semper nomen ac dignitatem *Vice-Comitum.* Talis est Vicecomes *Turennius,* & pauci alii. Secundum genus est eorum qui a Rege tenent, tanquam a Ducatu quodam vel Comitatu, posthac Coronæ reunito, & hi sunt plurimi. Tertium genus est qui tenuerunt a Comitibus non vero Regibus. Atque sic mediate vel immediate ad Coronam spectantes, minores vel majores sunt dignitate. Coronæ super-in-

insignibus Vice-Comitum juxta nonnullos Gallicos scriptores sunt tantummodo circulus aureus, vel planus vel varie pictus. Sic *Moreau Tableau des Armories pag. 25.* Apud Favinum vero est circulus vel corona cum margaritarum serie hac forma, quam alii dicunt fuisse olim Comitum Coronam cum essent summi Domini & Principes; eademque adhuc tribuitur Comitibus in Historia Domuum *Monmorencia & Chastillonea* scripta ab *Andrea du Chesne.*

Loys d' orleans en les Ofertures des Parlemens pag 170. & 171.

XX. Sicuti *Vice-Comites* orti sunt ex subordinatione ad magnos Duces Comitesve *Francia* ita *Vidames* ex subordinatione ad Episcopos. Et sicut ambo fuerunt ab initio officiales tantum, ita & postmodum feudales ac honorarii facti sunt. *Vidame* Gallorum autem est ex Latino *Vicedominus*, quod fuit proprium nomen ejus qui delegatam exercuit jurisdictionem sub Episcopo, ut *Vice Comes* sub Duce vel Comite. Varia antiquorum testimonia id evincunt. *Volumus ut Frater noster Paschasius* (inquit *S. Gregorius*) *Vicedominum sibi ordinet, & majorem Domus, quatenus possit vel hospitibus supervenientibus, vel causis qua eveniunt, idoneus & paratus existere;* Sic in epistola *Urbani II. Vicedominus* numeratur *inter Ecclesiasticarum rerum administratores, C. 1. q. 3. c. 8. Salvator. Prapositi & Vicedomini secundum Canones constituantur,* jubet antiquum *Gallia* Concilium scilicet *Remens. 1. Can. 14.* habitum an. DCCCXIII. Videmus etiam *Vicedominos* dici qui sub Episcopis fuerunt in subscriptione latinæ atque Græcæ editionis Concilii VII. generalis *Nicani*, ubi vox originaria est *οἰκόνομος. tom. 3. Concil. part. 1. sect. 1. pag. 521. edit. 1618. Vicedominatus* est etiam pro officio hoc in abstracto in decretis *Innocentii III. extr. tit. de Simonia. c. 38. consulere.* Sic & *Adrevaldus Floriacensis* ait *de miracul. S. Benedicti cap. 6. Bertigranus Episcopus Turonensis legatos mittit ad* S. *Benedictum Flodegarium Archbiadiaconum & Arderadum Vicedominum suum.* Præter hæc & alia occurrunt testimonia.

Tit. 9. epist. 66. & dist. 89. c. 2. Volumus.

Vid. Pasquier en les recherches, lib. 2. 5.

Vicecomites tamen & *Vicedomini* in extensione officii sui (unde derivatur feudalis atque honorarius utrorumque titulus) differebant præsertim in duobus. Multi Vicecomites erant sub uno magno Duce vel Comite, & locus ubi residebant denominabat eos. Episcopus autem unum tantum habebat Vicedominum in toto Episco-

ſcopatu ſuo. Unde factum ut ubicunque Vicedominus reſideret, vel feudum haberet, (quod accidit poſtquam poſſeſſiones aut territoria illa ipſi propria fierent vel per donationem vel permiſſionem tanquam feuda) appellaretur tantum ab Epiſcopatu, prout docent exempla Vicedominorum *Rhemenſium*, *Ambianenſium*, *Carnutenſium*, *Manniæ* et ſimil. Altera ſpecialis differentia eſt, quod officiarii Vice-Comites haberent ſaltem *Moyenne Juriſdiction*, id eſt, civilem, vel *mixtum Imperium*; Criminalis vero ſeu *merum Imperium*, *la hault Juſtice* ut vocant reſervata fuerit ſuperioribus qui hos delegarunt, *Vicedomini* e regione ſeu *Vidames* habuerunt & *merum & mixtum imperium*, ſeu civilem & criminalem jurisdictionem, *la hault Juſtice* ſibi delegatam, quoniam eorum ſuperiores Clerici exiſtentes nequiverunt per Canones Eccleſiæ exercere *merum imperium*, ſeu criminalem jurisdictionem, qua pœnæ capitales vel ſangvinem effundentes irrogantur.

C. 23. q. 8. c. his a quibus 30. & paſſim juriſperiti & theologi qui de cenſuris eccleſiaſticis; maxime ubi de irregularitate agunt.

NOTA.

Vice-Dominos introductos ait *du Freſne Dominus du Cange* in *Gloſſario*, maxime ex quo Prælati ac Epiſcopi ratione *Regalium* ſuorum (quæ teſte *Petro de Marca lib. 8. de Concordia Sacerdotii & Imperii cap. 21. §. 9. Tom. 2.* non amplius *per annulum & baculum, ſed per ſceptrum* inveſtitos recipere Clericos juſſit *Calliſtus* ſecundus] vel bellis, caſtris præliisque regiis intereſſe, vel bona ſua bello proprio tutari compulſi ſunt. Arma enim & bella gerere prohibiti Clerici viros nobiles in ſui tutelam adſcripſerunt, qui vice ſua Vaſallos Eccleſiæ in aciem educerent, præliis intereſſent, & præterea juſtitiam iis adminiſtrarent: alia de *Vicedominorum* officiis erudite collecta in ipſo Lector legat Gloſſario.

XXI. *Baronis* vox & generalem & ſpecialem in Gallia obtinet ſignificationem. Generaliter denotat (ad minimum temporibus vetuſtiſſimis) omnes Dominos vel omnes qui poſſident majores honorum titulos intra Regnum. In ſpecie vero reſtringitur ad ſignificandam ſingularem dignitatem hoc ſolum Baronis nomine cognitam. Prima notio reperitur apud antiquos Galliæ ſcriptores, *Aimoinum*, *Fredegarium*, *Villehardovinum*, *Froiſſartem* & alios voce Baronis inſignientes omnes *Duces*, *Comites*, *Pares*, *Marchiones* & reliquos, ut & in ſtatuto quodam antiquo Parlamenti *Pariſienſis*.

fis, En temps de Parlement (verba sunt) *seront en le chambre des plez li Soveraigne & President certain Baron & certain Prelat: cest ascavoire des Barons, li Dux de* Bourgoigne, *le Comestable, le* Count *de Saint Paul.* Et in registro circa tempora *Caroli V.* Duces *Andegavenses, Berriæ, Burgundiæ & Burbonii* Comites etiam *Alenzonii* & *Estanges* (quanquam & omnes isti essent Principes sangvinis) comprehenduntur Baronum nomine. Alia testimonia & alibi sunt obvia. Aliquando *Ber* usurpatur in antiquis fabulis Romanensibus pro *Barone* & alibi, ut *Noble Ber, & poissant Messiere Henry de Vergie* in literis suis agniti homagii ad Ducatum *Burgundiæ* anno 1319. apud *du Chesne en les prevves liv. 4. hist. de la maison de Vergy pag. 240.* Hoc sensu significavit Nobilem, fortem, generosum vel (juxta literam) virilem Dominum, nam ista epitheta dicunt secularem magnitudinem. Inde est quod abstractum *Baronia* aliquando Potestatem & Dominium significet; ut *tant de Baronie*, vel *de Barnage* id est *tantæ potestatis*, vel *excellentis Dominii* et simil. Sic *Tenir & Possedir en Baronie* significat non solum tenere sicut Baro solet sensu angusto, verum in genere tenere feudum instar magni Domini; ut apparet in exemplis adductis hujus nominis causa in historia Domus *Monmoranciæ.*

Notio *Baronis* restricta ad particularem dignitatem considerari meretur (intuitu dignitatis) vel quomodo est in Baronibus originarie & immediate tenentibus à Corona, vel mediate. Qui originarie & immediate tenent a Corona seu regno, sunt antiquiorum in Gallia temporum. Cum enim regnum semetipsum subrueret, permittendo subditis potestatem summam, (ut supra dictum) omnes ejusmodi magni Domini a Regis Tenutarii, qui acquisiverant sibi territoria & jurisdictionem diversam quoad extensionem a Ducibus & Comitibus; nec tamen adepti erant titulum alterutrum, vel alium quemcunque; nec assumere volebant Principis titulum, Barones dicti sunt. Atque sic, ut videtur, nonnulli ex creatione, alii ex propria assumtione (aliis etiam ipsis idem nomen tribuentibus) originaliter acquisiverunt transmiseruntque nomen illud cum feudis suis ad posteros suos. Antiquus etiam *Galliæ* Scriptor loquens de regno *Hierosolymitano*, tempore belli sacri, vocat illud *Principatum* seu *Baroniam*, propter angustos limites. *Regnum Hierusalem,* (inquit, *in gestis Ludov. 4. Lud. Grossi. pag. 149. edit. a P. Pithæo,*

Regist. ancien. chez du Chesne en la maison de Montmorencie lib. 1. chap. 5. & en les preuves lib. 4. de la maison de Vergy pag. 183.

de origine domus Courteney. pag. 148.

Voyez Ber en Rageau des droits Royaux en Baron.

d'Argentre Hist. de Bretagne. lib. 5. chap. 13.

theo, 1590.) Propter sui brevitatem, Principatum seu Baroniam appellamus. Sic & Baronias appellat Comitatum *Tripolitanum* & *de Roches* & Principatum *Antiochenum.* Tales fuerunt Barones olim Barones de *Montmorency, Coucy, Bourbon, Beauien* & alii plures, ex quibus *Baronia Monmorencii* semper primaria fuit habita, ejusque Baro *l premier Baron de France*, ut etiam expressis dicitur verbis in diplomate Ducem eum creante, quod supra recitavimus. §. 8. Inde eum quidam appellant *Archi Baronem*, rationemque afferunt, quod in eodem cum Rege *Clodovæo* fonte fuerit baptizatus. *Archi Baronem appellare* (inquit *Robertus Cenalis perioch. 14. pag. 108.*) *solemus Momoranciacum, qui id nominis præ cæteris Baronibus obtinuit, quod scilicet zelo Christianissimo accensus, eidem lavacro se immiscrit, quo Rex Clodovæus protochristianus sacro baptismate ablutus est.* Et sicut aliqui existimarunt, fuit primus dignitate & tempore; nam, dicunt, fuit tempus, cum præter *Momoranciacum* nullus fuit in *Gallia* Baro. *Nec fuit antiquitus aliqua alia Baronia in Francia quam sua,* (inquit *Johan. Galli* scribens de *Baronia Monmoranciaca* sub *Carolo VI.* cujus Advocatus extitit) *ante advocationes & acquisitiones quæ de post facta fuerunt a Regibus Franciæ.* Verum probant etiam ex *Grand Customier* apud *Rageau des Droits Royaux verbo Baronie*, tres olim tantummodo per universam Franciam extitisse Baronias, quo in numero omittunt *Momoranciacam*; sunt enim istæ, *Bourbon, Coucy & Beavieu*, specialia quoad indolem Baronum horum inveniuntur apud *Wilhelmum de Nangis gest. Ludov. Reg. pag. 441. an. 1256.* de *Domino de Coucy* sub *Ludovico* Sancto loquentem, quæ quoniam continent partem privilegii in judicio, connexionem tituli ad feudum vel territorium, ejusque transmissionem cum parte totius Baroniæ, facta divisione inter fratres; & qualia nemo adhuc ita tradidit, ut certa inde assertio de eorum dignitate trahi queat; hic integra describo, Lectorisque judicio submitto. Tres nobiles juvenes Flandri viventes apud Abbatem S. *Nicolai du boys* ad discendam Gallicam linguam crudeliter occisi sunt ab *Engverrano le Sire de Coucy*, (hoc enim ejus fuit nomen, in *de Nangis* autem spatium pro eo relictum est:) quod tantummodo venati fuerint in Baronis forestis (id est *Ægidius.*) Abbas cui adstitit *Gilles de Prun* Conestablius *Franciæ* (ex cujus familia dicunt fuisse juvenes oriundos) ad Regem detulit rem istam, ideoque citatus est *Sire de Coucy ad Curiam*

quæst. 214. ap. du Chesne en les preuv. de l' hist. de Montmorency. pag. 3. an. 1391.

super

super tali facinore respon[...]rus. Qui in Regis præsentia constitutus dixit se de responsione cogi non debere, volens & petens per Pares Franciæ, si posset, secundum consuetudinem Baroniæ *judicari; Sed contra eum probatum extitit per Curia retroacta quod Terram in Baronia non tenebat, quia terra de* Bevis & de Gorneyo, *quæ à terra de* Cauciaco *per fraternitatis partitionem decisa fuerat, illud Dominium Baronia importabat. Tali igitur altercatione negotio dependente, Rex Dominum de* Couciaco *non per pares nec Milites sed per clientes Aulicos, fecit capi & domo sua* Parisiis, *quæ* Lupera *dicitur, custodia reservari, diem sibi constituens ad quem omnes Regni Proceres convenirent.* P*roceribus verò postmodum Parisiis congregatis Dominoque de* Cauciaco *in medio constituto,* Rex *eum super casu prædicto respondere compulit. Tunc ille per Regis voluntatem omnes Barones ibidem consistentes sui generis vel parentelæ ad suum Consilium convocavit, tantaque fuit ibi sui generis Nobilitas, quod* Rex *quasi solus præter paucos consilii sui remaneret. Ipse Rex etiam non erat expers affinitatis illius parentelæ. Erat autem Regis intentio justum judicium judicare inflexibiliter, ut ad pœnam talionis dictus Dominus puniretur, & morte Consilii damnaretur. Vix tamen ad ultimum precibus & interventu Procerum sic fuit ordinatum, quod decem millibus librarum vel circiter vitam suam redimeret, & duas Capellanias constitueret pro animabus puerorum ad perpetualiter celebrandum.*

Hi antiqui Barones maluerunt appellari potius *Sire,* quam *Barones,* ut *Sire de Montmorentcie, Le Sire de* Beavieu, &c. Baro quoque *de Coucy* idem nomen gestat in Rythmo *l'Oyseau des Seigneuries chap.7.§.39.*

Je ne suis Roy ne Prince aussi,
Je suis le Sire de Coucy, *apud Pasquier en les Recherches lib. 9. chap 5.§.37.*

De hoc autem antiquo Baronum genere (inquit *l'Oyseau des Seigner. cap.5.*) nulla superest amplius *Baronia* vel *Sirerie.* Ampla enim jurisdictione usæ vel territorio, aut redierunt ad Coronam, aut evectæ sunt in Ducatus, Marchionatus vel Comitatus ad desiderium Baronum, videntium titulum suum esse pluribus communem non tenentibus ab ipso Rege immediate; sed tantum a Ducibus vel Comitibus; conati sunt itaque acquirere magis distincta honorum nomina & dignitates superiores. Qui originarie tantum mediate tenuerunt a Corona, immediate vero dependerunt a Ducatibus & Comitatibus, plurimas hodie faciunt in *Gallia* Baronias; & quanquam nunc tenentur a Rege, non vero quasi a Corona sed

quaſi ab antiquis Ducatibus Comitatibusque, dudum Coronæ unitis. Et harum in unoquoque Ducatu Comitatuque ſunt plurimæ.

Circa jus antiquum ejusmodi Baronum obſerva *Robertum* Comitem *Bononienſem* confirmantem donationem Comitatus *S. Pol.* (quem ipſe tenuit) per *Hugonem de Chaſtillon* fratri ejus *Guy de Chaſtillon* atque conditiones præſcribentem. Omnia iſta facta ſunt judicio Baronum Comitatus *Bononienſis* ad quos iſtius cauſæ judicium pertinuit. *Et fuerent toutes ces choſes* (inquit diploma confirmationis) *devant dites faites par devant nous bien & ſuffiſament & a loy & par jugement de nos homes Barons de Boullenois qui ce povojent juger & devojent. C'eſt aſçavoir Monſiegneur Gvillaume de Coulambers, Monſieur Huon d' Ordre, Chevaliers; Huon d' Aucoich Seigneur d' Eroy, Anſeil de Sanghetim, &* Moriaus *d'* Auvinghe *&c.* Apud *Bertrandum d' Argentre* collocatio omnium Baronum *Britanniæ* in Ducis Parlamento determinata a Duce & ipſis ex quæſtione Parlamenti illic habiti an. MLXXXVII. ſub Duce *Alano Fergentio* fuſe tranſcribitur ex annalibus iſtius Ducatus. Creationem denique Baronis & Baroniæ in iſto Ducatu vide in Duce *Francisco II.* an. MCDLXXX. creante filium ſuum naturalem *Franciſcum* Baronem in A*vougour* ipſique largiente Baroniam ſibi reſervatis ſolum *la ſoveminte, l' homage, & de reſort*: narratur id in cauſa Comitis *de la Val* circa Comitatum *de Quintin*, ubi & plura alia occurrunt ſpecialia de Baroniis & aliis dignitatibus Franciæ feudalibus.

an. 1292. ap. Cheſnium en les preuv. lib. 6. hiſt. de Chaſtite p. 160.

Hiſt. de Bretagne lib. 1. c. 13.

Simon Marion playdoye. 9 pag. 286.

Initia Baronum hujus generis erant ut plurimum vel creatione (quæ fiebat ſolenniter a Ducibus antiquis & Baronibus) vel aſſumtione tituli, quæ methodus fuit antiquior. Aſſumtionem iſtam ut plurimum uſurparunt juniores Comitum filii, accipientes partem hæreditatis paternæ, tanquam in apanagium, absque Comitis elogio, quod maximo tantum natu ceſſit, nominarunt ſemetipſos Barones iſtius Patrimonii. Atque tantum de limitata notione Baronis priſcis præſertim temporibus.

Vid. Bertrand d' Arg. dict. loco.

Seculis recentioribus, & hodie Baroniæ immediatæ poſſeſſæ a Rege, tanquam a Comitatibus & Ducatibus, feuda etiam nuper ex Regis arbitrio titulo B*aroniæ* donata, ſunt territoria ſola iſtum titulum gignentia: & in nonnullis aliis etiam mere honorarius

Vid. Simon Marion. Playdoye 9.

eſt

eſt ex creatione Regis, *l' Oyſeau des Ordres chap.12. §.28.* Verum quanquam in civitatibus quibusdam mos ſit vocare filium, certumque hæredem Domini *le Baron* (*idem des Seigneur. cap. 7. §. 43.*) attamen, meo judicio, peculiaris tantum ejus loci eſt conſvetudo, uti maritus uxoris in lege Anglorum Gallica, & conſuetudinibus *Picardia* vocatur Baro, vel ſicuti incolæ variarum civitatum Barones vocantur, non vero honoraria quædam denominatio. Antiquæ ceremoniæ creandorum Baronum, non unanimiter traduntur in Ceremonialibus honorarios iſtos Galliæ titulos explicātibus. Unus ait, quod perſona ad hanc dignitatem evehenda debeat habere ſub ſe *Bannerettum* vel ſex Equites Baccalaureos, quorum ſingulis debent eſſe ſexcenti Franci in reditibus. Alius, quod debeat habere quatuor *Caſtellanius.* Alii aliter. In hoc autem fere omnes conſentiunt, quod oporteat eum primo creari *Bannerettum*, ut poſſit *habere Statum Baronis, & honorem vexilli* ſicuti dicitur de *Matheo de Gournay* Barone Ducatus *Guienna* ſub *Henrico IV.* Angliæ R. Verum de Bannerettis mox plura, hic tantum quoniam cum Baronibus miſcentur in ceremonialibus creationem eorum deſcribemus. *Sallada* ſic: *Quant ung Chevallier ou Eſcuyer noble de touts ſes quatre lignes a la terre dedix Chivaliers ou Eſcuyers Bachellier, & ſe veult faire* Banneret, *fault per droit d' Honneur que primer ait, de ſa Patrimony ou acquis, pour eſtre accompagniez du maynes de IV. ou V. nobles homes continuelment a douz ou a ſeiz chevaulx; lors ſe peut faire Benneret par la fazon que l' enſuit Le Roy ou le Prince licitement donem* Benniere *& luy coupera la quive de ſon pennon a la primer bataille ou il ſe trouvera & le fere la Chevalier ſil ne l' ſt. Et lors ſera,* Benret. *Et ſil ne le fait en guerre, le peut faire en jour ſolemnelle feaſt apres le ſervice devin, luy eſtant en ſa chaire & les* Bannerets *agenoulx. Et ſil avance ſa Seigneury performe que il puiſſe avoyr ung* Bennert *ou* ſix Chivaliers chaſcun de ſix cens Francs de rent *ſoubz luy a lor il peult, per le* Conge du Prince, ſe dire Baron; *& autrement le* Prince *que le ſouffre, faule les termes de raiſon.* In fine libri *La diviſion du Monde*, tria prælia vel expeditiones requiruntur antequam fiat *Baro.* Et in primo prælio ſeu expeditione Rex ipſi tradit vexillum, quare ſecundo exiens dicitur *Bannerettus*, in tertia expeditione *Baro.* *Item pour faire ung* Baron (Verba ſunt ibidem) *ceſt quant ung Chevalier ou Eſcuyer a la terre de quatre Bacelers, ceſt a dire*

9. Henric. 4 in rot. Vaſc. 15. H. 6. membr. 4. mund. 2.

quatre Chastelleins terrennes ayant droit de Iustice Hault moyenne & Basse; le Roy luy peult bailler Banniere la primer battaile de gverre ou se trouva le dict Escuyer; & a la duxiesme il est Banneret & la tierce il est Baron. His respondent illa quæ excusa sunt in fine libri dicti, *Gesta Romanorum*, quique liber in publicam lucem editus est a *Roberto Gagvino*. Quando autem ad Regem venerit Baronia per fiscum, vel alia ratione donatio Baroniæ ipsius per diploma, absque aliis creandi ritibus fecit eum qui accepit Baronem, ut videmus in *Henrico VI.* nostro tradente Baroniam *Monmorenciacam* ad se redeuntem tanquam *Galliæ* Regem *Johanni*, Naturali filio *S. Pol.* Similia dici queunt de transmissione Baroniarum illia facta per homines vulgares. Et revera secula recentiora non observant antiquas illas circumstantias in creatione Baronum. Solitarium Creationis diploma, & Regis voluntas inibi declarata, sufficiunt ad evehendum quodcunque feudum in Baroniæ dignitatem. Verum quidem est edicto *Henrici III.* sancitum quod unaquæque Baronia debeat consistere ex tribus *Castellaniis* ad minimum unitis, unoque homagio Regi subditis. Verum ista tantum observata in Parlamento *Rhedonensi.*

9. Henr. 6. en la Chancellerie du France ap. Chesnium en l' histoir de Montmorency, lib. 3. pag. 133.

l' Oyseau des Seign. chap. 4. §. 72.

Castellaniæ hic sæpius dictæ, ut & in quodam Ceremoniali vetusto, sunt origine sua tantum Dominia Castellorum seu fortalitiorum in locis minoribus, quam quæ ad dignitatem Baroniarum evehuntur. Domini eorum vocantur *Castellani*, quæ feudalis est dignitas *Baronem* sequens. Nonnulli igitur Baronibus duas speciales prærogativas asserunt, quibus realiter a *Castellanis* differunt. Una est, quod possint Barones circumdare civitates suas moeniis, habent itaque *droit de ville close*, quod tamen jus ad majorem securitatem obtinent a Rege. *Castellani* autem hac libertate minime gaudent. Altera est, quod Feudales Barones habeant in feudis Baroniarum suarum *hault justice* seu Criminalem, & Civilem jurisdictionem generalem, *Castellani* vero exercent tantum *la base justice*, seu civilem, qualis fere est in curia Baronum *Anglicana*. Loquimur autem hic de *Feudalibus* & *Seigneurml*, *Castellanis* quoad originem descendentibus (ut aliæ feudales dignitates) ab officialibus vetustiorum temporum. Nam in consvetudinibus *Pictaviensibus* Castellanus etiam possidet *la hault justice*, ubi tamen specialissime a Barone distingvitur, quod cum liceat Baroni, & omnibus Barone majoribus

l' Oyseau chap. 7. §. 72.

bus gerere insignia sua in vexillo *en drappeau quarré*, Castellanus solummodo habeat *en forme d'Escusson* seu in *pennone*. Verum ibi *Castellani* sunt tantum officiarii, non feudales, ut & *l'Oyseau* asserente, in *Alvernia & Delphinatu* hodienum. *Carolus Paschalius* attribuit ipsis coronæ quoddam genus, quod, mihi videtur, licet Baronibus gestare in regione ejus, id est, *Gallia*. *Baronibus, ait, licet gestare non quidem laminam integram & latam, sed tenuiorem ac restrictiorem, ac veluti circulum sive gracile vinculum aureum.* *de coronis, lib. 9. cap. 22.*

XXII. Istis feudalibus & aliis majoribus in *Gallia* dignitatibus sic explicatis, concludimus Titulo quodam codicis *Henrici IV.*, quo in natura & status plurimarum sic summatim traditur. *Henric. 4. Codicis a Thoma Cormerio editi l. 8. tit. 2.*

De Ducatu, Marchionatu, Comitatu, Baroniaque.

I. *Ducatus, Marchionatus, Comitatusque tituli ac prærogativa à solo Rege tribui possunt.*

Hæc dicuntur saltem intuitu illarum *Galliæ* partium, quæ actu ipsi obediunt. vide supra §. 14.

II. *Baronia, Marchionatu, Comitatu, Ducatu, à Rege cuicunque ac quocunque titulo ac prærogativa concessis fidei obligatio, clientelaque Regi debita, sed & summum de appellationibus judicium excepta intelliguntur.*

III. *Si quod prædium gentilitium, quod in alterius clientela esset, Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baroniave nomine appelletur à Rege; ut si Baronia quæ comitem aliquem patronum haberet, Ducatus titulo insigniantur, nihil juris antiquo patrono decedit; sed nec fidei clientelaris obsequiosæque pollicitationis obligatio remittitur; professionis tamen honorumque prærogativa aliis in rebus in ampliori dignitatis gradu constitutis defertur.*

IV. *Ducatus, Marchionatus, Comitatus, Baronia, si cuiquam de plebe à Rege deferantur, Nobilitatis jura eidem attribuuntur.*

V. *Hæc prædia à fœminis quoque possideri possunt.*

VI. *Hæc prædiorum genus testamento relinqui aliis quam quibus legum municipalium præscriptis morte possessorum defertur, non licet. Sed nec minores liberi prædii ullis gentilitiis quantumvis insignibus quæ illis vel tota vel ex certa portione venire hereditate debeant, excludi ullis parentum decretis possunt.*

In hoc ipso Codice adduntur testimonia legum has theses abunde probantia.

XXIII. Sicuti Baronis vox & tituli alii tum generalem tum specialem habent significationem, ita & *Chevalier, Eques*. In genere sic nominantur omnes feudales Domini, ut Comites Barones una cum magnis officiis fungentibus, *Chevaliers* & *Seigneurs* indifferenter appellatis. Sic in *Gallia* antiqua videmus Equitis nomen æque late patuisse in *Cæsaris* descriptione hujus regionis. Specialis autem significatio reperitur in diversis Equitum ordinibus, ut *Equitibus Bannerettis, Equitibus Baccalaureis, Stellæ, S. Michaelis, S. Spiritus*, & aliis antiquioribus, sed minoris momenti.

l'Oyseau des Ordres chap. 6. §. 11.

Bannerettí seu milites ferentes Bannerias habent libertatem gerendi in bello insignia sua in loco vexillo ipsis tradito. Creatio eorundem antiqua exhibita est §. præcedente 21. ex *Sallada*, apud quem cernitur elegans figura eorum vexilli seu *drappeaux quarrez*, quod *Banneria* est maxime proprie. Verum traditio Banneriæ in prælio primo (juxta formam unam ceremoniarum jamdum exhibitam) erat tantum præparatio, ut videtur Banneretti creandi vel creati in secundo prælio. Vide id in *la division du monde*, ubi etiam aliam reperies creationem *Banneretti* absque respectu ad prælia. Requiruntur autem ab ipso tantæ obventiones, quantæ sufficiunt alendis quinquaginta nobilibus ipsius vexillum sequentibus; *pour faire un Chivalier Benneret* (verba sunt) *cest quant il a longement servy les guerres & que il a assez terres & revenue tant que il peult tenir & soudoyer cinquants gentils homes, pour accompagnier sa Banniere. Lors il peult licitement lever l'adit* Banniere *& non autrement, car nul autre home ne puit porter banniere en battaile si'l n'a cinquant homes prestz pour batailler.* Dicunt alii quod Bannerettus tantum XXV. debeat habere nobiles sub se, a alii decem b. Alibi vero scriptum (ut nuper citavimus ex libro la *Division du monde*) quod habere debeat quinquaginta; & in fine libri antiqui *Gesta Romanorum* Gallici; ubi etiam scissio banneriæ disertè requiritur, creatio vero sic attribuitur Conestablio vel Mareschallis. *Quant un Chivalier a longement servy & suivy le guerre, & que il ad terre assez tant que il peult tenir cinquante Gentil-homes pour accompagnier sa banniere, il poit lors licitment lever banniere & non autrement. Car nul autre home ne poit porter banniere in bataile,*

Hist. Norman à Dusiano edit. p. 1031. d'Argentr. hist. Bretagn. lib. 1, cap. ult.

a *Obs. Marchian. apud Choppin. de Doman. lib. 1. tit. 23 §. 14.*
b *l'Oyseau des Seign. chap. 8. §. 6.*

mile, s'il n'a cinquante homes d'armes & les archeries & les arbalestres que y appartenit. Et sil les a; il doit a la premier Bataile ou il, est apporter ung pennon de ses armes & doit venire au Conneſtable au aux Marchaux,*& requerere quil soit Banneret & s'ilz luy ottroyent, doyvent faire sonner les trompets pour teſtimoigner & doit ainsi copper les queves de penon & lors le doit lever & porter aveques les autres ou au deſſoubs des* Barons. Hæc dignitas ſæpe fuit perſonalis & patrimonialis ſeu feudalis: utraque comprehenditur in illa definitione *Ragveau. Les Bannerets sout les vaſſaux, que peuvent lever* Banniere*, eſtendart, Cornets, & cõpaignie des gens & qui dovient ſervir avec* Banniere *ſelon condition de leur fiefs ou que portojent les Banniers en un armee.* *Johannes* V. Dux *Britanniæ* exercens regiam poteſtatem, ut illi magni fecere Duces in plurimis ſpecialibus, donavit *Meſſire Jan de Beaumonoire Lord de Boys, de la motts, & de Tremereſto* hoc titulo ejusque ſuccedentes Tenutarios iſtorum locorum per hoc diploma anno 1413. ſub Rege *Carolo VII.*

Voyez monſtrelet. Tom. 1. cap. 93. Paſquier recerch. lib. 2. cap. 10.

Jan par le grace de Dieu Duc de Bretagne, *Conte de* Montfort *& de* Richmont, *a tous ceux que ses presentes letters verront ou oyront Salut. Comme de nos droits & ſoveminetes a nous ſeulement en noſtre Duchie appartienne augmenter & accroiſtre les droicts honeures & privileges de nos ſubjects, & ſoit digne ainſi le faire a ceux par eſpecial que de nous l'ont loyaument deſſervy, & il ſoit ainſi que noſtre bien aimè & feal Chivalier & Chambellan* Meſſire Jan de Beaumanoir, *Seigneur du Boys de la Motte & de Tremereuc ſoit iſſu & extraict, de toutz ſes lignees, de grandes & nobles lignees & extractions, par raiſon deſquelles il a pleuſieurs grandes & nobles richeſſe tenues de nous tant prochement que par moyen, & auſſi puiſſance & faculte, tant de ſubjects, que de* Rents *& Revenues de tenir eſtate de* Seigneur a Banniere *& de jovir des privileges & dignities dont ceux qui ont tenu tiel eſtate dojevent & ont accuſtume tenir. Scavoir faiſons que nous ayanes conſideration des dites choſes & bons, loyaux, & notables ſervices que noſtre dit Chambellan & ſes predeceſſeurs ont faitz a nous & aux noſtres, ſans reproches, eſperant que loyaument il & ſes ſucceſſeurs continueront de bien en mieux; en recognoiſſance meſmes, & pour partie de remuneration d'iceux & autres cauſes a ce nous mouvonts, aviour d'huy de noſtre grace & plenier puiſſance, par advice & deliberation de noſtre conſiel, a noſtre dit Chambellan pour luy & ſes ſucceſſeures Seigneurs des dits lieux & Chaſcun d'eux avons donne & octroy, & per ſes preſentes donons & octroyons conge, licence & plenie puiſſance de prendre de luy-meſme, garder, avoir, & ma-*

Auguſtin du Paz hiſt. des pluſieurs maiſons de Bretagne pag. 721.

& mainteiner en perpetuel, Armes & Bannieres *& journees, batailes, enterrements, obseques & tous autres lieux ou il appartiendre & leur fera convenable comme les aunciens Barons & Bannerets de nostre dit Duche, Marescbal, Admiral,* Presidens, *Seneschaux, Allovez, Bailiffes, Prevosts, Proceureurs l'eurs lievetenants, a tous nos autres Justiciers & officiers de nostre Duche, a que de ce peut & doit appertenir, & chascun de eux pour ce que luy touche en commetant si mestier est nostre present grace & faire & souffrir nostre dit chambellan & ses dits hoirs & successeurs plenierment jovir, cessants tous empeschements au contraire, car ainsi nous plaist. Et de ce faire lour ordonnons plein pouvoir & autorite de par nus & mandement Special. Mandons & commandons, a tous nos feeux & subjects en se faisant de leur obeier & diligemment entendre. En tesmoing de ce pour valoir en perpetuel, nous avons fait seeller ces presents de nostre seel en lacs de seie & cire verde. Donne en nostre ville de* Rennes *le vingt & uniesme de Juellet, l'an mil quatre centz trent trois.*

Hæ literæ recognitæ sunt in conventu trium statuum *Britanniæ* in urbe *Rhedonensi* MDCXI & registris insertæ, cum exhiberentur a *Johanne d' Avageur Seigneur de* Saint *Lawrens*, qui per ipsas locum quæsivit. De ejusmodi feudatariis Bannerettis illud arresti in Parlamento *Gratianopolitano* intelligendum ann. MDLVII. *Les gentilhomes, soient Seigneurs de place ou autres, sont jurisdiciables du seigneur Banneret dans la jurisdiction du quel ils resident & ne pennent recovrir ailleurs.* Atque ejusmodi Feudatarii Banneretti creati sunt a *Johanne* Duce Burgundiæ anno MCCCCLII. ut videmus in *Loys de la vief ville, Sieur de Sains, & Jacques Sieur de Harchies*; quorum prior creatus feu restitutus fuit ab ipso tanquam *Duce Burgundiæ* in titulum Banneretti, ratione *Seigneurie de Sains*, quod fuit antiquum feudum Banneriale; alter habuit Dominium de *Harchies* idque factum est feudum Banneriale a Duce cum esset Comes in *Henault*. Atque quantum concernit creationem utriusque recensitam ab *Oliverio de la March*, hic transcribimus. *Au camp du Duc de Borgongne pres Rupelmonde* (sic refert illa *Sieur de Sains*) *contre les Ganteus l'an* 1452. *messire Loys de le viefuille Sieur de Sains* releva Banniere *& le presenta le Roy de Armes de la Toison d' or & le dit Messire Loys tenoit en un lance le* pennon *de ses pleins Armes, & dist ledit Toison. Mon tresre doubt & soveraine Seigneur, voicy vostre humble Subject* Messire Loys de la Viefuille, *issue D'*

aun-

Code decis. For. lib. 12. titre 8. decis. 5.

apud Chapp. Dom. lib. 1. tit. 13. §. 14. quem videsis lib. 3. tit. 26. §. 14 & Tillium de rebus Gallicis lib. 2.

auncienne Banniere, *a vous Subjecte, & est la Seigneure de leur* Banniere *entre les mains de son aisne & ne peut ou doit sans mespendre, porter banniere quant a la cause de la Viefuille, dont il est issu: Mais il a par partage la Seigneurie de Sains, auncienment terre de* Banniere : *par quoy il vous Supply (Considerè la noblesse de sa nativite, & les services faitz per ces predecesseurs) qu' il vous complaise le faire* Banneret & le relever en Banniere, *& il vous present son penon Armoyè suffisament, accompagne de 25. homes d' armes pour le moins, come est & doit estre le auncienne coustume. Le Duc luy respondit, qui bien fust il venu, & que voluntiers le feroit.* Deinde de *Sieur de Harchies; Messire Jacques sieur de Harchies en Haynant* (inquit) *se presenta ausi devant le dit Duc estant en son dit Camp, & porta son* penon *suffisament accompagne de gens d' armes siens & d' autres que l' accompagnoient. Celuy* Messire Jacques *requist a son soveraine Seigneur, Come Conte de Haynault , que il le fist* Banneret *en la Seigneurie de* Harchies; *luy estant fort vaillant chivalier, & les siens ayans honomblement servie aux guerres. Si luy fuit accord, & fuit fait Banneret celuy jour le* Sieur de Harchies. *Ainsi a il difference de relever Banniere & d' entrer en Banniere,*

In his exemplis cernimus Pennones fuisse. Omnia vero particularia hic subsecuta non enumerantur. Videtur tamen vel extremam pennonum partem fuisse abscissam, vel aliam fuisse solennem concessionem in creatione, qua licuit ipsis postmodum gerere insignia sua in vexillo, nec obstricti fuerunt amplius ad formam pennonum, sicuti antea. Novi quod *l' Oyseau* citet *Salladam* , acsi probaret Bannerettum antiquitus creatum esse per traditionem pennoncelli, seu *Drappeau en Escusson.* Verum illud exemplar *Sallada*, quo utor ego, ostendit quod cuspis pennoncelli seu vexilli fuerit abscissa, adeoque forma ejus mutata est in Banneriano seu *Drappeau quarre* id est quadratam. Nam gestare Banneriam, & gestare insignia in forma quadrata eadem sunt temporibus priscis. Manifestum id est præter alia testimonia ex Consvetudinibus *Pi-Bavienfibus* articul. 1. ubi verba sunt: *Le Comte Vicount ou Baron peut portre Banniere; que est adire, quel peut en gverre & en armoiries porter ses armes en quarrè.*

des Seigneur chap.5. §.50. Vid. eum cap. 8. §. 2, 3. &c.

Intuitu hujus antiquæ vicinitatis inter *Bannerettum* & *Baronem* (nam ante Ordines Equestres, quorum Dominus est Rex, his recentioribus *significare be-*

NOTA. Pennones *dicit* du Fresne *in* Glossario

xilla in genere, penoncellos *vero etiā in specie deri- vari a* panno *hasta in vexilli in acutum desinentis speciem, adfixo. Et sicuti hec vexilla fuerunt* Baccalaureorum equitem, *ita vexilla quadrata competebant* Bannerettis.

a *Bertraud d' Argentre hist de Bretagn. lib.1. cap.13.*

Somner. Viridarii part.1. cap.117.

tioribus seculis institutos, nulla ipsos intercessit, seu divisit dignitas) & intuitu juris portandi insignia sua in vexillo, quod nemini alias licuit, in quacunque dignitate constitutus esset, nisi modo conjuncta ea fuisset officio bellico, præter ipsis solis & Baronibus, ac illis qui Baronibus superiores extiterunt; nonnulli appellarunt eos *Baronettos* a, acsi diminutivum esset nomen eorum a voce *Baro.* Dico autem nemini id licuisse nisi cum dignitate sua & Officium bellicum habuisset conjunctum. Nam Conestablius, Marescallus, Admiralius, et simil. potuerunt & debuerunt gestare (inquit antiquum Ceremoniale excusum in fine libri Gallici antiqui *gesta Romanorum & Sallada*) Vexillum, quanquam Barones non fuerunt neque Banneretti.

XXIV. *Equites Baccalaurei* sunt qui evehuntur ob merita sua, vel spem meritorum apparentem in gradum a Banneretto proximum, & Armigero superiorem, per creationem. De origine eorum satis ubi locuti sumus de Equitibus Imperii. Creatio eorum vel Percussio ut vocant (*Donner l' accollee* vel *l' accollade*, quod est percutere Equitem & *recever l' accollade* est creari equitem) antiquitus fuit in *Gallia* sicuti in regionibus aliis cum percussione (trina, dicunt quidam) personæ evehendæ. In quibusdam ceremonialibus antiquis additur pronunciatio verborum horum: *Ie te fais Chevaliere au nom de Dieu & de mon Seigneur Saint George*, cum aliis quibusdam. *Miles esto*, vocantur *verba assueta*, cum ordo Equestris conferretur, *à Philotheo Achillo*, nomine fictitio autoris Gallici sub *Carolo V. Rex dedit sibi supra collum*, ait, *dicens verba assueta, Miles esto.* Potest etiam armiger meritis clarus juxta antiquum ceremoniale, postulare hunc honorem, ceu jure sibi debitum. Sed de istis plura in specie, & quidem primo *formulas creationis*, quæ largiores occurrunt; Secundo *Personæ, in quarum potestate fuit conferre eundem honorem*: Tertio *qualitas personarum quibus est conferendus*: Quarto *nomina quibus appellantur*, una cum antiqua memoria de *jure usurpandi sigillum proprium*, quod jus existimant nonnulli fuisse proprium iis qui hanc dignitatem adepti erant.

De Creatione. In libro *Division du monde*, sic traditur: *Item comment on doit faire & creer ung Chivalier. Quant ung Escuyer que a longement voyage & este en pleuseurs faicts d' armes & que a de quoy en-*

tre-

rretenir ſon eſtate, & quil eſt de grant maiſon & Rich & quil ſe trouve en un battaile ou recounter, il doit adviſer le chiefe de l' arme ou vaillant Chivalier. A lors doit venir devant luy & demander; Chivalier au nom de Dieu & *de Sainct George donne moy le Ordre; & le dit Chevalier ou chiefe de gverre doit tirer l' eſpee nue vers le dict demandeur & doit dire en frappant trois fois ſur iceuly; Ie te fais Chivalier* au nom de Dieu & de mon Seigneur Sainct George, *pour la foy & juſtice loyalment garder & l' egliſe, femes Veſves, & Orphelins defender.* Additur etiam quod ſi perſona hunc poſtulans honorem, non fruatur bonis ſufficientibus, non adipiſcitur eundem, niſi competentia media *pur le honeur de l' Ordre de Chivalier*, una conferantur. Similis forma creationis eſt in fine libri antiqui Gallici *Geſta Romanorum*. Sed *Sallada* meminit cincturæ gladii & calcarium aureorum, balnei item, Vigiliarum aliarumque rerum. *Comment ung Eſcuyer ſe doit faire Chivalier. L' eſcuyer quant il a bien voyage & a eſte en pluſeurs faitz d' armes d' ont il en eſt Sailly a honneur & que l a bien de quoy maintainer l' eſtate de Chivalier (car autrelment ne luy eſt bonneur; & luy vault mieulx eſtre bon* Eſcuyer *que un* pour Chivalier) *dont pour pluis honorablement le eſtre que avaunt la battaile, l' aſſault, ou benniers de Princes ſoient, alors doit requirer auſcun Seigneur ou preud home Chivalier que le face* Chivalier *au nom de Dieu de noſtre Dame & de mon Seigneur Sainct George le bon Chivalier, en luy baillant ſon eſpe nue en baiſant la - - - - Aultres bon Chivaliers ſe Font Sainct* Sepulchre *noſtre Seigneur, pour amour & honneur de luy. Autres ſe font a la Sainct* Katherine *ou ils ont lours devotions; Aultres ſe Font que ſont* Baignees *en cuves, & puis reveſtus tout de neuf, & celle nuit vont veiller en l' egliſe ou ils dojent eſtre en devotion jeſque apres le grand Meſſe Chaunter. Lors Prince ou aultre Chevalier, Seigneur Chivalier luy donnera* l' accolle *& luy ceint d' eſpee doree; puis luy ſont chauſſez les eſperons dores.* Tenetur etiam profiteri (inquit *Sallada*) quod velit defendere fidem Chriſtianam, jura virginum, viduarum & orphanorum. Balnea, vigiliæ & ſimilia (quæ fere eadem ſunt cum iis in creatione Equitum *Balnei* in *Anglia*) aliquando in uſu fuerunt in *Gallia*, dum conferretur hic equeſtris ordo, uti etiam *du Tillet* meminit. Ac in antiquo libro de Latrunculorum ludo, quem ſcripſit autor Gallicus & tranſtulit in lingvam Anglicanam *P. Caxton*, dicitur: *When the Knigths been made*: &c. Verba latinè facta ſunt. *Quando Equites fiunt tum lavantur prius. Hoc ſignum eſt quod debeant novam ducere vitam novosq; induere*

induere mores. Ideoque totam noctem precibus & orationibus impendunt vigilantes ut det ipsis Deus gratiam largiendo res illas quas per naturam acquirere nequeunt. Rex vel Princeps accingit ipsis gladium in signum quod debeant manere & observare ipsum a quo acceperunt stipendia & dignitatem. Videtur tamen quod Ceremoniæ istæ non adeo frequentes fuerint in Gallia, ut non in aliquibus ibi Provinciis ad minimum DC. abhinc circiter annis fuerint omissæ, & omnino improbatæ, ut apparebit posthac ex testimonio *Ingulphi* de *Normannis*, ubi loquemur de *Angliæ* Equitibus. *Franciscus* primus (observat *Hadrianus Iunius*) hunc antiquum reduxit denuo morem. *Inter virtutis præmia* (inquit) *apud plerasque gentes fuit Equitum, quos illud seculum ab aureis ornamentis, quæ illis attribuuntur,* Auratos *appellat. In quem honoris amplissimi gradum nemo antiquitus optari solebat, nisi quem facinora præclara & spectata in bello virtus eo merito dignum nobilitassent. Talibus namque solis ut periculorum præmium, & laborum fructus, ab ipso exercitus duce solenni quodam ceremoniarum ritu, is honos deferebatur, inspectante omni multitudine. Quem morem plane obsoletum ante non adeo longum tempus revocavit in lucem primus* Franciscus Galliarum Rex, *cum in nobili illo contra Helvetios conflictu ipse fortissime dimicans inter primos & fortissimos, Ducis pariter & strenui militis munia obiisset, ut nimirum illustris clarique exempli assertor existeret, additis solennibus de more veteri ritibus. At alii hoc seculo inolevere mores quando honores adulterantur, dignitatis equestris gradus adulatoribus, potentibus, & gratiosis hominibus, aut opulentis qui militiam nunquam viderunt, etiam citra spectata virtutis testimonium, ceu emptitia merx promiscue confertur, perstricto leviter, nudo ense humero lævo, idque Imperatoris aut Ducis manu, additis verbis solenni more conceptis.*

Batav. cap. Videsis *Vincent. Lupan. de Magistr. Francorum cap. de Equit. Ordinis.*

Subsidia Regibus debita & Dominis aliis, quæ fuerint cum eorum filii maximi natu hanc reciperent dignitatem, testimonia apud Jurisconsultos *Gallicos* satis docent.

Persona hunc honorem per creationem conferens (creantur enim solummodo, non gignuntur) nunc ordinarie Rex solus est; quanquam mos olim & subditis quibusdam idem permiserit; nec solum Principibus magnisque Ducibus, Comitibusve verum & minoris notæ Equitibus. Principum meminerunt *Tillius de reb. Gallicis, lib. 2. l'Oyseau des Ordres chap. 6. §. 38. Pith. sur le Castom de Troys Art. 1.*

Choppin. de Domanio 3. l. 3 tit. 4. art. 8. & tit. 26. §. 14. d'Argent. in Consuet. Britann. art. 88.

Art.1. qui Comitibus *Flandriæ* & *Niverni* afferunt. Aliis afferunt, qui dicunt in *Provincia* & *Breaucaire* morem fuisse, ut cives & opifices (qui non nisi speciali regis Concessione potuerunt dignitatem istam recipere ab aliquo) potuerint creari equites a Baronibus & Prælatis istius loci. Iidem recensent quæ peraguntur in creatione, & superius descripsimus in ceremoniis creandorum Equitum. Hic addimus antiquum stylum & *Protocollum* Cancellariæ *Gallicæ* formulas literarum *d'Ennoblissement*, habere specialem clausulam quod in diplomate denominatus cum suis hæredibus *quandocunque & a quocunque milite voluerit, valeat cingulo militari decorari.* *le stile & protocolle a Lyon 1577. pag. 241.*

Equitis dignitatem qui accipiunt, sunt omnium generum. Regis filius æque ac subditi admittitur. *Chop. doman lib. 3. tit. 26. §. 13.* ejusque exempla ætatem *Caroli* M. attingunt. *Aimoin. lib. 5. cap. 17.* Reges ipsi eandem susceperunt dignitatem, ut *Ludovicus XI.* ad coronationem suam in Equitum ordinem receptus a Philippo *Burgundiæ* Duce, & *Franciscus I.* a *Petro Bajardo. Choppin de Domanio c. l. & d'Argentre Hist. Britan. lib. 30. cap. 71.* Sic alii Reges ab aliis. Observat autem *Monstrelet Hist. vol. 3. apud Choppinum* c. l. (quo fundamento nixus, nescio) omnem Galliæ Regis filium cum baptizatur esse Equitem; & novum quid esse in Regibus Galliæ suscipere Equitatus dignitatem, sicuti fecit *Ludovicus XI.* Cum autem veteres magni Duces & Comites eandem contulerunt dignitatem, differentiam dicunt, fuisse inter illos qui antea nobiles non fuerunt, ac a Rege creati sunt, & illos a Magnis istis subditis creatos. Nam a Rege creatus eques sive nobilis fuerit antehac, sive minus, fuit non solum legitimus eques, verum &, aiunt, in nobilitatis statum evectus. Si vero quispiam magnus subditus creasset equitem illum, qui nobilis antehac non fuerat, & creatio fuit illegitima, & creantes mulctam luerunt. Hujus specialia afferunt exempla de filiis duobus Philippi Burbonii, qui minime fuit nobilis sub *Ludovico Sancto.* Unus horum in Equitum ordinem susceptus est a Comite *Flandriæ*, alter a Comite *Nevernense*: nam (ut verba divisionis apud *Johannem Galli* sonant) *non obstante usu contrario ex parte Comitis Flandrensis proposito, non poterat nec debebat facere de Villano militem sine autoritate Regis*: ideoque Comites & milites Creati graviter mulctati sunt a Rege; cujus favore tamen isti, milites scilicet seu equites hanc retinuerunt digni- *Vid. Tiraquell. de Nobilitate cap. 8. §. 13. Choppin de jurisdiction. Andegav. lib. 1. cap. 63. §. 3. Till. de rebus Gallic. lib. 1. L'Oyseau des ordres chap. 6. §. 38 & Sidecis. Joh. Gall. quæst. in Junio dec. anni 1180 & Cod. decis. forens. lib. 1. tit. 2. decis. 4. & 8.*

l' Oyseau des Ordr. c. 6. §. 8. ap. Choppin. de jurisd. Andegav. lib. 1. cap. 63. §. 2.

gnitatem, injuste adeptam. Videtur tamen per Leges quasdam *Galliæ* antiquas (quomodocunque valuit distinctio illa) quod ille qui non fuerat nobilis (vel ex patris progenie) & hanc acquisiverat dignitatem quacunque tandem ratione, privandus eadem esset, & calcaria ei a Dominis ejus supra fimum abscindenda *Si aucun* (habent Consvetudines antiquæ Parisienses & Aurelianenses) *que n' est Gentil homme de par son pere, le fust il de par sa mere, souffroit estre fait Chivalier, son Seigneur luy peut faire trencher ses Esperons sur un fumier.* Eadem habet antiquum Manuscriptum de Statu *Galliæ.* *Si aucuns homes* (verba sunt) *estoit Chivaliers & ne fuit pas Gentix homes de lignage, ne de Pariage toust le faist il de par la mere, si ne porroit il estre par droit, ains le porroit peure* (aliter *prendre*) *li Roys ou li Barons en cui Chastellerie ce sorroit & par desus y fumier trencher ses Esperons.*

Nomen magis speciale quo isti Equites distinguuntur more antiquo est *Chivaliers Bachilers.* Vox *Chivalier* (omnibus etiam aliis communis, & generali notione omnibus *Castellanis* tributa, & qui his sunt superiores) patet ex Germanorum Ritter/ & Latinorum *Eques* aliarumque linguarum, *Chival* enim format *Chivalier*, *Equus Eques.* Unde vero vox altera *Bachiler, Baccalaurius* derivetur, non æque manifestum est. Quidam dicunt compositam quasi *Baschevalier* relatione habita ad *Chivalier a Banner,* seu *Bannerettum,* sub quo isti Equites Baccalaurei ordinarie meruerunt. Alii derivant a *Batailer* acsi nomen corruptum fuisset ex *Batailers,* latine *Batalarii.* Alii formant ex *Baccalauri.* Alii ex *Bas Eschelon* id est primo gradu eruditionis & equitatus. Alii aliter. Verisimillima autem videtur derivatio a voce *Buccellarii* significante tempore declinantis Imperii militem seu militis servum semper ad expeditionem paratum, & actiones alias. Unde posterioribus seculis juncta vox ista cum *Chevalier* denotavit suscipientem primos Equitis gradus. In antiquis Græcorum Juris Consultorum Glossariis, Buccellarius, Βουκελλάριος explicatur ὁ ἀποστελλόμενος καὶ φῶν τινα, *missus ad occidendum aliquem;* & bis notatur ὁ παραμένων στρατιώτης, *miles in militia permanens.* Nomen hoc sic explicatum cœpit usurpari sub *Honorio,* ac recipi tum a Romanis tum a *Gothis.* Sic *Olympiodorus;* τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὀνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων ἀλλὰ καὶ Γόττων τινων. Et impositi hujus nominis causa videtur, quod

Vid. Lud. Viv. de caus. corrupt. art. l. 2. l' Oyseau des Ordres c. 6. §. 50. Fauchet orig. des dignit. Argentre in Consvet. Britan. art. 88. Cujac. ad lib. 2. de feud. lib. 7. Choppin. doman. lib 3. tit. 26. §. 14. &c.

Photius in Bibliothec. cod. 80. p. 197.

quod commeatus primaria portio appellaretur Βύκελλ⊙, *Bucellus* seu *Bucellatum*, instar panis biscocti esculentum, vel simile quid. Atque hinc *Buccellarii* dicti sunt, sicut a *Stipendiis Stipendiarii*. Nomine isto sic a *Romanis & Gothis* nonnullis recepto ad denotandum militem, vel qui fecerat militiam, nec adhuc dum deseruerat, factum est dehinc ut & *clientem* connotaret, vel *feudatarium*, id est hominem, qui tenebatur servire alteri tãquam Domino seu Patrono, suo cumq; defendere acsi fuisset ex ejus satellitio. Vide id in legibus *Visigothorum l. 5. tit. 3. de Patronorum donation. lib. 1. siquis*: *Quicunque in Patrocinio constitutus sub patrono aliquid acquisierit, medietas ex omnibus in Patroni vel filiorum ipsius potestate consistat. Aliam vero medietatem idem* Buccellarius *qui acquisivit obtineat, Quod si Buccellarius filium non tummodo reliquerit* &c. Sic *Onyla* Buccellarius *Aetii* legitur apud *Gregor. Turonens. histor. 2. cap. 8.* Inde *Hispani* quidam transferunt *Vassallo*, quod generaliter denotat jure feudi obstrictum ad militaria officia. Inde etiam prodit Adjectivum *Bachelereux* seu *Bacheveleraux* (exemplaria enim *Froissartis* utrumque legunt volum 1. chap. 127.) ad significandum audacem & fortem, quæ attributa sunt veri equitis. Et sicuti plurima dignitatum nomina, ab initio & nunc amplissimæ significationis, temporis successu ad specialem quandam dignitatem restricta sunt, ut vidimus in illis *Dux, Comes, Miles, Eques*, &c. ita & *Bacheler*, seu *Baccellarius* (ut Galli scriptores amant loqui) & *Baccalaureus*, derivata vox ex *Buccellarius*, primo denominans omnem militem, postmodum, conjuncta *Chevalier*, denotavit primum Equitatus gradum. Fuit ergo Eques *Baccalaureus* cui equitatus Ordo esset collatus, adhuc tamen instar Baccalaurei serviens. *Bannerettus* autem notavit illos qui potuerunt dispandere vexilla sua, atque sub se tenuerunt istos Baccalaureos.

C. tit. de erogat. milit. annona. §. 1. & de excoctione 2. Constantin. Porphyrog. Them. 6. Eustath. Antecessor περὶ χρεῶν in περὶβ. ἡμερῶν §. 5. Vid. Alciat. disp. l. 3. c. 20. Turneb. advers. l. 24. c. 26. 15. Vid. item C. ad legem Juliam de. vi publica l 10. omnibus & ibi Gothofredum. For. Judic. apud Lindebrog. in glossa verb. Buccellarius.

Baccalaurei vero postmodum nomen solitarium aliud quoque significavit: videl. aliquando *militaris ordinis Candidatum*, & dignitatem Equitis ambientem, ideoque arma exercentem. Hoc sensu tripartita facta est divisio per arma dignitatem adeptorum in *Baccalaureos, Equites & Bannerettos*, quos invenire est apud *Cujacium ad feud. lib. 2. Tit. 7. Choppin. de Doman. lib 3. tit. 26. §. 14. Bertraud. d. Argent. Consu. Brit. art. 88. verb. Chivalier.* &c. Et sicut *Chivalierie* Equitatum notat, seu Equitis dignitatem, ita *Bachelerie* dicit Baccalaurea-

tum

tum, ab hac veterum Gallorum voce. *La ne se pouvoit* (inquit *Froy-sartes vol. 1. chap. 104.* loquens de Heroicis Anglorum operibus ad *Bergeracum*) *Chivalierie ne Bachelerie celer.* Et hinc videtur desumta vox illa ad primos denotandos gradus in Academiis illorum, qui sunt *Magisterii Candidati*, in opificiis etiam & sponsis, qui sunt *conjugii ac amoris candidati*, ut eos appellant in *Piccardia* & apud nos in *Anglia*. *Bachelette* vocatur etiam in *Piccardia* puella quam procus ambit, uti *Baccalaureus* vocatur procus. Verum sicuti aliquando Equites in genere vocantur Castellani & majores Domini, sic etiam Baccalaurei vocantur horum filii vel alii agnati præter expectationem hæreditatis possidentis aliquam portionem terræ sibi assignatam cum jurisdictione haud minore, quam ipsi magni exercent Domini per universum territorium. Hoc in sensu mentio est specialissima Baccalaureorum in Consvetudinibus *Andegavensibus*. *Oultre les Seigneurs dessusdits, y a au dit pais aucuns autres Seigneurs, que ne sont Comtes, Vicomtes, Barons, ne Chastellains, qui ont Chasteaux, Forteresses, Grosses Maisons, places qui sont parties des Comtes, vicomtes, Baronies, ou Chastellainies, desdit pais & tiels s' appellant Bachiliers.* Isti etiam Baccalaurei, ut videtur, retinuerunt nomen suum, utut posthac Banneretti facti sunt. Titulus autem Baccalaurei distinxit eos a familiarum suarum Capitibus, non vero ceu specialis dignitatis nota ipsis imponebatur. *Erant quippe* (inquit *Choppinus* de his consvetudinibus) *ex Comitum Baronumve* (potuisset addere *aut Castellanorum*) *Stemmate prognati &, quum opibus autoritateque valerent, militaria signa efferre a Regibus permittebantur. Inde* (pergit) Bacheliers *quibusdam dicti; ou portans banniere en ost, ou Chivalier.*

l' Oyseau des Ordres chap. 6. §. 49.

Artic. 63. Vid. Choppin. 16. & l' Oyseau des Ordres chap. 6. §. 52.

de jurisdict. Andegav. lib 1. cap. 63.

Circa speciale jus usurpandi *Sigillum* propriam *Husculph de Soligne* Dominus de *Dol* in *Britannia* hanc addit clausulam ad Privilegium quod dederat Abbatiæ *Vieuvillanæ* circa an. MCLXX. *Et quia adhuc miles non eram & proprium sigillum non habebam, quando hanc concessionem fecimus, autoritate Sigilli Domini Johannis patris mei cartam istam sigillavimus.* Observat *Augustinus du Paz* inde videri unumquemque Equitem tum temporis habuisse sigillum. *Ce que semble donner a entendre qu' en ce temps la, il n' y avoit, que les Chivaliers qui eussent droit d' avoir & user de seaux. Tillius* vero citat antiquam decisionem,

Aug. du Paz. l' hist. de plusieurs maisons de Bretagn. pag. 523. Nota *de usu sigilli Vide etiam infra c. 5. §. 37.*

nem, an. MCCCLXXVI, qua Eques dicitur, *cum Equestrem ordinem suscipit, sigillum mutare.*

XXV. Olim (cum ordo hic equestris nimium vulgaris fieret per frequentem collationem) seligebantur diversis temporibus eminentissimi in alios ordines, in quibus nonnunquam Reges erant, aliive summi Principes; ut præ cæteris bene meriti & clari sub titulo Equitis, acquirerent characterem digniorem aliis Equitibus Baccalaureis vel Bannerettis, præsertim si Rex in isto esset ordine. Hos ordines divido in bene cognitos & obscuriores, nec sæpe apud Autores Gallos occurrentes. Priores omnes a Rege instituti sunt, præter illum *aurei velleris.* Licet enim hujus summa autoritas sit in *Hispania* Rege attamen procedit ex titulo *Burgundiæ* Ducis, ubi primo institutus est, sub regno *Galliæ*: ideoque huc etiam pertinet. Posteriorum nonnulli cœperunt autoritate subditorum summa etiam potestate fruentium, & alii Regis autoritate.

Maxime celebres & cogniti a Rege instituti ordines sunt isti *de l'estoile* Stellæ; qui & Virginis *Mariæ* appellatur, *S. Michaelis* & S. *Spiritus.* Ordo *Stellæ* seu *Marianus* vulgo tribuitur *Johanni* Regi, insigne ejus *Stella* ab equitibus in pileis gestata. Dabatur, dicunt, intra paucos annos, adeo liberaliter, absque merito etiam indignis, ut *Carolus VI.* (dicunt aliqui, alii ipse *Johannes* & alii denique, *Ludovicus XI.*) ad extenuandum honorem in ordine isto creditum, atque ad abrogandum eum penitus (nullo expresso mandato indigne illum suscipientes coercendo) præceperit unicuique militi etiam vulgari in satellitio suo gestare similem stellam, quod Equites videntes puduit ipsos stellarum suarum, earumque usum imposterum omisere. *Prudenter Carolus VII.* (inquit *Bodinus*) *qui cum Equestrem ordinem calamitosissimis Reipubl. temporibus cum indignissimis communicatum prece vel pretio fuisse, nec sine gravi contumelia extorqueri posse intelligeret* (*erat autem ordinis insigne aurea stella pileo innexa*) *cohortes prefecti vigilum auream stellam pileis consuere jussit; quo edicto repente Omnes Equites aureas stellas de pileis detraxerunt.* Idem & alii asserunt. Sed M*onsieur Favin Theatr. d' honneur lib. 3. pag. 567.* inquit, didicisse se ordinem hunc institutum citius videl. an. MXXII. a *Roberto* Rege ex pietate in *Mariam* Virg. ex cujus appellatione, *Stella Mariæ*, insigne desumtum est. Addit etiam, primum numerum fuisse XXX.

de republ. 5 cap. 4. vid. du Hailan. lib. 2. l' Oyseau des Ordres chapt. 6. §. 43. 44.

Videl Mariæ *nomen hebræum* Mirjam. *stellam vel stillam maris notare dixit Hieronymus & alii; invitis tamen Philologis.*

primoque collatam dignitatem istam Festo nativitatis S. Virginis, id.est. VIII. Septembris, ejusdem anni. Annua quoque ejusdem solennia illi diei alligata celebrata sunt in *Clichy* (prope S. *Dionysium*,) cui olim nomen *S. Ovyni*. Describit præterea collare huic ordini proprium, & ornamenta alia, dicitque stellam in lævo pectore gestatam, ac incollari: plura vide apud Autorem ipsum.

Sublato *Stellæ* ordine cœpit S. *Michaëlis*. Institutionem ejus Galli utplurimum deducunt præcipue ex proposito *Caroli VII.* eum inchoare volentis, postquam apparuisset ipsi Archangelus in ponte *Aurelianense*, qui & est Angelus Gallorum tutelaris, opem ferens contra Anglos an. MCDXXVIII. Juxta hoc enim propositum *Ludovicus* XI. ad urbem *Amboys* prima *Augusti* an MCDLXIX. eum instituit *a la gloire & lovange de Dieu nostre createur tout puissant & reverence de la glorieuse Virge Marie a l' honneur & reverence de S. Michael primier Chivalier, qui pur la querelle de Dieu, batraile contra l' ancien enemy de l' humaine lignage, & le fit tres bucher de ciel. &c.* ut verba sonant in præfatione diplomatis institutionis: Deinde nominat ordinem quod sit, *L' Ordre de Monsieur S. Michael Archange.* Numerus in ordinem recipiendorum erat XXXVI. increscens autem postmodum liberaliter ad Summi Principis placitum. Insigne ejus est. *Un Coller d' Or fait a Coquilles laces l' une avec l' autre d' un double laz assise sur chaisnets ou mailles d' or au milieu du quel Collier sur un Roch aura un Image de Monsieur S. Michael , que revieudra pendant sur la poitrine.* Atque hoc collare tum Summum Principem tum unumquemque Equitem oportebat gestare lege institutionis hujus quovis die apertum sub pœna, ut Missam recitari faciant & dispensent VII. s. VI. d. *Turneys* pro unaquaque offensa; excepto si fuerint armis induti vel privatim degentes, quo in casu utroque permittebatur ipsis gestare Archangeli imaginem vel ex torque aureo pendelum vel ex ligula sericea. Heraldus etiam, dictus *Mont S. Michel*, constitutus est. Festum *S. Michael* destinatum Capitulis, & Solemnibus, cum legibus successionum, ceremoniarum, juramenti, & aliis huc pertinentibus vide in statut. *Francia Tom.3.tit.4.* & *Favin.Theatr. p. 616.* Quidam addunt Symbolum ordinis esse; *Immensi tremor Oceani.*

Videsis Favin. Theatr. d' honneur. pag. 609. Sigebert. Anno. 709.

Videsis etiam Bodin. de rep. lib.5. cap.4. Sansovin. &c.

Ordo hic continuans (uti hodienum) ad *Henricum III.* in memo-

moriam *Pentecostes* (festi quo natus est) electum *Poloniæ* Regem, & vocatum deinde ad *Galliæ* regnum augmentum quasi accepit illum a S. Spiritu denominatum, du *Benoist Saincte Esprit.* Verba innovationis sunt, quod creet & instituat *un ordre militaire en cestuy nostre Royaulme Coutre celuy de Monsieur Sainct Michel ; le quel nous volons & entendous demurer en sa force & vigeur & estre observe tout ainsi que a este de puis sa premiere Institution jusques a present) sous le nom & titre du Benoist Sainct Esprit.* &c. Uterque igitur ordo *S. Michaelis* & S. *Spiritus* quasi in unum compactus hodienum perseverat, & communicatur absque restrictione numeri. Statutum vero id Decembr. mense. MDLXXVIII. Specialia fuse habet *Monsieur Favin*, videl. Ornamenta, Statuta, Nomina Equitum ad hunc usque diem, &c. Bulla Pauli V. P. M. de admissione extraneorum, est apud *Laërtium Cherubinum Bullar. Tom. 3.*

S. Marth de la maison de Fr. tom. 1. pag. 352. Favin en Theatr. d' honneur. pag. 645.

Constit. Paul. c. 42. pag 232. 16. Febr. 1608.

Favinus etiam habet multa de *Aurei Velleris* Ordine incœpto a *Philippo Duce Burgundiæ* in nuptiis cum *Isabella Portugalliæ* in Bruges decimo Januarii MCCCCXXIX. Ipse erat cum successoribus suis Præses ejus. Titulus igitur iste cum Ducatu transiit ad *Hispaniæ* Regem, ceu ejus Hæredem.

Ibid. 44. pag. 233.

XXVI. Ordines magis obscuri nec vulgo obvii, agniti tamen a Gallis & habiti pro antiquis Equitum ordinibus obsoletisque, etiam a Rege instituti fuerunt *Genistæ, Coronæ Regiæ, Navis*, etsimil. de quibus abunde *Favinus* in suo honorum Theatro. Qui a subditis instituti sunt, fuere de *Porcupine, Carduo, Croissant & Ermine*, aliique quos omnes tam plene tradidit *Favinus*, ut nos supersedere queamus labore. Supplementi saltem loco addimus memoriam ordinum *Canis* & *Galli* gallinacei attributorum nobilissimæ *Monmorenciacorum* familiæ, (de quibus satis dictum & legere est in *Moreau tableau des armories, Mennenio du Chesne &c.*) ut & *de la dame blanche a l' escu verd*, id est *pulchra virginis in campo viride* instituti a fortissimo milite *Jean de Boncicaut* Mareschallo *Franciæ* sub *Carolo VI.* Cum enim querelæ mœstissimæ ad Regem delatæ essent a fœminis plurimis nobilibus de injuriis frequentibus tum in honore suo, tum in bonis quotidie acceptis a potentioribus, contra quos illas non poterant defendere ulli cordati viri nec amici, imo nec audere earum defensionem æquissimam: *Boncicaus* persvasit duodecim aliis ut secum

 uni-

unirentur in erectione ordinis hujus Equestris, ad quinque annos, ac promoverent ejus consilia. Juramento igitur adstricti sunt, variique articuli præscripti, qui supersunt apud *Maucbaut Sieur de Romainville Histor. Boncicaut.* Scit: quod debeant opitulari omnibus fœminis Nobilibus injuriam in honore vel fortunis perpessis: ad arma provocati comparere; supplere invicem alterius absentiam: si nobilis fœmina eorum requireret defensionem vel auxilium unius vel omnium, ac postmodum Eques aliquis eos provocaret, primo quoad posse suum justitiam fœminæ vindicent; si vero prius provocati fuerint, & deinde in subsidium fœminæ advocentur, in arbitrio eorum sit positum, quod prius perficere velint: et simil. Articuli in instrumento signati hanc gerunt inscriptionem.

Part. 1. chap. 38.39.

A *touts haults & Nobles Dames, & Damoiselles & a touts Seigneurs, Chivaliers & Escuyers, apres touts recommendations sont a scavoire les tres chivaliers, Compagnons portans en leur devise, l'escu verde a la dame blanche.* Subscriptio erat: *Messire Charles d' Albret, Messire Boucicaut* Mareschal de France, Boucicaut son Frere, *Francoys de Aubisicourt; Jean de Ligvers, Chambrilac, Castelbayac,* *Gvaucourt, Chasteaumorant, Betas; Bomcebaut, Colle ville, Torsay.* Quoniam *D' Albret* erat consobrinus Regis, ideo *Boucicaut* etiamsi caput esse ordinis, noluit suum præponere nomen.

XXVII. Ordinibus Equitum sic finitis, concludimus cum *Armigero Esquire* vel *Escuyer*, ut vocant, nomine non ejusdem quo olim significationis. Recentior tamen ejus usus a veteri provenit. Nam antehac divisio dignitatum post nobilem collocavit *Escuyer*, deinde *Bacheler, Chivalier*, Banneret, & reliquos; ubi sicut *Bacheler* (de quo supra) denotavit in militia occupatum & servientem tanquam *militaris ordinis candidatum*, nondum tamen Equitatus ordinem adeptum; Sic *Esquire* significavit ministrum, servientem Equitibus in rebus ad militiam pertinentibus, portando eorundem scuta, atque assistendo in equum ascendentibus, fuitque pariter *Militia* (non *Militaris ordinis*) *candidatus*, quoniam non in campo veluti Baccalaureus servitium præstitit. Sic intelligo *d' Argentre* Præsidem Parlamenti *Rhedonensis* dignitates recensentem: quæ sunt *Escuyer, Bacheler, Chivalier, Banneret, Baron. Hic ordo*, inquit, *ab anti-*

quis

quis honorum traditur quorum fuere militares functiones. Deinde *Escuyers sunt Scutarii in Marcellino & Procopio, qui scutum Ducibus aut Patronis praeferebant, posterius & stratores, qui Dominos in equos tollerent, & Equos regerent. Isque primus inter caeteros gradus Nobilitatis*: quæ ultima verba, existimo dici de dignitatibus olim in Francia acquisitis ex servitio vel militari, vel honesto aliquo respectu eo tendenti, quale fuit *Scutarii.* Alias enim titulus iste *gradus primus* non fuit. Sola nativitas, vel legitima dignatio alia nobilitatem conciliavit, *primumque* dedit gradum infra Scutarium tamen, qui titulus (propter meritum istius Servitii ac spem taliter servientium) contulit nobili dignitatem insuper aliam. Et *l' Oyseau* inquit, *Aussy a il tres-grand apparence que la vray & originarie Etimologie du nom d' Escuyer vient de porter l' escu, mais non le Siens ains celuy de son maistre.* Verum postquam Scutarii plurimi ex speciali occasione, quamvis non ordinarie ad idem cum Baccalaureis adhiberentur ministerium, (ut videtur ex illo *Marcellini* supra adducti, inden Wapenern oder Wasfen trágern Imperii & in variis Historiæ Gallicæ exemplis) adeo ut dignitas eorum a Baccalaureorum parum differret, nomen horum Baccalaureorum tandem in desuetudinem abiit: omnesque nobiles adhibiti in militaribus servitiis, quæ perfecerant Baccalaurei, vel servientes magnis Militibus, nondum admissi ad equestrem dignitatem, vocati sunt *Escuyers, Scutarii, Scutiferi, & Armigeri,* quæ nomina deinde (& hodienum) pacis quoque tempore attributa sunt Nobilibus melioris notæ, ad conciliandum eis actionis titulum, vel spem actionis alicujus egregiæ. Hic titulus *Scutarii* ut ab Equite proximus (solus enim Baccalaurei tum expiravit titulus) vetustus sane est, ut testatur eorum & Equitum memoria in prælio *Tridentino* an. MCCCL. *Messire Jean de Beaumanor* adversus *Sir John Brembre* Equitem Anglicanum, & alibi in historia *Britanniæ* & in *Froisardo.* In multis terrarum concessionibus ac officiorum a Rege nostro *Henrico V.* ad Nobiles *Normanniæ* frequenter nominantur *Armigeri. Nec licet*, ait antiquus Gallicus autor *Philoth. Achill somn. viridarii part. 1. c. 115. sub Carolo 5.* vivens) *simplici scutifero deaurata ornamenta portare vel deferre.*

ad Consuet. Britan. Art. 88.

des ordres chap. 4. § 22. qui plura habet de hoc nomine.

Argentre lib. 6. cap. 27. & l. 11. cap. 3.

Rot. Normã. 7 Henr. 5. in arce London.

Cap. IV.

I. Principe de las Asturias, *titulus filii & hæredis certi in Hispania. Principe* de Navarre *& de* Girona.
II. *Dux & Comes olim in Hispania. Titulus Ducis in Castilia, &c. una cum corona & formula literarum creationis.*
III. *Marchionis titulus ibidem, Diploma creationis, & corolla.*
IV. Condes, *eorumque creatio & corona. Vexillum &* Caldera *in eorum investitura, olim.* Conde Palatino.
V. *Vizcondes.*
VI. *Titulus* Ricos Hombres, *eorem investitura per Bannerium & Calderam, seu Pendon y Caldera, uti &* Condes, Grandes, Barones & Castellani.
VII. *Mos renovandorum a* Rege *titularium nominum in hæredibus maximarum in Hispania dignitatum.*
VIII. Cavalleros de Espuela dorada, *seu Equites calcaris aurei. Eorum creatio, Prilegia, degradatio, ex Scriptoribus Hispanicis.*
IX. Cavalleros Armados & Cavalleros de Alarde, o de premio, o de gverra, o quantiosos.
X. *Leges seu* Pragmaticas de las Cortesias *& gestatiò coronarum.*

IN *Hispania* subordinati tituli sunt *Prince de las Asturias*, quem sæpissimæ appellant Principem *Hispaniæ* seu *Castiliæ*; *Dux*, *Marchio*, *Conde*, *Vizconde*, *Baro*, *Rico Hombre & Cavaliero*, seu Eques (significatione speciali, uti Gallorum *Chivalier*) ordinis alicujus. Nam alias *Cavaliero* in genere nominantur eorum *Hydalgo*, *Infanciones*, *gentiles hombres*, alicubi etiam *Scuderos*, in *Catalonia* vero *hombres de Parage*. qui non excedunt nostrum vulgarium Nobilium ordinem. Utut dubium minime sit *Escudero*, descendere ab *Escudo*, sicuti *Escuyer* Gallorum ab *Escu*, & quoad literam idem notare.

V. Joan. Benedict. G. Bardiola de la nobleza d' España c. 29.

I. Titulus *Prencepe de las Asturias* id est *Princeps Asturum* primo im-

impositus est *Infanti* seu Filio certoque hæredi (*Infans* enim solummodo Regis denominat filium, ut *Enfant le Roy* in *Gallia*; indeque *Infantados* nominantur territoria Infantibus assignata quibuscunque, & *Infanta* vocantur filiæ Regis) anno MCCCLXXXVIII. Cum *Henricus* filius & hæres certus *Johannis I.* Rex *Castiliæ*, *Legionis & Galliciæ* (postmodum Rex *Henricus III.*) connubio sibi jungeret *Catharinam* filiam *Johannis Gandavensis* Ducis *Lancastrensis*, ut *Asturum Principes* (inquit *Mariana Hist. Hispan. lib.18. cap.12.* ita etiam *Estephan de Garibay in Compend. Hist.* Hispan. *lib.15. cap.15. Zurita en lôs Annales de la corona d'Arogon. lib.10. cap.46. & lib. 12. cap.34. &c.*) *vocarentur datum; more ex Anglia translato, ubi Regum filii Majores Walliæ Principes nominantur; quod ab hoc initio susceptum ad nostram ætatem conservatur ut Castellæ Regum majores filii Asturum Principes sint, quibus annis consequentibus Ubeda, Biatia, Illiturgisque sunt addicta.* Vulgata tamen appellatione vocantur *Princepe d'Espanna* filii & hæredes indubitati ut etiam testatur *Salazar de* Mendoza in *Origen de las dignidades d' Castilla y Leon* inscripta moderno Regi tum Principi. Olim, ait *Salazar*, sicuti omnes filii dicti fuerunt *Infantes*, ita filius hæres *Infante priemero heredero*; idque perseveravit usque ad *Johannem* I. Regem.

Salazar de Mendoza origen de las dignidades lib. 1. cap.7. de filiis regum vide Gonsal. Gilotte in Nobilit. Adalus. lib.2. c.75.

Vid. Pragmatic. 1586. in Hist. Hispan. pag. 1235.

Ceremoniæ creationis fuerunt, inquit *Salazar*, tales: Rex induit eum veste pretiosa (*un manto*) imposuit pileum (*un Chappeo*) capiti ac in manum tradidit virgam auream, eumque osculatur pronunciavit esse cum *Principe d' Asturias*. Vocatur porro Princeps vel hæres manifestus *Princeps Navarræ*, ut apparet ex titulo *Philippi* Principis *Hispaniarum* sub *Carolo* Rege. *Yo Don Phelipe de Navarra hijo primogenito del Imperador Don Carlos. &c.* De hoc Principatu vide plura in *Armandariz Recopilaçan legum Navarra Lib.5. tit.*17.

Titulus *Principis* vel *Principatus* alias rarus fuit in territoriis istis nunc *Castella* Regi subditis. In *Arragonia* fuit olim. *Ferdinandus* Rex *Arragoniæ* Ann. MCCCCXIII. creavit hæredem suum *Don Alfonso* Principem *Gironæ*, iisdem cum ceremoniis, quibuscum Princeps *Asturum* creatus erat: *Estando en su throno* (inquit *Zurita*) *llego & Infante Don Alfonso y vestiole & rey un manto y pusosele un chapeo en la Cabeça y una vara de oro en la mano, y diole paz i titulo de Principe de Girona por su primogenito.* Sic imitati sunt creationem hæredis apparentis in *Castilia* & *Legione* in *Principem Asturum*, uti in *Anglia* creati sunt

Annal de la corona de Aragon. lib.12. cap.34.

ſunt *Principes Walliæ*. Reperitur præterea in monumentis quorundam regnorum ditionis Hiſpanicæ idem *Principis* titulus.

de hiſce ſideſu Marian. lib.6.cap.1. & lib.8.cap.2. II. *Romanorum Gothorumque* ætate nomina *Ducum & Comitum* per Hiſpaniam ſparſa ſunt, uſurpataque illic circa an. DCL. poſt Chriſtum. Sicuti in Imperio antiquo, ubi Dux notabat Militiæ Præfectum, cum regimine commiſſo, & Comes æque officialis ac mere honorarius erat titulus. Singulare ejus exemplum, (quantum intelligo) eſt in ſubſcriptione VIII. Concilii *Toletani* ſub Rege *Receſwintho*.

Item ex Viris Illuſtribus Officii Palatini.

Hodoacrus, Comes *Cubiculariorum &* Dux.
Oſilo, Comes *Cubiculariorum, &* Dux.
Adulphus, Comes *Scantiarum, &* Dux.
Dabilo, Comes *& Procer.*
Aſtalaus, Comes.
Atanephus, Comes & Dux.
Ella, Comes & Dux.
Paulus, Comes *Notariorum.*
Tuantius, Comes *Scantiarum.*
Euredus, Comes *& Procer.*
Ritilla, Comes *Patrimoniorum.*
Afrila, Comes *Scantiarum.*
Ubenedarius, Comes *Scantiarum*, & Dux.
Fandila, Comes *Scantiarum*, & Dux.
Cunefredus, Comes *Spathariorum.*
Frolla, Comes *& Procer.*

Comes ſolitariè ac *Comes & Procer* videntur mihi eſſe tituli mere honorarii. *Comes* deinde cum aliis additionibus oſtendit officiales dignitates in aula: *Scantiarum* in quinque illis notat *Pocula* vel *Epulas*. *Comitem Scantiarum*, inquit *Garſias de Loayſa*) *nonnulli poculis; alii univerſis. Epulis Regis Præfectum fuiſſe contendunt. Hodie vulgari Hiſpanorum lingua Scanciar eſt bibere.* Illis vero temporibus antiquis Ducis nomen ſolummodo officiale fuit. De *Comite*, quomodo vox *In Concil. Tolet. 8. pag. 459.*

iſta

ista facta fuerit Honoraria & feudalis, mox plura. Dicunt autem *Ducis* titulum, quoad dignitatem & feudum non fuisse in *Castilia* ante *Henricum II.* Regem, creantem filium suum *DonFridericum* Ducem in *Benavente* circa annum MCCCLXX. Deinde Rex *Johannes I.* filius *Henrici* istius creavit filium suum minorem *DonFerdinandum*, qui erat infans de *Lara*, Ducem in *Pennafiél*, eratque urbs ipsi cum Titulo tradita. Creabatur autem per Coronam capiti ejus impositam non liliaceam. *Mariana* inquit; *Corona capiti imposita, nullis extantibus floribus.* Verum *Estevan deGaribay* l.c.cap.57.ait liliaceam seu ex floribus contextam fuisse, quales hodienum sunt coronæ, quas Duces Hispanici insignibus suis imponunt. *Nostra ætate* (inquit *Mariana*) *non Duces sed Comites etiam Coronam clypeis adjiciunt Regia haud absimilem*: id est regiam Coronam veterum temporum, vel sicuti hodie pingitur absque Arcubus. Atque talem adhibitam esse in creatione Ducis de *Pennafiel* non solum *Garibay* verum & *Salazar de Mendoza* aliique affirmant. Consentiunt etiam Ducis Coronam esse floridam, ita tamen formatam, ne flos florem excedat longitudine: formatam dico seu pictam, quoniam Duces recentiores eam neque gestant, neque per eam creantur, quicquid dicat *Benito Gvardiola* & in contrarium affirmet: nisi velis subintelligere antiquos Duces in *Hispania, Gallia* & alibi coronas gestasse, non vero recentiores, qui ejus solummodo imaginem in insignibus suis ferunt. Vid. tamen ipsum *Gvardiolam* de aliis Ducum prærogativis. In diplomatibus creationis *Castellæ* conceditur iis, qui primogenituræ jus habent seu *Majorazgo*, Ducis appellatio ex illa civitate, quam maxima ex parte possident. Addimus hic exemplum ejus quo *Don Gabriel Manrique Conde de Osorno*, creatus est a *Johanne* mense Januario MCCCLI. Dux in *Galesteo* quod habet *Alonso Lopez de Haaro in Nobiliario part.1.lib.4.pag.323.*

Garibay. lib. 15.cap.57.

Histor.18.c.13.

Origen.de las dignidad. l.3. cap.15.

Vid Benedict. Gvardiolam in Tract. de nobilit.Hispan. cap.46.

Don Juan *por la Gracia de Dios Rey de* Castilla, de Leon, de Toledo, de Galicia, de Sevilla, de Cordova, de Murcia, de Jaen, del Algarbe, de Algecira, *e sennor* de Viscaia & de Molina &c. *Por fazer bien y merced a vos* Don Gabriel Manrique de Osorno, *Commendador Mayor de* Castilla *mi primo e mi vassallo, e del mi Consejo: Por los muchos, e buenos, e leales, e altos, e continuos, e sennalados, e agradables servicios que los del vuestro linage fizieron a los Reyes donde*

de yo vengo, e vos ave des fecho e faredes a mi de cada dia commuchas gentes de Vuestra casa e Estado e special mente en las guarras que yo he avido, en las quales avedes puesto vuestra persona a gran viesgo e peligro de la vida, fasta derramar vuestra sangre; E otro si por la lealtad qui siempre en vos he fallado, lo qual es a mi todo bien cierto e connocido, es mi merced de vos galardonar, e adelantar porque vuestra persona, e Estado e linage sea mas sublimado, e valades mas; Por ende por parte de remuneration, e emienda, e satisfacion de los dichos servicios, de mi proprio motu e cierta ciencia, e poderio Real, quiero que de aqui adelante para en toda vuestra vide seades Duque *de la vuestra villa de* Galisteo, *e seades llmado, e vos llamades,* Don Gabriel Manrique Duque de Galisteo *e Conde* de Osorno, & *Despues de Vuestro fallezimiento aquello e aquellos que de vos decendireren e vuestra casa e mayorazgo oviren de aver, e heredar para siempre jamas, e que ayades e gozedes por razon del dicho Titulo e dignidad, e vos sean fechas e guardadas las mas cumplidas honras e dignidades, e excelencias, e sublimaciones, e antelaciones, e preeminencias, e prerogativas, de que gozan, e pueden e deven gozar, ausi por derecho e leyes de mis Reynos, como por usos e costumbres dellos los otros Duques que han sido e son de los dichos mis Reynos e Sennorios, e que podades traer, e traigades todas las insignias, e usar, e exercer todas las ceremonias que per razon del dicho titulo e dignidad de Duque devedes traer, e usar, e exercer. E quiero, e tengo por bien que vos podades llamar, e llamedes Duque luego, e cada e quando que vos quisieredes, e que por non lo vos llamar, nin ser assi llamado, nin los dichos vuestros dicendientes lo non perdades, nin vos pueda perjudicar en todo, nin en parte; e que toda via en qualquier tiempo e logar e sazon que vos e ellos quisieredes, vos lo podades llamar, e seades assi lamados, e podades usar e usedes de todo ello: e si necessario e cumplidero vos es, alço e tiro toda obrepcion, e subrepcion, escrupulo, e qualesquier defetos, e otras cosas que emberguen, o puedan embargar a esta mi remuneracion que vos yo fago, o qualquier parte della. E por esta mi carta, o por el trassado della signado de Escrivano publico, mando al Principe Don* Henrique *mi muy caro, e muy amado fijo primogenito heredero, e a los* Duques Condes, Marquesses, Ricoshomes, Majestres de las Ordenes, Priores, Commendadores, e sub commendadores, Alcaides *de los Castillos e casas fuertes, e llanas, e a los del mi Consejo, e Ordores de la mi Audiencia, e Alcaldes, e Notarios, e otras Justitias, officiales qualesquier de la mi casa e Corte, e Chancilleria, e a todos los Concejos, Alcaldes e Alguaziles, Regidores,*

Caval-

Cavalleros, Escuderos, Officiales, e homes buenos de todas lasas ciudades, e villas, e logares de los mis Regnos, e Sennorios, e Otros qualesquier mis Vassallos, e subditos, e naturales de qualquier estado, o preeminentia o dignidad que sean, e a qualquier, e qualesquia dellos que agora son, e seran de aqui adelante, que vos ayan e reciban por Duque de Galisteo, *e vos nombren e llamen de aqui adelante para en toda vuestra vida* Don Gabriel Manrique Duque de Galisteo, Conde de Osorno, *e despues de vuestros dias aquel e aquellos que vuestra casa e mayorazgo ovieren de aver e heredar para siempre jamas, e vos guarden, e fagan guardar todas las cosas susodichas, e cada una dellas, segun que las han guardado, e guardan, e deven ser guardadas a los otros Duques de mis Reynos, assi por Derecho, como por las leyes, e costumbres dellos, e vos fagan todas las ceremonias que por razon del dicho titulo e dignidad, Vos deven fazer de todo bien e cunplidamente, en guisa que vos non mengven ende cosa alguna, e que vos non pungan, nin consientan poner en ello, nin en parte dello, embargo, ni contrario alguno, so pena de la mi merced. E mando al mi Chanceller e Notarios, e a los otros que estant a la tabla de los mis sellos, que vos den e libren, e passen, e sellen cada que por vuestra parte les fuere pedido mis cartas e privilegios las mas firmes e bastantes que vos cumpliere. E desto mande dar esta mi carta firma da de mi nombre, e sellada con mi sello. Dada en la villa de* Oeanna *atres dias de Enero, anno del Nacimiento de Nuestro Sennor Jesu Christo de mil e quatrocientes e cincuenta e un annos.*

YO EL REX.

Idem *Lopesius* similem habet creationis formulam qua *Don Pedro* Manrique creatus fuit *Dux in Najera* a Rege *Ferdinando* & Regina *Elisabetha* ann. MCCCLXXXII. Et in *Augustino du Paz* habemus integram creationis formulam, qua *Bertrand de Guesclin* Comes *Longevilleus* (ob fida servitia præsertim præstita *Henrico II. Castiliæ* adversus Principem nigrum) factus est *Dux de Molina. Afin que soyes* (verba sunt creationis ex Hispanico sermone versa) *plus honore & vous & ceux qui descendront de votre lignage plus forts & puissans; nous vous donnons en pur don & en heritage tant pur le present que a tousiours nostre bourg* de Molines *aver le chasteau du dit bourg & pouvoir de vous nomer* Duc de Molines, *tant vous que ceux que descendront de vostre lignage.* *Mobiliaria pag. 306.*

III. Sicuti in *Gallia, Imperio* aliisque regnis Titulus *Marchio* olim aliquando æqualis ferme fuit illis *Dux & Comes*, (juxta cognitam illam identitatem significationis in duobus istis vocabulis,) ut non distingveretur ab ipsis per aliquam dignitatis differentiam, sed tantum per situm provinciarum a quibus denominatio sumta, id est a *Marchiis seu limitibus* regni ubi vixerunt, (sicuti jam ostensum) ita in Hispania quoque ejus occurrit usus. *Don Bernardo* primus *Comes Barcelonensis* aliquando appellavit semetipsum *Conde, Duke* & *Marques de las Espannas*, observante *Salazar de Mendoza* ex quodam ejus diplomate dato an. DCXCIV. pro Monasterio *de san Pedro de Taberna* in Comitatu *Ribagorça*. Sic etiam *Ramont Arnaldo Berengner* XI. *Comes Barcelona* vocavit seipsum *Marques de las Espannas*, absque titulis aliis. Et Princeps *Arragoniæ Don Raymont Berengver* vocavit se ipsum *Marchionem de Tortosa*. Verum hæc tituli usurpatio in istis similibusque exemplis, fuit tantum prout datus est Ducibus *Normanniæ*, & Comitibus *Burgundiæ ac Flandriæ* (de quibus, quæ diximus in *Marchionibus Galliæ*, huc faciunt) non vero prout fuit distincta a Ducibus & Comitibus dignitas.

Origen de las dignidad. l. 3. cap 13. & 14. Lopez de Haro pag. 3.

Primus hoc Titulo, ceu dignitatis distinctæ, donatus a *Castiliæ* Regibus fuit *Don Alfonso* Comes *in Denia*: Nam licet in legibus, (scriptis fere centum ante hujus Marchionis creationem annis) Partid. 2. tit. 1. mentio fiat *Ducum* & *Marchionum* distinctorum a *Comitibus*; attamen existimo intelligendum hoc esse, sicut & alia plura in hoc legum corpore, cum respectu ad mores aliarum regionum, tum ignotos in *Castilia*. Anno MCCCLXVI. *Henricus II.* Rex *Castiliæ & Legionis* creavit *Alfonsum* istum *Marchionem* Civitatis *Villena* (sitæ in territorio quod est in limitibus quatuor regnorum *Toletani, Arragoniæ, Valenciæ & Murciæ*, acque sic revera fuit Marchionatus, *Marquisado*) deditque ipsi urbem & dominium adjacens una cum titulo. Ab isto vero tempore ad Coronam rediit. Proximus ab hoc fuit Marchio de *Santillana*: Accepit titulum istum *Don Inigo Lopez de Mendoza* a Rege *Johanne II.* Et iste Marchionatus fuit revera talis juxta significationem & originem vocis, Nam *Santilla* est in maritimis *Biscaja* partibus atque sic in limitibus vel Marchis Hispanicis. Recentioribus seculis crebrior titulus hic factus est, ut & alibi. Et ut dem exemplum creationis, infero hic diploma *Henrici IV.* Regis *Castiliæ*

Salazar de Mēdoz. idem & Garibay in Henric. 2.

Castilia

ftiliæ & *Legionis,* quo creavit *Don Pedro Alvarez Oforio,* qui fuerat antehac *Conde de Treftamara ,* Marchionem *Aftorga* menfe Julio MCCCCLXV. tradiditque ipfi civitatem cum titulo. Sic vero exhibet *Lopez de Haro* in *Nobiliario pag.* 81.

Don Henrique *por la Gracia de Dios, Rey de* Caftilla y Leon, de Toledo, de Galicia, de Cordova, de Murcia, de Iaen, del Algarbe, de Algezira, de Gibraltar, e Sennor de Vizcaya e Molina, &c. *Como la providencia de Dios nueftro Sennor en la Corte celeftial ordenò dar mas exelencia a unos Angeles que a otros, e fizo entre ello diverfos grados jerarquias e coros mas aceptos e cercanos a unos que a otros a fu divinidad; affi los Reyes e Principes, que fon fus vicarios en lo terrenal, conviene e pertenece de dar mas exelentia enfalçar ennoblezer, e fublimar por magnificas mercedes a los mayores, e demas meritos fervidores, para loable, e perpetua recordacion, gloria e honor dellos, e de fus generationes, e notable esfuerço e exemplo, efperanza a los loables fervidores que de ven de fe poner a todo riesgo e peligro, por fervicio de los Reyes e Principes è ellos cumplen con ello lo que de ven, fegun razòn e derecho divino y humano. Por lo qual confiderando Como el Conde Don* Pedro Alvarez Oforio *padre de vos el* Conde *Don* Alvaro Perez Oforio Conde de Traftamara *mi Alferez mayor del pendon de la divifa, e de mi Confejo, fizo muchos y muy grandes, leales muy notables fervicios al Rey Don* Juan *de gloriofa memoria mi Sennor e padre, è a mi; e fe quifo efmera en apurar en lealtad entre otros grandes, e mis cavalleros en muchas rofas, efpecialment poniendo fe a grandes trabais, e a riefgos, e peligros defu perfona, e de fus gentes, por delibrar la perfona del dicho Sennor de Rey mi padre, quando eftuvo opreffe en la villa de* oterdefillas *por el Rey* Don Juau de Navarra, *que aora es Rey* de Aragon, *e por el Infante* Don Henrique *fu hermano, e por* Don Fadrique *Almirante de Caftilla, e por otros fus fequazes, e por ello pufo a fi y a fus tierras en grande perfecucione e perdicion, e fe fizo afaz guerra de los fobredichos. E mas efpecialmente confiderando los muy grandes, leales, efenalados fervicios que vos el dicho* Conde Don Alvaro *Perez fu fijo, fiquiendo las pifadas del dicho Conde vueftro padre, e de otros vueftros progenitores, queriendo vos mas efmerar en la dicha lealtad que a mi avedes fecho è fazedes ende cada dia en muchos cafes fennaladamente, por que con grande lealtad, e nobleza, e animofidad liberalmente en tiempo muy acetable, e a mi muy provechofo, e animando a muchos a mi fervicio fedes venido con muchas è buenas gentes de cavallo e de*

pie a me servir en la presente è gran necessidad en que estado contra la muy tirana e mala usurpacion de mis Reynos e Sennorios que pretenden ocupar les muy ingratos y disseales que sigven la parcialidad del Principe Don Alonso *mi hermano. E porque vuestros servicios son dignos de muy grande e loable recordacion e de gran merito e remuneracion e los que yo devo estimar ser de tanto grado e merito, como si por vuestra santa Fe, e defendiera mi Real persona e Estado, e los dichos mis Reynos. E porque en lo susodicho, è en otros muchos casos el dicho Conde vuestro padre, e vos avedes recebido muchos e grandes Dannos, e gastos, e perdidas de vuestro patrimonio, los quales yo no puedo buenamente satesfacer, salvo por la merced e forma per esta mi carta contenida, e aun con ella no las satisfago. E porque los dichos servicios, e cargos, gastos, e perdidas son notorios, assi los de claro por notorios e de tanto merito, como dicho es. E quiero, e mando que dellos ni de parte dellos no seades obligado a hazer prueva alguna, ni contra ellos sea recebida prueva encontra. Por ende porque assi es cumplidero a mi servicio, y al bien publico, e pacifico Estado de mis Reynos e Sennorios, e a la guarda e defension dellos e de mi Corona y Estado, e persona* Real, *e por fazer bien y merced a vos el dicho Conde Don* Alvaro Perez, *e porque quede para siempre grande e special corona en vuestro linage, de la vuestra tal e tan singular virtue, e del dicho vuestro padre, e par remuneracion e parte de satisfacion de los dichos sus servicios e gastos, e vuestros, por la presente de mi propio motu e propia e cierta ciencia, e libre e deliberata voluntade aviendo avido consejo sobre ello con los Prelados e Grandes, e letrados de mi Consejo que al presente son commigo, y de su acuerdo e consejo es hago merced e donacion pura, firma, perpetua, e no revocable entre vivos en remuneracion e satufacion, e solucion, en la mejor forma que valer pueda, e a vos cumpla de la mi civdad de* Astorga *con sau castillo e fortaleza, e aldeas, e tierras, e terminos e rios, montes, fuentes, prados, pastos, aguas, estantes, e corrientes, e manantes, con todos sus vassallos Christianos, Indios e Moros, de qual quiera ley estado, o condicion, que son e seran, ende vezinos, e con todos sus terminos distinto, e mero misto imperio, e juridicion alta y baxa, civil y criminal, con las escrivanias y oficios, e yantares, maritiniegas, penas e calunnias, omecillos, portazgos, peages, barcages, inforciones, fonsados e fonsaderas, martiniegas, e mostrencos, y algarinnos, e otros derechos e cosas qualesquier que sean, o puedan ser anexas e pertenecientes al Sennorio e dichos imperios y juridiciones e tierras, e terminos de la dicha civdad e su tierra, con todo lo susodicho, assi de fecho*

fecho como de derecho, e uso e costumbre, o en otra qualquier manera, para que se a todo vuestro propio, libre equito, e desembardo por juro de heredad perpetuamente para siembre jamas, e lo ayades como bien mereciente, e sea de vuestro mayorazgo, e anexo a aquel que vos quedò del dicho Condee vuestro padre, e de vuestro abuelo, e segun e por la forma e con las clausulas y firmezas del que aqui por encorporado es; e si a vos pluviere de dar otra forma al dicho mayorazgo que tenedes, e al que vos yo otorgo de la dicha civdad con lo suso dicho, o a qualquier dellos, lo podais fazer e fagades, para que despues de vuestros dias qued e pertenezca todo o la parte del que vos quisieredes à vuestro hijo mayòr Varon legitimo, e de legitimo matrimonio nacido que avedes e ovieredes; despues del a otro vuestro hijo o decendiente que vos quisieredes e nombraredes, e declaredes adelante, e que vaya e torne el dicho mayorazgo o mayorazgos, por lineas e grados, e successiones, e con los vinculos e condiciones, e modos, e institutiones, e sustitutiones, e restitutiones, e sumissiones, e cargos que vos quisieredes, e ordenaredes en vuestra vida, o en vuestro testamento, o codicilo, o postrimera voluntad, aunque solenne no sea, assi varones como hembras e parientes transversales: para el qual mayorazgo o mayorazgos, e disposiciones, e cada cosa, e parte dello, assi fazer y disponer, e ordenar a vuestra voluntad, vos doy e otorgo plenario poder e autoridad por esta mi carta: e aprueuo e confirmo desde aora para entonces de mi cierta ciencia lo q̃ vos ordenaredes e dispusieredes sobre ello en qualquiera manera. E mãdo q̃ aya efeto, no embargante q̃ los otros vuestros fijos o decendientes, o otros parientes quales ovieredes vos, e los que de vos decendieren, sean fraudados o agraviados en sus legitimas partes, que devan aver de vuestros bienes y herencia, o de vuestros decendientes, o de qualquiera dellos, aunque sean defraudados en los alimentos necessarios. E no embargante que el dicho mayorazgo que vos aora tenedes contenga otras clausulas o firmezas diversas o contrarias al mayorazgo que vos fizieredes, e ordenaredes, e de qualesquier efeto y firmeza que sea, no embargantes otras qualesquier cosas que a esto embarguen. E por vos mas honrar, e sublimar a vos el dicho Conde Don Alvaro Perez, *e a los que de vos vinieren, e ovieren de aver el dicho mayorazgo de la dicha civdad con lo susodicho, es mi merced, e mando que vos, e despues de vos los dichos vuestros herederos e successores ayades titulo e honor e dignidad, e ditado de* Marques *de la dicha civdad con todo lo suso dicho, e con las otras vuestras tierras e Sennorios que quisieredes anexar al dicho* Marquesado de Astorga, *y que todo ello*

offas illas una comederunt, salutantibus postmodum iis qui adsteterunt & acclamantibus *Alvaro* eum appellando *Comitem.* Deinde vexillum & *Caldem*, ut & territorium *Comite* dignum data sunt ipsi per diploma. Atque hæc fuit creatio. Sed adscribam verba *Marianæ Osorio* (inquit) *Amicorum* Principi *abs Rege Hispali datum, ut* Trastamaræ Lemosii atque Sarriæ Comes *esset. Novum id exemplum fuit, nullis antea* in Castellæ *regno Comitibus. Rudi ceremonia bonos delatus. Hispania literatura expers moris omnis ignara. Tres offæ in vini poculo oblatæ; cum inter se Rex Comesque tertio invitassent, uter prior sumeret, a Rege offa una sumta, a Comite altera. Jus* Caldariæ *in castris, in bello,* Vexilli *propriis insignibus distincti datum. In eam sententiam confectis tabulis atque recitatis, consecutus est astantium clamor plaususque.* Is instituendi Comites ritus fuit. Quod hic appellat *Jus Caldariæ in castris* vocatur tantum *Caldem* (de qua plura illico ubi loquemur de *Ricos Hombres*) in antiquo Hispanico Chronico Regis *Alfonsi* creantis hunc Comitem (unde Ceremonia isthæc desumta est) conjunguntur cum *Pendon* (Vexillum est) & *Casa y* Hazienda *de Conde*, id est *Domus & bona Comite digna.* *Mariana* quoque verbis istis *Nullis antea in Castellæ regno Comitibus*, supponit, me judice, quod nullus antehac Comes sic fuerit creatus, non vero, quod nullus antea fuerit in *Castilia* Comes. Nam certe & alii fuerunt antehac creati, quamvis non prope circa illa tempora. Videsis *Salazar Mendoza en origin. de las dignidad lib.3.cap.1.2.& seq.* unde factum, ut ignari essent ceremoniarum antiquarum. Verum hoc ipsum & veritas istius Ceremoniæ optime apparebit ex integra creatione recensita in Chronico antiquo conscripto a *Johanne Nunnez de Villasan*, qui fuit *Justitia Mayor* Regis *Henrici II.* Ait vero Autor iste quod Rex prius *Alvari* insignia mutaverit, quæ fuerunt Lupus ruber in campo aureo, ejusque loco assignavit ipsi Caprum nigrum in campo argenteo; deinde Comitem ipsum creavit. *Y porque avia luengo tiempo que en los Reynos de Castilla y de Leon no avia Conde criado en que manera lo harian y la ystoria quenta que lo hizieron desta guissa; y el Rey assentose en un estrado; y trueron una copa con vino, y tres sopas, y el* Rey *dixo* Tomad Conde. *y el Conde dixo* Tomad Rey. *y fuesto dicè per ambos a dos tres vezes, y comieron de aquelas sopas ambos a dos luego todas las gentes que estavan alli dixeron* eccad el Conde, eccad el Conde, *y de alli adelante truxo* pendon *y*

Hist. lib.15. cap.20.

Nunnez de Villasan Chron. del Rey Alonso 11. cap. 46.

Caldera y Casa, y hazenda de Conde *y todos los que antes le agvardavan, assi como a pariente y amiego quedaron de alli adelante por sus vassallos y otros mas.* Hinc apparet quod cum creatio hæc fieret, ob antiquas ceremonias penitus obliti fuerint, (quoniam longo tempore nullus Comes creatus fuerat) adeo ut vehementer dubitaverint, quomodo creatio ejusmodi perfici debeat. Quod vero dicit *Evad el Conde* vel *Eccad & Conde*, quod aliqui resolvunt in *He, va el Conde*, inquit *Salazar de Mendoza*, esse *Evad* vocem *Castiliæ* antiquam significantem idem cum *Mirad*, vel *Ecce* & sic *Evad el Conde* esse *Ecce Comitem*. Ex hoc quoque exemplo observat, quod tum temporis mos fuerit creationis per *juntamente por insignias el pendon y Caldera*, seu vexillum & calderam, at hodie solum fieri per diploma cum urbe vel territorio adjuncto ad sustinendum Titulum Diplomatis exemplum sit *Henrici IV.* Creantis *Petrum Lopesium de Ayala* Comitem *de Fuensalida.*

Anno MCCCCLXX ap. Lopes. de Haro en suo nobiliario 513.

Don Henrique *por la Gracia de Dios, Rey de* castilla y Leon, de Toledo, de Galicia, de Sevilla, Cordova, Murcia, de Jaën, del Algarue, de Algecira, de Gibraltar, *Sennor* de Viz caya y Molina &c. *Por quanto a los Reys, e Principes, pertenece honrar, e sublimar, e decorar, e fazer gracias, e mercedes a sus subditos e naturales, especialmente aquellos que bien e lealmente los sirven: lo qual por mi acatado, e considerado, e a los muchos, e buenos, e leales, e sennalados servicios que vos Pedro,* Lopez de Ayala *mi Alcalde mayor de* Toledo, *e de mi Consejo, me avedes fecho, e facedes cada dia, e en alguna enmienda e remuneracion dellos; E por vos honrar, e decorar, e sublimar, e poner en estado e porque de vos, e de vuestro Lina aya memoria, e seades mas acatados e honrados: Por la presente, de mi propio motu, e y cierta ciencia, e poderio Real, de que en esta part, como Rey e Sennor, quiero usar, e uso, e vos fago, e creo* Conde de la vuestra villa de Fuensalida, *e quiero, e mando, que de aqui adelante, vos e vuestro hijo mayor, e los que del vinieren, e vuestra casa e mayorazge heredaren paren siempre jamas; ayades, e tengades el dicho titulo de Conde, de la dicho villa de Fuensalida, e que vos podades llamar, e intitular, e nombrar* Conde, *e vos lo llamedes, nombrar y intitular de la dicha* Fuensalida, *e que vos sea fecha salva e ceremonia, e las otras cosas que a los Condes de mis Reynos se fazen, y acostumbran fazer. Otrosi que aydes e gozeds, e vos sean guardadas todas las honras, gracias, e mercedes, franquezas, e libertades, preeminencias, dignidades, e prerogativas que han, e gozan, e son guardadas a los*

otros

otros Condes de mis Reynos, e seades recibido a todos los actos y cosas que a ellos son, e deven ser recebidos. e por esta mi carta, o por su traslado signado de Escrivano publico, mando a la Princesa Donna Juana *mi muy cara, e muy amada fija, e a los Prelados, Duques, Condes, e Marqueses, Ricos hombres, Maestres de las Ordenes, Priores, Commendadores, e a los de mi Consejo, Oydores de la mi Audiencia, Alcaldes e Notarios, e a otras justicias Especiales, qualesquier de la mi casa, e Corte, e Chancilleria, e a los mis Mariscales, e Reyes de Armas, Farautes, e Persevantes, e a los subcommendadores, Alcaydes de los Castillos, e casas fuertes, llanas, e a todos los Concejos, Alcaldes y Alguaziles, villas, e lugares de los mis Reynos, e Sennorios, e a otras qualesquier personas, mis vassallos, e subditos, e naturales, de qualquier estado, e condicion, preeminencia, o dignidad que sea, cada uno dellos, que de aqui adelante vos ayan, e tengan por Conde de la dicha* Fuensalida, *e llamen e intitulen* Don Petro Lopez de Ayala, Conde de la dicha villa de Fuensalida, *e vos reciban a todos los actos o cosas aque los otros Condes de mis Reynos son, e deven ser recebidos, e vos guarden e fagan guardar todas las cosas susodichas que a los otros Condes de mis Reynos son e deven ser guardadas; de espues de vos, a los que la dicha vuestra casa e mayorazgo heredaren, e que vos non vayan, ni passen, ni consientan ir, ni passar aora, ni de aqui adelante en tiempo alguno ni por alguna manera, ca yo por esta mi carta os fago, e creo Conde de la dicha Fuensalida, e vos do el dicho titulo para vos, e los que la dicha vuestra casa e mayorazgo heredaren segun dicho es, e vos fago par, e igual de los otros Condes de mis* Reynos, *para todo lo susodicho, e para Cada cosa dello, sobre lo qual mando a mi Chancillere Notario, e alos otros mis oficiales que estan a la tablea de los mis sellos, que vos den, e libren, passen, e sellen mi carta de privilegio lo mas firme e bastante que les pidieredes, e ovieredes, menester, e los unos ni los otros no fagan endeal por alguna manera, so pena de la mi merced, e de privacion de los oficios e de confiscacion de los bienes de los que lo contrario hizieron, para nuestra camara: e demas mando al Escrivano que le esta mi carta monstrare, que los emplace, que pur ezcan ante mi en la mi Corte, do quier que yo sea el dia que los emplaczare, fasta quinze dias primeros siguientes, so la dicha pena so la qual mando a qualquier Escrivano publico que para esto fuere llamado, que de al que ende se le monstrare testimonio signado con su signo, para que yo lo sepa, en como se Cumple mi mandado. Dada en Segovia a viente dias de Noviembre, anno*

del nacimiento de nuestro Sennor Jesu Christo de mel y quatrocientes y se tenta annos.

YO EL REY.

Yo Juan de Oviedo Secretario del Rey nuestro Sennor, la fize Escrivir. por su mandado.

Idem *Lopezius* & aliam longam habet formulam Creationis, qua *Don Gabriel Manrique* factus est *Conde de Osorno*.

Coronæ quas licuit *Comitibus* addere insignibus suis, si credimus *Marianæ*, (cujus verba adduximus supra in Sectione de Ducibus) sunt *Regiis haud absimiles*, neque illis Ducum. *Geromino* tamen *de Urrea*, *Salazar de Mendoza Lopez de Haro* & alii dicunt esse illas *tres puntas o hilo de perlas*, (ut loquitur *Haro*) & *tres puntas, y mas baja la de en medio*, ut *Urrea & Mendoza* inquiunt. Hac autem forma eas utplurimum exhibet in Comitum insigniis *Haro* in *Nobiliorio*, ac nonnunquam cum paucioribus margaritis, quod utrum sit Sculphris inventum vel negligentia, vel indifferens, ignoro.

Palatini Comites quoque seu *Conde Palatino* fuerunt in Hispania; nam *Gonzalo de Guzman*, & *Sennor de Torija* sic fuerunt appellati fere CC. abhinc annis.

Alonso Lopez de Haro Nobil. Gen. l. 4. pag. 273. id. ibidem. Salazar en l'inventarie de l'Espagne pag. 139. & si placet lib. 2. partid. 2. tit. 1. Leg. Nabarra l. 5. tit. 17 pag. 218. edit. 1614.

V. *Vicecomites* seu *Vizcondos* occurrunt etiam non pauci ibidem. Eadem hic origo vocis quæ in *Gallia*. Dicunt præterea *Hispanici* Scriptores filios & hæredes Comitum certos solere appellari *Vizcondes*, atque titulum hunc fuisse in ipsis tanquam *Majorazgo*, *Majoratum*, seu jus Primogenituræ, quoniam exerceant Patrum suorum Potestatem, *& illorum vice* jure eorum fruantur. Sic expressis verbis *Benedictus Gvardiola de Nobeza de Esp. cap. 42. Salazar Mendoza Orig. de las dignidades lib. 3. cap. 7. Garibay Lib. 10. cap. 4.*

VI. Antequam vero olim majores istæ dignitates *Ducum & Marchionum* usu recipirentur, cum *Comitis* titulus summus esset, (un-

(unde vox eorum *Conde* formata) *Castilianorum* lingua seu *Romanensis* fabula istius loci non adeo frequenter *Comites* feudatarios appellavit *Condes*, sed potius *Ricos Hombres*, id est, divites homines, ita tamen ut minus eorum innuerentur divitiæ quam dignitates. Sicuti enim *Alexio Venegas* observat apud *Gvardiol. de Nobil. cap. 40. & Salazar. lib. 1. cap 9. Rico hombre* est dignitatis Titulus, & transmutatis vocabulis *Hombre Rico* simpliciter denotat divitem. Quicunque enim dives erat, etsi territorium ejus æque amplum esset ac maximi Comitis, attamen non fuit *Rico hombre*; sed specialis hujus tituli collatio hanc in dignitatem eum evexit, quod probant exemplo *Don Alonso Fernandez Corenel*, qui existens Dominus magni territorii, sollicite petiit a *Petro Castellæ* Rege, ut donaretur titulo *Rico hombre*. Ceremoniæ creationis & investituræ eædem fuerunt cum illis *Comitum*, superius enarratis. Comes enim *Trastamaræ* certe fuit *Rico hombre* illius temporis. Traditionem etiam *Banneris & Calderæ* historiæ meminerunt. Sic enim *Alonso Fernandes* creatus est. Talisque fuit ritus in *Hispania*, (habent *Chronica de Rey don Petro cap. 21.*) cum crearentur *Rico hombre*. Sic & alii.

Salazar & de Gvardiola ibidem. Vide plura de Ricis hominibus & Rica hombre a Aragonum ap. Joseph. de sesse decis. Aragon. 1. §. 36. &c. & alios ibi citatos.

Vexillum, inquit *Salazar de Mendoza*, erat testimonium potestatis concessæ, quod liceat ipsi copias educere in campum, & *Caldera* excellentiæ ejus in familia, atque sufficientia ad alendos, quos eduxit. Atque sic creatus libertatem habuit assumendi titulum *Don* tanquam prænomen. Fuit enim mos temporibus antiquis ut nemo præter Regem, Infantes & Prælatos illud vocabulum suis adderet nominibus. *Lorenzo de Padilla apud Salazar lib. 1. cap. 9.* Dicunt tamen alii quod non omnibus *Rico hombres* licuerit assumere titulum, *Don*, sed illis solummodo, qui obstricti non fuerunt ad exeundum in militiam Rege præcipiēte, verum pro libertate sua. Speciale exemplum Tituli *Ricos hombres* comprehendentis omnes tum temporis Comites, & alios Magnos Dominos est in diplomate antiquo an. MCCCXX. asservato in Monasterio *Sabagunensi* (apud *Gvardiol. cap. 40.*) ubi sic enarrantur Status: *los Infantes & los Prelados & los Ricos homes, & los conceijos, & las Ordines & la Cancellaria del Regno de Castilla & de Leon & de Galizia.* Sic in antiqua lege *Alfonsi X. Si algun Rico home de nuestro Sennerio denostare a Dios a Santa Maria &c. Partid. 7. tit. 28. l. 2.* Si blasphemasset *Rico home* multabatur unius anni rediti-

ita Joseph. de sesse decis. Arag. 1. §. 62.

Vide de Titulo Don Gvardiol. de la nobez. cap. 39.

& vide vocabulum Condes pro bisce Vicissim usurpatum in L. 2. tit. 18. Partid. 3.

ditibus ex territorio suo prima vice, si vice secunda, duorum annorum; tertia vice autem omnibus suis privabatur bonis. In lege *Alfonsi XII.* de exactionibus tempore tumultuum sancitum, *Establisfemos Otrosi que ningun Rico hombre ni Cavalliero ni hombre hijo dalgo no tome conducho* &c. ubi non alium videmus titulum pro Nobilibus eminentissimis, qui tum quoque erant Comites, quam *Ricos hombres.* Hinc Autor *de Regimine Principum lib. 3. cap. ultim. Apud Hispanos omnes sub* Rege *Principes, divites homines appellantur & precipue in Castella*: quæ verba *Gregorius Lopez* citat ad *Partidas l. 10. tit. 25. de los vassallos Partid. 4.* hancque rationem reddit istis verbis: *Hujus est ratio, quia Rex providet in pecuniis singulis Baronibus secundum merita sua; vel secundum complacentiam, hos deprimit, illos exaltat. Ut plurimum enim munitiones & jurisdictiones non habent nisi ex voluntate Regis, & inde vocantur Divites homines, quia cui in majori summa providetur, ille major est Princeps, quia pluribus potest militibus providere.* Hic tamen facit *Ricos homines* denotare Barones. Verisimile enim videtur quod sicuti Baro olim & nunc aliquando denominat majores dignitates, ita tum temporis R*ico hombres* in Hispania dicti fuerint, ut etiam apparet ex lege, in quam commentatur. *Ricos hombres* (verba sunt legis) *segund custumbre de Espanna son llamados los que in las otras terras dizen Condes o* B*arones*; acsi putasset Autor *Condes* vel B*arones* olim in genere appellatos Summos Dominos aliis in Regionibus, qui dicerentur *Rico hombres* in *Hispania*: Non quasi *Baronis* vox significatione angusta, denotans feudalem dignitatem infra *Comitem* innueretur per R*ico hombre*; sed quod *Rico hombres* denominaret omnes Dominos magnos, ut *Barones* appellati sunt in genere aliis in terris. Vide dicta de Baronibus *Galliæ* Quidam volunt *Rico* H*ombre* olim denominasse, quem nunc innuit *Grand* in *Castilia*: aliæque significationes sunt apud J*osephum de Sesse decis. Aragon. Bobadillam Polit. l. 2. cap. 16. §. 21.* & alios. Verum *Rico hombres* vocantur non solummodo eminentes in *Castilia* Domini, verum & in *Arragonia* & *Navarra*, aliisque istius terræ regnis. Est autem vox *Grande* additamentum dignitatis non solum in Ducibus omnibus, sed etiam in Marchionibus & Comitibus quibusdam, consistitque in eo ut caput tegant, ac sedeant coram Rege, aliisque prærogativis in Aula. Pauci Marchiones & Comites illis gaudent privilegiis, ideoque nullam video

Recopilat. Phil. 2. lib. 8. tit. de los lasan tamientes lib. 3.

Gardiola de la noblez. c. 40.

video convenientiam in *Grande* & *Rico hombre*. Quinque vel Sex Comites, inquit *Salazar de Mendoza*, pro *Grandibus* æstimantur & septem vel octo *Marchiones*. Qui vero *Dux* creatur etiam eo ipso fit *Grande*. *Origen de los dignidades l. 3. cap. 8. 13. 15.*

Limitata notio *Baronis* seu *Varonis*, specialem dignitatem denotans etiam in *Hispania* est, præsertim in *Catalonia & Valentia* ubi possidentes hæreditatem Dominiorum cum ampla jurisdictione, absque alio tamen titulo annexo, vocantur *Barones* veluti quidam Castella possidentes *Castellani* nominantur. Sic & in aliis *Hispaniæ* Provinciis. *G. Gardiola de la nobleza cap. 43.*

VII. Ex his magnis dignitatibus quanquam nonnullæ sint perpetuæ, ac per legem, post mortem transmittantur ad posteros, absque nova concessione seu investitura Regia; attamen & aliæ sunt, &, ut videtur plurimæ, quæ in casu mortis denovo recipiuntur a Rege; non tamen aliquo novæ creationis diplomate, sed tantum ut Rex agnoscat eosdem, & addat nominis titulum in responsione ad hæredem, qui solo nomine suo, absque tituli additamento indicat Regi Antecessoris sui obitum. Hicque mos remanet ibi, ex reliquiis antiquiorum temporum, cum tituli *Comitis* & *Ricos hombres* concederentur solummodo ad annos vel vitam solam. Hinc *Mariana de reb. Hispan. lib. 8. cap. 2.* *Antiquis temporibus Comitum appellatione provinciarum præfectos honestare mos fuit, annorum numero quibus præesse deberent præfinito. Consequenti tempore, Regum indulgentia aut imbecillitate, honos ille, dum vita maneret, cepit esse proprius; demum ad posteros propagari hæreditatis jure. Antiquitatis vestigia in Hispania retinentur, quando Proceres Hispani non prius paterni principatus à parentum obitu nomen usurpant, neque* Ducis, Marchionis, *aut* Comitis *titulos ascribunt quàm Rege denuò annuente, præter paucas familias, quibus jure privato contra facere à Regibus est concessum.* *Salaz. de Mendoz. lib. 3. cap. 8. & 13.*

VIII. *Cavaleros* Hispaniæ (præterquam quod vox ista significet omnium graduum nobiles, seu *Hydalgos*) trium sunt generum; si sequor divisionem Scriptorum Hispanicorum. Primo habent *Cavalleros de Espuela d' Orada* id est, Equites aurei calcaris; Secundo *Cavalleros armados*, Tertio *Cavalleros de Alarde, e de premio, de guerra, o quantiosos*, ut vocant.

Circa *Equites aurei calcaris* ex antiquis eorum & recentioribus consve-

ſvetudinibus obſervari meretur, *qu bus iſte conferatur Titulus* , *quis confemt, formam receptionis, ad qua* Cavallero *ſic creatus obligetur, ſpecialis honor & privilegia ipſi debita, quomodo poſſit hanc perdere dignitatem ſuam.* Perſonæ hanc dignitatem Equeſtrem adipiſcentes ſunt juxta *Partidas* ſolummodo *Hydalgos* ſeu nobiles ortu & quidem ex tribus generationibus ad minimum. *l.2.tit.21.Partid.2.* Nunc vel una generatio ſufficit; imo nec ulla requiritur ſi *Hydalguia* vel Nobilitas per diploma fuit conceſſa illi qui creandus eſt. Honor autem eorum tantus fuit, ut non ſolum Regum filii verum etiam ipſi reges adſtricti fuerunt ante coronationem eundem ſuſcipere.

Lib.36. tit. 2. Part.3.& l.11. & 23. tit. 21. part.2.& ibid. Lopez.

A Summis vulgo Principibus collatus eſt. Hiſtoria tamen refert quod Legatus *Johannis Arragoniæ* Regis, nomine Domini ſui creaverit filium *Sultani* in *Cairo* Equitem talem per ceremonias Chriſtianas. *Ferdinandus* etiam filius *Johannis* Primi Regis *Arragoniæ* creatus eſt Eques talis dum coronaretur *Saragoſſæ* a Duce *Candiæ*. *Gvardiol.ib.* Sed & vide Hiſtor. de ea re fuſiorem apud *Zuritam in Annal. Aragon.lib.12.cap.34.* In *Partidas* l.11.tit.21.part.2. ſpecialis lex legitur de illis qui potuerunt hanc donare dignitatem vel non. Nemo poteſt donare (inquit Lex illa) qui eandem non adeptus erat. Nulla igitur fœmina licet eſſet Regina vel Imperatrix potuit eam conferre manu ſua, verum per delegationem. Nemo infra quatuordecim annos natus neque Clericus neque Monachus impertit illam. Dicitur tamen ibidem, quod quidam aſſeruerint poſſe Regem vel filium ejus & hæredem indubitatum conferre dignitatem iſtam, quanquam eandem adepti non eſſent, atque ſic uſu receptum in quibusdam Provinciis, quoniam ſunt *Cabeças de la Cavalleria*, id eſt Caput ſeu Domini Nobilitatis. Verum non videtur hic ſufficere ratio iſta; ideoque hac de re mox plura ubi de *Cavalleros Armados*.

Gvardiol.de la Nobleza cap.35.

Forma ſeu ceremoniæ conferendæ dignitatis antiquæ fuerunt ſicuti in aliis regionibus plures quam hodie. Tempore poſtmeridiano diei, quo largienda erat dignitas, *Eſcudero*, *Hydalgo* vel Nobilis eam accepturus in balneo lavandus erat, aſſiſtentibus aliis *Eſcuderos*, qui lavarunt caput ejus atque poſthac in molle & elegans repoſuerunt lectum. Deinde ab Equitibus quibusdam etiam aſſiſtentibus pretioſis indutus eſt veſtibus, deductusque in Eccleſiam

L.1. 14.& c.in Partid.2. 21.

am ubi in Vigiliis mansit. Hic confessus est deprecatusque peccata sua, supplex itidem poscens potentiam observandi officia Equitis, nec non protectionem in omnibus conaminibus: minime vero stetit quandocunque precatus est. Vigiliis peractis, & Missa audita, ille qui dignitatem collaturus est, venit ad eum interrogatque num desideret Equitis dignitatem. Post affirmationem interrogat porro an velit observare Equestris ordinis leges, quo etiam asserto, ipse vel per aliquem ex Equitibus suis calcaria ipsi applicat, gladium accingit, (mos antiquus fuit, ut *Partidas* habent, quod totus armandus esset, excepto capite quod solum operire non licebat) eumque evaginat, inque dextram creandi tradit manum, ac juramentum proponit, ne recuset mori in defensione legum, Regis, vel Patriæ suæ. Juramento præstito, percutit ipsius *una perscoçada* unica percussione collum, ut eo melius recordetur quæ promisit, dicitque, assistat tibi Deus ut perficias quæ promisisti. Tum creans eum & Equites ibi præsentes ipsum osculantur: Omnesque Equites alii anno sequente ipsi obviam facti ad idem faciendum obstricti sunt, ceu testimonium perhibentes fidei suæ amorisque erga eum; inde sequitur (inquiunt *Partidas*) esse contra Equestris ordinis Leges si Eques alteri injuriam inferat, nisi prius transmittat causam, provocationem vel publicationem ruptæ inter ipsos fidei. *Cavallero* sic creato, gladio discingitur proprio, vel ab ipso Rege vel alia excellente persona ibidem præsente, quæ illo in actu est *Padrino*, seu Compater putaturque confirmare Equestrem dignitatem sic collatam. Narratur hic pariter, id esse consentiens temporibus vetustis ac *Alfonsi X.* ætati. Et quanquam balneum, vigiliæ, induitio Calcarium, cinctura gladii cum juramento concurrerunt in creatione Equitis; attamen *cingulo accingere* solitaria phrasis fuit ad denotandam aliquando Equitis creationem, (ut & alibi) sicuti videmus in resignatione omnium jurium in *Vasconia* facta ab *Alfonso X. Castiliæ* Rege ad Principem *Edvardum* filium *Henrici III.* ubi narrat quod *cingulo eum accinxerat militari*, idq; factum an. MCCLV. in *Burgos* fuitque actus tantæ æstimationis, in *Castilia*, ut in quibusdam diplomatibus Regis *Alfonsi* istius scriptis eodem anno hæc collatio Ordinis in Principem Equestris nominata fuerit tanquam temporis Character, ut exempli gratia, legitur in diplomate sub sigillo,

de Vigiliis vide item Zuritam in Annal. Aragon. lib. 12. cap. 34.

par su ley, pur su senner Natural pur su terra.

Rotul. Vascon 39. Henr. 3. membr. 12. in arce Londinensi. V. Math Westmonasteriens. sub anno 1254. &c.

Gardiol. de Nobleza.cap. 35. sigillo, adhuc servato in Monasterio *S. Benedicti, 'el Real de Sabagun* dat. XXV. Aprilis, Æræ MCCXCIII. (id est anno Christi MCCLV.) *En el anno que Don Odoart fijo primero & heredero del Rey Enrice de Anglaterra cecilio Cavalleria en Burgos del Rey Don Alfonso sobredicho.* Verum his temporibus novissimis. ut in aliis regnis, hic multo minores, & vix aliquæ præter percussionem usurpantur ceremoniæ in collatione ordinis hujus, & præter diploma creationis, cujus etiam mentio fit apud Scriptores Hispanicos, (videsis *Otolanum in summa Nobilitatis part. 4. cap. 1. §. 6. de Johanne de Avecia,*) de quo mox plura.

Lopez ad lib. 23. tit. 21. Partid. 2.

Ordinament. Castil. lib. 4. tit. 1. l. 8. & Recopilat. lib. 6. tit. 1. l. 6. Nam MCCCCLXXVI. *Ferdinandus & Isabella* sanxerunt in *Madrigal* in Regis esse arbitrio uti ceremoniis antiquis vel non, atque dignitatem debere esse eandem etsi omissæ fuerint illæ. Ante hoc tempus videntur ceremoniæ istæ semper adhibitæ vid. ordinament. tit. *eod. l. 7. & Rocopilat. eod l. 5.* Eques autem creatus tenebatur ad exhibendum specialem honorem tum se creanti, tum Patrimo gladium suum solventi; qui erga creantem se talis fuit (ut habent *Partidos* l. 16. &c. tit. 21. p. 2.) ut non liceret ipsi erga eundem pugnare, nisi in defensionem supremi sui Domini, quem hic intelligo per *Sennor naturale.* Hoc tamen in casu speciali ipsi habenda fuit cura ne occideret ipsum, neque vulneret, nisi viderit quod ipse percutiat Summum Dominum suum. Neque in actione aliqua vel consilio, legitime potuit esse ei contrarius, verum e regione prævenire omnes injurias ipsi illatas, vel admonere eum de istis, nisi res fuerit ejusmodi quæ posset cedere in damnum supremi sui Domini, vel Patris, Filii, Fratris, vel cujuscunque qui propinqvus esset Domini istius & pertinuerit ad vitam, bona vel honorem eorum. In aliis enim rebus non tenebatur monere eum. Ad similia, lex inquit, obstrictus erat erga Patrimum suum, quoad tres primos annos, post dignitatem receptam, vel ut alii volunt, annos septem. Tempore pacis equitabat gladio cinctus & pallio amictus, tempore belli autem totus armatus. Tenebatur defendere fœminas, nec vendere aut oppignorare Equum suum nec arma, absque mandato Summi Domini sui, vel necessitate inevitabili, neque in ludo exponere.

NOTA.

Sic Regi Poloniæ *Michaëli* aureum vellus collatum a Legato Imperatoris

toris tanquam dispensatore Hispaniarum Regis postquam ipse Rex *Michaël* in genua coram crucifixo procumbens regio verbo promisisset se ordinis illius conditiones servaturum: *præmissa tamen de nonnullis in favorem coronatorum capitum dispensatione*, ut refert. *Hartknoch lib. 2. de rep. Pol. cap. 1. §. 23. ex Chwalkovii Jure publico Polonorum.*

Honor etiam Equitibus istis tantus exhibitus est, in *Partidis* L. 23. 24. &c. tit. 21. part. 2. ut nemini licuerit ante illos sedere nisi fuerint Reges, Prælati vel alii magni Domini, & Clerici Sacra facientes. Idem observatur cum ipsis *Pax* dicitur. Nemo ad mensam cum ipsis sedit, vel cum ipsis disputavit, nisi & ipse Eques fuisset, *Escudero ni otro ninguno* (ut verba sonant) aut aliqua eminens Persona ob nativitatem seu virtutem. Nemini licuit eorum effringere domum nisi ad expressum Regis mandatum & ejus *Justicia*, id est, Judicii summi. Sic enim intelligo *Si non per mandato del Rey o por mandado de Justicia*, quanquam *Lopez* vertat, *nisi justitia prætextu aut Regis mandato*. Equus & arma ejus ipsi neutiquam adimi poterant in quacunque lite, excepto si præter illa nihil aliud apud ipsum reperiretur; atque tum etiam Equi quibus ipse vectus est privilegiati fuerunt. Et cum bona domus ejus quædam possent arripi, licitum illud solummodo fuit, si neque ipse neque uxor ejus præsentes fuissent. Torturæ subjici nequivit, nisi ob suspicionem criminis læsæ Majestatis. Neque sicuti alii omni genere mortis affici potuit, sed capite tantum plecti. Alia Privilegia omittimus. Verum an ista pertineant ad *Cavalleros de Espuela d' Orada* hodie, non satis mihi perspectum. Jurisconsulti eorum disputant ea de re. *Et communiter concluditur* (inquit *Gregorius Lopezius*) *quod milites qui vacant armis pro superiore gaudeant privilegio militum. Licet enim ordo & solennitas in assumtione militis in usu defierit, tamen effectus remansit.* Et hunc in finem allegat *Cynum, Baldum*, & alios in *l. 1. C. de Juris & Sancti ignorantia.*

Videsis ordin. Castel. lib. 4. tit. 1 l. 12. & ibi Perez.

Vide Didac. Perez ad lib. 4. Ordinament. tit. 1. l. 1. Lopez ad l. 22 tit 21. Partid. 2. g.

NOTA.

El Justicia summum dicunt Hispani Magistratum, cui etiam in Regem advertere licuit. Apparuit enim aliquando Rex electus coram illo caput nudans, & in genua procumbens, juramento intra manus illorum promittens, velle se eorundem manutenere privilegia; quo facto Magistratu illo summo fungentes, ac dum ista perficeret Rex

electus, caput tegentes, tandem Regem sic allocuti sunt. *Nos que valemos tanto como vos os hazemos nuestro Reyy Sennor, con tal que guardeis nuestros fueros y libertades, si no, no,* i.e. Nos qui tantum valemus quantum Tu, assumimus Te in Regem & Dominum nostrum ea conditione ut custodias privilegia & libertates nostras: sin vero minus neutiquam rex eris: Abrogavit autem hunc morem inaugurationis regiæ, ceu minime decentem, *Don Pedro* cognominatus *el Punal,* quoniam solenniter illum sublaturus manum suam qua tenuit pergamenum cui lex ista fuit inscripta, abscidit, vel ut alii habent, transfodit, dicens: *quod Lex ejusmodi sangvine Regio deleri debeat*: verba sunt: *Ley de poder eligir Rey los Vassallos sangre de Rey avia de costar.* vid. *Voyage d' Espagne sar le M. S.* (dicitur *Samuel Sorbiere* autor esse) *cap.34.& Comitissæ d' Aunoy,* itinerarii sui itidem Hispan.epist.4.

Cavallero dignitate hac privatus est si in militia existens vendidit equum suum & arma, vel aleæ lusu perdidit L.25.tit.21. seu concubinis suis tradidit, seu in tabernis oppignoravit, seu furatus est Socii sui arma, vel suscepit in Equitis ordinem qui per Leges in eum assumi nequivit vel professus est Mercaturam vel aliquam exercuit artem manuariam in captivitate non existens. Ac si ob crimina enormina esset morte plectendus, (ut fugiens in prælio, deserens summum suum Dominum*, vel Castellum quod ipsius causa tenuit, vel non tradens Domino suo equum suum, si is in prælio amisisset equum, vel non liberans Dominum suum a Captivitate, cum posset, quæ omnia existimata sunt esse crimina læsæ Majestatis) prius erat dignitate sua exuendus. degradationisque hujus ceremoniæ fuerunt istæ; Rex mandavit *Escudero* seu nobili cuidam, ut Equiti isti accingat calcaria & gladium, deinde balteum seu cingulum in tergo ipsius discingat, & sic quoque corrigia calcarium: quo facto perdidit iste honorarium Equitis titulum in perpetuum.

IX. Sicuti *Cavalleros de Espuela d'Orada,* seu primi in divisione facta sunt *Hijdalgos* antequam Equites fieri possunt; sic *Cavalleros armados* (ut vocant) qui antehac sunt *Buenos Hombres pecheros*, vel non *Hijdalgos,* atque sic obnoxii omnibus tributis exactionibusque, recipiunt *Cavelleri* dignitatem, collatam eodem more quo Equites

de

de Espuela d' Onda supra descripto, qui ad distinctionē ab istis vocantur aliquando *Fidalgos e Cavalleros*, id est, *Nobiles & Equites*, ut in epitaphio antiquo cujusdam ex familia *Feyxoorum*:

Gonsalo Girlote de Moina, en la Nobleza de Andaluzia lib. 1. cap. 103. & lib. 2. cap. 13.

AQUI JAZ FEYXOO ESCUDIERO
BON FIDALGO E CABALEIRO
GRAN CAZADOR E MONTEYRO

Sic *Migvel Perez, Algvazil Mayor de Jayen* sepultus anno M.CCCX. in *Santiago del Armbal Toleti* vocatur eadem de causa, ni fallor, *Miles famosus probus armis & generosus*. Verum sicuti Ceremoniæ creandorum Equitum horum mutatæ sunt, ita & istorum. Creantur autem Equites *Armados* ab ipso Rege, ac sin minus, non poterant frui Equitum privilegiis, ad quæ vel per diplomata sua vel aliter jus habuerunt. Verum plenius tradenda horum Equitum ab aliis distinctio, & nomina. Repetendum igitur omnes *Hydalgos* ab omnibus tributis & impositionibus esse immunes. his igitur in Equestrem ordinem receptis, nulla fit accessio per ejusmodi privilegium, *quia cum sint Nobiles, h. e. Hijosdalgos* (ut *Otolora* loquitur) *etiam citra privilegium sunt immunes ab omnibus collectis & contributionibus.* Ideoque cum accipiunt Diploma dignitatis suæ (quod Hispani appellant *Privilegios de Cavalleria*) nulla ibi occurrit mentio ejusmodi immunitatis. *In hujusmodi privilegiis nulla fit mentio*, (inquit Hispanus autor) *tributorum, quia non consequuntur militiam hanc nisi tantum quoad majores honores & alias nobilitatis praeminentias, & ad exercendos ipsius militia actus.* ut apparet etiam in eo, quod non modo eorum *Ricos hombres* seu maximi Domini, verum & Regum filii, Regesque ipsi hanc assumserint dignitatem. Ast sicut isti Equestrem ingrediuntur ordinem ob honoris solam accessionem ita alii, qui ante equestrem dignitatem fuerunt *Hombres pecheros* seu non *Hijdalgos*, & obnoxii tributis, cum dignitate illa etiam immunitatem ab his tributis accipiunt per expressa in diplomatibus verba, quam immunitatem sic concessam faciunt primarium Characterem *Los Cavalleros Armados*. *Isti milites* (inquit Otolora) *per tale privilegium sunt immunes ab omnibus collectis & contributionibus secundum formam & tenorem suorum privilegiorum.* Parant itaque arma & equos alunt, aliaque obser-

V. Ordinat. Castella, l. 4. tit. 7. & Recopilat. l. 6. tit. 1. l. 5. & 6. & Otolor summ. Nobilit. part. 4. cap. §. 7. Gvardiol. de la Noblez c. 35. Joseph de Sesse decis. Aragon. 1. §. 19. &c.

Summ. nobilit. part. 4. c. 1. §. 6.

rr 3 vant

vant sancita in *Pragmaticis Madrigal & Zamoræ* a *Johanne I.* Rege statutis. Alias enim nequeunt frui *la Cavalleria, ni los Privilegios o las exemptiones della*, ut *Pragmatica Zamorensis* ait. Ac in probatione hujus ordinis Equestris & immunitatum nullum sufficit testimonium præter privilegium exhibitum, & quidem *Hispaniæ* sigillo munitum. *Recopilat.lib.6.tit.1.l.7.* Qui enim Equites creati sunt, & immunitates adepti a Principibus aliis vel, ut verba legis sonant, qui habent diplomata Equestris dignitatis a *Carolo V.* Imperatore (qui etiam Rex fuit *Hispaniæ*) quatenus fuit Imperator, frui per ipsa nihil potuerunt. *Ordin.lib.4. tit.1. l.8.* Alia specialia de istis *Cavalleros Armados* vide locis citatis, & *Didacum Perez, Alfonsum Azevedum* ad illa loca, *Otoloram* item & alios istius gentis disputantes de Collectis & contributionibus a quibus, sunt immunes.

Ordinat.Castellæ lib 4. tit.1.l.4.& 4. ejusmodi habetur Pragmatica in ordinat. Portugal.libr.2.tit. 35.

Tertium genus Equitum quod vocant, *de alarde o de guerra &c.* puto esse non aliud quam eorum qui tenentur (absque evectione in dignitatem equestrem) alere Equos, ac arma parare in Regis ministerium, nec non ostendere ipsa in publica exercituum lustratione, semel vel bis in anno. Addo eos hic reliquis, quoniam video divisionis partem constituere apud *Guardiolam, Otoloram* & in legibus *Hispaniæ*: fruuntur etiam libertatibus quibusdam intuitu oneris sibi incumbentis. *Videsis Otolor.summ.Nobilit.part.4.cap.1.§.7. prope finem.* Titulus autem non magis videtur honorarius quam Tenutarii appellatio cum ministerio equestri hic in *Anglia*. Neque, ut volunt aliqui, Titulus *Cavalleros armados* (qui nobiles non sunt antequam creentur) tantus est, quantus *Hydalgo* seu nobilis ortu vel diplomate; nam inquit idem pag. 282. *licet utrumque privilegium scilicet* el de Hydalguia y Cavellaria *conferat jus immunitatis, plenius tamen & uberius providetur per privilegium nobilitatis.* Hæc enim privilegia nobilitatis impertiunt absolutam immunitatem ab omnibus tributis, illa *Cavalleria armada* tantum sub conditione alendorum Equorum & armorum concedunt, & observandarum legum *Madrigalensium Zamorensiumque.* Verum quoniam Equestris dignitas cum ea immunitate confertur, non possumus non honorarium nominare titulum, ubicunque reperimus. Hoc vero Equitum genus *de alarde*, non alium habet honorem annexum quam qui intelligitur ex militia pro Republ. suscepta, denominante

Ordin.l.9 tit. 1.l.ultim. & Recopil.lib.6. tit.1.l.10.

potius

potius sic militantes bonos *Patriotas* vel cives (si bene rem suam gerant) quam conferente aliquem honoris titulum & dignitatem.

Et fortassis divisio Equitum in *de espuela d'orada*, atque *los Armados* minus recte facta est. Nam illi revera sunt *Armados*, & hi revera *de Espuela d'Orada.* Utrorumque enim Creatio iisdem peragitur ceremoniis, & diplomata saltem differunt: dividendi igitur potius fuissent in illos qui ante creationem fuerunt nobiles seu *Hijdalgos* & tales qui fuerunt *Hombres Pecheros.* Verum sequor hic autores Hispanos eorumque acquiescens autoritati nihil muto: Similes tituli sunt in *Portugallia, Navarra Arragonia & Castilia* : specialia autem Equitum *Navarræ* vide apud *Armendariz* in *Recopilatione Legum Navarræ lib 2.* & de *Portugallia* ejusdem regni *Ordenazones lib. 2.tit.38.*

X. Titulus his sic exhibitis addimus & leges nonnullas concernẽtes honoraria *attributa*, quibus utuntur in subscriptionib9, inscriptionibus & aliis ad Principem, illustrissimosq; Dominos; ut & concernẽtes collocationem coronarum in insignibus Tam Arrogantia autem *attributa* introducta sunt(ut solet) ab adulatione, ut per *Prematica de los tratamentos y Curtesias* sub *Philippo III.* mens. Octobr. MDLXXXVI. sic limitata fuerint. Princeps appellandus *Sennor* in titulo, in subscriptione autem *Dios guarde V. Alteza* id est *præservet Deus altitudinem vestram.* inscriptio, *Al Principe nuestro Sennor.*

Anton. Herrera part 3. de la Hist. general. lib. 2. c. 9. & Histor. Hispan. lib. 31. pag 1235. Vid & supra Part. 1. cap. 7. §. 4.

Infantes seu *Infantas* debent solummodo dici *Alteza*, & in allocutione *Sennor*, *Sennora*; subscriptio qualis ad Principem: inscriptio *A' Sennor el Infante Don N.* seu A *la Sennora la Infanta Donna N. Alteza* absolute sumta in sermone vel scriptis intelligi debet de Principe vel hærede manifesto.

Generi Regis & Affines assumunt titulum uxorum suarum, Nurus vero maritorum.

Nemini licet assumere titulum *Excellenza* vel *Sennor Excellent*, vel *Sennoria Illustrissima*, neque sic appellare alios, præter Cardinales solos, & Archiepiscopum *Toletanum* ceu Primatem *Hispaniæ*, quanquam Cardinalis non sit.

Omnes Archiepiscopi, Episcopi, *Grandes* & qui coram Rege stan-

ſtantes caput tegunt, nominandi *Sennoria*, ut etiam Præſes Conſilii Regii.

Marchionibus, Comitibus, magnis Commendatoribus ordinum S. *Jacobi*, *Alcantara*, & *Calatrava* & Præſidibus aliorum Conſiliorum, Cancellariorumq; titulus *Sennoria* tribuendus in ſcriptis & ſermone, Legatis etiam, qui locum habent in Sacello regio, non vero aliis, præter primariis regni Civitatibus, atque Eccleſiis metropolitanis, quibus tribuendum eſt nomen iſtud juxta morem antiquum.

Omnes epiſtolæ a Subdito ad ſubditum (aliter ſe habent Epiſtolæ ad Principem, Infantem vel Infantam, vel matrimonio his conjunctos) incipiant ab ipſo argumento absque ullo præfationis titulo: inſcriptio etiam ſit Ad *Archiepiſcopum*, *Epiſcopum*, *Marchionem vel Comitem N loci*. Si ad inferiores, *Ad Don. N. N.* addito cognomine, nec non dignitate & officio ejusdem, quod etiam licet in inſcriptionibus ad Archiepiſcopos, Epiſcopos, Duces, Marchiones & Comites.

Eadem *Pragmatica* (quoniam Coronæ impoſitæ ſunt inſignibus a multis ad quos ea non pertinuit libertas) ſancivit, ut nemo præter Duces, Marchiones & Comites eas uſurparet, & hi quoque forma ſolummodo uſitata.

Qui contra hanc peccaſſet *Pragmaticam* multandus erat decies mille Maravedis, quarum tertia pars denuncianti, alia Judici ſententiam pronuncianti, & tertia *piis* ceſſit *uſibus*.

Sunt ibidem & alia ſpecialia, cum exceptionibus titulorum a ſervis ad Dominos, a filiis ad Patres uſurpatorum. Et quoniam ſuſpicor harum rerum curioſos malle ipſam videre Legem, hic addo integram.

Don Felipe *por la gracia de Dios*, *Rey de* Caſtilla, de Leon, de Aragon, de las Dos Sicilias, de Jeruſalem, de Portugal, de Navarra, de Granada, de Toledo, de Valentia, de Galizia, de Mallorcas, de Sevilla, de Cerdenna, de Cordova, de Corcega, de Murcia, de Jaen, de los Algarves, de Algezira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Jndias Orientales y Occidentales *Islas y tierra firme del mar Oceano*, Archiduque de Auſtria, Duque de Borgonna, de Bravante, y Milan, Conde de Abſpurg, de Flandes, y de Tirol, y de Barcellona,

na, *Sennor, de* Vizcaya, y de Molina, &c. *Al Principe Don* Felipe, *nuestro my caro, y muy amado hijo; y a los Infantes, Prelados, Duques, Marquesses, Condes, Ricos hombres, Priores de las Ordenes, Commendadores, y Subcommendadores, Alcaydes de los Castillos, y casas fuertes, y llamas, y a los del nuestro Consejo, Presidentes, y Oydores de las nuestras audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra casa, y Corte, y Chancillerias y a todos los* Corregidores, *Assistentes, Govornadores, Alcaldes mayores y ordinarios, Alguaziles, Merinos, Prebostes; y a los* Concejos, *y Universidades, Veintiquatros, Regidores, Cavalleros, Jurados, Escuderos, Officiales, y hombres buenos, y otros qualesquier subditos, y naturales nuestros, de qualquier estado, preeminencia, o dignidad que sean, o ser puedan, de todas las cibdades. Villas, y lugares, y Provincias de nuestros Reynos y Sennorios, realengos, abadengos, y de Sennorio, assi a los que aora son, como a los que seran de aqui adelante, y a cada uno, y qualquier de vos, a quien esta nuestra carta, y lo en ella contenido toca y puede tocar en qualquier manera, salud, y gracia: Sepades, que aviendosenos suplicado por los procuradores de Cortes de las cibdades, y villas, destos nuestros Reynos, en las que mandamos celebrar en la noble villa de* Madrid, *el anno passado de mil y quinientos y ochenta y tres, y se dissolvieron y acabaron el de mil y quinientos y ochenta y cinco, fuessemos servido mandar proveer de remedio necessario y conveniente, cerca de la desorden y abuso que avia en el tratamiento de palabra y por escrito, por aver venido a ser tan grande el excesso, y llegado a tal punto que se ayan ya visto algunos inconvenientes, y cada dia se podian esperar mayores, si no se atajasse y reformasse, reduziendolo a algun buen orden y termino antiguo, pues la verdadera honra no consiste en vanidades de titulos, dados por escrito, y por palabra, sino en otras causas mayores a que estos no annaden ni quitan. Y aviendese diversas vezes tratado y platicado por nuestro mandado por los del nuestro Consejo, y Consultado con nos: avemos acordado, proveydo, y ordenado en lo suso dicho, lo que por esta nuestra carta y provision se declara, provee y ordena.*

Primeramente, como quiera que no era necessario tratarse en esto de nos, ni de las otras personas Reales, todavia porque mejor se guarde, cumpla, y observe, lo que toca a los demas: queremos, y mandamos, que de aqui adelante, en lo alto de la carta, o papel que se nos escriviere, no se ponga otro algun titulo mas que Sennor, *ni el remate de la carta mas* de Dios guarde la Catolica persona de V.M, Y. *assi mismo, no se ponga en la cortesia de*

abaxo cosa alguna, mas de la firma del que escriviere la tal carta: ni en el sobre escrito se pueda ponir, ni ponga, mas de tan solamente, al Rey nuestro Sennor.

Que a los Principes, herederos, y successores destos nuestros Reynos, se les escriva en la misma forma, mudando tan solamente lo de Magesdad *en* Alteza, *y lo de* Rey *en* Principe, *y al remate y fin de la carta,* Dios guarde a V. Alteza.

Que con las Reynas destros nuestros Reynos, se guarde y tenga la misma orden y estilo, que con los Reyes dellos: y con las Princessas destos dichos Reynos, la que esta dicho se ha de tenir con los Principes dellos.

Que a los infantes, y infantas, destos nuestros Reynos, solamente se llame Alteza, *y se les escriva en lo alto,* Sẽnor, *y en el fin de la carta se ha de poner,* Dios guarde a V. Alteza, *sin otra cortesia. Y en el sobre escreto a* Sennor Infante don N. y a la Sennora Infanta donna N. *pero quando se dixere, o escriviere absolutamente su Alteza, se ha de atribuyr a solo el Principe heredero y successor destos nuestros Reynos. Declarando, como declaramos, que lo contenido en este capitulo no se ha de entender, ni es nuestra intencion y volundad que se entienda con la Emperatriz donna* Maria, *mi muy cara, y muy amada hermana, aunque sea Infanta de Castilla, pues esta claro que se le ha de* llamar *y escrivir* Magestad, *y ponerle en el sobre escrito,* a la Emperatriz mi Sennora: *y a sus hijos hermanos del Emperador,* nuestro muy caro y muy amado sobrino, *se hara el mismo tratamiento de palabra, y por escrito que esta dicho, se ha de hazer a los Infantes destos Reynos, y tambeien a los Archiduques sus tios.*

Que a los yernos y cunnados de los Reyes destos nuestros Reynos se haga el tratamiento que a sus mugeres, y a las nueras, y cunnadas de los dichos Reyes, el mismo que a sus maridos. Y quanto al tratamiento que las dichas personas Reales han de hazer a los demas, no entendemos innovar coza alguna, de lo que hasta agora se ha acostumbrado, y acostumbra.

Que el estilo, usado en las peticiones que se dan en nuestro Consejo, y en los otros Consejos, y Chancillerias, y tribunales: y el que se acostumbra de palabra quando estan en Consejo se guarde, como hasta aqui, en todo lo que no fuere contrario a esta nuestra carta y provision, excepto que en lo alto su pueda poner, Muy poderoso Sennor, *y no mas.*

Que en las refrendadas de todas las cartas, cedulas, y provisiones nuestras, pungan nostros Secretarios, del Rey nuestro Sennor, *en lugar de* su

su Mageſtad: *y en las refrendadas de los noſtros eſcrivanos de camara ſe haga lo miſmo.*

Que en todos los otros juzgados, aſſi realengos, como qualesquier que ſean y de qualquier calidad y forma, ora ſe hable en particular, o en publico, las peticiones, demandas, y querellas, ſe comiençem en renglon, y por el hecho de que huviere de tratar, ſin poner en lo alto, ni en otra parte, titulo, palabra, ni ſennal de Corteſia alguna: y al cerrar, y concluyr ſe podra dezir: Para lo qual, el officio de V.S. o de V.m. imploro, *ſegun fueren las perſonas, y juezes con quien ſe hablare: y los eſcrivanos ſolamente diran:* por mandado de N. Juez, *poniendo el nombre, y ſobre nombre ſolamente: y podran tambien poner el nombre del officio de la tal perſona, o juez, y la dignidad, o grado de letras que tuviere, y no otro titulo alguno.*

Que a ninguna perſona de qualquier eſtado, condicion, dignidad, grado, y officio que tenga, por grande y preeminente que ſea, ſe pueda llamar por eſcrito, ni de palabra, excelencia, *ni* Sennoria iluſtriſſima, *ni aſſimiſmo ſe pueda llamar* Sennoria iluſtriſſima *a ninguno, ſino a ſolos los Cardenales, y al Arçobiſpo de Toledo, como a Primado de las Eſpannas, aunque no ſea Cardenal.*

Que a los Arçobiſpos, Obiſpos, y a los grandes, y a las perſonas que mandamos cubrir, ſean obligados todas y las perſonas deſtos nueſtros Reynos a llamar Sennoria, *y tambien al Preſidente del nueſtro Conſejo Real.*

Que a los Marqueſſes, y Condes, y Comendadores mayores de las Ordenes de Santiago, Calatrava, y Alcantara, *y Preſidentes de los otros nueſtros Conſejos, y Chancellerias, ſe pueda llamar y eſcrivir* Sennoria *por eſcrito, y de palabra, y no a otra perſona alguna, excepto a las ciudades, cabeças de Reynos, y Cabildos de Igleſias Metropolitanas, que ſe les podra llamar en ſus ayuntamientos, donde huviere coſtumbre dello y tambien eſcrivir ſe la.*

Que a los Embaxadores que tienen aſſiento en nueſtra Capilla, ſe pueda aſſi miſmo llamar, y eſcrivir Sennoria.

Que en lo que toca al eſcrivir unas perſonas a otras generalmente, ſin ninguna excepcion ſe tenga y guarde eſte forma, Començar la carta, o papel, por la razon, o por enegocio ſin poner debaxo de la cruz en lo alto, in al principio del renglon ningun titulo, ni cifra, ni letra, y acabar la carta diziendo. Dios guarde a V.S. o a V.m. o Dios os guarde, *y luego la data del lugar, y del tiempo, y tras ella la firma, ſin que preceda ninguna corteſia. Y que el que tuviere titulo, le ponga en la firma, y de donde es el tal titulo.*

Que en los sobre escritos se ponga al Prelado la dignidad Ecclesiastica que tuviere, y al Duque, Marques, o Conde, el de su estado: y a los otros, Cavalleros, y personas, su nombre, y sobre nombre, diziendo al Cardenal, al Arçobispo, al Obispo de tal parte. Y de la misma manera al Duque, al Marques, al Conde de tal parte: y a los demas a don N. o, a don N. *poniendo el sobre nombre, y a cada uno de los nombrados en este Capitulo, se podra poner la dignidad, oficio, o cargo, o grado de letras que tuviere.*

Que desta orden no se pueda exceptar, ni excepte el vassallo escriviendo al Sennor, ni el criado a su amo, pero los padres a los hijos, y los hijos a los padres podran sobre el nombre propio annadir el natural, y tambien entre marido y muger sennalar el estado del matrimonio si quisieren, y entre hermanos el tal deudo.

Que el tratamiento a las mugeres, y entre ellas mismas por escrito, y de palabra, sea el mismo que esto dicho, se ha de hazer a sus maridos.

Que a los religiosos de las Ordenes no se llame se, ni escriva sino Paternidad, o Reverencia, *segun el cargo que tuviere y en el sobre escrito se pueda poner con su nombre el cargo, o grado de letras que tuviere, en las Ordenes que los usan.*

Que lo que en esta nuestra carta y provision se ordena y manda se guarde por todos en estos nuestros Reynos y assi mismo escriviendo a los ausentes dellos.

Otrosi, por remediar el grand disorden y excesso que ha avido, y ay; en poner Coroneles en los Escudos de armas de los sellos y reposteros: ordenamos, y mandamos, que ninguna, ni algunas personas puedan poner, in pongam Coroneles en los dichos sellos, in reposteros, ni en otra parte alguna donde huviere armas, excepto los Duques, Marquesses, y Condes, los quales tenemos por bien que los puedan poner, y pongan, siendo en la forma que les toca tan solamente, y no de otra manera: y que los coroneles puestos hasta aqui se quiten luego, y no se usen, ni traygan, ni tengan mas.

Y porque mejor se guarde, cumpla, y execute lo luso dicho, ordenamos, y mandamos, que los que fueren, o vinieren contra lo contenido en estra nuestra carta y provision, o qualquier cosa, o parte dello, cayan, y incurran, cada uno dellos por cada vez, en pena de diez mil Maravedis repartido en esta manera. La tertia parte, para el denunciador, y la otra tercia parte para el juez que lo sentenciare, y la otra tercia parte para obras pias, y que esto se execute sin remission alguna.

Porque

Porque vos mandamos a todos, y a cada uno de vos, segun dicho es, que veays esta nuestra carta y provision, y lo en ella contenido, la qual queremos que tenga fuerca de ley, y prematica sancion hecha, y promulgada en Cortes, y Como tal la guardeys, cumplir, y executar en todo, y por todo, segun y como en ella se contiene: y contra su tenor y forma no vays, ni passeys, ni consintays ir, ni passar en tiempo alguno, ni por alguna manera, so las penas en que caen y incurren los que passan, y quebrantan cartas y mandamientos de sus Reyes, y Sennores naturales, y so pena de la nuestra merced, y de los sobredichos diez mil Maravedis a cada uno que lo contrario hiziere. Y porque lo suso dicho venga a noticia de todos, y ninguno bueda pretendes innorancia, mandamos, que esta dicha nuestra carta y provision sea pregonada publicamente en nuestra Corte, y lo en ella contenido se guarde, cumpla, y execute precissa, y inviolablemento, desde primero dia del anno venidero, de mil y quinientos y ochenta y siete; y los unos, ni los otros no fagades, ni fagan ende al por alguna manera, so las dichas penas. Dada en san Lorenço *a ocho dias del mes de* Otubre, *de mil y quinientos y ochenta y seys annos.* Yo el Roy. El Conde de Barajas. *El Licenciado* Juan Thomas. *El Licenciado* don Lope de Gusman. *El licenciado* Ximenez Ortiz. *El licenciado* don Pedro Portocarrero. *El licenciado* Mardones. *El licenciado* Ovardiola. *El licenciado* Mardones. *El licenciado* Nunnez de Bohorques. Yo Juan Vazquez de Salazar Secretario de su Catolica Magesdad *la fize escrivir por su mandado. Registrada* Jorge de Olaal de Vergara, *Chanciller Mayor* Jorge de Olaal de Vergara.

En la villa de Madrid, *a diez dias del mes de* Otubre, *de mil y quinientos y ochenta y seys annos, delante de Palacio y casa Real de su Magesdad, y en la puerta de* Guardalajara *de la dicha villa, donde es el comercio y trato de los mercaderes y oficiales, estando presentes el Doctor* don Alonso de Agreda, *y los Licenciados* Martin de Espinosa, y Petro Bravo de Sotomayor, *Alcaldes de la casa y Corde de su* Magesdad, *por pregoneros publicos se pregono la ley y Prematica contenida en el pliego antes deste con trompetas.* A *lo qual fueron presentes los* Alguaziles de Corte, Muxica, Velazquez, y Francisco de Oro. *y otras muchas personas: de lo qual doy fe* Juan Gallo de Andrada.

Verum hæc *Pragmatica* sine ullo fuit effectu, mansitque mos pristinus: unde factum ut idem Rex *Philippus* alia insuper roboraret statuta hæc *Pragmatica* sanctione, qua pro delicto primo viginti millia

Nota. Et quomodo titulos ponerent, qui as-

millia Maravedarum solvere præcepit: pro secundo quadragesies mille, & pro tertio octuagesies mille, atque unius annui bannitionem subire, vel exilium, ad quinque milliaria ab aula, vel ab alio quocunque loco ubi delictum fuisset admissum. Mulctæ dispensandæ erant sicuti in prima pragmatica sanctione sancitum. Qui vero non possent solvere mulctam pro delicto primo incarcerandi erant ad decem dies, pro secundo ad dies viginti, & pro tertio triginta, eandemque supra dictam pati bannitionem. Additur præterea speciale mandatum ut omnes Judices diligentem Pragmaticæ executionem curent, & procedant ex officio adversus delinquentes, si accusator desit: sub pœna ejusdem mulctæ ex bonis propriis solvendæ, & suspensionis duorum annorum ab officiis. Statutum hoc est, *Madriti* ultimo Decembris anno MDXCIII. & ibidem solitarie excusum anno sequente. Tertium quoque eundem in finem Decretum sequutum est an. MDC. utplurimum cum prioribus congruens, nisi quod in hoc anni MDC. post verba *Calatrava y Alcantara* sequatur, *y Commendador Mayor de Montesa y Claveros de las dichas Ordenes de calatrava y Alcantara, y a las hijas de los Grandes, se pueda llamar y Escrivir Sennoria: y tambien a los Presidentes de los otros nuestros Consejos y Chancellerias y a los Priores, y Baylios de la orden de san Juan y las civdades cabezas de Reyno y a las otras que tienen voto en Cortes y a los Cabillos de Yglesias Metropolitanas donde huviere costumbre de Llamarsela*; Et quod uxores *Grandium y de Cavalleros de titulo* debeant habere titulum *Sennoria*, prout earundem mariti. Habetur hoc decretum in *Quaderno de las Leyes annadidas a la nueva Recopilacion, que se imprimio el anno de 1598. Madriti 1610. pag. 53.* Atque hactenus de Titulis Hispaniæ subordinatis.

Sveti verborum æque ac morū splendori solent, mendico cū stipem denegant, ejus exorare veniam dicendo: *Perdone Vuestra merced no tengo dineres*: id est ignosce Domine, nummis enim careo. *Voyage d'Espagne c. 6.*

Cap. V.

I. *Princeps* Walliæ, Filius Regis Primogenitus. Clyto. Etheling.

II. *De antiquis titulis Comitum & Baronum in Anglia; nominibus item* Ealdorman *seu* Earl & Thane *easdem dignitates denominantibus antequam Normanni in Angliam venirent.*

nirent. Subregulus, Regulus Princeps, Dux, heꞃtoȝa, Conſul, Geꞃeꝼe *illorum temporum.*

III. *Poſſeſſiones & uſusfructus pertinentes ad Saxonicos* Ealdermen & Earl *De eorundem ſtatu in ipſorum* Comitati*bus, ac relevamentis cum morerentur pendendis.*

IV. *Poſſeſſiones ſeu territoria ad* Thanes *pertinentia, ſeu* Tainlands *illorum temporum nec non relevamenta, cum morerentur pendenda. Feudalis titulus* Valvaſoris, *qui poſt Normannorum tempora denominavit* Middle Thane.

V. *De jurisdictione Saxonicorum* Ealdormen *ſeu* Earles & Thanes; *in territoriis, quorum aſſumſerant nomina, vel ipſi poſſidebant.*

VI. *De jurisdictione in* ƿiꞇenaȝemoꞇeꞅ, *magno Conſilio, ſeu Parlamento tum temporis.*

VII. *De titulo* Earl *poſt Adventum Normannorum. De verbo* Comes, *quod illum latine effert & ratione qua olim putabatur Comes recipere tertiam partem uſusfructus ex Comitatu cum Rege.*

VIII. *De* Comitibus & Comitatibus Palatinis.

IX. *Diplomatum formulæ quibus creantur Palatini Comites.*

X. *Comites non Palatini ſed Locales. Variæ formulæ diplomatum quibus creantur.*

XI. *De eorum Comitatibus ſeu honorariis poſſeſſionibus & relevamentis.*

XII. *Teſtimonia quædam, quæ videntur probare habuiſſe Comites antiquos, quatenus Comites, generalem poteſtatem regiminis in omitatibus ſuis. Æqua horum teſtimoniorum interpretatio.*

XIII. *Inctura gladii in Comitum inveſtitura: & antiquus ejus mos ad in.veſtituram, in vel poſt traditionem, ſeu* ouſter le mains *Comitatuum.*

XIV.

XIV. *De Coronis Comitum.*

XV. *Titulus Comitum Personalis.* Earl Marshal, *& personalis titulus* Earl Palatin, *olim usurpatus in Anglia.*

XVI. *Titulus* Baronis *hic usurpatus post Normannos. Varia vocis acceptio; & quomodo plerumque honorarii Barones vocati sunt absque ejus additione.*

XVII. *De natura & creatione* Baronum, *post Normannorum adventum, usque ad postremos Iohannis* R. *annos. De numero feudorum Equestrium, constitutorum a Wilhelmo primo.*

XVIII. *Testimonia quæ probant Seculares Barones & Baronias illius temporis, intra adventum Normannorum, ac postremos Iohannis Regis annos. Eorundem relevia.*

XIX. *Initia* Baronum Spiritualium, *(scil. Barones per tenuram sub Wilhelmo primo, & testimonia quæ docent, quales fuerint illo temporis spatio.*

XX. *Primaria loca quæ faciunt mentionem Spiritualium & Temporalium habentium locum & votum in Parlamentis vel magnis Consiliis illo tempore.*

XXI. *Mutatio Baronum & Baroniarum circa exitum Iohannis Regis.*

XXII. *Baroniæ & Barones ex tenura vel scripto, & Barones ex scripto solum, post illa tempora, usque ad medium Richardi II. & primo descriptis citatoriis, illorum temporum.*

XXIII. *Variæ personæ citatæ illis temporibus, ut Barones, & in specie Regulares Barones, ut* Abbates *et sim.*

XXIV. *Manumissio dignitatum quibusdam Baronibus regularibus concessarum, quoniam neque tenuerant Baroniam, neque Prædecessores eorum continuo ad Parlamentum citati fuerant.*

XXV.

XXV. *Titulus* Banneretti, *ea notione qua aliquando Synonymum est Baronis.*

XXVI. *De Communi opinione, quæ statuit Baroniam consistere ex XIII. feudis Equestribus & tertia parte.*

XXVII. *De Baronis titulo ex mediis Richardi II. annis usque ad hunc diem. Et primo de forma instrumentorum quæ creant atque citant Baronem, & de regularibus Baronibus qui fuerunt illo tempore.*

XXVIII. *De Baronibus creatis per diplomata & eorundem formulæ.*

XXIX. Ducis *titulus*; *ejus initium*; *Investitura, insignia, & Creationis diploma.*

XXX. Marchio, *prima ejus creatio, investitura, insignia, & creationis diploma.*

XXXI. ViceComes, *prima ejus creatio, Investitura, insignia & diploma creationis.*

XXXII. *Breve Corollarium de* Titulo Parium Regni, *attributo omnibus Parlamentariis dignitatibus, ac de vestitu iisdem proprio. Nonnulla de eorundem generalibus titulis aliis. Titulus* Comitis & Domini Lord, *attributus illis, qui* Pares *non sunt.*

XXXIII. *Variæ notiones vocabuli* Knight, Militis, & Chivaler in *Anglia*; *Divisio tituli honorarii* Knight, *& primo* Knigths Bachilers; *ac qualitas personarum qua vel contulerunt vel acceperunt dignitatem istam.*

XXXIV. *Ceremoniæ aulicæ & circumstantiæ olim & nunc usurpatæ in conferenda dignitate.* Equitis Baccalaurei.

XXXV. *Sacræ Ceremoniæ olim in Collatione ejusdem dignitatis usurpatæ.*

XXXVI. *Sufficientia possessionum, ex qua tenebatur aliquis illum*

ſuſcipere Equeſtrem ordinem, niſi mulctam incurrere voluerit. De proceſſu fori eundem compellente.
XXXVII. *De ſubſidiis quibus primogenitus factus eſt Eques.*
XXXVIII. *Honor olim & nunc iſti dignitati exhibitus.*
XXXIX. *Degradatio Equitis Baccalaurei.*
XL. *De Equitibus* Bannerettis.
XLI. *Occaſio & tempus inſtituti* Ordinis Periſcelidis.
XLII. *De* Sancto Georgio *iſtius Ordinis Patrono, Præcipua teſtimonia ex Oriente ſeu Eccleſia Græca de ipſo.*
XLIII. *Præcipua teſtimonia ex Eccleſia Occidentali.*
XLIV. *Quomodo ſeu quare in Patronum Anglicæ Gentis electus fuerit, ejusque dies feſtus.*
XLV. *De figura vulgo oſtendente S. Georgium.*
XLVI. *De Ordine* Bathenſi.
XLVII. *Titulus* Baronetti.
XLVIII. *Titulus* Esquire, ſeu Armigeri.

Subordinati in Anglia tituli dividuntur in illos qui ſunt *Principis Walliæ*, ad *Barones* incluſive (ut *Ducum, Marchionum, Comitum, Vice Comitum*, vel eorum qui habent locum & votum in ſuperiori domo Parlamenti) & illos qui votum non habent, ut *Equitum* diverſi ordinis, *Baronettorum, & Armigerorum.* Ac primo de primo genere.

I. Unde titulus *Princeps Walliæ* fuerit delatus ad filios & hæredes certos in *Angliæ* ſatis manifeſtum eſt, minime vero quo tempore uſurpari cœperit. Translatus eſt a *Principibus Walliæ* (*Walliæ* præſertim Septentrionalis) qui priſcis temporibus Britones exiſtentes tenuerunt regionem a Regibus *Angliæ* cum titulo *Principis.* Neque ibi cuiquam præter quam ipſis attributus eſt *Principis* titulus, quatenus ſubordinatam dixit dignitatem. *Princeps Walliæ* & *Dominus Snowdoniæ* communis eorum fuit titulus, ut videmus in ſtylo *Llewellin ap. Gruffith* ſub Rege *Edvardo I.* Obſervandum autem quod in articulis pacis confectis inter *Llewelinum & Edvardum I.* Regem ann.

Regiſtr. ms. Joh. Pecham Arch. Cant. circa extrem. & Hiſtor. Walliæ pag. 340.

ann. MCCLXXVII. (cum titulus *Principis* ipsi integer relinqvendus, plurima vero territoria subjicienda Regi essent:) habuerit ipse assignata sibi homagia vel Dominia quinque Baroniarum circa *Snowdoniam*, acsi habere sub se Baronias aliquot fuisset necessarium, vel ad minimum conveniens, ad conservandum *Principis* titulum. Hic enim scopus est articuli istius, de quinque Baroniis, *Walsinghamo* recensente. *Item quod omnia homagia* (verba sunt ipsius sub an. 1278.) *Walliæ remanerent Regi præterquam V. Baronum qui in confinio* Snowdoniæ *morabantur, quia se Principem convenienter vocare non potest nisi sub se aliquos* Barones *haberet ad vitam suam.*

Alii tamen hujus Tituli initium in Hæredibus Angliæ indubitatis, collocant in annum XXXIX. *Henrici III.* Sic *Polydorus*; *Edvardus* Regis *filius ut maturius ad res gerendas graviores expertus redderetur, fit* Walliæ Princeps *simulque Aquitaniæ ac Hiberniæ Præfectus. Unde natum ut deinceps unusquisque* Rex *hoc seculo institutum filium majorem natu* Walliæ Principem *facere consueverit.* Sic & alii Scriptores moderni. Indeque *Hispani* dicunt Titulum *Principe de las Asturias*, ex istius imitatione, & simili occasione apud ipsos ortum esse, & sicuti hic cœpit in *Castilia* post connubium contractum cum fœmina Anglicana (ut supra dictum) ita in Anglia post connubium *Edvardi* (postea *Edvardi I.*) & *Eleanoræ* filiæ *Alfonsi X. Castiliæ* Regis. *Notable concurrencia* (inquit *Salazar de Mendoza origen de las dignidades de Castella lib. 3. cap. 23.*) *que commencasse este titulo en Inglaterra, casando alli Infanta de Castilla y en Castilla casando ella Sennora de Inglaterra.* Verum etsi *Walliæ* traditio facta est his verbis, *una cum conquestu nostra Wallia*, ut *Vasconia Hibernia* & aliis nonnullis Territoriis recensitis in Diplomate ad hunc Principem *Edvardum* ab *Henrico III.* attamen nondum persvadere mihi possum *Principis Walliæ* titulum in ipso cœpisse.

Vid. Pat. 38. Henr. 3. Vasc. membr. 8. N. 25. & Florit. an. 1254. it. Math. Paris. fol. 1187. edit. Lodin.

Alii asserunt hujus tituli initium *Edvardo* filio & hæredi *Edvardi* Primi, ex famosa illa historia de Rege mittente Reginam *Elianoram* gravidam ex *Anglia* ad Castellum *Carnarvan*, ut ibi eniteretur sobolem. *Histor. Walliæ pag. 376.* Postquam igitur filiū enixa esset, pollicitus est Rex (ut inquiunt) *Walliæ* incolis habituros eos Principem ab omni honorum macula immunem, nec ulla tenus Anglicanam linguam callentem: hunc Principem recens genitum intelligens.

Verum quoque est, quod *Edvardus* iste filius & hæres indubitatus *Edvardi I.* postmodum *Princeps Walliæ* fuerit appellatus ut videmus in ejus convocationibus Parlamentorum circa postrema Patris tempora. Ipsi enim scribitur, *Edvardo Principi Walliæ & Comiti Cestriæ filio suo charissimo.* Diploma autem primum Creationis, quod vidi, est *Edvardi III.* ad filium suum & hæredem certum, *Edvardum* Ducem *Cornwalliæ* sex circiter annis postquam Dux factus esset, de quo titulo mox plura suo in loco. Sunt in diplomate isto etiam primarii investituræ ritus, ut corona, annulus aureus, Virga argentea; cùm quibus *juxta morem* investitus est, ut verba sonant: acsi ante illud tempus *Walliæ Principes* eodem modo investiti fuissent. En illud integrum.

Dorso Claus. 30. Ed. 1. m. 12. & 7. 32. Ed. 3. membr. 2. &c.

Rotul. Cart. 17. Ed. 3. n. 27.

Rex Archiepiscopis &c. Salutem. De serenitate Regalis praeeminentiæ, velut ex sole radii, sic inferiores prodeunt Principatus, ut Regiæ claritatis integritas de luce lucem proferens, ex lucis distributione minoratæ lucis non sentiat detrimenta; immo tantò magis Regale Sceptrum extollitur & solium Regium sublimatur, quantò tribunali suo plures subsunt Proceres eminenciæ clarioris. Hæc autem consideratio condigna nos, qui nominis & honoris Edwardi *Ducis* Cornubiæ, *& Comitis* Cestriæ *primogeniti nostri charissimi incrementum appetimus, (in quo potius nos ipsos conspicimus honorari & Domum nostram Regiam, & subditum nobis populum nostrum speramus per Dei gratiam, sumpta de gloriosis suis auspiciis conjectura, honorificè roborari) allicit & inducit, ut ipsum qui reputatione juris censetur eadem persona nobiscum digno praveniamus honore, & fæcunda gratia persequamur! De consilio itaque & consensu Prælatorum, Comitum, Baronum, & Communitatum Regni nostri Angliæ, in generali Parliamento nostro apud Westmonasterium die lunæ in quindena Paschæ proximè præterita convocato, ipsum* Edwardum Principem Walliæ *fecimus & creavimus, & dictum* Principatum *sibi dedimus & concessimus, & per cartam nostram confirmavimus, ac ipsum de dicto* Principatu *ut ibidem præficiendo præsideat, & præsidendo dictas partes dirigat & defendat, per sertum* in capite, & Annulum in digito aureum, ac Virgam argenteam *investivimus juxta morem, habendum & tenendum de nobis sibi & hæredibus suis Regibus Angliæ impepetuum, cum omnibus dominiis & terris nostris* Northwalliæ, Westwalliæ, Southwalliæ, *ac Dominio, Castro, Villa & Comitatu de* Caernervan, *in Dominio Castro & Villa de* Conewaye,

De-

Dominio, Castro, & Villa de Krukich, *Dominio, Castro,& Villa de* Bellomarisco, *Dominio, Castro, & Villa de* Hardelagk, *Dominiis & Comitatibus de* Anglesye, & Merionith, *Dominio, Castro, Villa & Comitatu de* Kermerden, *Dominio, Castro, & Villa de* Lampadenmar, *Dominio & Senescalcia de* Cantremaur, *Dominio Castro, Villa & Comitatu de* Kardygan, *Dominio, Castro & Villa de* Emelyn, *Dominio, Castro, & Villa de* Buelt, *Dominio, Castro, & Villa de* Haverford, *Dominio, Castro, & Villa de* Monte-Gomery, *ac omnibus Dominiis terris & tenementis, quae fuerunt* Resi apud Mereduke, *& quae ad manus inclyta memoria Domini* Edwardi, *quondam Regis Angliae, Avi nostri devenerunt, unà cum omnibus aliis Dominiis, Civitatibus,* Castris, *Villis, Maneriis, Membris, Hameletis, Terris, Tenementis, Feodis Militum, Vacationibus Episcopatuum, advocationibus Ecclesiarum,* Cathedralium *& aliarum quarumcunque nec non Abbatiarum, Prioratuum, Capellarum, Hospitalium, & aliarum domorum Religiosarum,* Mineris, *Regalitatibus, liberis consvetudinibus, custumis, prisis, & exercitio omnis justificatus & Cancellariatus, homagiis, serviciis, redditibus, proficuis, pratis, pascuis, pasturis, Wrecco Maris, Piscariis, Moris,* Mariscis, *turbariis, Forestis,* Chaceis, *Parcis,* Boscis, *Warennis, Hundredis, Commotis, Ragloriis, Ringeldiis, Wodewardiis, Constabulariis, Ballivis, Forestariis, Coronatoriis, Reversionibus, Feriis, Mercatis, Wardis, Maritagiis,* Releviis, *Escaetis, & serviciis tenentium tam liberorum quam nativorum ac omnibus aliis tam ad dictum Principatum, quam ad nos in dictis partibus spectantibus quoquo modo, adeò plenariè & integrè, sicut nos ea tenuimus seu tenere deberemus, seu possemus, faciendo nobis pro dicto Principatu & praemissis omnibus tale servicium, quale invenietur celebris memoriae Dominum* Edwardum *nuper Regem Angliae, patrem nostrum dicto Avo nostro pro praedictis omnibus dum ea tenuit ex concessione dicti Avi nostri fecisse. Quare volumus & firmiter praecipimus pro nobis & haeredibus nostris, quod praedictus* Edwardus, *filius noster habeat & teneat* Principatum *praedictum sibi & haeredibus suis Regibus Angliae imperpetuum, cum omnibus Dominiis & terris* Northwalliae, Westwalliae, Southwalliae, *ac Dominio, Castro & Villa* de Kaernarvan, *Dominio, Castro, & Villa de* Conewey, *Dominio, Castro & Villa de* Crukych, *Dominio, Castro & Villa* de Bellomarisco, *Dominio, Castro, & Villa de* Hardelagh, *Dominiis & comitatibus de* Anglefeye & Meryonith, *Dominio, Castro, Villa & Comitatu* de Kermerdyn, *Dominio, Castro, & Villa de* Lampadervaur, *Dominio &*

Senescalcia de Cantremaur, *Dominio, Castro, Villa & Comitatu de* Kardygan, *Dominio, Castro & Villa de* Emelyng, *Dominio, Castro, & Villa* de Buelt, *Dominio, Castro, & Villa de* Haverford, *Dominio, Castro, & Villa* Monte-Gomery, *ac omnibus Dominiis terris & tenementis, quæ fuerunt* Resi apud Meredith *supra dicti, unà cum omnibus aliis Dominiis, Civitatibus, Castris, Burgis, Villis, Maneriis, membris, hameletis, terris, tenementis, feodis* Militum, *Vacationibus Episcopatuum, advocationibus Ecclesiarum Cathedralium, & aliarum quarumcunque, nec non Abbatiarum, Prioratuum, Capellarum, Hospitalium, & aliarum domorum Religiosarum, Mineris, regalitatibus, liberis consuetudinibus, custumis, prisis, & exercitio omnis Iusticiatus, & Cancellarius homagiis, serviciis, redditibus, proficuis, pratis, pascuis, pasturis, Wrecco maris,* Piscariis, *Moris, Mariscis, turbariis, Forestis, Chaceis,* Parcis, *boscis, Warenis,* Hundredis, *Comatis, Ragloriis, Ringeldiis, Wodewardiis, Constabulariis, Ballivis, Forestariis, Coronatoriis, Reversionibus, Feriis, Mercatis, Wardis, Maritagiis,* Releviis, *Escaetis, & servitiis tenentium tam liberorum quam nativorum, & omnibus aliis tam ad prædictum principatum, quam ad nos in dictis partibus spectantibus quoquo modo, adeò plenariè & integrè, sicut nos ea tenuimus, seu tenere deberemus vel possemus, faciendo nobis pro dicto* Principatu *& præmissis omnibus tale servicium, quale invenietur celebris memoriæ, Dominium* Edw. *nuper Regem Angliæ, patrem nostrum, dicto Avo nostro prædictis omnibus dum ea tenuit ex concessione dicti Avi nostri fecisse sicut prædictum est. Hiis testibus venerabilibus* Patribus. I. Cantuariensi *Archi-Episcopo totius Angliæ Primate*, R. Dunelmensi, & R. Coventrensi & Lichfeldiæ *Episcopis*, Willielmo de Bohun *Northampton.* Thoma de Bello Campo *Warwic.* & Willielmo de Clynton *Huntingdon. Comitibus* Thoma Wake de Lydel, Henricus de Percie, Roberto Parnyng *Cancellario nostro* Willielmo de Cusancia *Thesaurario nostro*, Randolpho de Stafford *Seneschallo hospitii nostri & aliis. Datum per manum nostram apud Westmonasterium, duodecimo die Maji.*

Per ipsum Regem.

Instrumentum etiam alia sub magno sigillo sequenti die scripta, missa sunt ad *Richardum* Comitem *Arundeliæ* Justiciarium *Walliæ Septentrionalis, Gilbertum* Dominum *Talbot* Justitiarium *Walliæ Meridionalis*

nalis & alios, ut ipsi in possessionem traderent Principatum. Multis etiam in *Wallia* habitantibus mandatum, *quod eidem Principi tanquam Domino suo de Homagiis & servitiis suis, ac omnibus aliis ad Principatum, Dominia, civitates, comitatus, castra, & alias terras & tenementa prædicta spectantibus, intendentes sint & respondentes.* Post hoc diploma Titulus iste (qui juxta limitationem post creati Principis mortem conservatur in Corona seu regno, usque ad creationem alius) fere omnium fuit Filiorum & hæredum indubitatorum ut & *Richardi Burdegalensis* filii & hæredis Principis Nigri. Creationes tamen eorum aliquantulum diversæ ab hac formula prima tum quoad investituram, tum Patentes literas ipsas. Aliquando insimul nominatur Dux *Cornubiæ*, & Comes *Cestriæ* istique tituli per idem diploma & investituram collati sunt, Virga etiam aurea, ut cum *Henricus IV.* crearet filium suum *Henricum Principem*; *De consilio & assensu Ducum, Comitum, Baronum,* ait, *& Comitatuum regni nostri* Angliæ, *in instanti* Parliamento *apud Westmonasterium* (primus erat regni ejus annus) *convocato existentium, Henricum primogenitum nostrum charissimum, Principem Walliæ, Ducem Cornubiæ, &* Comitem *Cestriæ fecimus & creavimus & dictos Principatum, Ducatum & Comitatum sibi dedimus & concessimus, ac ipsum de iisdem principatu, Ducatu & Comitatu ut ibidem præficiendo præsideat præsidendo & dictas partes dirigat & defendeat, per Sertum in Capite, & annulum in digito aureum & Virgam auream investimus juxta morem habendum & tenendum de nobis sibi & hæredibus suis Regibus Angliæ imperpetuum; Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & hæredibus nostris quod prædictus Henricus filius noster habeat & teneat de nobis Principatum, Ducatum & Comitatum prædictos sibi & hæredibus suis* Regibus *Angliæ imperpetuum sicut prædictum est. Hiis testibus.* Verum posthac *Comitatus Cestriæ* solus vulgo in instrumentis conjungitur. (Statutum autem quod [a] non necessaria sit alia creatio filii & hæredis Certi seu collatio nova tituli *Ducis Cornubiæ*, quia cum eo nascitur) ut in illis quibus [b] *Henricus VI. Edvardus* [c] *IV. & Henricus VII.* creaverunt filios suos Principes, ut & aliis antiquioribus, nec non *Jacobi* Regis ad filium *Henricum*, quo creavit eum principem *Walliæ* & Comitem *Cestriæ* in Parlamento [d], tradendo ipsi *nomen, stilum, titulum, statum, dignitatem & honorem Principatus & Comitatus eorundem*, & investivit (*ut ibidem præficiendo præsideat & præsidendo dictas partes dirigat & defendat,*

a *Coke Rep. 8. le Princes case & le Case de Duche de Cornewaile, London 1613.*

b *Rot. Parl. 31. Henr. 6. n. 48.*

c *Cart. 11. Ed. 4. n. 14. 15. & Rot. Parl.*

d *Pat. 8. Jacobi Regis part. 9. num. 17.*

fendat) per cinctum gladii traditionem & positionem serti in Capite, & annuli aurei in digito, nec non virgæ aureæ in manu, ut moris est, habendum sibi & heredibus suis Regibus Angliæ *imperpetuum. Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & heredibus nostris quod prædictus Henricus filius noster habeat Nomen, Stilum, Titulum, Statum, Dignitatem &* Honorem *Principatus Walliæ, & Comitatus Cestriæ prædictum sibi & heredibus suis Regibus Angliæ, ut prædictum est. His testibus &c. & aliis in Parliamento nostro apud Westmonasterium, convocatis & præsentibus.*

Comitatus *Cestriæ* olim quoque fuit in Principatum evectus a Parlamento an. XXI. R*ichardi II.* quo etiam sancitum, quod debeat solummodo Regis tradi filio primogenito. Verum integrum hoc Parlamentum sublatum est per primum *Henrici IV*, utut inde Comitatus iste nihilominus semper cum Principatu *Walliæ* collatus est.

21. Rich. 2. c. 9.
1. Henric. 4. c. 3

Præter *Ducis Cornubiæ* appellationem & *Ducis Cestriæ* in *Anglia* accesserunt etiam nomina *Dux Aquitaniæ, Comes de Ponthieu & Monstroile*, item *Dux Normanniæ* in *Gallia* diversis temporibus, antequam Princeps niger donatus esset Titulo *Principis Walliæ*, & denominarunt quosdam filiis hæredesque certos, ut & nomen *Filii Regis primogeniti*; scilicet cum nullus alius ipsis Titulus fuit concessus seu qualis recentioribus & præsenti seculis, in quibus hæc appellatio cum reliquis conjungitur, ipsis tribui solet.

Pat. 19. Ed. 2. part. 1. m. 25. Polydor. in Henr. I.

Quæ nunc diximus de filiorum Regiorum & hæredum certorum titulis concernit solummodo *Normannorum* tempora; Nam *Saxonum* ætate hæc antecedente tum primogenitus tum reliqui Regum filii sæpe dicti sunt *Clitones & Clitunculi*, quasi derivatione a κλυτὸς, *Illustris*. Tum temporis enim frequenter affectabant formationem nominum ex notitia Græcæ linguæ admodum exigua hic in *Anglia*. Ut in Reformatione ordinis *Benedictini* per Regem *Edgarum* an. DCCCCLXVI. in subscriptione post Regem & Archiepiscopum Cantuariensem legimus: † *Ego Eadmond* Clito *legitimus præfati Regis filius crucis signaculum infantili florens ætate manu propria indidi. Et* † *Ego Eadweard eodem Rege* Clito *procreatus præfatam patris munificentiam crucis signo consolidavi. Vid. Ms. in Biblioth.* Cotton. *& Tydpis edit. in notis ad Eadmerum pag. 159.* Et in diplomate authentico Regis *Ætheldredi* ad Abbatiam *S. Albani* in territoriis *Northtune, Rodanhangron* & alibi; post *Archiepiscopi Eboracensis* subscriptionem sequi-

Roger de Hoveden part. 1. pag. 436. edit. Francof. & Sidesis Ethelwerd. lib. c. 13. & 18 & lib 4. cap 3. 4. Flor. Wigorn. sub annis 748. 761 784. 901. 1010. & 1017. & Hen. Huntingdon. Hist. 6. pag 1363. edit. Francof. &c.

sequitur † *Ego Æthelstan filius* Regis *cum fratribus meis Clitonibus adplaudens consensi* scriptum est anno MVII. Plurima his similia occurrunt in diplomatibus & monumentis aliis, illorum temporum. *Ætheling*, *Atheling* vel *Adeling* tum quoque *Saxonum* tempore usurpabantur, eodemque sensu istorum vocabulorum usus continuavit ad usque *Henricum I.* Illud *Edgar Etheling* obvium est in omnibus annalibus nostris antiquorum temporum. Et *Robertus Glocestrensis* qui scripsit circa tempora *Edvardi I.* sic de eo in Historia Regis *Haroldi*.

The gode tryewemen of the Londe wolde aabbe y made king.
The kind eir/ the young child Edgar Atheling.
Wo so were next king by kunde me cluped him Atheling.
Therbore me cluped him so; vor by kunde he was king.

Et *Gulielmus Adelingus quem Anglici regni legitimum haeredem arbitrati sunt*, commemoratur apud *Ordericum Vitalem Eccles. Histor. lib. 12. pag. 869. B.* ceu filius & hæres *Henrici I.* Hic *Athelingus* vocatur lib. 4. pag. 522. B. ejusdem Authoris eadem de causa *Gulielmus Adelinus Henrici Regis Anglorum filius*, quæ formula loquendi de *Ethelingo* sæpe, sed corrupte, occurrit apud eundem Autorem, dum loquitur de *Edgaro Ethelingo*. Et huc pertinet Authoris antiqui dictum de legibus *Edvardi Confessoris*; *Rex Edvardus Edgarum secum retinuit & pro filio nutrit it. Et quia cogitavit ipsum haeredem facere nominavit* Ethelinge *quod nos* (videtur hæc scribens fuisse *Gallus*:) *Domicellum id est* Damoisell. *Sed nos indiscrete de pluribus dicimus, quia Baronum filios vocamus* Domicellos. *Angli vero nullos nisi natos Regum. Quod si expressius volumus dicere, in quadam regione Saxonica* Ling/ *imago dicitur*, Athel/ *Anglice nobilis est; quæ conjuncta sonant nobilis imago. Unde etiam Occidentales Saxonici, scilicet Excestrenses habent in Proverbio summi despectus* Hinderling/ id est, *omni honestate devecta, vel recedens imago*. Adducimus verba hæc quomodo extant in editione Legum *Saxonicarum Lambardi*: eadem admodum corrupte habet *Rogerius ab Hoveden Annal. part 2. pag 608. Edit. Francof. lin. 53.* ideoque hinc emendanda. Etymologiam nominis quantum hic concernit, revera ex Athel/ id est, *Nobilis* provenit: nullum enim dubium Æþel apud *Saxones* idipsum significasse. Hinc *Athala* vertitur *Nobilissima* a, & *Ethelingey nobilium Insula* b apud scriptores antiquos. Quoad ultimam vero syllabam Ling/ quam vult denotare imaginem, certe grandis

Ms. in Biblioth. Cotton. in Rege Haroldo. Vide item Leg. Athelstani R. pag. 71. & Canuti cap. 55.

a *Encom. Emmæ pag. 176.*

b *Hoved. part. 1 pag 430. Edit Franc & Fide sis Philip. Cluver. German. antiqu. lib. 1. cap. 15.*

grandis est error. Ab Æþel formatur Æþelinȝ ceu Patronimicum a primitivo, sicuti *Oiscing, Uffing, Esing ab Oisc, Uffe, & Esc* apud *Bedam & Ethelwerdum* ad denotandos ab *Oisc, Uffe, & Esc* descendentes. Eadem derivatione *Merovingi & Carolingi* sæpe occurrunt in denominatione posterorum ab antiquis Galliæ Regibus descendentium. Est igitur quoad literam Æþelinȝ nobilis ortu, generosus εὐγενής, seu natus ex Æþel, id est, nobile. Et excellentiæ causa hoc nomen absolute attributum filiis Regum *Angliæ* imprimis posteriori *Saxonum* ævo. Nam temporibus his anterioribus Nobilis solummodo sic nominatus est. *Cum cunctis gentis suæ nobilibus*, *Beda* ait, Rex *Alfredus* autem, miȝeallum Æþelinȝum hiꝛ ȝeoȝe, dicit, idemque sonat. Et sic in aliis locis ab *Alfredo* translatæ historiæ *Bedæ* redditur *Nobilis*. De posterioribus vero *Saxonum* temporibus *Wilhelmus Malmesburiensis* abunde declarat. *Filii Regum Anglorum a Patribus Patronymica sumserunt, ut filius* Eadgari Eadgaring, Edmundi *filius* Edmunding *vocentur, & cæteri in hunc modum. Communiter vero Ethelingi dicuntur.* Addimus hic, quod in legibus *Howel-Dha*, Regis *Walliæ*, ubi fit mentio hæredis certi illa in regione, vocaverint eum Urchrychyad/ interpretanturque itidem *Etheling* vel *Edling*. Urchrychyad *id est Edling* (verba sunt exemplaris mei) *& qui post Regem habet succedere, præ omnibus qui sunt in curia post* Regem *& Reginam honorabitur. Iste erit vel filius ejus vel frater ejus. Locus ejus est in aula ultra ignem in opposito Regis. Inter hæredem & columnam primo loco habet Judex sedere, secundo loco* Offeirad teulu (id est Sacerdos familiæ vel summus familiæ Sacellanus) *ex altera parte hæredis* Penkert/ (id est, Cantor primarius) *Patriæ, post hunc ex illa parte nullus potest debitum sibi Locum vindicari. Pretium hæredis est equale pretio Regis, tertia parte ablata.* De *Etheling* vide etiam sequentem paragraphum.

Histor. Eccles. lib. 2. cap. 14. l. 3. cap 1. &c.

de gest. Reg. lib. 1. cap. 3.

Corona & reliqui amictus solennes *Principum Walliæ*, ut & aliorum in Anglia insignibus titulis splendentium (ut hodienum mos est, olimque fuit) in picturis & alia ratione exhibentur ab iis qui diversimode de Dignitatibus scripserunt. Et quoniam picturæ optime talia docent, diligenter curavimus suo loco inseri, uti etiam hic *Principis Walliæ* damus effigiem.

PRINCEPS WALLIAE.

II. Alii tituli nonnulli ad *Baronem* inclusive, originem sumunt post *Normannorum* adventum; alii *Normannos* (sub variis tamen nominibus) antecedunt: ideoque hinc deducenda eorum origo.

Et primo consideremus origine antiquiores, qui sunt *Earl & Baron*, id est, *Comes & Baro* Dicunt ex *Earldoms & Baronies* Comitatibus & Baroniis regnum esse compositum. (*Bracton.lib.2.cap.34.§.1.*) sicuti ad exemplum regnorum Occidentalium etiam regnum Hierosolymitanum post bella sacra fuit institutum. Ac primo de *Comitibus* & *Baronibus* sicuti invenimus eosdem ante Monarchiam *Normannorum* in *Anglia* confirmatum. *Sanut.Torsell secret. fidel. part.7 l.3.c.1.*

Ex *Britonum* ævo nulla supersunt testimonia fide digna quæ doceant, quænam dignitates tum istis duabus responderint. Erunt *Reguli* (ut Latinæ eos appellant historiæ) subjecti Britannicis Regibus, & regentes Provincias, sicuti Comites *Earls* seu *Ealdormen* posthac sub *Saxonibus*. Talis fuit *Gorong* sub *Vortigerno* Rege, Regulus seu Gubernator *Cantii* sicuti & alii in aliis Insulæ tractibus. *In Cantia*, inquit *Malmesburiensis, omnis justitia sub cujusdam Gorongi laborabat regimine qui tamen sicut omnes Reguli insula Vortigerni substernebantur Monarchia.* Hæc Provincia seu *Shire* tradita est a *Vortigerno Hengisto*, qui primo tenuit eam sub Rege, fuitque *Primus Consul & Dux de Germania, gentis Anglorum*, ut *Ethelwerdus* de ipso loquitur *lib.2.cap.2.*

Sequentibus vero *Saxonum* temporibus, subordinati honorum secularium Tituli fuere *Etheling*, *Ealdorman & Thane*, vel *Thegen*. *Etheling* ut mihi videtur, aliquando etiam appellatus est *Eorle* (eadem voce, quæ nunc scribitur *Earle*, Comes,) significat *Honorabilem, potentem*, ut volunt nonnulli, inque *Angliam* venit cum *Danis*, quibus hodienum *Erlig* notat nobilem, seu honoratum, ut *Erlig Radman*, *Nobilis* est *Decurio* in *S. Marci cap.15.vers.43.* Postea vero in desvetudinem abeunte voce *Ealdorman* (prout proximam ab *Ethelingo* designavit dignitatem) *Earl* nominati sunt qui antea dignitate *Ealdormanni* eminuerunt: *Ealdormanni* autem (scribitur nunc *Alderman*) appellati sunt, uti & hodie fit, minoris dignitatis viri. Cœpit autem vox *Earl* circa postrema *Saxonum* tempora: de qua nunc plura. Optime demonstratur eadem si explicemus partem illam *Vid. Camdenum in suis Remains.*

antiquæ legis ab *Athelſtano* ſancitæ; In Capite quodam Be werum, ſeu de *Weregildis*, id eſt de diverſo pretio homicidiorum, gradus Spiritualium & temporalium Titulorum, officiorumque una cum pretio iſto ſic recenſentur.

Ærcebiſceopes ⁊ Eorles wergild XV M. þrimſa ⁊
Biſceopes ⁊ Ealdormannes VIII M.
Holdes ⁊ Heahgerefan IV þuſenda ⁊
Mæſſeþegnes ⁊ woroldþegnes II M. þrimſa

id eſt *Weregilda Archiepiſcopi & Comitis eſt XV M. Trimſarum*, (*Thrimſa* puto eſt tertia pars ſolidi illorum temporum) *Epiſcopi & Ealdormanni VIII. M. Holdes & Highgereve IV M. Maſſethane & Weld ſeu temporalis Tainus II M. Eorle* certe in antiqua Legum Saxonicarum translatione Latina, quam habemus in *Joannis Bramptoni* hiſtoria MS., redditur *Comes*, acſi idem tum ſignificaſſet, uti poſtea ſignificavit, & nunc quoque. Vix tamen dubito *Athelſtani* ætate aſſumptam eſſe vocem iſtam ceu Synonymum *Ethelingi*, ideoque hic denominaſſe Filios, Fratresque regis, non verò Comitem, ut poſtea factum. Nam licet *Ealdorman* poſthac dictus eſt *Earl*, atque duo iſta nomina idem notarunt, attamen illo tempore, quo *Eorle* diſtinctum ab iſto fuit vocabulum, atque longe dignius, ut videmus in hic *Weregildis* ſeu capitum æſtimationibus, certe non niſi *Etheling* per illud intelligi potuit; ſi videlicet uſum vocabulorum definimus ex illorum temporum monumentis ſuperſtitibus. Confirmor in hac opinione videns Leges Canuti Regis jungere Archiepiſcopum cum titulo *Atheling*, & Epiſcopum cum *Ealdormanno* (ſicuti & hic factum) in materia huic ſimili.

Leg. Canuti c. 54. Gif hwa (Verba ſunt legis) arcebiſceopes borh oþþe Æþelinges borh abrece gebete þæt mid þrym pundum ⁊ Gif hwa leodbiſceopes oþþe Ealdormannes borh abrece gebete þe mid twam pundum. id eſt. *Si aliquis peccet in fidem Archiepiſcopo vel Æthelingo debitam, multetur libris tribus. Si in Epiſcopum vel Ealdormannum, duabus libris.* Quod vero, uti dictum, in legibus *Athelſtani Earl* redditur *Comes* ex ignorantia proveniſſe exiſtimo eorum, qui poſt *Normannorum* Monarchiam transferentes Leges *Saxonum* putarunt vocem illam idem denotaſſe *Athelſtani* tempore, quod poſtea denotavit & ſuo tempore. Hic enim error admodum eſt vulgaris:

Sic

Sic etiam *Ealdermanni* Saxonum ætate prima, male nonnunquam vocantur *Earls* quoniam illi posteriorum temporum sic quoque sunt appellati, cui scilicet *Ealdormannorum* nomen in desvetudinem abiit quoad hanc significationem. Atque sic satis de nominibus *Etheling* & *Clyto*.

Jam de *Eoldermannis* qui in legibus *Athelstani* conjunguntur Episcopis, & vulgo in versionibus latinis Legum Saxonicarum antiquis vocantur *Aldermanni*, præfueruntque Provinciis, Comitatibus aliisque territoriis. Frequētissima eorum fit mentio in illorum temporum instrumentis, sed sub nominibus variis. *Ealdorman* juxta literam solummodo *Seniorem* vel *Senatorem* notat, *non autem propter Senectutem*, inquit antiqu9 quidam Autor, *cum quidam adolescentes essent, sed propter sapientiam*. Iidem dicuntur aliquādo *Subreguli & Reguli* aliquando *Patricii, Principes, Duces*, & Saxonicè Ƕeretoȝa. *Comites* item & *Consules*; neque exemplo caret, quod aliquando *Reges* nominentur. Rex *Alfredus* & *Æthelfredus Ealdermannus Merciæ* conjunguntur in Privilegio Ecclesiæ *Wigorniensis*, ubi tum in ipso privilegio, tum in subscriptione *Æthelfredus* nominatur *Subregulus* & *Patricius Merciorum*. Sic † *Ego Eanbert Regulus*. † *Ego Utbred Regulus*, leguntur in diplomatibus Regis *offæ* ad Ecclesiam eandem. Sic & alia prostant exempla quamvis rariora. Frequentissimum autem est *Principis* Nomen *Aldermanno* tributum tum in instrumentis illorum temporum regiis, tum subscriptionibus & diplomatibus aliis. Sic etiam *Duces* sæpissime appellati. Aliquando varii eodem *Ducis* nomine utuntur in subscriptionibus, aliquando *Principis* vocabulo, & nonnunquam ambo tituli sigillatim aptantur personis ejusdem dignitatis in subscriptionibus ejusdem instrumenti. Modum subscriptionis vide apud *Ingulphum*, in notis ad *Eadmerum*, & frequentissime in Saxonicis diplomatibus *Turris Londinensis*. Vide etiam quæ hic sequuntur alia ex occasione adducta. Verum utut *Principis* nomen in numero singulari proprium fuit singulis (pro eorum lubitu) attamen & *Principes* in plurali dicti sunt sæpe alii, minoris quidem at singularis etiam eminentiæ, ut *Taini*, & alii *viri primarii* nuncupati. Testantur id phrases historicorum antiquorum post *Normannorum* tempora, ut & historiæ *Saxonum*. *Heretogus* autem raro vocantur. *Alsbert Eal-*

ap. Rog. de Hoveden pag. 607. Edit. Francof.

Cod. Wigorn. Eccles p. 18. MS. & pag. 23

V. Henric. Huntindon. l. 6. pag. 364. edit Francof. &c. Vide porro cartam Æthelulphi Regis ap. Malmesburiens. de gest. Reg. l. 2. cap. 2. & Ingulphum. pag. 862. edit. Francof.

dermannus Merciæ, clarus in *Saxonum* historiis, vocatur *in Cod. Wigomiens.* B. *MS. p.71.* Ælfere Mercna Heretoga, ab *Oswaldo* Archiepiscopo *Cantuariense.* Sic *Hengistus* & Horsa vocantur Heretogan in annalibus *Saxon. Mss, sub ann. 446.* Ac uti videtur sortiti sunt titulum hunc quatenus militarem exercuerunt potestatem seu fuerunt *Duces* sensu vocabuli maxime proprio & antiquo. *Aldermanni* vero nuncupati quatenus civili prædìti fuerunt dignitate, quales *Senatores* vel *Seniores*, per multa in Europa secula extiterunt. Utraque vox sic legitur in *Psalterio Saxonico*: Ealdermannum Juda, Heretogan Hearra, Ealdermannum Zabulon & Ealdermannum Neptalim pro illis S. Davidis verbis Psalm. 67. vers. 27. *Principes Iuda, Duces eorum, Principes Zabulon, & Principes Nephtalim.* Vide & *Psalm, 21. & Evangelia Saxonica.* Luc. 9. Vers. 22. *Comites & Consules* appellatos *Aldermannos* vide apud *Florentium Wigorniensem Huntingdoniensem, Hovedenum* & alios, qui vel e *Saxonum* lingua suos transtulerunt annales, vel ex istis versionibus transcripserunt. Ubi enim isti legunt *Comes* vel *Consul*, *Saxonum* Annales utplurimum habent *Ealdorman.* Et *Alfricus* in vitis Sanctorum Saxonice redditis, dicturus *S. Georgium* fuisse *Comitem Cappadociæ* ait: Ealdorman on þær Scyre Cappadocia, id est, *Aldermannus Shiræ seu Comitatus Cappadociæ.* *Comitis* vero vocabulum rarius cernitur in additionibus, quæ ad subscriptiones privilegiorum temporibus Saxonicis occurrunt, usque ad initia *Canuti* Regis: hucusque enim sæpissime dicti sunt Duces & Principes, & aliquando saltem in additionibus istis antiquis. In diplomate *Ethelberti* pro Ecclesia *Cantuariense* si credimus authori (*apud Ioscelin. Abb. Furn. in vita Archiep. Cantuar. MS. in extremo*) ann. DCV. *Hocca Comes & Gravio Comes* commemorantur in subscriptionibus. In illo etiam *Ethelbaldi* Regis *Merciorum*, quod concernit fundationem Abbatiæ *Crowlandiæ*, apud *Ingulphum* legimus ista. † *Ego Egga Comes Lincolniæ consilium dedi.* † *Ego Leucitus Comes Leucestriæ assensum præbui.* † *Ego Saxulphus filius Saxulphi Comitis corroboravi.* Factum id anno DCCXVI. Et in diplomate (quod compactum est cum *Psalterio Latino* Saxon. *Ms. An. 730. in biblioth. Cotton.*) ejusdem Regis *Ethelbaldi* circiter 14. an. dehinc scripto, agros tradit cuidam *Cyniberhto* sub nomine *Comitis*, quem & *Ducem & Comitem* appellat: eidem diplomati subscribunt etiam quidam illius temporis *Aldermanni* cum

Ms. de Vitis Sanctorum Saxon. tit. 13. Videsis Ingulph. pag. 893. Edit. Franc.

pag. 852. ed. Fr.

cum *Comitis* elogio. Diploma est ex antiquissimis quæ unquam vidi, nec indignum quod hic inseratur totum.

Ego Æthilbalt *Domino donante Rex non solum* Marcersium, *sed & omnium provinciarum quæ generali nomine* Sutangli *dicuntur pro remedio animæ meæ & relaxatione piaculorum meorum, aliquam terræ particulam, id est, X Cassatorum venerando* a Comite meo Cyniberthe *ad construendum cænobium in provincia cui ab antiquis nomen inditum est* Husmeræ *juxta fluvium vocabulo* Stur *cum omnibus necessariis ad eam pertinentibus cum campis Sylvisque, cum piscariis, pratisque in possessionem Ecclesiasticam benigne largiendo trado, ita ut quamdiu vixerit potestatem habeat tenendi ac possidendi cuicunque voluerit, vel eo vivo vel certe post obitum suum relinquendi. Est autem supradictus ager in circuitu ex utraque parte supra nominati fluminis, habens ex aquilone plaga Sylvam quam nominant,* Cynibre, *ex occidentale verò aliam cui nomen est* Moerheb *quarum pars maxima ad præfatum pertinet agrum. Si quis autem hanc donationem violare temptaverit, sciat se in tremendo examine tyrannidis ac præsumptionis suæ Deo rationem terribiliter redditurum. Scripta est hac cartula Anno ab Incarnatione Domini nostri* Jesu *Christi septingentesimo tricesimo.*

a pro *Comiti* ut *donatione* pro *donationi* &c. inferius.

† *Ego* Ædilbalt *Rex Britanniæ propriam donationem confirmavi* ..... *subscripsi.*

† *Ego* Vvor *Episcopus consensi & subscripsi.*

† *Ego* Vuilfridus *Episcopus jubente Æthilbaldo Rege subscripsi.*

† *Ego* Æthilric Subregulus *atque* Comes *Gloriosissimi Principis Ethilbal huic donationi consensi & subscripsi.*

† *Ego* Ibracsi *indignus Abbas consensi & subscripsi.*

† *Ego* Heardberth *Frater atque* Dux *præfati Regis consensi & subscripsi.*

† *Ego* Ebbella *consensum meum accommodans subscripsi.*

† *Ego* Onoc Comes *subscripsi.*

† *Ego* Oba *consensi & subscripsi.*

† *Ego* Sigibid *consensi & subscripsi.*

† *Ego* Bercol *consensi & subscripsi.*

† *Ego* Ealduuft *consensi & subscripsi.*

† *Ego* Cusa *consensi & subscripsi.*

† *Ego* Pede *consensi & subscripsi.*

Est autem a *agrum in memorata silva* Moreb *cui vocabulum est* Brochil quem

a pro *ager*

b *fideli* &c. *quem Ego* Edilbalt *Rex* Sutanglorum b *Fidele Duce atque Comite meo* Cyniberhite *in jus Ecclesiasticum cum supra dicto agro largiendo donavi.*

Alia de *Comite* teſtimonia hunc ejus ſenſum probantia reperiuntur in vetuſtioribus temporibus, ut in *Aſſerio Mennevenſe* præprimis qui vixit ſub *Alfredo* Rege, & in *Ingulfo*. Sic *Alfere Merciorum Comes* legitur in locationis codicillo ad tres generationes conceſſæ *Alfrico* ab *Oswaldo* Epiſcopo *Wigorniæ* an. DCCCCLXIII. Quomodo autem *Comitis Ducisque* tituli hanc ingreſſi fuerint inſulam, intelligi poteſt ex illis, quæ de Imperii titulis diximus.

Cod. Wigorn. Ms. pag. 63.

Regis titulum *Aldermannis* tributum eſſe iſta probant: *Erhelredus Aldermannus Merciæ* ſub Rege *Alfredo* ſic vocatur ab *Ethelwardo lib. 4. cap. 3.* ejusque *Earldordom* ſeu *Earldom* id eſt Comitatus vocatur *Regnum* in *Florentio* & *Rice* Saxonum lingva. Verum utut *Aldermanni*, *Comitis* & alia nomina denominarunt eos quibus Provinciæ commiſſæ fuerunt, vel tanquam feuda vel aliter, (quod mox tradetur largius) attamen duo iſta nomina *Aldermanni & Comitis* etiam aliter uſurpata ſunt. *Comes* aliquando dictus eſt homo in officio conſtitutus ſeu Conſiliarius ſolummodo ſtatus, ſeu perſonalis Comes quem appellarunt vulgo (ut credo) Geſiþeſ, vel Geſiþemonneſ, id eſt quoad literam *Socios* vel *Comites*. Et poteſt eſſe, quod *Comes* idem ſignificet in diplomate *Ethelbaldi* nuper inſerto, ubi jungitur nominibus *Ducis & Subreguli*, acſi differenter denotaret titulos. Fortaſſis etiam *Comes*, ut in aliis regnis, ita & hic alios denominare potuit. *Aldermanni* quoque vox dignitatem officii cujusdam, quod majore fulſit excellentia quam vulgaris *Aldermanni* titulus indigitavit, uti nunc ex adverſa parte multo minorem quam olim inſignit dignitatem. Docet itaque ſubſtrata materia ſeu vocis additamentum, antiquam ejusdem notionem. E. gr. in miraculis *Johannis* Epiſcopi in *Hexam* circa ann. Servatoris DCC. *Beda* hoc lemma habet. *Ut Conjugem Comitis infirmam aqua benedicta curaverit.* Verba *Conjugem Comitis* Saxonica *Bedæ* translatio MS., facta ab *Alfredo* Rege reddit: Geſiþmanneſ pıf id eſt, *Uxor Geſithmanni*, ac in ipſo hiſtoriæ textu; *Villa erat Comitis cujusdam, qui vocabatur Puch*, Saxonica verſio: pæſ ſumeſ ʒeſiþeſ Tunſcipaſ Puh hæten; ſeu erat urbs cujusdam *Geſithi* dicti *Puh*. Ac per omnem hiſtoriam *Geſithe* reddit *Comes*. Caput proximè ſequens habet

Hiſtor. Eccleſ. lib. 5. cap. 4 & 5. & Ibid. cap. 10. lib. 3. cap. 14. lib. 4. cap. 22. &c.

habet pro Puer Comitis Geſiðmonnes Cniht : & pro *Eccleſiam Comitis vocabulo Addi* : Geſiðes Ciricean ſe wæſ hæten *Addi.* Sic & alia ibidem occurrunt loca, quæ *Comitis* vocabulum interpretantur *Geſithe* ut Æþelſredes Geſiþ wæſ Cyninges. *Comes Ethelredi Regis. &c.* Nunquam vero ibidem *Comes* vertitur *Ealdorman*: ideoque ubi *Beda* habet *Principes, Duces, vel Subregulos* Saxo ſemper tegit *Ealdorman*, ut & aliquando vertit *Majores natu* : quibus vocibus fortaſſis uſus eſt *Beda*, ut juxta literam explicaret *Ealdormanni* vocabulum. Verba ejus in *hiſt. Eccleſ. lib.3. cap.3.* Sunt : *Rex ſuis Ducibus ac miniſtris interpres verbi extit cœleſtis* : loquitur dè *Oſwaldo* Rege. Saxo habet, hiſ Ealdormannus onð hiſ Þegnum ſeu *Aldermannos & Thainos ejus* ; Vide & *lib.1. cap.13.* aliaque exempla ibidem, & cum capite ſuperius citato ait, *miſit ad majores natu Scotorum*, indigitans primarios Dominos, interpres Saxonicus legit: þaſ ſende he to Scotta Ealdormannum.

Jam *Ealdormannum* ſignificare aliquando officium eminentius quam vulgata illorum temporum notio indigitavit, docet antiqua inſcriptio in *Abbatia Ramſejenſe.* Scripta eſt *Alwino* ex Regio Sanguine oriundo, qui totius *Angliæ* fuit *Aldermannus* ſub Rege *Athelſtano*, & hujus Abbatiæ fundator.

HIC REQUIESCIT AILWINUS INCLITI REGIS ÆDGARI COGNATUS, TOTIUS ANGLIÆ ALDERMANNUS, ET HUJUS SACRI COENOBII MIRACULOSUS FUNDATOR.

Hæc innuunt fuiſſe ipſum quodammodo ſimilem antiquo Angliæ Juſtitiario ſummo, ſeu ſummo directori negotiorum per univerſum regnum, tanquam *totius Angliæ vicedominus* vel *Princeps* ut fuerunt *Wilhelmus Fitzosberne* Comes *Herefordienſis*, & *Odo* Comes *Kantii* ſub Rege *Wilhelmo I.* aliique ſub Regibus hos ſecutis. Inde eſt quod in hiſtoria quadam *Ramſejenſe* vocatur *Regiæ dignitatis Conſors*, ut & alii Saxonum tempore apud *Bedam Hiſt. Eccleſ. lib.3. cap.14.* &c. even hleðan þære Cynelicam weorðnesse lingua ſua pronunciarunt. Dictus etiam fuit, ut nonnulli volunt, *Ailwinus* iſte Halfkoning / id eſt, Semi-Rex. Et revera alia hiſtoria *Ramſejenſis*

Hiſt. Ramſ. apud Camd. Britan. p.308. Obiit an. Chriſt. 992. Cod. Rāſejenſis in Archivis Scaccarii. Videſis Guil. Malmesb. de geſt. reg. lib.3. pag.111. ed. Fr: & lib.4. pag. 120. Item Hovedenum ead edit. pag. 450. Flor. Wigorn. An. 1067. Orderic. Hiſt. Eccleſ. lib.4 p. 506, 537. & Huntingdon. lib.6. pag.371. ed. Franc.

MS, in bibliotheca V.C. & doctiss. *Henrici Spelmanni* Equ. Aurati, loquens de ejus Patre *Athelstano* qui fuit *Ealdormannus* Orientalis *Angliæ*, ait quod *ipsi Regi* (intelligit *Athelstanum* Regem) *adeò officiosa erat ejus sedulitas ut ad arbitrium ipsius cuncta regni negotia tractarentur. Idcirco ab universis Æthelstanus,* Half-König *quod est Semi-Rex dicebatur* & in Codice *Ramsejensi* alio, qui est Historiola MS. de Comit. & Ducibus Orient. *Angliæ* in *Codice Ramsejense in Archivis Scaccarii pag.* 217. legimus: *Fuit in diebus Athelstani Regis quidam Dux Orientalium. Anglorum Æthelstanus* Halfkineg. i.e. *Semi-Rex*, ubi etiam dicitur suscepisse ex *Alfwen* uxore sua quatuor filios *Ethelwold, Alfwold, Ethelsi* & hunc *Alwinum*, qui etiam ante mortem ipsius fuit *Ealdormannus* totius seu maxima ex parte Ealdormanniæ paternæ, &, quod verosimillimum videtur, eadem fruens apud Regem potentia seu dignitate ideoque dictus est *totius Angliæ Aldermannus*. Fuit etiam *Aldermannus Angliæ Orientalis, Norfolciæ, Suffolciæ, Cantabrigiæ*, & nonnullarum vicinarum partium.

Aldermanni titulus mansit apud hos *Duces, Principes & Comites* usque ad ann. MXX. post Christum natum seu ad regem usque *Canutum*. Circa hoc vero tempus, *Eorle* vox, qua Dani appellarunt hominem similis dignitatis, ipsis tributa est; *Saxonumque Æthelingi* non diutius dicti sunt *Earls*, tanquam Synonymica voce: Verbo *Aldermanni* sic quoad primam significationem in desuetudinem abeunte. *Eorle* autem vox hoc sensu antiquior fuit apud *Danos*. Nam ubi annales *Saxonici* Ms. contexti sermone illorum temporum, loquuntur de illis qui fuerunt ex *Danorum* parte, & *Comites Ducesve* sunt in *Florentio, Huntingdoniense* & aliis (idque diu ante Millesimum post Christum natum annum) vocant eos *Eorles* ut Siðroc Eorl se alda Siðroc Eorl se giong, and Osbern Eorl and Freona Eorl and Harold Eorl anno DCCCLXX. quod recte vertitur: *Sidroc Senex Comes, Sidroc junior Comes, Osberny Comes, Freona Comes, Heraldus Comes.* Sic & alia occurrunt exempla. Exadverso Comites vel Duces Saxonum temporibus ante *Canutum* appellantur in iisdem annalibus *Aldermanni*: & quod *Earle* aliquando occurrit in quibusdam Annalibus Saxonicis circa tempora *Ethelredi* regis, paulo ante *Canutum*, accidit, ut puto, quoniam istius *Ethelredi* ætate cœpit vox Aldermanni vilescere apud illos qui amarunt *Danorum* more

Flor. Wigorn. An 871. alii.

more & sermone appellari *Earls*. Sic utrumque vocabulum *Eorle* & *Ealdorman* aliquandiu illis temporibus idem denotavit, ut fortassis etiam fit in *Canuti* legibus. Hujus vero tempore cum *Danorum* potentia hic indies augeretur, nomen *Earl* adeo firmiter adhæsit illis, qui olim dicti fuerunt *Aldermanni*, ut inde ad hunc usque diem salus manserit hujus dignitatis titulus. Inde publicatum *Saxonicum* Fragmentum exhibens dignitates illorum temporum (ad postrema autem Saxonicæ Monarchiæ pertinet tempora) loquitur saltem de *Earles* & *Thanes* nulla *Ealdermanni* mentione facta. Hocque nomen *Earl* tantæ tum fuit dignitatis ut *Wilhelmus I.* stylo Saxonico in *Normannia* solummodo se *Earl* nominaverit, quod tum temporis latine reddiderunt *Princeps Normannorum*; verum & eodem insignivit nomine illos qui tum fuerunt *Comites Angliæ*: quare vide indifferentem appellationem *Comitis & Ducis* antiquam in *Normannia* supra de dignitatibus *Franciæ*. In diplomate ejus avthentico pro Abbatia *S. Edmonsbury* Latine & Saxonice scripto, ista habentur latina: † *Willielmus Rex Anglorum, Princeps Normannorum atque Cenomanensium Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, & cæteris suis fidelibus*; his respondent Saxonica: † ƿillelm Enᵹla Kynᵹ ⁊ Eorle Ofeꞃ Noꞃmanᵹie & ofeꞃ þa manꞅic ꞅenᵹe ᵹꞃeꞇinᵹ Aꞃcebiꞅcopan anᵹ leoᵹbiꞅcopan Æbboᵹan ⁊ Eoꞃlanᵹ eallum ⁊ ᵹeleaꝼꝼullum mannum. Sic *Odo Comes Cantiæ* nominatur *Eorl opher Cent* in eodem instrumento. Atque ab ista ætate hæc duo verba Latinum *Comes* nec non *Danorum Eorl* seu *Earl* denominaverunt hanc dignitatem. Alia olim occurrentia in Latino Saxonum sermone nunquam vel raro cernuntur post Normannorum ingressum, in denominatione seu descriptione dignitatis istius.

Vid. Leges Canuti c. 55. & 96.

ap. Lamb in Peramb. Kantii, pag. 500. & in Mils de nobilitate civili &c.

In principio etiam Monarchiæ Normannorum ratio fuit tradita appellationis *Comes*, & quidem propriæ huic regno. Ideoque plura mox vide ubi de Normannorum temporibus differemus.

His titulis sunt proxima in Regis *Athelstani* legibus nomina *Heroldes & hehgereves*; officiales tantummodo dignitates innuentia. *Holdes* fuerunt Capitanei vel Duces in bello. *Hehgereves* fuerunt summi *Sheriffi Shirarum*, vel territoriorum comissorum ipsorum custodiæ Regis mandato, ea ratione qua nunc *Custodia Comitatus* committitur *Sheriffis*. *Shire-reeve*, vel *Shire-gereeve* est eadem vox cum

Nota. Holdes a germanorũ Holden *vel* halten *du Fresne, unde etiam* Held *heros descendisse videtur.*

Sbrive seu *Sheriffe*. Videturque tum temporis habuisse *High-gereeves* vel *behgereves*, in commodum Regis custodiam comitatuum, vel Territoriorum illorum, quæ nulli subfuerunt Aldormanno vel Comiti, *Earl*, ibidem collocato, vel utut subfuissent, immediate tamen subdita fuerunt Jurisdictioni regiæ, qui habuit ibidem *High Sheriffos* æque ac *Aldermannos*, quod accidit vel consuetudine vel concessione, vel singulari consilio Latine appellarunt eos *Summos Præpositos*, *Vice Comites*, & *vice Dominos*, ut videmus apud *Ingulphum* Abbatem *Crowlandiæ pag. 870 edit. Franc.* apud *Bramtonum* & alios. Latina tamē particula *vice* in postremis duobus nominibus non semper denominavit subordinationem ad *Comitem* vel *Dominum* alium præter Regem, sicuti nec hodie *Vice Comes* dicitur. Sheriffus: nam quemadmodum *Horatius* ait etiam *utar vice cotis*, & in curia Romana est *Vice Cancellarius* ubi Cancellarius nullus, ita illud *vice* refertur ad officium a Rege constitutum. Imo hæc vocis est origo: videl. Rex designavit aliquem, qui debuit *supplere vicem Comitis*, seu *vicem Domini* in Comitatu qui Comite caruit vel Aldermanno ceu Domino ordinario. Verum hæc intelligenda solummodo de immediate Regi subditis, quales hodie sunt, & fuerunt inde a *Normannorum* tempore summi *Sheriffi* præter illos antiquos Comitatuum *Palatinorum* & Comitatuum *Palatinis* similium. Nam aliqui *Ealdormanni*, *Earls* vel *Comites* illorum seculorum, exercentes jurisdictionem regiam & existentes quasi Comites Palatini habuerunt Vice Comites suos seu *Gerefas*, sibi subordinatos ut videre est apud *Ingulphum* ubi quidam *Normannus* filius *Lefwini* Comitis *Leicestriæ* est *Vicecomes Edrici Comitis* vel *Sheriffus Eadrici Strona Ealdormanni* seu *Earl Merciæ* sub Rege *Æthelredo*.

Videsis Leges Edwardi Senioris cap. 2. Vide Scyreman. in leg. Inæ. cap. 8.

Nota: *Retenta est in versione vox* Shira, *atq;* Sheriffi, *ne magis Latino vocabulo usurpato, lector aliquando seducatur.* Nam Scyra *(prout scribi vult du Fresne in Glossario, quem & vide:) redditur etiam* Satrapia Sheriffus *vero* Vice-Comes.

Histor. Crowland. pag. 811. & 912. edit: Fr.

Hoc sequuntur in illo Regis *Athelstani*, *Messethegnes & world thegnes* id est, Spirituales *Thanes* & temporales *Thaini Spirituales & temporales* habent Latina *Bramptoni MS*. In iisdem legibus Sacerdos Missam celebrans *Messe Preost* omnino æqualis judicatur more Anglorum, *Weorld Degne*, seu Seculari Thaino. Vox enim *Thegne* vel *Thane* significat *ministrum* vel *servum*, uti testantur frequentissime Saxonicarum legum & annalium versiones in latinum sermonem, & ex latino sermone in Saxonicum. Exemplum habes in illo *Beda* supra citato, ut & in aliis apud eundem reperiendis; nam sic

Nota: *Degen Germanorū vox nunc gladium dicens, olim, varie pronunciata, etiam heroem denominavit: & va-*

ſic *Miniſter Regis* vertitur *Cyninges Degn* Eccleſ. hiſt. lib. 4. cap. 22. & lib. 2. cap. 9. *Miniſter Regis Amiciſſimus* redditur Cyninʒeſ Deʒn him ſe holðeſta: Similia invenies plurima apud *Marianum* & *Florentium*: *Quatuor de miniſtris Regiis* (ajunt) *in DCCCXCVI. occiduntur*, quod tranſtulerunt ex Saxonico, & in iſtorum annalibus Ms. 896. ſic reperimus Feopop Cyninʒeſ Deʒnaſ ofſeleʒene. Ac anno inſequenti; *Miniſtri Regis, Eadulphus in Saxonia Regis miniſter & Ecgulfus Strator Regis* vocantur Saxonica lingva Cyninʒeſ ðeʒnaſ & Eadulf Cynʒeſ ðeʒn on Suðſeaxum & Ecʒulf Cynʒeſ horſ ðenʒ, id eſt, Miniſter vel Servus occupatus circa equos Regis, eo fortaſſis ſenſu, quo nunc dicimus *Magiſter Equorum vel Statuti.* Sic anno MXIII. *Occidentales Miniſtri* apud ipſos ſunt *Saxonum* lingva ða ƿeſtþænaſ Deʒenaſ, ſeu *Taini occidentalis terræ.* Sic & alia obvia ſunt exempla.

ria inde composita nomina propria ut Dagobertus, Adeldagus &c. Meibom. rerum Germ. Tom. 3. p. 344. a verbo Tügel vel Tögeul derivari vult Wegnerus in libellum Nomenclatorem D. Lutheri.

Appellatio etiam *miniſtri* pro *Thane* frequentiſſima eſt in diplomatis ſubſcriptionibus illo tempore poſt *Principes* vel *Duces*. Et quanquam vox iſta denominaret Servum vel miniſtrum in genere (ideoque varie nominaret titulum prout fuit officiarius & perſonalis) attamen qui fuerunt immediate Regis Tenutarii egregiarum poſſeſſionum, quas tenuerunt ex perſonali ſervitio tanquam ab ejus perſona (vel uti nunc loquimur per *Grand Serjeanty*, ſeu Equitis ſervitium in capite) dicti ſunt, ut exiſtimo, *Thanes* honoraria fulgentes dignitate atque partem facientes in Nobilitate majore illius temporis, quanquam officiariæ dignitates *Holdorum* & *Highgereve* præ illis præcedentiam habuerint i.e. omnes erant Regis feudatarii *Thanes*, feudumque vocabatur *Tainland*, vel *Thaneland*, ſicuti poſtea feudum Baronis dictum eſt Baronia, quod & hodie fieri ſolet. Titulus hic perſeveravit a *Saxonum* tempore, usque ad *Normannorum* adventum & deinceps. Ac ſicuti *Barones* vox hodienum primario ſenſu ſeu honoratiſſimo denominat ſolummodo Barones Parlamenti, & nihilominus varie communicatur quibusdam aulæ miniſtris ordinariam juſtitiam adminiſtrantibus, ut illis quinque Portuum, & Dominis Maneriorum; ſic etiam *Thane* varias habuit ſignificationes illis temporibus. Senſu honoratiſſimo denotavit Regis *Thanes* ſeu Tenutarios per magnum Servitium, vel Equitis miniſterium in capite, qui tum temporis conjuncti fuerunt Comitibus, uti poſtea etiam Barones.

Videſis notas ad Eadmerum. p. 170.

Pat.18. Henr. 8. part. 2. membr. 9. n. 12. Vid. item Cart. 4. Ed. 3. membr. 13. & c.

Probant id diplomata quædam illius ætatis. Eadƿard Cyng gret mine Bisceopes and mine Eorles and ealle mine Þegnes on þan scire hƿære mine Preostes in Paulus Minster habbend land. † *Ego Edvardus Rex Saluto omnes meos Episcopos, & meos Comites, & meos Thaines, apud quos mei sacerdotes Ecclesiæ Paulinæ agros habent.* Sic & alia plura Latine hæc paulo post *Normannorum* Monarchiam constitutam reddita fuissent (ut existimo) *Comites & Barones.* Paucis enim post ingressum *Normannorum* annis vox ista *Thane* in desvetudinem abiit, ac substituta *Baronis* ac *Baroniæ* appellatio, de qua mox plura. Saxonibus autem hæc nomina Baronis Baroniæque minime sunt usurpata, ut puto. Legitur quidem *Baro* in monumentis quibusdam Latinis, Saxonum res gestas tradentibus; sub Rege *Edvardo* filio Regis *Alfredi*: *occisus est Siulf Dux, & Sigem Dux & Edilwold Baro Regis*, scribit *Henricus Huntingdon. lib. 5. pag. 353. ed. Franc.* ac paulo post sub eodem Rege; *Turchetel Consul subditus est Regi omnesque Consules & meliores Barones qui appendebant ad Bedfordiam.* Verum Saxonici Annales Mss. unde ista depromta, (& quidem post Normannos) titulum *Baronis* ibi minime exhibent: prima verba Saxonica sunt: Her ƿearð Suilf Ealdorman ofslægen and Sihelm Ealdorman, and Eadƿorð Cynges Þegn. Hic ponitur *Degn* seu *Thane* pro *Barone* quem vult Huntindonus. Verba posteriora sunt: þa yldestan men þe to Bedfordan hyredon i.e. *primarii viri Bedfordiæ*, (absque elogio *Baronis* vel *Thane*) seu *Nobiliores de Bedfordia* ut *Marianus* vertit, & post ipsum *Florentius.* Iuxta hanc translationem autem qua *Thane* vertitur *Baro* post *Normannorum* tempora, intelligenda sunt, quæ occurrunt in legibus latinis *Confessoris cap. 21. & ap. Roger. de Hoveden* nec non *Canuti* Regis in antiqua versione Ms. & alibi. Tale est illud *Johannis Bramptoni* Ms. loquentis de *Godwino* Comite in *Westsex* accusato criminis læsæ Majestatis, quoniam conscius fuit necis *Alfredi* qui fuit frater Regis *Edvardi Confessoris*, & scribentis, quod Rex locutus fuerit de eo ad *Comites* suos & *Barones* congregatos in Parlamento. Vix enim dubitare queo Saxonica, unde descripsit, fuisse verba Eorlas & Degnas, ut & Parlamentum quod vocat, tempore illo, quo scripsit, vocarunt ƿitenagemot, vel Micel Synoð fuit enim judicium, quod postea ex *Romanensium* dialecto nuncuparunt Parlamentum. Et sic ex versionibus simili-

Huntingd. l. 5. pag. 353. ed. Fr.

bus

bus alia quoque veterum interpretanda. Mox etiam §.6. dabimus integra *Bramtoni* verba. In vulgato tamen tractatu, *Modus tenendi Parliamentum*, qui in titulo refertur ad tempora *Edwardi Confessoris* vox *Baro* non eandem admittit versionem. Scriptus est etenim libellus diu post initia Monarchiæ *Normannicæ*, titulusque falsissimus est totum deformans tractatum, de quo paulo post plura, ubi loquemur de ætate post *Normannorum* ingressum. Hic tantum addimus ad nomina dignitatum *Saxonicarum* interpretationem ex Latino sermone in Saxonicum *Alfrici* Archiepiscopi *Cantuariensis* viventis illa ætate, qua in usu fuerunt: *Princeps* (inquit in *Grammatica Ms. penes Lamb. Moreton Equ. Aurat:*) Ealdorman; *Dux* Heretoȝa oþþe Latteow; *Comes* Ealdorman oþþe ȝerefa (sic scribitur in exemplari, quo utor, superscriptum vero manu seu charactere æque antiquo *vel* ȝerefa cum linea transversim ducta.) *Clito* Æþelinȝ, *Primas* Healfodmann, *Satrapa* þeȝen, *Præpositus*, ȝerefa oþþe prauost, *Dominus vel Herus* hlaford, *Domina* hlæfdiȝe. Ubi observa quod non habeat titulum *Eorle* seu *Earle* verum *Ealdorman* ejus loco, quæ Saxonibus & *Principem* & *Comitem* denotavit. *Earle* enim a *Danis* nomen est, ut supra dictum. Mortuus autem est *Alfricus* postquam sedit annos tredecim an. MVI. ac verisimile est quod scripserit grammaticam suam diu ante mortem, idque observari volo, ut appareat, quomodo consentit cum nostra deductione vocis *Earl* ex Danorum lingva, ejusque usu recentiore pro *Aldermanno* Saxonum. Ac tantum de nominibus *Ealdorman, Earl* & *Thane* Saxonum ævo.

III. Ostenso quomodo vocabula hæc fuerunt usurpata, addenda adhuc duo antequam ad *Normannorum* perveniamus tempora, de *Earls Aldermannis & Tainis* Saxonum videl. *Possessiones* ad eorum dignitates pertinentes, & *Jurisdictio*. *Possessiones vel Bona* Aldermannorum seu Comitum, *Earls*, erant quandoque integra territoria, a quibus nomen sortiti sunt, id est integra eorum *Ealdordomes*, ut vocarunt, vel *Earldoms* ut hodie Angli appellant, i.e. *Comitatus*, vel una aut plures *Shiræ* ipsis commissæ. Nonnunquam possessiones eorum erant specialia tantum territoria, ipsis Shiris apud regnum permanentibus: habuerunt etiam præterea aliquando tertiam partem, vel aliam quandam consvetam ex reditibus

bus certarum Civitatum, Municipiorum vel aliorum locorum intra Comitatum.

Obiter hic primo trademus veram regni divisionem primitus institutam in Shiras vel Comitatus a multis male traditam. Dicunt *Alfredum* Regem eam primo fecisse, quod & *Ingulphus* confirmat *pag.870. ed. Franc. Totius Angliæ pagos & Provincias in Comitatus primus omnium commutavit, &c.* Hoc si verum esset, nemo ante *Alfredum* habuisset Shiram vel Comitatum, & nemo ante eundem præditus fuisset dignitate a Shira vel Comitatu denominata. Verum quicquid tandem innuat *Ingulphus*, manifestum est, quod *Alfredus* minime primus fecerit divisionem regni in Shiras seu Comitatus. Neque *pagi & provinciæ* de quibus loquitur aliud fuerunt quam *Comitatus* vel *Shiræ*: Ante *Alfredum* vero pagi isti suos habuerunt *Aldermannos*. *Ethelwolfus Barocensis Pagæ Comes* & *Ceorle Domnaniæ Comes*, & *Eanulf Somersetensis Pagæ Comes* denominant Comitatus (*Earldoms*) *Bercheriæ*, *Devoniæ & Sommersetiæ* sub Rege *Athelwolfo*, Patre Regis *Alfredi* apud *Asserium Meneversem* Alfredo coævum. Duo etiam sunt apud *Ethelwerdum* lib.3.cap.3. Scriptorem tempore *Saxonum* præter *Osricum Dorsetum Ducem*, pro Aldermanno *Dorsetiæ*, seu *Dorcestriæ*. *Ealhere* vel *Alchere* erat tum temporis Aldermannus *Cantii*, & Auda vel *Wuda* Aldermannus *Surriæ*, ut legimus apud *Hovedenum*, *Huntingdonium & Asserium* ipsum. *Ingulphus* etiam exhibet diploma Regis *Ethelbaldi* quo fundamenta jacta sunt *Crowlandiæ*, cui subscripserunt Comites *Leicestriæ & Lincolniæ*. Præterea authenticæ leges *Inæ* Regis in *Westsex* DCCXX. dicunt, quod si Aldermannus fugæ reus sit þoliᵹe hiꞅ Scyꞃe *perdat Comitatum suum*, ut vetus habet latina versio. *cap.36. apud Brumpton. MS. cap.31. & vid. cap.8.* Quomodo igitur incœpit Shirarum divisionem *Alfredus*? Certe male intellexit *Ingulfus* divisionem istam, voluit enim enarrare quod *Alfredus* diviserit Shiras in Centenas & Decumanas, quod verum est, ac refertur ingenue absque Comitatuum mentione illa, a *Wilhelmo Malmesburiense*, qui æque ac *Ingulphus* circa ann. CLXX. post *Alfredum* scribens, veritatem scire potuit. *Henricus Huntingdoniensis* & *Godofredus Malmesburiensis* in Historia Ms. diserte referunt initia divisorum Comitatuum ad unionem *Heptarchiæ* in Regibus West-Saxonum. *Postquam autem* (ait *Hunting. hist. lib.1. circa init.*) *Re-*

Nota: *Sic pagos Germaniæ veteris quibus Duces præfecti sunt describit* Meibomius *Tom. 3. rer. Germ. pag.96.* Sed variis diversa modis plebs omnis, habebat quot pagos tot pene Duces *hinc etiam* Gow Grafen & *corrupte* go Grafen/*dicti i.e. pagorum comites, nam* gow *pagum nominarunt. de gest. Reg. Angl. l.2.c.4.*

Reges Weſtſeaxe *cæteris prævaluerunt* , *& Monarchiam obtinuerunt, terras per* XXXV. *provincias ſibi diviſerunt.* Hæc acciderunt LXX. circiter ante *Alfredum* annis. Certum tamen diviſionis tempus minime manifeſtum: niſi quod dubitari nequeat, quod poſteaquam aliquod hic confirmatum eſt regimen, talis facta fuerit regni diviſio quæ apta viſa eſt ad præficiendos Gubernatores vel Præfectos. Neque dubium, tempora ſecuta varie immutata eſſe, novamque diviſionis formam induxiſſe, ita tamen ut ſemper Comitum dignitates conſervarentur, qui plures vel pauciores ex diviſione adepti ſunt portiones juxta arbitrium Regis ipſos creantis vel conſtituentis. *Vid. Ingulphum Hiſt. pag. 911. edit. Franc. Luc. 3.*

Exemplum Poſſeſſionis Aldermannicæ ſeu Comitivæ illorum temporum ſit ſequens: *Ethelredus Aldermannus Merciæ* habuit omnium ad regnum *Merciæ* pertinentium reditus, tanquam Comitatus & feudi in dotem ſibi traditi cum *Ethelfleda* ab ejus Patre *Alfredo* Rege. *Londoniam Caput Regni Merciorum* (inquit *Wilhelmus* Malmesburienſis) *cuidam primario Ethelredo, in fidelitatem ſuam cum filia Ethelfleda conceſſit*; id eſt, in feudum conceſſit, vel ut Saxonici legunt annales Ms. an. DCCCLXXXVI. Ȝeþa befæſte Lunᵹenburhe Æþelræde Ealdorman to healden: *Aſſerius* & *Florentius* dicunt *ſervandum commendavit*: Quod autem dicitur primaria ſedes tradita, innuit integrum *Merciæ* territorium conceſſum, ut apparet ex illo ejusdem *Malmesburienſis* narrantis, poſt *Alfredi* mortem filium ejus *Edvardum* fuiſſe regem *Weſtſaxonum & Merciæ*, ita tamen ut *Merciæ* ſolummodo Rex fuerit quoad nomen, integra enim ejus poſſeſſio pertinuit ad *Ethelredum* Aldermannum. *Duo regna Merciorum & Weſt Saxonum*, ait, *conjunxerat*; *Merciorum nomine tenus, quippe commendatum Duci Ethelredo, tenens*, ut exiſtimo, ſtatus non erat alius, quam hæreditas qualem habuerunt Donejæ in hoc Comitatu: utut nec dubito feuda alia pro arbitrio regis fuiſſe ad vitam usque, alia ad voluntatem ejus. *Ethelredus* hoc Comitatu gaviſus eſt quoad vixit, mortuusque eſt poſtquam *Edgardus* Rex imperare cœpiſſet. Uxor ejus *Ethelfleda* ipſi ſuperſtes omnia quoque tenuit exceptis *Londino & Oxonio*, cum vicinis territoriis a Rege Fratre ipſi ademtis. Cum moreretur, *unicam filiam ſuam Elſwinam* ſeu *Alſwinam* (ait *Florentius* de *Ethelfledo*, loquens ſub anno 919.) *ex Ethelredo ſub regulo ſuſceptam* *de geſt. Reg. l. 2. cap. 4. & 5.* *Ms. 896.*

hæredem regni (sic Comitatum appellat, quoniam fuit regnum) *reliquit*: Et *exhæredavit Rex Edwardus, ex Dominio Merciæ totius Alfw*[illegible], addit *Huntindonus*, cujus alias de hac fœmina historia magnis scatet erroribus. De hæreditaria etiam in Comitatus successione vide quod alii habent de Comitibus *Leicestriæ*. Verum videtur etiam, quod dignitas isthæc in nonnullis Angliæ locis fuerit feudalis & hæreditaria vel ab ipso Saxonum in Angliam ingressu, quem vulgo collocant in an. CCCC XLVIII. Christi utut exactior calculus faciat XX. annis citiorem. Nam ab illis circiter temporibus, usque ad ann. DLXVII. *Northumbria* (i.e. omnis trans *Humbriam* tractus, nec solum quam nunc vocamus *Northumbriam* provincia) duos fecit Comitatus, quos Reges *Cantii* tenuerunt. Unus ab *Humbria* ad *Tynam* usque vocatus *Deireland* vel *Deira*: alter inde versus septentrionem vocatus *Bernicia*. Hi Comitatus cœperunt in *Ottone* fratre *Hengisti* Regis *Cantii* & *Ebusa* ejus filio, qui *Hengisti* mandato bello subjugarunt septentrionales istas regiones tenueruntque easdem tanquam Comitatus a Regibus *Cantii*, & ad hæredes suos demiserunt, qui non alio claruerunt titulo quam *Aldermanni, Ducis* vel *Comitis*, vel simili indifferente vocabulo, supra ostenso, usque ad *Illam* an. DLXVII. Regis in *Northumbria* nomen assumentem. *Illi imperatis insistentes* (inquit *Malmesburiensis l. 1. de gest. reg. cap. 3*) loquens de *Othone* & *Ebusa* missis illuc *Hengisti* Mandato) *convenientem studiis suis exitum habuerunt. Namque sæpenumero cum provincialibus congressi, profligatisque qui resistendum putaverant, reliquos in fidem acceptos placida quietis gratia mulcebant. Ita cum & suis artibus & subjectorum favore nonnihil potestatis cormfissent nunquam tam regium nomen temerare meditati, ejusdem mediocritatis formam in proximos posteros declinaverunt Annis uno minus centum Northumbriæ* Duces *communi habitu contenti, sub imperio* Cantuaritarum *privati agebant. Sed non postea steterit hæc ambitionis continentia, seu quia semper in deterium declivus est humanus animus, seu quod gens illa naturaliter inflatiores anhelat spiritus. Anno itaque Dominicæ Incarnationis* DLXVII. *post mortem* Hengisti LX. Ducatus *in regnum est mutatus regnavitque ibi primus*: Ina; Regnum hoc ibi perseveravit usque ad *Ericum* cum quo sub Rege *Eldredo* desiit, atque in Comitatum ab isto immutatum est. Is dedit eum primo *Osulfo* & deinde *Osaco*, inter utrumque dividens, ac ipsis mortuis *Wal-*

Tho. Talbot. ap. Camd. Brit. pag. 93.

Vid. Camden. Brit. pag. 95.

Nota: *An huc allusit?* qui pueris niveo candore Romæ visis audiens, Anglos vocari, & Provinciales Deiros ac Regem terræ Alle nuncupari, dixit: Anglos Angelis sociari, & Deiros de ira Dei liberari, ac Dei laudem in terra Alleluja oportet decantari. *cap. 1 in Vita Augustini Anglorum Apostoli a Goscelino scripta apud Wartonum, Angliæ sacra tomo 2.*

Walteofo fuit Comes ejus, a quo devenit ad ipsius filios *Uchtredum, Edaulfum, & Cospatricum*: Primo horum successit secundus (postquam *Eadulf Cudel* eorum avunculus ex favore Regis *Canuti* aliquandiu usurpaverat Comitatum) atque *Eadulfo* juniore occiso, Rex *Hardecnutus* occupavit eundem ac *Siwardo* tradidit, qui jure in illum gavisus est ratione uxoris suæ *Elfleda* Comitis *Aldredi* filiæ. Post hujus mortem, ad Regis rediit manus dantis illum aliquando ex parte, aliquando integrum *Tostio*, deinde *Morcaro*, post *Coxio* vel *Goxo*, sed ut videtur pro arbitrio; Et Successive isti tenuerunt eum. Post mortem *Coxii* (tantum tenentis, quanta nunc est *Northumbria*) *Wilhelmus I.* (in cujus manu & reliqua fuerunt) integrum honorem & territorium contulit *Cospatrico*. Rationem ejus reddit *Hovedenus*; *Nam ex materno sangvine* (præter hanc autem consangvinitatem ingentem quoque pecuniæ summam Regi solvit) *attinebat ad eam Honor illius Comitatus. Erat enim ex Matre* Algitha, *filia Utbredi Comitis, quam habuit ex Elgiva filia Ethelredi Regis. Hanc Algitham pater dedit in Conjugem Maldredo filio Crinani.* Hæc ratio nullius fuisset momenti nisi *Utbredus* extitisset *Comes Northumbriæ*, quoad Personam suam & hæredes suos. Si enim minus quomodo hic *Cospatricus* filius *Algithæ* filiæ *Uchtredi* jus obtinere potuit in illam. Hic tamen *Wilhelmus* Rex recepit eam denuo, quoniam *Cospatricus* reum se fecerat Criminis læsæ Majestatis jungens se rebellibus *Eboracensibus*. Creavit igitur deinde Comitem ejus *Waltheofum* filium *Siwardi* Comitis, qui & sangvinis jure propinquior fuit, quam *Cospatricus*, & ex utroque parente jus illud vindicare potuit, ideoque præjudicare ipsi nequivit *Cospatrici* crimen. *Post Cospatricum datus est Comitatus* (ait *Hovedenus*) *Walthevo Siward Comitis filio qui ei tam ex patris quam ex matris prosapia debebatur.* Unde videtur quod *Siwardus* hæres ejus factus fuerit jure uxoris suæ *Elfledæ*: *Fuerat enim waldeofus* (inquit *Hoveden*) *Siwardi Comitis filius ex filia Aldredi quondam Comitis Elfleda.* Et prætextus quare non diutius eum Comitatum concesserunt *Waltheofo* filio *Siwardi* fuit (juxta varios illorum temporum casus) quoniam minorennis extitit. Ideoque *Tosti* filius *Godwini* Comitis eundem sibi acquisivit; ut & alii post ipsum. Verum antiquo hæreditatis jure, ad consangvineos iterum rediit, & hæredem proximum illius, qui primo accepit illum pro se & hæredibus suis. Similia accide-

V. Roger. de Hoved. annal. part. 1 pag. 424. & 454.

Videsis Henr. Hunt. lib. 6 in Edwardi Confessor. ann. 12.

runt in Comitatibus illorum temporum aliis: ſufficiant autem exempla iſthæc: & videtur quod Territoria *Northumbriæ* poſſederint Comites illi, quomodo Rex tenuit ea Creationis tempore.

Alii autem non poſſederunt Territoria, a quibus nomen ſortiti ſunt, neque eorundem proventus, ſed tantum ejusmodi particularia bona, quæ vel nominatim ipſis aſſignata, vel alia quadam ratione eorundem dignitati annexa fuerunt. *Godwinus* fuit Comes totius *Weſt Saxoniæ.* Poſt mortem vero *Canuti* fratris uterini Regis *Haroldi I. Conſilium inierunt* (ſcribit *Henric. Huntingdonenſis*) *quod Emma Reginam cum Regis defuncti familia conſervaret Weſt Sex apud Winceſtre in opus filii ſui* (intelligit *Hardicnutum*) *Godwinus vero Conſul Dux eis eſſet in re militari.* Hic ſi *Godwinus* omnia poſsedit in *Weſt Saxoniam* ſicuti *Ethelredus* in *Mercia* certe *Hardicnutus* in nullam rem Rex eſſe potuit apud *Weſt Saxones.* Ideoque ſtatuendum quod tantum ſpecialia quædam bona ibidem poſſederit. Similia dici queunt de aliis nonnullis, quorum in hiſtoria illorum temporum ſit mentio.

De *tertia proventuum parte* & ſimilibus, T.R.E. (id eſt Tempore Regis Edvardi ſcilicet *Confeſſoris*) *reddebat Oxenford* (verba ſunt libri *Domesday*) *pro theoloneo & gablo & omnibus aliis conſuetudinibus per annum, Regi quidem XX. libras & VI. ſextarios mellis, Comiti vero Algaro X. libras adjuncto molino quem infra civitatem habebat.* Fuit iſte *Algarus* ſub Confeſſore *Edvardo* Comes *Merciæ*, cujus pars erat *Oxonienſis* Shira. *Staffordia* Shira in eodem fuit Comitatu & reddebat (habet idem liber) *Burgum de Stafford de omnibus conſuetudinibus IX. libras denariorum. Duæ partes erant Regis, tertia Comitis.* Et in Shira *Nottinghamenſi* ibidem ſub hoc titulo: *Hic notantur qui habuerunt Socam, & Sacam & Thol, & Thaim, & conſuetudinem Regis II. denariorum* varia ſequuntur inde nomina magnorum virorum, ac poſt illa: *horum omnium nemo habere potuit tertium denarium Comitis niſi ejus conceſſu & hoc quamdiu viveret præter Archiepiſcopum & Ulfeniſc & Godeve Comitiſſam.* Iſta *Godeve* fuit Mater *Algari* & Comitiſſa *Merciæ.* Sic & in Comitatibus aliis. In *Ipswich*, quæ fuit pars Angliæ orientalis, *Regina Edeva duas partes habuit,* (ſic legimus in libro *Domesday*) *& Comes Gvert tertiam. Nordowicum* in eodem Comitatu *reddebat XX libras* Regi, *& Comiti X. libras.* Ille *Gvert* fuit ſextus filius *Godvini*

Comitis occisusque cum Rege *Haroldo* in prælio *Hastingensi*. Monachi appellant eum *Girthe, Girtha & Gyorthe*. Ex *Lewes* in *Suffexia erant duæ partes* (ait *Domesday*) *Regis, tertia Comitis. Cicestria reddebat XV. libras. Regi X. libras, Comiti C. solidos. Godwinus* ejusque filius *Harold* fuerunt *Suffexiæ* Comites illo tempore de quo liber loquitur, ut etiam *Cantii* & *West Saxoniæ*. Et *Pax manu Regis vel sigillo ejus data* (sic narrant antiquam consuetudinem *Lincolniensium*, ut in eodem legimus libro) *si fuerit infracta, emendetur per XVIII.* Hundreȝ. *Unumquodque* Hundred *solvit VIII. libras XII.* Hundreȝ *emendant Regi & VI. Comiti*. Idem fere tradunt *Confessoris* leges. Pax Regis infracta certis temporibus (ut intra VIII. Coronationis dies, & in festis maxime solennibus, vel adversus personas & loca, quæ sub speciali ejus fuerunt protectione) mulctabatur *in Danelega per XVIII. Hundreda, qui numerus complet CXLIV. libras, quoniam foris facturam Hundredi, Dani, Norwegienses VIII. libris habebant. Multiplicatis igitur VIII. per XVIII fiūt CXLIV. Et hoc non sine causa. De istis enim octo libris Rex habebat centum solidos & Consul Comitatus L. qui tertiam habebat denarium de foris facturis* Residuos decem solidos accepit Decanus, in cujus Decanatu pax rupta fuerat, excepto si fuisset rupta in locis sub speciali ejus protectione, significata speciali ejus mandato (nam sic intelligo verba illa *Pax data manu Regis*) vel tempore coronationis, Festo Nativitatis, Paschatis vel Pentecostes. *Edwinus* filius *Algari Merciæ* Comitis, ac hæres ejus in *Cestria* ad minimum, & quorundam aliorum territoriorum, quæ fuerunt pars antiqui Comitatus *Merciæ* sub *Edvardo* Confessore, sic divisit proventus VIII. Salinarum in *Warmunstow, ita quod de omnibus exitibus & redditibus salinarum habebat Rex II. partes & Comes tertiam, ut* verba sunt in *Domesday*. Ubi similiter sub titulo *Cestriensis* Shiræ legimus de Civitate *Cestriensi*, quod ætate Confessoris, *reddebat hæc civitas X. Marcas argenti, & dimidiam. Duæ partes erant Regis & tertia Comitis, & hæ leges erant ibi.*

Cap. 31. apud Lambard. sed depravate (ut id genus alia) habentur hæc ap. Rog. de Hoved. part. 2. pag. 606. ed. Fr

Pax data manu Regis vel suo brevi, vel per suum legatum, si ab aliquo fuisset infracta, inde Rex C. solidos habebat. Quod si ipsa pax Regis jussu ei a Comite data fuisset infracta, de C. solidis, qui pro hoc dabantur, tertium denarium Comes *habebat. Si verò à* Præposito *Regis aut* Ministro Comitis *eadem pax data infringeretur, per decem libras emendebatur &* Comitis

tis *erat tertius denarius. Si quis liber homo Regis pacem datam infringens in domo hominem occidisset terra ejus & pecunia tota Regis erat &* Utlagh *fiebat. Hoc idem habebat* Comes *de suo tantum homine hanc foris facturam faciente. Cuilibet autem* Utlagh *nullus poterat reddere pacem nisi per Regem.*

Qui sangvinem faciebat à mane secundæ feriæ usque ad nonam Sabbati, X. *solidis emendabat; à nona verò Sabbati usque ad mane secundæ feriæ sangvis effusus XX solidis emendabatur: Similiter XX solidos solvebat, qui hoc faciebat in XII. diebus Nativitatis & in die purificationis S. Mariæ & primo die Paschæ, & primo die Pentecostes, & die Ascensionis, & in Assumptione, vel Nativitate S. Mariæ & in die festo omnium Sanctorum.*

Qui in istis Sacris diebus hominem interficiebat IV. libris emendabat. In aliis autem diebus XL. solidis. Similiter Heinfaram vel foresteel *in his festis diebus, vel die Dominico qui faciebat, IV. libris emendabat. In aliis diebus* XL. *solidis.* Hagenuitham *faciens in Civitate X.* Solidos *dabat: Prepositus autem Regis vel* Comitis *hanc forisfacturam faciens XX. solidis emendabat.*

Qui Revelach *faciebant vel latrocinium vel violentiam fœmina in domo inferebat, unumquodque horum* XL. *Solidis emendabatur.*

Vidua si alicui se non legitime commiscebat, XX. solidis emendabat, puella verò X. solidis pro simili causa.

Qui in Civitate terram alterius Saisibat, & non poterat diratiocinare suam esse XL. solidis emendabat. Similiter & ille qui clamorem inde faciebat, si suam esse debere non posset diratiocinare.

Qui terram suam vel propinqui sui relevare volebat X. Solidos dabat. Quod si non poterat vel nolebat, terram ejus in manum Regis Prepositus accipiebat.

Qui ad terminum quod debebat gablum non reddebat decem Solidis emendabat.

Si quis civitatem comburebat de cujus domo exibat emendabat per tres oras denariorum, & suo propinquiori vicino dabat duos solidos. Omnium harum forisfacturarum duæ partes erant Regis & tertia Comitis.

Si sine licentia Regis ad portum civitatis naves venirent, vel a portu recederent, de unoquoque homine qui in navibus esset XL. solidos habebant Rex & Comes.

Si

Si extra pacem Regis *& super ejus prohibitionem navis adveniret tam ipsam quam homines,cum omnibus quæ ibi erant, habebat Rex &* Comes.
Si verò cum pace & licentia Regis venisset, qui in ea erant quiete vendebant quæ habebant. Sed cum discederent IV. denarios de unoquoque Lesth *habebant Rex & Comes. Si habentibus matrinas pelles juberet Præpositus* Regis *ut nullibi venderent donec sibi prius ostensas compararet,qui hoc non observabant XL.solidis emandabant.*
Vir sive mulier falsam mensuram in civitate faciens, deprehensus, IV.solidis emendabat. Similiter malam cervisiam faciens aut in Cathedra ponebatur stercoris, aut quatuor solidos dabat Propositis.
Hanc forisfacturam accipiebant ministri Regis & Comitis in Civitate in cujuscunque terra fuisset, sive Episcopi,sive alterius hominis. Similiter & theloneum si quis illud detinebat ultra tres noctes XL. solidis emendabat.
a *T.R.E. Erant in Civitate hac Septem Monetarii, qui dabant Septem libras Regi &* Comiti *extra firmam, quando moneta vertebatur. Tunc erant XII. Judices civitatis & hi erant de hominibus Regis & Episcopi & Comitis. Horum si quis de* Hundret *remanebat die quo sedebat sine excusatione manifesta, X solidis emendabat inter Regem &* Comitem. *a Tempore Regis Edwardi.*
Ad murum civitatis & pontem readificandum de unaquaque hida comitatus unum hominem venire præpositus edicebat. Cujus homo non veniebat. Domus ejus XL.solidis emendabat Regi & Comiti. Hæc forisfactura extra firmam erat.
Hæc Civitas tunc reddebat de firma XLV. libras & tres timbres *pellium martrinarum. Tertia pars erat* Comitis *& duæ Regis.*
Quando Hugo Comes *recepit non valebat nisi XXX. libras; valdè enim erat vastata. Ducentæ & V.domus minus ibi erant quam T.R.E fuerant.*
Hanc civitatem Mundret *tenuit de comite pro LXX. libris & una marka auri.*
Ipse habuit ad firmam, pro L.libris & una marka auri omnia placita Comitis *in Comitatu & Hundredis præter* Inglesfeld.
Terra in qua est templum S. Petri, quam Robertus de Rodelend clamabat ad Teinland, *sic dimetiocinavit* Comitatus. *Nunquam pertinuit ad Manerium extra Civitatem,sed ad Burgum pertinet & semper fuit in Consuetudine Regis & Comitis sicut aliorum Burgensium.* *ap.Lambard.*
In legibus Confessoris Cap.12. invenimus etiam; Manbote *Anglorum lege, Regi & Archiepiscopo tres marcas de hominibus eorum propriis.* *Sed Edefis Hoveden pag. 603 ed.Fr.*

prius. Sed Episcopo ejusdem Comitatus & Consuli & Dapifero Regis XX. solidos. In Shira *Lincolnienſi* habemus *conſuetudines Regis & Comitis* enarratas in libro *Domesday*, quæ, ut videtur, neceſſario referendæ ad *Saxonum* tempora. Cœptus enim & finitus eſt hic liber intra XIV. & XX. annum *Wilhelmi I.* complectiturque inter alia antiquas illas conſvetudines, quæ æque recentes ac *Normannorum* adventus minime eſſe queunt. Addatur iſtis, quæ ibidem habentur de *Nottinghamenſi* Shira. *Si Tainus habens ſocam & ſacam foris fecerit terram ſuam, inter Regem & Comitem, habent medietatem terræ ejus atque pecuniæ, & legalis uxor cum legitimis hæredibus ſi fuerint, habent aliam medietatem.*

Verum concludimus hic tractationem de poſſeſſionibus ad dignitatem Comitum pertinentibus illo *Saxonum* tempore, redemtione Regi debita cum moreretur quispiam hæresque ſuccederet, quam Heregeate tum temporis appellarunt. Eorles Heregeate (Lex *Canuti* eſt) ſwa ðær to gebyriȝe ſinton, eahta hors, feower geſadolode and feower ungeſadolode and feower helmas and IV byrnan and ehta ſpera and ealſwa fela ſcylda and feower ſwurd and twa hund mancus goldes. i.e. *Comitis Relevium ſunt octo equi, quatuor ſtrati & quatuor non Strati quatuor galeæ, quatuor loricæ, quatuor haſtæ, totidem ſcuta, quatuor gladii & CC. Marcæ auri.*

IV. *Bona a Thanes vel Tainis poſſeſſa* quæ nominant *Tainlands* & a Rege conceſſa ſub conditione ſervitii, in perſona præſentis, erant ad minimum quinque *Hidæ*, ſi fidem præbemus illi Saxonicæ relationi de dignitatibus illorum temporum: Gif Ceorle (verba ſunt geþeah þæt he hæfde fullice fif hida agenes lande Cyrican and Cycenan Belhus and Burhgeatſetl and Sunderſnote on Cynges healle þonne wæs he þononforð ðe Degen rihtes weorðe. id eſt uti habet antiqua verſio latina, *Si Villanus excrevisſet ut haberet plenarie V. Hidas terræ ſuæ propriæ Eccleſiam & Coquinam, Timpanarium, & januam & ſedem & Sunderno tam in aula Regis, deinceps erat Tiani lege Dignus.* Non poſſum intelligere quid velint *V. hidæ*, niſi de agris totidem quos tenuerunt a Rege ſub conditione ſervitii militaris. Alio enim ſi functus fuiſſet officio, vel miniſterio, atque ſic extitiſſet quoad perſonam ſuam *Thane* vel ſervus,

apud Lambard. in itinerar. Cantii, pag. 500.

Leges Athelſtani in Codice Ms. quo uſi ſumus in bibliotheca regia ad D. Jacobi p. 143.

vus, minime fuit feudatarius vel honorarius *Thane*, qui solummodo hujus loci subjectum est. Et in eodem Codice, ubi eadem Latina versio verborum Saxonicorum nunc allegatorum habetur, legitur etiam inter *Athelstani* Leges *Si* Ceorlman *provehatur, ut habeat quinque sudas terræ adlliwaram Regis* (id est quas tenet a Rege cum servitio Equitis) *& occidatur, reddentur II. millia Thrymsa*: acsi diceret ejusdem fuisse dignitatis cum *Thane* seu *Tiano*, nam Weregildum *Thiani* erat *M.M. Thrymsa*, uti superius vidimus ex Legibus *Athelstani* impressis. Hinc etiam *V. Hida* eo melius intelligentur, ut & ex altera descriptione *Tiani* in iisdem Legibus pag. 163. *Taini Lex est, ut sit dignus rectitudine testamenti sui & ut tria faciat pro terra sua expeditionem, Burhbotam & Burgbotam*: hæc duo posteriora sæpe occurrunt in Saxonum reservationibus, vacanturque *Arcis Pontisque constructio vel extructio*, & conjunctim dicuntur quantum memini in quibusdam diplomatibus Ecclesiæ *Cantuariensis*: *Trinoda necessitas.*

NOTA.

Hidam, & *Hydam*, Scotis etiam *Hildam* dicit Spelmannus in glossario esse, unius aratri pensum annuale; & continere non solum ipsam domum, quam ab *hide* tegere tectum nominare solent sed etiam agros eidem adscriptos. Hinc etiam vertitur *mansio*, *mansum*, & *familias*, quas Beda nominat, autores alii nec non interpres Saxoniqus vocant *Hidelandes*: non multum abit vox Germanorum Hüben/ vel Hüfen/ ut plurimum *hyda* respondens, unde Hübener vel Hüsener/ qui colit agrum istum.

Jam *Hida* fuit ordinarie & est (me judice) ager quem unum potest subigere aratrum una cum pascuis, pratis & lignis eodem pertinentibus ad alendum aratorem servosque familiæ. Nonnulli veterum dicunt continere C. jugera: alii aliter. Sed revera incerta fuit ejus dimensio; & recte ab eruditis dicitur ager aratro sulcandus, vel tantum terræ, quantum ad agriculturam pertinet, unde necessario varia est juxta pingvedinem soli & morem agriculturæ in unaquaq; regione. Hinc in libro *Domesday*, locus aliquis *geldabat pro X, XII, XX, &c. Hidis*, id est, solverunt juxta multitudinem *Hidarum* (nam juxta *Hidas* olim subsidia & aliæ pecuniæ exigebantur, & quæ terra semper libera erat vocabatur sæpe *Terra non Hidata*, uti alia

Vide Coke Relat. part. 9. fol. 124. Math. Paris. pag. 14. edit. Lond.

Videsis Codic. Domesday MS. in Hantescyre.

 Hidam)

Hidata) quæ tamen certa *bida* dimensio fuerit, universo apta regno, minime manifestum. In antiquo libro Regali *Manscoru* in *Cranfield*, qui fuit Abbatiæ *Ramsejensis* (*Temp. Henric. 3. MS.* in *biblioth. Cotton. & penes Rememorator. Regis in Scaccario*) *homagium* (in judicio quodam lustrationis seu descriptionis) *dicunt quod nesciunt, quot acra faciunt virgatam quia aliquando XLVIII. acra faciunt Virgatam , & aliquando pauciores. Quatuor virgata faciunt Hidam. Dominica* non est Hidata. *Persona tenet terram sed nescitur quantam. Nihil inde facit Domino Abbati, quia est Eleemosyna,* non est Hidata. Ubi videmus quod æque *virgata* ac *Hida* fuerit incerta: & nihilominus in ista incertitudine universa civitas dicitur fuisse XII. *bidarum* , at tamen *quantum ad Regem computabatur pro decem Hidis*, ut habet liber, & quoniam *Quatuor Virgata faciunt Hidam*, ac *XLVIII. acra faciunt virgatam*, sequitur quod CXCII acræ vel jugera hoc in loco fecerint *Hidam*. Et juxta hanc incertitudinem agrorum virgatorum incerta quoque sunt *Oxgang, Selion, Acre, Hide* (nam omnia juxta uniuscujusque provinciæ morem computanda:) quem in finem & multa alia produci possent testimonia. Reliqua verba Saxonica describentia quomodo Agricola fiat *Tainus*, meo judicio, exhibent statum seu conditionem eminentis illa ætate Domini, qui haberet Ecclesiam pro familia sua & inquilinis aulam instrueret (quod innuere videntur verba Buꞃhȝaꞇe, ꞅeꞇl, id est *oppidi porta cum sede*) & in ea sibi ministrantes pro dignitate sua aleret, quod volunt verba Cycenan & Belhuꞅ, id est, Culina & Domus Campanarum. Domus enim Campanarum potest indicare Triclinium, seu locum ordinarium ubi Domini prandere solent. Certe æque iste locus hic intelligi potest, si Saxones eadem usi sunt ratione, & Dominorum Triclinia isto appellarunt nomine, qua, ut dicunt quidam, *Itali,*
13. Rich. 2. c. 3. *Hispani & Galli* eadem nominantes *Tinello, Tinelo & Tinel*; quæ vox etiam in nostris retinetur legibus, *Tinel le Roy* pro *Regis aula*. Dicunt autem rationem nominis esse, quoniam per sonum campanæ cum tempus prandendi esset, & cœnandi, convocarentur. Sic diserte *Cola de Benevento* in tractatu *del governo della corte d' un signore, Roma* multis abhinc annis excuso, ubi cap. 19. ista habet. *Il Tinello non men Corrotto a tempi nostri ne fatti che nel nome, fui cosi da maggior nostri chiamato per diminutione (come jo mi stimo) da tinno voce latina*

(in-

(innuit, exiſtimo, verbum *tinnio*) *quaſi* Tinnello, *cio e picciol ſuono che coſi ſi dice in quella lingua il ſuono de metalli per cioche al ſono d' una piciola campana* (*come ognium ſia*) *ſi corre a Tinello, il quale e un luogo* (*perche non lo ſapeſſe*) *dove in commune ſi va a mangiare da Cortigiani come al refettorio da frati. Et era all' hora di tanto honore il mangiare in Tinello quanto e hoggi riputato coſa vile & dishorrevole.* In legibus vero præcipientibus, quantum *Taini* ſolvere debeant poſt mortem ſuam, diſtinctionem eorundem reperimus in varios ordines, & quidem juxta tenuras ſuas, ut videtur, & poſſeſſiones. Syþþan Cyninȝeſ ðeȝeneſ hereȝeata ða him nihſte ſinðon (verba Legum *Canuti* Regis cap. 69.) IV. horſ tƿa ȝeſaðolođe, anð tƿa unȝeſaðolođe. anð tƿa ſƿarð. & IV. ſpera & ſƿa feala ſcylða & helm & byrnnan & fiftiȝ mancuſ ȝolðeſ. Ænð Meðmera Deȝna horſ & hiſ ȝeteƿan & hiſ pæpen oþþe halſ. Fanȝe on pеſt Seaxan & on Myrcan tƿa punð,[a] & Cyninȝeſ Deȝeneſ hereȝeata mine miððenum ðe hiſ ſocne hæbbe IV. Punðſ anð ȝif he to þa Cyninȝ foꝛðoꝛ cyððe hæbbe tƿa horſ an ȝeſaðolođe & oþeꝛ unȝeſaðolođe anð I. ſƿurð & tƿa ſpera & tƿa ſcylðaſ & fiftiȝ mancoſ ȝolðeſ. anð ſe ðe læſſe hæbbe & læſſe maȝe ſy II. punð. id eſt, Relevium ſeu *Relevatio* (juxta verſionem antiquam.) *Thani a rege proximi ſolvitur IV. equis, duobus ſtratis, duobus non ſtratis, duobus gladiis, IV. haſtis, totidem ſcutis, una galea, una lorica, & quinquaginta Marcis auri.* Meðmera Deȝn (ſeu ut vocat [b] verſio latina antiqua, *Mediocris homo, quam Angli dicunt* Leſſeþeȝn, quod corrupte profertur *Leſpegend.* In Conſtitutionibus Foreſtarum *Canuti* editis §. 1. & 2. nec non in verſionibus Hiſtoriæ *Brumtoni* vocatur *Mediocris Thaynus*) *Relevatio eſt equus ejus & apparatus, arma, vel juxta morem Weſt Saxonum* Halſange *ſuum & in Mercia dua libra, & in Anglia orientali dua libra. Regis Tainus ſuo gaudens ſoco ex Danorum lege ſolvit IV. libras. Si vero Regi propior ſit, duos equos, ſtratum unum & alterum non ſtratum, gladium, duas haſtas, duo ſcuta, ac quinquaginta Marcas auri: atque ſi minus habeat, minuſque dives ſit, duas libras.* Sic videmus Relevationem *Thainorum* varie redimendam juxta leges *Weſt Saxonum, Anglorum orientalium, Merciæ & Danorum.* Fuerunt præterea & diviſiones aliæ teſte libro *Domesday* in conſtitutionibus *Bercheria, & Nottinghamia & Eborci* quæ utut ad Ærarium redie-

[a] and on East Engla tvva pund.

[b] *Huntingdon l. 6 MS. quem olim vidi penes Guil. Crashaw.*

a *Videsis præfat. ad Edmerū pag. 4. & 5.*

redierint, circa vigesimum post conquestum annum (quo a *Domesday* finitus est) attamen opinor, tam antiquas fuisse consuetudines istas, ut fuerint instar legum provincialium in Regionibus illis *Saxonum* ævo; De *Tainis Berceriæ* sic liber dictus *Domesday*: *Tainus vel miles Regis Dominicus moriens pro relevamento dimittebat Regi omnia arma sua & equum unicum cum sella & alium sine sella. Quod si essent ei canes vel accipitres, præsentabantur Regi, ut, si vellet, acciperet.* Et in Nottinghamia: *Tainus habens plusquam quatuor Maneria non dat terræ relevationem nisi Regi tantum VIII. libras, si habet sex tantum vel minus vicecomiti dat relevationem trium marcarum argenti ubicunque manet in Burgo vel extra.* In *Eborancensi* b *Relevationem terrarum dant solummodo Regi illi Taini qui plusquam Sexta maneria habuerint. Relevatio est VIII. Libræ. Si vero sex tantum maneria vel minus habuerit, Vice* Comiti *pro Relevatione dat tres marcas argenti. Burgenses autem Eboraca civitatis non dant Relevationem.*

b *districtu*

Verum isti tantum *Thaini* qui feuda tenuerunt, & vocati sunt Cyninᵹeſ Deᵹenſ, id est, Regis Thaini, seu ab ipso proximi, & ab ipso tenuerunt in capite sub conditione Servitii Equestris feuda sua, fuerunt *Thaini* honorarii, & iidem cum illis, quos post *Normannorum* adventum appellarunt honorarios seu Parlamentarios Barones; eorumque territoria (*Thainlandia*) fuerunt solummodo honoraria Tenementa, seu Parlamentariæ Baroniæ postmodum dictæ. Quomodo in locum Regii *Thaini* seu ab ipso proximi, *Baro* successerit, docebimus §.16. ubi de Baronibus post Normannorum tempora. Jam proximus feudalis titulus post Regium *Thainum* in illa Lege *Saxonica* Relevamenti (Heŋeᵹeaτeſ) est Meδmeŋa Deᵹen, id est, *Mediocris Thainus*; ut vocarunt illum qui post Normannorum tempora dictus est *Vavasor*; nomine nunquam hic honorario, sed feudali tantum. Et si *Mediocris Thaini* titulus non fuit honorarius, multo minus credendum alios sub ipso fuisse. Et sicuti Baronis vox (prout est honoraria) post *Normannos* explicat naturam Thaini Regis primarii *Saxonum* ætate celebrati, ita illa *Vavasoris* appellatio *Mediocrem Thainum* explicat. Hunc in finem primo observamus congruentiam nominis, & deinde usum ac indolem tituli *Vavasor.* Nam de Etymologia vocis plura non libet addere, quam quæ in Imperii dignitatibus dicta sunt. Congruentia vero no-

nominum *Mediocris Thaini & Vavasoris* apparet ex Gallicis legibus *Wilhelmi I*, ubi ſicuti *Earl*, *Regius Thainus & Mediocris Thainus* ordine ſequuntur ſuo, in legibus *Saxonicis*, ita *Comes*, *Baro & Vavaſor* apud interpretes leguntur. Et poſt relevamentum Comitis, Baroniſque vel Regii *Thaini*, relevamentum *Vavaſoris* ſic conſtituitur. *De Relefe a Vavaſar a ſon lige Seignur*; *dedit eſtre quite par le chivalſon piere* (ſic ego lego) *tel qu' il aveit a jour de ſa mort, e per ſon halbert, & per ſon baume e per ſon eſcud e per ſa launce, e per S^r eſpee. Sil fuſt deſapeile qu' il ne out ne chival ne les armes, per C. ſolz.* Quantum ergo attinet titulum *Vavaſoris* apud nos, obſervo hic primum ſpecialia quædam teſtimonia de uſu & continuatione ejus, deinde addo conjecturam meam de eorundem natura, ita ut *Mediocre Thaino* e Saxonum ætate jamdum cognito, eo felicius concludere queamus, utrum aliquis Tainus fuerit honorarius vel non, præter illum qui in ſpecie vocatur Regis Thainus in illa *Saxonica Relevamenti* lege. *Leg. Will. 1. c. 24. in Not. ad Edmer. pag. 180.*

Uſus & continuatio *Vavaſoris* fuit inde a *Normannis* usque ad *Henricum IV.* ſed feudalis tantum minime autem honoraria fuit appellatio. In libro *Domesday* occurrit aliquando cum ſynonymo iſto, *liberi homines Regis* vid. §. 74 *Ms. Suffolk.* Et in legibus attributis *Henrico I*, quæ adhuc ſervantur in *rubro libro Scaccarii Mss. ex parte Rem. Regis*, perſonæ habentes locum in aula Comitum, ſunt *Epiſcopi Comites, Vicedomini, Vicarii, Centenarii, Aldermanni, Præfecti, Prepoſiti, Barones, Valvaſores, Tungravii & cæteri terrarum Domini diligenter intendentes, ne malorum impunitas aut Gravionum pravitas, vel Judicum ſubverſio ſolita miſeros lamentatione conficiant.* Et ſub titulo *de libertate Valvaſorum*; *Habeant Vavaſores qui liberè tenent placita* Vitam *vel Veram pertinentia ſuper ſuos homines & in ſuo & ſuper alios homines ſi in forisfaciendo retenti vel gravati fuerint.* Leges aliæ ejuſdem Regis habent iſta [a] *Si modo exurgat (lis) de diviſione terrarum, ſi intereſt Barones meos Dominicos, tractetur placitum in curia mea. Et ſi eſt inter Vavaſores duorum Dominorum tractetur in Comitatu, & hoc Duello fiat, niſi in iis remanſerit.* In inſtrumento tranſactionis [b] inter *Johannem Moretonii* Comitem & *Wilhelmum* Epiſcopum *Elienſem* Cancellariumque *Richardi I*; *Conceſſum eſt quod Epiſcopi & Abbates, Comites, & Barones,* Vavaſores, *& libere tenentes non ad voluntatem Juſtitiarum vel miniſtrorum Domini Regis de terris & catallis ſuis diſſaiſientz, ſed judicio curiæ Domini*

[a] Cod. Ms. Serv. Legum.

[b] Roger. de Hoved. pag. 700. edit. Fr.

mini Regis secundum legitimas consuetudines & assisas Regni tractabuntur vel per mandatum Domini Regis. Sub *Henrico* e quoque III. reperitur epistola ad Bailivium *Wiltoniæ* narrans mortem *Andreæ Gifford*, qui tradiderat possessionem Baroniæ *Funtel* tempore *Johannis* Regis *Roberto* de *Mandevil*, *Roberto Maudit*, *Wilbelmo Cumin*, necnon *Wilbelmo de Fontibus, tanquam rectis hæredibus ipsius Baronis, retentis in manu sua* Vavasariis *spectantibus ad ipsam Baroniam quæ* Vavasariæ *sunt de feodo Comitis de Clare*, & quod Sheriffus reduxerat Vavasarias in Regis manus, ideoque præcipiebatur ipsi restitutio earundem in manus hæredum istorum. *Bractonus* meminit etiam *Vavasorum* eadem ratione qua Leges *Wilbelmi I.* Loquens enim primo de Comitibus, dein Baronibus, addit tandem, *sunt & alii qui dicuntur Vavasores, viri magnæ dignitatis*, ac postmodum ludens in verbo; *Vavasor* enim *nihil melius dici poterit quam vas fortitum ad valetudinem.* Ac Autor *Fletæ* Ms. lib. I. cap 5. *sub Regibus sunt Comites & Barones, Duces, Milites, Magnates*, Vavasores *& alii subditi ut liberi ut servi, qui omnes ætatem XII. annorum ad minus habentes ferre tenentur Regi fidelitatis sacramentum. Alioquin non habebant warrantum in terra ejus remanere.* Territoria *Vavasoris* dicebantur *Vavasaria. Quod dicitur* (inquit *Bracton*) *de Baronia non est observandum in* Vavasoria *vel aliis minoribus feodis quam Baronia, quia caput non habent sicut* Baronia. Et quod earum usus duraverit usque ad *Henrici IV.* ætatem apparet ex instrumento tractante dissolutionem vinculi obedientiæ erga *Richardum* Regem: nam illud apud *Thomam Walsinghamensem* inscriptum *omnibus & singulis Dominis, Archiepiscopis, Episcopis, & Prælatis, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, Baronibus, Militibus, Vassallibus quibuscunque ac cæteris hominibus*; in Rotula Parlamentaria habet eadem verba usque ad *Militibus*, indeque sequitur, *Vasallis & Valvasoribus ac cæteris hominibus.* Utitur quoque verbo isto *Chaucer* tanquam usitatissimo ætate sua loquens de suo *Frankelino*.

e Claus. 4. Henr. III. part. I. membr. 2.

lib. I. de rer. divis. cap. 8. §. 4.

libr. 2. de acq. rer. dom. cap. 39.

Rot. Part. I. Henr. 4. art. 52.

At Sessions (ait) was he Lord and Sire
Full offtime he was knight of the Shire
An Anlace an a Gipsere all of silk
Hung at his girdle white as morrow milk.
A Sherif had he been and a Coronour
Was no where such a worthii *Vavasour*

Sic

Sic & alia Ms. habent, alia tamen legunt *Countour* pro *Coronour*. Et memini me aliquando ex antiqua Romanensi fabula annotasse vocem *Countour* in rythmo jungi cum *Vavasour*

Sage, e Prince, Duc & Contur,
B*aron, demeine Vavasur.*

Jam de natura *Vavasoris*; quanquam fortassis errare possemus in tradenda definitione ejus exacta, attamen manifestum est, quod semper infra Baronem fuerit. Et videtur, fuisse eum antiquissimis temporibus solummodo Tenutarium sub conditione Equestris servitii, qui tenuit vel a Domino inferiore, non vero immediate a Rege vel ad minimum a Rege honore quoque alio vel Mansione prædito, non vero in capite; quæ ambo excluserunt eum a dignitate Baronis Tenutarii, quales omnes fuerunt usque ad exitum Regis J*ohannis*, ut ostendimus ubi de Baronibus post *Normannorum* tempora. Et ejusdem naturæ existimo fuisse *Mediocres Thainos Saxonum* ævo, non vero honorarios, neque eorundem *Fainlandia* honorarias Baronias. Tantum de diversis possessionibus *Aldermanni* seu *Earl & Thaini Saxonum* ævo.

V. Eorundem jurisdictio, (de qua adhuc dicendum) fuit vel in *territoriis Comitatus sui*, vel in *summo judicio* seu *Consilio* Regni, quod fuit tum temporis *Parlamentum*, & appellarunt ƿitena ȝemote vel Micel Synoð. *Aldermanni* seu *Earls*, ut videtur habebant in territoriis a quibus denominati sunt, vel Comitatibus suis jurisdictionem; ita tamen, ut si integrum Territorium esset Aldermanni proprium. (ut in casu *Ethelredi* Aldermanni in *Mercia* sub *Alfredo* Rege & *Edvardo* Seniore Rege, uti supra ostensum) tum judicia constituta & reditus ex jurisdictione ejus cesserunt usui & commodo. Verum si territorium a quo denominatus est minime possedit, excepta solummodo parte quadam proventuum ad dignitatem suam pertinentium, tum, videtur, jurisdictionem exercuit judiciumque constituit (nisi forte exceptis possessionibus ipsi propriis) in usum commodumque Regis, id est, supplevit vulgo immediatum officium quod *Sheriffi* ordinarie executi sunt in Comitatibus non *Palatinis*. Quando igitur *Ingulphus* narrat, quod *Alfredus* designavit *Iusticiarios & Vice Comites* per Comitatus suos; intelligo ejusmodi

Co-

Comitatus primarios, qui ad Aldermannos tanquam eorum poſſeſſiones propriæ non pertinuerunt. Nam gubernatio aliorum Comitatuum ſufficienter ſtabilita fuit cum ipſis Aldermanni aſſignati ſunt. Et ſcyꞃȝemoꞇ (judicium erat quotannis bis exercitum, quoties Sheriffi hodie circumeunt) ſervavit Epiſcopus illius dioeceſis, ac *Aldermannus* (in Shiris Aldermanno traditis:) Epiſcopus vero & Sheriffus in illis, quæ Sheriffis commiſſæ fuerunt immediate ſub Rege. Atque ſic Eccleſiaſticæ & Civiles leges conjunctim regno ſunt demandatæ. Expreſſe etiam teſtantur Regis *Ethelredi* Leges *cap.6.* (vide & *Ina leges cap.36. leg. Alured. cap.33,34. & præfat. leg. Athelſtani*) quod Aldermannus, *Earl* vel Comes communiter fuerit Temporalis Judex immediatus ſub Rege; quare obſervari meretur illud *Aſſerii Menevenſis* in vita Regis *Aluredi* loquentis de adminiſtratione Juſtitiæ ſub Rege iſto, & nominantis Judices ſub ipſo immediatos *Comites* ac *Præpoſitos*, id eſt, Aldermannos in Aldermanniis ſuis & Sheriffos in hiȝhȝeꞃeaꝼeꞇ id eſt, in Shiris ſeu Comitatibus ſuis: Quanquam & juxta ſpecialem quandam conſvetudinem, conceſſionem vel conſtitutionem Sheriffus vel etiam Præpoſitus aliquando in locis quibusdam ſedit cum Aldermanno; ut docet exemplum mox adſcribendum ex Codice *Ramſejenſi.* De ipſo autem *Alfredo* Rege ſic *Menevenſis*: *Studebat is quoque in Judiciis etiam propter nobilium & ignobilium ſuorum utilitatem, qui ſæpiſſime in concionibus* Comitum & Propoſitorum *pertinaciſſimè inter ſe diſſentiebant (ita ut pene nullus eorum, quicquid a* Comitibus & Præpoſitis *judicatum fuiſſet verum eſſe concederet) qui pertinaci diſſentione obſtinatiſſime compulſi, Regis ſubire judicium ſinguli ſubarrabant.* Et quando lites per appellationem (ſeu ob inſtrumenta erronea) ad ipſum delatas ab Aldermanno ſuo vel Sheriffis, invenit errore vel injuſtitia contaminatas, ipſique excuſarent per ignorantiam propriam, vehementer reprehendit eos. *Aut terrenarum poteſtatum miniſteria quæ habetis illico dimittatis, aut ſapientiæ ſtudiis* (*Aſſerius* de ipſo narrat) *multo devotius de cetero ut ſtudeatis Impero. Quibus auditis verbis, perterriti, veluti pro maxima vindicta correcti,* Comites & Præpoſiti *ad æquitatis diſcendæ ſtudium totis viribus ſe vertere nitebantur, ita ut mirum in modum illiterati ab infantia Comites pene omnes* Præpoſiti *ac miniſtri literatoriæ arti ſtuderent, malentes inſuetam diſciplinam quam labo-*

Videſis leg. Edgar. cap 5. & Not. ad Edmer. p. 166. 167. Hiſtoriam noſtram de Decimis cap. 14. §. & leg. Canut. cap. 17. Lambard.

V. leg. Edward ſenioris, cap. 11. & 12. Henr. 7. fol. 17. b.

laboriose discere quam potestatum ministeria dimittere. Exacta tamen forma seu indoles jurisdictionis istorum *Comitum* seu *Aldermannorum* minime patet: plurima enim *Saxonici* regiminis adeo sunt obscura, ut vix vestigia & exiguas quasdam reliquias deprehendere liceat, nedum satisfieri queat inquirenti. Abstineo igitur hic ab ulteriore generali assertione circa jurisdictionem pertinentem ad dignitatem istorum *Aldermannorum* seu *Dominorum* (*Lords*) atque addo tantum ejusmodi casus, aliaque illorum temporum testimonia, quæ a melioris judicii viris examinata & comparata cum editis legibus *Saxonicis* possunt fortassis suppeditare certiorem notitiam genuinæ jurisdictionis istius, tum voluntariæ tum contentiosæ, quam aliqua conclusio a me ipso formata dare poterit. Quidam *Siferth Dunhamensis* ægrotans *Linduni* in Insula *Eliensi*, sub Rege *Edgaro* accersivit *Brithnothum* Abbatem *Eliensem*, nec non monachos varios: *Aderantque ibi* (inquit liber quidam *Eliensis*) *Aluricus de* Wiccham/ *Æthelstanus & filius suus Wine, Leovricus, Bribtelmus, Afelmus de* Redenwinden/ *& Ædericus unus de proceribus Ajelwini* Alderman/ *& Oswaldus presbyter & Sexferdus cum filio suo. Tum Brithnothus Abbas testamentum hujus Siferthi coram uxore & coram filia sua, coramque omnibus supra memoratis fecit scribi in tribus Cyrographis coramque cunctis fecit recitari, lectumque fecit incidi, unamque partem Cyrographi retinuit Sifertbus, alteram autem dedit* Abbati, *tertiam verò misit statim per prafatum Bribtelmum Ajelwino* Alderman *qui tunc temporis degebat in* Ely (erat *Aldermannus Eastanglia* cujus ista pars erat) *& petiit ab eo, ut suum testamentum ita stare concessisset, quomodo Abbas illud scripserat & ordinaverat apud* Lindune *coram prædictorum testimonio virorum. Cum itaque Ajelwinus* Alderman *hoc audisset & Cyrographum vidisset, remisit illuc ad eum Winothum de* Stowe *cum Bribtelmo sciscitatusque est ab eo, quid aut quomodo vellet de testamento suo, qui mox per eosdem renunciavit ei, sic suum testamentum absque omni contradictione vel mutatione se velle stare sicuti prafatus Abbas illud in Cyrographo posuerat. Quod, ut Ajelwinus* Alderman *audivit totum, concessit, ut staret, sicuti ipse Siverthus testatus erat.* Hic videmus testamentum coram Aldermanno probatum; observa tamen etiam quod iste fuerit *Aldermannus totius Angliæ.* Præterea in eodem libro legitur *Ajelwin* Alderman *venit & tenuit placitum cum toto hundredo* seu *cum III. hundredis* etsimil. In lite etiam ubi sen-

Cod. Eliens. Ms. de operibus B. Adilwoldi Episcop. Winton. ex Saxonico idiomate versus in latinum sub Henr. I.

Vid. supr. §. 2.

ſententia ob debiti officii omiſſionem lata eſt ſub Rege *Edvardo* ſucceſſore *Edgari* circa poſſeſſionem *Stany* & jus piſcationis ibidem inter Abbatem *Elienſem* accuſatorem & aliquem dictum *Begmund de Holand*, aliosque tenutarios, qui Abbatiæ illud negarunt *ſine judicio & ſine lege civium & Hundretanorum*, ſicuti idem loquitur liber, *venit Ajelwinus* Alderman *ad Ely, fueruntque Begmundus & alii pro hac cauſa vocati & ſummoniti ad placitum civium & Hundretanorum ſemel & ſecundò ſed & multociens, nunquam verò venire volebant. Abbas tamen non ideò deſiſtebat, ſed infra urbem & extra ad placita renovabat, & ſæpè reiterabat hanc eandem cauſam, & querimoniam inde populo faciebat. Tandem veniens Ajelwinus* Alderman *ad* Grantbrugge/ *habuit ibi placitum Civium & Hundretanorum coram XXIV. Judicibus* (iſte numerus Judicium & alibi occurrit ſimilibus in cauſis eodem in libro recenſitis) *ſubtus* Thernigfield *propè* Meidenburge. *Narravit igitur Abbas palam omnibus quomodo Begmundus & cognati præfati viduæ* (de hac vidua Aswen *dicta* ejusq; cognatis ſuperius illic ſermo fuit) *injuſtè diripuerant* S. Ætheldrythæ Stancy. *& quod ſæpè fuerant ſummoniti pro illa cauſa ad placitum nec unquam venire voluerant. Tunc Judicantes ſtatuerunt, ut Abbas ſuam terram ſcilicet* Stancy *cum palude & piſcatione habere deberet. Statuerunt etiam, ut Begmundus & cognati præfati viduæ ſuum piſcem de VI. annis* (ſervi Abbatiæ antehac conceſſionem ipſis acquiſiverunt pro arbitrio piſcandi reſervatis ſolummodo in cenſum MM anguillis *Abbati ſolverent & perſolverent, &* Regi *forisfacturam darent. Statuerunt quoque, ut ſi ſponte ſua hoc reddere nollent, captione ſuæ pecuniæ conſtanti juſtificarentur. Præcepit itaque Agelwinus* Alderman, *ut Osketulus & Oswi de* Bere *& Godere de Ely eandem terram circuiſſent, &* Abba*tem ſuper eam duxiſſent, & hoc totum perfeciſſent, qui ſic fecerunt, totumque ſic peractum eſt.* Hic ſententia lata eſt nec non executio facta mandato hujus Aldermanni. Alia his ſimilia in eodem reperiuntur libro, ubi etiam ejusdem Aldermanni curiam alio tempore inſtitutam, & ſic deſcriptam habes *Magna concio erat ſtatuta apud* Witlesford *& convenerunt illic Agelwinus* Alderman/ *& fratres ſui Alfwoldus & Athelſius & Epiſcopus Aſwi* (erat Dioeceſis Epiſcopus) *& Wiſled relicta Wolſtani & omnes meliores concionatores de Comitatu Cantabrigiæ*, ubi dijudicata eſt lis de hæreditate *Swafhami & Berley* intra eundem Comitatum. Et in codice quodam *Ramſejenſe* refertur, quod in curia

Ms. penes V. C. Henr. Spelmanum Equitem Auratū.

ria ubi idem Aldermannus cum *Adrico* Regis Sheriffo (quod accidit, uti existimo, ex speciali industria, concessione vel consvetudine) sedit tanquam Judex; aliquis *Alfnoth* dictus poposcit certas terras in *Swafham* contra Abbatem *Ramsejensem*. *Quidam Alfnothus* (verba sunt historiæ) *filius Godwini eandem terram contra Ecclesiam improbè calumniatus, fratrem Adnothum, utpote loci ejusdem* (Abbatiam Autor intelligit) *Præpositum & Provisorem cum aliquot fratribus super ea responsuram apud* Wendlesbiri *coram Judicibus apparere coëgit, cui foro Ailwinus Aldermannus & Ædricus Regis Præpositus judices præsidebant. Lite igitur inchoata & rationibus hinc inde auditis, ex consilio* Magnatorum *qui affuerunt; XXXVI Barones* (hic puto verbum *Barones* denotat *Tainos*. Scripsit enim Autor iste circa tempora *Stephani* Regis, cum Baronis vocabulum in usu esset, quod Saxonum ætate non factum est) *de amicis utriusque partis pari numero electos ipsi Judices constituerunt, qui causam judiciali inter eos sententia dirimerent, quibus ad decernendum exeuntibus, & rem diutius examinantibus interim idem Alfnothus coram Judicibus fratrem Ædnothum interrogavit, & Alfwinum Monacum, qui cum eo venerat, quanam ratione, & cujus donatoris nomine eandem terram possedissent. Cui frater Ædnotus constanti voce respondens, illustris viri, qui eam quiete & absque omni calumnia tenuerat, & liberè donare poterat justo mera donationis titulo se eam possedisse affirmavit, quem cum calumniator interrogaret, si assertionis suæ veritatem corporalis præstatione Sacramenti cum præfato Monacho, socio suo probare auderet, ut omnis deinceps omnino controversia terminaretur, frater Ædnotus de puritate conscientiæ securus consensit. Omnibus itaque sententiam approbantibus, solus Aldermannus, vir probata prudentia & discretionis, viros professionis monasticæ coram potestate seculari juramentum præstare debere abjudicans prorupit in medium se Ramesejensis Ecclesiæ advocatum, se possessionum ejus tutorem, se fraternæ donationis* (nam donatio vel transmissio cujus vi Abbas postulavit illam facta erat ab *Alfwoldo* Fratre hujus Aldermanni) *& fidei testem, ad se hujus juratoriæ cautionis exhibitionem pertinere allegans. Videntes igitur omnes constantiam viri & fidelitatem cognoscentes propter reverentiam tam sublimis personæ, & propter clarescentiam veritatis judicio præstandæ jurationis necessitatem exemerunt; præfati Alfnothi pro falsa calumnia & religiosorum virorum vexatione injusta, universa tenura & omnibus catallis Regis misericordiæ adjudicatis. Sed Æd-*

Ædrico Regis Præposito, & ceteris, qui aderant, magnatis operam dantibus, idem Alfnothus successuum suorum dispendium providens, si tanti viri indignationem erga se consenescere permisisset eadem terra publicè abjurata, & fide coram omnibus interposita, quod nunquam ulterius aliquid calumniæ super ea præsumeret machinari, taliter ejus gratiam sibi conciliasse gavisus est. Querelæ etiam transHumbriam habitantium adversus suum Comitem *Tostium* sub Confessore huc pertinent. *Pro immensitate Tributi quod injustè acceperat, eum exlegaverunt*, ut *Florentius* sub anno 1065. loquitur vel uᵹlaᵹeᵹen heoᵹa Eorl Tostii (prout legimus in annalibus *Saxonicis Mss. an. 1064. Anonymi.* Et profitebantur *se nullius Ducis ferociam pati posse, a majoribus didicisse, aut libertatem, aut mortem*, ut *Wilbelmus Malmesburiensis* loquitur, cujus phrasis *omitatum regere* ostendit jurisdictionem eorum in Comitatu. Plura specialia vide apud ipsum obvia & scriptores de rebus gestis illorum temporum editos. Omittimus autem ista, & concludimus afferentes testimonia alia nondum publice exstantia. In vita Sancti *Cutberti* Ms. Anonymi circa tempora *Henrici I.* Criminalis Jurisdictio Comitis *Tostii* sic enarratur. *Dum Tostius Comes ille cunctis notissimus in partibus Northamimbranis Comitatum administraret, quidam pravæ actionis vir, nomine Aldan Hamal ab eo comprehensus compedibus arctissimè constringitur. Multa enim mala fecerat, furtis atque rapinis, homicidiis atque incendiis Comitem sæpè offenderat, nec unquam prius comprehendi potemte, cujus parentes & amici compassionis affectu permoti, multa pro eo, ne capite plecteretur, Comiti offerebant & plura promittebant*; pergit autor recensendo hujus *Hamali* sacrilegium perpetratum in sancti *Cutberti* scriniis. Inter antiquos etiam *Saxonum Eboraci* mores legitur in libro *Domesday Pax á Comite data & infracta á quolibet ipsi Comiti per IV. Hundrez emendatur; unumquodque VIII. libris. Si quis secundum legem exulatus fuerit, nullus nisi Rex ei pacem dabit. Si verò Comes vel Vice-Comes aliquem de regione foras miserint, ipsi eum revocare, & pacem ei dare possunt.* Hactenus de jurisdictione Comitum seu Aldermannorum Saxonicorum in Comitatibus suis. *Tainorum* vero in suis *Tainlandis* augurari possumus fuisse similem jurisdictioni Dominorum in suis maneriis. Et quale alias fuerit interesse Comitis in Jurisdictione Comitatus, partim colligi potest ex illo quod videmus XXXVI. Barones (quo nomine sæpe scriptores post Normannorum

de gest. reg. l. 2. pag 83 edit. Franc. & vid. leg. Edward. Confess. c. 12.

Vide si placet Florent. Wigorn. an. 1051. ubi de Godwino Comite, &c.

rum

rum tempora appellant *Tainos*) electos vel conſtitutos judices in rixa *Alfnothi* cum Abbatia *Ramſejenſe* ſupra exhibita ubi de curia *Ailwini* Aldermanni ſub *Edgaro* rege diximus.

VI. Jurisdictio eorum in ſumma curia ſeu Conſilio witenaᵹemote fuit vel *poteſtas deliberativa* conſentiens novis legibus, & conſilium præbens in reipubl. negotiis vel *judicativa* ſententiam ferens in controverſiis & rixis ad curiam illam delatis. De prima *Ina* Rex (*Weſt-Saxonum*) circa ann. DCCXI. compoſuit leges ſuas mid ᵹeþeahte & mid lære (*Epiſcoporum* & mid eallum minum Ealdormannum & þam yldeſtan witan minre þeode & eac mycelre ſomnunge ᵹodes þeowena. i.e. vertente antiquo interprete: *Exhortatione & doctrina* (Epiſcoporum) *& omnium Aldermannorum meorum & Seniorum Sapientum regni mei multaque congregatione ſervorum Dei.* Huc referenda Regis *Ethelberti Decreta judiciorum juxta Exempla Romanorum cum Conſilio Sapientum.* Et Rex *Northumbriæ Edwinus* Chriſtianam fidem amplexurus, conſultavit *cum Principibus & Conſiliariis ſuis*, ſeu Ealdormannum & witum, ut vertit *Alvredus* Rex ex *Beda lib 2. cap. 13.* Deinde *habito cum ſapientibus conſilio*, inquit, ſinguli iſti ſententiam ſuam dixerunt pro introducenda religione Chriſtiana in regnum. Plura ejus vide exempla in *Saxonum* legibus editis. *Cywwelfus West Saxonum* Rex ſcribit *Lullo* Epiſcopo *Moguntino*: *una cum Epiſcopis meis necnon cum Caterva ſatraparum*, de religione in regno ſuo, ubi *Satrapæ*, ut videtur, ſunt dignitates ſeculares, quales *Proceres & Optimates* ſæpe denominant. Sic quando ſub *Ethelulpho* Rege *West Saxonum* Decimæ aſſignatæ ſunt Eccleſiæ in witenaᵹemote, ſeu Parlamento Wintonienſi an. DCCCLV. factum id eſt *præſentibus & ſubſcribentibus Archiepiſcopis & Epiſcopis Angliæ univerſis nec non, Beorredo Rege Merciæ & Edmundo Eaſtanglorum Rege, Abbatum, & Abbatiſſarum, Ducum, Comitum, Procerum totius terræ, aliorumque fidelium infinita multitudine qui omnes regium Chyrographum laudaverunt. Dignitates vero ſua manu ſubſcripſerunt, ut* ſonant verba *Ingulphi.* Et ſub Rege *Eldredo* anno DCCCCXLVIII. idem loquitur autor. *In feſto nativitatis B. Mariæ univerſi magnates regni per regium edictum ſummoniti, tam Archiepiſcopi & Epiſcopi, ac Abbates, quam cæteri totius regni Proceres & Optimates Londonias convenerant ad tractandum de negotiis publicis totius regni:* ubi convocatio witenaᵹemote ſeu Parla-

Joh. Brampt. hiſt. Jornall. Ms.

Bed. Hiſt. Eccleſ. lib. 2 c. 5.

Bonifac. Mogunt. epiſt. 112.

 la-

lamenti illius temporis diserte commemoratur. Alia exempla habes in historiis illorum temporum.

Potestas eorum judicialis in illis piꞇenaȝemoꞇes his duobus casibus imprimis conspicua fit; primo in causis civilibus (quales & nunc supersunt) deinde in criminalibus; Illius exemplum datur, sub *Eldredo* Rege filio *Edgari*, Quidam, *Leffi* dictus, emerat agros in Insula *Ey* ab *Adelwoldo* Episcopo *Wintoniensi*, ac non solum negavit solutionem, verum & ademit Episcopo tres Mansiones *Burch Undeles & Kateringes*, quas recepit Episcopus per sententiam *Aldermannorum & Thainorum* in piꞇenaȝemoꞇe. Sic intelligo quæ hac de lite referuntur in antiquo *Eliensi* libro Ms. de operib. B. *Edelwaldi* Episcopi. *Edicitur placitum apud Londoniam, quo tum Duces, Principes, Satrapæ, Rethores & Causidici ex omni parte confluxerant, beatus Ædelwoldus præfatum Leffium in jus proinaxit, & coram cunctis suam causam & injuriam ac rapinam, quam ipse Leoffius intulerat sanctæ Ecclesiæ ex ordine patefecit. Qua re benè & ritè, ac apertè ab omnibus discussa, omnes Deo & beato Æthelwoldo per judicium reddiderunt* Burch & Undelas & Kateringes. *Judicaverunt etiam, ut Leoffius Episcopo totum damnum suum suppleret, & a* Mundam *suam redderet, de rapina verò Regis forisfactum emendaret dato pretio genealogiæ suæ. Post hæc infra octavum diem convenerunt iterum ad* Northamtune/ *& congregata ibi tota provincia sive vicecomitatu, coram cunctis iterum causam supra dictam patefecerunt. Qua patefacta ac declarata, ut præjudicatum erat apud Londoniam, judicaverunt & isti apud* Northamtune. *Quo facto omnis populus cum jurejurando in Christo cruce reddiderunt Episcopo, quæ sua erant, scilicet* Burch/ & Undelas/ & Kateringes.

Vide ad extremum Voluminis satis grandis de Vit. SS Ms. in bibliotheca Cotton.

a Munde Saxonice pax dicitur, Sed & Satisdatio, uti hic ni fallor interpretatur.

Exemplum criminalis processus est contra *Godwinum* Comitem, qui examinatus coram Dominis sub Rege *Hardicauto* (*coram Proceribus regni, licet falso se purgarat*, inquit *Brampton* Ms. *Hist. Iornal. pag.* 78.) ob cædem *Alfredi*, qui erat filius *Ethelredi* Regis, & frater, ejus qui postmodum dictus est *Edwardus* Confessor, ex *Anglia* fugerat, sententia bannitionis, ut videtur, prolata est, vel ad minimum tabula proscriptionis decreta adversus eum, in piꞇenaȝemoꞇe seu Parlamento. Revertens autem fiducia *Edvardi* Confessoris gratiam consequendi, sollicite precatus est Dominos ut pro se apud Regem intercederent: tempore autem quo reversus est piꞇena-

V. Florent. Wigorniens. an. 1051.

naȝemoτe seu Parlamentum sedit *Londini. Rex & omnes Regni magnates ad Parliamentum fuerant* (*Bramtoni* verba sunt) *& super hoc consilio inter eos deliberato ipsum coram Rege pro gratia obtinenda secum duxerunt, sed statim cum Rex eum intuitus esset, de proditione & morte Alfredi fratris sui ipsum appellavit in hæc verba: Proditor Godwine, Ego te appello de morte Alfredi fratris mei, quem proditionaliter occidisti. Tum Godwinus excusando respondit: Domine mi* Rex, *salva reverentia & gratia vestra, pace, & dominatione, fratrem vestrum nunquam prodidi nec occidi; unde super hoc pono me in consideratione Curiæ vestræ. Tunc dixit Rex: Clarissimi Domini Comites & Barones terræ* (ubi Barones notat Tainos) *qui estis homines mei ligii modo hic congregati & apellum meum responsumque Godwini audiistis; Volo quod inter Nos in ista appellatione rectum judicium decernatis, & debitam justitiam faciatis. Comitibus verò & Baronibus super hoc adinvicem tractantibus, quidam inter eos justo judicio faciendo diversimodo sentiebant. Alii enim dicebant, quod nunquam per Homagium, servitium seu fidelitatem Godwinus Regi extitit alligatus, & ideò Proditor suus non fuit, & quod ipsum etiam manibus suis non occiderat. Alii verò dixerunt, quod Comes, nec Baro, nec aliquis Regi subditus* a *bellum contra Regem in appellatione sua de lege potest vadiare, sed in toto ponere in misericordia sua & emendas sibi offerre competentes. Tunc Leofricus Consul Cestriæ, probus homo quoad Deum & Seculum, dixit; Comes, inquit, Godwinus, post Regem est homo melioris parentelæ totius* Angliæ *& dedicere non potest, quin per consilium suum Alfredus, frater Regis interemptus fuit, unde pro me considero, quod ipsemet, & filius suus, & nos omnes XII. Comites, qui amici & Consanguinei sui sumus, coram Rege humiliter procedamus, onerati cum tanto auro & argento, quantum inter brachia sua quilibet nostrum poterit bajulare, illud sibi pro suo transgressu offerendo & suppliciter deprecando. Et ipse malevolentiam suam rancorem & iram Comiti condonet, & acceptis homagio suo & fidelitate terras suas sibi integrè restituat & retradat. Illi autem omnes, sub ista forma thesauro se ornantes, & ad Regem accedentes seriem & modum considerationis eorum sibi demonstrabant; quorum considerationi Rex contradicere nolens, quicquid judicaverunt, per omnia ratificavit.* Circumstantiæ ad hunc casum pertinentes variè recensentur in editis historiis *Wilhelmi Malmesburiensis, Huntingdonensis, Hovedeni, Florentii* &c. Et ex *Florentio* apparet quod ista fuerint facta in *Consilio*, ut vocat, vel piτenaȝemoτe habito anno

pag. 77. b.

a Battaile *sel monomachiā.*

anno MLII. vel anno Confessoris IX. Tum enim, ait, Comes reconciliatus est Regi, quanquam neque ipse neque alius narret processum istum sicuti *Bramptonus* narravit. Quæ fortassis hic expectari possunt de numero Comitatuum & Baroniarum ultimis *Saxonum* temporibus ex libello *modus tenendi Parlamentum* addemus infra §.26. una cum ampliore ejus consideratione, ubi de Baronibus disseremus.

VII. Ita pertractatis dignitatibus *Aldermannorum* seu *Earl & Thainorum*, quæ honorariæ fuerunt & feudales *Saxonum* ætate, nunc progrediamur ad nomina *Earl & Baro* istis succedentia, & hodienum inter nos frequentata inde a *Normannorum* adventu. Et primo de titulo *Earl* seu *Comes*. Nunc enim sola vox *Comitis* denominat nostrum *Earl*: at inde a *Normannis* admodum rara est; imo mea opinione nullibi reperitur Titulum *Earl*, prout est titulus peculiaris, aliter latine reddi, vocibus *Aldermanno & Earl* æquivalentibus *Saxonum* ævo, quam per istas *Comes, Consul, & Dux*. Dudum vero est quod duæ illæ *Consul & Dux* in desuetudinem abierint. *Consul* sæpe nominatur *Earl* sub initia Regum *Normannorum* apud *Wilhelmum Malmesburiensem*, *Huntingdonensem*, *Hovedenum* & alios. Circa tempora vero *Stephani* Regis iste vocis usus desiit. *Bractonus* ait solummodo, sub *Henrico III.* scribens, *Comites dici possunt Consules a Consulendo.* *Duces* rarius appellati sunt nostri *Earls* post *Normannorum* tempora. *Wilhelmus* quidem *Malmesburiensis* ait quod *Walker* Episcopus *Dunelmensis* sub *Wilhelmo I.* fuit *Dux pariter provinciæ & Episcopus.* Verum *Dux Provinciæ* hic potest dicere *Sheriffum Northumbriæ* tum *Earl* dictum, de quo mox plura. Idem Monachus recensens *Wilhelmum II.* expostulasse cum *Odone Earl Cantii*, *Rogerio de* Montgomery *Earl Arundeliæ*, & aliis ipsi rebellantibus, introducit eum loquentem, quod velit ipsis satisfacere in omnibus quæ desideraturi essent; & optet solummodo ne Patris sui judicium in quæstionem vocent. *Quod si de se putaverint aspernandum, de seipsis caveant exemplum. Idem enim se regem qui illos Duces fecerat.* Huc possent transcribi quæ habet *Huntingdon. Hist. lib. 8 pag. 390. 391. & Hoveden Annal. 485. edit. Fr.* de *Roberto Earl* in *Glocestria* (filio *Henrici I.*) qui aliquando *Dux* appellatus est, prout eum etiam nominat *Geoffry Monmuthensis* in epistola ad ipsum Dedicatoria. Verum vocem eandem non

de rer. divis. lib. 1. c. 8. §. 2.

de gest. Pontif. lib. 3.

de gest. Reg. lib. 4. pag. 120. edit. Fr.

non usurparunt alii (quantum observavi) post tempora illa antiquissima. Neque reperio *Ducis* vel *Consulis* titulum Anglicano *Earl* tributum in forensibus instrumentis seu actis, post Normannorum adventum; sed ubique redditam vocem illam *Comes*. Et usque ad *Richardi* Primi tempora frequenter videmus nostros *Earl* elogium *Comitis* addidisse Christianis suis nominibus ut *Alanus Comes, Rogerus Comes, Hugo Comes* &c. in libro *Domesday* & plurimis illorum temporum privilegiis *Wilhelmus I.* victo Rege *Haroldo* & Anglicanis *Earls* atque *Thanes* facientibus cum *Haroldo*, (unde factum ut omnia eorum bona ad Regem *Wilhelmum* pervenirent, qui ad minimum sub prætextu justi tituli tum ex donatione tum Hæreditate *Angliæ* Regnum affectavit) dedit plurimas terras istorum *Earl* (dictas *Earldorms*) & *Baronias* seu *Tainlandia* suis *Normannis*, ut ut etiam nonnullas Anglis, & quidem iis qui jus suum derivabant ab *Anglis, Saxonumque* tempore *Earls* exstiterant ut videre est in *Gospatrico* Earl *Northumbriæ* § 3. allegato: adeo vero liberalis in suos fuit *Normannos*, ut *Ingulphus* in ipsius aula vivens scribat: *Comitatus & Baronias, Episcopatus & Prælatus totius terræ suis Normannis Rex distribuit. Et vix aliquem Anglicum ad honoris statum, vel alicujus Dominii Principatum ascendere permisit.*

Nota. Primicerius Consul dicitur in Vita S. Augustinus in Vita ejus scripta a Goscelino ap. Wharton. Anglia S. part. 2. pag. 60. Consules medios inter Duces & Barones poni Vide ibidem pag. 659. &c.

Creatio & natura nostrorum *Earl* deinde fuit varia: antequam vero de iis loquamur, observemus opinionem ætatis unius vel duarum post *Normannorum* adventum circa *Comitis* Nomen. Opinio tum erat *Comitem* dici *Earl*, quoniam esset *Comes & Socius Fisco in percipiendis*, id est, quoniam tertiam haberet partem redituum ex Comitatu quos ipsi solvit *Sherisfus*, aliis duabus partibus in ærarium Regis delatis, quomodo etiam *Cicero* ait *Socius atque Comes tum honoris tum etiam Calamitatis*. Invenimus illud in Dialogo de *Scaccario* quem attribuunt *Gervasio Tilburiensi* viventi sub *Henrico II. Comes est* (verba sunt) *qui tertiam partem & portionem eorum qui de placitis proveniunt in comitatu quolibet, percipit. Summa namque illa quæ nomine firmæ requiritur a Vicecomite tota non exurgit ex fundorum redditibus, sed ex magna parte de placitis provenit & horum tertiam partem* Comes *percipit, qui ideò sic dicitur quia fisco socius est &* Comes *in percipiendis.* Sic in libro antiquo Abbatiæ *Battel*, scripto circa tempora *Stephani* Regis, Dicitur quod *Wilhelmus I.* dederit Manerium *Wy* in *Cantia*. Ab-

Orat. pro Sylla
Ms. penes Camerarios Scaccarii.

Ms. de situ Ecclesiæ Belli.

batiæ huic *cum omnibus apenditiis suis septem* Swillingarum, *id est, Hidarum, ex sua Dominica corona, ita liberum & quietum, sicut ipse liberius & quietius tenuit vel ut Rex dare potuit*, item quod fuerit Manerii hujus tanta dignitas *ut cum suo Hundredo viginti duobus Hundredis & dimidio ad Socnam illius pertinentibus praeesset. de quibus omnibus quotiens ad comitatus vel ad alias Consuetudinales Collectiones convenire debent, Vice Comes de* Chent, *praeposito de Wy vel ministro ejus loco & termino designato literis suis sigillatis mandare debet, & ipse*[a] *deinde consvetudinaliter summonere. Quibus collectis, de omnibus placitis & forisfacturis prædictorum Hundredorum præpositus de* Wy *vel minister ejus vadimonia acciperet & duos denarios similiter.* i.e. duas partes sportularum ex foro seu curia Comitatus, quas Rex quoque dedit Abbatiæ; tertia autem pars illo donationis tempore erat *Odonis* Episcopi in *Bayeux* & Comitis *Cantii*. Nam *Consvetudinaliter* (idem liber ait) *per totam Angliam mos antiquitus pro lege inoleverat, Comites provinciarum tertium denarium sibi obtinere.* Et porro; *Inde enim Comites dicebantur. Unde quia tunc Episcopo Bajocensi Odoni, fratri scilicet suo, Rex Cantiæ comitatum totum dederat liberum & concesserat idcirco Ecclesiæ suæ de Bello duos quos ipse habebat in Dominio suo denarios dedit. Tertio ab Episcopo, cui Comitatus cesserant, retento.* Et aliquando in antiquis *Creationum* formulis (ut deinde clarius patescet) tertius ipsi denarius conceditur cum immediate hac addita clausula *unde Comes est*, & aliquando, *sicut Comes habere debet in Comitatu suo*, ac si ipsa etiam Cancellaria, diplomata scribens, hac imbuta fuisset opinione. Verum est tertium deniarum pertinuisse ad multos Comites antiquos post *Normannorum* tempora: & vide supra tertiam proventuum partem ad ipsos pertinentem Saxonum ævo. Hic videmus Comites *Cantii* habuisse illum sub *Wilhelmo I.* postmodum etiam Comites *Arundeliæ, Oxonii, Essexiæ, Norfolciæ, Devoniæ* & alias. Aliquando hæc tertia pars numerabatur illi quem Comes jusserat præsentem esse in aula Sheriffi ut videre est in scripto clauso *Henrici III.* præcipientis Sheriffis *Lincolniensibus* in gratiam *Randali* Comitis *Cestriensis & Lincolniensis* ne alios assumat scribas, quam quos Comes suarum literarum autoritate munivisset. *Ad eundem tecum per comitatum Lincolniæ & ad recipiendum tertium denarium de placitis Comitatus ejusdem nomine Comitis Lincolniæ, ad opus ipsius Comitis sicut eidem illum tertium denarium concessi-*

[a] *ipsum*

Claus. 2. Henr 3. memb. 9.

ceßimus. Ut plurimum vero reductus est denarius iste ad certam pensionem annuam, reddita quandoque per Sheriffos ex prædiis Comitatus, aliquando pro *liberate* ex ærario. Ita Comes *Norfolciæ* ab illis antiquissimis temporibus usque ad trigesimum *Edvardi* Primi accepit XXXVIII. libras VI. solidos & VIII. denarios, *ut pro tertio denario Comitatus Norfol. nomine Comitis ejusdem Comitatus* V. *Rot. Part. 3. Henr. 6. art. 1.* Et sicuti *Comites Arundeliæ* diu habuerunt XX. Marcas annuatim, *ut pro tertio denario Comitatus Suffex*, ita quidam Comites alii ut videmus in Rotulis *Henrici II.* ejusque Successorum nonnullorum similem annuam pensionem certam acceperunt. Comitis *Lincolniensis* reducta est ad XX. libras non diu post illud scriptum clausum, quod ejusdem collectionem præcepit. Verum quanquam ita *Earles* nonnulli essent *Socii vel Comites* Regis in percipienda tertia parte, nihilominus tamen ista nominis ætiologia crassus fuit error. Nam cur illi quoque *Earls*, dicti sunt *Comites*, qui tertiam partem non acceperunt? Plurimi autem sunt isti. *Non omnes Comites ista percipiunt* (inquit Scriptor antiquus) *Sed hi quibus Rex hereditario aut personaliter concessit.* Sic etiam loquitur Autor libri *de Scaccario.* Comites etiam possidentes Comitatus Palatinos omnes acquisiverunt Comitatuum suorum proventus: unde ergo isti *Comites* dicti? Præterea *Comites* dicti sunt *Earls* Saxonum ætate, & quidem diu antequam cernimus aliquam hujus tertiæ partis mentionem; ideoque non alia de causa in Regnum hoc traducta est vox illa, quam qua in alia venit regna ex Romani imperii consvetudine. Opinio tamen ista erronea, quantum novi, cœpit circa tempora *Henrici II.* & post *Johannem I.* R. non amplius invenio mentionem ejus. Usque ad hujus ætatem diplomata Creationis & traditionis Comitatuum aliquando habent, *unde Comes est*, cum relatione *ad tertium denarium*; quod probat, ad ipsum usque hanc opinionem perseverasse. Alii autem Autores veteres apud nos eruditi non aliunde derivant Comitis appellationem, quam Scriptores gentium exterarum. *Iohannes Sarisburiensis* scribens sub *Henrico II.* ait *epistol. 263. Comites a societatis participatione dici quisquis ignorat, ignarus est literarum quas literalis institutio primas tradere consuevit.* Et *Bracton* vivens postremis *Henrici III.* annis, loquens de *Comitibus* in genere, verum magis specialiter oculos intendens ad pa-

Videsis rotul. liberate 2. Joann. R. memb. 3. claus. 2. Henr. 3. membr. 8. claus. 4. Ed. 6. 2. membr. 20. &c.

Pat. 17 Henr. 3. membr. 9. n. 35. & vide s. claus. 4. Ed. 2. m. 20.

ap. Camd. Brit. pag. 120. quin vide item pag. 151.

de rer. divis. l. 1. cap. 8. §. 2. 3. & 4. & lib. 2. de acquirend. rer. Dom. cap. 16. §. 3.

trix suæ *Comites*, bene ait, quod vocentur *Comites quia à Comitatu sive à societate nomen sumpserunt qui etiam dici possunt Consules à Consulendo. Reges enim tales sibi associant ad consulendum & regendum populum Dei, ordinantes eos in magno honore & potestate & nomine quando accingunt eos gladiis, i.e. ringis gladiorum. Ringæ enim dicuntur, ex eo quod Renes gyrant & circundant & unde dicitur, accingere gladio tuo, &c. Et Ringa cingunt Renes talium ut Custodiant se ab incestu luxuriæ quia luxuriosi & incestuosi Deo sunt abominabiles. Gladius autem significat defensionem Regni & Patriæ.* Verum de natura hujus tituli plura in specie.

VIII. Titulus *Earle, Comitis* post *Normannorum* tempora est vel *Localis* vel *Personalis*. *Localem* dicimus, qui denominat a Comitatu vel territorio alio: ut *Comes Cestriæ, Arundeliæ, Cantii* etsim. *Personalem*, qui ab officio quodam insigni ortus est, ut *Comes Mareschallus*. *Localis* titulus est vel *Comitum Palatinorum*, qui locales sunt, vel *non Palatinorum*. Atque de his omnibus ordine suo. Primo de *Comitibus Palatinis Localibus*, omissa saltem etymologia vocis *Palatinus* Comitatum respicientis: sine dubio enim desumta est ex more Imperii & *Francorum*, eadem notione, qua ibidem usi sunt: ut & personalis titulus *Palatini*, prout reperimus originem ejus in legibus imperii antiqui, supra declaratam, & appellationem ejus ab aliquibus istis Comitibus, qui illustri in Aula sunt functi officio, de quo mox plura, ubi de personali *Comitis* titulo. *Locales Comites Palatini* fuerunt ejusdem naturæ cum illis Saxonum tempore possidentibus Comitatus suos proprio commodo, ut & sub Rege cum omni jurisdictione regali, seu *mero & mixto Imperio* ita ut Regis Scripta ordinariæ justitiæ illuc non pervenerint. Talis fuit *Ethelredus Aldormannus Merciæ* sub Rege *Alfredo* ejusque filio *Edwardo* R. Licet enim apud nos *Saxonum* ævo nullibi reperiatur *Palatini* vocabulum, attamen sensus & substantia ejus integre fuit in Comitatu isto. Nam *Comes Palatinus, Count de Palais*, vel *Count Paleis* (quomodo appellantur in nostrarum legum libris) debebat habere titulum Comitis, & Comitatum, acquirere, & *Regalem potestatem in omnibus* sub Rege, ut bene loquitur *Bractonus*, differens de venia vel gratia felonibus permittenda. *De felone aut probatore nullus prisonam habere poterit nec de eo placitum habere nisi ipse Dominus Rex, cum nullus alius ei possit vitam concedere vel membra. Et hæc vera sunt, nisi sit aliquis in*

de Coronal. l. 3. cap. 3. §. 4.

regno

regno qui regalem habeat potestatem in omnibus sicut sunt Comites Paleys (sic legendum: nam verbum *civitates:* insertum exemplaribus impressis superfluum est, nec *Brittoni,* ut proba docent Mss.) *Salvo Dominio Domino Regi sicut Principi, vel si sit aliquis qui de concessione Domini Regis talem habeat libertatem.* Quam mutationem deinde fecerint secula recentiora in jurisdictione Comitum Palatinorum evidentissime cernere licet in statuto XXVII. *Henrici VIII.*cap.24. quo eorum potestas largiendi veniam delictorum, conficere scripta nomine suo proprio, etsimilia, ipsis ademta sunt.

Eminentissimus qui hunc sortitus est titulum, est *Comes Cestriæ.* Et (sicut vulgo ajunt) Comitiva primo cum regali jurisdictione a *Wilhelmo I.* data est *Hugoni Lupo*, ut vocant, vel *Hugh d' Auranches*, vel *de Abrincis*, quomodo dicitur *Orderico vitali*, qui tamen *Ordericus* diserte ait, quod *Wilhelmus I.* dederit Comitivam hanc *Gherbodo*, natione *Flemmingio* & postmodum (quoniam *Gherbodus* captivus detentus est in *Flandria*) creaverit *Hugh d' Auranches* Comitem ejus. Et si velimus niti verbis ejus indifferentibus, videbitur, Comitatum non aliter fuisse in *Gherbodo* quam in Comite *Hugone.* Dicit enim primo *Cestrum & Comitatum ejus Gherbodo Flandrensi jam dudum dederat qui magna & difficilia tam ab Anglis quam a Gallis adversantibus pertulerat.* *Hist. Eccles. lib.4. pag.522. An. 1070.* Et deinde narrans ejus captivitatem addit: *Interea Rex Cestrensem Consulatum* Hugoni *de Abrincis filio Richardi cognomento Goz concessit, qui cum Roberto de Malo passu aliisque Proceribus feris multum Gwallorum sanguinem effudit.* Quæ enim tradita sunt *Hugoni Comiti*, videtur & habuisse *Gherbodus* ante ipsum. Quæ jura specialia ibi exercuerint Comites ante *Normannos*, observari potest ex illis quæ transcripsimus supra §.3. ex libro *Domesday*, de Comitum tertio denario. Accepit vero *Hugo* & hæredes ejus *Cestriam adeo liberam ad gladium sicut ipse Rex totam tenebat Angliam ad Coronam suam*, quæ verba sunt antiqui cujusdam autoris Ms. *& idem pene ap. Camden. Britan. 464.* veruntamen non apparet Dominium Regis in agros Episcopales ad eundem transiisse. Nam in *Domesday*, qui liber hujus Comitis ætate scriptus est, legimus *In* Cestreſyre *pag.* *tenet Episcopus ejusdem civitatis de Rege quod ad suum pertinet Episcopatum. Totam reliquam terram Comitatus tenet Hugo Comes de Rege.* Regalis autem Jurisdictio per diploma in Hugonem delata, talis erat, ut Comites isti postmodum habuerint suum Consistorium Cri-

minales & civiles causas dijudicans, suos etiam Barones seu Consiliarios suos magnos, & unusquisq; horum Baronum habuerit *Curiam* a *suam liberam de omnibus Placitis & querelis in curia Comitis motis, exceptis Placitis ad Gladium ejus pertinentibus.* Hic ejus nominatur *Jus Gladii* vel *Dignitas Gladii*; ut & in illo *Comitatus Flint*; *Comitatus Flint* b *pertinet ad Gladium Cestriæ.* Sic *Henricus Bradshaw* Monachus S. *Werburgis* in *Cestria* circa initium *Henrici VIII.* loquens de hoc Comite *Hugone*, ejusque dignitate in Comitatu, ait de ipso in vita *Sanctæ Werburge* cap.16.

a *Rot. Inspex. Pat.18. Henr. 6. part.2. membr.34.*
b *Antiqua Schedæ apud Camden. Brit. pag.553.*

---- the king gave/ for his enheritance
The County of Cheshire with the Appurtinance/
By victory to win the foresaid Earldom
Freely to govern it as by conquest right;
Made a sure Charter to him and his succession
By the Sword of Dignity, to hold it with might.
And to call a Parlament to his will and sight.
To ordre his Subjects after true Justice/
As a pre potent Prince/ and Statutes to devise.

Et ad hodiernum usque diem *Comitatus Palatinus Cestriæ* (semper in Regno conservatus sub hoc titulo, quando nullus superest *Walliæ Princeps*, cui alias traditur dum ipse creatur) habuit Cubicularios, supplentes locum Cancellarii & justiciarios, examinantes causas ordinarie ad Regium Bancum & Communia placita spectantes, habet etiam Baronem Ærarii, Sheriffum & officiales alios similes illis qui ministrant Coronæ in *Westmonasterio.*

Verum utut Comitatus iste vulgo appelletur *Palatinus* in legibus nostris & sermone communi, (seu *Palantinus*, *Palantin*, *Counterpaleu* corrupte pro *County Paleys* ut aliquando in Legum libris) & vere sit talis, atque inde a prima institutione talis manserit (nisi velis excipere breve illud tempus, quo *Principatus* fuit *21. Richard. 2. cap.9.*) attamen neque in Creatione Comitis, (ut vidimus supra de *Principe Walliæ* tractantes) neque in ejus citatione ad Parlamentum, neque in scriptis aliis nominatur *Palatinus*, quanquam juste alias nomen tribuatur ipsi. Neque ulla mihi persvadent testimonia, quod *Hugo* Comes primo creatus, hoc nomine in creatione sua fuerit

Vid. lib. Intrat. tit. Iurisdiction. 1. & tit. Appell. in process. 1.19. Henr. 6. fol. 12. 31. Henr. 6. fol. 11. 21. Henric. 7. fol. 33. 7. Edw. 6. cap. 10. Stanford. lib. 2. pag. 68. D.

rit insignitus. Sed accipiens Comitatum cum tanta regali jurisdictione, quantam *Palatini Comites* in territoriis suis apud exteros exercent, appellatus est *Comes Palatinus* ipse & successores ejus Comitatus vero *Palatinatus*; ut & in aliis accidit regionibus. Neque legi *Palatini* axioma usque ad *Henricum II.* apud nos frequentatum. Hujus enim tempore videtur *Johannes Saruburiensis* indicasse *Cestriæ Comites*, & alios quosdam Regalem quoque exercentes jurisdictionem in Marcis *Walliæ*, Palatinos nominans, ubi de Britonum crescente potentia sic scribit, nec non de maxime corruptis & effœminatis aulæ tum temporis moribus *Dum hoc faciunt* (inquit) *milites gloriosi, Nivicollinùs indomitus insolescit, inermes Britones intumescunt, ipsosque qui di untur* Palatini Comites *& Regum Sangvine gloriantur fere ad deditionem compellunt & quasi tributarios faciunt.* Verum primum testimonium in quo reperio *Comitem Cestriæ* appellari *Palatinum Comitem* est in instrumento Coronationis Reginæ *Elianoræ* quæ fuit uxor *Henrici III. Comite Cestriæ Gladium S. Edwardi* (ait *Mathæus Parisiensis*) Curtein *dicitur ante Regem bajulante, insignum quod Comes est Palatinus.* *De nugis Curialium lib. 6. cap. 16.*

Similli de causa, qua *Cestrienses* Comites, antiqui Comites *Pembrokii* dicti sunt *Palatini*, fuerunt enim *Domini totius Comitatus de Pembroch* & tenuerunt *totum Regale infra præcinctum Comitatus sui de Pembroch*, ut veteres habent annales; verum hi non sæpe sic appellati sunt. Idem dicendum de Episcopis *Dunelmensibus* qui a multo tempore *habuerunt omnia jura Regalia & omnes libertates regales infra libertatem suam Dunelmensem*, videlicet, (inquit Consilium Episcopi *Antonii Beke* in demonstratione errorum in Parlamento quod decreverat adimere libertates ejus per Iusticiarium summum in *Northumbria* sub *Edvardo I.*) *a tempore conquestus Angliæ & antea*; verum hic non diserte addit, quod sit *Comes Palatinus*, quanquam in aliis casibus post ista, illum tulerit titulum; videl. sub *Edvardo III. Thomas* Episcopus *Dunelmensis* ad libellum contra ipsum scriptum ob contemtim habitum nec confirmatum testimonium, respondet *quod ipse est Comes* Palatinus *& Dominus regalis cujusdam terræ vocatæ, le* Bistoprique de Duresme *& habet omnia jura Regalia quæ ad Comitem Palatinum & Dominum regalem pertinent, per se, Justiciarios & ministros suos exercenda, &c.* ita vocatur *un Counte Palays* & *Count de Paleys* in aliis *Plac. Parlam. 18. Edw. 1. fol. 11. & 19. Edw. 1. fol. 25.* *Placit. Part. 21. Edw. 1. fol. 59.* *Pasch. coram Rege 49. Edw. 3. Northumbr. Rot. 42.*

aliis forensibus libris seu annalibus. Nunquam tamen, quod novi, in Episcopi stylo legitur titulus iste; quanquam sigilla Episcoporum, quæ vidi, (rotunda sunt non ovalis figuræ ut aliorum Episcoporum & Abbatum) exhibeant imprimo latere Episcopum sellæ insidentem, & nomen circumscriptum *Dei gratia Episcopus Dunelmensis*, ac in altero virum armatum equo insidentem, cum gladio evaginato, ac nonnunquam Episcopi insignia vel familiæ ejus vel Episcopatus in scuto, cui eadem verba circumscripta, quæ omnia hic exhibita, sunt *tanquam Comitis Palatini*, inquit *Camdenus* eruditissimus; itidem assererens, illico post *Normannorum* adventum hunc Episcopatum fuisse *Comitatum Palatinum*, i.e. habuisse jus & jurisdictionem *Comitatus Palatini*; quod potius credo, quam illam Episcopi *Beke* assertionem, quæ supponit Regalem illic jurisdictionem (unde postea processit titulus Comitis vel Comitatus Palatini) fuisse apud Episcopos æque ante *Normannorum* adventum ac post illum. Est ratio dicendi Palatinam jurisdictionem illic cœpisse in Episcopo *Walchero* quem *Wilhelmus I.* Rex fecit Episcopum & Ducem Provinciæ simul; ut posset *frænare rebellionem gentis gladio & reformare mores eloquio*, *Wilhelmo Malmesburiense* teste. Videmus etenim & ante *Walcherum* Episcopum terram hanc sub nomine *Comitatus Dunelmensis* fuisse in Laicorum manibus. *Anno tertio regni sui* (inquit *Ordericus vitalis Hist. Eccl. lib. 4. pag. 512. C*) *Guilielmus Rex Dunelmensem Comitatum Roberto de Cuminu tradidit qui mox cum militibus quingentis civitatem confidenter adiit*. Existimo autem potius *Ducem Provinciæ* hic notare Sheriffum vel alium cui *Cura Comitatus* concredita, qualis, referente *Hovedeno*, *Walkero* commissa est, quomodocunque vulgus dicat eum illa ætate fuisse *Northumbriæ* Comitem. Observari hic etiam meretur historia *Hugonis de Pusaz* Episcopi *Dunelmensis* sub *Richardo I*, quandoquidem hic in istius Comitatus Palatini inquirimus initia. Emit iste *Northumbriæ* Comitatum a Rege qui magna perfusus lætitia dum crearet ipsum, dictitabat miraculum se perfecisse ex sene Episcopo juvenem creando Comitem. Fuit ne igitur Comes, vel Episcopatus ejus Comitatus, vel Palatinus ante hanc Creationem? Loquentur etiam quidam de creatione hujus *Pusaz*. acsi perpetuus quidam nexus fuisset Comitatus cujusdam in *Northumbria* ad Ecclesiam illam. Verum Creatio ejus non ultra vitam ejus extensa fuit. *Matheus Parisiensis* &

Margin notes:

r. Edw. 3. fol. 58. a. 17. Edw. 3. fol. 56. a Vide Blask. 14. Edw. 3. Tit. Error. 6

Brit. pag. 600. & videsis pag. 607.

Nota. *Vide etiam huc spectantia in historia Episcoporum Dunelmens. a* Wartono *edita Angl. S. part. 1. in vita* Eardulphi.

de gest. Pontif. lib. 3. pag. 277. ed. Franc.

Vide f. Civil. Nubrig. lib. 4. cap. 5 lib 5. c. 10, & Du Chesne Hist. d'Angleterre lib. 11 pag. 538

& alii illud diserte affirmant. Utcunque tamen hæc se habeant, Episcopus certe *Dunelmensis* & *Comites Cestriæ* atque *Pembrochii* sub *Henrico III.* dicuntur esse tres singulares Domini in regno, regali jurisdictione fruentes. Cum enim scriptum *nuper obiit* probatum esset contra *Johannem Scot Cestriæ* Comitem ab aliis Cohæredibus *Randalii* Comites *Cestriæ*, & actio institueretur in prædia quædam ipsius in *Northamtonia* regessit, *quod noluit respondere ad hoc breve nisi curia consideraverit & consideratione Parium suorum per summonitionem factam in Comitatu Northamptoniæ de terris & tenementis in comitatu Cestriæ, ubi brevia Domini Regis non currunt.* Sed *quia usitatum est hucusque* (inquit rotula) *quod pares sui & alii qui libertates habent consimiles, sicut Episcopus Dunelmensis & Comes Marescallus* (id est, Prembrochii Comes) *respondent de terris & tenementis infra libertates suas per* [a] *Summonitionem factam ad terras & tenementa extra libertates suas. Ideo consideratum est quod respondeat.* Atque de hoc Comitatu Palatino vide *rotulas Part. 7. Edv. 6. & rotul. pat. 7. Edv 6. part. 8. & 1. Mariæ cap. 3.*

Sic recepta voce *Palatini* vel *Palantini* hoc in sensu quo denominat Regalis jurisdictionis exercitium, alii quoque Comitatus vocati sunt *Palatini* vel *Palantini*, quanquam eorundem Domini nunquam Palatini Comites appellati fuerint. Ducatus *Lancastrensis* dictus est *Comitatus Palatinus*, sed demum postquam Ducatus factus esset. Nam Rex *Edvardus III.* in diplomate quo creavit *Henricum I* Ducem *Lancastriæ*, ad vitam, dedit ipsi etiam omnem libertatem ad Comitem Palatinum pertinentem ad imitationem Palatini Comitatus *Cestriensis* paucis tantum particularibus exceptis. Eadem concessa est postmodum *Johanni Gandavensi* Duci ab hoc proximo. Libertas eadem & *jura regalia* huic annexa sunt Ducatui in perpetuum per Decretum Parlamenti sub initium *Henrici IV.* Estque hodienum ab hac creatione Comitatus Palatinus, in Regis tamen manibus. Simili ratione Comitatus Palatinus factus est Episcopatus *Eliensis*, & *Hexamshire*, quæ tamen *Shire* sub *Elisabetha* Regina unita est Comitatui *Northumbriæ*.

Eadem ratione & alii quidam Comites Regia jurisdictione præditi in territoriis suis, præter illos, qui hoc nomine innotuerunt, apud nos sic appellati sunt, ut *Hugo de Belesmo* (qui fuit Comes in *Shrewsbury* sub *Wilhelmo II.*) in quibusdam instrumentis *Edvardi I.*

Frag. placit. temp. Henr. 3. in arce Londin, orta est lis ista 14. Henric. 3. quod satis constat ex placit. 18. Henric. 3. Rot. 14. ibidem Initium est placiti quod habetur 21. Henr. 3. Tit. Briefe, 881. & 23. Henr. 3. tit. Particion. 18.

[a] Eadem ratio legis in Commentariis juris nostri nempe 1. Edw. 3. fol. 14. a. 18. Edw. 2. t. assise. 382. 24. Ed. 3. f. 33. 30. Henr. 6. fol. 6 35. Henr. 6. fol. 30. 45. Ed. 3. tit. Bisme 50. Pat. 25. Edw. 3. part. 1. membr. 18. & Plowd. in Comment. fol 215. Elisab. cap. 12. & vid. 3. Henr. 8. cap. 2. Placit. Coronæ in Hundredo de Stotesden in Com. Salop. 20. Edw. I. ap. Vincent.

pag. 17. Sed non reperio in loco citato.

vocatur *Palatinus*. Et eadem fortassis de causa *Johannes* Comes in *Warren & Surrey* sub *Edvardo III.* semetipsum nominat *Comitem Palatii*, quem titulum, Syllabis totidem, nunquam alias vidi attributum Comitibus nostris. Reperio autem illum in Sigillo ejus quod annexum est instrumento Castellum & oppidum *Reygate*. *Dorking & Bechesworth* in *Surrey*, Castellum item & oppidum *Lewes*, *Cokefield*, *Cleyton* & diversa alia maneria *in Sussexia & Wallia* Regi addicenti. Verum utrum usus fuerit hoc titulo respectu Comitatus sui *Strathernensis* in *Scotia* vel in *Surrey* clare dijudicare nequeo. Sigilli prima pars, (nam fractum est) quæ remansit, ostendit ipsum armatum & equo insidentem cum circumscriptione SIGILLUM JOHANNIS COMITIS WARRENIÆ ET SURR...... pars aversæ faciei quæ etiam superest ostendit illum insidentem Throno Justitiæ & legitur circumscriptio........ MITIS WARRENIÆ ET STRATÆRNIÆ ET COMITIS PALACII.

apud Caneford. 1. April. 20. Ed. 3.

IX. Jam Formulæ Creationum quibus Comites Palatine creati sunt. Illa Comitis *Cestriæ* exhibet quiddam observatione dignum, quanquam commisceatur cum Principatus dignitate, cujus investitura etiam ad Comitatum facit. Nullibi autem *Palatini* mentio facta in eorundem creatione. Primum & antiquissimum me judice diploma, hoc cum titulo traditum, est *Edvardi III.* ad *Laurencium* Dominum *Hastinges* qui per illud creatus est *Comes Palatinus Pembrochii* non tamen absque jure ejusmodi consangvinitatis, quod tum temporis svadebat JureConsultis pronunciare, ipsi hunc titulum deberi Casus fuit iste: *Wilhelmus de Valentia Comes Palatinus Pembrochii* Feudalis, genuit *Aymerum de Valentia* qui ipsi in Comitatu successit, & filias *Isabellam*, *Iohannam*, *Agnetem & Margaretham Aymero* mortuo absque prole sub *Edvardo II* hæredes ejus factæ sunt ipsius sorores earumque soboles, inter quos *Laurentius Hastingus* Dominus erat descendẽs ex sorore istius natu maxima *Isabella*, uxore *Iohannis* Domini in *Hasting* hujus avi. Sedecim circiter annis post *Aymeri* mortem, *Edvardus III.* sic recognovit jus istius *Iohannis* Domini *Hastingis* & *Isabellæ* hæredis.

Rot. Pat. fact. hominibus Angl. & Vasconiæ 13. Ed. 3. membr. 12.

Rex omnibus ad quos &c. Salutem. Sciatis quod circumspectionis & elegantia præsagium quæ ex aptis Consangvinei nostri Charissimi Lawrencii de Hastinges *juventutis auspiciis concepimus, meritò nos inducunt, ut*

ipsum

ipsum in hiis quæ honoris sui debitam conservationem respiciunt, pronis favoribus prosequamur. Cum itaque hæreditas bonæ memoriæ Adomari de Valencia *Comitis* Pembroch, *ut* [a] *dicitur* Palatini, *pridem sine hærede de Corpore suo procreato decedentis ad sorores suas fuerit devoluta, inter ipsas & earum hæredes proportionabiliter dividenda; quia constat nobis quod præfatus* Laurentius *qui dicto* Adomaro *in partem hæreditatis succedit, est ex ipsius* Adomari *sorore seniori discendens, & sic peritorum assertione quos super hoc consulimus, sibi debeatur prærogativa nominis & Honoris, justum & debitum reputamus ut idem* Laurentius *ex Seniori Sorore causam habens, assumat & habeat nomen* Comitis Pembrochiæ, *quod dictus* Adomarus *habuit dum vivebat, quod quidem nomen quantum in nobilis est, sibi confirmamus, ratificamus, & etiam approbamus; volentes & concedentes ut dictus* Laurentius *prærogativam & honorem* Comitis Palatini *in terris quas tenet de hæreditate dicti* Adomari *adeo plene & eodem modo habeat & teneat sicut idem* Adomarus *illas habuit & tenuit tempore quo decessit. In Cujus &c. T. R. apud Montem* Martini XIII. *de Octobris. Anno XIII. &c.*

[a] *deprabate hic legitur apud Camdenum Brit. pag.* 513. ut dicitur jam pridem *&c. omisso vocabulo* Palatini.

per ipsum Regem.

Verum licet iste *Iohannes Dominus de Hastinges* sic creatus est vel declaratus quod sit *Comes Palatinus*, attamen neque ipse, neque aliquis Comitum ibi succedentium quamdiu fuit Comitatus Palatinus, appellati sunt Palatini in summonitionibus ad Parlamentum, vel instrumentis aliis quantum quidem observavi. Plura quoque de *Comitibus Palatinis* occurrent, ubi exhibebimus Comites locales, qui Palatini non sunt.

X. Indoles seu natura *Localium Comitum* qui neutiquam *Palatini* existunt & facti sunt post *Normannorum* adventum, optime docetur ex eorundem Diplomatibus seu patentibus literis Creationis, Confirmationis, Restitutionis seu Traditionis, cum nonnullis antiquis testimoniis ejus rei; observatione eorundem *honoraria possessionis* seu *Comitatuum*, una cum *Releviis* & primariis indumentis indui solitis dum crearentur: vel aliis rebus recensitis quod ad illos pertineant. De his distinctè. Atque primo de Diplomatibus vel literis patentibus Creationis, Confirmationis, Restitutionis, vel Traditionis, nec non de antiquis loquendi hac de re formulis.

 Di-

Diplomatum formulas hanc dignitatem conferentium non reperimus ante tempora Reginæ *Mathildis* nisi velimus instrumentum illud *Wilhelmi* primi pro *Alano Fergentio Britanniæ* Duce, de Terris, oppidis & reliquis ad hæreditatem Comitis *Edwini* in *Eboracensi* Provincia pertinentibus, fuisse creationem qua donatus est Titulo *Comitis de Richmond.* Verba sunt illa quæ exhibet diploma pictum sub sigillo, & traditum Duci *Alano* in genua procumbenti a Rege *Wilhelmo* in libro *Richmondiæ* Ms. circa tempora *Edvardi III.* & apud *Camden in Brigant. pag.591.*

Ego Gulielmus *cognomine* Bastardus *Rex Angliæ, do & concedo tibi nepoti meo* Alano Britanniæ *Comiti & heredibus tuis imperpetuum, omnes villas & terras quæ nuper fuerunt Comitis* Edwini *in* Eborasfiria, *cum feodis militum & aliis libertatibus & Consuetudinibus ità liberè & honorificè sicut idem* Edwinus *eadem tenuit Data obsidione coram Civitate* Eboraci.

Datum hoc incidit in annum tertium ejusdem regni. Quidam ex Gallis opinantur hoc esse instrumentum quo Comitatus *Richmondiæ* cœpit in Britanniæ Ducibus figi. Ego hic non dispuro. Quas possessiones præterea habuerit *Alanus* in *Eboracensi* Satrapia, legere est in *Domesday.* Sed & quædam de ratione creandorum Comitum ante *Mathildim* videntur summarie innui in variis expressionibus scriptorum vetustioris ævi illius, quando loquuntur de Creationibus Comitum, tempore ipsam antecedente. *Comitatum dedit*, *commisit Comitatum N., Comitem* vel *Consulem præfecit* vel *instituit*, *Arundellum*, vel *Northumbriam dedit* vel *donavit*, & similia occurrunt de creationibus illorum apud *Ingulphum, Ordericum, Wilhelmum Malmesburiensem* & reliquos; aliquando etiam dicitur *Comitatum N. cum omnibus terris eidem pertinentibus donavit*; ut de *Wilhelmo* primo qui *Simonem de Senlis Normannum* creavit *Comitem Huntingdoniæ.* Alia exempla mox subjicientur, ubi de Comitatibus Comitum illa ætate. Diversam vero ab his creationem, quoad specialia quædam non observavi in Scriptoribus istis usque ad Regis *Henrici I.* tempora, qui (refertur in libro Abbatiæ *Ford*) dedit *Richardo de Redueriis*, seu *Rivis*, primis *Tiverton* & deinde Honorem de *Plimpton* cum aliis nonnullis locis pertinentibus ad Honorem istum & *in Comitem* (verba sunt) *Devoniæ, tertium Denarium annui Exitus ejusdem Comi-*

Bertrand d' Argentr. Hist. de Bretagn. lib.4. ch.38.

Apud Cāden. in damnoniis pag. 151.

Comitatus illi concedendo, cum consequenter creavit. Adde huic Creationem *Roberti Comitis, Glocestrensis*, qui fuit naturalis filius Regis *Henrici I.* Rex loquens cum *Mabile* unica filia & hærede *Roberti Fitz Haymam* Domini *Glocestriæ*, ait ipsi (prout narratur in antiqua anglorythmica historia R*oberti Glocestrensis*) quod

---- he scold is sone to her spousing avonge/
This Maid was theragen/ and with said it long.
The king of sougt her suith ynou/ so that atten ende
Mabile him answered/ as gode Maide and hende/
Sir/ heo sede/wel ichot/ that your hert ope me is/
More vor mine heritage than vor my sulve iwis;
So vair eritage as ich habbe/ it were me grete shame/
Vor to abbe an loverd/ bote he had an toname.
Sir Robert le Filz Haim, my faders name was/
And that ne might nought be his that of his kunne nought nas.
Therefore/ Sir/ vor godes love/ ne let me no mon owe.
Bote he abbe an twoname war throru he be ik nowe.
Damoysele/ quoth the king/ thou seist well in this case
Sir Roberd le Fitz Haim, thy fader twoname was;
And as vair twoname he shall abbe/gif me him may bise
Sire Roberd le Fitz Rey is name shall be.
Sire/ qvoth this Maid tho/ that is a vaire name
As who seith/ all his life and of great fame.
Ac wat shold is sonne hote thanne and hi that of him come?
So ne might hii hote/ Whereof nameth gone.
The king understood that the Maid ne sede no outrage
And that Gloucestre was chiet of ire heritage.
Dameseile he sede tho/ thi Loverd shall have a name/
Vor him and vor his heirs vair without blame.
Vor Roberd Earle of Gloucestre and his heirs iwis.
Sire/ qvoth this Maid tho/ well liketh me this
In this forme ichole that all my gode be his.
Thus was Earle of Gloucestre first I made there
Ac his Roberd of allthulke that long bivore were;
This was End leve hundret yere and in the nith yeer right
After that ure Loverd was in his moder a hight.

Antiquissima vero diplomata diserte Comitivæ creationem exhibentia, quæ hodie extant, sunt Reginæ *Matildis.* Ut illud ad magnum Dominum *Geoffrii* de *Mandevile,* Comitiva *Essexiæ* donatum.

In Thesauro Cottoniano & ap. Camden in Ord. Angl. pag 120. Vide s. Hoveden. sub anno 1143.

Ego Matildis *Filia Regis* Henrici *& Anglorum Domina do & concedo* Gaufredo *de* Magnavilla *pro servitio suo & heredibus suis post eum hereditabiliter, ut sit* Comes de Essexia, *& habeat tertium denarium Vice Comitatus de Placitis, sicut Comes habere debet in Comitatu suo &c.*

Neque contradicit diploma iis qui dicunt Regem *Stephanum* creasse illum. Bella civilia illorum temporum sat bene nota sunt. Et Dominus iste aliquando ex partibus Reginæ existens, aliquando cum Rege *Stephano* faciens, creatus est, ut videtur, ab ambobus, quod etiam de aliis legitur. Eadem quoque Regina ob insignia in se merita *Milonis* (qui erat Locumtenens fratris ejus *Roberti* Comitis *Glocestriæ* in ipsius Comitatu, & alias magnæ autoritatis in regno) in bellis istis contra Regem *Stephanum, & quia ejusdem Milonis præcipue fruebatur consilio, & favebatur auxilio , utpote quæ eatenus nec unius diei victum nec mensæ ipsius apparatum aliunde quam ex ipsius munificentia sive providentia acceperat* (quæ ipse *Milo* narravit *Florentii* historiam continuanti) creavit ipsum Comitem *Herefordiæ* per subsequens diploma, asservatum adhuc sub magno sigillo Reginæ.

V. Gesta regis Stephani pag. 932. & contin. ad Florent. Wigorn. an. 1139 1140. Meminete hujus creationis, *Giraldo in itinerario Cambriæ lib. 1 cap. 2, Autor gestorum reg. Stephani pag. 956. Florent. sub anno 1141.*

Matilda *Imperatrix* Henrici *Regis filia & Anglorum Domina Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Iusticiariis, Vicecomitibus, Præpositis, Ministris & omnibus fidelibus suis, Francis, & Anglis totius Angliæ salutem. Sciatis me fecisse* Milonem *de* Glocestria, *Comitem de* Hereford *& dedisse ei Motam* Hereford, *cum toto castello in feudo, & hereditate sibi & heredibus suis ad tenendum de me & heredibus meis. Dedi etiam ei tertium denarium placitorum totius Comitatus* Hereford. *Dedi etiam ei tria maneria in ipso Comitatu de meo Dominio, videlicet* Mawardinam & Luggewordinam & Wiltonam *cum omnibus appenditiis suis. Dedi etiam ei Hajas Hereford & forestam* de Trivela *cum hoc quod ad hoc pertinet, Dedi etiam ei servitium* Roberti de Chandos & Hugonis *filii* Willielmi *&* Richardi *de* Coremil, *& omnia feuda eorum ubicunque ea habeant. Et hæc omnia supra dicta dedi, & etiam concessi in feudo & hereditate sibi & heredibus suis ad tenendum de me & heredibus meis. Hanc autem donationem feci ei apud* Oxinford *die sancti* Jacobi *Apo-*

Apostoli, videlicet octava die ante festum Sancti Petri ad Vincla, *pro servitio suo quod mihi fecerit, & ita quod tunc habebam in captione mea apud* Bristol *Regem* Stephanum, *qui Dei misericordia & auxilio* Roberti *Comitis* Glocestriæ *fratris mei & auxilio ipsius* Milonis *& aliorum* Baronum *meorum captus fuit in bello apud* Lincolniam *die Purificationis* S.Mariæ *proximo ante prædictum diem* S. Jacobi *Apostoli. Quare volo & firmiter præcipio, quod hæc omnia supradicta teneat de me & hæredibus meis ipse & hæredes sui ita bene & in pace, & honorificè, & plenariè & liberè & quietè in bosco & in plano in forestis & fugaciis, in pratis & pasturis, in aquis & molendinis, in stagnis & vivariis, in viis & semitis, in foris & feriis infra Burgum & extra, in Civitate & extra, & in omnibus locis cum Soca & Sacha, &* Toll *&* Team *&* Infangentheof *& cum omnibus consuetudinibus & libertatibus, & quietudinibus sicut unquam aliquis Comes melius, & honorabilius, & quietius, & liberius, & plenarius, aliquod tenementum vel dominium de me in Anglia vel unquam tenuit de aliquo antecessore meo. Teste* Theobaldo *Archiepiscopo* Cantuariensi, & Roberto *Episcopo* Londonensi, & Alexandro *Episcopo* Lincolniensi, & Bernardo *Episcopo* Sancti Davidis, & Nigillo *Episcopo* Eliensi, & David *Rege Scot.* & Roberto *Comite* Glocestriæ, & Reginaldo *Comite* Cornubiæ, & Roberto Reginaldi *filio* & Brientio *filio Comitis*, & Umfrido *de* Bohun, & Alex *de* Buch & Johanne *filio* Gisleberti *Marescallo* & Pagan *de* Claris Vallibus, & Roberto de Curceo, & Radulfo Paganello, & Willielmo *de* Doura & Elia Giffard, & Walkenio Maminot & Ernulf *de* Hesding, & Gisleberto de Lascrio *apud* [a] Oxinfordiam.

Confectum est instrumentum hoc in festo D. Jacobi anno reparatæ salutis 1141. sive 6. Stephani R. id constat ex Florentio & Hovedeno sub annum 1141. nonnulli male miscentes annos salutis atque eos qui ab initiis Stephani deducuntur, in 1140. temere conjiciunt captivum Regem, quod idem ipsum est, ac si etiam hoc instrumentum illuc retro traherent.

Illud etiam ejusdem Reginæ pro *Aubery de Vere* (postmodum Comite *Oxonii*) observari meretur. Concessit ipsi restituitve varias terras, interque illas turrim & Castellum *Colcestriæ*. Creavitque ipsum Comitem *Cantabrigiæ*, sub conditione, quod nisi possit frui Comitatu illo, eligat sibi vel Comitatum *Oxonii, Bercheriæ, Wiltoniæ, vel Dorsetiæ*, *Et præter hoc do ei* (verba sonant in antiquo libro instrumentorum, unde ipsum diploma totum habetur nunc excusum apud *Aug. Vincent. pag. 397.* qui liber pertinet ad Comites *Oxonienses*) *& concedo quod sit Comes de* Cantebrugge scyre *& habeat inde tertium denarium sicut comes debet habere. Ita dico, si Rex Scotiæ non habet illum comitatum. Et si Rex habuerit, perquiram illud ei ad posse meum per Escambium. Et si non potero, tunc do ei & concedo quod sit* comes de quolibet

a Atqui anonymus autor Gestorum Stephani R. pag. 956. Wintoniæ Creatum Milonem scribit.

Videsis Camden, Britan. pag. 393.

libet quatuor comitatuum ſubſcriptorum, videlicet Oxenfordſcyre/Berkſcyre/ Wiltſcyre/ *&* Dorſetſcyre *per Conſilium & Conſiderationem Comitis* Gloceſtriæ *fratris mei & Comitis* Gaufridi *& Comitis* Gilberti. *Et teneat comitatum ſuum cum omnibus illis rebus quæ ad Comitatum ſuum pertineant. Ita bene & in pace & liberè, & quietè, & honorificè & plenariè ſicut unquam aliquis comes melius vel liberius tenuit vel tenet comitatum ſuum.* Deinde, poſt terras alias ipſi traditas, *Hæc omnia tenementa,* pergit, *concedo ei tenenda hæreditariè in omnibus rebus ſibi & hæredibus ſuis de me & hæredibus meis. Quare volo & firmiter præcipio, quod ipſe* Albericus *Comes & hæredes ſui teneant omnia tenementa ſua ita bene & in Pace & libere & quietè & honorificè, & plenariè, ſicut unquam aliquis Comitum meorum melius vel liberius* tenuit *vel tenet, &c.* Hæc confirmavit Princeps ipſius Filius, utens titulo ejusmodi. *Henricus filius filiæ Regis Henrici, rectus hæres Angliæ & Normanniæ.*

Rex *Stephanus* pene multos creavit Comites, non leves regni obventiones iis impendens. *Multos Comites qui ante non fuerant* (inquit *Wilhelmus Malmesburienſis*) *inſtituit, applicatis poſſeſſionibus & redditibus, quæ proprio jure Regi competebant.* Nullam tamen Creationis formulam ab ipſo vidi. Niſi quod & illæ *Matildis* Reginæ, ei ſint coætaneæ. Exemplum ſaltem reſtitutionis vel traditionis Comitatus ipſo regnante eſt in redditione municipii *Herefordienſis* & Caſtelli cum toto Comitatu de Herefordſcyre (exceptis agris ad Epiſcopum & eccleſias alias pertinentibus) facta *Roberto* Comiti *Leiceſtriæ*, ejusque hæredibus, ut teneat *ea bene & in pace, & libere & quietè, & honorificè, in boſco & in plano, &c. Cum omnibus aliis rebus & libertatibus quæ ad omnia præfata pertinent, cum quibus Gulielmus* Filius *Osberni unquam melius, vel liberius tenuit.* Hic *Wilhelmus* Fitz *Osbern* factus eſt Comes *Herefordiæ* a *Wilhelmo I.* Plures deinde Comites a *Stephano* Rege creati, appellati ſunt *Imaginarii & Pſeudo-Comites. Henricus II.* enim antiquas Coronæ poſſeſſiones recuperans, ſub initium regni ſui *depoſuit quoſdam Imaginarios & Pſeudo-Comites* (ait Autor Chronici *Normandiæ*) *quibus Rex Stephanus omnia penè ad fiſcum pertinentia minus cautè deſtribuerat.* Eadem habet liber Ms. Abbatiæ *Waverley.*

Ex Set. Tabulario Ducatus Lancaſtrenſ. ap. Aug. Vincent. pag. 237. & Fidesis Camden. Britan. pag 473.

Jam ad tempora *Henrici II.* Notiſſima creatio hic eſt *Alberici de Vere* Comitis in *Gvisnes*, qui factus eſt *Oxonii* Comes, cujusque po-

posteri hodienum illo fruuntur Comitatu. Fieri nequibat *Cantabrigiæ*.Comes quoniam *David Scotiæ* Rex istum tenebatComitatum, ideoque juxta literas patentes *Matildis* Reginæ elegit *Oxonium*. Ipsum autographum sub sigillo, a me visum inter documentaComitum *Oxonii* & hic transcriptum sequenti modo se habet.

H. Rex Angliæ & Dux Normanniæ, & Aquitaniæ, & Comes Andegaviæ, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Justiciariis, ViceComitibus, Ministris, & omnibus fidelibus suis totius Angliæ, *Francis & Anglis, salutem Sciatis, me dedisse & concessisse* Comiti Alberico *in Feodo & hereditate, tertium denarium de Placitis Comitatus* Oxenfordscyre *ut sit inde Comes. Quare volo & firmiter pracipio, quod ipse & heredes sui* [a] *habeant inde Comitatum suum, ita liberè, & quietè, & honorificè, sicut aliquis Comitum Angliæ liberius, & quietius, & honorificentius habet, Testibus T. Cancellario,* Hugone *Comite de* Norff. Rogero *Comite de* Clare, *Comite* Patricio, *Richardo filio* Gisleberti, Henrico *de* Essex *Constabulario*, Richardo *de* Hum *Constabulario*, Richardo *de* Lucy, Walter *filio* Roberti, M. Bisset *Dapifero*, Warino *filio* Geraldi *Camerario*, Richardo *de* Canvilla, Willielmo *de* Lanval, Hammone Peccato, *apud Dour. in transitu Regis.*

[a] *ad masculos restringebatur hac dignitas, sub Richard. 2 vid. rotul Parl. 16. Rich. 2. & rotul. Cart. de anno, 15. Rich. 2. & decisionem in Parlamento 15. Caroli Regis de isthoc Comitatu.*

Cart. antiq. S. n. 13.

Tali formula idem Rex creavit seu confirmavit *Hugonem Bigotum Norfolciæ* Comitem. *Sciatis me fecisse* Hugonem Bigot *Comitem de* Norfolk. *Et volo & pracipio quod ipse & heredes sui ita liberè, & quietè, & honorificè teneant de me & de meis heredibus sicut aliquis Comes Angliæ melius vel liberius Comitatum suum tenet.* Diploma etiam exhibet confirmationem juris ipsius in omnes terras ejus. Videturque quod potius fuerit Confirmatio dignitatis quam creatio. Manifestum enim est, quod *Bigot* iste non solum fuerit *Norfolciæ* Comes tempore *Stephani* Regis, sed etiam agnitus fuerit pro tali, justo titulo, in compositione inter *Stephanum* Regem & *Henricum II.* antequam ad regnum perveniret. Nam consenserunt ut *Wilhelmus* filius *Stephani* Regis haberet omnem *Norfolciæ* Comitatum; tertio denario, unde *Hugo Bigot Comes erat*, excepto. Neque illud quod sequitur verbum, *dedisse*, pro *Wilhelmo de Albineto* Comite *Arundeliæ*, sub eodem Rege aliter quam deConfirmatione sumendum, quæ tum temporis stilo Cancellariæ parum differebat a Creatione.

19. Stephani. R. apud Holinshed. Histor Anglic. pag. 62. Camden. Britan. 251.

Cart. Inspex. 5. Ed. 3. memb.

Henricus *Rex Angliæ, & Dux Normanniæ, & Comes* Andegaviæ. *Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, Justiciariis, ViceComitibus,*

Ministris, & Fidelibus suis totius Angliæ, Francis & Anglis salutem. Sciatis, me dedisse Willielmo *Comiti* Arundel *Castellum de* Arundel *cum toto Honore Arundelli & cum omnibus pertinentiis suis; Tenendum sibi & hæredibus suis, de me & hæredibus meis in feodo & hæreditate, & tertium denariū de placitis de* Suthsex *unde Comes est. Quare volo & firmiter præcipio, quod ipse & hæredes sui hæc prædicta habeant & teneant, benè & in pace & honorificè, & liberè, & quietè, & hæreditariè in Dominiis, in militibus, in feodis, & in forestis, in bosco, & plano, in pratis & pascuis, in viis, & semitis, in Burgo, & extra, in aquis & piscaturis, & in omnibus locis cum omnibus libertatibus & liberis consvetudinibus, prædicto honori & Castellariæ pertinentibus, sicut* Rex H. *avus meus honorem illum habuit, quando eum in suo dominio habuit. Teste* Theob. *Archiepiscopo* Cant Hillario *Episcopo* Cicestren N. *Episcopo de* Ely *& Cancellario,* Willielmo *fratre Regis,* Rogero *Comite* Cornubiæ, Hugone, *Comite de* Norfol. Henrico *de* Essex Const. Richardo *de* Hum. Const. Richardo *de* Lucy, War. *fil. I. Camer.* Joscel. *de* Balliolo, Roberto *de* Duncstanvilla, Roberto *de* Curci, *apud Westmonasterium.*

Fuit enim Comes ante hoc diploma (teste *Matheo Paris. anno 1139, Camden. Brit. pag. 221.*) aliquando dictus a *Sussexia* aliquando b *Cicestriæ*, quæ denominationes illo tempore eandem indigitarunt personam. Nam hic quoque *Sussexia* Comitatus aliquando dictus erit Comitatus *Cicestria*, nisi velis *Comitatus* vocem notare hic Dioecesem: ut in illo *Johannis Sarisburiensis* viventis sub Rege *Henrico II.* *In Comitatu* Cicestriæ (dicitur epist. 15. Ad *Adrianum IV. Papam*) *diutius honestissime versatus est*, loquens de *Gauterio* nobile quodam qui diu commoratus erat in *Sussexia*. Hic Rex *Henricus* fieri quoque diploma jussit pro *Rogerio* filio & hærede *Milonis Herefordiæ* Comitis, quale est Reginæ *Matildis*, paulo ante insertum. Confirmata etiam, tradita vel restituta est dignitas Comitis *Norfolciæ Rogerio* Bigot, a *Richardo I.* iisdem verbis, quibus *Henricus II.* confirmavit eam *Hugoni* qui frater erat *Rogeri*; Sic etiam *Wilhelmo Arundeliæ* Comiti restitutio facta est juxta illa verba quibus ab eodem Rege *Henrico* accepit dignitatem. Ita sub initium *Johannis* Regis, *Wilhelmus de Ferrariis* restitutus est in Comitatum *Derby* istis verbis.

Johannes *Dei gratia Rex Angliæ, Dominus Hiberniæ &c. Sciatis, nos reddidisse & concessisse & presenti carta confirmasse dilecto nostro* Willielmo

2. pro Richardo Comite Arundel. & de Comite Hereford Videsis Camden. Brit pag. 473.

a *Cart. Stephani R. in rotul. pat 2. H 6. part. 3. m. 18. pro Abbate de* Berking.

b *Transactio inter Ste... Regem & Henr. Normanniæ Ducem apud Hovinst. hist. angl. pag. 63. col. 1.*

Cart. 1. Joh. part. 2. num. 40. m. 6.

1. Rich. 1. Cart. antiq. S. n 14.

Cart. antiq. X. num. 29. & Cart. 5. Ed. 3. membr. 1.

Cart. antiq. B. num. 30.

elmo *de* Ferrariis *Comiti de* Dereby *tertium denarium de omnibus placitis placitatis per ViceComitem in toto Comitatu de* Derebi *tam in* Derebi, *quam extra, unde ipse Comes est, sicut unquam aliquis antecessorum suorum illum melius habuerit, tenendum sibi & hæredibus suis de nobis & hæredibus nostris imperpetuum. Et ipsum tanquam Comitem propria manu gladio cinximus.* Teste W. London & H. Sarum *Episcopis*, G. *filio* Petri *Comite* Essex. Ranulpho *Comite* Cestriæ, W. *Marescallo Comite de* Pembroc/Willielmo *de* Braios, Willielmo *filio* Alani. *Datum per manus* H. *Cantuariensis* Archiepiscopi *Cancellarii nostri apud* Northamton. *VII. die Iunii, Regni nostri Anno primo.*

Ejusdem quoque diploma pro *Henrico de Bohun* Comite Herefordiense observatione dignum; ipsi enim largitur inibi *XX. libras de tertio denario Comitatus* Hereford *annuatim porcipiendas, unde eum fecimus Comitem* Hereford, *& ipse nobis cartam suam fecit quod ipse vel hæredes sui nihil clamabunt unquam de nobis vel de hæredibus nostris quos de uxore desponsata habuerimus, per cartam* H. *Regis patris nostri quam ipse habuit in hac forma.* Recitatur deinde integrum diploma scriptum pro *Rogerio Comite Herefordiense*, in quo (uti in illo Reginæ *Matildis* pro *Milone* tertius denarius placitorum ex Comitatu assignatur ipsi inter res alias. *Hac autem Carta* (ait Rex *Iohannes* in isto pro Comite *Henrico*) *prædicti Regis H. Patris nostri, deposita est in Prioratu* Winton. *per manum Godefridi Wintoniensis Episcopi frangenda & destruenda, si hæredem de uxore nobis desponsata habuerimus, sin autem, idem Henricus de Bohun vel hæredes ipsius recuperabunt prædictam Cartam ad faciendum inde quod sibi melius viderint expedire.* *Cart. 1. Ioh. part. 2. mem. 6. n 40. 28. April.*

Ex tempore *Henrici II.* observamus hic inspecie largitionem & confirmationem Comitatus *Lincolniensis* factam *Johanni de Lacy. Randol* seu *Ranulphus* Comes *Cestriæ & Lincolniæ* possidens feuda dignitatis suæ permisit *Lincolniæ* Comitatum Sorori suæ Dominæ *Hawisiæ de Quency* vi hujus instrumenti.

Ranulphus *Comes* Cestriæ & Lincolniæ *omnibus præsentibus & futuris, præsentem cartam inspecturis vel audituris, salutem in Domino. Ad universitatis vestræ notitiam volo pervenire me dedisse, concessisse, & hac præsenti carta mea confirmasse Dominæ* Hawisiæ de Quency *Sorori meæ charissimæ* Comitatum Lincolniæ, *scilicet quantum ad me pertinuit, ut inde* Comitissa *existat; Habendum & tenendum de Domino meo Rege Angliæ*

Anglia & heredibus suis eidem Hawisiæ *& heredibus suis liberè, quietè, plenè, pacificè & integrè jure hereditario, cum omnibus pertinentiis suis & cum omnibus libertatibus ad prædictum Comitatum pertinentibus. Et ut præsens scriptum perpetuitatis robur obtineat, illud sigilli mei appositione roborare duxi. His testibus venerabilibus patribus,* T. Winton. & Alexandro Coventr. & Lichf. *Episcopis,* R. *Marescallo* Comite Pembrochiæ. W. *de* Ferrariis *Comite* Derby, Stephano *de* Gegrave, *Justitiario Angliæ,* Simone *de* Monteforti, W. de Ferrariis, Phill. *de* Albiniaco, Henrico *de* Aldith, Willielmo *de* Cautilupo, & aliis.

Descriptum est ex autographo, adhuc sub sigillo extante. Inde dicta est *Comitissa Lincolnia* in scripto *nuper obiit* transmisso ab ipsius cohæredibus post Fratris ejus mortem, quod commemoravimus supra §. 8. ex Placitorum Rotulis illorum temporum. Verum ad ejus petitionem dedit Rex Comitatum istum (quem, uti videtur & ipsa Regis concessione acquisivit, ut ita confirmatio Regis consueta fieret) filio ipsius *Johanni de Lacy.* Concessio talis narratur in rotulis illorum temporum.

Patent. 17. Henr. 3. membr. 9. num. 35. Rex *ad Instantiam* Hawisiæ de Quency *dedit & concessit* Johanni de Lascy, *Constabulario* Cestriæ, *illas viginti libras, quas R. quondam Comes* Cestriæ *&* Lincolniæ *recepit pro tertio denario Comitatus* Lincolniæ, *& quas prædictus Comes in vita sua dedit prædictæ* Hawisiæ *sorori suæ. Habendas & tenendas, nomine Comitis* Lincolniæ *de Rege & heredibus suis ipsi* Johanni *& heredibus suis, qui exibunt de* Margareta *uxore sua, filia prædicta* Hawisia *imperpetuum. In cujus &c. Teste Rege apud* Northampton XXII. *die Novembris.*

Formulam quoque creationis sub eodem Rege habemus in ipsius privilegio ad filium suum *Edmundum,* quo ipsi tradi: *Leycestriæ* Comitatum post mortem *Simonis de Montfort.*

Edwardus, &c. *Militibus liberis hominibus, & omnibus aliis tenentibus de Comitatu & Honore* Leycestriæ, *Senescalcia Angliæ, & de omnibus terris & tenementis, quæ fuerunt* S. de Monteforti *quondam* Com. Leycest. *Salutem. Sciatis, quod dedimus & concessimus* Edmundo *filio nostro prædicta Comitatum, Honorem, Senescalciam, terras & tenementa, quæ fuerunt præfati* Simonis *inimici nostri, exceptis Dominicis nostris, habendum & tenendum de nobis & heredibus nostris eidem* Edmundo *& heredibus suis imperpetuum, faciendo servicium inde debitum & consuetum.*

Et

Et ideo vobis mandamus, quod eidem Edmundo tanquam Domino vestro in omnibus qua ad pradicta Comitatum, honorem, Senescalciam, terras & tenementa pertinent de cetero intendentes sitis, & respondentes sicut pradictum est. In cujus &c. Teste, &c.

Verbis istis, *Comitatus Leycestria*, dignitas Comitalis hic complectitur. Ac *Senescalcia Angl:a* hic commemorata putabatur deinde esse portio hujus Comitatus, vel ei connexa in antiquis istis Comitibus. *Rex Henricus* (inquit *Henricus de Knighton* Canonicus *Leicestriensis* de hac creatione in Ms. quodam.) *dedit Comitatum Leycestria cum bonore de* Hincley / & Senescatu *Anglia, Edmundo filio suo.* Venerunt autem ad Comites Leicestrenses iste honor de Hincley & Officium Senescalciæ in Anglia primo per *Roberti Blainchemains* Comitis *Leicestria* connubium cum *Parnel* (*Petronilla*) filia & cohærede *Hugonis Grentem.usvil* sub *Henrico II. Robertus ove les Blanchemains* (inquit idem *Knighton*) *tertius post conquestum desponsavit Petronillam filiam Hugonis Grentemevill* (nominatur in libro *Domesday* sæpe *Grentemaisvill*) *cum qua accepit totum bonorem de* Hincley *una cum Senescatu Anglia ex dono ejusdem Hugonis.* Postea vero in Coronatione *Henrici IV.* (qui fuit *Leicestria* Comes antequam ad regnum pervenit) *dictus Dominus Rex* (sicuti legimus in rotulis ejus anni primi) *ut in jure Comitatus Leicestria, cui officium Senescalli pertinet, idem officium commisit Thoma filio suo in coronatione pradicta faciendum.*

Ex regno *Edvardi I.* hæc fit formula pro Comitatu *Richmondia* tradito *Iohanni de Britannia.* *Cart. 34. Ed. 1. membr. 4. num. 19. Vide- sis item renũciationem Comitatus Nor- folcia sub Ed 1. in rotul. Parl. 3. Henr. 6. art. 1.*

Edwardus &c. *Archiepiscopis, &c. Salutem. Sciatis, quod cum Comitatus* Richemund *Castra de* Richemund *& de* Bowes *& omnes terra & tenementa, qua* Johannes *quondam Dux* Britanniæ *defunctus in Anglia tenuit, per mortem ipsius Ducis ad manus nostras jam devenerint, dedimus & concessimus, & hac carta nostra confirmavimus pro nobis & haredibus nostris, dilecto nepoti & fideli vostro* Johanni de Britannia *Comitatum pradictum, Castra & omnes terras & tenementa pradicta cum pertinentiis, habendum & tenendum de nobis & haredibus nostris eidem* Johanni *& haredibus suis Comitatum pradictum,* nomine Comitis, *Castra & omnes terras & tenementa pradicta cum feodis* Militum, *advocationibus Ecclesiarum, Domorum religiosarum & hospitalium, servitiis liberè tenentium, liberis Chaceis, & Warrennis, una cum omnibus libertatibus, & li-*

beris, consvetudinibus, ad Comitatum, Castra, terras, & tenementa prædicta pertinentibus, ac cæteris pertinentiis suis universis, per servicia inde debita & consueta imperpetuum, adeo liberè & integrè sicut prædictus Dux pater suus ea de nobis tenuit in vita sua. Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & heredibus nostris, quod prædictus Johannes *habeat & teneat de nobis & heredibus nostris, sibi & heredibus suis, Comitatum prædictum,* nomine Comitis, *Castra & omnes terras & tenementa prædicta cum feodis Militum, advocationibus Ecclesiarum, Domorum religiosarum & hospitalium, serviciis libere tenentium, liberis Chaceis, & Warrennis, unà cum omnibus libertatibus & liberis consvetudinibus ad Comitatū, Castra, terras, & tenementa prædicta pertinentibus, ac ceteris pertinentiis suis universis per servicia inde debita & consveta imperpetuum, adeo libere & integrè, sicut prædictus Dux pater suus ea de nobis tenuit in vita sua, sicut prædictum est. Hiis testibus venerabili Patre* W. Coventr. & Lichf. *Episcopo,* Henrico *de* Lacy *Comite* Lincol. Thoma *Comite* Lancast. Radulpho *de* Monte-hermer *Comite* Glocestriæ *&* Hertford, Humfredo *de* Bohun *Comite* Hereford *&* Essex, Adomaro *de* Valencia, Roberto *de* la Ward. *Senescallo hospitii nostri & aliis. Datum per manum nostram apud Lanertoft, decimo quinto die Octobris.*

Per breve de privato Sigillo.

Sub *Edvardo II.* istæ duæ merentur observari. Prima ad fratrem ejus *Thomam de Brotherton* Comitatus *Norfolciensis.*[a] Altera ad *Andream de Harcley* Comitatus *Carlile*[b].

a *Cart. 6. Edw. 2. num. 30.*
b *Pat. 15. Ed. 2. part. 2 memb. 22. & cart. 15. Edw. 2 memb. 2. num. 7.*

Edwardus &c. *Archiepiscopis, &c. Salutem. Sciatis nos dedisse, concessisse, & hac carta nostra confirmasse* Thomæ *de* Brotherton *fratri nostro charissimo totum jus & honorem ac Dominium quæ* Rogerus le Bigod *quondam* Comes Norfolciæ, *& Marescallus Angliæ, habuit nomine Comitis* in Comitatu Norfolciæ. *& quæ ad manus celebris memoriæ Domini* Edwardi *quondam Regis Angliæ patris nostri per concessionem, redditionem, remissionem, & quietam clamationem ejusdem Comitis devenerunt, & in manu nostra existunt, habendum & tenendum eidem* Thomæ, *& heredibus suis de corpore suo legitimè procreatis de nobis & heredibus nostris*

cum

cum omnibus & singulis ad ea spectantibus, quocunque nomine censeantur; adeo integrè, sicut præfatus Comes ea habuit & tenuit die concessionis, redditionis, remissionis, & quietæ clamationis prædictarum imperpetuum, & si contingat, quod prædictus Thomas *obierit sine herede de corpore suo legitimè procreato, tunc post decessum ejusdem* Thomæ *prædicta jus, bonor & Dominium, cum omnibus pertinentiis suis ad nos & heredes nostros integrè revertantur. Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & heredibus nostris, quod prædictus* Thomas *habeat & teneat sibi & heredibus suis de corpore suo legitime procreatis prædicta jus, honorem, & Dominium, quæ prædictus Comes habuit, nomine Comitis, in Comitatu prædicto, & quæ ad manus dicti* Patris *nostri per concessionem, redditionem, remissionem, & quietam clamationem prædictas devenerunt & manu nostra existunt, de nobis & heredibus nostris cum omnibus & singulis ad ea spectantibus, quocunque nomine censeantur, adeò integrè, sicut prædictus Comes ea habuit & tenuit die concessionis, redditionis, remissionis, & quietæ clamationis prædictarum imperpetuum. Et si contingat, quod prædictus Thomas obierit sine herede de corpore suo legitimè procreato, tunc post decessum ejusdem* Thomæ, *prædicta, jus, honor, & Dominium cum omnibus pertinentiis suis ad nos & heredes nostros integrè revertantur, sicut prædictum est. His testibus Venerabilibus* Patribus W. Wigorn. J. Norwic. *&* I. Bathonens. *&* Wellen. *Episcopis*, Gilberto *de* Clare *Comite* Glocestr. *&* Hertford. Iohanne *de* Britannia *Com.* Richemond, Adomaro *de* Valencia, *Com.* Pembrochiæ, Hugone *le* Despens. Henrico *de* Bello Monte, Nicholao *de* Segrave *& aliis. Datum per manum nostram apud Westmonast. XVI. die Decembris.*

Habet & alia diplomata sub eodem dato de castellis, civitatibus, Maneriis, municipiis, honoribus & terris redditis seu traditis Regi *Edvardo I.* (sicuti fuit Comitatus, a Comite *Rogerio le Bigod*: Illius de Comitatu *Carhlæ* hæc verba sunt. *cart.6. Edv.2. num.31.32.*

Edwardus *&c. Omnibus ad quos &c. Salutem. Sciatis quod pro bono & laudabili servicio quod dilectus & fidelis noster* Andreas *de* Hartcla *nobis nuper impendit* Thomam *tunc comitem* Lancastriæ *& alios ipsius fautores nobis subditos inimicos & rebelles nostros de-*

debellando &, divina opitulante clementia, devictos nobis reddendo, dedimus ei & concessimus, pro nobis & heredibus nostris viginti libras de exitibus Comitatus nostri Cumbriæ, *per manus Vicecomitis comitatus illius qui pro tempore fuerit percipiendas, & habendas sibi & heredibus suis masculis de corpore suo legitime procreatis* sub honore & nomine Comitis Karlioli, ipsumque Andream gladio cinximus in Comitem dicti loci. *Et pro statu hujusmodi uberius manutenendo concessimus pro nobis & heredibus nostris providere eidem* Andreæ & *assignare Mille Marcatas terræ & redditus per* Annum, *videlicet quingentas Marcatas in Comitatu* Cumbriæ & Westmorlandiæ, *& libertatibus adjacentibus, & quingentas Marcatas in* Marchia Walliarum; *habendum & tenendum eidem* Andreæ *& heredibus suis masculis sicut prædictum est, concessimus insuper eidem* Andreæ *Mille Marcas singulis annis ad Scaccarium nostrum ad quatuor anni terminos videlicet in tribus Septimanis Paschæ in quindena Nativitatis,* Sancti Johannis Baptistæ, *in quindena Sancti* Michaëlis *& in octabis* Sancti Hillarii *percipiendas quousque nos vel heredes nostri dictos Mille Marcatas terræ vel redditus per Annum sibi fecerimus assignari. Ita tamen quod cum portio aliqua de dictis Mille Marcatis terræ vel redditus sibi fuerit assignata, extunc tantum decidat de dictis* Mille *Marcis ac Scaccarium nostrum sibi assignatum sicut prædictum est. In Cujus &c. per R. apud Pontem fractum XXV. die Martii*

per ipsum Regem, nunciante Magistro

Roberto de Baldock.

Deinde sub *Edvardo III.* præfationes istæ ostendentes convenientes esse ut viri bene meriti honoribus decorentur, vel afferentes merita personarum, vel utrumque (quæ inde ad hoc usque tempus perpetuo usu continuatæ sunt) cœperunt præfigi formulis, quibus Comites creati sunt. Anno ejus undecimo, cum plures in Parlamento crearentur (& Princeps quoque Niger fieret Dux *Cornubiæ*) tres illorum *Wilhelmus de Clinton, Comes Huntingdonensis, Wilhelmus de Bohun Comes Nottinghamiæ* & *Robertus Ufford Comes Suffolciæ* eas dem ipsas acceperunt Syllabas in præloquiis, quas legit Princeps Niger in diplomate suo, quo Dux *Cornubiæ* Creatus est, quod (quantum

Cart. II. Edv. 3. n. 41. 49. 50.

tum ad titulum attinet) infra additur, ubi de Ducibus loquimur: Nulla omnino hic differentia in iis usque ad nomina ipsorum quæ collocantur post verba: *Nostræque considerationis intuitu ad personam dilecti & fidelis nostri.* Ubi vero diploma Principis nigri, paulo inferius habet verba *intimius convertentes*; illa Comitum carent verbo *intimius.* Neque vidi ego præloquium in Creationis formula ante hanc apud nos ætatem. Alii quoque nonnulli tum creati sunt per literas patentes similes istorum trium, cum diversis tamen præloquiis. Exemplum unum hic addimus. *Hugo de Audley Glocestriæ* Comes tales accepit patentes literas.

EDwardus &c. *Archiepiscopis, Episcopis, &c. Salutem. Sciatis quod, cum ad attollenda regalis Sceptri fastigia & regiminis negotia potentius & consultius dirigenda concesserimus, ad requisitionem Prælatorum & Procerum, ac Communitatis Regni nostri in instanti Parliamento nostro apud Westmonasterium convocato convenientium, numerum Comitum & personarum illustrium in eodem regno, duce domino, fœliciter adaugere; Nos ad probitatem strenuam, claritatem generis & providentiam circumspectam dilecti & fidelis nostri Hugonis* de Audele, *nec non ad obsequia placida quæ nobis in opportunitatibus tam liberaliter quam gratanter præstitit, personæ vel rerum dispendiis non vitatis, grata Considerationis intuitum dirigentes ac sperantes quod honoris adjectio probitati suæ gratum adjiciet incrementum, ipsum de definito dicti Parliamenti consilio in* Comitem Glocestr. *Præfecimus & de statu Comitis, per* cincturam gladii *de munificentia regia, investivimus ad* nomen & omen Comitis *dicti loci sibi & hæredibus suis perpetuo retinendum. Et ut juxta tanti nominis decentiam possit honorificentius, se habere, dedimus, concessimus, & hac Carta nostra confirmavimus, eidem Comiti & hæredibus suis viginti libratas redditus de exitibus Com.* Glocestr. *singulis annis, ad festa Paschæ & Sancti* Michaëlis *per æquales portiones percipiendas, per manus vice comitis illius qui pro tempore fuerit imperpetuum. Quare volumus & firmiter præcipimus pro nobis & hæredibus nostris quod prædictus* Hugo *& hæredes sui prædictas viginti libras redditus de exitibus Comitatus prædicti singulis annis ad festa prædicta pro æqualibus portionibus percipiant per manus Vicecomitis comitatus illius qui pro tempore fuerit imperpetuum sicut prædictum est. His testibus venerabilibus Patribus,* J. *Archiepiscopo* Cantuar. *totius Angliæ Primate Cancellario nostro,* H. *Episcopo* Lincoln. *Thes. nostro,* D. *Episcopo* Winton.

Cart. 11. Ed. 3 num. 34. & id. ibid. num. 50, 55, 68, & sic placet Rot. Parl. 36. Ed. 3. n. 37.

Johanne *de* Warrenia *Comite* Surriæ, Hugone *de* Courtenay, Comite Devon. Thoma Wake *de* Lydel, Rogero *de* Grey, Roberto *de* Ufford *Senescallo Hospitii nostri & aliis. Datum per manum nostram apud Westmonasterium decimo Sexto die Martii.*

per ipsum Regem.

Sic diplomata illius ætatis post clausulam creationis & investituræ (quæ omnia unum eundemque habuerunt sensum; & communiter eadem verba) assignarunt Comiti ad tanto meliorem sustentationem quasdam obventiones frequentissime ex reditibus Comitatus ipsius. Aliquando etiam obventiones istæ ad manu tenendam dignitatem hanc traditæ sunt *sub nomine & honore Comitis pro tertio denario Comitatus illius*, ut apparet in formulis quibusdam Comitivarum illius ætatis, ex. gr. *Wilhelmi de Clynton Comitis Huntingdonensis, Wilhelmi de Bohun, Comitis Northamtoniæ & Edmundi de Langley* [a] *Comitis Cantabrigiensis.* Aliquando magna terrarum portio ipsis assignata est eundem in finem, ut in illis literis patentibus, quibus Johannes *de Gaunt* creatus est Comes *Richmondiæ. Ipsum* [b] *in Comitem* Richmund/ *præfecimus & eum de comitatu* Richmond *per Cinctu-ram Gladii Solenniter investivimus. Et cum deceat, ut honori tanti nominis correspondeat sufficiencia facultatis, dedimus & concessimus, pro nobis & heredibus nostris, & hac Carta nostra confirmavimus, eidem Comiti, Castra, Maneria, Terras, Tenementa, & omnia alia loca ad prædictum Comitatum pertinentia; habendum & tenendum eidem Comiti & heredibus de Corpore suo exeuntibus una cum libertatibus & prærogativis omnimodis tam Regalibus quam aliis quas Johannes nuper Dux* Britanniæ *& Comes* Richmond/ *habuit in Comitatu, Castris, Maneriis &c.* Ac ad confirmandum titulum ejus in Comitatu sic tradito ipsi, relevium deinde assignatum a [c] J*ohanne* Duce Britanniæ.

[a] *V. Cart. 11. Ed. 3. num. 41. &c. & Cart. 36. Ed. 3. n. 8.*
[b] *Cart. 16. Ed. 3. num 2. & ex- tra ?. Donat. 16. Ed. 3. membr. 4. Dors. claus. 35. Ed. 3. memb. 39.*
[c] *Ioh. Holland. Comiti Huntingdō. Cart. 11. R. 2. num. 25. Comiti Rutland.*

Sub *Richardo II.* varia tempora, agri æque ac reditus, pingves assignata sunt in diplomatibus, *pro statu Comitali decentius &c honorificentius sustentando & manutenendo*, ut verba sonant nonnunquam. Aliquando annuus census viginti librarum vel similium ex obventionibus Comitatus traditur ei qui creabatur [d], *sub nomine Comitis.* Observatione vero dignissima sunt diplomata duo tempore coronatio-

Cart. 13. Rich. 2 n. 5.
[d] *Cart. 1. Richard. 2. Comiti Buckinbgam, &c.*

nationis ejus: unum pro *Henrico Percy* Comite *Northumbriæ*, alterum pro *Iohanne de Mowbray* Comite *Nottinghamiæ*. In utroque conceditur quod territoria, quæ jam possederunt, vel acquisituri essent, debeant tenere *sub honore Comitali, & tanquam* partes Comitatuum suorum. In illo pro Comite *Northumbriæ* post clausulas Creationis & Investituræ, quæ in his & aliis istorum temporum communiter erant: *nomen & honorem Comitis dedimus & ipsum in Comitem N. præfecimus ac de eisdem nomine & honore per cinctuam gladii investimus habendum* &c. vel simil. XX. libræ annuatim ipsis attribuuntur ex reditibus Comitatus, *sub nomine Comitis Northumbriæ* solvendæ certis festis diebus. *Volentes ulterius* (inquit Rex) *de gratia nostra speciali, quod omnia Castra, Dominia, Maneria, terræ & tenementa quæ eidem* Henricus *jure hereditario vel adquisitione propria præ antea tenuit & possedit, vel imposterum est habiturus*, sub honore Comitali, & *tanquam* parcella dicti Comitatus, *jure aliorum in omnibus semper salvo, de cetero teneantur.* Idem sensus (& eædem fere syllabæ) sunt in diplomate Comitis *Nottinghamiæ*. Deinde in formula creationis pro *Michaele de la Poole* Comite *Suffolciæ* annua solutio viginti librarum assignata pro sustentatione ejus (juxta statum ejus in honore) ex reditibus Comitatus, traditur *pro corpore stilo seu titulo Comitatus prædicti.* Nullam vero aliam sub Rege alio vidi cum iisdem clausulis insertis. Diplomata creationis variorum Comitum sub *Richardo* hoc extant in Rotulis. Et circa finem regni ejus quinque Comites idem habent breve præloquium: videlic. *Considerantes probitatem strenuam, & providentiam circumspectam ac geminatam morum & generis claritatem dilecti & fidelis nostri N.* Est hæc præfatio in Creationibus *Thomæ le Despenser* Comitis *Glocestriæ*, *Ralfe de Neville* Comitis *Westmerlandii*, *Thomæ de Percy* Comitis *Wigorniensis*, *Wilhelmi Lescrop* Comitis *Wiltoniæ*, (qui creati sunt anno [a] regni ejus XXI.) & *Iohannis de Beaufort* Comitis *Somersetensis* creati anno ipsius [b] vigesimo. Seculis quoque recentioribus eadem præfandi formula usurpata est (quantum attinet promotionem virorum meritis clarorum) in diplomatibus variis.

Cart. 1. Rich. 2. num. 3.

Cart. 9. Rich. 2. num. 29.

a Cart. 21. Rich. 2. num. 21. & 19

b Cart. 20. R. 2. n. 1. eadem ipsa vocabula in proœmio diplomatis, quo creatus est Edmundus Comes Cantii habentur cart. 5. Ed. 4. num. 18.

Circa exitum *Henrici IV.* *Thomas Beaufort* Regis Frater donatur (Clausulæ Creationis ejus & Investituræ sunt sicut aliorum illo tempore creatorum, & sicut illæ nuper citatæ ex diplomate Comitis *Northumbriæ*) titulo Comitis *Dorsetiæ*, assignatæque ipsi viginti libræ

 an-

annuatim ad sustinendum honorem dantur *sub nomine Comitis Dorset.* Illud ipsum occurrit in creatione quadam Comitis *Northumbriæ* sub *Henrico V.* quæ verba non reperio adhibita in alia creatione recentiorum temporum.

Cart. 13. Henr 4. m. 3. n. 2. Cart. 13. Henr. 5. n. 6.

Si vero persona, quæ creari debuit, fuit majoris dignitatis ante creationem, tum titulus hac ætate traditus est absque mentione ceremoniarum investituræ, & (prout videtur) absque ipso investiendi actu, ut cum *Henricus VI. Iohannem* Ducem *Sommersetensem* creavit Comitem *Kendali.* Largitur ipsi solummodo [a] *nomen, stilum, titulum & honorem Comitis de* Kendal, *ultra nomen Ducis Sommerset, & hæredibus masculis de corpore* &c. Sic *Edvardus IV.* Nepotem suum *Iohannem* filium & hæredem *Iohannis Suffolciæ* Ducis creavit Comitem [b] *Lincolniæ*, & *Georgium* Ducem *de Clarence*, fecit Comitem *Salisburiæ & [c] Warwici.* per diplomata diversa, absque ulla mentione ceremoniarum investiendi. Idem Rex *Edvardum* Principem creavit Comitem tum *Marchiæ* tum *Pembrochiæ* per distincta diplomata, sub eodem dato, *ut ibidem præficiendo præsideat, & præsidendo eosdem* [d] *Comitatum partes ac marchias dirigat & gubernat*, traditque honorem, stilum & nomen Comitis utriusque Comitatus absque mentione omnis investiendi ceremoniæ. Aliquando etiam (raro tamen ætate illa de qua loquimur) nulla ejus diserta fit mentio in diplomate, quanquam titulus conferatur alicui qui minoris est dignitatis; ut in *Edvardi IV.* [e] quo *Henricum* Vicecomitem *Bourchier* fecit Comitem *Essexiæ.* Et quando in principio *Richardi III. Wilbelmus* Vicecomes *Berkley* fit Comes [f] *Nottinghamiæ*, diploma ipsius primo scribitur absque mentione Ceremoniarum investiendi. Verum aliud quoque scriptum est sub eodem Dato, in quo usitata clausula ceremoniarum investituræ illo tempore observatarum inferitur, & *vacat* ponitur in primi diplomatis inrotulatione, *quia aliter inferius.* Ordinarie vero integra instrumenta aliarum creationum illo tempore, consistebant solummodo ex præfatione, & clausulis creationis ac investituræ, quæ nonnunquam sic scribebantur: *Ipsum Comitem N. cum* [g] *titulo, stilo, loco, & sede, nomine, authoritate, & honore eidem debito præficimus, erigimus, & ordinamus, & creamus, ac per cincturam Gladii realiter investimus, habendum & tenendum eadem titulum*, &c. Aliquando [h] *ipsum per cincturam Gladii Comitem N præficimus, erigimus, & crea-*

a Cart. 21. H. 6. membr. 44. n. 45. & Sid. Cart. 9. & 10. Rich. 2. m. 1. n. 1. de Iohanne Duce Britanniæ Creato in Comitem Richmondiæ &
Cart. 15. Ed. 4. m. 12. n. 13.
b Cart. 7. Ed. 4. n 4.
c Cart 12. Ed. 4. n. 11. & 12.
d 19. Ed. 4. m. 10. n. 9. & 10. Iulii 8.
e Cart. 1. Ed. 4. part. 2. n. 1.
f Cart 1. Rich. 3. membr. 1.
g Cart. 5. Ed. 4. num 18. Edmundo Comiti Cantii.
h Pat. 4. Ed 4. part. 1. memb. 10. & Sid. Cart. 6. Ed. 4. num. 13. & 12. Ed. 4. num 9.

& creamus, eique nomen, statum, dignitatem, honorem, praeminentiam & stilum Comitis *N. Damus & imponimus, habendum,* &c. et simil. assignatio XX. librarum ex proventibus Comitatus, ut plurimum (quanquam aliquando plures libræ ipsis concessæ [i] sunt) ad ornandam dignitatem illam præter verba *quare volumus & firmiter præcipimus,* quòd persona ad dignitatem evecta debeat frui honore suo & censibus, vel [k] *feodo* (qua voce nonnunquam censum istum appellant) juxta literas patentes, verba quoque: *non obstante aliquo statuto, actu,* &c. adduntur: at aliquando & unum ex his tantummodo ponitur. Neque reperio alias clausulas temporibus, quæ ista sequuntur, usque ad ann. [l] *XXI. Henrici VIII.* si excipias codicillum *Edvardi Courtney* Comitis *Devoniæ* sub *Henrico VII.* [m] ubi post clausulas creationis & investituræ, pene multa, Castella, Maneria, Hundreda, & possessiones aliæ traduntur ipsi (nullus vero annuus census seu creationis pecunia, prout nunc appellant) ac Deinde vox *habendum* comprehendit & honorem & possessiones illas, quæ traduntur ipsi ut teneat ipsa *in tam amplis modo & forma prout Thomas Pater Thomæ nuper Comitis Devon. aut aliquis alius Comes Devon. ante hæc tempora habuit & gavisus fuit.* Verum anno XXI. *Henrici VIII.* post illa Creationis & investituræ verba usurpata illo tempore & vocem *habendum*, in diplomate creationis [n] *Roberti Radcliffe* Vicecomitis *Fitzwalter*, quo factus est *Sussexiæ* Comes sequitur *volentes & per præsentes concedentes pro nobis hæredibus & successoribus nostris quod præfatus* Robertus *& hæredes sui prædicti nomen, statum, gradum, dignitatem, stilum, titulum & honorem prædictum successivè gerant, & habeant, & eorum quilibet gerat, & habeat. Et per nomen* Comitis Sussex *successivè vocitentur & nuncupentur & quilibet eorum vocitetur & nuncupetur; Quodque idem* Robertus *& hæredes sui prædicti successivè, ut Comites* Sussex, *in omnibus teneantur, tractentur, & reputentur & eorum quilibet habeat, teneat, & possideat Sedem & locum in Parlamentis nostris hæredum & successorum nostrorum infra Regnum nostrum Angliæ, inter alios Comites, ut* Comes Sussex; *Nec non dictus* Robertus *& hæredes sui prædicti gaudeant & utantur, & eorum quilibet gaudeat & utatur, per nomen* Comitis Sussex, *omnibus & singulis talibus juribus, privilegiis, immunitatibus ad statum Comitis in omnibus ritè & de Iure pertinentibus quibus cæteri Comites dicti Regni nostri Angliæ, ante hæc tempora melius honorificentius &*

[i] *Cart. 11. Ed. 4. num. 9. Ludovico Comiti Winton.*

[k] *Cart. 5. Edw. 4. n. 18.*

[l] *Videsis Cart. 1. Richard. 3. m. 1. Pat. 5. Henr. 8. part. 2. memb. 11. 19.*

[m] *Pat. 1. Henr. 7. part. 1.*

[n] *Pat. 21. Henr. 8. part.*

quietius usi sunt & gavisi seu in præsenti gaudent & utuntur. Conclusio deinde assignat annuum censum viginti librarum ex proventibus Comitatuum *Surrey* & *Sussex*. Illa quoque ætate aliquando census iste vel creationis pecunia tradita est non ex Comitatu o, verum ex alio quodam proventu. Et cum titulus sumtus est ab oppido cuidam vel civitate p annuus census(uti & hodie(assignatus est & solutus vel ex Comitatu, in quo oppidum situm fuit, vel ex Comitatu eodē cum aliis, vel ex portu quodam, vel aliunde pro Regis arbitrio. Ac inde ab anno XXI. Henrici VIII. clausula illa *volentes* &c. ut in *Essexii* diplomate, vel simil. ut plurimum inserta est diplomatibus Comitum. Circa finem quoque regni *Henrici VIII.* usu receptum est, ut evehendus ad dignitatem Comitis, prius crearetur *Baro*, (si antea *Baro* non fuisset,) ut videre est in *Wilhelmo Parre*, qui per diversa instrumenta sub eodem dato, cum iisdem etiam præfationibus (nam sic etiam diversarum Personarum diplomata easdem præfationes habuerunt) creatus est primo *Baro de Horton* ac posthac demum *Essexiæ Comes*.

o Pat. 29. H. 8. part. 1. Edvardo Seimour Com. Hartford.

p Pat 30. H. 8. part. 2. Hen. Dom. Dawbeney. Com. Bridgewater.

Pat. 35. H. 8. part. 15. membr. 34.

Sub *Edvardo VI.* formula investituræ (post illam Creationis) est aliquando: *ipsumque N. hujusmodi statu, stilo, titulo, bonore & dignitate per cincturam gladii insignimus, investimus & realiter Nobilitamus, & unam Capam bonoris & dignitatis, atque circulum aureum super caput suum ponimus, habendum* &c. Aliquando etiam: *ac ipsum N. in hujusmodi statu, titulo, bonore & dignitate Comitis N. per Gladii cincturam Capæ & Circuli aurei impositionem insignimus, investimus, & realiter nobilitamus per præsentes, habendum &c.*, quæ ultima clausula vel stilus investituræ continuo in usu permansit usque in diem hodiernum. Formulis variis priorum temporum, sic ostensis, nec non quomodo diversimodè introductæ fuerint; concludimus cum formula Creationis consueta, quæ his temporibus nostris legitur in diplomatibus. Post Regis titulos & præfationem, ut plurimum de virorum meritis conspicuorum digna evectione ad honores, & de meritis personarum evehendarum ad axioma Comitivæ, Diploma sic pergit.

Pat. 1. Ed. 6. part. 6. memb. 19. & 3. Ed. 6. part. 7. Com. Wilts.

Pat. 5. Ed. 6. part. 4. Comiti Pembroke.

Sciatis igitur nos de gratia nostra & speciali, ac ex certa scientia, & mero motu nostris præfatum N. in Comitem *A. Nec non ad statum, gradum, dignitatem, & bonorem* Comitis *A. ereximus, præfecimus, constituimus & creavimus,*

vimus, ipsumque N. Comitem A. *tenore præsentium erigimus, præficimus, constituimus & creamus per præsentes, Eidemque N. nomen, statum, gradum stilum, dignitatem, titulum & honorem* Comitis A. *imposuimus, dedimus, & præbuimus, ac per præsentes imponimus, damus & præbemus, At ipsum N. hujusmodi nomine, statu, gradu, stilo, dignitate, titulo & honore Comitis* A. per Gladii cincturam & Capæ Honoris & Circuli Aurei impositionem, *insignimus, investimus, & realiter nobilitamus, per præsentes; Habendum & tenendum eadem nomen, statum, gradum, stilum, Dignitatem, titulum & honorem Comitis A. prædicti cum omnibus & singulis præeminentiis, honoribus, ceterisque nomini, statui, gradui, stilo, dignitati, titulo & Honori* Comitis *pertinentibus sive spectantibus, præfato N. & hæredibus masculis de* Corpore *suo exeuntibus, imperpetuum. Volentes & per præsentes concedentes, pro nobis hæredibus & successoribus nostris, quod præfatus N. & hæredes sui masculi prædicti nomen, statum, gradum, stilum, dignitatem, titulum & honorem* Comitis A. *successive, gerant & habeant, & eorum quilibet gerat & habeat, & per Nomen Comitis A successive vocitentur & nuncupentur & quilibet eorum vocitetur & nuncupetur, & quod idem N. & hæredes sui masculi prædicti successive ut* Comites A. *teneantur, tractentur, & reputentur, & eorum quilibet tractetur, teneatur & reputetur, habeantque, teneant, & possideant, & eorum quilibet habeat, teneat, & possideat successive, sedem, locum, & vocem in Parliamentis & publicis Comitiis ac Consiliis nostris, hæredum, & successorum nostrorum infra Regnum nostrum Angliæ, inter alios Comites, ut Comes* A. *Nec non dictus N. & hæredes sui Masculi prædicti gaudeant & utantur, & eorum quilibet, gaudeat & utatur per nomen* Comitis A. *omnibus & singulis juribus, privilegiis, præeminentiis & immunitatibus statui Comitis in omnibus rite & de Iure pertinentibus, quibus ceteri Comites dicti Regni nostri Angliæ ante hæc tempora melius honorificentius & quietius & liberius usi & gavisi sunt seu in præsenti gaudent & utuntur. Et quia crescente status celsitudine, necessario crescunt sumptus & onera grandiora, & ut idem N. & hæredes sui masculi prædicti, melius, decentius & honorificentius statum, honorem & dignitatem prædictam Comitis A. ac onera ipsi N. & hæredibus suis masculis incumbentia manu tenere & supportare valeant, & quilibet eorum valeat, Ideo, de uberiori gratia nostra dedimus, & concessimus, ac per præsentes pro nobis hæredibus & successoribus nostris, damus & concedimus præfato N. & hæredibus suis* Masculis-

ſculis prædictis viginti libras feodi, ſive annuales redditus ſingulis annis percipiendas. &c.

Sive ex Comitatu, ſive ex telonio, ſive ex aliis portus cujusdam reditibus, ſive etiam aliunde juxta Regis arbitrium.

Hac formula hodie Comites creantur: neque multum differt, quando (quoad iſta concernit) per idem diploma unâ confertur Baronis vel Ducis titulus. Quando Ducis titulus una confertur, tum formula Creationis hujus, extenſa ſaltem ad finem clauſulæ *volentes* &c. quæ concluditur verbis *gaudent & utuntur*; præcedit in diplomate; prout teſtantur pauca exempla ejus recentiora. Perſonæ enim creandæ cum fuiſſent antehac Comites aliorum locorum, in creatione ſua nova nullam additam habent creationis pecuniam. Et quando Baronis dignitas conjungitur, tum poſt præfationem & finem creationis iſtius hæc Comitis ſuccedit absque alio præloquio formulâ jam oſtensâ. Poſſeſſio reſtringitur hodie communiter ad hæredes maſculos ex ipſis genitos; olim reſtrictio erat aliquando ad feudum, aliquando ad hæredes ab ipſis genitos, nec non ad vitam usque.

Pat.21.Iacobi Ducibus Richmond & Buckingham.

XI. Honorariæ Poſſeſſiones antiqui ex hoc genere Comitis, ſeu Comitatus ejus, vocabantur ipſius *Honour*, id eſt honor; illo ſenſu, quo hodienum *honoris* vocabulum apud nos prædium ſignificat: ſic enim dicimus *Honours, Caſtles & Mannors* id eſt Honores, Caſtella & Maneria & *Honor Comitis Gloceſtriæ, Honor Comitis Euſtachii, Honores Comitum* et ſimil. vide in libro *Domesday* in *Staffordshire*, rotulis antiquis & alibi ſæpiſſime. Idem dicit *Comitatus* vocabulum, quando Comitatus ſignificat ipſa prædia conſtituentia Comitatum cujusdam antiqui Comitis non *Palatini*: nam Comitatus Palatini Comitis Localis vocatur *Comitatus* prout vox iſta denotat Shiram vel *Earldom*. *Shira* enim vel *Earldom* ejus, & honoraria poſſeſſio ut plurimum ſunt eadem. Talis Comitatus illorum temporum vocatur etiam aliquando *Baronia*, vel *honor Capitalis*. Nam & *Baronis* vox laxiore ſenſu nonnunquam denominat Comitem, uti mox docebimus in Baronis titulo. Hæ poſſeſſiones honorariæ erant vulgo Caſtella, manſiones, & alii agri primario poſſeſſi vel in capite ſub conditione vulgaris miniſterii Equeſtris, vel Servitii illuſtris, (*grand Serjeanty* appellant) vel ſub utroque. Nam utrumque aliquan-

Rot. mag. 1. Rich. 1. Rot. honorum & ſæpius in rot. mag. Henr. 2, l. Rub. Scacc. Ms. pag. 61. & 152. &c. l. Rub. Scacc. Ms. pag. 64. 75, 108 249. Glanvil. lib. 9. cap. 4. Mag. Chart. c. 31. &c.

quando conjunctim reservabatur præter tertium denarium, de quo jam satis. Quæ autem reperimus apud quosdam autores antiquos de æstimatione Comitatus ex certo numero feudorum Equestrium, & de titulo *Pares Comitum* ex illa æstimatione, mere vana sunt. Plura mox de ipsis dicemus, ubi de Baronibus. Hic tantum addo nullius curiæ instrumenta, quæ vidi hactenus (quanquam sæpissimum Comitatuum mentionem faciant) tale quid vel innuere. Diserte legimus, quod quidam Magni viri habuerint plures quam viginti feuda equestria, attamen nemo existimet quod possederint Comitatus. Quando honorariæ possessiones Comitis vel Comitatus redierunt ad Regem per confiscationem, seu aliter, ab aliis regni terris distinctæ fuerunt, per appellationem *Honores Comitum* in censualibus tabulis. Et quando novus creatus est Comes in ejusmodi Comitatum qui ad Regem redierat, possessiones illæ sub nominibus *Honor, Comitatus* ipsi traditæ sunt. Et si Comes esset constituendus in Comitatum nondum cognitum, tum addi solebant possessiones in Creatione, ut sic pariter Comitatus erigeretur. Colligere ista possumus ex antiquis Creationibus supra adductis, hic quoque exemplum unum vel alterum addere libet. Sub *Wilhelmo I.* nullus fuit *Staffordiæ* Comes, nihilominus *Honor Comitum* sic nominatur in *Domesday. In Burgo* de Stafford *habet* Rex *in suo Dominio XVIII. Burgenses & VIII vastas mansas. Præter has habet Rex ibi XXII. mansas de* Honore Comitum. *Harum quinque sunt vastæ, aliæ inhabitantur* --- Rogerus Comes (erat tum *Arundeliæ* Comes & *Shrewsbury*) *habet tres mansas, quæ jacent ad Halam. Ipse Comes habet intra murum XXXI. mansas. Et his X sunt vastæ.* Hugo *filius ejus tenet de Comitatu V. mansas, & pertinent ad* Gurvelde. Robertus *de* Stafford *habet XIII. mansas* de honore Comitum, *& pertinent ad* Bradley. *Ex his IV. sunt vastæ.* Willielmus *filius* Ausculfi *habet de Comitatu IV. mansas quæ pertinent ad* Pennam *Manerium Comitis. Ex his una tantummodo est hospitata.* Et in *Hovedeno* legimus quod *Richardus I.* dederit Comitatum *Glocestriæ* fratri suo *Johanni* postea Regi Angliæ, una cum *Isabella* quæ fuit filia & cohæres *Wilhelmi Glocestriæ* Comitis. Quæ fuerit indoles & conditio istius Comitatus tum temporis apparet ex *Rot. mag.* 1. *Rich.* 1. *Rotul. Honorum* illa ipsa ætate sub titulo, *Honor Comitis Glocestre. Hugo Bardulf* (inquit Rotula) *reddit compo-*

Vid. Camd. Brit pag. 588. de Nigello de Albenie qui 120. feoda militaria tenuit sub Henr. I. Sed innumera ejusm. testimonia habentur apud Alexandrum Sarisburiensem in lib rubro Scaccarii & vid. infra §. 17. 18.

tum de XLII. Libris XIII. solidis & sex denariis de veteri firma Honoris Comitis Glocestriæ. *Et idem de CCCLXX libris & XVIII. solidis & IX denariis de firma Maneriorum ejusdem* Honoris *de tribus partibus anni antequam Rex daret eundem* Honorem Johanni *fratri suo. Et de XXXII. libris de tertio denario Comitatus de dimidio Anno.* In eadem rotula sub titulo *Lancastriæ* (cujus Comitatus tum quoque traditus est Domino *Johanni*) dicunt quinquaginta libras ipsi solvendas fuisse *de quarta parte anni; & a modo totum.* Sic & alia plura reperiuntur de natura & æstimatione antiquorum Comitatuum in historia & rotulis. De Tenura eorundem Comitatuum hic addam exempla quædam ex annalibus *Johannis* Regis. *Comes Essex Plessetum* (tenet) *cum bonore Comitis per LX. milites. Comes Albricus* (*Oxoniæ* Comes) *tenet* Hengham *cum Honore per XXX. milites*, & sic alia. Primaria sedes seu Castellum, quod sic tenuerunt, vocabatur[a] *Caput Comitatus.* Hoc sensu *Comitatus integer* est pro Comitatu toto in *magna Carta cap. 2. & apud Bracton. lib. 2. cap. 36.* & alibi. *Servitium quartæ partis unius Comitatus* etsimil. occurrunt eodem sensu pro ministerio ex quarta parte Comitatus præstando *Esc. 30. Edward. 1. n. 30. Suffex.* Post mortem uniuscujusque Comitis ejusmodi honorarias tenentis possessiones (quæ constituerunt ipsi9 Comitatum) hæres ejus, si majorennis fuisset, Centum solvit libras pro relevamento, ut innotescit ex Magna Charta, ante quam Chartam, & si hoc & illud *Baronis* dicuntur ibidem *antiquum Relevium* (qualia fortassis fuerunt sve a constitutione de qua infra §. 18 diu ante magnam Chartam; & intelligi possunt in illis Legum *Henrici I.* apud *Matheum Parisiensem* verbis, *justa & legitima releviatio*) attamen ambo nondum quoad praxin fuerunt reducta ad certitudinem quandam, donec Charta ista plene confirmata est. Et si moreretur quispiam plures possidens Comitatus, hæres ipsius pro unoquoque solvit Comitatu relevamentum centenarum librarum sigillatim; & sic proportionate pro Comitatus cujusque partibus.

Inquis. temp. Ioh. R. in lib. rubro Ms. Scaccar. fol. 135. b.

Malmesb. novell. lib. 2. pag. 184. ed. Franc.

Bracton. lib. 2. cap. 34. §. 1. fol. 76.

Vide autorem quem Glanvillam dicimus, lib 9. cap. 4.

Addimus hic de Comitatibus istis & relevamentis maxime observatu digna testimonia ex Rotulis. Sub *Henrico III. Iohannes de Plessetis* erat *Comes Warvici* quoad viveret, reliqua pertinebant ad Amitam ejus *Alice* uxorem *Wilhelmi Maudit* Baronis in *Hanslap* tanquam feudum: hæc enixa est *Wilhelmum Maudit*, & deinde mortua, sicut

Escaetr. 47. Henr. 3. n. 17.

ficut etiam *Johannes de Plessetis* mortuus est. Filius *Aliciæ Wilhelmus* hæres factus est Comitatus, solvitque ut hæreditatis certus esset Fisco Regio in relevamentum centum libras, sicque ipsi traditus. *Rex cepit homagium* (Annales ajunt) *Willielmi Maudit de* Hanslep *de Castro, Honore, Manerio de* Warwicke/ *& Manerio de* Brailes/ *& de omnibus aliis terris & tenementis de quibus* J. de Plessetis *quondam Comes* Warwicke *obiit seisitus tanquam pertinentibus ad Honorem Comitatus* Warwicke *& quæ ad dictum* Willielmum *jure hæreditario debent pertinere, & ei Castrum, Honorem, Maneria, terras & tenementa reddidit. Et mandatum est* Willielmo de Weylond *Escaetori citra* Trentam, *quod accepta à præfato* Willielmo *securitate de C. libris Regi Reddendis ad Scaccarium pro Relevio suo eidem* Willielmo &c. *plenam &c. T. IV. die Aprilis.* Huc etiam adduci meretur *Johannes de Bohun Essexiæ & Herefordiæ Comes,* quoniam explicat naturam Honorariarum possessionum & relevii solutionem tum pro ista tum pro aliis dignitatibus quibusdam. *Johannes de Bohun* (filius & hæres *Humfredi de Bohun* Comitis *Essexiæ & Herefordiæ* citatus est ærarium sub initia *Edvardi III.* ut responderet de releviis debitis ex hæreditate ipsius Paterna, *venit per* Richardum *de* Ty (verba sunt rotuli) *attornatum suum & dat Domino Regi CCLI. libras II. solidos III. denarios pro* Relevio *prædicti* Humfredi *patris sui de terris & tenementis prædictis, videlicet C. libras pro Comitatu* Essex, *C. libras pro* Comitatu Hereford, *XXII. libras IV. solidos V. denarios ob. pro tertia parte Feodorum quæ quondam fuerunt* Adæ de Portu *qui eadem feoda tenuit per Baroniam; XXII. libras IV. solidos V. denarios ob pro tertia parte honoris de* Breghnok/ *qui bonor tenetur de Rege per Baroniam (& quæ quidem duæ Baroniæ* Adæ de Portu *&* Breghnok *quondam fuerunt* William de Breaus *antecessoris præfati* Humfredi *patris sui inde ut dicit) & X. Marcas pro tertia parte quintæ partis* Comitatus Marescalli, *quæ quidem* Comitatus Essex *&* Hereford, *tertiam partem feodorum, tertiam partem Honoris & tertiam partem quintæ partis* Comitatus Marescalli *dicit præfatum* Humfredum *avum suum tenuisse in Capite die quo obiit de prædicto avo Regis nunc. Requisitus dictus* Johannes de Bohun

Orig. 47. H. 3. membr. 6. in Scaccario & Rot. Fin. ejusdem anni membr. 8.

Comm. Pasch. 6. Ed. 3. Rot. 10.

quæ castra, villas, maneria, terras & tenementa dictus Humfridus *avus suus habuit & tenuit sigillatim die quo obiit de Comitatibus* Essex, Hereford, *feodis, honore &* Comitatu Marescalli *prædictis, dicit & cognoscit quod dictus avus suus tenuit de dicto* Comitatu Essex *Castrum & Villam de* Plaseys/ *manerium de* Walden/ Depeden/ Waltham/ *Alia* Estre *&* Northamstede *in Comitatu Essex, Maneria de* Kymbanton/ *&* Weresse *in Comitatu Huntingdon, Manerium de* Agmodesham *in Comitatu Buckingham, Manerium de* Enfeld *in Comitatu Middlesex, & Manerium de* Walton *in Comitatu Surrey, quæ Castrum Villa & Maneria aliquando fuerunt de Baronia* Willielmi de Mandevil, *quondam Comitis* Essex, *& de dicto Comitatu Hereford Manerium de* Wrokesley *in Comitatu* Wiltes *Manerium de* Whyteherst *in Comitatu Glocestre, Castrum de* Caldecote/ *& villam de* Newton *in Wallia, & similiter Maneria de* Fobbings/ Shenefeld/ Queneden *&* Farnham *in Comitatu Essex. Quæ quidem maneria de* Fobbings/ Shenefeld/ Queenden *&* Farnham *dicit prædictum Regem Edwardum avum dedisse præfato Humfrido avo in Escambium pro Castro & terra de* Harford *in Wallia, quæ castra & terra de* Harford *prius fuerunt particula ejusdem comitatus Hereford, & de Baronia comitatus Hereford, quæ quondam fuit* Humfridi de Bohun. *Et de dictis feodis quæ fuerunt* Adæ de portu, *Castrum & terras de* Hain/ *Castrum & terras de* Huntingdon/ *& villam de* Kniton *in Wallia; & de prædicto honore de* Breghnok *Castrum & terram de* Breghnok *in Wallia; ac etiam quod idem avus suus tenuit Medietatem Manerii de* Crondon *in comitatu Buckingham per Servitium dictæ tertiæ partis quintæ partis dicti comitatus Marescalli. Et servitatis rotulis &c. super oneratione relevii antecessorum* Humfridi de Bohun, *patris prædicti* Johannis de Bohun &c. *Compertum est in magno rotulo de anno* XII. *Regis* Edwardi *Avi Regis nunc in Essex* Hereford, *quod* Humfridus de Bohun *quem dictus* Johannes de Bohun *dicit fuisse antecessorem suum alias oneratus fuit consimili modo de relevio suo pro prædictis* Baronia *de* Mondevil, *& Baronia* Comitis Hereford *ac tertia parte quintæ partis* Comitatus Marescalli. *Et quod idem* Humfridus de Bohun oneratus fuit *ibidem de L Marcis de relevio suo pro tertia parte feodorum quæ fuerunt* Adæ de Portu *& de L. Marcis pro tertia parte honoris de* Breghnok *& sic de majori summa quam prædictus* Johannes de Bohun *oneratur inde ad Præsens, & quod Relevium prædictum oneratum fuit tanquam pro tertia parte Prædictarum Baroniarum*

ante-

ante confectionem magnæ Cartæ, *de libertatibus Angliæ, quo tempore Relevium pro Baronia assessum fuit ad C. libras & post confectionem ejusdem Cartæ ad C. Marcas tantum, juxta quarum C. Marcarum ratam, prædictus* Johannes de Bohun *oneratur superius de relevio dicti avi sui pro partibus dictarum Baroniarum* Adæ de Portu & Breghnok *prædictis. Quæ quidem duæ* Baroniæ *post decessum dicti* Willielmi de Breaus *descenderunt jure hæreditario tribus filiabus & hæredibus ipsius* Willielmi, *videlicet*, Matildæ *primogenitæ filiæ quæ nupsit* Rogero de mortuo mari, Evæ *secundæ filiæ quæ nupsit* Willielmo de Cautilupo, & Alianoræ *tertiæ filiæ quæ nupsit* Humfrido de Bohun *antecessori prædicti* Johannis de Bohun, *quorum hæredum nomina plerum annotantur in Magno rotulo de anno XXXVIII. Regis* Heinrici *tertii in* Hereford *ubi iidem hæredes onerantur de feodi dicti* Willielmo de Breaus. Verum apparet deinde quod habuerit integram Baroniam de *Breghnok*, solvitque pro illa C. Marcas, & pro reliquis, quomodo prius obtulerat. Multa historiæ hujus pluribus de causis observare prodest. Illud autem quod dicitur de alia æstimatione relevamenti pro Baronia anno XII. *Edvardi I.*, & videtur innuere tempus ante confectionem Magnæ Chartæ, intelligendum est (prout existimo) ac si putaret confirmationem & descriptionem (quam exemplificationem dixere) Magnæ Chartæ *Henrici III.* anno XXV. vel XXVIII. *Edvardi I.* (estque instrumentum illud per quod habemus *Henrici III.* chartam hodienum) esse illam ipsam Chartam Magnam, & relevia, quæ inibi leguntur, non fuisse certa atque sic in praxin deducta usque ad illud tempus. Verum quicquid sit, certissimum est, quod quicquid habemus in Magna Charta, fuit, prout nunc legimus, concessum non tantum *Henrici III.* ætate, verum etiam sub *Rege Iohanne*, ut videmus apud *Matthæum Parisiensem, Rogerum de Wendover* & alios. Vidi etiam & usus sum aliquando autographo quod a *Johanne* Rege signatum erat.

Sub *Edvardo* etiam III. *Thomas de Beauchampe, Warwici* Comes filius & hæres *Guy* (Gvidonis) Comitis *Warwici* filii & hæredis *Wilhelmi de Beauchampe* Comitis *Warwici* per *Robertum* de *Aston* suum Atturnatum in Ærario *cognovit dictum Willielmum* (ut Rotulæ [a] habent) *tenuisse de Rege in Capite die quo obiit Castrum, & Honorem, & Maneria de* Warwicke & Brailes *cum pertinentiis, per Comitatum &* [a *Comm. Mich.* 14. *Edv.* 3. *Rot.* 8. *ex parte Rem. Thes.*]

nomine Comitis Warwicke *& dat Domino Regi C. libras pro relevio prædicti Guidonis, inde asserens Comitatum illum quondam fuisse Willielmo Maudit de* Hamslape *antecessoris sui*, qua de causa perquisiverunt rotulas priorum temporum, & invenerunt illam XLVII. *Henrici tertii* ante citatam. Verum hoc relevamentum cum aliis abrogatum est autoritate Parlamenti sub eodem Rege, cujus ætate (inquisitione facta in Ærario ob relevamentum exigendum ab *Henrico* Comite *Lancastrensi* filio & hærede *Henrici* Comitis *Lancastrensis. Com. Hill.25. Ed.3. Rot.4. ex parte Rem. Thes. & Hill. 6. Edv.3. Fines*) invenerunt, quod a Patre ejus requisiverint relevamentum quinquaginta librarum, *pro Honore, villa & Castro de Leycestre quæ quondam fuerunt Simonis de* Monteforti , *videlicet pro medietate Hæreditatis quæ quondam fuit* Roberti *de Melan quondam Comitis Leycestriæ* & centum Marcarum pro Baroniæ Vicecomitis in *Northumbria*, & centum librarum *pro Comitatu Lancastriæ* , *& de C. libris pro Comitatu Derby integro.* Ideoque nunc ab ipso eadem requisita sunt, iisdem honoribus ad eum a Patre ejus descendentibus.

14. Edw.3. Stat.1.

Sunt & alia exempla ejusdem generis Comitatuum, ex Castellis, oppidis & agris constitutorum. Verum annuus proventus seu Creationis pecunia, ubi expresse addicta est *sub nomine & honore Comitis*, adjudicata est magna ex deliberatione circa Comitatum in magna Charta. atque hac de causa relevamentum C. librarum solutum est, *Wilhelmus de Ufford* Comes *Suffolciæ* citatus sub *Edvardo III.* ut responderet de relevamento suo in ærario, exhibet primo diploma quo Pater suus creatus erat anno XI. ejusdem Regis, qui dedit ipsi in eodem diplomate, juxta conditionem ejus in Comitatu *XX. libras sub nomine & honore Comitis Suffolk de firma sive exitibus Comitatus Suffolk*. promittitque velle se solvere relevamentum prout Curia sit pronunciatum. Ostendit porro duabus circiter post Creationem Septimanis Regem dedisse Patri suo varias possessiones Mille Marcas annuatim proferentes, sub Tenuris variis, *ut idem comes statum & honorem Comitis decentius continuare & melius manu tenere ac onera tanto honori incumbentia valeret facilius supportare.* Deinde (pergit Rotulus) *super præmissis inter Cancellarium Angliæ, Thesaurarium, Barones Scaccarii & Iu-*

Iusticiarios de utroque Banco, Concordatum est & Consideratum quod prefatus nunc Comes oneretur versus Regem de C. libris pro relevio suo pro predictis XX. libris quas Predictus Robertus *nuper Comes pater suus percepit & idem nunc Comes percipit annuatim de firma sive exitibus dicti comitatus* Suffolk *sub nomine & Honore comitis* Suffolk, *tanquam pro Comitatu integro.* De aliis vero suis terris solvit tantum juxta tenuras ex istis reservatas. Idem pronunciatum fuit sub *Henrico IV.* in causa *Edvardi* Comitis *Cantabrigiensis*, filii & hæredis *Edmundi de Langley*, qui creatus est *Cantabrigiæ* Comes ab *Edvardo III.* In diplomate ipsius assignatæ sunt ipsi XX. libræ annuatim (juxta conditionem ipsius in Comitatu) *sub nomine & honore Comitis Cantabrigiæ &c.* Hoc ostenso a Comite *Edvardo*, pollicetur pariter se solvere velle relevium, prout Curia jusserit. Inde simili consilio instituto, ut in Causa Comitis *Suffolciæ*, *visisque* (ut habet rotulus) *aliis recordis hujus Scaccarii per eosdem, super oneratione consimilis relevii in eodem casu*, par dicitur sententia, ut supra citatum ex illo *Suffolciæ* Comitis. Comm. Hill. 7. Henr. 4 Rot. 2. Cart. 26. Ed. 3. num. 8.

Verum seculis his recentioribus ubi concessio annuæ pensionis seu creationis pecuniæ facta est absque verbis *Sub nomine & honore Comitis*, ac solum cum verbis, *ut honorificentius dignitatem sustineat*, vel simil bus, hæredes Comitum sic creatorum non solvunt relevia istarum annuitatum sicuti pro Comitatibus vel aliter, sed tantum juxta tenuras aliarum suarum possessionum a absque relatione ad Comitalem dignitatem suam. Quamquam revera aliquando hæredes & qui non habuerunt creationis pecuniam sibi assignatam cum additione verborum *sub nomine* &c. erroneè causam suam egerint, existimantes, quod tali ratione antecessoribus suis fuerit adscripta dum crearentur, ac ideo inconsideratè sumtus b fecerint solvendo centum libras in relevium, non aliter quam acsi revera ista verba in suis exstitissent diplomatibus. a Vide Comm. Tr. 13. Iacob. Cas. Fr. Comitis Rutland. b Comm. Mich. 11 H. 7. Rot. 4. Cas. Georg. Comitis Kantii. Diploma vero quo creatus est pater ejus Edmundus, Habetur Cart. 5. Ed. 4. num. 18.

Cum his Comitum relevamentis jungimus antiquam *Wilhelmi I.* legem unde patet quam distincta illo fuerint tempore, ab illa constitutione Magnæ Chartæ postmodū introductæ *De relief al Count (inquit Lex Guil. 1. c. 22. in not. ad Eadmer. pag. 180. & vid. Glanvil. l. 9. c. 4.) q; al Rei afiert, VIII. Chevelz selez e enfrenez, IV. Halbers, e quatre Haumes, e IV. Escuez, e IV. Lances, e IV. Espes, les altres IV. Chaceurs, e Palfreis a freins e a Chevestres.*

vestres. Transcribo sicut invenio, quanquã obscura inibi sint quædã, nec a me interpretanda. Videmus tamen Relevamenta Comitum solvenda fuisse vel armis vel equis utplurimum. Fortassis lex ista perseveravit & relevamenta sic legitime reddita sunt (quanquam & aliquando de pecunia transigeretur, unde incertitudines & propterea, nonnunquam magnæ exactiones factæ) in armis usque ad XVII. *Henrici II.* Tum enim per adjudicationem seu definitionem armorum statutum est, quæ unusquisque habere debeat arma; & quod ex cujusque Equitis feudo Lorica, Galea, Scutum & Lancea servanda essent. Et si Tenutarius, ejusmodi arma habens, moreretur, arma ista relinquenda forent ipsius hæredi si majorennis esset: sin minus, tutor ejus virum alium in ministerium Regis armare tenebatur, donec hæres annos consequeretur plenos, atque tum ipsi restituere. A vero non abhorret, quod occasione hujus legis relevamenta in pecuniam transmutata fuerint. Arma enim post Assisam non amplius erant adimenda sed servanda hæredibus. Lex etiam, uti videtur, extensa est ad Comites & Barones, quorum Comitatus & Baroniæ fuerunt solummodo Equestria feuda, possessa in capite, quanquam non sub certo numero, ut docebitur §.18. ubi etiam plura de relevamentis Baronum antiquis, & his lucem offundentibus; præsertim hoc in scrupulo, cum dicitur Relevamentum feudi equestris fuisse certum, Relevamentum vero Comitatus ex feudis equestribus compositi, admodum fuisse incertum.

27. Henr. 2. apud Roger de Hoveden pag. 350. Edit. Lond.

XII. Præter possessiones seu bona ex quibus constiterunt eorundem Ducatus & eminens potestas, qua usi sunt utplurimum in Comitatibus suis ratione istarum possessionum, fortassis poterit colligi, habuisse ipsos & talem quandam potestatem temporibus antiquissimis in Comitibus suis, ac si fuissent legitimi Gubernatores eorum sub Rege. Historia *Leulfuni* & *Leodwini* sub *Walkero* Episcopo *Dunelmensi* (& sicut dicitur) Comite *Northumbriæ* tempore *Wilhelmi I.* potest aliquomodo pro affirmativa facere. Et cum *Rogerius* de *Montgomery* factus est Comes in *Shrewsbury* ab eodem Rege, ipse comitatus ejus arbitrio subditus est. *Warino Calvo corpore parvo* (ait *Odericus Vitalis* de isto Comite) *sed animo magno* Aimeriam *nepotem suam & præsidatum* Scrobesburiæ *dedit per quem Guallos aliosque sibi adversantes fortiter oppressit, & provinciam totam sibi commissam pacifi-*

Rog. de Hoveden. Annal. Part. 1. pag. 558. Ed. Fr. hist. Eccles. l. 4. pag. 521.

pacificavit. Gulielmum *cognomento* Pantulfum, Picoldum, *atque* Corbatum *filiosque ejus* Rogerum & Rodbertum *aliosque fideles fortissimosque viros Comitatui suo præfecit, quorum sensu & viribus benigniter adjutus inter maximos optimates maximè effloruit.* Illa etiam verba de *Cornubiæ* Comite habuit *amplissimum sub Rege Principatum,* vel *Principatus Dominatum* sub Rege *Stephano,* & de pluribus aliis huc referri possunt. In specie vero quod narratur de *Wilbelmo Fitz Osberne* Comite *Herefordiense* sub *Wilbelmo I.* Videri potest quod Leges sanciverit in Comitatu suo, observatas illic etiam post mortem ipsius. Sic enim loquitur de ipso *Wilbelmus Malmesburiensis* ipsius liberalitatem deprædicans, & indulgentiam in milites suos, quos aluit in defensionem Marcarum *Walliæ.* *Factum est ut militum multitudine quibus larga stipendia dabat, hostium aviditatem arceret, civium sedulitatem haberet. Quare pro effusis sumtibus, asperrimam Regis offensam incurrit quod gazas suas improvide dilapidaret. Manet in hunc diem in Comitatu ejus apud* Herefordum, Legum *quas statuit* inconcussa firmitas *ut nullus miles pro qualicunque commisso plus septem solidis solvat; cum in aliis provinciis, ob parvam occasiunculam in transgressione præcepti berilis, viginti vel viginti quinque pendantur.* Lex ista de mulcta militum in Comitatu isto perseveravit usque ad *Malmesburiensem,* ad minimum, vixitque iste sub *Henrico I.* Sic *Administratio Comitatus* legitur apud *Hovedenum.* Verum non existimo probare ista hisque similia loca, quod habuerint Comites illorum temporum, quatenus Comites, aliquam potestatem seu jurisdictionem in Comitatibus se denominantibus. In possessionibus seu Comitatibus suis gavisi sunt jurisdictione ejusmodi atq; privilegiis aliis, qualia acceperunt ex Regis concessione, & præterea, ejusmodi potestate qualem ipsis amplitudo possessionum suarum ac numerus inquilinorum solummodo attulit. Aliter vero non puto quemquam habuisse inde a Normannorum tempore. De testimoniis supra adductis & contrarium probare visis existimo observandum, quod *Walcherus* Episcopus *Dunelmensis* (si fuit *Northumbriæ* Comes) extiterit etiam *Sheriffus,* quem alias Vice Comitem dicunt. Habuit *Curam Comitatus Northimbrensium,* uti supra dictum. Et aliquis *Gilbertus* ipsius agnatus fuit ejus Sub-Scheriffus; Sic intelligo *Hovedeni* verba. *Gilberto, quia suus propinquus erat, Comitatum Northimbrensium sub se re-*

Gesta R. Stephan. pag. 950.

De gest. Reg. lib. 3. pag. 105.

Sub initio Regis Iohannis.

ggg gen-

gendum commiserat. Videtur etiam quod executus fuerit ejusmodi potentiam qualis ad Sheriffum in Comitatu pertinet. Et si revera fuit Comes, minime tamen dubito quod etiam Sheriffi munus singulari indultu acquisiverit, sicuti & alii quidam Comites temporibus istis acquisiverunt antiquis. Inde namque recte intelligitur, quod de *Rogerio* Comite in *Shrewesbury* narrant. Nam & ipse habuit officium Sheriffi in *Shropshire*, atque sub ipso quasi sub Sheriffus videtur fuisse *Warinus* cui demandata fuit æque militaris defensio ac gubernatio Civilis Comitatus seu Sheriffiatus. Nam in illis *Orderici* verbis existimo *Provinciam* notare Sheriffiatum, & *Comitatum* notare ejus *Earldom* seu honorariam possessionem. Nam isti quinque, quibus ipsius *Comitatus* (*Orderico* teste) fuit commissus (*Wilhelmus Pantolf*, *Picot*, *Corbet*, & duo ejus filii) erant in Comitatu Comitis hujus maximi Tenutarii agrorum, qui admodum ampli ibidem erant; ac per census suos personaliaque ministeria (legere enim malo *quorum censu & viribus*, non *sensu*) ita adjuvarunt ipsum in suo regimine ad ipsum tanquam Sheriffum pertinente, ut fecerint magnitudinem ipsius æqualem illis quæ *Ordericus* narrat de ipso. Omnes nominantur in libro *Domesday*, ubi & eorundem possessiones enumerantur. *Rogerius Corbet tenet de Comite* &c. Sic *Willielmus Pantulf, Rogerus filius Corbet, & Rotbertus filius Corbet* habent loca distincta & possessiones sub titulo *Terra Comitis Rogerii*, tanquam ejus Tenutarii. Pro *Picoldus* vero legitur in *Domesday*, *Picot*; illi quoque *alii fideles fortissimiq; viri* ibi pariter nominantur, ut *Walchelinus*, *Turold*, *Helgot*, *Hugo F. Turgisi*, *Gerardus*, *Nigellus*, &c. Jam ergo quod fuerit Sheriffus Comitatus eodem tempore, disertis probatur verbis ex infallibili autoritate *Domesday*: *Ipse Comes Rogeri u* (verba sunt libri) *tenet de Rege Civitatem* Sciropesberie *& totum Comitatum* (Comitatus hic notat Sheriffiatum (*county* vel *Sherifwik* anglice) nam ejus *Earldom* aliter illic indigitatur inter amplas ejus possessiones ibidem enumeratas) *& totum Dominium quod Rex Edvardus ibi habebat cum XII Mansis quos ipse* Rex *tenebat cum XLVII. Berwichis*, (id est, villis aut similibus) *ibi pertinentibus. Et alios XI. Mansos habet idem Comes in eadem Scyra. Inter totam, id est, Civitatem & Mansos, & Hundreda, & placita Comitatus* (ista verba docent officium Sheriffi) *reddit CCC. libras & CXV. solidos de firma.* Neque huic adversatur, quod qui-

In Scyropscyre Terra Comitis 4.

quidam *Raynaldus*, supra cujus nomen *Vicecomes* scriptum legitur in eodem libro (æque antiquo charactere ac quo totus liber conscriptus est) legatur ibidem in *Shropshire* eodem tempore. Potest esse tantum agnomen viri. Nam agnomina ibidem satis sunt frequentia. Vel denotare potest aliquem Sheriffum alterius Comitatus, vel etiam virum qui munia Subsheriffi sub ipso executus est. Nam & hic *Raynaldus* fuit ex Tenutariis ejus & quidem insignis. Et quicquid sit, manifestum est ex illo quod adduximus e libro *Domesday*, quod ipse Comes fuerit Sheriffus, atque inde recte intelligitur quod de Scyræ gubernatione narrat *Ordericus*; ut & illud de Comitatu *Cornubiæ* & aliis, nisi velis Principatum & Dominatum denotare solummodo potestatem, quam Comes habuit in Tenutarios agrorum suorum vel Comitatus sui ibidem. Neque Lex Comiti *Fitz-Osberne* in *Herefordiæ* Shira aliter interpretanda quam de conjunctione dignitatis Comitalis cum officio Sheriffi (prout mos illius temporis ferebat) per accidens in eadem persona. Lex quoque quam *Malmesburiensis* ipsi attribuit, acsi propria eam confecisset autoritate, cura ejus potius (me judice) constituta est in Comitatu illo. Atque sic vulgari sermone *Lex* dici potuit, haud tamen aliter, quam quomodo hodie decreta illa anno decimo *Henrici* septimi in *Hibernia* vocantur *Poyningi* decreta; quoniam *Edvardus Poyning* tum fuit Prorex *Hiberniæ*, cum ista in Parlamento ibi sancirentur. Et sane sufficiens causa suberat, ut amans militum qui cum ipso erant, tanquam cum Sheriffo, in defensionem Marcarum hanc induceret legem, vel saltem procuraret mitigationem consvetudinis, quæ erat in *Herefordia* antequam hic Comes fieret. Nam quodvis crimen pacem Regis hic infringens mulctabatur non paucioribus quam libris quinque, quicunque tandem maleficus esset; ut clare apparet ex libro *Domesday*, cui insertæ sunt antiquæ consvetudines illic observatæ ante *Normannorum* ingressum. *Hovedenii* denique verba; *Administratio Comitatus*, interpretanda sunt de *gubernatione & possessione* Comitatus *Earldom*, non vero *Shire*, nisi fortassis exceperis casum Comitis Palatini, ubi denominatio Shirarum vix aliquomodo diversa fuit ab eorum Comitatibus. Sed de his plura §. proxime sequenti. Et ut finiamus hanc disputationem, manifestum est ex Legibus & rotulis priscorum temporum, quod

Sheriffi Comitatuum tenuerint eorundem regimen atque custodiam, non vero Comites (nisi Palatini essent) exceptis casibus ubi Sheriffiatus cum eorum dignitate conjuncti fuerunt.

XIII. Primaria *investitura Ornamenta* dum creantur Comites, vel honoraria ornamenta, quæ commemorantur in eorundem Diplomatibus, & ad eos pertinent, acsi illis induti fuissent, cum investirentur, (solennia enim creationum, recentioribus præsertim seculis sæpissime omittuntur; ac eorum supplet locum Diploma ad ipsos missum, vel ipsis traditum coram) cognosci possunt ex superius allegatis Diplomatum formulis variarum ætatum. Cinctura *gladii, Pileus honoris & corona* (vocata *circulus aureus*) occurrunt in diplomatibus inde ab *Edvardo VI.* & adhibentur hodienum (quandocunque Regi placet solennia Creationis perficere) præter vestes ab aliis satis descriptas. Inde vero a *Johanne* usque ad *Edvardum* VI. dicitur investitura (quantum observavi) facta fuisse *per cincturam gladii* solum; & in quibusdam exemplis (qua dixi) nulla omnino ornamentorum ad investituram mentio facta est. Repete hic §.7. ex *Bractono* adducta de Comitum nomine. In aliis tamen testimoniis bonæ fidei reperitur & *cinctura gladii* (quanquam in creationis diplomatibus non commemoretur) antiquior *Johanne* Rege, & *corona* ceu honorarium Comitis ornamentum diu fuisse in usu ante *Edvardum* sextum. De *Pileo* existimo illum semper comitatum esse Coronam. Igitur de *gladio & corona* solis nunc in specie. Prima mentio investiti Comitis per Cincturam gladii est in *Richardo I.* creante *Hugonem de Pusaz* Episcopum *Dunelmensem* in Comitem *Northumbriæ*. *Rogerius* de *Wendover* Ms. & *Math. Paris. sub init. Richardi Primi* sic recensent. *A Rege gladio Comitatus accinctus nomen sibi Comitis usurpavit. Quo gladio accincto, Rex cum cachinno astantibus dixit; Iuvenem feci Comitem de Episcopo veterano.* Et quanquam cincturæ hujus non inveniamus memoriam antiquiorem, fuit tamen, sicuti hinc patet, consvetudo tum temporis bene cognita, nec usurpata tanquam nova ceremonia. Neque investiendi tantum fuit ceremonia tempore creationis (uti hodie,) verum & confirmationis, seu traditionis Comitatuum in hæredibus. Hinc phrasis *Hovedeni*, *Accingere gladio Comitatus Patris sui*, cum loquitur de *Richardo I.* confirmante *Robertum* de *Bretvil* filium & hæredem *Roberti* Comitis *Leicestrensis*

2. Rich. 1. pag. 687. ed. Franc.

strensis in Comitatu isto. Testatur idem formula Regis *Iohannis* ante inserta ad *Wilhelmum* Comitem in *Darby*. Hic addimus singulare exemplum ex eadem ætate duorum Comitum, videl. *Willielmi* Comitis in *Strigvil* seu *Pembrok* & *Geoffery Essexiæ* Comitis. *Pembrokius* certe ni fallor tum fuit Comes Palatinus. Non tamen observavi differentiam inter investituram & ornamenta Comitis Palatini & aliorum apud nos, nisi in Comitibus *Cestriæ* postquam investitura eorum confusa seu mixta est cum Principatu *Walliæ*, qui communiter in creatione annectitur, ut supra ostensum. *Die Coronationis suæ*, inquit *Hovedenus*: *Iohannes Rex accinxit Willielmum Mariscallum gladio Comitatus de Strigvil & Galfredum filium Petri gladio Comitatus de Essex; qui licet antea vocati essent Comites & administrationem suorum Comitatuum habuissent, tamen non erant accincti gladio Comitatus. Et ipsi illa die servierunt ad mensam Regis accincti gladiis.* Hæc narratio docere tantum potest confirmationes factas post vel intuitu traditionis per cincturam gladii, non vero quod tum demum creati fuerint, ut nonnulli erronee opinantur. Dicit enim autor & antehac fuisse Comites appellatos, nec non rexisse Comitatus suos, unde existimo factam fuisse possessionis assignationem per traditionem seu *oustre le maine*. Verum Ceremonia investiendi hæredes æque ac noviter creatos non ante confirmavit illos. Manifestum etenim est, quod iste *Willielmus* Comes *Pembrokii* factus fuerit Comes uxoris suæ *Isabellæ* (prout Lex tum ferebat in simplici feudo Comitatuum) filiæ & hæredis *Richardi Strongbow* proximi ante ipsum Comitis, unde hic titulus & regimen fuit in ipso ante *Iohannis* Regis Coronationem aut suam, ab isto Rege factam cincturam gladii. Sic & alter ille *Essexius* Comes fuit jure uxoris suæ *Beatricis*, quæ fuit hæres *Wilhelmi* de *Mandevil*, qui Comes *Essexiæ* mortuus erat, absque prole sub initium *Richardi I.* id est, filia fuit & hæres *Wilhelmi de Say*, filii & hæredis *Beatricis*, filiæ *Wilhelmi*, Patris Geffery, primi *Essexiæ* Comitis, Patris *Wilhelmi* istius cui successit iste *Geoffery Fitz Peter*. Novi quod vulgo *Beatrix* hæc dicatur fuisse Filia natu maxima *Wilhelmi de Say* acsi cohæredem habuisset. Verum ego hic non disputo. Ob servo saltem, quod *Wilhelmus de Mandevil* moriens mense *Novembre* anno primo *Richardi* primi (ut cernimus apud *Hovedenum* & alios) qui cœpit regnare sexta *Iulii*, mense *Ianuario* anni secundi ejusdem Regis

Præter minorum gentium scriptores de re genealogica, Videsis Camden. Britan. pag. 327.

Regis iste *Gaufridus Fitz-Peter* (clarissimus Iurisconsultus, ac deinde summus Angliæ Justiciarius) una cum hac *Beatrice* uxore sua accepit vel *ouster le maine*, sub nomine *Iusti & propinquioris heredis* titulum, & omnes terras *Wilhelmi Comitis*: quod etiam interpretor de facta ipsi traditione Comitatus, qui consistebat ex ejusmodi terris illo tempore. Nam vocabula *concessisse & confirmasse*, ibi reperienda frequenter usurpata sunt in traditionibus et simil. illius ævi. Integra formula hodienum extans in apographo, septem annis recentiore, autoritate ejusdem Regis sub novo ejus sigillo, observatione digna est.

Vide f. Roger. de Hoveden pag. 446. Edit. London.

Richardus *DEI gratia Rex* Angliæ, *Dux* Normandiæ, Aquitaniæ, *Comes* Andegaviæ. *Archi-Episcopis, Episcopis, Abbatibus, Comitibus, Baronibus, Iusticiariis, Vice Comitibus, & omnibus Ballivis & fidelibus suis ad quos præsens charta pervenerit, Salutem. Sciatis nos concessisse & præsenti chartâ nostra confirmâsse Dilecto & Fideli nostro* Gaufrido *filio* Petri *&* Beatriciæ de Sayeo *uxori ejus, tanquam justo & propinqviori heredi, totam terram* Comitis Willielmi de Mandevile *quæ ei, jure hereditario, pertinebat, cum omnibus pertinentiis & libertatibus & liberis consvetudinibus suis. Quâre volumus & firmiter præcipimus, quod prædicti* Gaufridus *&* Beatrix *uxor sua & heredes eorum habeant & teneant de nobis & heredibus nostris totam prædictam terram cum pertinentiis suis sicut prædictus* Comes Willielmus de Mandevile *eam melius & liberius & honorificentius & integrius & quietius habuit unquam & possedit in bosco & plano, viis, semitis, pratis, pascuis, pasturis, aquis, vivariis, stagnis, piscariis, molendinis turbariis, in advocationibus Ecclesiarum, in custodiis valectorum, & donationibus puellarum & in omnibus aliis locis & aliis rebus. Hiis testibus* Waltero Rhotomagensi *Archiepiscopo*, J. Ebroicense *Episcopo*, Rogero de Patellis *Dapifero nostro*, Richardo de Kanvile, Betrano de Verduno, Radulfo Filio Godofredi *Camerario nostro. Datum per manum Magistri* R. mali catuli *clerici nostri anno regni nostri secundo, XXIII. die Ianuarii apud* Messanam. *Is erat tenor chartæ nostræ in primo sigillo nostro. Quod quia fuit aliquando in Alemannia in aliena potestate constitutum, mutatum est. Innovationis autem huius, Testes sunt isti*, S. Baton, & G. Ebroicensis *Episcopi, Magister* Rogerus Richmond, *Magister* Maugerus Ebroicensis, Simon Wellensis *Archidiaconi, Comes* Moretoniæ *frater noster*, Willielmus *Mariscallus*, Hugo Bardulfo, *Comes de*

de Arundel, Willielmus *filius* Radulphi Senescallus Normanniæ, Joannes de Pratellis, Petrus *de* Pratellis, Robertus *de* Harewcurt, Robertus *de* Tresgoz, Baldewinus C*apellanus*. *Datum per manum* E-Eliensis *Episcopi Cancellarii nostri apud* Bellum Castrum de Rupe Andel, *XV. die Iunii anno regni nostri nono*,

In diplomate anni secundi fortassis *pertinentiæ, libertates & consuetudines* comprehendunt etiam tertium denarium Comitatus. Nam illico posthac *Gaufridus* Comes tertium accepit denarium anni sequentis dimidii. *Otto filius Willielmi Vicecomes reddit compotum, &c. Galfrido filio Petri* XX. *libras & V. solidos & V. denarios in tertio denar[illegible] comitatus de Essex, de dimidio anno.* inquit rotula illius anni. Ac dein durante *Richardi I*, regno, integrum, id est XL. libræ, decem solidi ac decem denarii ipsi annuatim traditi sunt pro tertio denario, ut & anno primo *Iohannis* R. ut constat ex rotula; unde manifestum quod *Iohannes* Rex cingens eum gladio, non noviter ipsum Comitem creaverit. Atque de cinctura gladii usurpata in Comitum Investitura tantum.

XIV. Corona vel *Circulus aureus* (quomodo appellatur hodie in creationum literis; & *pileus honoris*, mea opinione sine dubio coronæ semper conjunctus fuit) etiam multo antiquior fuit inter eorum alia indumenta honoraria, quam diserta memoria ejus in formulis Investituræ. Hæc enim non supergreditur tempora *Edvardi VI*. Sed *Iohannes de Eltham* Frater Regis *Edvardi III.* Comes *Cornubiæ* sepultus in S. *Edmundi* sacello *Westmonasteriense* cernitur cum Corona in capite cujus figura vere est *florida* vel qualis hodie est Ducum apud nos. Mortuus est iste fermè duobus annis antequam aliquis Dux in *Anglia* creatus est; unde fere colligere licet, quod coronæ, ad minimum aliquot Comitum, ante creatos Duces ejusdem fuerint formæ cum illis Ducum. Posterioribus seculis Comitis Corona cuspidata est & in margaritas desinens, prout hodie videmus. Et diu ante hujus *Cornubiæ* Comitis mortem manifestum habemus testimonium de Comitis Corona. *Aymerus* vel *Adomarus de Valencia* qui mortuus est *Pembrochii* Comes anno XVI. *Edvardi II.* usus est corona, prout apparet ex instrumento *Wilhelmi de Lavenham*, ipsius thesaurario, quo agnoscit ejus receptio-

Vide sis Camden. Apolog. subnexam editi. penultima Britan. in 4o. pag. 13.

ptionem *ab Henrico Stachedene* anno MCCCXIX. seu XII. *Edvardi* secundi.

Pateat universis quod ego Willielmus *de* Lavenham *Thesaurarius Nobilis Viri Domini* Adomari *de* Valentia *Comitis* Pembroc, *recepi in custodia de Domino* Henrico de Stachedene *unam Coronam auream dicti Comitis in quodam coffino sigillato sigillis Domini* Walteri Alexandri *&* *dicti Domini* Henrici *in præsentia Magistri* Johannis *de* Witecherche, *&* Joannis Bunting. *In cujus rei testimonium huic scripto sigillum meum apposui. Datum Londoniæ die Dominica post festum decollationis sancti Joannis, anno Domini MCCCXIX.*

Sic observari hic meretur illud de *Richardo* Comite *Arundeliæ* sub *Edvardo* tertio. Habuit iste tres coronas variæ figuræ ac pretii: Testamento igitur suo, scripto in *Arundeliæ* Castello quinta Decembris anno MCCCLXXV. vel XLIX. *Edvardi* tertii, legavit optimam coronam suam Domino *Richardo* filio suo & hæredi (postmodum *Arundeliæ* Comiti) ut semper maneat apud hæredes dignitatis suæ in memoriam suam; secundam coronam tradidit *Iohannæ* filiæ suæ, ut ipsius sit & hæredum ex ipsa genitorum; tertiam dedit filiæ alteri *Alisæ* simili modo. Verba sunt *Item jeo done & devise à* Richard *mon fitz ma* meliure Coronne, *luy chargeant sur ma benison qu' ill ne la ouste de ly durant sa vie & apres son decesse il la lessa à son heire per meisme la mai neire à demorer perpetualement de heir en heir seigneurs de* Arundel, *à remembrance de moy & de ma alme. Item jeo done & devise à* Joanne *ma fille, ma* second melliure Coronne, *la chargeant, sur ma benison qu' ele nela ouste de luy durant sa vie & que apres son-decesse elle la lesse al heires nees de son corps à demorer de heir en heir de ceux que viendront de ele à touts jours en remembrance de moy & de ma alme.* Et pauló post, *Item jeo donne & devise a* Aleise *ma fille ma tierce Coronne en la forme suisdite.* Vide etiam de Comitum Coronis *Holinshed* in *Henrico VIII.* pag. 933 & diploma creationis *Henrici* Comitis in *Warwick* sub *Henrico VI.* qui donatus est titulo *Primi Comitis Regni Angliæ* in Rot. Cart. 22. Henr. 6. membrana 23. Addimus hic figuram Comitis creati cum ceremoniis & induti vestimentis solennibus ac Corona; atque deinde pergimus ad titulum Comitis Personalis.

Ex Registro Simonis de Sudbury Arch. Cant. in Archiepiscopatus pag. 93.

COMES.

Comes.

XV. Titulus Comitis qui Personalis, non vero Localis est, nunc & a multo tempore fuit solummodo *Comitis Mareschalli in Anglia.* Titulus æque *Jurisdictionis* ac *Honoris.* Sed omittimus hic jurisdictionem. Primus hoc titulo ornatus per diploma (id est officio Mareschalli, cui competit etiam Comitis elogium) fuit *Thomas de Mowbray* Comes *Nottinghamii*, quem *Richardus II.* primum fecit Mareschallum Angliæ quoad vitam, ac deinde creavit *Comitem Mareschallum*, habendum sibi & hæredibus suis ex se genitis. Formula diplomatis ista est. *Cart. 9. Rich. 2. num. 17*

Richardus, &c. *Sciatis quod cum nos nuper de gratia nostra speciali concesserimus dilecto consanguineo nostro* Thomæ *Comiti* Nottingham, *officium* Marescalli Angliæ *habendum ad totam vitam suam, Nos jam de ulteriori gratia nostra concessimus prafato Consangvineo nostro officium praedictum unà cum nomine & bonore* Comitis Marescalli, *habendum sibi & haredibus suis masculis de corpore suo exeuntibus cum omnimodis feodis, proficuis & pertinentiis quibuscunque dicto officio qualitercunque spectantibus in perpetuum. His testibus venerabilibus Patribus* W. *Archiepiscopo* Cantuariensi *totius Angliæ primate,* R. London. W. Winthon. *Episcopis*; Joanne *Rege* Castellæ & Legionis, *Duce* Lancastriæ, Edmundo Eborum, Thomæ Glocestriæ *Ducibus Avunculis nostris charissimis,* Richardo Arundel, Hugone Stafford, Michaële de la Pole, *Cancellario nostro Comitibus,* Hugone de Segrave *Thesaurario nostro,* Joanne de Monteacuto *Senescallo hospitii nostri & aliis, Datum per manum nostram apud Westmonasterium. XII. die Ianuarii.*

per literam ipsius Regis

de Signeto.

Idem Rex deinde in Parlamento hanc concessionem recitans tradit ac confirmat ipsi *officium ac nomen, titulum & honorem Comitis Marescalli Angliæ habendum sibi & haredibus masculis de corpore suo exeuntibus,* tam plene & libere prout *Thomas de Brotherton* tum defunctus Comes *Norfolciæ* & *Marescallus Angliæ,* Pater *Margaretæ* Comitissæ in *Norfolk* istius Aviæ, vel Rogerius de *Bigot* Comes in *Norfolk* & *Marescallus Angliæ* vel alii post istos Comites, vel prout ipse functus *Cart. 20. Rich. 2. m. 1. num. 3.*

hhh est

est *dicto officio Marescalli*: Concedit etiam ut officium Marescballi in Communibus Placitis & Ærario, nec non officium Præconis in Curia Senescalli & Mareschalli familiæ, post mortem illorum qui tunc istis functi sunt officiis, redirent ad ipsum cum limitatione status certa; & ut ipse nec non hæredes ejus possint juxta limitationem conferre illa quibus liberet. *Et quod eadem officia, & omnia alia officia in quibuscunque Curiis nostris & alibi quæ ad dictum officium* Marescalli Angliæ *retroactis temporibus pertinuerunt & pertinere consueverunt, ad dictum* officium Marescalli Angliæ integrè *rejungantur, annexantur & uniantur in perpetuum.* Porrò per hoc diploma concedit, *ut ipse officium prædictum decentius & honorificentius de cætero facere valeat & exercere*, quô ipse & hæredes ejus juxta limitationem possint gestare baculum aureum nigro colore imbutum ab utraque extremitate cum regiis insigniis in extremitate superiori, ac cum insigniis ipsius propriis in extremitate inferiore; verba ipsa sunt sequentia; *Quod ipse & dicti hæredes sui masculi* Marescalli Angliæ *ratione officii sui prædicti habeant, gerant, & defendant tàm in præsentia nostra & hæredum nostrorum, quam in absentia nostra hæredum nostrorum quendam baculum aureum circa utrumque finem de nigro amelatum, & cum signo armorum nostrorum in superiori fine dicti baculi, & cum signo armorum ipsius Comitis in inferiore fine ejusdem baculi ornatum, Non obstante, quod idem nunc Comes tempore suô, seu præfati nuper Comites aut aliquis alius, qui dictum officium* Marescalli Angliæ *ante hæc tempora habuerunt, baculum ligneum portare seu deferre consueverunt.*

Propter sententiam adversus hunc Comitem prolatam, (cum etiam *Dux Norfolciæ* esset) non multum ante obitum *Richardi II.* honor iste & officium quoad viveret ipsi sunt ademta, officio tamdiu alii commisso; mortuus tandem est sub initia *Henrici IV.* Posteri ejus vi creationis a *Richardo* peractæ usi sunt honore isto & officio usque ad decimum quintum *Edvardi IV.* (vid. Rot. Parlam. 3 Henr. 6. membr. 18.) quo defecerunt proles masculi, atque sic honor desiit. Resuscitavit autem eundem *Richardus III.* in *Johanne* Domino *Howard*, quem & ipsum creavit Ducem *Norfolciæ*. Hic Dominus *Howard* fuit filius *Roberti Howardi* & *Margaretæ* quæ fuit inter Cohæredes *Thomæ Mowbray*, qui primus fuit creatus Comes Mareschallus. Patentes literæ primo *Richardi* tertii part. 1. membr. 18 sunt eædem cum

Pat. 22. Rich. part. 1. memb. 12. Pat. 1. Henr. 4. part. 1. & part. 5. m. 6.

cum illis an. XX. *Richardi* secundi, quibus primus Comes creatus erat: Sic & eadem limitatio status. Ex convictione autem Parlamenti sub initium *Henrici VII.* honor cum officio amissus est, & collatur tandem *Wilhelmo* Comiti *Nottinghamiæ* postmodum Marchioni in *Barkley*, qui tamen intra paucos annos decessit absque prole. *Henricus VIII.* contulit eundem honorem ad vitam *Thomæ* Comiti in *Surrey*, postmodum Duci in *Norfolk*, nec non post mortem hujus Ducis, tradidit filio ipsius *Thomæ* Duci in *Norfolk*, & masculis ex ipso prognatis, quod perseveravit (si excipias interruptionem tempore *Edvardi VI.*) usque ad decimum quartum *Elisabethæ* Reginæ. Inde hic honor & officium ad vitam tantummodo concessa: nisi quod tempore coronationis Regis *Iacobi*, Comes *Wigorniensis* eodem functus fuerit ad præsens, ut & quod aliquando idem officium demandatum fuerit variis Dominis pro arbitrio, quando nullus Mareschallus fuit creatus. Per literas patentes, hac ætate illam conferentes dignitatem, Rex concedit *officium* Comitis Mareschalli Angliæ *ac ipsum* (inquit Rex in persona prima) Comitem Mareschallum Angliæ, *creamus, ordinamus & constituimus per præsentes & ei nomen, stilum, auctoritatem, dignitatem & honorem, Comitis Mariscalli Angliæ unà cum omnibus & singulis suis officiis, commoditatibus, emolumentis, præeminentiis, nominationibus & aliis suis pertinentiis quibuscunque tàm in Curiis nostris, quàm alibi eidem officio Comitis Mariscalli Angliæ qualitercunque spectantibus, sive de Iure ab antiquo pertinentibus, per præsentes damus & concedimus; ac in eodem officio & cæteris eidem officio, ut præmittitur, pertinentibus ipsum N. investimus, stabilimus & corroboramus in tàm amplis modo, Potestate, Iurisdictione & Autoritate*, quomodo habuerunt antiqui Comites Mareschalli in Anglia; quorum nonnulli enumerantur in diplomatibus. Deinde *habendum* & *exercendum* (post limitationem status) dicitur *per se vel sufficientem Depudatum suum aut per sufficientes deputatos suos, absque compoto vel aliquo alio, &c.* Et clausula de gestando baculo aureo additur iisdem verbis quæ sunt in illo XX. *Richardi II.* pro Comite *Nottinghamiæ* Annuitas XX. librarum additur pariter, quæ pendi debebat ex Hanaperio vel aliunde pro Regis arbitrio. Præterea clausulæ non dantur inibi aliæ. Continuavitque formula isthæc utplurimum inde ab initiis *Henrici VIII.* quando *Thomas* Comes *Surrey* creatus fuit Comes Mareschallus

Pat.1.Henr.7. part.3.

pat.2 Henr 8. part.2.

pat. 25. Henr. 8. part.2.

Videsis rotul. Parl.1. Mariæ, num 34.

Videsis Pat. 19. Iacobi part.13. n.5. Comit. Arundel.

lus per eam. Nam antehanc formulam diplomata vulgo alia illa continebant specialia, quæ leguntur in instrumento pro Comite *Nottinghamia* ann. XX. Richardi II.

Pat.2.Henr.8. part.2.

Quanquam autem prima creatio certi tituli *Comes Mareschallus* fuit sub *Richardo II.*, & ante creationem illam officium nec non dignitas in diplomatibus, illa conferentibus, nominarentur solummodo *Mariscalcia* vel *officium Mariscalcia Anglia*, et simil. ipseque Marescallus vocaretur *Mariscallus* absque *Comitis* elogio; attamen diu ante creationem istam Titulus hic *Comes Mariscallus*, *Earl Murshal*, sæpe occurrit. Et quod idem titulus non incognitus fuerit, docet titulus *Comitissæ Mariscalli*, tributus *Margareta* (quæ fuit filia *Thoma Brothertoni Mareschalli Angliæ*) in rotulis *Parlam.*1. ejusdem *Regis memb. 4. num.30.* Et sub *Henrico III.* *Comes Mariscallus* frequens est, ut videre est apud Rogerium de *Windover* & Math. *Parisiens.* pag. 510 517. 518. 523. 541. Scriptores duos qui vixerunt & mortui sunt sub *Henrico tertio*. Sic enim *Richardus Comes Mareschallus* numeratur l. c. inter Comites; & *Richardus Comes Mariscallus cum ceteris venire proponens* & Petrus *Wintoniensis qui vires Comitis Mariscalli infirmare conabatur*: *& post hunc conflictum Comes Mariscallus cum Gi berto Basset*; *& venit ad Regem Gilbertus frater Richardi Comitis* Marescalli &c. plura vide apud hos duos autores publicos tum temporis historiographos. *Wendover* scripsit omnia vel plurima quæ extant apud Matheum *Parisiensem* usque ad Henrici III. an. decimum nonum: ipseque idem est, quem alii corrupte nominant *Rogerum Windore* (ut *Balaus cent.* 12. *script.*57.) & alii *Rogerum de Windeshora* (ut *Pits. atat.*13. *script.*332.) Legitur etiam *Comes Mariscallus* in sententia tempore *Henrici III.* supra allegata §. 8. in aliis ejusdem Regis Rotulis, apud *Bractonum lib.* 2. *cap* 39. *b.* &c. in causis Parlamentariis sub *Edvardo I.* & *II.* unde manifestus fit error dicentium, quod titulus *Mariscallus* vel *Dominus Mariscallus*, Lord Marshall solum, (non *Comes Mareschallus*) fuerit ante Richardum *II. Comes Mariscallus* legitur sub initia *Henrici tertii pat.* 1. *membr.*14. *&* 16. & frequenter deinde quoad ipse vixit, atque sub proxime ipsi succedentibus. Diserte *le Count* Marshal sub initia *Edvardi* tertii in impressis diariis legum nostrarum. Neque dubito *Comitis* appellationem additam ad *Mariscalli* titulum illico postquam officium hoc ad Comites de *Pembrok* devenit (sub initia *Iohannis* Regis cujus

Vid. sic Pat.1. Edv.2. part.2. membr.19. & 22. & Cart.9. Edv.2. n.32.

Placit. 18. Henr.3. rotul. 15. in arce Lōdin. Cod. Parl.19. Edv.1. fol.25.b. 21. Ed.1 fol.43. b.14. Edv.2. f. 78. in arce Londin. Vid. item Thomā Walsingham in Edvard.1. pag.100. edit. Franc. 1. Edv.3. fol. 16.a & 2. Edv. 3. fol.12.b.

cujus videsis *Cart.1.num.85. part.2.& consule cart.7.num.37.*) in quibus perseveravit donec per filiam quandam transivit ad *Bigotos*, Comites in *Norfolk* sub *Henrico III.* (vide *Math. Parif.pag.957. edit. Lond.*) a quibus ad Coronam seu regnum rediit circa Exitum *Edvardi I.* Testimoniis his adde ex tractatu cui titulus; *modus tenendi Parlamentum: Comes Senescallus, Comes Constabularius, & Comes Mariscallus, vel duo eorum,* (verba libelli sunt) *eligent XXV. personas* &c. De autoritate hujus libelli mox plura, ubi de Baronibus differemus. Hic videmus & *Dominum Senescallum* Lord Steward, & *Dominum Constabularium* Comites dictos. Verum quoque est utrumque in *Anglia* officium fuisse olim hæreditarium in Comitibus. videl. *Senescalli* officium in *Leicestrensibus* & *Conestabularii* in *Herefordiensibus*: indeque fortassis factum, quod hic liber utrique vocem *Comitis* jungat æque ac *Marescallo*.

Videsis Camden. in Comit. Norfolk. & rotul. Parl. 3. Henr. 6. art. 1. ubi magna illa inter Comites Marescallos & Warwicenses controversia de locorum prærogativa.

Observa quoque ex temporibus antiquissimis quod plurimi illustres ministri cum essent Comites locales, fuerint aliquando appellati *Comites* vel *Consules Palatini* cum relatione sola ad Palatium, acsi personalis iste titulus sufficienter denominasset ipsos jungendo vocem *Comites* ad vocem, in genere eorum personale officium denominantem. Nam *Palatini* vox hoc sensu etiam in Anglia est usurpata, nec solummodo *Localibus Comitibus Palatinis*, de quibus jam satis, mansit propria. Origo personalis hujus tituli *Palatinus* ostensa est in capite de Imperio, (scilicet notans officiales in aula.) Exempla ejus sunt in *Anglia*: *Odo* Episcopus in *Bajeux* & Comes *Cantii* sub *Wilhelmo I.* vocatur *Consul Palatinus* ab *Orderico Vitale* Anglo scribente sub *Stephano* Rege. *Quid loquar* (inquit *hist. Eccles. lib. 4. pag. 522. D.*) *de* Odone Bajocasino *præsule qui* Consul Palatinus *erat & ubique cunctis Angliæ habitatoribus formidabilis erat ac velut secundus Rex passim jura dabat*? Tulit hunc titulum *Consul Palatinus*, non quatenus extitit *Comes Cantii* vel Localis Comes, (Comitatus namque ejus non fuit *Palatinus*) sed quatenus functus est personali officio in aula sub Rege, seu præditus fuit generali potestate Locum tenentis creata in aula, sed extendente se per universum regnum. Fuit enim *totius Angliæ Vice Dominus sub Rege*, ut *Wilhelmus Malmesburiensis* loquitur de ipso; & *Princeps Palatii*, dicit *Ingulphus*: *Curæ Palatinæ regnique negotiis specialis præpositus*: ait Autor *Gestorum Regis*

Stephani de *Rogero* Episcopo *Salisburiense.* Et hoc sensu videtur *Iohannes Sarisburiensis* uno in loco appellare omnes magnos Aulæ *Anglicanæ* ministros, *Comites Palatinos*: ad minimum ministri qui Comites fuerunt, donati etiam sunt dignitatibus aulæ majoribus *sicut alii præsules in partem solicitudinis* (scribit *Sarisburiensis* iste in epistola 263, ad *Nicolaum* Sheriffum *Essexiæ*) *a Summo Pontifice evocantur, ut spiritualem exerceant gladium sic a Principe in ensis materialis communionem* Comites *quidam quasi mundani juris Præsules asciscuntur. Et quidem qui hoc officium gerunt in* Palatio *juris autboritate,* Palatini *sunt. Qui in Provinciis,* Provinciales. *Utrique vero gladium portant, non utique quo carnificinas expleant veterum Tyrannorum, sed ut divinæ pareant legi, & ad normam ejus utilitati publicæ serviant, ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum. Tu ergo qui* Provincialum vices *agis, prout loci & nominis index est Titulus, utinam sic exequaris quod exegit Princeps ne offendatur is qui aufert spiritum Principum.* Verum ubi hic scribit Sheriffo isti, quod *Provincialum vices agat*, ludit tantum verbo *Vice Comes.* Nulla enim unquam fuit subordinatio Sheriffi ad Comitem, nisi ubi *Comites* essent *Palatini.* Et quamdiu hic *Nicolaus* (qui, nisallor, appellatur *Nicolaus Clericus* & *Nicolaus Decanus* in rotulis *Henrici II.*) fuit Sheriffus *Essexiæ* & *Hartfordiæ* (nam utrobique hoc functus est officio) uterque Comitatus suum habuit Comitem, ipseque Regi immediate computum reddidit de reditibus Comitatuum, interque illos de tertio denario, utrique Comiti debito. Non tamen tantus ejus fuit ad ipsos respectus, quantum dicunt verba epistolæ *vices gerere.* Ista denique species *Comitum Palatinorum Personalium* adeo frequens in Imperio vel Papatu, nunquam fuit in usu apud nos quantum quidem novi: quanquam verum sit quod in Taxa Dispensationum Cardinalis *Wolseji*, cum esset *Eboracensis* Archiepiscopus & Legatus *a latere* Pontificis, occurrat nomen hoc, ubi & ejusmodi statuunt pretia.

Rot. magn. 11. & 15. Henr. 2. in Essex & Hertford.

Taxa dispensationum Domini Cardinalis Eboracensis;

Capellanus Honoris, XX. li.
Prothonotariatus, XX. li.
Creare Milites solo Domino reservatur.
Doctoratus, XL. s.

Bac-

Baccalauriatus, XX. s.
Comitis Palatini *creatio*, IV. li.
Notariatus, X. s.

Sic quoque varia pretia pluralitatum, Trialitatum, Quadralitatum, & reliquarum dispensationum statuenda ab illo, quem ipse designavisset, sequuntur in Ms. meo, quod Cardinali coævum est. Existimo tamen Comitis Palatini nomen hic insertum esse ex formula Facultatis seu Commissionis qua ipsi Potestas Legati a Pontifice collata fuit; neutiquam vero probare praxin vel jus creandi ejusmodi dignitatem hic in Anglia, ad minimum creandi dignitatem istius nominis, hic aliquomodo æstimandam vel suspiciendam. Atq; de titulo Comitis post *Normannorum* tempora usque ad hodiernum diem Tantum.

XVI. Proximus titulus juxta methodum præscriptam, est *Baro.* Atque primo de nomine *Baronis* ejusque vario usu, deinde de creatione eorundem atque natura a *Normannorum* tempore usque hodie. Nomen successit *Normannorum* ætate in locum Cyninȝeſ Dane ȝa him nihſt ſynðon, id est, *Thaini regii, qui proximus ei fuit* apud *Saxones*; quanquam in principio *Normannorum* reipubl. etiam *Thaini* vox sæpe usurpata fuerit. Neque possibile fuit in instanti immutare sermonis vocabula, ita ut solus *Baronis* titulus illos denominavisset. Inde liber *Domesday* (*Ms. Hampshire §. 69. Berkshire §. 65. Gurrey 36. Sommersetshire §. 46. & vide ante §. 4.*) & leges attributæ *Henrico I.* sic voce *Thanus* utuntur. Vox *ministri*, quæ *Saxonum* ætate explicavit vocabulum *Tham*, deinde *Normannorum* tempore rarius adhibita est ad denominandos regios servos distinctos a Baronibus; ut apparet ex lege quadam *Wilhelmi I.* (de excommunicatione eorum) collata cum simili sub *Henrico* secundo, de qua lege utraque satis quæ huc spectant alibi. In legibus autem *Wilhelmi I.* loco *Earl* Regis *Thaini*, & mediocris *Thaini* e *Saxonum* ætate adhibentur *Count* vel *Earl*, Baro & *Vavasor.* De *Comitibus* vero seu *Earl* & *Vavassoribus* jam satis. De *Barone* verba ibidem sunt ista. *De relief a Baron, IV Chivalz enseles e enfrenes, e II. Halbers, e II. Haumes, & II. Escus e II. Launces, e II. Esses, e les altres II, un chaceur, e un*

V. Andream Gambarum de Officio & potestate Legati a Latere lib. 7. §. 6.

in libr. rubro Scacc. Archiv. cap. de relevationibus.

in notis ad Edmeri pag. 168. & seq.

Leg. Wilhelmi I. cap. 23. in not. ad Edmer. pag. 180.

e un Palfrey a frenis e a chevestres. Plurima interpretatione non egent; neque tamen omnia, fateor, ipsemet intelligo.

Tenementa, (*Tainlandia*) quæ fuerunt honorariæ possessiones dicta sunt *Baronia*; unde *Ingulphus* in aula *Wilhelmi I.* vivens ait, *Comitatus & Baronias Normannis suis distribuit.* Atq; inde ab hoc *Wilhelmo* Rege, ut & ipsius ætate *Baronis* vox sæpissime usurpata est, raro tamen in libro *Domesday* a. Verum sicuti aliorum Titulorum nomina ita & *Baronis* habuit & habet varias significationes. Sæpe significavit vel inde ab origine sua omnes Dominos Parlamenti b, Comites æque ac alios; & vox *Baronage* collectiva, eodem sensu omnes comprehendit. Sic & aliquando *Barony* ut in *Goweri Confessione amantis.*

a *Ms. in Dorset. & Seldenis not. ad Edmer. pag. 169.*

b *Math. Paris. pag. 396. ed. London. & alibi sæpius item Bracton fol. 417. a.*

The Privilege of Regalie
Was safe/ and all the Baronis
Worschipt was in his estate.

Baroniæ Capitales, item *Baroniæ* absolute dictæ denominarunt æque honorarias possessiones Comitum ac Baronum. Historiæ nostræ id abunde testantur. Sæpe sic appellati sunt Tenutarii magni, qui tenuerunt ab Illustribus in regno subditis, ut illi Archiepiscopi *Cantuariensis* & nonnullorum magnorum Comitum priorum temporum, præsertim illi Comitis *Cestriæ* Tenutarii. Testimonia satis sunt obvia, ut apud *Camden Britan. pag. 464. Librum rubrum Scaccarii Ms. pag. 82.* &c. Sic *Baronis* vocem accipit *Thomas Walsingham* in *Henrico IV. pag. 369. ed. Franc.* inquiens: *Decollati sunt apud Salopiam Comes Wigorniæ Baro de Kinderton & Dominus Richardus de Vernona.* (Vide etiam *I. Henric 4. Rot. Parlam. m. 15. num. 74. Le Baro de Hilton*, qui minime inter Barones Parlamentarios.) Et hoc nomen hodienum manet in ipsius familia. Vidi etiam avthenticam chartam *Randoli* Comitis *Cestriensis* sub Rege *Stephano*, per quam tradit *Eustachio* filio *Iohannis totum honorem qui fuit Willielmi filii Nigelli Constabularii Cestriæ in rebus & dignitatibus omnibus*, facitque *ipsum hereditarie Constabularium & Supremum Consiliarum pro me* (verba ipsius sunt in prima persona) *super omnes Optimates & Barones totius terræ meæ.* Barones *Walenses* etiam sub Principibus *Walliæ* occurrunt in

Not. ad Edmer. pag. 199.

Rot. 9. Ed6. 1.

in rotulis *Edvardi I.* De his jam antehac diximus nonnulla, ubi de Principibus *Walliæ* disseruimus. Tam communicabilis etiam fuit *Baronis* appellatio, ut non solum omnes Maneriorum Domini inde a longo tempore & hodienum vocentur aliquando Barones (ut in stylo eorum dicitur *Curia Baronis* &c. & ego legi *bors de son Barony* pro *bors de son fee* *Mich 5. Ed. 2. Ms. in biblioth. Interior. templ. fol. 66.* verum etiam Judices a multis seculis sibi adjectum habent nomen istud. Municipes quoque oppidi cujusdam celebris æque ac illi quinque portuum olim sic nuncupati sunt. Verum fortassis Barones ærarii olim ita dicti sunt, quoniam primo lecti sunt ex Baronibus regni vel Parlamentariis Baronibus. Si de causa alia, cur *Pares* nominantur vel *Peers* respectu Baronum Parlamentariorum in *Bractono*? *Comites* (ait ipse libr. *3. de Corona cap. 1. §. 3.*) *vel* Barones *non sunt amerciandi nisi per Pares suos & secundum modum delicti & hoc per Barones de Scaccario, vel comm ipso* Pege. Nam honorarii tituli, *Barones & Pares Baronum* æque sunt Parlamentarii, & significare queunt integrum Baronagium. Aliquando *Baro* significat tantum secularem Baronem, ut docebimus §. 18, 19. Notissima autem vocis acceptio est pro honorario titulo Parlamentariorum Baronum vel *Baronum regni*, prout distinguuntur a Comitibus. & vox ista ab his proximam denominavit dignitatem, usque ad tempus quo nostri Vice-Comites sunt creati; de quibus suo loco. Nam post ViceComitum creationem ab istis proxima fuit dignitas. Et hæc distincta notio istius fuit vocabuli inde a Normannorum adventu usque hodie. Non opus est ut addamus quidquam de literali vocis significatione, ad illa, quæ jam diximus in translatione Imperii & alibi, præter illud *Bractoni* loquentis de illis post Comites *lib. 1. sunt & alii potentes sub Rege qui dicuntur* Barones, *hoc est robur belli*. Verum in hac significatione raro usi sunt voce ista in additamentis ad nomina virorũ, qui fuere Barones, vel instar appellationis *Comes*, in nominatione illorum qui fuerunt Comites. Ut plurimum vel reperimus in plurali numero generalis denominationis (ut quando solum legimus *Comites* & *Barones*) vel in singulari denominando dignitatem, non vero per formulam additamenti, ut apud *Roger.* de *Hoveden* dicentem quod *Stephanus* Rex creaverit Wilhelmum *Mandevilleum Consulem de Barone* (quando creavit eum Comitem *Essexiæ*) vel in literis pa-

de Aprisa & certific. fact. in Wall. in arce Londin.

Cart. 16 Joh. R. m. 1. Baron. Lond. It. Pat. 50 Henr. 3. n. 49. & Math. Paris. 1171. & 1302. edit. Lõdon. quod sæpius etiam in Archivis reperitur, quin & dors. claus. 17. Joh. R. membr. 7. Baronibus Gernemutha; Gippewici, Norwici, Orewel, Sorham, Portsmouth, Exoniæ, Bosehã &c.

pag. 488. edit. Franc.

centibus, quibus Baro creatur, vel in actis XXI. Henrici VIII. de pluralitatibus, Actis vestimentorum, & scriptis testantibus quod aliquis est) Baro, etsimil, His duabus solum notionibus ut plurimum occurrit, dico; quanquam & aliquando occurrat tanquam additamentum uti *Comitis* solet vocabulum. In antiquis Citationum vel Summonitionum Scriptis ad Parlamentum Barones de Greystock und Stafford hoc additamentum Baronis sæpe habent, ut *Radulpho Baroni de Greystok, Edvardo Baroni de Stafford.* Et in autographis primi anni Regis *Stephani*, quibus dedit *Sutonum* Ecclesiæ *Wintoniensi* in permutationem *Mordoni* post subscriptionem variorum Episcoporum & Comitum & aliorum quorundam magnorum Officialium multi legantur cum isto Baronis additamento, quod rarum est exemplum.

Et Fidesis Rot. Parl. 1. Henr. 4. m. 15. n. 74.

Signum *Roberti de Ferrar* † Bar.
Signum *Wilhelmi Peverel. de Notingh.* † Bar.
Signum *Gilberti de Lacy* † Bar.
Signum *Walteri Espec* † Bar.
Signum *Pag. Fil. Ioannis* † Bar.
Signum *Eustacii Fil. Joannis* † Bar.
Signum *Walteri de Saresb.* † Bar.
Signum *Roberti Arundelli* † Bar.
Signum *Gaufredi de magna Villa* † Bar.
Signum *Ham de Sancto Claro* † Bar.
Signum *Rog. de Valoniis* † Bar.
Signum *Henrici de Port* † Bar.
Signum *Walteri filii, Ric.* † Bar.
Signum *Walteri de Gant* † Bar.
Signum *Walteri de Bolebec* † Bar.
Signum *Walteri de Percy* † Bar.
Signum *Walchelini Maminot* † Bar.

Dors. Claus. 27. Henr. 6. membr. 24. Baroni de Vesey.

Et sic aliorum quandoque fit mentio cum additamento simili. In Summonitionibus vero ad Parlamentum, processibus, & aliis forensibus instrumentis ordinarie *Baronis* vox penitus omittitur, substituta in ejus locum communiter voce *Chivaler* ceu additamento

mento in Parlamentariis scriptis Secularibus Baronibus proprio, & *Dominus*, aliquando *Dominus Parlamenti* in scriptis forensibus etsimil. Spirituales *Barones* solummodo Ecclasiasticis suis nominantur titulis.

XVII. Circa Creationem & Naturam Honorariorum vel Parlamentariorum *Baronum* post *Normannos*, dividimus tempus intra initium *Wilhelmi I.* usque ad hodiernum diem in tres partes. videl. in illud quod est intra ejus adventum & postremam ætatem *Iohannis* Regis: in illud quod includit postremam *Iohannis* R. ætatem & sequentium usque ad mediam *Richardi II*; & denique in illud quod inde decurrit usque ad hodiernum diem.

In primo temporis intervallo docebimus, *quid illud fuerit, quod Barones* tum constituit, *spirituales* æque ac *Seculares*: deinde producemus specialia testimonia exhibentia *Seculares Barones & Baronias*, illorum temporum, eorumque naturam. Sic & de *Spiritualibus Baronibus*. Denique varia dabimus loca ipsos junctim commemorantia, ceu habentes sedem & jus in Parlamento, seu magno regni Concilio, ad quod vocari vel summoneri solebant.

De primo; Omnes honorarii Barones, temporis de quo loquimur, fuerunt (quoad scire licet) Barones solummodo per tenuram, & creati sunt Regis diplomate vel donatione bonarum possessionum (absque Comitis titulo) cum qua reservavit sibi tenuram in capite sub conditione minoris vel majoris Servitii Equestris, seu (*grand Serjeanty*) vel utriusque. Nam tenuræ sub utraque conditione aliquando reservatæ sunt. Testimonia istud probantia mox exhibebimus, ubi distinctæ de dignitatibus istis. Atque hi revera fuerunt Barones per Tenuram: non vero illi qui habuerunt tredecim equestria feuda, & tertiam partem, sicuti eruditi quidam male collegerunt ex *Modo tenendi Parlamentum*; de qua opinione plura, quando expedivimus præsentis divisionis nostræ partes. Hæ possessiones ipsis concessæ fuerunt eorundem Baroniæ, seu *Baroniæ Capitales*, quomodo Baroniæ Comitum & Baronum nonnunquam appellatæ sunt. Equestre Servitium reservatum non definivit certum Equitum numerum, vel virorum Equestria servitia præstantium, sed pependit iste ex arbirtio Regis vel contractu. Juxta

numerum dehinc Equitum vel militarium virorum descriptum in Servitio reservato, terra tradita æstimata est & addicta ut plura vel pauciora solveret Equestria feuda; nisi ubi antehac data fuissent cum reservatione alius numeri Equitum vel militum. Nam aliquando feuda Equestria numerata sunt in donatione juxta priorem numerum quem antiqua constitutio illis bonis indixerat, utut numerus Equitum nuper reservatorum ab illo differret. e.gr. *Johannes* Rex dedit *Waltero Scrop, Insulas de* Asmundshey *& de* Clere, *pro feodis quinque militum per servitium unius militis & medietatis unius Militis pro omni servicio* addens, quod si plura forent feuda militum, reservare se illa supernumeraria suæ potestati, nec velle transmittere ea. Sic & alia prostant exempla. Neque certus agrorum numerus potuit constituere feudum Equestre, ut putant quidam. Sed origo & continuatio feudorum Equestrium quanta quanta essent, fuit ab istis concessionibus, & servitiis ea de causa præstandis. Si vero solum majus servitium reservatum fuisset, tum Baronia omnino proprie non constitit ex feudis militaribus; quanquam speciali quadam notione, qua Magnum servitium vocatur Equitis servitium; atque sic tenementa illa dici possunt unum vel plura feuda Equestria. Alias (excepto scilicet ubi Majus Servitium *Grand Serjeanty* solum reservatum fuit) Baroniæ, quantum intelligo, constiterunt ex ejusmodi feudis equestribus, qualia nunc diximus, non autem ex eorum certo numero. Sedes Baronum primarias in istis feudis nominarunt *Capita Baroniarum.* Duo autem fuerunt genera feudorum equestrium sicuti & sunt hodienum. Vel enim tenuerunt a Rege ipso, vel ab aliis inferioribus unde *Valvasorum* tenementa. Ex primo tantum genere, istæ Baroniæ (ut & Baroniæ seu honores *Comitum*) factæ sunt, & hæ per subinfeudationem confecerunt deinde secundum genus. Ipsi vel per alios quos suis sumtibus aluerunt, vel per Tenutarios suos (per subinfeudationem factos) servitia præstiterunt Regi reservata. e.g. Si Rex dedit XX. feuda equestria a se immediate tenenda, vel agros tenendos sub conditione servitii XX. Equitum seu militum (quod eandem dicit donationem) & diploma alios etiam admisit, ad partem aliquam sub ipso tenendam (e. gr.) per servitium quindecim equitum; tum Regi præstanda erant servitia sumtibus

Cart. 1. Joh. Reg. part. 1. memb. 1. & Vide infra §. 18. de Baronia Drogonis Iuvenis.

Videsis Bracton. lib. 2. c. 34. §. 1.

Vide s. g. Rich. 1. Hoved. pag. 779. Edit. Franc.

Ba-

Baronis istius per milites quinque, reliquos autem quindecim suppeditare tenebantur. Tenentes alii inferiores; ita tamen, ut si deessent servitio suo, Baro solvere teneretur Scutagium (juxta eorum numerum) Regi, & suam satisfactionem ab ipsis sumere. Ex his feudis militaribus in capite *Wilhelmus I.* distribuens Comitatus suos & Baronias præcipue Normannis suis (asserente *Ingulpho*) reservavit, si credimus *Orderico vitali*, sibi ministerium LX. mille equitum seu militum. *Terras militibus ita distribuit*, (ait ipse *Histor. Eccl. lib.4. pag.523.b.*) *& eorum ordines ita disposuit, ut Angliæ regnum LX. millia militum indesinenter haberet, ac ad imperium Regis, prout ratio poposcerit, celeriter exhiberet*, Et numerus feudorum militarium sæpe descriptus in libris nostris feudalibus statutis antiquis & alibi, una cum Parochiis nec non civitatibus paululum ab hoc differt: excedit CCXV. Verba illis in libris vulgo reperta sunt, *Nota quod in Comitatibus prædictis* (post Catalogum omnium Comitatuum in Anglia) seu *in Anglia continentur* XLV M. *Ecclesiæ parochiales &* LIIM. *&* LXXX. *villatæ &* LXM. *&* CC. *&* XV. *feoda militum de quibus religiosi habent* XXVIII M. & XV. Autor *Eulogii*[a] refert numerum feudorum *militarium* ad eadem tempora *Wilhelmi* Regis. *Has Provincias* (inquit, loquens de Scyris Saxonum ævo) *Willielmus Conquestor fecit describi & per hidas sive Carutatas fecit demetiri, & tunc inventi sunt in Anglia &c. Feoda* Militum *60215, de quibus habent Religiosi 28015, villæ in Anglia 1080, Ecclesiæ Parochiales in Anglia 40711. Alexander* vero ArchiDiaconus *Shrewsburiensis* diligentissimus in ærario minister sub *Richardo I. Iohanne* & *Henrico III.* Regibus (*Ms. in Archiv. Scaccarii*) tradit non potuisse se satis testimoniorum reperire de certo feudorum militarium numero (numerum enim Parochiarum & Civitatum supra dictum hic minime examinamus) qui fuerunt sub *Wilhelmo I.* Dicit saltem, receptam tum temporis fuisse traditionem Servitia Equestria vel Feuda militaria sub isto Rege extitisse tantum XXII. mille, quam tamen traditionem neutiquam approbat; ratio ejus est, quoniam nullum hujus numeri testimonium reperit in Annalibus seu instrumentis ullis. Ait porro dubitari posse, utrum ejusmodi numerus fuerit cognitus Successoribus *Wilhelmi I.* proximis, quoniam *Henricus II.* subsidia ex Baroniis suis exigens cum elocaret filiam suam *Matildem* Henrico Duci Saxoniæ, præcepit

[a] *Ms. in Bibl. Cotton.*

annonus Videtur 9. Henric. 2. de quare consulas Matheum Paris. An. 1163. & Roger. Hoveden. an 1164.

edicto publico, ut unusquisque BaroSpiritualis & temporalis certum designet numerumServitiorumEquestrium,Regi debitorum, seu feudorum militarium, quæ ab ipso tenuit; videlicet Rex præcepit Baronibus suis certum exhibere numerum, quoniam traditio certi numeri sub *Wilhelmo I.* fuit incerta. Hæc existimo ejus fuit ratio, levis tamen vel nullius momenti. Potuit enim numerus sæpe mutari,&certe sæpe mutatus est,cum Rex vel novos creavit Barones, concedendo ipsis ut feuda militaria pariter tenerent in capite vel perirent Baroniæ quædam & fisco addicerentur, vel conjungerentur per connubia , vel alio modo ad coronam redirent. Præterea sciri antehac potuit quot universim tenerentur, non vero quot singuli tenerent feuda &hoc edicto isto requisitum.

Ms. lib. Rub. in Scaccario fol. 47.

Verba ipsius sunt in præfatione ad collectionem scutagiorum sub *Henrico II. Richardo I. & Iohanne* Regg., quam scripsit tempore *Henrici III. Illud commune verbum ore singulorum tunc temporis* (intelligit tempus quo regnavit *Richardus I.* cum sub *Wilhelmo* Episcopo *Eliense* Cancellario *Angliæ* ipse collegit in opere alio certificationes &responsiones factas ante subsidia exacta ex Baronagio proConnubio filiæ *Henrici II.*) *divulgatum, fatuum reputans & mirabile, quod in regni conquisitione Dux*Normanniæ,*Rex* Willielmus,*servitia XXXII.M. militum infeodavit cum nec super hoc posteris suis Regibus Anglorum Rotulos reliquerit, nec annalia sua temporibus meis â quibusquam visa sunt , rotulo quidem* Wintoniæ *sive* Domesday, *vel libro Hydarum, excepto, quô quidem hydas totius Angliæ earundemque tenentes Anno Regni sui XVI. per totius Regni Comitatus recensens, satis compendiosè conclusit. Ignorâsse quidem hæc servitia militaria Regis ejusdem postmodum Successores subsequentium argumento non immeritò potuit dubitari; quia cum Rex* Henricus *filius Imperatricis Duci* Saxoniæ *filiam suam* Matildam *nuptam traderet, â quolibet sui regni milite marcam unam in subsidium nuptiarum exegit. publicè præcipiens edicto, quod quilibet Prælatus & Baro, quot milites de eo tenerent in capite, publicis suis instrumentis significarent, quæ quidem instrumenta per singulos Comitatus distincta sub præfato* Willielmo *Eliensi* (de quo superius ipsi sermo fuit) *in unum recollegi volumen.* Videmus autem hic vulgatam illo tempore , quo hic scripsit autor traditionem, dimidium tantum asserere illius numeri , quem *Ordericus* annotavit. Et vixit tamen *Ordericus* sub *Stephano* Rege.

ipso teste Eccl. histor. lib. 13. pag. 924.

Baro-

Barones illis temporibus antiquis sic creati, post *Normannos*, & tenentes a Rege in capite, fuerunt vel Spirituales vel seculares. Seculares Barones apparent præsertim in speciali enumeratione Tenentium a Rege primariorum, in libro *Domesday Ms.* ex scutagiis tempore *Henrici II. Richardi I. & Iohannis* Regg. & certificationibus singulorum quibus descripserunt numerum feudorum suorum militarium, sub *Henrico II.*, antequam exigeret subsidia in nuptias filiæ suæ *Matildis* (quæ ambo congessit in *librum Rubrum Ms. Ærarii* iste *Alexander* Archidiaconus *Shrewsburiensis*) & in rotulis diversis illorum temporum, & compilationibus quarundam inquisitionum sub *Johanne* Rege. In hac *Alexandri Shrewsburiensis* collectione Scutagiorum ut plurimum per annos plures hæc legitur inscriptio *Escuagium tam super Prelatis* (de hac voce sola, quatenus notat sæpe Barones spirituales, mox plura) *quam cæteris* Baronibus *assisum vel impositum*: & alibi lemmata sunt, *De his qui non habent Capitales honores.* Et juxta hanc *Alexandri* collectionem Rotuli habent eorundem temporum inscriptiones ejusmodi. *De Scutagiis Baronum* Angliæ, *de exercitu Walliæ, De Scutagiis Baronum qui non abierunt cum Rege in exercitu Galwejæ, de Scutagiis* Baronum *qui non abierunt nec milites, nec denarios, miserunt ad exercitum Hiberniæ, Galwejæ Walliæ* etsimil. Sub his lemmatibus nomina Baronum in Comitatibus enarratis, ad quos pertinent, occurrunt una cum numero Equitum (vel feudorum equestrium) propter quæ scutagia dederunt. Et quidam Tenutarii Capitales seu Barones sæpe in rotulis eorundem temporum indifferenter vocantur *Milites* in lemmatibus istis, ita ut *Militum* sit loco *Baronum*, & respondeat recentioribus seculis, ubi vocabula *Miles* & *Chivaler* propriè & vulgo denominarunt eos. Optimum vero testimonium temporis de quo loquimur juxta divisionem factam, est in Certificatione seu Enumeratione illa qua omnes Barones numerum Servitiorum militarium, Regi a se debitorum exhibuerunt *Henrico II.* occasione subsidiorum & conjugii istius filiæ. *Alexander Shrewsb.* diserte ait, Edictum mandasse ut *quilibet Prelatus & Baro quot milites de eo tenerent in capite publicis suis instrumentis significarent*; & quod ipse hæc *publica instrumenta*, juxta edictum transmissa, collegerit. De *Pralato* hic memorato mox plura, ubi de Baronibus spiritualibus. Manifestum vero est, reliquos fuisse Baro-

§. XVIII.

Vide item ibid. in Burgo de Warbbick & not ad Edmer. pag. 169.

Rot. mag. 20. Henr. 2. in Buckingh. 33. Henr. 2. in Oxinford. Norff. Suff. Ebor. &c. 2. Rich. 1. in Herefordsc. &c.

nes Seculares, & tantummodo Tenentes in Capite, ac, in certificationibus suis, possessiones eorum sæpe (juxta ingenium scribæ ea consignantis) etiam Baronias vocari. Neque dubium est omnes omnino Baronias fuisse, quanquam aliquæ tantum sic appellatæ fuerint. Nam omnes tenuerunt in capite (de qua tenura plura, quando testimonia adducemus de Conventu Baronum in Conciliis vel Parlamentis illorum temporum) & omnes isti tenentes, *Barones* quoque fuerunt, prout appellat eos diserte hic *Alexander*. Exempla quædam instrumentorum hic addimus: *Walterus de Meduana* sic scribit: *Henrico Dei gratia Regi Angliæ charissimo Domino suo* Walterus de Meduana *salutem & fidele servicium; Notum sit vobis quod anno & die in quo Rex Henricus avus noster vivus & mortuus fuit, tenuit* Galfredus Tallebot (multa habent de magno hoc Domino *gesta* *Regis Stephani* edita à *du Chesne*) *in capite de illo XX. milites quos gratia vestra de vobis modo teneo.* Subjunguntur deinde ipsius tenutarii seu *Valvasores* quorum servitia ipsius numerum complent. Plurima hujus sunt generis. Et multa habent additam *Baroniæ* vocem, ut *Wilhelmi de Curcy. Hæc est Baronia* Willielmi de Curcy *Dapiferi quam Avus suus & pater suus tenuerunt & quam ipse tenet*; porro; *ex Baronia* Willielmi Meschin *ex parte Matris suæ.* Sic, *isti sunt milites de Baronia* Drogonis *Iuvenis de* Monteacuto; *De parvis Militibus Comitis* Moreton *quorum III. Milites non faciunt nisi quantum II. debent facere de cæteris* Baronibus *Angliæ.* Et sic alia in ista collectione. In excerptis etiam Inquisitionum sub Johanne Rege ibid. fol. 142. phrases *tenentes per Baroniam & servitia militaria*, item *Milites & Barones tenentes in capite de Rege*, sæpe eandem denominant personam. *Baro* item, & *qui de Rege tenet in capite* sic usurpantur in duabus legibus, altera *Wilhelmi I.*, & altera *Henrici II*, de excommunicatione, ut notavimus ad *Eadmerum* pag. 168 et seq. Et quanquam hic, nec non alibi, Comites etiam comprehenderentur (quoniam *Baronis* vox latissimæ significationis est, sicuti jam diximus) attamen certum est omnes præter Comites fuisse Barones, distincta *Baronis* notione, quæ hujus loci est. Plurimi Baronũ secularium, quos hac reperimus ætate, vel eorum antecessores, creati sunt a *Wilhelmo I* vel a quibusdam ejus successoribus qui incidunt in tempus distinctionis nostræ. Quidam enim, sine dubio, non rebellantes in Regem perseverarunt, inde

Lib. Rub. Scacc. pag. 84. & vide auxilium ad maritandam filiam &c. in Rot. mag. 14. Henr. 2. 20. Henr. 2. & 17. Henr. 2. &c.

ibid. pag. 88. Somerset.

inde a Saxonum ætate, retinueruntque *Tainlandia* sua, (quæ fuerunt eorundem *Baronia*) sicuti antea possederunt, ac vocati sunt æque *Barones* ac *Thaini* & tandem *Barones* solum. Hæc autem continuatio potuit solum esse in Baronibus Secularibus. Nam utut eadem dignitas fuit in Barone seculari sub alio nomine Saxonum tempore, atq; sic continuare potuit ibi, ubi erat hoc nomen aliud in *Saxone* deinde mutatum; attamen nulla Spiritualis persona talem accepit dignitatem nisi post *Normannos*. Non quod Prælati illorum temporum locum nullum nec votum habuerint in ipsorum Mycel synoðe & ƿitenaȝemote (habuerunt enim locum illis & votum tanquam Episcopi & quatenus fuerunt spirituales solum, cujus reliquiæ videntur superesse in convocationibus seu sommonitionibus ad Parlamentum missis ad Præpositum Cleri vacante Episcopatu, quæ reperiuntur in rotulis.) Sed quod non habuerint locum nec votum sub nomine *Thainorum* vel ratione possessionum suarum seu *Tainlandiorum* vel intuitu Secularitatis, quibus post *Normannos* donati sunt, ut jamjam ostendemus de Baronibus Ecclesiasticis illorum temporum tractaturi & postquam addidimus nonnulla de Relevamentis Secularium Baronum, cum morerentur, illa ætate. Nam post mortem Spiritualium Baronum nulla relevia videntur fuisse exacta, ut diaria nostra testantur. Lex *Wilhelmi I.* de releviis Baronum §. 16. adducta est. Pendebantur tum in equis, armis, & similibus. Verum sicuti Comitum relevamenta, quæ ejusdem fuerunt naturæ, (si recte conjecturamus §. 11.) in pecuniam mutata fuerunt, ex Assisiis armorum decretis anno XXVII. *Henrici II.* cum antehac ipsa traderentur arma, quanquam & sæpe, sine dubio transegerint de pecunia (nisi quod post Assisam illam uniuscujusq; arma pro ipsius hærede asservata fuerunt:) ita etiam Baronum relevamenta, quæ tamen una cum illis Comitum non nisi post Magnam Chartam confectam sub Rege *Johanne*, certam æstimationem consecuta sunt. Objectio tamen hic semetipsam offert adversus ea quæ tradidimus de Creatione & natura Baroniarum tum Comitum tum Baronum temporibus illis priscis. Supponimus enim Baronias amborum constitisse ex feudis militaribus, vel agris quos tenuerunt per servitium certorum Equitum. Relevia autem feudorum Equestrium videntur definita ad quinque libras, vel ad minimum

27. Henr. 2. apud Hoved. pag. 350. ed. Lond. de Relevis porro vid. 1. Henr. 1. apud Math. Paris. pag. 74. ed. Lond.

nimum sic restricta ut nunquam excederent vel superarent libras quinque diu antequam Magna Charta conscripta esset. *Dicitur rationabile relevium alicujus juxta consuetudinem regni de feodo unius militis centum solidi* (inquit autor libri quem *Glanville* appellant lib. 9. cap. 4.) & porro, *de Baroniis vero nihil certum statutum est quia juxta voluntatem & misericordiam Domini Regis solent Baroniæ capitales de Releviis suis satisfacere.* Sub *Henrico II. Henricus de Umfravil* tenens Honorem *Glocestriæ* computat pro XLV. libris *de relevio IX. militum de feodo Comitis & Rogerus de Maisi* pro eadem summa *de relevio IX. militum de eodem feodo.* Si igitur relevia feudorum Equestrium certa fuerunt, unde factum est, quod relevia Baronum incerta mansere? Hoc dubium existimo solvi posse per distinctionem feudorum equestrium §. 17. traditam. Tenuerunt ea quidam in capite, alii per tenuram inferiorem seu mediatam, unde *Vavasoria* dictæ sunt. Relevia eorum, quæ tenebantur in capite, & fecerunt Baronias, semper illo tempore fuerunt incerta, accertitudines, quas de ipsis nonnulla loquuntur testimonia neutiquam intelligenda sunt de iis quæ tenebantur in capite. Sed tantum de Vavasoriis, quæ tenebantur mediate e.g. ab Honoribus, vel Baroniis, & qualia fuerunt *Umfravilii* feuda: Tenuit enim ea ab Honore *Glocestriæ*, ut apparet ex instrumentis unde commemorantur. Et hæc certitudo enata videtur ex illa *Wilhelmi* lege, de Vavasoriarum releviis §. 4. tradita. Ibi enim quinque librarum summa est maxima ex illis quæ pendi debebant pro releviis olim per equos & arma redditis, prout fecerunt Comites & Barones. Libertas vero per hanc concessa legem, solvendi relevia per quinque libras, videtur tandem ad certitudinem venisse tantam, ut unaquæque Vavasoria vel feudum equestre, quod tenebatur per tenuram inferiorem, solverit quinque libras pro relevio, nec unquam plures; sæpius vero pauciores, prout scilicet transigere potuit de Patris sui equis & armis. Nec sine exemplo est, quod illis temporibus pauciores quam libras quinque solverint de quibusdam feudis equestribus, quæ Vavasoriæ fuerunt. Sub *Henrico II.* in *Northamtonia Michael de Preston reddit* [a] *compotum de XIX. libris & X. solidis de Relevio IV. militum & dimidio de Escaetis* [b] *Regis. In thesauro VIII. libras; & debet XI. libras & X solidos:* In *Essexia* quoque & *Hartfordia, Henricus filius Reginaldi debet XL. solidos*

33. Henr. 2 lib. Rubr. in Scacc. Ms. fol. 61. b.

a Rot. mag. 20. Henr. 2. de placitis Alani de Nevil.

b quales illæ fuerint vide Magnam Chartam c. 31.

dos de Relevio de feodo III. partium l. militis de feodo Willielmi filii Alani qui est in custodia Regis. In primo hic exemplo Relevii de feudo equestri sunt tantum quatuor libræ sex solidi octo denarii. In secundo IV. Marcæ. Verum existimo ista & his similia provenire ex compositione quadam, quæ stetit intra extremum statuti *Wilhelmi I.* quod quinque libras summum fecit relevium, ita tamen reliquit Legem interpretandam, ut hæres recte posset transigere de paucioribus, si Patris ejus equi & arma minoris essent pretii. Nam equi & arma, uti videtur, fuerunt releviorum norma usque ad illam Armorum Assisam an. XXVII. *Henrici II.* de qua §. 11. Quomodo autem Lex istorum releviorum immutata fuerit, docebimus in illo divisionis membro quod exhibet tempus intercedens postremam Johannis R. ætatem nec non mediam *Edvardi II.* Nunc vero accedamus ad Spirituales Barones illius temporis. De quo jamjam egimus.

XIX. Episcopi, Abbates & aliæ Ecclesiasticæ Personæ tempore *Saxonum* immunes servarunt terras suas ab omni seculari servitio præter *trinodam* illam *necessitatem*, ut vocarunt aliquando, cui eorum terræ vulgo per specialem exemtionem fuerunt obnoxiæ. *Expeditio, pontium, & Arcium extructio* seu *refectio* erant tria illa communiter excepta in Regiis Ecclesiarum privilegiis, post verba quæ exemerunt ipsas *ab omni Seculari servitio, vel exactione.* Exempla ejus sunt apud *Ingulphum* in libro *Wigorniensi Mss.* & aliis. In querela sub *Henrico III.* adversus rigidas Papæ exactiones a Clero eorumque bonis, postquam mentio facta est amplissimorum privilegiorum concessorum ipsis Saxonum ævo, hæ adduntur verba. *Nec adeo libertati dederunt hujusmodi possessiones, quin tria sibi reservarent semper propter publicam regni utilitatem, videlicet* expeditionem, Pontis & arcis reparationes *vel* refectiones, *ut per ea resisterent hostium incursibus.* Nihil vero ex his tribus reservabatur tanquam tenura; exceptio tantum declaravit esse Regis intentionem, quod debeant liberi esse ab omni servitio, & ab omnibus aliis oneribus quibuscunque, exceptis illis tribus, quarum causa in *Witenagemotis* seu Parlamentis, vel alibi juxta leges illorum temporum, eorum possessiones æque ac agri omnium Laicorum descriptæ & oneratæ fuerunt, sicut deinde recentioribus seculis in collectione subsidiorum, vel simili-

Chart. Cedwallæ R. Eccles. Cant. A. D. 730. in Archiv. Eccles. Cant.

apud Math. Paris. pag. 838 ed. Lond. A. D. 1244.

Vid. item 3. Edward. 3. It. North. Eliz b. tit. Assise 415.

um, describuntur, vel juxta illud *Kniveti ann. 44. Ed. 3 fol. 25. a.*, ubi certe respectu habito ad hanc ãtiquam census formam, dicit, quod quanquam Prior S. *Oswaldi* in *Eboracensi* districtu tenuerit *in Frankalmoigne*, & immunis sit *ab omni servitio & exactione seculari*, attamen non fuerit ideo immunis a debito reparandi pontes & arces. Nam Servitia debita ex *Tainlandiis* secularium *Thainorum*, (vel Baroniis secularium tum temporis Dominorum) reservabantur, quantum scio, juxta mores temporum tam specialiter ut quisque *Thainus* cognitum habuerit suum servitium ex illa reservatione non aliter quam Tenutarii per servitia militaria nunc sciunt, ad quid obstricti sint ex quantitate feudorum suorum. Videlic. Onus eorum perpetuo fixum in ipsis mansit per tenuram. Possessiones vero seu temporalia bona Spiritualium Dominorum (qui tum temporis solummodo fuerunt Episcopi) non obstricta erant ad onus tenuræ, obnoxia saltem ad auxilia danda in publicum usum, vel solvenda subsidia illorum loco, cum aliæ regni provinciæ legitime taxarentur; non aliter, quam quomodo hodie istæ terræ quæ ad onus tale per nullam tenuram obnoxiæ censentur, vel quomodo in Imperio antiquo, *etiam Ecclesia instructionis itinerum & pontium reparationis onus agnoscit.* Paratitl. lib. 1. tit. 3. Et, *ad instructiones reparationesque itinerum pontiumque nullum genus hominum, nulliusque dignitatis ac venerationis meritis, cessare oportet*, legimus in constitutionibus *Honorii* & *Theodosii.* His consentit illud Regis *Ethelbaldi* apud *Ingulphum* pag. 853. ed. Franc. *Concedo ut omnia Monasteria & Ecclesiæ regni mei a publicis vectigalibus operibus & oneribus absolvantur nisi instructionibus arcium vel pontium, quæ nunquam illi possunt relaxari.* Cur *Expeditio* (utpaþe appellarunt) id est, subsidium belli vel defensionis pro Regno hic omittatur, ignoro. Verum sicuti verba *nisi* &c. hic tenuram non faciunt, ita puto similia verba ad Ecclesias alias idem non fecisse, cum in earum diplomatibus *trinoda* illa *necessitas* in publicos usus excepta est. Videlicet Onus solummodo, cui omnes alii tum per accidentales tum ordinarias taxationes obnoxii fuerunt, innuebatur verbis istis. Ac tanta fuit illis seculis differentia inter Tenuras Episcoporum vel spiritualium Dominorum, nec non Thainorum vel Secularium Dominorum; uti in specie apparet ex debita consideratione verborum *Mathei Parisiensis*, & inferius dicendorum. Hæc autem eorum immunitas a tenura illa, distin-

De privil. domus Augustæ l. 4. abs. & vide Eclog. Basilic. 54. pag. 456. τῶν συνεμμένων &c.

ſtingvente Honoraria *Tainlandia* Saxonum ævo & Baronias, poſt *Normannorum* adventum ab aliis poſſeſſionibus, perſeveravit ſicuti videtur, usque ad annum IV. *Wilhelmi I.* quando Epiſcopatus & Abbatias adſtrinxit ad Equeſtria ſervitia in capite, vel majora, per creationem novarum Tenurarum, atque ſic primus convertit eorum poſſeſſiones in Baronias, iſtaque ratione fecit eos Barones regni per tenuram. Teſtatur hoc *Matheus Pariſ. & Rogerius de Wendover* Ms. ex quo depromſit *Matheus Par.* iſta. Anno MLXX. *Rex Willielmus peſſimo uſus conſilio omnia Anglorum Monaſteria auro ſpolians & argento, inſatiabiliter appropriavit & ad majora Sanctæ Eccleſiæ opprobria calicibus & feretris non pepercit. Epiſcopatus quoque & Abbatias omnes quæ Baronias tenebant (in pura & perpetua eleemoſyna) & eatenus ab omni Servitute ſeculari libertatem habuerant ſub ſervitute ſtatuit militari irrotulans ſingulos Epiſcopatus & Abbatias pro voluntate ſua, quot milites ſibi & ſucceſſoribus ſuis, hoſtilitatis tempore, voluit à Singulis exhiberi. Et rotulas hujus Eccleſiaſticæ Servitutis ponens in theſauris, multos viros Eccleſiaſticos huic conſtitutioni peſſimæ reluctantes à regno fugavit.* Quomodo veriſimile ſit, ipſum deduxiſſe eos ad hoc tenuræ genus, conjici poteſt ex aliis hiſtoriarum circumſtantiis illa ætate. Ac in ſpecie obſerva eodem anno ipſum convocaſſe Parlamentum, unde fortaſſis colligere licet, hanc tenurarum innovationem Parlamenti decreto factam: de Parlamento hoc vide plura §.20. Sed ad verba *Mathei Pariſ.* & *Wendoveri*: tum in expreſſis libris tum in Manuſcriptis, quibus uſus ſum omittuntur verba *in pura & perpetua eleemoſyna*, quæ tamen ſine dubio ibi collocanda forent, prout video ibi collocata fuiſſe in quodam codice probæ fidei, unde eruditus deſcripſit *Camdenus* partem eorum. Neque revera ſenſus ſibi conſtat absque verbis iſtis. Nam ſi *Baronias tenebant & eatenus & ab omni ſervitute ſeculari libertatem habebant* intelligenda ſunt, quod *intuitu Baroniarum immunes fuerint*, contradictonem involvit, ſi Baroniæ dicunt poſſeſſiones, quæ revera fuerunt Baroniæ. Nam earum ipſa eſſentia erat adſtringi ad militaria ſervitia, per tenuram in capite, uti jam oſtenſum. Si Baroniæ dicunt ſaltem amplas poſſeſſiones Eccleſiæ, atque ſic verbum Baroniæ adhibetur per anticipationem, prout revera ſit, (nam ante tenuram conſtitutam Baroniæ non fuerunt) tum qualem dicit connexionem vocula *eatenus*? ideoque vocem

Vide ſ. Florent Wigorn. ſub anno 1070. Order. Vital. Eccleſ. Hiſt. lib. 4. pag 518. & 523. & Rog de Hoved. pag. 453. ed. Franc. Britan. pag. 123. & vide ſis ultimam clauſulam capitis 1. libr. 7. Glanvilla, Hinc recte capiendum eſt quod de hac re obiter inſertum habetur in Clementis Reyneris Appendicis Apoſtolatus Benedictioni parte 3. Scriptura 69.

eatenus decet interpretari ex verbis iſtis omiſſis in exemplaribus impreſſis, quæ rectè ſupplent ſenſum juxta veritatem ætatis *Saxonicæ.* Verum in Msc. *Mathei Pariſienſis*, quo utor, charactere vere antiquo verba iſta in margine ſuperiore addita cernuntur ad annum MLXX. *Hoc anno ſervitium Baronia imponitur Rameſia.* Inde colligo volumen pertinuiſſe ad Abbatiam *Ramſejenſem*, ideoque Monachus quidam illud aſcripſit in margine de Abbatia ſua, quod etiam æque pertinuit ad Abbatias alias de quibus ibi fit ſermo. Huc facit deſiderium Regis *Henrici III.* in Parlamento an. 51. ad *S. Edmunsbur* (primam quod tum in domo factum eſt) una cum Reſponſione. *Item petitum eſt, ut omnes clerici tenentes Baronias, vel laicum feudum, perſonaliter armati procederent contra Regis adverſarios, vel tantum ſervitium in expeditione Regis invenirent, quantum pertinet ad tantam terram vel tenementum.* Reſponſio. *Ad hoc reſpondebatur, quod non debent pugnare cum gladio materiali ſed Spirituali. Scilicet cum lacbrymis & orationibus humilibus & devotis. Et quod propter beneficia ſua manu tenere tenentur pacem non bellum. Et quod* BARONIÆ EORUM AB ELEEMOSYNIS PURIS STABILIUNTUR, *unde ſervitium militare non debent niſi certum, nec novum incipient*: Hic verba iſta *Baroniæ eorum ab eleemoſynis puris ſtabiliuntur*, denotant me judice, quod Baroniæ Clericorum compoſitæ fuerint ex ejusmodi agris olim poſſeſſis in *Frankalmoign* ſeu liberis eleemoſynis, juxta ſuperius allegata de illis ipſis. Et ſicuti tum Epiſcopi nec non Abbates ita & alii ejusdem dignitatis, & per ejusmodi tenuras Barones pariter facti ſunt. Verum licet iſtæ perſonæ Eccleſiaſticæ revera eſſent intuitu ſuarum tenurarum, Barones, attamen ſæpe *Prælati* tantum nuncupantur, ut quando *Prælati & Barones* dicuntur ad innuendum Spirituales & Temporales Barones vel *Epiſcopi & Abbates* dicuntur, vel ſimil. cum *Barones* pro temporalibus Dominis ſolum additur. Exempla hujus aſſertionis admodum ſunt frequentia. Collectio ab *Alexandro Shrewsburienſe* facta & Certificationes cujusque Prælati & Baronis de ſubſidiis *Henrico II.* traditis (§. 17. & 18. commemoratis) id docent; ubi etiam Prælati vel Spirituales Barones illius temporis ac feuda equeſtria enumerantur. Cernis etiam illos ſub *Wilhelmo I.* in libro *Domesday*; & plures adhuc integro ſpatio *Henrici II. Richardi I.* & prioribus annis *Iohannis* Regis in Rotulis, ubi ſub titulo de *Scuta-*

Math. Pariſ. pag. 1340.

Scutagiis Baronum qui milites non miserunt, etsimil. cum Temporalibus Baronibus, in eodem casu constitutis, annotantur. Si verbum *Barones* comprehendit æque Episcopos & Abbates, ac Temporales Barones, utut ad distingvendam eorum conditionem aliquando *Prelatus & Baro* conjungantur ita ut prima vox Titulus Ecclesiasticus existens, denotet Spirituales Barones, posterior vero, vi originis suæ existens titulus temporalis, denotet solummodo Temporales Barones. Usus etenim vocis Baro apud nos fuit maxime varius, uti supra Diximus. *Vid. supr. § 18.*

XX. Venimus nunc ad primaria capita quæ concernunt tum Spirituales tum temporales Barones illorum temporum, prout habuerunt *locum & votum in Parlamento seu primario Regni consilio*, unde & lux affulgebit tum aliis specialibus jamdum traditis de distincta Baronum dignitate, ut & Comitum, prout hic communi quoque Baronum vocabulo intelliguntur. *Wilbelmus I.* anno regni sui quarto vel MLXX. (qui annus primus fuit, quo Episcopos & Abbates adegit ad Tenuras per Baroniam) *consilio Baronum suorum* (inquit *Hovedenus* ex collectione legum scripta a *Glanvillo*, ut & Autor libri *Lichfieldensis* Ms. & videsis notas ad Edmer. pag. 171.) *fecit summoneri, per universos consulatus Angliæ, Anglos nobiles & Sapientes & sua lege eruditos ut eorum & jura & consvetudines ab ipsis audiret.* Et duodecim ex quavis prodierunt Comitatu ostendentes quæ essent consvetudines regni, iisque scriptis manu *Aldredi* Archiepiscopi *Eboracensis* & Hugonis Episcopi *Londinensis* confirmabantur ut plurimum ab istis Baronibus in illo congressu, qui tum temporis Parlamentum erat, præsentibus. Tantundem docet Lex *Henrici I. Lagam Regis Edvardi* (inquit *Matheus Parisiens. pag. 75. ed. Lond.*) *vobis reddo cum illis emendationibus quibus pater meus eam emandavit consilio Baronum suorum.* Hoc fortassis esse potest Parlamentum in quo decisa est controversia inter *Thomam* Archiepiscopum *Eboracensem* (consecratus is erat post *Aldredi* mortem eo ipso anno; ad quem annum etiam hæc refertur controversia) & *Ulstanum* Episcopum *Wigorniensem* de quibusdam terris. Anno MLXX. inquit *Florentius*, *Reverendi Ulstani Wigorniensis Episcopi mota est querela, jam consecrato Thoma qui pro Eboracensi Ecclesia in Concilio, in loco qui vocatur Pedreda, celebrato coram Rege ac Doroberius Archiepiscopo Lanfranco & Episcopis, Abbatibus, Comitibus,*

in Henr. 2. pag. 343. ed. Lond.

Idem fere Math. Paris. quod dum in anno 1095. refert. ad 1070. retrospicit.

¶ Pri

& Primatibus totius Angliæ, Dei Gratia adminiculante terminata est. Sub voce *Primates* existimo hic Seculares Barones, qui Comites non fuerunt, comprehendi, quanquam vox ista ceu *Proceres* vel *Magnates*, comprehendat & illos & reliquos etiam. *Primates* etiam denominat seculares Barones in subscriptione *Godofredi* Episcopi *Constantiniensis* duobus circiter post annis, ad decretum de Primatu *Cantuariense*. Verba sunt: *Ego Goffridus Constantiensis* (legendum *Constantiniensis*) *Episcopus & unus de Primatibus Anglorum consensi.* Hoc enim decretum confirmatum est *totius Regni assensu*, ut *Edmerus* loquitur; quod dicit plenum Parlamentum; quanquam pauci tantum subscribant Domini. Et sicut in eadem subscriptione *Odo* Episcopus *Bajocensis* (*Bayeux*) vi hujus nominis non habens jus subscribendi in Parlamento, vocat semetipsum quoque Comitem *Cantii*, vi cujus tituli locum & votum ibi habuit, ita hic alter Episcopus Gallus etiam fecit, qui intuitu sui Episcopatus non fuit Parlamenti membrum, sed saltem intuitu secularis Baroniæ, quam in Anglia possedit. Nam bona ejus hic fuerunt ampla, & ex Regis liberalitate tenuit CCLXXX. *Mansa. Dono Gulielmi Regis* (inquit *Odericus*) *ducentas & octoginta villas, quas a manendo maneria vulgo vocamus, obtinuit, quas omnes nepoti suo de Molbrajo, propter nequitiam & temeritatem suam, non diu possessuro, moriens reliquit.* Iste *Principum Conventus* (ut vocat *Edmerus hist. nov. lib. 1. pag. 9. & vide s. notas ad eundem pag. 197.*) seu congregatio Comitum & Baronum, in *Pinneden Cantii* (in quo *Lanfrancus* Archiepiscopus *Cantuariensis omnium astipulatione & judicio*, sunt ejusdem autoris verba, *prævaluit adversus Odonem Comitem Cantii*) huc pertinet, habitusque est primo anno *Wilhelmi* primi. In annalibus etiam nostris in causa exemptæ Abbatiæ in *Bury* ab Episcopatu *Norwicensi* invenimus mentionem factam Parlamenti coacti sub eodem Rege, in quo omnes regionis Episcopi, Comites & Barones constitutionem sanciverunt circa hanc exemptionem.

Malmesb. de gest. reg. lib. 3. *hist. Eccles. l. 4. pag. 523.* *21 Edward. 3. fol. 60.*

Circa septimum etiam *Wilhelmi II.* annum vel MXCIV. Parlamentum fuit habitum in *Rochinghamense* Castello *Northamptoniæ*, convocatum præprimis ob quæstionem obortam inter Regem & Archiepiscopum *Cantuariensem Anselmum*, qui *Romam* iverat *Pallium* petiturus, & Papæ autoritatem agnoverat, etsimil. Convocabatur

tur hic Parlamentum, ut *Episcopis, Abbatibus, cunctisque Regni Principibus una coeuntibus communi consensu definiretur*, sicuti *Edmerus* loquitur *hist. nov. lib. 1. p. 26.* Integra ejus processus forma, & decisiones observatu sunt maxime dignæ, speciatim hoc Autore narrante.

& Vide/. Malmesb. de gest. Pontif. lib. 1. in Anselmo.

Anno post vel duobus, idem Rex, (ait *Eadmerus loc. cit. lib. 2. pag. 38.*) *de statu regni acturus Episcopos, Abbates, & quosque regni Proceres in unum, præcepti sui sanctione egit.* Et de judicio Baronum sub hoc rege videsis *Florent. Wigorn. sub an. 1093.*

In coronatione *Henrici I. Clerus Angliæ & Populus universus* inquit *Mathæus Parisiens.* pag. 75. & 321. *Edit. Londin.*) apparere jussus est in *Westmonasterio*, ubi variæ leges conditæ & declaratæ. *Commune Consilium Baronum meorum* verba sunt. In subscriptione autem testimoniorum ad Leges istas (quæ ambo bis habet ut & *Rogerius de Wendover* Ms. unde descripsit) pauci quidam Episcopi, Comites & Barones cum additione *& aliis multis* occurrunt. Idem instrumentum tum in *Iohan. Bramptoni Hist. Iornal. Ms.* tum in *Rubro Æmrii Ms.* libro pag 163. subscriptum legitur. *His testibus Archiepiscopis, Episcopis, Comitibus, Baronibus, Vice Comitibus, & Optimatibus totius Regni Angliæ apud Westmonasterium quando coronatus fui.* Duplicata hic instrumenta signata sunt, unumque missum in unumquemque Comitatum, ut illic conservaretur in Abbatia primaria. Videturque quod *Vice-Comites* vel Sheriffi cujusque Comitatus ideo præsentes fuerint.

Anno tertio ejusdem Regis seu MCII. *Concilium celebratum est apud Westmonasterium* ex Episcopis & Abbatibus, & *huic Conventui affuerunt, Anselmo Archiepiscopo petente a Rege* (inquit *Eadmerus hist. nov. lib. 3. pag. 67. & post* ipsum *Wilhelmus Malmesburiens. de gest. Pontific. lib. 1.*) *Primates regni, quatenus, quicquid ejusdem Concilii autoritate decerneretur, utriusque Ordinis concordi cura & solicitudine ratum servaretur.* Multæ leges hic conditæ, quas recensent Monachi isti: & *Rogerius Hovedenus in Henr. 1. pag. 472. edit. Franc.* habet nonnullas alias sancitas sex circiter post annis, ab omnibus Angliæ Episcopis, ut loquitur, *in præsentia gloriosi Regis Henrici, assensu Comitum & B[aro]num suorum.* Nonnulli alii conventus Comitum & Baronum spi[ri]tualium æque ac temporalium totius *Angliæ* summonitorum, recensentur in Annalibus qui enarrant hujus regis *Henrici* acta. Post mortem

Videl. Polydor. Virg. lib. 2. in Henr. 1. ubi de Parlamentis.

tem ejus usque ad nepotem ejus *Henricum II.* non observavi quicquam, quod his lucem fœnerare queat. *Henrici* autem II. anno decimo seu MCLXIII. circa finem *Januarii* magnum Parlamentum *Clarendoni* habitum *Præsidente* (inquit *Matheus Parisiens.*) *Iohanne de Oxonia* (qui postea fuit Episcopus *Norvicensis*) *de mandato ipsius Regis, præsentibus etiam Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus & Proceribus Regni.* *Rogerius Hovedenus* autem expresse ait, quod Clerus & Populus regni tum fuerint congregati: sicque innuit fuisse integrum Parlamentum, seu *generale consilium*, uti appellat *Fitz-Stephanus Ms. vit. Thomæ Archiep. Cant.* & alii, quod etiam videtur intelligendum in narratione, quæ transcripta legitur in fine *Quadrilogi*, nec non in *Goldasto*, ubi *Nobiliores & antiquiores regni* adduntur Episcopis, Comitibus & Baronibus regni. In hoc Parlamento *avitæ consuetudines* illæ (quomodo appellantur in epistolis Paparum, *Johannis Sarisburiensis*, & aliorum illius ætatis) quæ occasionem dederunt magnæ illi controversiæ inter Regem & *Thomam Archiepiscopum Cantuariensem*, recognitæ sunt, atque inter illas ad nostrum hic pertinet scopum. *Archiepiscopi, Episcopi & universi personæ qui de Rege tenent* in capite *habeant possessiones suas de Rege* sicut Baroniam *& inde respondeant Iusticiariis & ministris Regis & sequantur & faciant omnes consuetudines Regias*, & sicut cæteri Barones *debent interesse judiciis curiæ Regis cum* Baronibus *quousque perveniatur ad diminutionem Membrorum vel ad Mortem.* Sic legimus apud *Matheum Parisiensem* & *Rogerium* de *Wendower Ms.* itemque in legibus Parlamenti apud *Gervasium Dorobernensem Ms. pag. 68.* (Authorem huic Parlamento coævum) nisi quod ubi apud *Matheum Paris.* modo Imperandi dicitur, & *consvetudines* tantum, *Gervasius* in Indicativo ait: *habent, respondent, sequuntur & faciunt*, & *rectitudines, consuetudines*, pro *habeant, respondeant, sequantur & faciant.* Adeo corrupte autem *Goldastus* exhibet, uti & in fine *Quadrilogi* legitur, ut sensus genuinus immutetur. *Archiepiscopi, Episcopi & universa persona regni quæ de rege tenent in capite & habent* (sic legitur in *Goldasto*) *possessiones suas de Dominio Regis sicut* Baroniam *& inde respondent Iusticiis & Ministris Regis, & sequentur, & facient omnes rectitudines, consvetudines & Regias & sicut Barones cæteri*, &c. sicut *Matheus Parisiens.* *Quadrilogus* fere easdem habet syllabas, nisi quod pro *sequentur & facient* legat *sequun-*

Constit Imperial. tom. 3. pag. 347. ubi vide Baronum nostrorum complurium nomina, sed depravata nimis.

Balæus Cent. 3. Script. 48.

Constit. Imperial. tom. 3. pag. 348.

quuntur *& faciunt.* Plenus tamen & genuinus sensus hic conservatur, quomodo eum habemus in *Parisiense, Wendovero & Gervasio.* Singulare autem est testimonium de illo quod tradidimus de creatione Baronum illo tempore. *Tenere de Rege in Capite, Habere possessiones sicut Baroniam,* esse Baronem, & habere jus sedendi cum reliquis Baronibus in Consilio vel curia judicii juxta leges illorum temporum, sunt isthic synonyma. Rex ipsa est quod omnes Episcopi, Abbates, Priores, & similes qui tenuerunt in capite a Rege, habuerint possessiones suas tanquam Baronias, & propter illas obstricti fuerint præstare sua servitia, nec non sedere in Judicio cum reliquis Baronibus in omnibus causis, excepta causa sangvinis. Exceptio causarum sangvinis processit ex Iure Canonico, quod prohibuit Clerum assidere ejusmodi judiciis. Clerus etiam Anglicanus in Parlamento aliquoties propter hanc Iuris Canonici legem abstinuit ab ejusmodi judiciis, suamq; partem omnem interea commisit procuratori laico. Verba illa *universæ personæ regni* interpretor de omnibus Abbatibus, Conventuum Prioribus & simil. acsi dictum fuisset *universi in dignitatibus Ecclesiasticis positi qui de Rege tenent,* &c. Phrasis desumta est ab usu ejus in Legibus Ecclesiæ. Nam sicuti *Personatus* aliquando in Scriptoribus Juris Canonici dicit primariorum Ecclesiasticorum Collegiorum dignitatem, ita qui hanc sustinent dignitatem vocantur hic *personæ*, quod tamen tempus & usus apud nos jam dudum adstrinxerunt solummodo ad denominationem Rectorum in Ecclesia Parochiali. *Cognoscitur* (inquit Archidiaconus) *personatus quando aliquis habet prærogativam in choro vel in Capitulo, in optionibus, in processionibus, in vocibus dandis & hujusmodi præ aliis Canonicis ejusdem ordinis.* Et quanquam ipse non admittat verbum hoc majores significare dignitates, Ecclesiæ, attamen alii a asserunt *Dignitatem & Personatum* idem denotare, quem in finem lectorem remitto ad *Lindwoodum* b. Hic addimus quod ratio ab *Henrico II.* adducta, cur noluerit permittere ut aliquis ex ipsius tenentibus *in Capite* vel *Capitaneis* (quomodo *Radulphus de Diceto*, cujus verba citantur in notis *ad Edmerum pag. 169.* appellat eos) excommunicetur absque ipsius concessione, fuerit lex condita a *Wilhelmo I. Ne,* (scribit *Matheus Parisiensis ann. 1163.*) *si hoc Regem lateat, lapsus ignorantiæ communicet excommunicato,* Comitem *vel* Baronem *ad se venientem in*

Rot. Part. 11. Rich. 2. & 21. Rich. 2.

ad Cod. statutum tit. de rescript. lib. 6.

a Card. de Elect. C. ut circa.

b Ad tit. de præsumpt. C. unic. verb. Personatu & tit. de vita & honestate Clericor. cap. 1. ut Clericalis.

osculo vel Consilio admittens. Ad Parlamentum *Northamptoniæ* seu *Magnum Concilium* (sic *Rogerius de Hoveden* appellat aliique) coactum mense Octobre anno XI. *Henrici II.* seu MCLXV. omnes Tenentes in capite sunt convocati. *Castro Northamtuniæ* (scripsit Anonymus Autor antiquus Ms. in vita *Thomæ Becket* Archiepiscopi *Cantuariensis*, de Rege locutus) Solenne *statuens celebrare concilium omnes qui de Rege tenebant in Capite mandari fecit.* Observari quoque meretur integer ibidem processus adversus Archiepiscopum illum, prout refertur in *Hovedeno*, *Gervasio*, *Doroberniense Ms.* *Quadrilogo* & aliis. Illud tamen quod attinet *Iohannis Mareschalli* querelam contra ipsum in causa injustitiæ, & exactius recenset *Wilbelmus Fitz Stephen* seu *Stephanides Ms. de vita & passion. Thomæ Cantuar.*, qui ministerio suo *Beketo* affuit in istis turbis, rem optime declarat. Certè Dissensus Spiritualium Baronum & Temporalium in proferenda sententia adversus eum (intuitu dignitatis quam ipse sustinuit) decisione & Parlamentario processu illius temporis in casibus ejusmodi nullibi apparet plenius. Ideoque huc transcribam. *Secunda die*, ait, *consulentibus Episcopis, Comitibus, & Baronibus Angliæ omnibus* [a], *Nor. pluribus, Roffensis Episcopus & quidam alius nondum venerat. Archiepiscopus læsæ Majestatis Coronæ Regiæ arguitur quia scilicet ut supra narratum est à Rege citatus pro causa* Johannis (intelligit *Johannem* Mareschallum quærelæque causa patet ex *Hovedeno*) *neque venerat, neque idoneè se excusasset. Archiepiscopi depulsio nullum locum habuit Allegata tamen Iohannis supradicti injuria, & jurisdictione hujus causa propria, & Curiæ suæ integritate, Rex exigit judicium. Archiepiscopi ratio nulla est approbata. Visum est omnibus & reverentia Regiæ Majestatis & ex astrictione ligii homagii* (hoc verbo sæpe utitur pro homagio) *quod Domino Regi fecerat* Archiepiscopus, *& ex fidelitate & observantia terreni ejus honoris quam ei juraverat, quod parum esset defensus vel excusatus, quia citatus à* Rege *neque venerat, neque corporis infirmitatem vel necessariam quæ deferri non posset officii Ecclesiastici administrationem per nuncios allegaverat. Condemnandumque eum dixerunt in pœnam pecuniarum omnium bonorum suorum mobilium ad misericordiam Regis. De proferendo judicio, distantia fuit inter* Episcopos & Barones, *utrisque alteris illud imponentibus, utrisque se excusantibus. Ajunt* Barones; *Vos* Episcopi *pronuntiare debetis sententiam ad nos non pertinet. Nos laici sumus. Vos personæ Ecclesiasticæ, sicut ille; Consacerdo-*

[a] *puto* Normanniæ.

sacerdotes ejus; Coepiscopi ejus. Ad hæc aliquis Episcoporum; Imo vestri potius est hoc officii, non nostri. Non enim est hoc Judicium Ecclesiasticum, *sed* seculare. *Non sedemus hic* Episcopi *sed* Barones. *Nos* Barones *& Vos* Barones, Pares *hic sumus. Ordinis autem nostri rationi frustra innitimini. Quia si in nobis ordinationem attenditis & in ipso similiter attendere debetis. Eo autem ipso, quod* Episcopi *sumus, non possumus* Archiepiscopum *& Dominum nostrum judicare. Sed quid? Rex, hæc audiens do pronuntiando controversia motus est. Et Controversari super hoc desitum est. Dominus* Wintoniensis (is tum temporis fuit *Henricus de Bloys*) *impositus dicere tandem & invitus pronuntiavit.* Archiepiscopus *autem, qui sententiæ vel recordationi Curiæ Regis Angliæ non licet contradicere sustinuit consilio Episcoporum. Ad acta, ad mitigandum & honorandum Regem, solenni & manuum ipsius missione, quasi concessionis judicii, ut moris est sibi & omnibus Episcopis datis vadibus præter* Gilbertum *illum* Londinensem *qui rogatus pro eo spondere noluit; quæ ejus singularitas notam fecit.*

Anno etiam XXIII. ejusdem Regis tempore quadragesimali Conventus fuit omnium Spiritualium & Temporalium Baronum, seu Episcoporum, Abbatum, Priorum, Comitum & Baronum (*Hovedeno* affirmante) apud *Westmonasterium* propter terminationem magnæ illius contentionis inter *Alfonsum* Regem *Castiliæ*, & *Sanctium* Regem *Navarræ* de variis Castellis & Territoriis in *Hispania*, quæ per compromissum arbitrio Regis Anglicani subdita fuit. Hic igitur *habito cum Episcopis, Comitibus, & Baronibus nostris, cum deliberatione, consilio*, terminavit eam, ut ipse loquitur in prima persona in apographo sententiæ, quam cum integra historia large exhibet *Hovedenus*. Mentio quoque ejus quædam apud *Matheum Parisiensem Ann.* 1176. Sub *Richardo I.* legimus apud *Hovedenum*, quod dum Rex captivus detineretur in Imperio, Comites & Barones fuerint congregati in *Communi Consilio regni*, ut appellat, vel Parlamento, ubi judicatum est, post inspectas literas & instructionem sumtas a *Majore Londinense* in manibus *Adami de S. Edmundo* Procuratoris *Iohannis Comitis de Moreton* (qui etiam incarceratus fuit) *quod Comes Iohannes dissaisiretur de omnibus tenementis suis & ut Castella sua obsiderentur; & factum est ita.* Hoc Parlamentum videtur *Oxinii* convenisse. *Hovedeno* dicitur saltem sedisse ad captivationem istius *Adami*. Et

ex narrationis ferie (quæ ut plurima alia in hoc autore traditur cum magna temporum confusione) apparet quod federit menfe *Februario* illius anni quo Rex reverfus eft menfe *Majo* proximo. In rotulis autem computorum Sherifforum *Londonienfium & Middelfexiæ* pro illo anno (qui fuit primus Regis *Richardi*) exiftimo Epiftolam fummonitionis ad *Oxonium* fic commemorari. *Laurentio Oftiario XX. folidos ad deferendas fummonitiones Regis per Angliam pro concilio convocando apud Oxineford per Breve Regis.* Menfe *Martio & Aprile* anni fequentis idem Rex Parlamenti coëgit feu magnum Confilium Baronum fuorum Spiritualium & Temporalium, *in quo ipfe petiit fibi fieri judicium de Comite Johanne, fratre fuo, qui contra fidelitatem, quam ei juraverat, caftella fua occupaverat & terras fuas transmarinas deftruxerat & foedus cum inimico fuo Rege Franciæ contra eum inierat*: Sic etiam de *Hugone* Epifcopo *Conventrienfe* perduellionis reo. Inde conclufum quod & *Johannes Moretoniæ* Comes & Epifcopus debeant peremptoriè citari, atque nifi intra dies quatuordecem comparerent *nec juri fteterint, judicaverunt* (fcribit *Hovedenus*) *Comitem Iohannem demeruiffe regnum, & Epifcopum Coventrenfem fubjacere judicio Epifcoporum in eo quod ipfe Epifcopus erat, & judicio Laicorum in eo quod ipfe Vicecomes Regis extiterat.* Sic quoque alia judicia referuntur apud eundem Authorem.

Rot. Mag. 5. Rich. 1. in London & Middlefex.

pag. 737. edit. Fr.

Anno fecundo Regis *Iohannis* magna illa controverfia de Baronia *Wilhelmi de Mawbray* vindicata adverfus *Wilhelmum de Stutvile*, inde ab *Henrico II* tractata, finita eft *confilio Regni & voluntate Regis*, per modum compofitionis ut *Hovedenus* narrat: deinde Anno 1204. feu Regis quinto *Convenerunt ad Colloquium apud Oxoniam Rex & Magnates Angliæ* inquit *Mathews Parif.* Rotulique illo anno habent *Commune Confilium* Baronum noftrorum apud *Wintoniam.* Certæ etiam leges conditæ pro defenfione Regni anno ejus fexto, *Communi affenfu Archiepifcoporum, Epifcoporum, Comitum, Baronum & omnium fidelium noftrorum Angliæ*, ut verba Rotuli fonant ejusdem anni Dorfet. Pat 6. membr. 2. & Dorf. clauf 3. Obfervare hic quoque poffumus refponfum *Willielmi de Breofe*, cum liberi ejus, æque ac aliorum Baronum liberi requirerentur a Miniftris ejusdem Regis in obfides. *Si ipfum in aliquo offendi* (ait ifte, recenfente *Matheo Parifienfe fol. 303. edit. London.*) *paratus fum & ero Domino meo & fine obfidibus fatisfacere fecun-*

Rot. Pat. 5. Ioh. R. membr. 1. num 3.

cundum judicium Curiæ suæ & Baronum, Parium meorum, certo mihi assignato die & loco.

Ista primaria testimonia de Baronibus locum & votum in Parlamento vel magnis Consiliis illa ætate habentibus concludimus cum observatione una & altera de Summonitionibus per quas vocati sunt. Jam aliquid de ipsis dictum ex Rotulis *Richardi I.* Nunc addimus ex *Stephanide Ms. de vita & Passione Thomæ Cant.* quæ habet de *Henrico II.* summonente Archiepiscopum istum *Thomam Beket* tanquam Maleficum ad Parlamentum *Northamtoniæ.* Narrat quod miserit mandatum ad ViceComitem *Cantii* solum, ut ipse summoneret istum, quanquam mos erat ut primam summonitionem per Regis epistolam acciperet. *Nec tunc enim* (verba sunt) *nec diu ante ei scribere voluerat, quia eum salutare nolebat. Nec aliam per literas sibi directas solennem ac primam, ut antiqui moris erat, habuerat Archiepiscopus ad Concilium citationem.* Antiquissimum tamen Breve Summonitionis, quod vidi, non excedit sextum *Iohannis* R. annum. Dirigitur ad Episcopum *Saruburiensem*, præcipitque ipsi ut veniat, summoneatque omnes Abbates & Conventuales Priores suæ Dioeceseos.

Mandamus vobis *Rogantes quatenus omni occasione & dilatione postposita, sicut nos & honorem nostrum diligitis, sitis ad nos apud* London *die dominica proxime ante Ascensionem domini nobiscum tractaturi de magnis & arduis negotiis nostris & Communi regni utilitate. Quin super his quæ à Rege* Franciæ *per nuntios nostros & suos nobis mandata sunt, unde per Dei gratiam bonum speramus provenire, vestrum expedit habere Consilium & aliorum Magnatum terræ nostræ quos ad diem illum & locum fecimus convocari. Vos etiam ex parte nostra & vestra Abbates & Priores Conventuales totius Dioecesis citari faciatis, ut Consilio prædicto intersint sicut diligunt nos & Communem regni utilitatem T.* &c. *Dorſ. Clauſ. 6. Iohā. R. mem. 3. & ſideſ. Dorſ. clauſ 15. R. Iohan. part 2. membr. 7.*

Rotula hanc exhibens epistolam, non habet additam vocem *Consimilia*, ceu notam ad reliquos Barones, uti communiter est in aliis clausis rotulis, quibus citationes ad Parlamentum inscriptæ. Apparet tamen in contextu hujus, & reliquos citatos, superiusque dictum, Parlamentum habitum esse illo in anno. Verum de titulo Baronum in tempore quod intercedit adventum *Normannorum* ac postremam *Iohannis R.* ætatem hactenus.

XXI.

XXI. Circa initium proximæ partis in divisione nostra (inde scilicet ab extremis annis *Iohannis*, usque ad medios *Richardi II.*) magni momenti accidit mutatio Baronum & Baroniarum in regno. Cum enim tempore juxta divisionem primo, unusquisque Tenutarius in Capite, ut supra ostensum, fuit indifferenter honorarius vel Parlamentarius Baro ratione Tenuræ suæ, vel tenementi, unde Baronia ejus constituta est; circa exitum *Iohannis* R. eminentissimi tantummodo horum Tenutariorum Capitalium, (aliquando appellati *Majores Regni Barones*) citati sunt per singula scripta ad ipsos directa. Reliqui autem (sive dicti aliquando Barones eodem sensu, sive non, quod ignoro; quanquam potuerint dici *Minores Barones*, sicuti isti dicti sunt *Majores*) etiam in Capite tenentes, citati etiam sunt, non per scripta singula, sed generali citatione edita a Sheriffis in suis Comitatibus. Quem in specie locum & votum ab aliis distinctum isti habuerint, non invenio. Saltem, quod sic Majores Barones & reliqui tenentes in capite tum fuerint distincti, clare apparet ex loco quodam magnæ Chartæ Regis *Iohannis* conditæ ultimo ipsius regni anno: *ad habendum omne consilium* Regni *de auxilio assidendo aliter quam in tribus casibus prædictis* (hi tres casus sunt. subsidium quo creatur filius natu maximus eques subsidium quo filia natu maxima elocatur, & subsidium redemtionis seu lytri, uti manifestum est ex Charta) *& de scutagiis assidendu faciemus summoneri Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Comites &* Majores Barones, *Regni sigillatim per literas nostras. Et præterea faciemus submoneri in generali per Vice-Comites & Ballivos nostros omnes alios* (quidam legunt *illos*) *qui* in Capite *tenent de nobis ad certum diem, scilicet ad terminum quadraginta dierum ad minus & ad certum locum; & in omnibus literis submonitionis illius, causam submonitionis illius exponemus, & sic, facta submonitione negotium procedat ad diem assignatum secundum consilium eorum qui præsentes fuerint, quamvis non omnes submoniti venerint* Et alibi in principio ejusdem Chartæ, *Si quis Comitum vel Baronum nostrorum sive aliorum tenentium de nobis in Capite per servitium militare mortuus fuerit* &c. Sicut etiam invenimus eadem verba in illo *Henrici III.* plurima exhibente capita, quæ sunt in hac *Iohannis* Regis Charta. Atque sic videmus verba *alii tenentes in capite* sic addi Baronum appellationi, ac si Baronis hæc descriptio ad illos non pertinuisset.

Math. Paris. pag. 343.

nuisset. Rationi autem minime videtur congruum asserere, quod per istas magnæ Chartæ leges (quæ condita est, puto, *a Rege & ejus Baronibus & liberis hominibus totius* Regni, ut & alia specialia illorum temporum constituta sunt) tantum cœperit distinctio *Majorum Baronum* a reliquis Tenentibus in capite. Minime dubito ante hanc Chartam scriptam per legem Parlamenti alius apparuisse qui fuerint *Barones Majores*, & qui vel quales non tenuerunt in capite, fueruntque non *Majores*. Alias quomodo stylus iste *Majores Barones* adeo familiaris esse potuit, vel omnino usurpatus? Quæ certitudo in tam generali & indefinita expressione, nisi prius definitum fuisset, quinam isti essent? Certe ante hunc Chartæ locum non invenio talia distinctionis verba, quæ plene satisfacere queunt; neque invenio ejusmodi legem, qualem suppono illa determinantem. Verum ex supradictis patet, varia fuisse antehac sub Rege hoc Parlamenta, leges autem illic sancitas periisse. Et anno ante hanc Chartam, Autor *Eulogii* Ms. ait, *Convocatum est Parlamentum Londoniis, Præsidente Archiepiscopo, cum toto Clero & tota secta Laicali; ubi per Domini* P*apæ præceptum, illa obligatio quam Rex Domino Papæ fecerat cum fidelitate & homagio relaxatur omnino VII. die Iulii.* Et decimo quinto ipsius anno, seu duobus annis ante scriptionem Chartæ ejus Magnæ, convocavit Parlamentum quoddam *Oxoniam* hoc peregrino summonitionis scripto; nam quantum novi absque exemplo est, & videtur innuere distinctionem Tenentium per servitia militaria quos hic appello *Barones minores* illorum temporum, a *Majoribus*, vel ejusmodi viris qui proprie fuerunt Barones. Verba sunt ista.

Vide f. Rot. claus. f. 17. Ioh. R. Dors. Membr. 22. Hæc est consensio &c.

Dors. claus. 15. Ioh. Reg. part. 2. mem. 7.

Rex Vicecomiti OXon. *Salutem. Præcipimus tibi quod omnes Milites Ballivæ tuæ qui summoniti fuerunt esse apud* OXoniam *ad nos à die Omnium Sanctorum in XV. dies, venire facias cum armis suis. Corpora verò* Baronum, *sine armis singulariter & IV. discretos Milites de Comitatu tuo illuc venire facias ad nos ad eundem terminum ad loquendum nobiscum de negotiis regni nostri. Teste me ipso, apud Witten XI. die Novembris.*

Eodem modo scribitur omnibus Vicecomitibus.

Iam ut videtur in quibusdam ipsius Parlamentis Lex condita

 est,

est, unde ista distinctio primum enata. Et verisimillimum est sic enatam. Colligere possumus ex historiis temporum quibus & circa quæ interdictum viguit, (continuavit autem circiter per sex annos, cessavitque intra minus quam annuum spatium ante Parlamentum, in quo hæc Charta scripta) quod occasione multarum litium inter Regem ac multos ipsius Barones, Baroniæ variæ fisco fuerint addictæ vel per convictionem vel aliter juxta illorum seculorum leges, quæ in Regis potestate existentes, partim aliis concessæ sunt, partim retentæ, tanquam parata præmia pro accedentibus in regis partes, quibus dedit ejusmodi bona vel partem eorum tenendam a se in capite, uti tenuerunt Barones antiqui, quibus ademta erant. Et harum Baroniarum fisco adjudicatarum fit mentio diserta in Magna illa charta *Iohannis* Regis, unde etiam hodienum habemus in illa *Henrici III.* cap. 31. tunc usurpata. Multi etiam fortassis Barones ita attenuati sunt, ut amplius non potuerint honeste gerere titulum suum. Barones ergo antiquæ familiæ, vel magnorum redituum, seu *Majores Barones* prævidentes, ut videtur, quomodo dignitas sua & potestas possit multum imminui, si novi Tenentes capitales, & possessores Baroniarum fisco addictarum, & reliqui depauperati (existentes omnes Barones per tenuram, juxta leges illorum temporum) æquales sibi fierent, & indifferenter haberentur, pro Baronibus regni cum ipsis, curarunt (sic opinari nobis licet) legem sanciri in aliquo Parlamento hanc magnam Chartam præcedente, juxta quam ipsi deinde soli proprie vocarentur & essent Barones, reliqui autem Tenentes solummodo in Capite, vel Equites, seu *milites*, quibus titulis discriminarentur a Baronibus. Constitutio hæc non potuit non valde imminuere dignitatem & honorem istorum, quanquam adhuc dum remanerent Barones vi legum priorum, æque ac Majores. Et fortassis quoniam nomen antiquum non subito ipsis adimi potuit in sermone vulgi, ideo *Majores* dicti sunt antiquitate & potentia eminentes, *Minores* autem ab initio dicti sunt vulgo Tenentes in capite, quanquam non veterem eorundem sub hoc titulo inveniamus mentionem. Nam legitime, videtur, dicti sunt saltem Tenentes in capite, ut videre est in locis duobus Magnæ Chartæ supra adductis. Sic possessiones eorum quoque non legitime dictæ sunt Baroniæ,

cap. 31.

roniæ, ſed feuda tantum militaria, quanquam vulgari ſermone plures ex ipſis etiam usque hodie retinuerint Baroniarum nomen, in quibus nullus fuit Baro honorarius ab ætate illa. Magni vero & antiqui Barones ſemper deſiderantes incrementa poteſtatis ſuæ propriæ & honoris per imminutionem illius quod vel reliquum erat in his Tenentibus Capitalibus, vel poterat deinde eſſe in aliquo qui ejusmodi Tenens fieret; Et fortaſſis ex adverſo Tenentes iſti vindicantes æquam dignitatem & titulum & locum in Parlamentis cum iis quorum tenuerunt Baronias; ſtatutum eſt ut videmus in magna charta, quod duo eſſe debeant eminentes characteres ad diſtingvendas dignitates & honores (præter illum nominis ſive tituli) Majorum Baronum & aliorum Tenentium. Unus apparet in Summonitionibus ſupra allegatis. Major enim honor erat ab ipſo Rege vocari ad Parlamentum, quam generali nomine Comitatus per Sheriffum ſeu ViceComitem. Alter ipſorum reſpicit Relevamentum. Cum enim antehac Tenentes illi in capite, & iſti quorum occuparant poſſiones, fuerunt in ordinario Baronum ſtatu, ac eorum Bona legitime Baroniæ, relevamenta eorum varie ſolvi debebant, aliquando armis, aliquando pecunia, loco armorum, ut ante oſtenſum. Relevamenta autem majorum Baronum & antiquorum nunc per magnam Chartam definita ſunt Centum Marcis; Relevamenta horum Tenentium Capitalium reddebantur, non tanquam pro Baroniis, ſed tantum ut *Valvaſorum* antiquorum, vel inſtar illorum qui tum tenuerunt feuda militaria Honorum vel Manſionum, non vero in capite. i.e. obligabantur ſolvere quinque libras pro unoquoque feudo militari, uti videmus in principio magnæ iſtius Chartæ Regis *Iohannis*. Verba illa habes in Charta *Henrici III. cap. 2.* Poſtquam Tenentes in capite per hoc diſcrimen vocationis ad Parlamentum, Titulorum, Poſſeſſionum & Relevamentorum tanto inferiores facti ſunt *Baronibus Majoribus* per ſingula ſcripta ſummonitis, ſeu vocatis, & omnes antiquas prærogativas Tituli *Baronis* retinentibus; minus difficile erat *Baronibus* his *majoribus* invenire legem ad penitus tandem excludendos iſtos ab omni jure Parlamenti quod habuerunt tum temporis ſolo nomine Tenentium in capite. Et ea de cauſa, certe, lex deinde ſcripta, prohibens ne quiſquam ad Parlamentum veniret ſub illo nomine,

vel sub titulo Baronis, sed illi tantum ad quos singulæ Summonitionis literæ directæ fuissent, quo in numero non solum omnes isti antiqui Barones comprehensi sunt, (juxta Chartam magnam Regis *Iohannis*) verum etiam alii omnes, ad quos posthac Summonitionum literæ dirigi potuerunt; quod reipsa idem erat, Tenuram solam non posse amplius facere Baronem regni; sed literas Summonitionis posse. Quo anno lex ista, quam supponimus fecisse distinctionem primam inter Barones Majores & Tenentes illos, condita fuit, vel quando altera illa fuit condita, quam hic supponimus exclusisse posthac omnino istos Tenutarios a loco suo quem habuerunt per Chartam magnam generali Comitatuum Summonitione facta, non apparet. Videtur tamen quod prima condita fuerit in Parlamento quodam habito non diu ante *Iohannis* R. Magnam Chartam absolutam; altera vero, me judice, non diu post illam. Neque tamen ignoro, quod ex testimonio antiqui cujusdam Scriptoris (quem, fateor, nondum mihi videre licuit, quanquam omnem intenderim diligentiam, ut offenderem ipsum alicubi) quidam viri eruditi supponant, quod Lex ista locum olim & votum in Parlamento concedens iis solum tanquam Baronibus, qui per singula scripta summonendi forent, & nullis præterea aliis, sancita fuerit circa finem *Henrici III.*, vel prout aliquando dicitur, circa initium *Edvardi I.* & ex eodem testimonio, asserant acsi ætate illa de qua loquimur vel prope illam, Lex quædam condita fuisset, juxta quam nemini præter Baronibus ad Parlamentum venire licuit & illis quidem, qui isto jure suo continue usi vel speciali Summonitionis scripto a Rege creati essent. *Ad summum honorem pertinet* (inquit doctissimus *Camdenus* de Baronis dignitate locutus *Brit. pag.* 122.) *ex quo Rex* Henricus III, *ex tanta multitudine, quæ seditiosa & turbulenta fuit, optimos quosque rescripto ad comitia Parlamentaria evocaverit. Ille enim* (*ex satis antiquo Scriptore loquor*, inquit ipse; & verba inde desumpta sequuntur) *post magnas perturbationes & enormes vexationes inter ipsum Regem*, Simonem *de* Monteforti *& alios Barones motas & sopitas, statuit & ordinavit, quod omnes illi Comites & Barones Regni Angliæ, quibus ipse Rex dignatus est Brevia Summonitionis dirigere venirent ad Parlamentum suum. & non alii nisi forte Dominus Rex alia illa Brevia eis* dirigere voluisset. Atque hæc ita cœpta circa exitum *Hen-*

Camden. Apol. pag. 31.

a *lege* similia

Henrici III. consummata sunt ac continuata (inquit *Camdenus loco citato & pag.658.*) ab *Edvardo I.* Successoribusque ejus. At testimonium antiqui Scriptoris ab ipso adductum, persvadet mihi ne credam Legem ejusmodi ullam tam sero factam esse, id est, circa finem *Henrici III.* verum multo ante, nec non citius post magnam Chartam *Iohannis* Regis. Nam nullis in locis mihi occurrentibus, inde a Magna Charta illa, reperio mentionem alicujus juris, quod isti alii Tenentes in Capite *eo nomine* habuerint in Parlamento, qui sine dubio fuerunt personæ ab ipso exclusæ, cum ejusmodi Lex sancita est. Præterea ex probæ fidei docemur testimonio, Barones fuisse distinctos per Tenuram in capite ab aliis in capite non tenentibus, diu ante postremos *Henrici III.* annos (vel tempus ad quod antiquus iste Scriptor refert Legem illam immutationis) quod videtur probare, æque tum fuisse Barones ex Scripto solum, (juxta sensum legis hic suppositæ) ac Barones antiquos per Tenuram. Testimonium illud est *Mathei Parisiensis*: *Rex edicto publicè proposito* (inquit de XXIX. *Henrici III.* anno) *& submonitione generaliter facta, fecit notificari per totam Angliam ut quilibet* Baro tenens ex Rege in Capite *haberet prompta & parata Regali præcepto omnia servicia militaria, quæ ei debentur, tam Episcopi & Abbates quam laici Barones.* Hic nominantur Barones *in capite* tenentes, ac si alii sic minime tenuissent, ideoque necessario creduntur fuisse Barones per scriptum tantum. Atque hæc differentia optime sequi potest legem talem de qua nunc disputamus. Iste etiam *Camdeni* Scriptor antiquus loquitur de Comitibus non aliter quam de Baronibus, acsi & illorum aliqui exclusi fuissent, quo quid magis contrarium esse potest veritati illo tempore cognitæ, imo omnibus seculis. Et vel in his ipsis verbis character levis ejus Autoritatis patescit, quicunque tandem Scriptor iste fuit. Ista igitur & quæ jamdum annotavimus, permittunt ut exiguam saltem autori præbeam fidem, ac statuam potius non diu post Magnam Chartam *Iohannis* Regis (& fere ipso adhuc regnante) Legem aliquam sancitam esse, quæ induxit omnimodam exclusionem a Parlamento omnium Tenentium in Capite, exceptis antiquis & Majoribus Baronibus, nec non illis, quos Rex summoniturus esset pari ratione. Unde ab isto tempore durante spatio divisionis nostræ, vel usque ad mediam ætatem *Richardi* secundi

pag.871. edit. Lond.

nemo præter istos & hæredes vel Successores (prout casus tulit) illorum qui fuerunt ex his duobus juste potuerunt frui titulo illo honorario. Neque dicat quispiam quod nimium præsumamus conjecturantes, Leges, quas supponimus, sancitas esse temporibus illis, quoniam neque Rotuli supersunt nec Historiæ easdem diserte commemorantes. Vulgares historiæ obscuræ ætatis istius plurima habent, quæ Rotuli non habent. Rotuli superstites (ut patentes & clausi præsertim) plurima exhibent quibus historiæ carent. Neque tamen habemus omnia. Et mirum potius quod habeant tam multa. Nam proprius locus legum æque illorum temporum (ac nostrorum) fuit in Rotulis Parlamentariis, qui omnes perierunt. Leges vero quas reperimus in aliis illorum temporum rotulis per accidens tantum ad ipsos pervenerunt. Unde etiam factum quod neque Magna Charta *Iohannis* Regis, neque *Henrici III.* reperitur in rotulis istorum Regum, licet illam *Henrici* habeamus alibi tum in Rotulis posteriorum temporum, tum in autoribus fide dignis, & fere magnæ Chartæ coævis. Illam etiam *Iohannis* Regis habemus in autographis quibusdam atque historiis *Mathei Parisiensis, Rogeri de Wendover Ms., Thomæ de Rudborne* Ms. & aliorum non vero in rotulis nunc extantibus. Neque mirum est monumenta temporum de sanctione legum tanti momenti perire. Ordinariorum potestas in concedenda Administratione Intestatorum bonorum (quæ minime levis est momenti) sat bene nobis omnibus est cognita. Veruntamen nullus liber antiquus nec Rotulus (quoad novi) ostendit initium legis istius: si exceperis constitutionem *Otboboni* ubi dicitur *Provisio quæ olim a Prælatis regni Angliæ cum approbatione Regis & Baronum dicitur emanasse.* Verum neque istæ constitutiones, neque scriptor alius ostendit verba Provisionis hujus, aut dicere potest quando sancita est. • Novi quod in Magna Charta *Johannis* R. & in quibusdam exemplaribus illius *Henrici III.* in fine Capitis XVIII. *Si quis tenens Laicum feodum* &c. sequuntur ista verba; *Et si quis liber homo intestatus decesserit per manus parentum propinquiorum & amicorum suorum, & per visum Ecclesiæ bona sua distribuantur, salvis unicuique debitis quæ defunctus debuit*; quæ potius accipio de suppositione præcedanei juris Ordinariorum concedentium administrationem bonorum intestatorum, quam de prima lege hoc defini-

Tit. de bonis intestatorum c. cum mortis.

definiente. *Iohannes* tamen *de Athon* in suis Commentariis ad *Othoboni* Constitutiones admodum erroneè refert initium Legis hujus de Administratione ad statutum *Westmonasteriense* secundum; nam certum est, quod Constitutiones factæ fuerint an. XXXII. *Henrici III.* Statutum vero illud multis post annis videl. XIII. *Edvardi I.* Hæredes etiam tempore *Henrici I.* & *Henrici II.* jure hæreditatis acquisiverunt jumenta eodem modo quo terras, ut apparet in legibus *Henrici I.* & in Assisa *Clarendoniæ*, renovata *Northamptoniæ 22. Henrici 2. ap. Roger. Hoveden pag. 314. edit. Lond.* Verum lex ei nunc aperte adversatur, fuitque adversa inde a *Iohannis* R. tempore. Ac sine dubio circa illud tempus immutata est per aliquod Parlamenti decretum. Neque tamen decretum ejusmodi reperitur nunc in libris nostris vel Rotulis. Idem dici potest de Probationibus testamentorum, ac aliis multis hoc in regno. Ac in antiqua Romanorum Monarchia celebris *lex Regia*, Lex maximi momenti qualis unquam Romæ fuit, per quam [a] *Ulpianus & [b] Iustinianus* dicunt, *Populus Principi & in eum omne suum imperium & potestatem contulit*, condita videtur in principio istius Monarchiæ, attamen nemo ejus vel tempus vel verba invenit, quanquam respectus eo habeatur in illo fragmento confirmationis similis potestatis ad [c] *Vespasianum*, quæ hodienum forte fortuna extat in Capitolio, unde aliquot abhinc annis translata est in *Lateranense* Palatium. Idem dici potest de *lege Regia* Imperii Germanici [d], atque aliis legibus antiquis aliquot, in omnibus rebuspublicis, de quarum essentia certi sumus ex materiæ circumstantiis, verum de sanctionis tempore, & formulis, penitus ad conjecturam remittimur ob defectum antiquorum istorum testimoniorum de ipsis quæ periere.

ap. Math. Paris. pag. 75. lin. 14. a.

a ff. de Constit. Princ. l. 1. quod Principi.

b Instit. de Iure Nat §. sed & quod (ubi videsis Mynsingerum) & Pompon. ff. de origine Iuris. §. 11. novissime

c Anton. August. de legib. pag. 314.

d Vid. Benedict. Carpz. tract. de Capitulat. Cæsar. cap. 2. §. 18.

XXII. Ob mutationem a legibus istis, *Barones* concernentibus, hic introductam, fuerunt tempore divisionis nostræ, seu inter annos *Iohannis* R. postremos, & medios *Richardi II.* duo genera Baronum; *Barones ex scripto & Tenura, & Barones ex scripto solo. Barones ex scripto & Tenura* erant tenentes bona antiquarum Baroniarum, vocabanturque ad Parlamentum sigillatim per literas juxta *Iohannis* R. Chartam, quæ concernit *Barones Majores* tempore quo edita est. *Barones ex scripto solum* erant qui æque vocabantur per literas Summonitionis, quanquam bona eorum quæ possidebant honora-

riæ

riæ Baroniæ non essent. Nam sic quoque antiquæ Baroniæ vulgari sermone duplices factæ sunt: vel enim erant legitimæ Baroniæ & honorariæ, & retinentes antiquum Baronis titulum in hæredibus vel Successoribus: vel quæ abusive nunc vocabantur Baroniæ ob veterem usum nominis hujus (videl. ante postremam *Iohannis* R. ætatem) & revera tantum instar feudorum militarium æstimabantur, quæ non fuerunt Baroniæ honorariæ, uti jamdum ostendimus. Utrumque hoc genus superest hodienum ac Baroniæ titulo gaudet. Idem dicendum de Baroniis quæ ex honorariis possessionibus antiquorum Baronum fuerunt, & ab istis alienatæ sunt. Nam etsi illæ sæpe retinuerunt Baroniarum nomen etiam ab aliis possessæ, attamen sic tantum appellatæ sunt, quoniam olim revera fuerunt Baroniæ honorariæ. Barones earum ex hac alienatione etiam facti sunt Barones ex *scripto solo* (retinentes priscum suum locum & dignitatem) quoniam eorum possessiones perierant, quæ fecerunt eorum Antecessores Barones ex Tenura. *Matheus Parisiensis* vel Continuator ejus, ait, quod *Henricus III.* degens apud *S. Albanum* & occasionem nactus loquendi cum Fratre suo *Richardo*, *Cornubiæ* Comite, in Imperatorem electo, recensuit primo nomina Electorum & deinde nomina Regum *Angliæ* in Sanctorum numerum receptorum, ac tandem nomina Baroniarum in *Anglia*, quas invenit esse CCL. *Nominavit idem quoque Dominus Rex*, (verba sunt Autoris) *& memoravit omnes Angliæ quarum ei occurrit memoria Baronias, invenitque ducentas & quinquaginta.* Exemplar *Camdeni Britan. pag.* 122. habuit tantummodo, ut videtur *centum & quinquaginta.* Sed quisquis tandem sit numerus, ex ore Regis ista scripta sunt, atque mandato ejus, ut apparet ex illis quæ hic præcedunt in autore. Verum an ista solum intelligenda de honorariis Baronibus illorum temporum ignoro. Neque certum est, quis eorum fuerit numerus illo tempore mutationis magnæ sub *Iohanne* R. vel postmodum. Si tamen, magis quispiam curiosus hic pro numero dicto ab *Henrico III.* in recensione Baroniarum apud S. *Albanum* velit admittere quod *Baroniæ* apud *Matheum Parisiensem* possint sumi pro unaquaque honoraria possessione cujusque Paris vel Baronis (videl. laxa Baronis significatione) non autem pro unaquaque Baronia separatim,

41. Henr. 3. pag. 1283.

ratim, quarum plures tum temporis, uti & hodie, unus potuit possidere Baro; Item si potius velit (cum *Camdeno* legere) CL, quam CCL. forrassis majorem assequetur lucem ex Rotulis nonnullorum post annorum, ubi seculares Barones per Tenuram circiter CXXX. vocantur per distincta scripta ut præsto sint *cum equis & armis* nec non Spirituales hos numero superantes ad L. usque, *ad habendum servitium suum*, uti tum formulæ erant. Sine dubio autem plurimi Barones per omne illud tempus, de quo nunc sermo est, erant Barones æque *per Tenuram* (intelligrarum Baroniarum, & quidem quas tenuerunt a Rege in Capite, prout natura antiquiorum Baroniarum requirebat. *vid. 24. Edvard.3.fol.66.Grene*) ac per *Scriptum*, quod non solummodo apparet ex multitudine Baronum Spiritualium, qui, ut videtur, debebant omnes, vel ad minimum intelligebantur esse æque ex *Tenura ac Scripto* (sicuti colligere possumus ex eo, quod multi Regularium cum aliis nonnullis Personis Spiritualibus non tenentium in Capite etiam aliquando summonitia, tandem omissi fuerint, ceu non habentes jus voti & loci cum reliquis, uti mox docebitur fusius) Verum etiam confirmatur ex antiquis Legum libris, ubi in casibus nonnullis occurrentibus de Baronum titulo, Iudices illico quærunt de Tenura per Baroniam, acsi putassent omnem Baronem ut plurimum tenere vel *per Baroniam* vel per *partem Baroniæ*, quod etiam præsuppositum cernitur sub *Edvardo I.* in *Actu Westm. 2. cap. 46.* concernente Mareschalli & Cubicularii sportulas de homagiis Comitum & Baronum. Certe autem est nunc quoque factos Barones quosdam per solum Summonitionis scriptum, nec Baronias habuisse.

Vid. Claus. 49 Henr. 3. Dors. m. 7. & Pat. 48. Henr 3. part. 1. Dors. 6. in schedula appensa Pat. 5. Ed. 1. Dors. m. 12. & Rot. Scutagii ejusdem anni m. 7.

22. Ed. 3. fol. 18. a. 48. Ed. 3. f. 3. b. 48. Ass. pl. ult.

Jam vero ad utrumque Baronum genus in ævo hujus distinctionis nostræ membri, Spiritualium æque ac temporalium, & specialia quædam de illis; quorum nunc quinque dabimus. *Forma epistolarum quibus summoniti sunt: Varia genera personarum Summonitarum ut Baronum; exemtio quorundam Spiritualium Baronum ab onere Tituli sive per deductionem judicialem, sive per diploma: Nomen Banneretti, quod nonnunquam fuit Synonymum Temporalis Baronis*, & justa consideratio vulgaris opinionis de *Baronia consistente ex XIII. equitibus & parte tertia. Formula Summonitionum.* Multa fuerunt Parlamenta intra initium temporis hujus & exitum *Henrici III.*, ut appa-

ret in rotulis ejus, *Matheo Parisiense*, ejusque Continuatore, & aliis, de quibus Parlamentis nonnullis testantur una cum plurimis secutis usque hodie, editi nostri Statutorum libri. Scripta vero Summonitionum ad Parlamēta temporibus antiquissimis hujus ævi, vel raro consignata sunt vel in aliis rotulis, quam clausis ubi hujus generis scripta temporum antiquiorum post *Henricum III.* communiter reperiuntur. Ejusmodi videtur fuisse quod rotula clausa anni XXVI. *Henrici III.* adhuc conservat.

Dors. Claus. 49. Henr. 3. memb. 13.

Henricus &c. *Venerabili in* Christo *patri* Waltero Eboracensi *Archiepiscopo Salutem. Mandamus vobis quatenus sicut nos & honorem nostrum pariter & Vestrum diligitis & in fide qua nobis tenemini, omnibus aliis negotiis omissis, sitis ad nos apud* London *à die Sancti* Hillarii *in XV. dies ad tractandum nobiscum, una cum cæteris magnatibus nostris quos similiter fecimus convocari, de arduis negotiis nostris statum nostrum & totius Regni nostri specialiter tangentibus & hoc nullatenus omittatis T. me ipso apud Windlesoram XIV. die Decembris.*

Subscripta hic leguntur verba: *Eodem modo scribitur omnibus Episcopis, Abbatibus, Comitibus &* Baronibus. Primum scriptum quod reperimus conjunctas habere & alias circumstantias Summonitionis ad Parlamentum (æque pro Communitate ac pro Dominis) est in an. XLIX. ejusdem Regis *Henrici*, ubi hæc unica formula æque Comites ac Barones omnis generis vocat ad Parlamentum.

Dorset. Claus. 49. Henr. 3. m. 11. in Sceduls.

Henricus *Dei gratia Rex Angliæ Dominus Hiberniæ & Dux Aquitaniæ venerabili in Christo patri R. Episcopo* Dunelmensi, *Salutem. Cum post gravia turbationum discrimina dudum habita in regno nostro, Charissimus filius* Edwardus *primogenitus noster, pro pace in Regno nostro assecuranda & firmanda obses traditus extitisset, & jam sedata* (Benedictus Deus) *turbatione prædicta super deliberatione ejusdem salubriter providenda & plena securitate & tranquillitate pacis ad honorem Dei & utilitatem totius Regni nostri firmanda & totaliter complenda ac super quibusdam aliis Regni nostri negotiis quæ sine Consilio Vestro & aliorum Prælatorum & Magnatum nostrorum nolumus expediri, cum eisdem tractatum habere nos oporteat, vobis mandamus Rogantes in fide & dilectione quibus nobis tenemini quod, omni occasione postposita & negotiis aliis prætermissis, sitis ad nos* Londoniis *in Octabis Sancti* Hillarii *proximo futuris, nobiscum & cum prædictis Prælatis & Magnatibus nostris, quos ibidem vocari fecimus, super præmissis tractaturi*

turi & Consilium impensuri, Et hoc sicut nos & honorem nostrum & Vestrum Nec non & Communem Regni nostri tranquillitatem diligitis, nullatenus omittatis.

Teste solum in scriptis ad Episcopos est *Wigorniæ XIV. Decembris* hoc vero ad Temporales Barones & plurimos Abbates Prioresque, scriptum dicitur XXIV. ejusdem Mensis apud *Woodstock*. Verum cum Barones existerent tum Spirituales tum Temporales, ac iterum Spirituales existerent vel Seculares, id est, Episcopi, vel Regulares, id est, Abbates et simil. (quod paulo post tradetur Pluribus) Scripta ista posteriorum temporum ut plurimum diversa facta sunt juxta qualitatem Baronum istorum. *Spirituales Barones* jubebantur vulgo præsentes esse *in fide & dilectione quibus nobis tenemini*, ut videre est in illo *Henrici III.* Temporales vero *in fide & homagio* usque ad mediam ætatem *Edvardi III.* ubi ejus loco scribere cœperunt *in fide & legeantia*, ita tamen ut vox *homagio* deinde etiam aliquando insereretur. Scripta etiam Spiritualium Baronum Secularium (id est Episcoporum) habuerunt aliquando sub *Edvardo I.* insertam clausulam [a] præcipientem, ut moneant Priores suos vel Decanos (prout casus erat) Capitula etiam sua vel Conventus, & Archidiaconos omnemque Clerum suæ Diœcesis, quo Decani vel Priores & Archidiaconi compareant, quodvis Capitulum vero unum & Clerus duos mittat Procuratores. Post [b] *Edvardum I.* per omne hoc temporis spatium, ista formula usurpatur ut plurimum in Scriptis ad Episcopos: aliqua tamen sub *Edvardo* [c] secundo nec non *Edvardo* tertio, æque ac sub *Edvardo* Primo eadem carent. Observa autem quod anno 49. *Henrici 3.* & in aliis hic notatis ex annis proxime sequentibus, ubi hæc clausula omittitur, singularia scripta missa fuerint ad aliquos Decanos & Priores Ecclesiarum Cathedralium, de quibus plura ubi ad Summonitiones Regularium Baronum deveniemus. Et hac clausula excepta reliqua omnia illis in summonitionibus scriptis congruebant communiter cum iis quæ ad Regulares Barones perscripta fuerunt, & hæc non differebant a summonitionibus ad Temporales nisi in paucis Syllabis mox exhibendis. Loquor autem ista de ipso Summonitionis scriptæ argumento. Præfationes enim adeo variæ fuerunt, ut eminens quædam occasio convocandi Parlamentum inserta fuerit scriptis ad

[a] *Dors. claus. 23. Ed. 1. mem. 2. & 3. & 24. Ed. 1. membr. 7.*

[b] *Vide s. Dors. Claus. 1. Ed. 2 m. 8. &c.*

[c] *Dors. claus. 23. Ed. 1. m. 9. Dors. 28. Ed. 1. m. 3. &c. 30. Ed. 1. m. 7. 1. Ed 2. m. 8. 13. Ed. 2. m. 13. 14. Ed. 2. m. 14. 17. Ed. 2. m. 27. 6. Ed. 3. m. 19. &c.*

Spirituales Barones, quæ omissa est in illis ad Temporales. Ipsæ sic quoque fuerunt præfationes: aliquando exhibuerunt Occasionem; aliquando non nisi generaliter & breviter narrant voluntatem de cogendo Parlamento. Et sicuti tales mutationes fuerunt plurimæ in Scriptis illis, ita multæ extiterunt in rebus levioris momenti. Aliquando adversus electionem Procuratorum aliquid additum: aliquando venia Procuratoribus data: & aliquando prohibitio adveniendi cum armis facta. Vulgatissima & integra forma circa exitum *Edvardi III.* ad Barones Spirituales Seculares, i.e. Episcopos constanter talis fuit.

Vid. Dorf. clauf. 23. Ed. 1. mem. 2.

EDWardus, *&c. Venerabili in Christo patri S. eadem gratia Archiepiscopo* Cantuariensi, *totius* Angliæ *Primati salutem. Quia de avisamento Consilii nostri pro quibusdam arduis & urgentibus negotiis nos & statum & defensionem* Regni *nostri Angliæ ac Ecclesiæ Anglicanæ contingentibus, quoddam parlamentum nostrum apud Westmonasterium in quindena Sancti Hilarii proximò futum, teneri ordinavimus, & ibidem vobiscum ac cum cæteris Prælatis Magnatibus & Proceribus dicti Regni nostri Angliæ Colloquium habere & tractatum vobis in fide & dilectione quibus nobis tenemini firmiter injungendo mandamus quod consideratis dictorum negotiorum auctoritate & periculis imminentibus, cessante quacunque excusatione dictis die & loco personaliter* [a] *intersitis nobiscum ac cum cæteris Prælatis Magnatibus & Proceribus prædictis super dictis negotiis tractaturi, vestrumque Consilium impensuri, & hoc sicut nos & honorem nostrum ac Salvationem Regni prædicti ac Ecclesiæ* Sanctæ *expeditionemque dictorum negotiorum diligitis, nullatenus omittatis, Ne (quod absit) per Vestri absentiam, quam cessante impedimento legitimo nullo modo excusatam habere volumus, expeditio negotiorum prædictorum retardetur seu aliqualiter differatur; Præmunientes Priorem* & Capitulum *Ecclesiæ Vestræ* Cantuariensis *ac* Archidiaconos, totumque Clerum *Vestræ Diocesis quod iidem* Prior *&* Archidiaconi *in propriis personis suis ac dictum* Capitulum *per unum, idemque* Clerus *per duos* Procuratores *idoneos, plenam & sufficientem potestatem ab ipsis Capitulo & Clero habentes, prædictis die & loco personaliter intersint, ad Consentiendum hiis quæ tunc ibidem de communi consilio ipsius Regni nostri divina favente clementia contigerit ordinari. Teste meipso, apud Westmonasterium primo die Decembris,*

Per ipsum Regem & Consilium.

Dorf. Claus. 50. Ed. 3. part. 2. membr. 6. &c.

[a] *Vid. Dorf. clauf. 23. Ed. 1. m. 2. ubi Episcopi, Dunelmensi & Karleolensi, dicitur per Procuratorem idoneum intersitis; & Dorf clauf. 30. Ed. 1. m. 9. Archiepisc. Eboracensi quod personaliter intersitis vel saltem Procuratorem cum sufficienti potestate mittatis.*

Eadem

Eadem formula *mutatis mutandis* concludens cum *aliqualiter differatur*; *Teste* &c. usurpabatur ad Regulares Barones, & Temporales etiam, nisi quod illa *cum Prælatis* scriberentur loco *cum cæteris Prælatis*, & *ligeantia* vel *homagio*, loco *dilectione* in summonitionibus Temporalium. Scripta quæ convocabant habentes locum in Parlamento, non autem votum cum Baronagio, (ut Judices, Alturnatum generalem Regis Servientes ad legem, &c.) præcipiebant *quod intersitis nobiscum & cum cæteris de consilio nostro* & aliquando *nobiscum* tantum, *super præmissis tractaturi vestrumque Consilium impensuri*; cum illa ad Barones præciperent, *quod intersitis cum Prælatis, Magnatibus & Proceribus* &c. quæ diversitas hodienum observatur: & hic eam annoto ne forte aliquod dubium hæreat lectori Processus Parlamentarii ignaro. Tituli hoc tempore Spiritualibus Baronibus tributi sunt (sicut & hodie) Ecclesiasticæ eorum dignitates additis nominibus eorum Christianis: *Antonius* vero Episcopus *Dunelmensis* existens etiam Patriarcha *Hierosolymitanus* sic quoque appellatur sub *Edvardo II.* Temporales Barones (hac solummodo fruentes dignitate distincta, de qua loquimur) per omne illud ævum ordinarie appellantur nominibus suis Christianis & cognominibus, item Baroniis suis supplentibus cognomina, aliquando etiam appellantur cognominibus suis & Baroniis. Verum & exempla quædam docent vocem *Baronis* additam, ut ostensum § 16. Aliquando etiam additur *Chivaler*.

Dors. Claus. 1. Ed. 2. memb. 8. 3. Ed. 2. memb. 10. &c. Vide 12. Ed. 3. tit. Breif. 480.

XXIII. Personæ Summonitæ per has epistolarum formulas intra hoc divisionis nostræ ævum (quod est intra exitum *Iohannis* usque ad mediam ætatem *Richardi II.*) summonitæ dico tanquam Barones, erant Domini Temporales & Spirituales. Spirituales fuerunt vel Seculares ut Archiepiscopi, & Episcopi, vel Regulares, ut Abbates, Priores, & quidam Magistri Ordinum. Dico summoniti tanquam Barones. Nam per idem scripti genus Gardiani Spirituales Episcopatuum vacantium & vicarii Generales Episcoporum trans mare degentium etiam vocantur. Verum isti vocati tanquam substituti vel nomine episcoporum seu vacantium sedium, non intelliguntur tanquam Barones, quales nec hodie sunt nec fuerunt unquam. Et quanquam Divisio, antea facta, Personarum vocatarum ceu Baronum sit regularis, & plurimo tempore,

legitime declararentur, tales non esse vel dimitterentur, cujus dimissionis casus nonnulli infra dabuntur. Quoniam igitur omnes isti Barones non essent (sicut Episcopi fuerunt omnes) nomina Abbatum & Priorum indefinite expressa (nam indefinite Barones non erant) rara sunt in obviis testimoniis Parlamentorum antiquorum, licet sæpe *Archiepiscopi, Episcopi, Comites, Barones & alii Magnates* vel similes tantum, absque nominibus *Abbatum & Priorum*, exprimunt integrum numerum Baronagii. In speciali etiam enumeratione Episcoporum, Comitum & Baronum, præsentium cum aliis in sanctione certarum legum de examine Spuriorum & Assisarum *Darrein present-ment* sub *Henrico III.* nulla fit mentio alicujus Abbatis nec Prioris, quanquam non dubitem comprehendi illos sub vocibus & *aliis* enumerationi additis Intelligo illam anni XVIII. *Henrici III.* conservatam in Placitorum rotulis istius anni, acsi transcripta fuisset ex rotulis Parlamentorum. Nam omnes Rotuli Parlamentarii temporis *Henrici III.* perierunt, excepto uno de rebus quibusdam in Parlamento *Oxoniense* anni 44. ejusdem Regis, quo usus sum antehac favore viri cujusdam honoratissimi, illum communicantis mecum. Ex hoc placito, de quo loquor, male impressum & fortassis male collocatum in *Bractono* circa examen *Spuriorum*, desumtum ex quodam Parlamentario Rotulo. tum superstite, recte corrigi potest. Nam certe intellexit, quod hic commemoramus ad XVIII. *Henrici III.* *Postea vero* (inquit *Bracton.*) *die Iovis proxime post festum sancti Dionysii anno eodem coram ipso Domino Rege & subscriptis &c. provisum fuit.* Et in paragrapho proxime antecedente loquitur de XX. anno *Henrici III.* vel Statuto *Mertonense*, quod cogit credere Lectorem (absque emendatione ulla) *eodem anno* hic etiam dicere annum XX. Verum sine dubio, istud *eodem anno* Rotuli Parlamentarii, unde desumsit, respexit titulum Rotuli qui fuit anni XVIII. sæpe repetiti, diversis in partibus per *eodem anno*, nullatenus autem referri potest ad statutum *Mertonense* vel anni XX. Verba hujus Placitorum rotuli manifeste id probant. *Die Iovis proxime post festum sancti Dionysii anno Regni Henrici filii Regis Iohannis XVIII. coram Domino Rege & subscriptis* &c. fere eadem verba decreti de Spuriis, quæ sunt in *Bractono*, leguntur in rotulo. Nomina autem Episcoporum, Comitum & Baronum quæ ipse ante decretum collocat, in rotulo sequuntur, unde etiam

Placita apud Theokeburiã 18. Henr. 3. Dors. Rot. 15. in arce Londin.

lib. 5. tract. de exceptionibus cap. 19. fol. 417. §. 2.

etiam corrigendus est. Pro *Richardo Comite Cornubiæ & Petro* lege R. *C.C. & Pictaviæ*; Pro *Com. Warham* lege *Warrenia*; Pro *R. filio Michaelis, Radulpho F. Nicholai*: pro *H. filio Machute, Hereberto filio Mathei*; pro *Sylkarum, Siward*; pro *W. de Bromich, Godefrido de Crawecumb*; pro *B. Curial Bertrando de Kuria*; pro *E. de Singoy, Engelard de Cigongny*; pro *R. de Mussengoy, Roberto de Muchegros*; pro *B. de Pancy, Radulpho de Paunton*; pro *G. de Lucy, Herberto de Lucy*. Ad hoc Parlamentum etiam referri deberent quæ in *Fitzherberto* attribuuntur *Hillario 19. Henrici III.* de Assisis *Darrain presentment*, Prebendarum. Verba ejus sunt in Placitorum rotulo isto, quamvis collocetur in XIX. annum istius Regis. Sed hæc obiter.

Tit, Darrein presentement 23. & Nat. Br. fol. 32. D. Dors. Claus. 49. Henr. 3. m. 11. in Schedula

In rotulo clauso exhibente Summonitiones XLIX. *Henrici III.* præter Episcopos & Decanos supra dictos habemus Abbates LXIV. Priores XXXVI. & Magistrum Templi, omnes vocatos per idem genus epistolæ, (quam vide §. 22.) qua etiam reliqui Barones vocati sunt. Verba sunt *Eodem modo mandatum est*;

Abbati *S. Mariæ Eborum.*	Priori *de Bridlington.*
Priori *Dunelm.*	Priori S. *Oswaldi,*
Priori *S. Trinitatis Ebor.*	Abbati *de Ruffod.*
Abbati *de Seleby.*	Priori *de Blida.*
Abbati *de Furnes.*	Priori *de Thurgarton.*
Abbati *de Fontibus.*	Priori *Karleol.*
Abbati *de Rivall.*	Abbati *de Wietby.*
Abbati *de Melsa.*	Priori *de Gisburne.*
Abbati *de Rupe.*	Priori *de Parco.*
Abbati *de Bella Landa.*	

. Atque omnes isti summoniti sunt per scriptum sub eodem dato, cum illo quod vocavit Episopos & Decanos istos.

In forma prædicta Scribitur Abbatibus & Prioribus subscriptis sub hac data, teste Rege apud Wodestock *XXIV. die Decembris.*

Abba-

Abbati *Sancti Edmundi.*
Abbati de *Wautham.*
Abbati de S. *Albano.*
Electo de *Evesham.*
Abbati *Westmonasterii.*
Abbati *Glastoniæ.*
Abbati de *Reding.*
Abbati de *Cirencester.*
Abbati de *Waverle.*
Priori *Eliensi.*
Priori *Norwicensi.*
Priori de *Merton.*
Abbati de *osney.*
Priori S. *Frideswidæ Oxon.*
Abbati de *Messenden.*
Priori de *Lenton.*
Abbati de *Bello.*
Priori ordinis de *Semprinham.*
Priori de *Watton.*
Priori Hospitalis S. *Iohannis Ierusalem in Anglia.*
Magistro *Militiæ Templi in Anglia.*

Abbati de *Ramsey.*
Abbati de *Burgo.*
Abbati de *Thorney.*
Abbati de *Crolland.*
Abbati *Cestriæ.*
Abbati *Salop.*
Abbati de *Hulme.*
Abbati de *Barden.*
Abbati de *Colcestr.*
Priori de *Dunstaple.*
Abbati de *Bello Loco.*
Abbati de *Parco Lude.*
Abbati de *Stan legh.*
Abbati de *Lullesbulle.*
Abbati de *Bitesden.*
Priori de *Bewver.*
Priori de *Leus.*
Abbati de *Clervaux.*
Priori de *Stodlay.*
Abbati *S. Augustini Cant.*
Abbati de *Certesey.*
Priori S. *Trin: Cant.*
Abbati de *Hida Winton.*

Abbati de *Midleton.*
Abbati de *Cerne.*
Abbati de *Abbotesbury.*
Abbati de *Tavistock.*
Priori de *Huntingdon.*
Abbati de *Sillebi.*
Abbati de *Wardon.*
Abbati S. *Iacobi Northampt.*
Abbati de *Leycestre.*
Abbati de *Kirkested.*
Priori de *Eton.*
Abbati de *Cruceroys.*
Abbati de *Kirkestall.*
Abbati de *Tame.*
Priori de *Bermundsey.*
Priori de *Bernwel.*
Abbati de *Merival.*
Abbati *S. Augustini Bristol.*
Abbati de *Malmesbury.*
Abbati de *Milthenon.*
Abbati de *Abindon.*
Abbati S. *Petri Glouc.*
Abbati de *Persour.*
Abbati de *Wincbecombe.*
Priori de *Coventr.*
Priori de S. *Neoto.*
Priori S. *Switbini de Winton.*
Abbati de *Lesenes.*
Priori de *Leeds.*
Priori de *Landa.*
Priori de *Spalding.*
Priori S. *Bartbolomæi London.*
Priori de *Kenilworth.*
Priori de *osolveston.*
Priori de *Teusbury.*
Priori de *Swinsheved.*
Abbati de *Nuttel.*
Abbati de *Valle Dei.*
Abbati de *Croxton.*

Hic numerus regularium admodum magnus est, & confirmant fide digna testimonia sub *Edvardo III.* quod omnes Abbates & Priores Angliæ vocati fuerint ad Parlamentum istud anni XLIX. sub *Henrico III.* fuerintque *voluntarie Sommoniti*, ut verba habent annalium. *Pat. 26. Ed. 3. part. 1. m. 22. quod habetur inferius §. 24.*

In huic proxima Summonitione adhuc extante (quæ est 23. *Ed. 1. Dorf. claus. membr. 9. dat. 24. Iunii*) non multo plures quam dimidius Abbatum reperitur numerus, & is quidem maximorum. Cum ipsis etiam ibi leguntur Magistri Templorum, ordinisq; *Sempringhamensis*, Prior S. *Iohannis Hierosolymitani*, Priores *Mertonensis, Bridlingtonensis & Giseburnensis*, Prior item *Cantuariensis, Eliensis, Wintoniensis Coventriensis, Bathensis, Norwicensis, Dunelmensis & Wigorniensis.* Summonitiones Episcoporum autem hic non habent clausulam *Præmunientes* &c. quæ proximo quidem anno addita, at ad nullum Priorem Cathedralis Ecclesiæ Breve missum est, (quantum apparet ex rotulis) & Regulares summoniti, præter Priorem S. *Iohannis*, duos Templi Magistros & *Sempringhamensem*, fuerunt quatuor Abbates sub titulo *Exemptorum*, id est, *Buriensis, Walthamensis, Sancti Albani & Evesbamensis*, & XLVI. sub titulo *Præmonstratensium* nec non XV. sub titulo *Cistercienfium.* Et multi hic sunt, diversi ab illis tempore *Henrici III.* Anno sequente iidem Regulares sunt summoniti teste *Dorf. claus. 24. Ed. 1. m. 7.* Anno autem *Edvardi I.* vigesimo quinto vocantur pauci tantum Abbates primarii, Prior S. *Iohannis*, Magister Templi, & Priores *Wintoniensis, Cantuariensis, Eliensis & Norwicensis.* Et hic in epistola ad Episcopos clausula *Præmunientes* omittitur, ut & *in 27. Ed. 1.* ubi præter XXXV. summos Abbates, Priores *Cantuariensis nec non Coventriensis* exceptis *Giseburnense, Mertonense, &* Bridlingtonense summonentur. Anno sequente Brevia Episcoporum habent clausulam *Præmunientes* & Abbates summoniti sunt LXXII. reliqui autem Regulares fuere tantum Magister de *Sempringham*, Prior S. *Iohannis*, Magister Templi & inscriptio huic facta, est *Fratribus & Magistro Militiæ Templi.* Eodem quoque anno iidem Abbates & plures alii pariter summoniti fuerunt una cum duobus Magistris & Priore S. *Iohannis*. In sequentibus sub hoc Rege annis numerus Abbatum iterum differt, inq; nonnullis

Dorf. claus. 23. Ed. 3. membr. 4. dat. 30. septem.

Dorf. claus. 25. Ed. 1. m. 5.

Dorf. claus. 27. Ed. 1. membr. 18.

Dorf. 28. Ed. 1. m. 16. & 17.

ibid. m. 2. & 3.

summonitionibus istorum annorum, nominantur duo Magistri cum Priore S. *Iohannis*, in aliquibus etiam omittuntur. Anno Primo *Edvardi* secundi Abbates vocati ad Parlamentum primum, erant quinquaginta quatuor, cumque ipsis Magister Templi & Prior S. *Iohannis*. Ad secundum Rotulus exhibet tantummodo duodecim, & quidem maximos, cum Priore *Cantuariense*, de *Lewes* & *Bridlington*. Iidem ferme leguntur in Summonitione tertia ejusdem anni membr. 8. Anno ipsius secundo, quinquaginta circiter Abbates summonentur cum Prioribus *S. Iohannis*, *de Spalding & Lewes*: sic etiam anno quarto, quanquam in summonitionibus anni tertii ejusdem Regis nullus cernatur Baro Regularis. Et in summonitionibus ad Parlamentum anno quinto *Edvardi* 2. multo pauciores sunt, quanquam in membrana 3. multo plures legantur Abbates, quam unquam alias ipso regnante præter tres illos Priores. Quinquaginta quoque circiter leguntur in summonitionibus anni proximi, cum tribus istis Prioribus & Magistro *Sempringhamense*. In sequentibus sub ipso summonitionibus numerus Abbatum est varius, nisi quod usque ad annum ejus decimum tertium non alii Priores quam tres ultimo dicti, summoniti fuerint; una cum Magistro *Sempringhamense*. Annis vero 13. & 14. cum Abbatum numerus esset exiguus Prior *Coventriensis* istis aliis Prioribus additur. In quadam tamen summonitione anni 14. usitatus Abbatum numerus (circiter quinquaginta) est in rotulo, & primi tres Priores cum Magistro de *Sempringham* absque Priore *Coventriense*. Proxima his summonitio (anni videl. decimi sexti) habet circiter 30. Abbates & Priorē S. *Iohannis Lewes*, *Spalding & Bridlington*, ut etiam habet summonitio anni decimi septimi, & una anni decimi octavi sub eodem Rege. Atque hic idem Breve directum ad istos Regulares, mittitur quoque *Magistro Gilberto de Midleton Archidiacono Northamton Officiali Curiæ Cantuariensis, & Magistro Roberto de sancto Albano Decano de Arcubus London*. Anno decimonono viginti quatuor Abbates summonentur cum istis quatuor Prioribus. Observandum autem quod post verba *Priori de Bridlington* hic scriptum legatur. *Nihil tenet de Rege*. Pauciores Abbates (absque Priore ullo) sunt in summonitionibus sub *Edvardo* tertio usque ad annum ejus quartum, reperiuntur enim hic viginti septem Abbates & Priores S. *Johannis*, de *Spal-*

Dorf. Claus. 1. Ed. 2. m. 19. 26. Augusti. Dorf. cl. 1. Ed. 2. m. 11.

Claus. 2. Ed. 2. m. 11. Dorf.

Claus. 4. Ed. 2. m. 2. Dorf. 5. Ed. 2. ibid. m. 17.

Claus. 6. Ed. 2. m. 31. Dorf. & m. 17. & m. 2.

Claus. 13. Ed. 2. m. 13. Dorf. & 14. Ed. 2. m. 23.

Claus. 14. Ed. 2. m. 5. Dorf.

Dorf. Claus. 16. Ed. 2. m. 26. 17. Ed. 2.

Dorf. claus. m. 27. 18. Ed. 2. m. 5.

Claus. 19. Ed. 2. m. 27. Dorf.

Spalding & Lewes, uti etiam anno ejus quinto. Abbates autem sunt isti. *Claus. 4. Ed. 3. m. 41. Dors. & m. 19. Part. 1. 5. Ed. 3 Claus. Dors. m. 25.*

St. Augustini Cantuariensis.	*Hide ad Winchester.*
Ramsey.	*Reding.*
Peterborough.	*Glastenbury.*
Crowland.	*Osney.*
Evesham.	*Winchcumb.*
Sancti Benedicti de Hulmo.	*Westminster.*
Thornton.	*Cirencester.*
Colchester.	*Sancti Albani.*
Leycester.	*Sanctæ Mariæ de York.*
Waltham.	*Shrewsbury.*
Thorney.	*Seleby.*
Sancti Edmundi.	*Sancti Petri de Gloucester.*
Beau lieu.	*Malmesbury.*
Abingdon.	

His additur in Summonitionibus variis anni ipsius sexti Abbas de *Bardeney*, qui cum aliis viginti septem, & illis tribus Prioribus complet numerum Regularium Baronum primorum in rotula scriptorum, uti primum scriptum ad Regulares, directum ad Abbatem S. *Augustini Cantuariensem* juxta consvetam exordii formulam, hæc verba habet sequentia. *Eodem modo mandatum est Abbatibus & Prioribus subscriptis videlicet*; adjiciuntur deinde nomina illorum viginti septem, nec non Abbas de *Bardney*, tres Priores, & post ipsos verba hæc: *Istis Abbatibus & Prioribus subscriptis non solebat scribi in aliis Parlamentis videlicet.* *Dors. Claus. 6. Ed. 3. m. 36. & 19. & 9.*

Abbati de *Teukesbury.*
Abbati de *Bardeney.*
Abbati de *Barlings.*
Abbati de *Bello.*
Abbati de *Bersbere.*
Abbati de *Hayles.*
Abbati de *Sancta Ositba.*
Abbati de *Langedon.*
Abbati de *Burton super Trentam.*
Abbati de *Forda.*
Abbati de *Wardon.*
Abbati de *Whalley.*
Abbati de *Furneys.*
Abbati de *Fontibus.*
Abbati de *Reyval.*
Abbati *Sancti Augustini Bristoll.*
Abbati de *Tavistock.*
Abbati de *Stratford.*
Abbati de *Cestre.*
Abbati de *Bogbland.*
Abbati de *Thame.*
Abbati de *Lesnes.*
Abbati de *Gerveux.*
Magistro ordinis de *Sempringbam.*
Priori de *Sempringbam.*
Priori de *Bridlington.*
Priori *Ecclesiæ Christi de TWinebam.*
Priori de *Giseburn.*

Numerus vero alter annorum quinti & Sexti occurrit tantum (absque his omnibus) posthac usque ad annum [a] ipsius decimum, ubi adduntur Prior [b] *Sempringbamensis* & Abbas S. *Augustini* prope *Bristoliam.* Prior *Sempringbamensis* deinde etiam [c] vocatur cum reliquis ad Parlamenta quædam istius Regis. Et anno ejus decimo tertio additur Abbas *Thornetonii* ad *Abum* fluvium. Hicque observari meretur quod in quodam scripto Parlamenti anni ejus decimiquinti ista legamus verba. *Que toutes les religiouses que teignent per Barony soyent tenus de venir au Parlament.* Non autem multum differunt summonitiones Regularium usque ad annum ejus vigesimum secundum, ubi habemus Abbates [d] *Medleton, Mucbelney, Battaile & Chertsey,* cum Priore *Coventriense* addito ad Priores S. *Iobannis* & *Lewes.* Quidam alii horum viginti septem omittuntur, ut alibi ita in summonitionibus temporis de quo loquimur, uti videtur, quoniam vacarunt sedes. Anno ejus vigesimo quarto [e], tantum viginti quinq; ex illis viginti septem supra exhibitis vocantur cum Prioribus S. *Johannis & Lewes*, sic anno ejus vigesimo quinto [f] *Abbas Leicestriæ cancellatur quia babet cartam Regis quod non compellatur ve-*

[a] *Claus. 7. Ed. 3. Dors. part. 2 m. 3. 8. Ed. 3. m. 18. 9. Ed. 3. m. 28.*
[b] *Claus. 10. Ed. 3 m. 5. Dors. & m. 1.*
[c] *Dors. Claus. 11. Ed. 3. part. 2. m. 11. 13 Ed. 3. part. 2. m. 28. & m. 1.*
[d] *Claus. 22 Ed. 3. part. 2. m. 3. & m. 7.*
[e] *Dors. claus. 24. Ed. 3. part. 2. m. 3.*
[f] *Part. 1. claus. 25. Ed. 3. m. 5. Dors.*

venire ad Parlamentum : qua de re mox plura , ubi de dimissione ejusmodi regularium Baronum. Verum in summonitionibus anni vigesimi septimi istius Regis ad g magnum consilium, hic *Leicestriæ* Abbas est inter reliquos & Prior de *Lewes* solum. Iidem Abbates (exceptis paucis, ob Abbatiarum vacantiam omissis) in Parlamento h anni proximi sunt, cum Priore *S. Iohannis*, ut & anni vigesimi noni, ubi iterum cancellatur nomen i Abbatis *Leicestriensis* sicuti anno vigesimo quinto factum. Non multum deinde differunt Regulares Barones a recensione hujus anni vigesimi noni, usque ad annum ejus trigesimum k sextum, ubi etiam summonitos legimus. Priorem de *Lewes* & *Coventry* præter istos Abbates, ut & anno l insequenti. Verum anno trigesimo nono m omittitur *Lewesensis*, uti & fit in summonitionibus proximis anni quadragesimi secundi n, & sic in reliquis usque ad finem temporis hujus definiti juxta divisionem nostram, vel ad mediam ætatem *Richardi* secundi. Plurimi autem majorum istorum Abbatum, ante nominatorum durante hoc tempore summonentur cum Prioribus S. *Iohannis* & *Coventriense*, vel uno ex ipsis, omissis aliquando aliis, ratione vacantiæ (ut videtur) vel alia de causa. Circa finem temporis de quo nunc sermo est, & in Summonitionibus proximis hi Regulares sunt in Rotulis.

g *Dors. claus. 27. Ed. 3. m. 12.*
h *Dors. claus. 28. Ed. 3. m. 26.*
i *Dors. Claus. 29. Ed. 3. m. 8. & vid. 28. Ed. 3. Dors. claus. m. 7.*
k *Claus. 36. Ed. 3. m. 16. Dors.*
l *Dors. claus. 37. Ed. 3. m. 22.*
m *Dors. claus. 39. Ed. 3. m. 2.*
n *Dors. claus. 42. Ed. 3. m. 22. &c.*
o *Dors. claus. 11. Rich. 2. m. 13.*

Abbati de *S. Albano.*
Abbati de *Westmonast.*
Abbati de *Ramsey.*
Abbati de *Burgo S. Petri.*
Abbati de *Bello.*
Abbati de *Croyland.*
Abbati *Sancti Benedicti de Hulmo.*
Abbati de *Colchester.*
Abbati de *Malmesbury.*
Abbati de *Winchecombe.*
Abbati *Gloucester.*
Abbati de S. *Edmundo de Bury.*
Abbati de *Waltham Sanctæ Crucis.*
Abbati de *Thorney.*
Abbati *beatæ Mariæ Ebor.*
Abbati de *Abingdon.*
Abbati de *Salop.*
Abbati de *Reding.*
Abbati de *Bardeney.*
Abbati de *Hida juxta Winton.*
Abbati *Glaston.*
Abbati de *Seleby.*
Abbati de *Evesham.*
Priori de *Coventr.*

Prior

Prior *S. Iohannis*, Abbas S. *Augustini Cantuariensis*, *Cirencestrensis* & unus atque alter præterea adduntur aliquando. Omissos vero esse existimo in rotulis illo tempore ut & aliis temporibus supra observatis, ob vacantias domuum vel sedium suarum, vel ex occasione simili, vel ex negligentia Scribæ, non omnes, qui sommoniti fuerunt, annotantis, unde minime firmum est argumentum quod concludit, iste summonitus non fuit, quoniam in Summonitionibus ipsius nomen neutiquam legitur.

Sic videmus Regulares personas hic ubique summonitas esse Abbates, Priores vel Magistros ordinum. Cum his anno 49. *Henric.3.* simili edicto vocantur Decani nonnulli: & ann. 18. *Edv.2.* Archiepiscopi *Cantuariensis* officialis, necnon *Decanus Arcuum*. Priorum aliqui erant ex Ecclesiis Cathedralibus, quarum coenobia erant ipsis Capitula & Episcopis, ut *Cantuariensis*, *Norwicensis*, *Wintoniensis* et simil. Alii, Priores Monasteriorum, absque respectu ad Cathedrales Ecclesias, ut *Lewesensis*, *S. Iohannis*, *Bridlingtonsi*. Existimo autem omnes hos summonitos tanquam Barones, eumque in finem ut haberent locum & votum sicuti Barones, adeoque dignitatem Baronum. Neque puto hic different Decani & Priores Ecclesiarum Cathedralium (qui alias mediate summoniti sunt vi clausulæ *præmunientes*, &c. non vero istar Baronum) & Priores alii. Nam quod compatabilia fuerint esse Priorem Ecclesiæ Cathedralis & Baronem apparet exemplo Prioris *Coventriensis*, qui talis perseveravit usque ad dissolutionem Monasteriorum. Et quod dicitur de Officiale atque Decano Arcuum; idem asserendum de Decanis aliis, nec non ejusmodi Prioribus, & reliquis, qui Barones non fuerunt per Tenuram. Verum licet omnes isti sic aliquando summonerentur tanquam Barones, attamen ob defectum Tenurarum in Capite (quæ in hoc Baronum genere præcipuè respiciebantur, uti mox videbimus in dimissione quorundam ex Parlamento) & literas dimissorias, similemque causam congruam Legibus illorum temporum, non permanserunt Barones, sed omissi sunt postmodum, numerusque restrictus est ad illos saltem qui tenuerunt per Baroniam, vel partem Baroniæ vel aliter in capite. Observatu quoque dignum, quod plurimi ex istis Abbatibus cum Priore *Coventriense* (ad quos numerus Abbatum Parlamentarius sub *Edvardo III.*

& *Ri-*

& *Richardo II.* reductus est) fuerint ab antiquis temporibus Tenentes in capite, ut apparet ex illo, quod singuli fuerint summoniti *ad habendum servitium suum*, id est, ut haberent suum numerum militum, contra *Walliam* cum *Henrico III.* & reliquis illo tempore Baronibus. Summonitiones istæ supersunt in rotulis ann. 44, 45, & 47, 48 illius Regis. Et primo anno nullus Prior summonitus est præter *Coventriensem*, quanquam anno secundo & 48. ille de *Dunstaple* etiam sommonitus fuerit, de quo, litem motam memini me vidisse, in libro quodam Ms. *Dustaplensi*, utrum tenuerit *per Baroniam*, vel non. De his paucis etiam Regularibus Baronibus similia supersunt testimonia sub *Edvardo I*, quibus isti pauci solum (vel non multo plures) Abbates & Prior *Coventriensis* (una cum quatuor Abbatissis, de *Shaftesbury*, *Icrking*, *S. Mariæ Wintoniensis & Wilton*, quæ etiam leguntur in militaribus summonitionibus *Henrici III.*) per singulas summonitiones dicuntur vocati *ad habendum servitium suum*, quæ nota specialis est, ipsos tum fuisse Barones. Abbatissæ autem (obiter observo) ideo non fuerunt Baronum dignitate prædita, utut earum territoria fuerint tenementa ejusdem naturæ. Nam nulla Ecclesiastica Persona istius sexus illam nacta est dignitatem. Et dubitari potest, utrum, quanquam tot Abbates nonnunquam vocati sunt, omnes habuerint locum & votum congruenter. Fortassis aliquando tales solum ex hoc Baronum genere ad votum & locum admissi sunt, qui fuerunt tales per Tenuram & Breve: exclusis illis qui per Breve solummodo essent. Verum hæc tantum est conjectura, neque certi quid eliciendum, quoniam annales illorum temporum penitus periere, Parlamentariæ autem rotulæ superstites nihil omnino docent. Observare etiam possumus circa finem *Edvardi II.* cœpisse studium singulare omittendi ex summonitionibus illos, qui jure non habebant locum & votum in Parlamento, id est, Spirituales Personas, quæ regulares fuerunt & infra Tenentes in capite. Deinde etiam quidam ex Tenentibus in capite & per Baroniam a priscis temporibus exclusi sunt vel per dimissionem, vel omissionem similem. Baroniæ enim honor cum esset de jure in eorum Abbatiis, & Prioriis, non vero ipsis inhærens, tanquam nobilibus viris, vel tanquam ejusmodi viris, qui ratione dignitatis suæ Ecclesiasticæ necessario habuerunt jus loci

Dors. claus. 44. H. 3. m. 8. & 45. Henr. 3 m. 3. 47. H. 3. Dors. 7. & Pat. 48. Henr. 3. part. 1. m. 6. in Dors.

Pat. 5. Ed. 1. Dors. in 11. & Rotul. Scutagii ejusdem anni m. 7.

Plac. 30. Ed. 1. Coram Rege Rot. 58.

& voti in Parlamento, magna libertas assumta est in illis omittendis; e.gr. Abbas de *Fevers ham* olim tenens per *Baroniam* & vocatus ad XII. distincta Parlamenta tempore *Edvardi I.* & *Edvardi II.* nunquam tamen vocatus est post decimũ octavum *Edvardi II.* Neque reperio alicubi dimissionem ipsius. Fortassis idem dici poterit de multis aliis. Et si conjecturæ locus, dicere possumus peregrinas summonitiones & contra omnia exempla, directas anno 18. Edv. 2. ad Archiepiscopi officialem, & Decanum Arcuum occasionem dedisse, quod in quæstionem vocati fuerint multi reliquorum Regularium, non tenentium in Capite, nec habentium plus juris ad summonitionem (juxta leges illorum temporum) quam iste officialis & Decanus. Paulo post enim ingens iste Abbatum numerus, ante in Summonitionibus repertus, omittitur, omissusque permanet, & anno sane proximo Prior de *Bridlington* adscriptum suo nomini vidit: *Nihil tenet de Rege*, in rationem, cur summoneri non debeat & (quod bene observandum) anno 6. *Edv. 3* specialem notam videmus additam in rotulis quibusdam *Abbatibus* & *Prioribus*, *quibus non solebat scribi in aliis Parlamentis*, id quod intelligendum de Parlamentis intercedentibus media *Edvardi secundi* tempora & hunc sextum *Edvardi* tertii annum. Nam vix aliquis illic nominatur (imo vix unus) qui non sommonitus fuerit ad aliquod Parlamentum ante media *Edvardi* secundi tempora Plura de exclusione seu omissione quorundam Regularium Baronum circa illud ipsum tempus mox sequentur in causa Abbatis S. *Jacobi* prope *Northamptoniam*.

XXIV. Verum utut tam multi Abbates & Priores sæpe summoniti essent; quorum plures non tenuerunt per Baroniam, ideoque ad tempus tantum Barones crearentur per Breve seu ex scripto solum, attamen, videtur, Lex in eorum causa sic accepta, ut ex querelis eorum, quod ipsi eorumque Abbatiæ vel Prioratus, vehementer altererentur per frequentem in Parlamentis comparitionem, (tales quandoque enim querelæ ab ipsis delatæ sunt) & demonstratione quod non tenuerint per Baroniam, neque in capite a Rege, quod nec sui prædecessores summoniti fuerint, vel non constanter, sed interdum solummodo; tandem ipsi & successores eorum dimitterentur in perpetuum seu absolverētur a comparitione in Parla-

Nota.

Et quidni omnium esset in singulis Parlamentis cōparitio; Nam Rex Wilhelmus consuetudinem induxerat, quã successores aliquamdiu tuitam postmodum condecescere per misere. Ea erat ut ter in anno cuncti Optimates ad curiam convenirent, de necessariis regni tractaturi, simulq; visuri Regis insigne quomodo iret gemmato fastigiato diademate. *Verba sunt Wilh. Malmesbur. de Vita S. Wlstani Episcopi Wigorniensis in Wartoni Anglia S. Part. 2. p. 257.*

lamentis & per consequens ab ipsa quoque dignitate. Hoc probant clarissimi duo casus sub *Edvardo II.* & *III.* Ille est Abbatis *S. Iacobi* prope *Northamptoniam*, summoniti ad Parlamentum *Eboracense*, anno duodecimo *Edvardi 2.* & mittentis in locum suum Monachum *Henricum de Blitesworth* Canonicum Abbatiæ suæ, qui ostendens Domino Cancellario (*Johannes de Orbam*, Episcopus *Eliensis* is erat) & Consiliariis aliis quod neque Abbas teneat per Baroniam a Rege, neque in Capite, sed in *Frankalmoigne*, & quod neque Abbas neque prædecessores ejus antea vocati fuerint, perfecit ut mandaretur deletio nominis ex rotula summonendorum. Casum integrum repertum reperi in libro quodam feudali istius Abbatiæ, & unamquamque ejus partem tanta observatione dignam, ut ideo huc transcribere decreverim.

Abbas de Sancto Jacobo *extra* Northampton *citatus fuit ad Parlamentum Domini Regis* Edwardi *filii Regis* Edwardi, *anno regni sui XII, post Pascha in unum mensem apud* Eborum, *qui quidem Abbas constituit* Pro*curatorem suum fratrem* Henricum de Blithesworth *canonicum suum qui comparuisse debuit in Parlamento prædicto, cujus Procuratori tenor talis est.*

Excellentissimo Domino suo, reverendo Domino, Edwardo Dei gratia illustri Regi Angliæ, Domino Hiberniæ & Duci Aquitaniæ, suus devotus Presbyter N. Abbas Monasterii Sancti Jacobi extra Northampton, salutem & fælicem in Christo rogandi gloriam cum orationum suffragiis devotarum. Cum ad comparendum in Parlamento vestro apud Eborum à die Paschæ in unum mensem, per breve vestrum mihi directum, personaliter sum vocatus super diversis & arduis negotiis vestram excellentiam & statum Regni vestri specialiter tangentibus tractaturus, una cum Prælatis, Magnatibus & Proceribus Regni vestri, mansvetudini vestræ si placet significo quod gravi corporis valetudine in tantum ad præsens sum oppressus, quod aliquo modo ibidem meam corporalem præsentiam exhibere non possum; desiderans tamen, modis omnibus quibus possum, vestris bene placitis complacere, dilectum mihi fratrem Henricum de Blithesworth Canonicum meum Attornatum meum & Nuncium specialem, nec non & absentiæ meæ personalem excusatorem penes vestram Regiam Celsitudinem, ordino, facio, &

Cod. Ms. Abbatis S. Iacobi Northf. f. 222. & 223. in margine codicis adjicitur: Memorandum quod omnes procuratores fecerāt fidem super omnibus excusationibus in billis vel procuratoriis suis contentis. *Et de hujusm. literis procuratoriis Prælatorum quæ antiquitus in usu, videsis placet, Dors. Claus. 8 Ed. 2. m. 25. 5. Ed. 2. m. 15. 11. Ed. 3. part. 2 m. 1. 22. Ed. 3. part. 2. m. 3. 36. Ed. 3. m. 16. &c. & fascicul. Lit. Procuratori &c 13. Henr. 4. & 5. H. 5.*

A Soun tres honorable , Seigneur, Monsieur Thomas *Counte de* Lancastre, *Seneschall,* D' engleterre, *Monstre soun Chapeleyns & tenaunt tut lige* Labbe desa Maisoun de saint Iake *de hors* Northampt, *que comemesme cestui Abbe (que) riens ne tient en chief du Roy, ne per Barony, mes en* pure & perpetuele Almoigne, *est Somonus per brief a ceo commun Parlement, jusque il mesmes ne nul de ses predecessours, unques avaunt ceux hures, au Parlement ne furent* Somonus. *E le nomme de vostre dite Abbe est en roule en le Chauncelerie, hore de novele, entre les Pralati qui sont* Somonus *a Parlement per la resoun q' il tiegnent en chief du Roy ou per Baronie, en prejudice & graunt per de delui & vostre maisoun; dont le dit Abbee homblement prie a vostre haute Seigneurie, quiestes Seon Soverain & drein refut, qui pite vous pregne de vostre poucre mai soun & ey der voilloy devers nostre Seigneur le Roy & soun Consail qui vostre Chapelayn & vostre Maisoun auandite soient desore a leggiez de tiels* Somonus *a Parlament. E qui le noun del dit Abbe soit retient hors de les Roules de la Chauncelarie pur lamour de Dieu.*

Postea videbatur eidem Procuratori, quod si hujusmodi billa in communi concilio, executionem fecisset, crimen Scandali Domino cancellario & custodi Rotulorum pro tali irrotulamento imposuisset, ac idem Cancellarius & cateri pro parte sua fovenda & pro facto suo advocando dicerent quod idem Abbas juste citatus fuerat & quod juste citandus esset, unde inquisitiones, dampna, & expensa & catera multa pericula emergere possent. Hac de causa, dictus Procurator non deliberavit billam pradictam sed aliam billam Domino Cancellario & ejus Clericis ordinavit & tradidit, cujus billa tenor talis est.

Abbas sancti Iacobi extra Northampt. irrotulatus de novo in Cancellario Domini Regis inter citandum ad Parlamentum. & non tenet per Baroniam nec de Rege *in Capite*; sed tantum in puram & perpetuam eleemosynam & nec ipse Abbas nec prædecessores sui unquam in Cancellaria irrotulati fuerunt, nec ad Parlamentum citati huc usque unde idem Abbas petit remedium.

Nihilominus Abbatis nomen legitur in summonitione an. 49. Henr. 3. ut videsupr.

Ad cujus Villa executionem Dominus Cancellarius, cum suo Consilio, de Cancellario ordinavit, quod nomen prædicti Abbatis a Registro Cancellariæ deleretur, & ita pluribus circumspectis, idem Abbas est absolutus. Sed quia idem amalignorũ *Abbas vel ejus successores ad stimulationem aliquorum* [a] *malivorum possent alias, per casum, irrotulari & per consequens citari, prædictus Procurator dictam exsecutionis formam propter evidentiam in Scripturam redegit.*

Facta est ista exsecutio per visum Domini *Iohannis de Otham Episcopi Eliensis*, Cancellarii Domini Regis Domini *Willielmi Dayermynne* tunc custodis Rotulorum, Domini *Roberti de* Bardelby, Magistri *Henri de Clyff*, Domini R*ogeri de Sutton*, Magistri *Edmundi de London*, Domini *Galfridi de Welleford*, Domini *Roberti de Askby*, Domini *Ade de Brom*, Domini *Willielmi de Leycestre*, & aliorum Clericorum Cancellariæ & aliorum diversarum Curiarum Domini Regis ac Regni &c.

Dors. claus. 12 Ed. 2. mem. 11. Dors. claus. 14. Ed. 2. m. 5. Verum remanet adhuc Abbatis hujus nomen in rotula clausa inter alios illo anno summonitos: uti etiam remanet (quomodocunque id tandem factum) in summonitione, altero post anno.

Alterum exemplum est regnante *Edvardo III.* dimissio Abbatis *Leicestrensis* per subsequentes literas, quoniam per Baroniam minime tenuit, nec antecessores ipsius continuo summoniti fuerunt, sed *interpolatis vicibus* tantum post quadragesimum nonum annum *Henrici III.* ante quod tempus nemo ex ipsis summonitus fuit.

Rex omnibus ad quos &c. Salutem. Supplicavit nobis dilectus nobis in Christo Abbas de Lecestria, *ut, cum Abbatia sua prædicta per* Robertum Fitz Robert de Melan, *dudum comitem* Leycestriæ *fundata fuisset in puram* & *perpetuam eleemosynam, & ad vocatio sive patronatus ejusdem ad manus Domini H quondam Regis* Angliæ *proavi nostri, per foris facturam Simonis* de Monte Forti *tunc comitis* Leycestriæ *& patroni ejusdem devenerit, idemque Abbas aliqua terras seu tenementa de nobis per Baroniam seu alio modo non teneat, per quod ad Parlamenta seu Consilia nostra venire teneatur, nec aliquis prædecessorum suorum ante quadragesimum nonum annum dicti proavi nostri, post foris facturam prædicti* Simonis (*quo anno omnes* Abbates *& Priores Regni nostri Angliæ, ad Parlamentum ejusdem proavi nostri tunc tentum, voluntarie summoniti fuerunt*) *summonitus extiterit, velimus ipsum Abbatem de hujusmodi adventu ad Parlamentum facto exonerari; Et quia visis cartis &*

con-

confirmationibus de terris & tenementis eidem Abbatiæ datis & concessis in rotulis Cancellariæ nostræ irrotulatis compertum est, quod dicta Abbatia per prædictum Robert Fitz Robert de Melan, *tunc Comitem* Leycestriæ, *fundata erat in puram & perpetuam eleemosynam & non invenitur in rotulis prædictis, quod prædictus Abbas aliqua terras seu tenementa de nobis tenet per Baroniam seu aliquo alio servitio, nec quod prædecessores sui Abbates loci prædicti ad aliqua Parlamenta progenitorum nostrorum ante prædictum quadragesimum nonum annum dicti proavi nostri aut postmodum continuè, sed vicibus interpolatis, summoniti fuerint; Nolentes ipsum Abbatem indebitè sic vexari, concessimus pro nobis & hæredibus nostris quod idem Abbas & successores sui deveniendo ad Parlamenta & Consilia nostra vel hæredum nostrorum de cætero quieti sint & exonerati imperpetuum, ita semper quod dictus Abbas & successores sui inprocuratores ad hujusmodi Parlamenta & Consilia per Clerum mittendos consentiant & ut moris est expensis contribuant eorundem. In cujus &c. Teste Rege apud* Westmonasterium *XV. die Februar. Per petitionem de Parlamento.*

Parlamentum in quo ista obtinuerunt convocatum est sub dato 15. *Nomvembris 25. Ed.3.* ut sederet die *S. Hillarii* festum sequente (id est, 13. *Januarii*) & 15. *Februarii* (anni vigesimi sexti; Regnum ejus incipiens 25. *Ianuarii*) hoc instrumentum scriptum est. In rotula clausa istius summonitionis ann.25.Edvard.3. nomen Abbatis cancellatur, istaque verba ut §. præcedente diximus, adscripta sunt vi hujus instrumenti. Verum Anno 27. *Edvardi 3.* Abbas *Leicestriæ* summonetur ad magnum illud Consilium habitum eodem anno apud *Westmonasterium.* Abbas nactus hoc instrumentum dimissionis, erat *Willielmus de Clown,* testante *Henrico de Knighton* Canonico ejusdem Abbatiæ & sic de ipso loquente. *Cartam de non veniendo ad Parlamentum pro se & successoribus suis de Rege adquisivit.* Ad illud quod habeant Baronias, pertinet protestatio pro Abbatibus, Prioribus, Episcopis, & aliis Prælatis Provinciæ *Cantuariensis* facta sub *Richardo* secundo, cujus verba sunt: *De jure & consuetudine Regni Angliæ Archiepiscopum Cantuariensem, qui pro tempore fuerit nec non cæteros suffraganos, comfratres, & Compatres, Abbates & Priores aliosque Prelatos quoscunque per Baroniam de Domino Rege tenentes pertinet in Parlamentis Regiis quibuscunque, ut pares Regni prædicti personaliter interesse ibidemque de Regni negotiis ac aliis tractari consvetis cum cæteris di-*

Dors.Claus. 27.Ed.3.m.16.

Rot.Parl.in Rich.2.part.1. m.3. art.34. Habetur item in Registro M.Courtney *Archiepiscopi fol.174.a. Vide item Stanford.in Placit. Coron. lib.3.cap.1.*

dî

ali Regni Paribus, & aliis ibidem jus intereſſendi habentibus, Conſulere, & tractare, ordinare, ſtatuere, & deffinire ac cætera facere quæ Parlamenti tempore ibidem invenient facienda. Ac libellus *de modo tenendi Parlamentum; ad Parlamentum ſummoniri & venire debent Archiepiſcopi, Epiſcopi, Abbates, Priores, & alii Majores cleri qui tenent per comitatum aut Baroniam ratione hujuſmodi tenuræ & nulli minores niſi eorum præſentia & adventus aliunde quam pro tenuris ſuis requiratur.*

Ms. & Regiſt. Ms. Arundel. Archiepiſc. Cant. part. 1. fol. 561.

XXV. Jam quod proxime Barones hic concernit, eſt titulus B*anneretti*, traditus aliquibus temporalibus Baronibus, acſi fuiſſet in ipſis ſynonymum vel æquivalens cum Barone nomen. *Banneretti* nomen prout ſignificat *Equitem Bannerettum*, exhibebimus, ubi de ordinibus in *Anglia* Equeſtribus loquemur. Hic tantum ea conſideratur vocabuli notio, qua dicit Baronem Parlamentarium. In cauſa adverſus *Iohannem de Comeniz, & Willielmum de Weſton* in primo Parlamento *Richardi II.*, dicitur quod Domini Parlamentarii, id eſt, Rex *Caſtiliæ* & *Legionis*, Dux *Lancaſtrenſis*, *Edmundus* Comes *Cantabrigienſis*, & plures alii Comites ac Barones nominibus ſuis ibidem appellati, *& pluſours autres Seigneurs Barons & Bannerets eſteants au dit Parlament aſſemblez*, conſilium cœperint de reſponſionibus defendentium. Et ubi in ſtatutis ejuſdem Regis, prout Anglicè legimus ea, dicitur, unuſquiſque ArchiEpiſcopus, Epiſcopus, Abbas, Prior, Dux, Comes, Baro, *Baronettus*, Miles Shiræ, &c. jubetur ſub mulcta, vel pœna alia juxta veterem conſvetudinem apparere in Parlamento, Gallica verſio tum in rotulis tum in libris prope impreſſis, legit *Bannerett*, alii autem per exiguum errorem *Barneret*. Ut quando mentio ſit in hiſtoriis antiquis Equitum Bannerettorum, verbum *Baronet* (quod facilius e lingva decurrit) ſæpe legitur pro *Banneret*; atque ſic non ſolummodo venit in Anglicanam editionem noſtrorum ſtatutorum, verum etiam in recenſionem caſus, qui recentior eſt ævo, quam ad quod noſtra nunc nos adigit diviſio. Nam in accuſatione quadam ſub *Henrico VI.* unus ex juratis Judicibus ſemetipſum deprædicavit, quod Anteceſſores ſui fuerint *Baronets & Seigneurs des Parlaments* neque dubitare poſſum quod titulus Banneretti hoc ſenſu ibi fuerit uſurpatus, & quod eadem ſignificatio verbi fuerit in provocatione facta ſub *Edvardo III.* a quadam Magnæ Aſſiſæ Aſſeſſore, quoniam fuit a *Banner* (prout

Rot. Part. 1. Rich. 2. m. 6.

Statut. 2. 5. Rich. 2. cap. 4. Videſis item Thomam Walſingham pag. 359. Ed. Franc. & Rot. Part. 1 Henr. 4. membr. 16. n. 59. de Bannerettis quibus plane eo nomine ſedes & vox inter Proceres regni erat. 35. Henr. 6. fol. 46. a. tit. Challenge 44

ut liber ample dicit) vel *Bannerettus*, ut eſt apud *Fitzberbertum* a. Neque ulla ibi ratio, cur titulus Banneretti notans ſolummodo Equitem Bánnerettum, debeat ſuppeditare provocationis cauſam. Ideoque rationem non video, cur ſtatuere debeamus ibi eo ſenſu fuiſſe uſurpatum. Verum rejicitur (licet materia provocationis juſta fuit) quoniam legitime facta non erat. Id eſt, non legitime apparuit in provocatione ad Curiam quod fuerit Baro vel Bannerettus Parlamentarius, id quod ipſis debebat certo indicari ex annalibus, uti etiam reſponſum eſt in caſu illo ſub *Henrico VI.* Scio equidem reſponſionem in libro traditam eſſe, quod utut Bannerettus ſit, & non teneat per Baroniam tamen in Aſſiſa conſiſtat. Verum hoc ego intelligo quomodo Curia pronunciavit. Aſſertio quod ſit Bannerettus non eſt ſufficiens cauſa provocationis, niſi etiam doceatur quod ſit Baro Parlamentarius. Nam tenere per Baroniam erat Phraſis vulgata illis temporibus, deducta ab antiquiore uſu ad innuendum *eſſe aliquem Baronem*, quanquam revera nulla tum exigebat neceſſitas, ut Baro teneret per Baroniam, quoniam ex ſcripto ſolum talis eſſe potuit. Hunc porro vocis uſum illuſtrat epiſtola qua Dominus *Camoys* ſub *Richardo II.* liber declaratus eſt, ne ſit Miles Shiræ Surrenſis (quanquam jamdum electus eſſet) quoniam ipſe multique ex Anteceſſoribus ejus Banneretti fuiſſent, neque in uſu fuiſſet, eligere ejusmodi Bannerettos in Shirarum ſeu Comitatuum Militem. Epiſtola fuit iſthæc.

12. Ed. 3. f. 18. a. at it. Challenge 119.

Videſis Coke lib. 6. fol. 53. & Regiſtr. Orig fol. 179. & Fitzberbert. Nat. Br. fol. 165. E. & 43. Aſſiſ. Plac. ult.

Videſ. 48. Ed. fol. 30. b. 48. Aſſiſ. fol. ult.

Dorſ. Clauſ. 7 Rich. 2. m. 32

Rex *Vicecomiti* Surriæ, *Salutem: quia ut accepimus Tu* Thomam Camoys Chivaler, *qui* Banneretus *eſt, ſicut quamplures anteceſſorum ſuorum extiterint, ad eſſendum unum militum venientium ad Proximum Parlamentum noſtrum, pro Communitate Comitatus prædicti, de aſſenſu ejuſdem comitatus, elegiſti; Nos advertentes, quod* hujusmodi Banneretti, *ante hæc tempora, in milites comitatus, ratione alicujus parlamenti eligi minimè conſueverunt, ipſum de officio Militis ad dictum Parlamentum pro Communitate Comitatus prædicti, venturi, exonerari volumus; Et ideo tibi præcipimus quod quendam alium militem idoneum & diſcretum, gladio cinctum loco ipſius Thomæ eligi & eum ad diem ad locum Parlamenti prædicti venire facias, cum plena & ſufficienti poteſtate ad conſentiendum hiis quæ in parlamento prædicto fient juxta tenorem primi brevis noſtri tibi pro ele-*

ctione hujusmodi militum directi, & nomen ejus nobis scire facias. Teste Rege apud Westmonasterium octavo die Octobris.

Neque hæc epistola de alio Banneretto intelligenda quam de Parlamentario Barone, seu Banneretto illorum temporum. Voces, *hujusmodi Banneretti*, ostendunt quod non omnes Banneretti intelligendi, sed illi tantum qui vel per hæreditatem titulum nacti sunt, vel per ejusmodi modum qualis hæreditatem gignere potuit; id quod apparet ex verbis præcedentibus, *Bannerettus est sicut quamplures antecessorum suorum extiterint.* Nunquam enim existimarunt, titulum Banneretti, prout denotat equitem Bannerettum, fuisse hæreditarium. Et revera manifestum est, quod *Thomas Camoys*, (qui sine dubio idem homo fuit) fuit Baro & Par istius Parlamenti. Multi quoque ejus Antecessorum fuerunt itidem Pares. Nam licet nomen *Camoys* non occurrat in Summonitionibus spatio quinquaginta annorum ante hanc epistolam, attamen inde ab octavo anno *Edvardi* secundi ad usque nonum *Edvardi* tertii vix summonitio quædam cernitur absque nomine illo. Hoc enim anno *Edvardi III.* reperitur nomen *Raise (Radulfi) de Camoys* in summonitionibus, ut & sæpe reperitur antehac [a]. Et quidam ejusdem nominis leguntur in multo vetustioribus catalogis [b] Baronum, illorum temporum. Post annum vero nonum *Edvardi III.* nomen istud ob minorennitatem vel aliam causam omissum est usque ad hunc septimum *Richardi II.* annum, & (prout aliquando accidit) dignitate, ut videtur, obscurata per abstinentiam a nomine *Lord* vel *Baro* fundorum liberi possessores in *Surrey* elegerunt eum in militem Shiræ suæ, posteaque jure antecessorum suorum ad Parlamentum summonitus, necesse fuit ut dimitteretur, quod factum est sub nomine Banneretti, non vero Baronis. ut videtur (juxta mores illorum temporum) quoniam Baroniam non habuit, vel non tenuit *per Baroniam.* Nam circa exitum *Edvardi III.*, nisi multum fallor, unus ex ipsius antecessoribus etiam *Thomas de Camoys* dictus, legitur [c] ex officio mortuus in carcere, nec tenuisse quicquam de Rege. In *Surria & Suffexia* vulgi habitarunt ac possessiones suas habuerunt isti Domini de *Camoys*. Affirmant etiam Eruditi nonnulli [d] quod oppidum *Broadwater* mari vicinum in *Suffexia* fuerit inde ab *Edvardi I.* regno Baronia horum Dominorum. Verum in Officio, de quo lo-

Dorf. clauf. 7. Rich. 2. m. 10. & 37.

[a] *Dorf. clauf. 9. Ed. 3. 28.*

[b] *Dorf. clauf. 49. H. 3. m. 11 in schedula Patent. 5. Ed. 1. Dorf. 12. & rot. Scutagii ejusdem anni*

[c] *Escaet. 46. Ed. 3. num. 15. ap. Stening in Suffex.*

[d] *Camden in Brit. pag. 223.*

loquor, hoc *Broadwater* tenetur ab Honore de B*rember* & a subdito, quod fieri nequivisset, si tum Baronia extitisset. Existimo igitur. hæc adducta satis docere quod *Thomas Camoys* Bannerettus instrumenti allegati, non alius fuerit a Domino *Camoys* illorum temporum, cujus Antecessores pariter fuere Barones, uti Rotuli manifeste tradunt.

Hic usus vocis *Banneretti*, verisimile est, processit ex Gallorum lingva, & proprio Baronum jure, gestandi insignia sua in vexillo quadrato vel Banneria, de quo in dignitatibus *Galliæ* vide.

XXVI. Restat ut perveniamus ad considerationem communis opinionis, juxta quam olim constitit Baronia ex tredecim feudis militaribus & tertia parte. Hæc opinio multorum videtur eruditorum fuisse. Sed non alio fundamento quam male intelligendo, quæ scripsit autor Tractatus *Ms. de modo Tenendi Parlamentum*: Verba libelli ista sunt. *Item summoniri & venire debent ad Parlamentum omnes & singuli Comites, & Barones, & eorum Pares, scilicet illi qui habent terras & redditus Comitatus integri, videlicet XX. feoda unius militis, quolibet feodo computato ad XX. libras quæ faciunt quadringentas libras in toto, vel ad valentiam unius Baroniæ integræ, scil. XIII. feoda & tertiam partem unius feodi militis, quolibet feodo computato ad viginti libras quæ faciunt in toto quadringentas marcas, & nulli minores laici summoniri & venire debent ad Parlamentum ratione tenuræ suæ nisi eorum præsentia aliis de causis fuerit utilis vel necessaria ad Parlamentum.* Hic clare videmus Baroniam dici tredecim feuda & tertiam partem habere, Comitatum vero viginti feuda, quæ (quantum novi) ab autore hujus tractatus primo inventa sunt, una cum æstimatione feudi equestris ad viginti librarum reditus; ut & *Pares Baronum* esse divisam dignitatem a Baronibus, quam opinionem illico ostendemus esse erroneam, quam primum adjecimus nonnulla de tempore ad quod Tractatus iste referendus est. Titulus ei vulgo præfixus refert ad tempora ultima *Saxonum* vel *Normannorum* adventum. *Hic describitur modus*, (verba ejus sunt) *quo Parlamentum Regis Angliæ & Anglorum suorum tenebatur tempore Regis* Edvardi *filii* Ethelredi *Regis, qui modus recitatus fuit per discretiores coram* Willielmo *Duce* Normannorum *Conquestore & Rege Angliæ, ipso Conquestore hoc præcipiente & per*

ipsum approbatus & suis temporibus & etiam successorum suorum Regum Anglorum usitatus. Et ante summaria initii quæ concernunt summonitiones Prælatorum nec non Cleri (sicuti invenio scripta charactere circiter temporibus *Henrici V.* coævo, in uno Regestorum *Arundelii*, Archiepiscopi *Cantuariensis*) titulus est cum expressa relatione ad rotulas illorum temporum, acsi inde opusculum illud desumtum fuisset. *De modo convocandi Clerum Angliæ ad Parlamentum Regis Edvardi filii Ethelredi Regis qui modus fuerat intimatus Willielmo Conquestori & per eundem observatus prout patet in rotulis dictorum Regum super inde confectis.* Si credidissemus his titulis præfixis, usi fuissemus tractu illo ad materiem Comitum & Baronum, vel Thainorum ætate *Saxonica* & principio ævi *Normannici*. Verum ejus vanitas tanta visa est, ut judicaverimus optime hunc ei locum reservari, & loqui de eo tanquam audaci suppositione. Melior enim non apparebit si examinemus cum materia tractatâ ibidem, tempus quo vixit author. Primò de tempore in quo vixit Autor: Mentio facta *Justitiæ de Banco, Capitalis Justiciarii qui tenet placita coram Rege*, & Baronum Ærarii adeo distinctè. præter sermonis indolem per totum librum & nomina *Comes Senescallus, Comes Constabularius, Comes Marescallus*, & alios Characteres plures in illo reperiendos satis manifeste testantur scriptum esse librum aliquandiu (ad minimum) post Normannorum adventum, de quo, uti existimo, nemo qui illum legit, dubitat. Ego autem credere nequeo antecedere *Edvardi III.* tempora. Plura ejus vidi exemplaria, sed nullum istud superans ævum. Confirmant me in eadem sententia stylus & contextus. Nam quoad materiam relatam sic in titulo ad Saxonum tempora, & Normannorum adventum; quis color vel in multitudine historiarum, legum aliorumque temporis istius monumentorum, quod Episcopi, Abbates & Priores tenuerint militaria feuda sub *Edvardo Confessore*, vel Regis *Ethelredi* filio, quo nomine appellatur in titulo? Neque revera aliqui illorum tum fuerunt instar Baronum per tenuram in Parlamentis vel ƿiꞇenaȝemoꞇeſ, verum instar Prælatorum solummodo, uti prius ostensum. Neque hæc definita quantitas Comitatus vel Baroniæ congruit cum illis Saxonum ætate. Et tempore Normannorum post secuto (nam sic ducit nos titulus acsi eadem conditio fuisset Baronum & man-

Regist. Ms. Arundell. Archiepiscopi. Cant. fol. 561. part. 1.

sisset

fiffet inde ab *Edvardo Confessore* & *Wilhelmo primo* usque ad eorum Successores) quale testimonium ex annalibus, historiis, vel Legibus, docet ac probat illum numerum feudorum militarium in constituendis Comitatibus aut Baroniis? Certe contrarium manifestum est. *Ieoffridus* Dominus *Talbot* tenuit viginti feuda militaria in capite ab [a] *Henrico I*, quæ deinde *Walterus de Meduana* tenuit ab *Henrico II.* Verum neuter horum visus est habere Comitatum. Idem dicere licet de *Iohanne de* Port [b] eodem tempore, qui tenuit quinquaginta septem feuda militaria & de *Waltero de Wahull* tenente triginta [c] & alia plura, ut apparet ex diariis Ærarii, ubi etiam sunt tenentes pauciora quã tredecim feuda, & nihilominus Barones sunt cum reliquis. Et Comites plurimi ultra viginti habuerunt feuda militaria, nec tamen unus illorum plus habuit ex istis feudis Honoris sui, quam unum Comitatum integrum. *Geofridus Fitz Peter* Comes *Essexiæ* (a quo *Humfridus* de *Bohun* derivavit jus suum in illum Comitatum) sub *Iohanne* Rege, tenuit comitatum suum tanquam sexaginta [d] feuda militaria, & *Aubrey* Comes *Oxoniensis* tanquam 30⅛ Nemo tamen existimavit unquam, quod alter horum tenuerit ratione plurium istorum feudorum magis quam unum Comitatum. cum alias juxta supputationem libelli *Modus tenendi Parliamentum* sexaginta feuda perfecissent tres Comitatus ac triginta feuda cum parte octava fecissent unum Comitatum cum dimidio & supra, id quod nemini neque per somnium obvenit ante Autorem libelli istius, neque posthac, nisi illis qui ab ipso sunt seducti. Et quod Comitatus *Essexiæ* unus sit tantum Comitatus integer, videre potes in exemplo supra § 11. adducto de relevamento inde solvendo. Abbas itidem [e] *Alingdonensis* tenuit olim per servitium triginta feudorum militarium Castellum *Winsoriæ*, ex quibus quatuor tenebantur adesse in exercitu Regi vocanti; Abbas etiam *Evesbamensis* per Servitia quatuor & dimidium, Prior *Coventriensis* decem Episcopus Cicestrensis unum & dimidium, attamen ipsi (& alii æque) fuerunt Barones per tenuram absque restrictione ad certum numerum. Et in summonitionibus omnium Baronum sub [f] *Edvardo I.* ad *Wigorniam* in Bellum contra Britones, multi venerunt ad Conestablium & Mareschallum Angliæ exhibentes, (uti decebat) servitia sua, unde facile possumus colligere, qui illo tempore tenue-

a *Certificat. facta de feodis militum sub Henrico 2: in libr. Rubr. Scac. Ms. fol. 84. Kent.*
b *ibid. pag. 85. Hantshire.*
c *ibid. fol. 103. Bedfordshire.*
d *Inquis. 12 & 13 Ioh. R. dict. lib. Rub. Scacc fol. 135. & vide des. Camden. Brit. 221. de Comitatu Arundell. & Commun. ex part. Rem. Thes. Hill. 7. H. 4. Rot. 4. tenet quartam partem honoris de Arundel per servitium quatuor feodorum militum &c. de quo Comitatu vide porro*
e *Esc. 30. Ed. 1. n. 30. & 4. Ed 3. n. 38.*
e *Rot. Finium 42. H. 3. m. 10. m Schedula appendente.*
f *Rot. Scutag. 5 Ed. 1.*

tenuerint, & quam multa feuda militaria, vel per quam multa servitia militaria, (quod est idem) Pauca ejus exempla hic addimus.

g Ibid. m. 4. *Rogerus de Clifford junior qui duxit in uxorem primogenitam filiam & haredem Roberti de Veteri ponte recognoscit servitium II. feodorum militum, & dimidii, pro medietate Baronia de Westmerland; & faciet servitium per seipsum & Thomam Boter milites, & Alanum Boter servientem.*

Rogerus de Leyburn qui duxit in uxorem alteram filiam & haredem Roberti de Veteri Ponte, recognoscit servitium suum II. Feodorum militum & dimidii pro altera medietate Baronia pradicta, & faciet servitium per se ipsum Johannem de Leyburn, Willielmum de Isfeild, Robertum de Kirkeby, & Petrum de Camera servientes.

Membrana 3. ejusmodi alia habentur in rotulo Marescalcia anno 10. Edw. I. *Petrus Corbet recognoscit servitium V. Feodorum militum pro Baronia de Kaus; faciet per seipsum & Robertum Corbet militem & per Thomam de Radesbergh, Richardum de Hop, Rogerum de Eiton, Robertum de Frankton, Adam Hagbe, Willielmum de Baneres Servientes.*

Mauricius de Berkeley recognoscit servitium III. feodorum militum pro Baronia de Berkley faciet per se ipsum, Thomam de Berkley, & Williel. Mansel milites.

Ita Bigot *Norfolcia* tum Comes *recognoscit servitium V. feodorum militum pro hareditate sua Comitatus Norfolk.* & alia plura ibidem leguntur ut & servitia vel tenuræ Ecclesiasticorum Baronum quæ distingvuntur juxta Equitum numerum absque omni relatione habita ad tredecim Equestria feuda & ½. Constanter quoque asseritur in rotulo isto, (id obiter observetur) quod serviant vel per Equites (juxta eorundem numerum varium) vel per duos *servientes* pro unoquoque Equite. De his *Servientibus* paulo post plura; ubi de Armigeris. Testimonia ejus rei sunt infinita, nos vero finiemus verbis *Nigelli* vel *Neal* Episcopi *Eliensis* qui fuit Thesaurarius *Henrici I.* ad Abbatem *Ramsejensem*, quibus agnovit, quod Abbas (revera Baro existens) tenuerit tantum per servitium quatuor Equitum. *N. Eliensis Episcopus venerabili fratri & amico W. Ramesia Abbati, Salutem. Sciatis quod ubi Richardus Clericus reddidit Computum de Scutagio militum vestrorum ad Scaccarium, Ego testificatus sum vos* non debere plusquam quatuor milites *& pro tantum quieti estis & in Rotulo scripti. Vale.* Leguntur ista in libro Ms. Ramsejense in Ærario. Et ad locum in libello *Modus tenendi Parlamentum*, quæ alia accedunt testi-

fol. 58. 59.

testimonia, quæ probent istam distinctionem *Comitum & Baronum*, ab istis qui fuerunt *Pares Comitibus & Baronibus*, quoniam tenuerunt integros Comitatus vel Baronias, titulo tamen Baronum & Comitum caruere? Imo unde apparet quod olim Equitis feodum fuerit viginti librarum proventus? Verum quidem est, quod viri possidentes viginti librarum obventionem sæpe fuerint abacti, vel summoniti ad suscipiendum equestrem ordinem. Ast & viri minorum proventuum, & aliquando ditiorum pariter ad eandem dignitatem sunt vocati. Et terra annuatim pendens viginti libras, quam tenuit quis per Socagium, jussa est per statutum subsidiorum sub *Edvardo I* æquivalere Equestri feodo. Sed quid ista ad legalem æstimationem feudorum Equestrium, quæ revera nunquam æstimata sunt juxta certum numerum agrorum, neque proventuum quantitatem (quanquam nonnulli definiverint ea per utrumque) sed solummodo juxta servitia vel numerum Equitum reservatorum. Et sine dubio error iste circa justum valorem Equestris feodi fuit primarium fundamentum cui inædificarunt certum valorem & quantitatem Comitatuum ac Baroniarum. Nam supposito primum, quod ista sit legitima æstimatio feudi equestris, Autor (& in aliis hujus libri rebus suo indulgens ingenio) videns revera quod Comitatus & Baroniæ constiterint utplurimum ex feudis Equestribus, in errorem, ni ipsemet erro, incidit suas proportionum regulas sic statuens. Quomodo Relevium feudi Equestris se habet ad feudum Equestre, ita Relevium Comitis & Baronis se habet ad Comitatum, Baroniamque. At Relevium feudi Equestris est quarta pars feudi Equestris (quod verum est, si feudum Equestre definiatur per viginti librarum obventionem) Igitur Relevia Comitum & Baronum sunt quarta pars eorundem Comitatuum Baroniarumque. Jam Relevium, inde post magnam Chartam definitum, fuit pro Comite, integrum Comitatum possidente, centum librarum, & pro Barone, integram quoque Baroniam possidente, centum Marcarum; unde igitur facilis conclusio facta est, quod integer Comitatus habuerit quadringentarum librarum obventiones, integra vero Baronia totidem marcarum. Verum iste computus admodum fuit erroneus. Nam usque ad magnam Chartam constitutam (& plurimum temporis, quod libri titulis innuere vide-

Modo tenend. Parl. loco citato, & cap. de pœna summonitionis.

Vide f. Stat. 1. Ed6. 2. de militibus.

West. 1. c. 36.

Mag. Chart. cap. 2.

videtur incidit ante Constitutionem istius Chartæ) Relevia Comitatuum & Baroniarum fuere incerta penitus, uti jamdum ostensum est: adeoque nullum ejusmodi potuit duci argumentum ex eorum proportione. Autor itaque nimium cupidus sciendi quid esset Comitatus & Baronia, sibimet ipsi imposuit, & pluribus aliis tam facile fidem ipsi adhibentibus. Potest quidem esse, quod multa in isto *Modo* (& inter illa quoque a præsenti seculo aliena vel diversa) congruerint antiquis Parlamentis; verum & extra dubium est, quod nonnulla ibidem directe contraria sint consvetudini Parlamentorum manifestæ & receptæ inde a multis seculis; ex.gr. Collocatio Archiepiscoporum & Episcoporum ex utraque Provincia a dextra & sinistra manu Regis, & suppositio quod Barones quinque Portuum in casu amerciamenti, id est, mulctæ sint pares Baronibus regni. etsimil. Et quæ dicuntur de fide nec non authoritate istius *Modi*, pariter dici queunt de eo quod reperitur in rotulo membranaceo apud *Christophorum Preston* ad *Clane* in *Hibernia* sub *Henrico IV.*, non multum differens ab isto consveto *Modo tenendi Parlamentum in Anglia.* Nisi quod illud habeat *Hiberniæ* propria, & credatur eo missum a Rege *Henrico II.*, cum expugnasset Insulam, ut esset instructio quomodo Parlamentum teneri debeat. Verum sensus ejus utplurimum congruit cum illo cujus plurima habemus Apographa pro *Anglia.* Et audivi quod apographum inde sumtum est per *Inspeximus* sub magno *Hiberniæ* sigillo a Domino *Talbot* in *Hibernia* Locum tenente *Henrici IV.* Copiam ejus mihi fecit insignis Amicus meus *Hackwellus*, *Lincolniensis* Hospitii, apographum istud, cum in suis esset manibus, describens. Verba sunt talia.

Henricus *Dei gratia Rex Angliæ & Franciæ, & Dominus Hiberniæ, omnibus ad quos præsentes literæ pervenerint, salutem. Inspeximus tenorem diversorum articulorum in quodam Rotulo pergameneo scriptorum cum Christophero de Præston milite tempore arrestationis suæ apud villam de Clare, per deputatum dilecti & fidelis nostri* Johannis Talbot de Halomschire *Chivaler locum nostrum tenentis terræ nostræ Hiberniæ, nuper factæ inventorum ac coram nobis & consilio nostro in eadem terra nostra apud villam de* Trim *nono die Ianuarii ultimo præterito in hæc verba,* Modus tenendi Parliamenta.

Henricus *Rex Angliæ, Conquestor & Dominus Hiberniæ mittit hanc formam*

formam Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, *Baronibus, Iusticiariis, Vicecomitibus, Majoribus, Præpositis, & omnibus fidelibus suis terræ Hiberniæ tenendi Parliamentum.*

Imprimis summonitio Parliamenti præcedere debet per quadraginta dies, &c.

Deinde sequuntur plurima, quæ etiam leguntur in ordinario *Modo* pro *Anglia*, adaptato *Hiberniæ*; & inter illa in specie æstimatio Comitatuum nec non Baroniarum ex humero feudorum Equestrium. Paucis etiam aliis additis de Magno Consilio, de differentia Senatus consulti & Legis, nec non de Juramento Coronationis: sic concluditur. *Nos autem tenores articulorum prædictorum de assensu præfati Locum tenentis & consilii prædicti tenore præsentium duximus exemplificandum (&) has literas nostras fieri fecimus patentes. Teste præfato locum nostrum tenente apud* Trim XII. *die Januarii Anno Regni nostri sexto.*

Per ipsum Locum tenentem & Consilium.

Verum quicunque sit Autor istius Modi *Hibernici*, Ego existimo, quod desumserit ex illo cujus tam multa habemus hic apographa, & aptaverit regno isti, non tantum in suppositis Parlamentariis formulis verum & in titulo, ut ubicunque *Hiberniam* respiciat, sicuti illud alterum *Angliam*. Nam sicut hic *Modus Anglicanus* creditur exhibitus Regi *Wilhelmo*, & ab ipso confirmatus post conquestum, ita iste dicitur ab *Henrico II.* approbatus cum Hiberniam expugnasset. Persvadere autem mihi neutiquam possum, quod alterruter sit *Henrico II.* coævus stylus ipsius nulli, quem unquam ab ipso rege vidi, congruit. Neque ante *Johannem* Regem fuere Sheriffi, (ViceComites) aliique officiales & dignitates (juxta Anglicanum morem) sic ibidem constituti ut dignitates istæ & officia, ad quæ (prout hodienum moris est) illud *Inspeximus* dirigitur, habuerint inibi locum ejusmodi sub *Henrico II.* sed hæc obiter. Atque hactenus de Baronibus tempore, postremos *Iohannis* Regis, nec non medios *Richardi II.* annos intercedente.

XXVII. Inde a mediis *Richardi II.* annis usque hodie habemus tertium genus Baronum, tum demum additum ad illa duo ge-

genera ante ostensa, seu ad Barones ex Scripto & Tenura, & illos ex Scripto solum. i.e. Barones per diploma creatos. Prima duo genera & mos creandi novos per diploma adhuc perseverant. Neque necesse est in hoc temporis intervallo plura de ipsis dicere, quam ostendere solum formulam scripti quo creantur isti qui sunt solum ex Scripto tales, & vocat reliquos, addendo quædam de Spiritualibus Baronibus regularibus (quæ enim alios attinent, sat bene sunt cognita) quo facto concludemus cum creatione Baronum per Diploma.

De formula Scripti observabimus ejus substantiam, & stylum personarum, quæ per illud vocantur. Formula ad Spirituales Barones Seculares jam ostensa continuavit usque ad exitum *Richardi II.* quando clausula *Ne, quod absit, per vestri absentiam &c.* usque *differatur*: cœpit omitti: & eadem formula usque *Nullatenus omittatis. Teste* &c, usurpabatur ad Regulares Barones ut & Temporales. Saltem *Ligeancia* scribebatur Temporalibus pro *dilectione*, uti hodie. Neque ulla fere est differentia inter syllabas Brevium ex prioribus annis hujus ultimæ partis divisionis nostræ (post omissionem clausulæ istius) & horum temporum. Spirituales Barones hodie (qui omnes sunt seculares vel Episcopi) convocantur hac formula.

Rex &c. Reverendissimo in Christo Patri Prædilectoque & fideli Consiliario nostro N. eadem gratia Archiepiscopo Cantuariensi *totius* Angliæ *Primati & Metropolitano salutem. Quia de avisamento & assensu Consilii nostri pro quibusdam arduis & urgentibus negotiis nos statum & defensionem Regni nostri Angliæ & Ecclesiæ Anglicanæ concernentibus quoddam Parliamentum nostrum apud Civitatem nostram* Westmonasterii (dies & annus hic adscribuntur) *teneri ordinavimus & ibidem vobiscum ac cum cæteris Prælatis* Magnatibus *& Proceribus dicti Regni colloquium habere & tractatum, vobis sub fide & dilectione quibus nobis tenemini firmiter injungendo mandamus quod considerantes dictorum negotiorum arduitate & periculis imminentibus, cessante excusatione quacunque dictis die & loco personaliter intersitis nobiscum ac cum* Prælatis, *Magnatibus, & Proceribus prædictis super dictis negotiis tractaturi, vestrumque Consilium impensuri & hoc sicut nos & honorem nostrum ac salvationem & defensionem Regni & Ecclesiæ Anglicanæ expeditionemque negotiorum prædictorum diligitis, nullatenus*

latenus omittatis. Præmonentes Decanum & Capitulum Ecclesiæ vestræ Cantuariensis *ac Archidiaconos totumque Clerum vestræ Diocesios quod iidem Decanus & Archidiaconi in propriis personis suis ac dictum Capitulum per unum, Idemque Clerus per duos Procuratores idoneos plenam & sufficientem potestatem ab ipsis Capitulo & Clero conjunctum & divisim habentes, prædictis die & loco, intersint ad consentiendum hiis, quæ tunc ibidem de communi Consilio dicti Regni nostri divina favente Clementia contigerint, ordinari. Teste meipso, apud &c.*

Temporales Barones eadem vocantur formula, (excipe quod scribatur *ligeancia* pro *dilectione)* usque *nullatenus omittatis. T. &c.* Sed ista dicuntur de ordinariis summonitionum Brevibus. Fuit enim aliquando in usu, addere limitationem status in dignitate Baronum ad reliqua epistolæ verba, per quam creatus fuerat Baro. Sic factum in brevi quo *Henricus de Bromflet* creatus est *Baro de Vescy* sub *Henrico VI.* nam post *nullatenus omittatis* sequitur, *Volumus enim vos & heredes vestros masculos de corpore vestro legitime exeuntes Barones de* Vescy *existere. Teste &c.* Dorf. claus. 27. Henr. 6. m. 24.

De stylo Baronis in istis scriptis assignato. Barones Spirituales sortiuntur titulum Ecclesiasticæ dignitatis suæ, cum additione Consiliarii fidelis, vel simili, prout fert casus. Sic etiam scribitur, Temporalibus, quorum & aliqui Baronis nomen habent additum: ut ostensum §.16. raro tamen, & hodie nunquam. Multi olim appellabantur nominibus suis Christianis vel cognominibus, vel Baroniis, vel utrisque & frequenter admodum cum additamento *Chivaler* vel *Militi*: alii porro post vocabulum *Chivaler* dicti sunt Domini *Lord*, cum additione ejus cujus fuerunt Barones nuncupati sic *Dominus de N.*: ut *Jacobo Beauchamp militi Domino de Beauchamp*, et simil. ut & absque vocabulo *militis*, ut *Thoma Domino de Ros* & his plur. Circa *Henrici VIII.* tempora in usum venit ut omnes vocarentur *Chivalers* sive equestri dignitate donati fuissent, sive non, quod in hodiernum usque diem continuatum est. Post cognomina eorum tituli eorum unde sunt Barones communiter præcedunt vocem *Chivaler* tum in brevibus summonitionum, ex jure præcedaneo, tum in diplomatibus creationis. Nam regulariter non differunt, nisi quod diploma creationis, (quod primum sic quemcunque virum ad Parlamentum vocat) faciat Baronem, &

idem reiteratum vocat ipſum ad alia Parlamenta deinceps. Singulare tamen inter iſta eſt ſtylus *Domini de la Ware.* In extremis annis *Richardi II. Henrici IV. V.* & partim *Henrici VI.* titulus eſt *Magiſtro Thomæ de la Ware*; Rationem fuiſſe dicunt, quoniam Clericus extitit; & quidem antequam titulus ad ipſum devenerit. Memini etiam quod in Procuratorum faſciculo anno quinto *Henrici V.* faciat *Johannem, Franke, & Richardum Hulme* Scribas, ſuos procuratores, prout tum temporis Spiritualium Dominorum mos erat.

Regulares Barones hujus ævi (ut pergamus inde ubi reliquimus eos ſuperius) erant vulgo usque ad diſſolutionem Monaſteriorum ſub *Henrico VIII.* iidem Magni Abbates ſupra nominati cum Prioribus S. *Johannis & Coventrienſe* Anno autem quinto *Henrici IV.* Prior Eccleſiæ Chriſti *Cantuarienſis* iterum ſummonetur cum ipſis: quanquam poſthæc non legatur amplius in ſummonitionibus. Numerus quoque cito fixus extitit viginti quinque Abbatum & duorum Priorum iſtorum Abbates fuere.

Clauſ. 5. H. 4. part. 2. m. 4. Dorſ.

1. *Sancti Albani.*
2. *Glaſtenbury.*
3. *Sancti Auguſtini Cantuarienſis.*
4. *Weſtminſter.*
5. *Sancti Edmundi Bury.*
6. *Peter borough.*
7. *Colcheſter.*
8. *Eveſham.*
9. *Winchelcomb.*
10. *Crowland.*
11. *Battaile.*
12. *Reding.*
13. *Abingdon.*
14. *Waltham.*
15. *Shrewsbury.*
16. *Glouceſter.*
17. *Bardeney.*
18. *Sancti Benedicti de Hulme.*
19. *Thorney.*
20. *Ramſey.*
21. *Hide.*
22. *Malmesbury.*
23. *Cirenceſter.*
24. *Sanctæ Mariæ, Ebracenſis.*
25. *Selby.*

ita recte capiendi Camd. in Brit. pag 123. & Clem. Reyner. in Appendice ad Apoſtolat. Benedict. pag. 150.

Iſti cum duobus Prioribus dictis erant regulares Barones usque ad annum quintum *Henrici VIII.*, cum Abbas de *Taviſtock* in *Devonia* adderetur ipſis per creationem ex diplomate paulo poſt inſe-

inserendo. Post dissolutionem Monasteriorum anno 31. *Henrici* 8. quoad ipse vixit ejusque filius *Edvardus VI.* nullus hic Baro regularis agnitus est. Sub *Maria* a autem Regina & aliquandiu in primo Parlamento Elizabethæ Reginæ, Prior S. *Iohannis* nec non Abbas *Westmonasteriensis* iterum summoniti sunt tanquam Barones. Verum subito id desiit in illo ipso Parlamento *Elisabethæ* Reginæ. Sed jam veniamus ad Creationem Baronum per patentes literas.

a *Diarium Parlam. 4. & 5. P. & Mar. 7. & 8 Martii summonitio ejusdem anni & diarium Parlamenti 1. Elizab.*

XXVIII. Evectio Baronum ad ejusmodi titulum per literas patentes cœpit anno undecimo *Richardi II.* Exemplaque inde sequentia perquam fuere multa. Ego memini unius exempli de Spirituali Barone sic creato. Temporalis Baro primus fuit *Iohannes de Beauchamp* Senescallus *Richardi II.* factus per hoc diploma unus ex Paribus & Baronibus regni, appellandusque imposterum *Dominus de Beauchamp*, & Baro *de Kiderminster* ipse & hæredes ejus masculi.

Patent. II. Rich. 2. part. 1. m 12.

Richardus &c. *Sciatis quod pro bonis & gratuitis servitiis quæ dilectus & fidelis Miles noster* Johannes de Beauchamp de Holt *Senescallus hospitii nostri nobis impendit, ac loco per ipsum tempore Coronationis nostræ hucusque impenso & quem pro nobis tenere poterit in futurum in nostris Consiliis & Parlamentis, nec non pro nobili & fideli genere, unde descendit ac pro suis magnificis sensu & circumspectione ipsum* Johannem *in unum Parium a: Baronum Regni nostri Angliæ præfecimus, volentes, quod idem* Johannes *& hæredes masculi de corpore suo exeuntes statum Baronis obtineant, ac Domini de* Beauchamp, *&* Barones de Kidermyster *nuncupentur. In cujus rei &c. T.*

Hæc formula tam fuit simplex vel brevis. Deinde excrevit varie in longitudinem, tum ex diversis clausulis, dignitatem explicantibus, tum etiam ex formula de Creationis pecunia, vel annuitate assignata ad sustinendam dignitatem. Nam mos etiam fuit illa ætate, quæ secuta est non diu post ejusmodi creationum initia, ut Barones quidam haberent annuitates suas honorarias æque ac Comites. Sic *Radulfus* (*Ralf*) *Botiller, Baro de Sudley* in *Glocestria* creatus est ab *Henrico VI, ut idem* Radulphus *& hæredes sui prædicti* (i.e. hæredes ex ipso geniti masculi; neque vidi Creationem Baronis per diploma factam ipsi & hæredibus ejus in genere) *melius, decentius,*

tius, & honorificentius valeant statum prædictum ac onera ipsis incumbentia manutenere & sustentare, ut verba diplomatis sonant, accepitque ducentarum marcarum annuitatem, ex proventibus *Lincolniæ* solvendam a ViceComitibus istius Comitatus. Sic *Edvardus IV.* creavit *Walterum Blunt*, Baronem *de Mountioy* deditque ipsi pariter annuitatem, ceu creationis pecuniam, viginti marcarum: videl. duodecim marcæ ipsi solvendæ erant ex reditibus Civitatis *Thurbaston*, in Comitatu *Darbiensi*, reliquæ ex reditibus *Darbiæ & Nothinghamensis* Comitatus. Deinde cessavit mos iste dandi Creationis stipendia cum dignitate; formulæque diplomatum admodum fuerunt variæ; breviores quam hodiernæ, ac minus dignitatem explicantes, magis etiam inter se diversæ, quam quales hodie reperimus. Nam ætate nostra præsertim inde ab initiis *Iacobi* Regis, ista formula (post Regis titulum & præfationes, juxta occasionem oblatam, varias) utplurimum usurpatur, si non omnino constans.

part.2.pat.25. Henr.6.m.29.

Pat.5.Ed.4. part.1.m.6.

Videsis Pat.1. Ed.6. Part. Baroni Sheffeild & aliis item Pat.9. Elisabeth. part.10.m.25. Baroni Buckhursti. Sæpius in rotul Pat. Iacobi & Caroli R.R.

Sciatis igitur, quod nos de gratia nostra speciali, ac ex certa scientia, & mero motu nostris, præfatum A. B. *ad statum, gradum, dignitatem, & honorem* Baronis B. de C. *in Comitatu N. ereximus, præfecimus, & creavimus, ipsumque* A. B. Baronem B. de C. *prædicto, tenore præsentium, præficimus, constituimus, & creamus eidemque* A. B. *statum, gradum, dignitatem, stilum, titulum, nomen & Honorem* Baronis B. de C. *imposuimus, dedimus, & præbuimus ac per præsentes damus, imponimus, & præbemus, Habendum & tenendum eadem statum, gradum, dignitatem, stilum, titulum, nomen & Honorem eidem* A. B *& hæredibus masculis de corpore suo exeuntibus imperpetuum, volentes & per præsentes insuper concedentes, pro nobis, hæredibus & successoribus nostris, quod prædictus A. B. & hæredes sui masculi prædicti nomen, statum, gradum, stilum, dignitatem, titulum & honorem prædictum successivè gerant & habeant, & eorum quilibet habeat, & gerat & per nomen* Baronis B. de C. *vocentur & nuncupentur, & quilibet eorum vocetur & nuncupetur, quodque idem A. B. & hæredes sui masculi prædicti successivè* Barones B. de C. *in omnibus teneantur, & ut Barones tractentur, teneantur, & reputentur, & eorum quilibet tractetur, teneatur & reputetur, habeantque teneant, & possideant dictus* A. B. *& hæredes sui masculi prædicti, & eorum quilibet habeat, teneat, & possideat sedem, locum, & vocem in Parlamentis, publicis Comitiis & Consiliis*

BARO.

Consiliis nostris heredum & successorum nostrorum infra Regnum nostrum Angliæ *inter alios Barones, ut Barones Parlamentorum publicorum Comitiorum &* Consiliorum; *Nec non dictus A. B. & heredes sui masculi prædicti gaudeant & utantur & eorum quilibet gaudeat & utatur, per nomen* Baronis B. de C. *omnibus & singulis juribus, privilegiis, præeminentiis, & immunitatibus ad statum* Baronis *hujus Regni nostri Angliæ in omnibus ritè & de jure pertinentibus, quibus ceteri* Barones *dicti Regni nostri Angliæ ante hac tempora melius honorificentius & quietius usi sunt & gavisi seu in præsenti gaudent & utuntur. Eo quod expressa mentio, &c. non obstante. His testibus &c. Datum apud* Westmonasterum, &c.

Et frequentissimum est his temporibus novissimis, quod cognomen addatur in creatione, ut A. B. hic creatur Baro B. de C. ubi C. est locus Baronem denominans. Cognomen autem solum tum sæpe usurpatur tanquam titulus Honoris in vulgari sermone. Atque sic finimus tractationem de Temporalibus Baronibus picturam Baronis ejusmodi investiti addentes.

Exemplum creati Spiritualis Baronis per literas Patentes est in *Richardo Banbam* Abbate de *Tavistock*, ejusque successore sub *Henrico VIII.*

Henricus &c. *Sciatis, quod certis considerationibus nos specialiter moventibus, & ob specialem devotionem, quam ad Beatam Virginem* Mariam *matrem Christi sanctumque* Rumonum, *in quorum Honore Abbatia de* Tavistock, *quæ de fundatione nobilium progenitorum nostrorum quondam Regum Angliæ & nostro patronatu dedicata existit, gerimus & habemus, hinc est quod de gratia nostra speciali, ac ex certa scientia & mero motu nostris, volumus eandem Abbatiam sive monasterium nostrum gaudere honore, privilegio, ac libertatibus spiritualium Dominorum* Parliamenti *nostri Heredum & successorum nostrorum, Ideò concessimus, & per præsentes concedimus, pro nobis, heredibus & successoribus nostris, quantum in nobis est, dilecto nobis in Christo,* Richardo Banham, *Abbati* de Tavistocke, *prædicto & successoribus suis, ut eorum quilibet, qui pro tempore ibidem fuerit Abbas, sit & erit unus de spiritualibus & Religiosis Dominis Parliamenti nostri Heredum & Successorum nostrorum, gaudendo honore, privilegio, ac libertatibus ejusdem; Et insuper, de uberiori gratia nostra, affectando utilitatem dicti nostri Monasterii, considerando ejus distantiam, Ita quod si contingat aliquem Abbatem qui pro tempore fuerit, fore vel esse absentem propter præ-*

Pat 5. Henr. 8 part 2. m. 22.

prædicti Monasterii utilitatem in non veniendo ad Parliamentum prædictum Hæredum vel successorum nostrorum, quam quidem absentiam eidem Abbati perdonamus per præsentes; Ita tamen, quod tunc solvet pro hujusmodi absentia cujuslibet Parliamenti integri in nostro Scaccario, suum per Attornatum quinque Marcas nobis, hæredibus sive successoribus nostris, totiens, quotiens, hoc in futurum contigerit. In cujus &c. Teste &c. vicesimo tertio die Ianuarii. &c.

Tantum de antiquioribus dignitatibus Comitum & Baronum, unde progredimur ad titulum Ducis, ac deinde Marchionis nec non Vicecomitis.

XXIX. Prima tituli Ducalis creatio, tanquam distincti ab illo Comitis (olim enim sæpe fuerunt synonyma apud nos, uti apud gentes alias, de quo supra) facta est anno undecimo *Edvardi III*, qui in Parlamento filium suum primogenitum, tum *Cestriæ* Comitem, creavit donavitque titulo *Ducis Cornubiæ*, & erexit Ducatum istum. Diploma Creationis fuit (quantum concernit præsentem materiam) tale.

Edwardus D*ei gratia &c. Inter cætera Regni insignia, illud arbitramur fore potissimum, ut ipsum ordinuum, dignitatem, & officiorum distributione congrua vallatum, sanis fulciatur consiliis, & robustorum potentiis teneatur. Plurimis itaque gradibus hæreditariis in Regno nostro, cum per descensum hæreditatum secundum legem Regni ejusdem, ad cohæredes & participes tum deficiente exitu, & aliis eventibus variis, ad manus regias devolutis, passum est â diu in Nominibus, Honoribus, & Graduum dignitate defectum multiplicem dictum Regnum. Nos igitur ea, per quæ Regnum nostrum decorari, idemque Regnum ac sancta ejusdem Ecclesia, alia etiam terræ nostro subjecta Dominio, contra hostium & adversariorum conatus securius & decentius defensari, paxque nostra inter nostros ubique subditos conservari illæsa poterint, meditatione sollicita intuentes, ac loca ejusdem regni Insignia pristinis insigniri honoribus cupientes, nostræ considerationis intuitus ad personam dilecti & fidelis nostri* Edwardi *Comitis* Cestriæ, *filii nostri primogeniti, intimius convertentes, volentesque personam ejusdem honorare, eidem filio nostro nomen & honorem* Ducis Cornubiæ, *de communi assensu & Consilio Prælatorum, Comitum, Baronum & aliorum de Consilio nostro in præsenti Parliamento nostro apud* Westmonasterium, *die Lunæ proximè post festum* S. Matthiæ *Apostoli proximè præteriti convocato existentium,*

ſtentium, dedimus, ipſumque in Ducem Cornubiæ *præfecimus & Gladio* cinximus, *ſicut decet. Et ne in dubium verti poterit aliqualiter in futurum, quid aut quantum idem Dux, ſeu alii Duces dicti loci, qui pro tempore fuerint nomine* Ducatus *prædicti habere debeant, omnia in ſpecie, quæ ad ipſum Ducatum pertinere volumus, hac carta noſtra duximus inſerenda. Dedimus itaque & conceſſimus pro nobis & hæredibus noſtris, & hac præſenti carta noſtra confirmavimus, eidem filio noſtro,* ſub nomine & honore Ducis *dicti loci Caſtra, maneria, terras, & tenementa & alia ſubſcripta, ut ipſe ſtatum & Honorem dicti Ducis juxta generis ſui nobilitatem valeat continere, & onera, in hac parte incumbentia, facilius ſupportare, videlicet; Vice-Comitatum* Cornubiæ *cum pertinentiis, ita quod præfatus Dux & alii Duces ejusdem loci pro tempore exiſtentes Vicecomites prædicti Comitatus Cornubiæ faciant & conſtituant, & facere & conſtituere poſſint, ad exercendum & faciendum officium Vicecomitis ibidem, ſicut hactenus fieri conſvevit ſine occaſione vel impedimento noſtri vel hæredum noſtrorum imperpetuum, Nec non Caſtrum, Burgum, Manerium & honorem de* Launceneton *cum parco ibidem &c.*

Diverſa Maneria & Franchiſiæ tum in *Cornubia* tum Comitatibus aliis deinde ſequuntur, quæ conficiunt partes Ducatus.

Habendum & tenendum eidem Duci *& ipſius & hæredum ſuorum Regum Angliæ filiis primogenitis, & dicti loci Ducibus in Regno Angliæ hæreditariè ſucceſſuris, unà cum feodis, militum, Advocationibus, Eccleſiarum, Abbatiarum &c. de Nobis & hæredibus noſtris imperpetuum. Quæ quidem omnia Caſtra, Burgos, Villas, Maneria, Honores, Stannarias, & Cunagium, firmam* Exoniæ & Wallingford, *terras & tenementa, prout ſuperius ſpecificantur, ſimul cum feodis, advocationibus, & omnibus aliis ſuprà dictis, prædicto Ducatui præſenti carta noſtra pro nobis & hæredibus noſtris annectimus & unimus eidem imperpetuum remanſura, Ita quod ab eodem Ducatu aliquo tempore nullatenus ſeparentur, nec alicui ſeu aliquibus aliis quam dicti loci Ducibus per nos vel hæredes noſtros donentur ſeu quomodolibet, concedantur, Ita etiam quod præfato Duce ſeu aliis ejusdem loci Ducibus decedentibus & filio ſeu filiis, ad quos dictus Ducatus prætextu conceſſionum noſtrarum prædictarum ſpectare dinoſcitur, tunc non apparentibus, idem Ducatus, cum Caſtris, Burgis, Villis, & omnibus aliis ſuprà dictis ad nos vel hæredes noſtros Reges Angliæ revertatur, in manibus noſtris & ipſorum hæredum noſtrorum Regum Angliæ retinendus quousque de hujusmodi filio ſeu*

filiis in dicto regno Angliæ hæreditario successuris appareat, ut dictum est, quibus tunc successivè Ducatum illum cum pertinentiis pro nobis & hæredibus nostris concedimus & volumus liberari, tenendum prout superius est expressum &c. His testibus I. Cantuarienſi *Archiepiscopo totius* Angliæ *Primate Cancellario nostro,* Henrico Lincolnienſi *Episcopo Thesaurario nostro* Richardo Dunelmenſi *Episcopo,* Johanne *Comite* Warrenæ & Surriæ, Thoma de bello campo, *Comite* Warwici, Thoma Wake de Lydell, Johanne de Mowbray, Johanne Darcy le Neveu *Seneschallo hospitii nostri, & aliis. Datum per manum nostram apud* Weſtmonaſterium XVII. *die Martii Anno Regni nostri XI.*

Per ipſum Regem & totum Conſilium inParliamento.

Coke lib. 8. Cas. Principis & le case du Duche de Cornwaile publie 1613.

Per hanc creationem non tantum primogenitus Regis *Angliæ*, verum & maximus natu ſuperſtes ſemper eſt Dux *Cornubiæ*. Neque opus eſt nova creatione tituli hujus, quanquam aliquando inveniamus eundem conjunctum in creatione Tituli Principis *Walliæ*, prout jamdum oſtenſum eſt. Inveſtitura primi hujus Ducis fuit, quantum apparet ex inſtrumento iſto tantum per cincturam gladii, utut viri quidam eruditi, confundentes, ut videtur, ceremonias quibus poſtmodum *Princeps Walliæ* factus eſt, cum hac creatione & evectione ad Titulum Ducis, dicant ipſum inveſtitum per Annulum, Baculum & Coronam, quæ omnia revera ſimul commemorantur in quibusdam diplomatibus ſequentium temporum, quæ videntur maximos natu filios creare Duces *Cornubiæ* æque ac Principes *Walliæ* & Comites *Ceſtriæ*. Eadem quoque inveſtitura per gladium ſolum commemoratur in creatione *Henrici*, Ducis *Lancaſtrenſis* primi, quatuordecim annis circiter poſt hanc primam Ducis *Cornubiæ* Creationem. Creabatur ipſe, quoad vitam, in Parlamento, & formula inveſtituræ, in diplomate eſt tantum *nomen Ducis* Lancaſtriæ *imponimus & ipsum, de nomine Ducis dicti loci, per cincturam gladii præsentialiter investimus*, Comitatusque *Lancaſtrenſis* tanquam Comitatus Palatinus, cum relatione ad illum *Ceſtriæ*, ad ſimilem jurisdictionem, traditur ipſi, tanquam ſubſtantia Ducatus ejus. Deinde anno 36. *Edvardi 3.* ultimo die Parlamenti *Lionel*

Pat. 25. Ed. 3. m. 18. 6. Martii.

Dux

Dux de *Clarence* & *Johannes* Dux *Lancastriæ* ambo Regis filii istis titulis decorati sunt, fuitque tum *Lionel* in *Hibernia*; alter vero præsens existens investitus est a Rege, ipsi gladium accingente, & imponente pileum furratum, *desus un cercle d' or & de peres*, ut Rotula inquit, id est, sub corona aurea gemmisque ornata. In Parlamento anni noni sub *Richardo* secundo. *Edmundus Cantabrigiæ* Comes, ac *Thomas* Comes *Buckinghamiæ*, *Essexiaque* Duces investiti sunt, hic *Glocestriæ*, alter vero *Eboraci*: Rex in throno suo sedit coronamque gestavit capiti impositam, *Skirlaw* vero, Dominus electus ac confirmatus in *Coventry* & *Lichfield*. existens Custos Sigilli secreti elocutus est causas eorum creationis, cujus diplomata scripta sunt apud *Hocelowelogh* in *Tividale* sexta *Augusti* ante Parlamentum quod cœpit die S. *Lucæ* vel XVIII. Octobris insequente apud *Westmonasterium*. Et quanquam diplomata a diserte nihil de creatione dicant, quam *in Ducem ereximus eidem Ducatus N. titulum assignantes & nomen*, Parlamentaria tamen rotula b de utroque ait, quod Rex *ipsum Ducem de prædictis titulo, nomine & honore, per* gladii cincturam & Pilei ac Circuli aurei suo capiti impositionem, *maturius investivit ac cartam prædictam in plenum testimonium perpetuamq; memoriam & fidem præmissorum, manibus suis propriis eidem Duci tradidit & realiter liberavit & capto immediate ejus homagio pro Ducatu prædicto eum vultu hilari inter pares* Parliamenti *in gradu celsiori sedere mandavit, quod idem Dux gratantius in continenti fecit*. Acceperunt præterea quisque eorum mille librarum obventiones ad sustinendam dignitatem. Cum in Parlamento an. 21. *Richardi* secundi *Henricus* Dux *Herefordiensis*, *Thomas* Dux *Surrejensis* *Johannes* Dux *Exoniensis*, *Edvardus* Dux de *Aumerle*, & *Thomas* Dux *Norfolciæ* crearentur, eadem meritorum præfamina ubique leguntur, deindeq; sequitur, *de assensu Prælatorum, Ducum Magnatum, & aliorum Procerum, & Communitatis Regni nostri Angliæ in instanti* Parliamento *nostro apud Westmonasterium existentium ipsum Comitem* (nam omnes isti antehac solummodo Comites fuerunt) *in Ducem N. cum titulo, stilo ac nomine & honore eidem debitis præfecimus ac inde præsentialiter per appositionem* Cappæ suo capiti ac traditionem virgæ aureæ *investimus*: posthac collocatur limitatio status per *habendum*, & creationis pecunia quadraginta Marcarum annuatim ex Ærario, absque alia clausula quacunque. Dicitur etiam in Parla-

Rot. Parlam. 36. Ed. 3. n. 36.

a *Cart. 9. Rich. 2. membr. 15. n. 27.*

b *Rot. Parl. 9. R. 2. n. 14. & 15. m. 5. & vide etiam supra part. 1. cap. 4. §. 2. de Duce Hiberniæ eodem anno. Vide item Cart. 15. Ed. 4. m. 12. Duci Eboraci, in Ducem Norfolciæ creato, ubi nulla investitura mentio. Cart. 21. Rich. 2. membr. 14. n. 33. & Rot. Parl. ejusdem anni part. 4. n. 35.*

mentaria rotula (ubi Rex legitur insidens throno suo ipsos investire) quod diplomata ibidem fuerint lecta, & quod Rex creaverit eos per cincturam gladii, imposueritque capitis cujusvis *Cap d' onneur & dignite du Duc*, & quod unusquisque *fist son Homage en la manere acoustumè devant ces heures*. In hoc creationis actu nulla fit clara mentio Virgæ aureæ, neque (sive in diplomate, sive in rotulo) Coronæ, sed tantum Ducalis pilei, pro capite; sicut in illo trigesimi sexti anni *Edvardi* tertii, Corona & Pileus leguntur, non vero aurea Virga. Ad Coronam porro Ducum nostrorum respicit *Martialis de Paris* loquens de *Thoma* Duce de *Clarence* Fratre *Henrici* nostri primi.

Chez Lobis d' Orleans les Ouvertures des Parlemens chap.11. pag.169 in 4.

La en grand pompe & Seigneurie
Si Saillit le Duc de Clarence,
A *un Chapeau de pierrerie*
Plein de Diamans d' excellence.

Recentiora tempora habuerunt utplurimum omnia ista, gladium, Coronam, (quæ supponit pileum) virgam auream in formulis investituræ. Nostra ætate mos est ut primo persona honoranda per idem diploma creetur doneturve Comitis titulo, licet jam antea fuerit Comes vel Marchio, absque ullo tamen Creationis stipendio vel annuitate, ad istum Comitis titulum addito ac deinde sequitur;

Rot.Pat 21. Iacobi part.1.

Ac insuper, pro consideratione prædicta, de uberiori gratia nostra speciali ac ex certa scientia & mero motu nostris, præfatum A. in Ducem C. *nec non ad statum, gradum, stilum, titulum, dignitatem, nomen & honorem* Ducis C. *ereximus, præfecimus, insignivimus, constituimus, & creavimus, ipsumque A. in* Ducem C. *nec non ad statum, gradum, stilum, titulum, dignitatem, nomen & honorem* Ducis C. *tenore præsentium erigimus, præficimus, insignimus, constituimus & creamus per præsentes, eidemque A. nomen, stilum, titulum, statum, gradum, dignitatem & honorem* Ducis C. *imposuimus, dedimus, & præbuimus, ac per præsentes imponimus, damus, & præbemus, ac ipsum A. hujusmodi nomine, stilo, titulo, statu, gradu, dignitate & honore* Ducis C. per Gladii cincturam, Capæ, & Circuli aurei impositionem in capite & traditionem Virgæ aureæ *insignimus, investimus,* &

DVX.

& realiter nobilitamus per præsentes, Habendum *& tenendum nomen, stilum, titulum, statum, gradum, dignitatem & honorem* Ducis C. *prædicti, cum omnibus & singulis præeminentiis, honoribus, ceterisque hujusmodi nomini, stilo, titulo, statui, gradui, Dignitati & honori* Ducis *pertinentibus sive spectantibus præfato A. & hæredibus masculis de corpore suo exeuntibus imperpetuum, volentes & per præsentes concedentes, pro nobis, hæredibus & successoribus nostris, quod prædictus A. & hæredes sui masculi prædicti nomen, stilum, titulum, statum, gradum, dignitatem & honorem prædictum successivè gerant & habeant, & eorum quilibet gerat & habeat, & per nomen* Ducis *C. successivè vocitentur & nuncupentur, & eorum quilibet vocitetur, & nuncupetur; Et quod idem A. & hæredes masculi sui prædicti successivè ut Duces C. teneantur, tractentur, & reputentur, & eorum quilibet teneatur, tractetur & reputetur, habeantque, teneant, & possideant dictus A. & hæredes sui masculi prædicti, & eorum quilibet habeat, teneat & possideat sedem, locum & vocem in Parliamentis, Comitiis, & Consiliis nostris, hæredum & successorum nostrorum infra Regnum nostrum Angliæ, inter alios Proceres & Magnates hujus regni nostri* Angliæ, *ut* Dux C. *Nec non dictus A. & hæredes sui masculi prædicti gaudeant & utantur, & eorum quilibet gaudeat, & utatur, per nomen* Ducis C. *omnibus & singulis juribus, privilegiis, præeminentiis, & immunitatibus statui Ducis in omnibus ritè & de jure pertinentibus, quibus Duces hujus regni Angliæ ante hæc tempora melius, honorificentius, & quietius usi sunt & gavisi.*

Porro sequitur (si tempore creationis hic alios habemus Duces) *aut in præsenti gaudent & utuntur*, ut in literis patentibus aliorum titulorum similis naturæ. Posthæc clausula sustentationis vel Creationis pecuniæ subjungitur, qua aliquando agri & quadraginta libræ annuatim, aliquando solummodo annuitas assignantur. Tum consuetæ clausulæ *Volumus* &c. & *Eo quod expressa mentio &c. In cujus rei &c. his testibus* &c. terminant integrum codicillum, sicut in aliis Creationum diplomatibus. Hic addimus picturam Ducis investiti.

XXX. Sicuti *Duces* apud nos dicti sunt olim Comites multis annis antequam distinqverentur dignitates istæ, ita *Marchionis* quoque vocabulum aliquando & Comitem & Baronem denominavit, præsertim vero illos qui fuerunt Domini limitanei, seu Marcani, unde propria vocis derivatio, uti jam ostensum. Deinde

autem (sicuti Ducis appellatio) peculiarem fecit dignitatem; collocatam proxime post Ducem, & immediate ante Comitem, uti hodienum remanet.

De antiquo vocis usu apud nos; *Brianus filius Comitis Marchio de Walingford* legitur in *hist. Novel. Wilhelmi Malmesburiensis lib.2.* Neque, me judice, aliter usus est vocabulo, quam existimans *Castellum Walingford*, quod tum bene fuit munitum, esse locum limitaneum, seu Marcam inter addictos Regi *Stephano* atque *Matildi* Imperatrici. Hic *Brianus* vel *Brientius* (nam & sic aliquando vocantur) erat Castelli Dominus. Et *Iohannis Sarisburiensis* de Dominis limitaneis *Walliæ* ait in libro *de Nugis Curialium lib.6. cap.16. Utinam sic faciant uxores & matres nostrorum* Marchionum; *quacunque occasione Patriam servent, in columem & labem pudoris amoveant.* Dum Coronaretur Regina *Eleanora* uxor *Henrici III. Iohannes Fitz Alan, Radulfus Mortimer, Johannes de Monmouth & Waltherus de Clifford*, tanquam *Marchiones de Marchia Walha* (id est, Domini limitanei) postularunt, veluti *jus Marchiæ* gestationem conopei, quod alias ad Barones quinque portuum pertinet. Alios *Walliæ Marchiones*, vide apud *Flori legum*; qui & ait: *Edmundus hares famosi Comitis jam defuncti, Rogeri de mortuo mari, cum quibusdam Marchionibus, irruit in exercitum Leolini*, loquens de eodem Marchionum genere. Alii appellant eos *Marchisios: Wallenses contra Regem & ejus* Marchisios *bellum moverunt cruentissimum*, inquit *Matheus Parisiensis pag.860.& 924. edit. Lond. vide s. pag.935. 936.958.984.* apud quem etiam *Marchisii* sunt incolæ Marcarum; ut *misimus ultra aquam per batellos, trecentos Wallenses Marchisios nostros de Cestriscyre & Salopesbyriscyre.* Verum *Marchio* vel *Marchisius* non denotavit per se aliquem honoris titulum illis temporibus, neque diu posthac apud nos, non magis, quam *de Marchia*, in appellatione *Comitum & Baronum de Marchia*, in statuto de Regis prærogativa cap.1. vel magis quam *Commarchiones Regni nostri* in versione latina antiqua dicitur de iis qui vixerunt binnan ðam ȝemæreum ußer rices i.e. in limitibus regni; vel magis quam *Marchio* facit in patentibus literis docentibus, quod *Iohannes Dominus Nevil in Raby fuit Marchio & unus custodum Marchiarum Scotiæ* sub initia *Richardi* secundi. Verum sub eodem Rege cœpit iste Marchionum titulus prout est distincta Honoris appellatio. Creavit ipse *Robertum de Vere.*

Vid. Camden in Atrebatiis pag. 304.

Lib. Rub. Scacc. Ms. & Camden. in Cornaviis pag. 446. & vide s. Floril. ann. 1264. & 1284.

Cap. 10. leg. Ina. ap. Iohan Bramton, in Histor. Iornal. Ms.

Pat. 1. Rich. 2. part. 2. m. 13.

Oxo-

Oxonii Comitem quoad vitam *Marchionem Dublimensem* in *Hibernia.* Anglicana tamen in ipso fuit dignitas, ejusque intuitu collocatus est inter Duces & Comites, in Parlamento, in quo fuit investitus. Diploma fere idem fuit (mutatis solummodo, quæ necessario mutari debent) cum illo, quod supra adduximus Part. 1. cap. 4. §. 2. & per quod creatus fuit *Dux Hiberniæ.* Factum id anno nono hujus Regis *Richardi*: *Creata est* (inquit *Walsingham*) *in hoc Parliamento nova dignitas, Anglicis insueta; nempe Comes Oxoniæ, Robertus de Vere, appellatus & factus est* Marchio *in* Dubliniæ *in Hibernia cæteris Comitibus hoc indigne ferentibus, quod viderent eum gradum Celsiorem ipsis Regis munere percepisse, & præcipuè, quia nec prudentia cæteris, nec armis valentior extitisset.* In diplomate ipso, non alia reperitur clausula investituræ, quam *præfato Roberto nomen Marchionis Dubliniæ imponimus & ipsum de nomine Marchionis dicti loci præsentialiter investimus.* Rotulus tamen Parlamentarius (investitura enim in Parlamento facta est, præsente utraque domo) ait quod *Michaël de la Pool* Comes *Suffolciæ* & Cancellarius *Angliæ* declaraverit merita nec non rationem Creationis, ac deinde Rex *ipsum Marchionem de prædictis titulo, nomine & honore* per gladii cincturam & circuli aurei suo capiti impositionem, *maturius investivit, ac cartam prædictam in plenum testimonium perpetuamque memoriam & fidem præmissorum, manibus suis propriis, eidem Marchioni tradidit & realiter liberavit, & (capto immediate ejus homagio, pro statu, terra, & Dominio prædictis) cum vultu hilari, inter pares Parliamenti, in gradu celsiori, videlicet inter Duces & Comites sedere mandavit, quod idem Marchio gratantius in continenti fecit.* Hic investitura facta per gladium & coronam. In Rotulis autem privilegiorum sub ann. XXI. ejusdem Regis, diploma invenitur, quamvis cancellatum, quo *Iohannes Comes Sommersetensis* creatus est *Marchio Dorsetensis*, verbaque de investitura sunt, *ac inde præsentialiter per appositionem circuli aurei suo capiti investimus.* Post vocem *habendum* sequitur largitio triginta quinque Marcarum annis singulis in creationis stipendium, vel annuitatem Honoris solvendam ex Comitatu, & sic diploma finitur. Data est, XXIX. *septembris.* In margine adscriptum: *Vacat quia nihil inde actum est.* Aliud Diploma ibi sequitur sub eadem data, & quo ipse creatus est Marchio *Sommersetensis*, cum pari obventione ex Comitatu; investitura hic solummodo descri-

Cart. 9. Rich. 2. membr. 13.

Rot. Parl. 9. R. 2. m. 3. n. 17.

Cart. 21 Rich. 2. membr. 14. num. 28.

ibid. m. 32. n. 38

describitur facta *per cincturam Gladii.* Rotulus Parlamentarius recensens, quæ cum primo diplomate facta sunt, quamvis Privilegiorum (vel Chartarum) rotulus dicat nihil per illud effectum, diserte ait, quod præter gladium etiam corona ipsi fuerit imposita. Verba ipsa sunt: *Item mesme le jour en Parlement Sire* Johan Beaufort *Conte de Sommerset feust fait & creez en* Marquis *de* Dorset *& ceyntus de son espee, & un cercle mis sur son chief, per le Roy, en manere & forme accustumez.* Certum quoque est, quod creatus fuerit ac permanserit *Marchio Dorsetensis*, ut apparet tum ex rotulo Parlamentario illius anni, tum ex Statutis impressis *21. Rich. 2. cap. 16.* Observari autem meretur quod adempta ipsi hac dignitate sub initium *Henrici IV.* & inferiori domo posthac commendante merita ejus Regi Dominisque anno ejusdem Regis quarto in Parlamento, atque sic postulante, ut restitueretur ipsi Marchionis titulus; gratias Intercessoribus suis egit maximas, humillime autem declaravit coram Rege, nolle se ejusmodi habere titulum, quoniam tum adeo peregrinus ac recens fuit in hoc Regno. Verba Rotuli sunt; *Item lundy le VI. jour de Novembre les Commens viendrent devant ley Roy & les Seigneurs, en Parlement, & entre autres choses & matires illeoques monstres & parlez, mesmes les Commens, honorablement recommendantuz les bone & honorable port & governance del Conte de Somersete, prierent au Roy que mesme le Cont purroit estre restores a ses noun & honour de* Marquis *queux il avoit pardevant; de quel prier, le Roy & les Seigneurs remercirent les dits Commens, Et le Roy leur disoit, q'il voudroit estre avisez & ent faire ceo que luy sembleroit pur le mieulx, touchant cell matire. Et sur ceo, le dit Cont; engemulant, molt humblement pria au Roy, que come le noun de* Marquis *feust estrange noun en cest roialme, q'il ne luy vorroit ascunement doner cel noun de* Marquis. *Quar jammais par congie du Roy il ne Vorroit porter n' accepter sur luy nul tiel noun en ascun maniere; mais nientmeins mesme le Cont molt cordicalment remercia le Seigneurs & les Commens, de leur bones coers & volente, celle partie.*

Rot. Parl. 21. Rich. 2. m. 9.

Rot. Parl. 4. Henr. 4. m. 18. art. 18.

In diplomatibus Creationum secutis temporibus, clausulæ investiturarum non semper sibi fuerunt similes; In illo pro *Thoma Gray*, qui factus est Marchio *Dorsetensis* ab *Edvardo IV.* dicitur solummodo *per cincturam gladii & Capæ honoris, & dignitatis impositionem*, omissa corona, quamvis verisimile sit, quod adhibita fuerit in investitu-

Cart. 15. Ed. 4. m. 13.

MARCHIO.

ſtituræ actu Formulis Diplomatum quibus Marchiones creati ſunt varie immutatis per ſecula, quæ decurrerunt inde ab initiis tituli hujus apud nos, tandem noſtra vel Parentum noſtrorum memoria factum eſt, (nam clauſulæ de habendo loco ſuo in Parlamentis, & fruendi aliis juribus nec non privilegiis Marchionum in paucis iſtis quæ occurrunt in priſtinis temporibus, non ſemper eadem habent verba) ut fere eædem nunc ſint cum illis Comitum, Voce ſaltem *Marchionis* poſita in locum *Comitis*, & annuitate, ſeu creationis pecunia quadraginta Marcarum nunc fixa manente, quæ olim fuit aliquando major aliquando minor. Corona autem Mrchionis & reliqua indumenta ad inveſtituram, ſatis eos diſtingvunt; uti hoc in icone vides. *Vide ſupra*

XXXI. Titulus ViceComitis (de cujus origine antehac præſertim in dignitatibus *Galliæ*) qui eſt intra Comitem & Baronem, & eadem vox eſt, quam nos reddimus *Sheriff*, dignitatem facere incepit ſub *Henrico VI.*, qui anno regni decimo octavo *Johannem Dominum Beaumont* creavit *Vicecomitem de Beaumont.* *Pat. 18. Henr. 6. part. 2. m. 21.*

HEnricus &c. Archiepiſcopis, Epiſcopis, Abbatibus, Prioribus, Ducibus, Comitibus, Baronibus, Juſticiariis, Vicecomitibus, Prapoſitis, Ballivis, *Miniſtris & aliis fidelibus ſuis, ad quos &c. Salutem, ſciatis quod cum majeſtatem noſtram decere conſpiciamus, ut illos qui ſe nobis exhibent obſequioſi famulatu continuo, in hiis maximè quæ de noſtra mera prærogativa & libertatis gratia procedunt, præcipuis honoribus attollamus, præſertim quos parentum præteritorum nobilitavit memoria & propriarum virtutum merita clara evidentia condecorant, ut præmiata virtus roboretur intrinſecus ac multos alliciat ad actus virtuoſos; hinc eſt quod nos conſiderantes generis nobilitatem cariſſimi Conſangvinei noſtri* Johannis *Domini de* Beaumont, *& ſervicia quæ progenitoribus noſtris ſui parentes fideliter impenderunt, ac ea quæ gratiſſima nobis ipſe obſequia laudabiliter à noſtræ ætatis auſpiciis nunc uſque indies impendit, uti ea continuare deſiderat in futurum & eo nobis accommodiora efficere quo celſiore fulgeat prærogativa honoris, de gratia noſtra ſpeciali, in præſenti parliamento noſtro præfato* Johanni *Domino de* Beaumont *Conſangvineo noſtro, ac hæredibus maſculis de corpore ſuo exeuntibus nomen* Vicecomitis de Beaumont *imponimus ac ipſum inſigniis* Vicecomitis De Beaumont *realiter inveſtimus, locumque in Parliamentis, Conſiliis, & aliis Congregationibus noſtris, ſuper omnes* Barones *Regni noſtri*

assignavimus eidem; cui ut magis conveniat & decoretur in ipso statu Vicecomitis prædicti motu & mera liberalitate nostris dedimus & concessimus pro nobis & hæredibus nostris, quantum in nobis est, præfato Johanni *ac hæredibus suis una cum nomine insigniis & loco prædictis, viginti marcas percipiendas annuatim sibi & hæredibus suis masculis de Corpore suo exeuntibus, de firmis, exitibus, proficuis & commoditatibus comitatus* Lincolniæ *per manus vicecomitis ejusdem comitatus pro tempore existentis ad terminos Paschæ & Sanctæ* Michaëlis *per æquales portiones; Habendum & tenendum sibi & hæredibus suis prædictis nomen, insignia, locum & viginti marcas prædicta in perpetuum, eo quod expressa mentio de aliis donis & concessionibus eidem* Johanni *per nos ante hæc tempora factis nec de valore eorundem juxta formam statuti inde editi & provisi in præsentibus minime facta existit, non obstante. In Cujus &c. Teste Rege apud* Reding *XII. die Februarii.*

per breve de privato Sigillo.

Quid hic intelligendum sit per *insignia Vicecomitis de Beaumont* commemorata in Clausula investituræ, dubium esse potest. De antiquis ViceComitum insignibus in Gallia vide cap. 3. § 19. Ast videtur, quoniam reiterantur in *habendum*, quod fuerint insignia *ViceComitatus Beaumontii* in *Gallia*. De ipsa donatione feudalis Comitatus in *Gallia*, ipsi illico post facta, vide ibidem. Observandumque, quod circiter quinque annis post creationem istam acquisiverit literas Patentes alias (antequam aliquis in Anglia ViceComes fuisset creatus) magis diserte designantes locum vel præcedentiam ad ipsius dignitatem pertinentem. Post brevem recitationem primi instrumenti, *de uberiori gratia*, (infit Rex) *concessimus eidem* ViceComiti *& hæredibus suis masculis*, ViceComitibus Beaumont. *sedem & locum ante & supra omnes ViceComites fiendos, & creandos & ante & supra hæredes & filios omnium Comitum ac sedem honorem immediate & proxime Comitibus dicti regni Angliæ in singulis Parliamentis Consiliis & aliis locis tam in præsentia nostra quam hæredum nostrorum & alibi, eo quod expressa mentio &c.* Data est apud *Westmonasterium XII. Martii.* anno XXIII. Regis. Confirmatio facta *per breve de privato Sigillo & de data prædicta autoritate Parliamenti,* quæ ultima verba instrumenta plurima (illius seculi & sequentium) habent addita in robo-

Pat. 23. Henr. 6. part. 2. m. 20.

roborationem suam per statutum 18. *Henric.6. cap.*1. quo sancitum, ut diplomata eodem die datarentur, in quo concessio ad ipsa scribendã accipitur, sicuti ab illo tempore & statuto Lex ista hodienum persẽverat. Varii ViceComites deinde creati sunt, ac forma consueta post præfationem talis est.

Sciatis igitur quod &c. prædictum A. *in Vicecomitem N. ereximus, præfecimus, constituimus & creavimus ipsumque A. in Vicecomitem N. erigimus, præficimus & creamus per præsentes, eidemque A. nomen, statum, gradum, stilum, dignitatem, titulum & honorem Vicecomitis N. imposuimus, dedimus, & præbuimus, ac per præsentes imponimus, damus & præbemus, Habendum, tenendum & gaudendum eadem nomen, statum, gradum, stilum, dignitatem, titulum, & honorem Vicecomitis N. prædictum cum omnibus & singulis præheminentiis, honoribus, cæterisque privilegiis nomini, statui, gradui, stilo, honori, titulo & dignitati Vicecomitis pertinentibus seu spectantibus, præfato A. & hæredibus masculis de corpore suo exeuntibus imperpetuum, volentes & per præsentes concedentes pro nobis hæredibus & successoribus nostris quod prædictus A. & hæredes sui masculi prædicti nomen, stilum, gradum, dignitatem, statum, titulum & honorem Vicecomitis N. prædicti successivè gerant & habeant & eorum quilibet gerat & habeat. Et per nomen Vicecomitis N. successivè vocitentur & nuncupentur & eorum quilibet vocitetur & nuncupetur. Et quod idem* A. *& hæredes sui masculi prædicti successivè ut Vicecomites N. teneantur, tractentur & reputentur & eorum quilibet tractetur, teneatur & reputetur, habeantque teneant & possideant, dictus* A. *Et hæredes sui masculi prædicti & eorum quilibet habeat, teneat* & *possideat successivè sedem, locum,* & *vocem in Parliamentis* & *publicis Comitiis atque Consiliis nostris hæredum* & *successorum nostrorum infra* Re*gnum nostrum Angliæ inter alios Vicecomites* & *ante omnes* Barones, *ut Vicecomites N. Nec non dictus A.* & *hæredes sui masculi prædicti gaudeant* & *utantur* & *eorum quilibet gaudeat* & *utatur, per nomen Vicecomitis N, omnibus* & *singulis Juribus, privilegiis, præheminentiis* & *immunitatibus status Vicecomitis in omnibus rite* & *de Iure pertinentibus quibus cæteri Vicecomites dicti* Regni *nostri Angliæ ante hæc tempora melius, honorificentius, quietius,* & *liberius usi sunt* & *gavisi seu in præsenti gaudent* & *utuntur, Et quoniam aucta status* & *dignitatis celsitudine necessario crescunt sumptus* & *accedunt onera grandiora, ut prædictus* A. *Et hæredes masculi sui prædicti melius, decentius* & *honorificentius statum, honorem,* & *dignitatem prædi-*

ctam Vicecomitis N. ac onera ipsi A. & hæredibus suis masculis prædictis incumbentia manu tenere & supportare valeat, & quilibet eorum ea manutenere & supportare valeat. Ideo de uberiori gratia nostra, dedimus & concessimus ac per præsentes pro nobis, hæredibus & successoribus nostris damus & concedimus eidem A. & hæredibus masculis de corpore suo exeuntibus feodum sive annualem redditum tresdecem librarum sex solidorum & octo denariorum legalis monetæ Angliæ, habendum & percipiendum annuatim dictum feodum s. annualem redditum tresdecem librarum sex solidorum & octo denariorum eidem A. & hæredibus suis masculis de corpore suo exeuntibus de exitibus, proficuis, & revencionibus magnæ & parvæ Custumæ & subsidiis nostris nobis concessis sive debitis seu imposterum nobis hæredibus seu successoribus nostris Concedendis sive debendis provenientibus crescentibus, sive emergendis infra portum Civitatis nostræ L. per manus Customariorum, sive Collectorum nostrorum hæredum & successorum nostrorum, Custumarum & subsidiorum nostrorum hæredum & successorum nostrorum ibidem pro tempore existentium ad festa Pascha & Sancti Michaelis *Archangeli per æquales portiones. Volumus etiam &c. absque fine in hanaperio &c, Eo quod expressa mentio etc. In Cujus etc. Teste etc.*

Formulæ creationum hactenus ostensæ restringuntur vel ad vitam vel ad hæredes, seu hæredes masculos legitime progenitos. Aliæ etiam sunt cum reliquiis post status clausulam finitam, ad alias personas pariter in fine cujus exempla habes in *Rot.Pat.2.Caroli R. part 5.num.12. & num.14.*

XXXII. Distincte sic ostensis Titulis honorum qui sunt Parlamentarii, apud nos, claudat eos corrollarium continens duo specialia ipsos omnes concernentia.

Nomina honorum omnibus communia, & vestitus dignitatibus suis proprius. Omnes comprehenduntur sub nominibus *Magnates* seu les Grandes, *Proceres, Domini*, Lords, (olim Alaford et & Loverds) Seigneurs, *Pares regni.* Necesse tamen non est plura de istis dicere nominibus, præterquam de *Parium* appellatione. Sæpe vox ista occurrit Dominos Parlamenti denominans in historiis[a] nostris & legibus[b]: inde *Ius paritatis* legitur in [c] Rotulis Parlamentariis. Multa possent addi de natura & extensione tituli *Parium* eorumque examine, sed omittimus ea studio, observantes solummodo errorem *Gallici* Scriptoris moderni asserentis *Pares Angliæ* dicto

a *Videsis M. Paris.an.1208 ubi de Willielmo de Breosa & pag.357. ed.*London.*in literis Innoc. P.P.3. & pag. 450 & 13.14. &c.*

b *Mag.Chart. cap 14.15. Ed. 3.cap 1.2.& passim in recentioribus legibus quæ judicia capitalia inducunt.*

c *11. Rich.2. part.1.m.2. art.34.& de nomine* Paris *Baronibus spiritualibus tributo Videsis 3.Ed.3.fol. 186. & Pasch. 3.Edw.3.coram Rege rot.9. rex.22.Ed 3. fol.9.Pl 28.13. Edw.3.Tit.inquest.43.& Challenge 115. &c. Godwin in vita Richardi Scroop Archiepiscopi Eborac. & Registr Ms. Courtenay Archiep.Cantuar.fol.174.*

VICE-COMES.

dictos ad imitationem Patriæ suæ (quod verum esse potest) & numero tantum quinque fuisse. *Est a noter* (verba ipsius sunt *Antiquities & Recherch. de la France lir. 2. traite 5 par. A.D.C.*) *que les Roys mesme d'Angleterre avojent leurs Pairs a l'imitation de ceux de France, mais a numbre, de cinque seulement que n'estoit compaign suffisant pour juger en dernier ressort, & de la vie des grands.* Hoc ut probet allegat *Froissardum*, narrantem *Hist. vol. 4 cap. 114.* quod in Coronatione Regis *Henrici IV.* venerit ipse Rex in aulam (*Westmonasteriensem*) ad prandium *& fut la premier table du Roy, la secunde des cinque Pers d'Angleterre, la tierce des villains de Londres.* Verum hæc probatio ex *Froissardo* nimis est inconsiderata. Neque enim aliquod indicium apud nos hujus numeri quinarii, vel alius cujuspiam in definitione Parium. Neque persvadere mihi possum *Froissardum* cui bene cognita fuit aula Anglicana & mores, (præsertim illorum qui Magnatum sunt, inter quos familiariter vixit) esse reum hujus erroris. Quod autem dicit *Cinque Pers* in historia sua; non possum quidem dijudicare, quoniam destituor exemplari manuscripto, attamen existimo positas voces illas pro *Cinquante Pers*, quæ innuunt non firmiter definitum, sed accidentalem tantum illius temporis numerum. Exemplaria autem ejus admodum vitiosè tradere nomina numerosque apparet fere in unaquaque pagina, & abbreviatura calamique lapsus levis facile ejusmodi sphalma causari potuit. Jam de *Cinquante Pers* seu *Quinquaginta Paribus*, quos fortasse dixit assedisse secundæ mensæ sic: diserte ait duos Archiepiscopos & Episcopos septendecim (qui numerus unum addit illi quem legimus in summonitione ad hoc Parlamentum; tempore enim Parlamenti id accidit) sederunt ad Regis mensam, ita ut hi non immutarent numerum aliis mensis assidentium. Deinde non loquitur de alia mensa Secularium Comitum & Baronum (Abbatum enim & Priorum hic nulla mentio facta cernitur) nisi velis secundæ assedisse mensæ, ubi bene potuerunt complere numerum quinquagenarium, vulgari sermone sic prolatum, quoniam revera numerus ad Parlamentum vocatorum sub exitum *Richardi* secundi fuit (uti vidёmus in ultimo ejus Parlamento) exacte *quinquaginta*. Et in Primo Parlamento *Henrici IV.* (in quo coronatus est) tam prope huic accesserunt numero (erant quadraginta septem) iidemque fere fue-

Dorf. claus. 23. Rich. 2. m. 3. Dorf. claus. 1. Henr. 4.

fuerunt viri, ut absurdum non esset, asserere calculum quinquaginta Parium numerantem Temporales Barones ultimo *Richardi 2.* an. (sine dubio satis frequenter loquentes ut definirent eos specialibus nominibus ac numeris) factum potius fuisse notam quam certam designationem Baronagii secularis, atque sic usurpatum a *Froissardo* qui sermone inter aulicos sui temporis frequentato scripsit. Non plus admirationis poscit, quod numero quiquagenario divulgato, universum denominavit idem numerus collegium, quanquam pauciores inibi fuerunt, quam quod numerus quinarius ex vulgari sermone debet hodienum describere septem, uti fit in Parlamentario scripto ad Dominum Præfectum *Quinque Portuum*, præcipiente ut duo Barones eligantur *de quolibet prædictorum Portuum*; quandoquidem revera sunt septem. Septem etiam veniunt Barones ad mandatum hoc scriptum. Sic & alia possent dari exempla de acceptione numeri frequentati pro illis qui revera sunt plures vel pauciores. Fateor tamen posse me falli in corrigendo *Froissardo*, verum utcunque sit; manifestum est, numerum Parium Regni nunquam magis definitum fuisse quam Dominorum, *Lords*, Parlamentariorum.

Nota. *Vide Bremanni Geographiam*

Addimus hic quod maximi natu Filii Ducum in Anglia patribus suis adhuc viventibus appellantur nominibus Comitatuum Paternorum, filii autem Marchionum & Comitum appellantur nominibus Paternarum Baroniarum seu Vice Comitatuum, atque sic vocantur Domini *Lords*. Sic & filii alii Ducum Marchionumve vocantur *Lord*, verbis istis *My Lord*. *Meus Dominus*, præfixis ad nomina eorum Christiana vel etiam cognomina. Habent autem ista nomina tantum *par courtesie* vel *Curialitatem* huic regno familiarem. Et quoniam Patres eorum in tam eminenti dignitate constituti sunt, istis fruuntur titulis. Sed revera Barones regni non sunt, neque Pares, neque Proceres regni, quoniam ex hac sola ratione nullum habent jus loci & voti in Parlamento. Vide etiam *Rot. Pat. 4. Iacobi part. 1. 1. Iunii.* titulum *Domini* vel *Lord* solum modo traditum per diploma, quod existimo singulare quid esse.

Vestes dignitatum istarum prout utuntur iis hac ætate, habes depictas in figuris variis superius additis. Addo hic solum e *Froissardo* de temporibus pristinis vestimenta Ducum, Comitum &

& Baronum in Coronatione *Henrici IV. Les Ducs, Comites & Barons,* ait, *avojent longues houpelands descarlate & longs manteaux fourrez de menuver & grans Chaperons aussi fourrez en celle maniere. Et touts les Ducs & les Comtes avojent trois bonobles de menuver assises sur l' espaulse-nestre d' un quartier de Long, ou environ; & les Barons n' en avoient que deux; & tous autres chevaliers, & Escuyers avojent houpelandes fourrez de livree & estoyent d' Escarlate.* *Volum.4. chap.114. Videsis Camden.in Reliquiis pag.231.*

XXXIII. Titulus *Knight* (vulgo apud nos honorarium titulum indigitans, & proxime sequens in nostra Honorum Anglicanorum divisione) una cum *Miles* & *Chivaler*, quæ nomina eadem sunt cum *Eques*, fuit & est, ut omnia, vel plurima alia verba quæ faciunt Honoris titulum, diversæ significationis. *Knight* vel Cniht vel Cnyht (Saxonicè) significat *puerum*, vel *servum*. Inde in Evangeliis Saxonicis Leornung Cnihtas, lernende Knechte/ dicit discipulos. Aliquando denominavit Sexum, seu Masculum. ut etiam Dienst-Knecht est mas serviens apud *Germanos* hodienum & Knecht/ vel Knaecht vox simplex variè componitur ut, Stall-Knecht/ Fuß-Knecht/ &c. Inde Knechtschafft olim apud ipsos dixit servitutem, sicuti Knechtsweise/ serviliter. Aliquando militem denotat, uti in illa interpretatione *Saxonica* verborum S. Pauli; Non sine causa portat miles gladium suum Ne byrðe ne se Cnyht butan intyngan his swurd. Atque illo sensu adhuc usurpant Germani. Sic in præfatione ad Psalmos septem pœnitentiales in *Henrici VIII.* editione, *Urias* vocatur Davidis Regis *Knight* & *Servus*. Tenentes etiam per Regis servitium appellati sunt *Knights, Milites* seu *Chivalers*, quoniam eorum servitium fuit militare, quod & præsertim occurrit in antiquis Rotulis Scutagiorum, & subsidiorum, ac in rotulis clausis ubi computus Scutagiorum nec non subsidiorum, & in nostris Convictionum scriptis. Habemus etiam Rodknights apud *Bractonum de acquir. rer. dom. lib. 2. cap.35. §.6.* pro tenentibus per servitium equitandi ab uno manerio ad aliud cum Dominis suis, quod judicatum fuit sub *Henrico III.* esse ejusmodi equestre servitium, ut attraxerit etiam wardam & maritagium. Primarii pariter nobiles, seu libere tenentes cujusque Comitatus, (intuitu quod communiter tenerent per Equestre servitium) appellantur *Chivalers* in statuto *Westmonasteriense* primo, cap.10. de Coronatorum electio-

not.ad Eadmerum pag. 170.

Corn.Kilianus in Etymolog.Teutonic. Lingua.

Alfricus de Novo Test. pag.41.

Vide Brook tit. Droit de recto.10.

Bracton.c.l. cap.36. §.6.

lectione. Supra etiam dictum est, quomodo appellatio *Chivaler* addita est recentioribus seculis ad titulos uniuscujusque Temporalis Baronis Parlamentarii (cujus dignitas neutiquam est supra Baronem) in ipsius Brevi summonitorio, sive sit Eques percussus, vel solenniter creatus adoptatusve in ordinem Equestrem, vel *miles gladio cinctus*, (uti phrasis sonat) vel non. Titulus vero ipse tum tantum est honorarius quando acquiritur per ejusmodi creationem; permanet vero tantum quousque quis vivit.

Honorarius iste titulus *Knight*, apud nos quadrifariam accipitur. Primo sunt *Knights Bachilers, Equites Baccalaurei* vel [a] *Calcaris* indifferenter dicti *Knights, milites, Chivalers*, & aliquando *milites simplices*, ad distinctionem *Bannerettorum* olim. Secundo sunt *Knights Bannerets milites Banneretti*, tertio *Equites periscelidis*; & quarto *Equites Balnei*. Hoc enim lubet eos ordine collocare methodi causa, quanquam intuitu Præcedentiæ longe aliter collocandi essent. Et quoniam Equitis (*Knight*) nomen in reliquis sine dubio descendit ab ejus usurpatione in denominandis illis qui Baccalaurei vel a Calcari dicti antiquiores sunt reliquis, nec non aptissimi qui primo considerentur, ideo primum hic occupant locum. De Origine & nomine nostrorum *Equitum Baccalaureorum*. Quæ prius dicta sunt de Equitibus *Imperii*, & Baccalaureis *Galliæ* merito ad nostram gentem trahi possunt, in qua multa eorum mentio ceu *Saxonum* ætate (qui necessario hic respiciendi) venientium ex *Germania* & aliis septentrionalibus aut occidentalibus regionibus isti conterminis. Omittimus autem hic quæ in fabulosa Regis *Arthuri* historia narrantur, ut & quæ pariter reperiuntur in antiquis Romanensibus fabulis de Equitibus hujus insulæ. Saxonum vero ætate, (si credere licet, licere autem non dubito, quod *miles* tum eam denominaverit dignitatem) frequentem eorum reperimus mentionem In diplomate *Kenulphi* Regis *Merciorum* ann. DCCCVI. pro Abbatia. *Crowlandiæ* confirmat eidem *Eleemosynam quam Algarus miles etiam dudum meus dedit illis in* Baston *&* *in* Repingale. Idem Eques legitur in Confirmatione Regis *Witlafi* ad idem Monasterium; *Item donum Algari Militis, scilicet* Northland in Baston. *Item domum ejusdem Algari militis in* Repingale: additur hic etiam in *Witlafi* confirmatione: *Donum Oswini militis in Draitona.* Occurrunt iidem

[a] *Sic dicti 3. Edw. 4. cap. 5.*

Ingulphus pag. 854. 857. ed. Fr.

iidem porro cum nonnullis aliis isto insigniti titulo, in confirmationibus quorundam Saxonicorum Regum sequentium apud *Ingulphum* pag. 906. ubi etiam legitur *Fernotus miles & Dominus de* Bosworth/ item *Edmerus miles & Dominus de* Holbroke sub Rege *Hardecanuto.* In subscriptionibus variorum instrumentorum illius ævi idem legitur, ut in diplomate *Canuti* ad Monasterium *Badricense* (ad S. *Edmundi Bury* in *Suffolcia*) post subscriptionem Reginæ & Ducum quorundam sequuntur. † *Ego Oslaus miles.* † *Ego Thored miles.* † *Ego Thurkel miles.* † *Ego Thrim miles.* † *Ego* Brother *miles.* † *Ego Alfwinus Miles.* & varii Abbates. Talia plura reperiuntur in monumentis illorum temporum, quanquam viri nonnulli eruditi dubitarint, annon in apographis antiquis (nam plurima quæ habemus instrumenta talia sunt, si modo non omnino supposititia) *miles* possit per ignorantiam factum esse ab M. quod frequenter denotavit *Ministrum*, de quo epitheto satis, ubi *Thainos* descripsimus. Verum alia addunt *Minister* cum & sequantur quidam *Milites* dicti, ut in privilegio *Edvardi* Confessoris pro Abbatia *Westmonasteriense*, post Regem, Reginam, Episcopos, Abbates aliosque Clericos & Comites sequuntur: † *Ego Esgarus Minister.* † *Ego Boudius Minister.* † *Ego Radulfus Minister.* † *Ego Robertus Minister.* † *Ego Agelnodus Minister.* † *Ego Wigodus Minister.* † *Ego* Adnothus *Minister.* † *Ego Wulfricus* Miles. † *Ego Siwardus Miles.* † *Ego Colo Miles.* † *Ego Wulfwardus Miles.* Mentio horum Equitum tam est frequens in sequentibus temporibus, ut non opus sit amplius observare eam. Tantum de nomine *Baccalaureorum* hic addimus pauca *ex Matheo Parisiense*: *Ipso quoque tempore* (ait de anno trigesimo tertio *Henrici* tertii) *Hastiludium commissum est apud* Brakele/ *ubi multi de militibus universitatis Regni qui se volunt* Bachelarios *appellari, sunt contriti.* Et *Willielmus de Valentia male tractavit Willielmum de Odingsselet militem strenuum qui* Bachelariis *annumerabatur.*

Inspect. 4. Ed. 3. Cart. memb. 53.

ap. Clem. Keyner in Apostolat. Benedictionum in Anglia Tract. 1. Sect. 1. §. 16.

Illud vero quod hic maxime considerandum venit de dignitate ista Equitum *Baccalaureorum* dividimus in partes tres. Specialia pertinentia ad eorum creationem, Honor olim & nuper ipsis tributus, Degradatio eorum. Primum membrum dividimus iterum in Personas conferentes ac recipientes honorem istum; Ceremonias & alias circumstantias tum usurpatas: ac denique nostras feudales leges, per quas compulsoria subsidia vel pecuniaria

tradenda ſunt, quando aliquis in eam dignitatem, admittitur. Atque de his diſtinćte.

Perſonæ hanc dignitatem olim conferentes fuerunt aliquando ſubditi, (qui id fecerunt absque alia authoritate a ſuperioribus conceſſa) æque ac ſummo imperio fruentes. Quanquam diu inde apparuit, neminem apud nos conferre dignitatem illam præter ſummum Principem, & qui ab iſto mandatum a ſeu commiſſionem accepit. Priſcis autem ſeculis Eccleſiaſtici & Laici ſubditi crearunt Equites. *Brand* Abbas *S. Edmundi de Bury* creavit *Hewardum* & alios nobiles e *Saxonibus* prognatos ſub Conqueſtore. *Ingulph. pag. 901. edit. Franc. Lanfrancus* Archiepiſcopus Cantuarienſis creavit Regem *Wilhelmum II.* equitem Patre ipſius ſuperſtite. *Acceſſit & favori ejus* (ait *Wilhelmus Malmesburienſis de geſt. reg. lib. 4. cap. 1.* & de ejus acceſſu ad Coronam) *maximum rerum momentum Archiepiſcopus Lanfrancus, eo quod eum nutierat & militem fecerat.* Ad hanc creationem Equitum a Clericis pertinet illud Parlamenti ann. 3. ſub *Henrico I.* b *Ne Abbates faciant milites*, quo Abbatibus militum ſeu Equitum creatio interdićta: & in libro feudali Ms. *in Tabulario augmentationum Coronat.* de Abbatia *Battelenſi* legitur: *Terras cenſuales non donet* (Abbas) *id fundum. Nec milites niſi in ſacra veſte faciat.* Ubi videtur licuiſſe Abbati creare illos, uti & ex illo pateſcit ad Abbatiam *Readingenſem* ſub Henrico *I.* Rege, quæ etiam confirmata ſunt deinde ab aliis regibus non obſervato ſtatuto anni tertii *Henrici* primi c. *Terras cenſuales non donet Abbas ad feodum. Nec faciat milites niſi in ſacra veſte Chriſti, in quo parvulos ſuſcipere modeſte caveat. Maturos autem ſeu diſcretos tam clericos quam laicos provide ſuſcipiat.* De ſubditis Laicis: Comes d *Glouceſtriæ* Equitem creavit fratrem ſuum, & e *Simon de Montfort Leiceſtriæ* Comes Equitem fecit *Gilbertum de Clare. Iohannes* Dux f de *Bedford* eandem contulit dignitatem Regi *Henrico VI. Edvardus* Comes g *Sommerſetinſis* Regi *Edvardo* ſexto. Summi autem Principes potuerunt aſſumere dignitatem iſtam æque a ſuis ſubditis ac Principibus h alienis. Plura exempla invenies paulo poſt in conſideratione Ceremoniarum. Vide inſuper Placita quædam ann. 8. *Edv.* 3 in ærario, *ex parte Rememoratoris Regis.* Obſervari quoque meretur, quod in quibusdam antiquis ſummonitionum Brevibus, vel *diſtringas* propter ſuſceptionem ordinis Equeſtris diſtinćtio

a *Videſis Br. Tit. Addition. 17.*

b *Item de geſtis Pontific. l. 1. ſub Anſelmo & Edmer. lib. 3. pag. 68.*

c *Pat. 1. H. 4 part 2. m. 26. n. 10 & Trinit. 2. Ed 3. Rot. 106. coram Rege Berk & alibi notaſſimus ad Eadmerum p. 207.*

d *Camd Brit. pag. 126.*

e *Matth. Paris pag 1329. edit. Londinenſe 1350.*

f *Stow. annal. pag. 604.*

g *Idem p. 1000.*

h *Videſis M. Paris p. 1104. ubi de Alex. Rege Scotiæ,*

ſtinctio facta eſt; ita quod quidam debeant venire *ad recipiendum a Nobis* (Rege) *Arma militaria*, alii, qui a Rege minime tenuerunt, ſummonendi erant vel diſtringendi i, *ad ſe milites faciendos, vel ad arma ſuſcipienda.* Ac alicubi obſervo k, illos ex ſecundo genere diſtringendos eſſe, *quod tunc ſint ibi parati ad recipiendum arma de quibuscunque voluerint.* Quales literæ iverunt ad omnes in Anglia Vicecomites (*Sheriff*) Perſonæ recipientes pariter non erant ſolummodo Laici, verum etiam Clerici. Inter Laicos Reges ipſi æque ac inferiores Domini (uti jam dictum) aſſumſere dignitatem iſtam, tanquam acceſſionem honoris. Clerici etiam eminentes, relinquere volentes Spiritualem curam ſuam, ac immittere ſe negotiis ſecularibus, poſt reſignationem ſuorum beneficiorum aliquando honore iſto ſunt donati, & veriſimile eſt, quod reſignatio fuerit ab ipſis requiſita antequam admitterentur in ordinem hunc Equeſtrem. Sic intelligo verba *Mathei Pariſienſis* qui de Rege *Henrico* tertio *Iohannem de Gateſden* Clericum, creante Equitem, ita loquitur. *Die natali Iohannem de Gateſdene Clericum, & multis ditatum beneficiis, ſed omnibus ante expectatum reſignatis, quia ſic oportuit, baltheo cinxit militari.* Verum de Perſonis conferentibus & accipientibus dignitatem iſtam plura ubi de Ceremoniis.

i *Vide rotul. Clauſ. 44. H. 3. part. 1. m. 14. clauſ. 6. Ed. 1. Dorſ. 8. Clauſ. 6. Ed. 2. Dorſ. 29. &c.*

k *clauſ. 29. H. 3. membran. 9.*

39. Henr. 3. pag 882. Ed. Lond.

XXXIV. Ceremoniæ & circumſtantiæ conferendi dignitatem hanc temporibus priſcis duplices præcipue fuere, poſſumusque appellare *Aulicas* & *Sacras*. *Aulicæ* fuerunt *ſolennia* celebrata in creationibus, traditio *veſtium, Armorum, Calcarium*, et ſimil. unde ſicut in hiſtoriis aliarum gentium, ita & in noſtris phraſes *armis militaribus donare*, vel *cingulo militari*, et ſimil. idem dicunt quod *militem facere*. *Sacra* fuerunt ſancti ritus, & quod præterea perfecerunt ante vel in ipſa receptione dignitatis, unde *Conſecrare militem*, eſt creare. Ceremoniæ priores variæ leguntur in monumentis eas conſervantibus, modo quod raro aut nunquam fuerint absque cinctura gladii, donec recentioribus ſeculis percuſſio dorſi vel humeri, uti hodie fieri ſolet, ejus ſuppleverit locum. Antiquiſſimum teſtimonium de ceremonia aulica uſurpata in creatione Equitis apud nos, eſt in Rege *Alfredo* creante Equitem nepotem ſuum *Athelſtanum*, deinceps Regem. *Nam & avus ejus Alfredus* (inquit *Wilhelmus Malmesburienſis*) *proſperum ei regnum olim imprecatus fuerat, videns & gratioſe comple-*

de geſt. reg. lib. 2. cap. 6.

xus speciei spectatæ puerum & gestuum elegantiam; quem etiam prematurum militem fecerat, donatum Chlamyde Coccinia, gemmato baltheo, ense Saxonico cum vagina aurea. Hic vestitus purpureus & gladius dati. In sequentibus historiis frequens est mentio creatorum Equitum. Aliæ autem ceremoniæ aulicæ præter festivitates illas & armorum traditionem seu gladii cincturam (& quidem in genere illis nominatis) raro tantummodo narrantur. Colligemus itaque hic ut plurimum, juxta temporum seriem, ejusmodi testimonia quæ exhibent eas aliquantum clarius una cum apparatu & aliis circumstantiis eo pertinentibus. *Henricus I.* volens antequam nuberet filia ejus *Matildis* Imperatrix *Ieofrido Andegavensi* ipsum creare equitem *Rotomagi* an. MCXXVII. Pentecoste proxima, mandavit Comiti, istius Parenti, *ut filium suum Nudum militem* (qui erat tum temporis juvenis tantum Nobilis, seu *Damoyseau*, vel *Domicellus* ut vocarunt) *ad ipsam imminentem Pentecostem* Rotomagum *honorifice mitteret ut ibidem cum coæquævis suis arma suscepturus Regalibus gaudiis interesset.* Iuvenis iste cum quinque aliis paris qualitatis quibus adfuerunt ministerio XXV. Armigeri in balneo lotus est more antiquo, (inquit *Du Favin* Gallus; ego autem dubitare nequeo, *Henricum I.* usum fuisse moribus & Patriæ suæ frequentatis, quanquam hoc dedit mandatum in Ducatu suo *Normanniæ*) deindeque venit vestitus amictu creationem decente, accepitque dignitatem per dationem Equi & Armorum. *Illucescente die altera balneorum usus, uti Tyrocinii suscipiendi consuetudo expostulat* (inquit *Johannes* Monachus *de Mair-Monstier* allegante *Favino*) *paratus est. Comperto Rex à cubiculariis quod Andegavensis & qui cum eo venerant ascendissent de lavacro jussit eos ad se vocari. Post Corporis ablutionem ascendens Comitis Andegavorum generosa proles Gaufredus, bysso retorta ad carnem induitur, Cyclade auro texta supervestitur, chlamide conchylii & muricis sangvine tincta tegitur, caligis holosericis calceatur, pedes ejus sotularibus in superficie Leunculos aureos habentibus muniuntur. Ejus verò consodales qui cum eo militiæ suscipiendæ munus expectabant, universi bysso & purpura innovantur. Talibus itaque ut prætaxatum est, ornamentis decoratus Regni gener quasi flos Lilii candens Roseo superfusus rubore, cum illo suo nobili collactaneo comitatu de secreto Thalami processit in publicum. Adducti sunt Equi, allata sunt arma, distribuuntur singulis prout opus erat.* Induerunt quoque *Ieo-*

27 Henr. I. ap. Ioan Monast. Majoris Monaster ut exscribit Favinus in Theatro Hon. lib. 3. pag 577.

frido

frido d'Anjou Loricam duplicatam, & calcaria aurea. Scutum leonum *Andegavensium* collo ipsius appensum. Galea pretiosa ejus capiti imposita, & lancea in manus ejus tradita; ac ultimo tandem gladius ipsi allatus ex Regis armamentariis, *ab antiquo* (inquit Monachus) *ibidem signatus, in quo fabricando fabrorum superlativus Galannus multa opera & studio desudavit.* Sic armatus ascendit in equum Hispanicum a Rege quoque ipsi traditum; ac festivitas pertinens ad hanc dignitatis receptionem (seu *festum Tyrocinii*, sic sæpe appellare solent Monachi) duravit septem diebus in quibus ludi equestres larvis acti sunt.

Cum *Thomas Sturmy* hanc recipere deberet dignitatem a Rege *Johanne*, Vicecomiti in *Hamshire* præceptum est, ut traderet ipsi vestes, lectum, lodices & alia hujusmodi versus tempus creationis ejus, prout enumerantur in *Claus. 6. Rege Johanne Dors. Rot. 20.*

Johannes &c. *Vicecomiti Southampton salutem. precipimus tibi quod facias habere Thome Sturmy Valletto nostro unam Robam de Scarletto cum quadam penula de byssis, & aliam Robam de viridi vel burnetta & unum sellam, & unum par Loranorum & capam ad plumiam & unam culcitram & unum par lintheorum quando ipse fiet Miles. Et quod in his posueris, computabitur tibi ad Scaccarium. Teste meipso apud Bristoll. XVIII. die Julii Anno Regni nostri sexto.*

per Bartholomeum Clericum de Camera.

Rex *Henricus III.* Equitem creavit *Alexandrum* tertium Regem *Scotiæ* festo Nativitatis *Eboraci* anno MCCLII. & alios viginti cum ipso. *Baltheo donavit militari* (inquit *Matheus Paris. pag. 1103. edit. Lond.* quem vide item *pag. 1000. & Camden Britan pag. 126.*) *qui omnes vestibus pretiosis & excogitatis, sicut in tam celebri tyrocinio decuit, ornabantur.* Is fuit dies ante nuptias *Margarethæ* filiæ *Henrici III.* isti nubentis, quando Comes Mareschallus *jus suum & avitam sibi consuetudinem instanter fieri flagitavit* (inquit idem Autor) *scilicet Palfredum Regis Scotiæ quem pro jure vendicavit sibi stratum exhiberi non pro prelio vel concupiscentia, sed pro antiqua consuetudine in casibus consimilibus, ne in suo tempore pro sua desidia deperiret.* Verum respondit Rex *Scotiæ*, non pu-

35. Henr. 3. M. Paris.

Vid. Stat. Westmon. 1. cap. 46.

putare se talia debere a se solvi Comiti Mareschallo, quoniam pro arbitrio potuisset Equitis dignitatem accipere ab alio quodam Catholico principe, vel a suis propriis subditis qui Nobiles essent; Si *nobiles* denotat *Gentelman* non vero *Noblemen*, prout sæpe fit *Anglorum* Phrasi. Verba sunt: *Quia si placeret ei potuit ipse arma suscipere a quovis Principe Catholico, vel ab aliquo Nobilium suorum, sed & reverentiam & honorem tanti Principis Domini & vicini sui, maluit ab ipso Rege Angliæ cingulo donari militari quam aliquo alio.* Ad Regis tandem mandatum acquieverunt. Anno uno vel duobus posthanc Creationem *Scotiæ* Regis elapsis, *Henricus* tertius in *Gallia* existens mandatum scripto clauso misit ad *Bonacium Lombard* Magistro Vestirum, quod *Gaucbero de Gomartin consangvineo Petri de Subundia, qui arma militaria suscipiet in instante festo omnium sanctorum se tertio, honorifice inveniat necessaria ad militiam suam & sociorum suorum, & eidem Gaucbero habere faciat unum pannum sericum ad aurum ad opus suum proprium.* Datum erat decima octava *Octobris in castris ante Benages* in præparationem ad creandum Equitem *Gaucberum de Gomartin*, & alios duos in festo omnium sanctorum sequente. Hic non exprimitur quæ provisionis particularia fuerunt alia; nominatur solummodo *pannum sericum ad aurum* in usus *Gomartini*. Verum videntur reliqua fuisse eadem cum illis *Iohannis* Regis antea descriptis in usum *Esturmii*. Quæcunque enim tunc ex vestiario depromebantur, vulgo erant *ea quæ ad militiam pertinent*, absque ulteriori descriptione, uti apparet tum ex hujus epistolæ verbis, tum ex aliis paulo ante ad eundem *Bonacium* scriptis in gratiam *Reginaldi de la Cokere*, & *Bertrandi de Cressius*. *Mandatum est Bonacio Lumbardo* (sunt inrotulationis verba) *quod Reginaldo de la Cokere, qui in festo Sancti Edvardi suscepturus est arma militaria habere faciat ea quæ ad militiam suam pertinent, sicut aliis novis militibus consvevit inveniri.* Sic & alia inrotulata videmus. Ambo ostendunt certum illo tempore præparationis usum in illis qui ex vestiario erant creandi Equites, per verba, *sicut aliis novis militibus consvevit inveniri.* Et sub *Edvardo I.* omnia *præter equitaturam*, id est, equum & arma data ipsis sunt ex Vestiario, uti videmus in recensione *Mathei Westmonasteriensis*, ubi etiam nonnulla leguntur specialia de ipsorum honorariis vestibus, & vigiliis, quarum & mentio quædam in illa *Geofridi Andegavensis* Creatione, & pau-

Claus. Vasc. 37. Henr. 3. m. 17.

Claus. Vasc. 37. Henr. 3. m. 18. Vide Camdenum in reliquiis pag. 231. & ibi claus. 2. Henr. 4. quod fide.

paulo post fiet ex *Uptono* & sacris Ceremoniis olim in creatione adhibitis *ad augmentandam profectionem suam*, (Verba sunt *Mathei Westmonasteriensis an.1306. seu 34. Edvard.1.*) *in Scotiam fecit Rex per Angliam publicè proclamari, ut quotcunque tenerentur fieri milites successione paterna, & qui haberent unde militarent, adessent apud Westmonasterium in festo Pentecostes* [a]*, admissuri singuli omnem ornatum militarem, præter equitaturam, de Regia Garderoba. Confluentibus itaque trecentis Juvenibus, filiis Comitum, Baronum, & Militum distribuebantur purpura, Byssus, Syndones, Cyclades, auro texta effluentissimè prout cuique competebat. Et quia Palatium Regale, etsi amplum, tamen ad tot occurrentium turbam augustum fuit, apud novum Templum Londini succisis lignis pomiferis, prostratis muris, erexerunt papiliones & tentoria quo tyrones deauratis vestibus se singuli decorarent. Ipsa quoque nocte in Templo prædicti Tyrones, quotquot poterat capere locus ille, suas vigilias faciebant. Sed Princeps* Walliæ *præcepto Regis Patris sui cum præcelsis tyronibus fecit vigilias suas in Ecclesia Westmonasteriensi. Ibi autem tantus clangor tubarum & tubicinum, & exaltatio eorum extiterat clamantium, quod conventus de choro ad chorum non audiretur jubilatio. Die autem Crastina cinxit Rex filium suum baltheo militari in Palatio suo, & dedit ei Ducatum* Aquitaniæ. *Princeps ergo factus miles perrexit in Ecclesiam Westmonasteriensem ut Consocios suos militari gloria pariter Venustaret. Porrò tanta erat ibi præsentia gentium ante magnum altare, quod duo milites morerentur, quam plures Syncopizarent, etiam cum quilibet ad minus tres milites ad se ducendum & tuendum haberet. Princeps autem propter turbam comprimentem non secus sed super magnum altare divisa turba per dextrarios bellicosos socios suos cinxit.* Idem breviter recensetur in Annalibus *Hiberniæ* antiquis, nisi quod centum equites in calculo addantur. *Edvardus* Rex *Angliæ fecit Edvardum filium suum militem in festo Pentecostes London in quo festo Neoptolizati* (sic legunt exemplaria impressa, Ms. vero quo utor habet *Neophtizati*) *fuerunt Milites circa CCCC & Edvardus de Caernarvan novus miles fecit sexaginta milites de prædictis & tenuit festum London apud novum Templum.* Cinctura quoque calcarium Commemoratur in creatione *Richardi Rodney* sub Rege *Edvardo* secundo. *Anno MCCCXVI. Dominus Richardus de Rodney factus fuit miles* (ait antiquus Author apud *Glover Somerset de nobilitate civili anno 1414.*) *apud Keynsham die translationis Sancti Thomæ Martyris in præsentia Domini Almarici*

[a] lege *Acceptur*i

rici Comitis de Pembroch, qui cinxit eum gladio, & Dominus Mauritius de Berkley, super pedem dextrum posuit unum calcar, & Dominus Bartholomeus de Badilesmere posuit aliud super pedem sinistrum in Aula, & hoc facto recessit cum honore.

Vulgo supponitur quod eorundem calcaria fuerint deaurata, prout etiam apparet ex verbis mox citandis ex *Nicolao Uptono* vivente & scribente sub *Henrico* sexto. Supposuerunt igitur quod *Wilhelmus Marle* Opulentus cerevisiæ coctor *Dunstaplensis* voluerit Eques creari in campo a *Johanne Old Castle* (narrante *Walsinghamo*) quoniam attulerat secum duos equos auro ornatos, & par aureorum calcarium occultaverat in gremio suo; unde sicut apud gentes alias, de quibus supra, nomen *Equitum auratorum* sortiti sunt. Verum minime ego intelligo quo modo ista congruant Sancito Parlamentario *Henrici V.* juxta quod deaurans aliquam thecam vel metallum præter argentum, necnon ornamenta Ecclesiæ, vel aliquod argentum apponens cuidam metallo, exceptis solis Equitum calcaribus, & veste Baronis, solvere tenebatur Regi decies tantum, quantum fuit rei istius inauratæ prætium, atque per annum unum in carcere detineri.

8. Henr. 5. c. 3. & Rot. Parl. 8. Henr. 5. Petit. com. 7.

Observentur etiam dicta Judicis *Thirning* in Banco sub *Henrico IV. Audivi,* inquit *7. Henr. 4. fol 8. & vid. Br. tit. addition. 17.*) *quod Domino cuidam genitus fuerit filius, quem delatum ad fontem quam primum baptizatus fuit, accepto gladio suo creavit Equitem.* Hic videmus solum gladium (quo percussionem lenem factam fuisse, verisimile est,) in creatione adhibitum. Atque sic percussio fieri debebat (per gladium traditum Regi vel ejus locum tenenti qui habuit potestatem creationis a creando) & quidem duabus manibus, nomenque *Equitis* una imponendum erat. Senex etiam eligebatur Eques ad accingenda calcaria novo Equiti, atque vigilias cum ipso servandas nocte proxima. Ad minimum hæ ceremoniæ usurpatæ sunt cum dignitas in campo coram exercitu fuit collata, sicuti *Uptonus* narrat. *Creantur milites* (inquit, ubi etiam exhibet nonnulla Fecialium officia in Creatione.) *per aliquem principem, seu Capitaneum in villarum obsidionibus, Castrorum, & fortalitiorum & hoc diversis modis. Si fortè assultus fiat seu faciendus fuerit, tunc creandus in militem portabit gladium in manibus de Principali capitaneo ipsius obsidionis ut creet militem*

De re militari, lib. 1 c. 3.

petens:

petens: qui quidem Princeps seu Principalis Capitaneus capiet gladium prædictum de manibus ordinandi, & ipsum percutiet ambabus manibus dictum gladium tenendo, cum eodem nominando eum militem sic percussum; qui quidem Princeps tenetur alium Veteranum militem eidem assignare qui sibi calcaria deaurata preparabit & secum transibit ad assaltum faciendum. Item idem modus observatur in creatione militum ad Minerum. *Sed Veteranus Miles, cui novus tiro committitur, vigilabit nocte sequente cum suo tyrone in minera supra dicta. Item creantur milites in bellis campestribus & talibus conflictibus ubi idem modus creationis observatur qui in assaltibus exercetur. In honestate tamen est quod* Rex *Haraldorum, si ibidem fuerit & in ejus absentia alius Haraldus major in exercitu prius congreget creandos in milites, & eos coram principe illius exercitus* [a] *requiretque eundem ut productos in milites creet, qui quidem Princeps ut prædictum est accipiet gladium de manibus alicujus creandorum & facit ut superius dictum est. Fiunt etiam milites in alio modo videlicet cum aliquis notabilis Princeps conquirere nititur terras sui inimici cum justo titulo; Rex Haraldorum si præsens fuerit & in ejus absentia alius ut prædixi colliget creandos si quos noverit & eos ducet ad capitaneum Principem in Primo ingressu in terram supra prædictam, eundem requirens ut est dictum qui quidem Princeps per omnia faciet sicut primo ut prius dixi. Idem modus creationis observabatur in aliquo passagio periculoso alicujus riparia seu pontis ubi transitur de una terram in aliam sive de una Marchia in aliam. Isti prædicti modi habentur in usu, & si plures modos inveneris honestos, eos audacter observa.* Verum seculis recentioribus lenis saltem percussio gladii qua creandus Eques dum genua flectit percussus est, cum verbis *avancez Chivaler au nom de Dieu, & avamez Chivaler*, vel similibus recitatis, seu manifestatis a Rege, vel ab illis qui autoritatem & mandatum ab eo acceperunt, est usitatissima ceremonia. Notissima Tituli vox *Sir* apud nos, præfixa & addita Christiano nomini in compellationibus & descriptionibus Equitum sic creatorum, admodum antiqua est, atque tempore *Edvardi I.* putabatur esse pars nominum eorum, ut Judæi Anglicani in Ebraicis suis instrumentis vel *Starris* (uti sæpe appellantur in annalibus a שטר *Shetar*, quod tum pronunciarunt *Star*) retinuerint eandem ac scripserint שיר *Sir*, absque interpretatione seu appellatione Ebræa, sicuti interpretantur & vertunt Latinum vocabulum *Dominus*. Exemplum ejus est in *Sir Adam* de

[a] *deest forte, ducet*

Stratton & *Sir Stephen Cheinduit*, quorum fit mentio in *Star* seu renunciatione debiti a *Chajim* Judæo *Lincolniense* facta, atque hic ex Annalibus Ærarii adscribenda.

אני החתום מטה מודה הודאה ומורה שפטרתי ומחלתי לשי' אראם משטר טונא וליורשיו ולבאים מחמרו כל מן תביעת ועיעור שיש לי ושיכור להיות לי על המלון משטנמירא הקטנה בפלך מידלשצץ שהארם הנקו' מחזיק זאת לדעת בקרקע ובאחו ובמרעה ובאגם עם כל האפור טניעיץ שמקרבם היו לשי' אשטיבנא מקינדוט בכן שלא אני ולא יורשי ולא שום אחר בעבורי יכולין להבוע אולערער על שי' אראם הנקו' או על יורשיו או עך הבאים מכחו על המלון הנקו' עם כל האפורטניצץ הנקו' בעלילת שום חוב שהיה אשטיבנא הנקו' חייבלי או לשום יהודי אחד מבריאת עולם עך סופו ואם שום יהודי בעולם יבא להביע או לעיער על שי' אראם הנקו' או על היורשיו או על הבאים מחמרי על המלון משטנמירא הנקו' עם האפורטניצץ הנקו' בעלילת שום חיב שהוה אשטיבנא מקינדוט הנקו' חייב לי או לשום יהודי אחר בעולם מבראת עולם עד סופו עלי ועל יורשי בתראי להגינם ולהצילם ולפוטרם נגד כל הסעיערים וחיורת החמתי חיים תניקולי

Latina sunt: *Ego cujus nomen infra signatum, plene & clare agnosco, quod dimisi & restitui Domino* (Sir) Adamo de Stratton *& haredibus ipsius, & progeniei omnia genera postulationum & juris qua mihi sunt vel esse mihi possunt in hospitium,* (Dominium) Stanmere *minus in Comitatu* Middlesex, *quod dictus* Adamus *omnium notitia possidet in fundo, prato, pascuis & stagno cum omnibus pertinenciis, & hactenus fuerunt Domini* (Sir) Stephani de Cheyndut, *ita ut neque ego, neque haredes mei, neque alius quispiam ex progenie mea, mei causa possit postulare, vel accusare dictum* Adamum *vel haredes, vel progeniem ejus de dicto* (Dominio) *hospitio cum omnibus pertinenciis pradictis ob aliquod debitum quo mihi tenetur dictus Dominus* (Sir) Stephanus, *vel Judao alicui inde a principio mundi usque ad finem ejus. Et si aliquis Judaus voluerit postulare, vel etiam actionem instituere adversus pradictum Dominum* (Sir) Adamum, *vel haredes vel progeniem ejus, in Dominium* Stanmere *pradictum, cum pertinentiis pradi-*

dictis, ob debitum aliquod, quo mihi tenetur obstrictus dictus Stephanus de Cheynduit, *vel alicui alii Iudæo cuicunque, inde ab initio mundi usque ad finem ejus; incumbebit mihi nec non hæredibus meis post me defendere ipsos, indemnes servare, & liberare ipsos adversus omnes actiones. Atque hoc ego signari.* Chajim De Nikol.

In autographo (quod servatur in Officio Receptorum Ærarii) talis est inscriptio.

Istud Starnum fecit Hagm. *fil. Magistri de* London, *Domino* Adæ de Stratona, *de acquietantia de* Stanmere *de omnibus debitis in quibus* S. de Cheynduit *ei tenebatur, ita quod idem Iudæus nec hæredes sui nihil exigere possint de prædicto* Ada *nec de hæredibus suis ratione terræ* de Stanmere *de prædictis debitis.*

Chajim idem nomen est quod hic *Hagm.* Litera enim gutturalis *Cheth* variam dedit pronunciationem & scriptionem. *Nicol* idem est cum *Lincolne*, ut sæpe legitur in annalibus nostris, & bene consentire potest cum latina appellatione dum vocatur *filius Magistri de London.* Nam sicuti *Lincolnia* indicat locum ubi commoratus est, ita *Londinum* patriam dicit. Et *Magister de London*, puto, innuit insignem quendam Rabbinum in Synagogis Londinensibus tum temporis clarum, ita ut & isto nomine solo inter Christianos fuerit cognitus. Et sane esse potuit celebris *Rabbi Abraham Abenezra* vivens *Londini* ferè ad ultima hic *Iudæorum* tempora, id est, ad mediam circiter *Edvardi* primi Regis ætatem. Scripsit is *Londini* אגרת שבת seu *epistolam de Sabbatho*, fueruntque cum ipso *Londini* illo tempore קרוב לשני אלפים בתים כלם אנשים בעלי חכמה ועושר *circiter M M. Capita familiarum, omnes viri insignes ob sapientiam & divitias*, uti loquitur *Rabbi Salomon Ben Wirga.* Verbum שי' omissa litera ultima, ut solet, quando vox est notissima, adeo ut non dubitent, unumquemque lectorem posse defectum supplere est שיר *Sir*, uti נקו' est נקוב *dictus.* Signatum facta est per manum acquitanciam scribentis videl. ista verba והיות חתמתי וגו' *Et hoc ego signavi &c.* Vox etiam nostra juridica *Appertinentiis* inibi retinetur scripta literis Ebræis. Reliqua sunt juxta stylum Juris peritorum suorum; & utplurimum eadem orthographia. Verba autem עיעור *Ajaur* & עיערים *ajayrim* & לעיער *lajair*, significantia processum juridicum, vel contentione in foro, phrasi rabbinica, debe-

in Sepher שבט יהודה *fol. 19. a.*

 rent

rent potius habere additum *Resch* radicale sic עירעיר *Aimir*, עירערים *Aimirim* לעירער *Lamair*. Is enim mos Legisperitorum apud eos, quanquam fortassis illa ætate omiserunt in sermone vulgari ejusmodi elementa, quæ revera asperiorem faciunt pronunciationem. Habeo etiam instrumentum permutationis, aliquanto antiquius hoc *Starre* estque agrorum quorundam in *Empingham*, factæ a *Thoma Capellano* de *Empingham* (ut apparet ex sigillo; cum solummodo vocatur *Thomas Capellanus* in instrumento) cum aliquo, *Radulfo de Normanvil*, a quo alios accepit agros Sigilloque additus est lemniscus cum exiguo *Starre* & verbo עירורים id est Actio vel contentio prout moris est. Et quoniam rarum est apud nos, addo hic:

יודע לכל שוצול מינורמאביל פטור הוא ויורשיו ממני ומיורשי מכל חובות ומכל עירעירים שבעלם מבריאת העולם עד קדישים שנת טו' למלך ממנינו המלך הורי שיחי' ומה שהודיתי שהודיתי כתבתי וחתמתי ממיו בן דוד

Omnibus sit notum quod Capellanus de Normavil *absolutus est ipse & haredes ejus a me & haredibus meis ab omnibus debitis & actionibusque esse possunt a creatione mundi usque ad Coronationis* (hebraice) Sanctificationis diem *anni decimi quinti Regis nobis imperantis* Henrici, *qui vivat, & quod confessus sum illud scripsi atque signavi.* Mamio Ben David.

Hic *Thomas Capellanus* puto antehac cognitus fuit sub nomine *Capellani de Normanvile*, & quod consecutus est hanc debiti dimissionem a *Ben David*, annexam postmodum instrumento tanquam momentum certitudinis ab altera parte. Fateor tamen me nusquam legisse nomen וצול significans *Capellanum*. Sed quoniam satis recte deduci potuit a צלא vel צלה quod significat *precari*, actione *Capellano* propria, & circumstantiæ idem svadere videntur, ita vocem istam vertere ausus fui. Sed ista obiter.

Hæc equestris dignitas legitur etiam aliquando data per Diploma. In Rotula Chartarii inscripta *Diversi tractatus Amicitiarum tempore Iacobi* Regis, legitur Dominus *Iacob van Einden* Belga & Gubernator civitatis Castellique *Wourdane* Eques creatus a *Iacobo* Rege, & additamentum factum in insignibus ejus, testimonii causa. Factum id per literas patentes datas 27. Decembris 1610. acsi hæ ipsæ

paten-

patentes literæ creassent eum. Nam post brevem de meritis ejus præfationem ista sequuntur verba. *Propterea tenore præsentium Equestris ordinis seu Equitis aurati gradu, titulo, & dignitate illum donamus;* quod ut *omnibus clarum innotescat*, additio fit ad insignia &c. *Donamus* innuere potest quod magnum sigillum sic faciat Equitem. Sed in eadem Rotula alii habent diploma ceu testimonia Equestris suæ dignitatis cum verbo *Donavimus*, supponendo collationem dignitatis præcessisse literas istas. Ita hic *Cornelius Hoffmannus* Belga. Et simili forma quatuor ejusdem nationis anno 1610 huc tanquam Legati missi ab unitis Provinciis singuli acceperunt literas patentes in ejus rei testimonium & fuerunt, *Albertus Ioachimus*. Deputatus *Zeelandiæ*, *Hely van olden Barnevelt* Doctor Juris Syndicus *Roterodamensis*, *Berke* Doctor Juris & Syndicus *Amsterodamensis*. Verba post brevem meritorum deprædicationem ejus qui dignitate hac donandus esset, sunt. *Propterea Equestris ordinis sive Equitis aurati gradu, titulo, & dignitate illum donavimus. Quod ut omnibus clarius innotescat, utque ipse Equitis aurati numero & loco (ita ut æquum est) ubique locorum habeatur & censeatur hisce jam literis palam testamur & profitemur adeoque etiam ut ipsum hoc diplomate nostro ratum & confirmatum esse volumus prænominatum N. Equestris ordinis dignitatem, honorem & titulum, ultrò à nobis donatum atque insignitum esse. Ideoque illud ab omnibus tum Regiæ nostra dignitati atque autoritati tum ipsius meritis deberi ut eo numero & loco apud populares suos & usquam alibi perinde habeatur ac nos quosvis alios præstantes viros simili honore ab aliis Regibus ornatos & condecoratos sumus habituri. Teste &c.*

XXXV. Sacræ ceremoniæ olim usurpatæ in conferenda hac dignitate apud nos primum commemorantur ab *Ingulpho*, tempore Conquestus vivente. Loquitur de ipsis ac si in usu fuissent apud *Saxones* ante sua tempora, ostenditque quod solennis Confessio, Vigiliæ in Ecclesia, Acceptio Sacramenti post oblationem gladii in altari ejusdemque redemtio, Episcopi denique, Abbates, Monachi, aliique sacerdotes accingentes eum illi qui creandus esset, fuerint conjunctim ea, quibus Eques factus est. Et quam verisimile sit, plurima ex istis vel aliqua adhibita fuisse quando Rex creavit, vel alii Laici, meliori submitto judicio. Observo etiam mox citanda ex *Iohanne Saresburiense*, *Petro Blesense*, aliisque temporum sequentium præter allegata superius ex *Florilego* & *Iohanne* Mona-

cho de *Mair Monstier.* Narrat *Ingulphus* occasione *Brand* Abbatis S. *Edmundi Bury* qui Equitem creavit *Hewardum* nobilem Anglicanum ex *Lincolnia*, & Dominum *Brunne* in eodem Comitatu, una cum aliis nonnullis qui cum ipso redierant ex *Flandria* (ubi in exilio vixit ob sententiam contra ipsum prolatam sub *Edvardo* Confessore) ipseque in suas pertraxerat partes, ut recuperaret hæreditatem suam, a Conquestore, post mortem Patris istius, traditam cuidam *Normanno*, nec non ut liberaret matrem suam ab afflictione communis calamitatis, quam extranea isthæc gens induxerat super Anglos plurimos. *Audiens in Flandria in terram Angliæ* (loquitur de isto *Hewardo*) *alienigenis subjugari, suamque paternam hereditatem, mortuo patre suo Leofrico, munere Regio, cuidam Normanno donari, matremque viduam* (nomen ejus fuit *Ediva*, linea recta descendens ab *Oslaco* magno Aldermanno regnante *Edgaro*,) *multis injuriis & maximis molestiis affligi, fractus dignissimo dolore cum Thurfrida sua uxore* (fuit fœmina ex *Flandria* quam ibi duxit) *Angliam advolat, collectaque cognatorum non contemnenda manu super matris injuriatores gladio fulminat, & de sua hereditate procul fugat & eliminat. Considerans etiam tunc fortissimis viris se præfectum, non nullisque militibus præpositum, ac nec dum militari more balteo legitime se accinctum: assumptis secum de sua coborte paucissimis simul legitima militia cum eo tyronibus cõsecrandis, patruum suum tum Abbatem Burgi nomine Brandum, virum valde religiosum, & (ut audivi ex prædecessore meo Domino Wulketulo Abbate, aliisque multis) pauperum eleemosynis valde deditum, & omnibus virtutibus adornatum adiit, & se fieri legitimum militem, præmisso primitus omnium peccatorum confessione & eorum percepta absolutione instantissime supplicavit. Quoniam Anglorum erat consuetudo, quod qui militia legitima consecrandus esset, vespera praecedente diem suæ consecrationis ad Episcopum, vel Abbatem, vel Monachum, vel Sacerdotem aliquem contritus, & compunctus de omnibus suis peccatis confessionem faceret, & absolutus orationibus, & devotionibus & afflictionibus deditus in Ecclesia pernoctaret: in crastino quoque Missam auditurus, gladium super Altare offerret & post Evangelium Sacerdos benedictum gladium collo militis cum benedictione imponeret: & communicatus ad eandem Missam Sacris Christi mysteriis denuò miles legitimus permaneret.*

Verum isthæc forma suscipiendi Equestrem ordinem admodum

dum displicuit *Normannis*, inquit idem Author. *Hunc consecrandi militis consvetudinem Normanni abominantes* (verba ipsius sunt) *non militem legitimum talem tenebant sed socordem Equitem & Quiritem degenerem deputabant.* Addit etiam *non tantum hunc morem, sed alias etiam consvetudines immutabant.* Sed quicquid tandem indicare voluit per immutationem; nihilominus tamen oblatio gladii super altare aliaque ex ceremoniis istis sacris perseverarunt annis sequentibus. Oblatio Gladii super altare; *Iohannes Sarisburiensis* declarans vim juramenti militaris in Imperio, & quod illo juramento adstricti tenentur defendere Ecclesiam pergit: *Licet autem sint qui sibi non teneri videntur Ecclesiæ ex Sacramento solenni, quia jam ex consvetudine plerumque non præstatur, nullus tamen est qui Sacramento tacito vel expresso Ecclesiæ non teneatur obnoxius. Et fortè ideò cessat solennitas juramenti, quia ad hoc omnes invitat & coarctat necessitas officii & sinceritas fidei. Unde jam inolevit consvetudo solennis, ut ea ipsa die qua quisque militari cingulo decoratur, Ecclesiam solenniter adeat gladioque super altare posito & oblato quasi celebri professione facta seipsum obsequio altaris devoveat & gladii, id est, officii sui jugem Deo spondeat famulatum neque necesse est ut hoc profiteatur verbo, cum legitima professio militiæ facto ejus videatur inserta. Quis enim in homine illiterato, & qui magis Arma debeat nosse quam literas professionem exigat literarum* (exemplaria quædam habent *literatam*.) *Nam & ipsi Episcopi & Abbates professione scripta vel dicta ad fidem & obedientiam videntur arctari. Et verè arctantur. Quia Deo mentiri non licet. Sane aut plus est aut non minus, quod milites faciunt, qui non schedulam sed gladium offerunt, & quasi primitias officii redimunt ab Altari unde Ecclesiæ in perpetuum famulentur. Nam sicut eis pro Ecclesia plurimum, ita contra Ecclesiam licet nihil.* Ac in alio loco, *sunt autem plurimi qui malorum clamore operum quando Militiæ consecrandi cingulum Altari obtulerunt, videntur protestari se eo tunc animo accessisse ut Altari, & Ministris ejus, sed & Deo qui ibi colitur, bellum denuntiarent. Facilius crediderim hos malitia execratos quam ad legitimam militiam consecratos.* Ita Petrus Blesensis coævus Sarisburiensi, sub *Henrico* secundo *Hodie tyrones enses suos recipiunt de Altari: ut profiteantur se filios Ecclesiæ atque ad honorem sacerdotii, ad tuitionem pauperum, ad vindictam malefactorum & patriæ liberationem gladium accepisse. Porro res in contrarium versa est. Nam ex quo hodie militari cingulo decorantur, statim insurgunt in Christos Domini*

De nugis curialium.l.6.c.10

cap.13.

Epist.94.

Domini & desæviunt in patrimonium crucifixi. Hæc gladii oblatio cum reliquis ritibus sacris eo pertinentibus, observabatur quoque uti videtur in vigiliis habitis in *Westmonasterio* & *Templo*, sub *Edvardo I.* ante dignitatem acceptam, juxta exemplum superius adductum ex *Florilego* & illud *Jeofridi d' Anjou*; fueruntque vigiliæ (me judice) generale nomen ad exprimendas sacras ceremonias præcedentes creationem Equitis a Rege factam, & filio ipsius Principe *Edvardo*. His addimus *Benedictionem ensis novi Militis* vulgo reperiendam in Manuali, (seu precum publicarum libro priscorum temporum) inter alios Ecclesiæ Anglicanæ ritus ante Reformationem.

Manual. Antwerpiens. Ed. fol 49 Videsis Agenda Ecclesiæ Argentinens. fol. 279. a.

Benedictio Ensis novi Militis fiat hoc modo, genuflectente ipso Milite coram Altari.

Primò dicat Sacerdos sine nota, Dominus Vobiscum & Oremus.

Deus cunctorum in te sperantium protector, adesto supplicationibus nostris & concede huic famulo tuo qui sincero corde Gladio se primo præcingere nititur militari: ut in omnibus galea tuæ virtutis sit protectus: & sicut *David* & *Judith* contra gentis suæ hostes fortitudinis potentiam & Victoriam tribuisti, ita tuo auxilio munitus contra hostium suorum sævitiam victor ubique existat, & ad Sanctæ Ecclesiæ tutelam proficiat. per Christum Dominum nostrum. Amen.

Alia Oratio, cum Oremus.

Deus qui trinos gradus hostium post lapsum *Adæ* toto orbe terrarum constituisti, quo plebs tua fidelis immunis ab omni impetu nequitiæ secura & quieta permaneret: adesto Supplicationibus nostris & hunc Ensem quem invocatione tui Sanctissimi nominis benedictione bene✝dicere dignare: ut famulus tuus cui eum te largiente, concedimus ac accingimus, sic eo utatur (*Hic succingat Sacerdos Militem cum Ense*) quatenus & hostes Ecclesiæ insidiantes reprimat & se ipsum ab omni Inimico tua protectione potenter defendat, per Christum.

Deinde aspergat Sacerdos Militem Ense succinctum aqua benedicta & recedat Miles in nomine Domini.

XXXVI. Leges nostræ feudales, quibus pecuniaria subsidia exiguntur, quando alius creandus est, sæpe mentionem faciunt

Re-

Reasonable aide a faire fits Chivaler, id est, permittunt exigere a Tenutariis certam pecuniæ summam, ut possit filius Domini & hæres certus creari Eques. Ceremoniæ enim, præparationes, & aliæ circumstantiæ tales olim fuerunt, ut in receptione dignitatum harum (uti supra ostensum) ejusmodi subsidia necessario requirerentur. Ante *Edvardum* primum Rex & quivis Dominus alius, ad minimum qui ipse fuit Eques (nam Autor libri qui dicitur *Breton*, *Chap. des prises des avers*, scribens circa ætatem *Edvardi I.* inquit multum facere pro negatione subsidiorum, si allegetur quod Parens ipse Eques non sit) potuit requirere istud subsidium pro arbitraria moderatione, intuitu sumptuum faciendorum & opum Tenutarii, *ne nimis inde gravari videretur vel suum contenementum amittere.* quæ verba sunt libelli *Glanvillæo* adscripti lib. 9 cap. 8. Talis quoque respectus habendus erat ad Dominum & Tenentem in moderatione ista; *ut auxilium accipienti cederet ad commodum, & danti ad honorem*, inquit *Bractonus*. Inde appellabatur *rationabile auxilium*, ut in Magna Charta *Iohannis* Regis, ubi legitur cum subsidiis in redemtionem & dotem maximæ natu filiæ collectis. *Nos non concedemus de cætero alicui quod capiat auxilium de liberis hominibus suis, nisi ad corpus suum redimendum, & ad faciendum primogenitum filium suum militem, & ad primogenitam filiam suam semel maritandam.* Est etiam sat frequens mentio in editis Legum libris horum duorum subsidiorum vid. in Primogenitum equestri dignitate ornandum, & primogenitæ nuptias nulla vero mentio, quantum novi, in redemtionem Domini, quanquam, (quod obiter addo) in Mss. annalibus *Edvardi I.* invenitur *Αὐτοψι* solutum a *Robertho de Bentham* Abbati de *Ford*, ex omnibus servitiis *fors pris fuit real & reasonable aide, pur luy rendre hors de prison ou ces heures quel heure qu' ils fuissent emprisones*, allegaturque in judicio pro affirmativa. Sed anno tertio *Edvardi* primi a Parlamento statutum est, ne summa subsidiis amplius esset arbitraria, sed ut quivis Tenens integrum feudum equestre, solvat Domino suo viginti solidos, eademque summa requireretur a Tenente agros per socagium valore annuo viginti librarum, & sic pro rata: Et ne quicquam exigeretur donec filius esset quindecim annorum, quod tempus idoneum videbatur ad recipiendam dignitatem vel *l'age par ordre de Chivaler prendre*, sicuti Autor *Bretoni* appellat. Hoc statu-

lib. de acquirend. rer. Domin. c. 16. § 8.

21. Edw. 1. fol. 66. in Codice meo & vide si placet Chopin de Doman lib. 3. tit. 4. §. 10.

Westm. 1. cap. 36.

Chap des prises des avers.

ſtatutum, immutans legem antiquam, qua ſubſidia erant arbitraria juxta Dignitatem Domini, & opes Tenentis, extendebatur ſolummodo ad ejusmodi Dominos qui vulgares erant homines, Rex autem, eo non obſervato, eandem retinuit libertatem, exegitque ſubſidia talia poſthæc grandiori numero vel pro lubitu magna. Ideo ſtatutum vigeſimo quinto *Edvardi* tertii conditum *cap.* 1. *Rotul. Parlam. art.* 29. quo Regis ſubſidia æquata ſunt illis plebejorum hominum. Dicunt tamen libri noſtri quod agri quas tenuerunt ceu antiquum demenſum, & per magnum ſive minus ſervitium, non obnoxii fuerint ejusmodi ſubſidiis, quamvis revera magnum ſervitium etiam ſit militare ſervitium, & minus ſervitium ſit Socagium. Atque hactenus de illis quæ Creationem Equitum in ſpecie concernunt.

Rot. Parl. 20. Edv. 3 art. 45. alibi item. 11. Henr 4. f. 31. 10. Henr. 6. tit. Abobbry 267. & tit. Ancient de mesme 11.

XXXVII. Præter dignitatem, neceſſario comitantem ipſorum ſolennem armorum profeſſionem, & alia ipſis jure debita intuitu militiæ, habuerunt etiam apud nos peculiares notas honoris in legibus regni occurrentes. *Grandis Aſſiſa* legitime [a] coacta (quæ eſt tanquam ſummum Tribunal per juramentum juxta leges) eligitur ab Equitibus & ex Equitibus, ſi reperiri poſſunt. Neque alius quispiam minoris conditionis eligere vel eligi debet, niſi cum pauciores adſunt Equites quam qui numerum Aſſiſæ complere queunt. In cauſa non comparitionis *de malo lecti*, lex antiqua præcipiebat, ut [b] quatuor Equites mitterentur ad videndum excuſantem. Neque ſufficiebat ſi Sheriffus mitteret Armigeros, vel alios minoris dignitatis. *Milites enim eſſe debent* (inquit *Bracton*) *propter verba Brevis*: hoc enim expreſſe jubet Sheriffum mittere *quatuor milites*, qui, ut videtur, hic ſunt honorarii equites. Sic in cognitione actionis ubi Baro Parlamentarius eſt Actor, vel Defendens Baro legitime poteſt poſtulare panellum, niſi ad [c] minimum unus Eques retornatus fuerit ex Juratoribus: quod, licet innuit privilegium Baronis, attamen & indicat Equeſtris ordinis dignitatem, quandoquidem nullum ejusmodi poteſt eſſe judicium legitimum (Barone provocante) niſi ad minimum unus Eques ſit inter Judices cognoſcentes factum. Illud etiam *Bretoni* hic meretur obſervari de Pœna Lenonis ſine cauſa percutientis Equitem, cui ideo manus percutiens reſecanda erat, quanquam non recorder me ullum ejus legiſ-

a 39. Ed. 3. f. 2. 7. Henr. 4. fol. 3. & 20. Br. tit. droit de recto 18 15. Edv. 4. fol. 1.
b Bracton lib. de Eſſoniis &c. 3. Henr 3. tit. Eſſoin 186. 5. Henr. 3. eodem tit. 187. 14. Henr. 3. eod tit. 190. Regiſtr. orig. fol. 8. & 9.
c 13. Edv. 3. tit. Challenge 115. & Enqueſt. 43 8. Eliz. Dier fol. 246. 14. Eliz. fol 318. & Plobb. Comm. 27. Nebbdigats caſe 27. Henr. 8 fol. 22.

legisse exemplum in historiis. *Ascuns tresspasses* (inquit Autor istius libri loquens in persona Regis *Edvardi I.*) *sont nequedent plus punissables sicome tresspas fait en temps de peas a Chivalers ou a autrez gentz honorables par Ribaus & par autres viles persones, en quel cas nous volons que si ribaud soit atteint a la suite de chescun Chivaler que il eit feru per felonie sans desert de Chivaler, que le Ribaud perd son poin dont il tresspassa.* Sed in rotulis clausis *Henrici II.* mulctatur aliquis centum libris, quia percussit Equitem (quem tamen non nominat rotulus, sed tantum *Militem* dicit) alius vero quadraginta Marcis, quoniam fuit præsens, cum *Miles* compulsus est jurare, quod noluerit querelam deferre de injuria ipsi facta. *Hakelinus filius Ioscii Quatrebuschés* (inquit rotulus) *debet C. libras ut sit quietus de hoc quod Militem percussit. Moyses de Cantabrigia reddit Computum de XL. Marcis, quod confessus est se interfuisse ubi Miles ille coactus fuit affidare quod non ostenderet injuriam sibi illatam. In thesauro XX. Marca, & debet XX. Marcas.*

d Chap. d' appele des Maihems.

Rot. Mag. 29. H. 2. London. Placita Ranulphi de Glanvilla.

Juxta legem etiam, ut videtur, antiquam *Equitatum* vel Equus & arma Militis viventis in nobili existimatione, & parati semper ad præstanda servitia Regni & Regno libera fuit ab executione *fieri facias* vel *levari facias*, quanquam colligenda essent Regis debita; Et si Eques fuisset in Regis ære, ac minus honesta de causa fuerit absens, cum requirebatur ejus auxilium, omnia quæ habuit subjecta fuerunt executioni, excepto solummodo unico equo, relinquendo ipsi *propter dignitatem militia.* Et quanquam ita vixit, ut neque fuerit paratus ad publica armorum negotia, neque minus honeste declinaverit ejusmodi negotium, attamen equis, quibus ordinarie usus est, pepercerunt, & quæcunque alias habuit, subjecta fuerunt executioni. Habemus ista in Dialogo Ærarii qui attribuitur *Gervasio Tilburiensi* & scriptus est circa tempora Regis *Iohannis.* *Nota quod si debitor ille, qui solvendo non est* (loquitur autor de colligendis Regiis debitis per processum ex Ærario) *Militia cingulum semel obtinuerit, venditis cateris, Equos tamen ei non quilibet, sed usus usualium reservabitur, ne, qui dignitate factus est Eques, Pedes cogatur incedere. Quod si miles ejusmodi fuerit quem juvat Armorum decor & juvat usus eorum, & qui meritis exigentibus debeat inter strenuos computari, tota sui corporis armatura cum Equis ad id necessariis à venditoribus erit liberrima ut cum opportuerit ad Regis & Regni negotia armis & Equis instructus possit assumi.*

Ms. in recepta Scaccarii. Sedes. Westmon. 2. cap 43. & Registr Orig. fol. 100. & forte hinc discendum quid Equitatum illic denotet.

Sed si hic idem cui lex in parte pepercit, audita necessitate Regis vel Regni delitescens se absentaverit, vel ad hoc vocatus non venerit, si tamen non proprio, sed Regiis stipendiis militet & evidenter absentiam suam non excusaverit nec ab his venditores temperabunt, sed solo contentus equo (propter dignitatem Militia) sibi relicto juri communi vivat obnoxius. Atque sic Equitatura Equitis fuit ipsius *contenementum*, Countenance/ ut vocarunt [a] olim.

Eruditi quidam existimant quoque quod legitimus sigilli usus his Equitibus fuerit proprius [b]. Conjecturam sumunt a signato confirmationis diplomate *Richardi* Comitis *Cestrensis* sub *Henrico I.* & Comitissæ Dotariæ Dominæ *Ermentrudis* Matris ipsius pro Abbatia *Alingdonense*. Habetur in antiquo libro Ms. Abbatiæ, testante quod Comes signaverit sigillo Matris suæ, redditurque ratio; *nondum enim militari balteo cinctus est.* Additur in super, *litera qualibet ab eo directa materno sigillo includebantur.* Verum quisquis tandem horum verborum sensus sit, certi sumus ex disertis *Ingulphi* verbis, quod sigillorum usus fuerit in Anglia promiscuus omnium in dignitate aliqua constitutorum, idque immediate post ingressum *Normannorum*; quanquam etiam verum sit, quod instrumenta varia aliquandiu saltem tulerint subscriptionem nominum & crucis more *Saxonico*. Atque tantum dicit Lex nota sub *Henrico II.* (id est, minime diu post tempora *Henrici I.*) si ad minimum credere licet libro qui asseritur *Randall de Glanvill. Si debitor* (legimus lib. 10. cap. 12.) *cartam suam non advocat, duobus modis eidem contraire vel contradicere creditor potest, scilicet ipsum sigillum in curia recognoscendum suum esse. &c.* Vide & alia testimonia *33. Henric. 2. ap. Cokium in præfat. ad l. 3.* Ex *Bractono* etiam manifestam frequentia fuisse, ac partem essentialem cujusque instrumenti juxta Legem cognitam, non solum hoc sed & suo tempore (quod fuit sub *Henrico III.*) quanquam adhuc eruditi quidam male persvasi de Domino *Richardo Lucie* primario *Angliæ* justiciario sub *Henrico II.* increpante hominem plebejum, quoniam usurpaverit sigillum, & ex aliis levibus testimoniis, statuerint, ejus usum non fuisse licitum universis hominibus, usque ad tempora *Edvardi III.* Potest esse quod aliquis alius cujusdam viri usurpaverit sigillum, (quod pro infami dolo habitum) vel usus fuerit sigillo Armorum, Nobilibus saltem proprio, & habentibus

Vide magnā Chartam. c. 14. a Stat. 2. 1. Edv. 3 cap. 4. ubi male contimuence *in nonnullis editionibus legitur.*

b *Vide supra cap. 3. §. 24.* Nota *de Sigillorum usu Vide Matilloni de re diplomat. Lib. 2. unde nobis ex corpore quædam præli festinatio non permisit. pag. 901 ed. Fr. Ranulphus de Glanvilla.*

de acquir. rer. Dom. cap. 16. § 12.

Videsis Lambard. in itinerar Cantii. pag. 405.

tibus

tibus majus suum ac minus sigillum, illudque ut videtur fuit, Sigillum Armorum, hoc aliam quandam figuram exhibens sine scuto. Quod vero nemini licuerit uti sigillo ad instar minoris Nobilium, minime mihi videtur probari posse. De majore autem & minore sigilla observa obiter testimonium *Johann. de Burgo*, sub *Henrico III. Ioh. de Burgo* (habet Rotulus illorum temporum) *cognovit quod opposuit parvum sigillum suum cuidam scripto quod fecit Decano & Capitulo de Lichefeud, de confirmatione & quieto clameo de advocatione de Herdel, & apponet sigillum suum magnum prædicto scripto circa tertiam septimanam post Pascham.* Illud autem Comitis *Cestriensis* est tantummodo insigne Monachi in principio diplomatis Confirmantis, non vero pars ipsius diplomatis. Ideoque non aliud reperiens testimonium antiquum, existimo Monachum fuisse deceptum cum scriberet *Nondum enim militari balteo cinctus est*, aut existimavit, quod Comes infans existens seu minorennis & sub tutela matris (quæ jungitur ipsi in diplomate) usus hic fuerit sigillo matris, ut & in epistolis suis. Factum enim id (ut apparet ex feudali libro) mense *Majo* anni sexti *Henrici* primi, seu MCVI. i.e. tertio circiter anno post mortem Comitis *Hugonis*, qui Pater fuit hujus *Richardi*, cum verisimiliter adhuc minorennis esset. Et *erat adhuc juvenis* (sic eum bis nominat *Ordericus*) cum aquis mergeretur, ex *Normannia* navigaturus cum *Wilhelmo* Principe, filio & hærede designato *Henrici I.* Regis aliisque, anno MCXIX. quo tempore adminimum fuisset triginta quinque annorum, si vigesimum primum annum jam excessisset, seu majorennis extitisset, cum obsignavit hanc Confirmationem *Abingdoniensem.* Jam Lex erat, ut quivis Eques creatus etsi infra annum vigesimum primum, pro majorenni haberetur neque sub tutela esset (uti paulo post docebitur) mos præterea erat, ut ejusmodi magni Domini Equites sæpe fierent antequam annos illos attingerent, veniam ætatis consecuti: Verum cum sub tutela essent, usi sunt fortassis sigillo Tutorum, ne forte ignorantes usum sigilli proprii, male uterentur illo læderentque honorem suum si non etiam bona sua. Et verisimile est Monachum per verba, *nondum erat baltheo militari* cinctus voluisse innuere *nondum fuisse majorennem.* Ita ut Sigilli usus non pertinuerit ad solos Equites, verum ad majorennes solum cujuscunque fuerint conditionis,

Hill. 44. Henr. 3. Placit. ap. Westm. Rot. 28. in arce Londin.

Eccles. hist. l. 4 pag. 521. B. & lib. 12. pag. 870. A.

Meliori tamen hæc submitto judicio. *Venia* quoque *ætatis* concessa per receptionem dignitatis hujus est peculiaris honor ordinis Equestris. Nam utut Lex nolit hæredem Tenentis per militis servitium, ipsum perficere hoc servitium, donec fuerit annorum viginti & unius, (quæ est ratio & fundamentum omnis tutelæ in filios apud nos) verum tamen si aliquis creatus fuerit Eques vel superstite Tenente, vel ipso mortuo, cujuscunque tandem sit ætatis, ea sola de causa judicatur esse majorennis, & tutela in ipsum vel prævertitur, vel cessat. Nam intuitu quod per leges Honorum judicatur Miles esse; ideo per communem legem pariter judicatur esse capax ad perficiendum servitium, ita ut ipse non amplius egeat corporis sui Custode. Atque sic hodienum lex in usu est, prout etiam olim fuit teste magna Charta Regis *Iohannis* nec non *Henrici* tertii, ubi legimus *Si hæres infra ætatem fiat Miles, nihilominus terra remaneat in custodia Dominorum suorum usque ad ætatem XXI. annorum*; id est, quamquam corporis tutela desinat, in casu susceptæ Militaris dignitatis post mortem Tenutarii) attamen agri permanent Dominorum, usque ad plenam hæredis ætatem, acsi penitus ordinem militarem non fuisset consecutus. Hinc factum quod sub *Henrico II.* aliqui multati sunt quoniam curarunt ut alii præter Regem (nam sic intelligo ista juxta legem illorum temporum) crearent milites eos qui sub Regis fuerunt custodia; sic enim ipse perdidit Tutelam corporis. *Avillina de Ria* (inquit rotulus) *reddidit computum de C. & XLVI. lib. & XIII. solid. & IV. denar. quod fecit filium suum militem, qui erat in custodia Regis. In Thesauro XX. Marcæ & debet CLIII. lib. & VI. sol. & VIII. denar.* Sic & alii.

5. Iacobi Coke part. 6, fol. 73. Plowd Comm fol. 267. Coke part 8 f. 173.

Rot. mag. 15. Henr. 2. Norfol. & Suff. placit. Arch. bid. Pictaviensis.

XXXVIII. *Degradatio Equitis* pertinet etiam ad considerationem dignitatis Equestris generalem, & quoniam ceremoniæ hic adhibitæ Creationi sunt Contrariæ, sejunctim juxta divisionem factam tractabimus eas. Nam sicuti secundum Jus Canonicum Clericus ob aliquod Crimen tradendus Civili Magistratui (ne videatur totus Clerus affici infamia, sicut iste afficitur pœna) primo dignitate sui ordinis majoris vel minoris exuitur, uti etiam fit, quando crimen ejus ab Ecclesia puniendum, tantum est, ut scandalo esset universæ Cleri dignitati, si damnatus ad pœnam, subiret eandem ordine suo vel charactere adhuc sacro conspicuus. Sic ob

ob honorem Equestri ordini in genere debitum, (prostant ejus exempla) sententia in perduellem Equitem non fertur, nisi prius Equestri dignitate fuerit privatus, ne ignominia comitans delinquentem, redundet etiam in quemvis Equitem. Neque diu est quod varia degradationis exempla edita fuerint, adeo nota, ut recensere eadem studio negligam. Et sicuti juxta Jus Canonicum ceremonia degradationis ab aliquo ordinis gradu est solennis ademtio earum rerum, per quas Clericus fuit investitus; ita ceremoniæ degradationis equestris erant olim ademptio publica gladii, & calcarium quibus antehac fuerat cinctus, dum crearetur Eques, & alia nonnunquam solennia. Sententia cum esset ferenda in *Andream Harclejum* Comitem de *Carbile* sub *Edvardo 2.* ob crimen læsæ Majestatis Judices (per commissionem denominati) antequam pronunciare vellent, jusserunt: ut prius *deceint del espee* (sic monumenta ejus convictionis) *& que vous esperouns d'orres sojent coupez de talouns*, deinde elocuti sunt sententiam adversus eum, quod revera idem est, quod *Thomas de Walsingham* de ipso inquit *16. Edvar. 2. Walsingham pagin. 118. ed. Francof.* nisi quod addat, (ut & facit *Aversbury apud Camden. in Britan. pag. 780.* exutas quoque ipsi Chirothecas & calceos in degradatione ista. *Quadrifario judicio*, ait, *condemnatus est. Nempe primo degradatus amputatis securi ad talos suos calcaribus, & sic vicissim discinctus est baltheo militari, ablatis calceis & chirothecis. Deinde tractus, suspensus & in quartas divisus est.* Verum in historiis nostris hæc degradatio varie traditur. Dicunt aliqui quod fuerit ductus ad Judicium *more Comitis* (verba sunt *latine facta* libri anglicani historici antiqui cui titulus *The fruit* a *of Times*) *splendide vestitus, gladio cinctus & tibialibus & calcaribus amictus.* Deinde Dominus *Antonius Lucius* (quem author vult fuisse Judicem tempore accusationis ejus; verum directe adversatur Annalibus, qui faciunt Judices illo tempore *Edmundum* Comitem *Cantii*, *Johannem* Dominum *Hastingis* & alios Dominum *Antonium Lucium* vero Sheriffum *Cumbriæ* servientem istis in *Carbile* congregatis) sic ad eum locutus est. *Domine Andrea, magnum Tibi honorem exhibuit Rex, fecitque Comitem de* Cardoil. *Tu vero ceu perduellis in Dominum Regem abduxisti hujus Comitatus incolas, qui debebant esse illi auxilio in pugna* Beighlandensi *juxta Provinciam Copelandiæ & per Comitatum* Lancastriæ, *quare Dominus noster*

V. acs. process. & Iudic. Rot. Parl. 18. Iacobi Reg.

Placit. coram Rege Hil. 18. Ed. 2. Rot. 34. & 35.

a *Fructus temporum.*

ster Rex ibi victus est a Scotis ob perduellionem tuam & fraudem, nam si tempestive adfuisses, vicisset ipse. Et crimen hoc commisisti auro corruptus & argenti summa acceptum a Jacobo Duglasso Scoto, Regis inimico. Est igitur Domini Regis voluntas, ut dignitas Equestris, per quam omnem honorem & Excellentiam tuam adeptus es, in nihilum penitus redigatur, tuaque conditio aboleatur, ut alii equites ordinis inferioris jam post te revereantur Dominum, Te in variis Angliæ Provinciis vehementer exaltantem: omnesque Tuo discant exemplo Domino suo imposterum servire. His *dictis præcepit puero resecare ejus calcaria a calcibus ejus, & gladio supra caput ejus fracto, quem* Rex *ei dederat ut eo defenderet regnum suum, quando creavit eum Comitem in* Cardoil, *Jussit etiam ipsi exuere togam, pileum & pilliceam tunicam, ut & Cingulum discingere, quibus factis, dixit ei* Andrea, *jam tu non es Eques, sed Nebulo.* Deinde, pergit idem Autor, *sententia perduellionis lata* est. Hic apparet quod privatus sit æque Comitiva ac dignitate Equestre, id quod & alii diserte affirmant, narrantes sententiam fuisse, quod debuerit privari Comitatus sui honore, per ademtionem gladii, quo cinctus fuit in creatione sua, pariterque Equestri dignitate per abscissionem calcarium ejus ab ipsius talis. Alii aliter. Annales autem hic optimam præbent veritati normam. Addere his possumus præfationem illam sententiæ latæ in crimen læsæ Majestatis adversus Dominum *Radulfum Gray*, a Comite *Wigorniense* summo Constabulario Angliæ sub *Edvardo IV* ubi commemorantur degradationis ceremoniæ quanquam sententia degradationis adversus eum minime fuit prolata. Et fortassis hæc in Dominum *Radulfum Grey* prolata sententia intelligenda est de Equite Balnei si respiciamus ceremonias abscissorum a Cookio calcarium hic commemoratas. Ast utcunque sit, tradimus eas hic, prout reperimus. *Domine Radulphe Grey Eques ob perduellionem* (ait Constabularius *Angliæ* ante sententiam prolatam) *Rex decrevit quod calcaria tibi abscindi debeant a calcaneis tuis, per manum Cooki, qui hic præsto est facere tibi denunciata, illo ipso tempore cum ademit tibi calcaria tua, dixitque tibi prout moris est, si tu non fueris fidelis Summo tuo Principi, quod debeat resecare calcaria tua cultro suo prope calcem tuam: atque sic ostendit se Cookius paratum ad perficiendum suum munus cultro suo. Porro Domine* Radulfe *Grey Rex jussit, hicque potes videre Reges Armorum, & Feciales, tuaque propria insignia, quæ debent avelli a corpore tuo, debes æque degra-*

apud Holingshed Histor. Angl. pag 334.

Vide infra §. 45.

I. Stobb. in annal. pag. 693. & 694. Edit. Bet. in quarto.

degradari & orbari veneratione tua, Nobilitate atque insigniis, ac dignitate tua equestre. Hic etiam est alia pictura tuorum insignium reversatorum, quæ gestare debuisses in corpore tuo tendens ad mortem: id enim competit tibi juxta legem. Veruntamen privationem ordinis equestris, insignium & Nobilitatis remittit tibi Rex propter nobilem Avum tuum, qui mala multa perpessus est nobilissimorum Regis prædecessorum causa. Atque sic pronunciavit sententiam perduellionis in eum. De Equitis Degradatione vide plura in *Wilhelmi Segar Honore* militare atque Civile *lib. 2. cap. 4.*

Hic rectè licebit nobis addere genus quoddam degradationis temporariæ vel suspensionis ab Honore (ad minimum specietenus) per pœnitentiam ab Archiepiscopo *Cantuariense Iohanne Peckham* una cum Episcopo *Saluburiense*, tanquam delegatis anno MCCLXXXV. vel 13. *Edv. 1.* injunctam Domino *Osberto Giffardo* Equiti, quoniam rapuerat Moniales duas ex Abbatia *Wiltoniense*. Pœna erat quod nunquam in aliquod amplius intrare debeat Cœnobium Fœminarum, quod necunquam debeat consistere in præsentia cujusdam Monialis absque licentia Diœcesani sui, quod debeat ter incedere *nudus in camisa & femoralibus*, in Ecclesia *Wiltoniense* (non tamen in præsentia Monialium) & quavis vice *fustigetur*. Sic etiam in *Saluburiense* foro & *Shaftesburiense* Ecclesia. *Præterea* (inquit sententia) *Insigniis militaribus interim sit privatus, nec calcaria deaurata, nec Gladium, nec Sellam militarem aut deauratas faleras habiturus, nec vestes coloratas, sed tantummodo in Russeto cum agninis pellibus vel ovinis, nec calciamenta nisi vaccina; nec utatur comisia postquam prædicto modo fuerit fustigatus. Et hæc omnia sibi injungimus in virtute præstiti juramenti ut taliter extra militiam agat vitam, donec per triennium steterit personaliter & integre in terra Sancta, nisi infra triennium Dominus Rex Illustris ipsum revocandum duxerit ex gratia speciali.*

Regist. Ms. 1. Pekham Arch. Cant. fol. 119. 9. Kal. Martii.

XXXIX. *Equites Banneretti* apud nos iidem sunt, qui in *Gallia* olim, nisi quod nullum habeamus exemplum ipsos creatos esse per diploma, vel titulum in *Anglia* fuisse hæreditarium; quæ ambo videmus in *Gallia* frequentata. Et quanquam habeamus diplomata eorundem creationes commemorantia, attamen vix meminerunt alius generis quam collati ordinis Equestris Baccalaureatus in honorariis diplomatibus quæ Exteris traduntur (uti supra osten-

ostensum) in tempore præteriti perfecti, vel recitant solummodo istos recepisse dignitatem. Literæ patentes etiam solummodo traduntur ex quadam Regis [a] liberalitate ad confirmandum honorem ipsum. *Milites vexilliferi* aliquando vocantur iu historiis nostris [b], temporum quæ antecedunt usum vocis *Bannerettus*, hanc dignitatem denominantis.

Dicit *William Segar lib.2.cap.10.* (*& vide Camden. Britan. pag.124.*) nullum posse creari Equitem Bannerettum nisi in Campo, idque si vel ipse Rex præsens est, vel ad minimum Regium ejus vexillum. Creatio autem fere eadem est cum illis antiquis *Gallorum* ceremoniis in traditione vexilli solenne conjuncti cum insignibus creandi, quæ in quadratam figuram cōplicata postquam extremo hastæ vel lanceæ affixa vel infixa fuerunt, ostenderunt habuisse eum in campo insignia sua lanceæ appensa ante creationem. Atq; hoc factū æque ante ac post pugnam, recordor enim in prælio *Newwarkense* Dominum *Gilbertum Talbot*, Dn. *Iohannem Sheyny*, & Dn. *Wilhelmum Stoner* ante illud creatos, decem vero alios post prælium ab *Henrico* septimo. Singulare exemplum est apud *Froissardum* Domini *Iohannis Chaundos* quem *Edvardus* Princeps niger creavit equitem Bannerettum assistente Domino *Petro* Rege *Castiliæ* ante pugnam *Navarretensem*. Dominus *Iohannes Chaundos*, affert vexillum (*la quelle*, ait, *encore s navoit nullement boutee hors de son estuy*) jussus cum insignibus suis & complicatum ad Principem, his verbis; *Monseigneur veez cy ma Banniere; je la vous baille per telle manniere qu' il vous plaise la d' evelopper & que au jour duy je la puisse lever. Car* (*dieu mercy*) *i ay bien de quoy en terre & heretage pour tenir estate ainsi come appertinent a ce.* Deinde Princeps una cum Domino *Piedro* accepit vexillum ab ipso reddiditque ipsi explicatum his verbis: *Messire Iehan, Veez de cy vostre banniere, Dieu vous en laisse vostre preu faire.* Posthæc rediit Dominus *Iohannes Chaundos* ad cohortem suam, & magna cum lætitia apud hanc, Vexillum ipsius elevatur gestaturque ab Anglicano quodam Armigero quem *Froissardus* appellat *William Alery*. Antiquissima mentio quantum recordor, ipsius nominis dignitatis hujus, est regnante *Edvardo I.* in computo vestiarii ipsius. Et in aliis ejusmodi testimoniis Bannerettorum sæpe fit mentio. Ac, nisi multum fallor, legimus creatos ab ipso aliquos in historiis nostris.

Cum

[a] *Vide Rot. Vascon. 13. Ed. 3. m 13. pro Will. de la Poole m. 1 pro Richard. de Cobham. & pat. 15 Ed. 3. part. 2 m. 22. pro Johanne de Coupeland. &c.*

[b] *Matheus Paris. pag. 1354 aut 1333. & 1355. edit. Lond.*

Nota. *Vid. de Vexillis Bannerettorum Speneri op. Herald. Part. Gener. part. 1. cap. 3. §. 24. Ms. ubi de Coronat. Henr. 7. Baptismo Arthuri Principis &c. pag. 27. in bibliothec. Cotton.*

Cum Rex *Edvardus I.* castra metaretur ante *Berwicum, exercitu praeparato in planitie* (ait *Waltherus* de *Gisburne*) *fecit ibidem Rex novos milites Henricum scilicet de Percy cum aliis multis, quod cum vidissent Marinarii nostri qui cum XXIV. navibus bellicis expectabant in Mari coram portu, credebant Regem velle confestim insultum facere urbi eo quod, videbant armatum exercitum & multa vexilla explicata, moxque cum fluctibus maris redundantibus & ipsum portum ingressi sunt*; deinde pergit historia sic ut in aliis. Verum quae hic dicit Autor intelligenda sunt de creatis pluribus Equitibus novis a Rege, quam Ceremoniam in mari, qui erant, videntes, putabant esse signum cujusdam insultus, quoniam videbant cohortes armatas, necnon multa vexilla expansa. Jam clare apparet ex vocibus *credebant* hic, & *aestimantes* eodem sensu apud *Thomam Walsingham* sub anno 1297. pag. 66. ed. Fr. lin 12. (qui ipsam rem narrat, quamvis non omnia particularia) & ex circumstantiis integrae historiae, quod in mari expectantes male interpretati fuerint quae viderunt, quoniam existimarunt Vexillorum explicationem esse signum praesentis in Rege consilii de insultu faciendo. *Chron. de gest. reg. Angl. cap. 269. Ms.*

Sub his Bannerettis varii Equites Baccalaurei & Armigeri vulgo merebant, & juxta eorum numerum Bannerettis dabantur stipendia; ut *Domino Johanni de Segrave Banneretto vadiis suis, Domini Johannis de Sancto Johanne Banneretti XI. militum, & XLI. scutiferorum suorum a primo die Octobris, quo die equi sui fuerunt appreciati, usque tertium diem ejusdem mensis, utroque computato per tres dies, cuilibet Banneretto IV. solidos, cuilibet militi II. solidos, & cuilibet scutiferorum suorum per diem XII. denarios. &c.* quae leguntur in quibusdam rationibus vestiarii vel Armarii *4. Edv 2.* Videque in istis computationibus, quae supersunt in Aerario, plura; rarum vero est, quod Bannerettus meruerit sub Banneretto, sicuti hic fecit Dominus *Johannes de Sancto Iohanne*, sub Domino *Johanne Segrave*.

De nomine Bannerettorum aliquando denominante Baronem Parlamentarium vide §. 25. Et sicuti in significatione ista usurpatum, saepe scribitur *Baronet*, ita & hic. Nec antiquae solum historiae *Baronettos* saepe dicunt pro *Bannerettos*, verum & in diplomate pro Domino *Radulfo Fane* Equite Banneretto sub Rege *Edvardo* Sexto vocatur *Baronettus* pro *Bannerettus*. *Rot. Pat. 4. Ed. 6.*

XL. De Equitibus P*eriscelidis* tantum extat ceremoniarum, vestium aliarumque rerum ad investituram eorum pertinentium, regularum, ad quas statutis suis obstricti sunt, Officiorum & similium, in *Camdeno, Lelando, Polydoro, Segario, Glovero, Fa ino, Erhardo* C*ellio* Ducis *Wittembergici* sub *Iacobo* Rege investituram describente, *Johanne Olero* describente investituram Principum *Palatini* & *Arausionensis* sub eodem Rege aliisque, ut non necessarium omnino videatur addere quicquam. Et si quispiam cupit Allegoriacam istarum rerum expositionem, legat veterem librum cui titulus *La Gerreteire*, seu *speculum* A*nglorum*, scriptum a *Mondorio Helvaleti* Monacho *Cluniacense* (qui fuit hic aliquando Legatus)& nuper editum a *Philippo Bosquier* cum titulo C*atechismus Ordinis Equitum Periscelidis Anglicanæ.* Duo tamen sunt, de quibus minus opportune addi posse nonnulla minime reor. *Tempus* & occasio institutionis, ac *S.Georgius* Patronus Ordinis.

prope finem Genealog.Comit.Nassob. edit.Lugd. Batav.1616.

Quanquam origo ejus tribuatur, & recte, Regi *Edvardo III.* attamen propositum instituendi eum dicitur multo antiquius esse ab Autore qui scripsit sub *Henrico VIII.* librum seu *Institutionem clarissimi ordinis militaris a prænobili subligaculo nuncupati.* Ait quod *Richardus I.* voluerit instituere illum in Bello sacro, ubi ad tædiosam quandam obsidionem *tandem illabente per Divi Georgii, ut opinatum est, interventum Spiritu, venit in mentem ut quorundam electorum militum cruribus coriaceum subfibulum quale ad manus tunc solum habebat, indueret, quo futuræ gloriæ memores & conditio, si vincerent ad rem fortiter ac strenue gerendam expergefierent, ad Romanorum instar apud quos illa Coronarum varietas, quibus variis de causis donati sunt & insigniti milites, ut his velut irritamentis excussa vecordia virtus animi fortitudoque pectoris fervidior exurgeret atque exiliret.* Qualenam habuerit testimonium antiquum ad ista confirmanda nondum didici. Sed de *Edvardo III.* utut certum sit ipsum fuisse ejus autorem primum, *& in honorem Omnipotentis Dei, nec non Beatæ & immaculatæ Virginis Mariæ, Beati etiam Martyris Sancti Georgii Patroni vere nobilis regni Angliæ, & S.Edvardi Regis ac Confessoris, in exaltationem Sanctæ fidei Catholicæ, instituisse, confirmasse, creasse, ac fundasse eum* (quæ verba sunt anglice scripta statutorum Mss ordinis tempore *Henrici* Regis VIII) attamen tempus & occasio institutionis non admodum certa sunt. Dicunt aliqui

Ms.

cœ-

cœpiſſe ordinem hunc Equeſtrem poſt bella feliciter geſta contra *Gallos*, & quidem Anno MCCCL. vel anno regni ipſius vigeſimo quarto; & quod periſcelis fuerit inſigne ejus, quoniam *Garter* (latine *periſcelis*) fuit ſymbolum militare in prælio. Videturque eo libentius eos projeciſſe periſcelidem, quoniam ſciverunt in prælio ad *Caletum* anno MCCCLIX. Regem ipſum ſtricto gladio publice in exercitu invocaſſe *Sanctum Edvardum* & S. *Georgium* ſimul, ſicuti refert *Walſingham*. Alii trahunt originem ejus ex *Iohanna* Comitiſſæ *Cantii* & *Saluburi* Periſcelide; quæ, decidens ex ejus pede cum ſaltaret, ſublata fuit a Rege, *Iohannam* deperiente, & alligata (ſicuti porro affirmant) ab ipſo Rege pedi ſuo, qui vel Reginæ zelotypiam obſervans, vel Dominos quosdam id hilariter advertentes, dixit omnibus palam *Hony ſoit qui mal y penſe* (juxta illud *Philippi* videntis Legionem *amantium* cæſam in prœlio ad *Charoneam* dicentisque ἀπόλοιντο κακῶς οἱ τούτους τι ποιεῖν ἢ πάσχειν αἰσχρὸν ὑπονοοῦντες *male pereant male de his cogitantes*) & quod brevi periſcelis debeat ſummo honore affici. Alii idem aſſerunt de Reginæ periſcelide. *Hæc vulgus perhibet* (inquit *Camdenus*, breviter enarrans opiniones varias) *nec vitis ſane hac videatur origo, cum, ut ait ille, Nobilitas ſub amore jacet.* Idemque ante ipſum aſſerit *Polydorus Virgilius*. In hac occaſionis incertitudine vulgares noſtræ hiſtoriæ vix ullam præbent lucem. Neque video ubi accendenda. Sed de *Tempore*, videtur potius fuiſſe annus MCCCXLIV. vel decimus octavus *Edvardi tertii*. Illo enim cœpit, *Foiſſardus* ait diſerte vol. 1. cap. 101. *Confraire de Seint George*, ſeu *de les Chivaliers de la bleu Iartier*, ut vocat, *Winſoria*. Et quanquam erret in eorum numero (quadraginta enim vult eſſe, ut exemplaria ejus habent) attamen quoniam facilius ſcire potuit tempus, in ejus invidens ætatem, nec potuit non tam ex fama publica notum eſſe magis quam numerus (qui vel male ab ipſo intellectus, vel male per exſcriptores ad nos devenit) certe ipſi credere poſſumus. Idque eo citius, quoniam ſcimus ab aliis conterraneis noſtris, quod illo ipſo anno ſolennis ac frequens congregatio Equitum fuerit aſſignata a Rege in Caſtellum *Windeſoriæ* ad erigendam ibi ipſius rotundam menſam, cujus occaſione Rex *Galliæ* idem fecit, ut præveniret, in quantum poſſet, concurrentes hic Equites, in que *Galliam* traheret. Videtur etiam quod ex hoc conſilio & fine præ-

V. Lelandum ad Cygn. Cat. Verb. Windeſora & *Camden. in Atrebatiis pag. 207.*

Plutarch. in Pelopida.

Thom. de Walſingham ſub ann. 1344.

fixo istius rotundæ tabulæ in *Windesoria*, erectæ eodem anno, quo novus Garterii ordo institutus & designatus est, ut celebraretur die S. *Georgii* isto anno, uti etiam ex *Froissardo* colligere licet; ipse ordo habuerit primariam originis suæ portionem. Aliæ narrationes de Reginæ periscelide seu Comitissæ *Cantii* & *Salisburii* in tantum satis bene cum hac consistere queunt, quod verbum & usus periscelidis cœperit sicuti Traditiones supponunt, verum quod Ordo primariè erectus fuerit ex hac rotunda mensa, illius temporis, tanquam è seminario. Nam rotunda mensa singularis fuit usus illis temporibus ad convocandos fortes Equites, nec non Fœminas nobiles. In Encomiis sui Equitis, sic ejus meminit *Chaucer*.

Full offtentime he had the Bourd begon
Above all Nations ----

Teste *Froissardo* etiam in Gallico quodam Chronico scripto a Gallo tempore *Henrici VIII.* (qui gallus fuit in *Anglia* cum Legatis quibusdam Gallicis) cui titulus: *les grandes Chroniques de Bretagne*, legimus; *L'an MCCCXLIV. le roy Eduvart d' Angleterre fist a Vindesore une feste moult solennelle en la quelle il crea & establist l' ordre de la bleu Iarretiere sur la quelle sont en language Francois escriptes ces mots* Honny soit qui mal y pense. *Et fut pur un jeune mignongne a qui la jarretiere bleue tomba en dansant devant le roy & la leva ung chevalier que dict les desuisdites paroles. En cest jarretiere furent primerement receus quarante chevaliers dont le roy & ses enfans & les plus grands Princes & seigneurs de sa terre estoyent, Et ordonna que d' an en an le jour Saint Gregore* a *sen feroit la feste dedans le chasteau de Vindesore le quelle Chasteau le roy Artur avoit fait faire autreffois edifier, & in iceluy tener la noble ronde &c.*

a *Pro* S. *George procul dubio.*

XLI. Sanctus hujus Ordinis fuit & est Sanctus *Georgius* Magnus Martyr, nec non Patronus *Angliæ*: Sicuti Sanctus *Dionysius* est Patronus, *Franciæ*, S. *Andreas Scotiæ*, Sanctus *Jacobus Hispaniæ* &c. Ipse ordo sæpe appellatur Ordo S. *Georgii* æque ac *Periscelidis*. Inde *Chaucer* scribit ad Equites istius Ordinis

Statut. Ord. Gart. sub Henr. 8. &c.

--- For Gods pleasaunce
And his mother/ and significaunce

That

That ye been of Saint Georges livere/
Doeth him service and Knightly obeisance
For Christes cause is his well Known ye.

Cum ordo instituceretur iste, Sacellum etiam *Windesoriense* ejus consecratum est honori, & dies ei Sacer, assignatus est annuæ solennitati Equitum. Martyrum subiit (ut dicunt) in nona persecutione sub *Diocletiano*. Dicunt aliqui fuisse annum CCXC. post *Christum* vel *Diocletiani* septimum. Locum ubi passus est nominant *Rama* vel *Ramel* [a] in *Palæstina*. Nomen ejus cito celebratum est in Orientali & occidentali Ecclesia, multæque ipsi ædes dicatæ & fraternitates, multa etiam ipsi vota nuncupata tempore Belli Sacri. Quatuor autem præprimis de ipso dicenda. Primo testimonia de ipsius nomine, adeoque conditionem ejus innueentia, de Martyrio in genere, & honore (nolo enim attingere miracula ejus) in Ecclesia Orientali; [b] Secundo consignatio testimoniorum similium in Ecclesia occidentali; nisi quod testimonia *Angliam* concernentia reserventur ad membrum tertium, quod exhibet, quomodo ab *Anglis* fuerit in Patronum electus, atque inde hic celebratus est die ipsi sacro. Quarto consideranda figura qua utplurimum pingitur.

a Vide authorem apud Baronium in Martyrol. April. 23.

b Anna Comnena Alexiados lib. 8. Robert. Monach. hist. Hierosolym. lib 8. Guil. Malmesb. de gestis reg. lib. 4. alii.

Testimonia Ecclesiæ Græcæ; quæ attribuuntur *Pasicrati* servo (ut dicunt) S. *Georgii*, istiusque acta, a *Simeone Metaphraste* scripta satis sunt obvia. Neque de ejusmodi obviis plura dicemus quam quod nominabimus ea. In quibusdam antiquis ritualibus istius Ecclesiæ Orientalis (ubi & alii leguntur Sancti ejusdem nominis Christiani, satis manifeste tamen ab hoc distincti, ut *April.* δ & ζ & ιβ) dicitur, ut & alibi, ex *Cappadocia* ortus esse. Additur etiam in Ritualibus istis, quod fuerit ex egregia familia oriundus & Celebris campi Dux in bellis sub *Diocletiano*, & cum martyrium subiret, Comes extiterit. Hic est sensus verborum: ὁ ἔνδοξος καὶ θαυμαστὸς καὶ μέγας μάρτυς Γεώργιος κατὰ τοὺς χρόνους ἦν Διοκλητιανοῦ τοῦ Βασιλέως, ἐκ χώρας τῆς Καππαδόκων γένους ἐπισήμου ἐν ταῖς τῶν τριβούνων στρατείαις διαπρέψας. ἐν ᾧ δὲ ἀθλεῖν ἔμελλε, κόμης ἦν τὴν ἀξίαν. Porro dicunt quod ibidem Caput ipsi fuerit amputatum, ideoque narratio de ipso præfixos habet istos jambicos versus, & hexametrum quomodo & in aliis Sanctorum historiis fieri solet.

Latine habentur apud Lipomanum, & apud Surium Tom. 2.

Μηναῖοι April. κγ & Antholog. eodem die.

Ex-

Ἐχθρὺς ὁ τέμνων Γεώργιος ἐν μάχαις
Ἔκαν παρ' ἐχθρῶν τέμνεται διὰ ξίφους.
Ἧρε Γεωργίου εἰκάδι τριτάτῃ αὐχένα χαλκός.

i.e. *S. Georgius cadens hostes in bello, sponte casus est a gladio hostium.* Et *Vigesima tertia die* (Aprilis) *capite plexus est.* Admodum multæ ibi quoque reperiuntur invocationis formulæ, ubi præter Sveta Attributa (ad bellum respicientia) Martyribus addita, (omnes enim appellantur *candidati exercitus* ut in cantico *Te Deum*; τὸ ἅγιον τῶν μαρτύρων στράτευμα, in Græcarum precum libris, & nostris *the Noble Army of Martyrs*) multa ipse accepit aliquando disertè, aliquando per allusionem innuentia militarem ejus conditionem & autoritatem, & quod sit magnus militum Patronus. Τοῦ μεγάλου βασιλέως στρατιῶτα Γεώργιε *Sancte Georgi miles magni Regis* & χαῖρε τῶν ἀθλητῶν ὁ μέγας ταξιάρχης & μαρτυρικῆς παρεμβολῆς ὁ ταξιάρχος, καὶ τῶν πιστῶν ἁπάντων προσφύγιον καὶ τεῖχος, καλλίνικε Γεώργιε, *Opem fer pugnantibus, o magne Campidux. Martyrum Exercitui Præfecte dignissime; omnium fidelium refugium & murus esto victoriose S. Georgi* Appellatur etiam Μονόμαχος & μυριονίκος Χριστοῦ ἀθλητὴς id est, singularis & victoriosus Christi miles. ἄριστος προστάτης optimus Patronus vel Antesignanus et simil. In precibus ad eum postulant intercessionem ejus æquè pro orbis pace, ac pro salvatione animarum suarum: πρέσβευε δεόμεθα sic precantium verba sunt) ὑπὲρ εἰρήνης τοῦ κόσμου καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν. Omitto alia hujusmodi, addens solummodo orationem illam in qua titulus τροπαιοφόρος ipsi tribuitur. Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτὴς καὶ τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστής, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχε τροπαιοφόρε, μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν, *Tu qui es captivorum liberator, pauperum protector ægrotantium Medicus, Regum Antesignanus Trophæa reportans Victoriosus & magnus Martyr Georgi intercede apud Christum* Deum *pro salvatione animarum nostrarum*: Hoc Epithetum τροπαιοφόρος, (quod reddo *victoriosus*) dudum apud ipsos proprium S. *Georgii* attributum est. Habent id tamen quoad rem & alii: *Artemius* describitur ὁ καθ' ἐχθρῶν νίκης ἀράμενος τρόπαια. *Victoriam vel trophæa de inimicis suis reportans.* & sic plures. Nemini vero ex istis ita proprium est. Neque hujus Ecclesiæ viri liturgiis suis

Vide de albis militibus quibus antesignanus Georgius apud Robertum Monach. hist. Hierosolym. lib. 8.

Habetur tum in Antologico, & Menæo, quam in Horologio seu Menologio ad diem 23. Aprilis.

Menolog. in Horologio Octobr. 20.

ſuis inſerentes nomen ejus, absque iſto elogio id faciunt. In *Anthologio* Rubrica liturgiæ iſtius diei qui incidit apud nos in *23. Aprilis* eſt, Τȣ̃ ἁγίȣ ἐνδόξȣ μεγαλομάρτυρος Γεωργίȣ τȣ̃ Τροπαιοφόρȣ, id eſt, *Sancti, celebris & magni martyris Georgii Victorioſi vel Trophæa reportantis.* Idem elogium tribuitur ei in Rubrica commemorationis ipſius, ut & in ipſorum magno *Meniæo.* Sic etiam reperitur in *Apoſtolo Evangela* in fine eorum *Euchologii*, id eſt, libri qui eſt ſimilis noſtro libro *communium precum*, in eorum *Menologio* inſerto eorundem *Horologio*, id eſt libro Liturgico pro monaſterio, in *Damaſceno Studite*, *Maximo Margunio* & aliis vitam ejus deſcribentibus. Idemque hic eſt titulus cum voce illa corrupta *Tropelophorus*, in *Menologio* Græcorum latine edito a *Caniſio.* Et cum ipſis ſint multi Sanctorum dies in eodem Menſe *Aprilis* (quorum plures in illa Eccleſia ſunt celebres) & commemorationes eo pertinentes, quales ſunt *Sancta Maria Ægypti, Gerontius, Baſilides, Titus, Amphionus & Ædeſius, Theodorus, Polycarpus, Nicetas, Ioſeph, Elpidiphorus, Dius, Bythonius, Gallicus, Illyrius, Georgius Malaus, Theodolus, Agathopus, Pherbute* & ipſius Ancilla, *Publius, Plato, Theonas, Symeon, Phorbinus, Zoſimus, Claudius, Diodorus Victor, Victorinus, Pappius Nicephorus, Sempion, Theodorus, Dydymus, Thermus,* Domina & ejus ancilla, *Pompejus, Zeno, Maximus Terentius,* quinque juvenes martyres *Lesby, Eutychius* Patriarcha *Conſtantinopolitanus, Platonis, duo* Martyres *Aſcalonenſes, Calliopus, Georgius Epiſcopus Mytelenens, Ruffinus, Aquilina,* ducenti martyres in *Synope Herodianus, Agabus, Rufus, Aſyncritus, Phlegon, Hermes,* (quorum ſex ultimi ſunt ex Septuaginta diſcipulis Chriſti) Papa *Caleſtinus, Eupſychius, Badinus,* Martyres in captivitate *Perſica* morientes, *Abdieſus, Macarius, Africanus, &* reliqui ſexaginta tres martyres cum ipſis, *Olda Prophetiſſa, Iacob, Azas, Antipas Pergamenſis,* Tryphana, *Pharmuthus, Iohannes* Diſcipulus Sancti *Gregori Decapolenſis, Baſilius Epiſcopus Pari, Authuſa* filia Imperatoris *Conſtantini Copronymi, Demes, Protion, Artemon, Menas, David & Iohannes,* Papa *Martinus, Maximus, Quintilianus, Dadas, Eleutherius Perſia, Theodoſius, Zoilus, Ariſtarchus, Pudes, Trophimus, Ardalion, Thomais, Creſcens, Anaſtaſia, Baſiliſſa, Leonides Epiſcopus Athenienſis, Theodorus, Pauſolypius, Irene, Agape, Chionia, Felix, Fortunatus, Iannuarius, Septerninus, Chariſſa, Nice, Galene, Calis, Nounechia, Theodora, Symeon Perſia & Abdellas, Chudazat, Phuſec* & reliqui M.CL. Martyres

cum ipsis, *Adrianus*, Papa *Agapetus*, *Sabbas*, cum reliquis una passis, *Cosmas Archiepiscopus Calcedonensis*, *Athanasia*, *Paphnutius*, *Philippa*, *Socrates*, *Dionysius*, *Georgius Episcopus Pisidia*, *Tryphon Archiepiscopus Constantinopolitanus*, *Theodorus Trichinas*, *Zoticus*, *Caesarius*, *Severianus*, *Theonas*, *Antonius*, *Iohannes* Cognominatus *Palaeolaurites*, *Anastasius*, *Antiochenus*, *Zacheus Apostolus*, *Probulus*, *Sossus*, *Faustus*, *Desiderius*, *Alexandra*, *Apollo*, *Isaacius*, *Quadratus*, *Maximus Patriarcha Constantinopolitanus*, *Anastasius montis Sinai*, *Theodorus Syceotes Episcopus Anastasiopolis*, *Simon Zelotes*, *Apelles*, *Lucas*, *Clemens*, *Valerius*, *Anatolius*, *Protoleon*, *Athanasius*, *Glycerius*, *Donatus Therinus*, *Elizabeth*, *Pasicrates*, *Valention*, *Eusebius*, *Neo*, *Leontius*, *Longinus*, *Marcus Sanctus Evangelista*, *Macedonius Patriarcha Constantinopolitanus*, *Basilius Episcopus Amasenus*, *Glaphyra*, *Iusta*, *Nestor*, *Symeon* agnatus Salvatoris, & *Episcopus Hierosolymitanus*, *Iohannes Confessor*, *Publio*, *Eulogius*, *Lolio*, novem Martyres *Cyzyceni*, *Memnon Thaumaturgus*, *Patricius Episcopus Prusa*, *Iason*, *Sosipater*, Septem Martyres a *Iohanne* conversi, *Cercyra* filia Regis *Cercullini*, *Vitalius*, *Iacobus* frater *Iohannis* Theologi, *Clemens* Pœta, & alii plures, quos sine dubio in hac longa enumeratione omisi, præter nostrum S. *Georgium*, quos omnes commemorant in *Aprile* largioris sui Ritualis; nihilominus in ritualium librorum compendiis, ubi enarrant solummodo aliquos eosque eminentissimos, S. *Georgius* semper habet locum inter ipsos insignem, & aliquando solus, quod manifestum est testimonium singularis & insignis qua ipsum venerantur æstimationis. In *Menologio* illo, quod est pars eorundem *Horologii*, brevis fit mentio illorum quos hic nominavimus, Sanctaque *Maria Ægypti*, *Theodorus Syceotes*, *Symeon* agnatus Christi & *Iacobus* frater *Iohannis*, habent singuli singulas preces insertas. Nemo autem reliquorum, præter hunc S. *Georgium* & S. *Marcum*, qui diebus sibi assignatis commemorantur magis solenniter & sub magis distincta Rubrica quam alii, ceu primarii duo istius Mensis. Additæ quoque diebus eorum istæ singularis festi notæ: *Ἀργία, οἴνε καὶ ἐλαίε κατάλυσις*; id est, *abstinentia a labore, & usus vini ac olei.* Sicuti hoc *Menologium* preces docet, ita habent duo *Menologia* alia, quorum alterum exhibet Textus Evangelicos, alterum textus Epistolicos, & Acta Apostolica. Illud Evangelia in dies Sanctorum exhibens, est pars Ritualis libri, quem *Εὐαγγέλιον* appellant. In hoc libro

libro Mensis Aprilis assignata tantum habent Evangelia pro diebus S. *Mariæ Ægyptiacæ, Theodori Syceotes* hujus S. Georgii, S. *Marci* & S. *Iohannis.* Liber alter Epistolas complectens, vocatur Ἀπόστολος, commemorat solummodo *S. Mariam Ægyptiacam S. Georgium, S. Marcum* & *S. Iohannem.* Libri autem dicti Ἀποστολοευάγγελα in fine *Euchologii* Conscripti pro omnibus anni mensibus, interger *Aprilis* nihil habet nisi quod pertinet ad S. Georgium tantum. Sic in *Epitome Menologii* confectæ a *Christophori Patricio* Proconsule *Mytelenæo*, iste dies non aliud habet nomen adscriptum quam ὁ Μάρτυς Γεώργιος. Sunt tamen & alii septem sancti in hoc mense eodem die cum ipso commemorandi; ex quibus unus *Glycerius* ab ipso conversus est. Reliqui sunt, quatuor superius ante *Glycerium* nominati, atque duo eum sequentes. Neque venerantur eum solummodo in festo ipsius proprio, verum etiam in festis aliorum ad eum respicientium: ut *Alexandræ* præprimis, & *Theodori Syceotæ. S. Alexandra*, inquiunt, fuit Imperatrix & uxor *Diocletiani*, ac quoniam spectavit Cruciatus *S. Georgii* præliminares; quos ipse subiit in consummationem Martyrii sui, Christianam amplexa est fidem, ideoque in carcerem missa; ubi audiens edictum Imperatoris, quod cum *S. Georgio* capite plectenda esset, tranquille, dicunt, in fervidis precibus exspiravit, executionemque prævenit. Tres etiam illi, sequentes eam in catalogo nunc recensito, *Apollo, Isaacius, & Quadratus*, servi ipsius, pariter conversi sunt, per ejusdem constantiam, eodemque Festo celebrantur cum ipsa die XXI. *Aprilis. Theodoro Syceotæ*, (de quo satis multa in vitis Sanctorum) qui aliquo tempore post *S. Georgium* vixit, ac sub *Heraclio* mortuus est, dicitur, in commemoratione ejus, quæ fit die festum *S. Georgii*, antecedente, sæpe, apparuisse *S. Georgius*, docuisse eum & rexisse quamdiu vixit. Sic ab antiquis temporibus honorarunt memoriam ejus in sacris suis solennitatibus, tanquam primarium quendam e Sanctis atque Martyribus, cujus nomen etsi non legatur apud *Eusebium*, id est, optimum & antiquissimum Scriptorem Persecutionis sub *Diocletiano*, nihilominus videri is potest de nostro loqui Martyre, ubi de principio istius persecutionis ait; ἐκ τῶν ἐν στρατείαις ἀδελφῶν καταρχομένου τοῦ διωγμοῦ *cœpit persecutio adversus fratres in militia constitutos.* Ac *Ruffinus* de eodem tempore: *Divina providentia adgreditur primo sensim* refre-

Vita D. Georgii in Anglogio & Menæo.

Georgius ejus discipul. metaphrastes apud Lipomannum, & Surium die 23. April.

Euseb. Hist. Eccl. l. 8. cap. & vides. ubi de Valerii tyrannide & Niceph. Callist. lib. 6. c. 3.

refrenare lapsantes, & integro adhuc Ecclesiæ statu, congregationibusq; manentibus, indulget interim eos qui erant in Militia tantum, Gentilium persecutione pulsari. Inter hos, qui dicuntur in Militia fuisse, potuit noster esse, primum Centurio existens, deindeque, ut dicunt, ad Comitivæ dignitatem evectus, per quam adhuc eminentiorem in *Militia* locum sortitus est. Et facile apparet quod ingens numerus magnorum Martyrum apud *Eusebium* tradatur, quos ipse non nominat, nihilominus tamen conservatus est eorundemque memoria, qualitatem eorundem, ac martyrii modum edisserens in variis actis, traditionibus, & martyrologiis, quæ fuerunt supplementum generalis *Eusebianæ* Historiæ. Imo probabile satisfuperque est, quod in *Eusebii* Martyrologio (quod ex mandato *Constantini* M. conscripsit) hic ipse Sanctus nominatus fuerit, inter plures alios qui in ipsius historia, omissi, at recepti sunt atque inserti Martyrologiis posteriorum temporum; idque nisi factum fuisset, ipsi una cum *S.Georgio* nostro penitus nobis essent ignoti. Dicunt nonnulli quod Martyrologium *Eusebii* extet in *Escuriale.* Eo ipso anno quo dicitur consummatus esse *S. Georgius* per Martyrium, non pauciores quam septingenti Martyres dicuntur eandem acquisivisse Martyrii coronam intra dies triginta, quorum plurimorum nomina si non omnium certo scimus, ast in historiis, quæ supersunt minime legimus.

V. Flavium Dextrum sub ann. 308. & ibid. Franciss. Bivarium pag. 359.

Flor. Wigorniens. ad an. Domin. 290.

Præter Ritualia, sunt & alia testimonia Græcorum observatione digna, nec ubique obvia. Multæ apud hos Ecclesiæ ipsi extructæ; præsertim in *Ramel,* loco celebri, ob ejus sarcophagum & martyrium erectus est Episcopatus quinto circiter posthæc seculo, in ejus honorem. *Iustinianus* (qui regnavit circiter CCXL. ann. post *S. Georgii* obitum) ædificavit ei Templum in *Armenia* , ubi videtur multa de ipso audivisse ceu in regione *Cappadociæ* contermina. Testatur id, *Procopius* sub *Justiniano* vivens ϗ ἱερὸν, ait, Γεωργίῳ τῷ Μάρτυρι, ἐν Βυζανοῖς ἐδείματο *Et templum extruxit Georgio Martyri in Byzanis.* Novi eruditos quosdam existimasse templum ædificatum *Constantinopoli*; Si ita se res haberet, abunde monstraret antiquam Martyris memoriam. Verum structuras *Iustiniani* Constantinopolitanas recenset *Procopius* in libro primo: tertium autem librum (in quo ista leguntur) ait recensere ædificationes in *Armenia.* Error processit ex negli-

lib. 3. de ædific. Iustiniani

negligentia, qua non attenderunt, quæ dicit Autor, & male intellexerunt vocem ἐν Βυζαντίς, quam voluerunt eandem esse cum ἐν Βυζαντίοις in *Byzantiis* vel ἐν Βυζαντίῳ *in Byzantio* i.e. *Constantinopoli*. *Byzana* plurali numero sunt eadem cum *Bazanis* in *Armenia majore*. Urbs hæc prius dicta est *Leontopolis*, fuitque ibidem *Metropolis* sex aliarum civitatum, quod observavit *Eustathius* in *Dionysium Afrum*. Verum redeamus ad S. Georgium Cedrenus locutus de persecutione sub *Diocletiano*, ait: πολλοὶ δ' τῶν τῆς ἀθλήσεως αἰσθήσαντο στέφαιο. Ἐξ ὧν εἰσι πέτρ☉ ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ Ἄνθιμ☉ Νικομηδείας καὶ Προκόπι☉ καὶ Γεώργι☉ οἱ ἀοίδιμοι μάρτυρες. *Multi coronati sunt Martyrio, inter quos Petrus Alexandrinus, Anthimus Nicomediensis, Procopius & Georgius Martyres celeberrimi*. Idem Autor ait, quod Imperator *Iohannes Tzimisces* (regnare incipiens DCCCCLXX.) post victoriam a *Russis* ipso die S. *Georgii* reportatam, illico vota nuncupavit huic Martyri. ὁ δὲ βασιλεὺς ☉ ἐπινίκια θύσας τῷ καλλινίκῳ μάρτυρι Γεωργίῳ (ἦν γὰρ κτ τὴν αὐτῦ μνήμην συῤῥάξας τοῖς πολεμίοις) τῇ ἐπιούσῃ καὶ αὐτὸς τ πρὸς το Δορύστολον ὥψατο *Iohannes Euchaitensis* etiam (Episcopus sub Imperatore *Constantino Monomacho* extruente monasterium in loco quem dicunt *Mangana*, in honorem a *S. Georgii*, quorsum ipse & sequentes Imperatores solennem b processionem annuam instituerunt, die *S. Georgii* festo seu vigesima tertia *Aprilis*.) Carmine Sacro hortans Imperatorem ut magnanimiter retineat Servatorem nostrum in Ecclesiis suis, suadet pariter ut jungat ipsi amantes eum, nec non B. *Mariam* Virginem ejus Matrem, una cum Sancto, qui pugnet pro illo, sitque tanquam Campi Dux nomenque gerat a τροπαίῳ, seu *victoria*; quibus sine dubio innuit vocem *Tropaeophorus* proprium in Sanctorum Catalogo S. Georgii Epitheton. Factum hoc ab Episcopo circa annum MXL. versu *Iambico*, unde quantum attinet Georgium hunc adscribo.

Compend. Hist. pag. 218.

ibid. pag. 558. & Sidesis Curopalat. hist. fol. 77. b.

a Cedrenus pag. 650.

b Codinus περὶ ὀφφικ. c. 15 & Gretser. ad eum. Commentar. lib. 3. c. 10. pag. 362. adde Histor. Curopalatu f. 131. a.

Ἀλλ' ὦ κραταιὲ δέσποτ☉ στρατιωτικὲ
Δέχυ τιν' ἐξάγοντα φῶς ἀπὸ σκότυς &c.
Δέχυ τι πιςῶς καὶ σέβει πρὸς ἀξίαν,
Βλέπων, ἀκύων προσκυνῶν, κρατῶν, φέρων,
Αὐτόν Θεόν τε καὶ Θεῦ φρικτὸς λόγυς,
Ἐν τοῖς βροτῶν φῶς, τὴν τρυφὴν τῶν ἀγγέλων
Τὸν καὶ βασιλεύσαντ☉, καὶ σέψαντά σε.

lego potius φρικτὸν λόγον.

τὸν συμβασιλεύοντα καὶ σκέποντά σε.
Οἱ συγξένιζε καὶ Φίλους καὶ Μητέρα,
Αὐτὸν τε τὸν σὸν ΣΥΜΜΑΧΟΝ καὶ ΠΡΟΣΤΑΤΗΝ
Οἱ τὰ ΤΡΟΠΑΙΑ κλῆσιν ἀξίαν ἔθου.
Πάντες γὰρ εἰσὶν συνδραμόντες ἄθροοι
Σύνησι Χριστῷ καὶ δέονταί σου χάριν.
πάντες σε λαμπρύνουσι, πάντας οὖν δέχου.
Οὗτοι στέφος σοι, μάργαροι, λαμπροὶ λίθοι,
Κοσμοῦντες ὡς κάλλιστα τὴν ἁλουργίδα.
Οὗτοι κατ' ἐχθρῶν ὅπλα σοι νικηφόρα,
Μεθ' ὧν κρατεῖς τε, καὶ κρατήσεις εἰς τέλος,
Ἐν οἷς φυλάξεις εὐτυχές σου τὸ κράτος,
Καλὴν παρ' αὐτῶν καὶ πρὸ τῆς ἐν ἐλπίσι
Τῆς Εὐσεβείας τὴν ἀμοιβὴν λαμβάνων.

Sed o potens Domine & Imperator recipe eum qui de tenebris lucem eduxit, &c. Recipe eum cum fide, & cole juxta dignitatem ejus, videns, audiens, adorans, apprehendens & servans Deum ipsum, Deique verba; Lumen hominum & delicias Angelorum, qui te fecit Imperatorem & coronavit; qui regnat tecum, & protegit te. Cum ipso etiam hospitio excipe amantes eum, & Matrem ejus tecumque pugnantem & Promachum qui recte nominatur a Trophæis. Omnes enim sunt cum Christo, atque pro Te intercedunt. Omnes te gloriosum reddunt, ideoque suscipe eos. Sunt tibi corona, margarita & gemmæ, addentes splendorem fulgidissimum vestibus tuis regiis. Contra inimicos Tuos sunt Tibi arma victoriæ plena, per quæ vinces, & vinces in æternum. Per istos conservabis felicem statum Imperii tui, & pro spe pietatis recipies elegantem retributionem. Sic etiam ejus facit mentionem Anna *Porphyrogenneta* εἴς γε ἐκεῖθεν (ait de *Godofredo Bullioneo* Rege *Hierosolymitano* adversus *Turcas* egresso loquens) τὸ Ῥαμελ κατέλαβον ἐν ᾧ ὁ Μεγαλομάρτυς Γεώργιος μεμαρτύρηκε *Inde ad Ramel venerunt ubi magnus* Martyr *S. Georgius martyrium subiit.* Et *Callicles*, me judice, isti Coævus, habet nonnulla tetrasticha incisa statuæ ejus ex Marmore albo sculptæ, quorum unum hic addo. *Alexiad. l. 8.*

Εἰς τὸν ἅγιον Γεώργιον ἐν λευκῷ
λίθῳ τυπωθέντα.

πλὴν

παῖς Ἀβραὰμ ὁ μάρτυς οὗτος ἐκ λίθων.
Πλὴν εἴ τι σαρκὸς εἶχεν ἠρυθρωμένον,
Ἐχιονώθη τοῦτο· λευκὸν εὑρέθη
Μαρτυρικοῖς ἱδρῶσιν ἐκπεπλυμένον.

Id est *in S. Georgium de marmore albo sculptum; Hic Martyr est filius* Abra-*hami ex Lapide factus, Et quicquid habuit carnis rubri, factum est eque album ac nix, quoniam lotum est sudore agonis in Martyrio.*

Hic adde ex *Nicephori Xantophuli* Συνοπτικῇ Συνόψει Ἁγίων χρό-νων, *Brevi Compendio Sanctorum* anni, verba, quibus ad mensem *Aprilem* conjungit *S. Georgium* & S. *Sabbam* in versu uno.

Γεώργιον, Σάββάν τε, τοὺς στρατηλάτας

Georgius & Sabbas Belliduces

Iohannes Cantacuzenus (Imperator is fuit) utens argumentis quibusdam desumtis a Martyribus Ecclesiæ Christianæ, pro *Christianis* contra *Mahumetanos*, meminit Martyrum in genere, *S. Georgius* autem ipsi est speciale exemplum. ὁ παρ' ἡμῶν τῶν χριστιανῶν (verba ejus sunt) τιμώμενος μάρτυς τοῦ χριστοῦ Γεώργιος, ὃς καὶ παρ' αὐτῶν Μουσουλμάνων, τιμᾶται, ὀνομάζεται δὲ παρ' αὐτῶν χετὴρ ἠλίας, βασανιζόμενος καὶ πειραζόμενος παρὰ τῶν ἀσεβῶν καὶ εἰδωλολατρῶν ἵνα τὸν μὲν χριστὸν ἀρνήσεται, σεβασθῇ δὲ καὶ προσκυνήσῃ τοῖς ἐκείνων θεοῖς, ὁ δὲ προείλετο μυρίους θανάτους καὶ μυρίας βασάνους ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ χριστοῦ ἢ ὅλως ἀθετῆσαι τὴν εἰς τὸν χριστὸν πίστιν αὐτοῦ. id est: *Martyr Christi a nobis Christianis honoratus*, S. Georgius, (*qui etiam a Musulmannis honoratur ipsis, & vocatur* Cheter Elias) *tortura subjectus & tentatus ab improbis, idololatris ad abnegationem Christi, & adorationem venerationemque idolorum suorum, elegit potius mille mortes atque dolores pro nomine Christi, quam abnegationem fidei in Christum.* Pergit etiam *Cantacuzenus* plura enarrans de ipsius Martyrio, ac si fuisset eminentissimum exemplum Martyrii in sua Ecclesia, & tale quod sufficeret in isto argumentorum genere ad perficiendam apologiam suam pro Christianis contra Musulmannos. *Venetiis* primaria Græcorum Ecclesia dedicata est *S. Georgio*. *Emanuel Malaxus* meminit ejus cum titulo *Magni S. Georgii*, narrans calamitatem, quæ Græcos ibi afflixit, quan-

Apologia κατὰ τοῦ Μωαμὲθ. γ.

quando *Arsenius* eo attulit *Alexandri* P. VI. literas adversus eos ad Ducem *venetiarum* centum & quod excurrit abhinc annis. Ἐγένετο πολλὴ σύγχυσις καὶ ταραχὴ εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ρωμαίων εἰς τὸν μέγαν Γεώργιον. verba ipsius sunt. *Fuit magna turba & confusio in Ecclesia Graecorum* (nam id hic significat Ρωμαῖοι, ficuti olim [a] νέα Ρώμη dixit *Constantinopolim*) *quae est Magni S. Georgii.* Ac post aliquam reparationem Ecclesiae hujus an. MDLXIV. inscriptio Dedicationis facta est Salvatori nostro nec non S. *Georgio* nomine omnium Graecorum ibi habitantium, & eorum qui illuc venire solebant: & quidem a *Michaële Sophiano* Constantinopolitano, ut *Crusius* refert ex fine libri scripti a *Zacharia Scordytio Mamphara Cretense*, & publicati, ut videtur a *Crusio* MDLXIX. num Ecclesiae fuerit inscriptio affixa vel non, ignoro. Sic vero se habet, una cum scopo Authoris sic commemorato.

Histor. Patriarcha l. p. 151.
a Sidesis Platin. in Vita Bonifac. 3.
Turcograc. ad Histor. Eccles. pag. 200.

Εἰς τὴν ἀφιέρωσιν τοῦ Βενετίησι ναοῦ
Τοῦ Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τῶν
Γραικῶν ἐπίγραμμα ἐν εἴδει τίτλου ποιηθὲν παρὰ τοῦ Σοφωτάτου καὶ λογιωτάτου κυρίου Μιχαήλου Σοφιανοῦ τοῦ Βυζαντίου.

ΧΡΙΣΤΩ͂ ΣΩΤΗ͂ΡΙ
ΚΑΙ ΤΩ͂ ΑΓΙ´Ω ΜΑ´ΡΤΥΡΙ, ΓΕΩΡΓΙ´Ω ΟἹ ΜΕΤΟΙΚΟΙ ΚΑΙ῾ ΟἹ ΑἘΙ ΚΑΤΑ´ ΙΡΟΝΤΕΣ ΕΝΕΤΙ´ΑΣ ΤΩ͂Ν ΕΛΛΗ´ΝΩΝ ΕΚ ΤΩΝ ΕΝΟΝΤΩΝ
ΦΙΛΟΤΙΜΗΣΑΜΕΝΟΙ
ΤΟ ἹΕΡΟΝ ΑΝΕ´ΘΗΚΑΝ

Α. Φ Ξ Δ

Id est.

In dedicationem Ecclesiae Magni Martyris S. Georgii inscriptio Graecorum in forma tituli, facta a Sapientissimo & eruditissimo Michaële Sophiano Constantinopolitano.

CHRI-

CHRISTO SALVATORI
ET SANCTO MARTYRI GEORGIO
GRÆCI HABITANTES ET SEMPER VENIENTES
VENETIAS DEVOTISSIME
CONSECRARUNT HAS ÆDES.

M DLX IV.

Liber unde iſta deſumſit *Cruſius* videtur fuiſſe *Zacharia Scordylii*, de gradibus conſangvinitatis. περὶ τῶν τῆς συγγενείας βαθμῶν, in fine cujus meum exemplar impreſſum *Venetiis* MDLXXXVIII. habet quæ *Cruſius* citat, niſi quod annus incarnationis omiſſus eſt. Sunt ibi præterea *Iambici* verſus ſcripti ab eodem *Zacharia* in dedicationem iſtam. In monte *Athos* duo etiam ex viginti duobus monaſteriis ipſius nomini ſunt Sacra. *Græculi apud Ianum Rutgerſium Variar lection. l. 2. cap. 11.*

His addimus Teſtimonium *Damaſceni Studitæ*, non absque elogio *Tropæophorus*, & *Maximi Margunii* non ita pridem Epiſcopi in *Cythera* vel *Cerigo*, ut vocant. ὁ ἔνδοξος καὶ μέγας Γεώργιος (verba ſunt *Maximi* quibus immixta eſt dialectus modernorum Græcorũ) τοὺς καιροὺς τοῦ βασιλέως Διοκλητιανοῦ, ἀπὸ τὴν καππαδοκίαν, ὁπὸ γένος λαμπρὸν, τῆς τάξεως τῆς στρατείας τῶν τριβούνων ὅτι ἦ ἔμελλε νὰ γένη ἀθλητὴς, ἦτον κόμης τὸ ἀξίωμα. Quæ fere eadem ſunt cum illis ex Ritualibus allegatis. *Glorioſus miraculoſus & magnus Georgius, tempore Diocletiani Imperatoris, genitus in Cappadocia, familia ſplendida, fuit Tribunus militum, cum autem Martyrium ſubiret Comitis dignitate fulſit.* Eſt præterea apud *Græcos* teſtimonium, fuiſſe aliquando & nunc durare ordinem Religioſum Equeſtrem cum hujus Martyris titulo, inde a *Conſtantino* Magno, ſi credimus quæ ipſi hujus ordinis Domini Summi aſſerunt. Illum intelligo ordinem cujus ſummam autoritatem ſibi vendicant qui ſunt ex Cæſarea *Comnenorum* familia, creantque ideo *Conſtantiniani Cavalieri* (ut vocant) ſub regula *S. Baſilii* cum titulo *S. Georgii*; inſigne eſt Crux rubra, lemma, *In hoc ſigno vince*; vel ἐν τούτῳ νίκα aureis literis ſcriptum. Initium ſumſiſſe dicunt a *Conſtantino* Magno & auctum ab *Heraclio* poſt victum *Cosroën*. Creatio horum Equitum, una cum ſumma in eos autoritate devenit ad *Comnenos* per diploma ſcriptum ab Imperatore *Michaele* Pa-

Βιοὶ ἁγίων pag. 203. b.

Euſeb. de vita Conſtant. lib. 1. cap. 32.

Pataologo ad *Michaëlem Angelum Comnenum & Andream* istius filium hæredesque ex ipsis genitos, unde *Signor Don Giovanni Andrea Angelo Flavio* (nuper, & fortassis adhuc superstes *Venetiis*, qui & ipse jus ad Imperium *Constantinopolitanum* venditavit) ceu descendens ex *Michaële Angelo* (hærede *Isacii Angeli* Imperatoris) tum contenta diplomatis summarie, tum autoritatem diplomatis ipsius roboratam dedit manu & sigillo Notarii *Romæ* mense *martio* MDCX. sub titulo *Principe di Macedonia & Moldavia, Duca & Conte de Drivasto & di Durazzo & gran sopramo & Maestro della Militia seu religione aureata Angelica Constantiniana instituita par apparitione divina dal Magno Constantino Imperatore sotto la regola di S. Basilio & invocatione S. Georgio Martyre Capitano di Constantio* (ita hic supponitur fuisse Centurio sub *Constantio*, qui fuit *Cæsar Diocletiani* tempore) *padre di detto Constantino eretta & poi da Eraclio Constantiniano Imperator Greco nel tempo c' hebbe la vittoria contro Cosedroe Re de Persi ampliata & dilata. &c.* Specialia quoque plura de privilegio creandi Equites istos (præsertim in *Hispania & Italia*) sub prætextu & autoritate hujus diplomatis adduntur & typis impressa sunt *Romæ* eodem anno. Inter illa fit mentio *Giovanni Georgio di Cefalonea*, qui fraudulenter se jactitavit hæredem istius juris contra *Pietro Angelo* Patrem istius *Giovanni Andrea Angelo*: sed is anno MDXCI. per sententiam pronunciatam a *Prospero Farinacio* Clarissimo Jurisconsulto (cujus plurimæ & excellentissimæ Decisiones posthac prodierunt) Vicario Criminali Domini *Camillo Burghese* Auditoris in Camera Papali, & confirmatam porro a *Signior Pompejo Mollela* Vicario *Signior Francisco Aldobrandino* Commissarii, a Papa *Clemente* VIII. in specie denominati, anno MDXCIV. damnatus est ad perpetuum exilium & ejectionem ex universis Pontificis regionibus, ac deinde ad triremes quousque viveret, a quibus tamen liberatus est ob senectutem suam anno MDXCVII, non vero ab exilio revocatus, in quo vixit cum interdicto sub pœna mortis si auderet porro creare Equites. Sunt & alia testimonia apud occidentales de his Equitibus, a *Constantino* eos deducentia ut videbis in *Gaspari Escolavo* historia de *Valentia* lib. 9. cap. 7. & 8. ubi, ejus fide, exhibetur nummus antiquus illorum temporum (vult autem esse nummum *Majorani*) cum inscriptione GLORIA CÆSARUM AUGUSTORUM GEORGIANORUM ex una parte, vertitque sic:

sic: Gloria *Cesares Augustos Maestros de la Cavalleria Georgiana*. Ipsam etiam Crucem *Constantino* visam, facit esse S. *Georgii* aliaque habet plura de ea, quæ hic lubens omitto. Addi his possunt alia testimonia orientalium eruditorum sed ab occidentalibus descripta. *Iustinianus* erexit templum *S. Georgi. Lyddæ* vel *Diospoli* tribus circiter milliaribus distans a *Rama* vel *Ramel Palestinæ* in Tribu *Ephraim*, ob quam vicinitatem, & quod Episcopatus illic institutus vocatus est aliquando *Lydda* aliquando *Ramelensis*; æque unus locus ac alius ab historicis dicitur martyrio ejus insignis. Quæ de statua ejus & miraculis large recenset ex *Arculfo*, qui didicit illa in oriente, *Adamannus a Scotus* DCCCC abhinc annis scribens, & edita sunt *Ingolstadii* a *Gerbero* anno 1619. hic etiam locum merentur: ut & *Johannis Corovici* de *Lydda* loquentis in itinerar. Hierosolym. lib. 2. pag 137. verba. *Mox* (inquit) *urbem antiquissimam Diospolim olim nuncupatam, distantem à Rama tria millia passuum, eminus conspeximus. Hac Divi Georgii martyrio ac tumulo, & imprimis Petri Apostoli prædicatione & miraculo celebris est. Nunc solo æquata & in cinerem fere versa tota neglecta jacet. Præter pauca enim Maurorum tuguriola solum superest Templum in Martyris memoriam à Richardo Angliæ Rege (ut aliqui putant) restaurat um supra fundamenta antiquioris delubri à Cæsare Iustiniano (ut volunt) erecti quod Paulo ante adventum* Bullionii *Ducis cum suo exercitu* Saraceni *solo tenus dejecerunt, ne Christiani in urbis Hierosolymæ oppugnatione trabibus Ecclesiæ quæ multæ proceritatis erat uterentur, eisque in machinas & & tormenta converterent.* Ecclesia isthæc ait, nunc est Delubrum partim Turcarum, *Moscheam* appellant, partim Græcorum Monachorum habitatio. Ab utrisque etiam tum Christianis tum Mahumetanis magno est in honore: nam omnes illi redeuntes per Palæstinam ex Sancta peregrinatione versus *Micham devotionis ergo* (ait) *adire illud haud negligunt; precibusque inibi Deo redditis largas etiam eleemosynas erogant & Martyris sepulcrum venerantur.* Porro dicit quod *Mahumetani* credant eum quoque esse *suæ sectæ protectorem eximium*, ideoque honorent ipsum ita ut quando destruunt imagines Sanctorum in Christianorum Ecclesiis, religiosè abstinaent a S. *Georgii* pictura, cujus exemplum affert ex Monasterio Minoritarum in *Arnica* civitate *Cypri*, ubi omnes a Turcis imagines deletas vidit excepta S. *Georgii* equo insidentis & Tulipanto caput tegentis.

Wilhelm. Tyrius de bello sacro l. 7. c. 22.

Ade situ terræ Sanctæ lib. 3. cap. 4.

Guilielm. Tyrius loco citato.

Vide item Cotovicum dicto itinerar. fol 343.

Plura alia testimonia Orientalium minoris notæ hic omitto, accedoque ad brevem recensionem occidentalium.

XLII. Ecclesiæ Occidentalis testimonia fuse videre potes apud *Iacobum de Vomgine, Lipomanum, Surium,* & alios ex professo Sanctorum vitas describentes. Obvia sunt ideoque hic omittimus. Antiquissima Martyrologia apponunt ei diem 23. *Aprilis*, sic: *Natalis Sancti Georgii Martyris cujus illustre Martyrium inter Coronas Martyrum Ecclesia Dei veneratur. Gregorius Magnus* P. vivens circiter trecentis annis post tempus Martyrii ejus, vulgo creditum, reparavit antiquum templum memoriæ ejus dicatum. Et ante hunc S. *Germanus* Episcopus *Parisiensis* ex peregrinatione sua *Hierosolymitana* revertens per *Constantinopolin*, accepit illic ab Imperatore *Iustiniano*, inter alias preciosas reliquias, *S Georgii* brachium, quod deposuit apud S. *Vincentii* ædem *Parisiis*: teste *Aimonio* antiquissimo *Galliæ* scriptore & exhibente Regis *Childeberti* diploma pro fundatione S. *Vicentii* ædis (anno DLIX.) ubi præter alios Sanctos, nominatos solummodo, iste in specie appellatur *Beatissimus Sanctus Georgius. Gregorius Turonensis* quoque prope ad hæc tempora accedens *in de Gloria Martyrum lib.1.cap.101.* specialem mentionem facit ejus tum reliquiarum, tum miraculorum. *Est in Sacramentario* (inquit etiam *Baronius ad Martyrol. Roman.23. April.*) *S. Gregorii, in Natali S Georgii specialis de eodem Sancto præfatio. Sidonius* Episcopus *Moguntinus* imperante *Iustiniano* in honorem Sancti hujus Ecclesiam struxit, ubi ejus reliquiæ & memoria hodienum supersunt. *Venantius Fortunatus* Pœta Christianus paulo inferior ætate hoc de ipso habet Epigramma.

Gregor. lib. 4. Indict. 4. Epist. 68.

de gest. Francorum lib 2. cap. 20.

Broßer ad Venant. Fortunat lib. 2. pag. 39. Poemat. lib. 2. Epig. 13.

Martyris egregii pollens micat aula Georogi
Cujus in hunc mundum spargitur altus honor.
Corcere, cæde, siti, Vinclis, fame, frigore, flammis
Confessus Christum duxit ad castra caput.
Qui virtute potens Orientis in arce sepultus
Ecce sub occiduo cardine præbet opem.
Ergo memento preces & reddere dona Viator,
obtinet hic meritis quod petit alma fides!
Condidit antistes Sidonius ista decenter,
proficiant animæ quæ nova templa sua.

Et

Et in Ecclesia alia observat inter reliquias alias etiam nonnullas hujus S.*Georgii.* *Paman.* *lib. 10. Epist. 10.*

Hic quoque reliquiis micat ille Georgius *almus,*
Qui probus igne cedit, nec pice mersus obit.

Fuit & Roma (inquit *Baronius*) *qua adhuc perseverat illustris memoria S.Georgii ad velum aureum, ubi & caput ejus asservatur quod Zacharias Papa in theca repertum cum inscriptione Gracis literis exarata ibidem recondidit, ut testatur liber de Romanis Pontificibus in Zacharia.* Hic *Zacharias* fuit Græcus & in Pontificatu vixit an. DCCXL. postmodum *Basilicam* (inquit *Platina*) *Beati Georgii in Velabro condidit, eoque loci caput ipsius Sancti collocavit.* Alia testimonia antiqua nondum edita vide apud eundem *Baronium.* Ac Officium illius diei in Ecclesia Romana, quæ uti & Græca sacrum servat vigesimum tertium *Aprilis* præter Lectionem Epistolicam & Evangelium, aliaque aliis Sanctis, Communia hæc insuper habet cum nomine ipsius inserto. *Deus qui nos Beati Georgii Martyris tui meritis & intercessione lætificas, concede propitius ut qui tua per eum beneficia poscimus, dono tua gratiæ consequamur per Dominum nostrum.* Et post oblationem *munera Domine oblata sanctifica & intercedente Beato Martyre tuo, nos per hæc a peccatorum nostrorum maculis emunda per Dominum nostrum:* Et in *Post-Communione*: *Supplices Te rogamus omnipotens Deus, ut quos tuis reficis Sacramentis, intercedente Beato* Georgio *Martyre tuo, tibi etiam placitis moribus dignanter tribuas deservire per Dominum nostrum.* Et quandoquidem *Roma* habeat quovis mense certos festos dies in quibus judicium non aperitur in Capitolio, (ut *Corporis Christi, omnium Sanctorum, S. Iohannis Baptistæ, & Purificationis* nobiscum in *Westmonasterio*) Aprilis non alios habet Sanctorum dies quam S. *Marci* & S *Georgii* tanto honore condecoratos, prout videre est in *Statutis Romæ* lib. 1. cap. 58. Neque hic omittendum in *Ordine Romano* antiquo (qui est Ceremoniarum vel Rituum liber exhibens consecrationes Episcoporum, *Abbatum*, *Monialium* &c.) tradi etiam *Ordinem ad armandum Ecclesiæ defensorem vel alium Militem*; ubi post preces varias proprias creationi Equitum, mox sequitur oratio post traditionem scuti talis. *Domine* *Missale Roman. Parisiis 1605. pag. 385. &c.*

Deus qui conteris bella, & adjutor & Protector es omnium in Te sperantium, respice propitius invocationem nostram & per merita Sanctorum Martyrum Tuorum & Militum, Mauricii, Sebastiani, Georgii. *presta huic viro victoriam de hostibus suis, & salva eum tuo gratuito munere, qui dignatus es hominem redimere preciosissimo filii tui sanguine, qui tecum vivit.* Verum sicuti accidere solet in rebus mirabilibus, (quales fuerunt Martyrum passiones) ita hic in S. *Georgii* historia incredibiles additæ sunt circumstantiæ, ejusque Martyrio immixtæ, ut & ipsa multum passa esse videatur. Unde factum ut Papa *Gelasius I.* anno CCCCXCIV. in Synodo *Romana* declarans, quæ scripta essent recipienda, præter Scripturam Sacram recensuerit *Gesta Sanctorum Martyrum, Sed ideo secundum antiquam consvetudinem singulari cautela, in S. R. E. non leguntur quia & eorum qui conscripsere nomina penitus ignorantur & ab infidelibus aut idiotis superflua aut minus apta quam rei ordo fuerit scripta esse putantur; sicut cujusdam Quirici & Iulittæ, sicut Georgii* (quædam editiones *Gratiani* malè legunt *Gregorii*) *aliorumque hujusmodi passiones, quæ ab hæreticis perhibentur conscriptæ. Propter quod ut dictum est, ne vel levis subsannandi oriatur occasio, in sancta Romana Ecclesia non leguntur.* Exempla Sanctorum, quorum vitæ male scriptæ, sunt ipsi S. *Quirici*, & *S. Julitta*, & *S. Georgii*; ita tamen ut dum appellantur cum voce *cujusdam* præfixa, Sanctus *Georgius* tanquam eminentior ac notior Sanctus illorum temporum, distingvatur ab ipsis per *sicut* Georgii. In sexto Generali Concilio *Constantinopoli* celebrato canon 63. scriptus est contra vitas Sanctorum Martyrum quas scripserant τῆς ἀληθείας ἐχθροὶ, vel *haeretici* ut vocantur, ὡς ἂν τοὺς τοῦ χριστοῦ μάρτυρας ἀτιμάζοιεν καὶ πρὸς ἀπιστίαν ἐνάγοιεν τοὺς ἀκούοντας, *eum in finem ut honore suo privent Martyres Christi, & incredibiles faciant eorundem historias audientibus.* Ex actis tamen plurimis Martyrum, eorumque vitis scriptis ejusmodi selectus factus est, ut olim & hodienum legantur in Ecclesia *Romana*. *Baronius* existimat quoque invenisse se Ms. antiquum in Vaticano continens ista ipsa acta S. Georgii, corrupta atque notam in Synodo *Romana* a *Gelasio* P. quæ ut ait, summo cum labore diu quæsivit. *Quænam essent acta,* inquit, *Georgii a Gelasio improbata atque rejecta, exquirendi studio fatigatus, ea me tandem invenisse arbitror. In nostra bibliotheca, tertio Tomo vitæ Sanctorum antiquissimo, ac pene vetustate consumpto codice, ibi pag. 159. inveni acta*

Tom. Concil. 2 part. 1. Edit. 1618. pag 501. dist. 15. Can. 3. Sancta Romana Ibo part. 4. c. 64. Burchard. l. 3. cap. 220.

Baron. Annal. tom. 2. sub finem anni 290. Ad Martyrol. April 23. & de Iulitta & Quirico *qui in*

*acta quædam S.*Georgii *multis haud dubium referta mendaciis, ibi portentosa quædam ab omni miraculorum ratione aliena feruntur; quæ quidem (ut prædictæ Synodi utar verbis) non ad pietatem legentes, sed ad infidelitatem adducunt. Insunt præterea illic quædam ab hæreticis accepta, atque Gentilibus: ut conflictus ille* Georgii *cum* Athanasio *magno: alludit nimirum auctor impius ad* Georgium Arrianum *Episcopum invasorem sedis* Alexandrinæ *&* *Magni* Athanasii *ejus sedis Episcopi pugnacissimum persecutorem.* Athanasium *enim ab Arrianis esse magum appellatum, acta Tyri conciliabuli satis docent: apud Gentiles etiam eandem de eo sparsam esse calumniam constat ex* Ammiano Marcellino *lib.*15. *At* Georgium Arrianum *Episcopum, defuncto* Constantino *Imperatore occisum esse ob ejus scelera Alexandria, relatumque à suis in Martyres, liquet: testante id etiam* Marcellino lib.22. *Ex quibus sane apparet totam illam de actis Georgii fabulam fuisse commentum Arrianorum. Leguntur in iisdem alia nonnulla indigna Martyre: ut Phanatica quædam & portentosa, suspectum contubernium viduæ, ars dolosa ejusdem ad perdendos Gentilium magos, atque enecandos Gentiles quosque, innumera præterea tormentorum genera, quibus agitatus* Georgius, *nec mori potuit, ut, præter eculeos, ungulas, crates ferreas ignitas, rotamque mucronibus undique præfixam, calceosque armatos clavis, quæ & in aliis leguntur actis; etiam arca ferrea clavorum cuspidibus intus ad inferiendum aptata, præcipitium, contusiones malleis ferreis iteratæ, columna ingentis ponderis super eum posita, ingentisque molis saxum super caput revolutum, ferreum ignitum stratum, liquens plumbum super effusum, quadraginta igniti clavi quibus est confossus, æneus bos candens, mersio in puteum ingentis ponderis saxo ad collum ligato, quibus nec quidem occidi martyrem potuisse tradunt. Ad hæc insuper fingitur ibi* Dosianus *quidam Imperator qui Persis dominetur & septuaginta quinque Regibus imperet sub quo Georgius passus sit, & alia multa quæ potius delirantium somnia, quam Syncerum historiam Martyris præ se ferant, quæ* Gelasii *censura proscripta esse, absque aliqua difficultate quisque sibi suadere potest.*

Synodo illa Georgio adjecti sunt, cõsule, si placet, eundem ad 16. Iunii & in annal. tom. 2. sub anno Christi 305. pag. 871. edit. Antwerp. videlis eum item libro de Romano Martyrol. cap. 2.

Alia acta ejus a *Metaphraste* scripta & compilatibus Sanctorum vitas temporibus recentioribus, item auctore communis Legendæ, atque his similibus plurima miscuerunt futilia cum Martyrio ejus. Inter omnia vero existimat *Baronius* illa ad veritatem proxime accedere, quæ in Ecclesiis nonnullis lecta sunt, annum saltem martyrii ejus exhibentia, his verbis: *Legi & in veteri Ms. quæ in quibusdam*

dam Ecclesiis recitari consueverunt acta Georgii, ubi & annus passionis describitur CCXC. ibique hæc solummodo tormenta Georgius passus narratur verbera, Rotam, ignitamque sartaginem, ac demum gladio truncatus legitur. Quæ licet ob longiores paraphrases & carmina quæ in eis habentur intexta, minime referant pristinum illum candorem ac sine fuco dicendi stylum, tamen cæteris probabiliora videntur. Habemus ea in nostra Bibliotheca Tom. 9. vit. Sanctorum pag. 74. Sic *Baronius:* Dedicationes multas Ecclesiarum atque Societatum ipsi factas posterioribus seculis, mentionem item reliquiarum ejus, frequentium Apparitionum et similia omittimus hic, quoniam sunt talia quæ non possunt addere majus aliquod pretium nomini ejus, quam fecerunt testimonia illa antiqua.

NOTA.

Adi nunc vitas Sanctorum ab Henschenio & Papebrochio elucubratas.

XLIII. Considerantes quomodo in Patronum ab *Anglis* fuerit electus facilius inveniemus rationem cur, quam quando elegerint. Peregrinum non est bellicosam gentem elegisse Militem Sanctum, cumque insignitum nomine *Tropæophorus*, de quo supra, ac clariorem quam fuit Sanctus *Sabbas*, vel Sanctus *Sebastianus*, vel Sanctus *Mauricius* vel alius quispiam Sanctus miles. In articulis Mss. consignatis a *Richardo Scroope* Archiepiscopo *Eboracensi* contra *Henricum IV.* vocatur *S. Georgius Martyr. & Eques* (Knight) *specialis Protector & defensor Regni Angliæ & Advocatus*, Ita etiam prope exitum *Edvardi III.* i. e. anno ejus quadragesimo quarto, in Constitutione societatis ipsi in honorem erecta, a nonnullis in *West-street* urbis *Cicestrensis* vocatur *Anglorum Protector & Patronus. In Dei nomine Amen, die Sabbati in festo Sancti Bartholomæi Apostoli contingente* (verba sunt præfationis in Constitutione Ms. quam habeo) *in Anno Domini MCCCLXVIII. indictione VIII. Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris & Domini nostri Urbani divina Providentia Papæ V. anno XVII. mensis Augusti die XXIV. ad honorem S. Trinitatis suique gloriosi Martyris Georgii Anglorum Protectoris & Patroni quidam de Westrata Cicestr. devoti ad ipsum Sanctum summa devotione excitati imaginem ipsius in Ecclesia Cicestr. honorifice erexerunt fraternitatem quandam inter eosdem statuentes &c.* Sed primo jam de tempore; quanquam non observaverim aliquam fide

fide dignam historiam invocati nominis ejus, vel alius cujuspiam honoris ipsi ab Anglis, ipsum in suas partes trahentibus, exhibiti ante *Edvardum* tertium, attamen perquam verisimile est, quod diu ante illa tempora in Patronum gentis nostræ electus fuerit, & fortassis quidem tempore belli sacri, cum Antecessores nostri sui gladii virtute in orientem frequentes penetrarent, ubi inde a Martyrio suo consummato ad hunc usque diem celebratur *Georgius*. Atque sic dicitur Rex noster *Richardus I.* reparasse ejus Ecclesiam *Lyddæ* a *Cotovico* §. præcedente 41. Citius tamen conjectassem nomen ejus primo assumtum sub *Edvardo III.* nisi vidissem etiam in antiquo valde Martyrologio, præprimis ad hoc regnum pertinente, solum ipsum nominari sanctum in die *Aprilis* vigesimo tertio, utut in Martyrologiis græcis æque ac latinis multi alii quoque dicuntur esse Sancti illius diei præter ipsum. Nisi enim ipsi specialis honor decretus fuisset ab ista gente, cur ejus nomen solum illi adscripserunt diei? Nihil tamen hic definio. Non satis enim manifesta sunt omnia. Martyrologium autem, quod dixi, observari meretur hunc in finem, ut & Memoria *S. Georgii* in eo conferenda cum aliis vitæ ejus testimoniis publice extantibus. Nam Manuscriptum est *Saxonicum* vel *Anglicanum* vetus tempore *Normannos* prævertens habetque die vigesima tertia Aprilis Eostormonaþ (ut vocant) ista verba. On þone ⁊ twentigoðan dæs, þæȝ biþ Saincte Georius tyd (sic scribitur revera pro Geogius tyd; Saxones enim semper retinuerunt latinam nominum terminationem, uti & hodie Germani aliquando faciunt) þæs æðelan Martyres þone Datianus se Casere seofan geare myd unasecgendlicum witum hyne wreatode þ he Crist witsoce ⁊ hæ næfre hyne ofer switan ne mihte; ⁊ æfter þam seofon gearum het hé hyne behe afdian, id est, *die vigesima tertia est festum S. Georgii, Nobilis Martyris, quem Datianus Imperator ineffabilibus tormentis ursit abnegare Christum, quod cum efficere nequiret, decollare eum jussit.* Et paulo post And Saincte Georius hym to Dryhtne gebæd ⁊ ȝus cwæȝ; Hælend Christ onfoh minum gaste. ⁊ ic ȝe byðde ȝe swaþwilc man swa myne gemynd on eorðan do þonn afyrr fram ȝas manner hase ælce untrumnysse ne hym feond ne sceððe ne hungor ne mancwealm; ⁊ gif man myn-

Vide allegata §. 41. ex Walsinghamio.

Martyrolog. Saxon. in Bibliotheca Benedictina ap. Cantabrigienses. Volumen est ibi 36.

mẏnna nama nemne ᵹon æniᵹꝛe ꝼꝛeceᵹnẏſſe oððe on ſæ oððe on oðꝛum ſẏð ſæte ᵹonne ƿẏlᵹe ſe þẏ ꝛıᵹe mẏlᵹheoꝛtẏnneſſe. Ðacæn ſteꝼen oꝼ heoꝼenum ⁊ cpæð. cum ðu ᵹebletſoda ⁊ ſpahpilc man ſpa an æniᵹꝛe ƿope ⁊ ꝼꝛeceᵹnẏſſe mẏnne naman þuꝛh ðe cẏðð, ıc hẏne ᵹe hẏpe; id eſt. *Et Sanctus Georgius (morti vicinus) oravit ad Dominum, dixitque: Jeſu Chriſte tolle ſpiritum meum; & rogo te, ut quicunque ſervaverit mei memoriam in terra, ab ejus domo recedat omne mendacium, nullum ipſi damnum noceat nec fames nec morbus; Da etiam, ut quicunque nomen meum nominaverit conſtitutus in periculo maris vel alibi, miſericordiam conſequatur tuam. Tum vox audita eſt e cœlo, dicens: Veni benedicte & quicunque in periculo, vel loco conſtitutus fuerit aliquo, invocaveritque nomen meum per te, illum ego audiam.* Poſt hæc allegatur liber *Arculphi* (quæ ex iſto adduxit *Adomannus* habes ſupra §.præcedente 41.) in teſtimonium de miraculis ejus. Sermo & character hujus Martyrologii videtur attingere ætatem S.*Dunſta-*
cap.32. *ni* vel DC. abhinc annum. Hæc ejus Precatio quoque & reſponſio de cœlo miſſa, deſcribitur Rythmo Anglicano in Ms. quodam exhibente vitas Sanctorum primariorum, in ſpecie autem tormenta S.*Georgii*.

His honden he helth opon hei; a doun he ſat a Kne
Lord/ he ſede/ Jheſu Chriſt that alle thing might Iſe
Grant me git it is thi wille/ that who ſo in faire manere
Halt wel mi dai in Auril for mi love on erde here/
That there ne falle in dilke hous no qualm in all the yere/
Ne gret ſekneſſe/ ne honger ſtrong that thereof nebe no fere/
And ho ſo in peril of Se to me bidde his bone
Other in other ſtedes perilous/ hele him thereof ſone.
Tho herde hi a fois of heven that to him ſede iwis.
Com fort to me my bleſſeth child/ thi bon herd is.
Tho his hed was of iſmite &c.

De Nomine Imperatoris ſub quo crucifixus eſt addo, quod ſæpe appelletur, *Datianus*, idemque eſt nomen Regis *Perſiæ* ſub cujus tyrannide creditur paſſus in fabuloſis legendis a *Baronio* citatis.

Quo-

Quomodo *Datiani* vox facta fuerit nomen Regis Persici ignoro. Appellatur idem in Saxonico Martyrologio Caſeꞃe, id est *Cæsar*, vocabulo Romanis Imperatoribus proprio, ipsorumque successoribus. Ideoque nonne potuit *Datianus* scribi in hoc martyrologio alibique pro *Diocletianus*? Scimus quod in scriptis antiquis [a] *Iustianus* legatur pro *Iustinianus*, uti hodienum extat in Græcorum [b] ritualibus. Nonne potuit *Datianus* sic corrumpi ex aliqua abbreviatura vocis *Diocletianus*? In *Saxonicis* homiliis *Alfrici Mss.9. Kal.Maji* in paucos Sanctorum dies, vel potius in vitis istorum distributis inter eorum festa, sanctus noster (dictus *Georius*) & martyrium ipsius absque fabulis ab aliis additis, describuntur sub *Datiano* (quod nomen, sicut ante, factum intelligere licet) vocaturque Ealꝺoꞃman (id est Comes) *Cappadociæ*: In sermone quem cum Imperatore miscet, ait: Geoꞃiuꞅ ic eom ᵹehaꞇen; anꝺ ic hæbbe Ealꝺoꞃꝺum ou minume eaꞃꝺe ᵹeiꞅ ᵹehaꞇen Cappaꝺocia. *Vocor Georgius, possideo Comitatum, in mea terra, quæ vocatur* Cappadocia. Vidimus in testimoniis Græcorum dictum fuisse *Comitem*, quod convenit cum Ealꝺoꞃman & Ealꝺoꞃꝺom. *Alfricus* iste fuit Archiepiscopus Cantuariensis circa annum M. Christi Salvatoris,

[a] *Videsis Nicol. Alemanni ad Procopii* ἀνέκδοτα *de frequenti illorum nominum inde confusione.*
[b] *Bibl. mensium ad April. 22. in Theodor. Sycesta.*

Verum utcunque sit; hæc testimonia non levis sunt momenti, probantque fuisse ipsum magni æstimatum apud *Anglos* vel ipso *Saxonum* ævo. Et ordine instituto additio quoque ad honorem facta diei ipsi sacro, qui est 23. *Aprilis*. Nam cum olim esset *minor Duplex*, in Convocatione sub *Henrico IV.* anni primi, coacta ab *Arundelio* Archiepiscopo, voluerunt *quod festum S. Georgii Martyris qui* totius Militiæ Anglicanæ Spiritualis est Patronus, *& penes quem in actibus Armorum præ cæteris sanctis habetur devotius & confidentius memoria, instituatur per totam Angliam festive ac solenniter feriandum & colendum sicut cætera nationes suorum Patronorum festa colunt.* Verum hoc desiderarunt sicut & alia, (recensita in petitione, quam attulit *Iohannes Maidenheth* nomine totius Cleri in Dioecesi *Cantuariensi* ad Archiepiscopum & Episcopos reliquos) quæ illo tempore effectu caruerunt. Deinde autem ad instantiam Regis *Henrici V.* in *Galliam* parantis abitum; dies S. *Georgii* factus est *Festum Duplex ad modum majoris Duplicis*. per

Regist. Mss. Arundel. Archiep. Cant. part. 1. fol. 53. b. art. 37.

Canonem Synodi Provincialis *Cantuarienſis*, celebratæ menſe *Novembr.* MCCCCXV. Illo enim referenda *Walſinghami* verba. *Eo tempore decretum fuit* (inquit ſub initium *Henric.5.*) *per Cleri concilium Londiniis apud S. Paulum celebratum, ad inſtantiam maxime Regis nunc* (loquitur de *Henrico V.*) *ut feſtivitas S. Georgii Martyris, ut duplex feſtum de cætero celebretur.* Hæc collocantur apud *Walſinghamum* in an. MCCCCXIII. ſeu primum *Henrici* quinti. *Linwoodus* autem diſerte ait; *Hæc Conſtitutio fuit Henrici Chichele Archiepiſcopi Cantuarienſis moderni qui hanc Conſtitutionem ſpecialiter edidit ad excitationem Regis Henrici Angliæ quinti in partes Normanniæ tranſituri.* *Chicheley* autem non fuit Archiepiſcopus anno primo *Henrici* quinti. Et in Regeſtis Convocationum illius ætatis, literæ miſſæ ab hoc Archiepiſcopo ad *Londinenſem* Epiſcopum (prout fieri ſolet in rebus ſimilibus) celebrationem diei feſti juxta Canonem indicentes, datæ ſunt menſe *Ianuario* MCCCCXV. ſeu anno tertio *Henrici quinti*: res ipſa ſic enarratur in literis: *ineffabilis & imperſcrutabilis potentia Dominus, cujus altitudo prudentia nullis incluſa limitibus, nullis terminis comprehenſa, recti cenſura judicii cæleſtia pariter & terrena gubernat, & ſi cunctos ejus miniſtros magnificet, altis decorat honoribus, & cœleſtis efficiat beatitudinis poſſeſſores, nonnullos tamen apud diverſarum Chriſtianiſſimi regionum incolas laudis & præmiorum uberiori retributione proſequitur, quos ipſarum regionum habitatoribus patronos & interceſſores ſpeciales diſpoſuit, ut ſic ipſos merito collaudet ingentior devotio populi ſub tanto patrono & interceſſoris præſidio per Dei clementiam aſſiduè ſtabilita. Hujus itaque diſpoſitionis ex clementiſſima & benigniſſima Dei Salvatoris noſtri miſericordia procedentis conſideratione,* Nationis Anglicanæ plebs fidelis, *etſi Deum in ſanctis ſuis omnibus laudare ex debito teneatur, ipſum tamen ut orbis affatus ipſaque gratiæ deſuper conceſſæ experientia, rerum cunctarum interpres optima, in ſuo atteſtantur*, Martyre glorioſiſſimo Beato Georgio, tanquam Patrono & protectore dictæ Nationis ſpeciali *humanis tenetur attollere vocibus, laudibus perſonare præcipuis & ſpecialibus honoribus venerari. Hujus namque, ut indubitanter credimus, interventu nedum gentis Anglìgenæ armata militia contra incurſus hoſtiles bellorum tempore (tuta) reperitur, ſed & Cleri pugna militaris in ſacræ pacis otio ſub tanti patroni ſuffragio celebriter robora-*

Regiſt Ms. Henrici Chichelis Archiep. Cantuar. part.2 fol.2. & fol.124 b. & Lindwood tit. de Feriis C. ineffabilis adde his Virum Clariſſ. Arthurum Duck *in Vita Chichelii. Archiep. Cant. pag. 43.*

roboratur. Hinc est quod nos qui Dei laudem in sanctis suis, in quibus gloriosus existit, in nostra Provincia cupimus ampliari, Regis & Regni incolarum ad hoc hortatibus excitati, confratrumque nostrorum & Cleri Provinciæ nostræ ducti consiliis, quinimo & nostri Provincialis concilii robore ac decreto suffulti antiquorum Patrum pium erga Sanctos Dei devotionis affectum prosequentes, Festum Beati Georgii Martyris *sub* officio duplici & a *ad modum majoris duplicis festi tam per clerum quam per populum dictæ Provinciæ per universas Ecclesias ejusdem de expresso consensu nostrorum fratrum cleri antedicti, volumus, statuimus, & præcipimus annis singulis perpetuis futuris temporibus solenniter celebrari & in ipso festo ab omni servili opere per omnes civitates & loca ipsius Provinciæ sicut & prout in festo Natalis Domini præcipimus feriari, quo magis in ipso festo plebs fidelis ad Ecclesias conveniant, Deum laudent, & ipsius Sancti & omnium* Beatorum *patrocinia devotius implorent & pro Rege ac* Regni *Salute instant frequentius & exorent.* Ante ista per canonem sub Archiepiscopo *Islep* anno trigesimo septimo *Edvardi* tertii, festi dies ad exiguum numerum redacti sunt, aliquibus tantum superantem eum, quem nunc ob servamus, si excipias dies dedicatarum Ecclesiarum & Patronorum quibus dedicatæ sunt, ad quam libertatem *Lintwoodus*, intuitu Canonis istius *Chicheleji* tempore sanciti, hanc addit exceptionem: *Excipe Festum Sancti Georgii*, quod in Canone *Simonis de Islep* omissum fuit. Libertas quoque laborandi seu operandi concessa est in quibuscunque aliorum Sanctorum festis diebus. Posthæc, uti etiam antehac in Calendariis Ecclesiæ AnglicanæS. *Georgii* dies notatus est verbo *Duplex*, ita tamen ut intelligendum esset, ni fallor, festum *Minus duplex*, vel *inferius duplex*, non observato hujus convocationis Canone. Nam in ordinale. *Pica* vel *Pie Saluburiensis* Ecclesiæ, quam etiam dicunt *Directorium Sacerdotum* diligenter correctum & publicatum an. 1508. vel sub initiis *Henr. VIII* a quodam dicto *Clerke* Cantore Collegii Regii Cantabrigiensis sub directione Academiæ (est autem liber docens Sacerdotes quomodo & quando debeant celebrare festa per annum) hoc festum S. *Georgii* frequenter occurrit cum verbis *Minus duplex.* Et videtur quod non fuerit aliter celebratum, quam sicut inferiora duplicia (quanquam Convocatio contrarium sanxit) ut patet ex tabula *de festorum divisione* impressa ad calcem Psalterii in usum *Saluburiensium*, ubi *Majora duplicia* dicuntur

a *de festo duplici & quotuplex illud, vides. Durandi Rationale l. 7. cap. 7. §. 31. Ordinale &c. item Linwood ad tit. de feriis C. ineffabilis verba* Officio duplici, & *verb.* Majoris duplicis *&c.*

Regist. Archiep. Cant. Sim. Islep. fol. 186. b.

Ad tit. de Feriis C. ex Scripturis.

NOTA: *nomen Archiepiscopi* Islep. Simon de Islip & Isclep.

esse *Purificatio S. Mariæ, Corporis Christi, omnium Sanctorum.* & pauca præter hæc alia festa (*Nativitatis, Paschatis, istisque* similia dicta *Principalia Duplicia*:) *Minora* autem *duplicia* S. *Stephani* festum, *S. Johannis, Innocentium Annunciationis*, dies festi in Septimanis *Paschatos* atque *Pentecostes* etsimil. Denique *inferiora duplicia*, dies S. *Andreæ*, S. *Thomæ* Apostoli, S. *Mathei*, S. *Gregorii* S. *Ambrosii*, *S. Marci*, S. *Augustini* Apostoli A*nglicani*, *S. Michaelis* & ejusmodi plures, quos inter etiam S. *Georgius* numeratur, hac tamen cum cautela. *Festum S. Georgii secundum constitutionem Provincialem est majus duplex. Et consulo ut ita observetur licet hoc non habeat consuetudo.* Unde manifestum est, quod juxta Canonem non fuerit celebratum. Ex isto etiam *Ordinale* apparet, quod Paschatis die, vel vespera incidente in vigesimam tertiam *Aprilis* celebratio festi ubique dilata fuerit in nonam vel aliam diem *Maji*, prout casus Ecclesiasticæ tum disciplinæ requisivit. Legi tamen etiam, in *Ordinali Ms.* antiquo Provinciæ *Eboracensis*, quod si S. *Georgii* dies vel S. *Wilfridi* (qui est vigesimus quartus *Aprilis*) incidisset in vesperam Paschatis, ut accidit annis illis quorum numerus in Cyclo Lunæ est Octavus vel decimus nonus) celebratio eorundem anticipanda fuerat, atque remittenda in octavum vel nonum diem præcedentes, vel in Decimum sextum, vel Decimum septimum *Aprilis*. *Notandum* (ipsa verba libri sunt) *quando festum S. Georgii vel Sancti Wilfridi in vigilia Paschæ evenerint, anticipetur & fiat VIII. vel IX. die præcedente. Et fiet de S. Georgio cum novem lectionibus; Et sint sex primæ lectiones de Communi unius Martyris.*

Cum numerus dierum festorum apud nos necessario contraheretur sub *Henr, VIII.* in commodum cujusq; tractantis negotia vocationis suæ (quod antehac illicitum erat) exemta sunt Festa Apostolorum, B. Virginis (prout verba sonant Anglicana *Henrici* octavi) & S. *Georgii* quatuor denique Evangelistarum nec non *Mariæ Magdalenæ* (cum aliis nonnullis festivitatibus solemnioribus) in reformatione ista. Atque sic mansit dies festus generalis, donec per Decretum Parlamenti sub *Edvardo* sexto, dies festi, quos nunc observamus in Ecclesia nostra, seligerentur, *mandarenturque celebrari. Ita tamen ut semper liceat* (verba sunt decreti latine facta) *Equitibus Periscelidis & singulis eorum servare & celebrare solenniter festum ordinis sui, vulgo*

Vide sis Linwood ad. tit. de feriis C. ineffabilis, Verb. Omni servili opere.

5. & 6. Ed. 6. cap 3.

vulgo appellatum Sancti Georgii festum, *annuatim ab inde XXII, XXIII, & XXIV. diebus Aprilis, & alio quoque tempore vel temporibus, quæ videbuntur apta Regiæ Majestati, ejus hæredibus & successoribus, dictis item Equitibus præfati Ordinis Honoratissimi, vel aliquibus ipsorum nunc vel posthac viventibus: non observato quicquid antehac ista de re in contrarium definitum est.* Statutum hoc abrogatum est *Maria* regnante, sed revocatum denuo.

Verum posthabitis Testimoniis istis Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ, tam antiquo etiam & continuo honore huic Martyri exhibito, præsertim in hac gente nostra; viri quidam iique eruditissimi, nostra ætate (& ante hanc ætatem nostram nullum reperimus antiquiorem) fervide impugnantes Sancti hujus & aliorum invocationem, negaverunt omnino eum fuisse Martyrem, nisi volueris, cum ipsis, istum credere eundem cum *Arriano* hæretico *Georgio* Episcopo *Alexandrino* crudeliter ibidem occiso, testibus *Ammiano Marcellino* lib 22. S. *Athanasio* Apol. 2. & *de fuga sua & epist. ad solit. vitam degentes, & Gregorio Nazianzeno Orat. in laudem Athanasii.* Hic hæreticus, dicunt isti, cœpit pro Sancto adorari; fuit etiam *Cappadox*, nec, dicunt porro, *S. Georgius Angliæ* Tutelaris in bonæ fidei autoribus legitur, sed in Legendis solummodo, factusque est ex *Arriano* Alexandrino Sanctus. Volunt etiam Picturam *S. Georgii* (de qua mox plura) hieroglyphicam esse non historicam. Circumstantiæ quidem ejus Martyrii variæ, fateor, vix fidem merentur, prout vulgo narrantur, incredibiles enim sunt & tam diversæ, ut etiam contrariari sibi videantur. Verum hoc ipsi commune est cum Martyribus aliis, quos Martyres fuisse minime dubitamus, quanquam miracula eorundem, nec non circumstantiæ multæ nimium incredibiles sint. Quæstio autem est, an aliquis vel nemo hujus nominis in persecutionibus istis fuerit Martyr, & quidem *Lyddæ* seu *Diospoli* ipseque vir *Cappadox*. Historiæ quidem fide dignæ nihil de ipso habent; Novimus autem de temporibus, circa quæ passus esse creditur, nullum nos habere historicum præter *Eusebium*, qui singulorum Martyrum nomina per aliquot Secula non assignavit, sed in genere de ipsis locutus est. Deinde plurimæ & antiquissimæ Dedicationes templorum ipsi factæ, antiquæ narrationes miraculorum ejus, nec non apparitiones,

V. Rainold. de Idololatria l. 1. cap. 5. &c.

nes, speciales liturgiæ nec non festa in utraque Ecclesia, aliaque supra adducta (& demonstrantia, quod antehac Martyrium ipsius nemo vocaverit in dubium) possunt omnino supplere locum historiæ Ecclesiasticæ optimæ, quæ potuisset de ipso scribi. Argumentum contra ipsum prolatum ex nomine hæretici istius *Alexandrini* ex quo posteritas dicitur Sanctum per errorem formasse nullo sane nititur fundamento. Apparet etenim ex *Ammiano Marcellino* Arrianum istum *Georgium* ex *Cilicia* fuisse ortum. non *Cappadocia,* quanquam revera accersitus venerit ex *Cappadocia* , quod docet *Athanasius.* Neque aliquid, quod narratur, ambo isti commune habent præter *Cappadociæ* nomen quæ uni fuit habitationis, alteri quod vulgo dicunt habitationis & nativitatis locus. Neque apparet Arrianum hunc unquam , religiose cultum esse vel coli cœptum, neque *Epiphanii* verba aliquid juvant. Ideoque veritas, extitisse S. *Georgium*, dependet ex authoritate antiqui consensus Ecclesiarum in Oriente & Occidente. Neque quicquam ex *Georgii* hæretici *Alexandrini* historia protractum, ac Sancto nostro applicatum, attente consideranti, contaminare videtur istius Martyrii veritatem. Et quod præ reliquis observandum: Martyrium S. *Georgii* collocatur in tempora *Diocletiani* circa annum Christi CCXC. Ille vero rabie plebis occisus creditur *Alexandriæ* post an. CCCLX. intercedunt itaque inter eos anni LXX. Cur ergo in unum compingeremus virum duos istos, qui supra annos MCCC, utraque Ecclesia testante, pro diversis habiti sunt, ita ut alter coleretur ceu Sanctus & Martyr, alter vero diceretur nequissimus hæreticus, adeoque diversissimus a priore quoad vitam, dignitatem, mortem & ætatem.

Hæres. 76. contra Anomæos.

XLIV. Imago S. *Georgii* armati, equo insidentis, & Draconis sub ipso (exacte similis insignibus Imperatoris *Russiæ*) annectitur Corollari ordinis. Armatus & equo insidens cernitur, nam non alius gestus ipsum decuit quandoquidem fuit Miles atque Campidux, uti supra ostensum. Græci ipsum sic pinxerunt ut apparet ex *Nicephori Gregoræ Hist. 8.* Existimarunt tamen aliqui Draconem magis esse hieroglyphice appositum , quam certa fide historica. Mos ille Diabolum sub figura draconis repræsentare coævus est

Con-

Constantino Magno, quoniam isto appellatur nomine in Scriptura S. Ideoque ipse *Constantinus* jussit pingere imaginem suam tanquam de Dæmone triumphantis, cum cruce superius apposita, dracone vero inferius, qui per medium ventrem telis confixus in profundos maris gurgites projicitur: quod *Eusebio* explicante, est allusio ad illud Esaiæ XXVII. 1. *In die illa visitabit Dominus in gladio suo duro & grandi & forti super Leviathan* (*Draconem* LXX. vertunt) *serpentem vectem, & super Leviathan serpentem tortuosum, & occidit cetum qui in mari est.* In picturis aliis aliquando coram ipso genua flectit. virgo quam etiam eruditi dicunt symbolice intelligendam esse de quadam regione vel civitate ipsius auxilium implorante; fuit enim mos antiquus & hodie, regiones & urbes fœminarum forma exhibere. En Verba Baronii de Dracone & virgine. *Pictum illa*, ait, S. Georgii *quæ effingitur Eques armatus, qui hasta cuspide Draconem interficit juxta quem etiam virgo posita manus supplices tendens imploret auxilium; Symboli potius quam historiæ alicujus opinor esse expressam imaginem. In nullis enim, quæ recensuimus, S. Georgii actis antiquis, quicquam ejusmodi legitur. Sed à Iacobo de Voragine, absque aliqua majorum autoritate, ea ad historiam referuntur, quæ adversus Diaboli vires ejus martyris imploret auxilium.* Verum ait porro, *Non imus infitias S. Georgium* (ita legenda sunt verba, utut editio *Romæ* excusa legat, & quidem erronee *S. Gregorium*) *ut Equestris militiæ militem, Equestri imagine referri consuevisse.* Nonnulla sunt de hac pictura in epistolis Ducis *Sommersetensis* ad *Stephanum Gardiner* Episcopum *Wigorniensem*, & aliis apud Foxium in actis Ecclesiæ Anglicanæ, quæ hic prætereo, una cum illis quæ habet *Erberdus Cellius* aliique. Finem faciant versus eleganti Poematis de connubio *Thamis*, & *Isis*, ubi *Thames* introducitur sic loquens ad *Windesoriam* de ordine isto, exigua cum mutatione

De vita Constantini lib. 3. cap. 3.

ad 23. April. in Martyrolog. Roman.

Camden. in Atrebatiis pag. 209.

--- *Cappadocis tu clara* Georgi
Militia; procerumque cohors, chlamydata intenti
cincta periscelidis furos, te lumine tanto
Illustrat, tantis radiis perstringit & Orbem
ut jam Phryxeaum spernet Burgundia *vellus,*
contemnat cochleis variatos Gallia *torques,*

Et cruce conspicuas Pallas, Rhodus, Alcala & Elba.
Solaque Militia sit splendida gloria vestra.

XLV. Restat ut veniamus ad Ordinem *Balnei*. Nemo existimo credet fabulæ fecisse *Julium Cæsarem* Equites Balnei, quod tradiderunt aliqui cum similibus fabulis pluribus, quas hic ne attingimus quidem. Prima hujus mentio ceu Ordinis distincti expressa vulgo tribuitur initiis *Henrici IV*. Coronationi enim suæ se parans fecit XLVI. Equites ad Turrim *Londin*. qui lavarunt se. *Celle nuict* (inquit *Froissardus* loquens de die Sabbati Coronationem ejus antecedente) *y veillerent tous les Escuyers, qui devojent estre faitz chevaliers le lendemain, que fuerent le nombre de XLVI. & eurent tous ses Escuyers, chacun sa chambre, & chacun sa baign ou ils se baignerent celle nuict; & lendemain le Duc de Lancastre les fit chevaliers a sa messe & leur donna longves cottes verdes a estreits manches fourrees de menuver en guise de Prelats, & avoint les dits chevaliers sur la senestre espaule un double cordeau de soye blanche a blanches houpells pendans.* Verum repete hic quæ de balneis dicta sunt supra §. 34. in Creatione Equitum Baccalaureorum, a Regibus *Franciæ* & *Angliæ*, diu ante *Henricum IV*. Ceremonias dum isti creantur fuse narrant *Camdenus in Britan. pag. 124. Segar de Honore militare & civil lib. 2. cap* 11. & monumenta quædam Mss. Coronationum, Creationis Principis *Walliæ* nec non Ducis *Eboracensis* easdem pariter recensent, ideoque hic eas omittimus. A balneo autem quo lavantur, derivatur eorum appellatio. Insignia Equitis de Balneo sunt præter amictum & similia, gladius, aureaque calcaria, quibus cinguntur seu investiuntur post vigilias, Balneum, aliaque solennia prætedanea; quæ etiam singula vel plurima adhibuerunt in creatione Equitum Baccalaureorum sen *Militum Simplicium*, uti jam diximus. Post creationem omnes una epulantur, a prandio cum surgunt, Regius coquorum Magister ostendit ipsis cultrum suum, monetque ut probi & fideles sint Equites, alias velle se ipsis abscindere calcaria. Et huc pertinet quæ §. 38. recensita sunt in præfatione sententiæ contra *Radulfum Grey* sub *Edvardo IV*. Tales Equites vulgo creati sunt e selectissimis nec antehac in alium ordinem Equestrem receptis, & quidem tempore Coronationis, vel Principe in Equitem creato, & similibus summis

in

in Aula solemniis celebratis. Antiquissimus Autor ex professo tractans naturam Equestris dignitatis & hujus mentionem faciens est *Nicolaus Upton* coævus *Henrico VI.* Hic immediate post caput, supra insertum *Part.2.cap.1.§.62.* ubi de Equitibus Imperii, de iis qui potestatem creandi Equites habeant pergit de forma creationis sub hoc titulo. *Quibus modis creantur milites?* & Respondet, *Creantur milites multis modis. Primo modo ut prædixi apud S. Sepulchrum, ut prædictum est. Creantur in alio modo milites, videl. per Balneum, qui modus multum observatur in Anglia, & in aliis regnis* (vide de Equitibus *Franciæ* cap. 3. §.24.) *ubi regnat Pax, De isto modo, dic ut ibi*; scilicet dirigit nos ad caput præcedens si velimus scire quis istos creare queat. Deinde subnectit quæ habes supra §.34. nostro de Ceremoniis aulæ nostræ quando creati sunt Equites Baccalaurei. Inter illa locutus de *Stigmatibus* seu *insigniis militaribus* necessario requisitis in Equite juxta leges imperiales addit: *Item quinto* (quatuor enim prærequisita sunt *Genus, Scriptum, Fides, Examen*, sextum denique est *Ensis*) *quod stigmata sive insignia militaria ei imponantur ut C. de Fabricensibus lege III. lib. XI. sicut illi milites, qui creantur per Balneum de consuetudine in humero sinistro suum stigma militare album (ferunt) quod quidem stigma dictus Tyro portabit quousque fecerit aliquod notabile factum nisi aliqua notabilis Domina illud tollat, ut docet consuetudo Angliæ.* Per *Stigma Album* (phrase licet aliena) intelligit *Cordeau de soy* seu ligulam sericeam uti est apud *Froisardum.* Addo hic *Gallicæ* relationi Ms. circa tempora *Henrici VII.* de ceremoniis titulum præfigi talem: *Le ordre pour faire les Chivaliers de la Bathe selonque le custome D'engleterre & auxi selonque le custome de les auncient Romanes*; & quod *Henricus VII*, literas miserit ad varios Dominos Nobilesque ut venirent *ad ordinem Militiæ de Balneo suscipiendum* cum crearet *Henricum* filium suum secundogenitum Ducem *Eboracensem*, juxta (verba sunt *Dors. Clausul. 10. Henr. 7. 20. sept.*) *antiquam consuetudinem in creatione usitatam.* Idque præcepit *sub pœnas* quingentarum librarum.

Ms de militia lib. 1. c. 5.

XLVI. Post istos Equitum Ordines devenimus tandem ad ordinem nuper constitutum *Baronettorum*, qui sequitur juxta primam nostram divisionem Dignitatum in *Angliâ*. Vox ipsa *Baronettus* antiqua est, ut traditum in titulo *Banneretti Galliæ* & *Angliæ*. Verum sic usurpata neutiquam respicit hunc titulum recêtem. Pri-

Pat. 9. Iacob. Reg. part. 45.

ma hujus creatio facta anno nono *Iacobi* Regis, qui vigesima secunda *Maji* per diplomata creavit plures, ita ut ipsa diplomata non nisi in propriis creatorum nominibus differrent. Formula talis est.

NOTA. Quæ de Plantatione Hiberniæ *vel de Coloniis in Hiberniam mittendis scripserit eruditissimus Verulamius vide in ipsius operibus editis 1694. ubi exhibentur singulari dissertatione pag. 1357. Cogitata hæc de re S. R. M. proposita anno 1606.*

Jacobus *Dei Gratia &c. Salutem. Cum inter alias Imperii nostri gerendi curas, quibus animus noster assiduè exercetur, illa non minima sit, nec minimi momenti, de Plantatione Regni nostri* Hiberniæ, *ac potissimùm* Ultoniæ *ampla & percelebris ejusdem Regni Provinciæ, quam, nostris jam auspiciis atque armis, feliciter sub obsequii jugum redactam, ita constabilire elaboramus, ut tanta provincia, non solum sincero Religionis cultu, humanitate civili, morumque probitate, verum etiam opum affluentia, atque omnium rerum copia, quæ statum Reipublicæ ornare vel beare possit, magis, magisque efflorescat; Opus sanè, quod nulli progenitorum nostrorum præstare & perficere licuit, quamvis id ipsum multa sanguinis & opum profusione sæpius tentaverit; In quo opere sollicitudo nostra Regia, non solum ad hoc excubare debet, ut Plantatio ipsa strenuè promoveatur, oppida condantur, ædes & castra exstruantur, agri colantur, & id genus alia: Sed etiam prospiciendum imprimis, ut universus hujusmodi rerum civilium apparatus, manu armata præsidiis videlicet & cohortibus protegatur & communiatur, ne qua aut vis hostilis, aut defectio intestina rem disturbet aut impediat: Cumque nobis intimatum sit, ex parte quorundam ex fidelibus nostris subditis, quod ipsi paratissimi sint, ad hoc Regium nostrum inceptum, tam corporibus, quam fortunis suis promovendum: Nos commoti, operis tam sancti ac salutaris intuitu, atque gratos habentes hujusmodi generosos affectus, atque propensas in obsequium nostrum & bonum publicum voluntates, statuimus apud nos ipsos nulli rei deesse, quæ subditorum nostrorum studia præfata remunerare, aut aliorum animos atque alacritatem, ad operas suas præstandas, aut impensas in hac parte faciendas, excitare possit; Itaque nobiscum perpendentes atque reputantes, virtutem & industriam, nulla alia re magis, quam honori ali atque acui, omnemque honoris & dignitatis splendorem, & amplitudinem à Rege, tanquam à fonte, originem & incrementum ducere, ad cujus culmen & fastigium, propriè spectat, novos honorum & dignitatum titulos erigere atque instituere, utpote, à quo antiqui illi fluxerint; Consentaneum duximus (postulante usu Reipublicæ atque temporum ratione) nova merita novis dignitatum insignibus rependere: Ac propterea ex certa scientia & mero motu nostris, Ordinavimus, ereximus, constituimus, & creavimus,

vimus, quendam statum, gradum, dignitatem, nomen & titulum Baronetti (*Anglice* of a Baronet,) *infra hoc Regnum nostrum Angliæ perpetuis temporibus duraturum. Sciatis modo, quod nos de gratia nostra speciali ex certa scientia, & mero motu nostris, ereximus, præfecimus, & creavimus, ac per præsentes pro nobis, Heredibus & successoribus nostris, erigimus, præficimus, & creamus dilectum nostrum A.B. de C. in Comitatu D. virum familia, patrimonio, censu, & morum probitate spectatum (qui nobis auxilium & subsidium satis amplum, generoso & liberali animo dedit & præstitit, ad manutenendum & supportandum triginta viros in cohortibus nostris pedestribus in dicto* Regno *nostro* Hiberniæ, *per tres annos integros pro defensione dicti* Regni *nostri, & præcipuè pro securitate plantationis dictæ provinciæ* Ultoniæ) *ad, & in dignitatem, statum, & gradum* Baronetti (*Anglice* of a Baronet) *Ipsumque A.B.* Baronettum *pro nobis, hæredibus, & successoribus nostris, præficimus, constituimus & creamus per præsentes, habendum sibi & hæredibus masculis de corpore suo legitimè procreatis imperpetuum. Volumus etiam & per præsentes de gratia nostra speciali, ac ex certa scientia & mero motu nostris, pro nobis, Heredibus, & successoribus nostris concedimus præfato* A.B. *& Heredibus masculis de corpore suo legitimè procreatis, quod ipse idem* A.B. *& Heredes sui masculi prædicti habeant, gaudeant, teneant, & capiant locum atque Præcedentiam, virtute dignitatis* Baronetti *prædicti & vigore præsentium, tam in omnibus Commissionibus, brevibus, literis patentibus, scriptis, appellationibus, nominationibus & directionibus, quam in omnibus* Sessionibus, *Conventibus, Cætibus, & locis quibuscunque præ omnibus, militibus tam de* Balneo (*Anglicè* of the Bathe) *quam militibus* Baccalaureis (*Anglicè* Bachelors) *ac etiam præ omnibus militibus* Bannerettis (*Anglicè* Bannerets) *jam creatis, vel imposterum creandis, (illis militibus* Bannerettis *tantummodo exceptis, quos sub vexillis Regiis, in exercitu Regali in aperto bello, & ipso Rege personaliter præsente, explicatis, & non aliter creari contigerit.) Quodque uxores dicti* A.B. *& Haredum masculorum suorum prædictorum, virtute dictæ dignitatis maritorum suorum prædictorum, habeant, teneant, gaudeant, & capiant locum & præcedentiam, præ uxoribus omnium aliorum quorumcunque, præ quibus mariti hujusmodi uxorum, vigore præsentium habere debent locum & præcedentiam; Atque quod primogenitus filius, ac cæteri omnes filii & eorum uxores, & filiæ ejusdem* A.B. *& Heredum suorum prædictorum respectivè, habeant & capiant locum & præcedentiam ante primogenitos filios, ac alios filios, & eorum uxo-*

uxores, & filias omnium quorumcunque respectivè, pre quibus patres hujusmodi filiorum primogenitorum, & aliorum filiorum, & eorum uxores, & filiarum, vigore præsentium habere debent locum & præcedentiam. Volumus etiam, & per præsentes pro nobis, hæredibus & successoribus nostris, de gratia nostra speciali, ac ex certa scientia, & mero motu nostris concedimus, quod dictus A.B. nominetur, appelletur, nuncupetur, placitet & implacitetur, per nomen A.B. Baronetti; *Et quod stilus & additio* Baronetti *apponatur in fine nominis ejusdem A.B. & hæredum masculorum suorum prædictorum, & omnibus Literis Patentibus, Commissionibus, & Brevibus nostris atque omnibus aliis Chartis, factis, atque literis, virtute præsentium, ut vera, legitima, & necessaria additio dignitatis. Volumus etiam, & per præsentes pro nobis, hæredibus, & successoribus nostris ordinamus, quod nomini dicti A.B. & Hæredum masculorum suorum prædictorum, in sermone Anglicano, & omnibus scriptis Anglicanis, præponatur hæc additio, videlicet Anglicè,* Sir, *& similiter, quod uxores ejusdem A.B. & Hæredum masculorum suorum prædictorum, habeant utantur; & gaudeant hac appellatione, videlicet* Anglicè Lady, Madame & Dame, *respectivè, secundum usum loquendi. Habendum, tenendum, utendum, & gaudendum, eadem statum, gradum, dignitatem, stilum, titulum, nomen, locum, & præcedentiam, cum omnibus & singulis privilegiis, & ceteris præmissis, præfato A.B. & hæredibus masculis de corpore exeuntibus imperpetuum. Volentes & per Præsentes concedentes, pro Nobis, Hæredibus & Successoribus Nostris, quod prædictus* A.B. *& hæredes sui masculi prædicti, nomen, statum, gradum, stilum, dignitatem, titulum, locum, & præcedentiam prædictam cum omnibus & singulis privilegiis & ceteris præmissis successive, gerant & habeant, & eorum quilibet gerat & habeat, quodque idem A.B, & Hæredes sui Masculi prædicti successivè* Baronetti *in omnibus teneantur, Et ut* Baronetti *tractentur & reputentur. Et ulterius de uberiori gratia nostra speciali, ac ex certa scientia & mero motu nostris concessimus, ac per præsentes pro Nobis,* Hæredibus *& successoribus nostris concedimus præfato A. B. & hæredibus suis masculis prædictis, quod numerus* Baronettorum *hujus regni Angliæ nunquam posthac excedet in toto, in aliquo uno tempore, numerum ducentorum* Baronettorum: *& quod dicti* Baronetti, *& eorum Heredes masculi prædicti respectivè, de tempore in tempus in perpetuum, habebunt, tenebunt & gaudebunt locos & præcedentias suas inter se, videlicet,*

cet, quilibet eorum secundum prioritatem & senioritatem Creationis *sua* Baronetti *prædicti, quotquot autem creati sunt vel creabuntur* Baronetti *per literas nostras Patentes, gerentes Datas uno & eodem die, & Heredes sui prædicti, gaudebunt locis & præcedentiis suis inter se secundum prioritatem, quæ cuilibet eorum dabitur, per alias literas nostras Patentes in ea parte primò conficiendas, sine impedimento, & non aliter, nec alio modo, Et insuper de abundatiori gratia nostra speciali, ac ex certa scientia & mero motu nostris concessimus, ac per præsentes, pro nobis, hæredibus & successoribus nostris concedimus præfato A.B.& hæredibus suis Masculis prædictis, quod nec Nos, nec Hæredes vel Successores Nostri, de cætero in posterum erigemus, ordinabimus, constituemus, aut creabimus infra hoc regnum nostrum* Angliæ *aliquem alium gradum, ordinem, nomen, titulum, dignitatem, sive statum, sub, vel infra gradum, dignitatem, sive statum* Baronum *hujus Regni nostri* Angliæ, *qui erit vel esse possit superior vel æqualis gradui & dignitati* Baronettorum *prædictorum, sed quod tam dictus A. B. & hæredes sui masculi prædicti, quam uxores, filii uxores filiorum & filiæ ejusdem A.B. & hæredum masculorum suorum prædictorum, de cætero in perpetuum liberè & quietè habeant, teneant, & gaudeant, dignitates, locos & præcedentias suas prædictas præ omnibus, qui erunt de talibus gradibus, statibus, dignitatibus vel ordinibus in posterum, & præfertur, creandi respectivè secundum verum intentionem præsentium absque impedimento nostro, hæredum vel successorum nostrorum, vel aliorum quorumcunque. Et ulterius per præsentes declaramus, & significamus beneplacitum & voluntatem nostram in hac parte fore & esse, Et sic nobiscum statuimus & decrevimus, quod si postquam nos prædictum numerum ducentorum* Baronettorum *hujus Regni* Angliæ *compleverimus, & perfecerimus, contigerit aliquem, vel aliquos eorundem* Baronettorum *ab hac vita discedere, absque hærede masculo de corpore vel corporibus hujusmodi* Baronetti *vel* Baronettorum *procreato, quod tunc nos non creabimus, vel præficiemus aliquam aliam personam, vel personas in* Baronettum, *vel* Baronettos *Regni* Angliæ, *sed quod numerus dictorum Ducentorum* Baronettorum *ea ratione de tempore in tempus diminuetur, & in minorem numerum cedet & redigetur; Denique volumus, ac per præsentes, pro nobis, hæredibus & successoribus*

nostris

nostris de gratia nostra speciali, ac ex certa scientia & mero motu nostris concedimus præfato A.B. & Hæredibus suis masculis prædictis, quod hæ literæ nostræ Patentes erunt in omnibus, & per omnia firmæ, validæ, bonæ, sufficientes & effectuales in lege, tam contra nos, hæredes, & successores nostros, quam contra omnes alios quoscunque secundum veram intentionem earundem, tam in omnibus curiis nostris, quam alibi ubicunque. Non obstante aliqua lege, consvetudine, præscriptione, usu, ordinatione sive constitutione quacunque ante hac edita, habita, usitata, ordinata, sive provisa, vel in posterum edenda, habenda, usitanda, ordinanda, vel providenda: Et non obstante aliqua alia re, causa vel materia quacunque. Volumus etiam &c. Absque fine in Hanaperio, &c. Eo quod expressa mentio, &c. In cujus rei &c, Teste, &c.

Deinde & alii creati sunt per similes patentes literas, quæ devenerunt ad aliquos autoritate Sigilli secreti, ad alios vero autoritate Commissariorum per magnum sigillum confirmatorum, ut tractarent cum iis qui vellent creari, supra conditiones in præfatione diplomatis commemoratas, dataque ipsis licentia creandi eos. His Commissariis instructio quoque tradita est verbis Anglicanis, quam sic latine reddimus.

Quoniam, placuit nobis committere vobis potestatem tractandi & paciscendi cum certo numero Equitum & Armigerorum, vobis semet offerentium cum promissione quod velint assistere in negotiis Hiberniæ, *& sub conditionibus in præsentibus literis definitis, quarum intuitu magnam reponimus fiduciam in Vestrum judicium & integritatem, bene gnari in ejusmodi casibus accidere multa, quæ requirunt singularem curam & attentionem. Igitur volumus per has literas ita agatis ut etiam foris constet de nostro proposito, & autoritate vobis concessa, ut per maxime publicam ejus notitiam qui idonei sunt ad tantum promovendum opus, tempestive sciant, quo & ad quem se convertere debeant; Eum in finem jubemus ut certum ipsis definiatis locum & tempus quando accedere ad vos debent, maximeque opportunum id fieri videmus in* Camera Consilii in Aula Alba, (Whitehall) *diebus Mercurii nec non Veneris a meridie, ubi annunciabitis ipsis (prout venient) quod recipere cupientes* dignitatem Baronettorum, *teneantur alere triginta* pedites *in* Hibernia per tres annos, *solventes ipsis quotidie octo denarios sterlingæ Anglicanæ; & integrum unius anni stipendium cameræ nostræ Receptorum solvant quam primum signatæ sunt eorum literæ patentes.*

Vide-

Videbitis autem semper ne admittatis quospiam nisi sitis probè certi, esse eos viros egregiæ qualitatis, sufficientium opum, & bonæ famæ istoque honore dignos; progenitos ad minimum ex Avo paterno qui Arma *gestavit; nec non habeant certos annuos proventus ex agris per hæreditatem acquisitis, mille libras per* Annum de claro; *vel agros antiqui census, qui (rationibus subductis) æquivalent mille libris* per Annum *certorum redituum, vel ad minimum habeant duas partes, ex tribus agrorum partibus conficientium summam istam, easque realiter possideant, & tertiam partem expectent ex casu mortis vi dotis acquirendæ, vel juncturæ.*

Et quod attinet ordinem observandum inter recipientes dignitatem Baronetti, *quanquam optandum esset ut Equites illi, qui nunc præcedunt Equites alios (intuitu temporis quo creati sunt) etiam præ aliis nunc collocentur, (cæteris paribus) attamen quoniam hæc dignitas debet esse* hæreditaria, *in eaque plures circumstantiæ considerandæ veniunt, quam ejusmodi nota* Temporaria *(i.e. quod nunc Eques est tempore prior alio) voluntas nostra est, ne admodum exacti sitis in collocandis iis qui hanc dignitatem adipiscentur, sed quod* Armiger *antiquæ prosapiæ, & singularis vitæ possit in hoc selectu collocari ante aliquot Equites. Et sic (ex Equitibus) vir elegantioris vitæ, & clarior ob familiam suam, annos, vel munus etiam in Republica, potest nunc in ordine isto præferri Equiti ante ipsum promoto.*

Porro quoniam nullus Honor neque Existimatio unquam quæsita, (licet optimæ quoque sint moventes causæ) sit absque scandalo; nam quidam (destituti benevola in rempublicam mente) vel ipsi inidonei existentes, & invidentes aliorum exaltationi, conviciis istos aspergent affirmantque, non alia de causa ipsos ea dignitate præditos fuisse, quam illa quæ publicum hoc & omni memoria dignum respicit opus; efficietis igitur ut adipiscens dignitatem istam juramento afferat quod neque ipse (neque aliquis pro ipso) directe vel indirecte plus dederit pro conscendendo gradu isto, vel consequenda præcedentiâ in illo, quam necessarium est ad alendum militum numerum, modo quo dictum est, si excipias sumptus pro diplomate faciendos.

Et quoniam ignari non sumus in distributione Honorum omnium velle plurimos ascendere quam alte omnino possunt, in quorum dijudicatione (quoniam Dignitatem attinet) non potest nimia adhiberi cautela ad terminandas privatas competitorum Ambitiones.

Bene enim cognitum est, quod neminem magis attineat prævenire ejusmodi incongrua, quam nosmet ipsos à quibus omnis honor & dignitas (sive tem-

temporarius sive hereditarius) radicem trahit & initia sumit: Publice declarabitis igitur omnibus quorum interest, quod ad firmiorem autoritatem actionis vestræ propriæ, in causa Præcedentiæ (in qua invenimus vos studiosissimos in evitandandis omnium justis exceptionibus. Placeat nobis postquam videbimus diplomata, quibus nomen vestrum subscripsistis, antequam apponatur sigillum nostrum magnum, in nosmet ipsos suscipere curam, ordinandi & collocandi unumquemque in locum ipsi debitum. Ideoque adhibebimus speciale consilium, quod vos Commissarii nostri nobis præbebitis, certi de integritate & circumspectione vestra, quam experti sumus & de qua optime persuasi sumus, uti & pollicemur, quod utemini mediis optimis ad infirmandos vosmet ipsos in casibus dubiis, antequam ad nos deferetis opinionem docentem nos in casu ejusmodi in quo intentio nostra est (ex debita consideratione omnium necessariarum circumstantiarum) largiri unicuique illam satisfactionem, quæ cum Honore & Ratione consistit.

Tandem post instructionem quomodo & qua cum cautela debetis recipere conditiones propositas ab illis qui ad hanc dignitatem adspirabunt, postulamus a vobis ista duo: primo, ut quivis admissus sufficientem præbeat obligationem & recognitionem, in nostrum commodum, quod & reliquam portionem certo sit soluturus post solutam primam portionem, quam vobis præsentibus exsolvet cum tradentur ipsi Literæ *patentes. Secundo. Videntes hanc solutionem in publicum opus esse motivam causam istius dignitatis, & summum bonum quod potest expectari ex his Coloniis, dependere ex certis stipendiis, istorum militum, qui ali poterunt in illo Regno, donec probe confirmatum fuerit, & quorum sustentatio difficilior erit, nisi ejusmodi media extraordinaria nobis subveniant, Volumus Te* Thesaurarium *nostrum in* Anglia, *ita servare nummos istos collectos, ne cum aliis misceantur reditibus nostris, sed seorsim asserventur, & convertantur in usum eum in quem erogantur ac decernuntur. Et quoniam indicabis acceptandos esse nummos, nec non syngrapha a quodam quem denominare visum fuerit in specie, servari, ideo acceptabit in solutionem cujusque portionis, ac syngrapha retradet, cum schedula solutionem factam testante, quam* acquietantiam *dicunt. Et hoc sit vestra, ejusque, Receptoris dicti, sufficienter confirmata authoritas in hoc opere.*

Hæc Commissio tantum per aliquam partem istius anni duravit. Deinde plures in eam evecti sunt dignitatem, eorumque diplomata obvia habes in rotulis. Anno sequente prodiit Decre-

tum

tum eorum locum & præcedentiam definiens, quod habes in hujus partis capite ultimo. Ad hoc Decretum addebatur quod Baronetti corumque filii primogeniti majorennes deberent Equites creari; & quod ipsi eorumque nati debeant habere aliqua insignium suorum parte vel scuto, cum eligerentur insignia *Ultoniæ* i. e. in campo argenteo manum *Geules* id est, sangvineam; item quod Baronetti pro illo tempore debeant habere in Regis exercitu, ejus Hæredum & Successorum, proximum locum a vexillo, cum aliis nonnullis eorundem funera attinentibus. *Pat.10.Iacobi part.40.n.8.*

XLVII. Ultimus titulus nostræ hic divisionis est *Armiger, Esquire*, innuens dignitatem mediam inter Equitem Baccalaureum & vulgarem titulum Nobilis, *Gentleman*. Ejus nunc apud nos est naturæ, ut quemcunque videmus sangvine, officio in Republ. vel alia ratione eminere, ideoque putamus, quod ipsi excelsius attributum conferri debeat, quam vulgare illud *Nobilis*, scientis tamen, quod non alio titulo honoris legitime gaudeat, communiter istum vocemus *Esquire*, in ejusmodi occasionibus, quæ legitime requirunt ut ipsius dignitatis & conditionis vel status mentio fiat; præsertim in Citationibus & actionibus fori quibus proscribi potest juxta *stat.1.Henr.5.cap.1.* Aliarum gentium Barones, vel magni Domini in sua regione, nec vero Equites in legalibus processibus apud nos appellantur *Esquires* id est, Armigeri tantum. *Coke part.9.fol.117. quin & vide 32.H.6.fol.29.& Br. tit. Nosme.61.* Aliqui ex summis Fecialibus nostris habent divisiones suas nostrorum Armigerorum applicatas hodienum. Et linqvo ego illas, ubi facile inveniri queunt, videl. apud *Camden.in Brit.pag.127. Glover Sommerset apud Segar lib.4 cap.14.* &c. Origo hujus tituli certe apud nos etiam fuit ex officio *Armigerorum* vel *Scutiferorum*, de quo in dignitatibus *Imperii* & *Galliæ*. Inde a tempore *Henrici* quinti, quo statutum Additionum est sancitum, sæpe occurrit in legalibus additionibus. Nihilominus tamen diu ante ista tempora generale apud nos fuit nomen illorum, ut videtur, qui fuerunt *militaris ordinis candidati*, iique existentes Equitibus Baccalaureis inferiores, servierunt vel istis, vel majoribus quibusdam dominis; aut sub hoc nomine in bello adhibiti sunt; aut per creationem nacti sunt titulum istum, cujus exemplum mox dabimus. Inde videmus sæpis-

sime apud *Froissartem* robustissimam exercitus portionem appellari *Chivalers & Esquires*, & apud alios, *Milites & Armigeros*. Temporibus antiquioribus videtur *Servientis* vocabulum suppleviffe titulum Armigeri, quanquam & aliquando distinguatur ab eodem; sic & alia de hoc utroque titulo observanda veniunt, quorum nonnulla malo seligere & adscribere meliori submissurus judicio, quam temere ex iis conclusiones quasdam formare.

Antiquissima quam memini mentio *Armigeri* est apud *Ordericum Vitalem* loquentem de *Wilbelmo Fitz-Osborne* Comite *Herefordiæ* & *Odone* Comite *Cantii* Conquestoris ævo. *Nimia tervicositate tumebant* (inquit in hist. Eccles. lib. 4. pag. 507.) *& clamores Anglorum rationabiliter audire eisque aquitatis lance suffragari despiciebant. Nam Armigeros suos, immodicas prædas & incestos raptus facientes vi tuebantur.* Et ad *Barbam Downe* (ait Matheus Parisiens. pag. 312. edit. Lond.) *estimati sunt inter* milites electos & servientes strenuos *& bene armatos sexaginta millia virorum fortium.* In exercitu prope *Lincolniam* initio *Henrici III.* ex Regis parte *recensiti sunt* (inquit idem pag. 395, 396.) *Milites CCCC. Bachilarii ferme CCL. servientes quoque & Equites tot & tales affuerunt innumeri quot vices Militum possent pro necessitate implere.* Et capti sunt ex parte Baronum *milites CCCC. præter servientes, equites & pedites qui facile sub numero non cadebant.* Et *interfectus est in illo conflictu serviens quidam ex parte Baronum omnibus ignotus.* Et pag. 415. *Milites etiam omnes & servientes sine pœna & redemtione relaxati sunt.* *Bractonus* quoque loquens in Tractatu *de Essoniis c. 10.* §. 2. de Equitibus mittendis a Sheriffo ad videnda *Essonia de malo lecti*, ait, quod minime sufficiat *si Vicecomes mittat servientes. Milites enim esse debent propter verba brevis*; ac si revera *servientis* fuisset proxima dignitas ab Equite. Porro hæredes juvenes in Equestrem recipiendi ordinem (ideoque proximo in gradu ad Equitem constituti) comprehenduntur etiam sub Titulo *Valetti*. Nam *Valet*, seu *Vadlet* olim apud nos & in *Gallia* fuit speciale nomen juvenum Nobilium utut magnæ originis seu conditionis, nunc autem nomen istud tribuitur a nobis & Gallis hominibus agrestibus. Sic nomen usurpatum sub *Henrico VI.* apud nos, ut videre est in statuto anni ejus vigesimi tertii, de electione Militum in Shiris. Necesse est sint (Lex ait) vel Equites *ou autrement tielx nombles Esquiers, Gentiles*-

NOTA. *Essonia sunt impedimenta, excusationes &c. vid. du Fresne Gloss. & Spelman. Bratton. lib. 3. de Corona fol. 336. b.*

leshomes del Nativitie des mesmes les Counties come sojent ables destre Chevalier, & nul home destre tiel Chevalier que estoit en le degree de Vadlet, *& desouth.* Ac eadem vox est, quam tandem pronunciarunt *Varlet* & aliquando significat quem *Nequam* dicimus hodie, *Knave*, quanquam olim ambæ voces notarunt gradum civilis dignitatis, vel servitii tantum, ut videre est inter alia testimonia in antiquo parvo Glossario *Ms. apud Moretonum Lombard Equit. Aurat.* exhibente *Nomina graduum* ante ducentos circiter annos scripto. Verba ejus sunt *Garcones* Little boy/ *Garcon* Knave/ *Varleton* Grome/ *Varlet* Yeoman/ *Gentilhome* Gentleman. &c. Sed ad *Servientes*; Rotulæ exhibentes *Vadia militum* in Turri Londinensi & Vestiarii codicilli frequenter eos distingvunt a *Scutiferis* vel *armigeris.* In annalibus tamen nostris tempore *Edvardi III.* nomen *Serjeant* (quæ eadem vox est cum *Servientis* vocabulo) denotat proximum ab Equite. Ut quando Aula præcepit quatuor Equitibus seligere magnam Assisam scripto juris, *ne esties* (lex est 22. *Edv.3.* fol.18. a.) *nul Serjeant mes come vous pojes avez Chevaliers cōvenient.* Et alio in casu quatuor Equitibus dicentibus, quod non potuerint tot invenire Equites in Comitatu, qui potuissent cum ipsis conficere magnam Assisam, consensu partium jubebantur *d' eslier* (inquit liber 26. Ed.3. fol.57. a.) *les meulx valiaunts Serjeaunts*; atque sic fecerunt. Cum his congruunt alii illorum temporum circa nomen *Serjeaunt*, vel *Serviens*, hoc in sensu, nunc autem in desuetudinem ivere. Sub *Richardo* tamen secundo invenimus nomen *Armigeri* tanquam expresse creatum & honorarium titulum per diploma. Quidam *Johannes de Kingstone* ita per diploma assumptus est in dignitatem nobilis & factus *Armiger* a Rege *Richardo* secundo. *39. Ed.3. fol.1. & vide sis Br. tit.* Broit *18.*

1. Part Pat. 13. Rich. 2. memb. 37.

LE Roy a tous ceux as queux cestes lettres viendront, salute. Sachez, que Come un Chivaler Franceys, *a ceo que nous soumus enformez, ad chalenge un nostre liege* Jehan de Kingston *a faire certeins faits & points d' Armes, ovesque le dit chivaler; Nous a fin que le dit nostre liege soit le mieulx honorablement resceives & faire puisse & performir les dits faits & points d' Armes, luy avons resceives & a faire puisser & performir les dits faits & points d' armes, luy avons resceivez en l'estate de Gentilehome & luy fait* Esquier. *Et volons que il soit conus per armes & porte desorenavant* D' Argent ove un Chaperon d' Azure ovesque un Plume d' Ostriche de

de gules; *Et ceo a touz yceux as queux appartient, nous notifons per ycelles. En testimoniance de quelle chose, nous avons fait faire cestes nos Letres Patents; donez souz nostre grand seale a nostre Paleys de* Westminster, *le primer jour de Iuyl.*

Et recte poterant existimare Titulum *Armigeri* tunc vel sic collatum vel acquisitum fuisse per servitium vel negotium bellicum. Nam alias quid innueret *Thirning* recensens anno 7. *Henrici* 4. fol. 8. quod Dominus quidam prope fontem, (uti & antea dictum) Equitem crearit filium suum, dicendo *esto bonus Eques, nunquam enim bonus eris armiger*, acsi non solum in Equitem Creatio prævenerit Armigeri in ipso dignitatem, (major enim titulus minorem suffocat) verum etiam quod non fuerit Armiger antequam crearetur Eques. Et recordemur hic inter testimonia de Titulo Armigeri verborum *Chauceri* in characteribus cujusdam. Post descriptionem Equitis sui (quem, sicuti & reliquos, describit cum ejusmodi specialibus, quæ optime ipsius tradunt indolem) ait,

> With him there was his sonne a yong Squire
> A lover and a lustie Bachilere/
> With his locks crull as they were laid in presse
> Of twenty yeare of age he was as I guesse.
> And he had be sometime in Chivauchie
> In Flaunders, in Artois, in Picardie,
> And born him well/ as of so little space/
> In hope to stand in his Ladies grace.
> Curteis he was/ lowly/ and service able;
> And Kerst before his Father at the table.

Hic tum exercitium armorum, & servitium Patri suo Equiti præstitum observantur. Servitium fuit instar τῶς θυρέυς ὀπλοφορύντων vel Scutiferorum ministrantium *Gallis* antiquis ad eorundem rotundas tabulas de quibus *Possidonius* in *Athenæo*. Et quod necessario serviverit *Armiger* cuivis Equiti diu ante *Chaucerium*, disce ex recuperatione quinque librarum *Francisci Tias* sub *Edvardo* primo in *Wakefieldense* curia Comitatus *Eboracensis*, ad resarciendum damnum, quoniam *Germanus Mercer* arrestaverat equum *Wilhelmi Leptoni*, qui istius

Dipnosoph. lib. 4.

istius fuit Armiger ideoque ipsi præsto esse nequivit. *Franco Tyas miles* (verba sunt rotuli) *tulit actionem versus Germanum Mercer qui arrestavit equum Willielmi Lepton Armigeri sui ad dedecus & damnum prædicti Franci, quia fuit sine Armigero. Et prædictus Franco recuperavit C. solidos. Ideo Germanus Mercer in his misericordia. Chaucer* etiam in sua Mercatorum fabula.

Rot. Cur. wakefeild in Comit. Eborac. transscripsit inde mihique transmisit, humanissimus Roger Doddesvvorth Nobilis illarum regionũ.

All but a Squire that hight Damian
Which carft before the Knight many a day.

His gemina vide & alibi apud ipsum. Quod porro ministrent duo Armigeri & adsint unicuique Equiti in ordinem Balnei recipiendo, inde ab antiquis temporibus usque ad hodiernum diem observare decet. Sunt enim quodammodo similes οἰκέταις ministris seu Armigeris, qui cum tertio Equite, cui serviebant fecerunt *Tri marcisia* apud *Gallos*, quorum mentio in *Pausania Phoricis lib. 10.* Et nomen Armigeri cum relatione possessiva ad Equites, vel alios superiores, sæpe occurrit in priscis seculis, uti & nunc quandò loquimur de Armigero corporis. Sub *Edvardo tertio Elizabetha* Comitissa dotaria *Cantii* votum castitatis vovit, monasticam vitam amplexatura, sed clam deinde nupsit Domino *Eustachio de Abrigdecourt* in *Wincham* Diœceseos *Cantuariensis*. Citat eam igitur Archiepiscopus per *Iohannem Litton* Clericum suum, *quem Clericum* (verba sunt Regesti Archiepiscopi *Islip* cujus ætate id factum) *quidam Iohannes de Topclive Scutifer dicti militis apud Roffam propter citationem hujusmodi in brachio usque ad sanguinis effusionem graviter vulneravit.* Ita circa idem tempus Dominus *Walter Manny* legat cuidam *Simpkin Chamberlein mon Esquire*, decem Marcas, prout verba [a] sonant Testamenti. Attende porro Titulos *Esquire* & *Gentleman* usurpatos acsi nulla inter ipsos fuisset differentia in antiquis statutis circa vestes 37. *Edvardi* tertii cap. 10. 11. 13. Fortassis demandatum & non demandatum munus vel servitium tantummodo distinxere eosdem. Tempore etiam *Richardi* secundi *Wilhelmus* Comes *Salisburiensis* legat quatuor *des b mes Esquiers, cestastavoir , William Greene, Ravolin Bube, William Kildrington & Thomas Warin, a chescun de eux* XL s. Item *le devise a III. autres des mes Esquiers, cestastavoir Iankin Lawrence, Robert*

In Archiv. Cant. pag. 166. b. Ms. circa 34 Edv. 3.

a Regist. Ms. Archiep. Cãt. Witlesey f. 120. 42. Ed. 3.

b Regist. Ms. Archiep. Cãt. Arundel. part 1 fol. 159. 20. Rich. 2.

bert Cammel & Walter Marshal, a chescun de eux V. markes. Sic & plura alia occurrunt in testamentis illorum seculorum. Sub *Henrico IV.* dicunt annales nostri (*13. Henr. 4. tit entry congeable* 57.) Actor per Indenturam fuit exceptus ne esset rei Armiger pacis tempore. Et *Walsingham* ait de eodem tempore; *Suspensus est eo tempore* (anno MCCCCI.) *Miles Rogerus Clarendon* (*filius ut dicebatur nothus quondam nobilis Principis Edvardi filii Regis Edvardi tertii a conquestu*) *& cum eo suus Armiger & Valettus.* Apparet etiam certo hac ætate titulum concessum nonnullis, absque respectu ad bellum, solummodo quoniam magnis servierunt Dominis. Nam testes examinati in magna illa causa Domini *Grey* de *Ruthin* cum Domino *Hasting* sub eodem Rege, quidam *Iohannes Lee* ex *Bukinghamia*, vocatur *Esquire* (ut & plures alii) diciturque de ipso, tanquam ex ore ejus, quod fuerit Nobilis ortu, & habuerit agros viginti marcas annuatim pendentes ex hæreditate, & *n'ad usé point de travailer en guerre ne son pier devant luy & pour se ne prist gard d'aprendre ses armes*: Nam respondere debuit ad quæstionem an Nobilis esset haberetque arma vel non. Et certe iste *Iohannes Lee* mansit apud Dominum *Ruthinum* ceu Curator agrorum ejus [a] aliquandiu, & præter perpetuum feudum ab ipso ob alia ministeria dictus videtur Armiger. Et fortassis ob similem causam omnes reliqui, vel plurimi in isto examine usi sunt titulo (nam multi omnino ibi sic appellantur) illo. Dominus *Roos* sub *Henrico V.* præcipit in testamento ut fidei Commissarii sui bona quædam conferant [b] *Thomæ Gower Armigero meo.* Et circa illud tempus fuit (uti & nunc) frequens admodum addere nomeni *Armigeri* absolute etiam in prima & tertia persona, ut videbis in litigiis illorum temporum, & testamentis quorum multa extant in prima parte Regesti *Chicheley* Archiepiscopi *Cantuariensis*. In officiis etiam aulæ & alibi sæpe leguntur *Milites, Armigeri, Valleti & Garciones* immediate se subsequentes, vide etiam statuta de vestibus *3. Edv. 4. c. 5. & 22. Ed. 4. cap. 1.*

Ms. inter instrumenta Nobilissimi H. Comitis Kantiæ ad art. 36. & 37. fol. 34.

a *ibidem pag. 33. ad art. 15. & 17.*

b *Regist. Ms. Arch. Chicheley part. 1. fol. 372. a.*

In antiqua collatione dignitatis hujus (cum scilicet veherentur ad eam aliunde eam minime nacti) dicunt collare cum SS. datum fuisse a Rege in signum. Hoc videtur innuere *Walsingham* loquens de Comite *Cantii* veniente *Sunningam* initio *Henrici IV*, ad persvadendum Reginæ (uxori *Richardi II.*) ibi commoranti, Regem Ri-

Camden. in Ordinibus p. 127. Et de Collari Sigmatico Vide eum in reliquiis pag. 231.

Richardum liberatum esse & habere eum viros mille ex parte sua in *Pomfreit*: *Ut autem*(ait*Walsingham an.1400.*)*fidem faceret dictis,detraxit signa Regis,scilicet Collaria de collis quorundam quos vidit ibi habentes signa alia,dicens non esse gestandum de cætero tale signum.* Justitiarius quoque *Norton 14.Henrici 6.fol.15. Si libellus debiti profertur contra Serjeantum Culina in aula* Regis, *possum appellare ipsum coquum, & satis bene constat libellus quanquam habeat Collare & est nobilis* (*Gentleman*) Hic usurpat vocem *Gentleman* pro eo qui factus est *Esquire* favore Regis, quoniam per hanc creationem evehuntur in gradum eminentissimorum nobilium (*Gentleman*) quibus dehinc Titulus Armigeri additus est. In dialogo vetusto *de miseriis terræ Anglicanæ* ubi colloquuntur Regnum *Angliæ*(in persona Reginæ) ejusque tres filii,Nobilitas,Clerus & populus,circa tempora*Henrici VI.Nemo*(ait autor Cleri nomine) *dici solebat Squyere nisi qui inventus fuisset heroica vel summa magnanimitatis. Neque quisquam admitti solebat ad stipendium viri armorum, nisi fortiter captivum attulisset manibus suis. Nunc autem posse gladium accingere,& gestare clypeum,sufficit ad creandum Capitaneum.* Verum dialogus est manifesta imitatio *Le Quadrilogue* Magistri *Alani Chartier*, qui fuit a Secretis *Carolo VII. Galliæ* Regi; aptaturque *Angliæ* sicuti hic *Chartieri Galliæ*. Ipsaque verba ante adducta, ut & plurima alia, *verbatim* translata sunt ex sermonibus Clericorum in*Chartieri* dialogo, excuso typis, cum aliis ejusdem operibus *Parisiis* centum circiter abhinc annis. Neque famosus ille libellus *Tanneri* de *Tamworth* & Regis *Edvardi IV.* adeo despiciendus est, ut non liceat inde adducere testimonium de Equitibus creatis per traditionem Collaris.

Ms.apud Meretonũ Lambard,Equitem auratum

A Coller/ a Coller/ our King gan cry;
Quoth the Tanner it will breed sorrow.
For after a Coller commeth a halter
I trow I shall be hang'd to morrow.
Be not afraid/ Tanner/ said our King
I tell thee so mought I thee/
Lo here I make thee the best Esquire
That is in the North Countrie.

ffff Specia-

Speciale exemplum Collaris ejusmodi est in statua *Iohannis Gowert* clarissimi Poetæ sub *Richardo II.* ad Ecclesiam S. *Mariæ de Overies* in *Southwark.* Scio equidem dicere quosdam esseSignum Equitis in ipso, ut *Baleus* loco citato supra cap. 1. §. 43. & *Pitseus ætat. 15. script. 731.* & *videsis Stowin. Notit. Londini pag. 411.* Verum errant, *Gowerus* eques minime fuit sed Armiger tantum. Epitaphium statuæ conjunctum id docet.

Armigeri lutum nihil à modo fert sibi tutum &c. fuit tamen etiam Collare antehac inter Equitum vestes, ut videre est. in *statuto vestium 24. Hen. 8. cap. 13.* Atque de hoc titulo, prout olim fuit usurpatus vel acquisitus tantum.

Jam sicuti antiquis istis militaris exercitii temporibus, illi Nobiles in ministerio occupati, & acquirentes dignitatem suam, sive domi, sive foris, frequenter, ut videtur, distinctionis causa ab aliis, & tanquam in signum honoris, vocabantur Armigeri, (quem titulum etiam nonnulli per creationem adepti sunt) ita tandem, præsertim tempore pacis, quo militare servitium exiguam potuit facere distinctionem, ii qui vel ex nativitate vel alia de causa eminuerunt, vulgo existimati sunt digni aliqua distinctionis nota, qua vulgarem Nobilium ordinem supergrederentur, eodemque titulo donati sunt.

CAP. VI.

I. Tituli Honorum in *Hibernia.* De Comitibus ibi *Palatinis* & aliis.

II. De *Vice Comitibus* & *Baronibus* in *Hibernia.*

III. De Dignitatibus aliis ibidem, atque de forma antiqua creandi Equites, *Hiberniæ* Regibus usurpata.

HIbernia, quanquam Regnum sit distinctum, subordinatur tamen Regno *Angliæ,* cum quo fere eosdem habet honorum titulos innixos eidem creationis methodo.

I. Caret tamen Ducum & Marchionum Titulis, qui nunquam sub *Angliæ* Regibus usurpati fuerunt intuitu *Hiberniæ,* si

excipias *Marchionis Dublinensis & Ducis Hiberniæ* appellationes in *Roberto* Comite *Oxonii* sub *Richardo II.* (de quo libro 1. cap. 4. §. 2. Cum ipso enim coeperunt desierunt. Ante *Henricum* secundum, (post quem *Angliæ* Reges fuerunt Domini & Reges istius Insulæ) invenimus quidem ibi titulum *Ducis*. Ut in Concilio *Mellense*, ubi primo instituti sunt quatuor Archiepiscopatus an. MCLII. *Interfuerunt* (ait a historia) *Episcopi, Abbates, Reges, Duces & Majores natu omnes Hiberniæ, quorum consensu* (fuit etiam præsens Pontificis Legatus) *Archiepiscopatus constituti sunt quatuor, Armachanus, Dublinensis, Castiliensis, Toamensis.* Verum *Ducis* vox hic denotat præcipuos regionis Principes, Regio titulo destitutos, sicuti *Majores natu*, primarios è *Septetis* b juxta leges eorum antiquas *of Tanistry*, non vero distinctam aliquam dignitatem sicuti apud nos fit hodie. Papa etiam *Gregorius* XIII. (sic meretur c adscribi) ausus est conferre titulum *Marchionis de Lemster*, Comitis de *Wesford*, & *Caterlogh*, Vicecomitis de *Morough*, Baronis de *Roff*, & *Idron* famoso illi *Steukelejo*, vitam amittenti, per Barbariam cum transiret, occupaturus terras frustra ipsum denominantes. Et de titulo Regis ibi sub Regibus nostris Anglicanis satis jam dictum part. 1. cap. 3. §. 1. Verum *Comites Vicecomites, Barones. Baronetti, Equites Baccalaurei & Armigeri* sunt in isto regno, sicuti & apud nos.

Titulus Comitum localium, Palatinorum æque ac aliorum occurrit in annalibus istis. *Georgius* Comes de *Shrewsbury* & antecessores ipsius qui fuerunt Comites de *Shrewsbury* usque ad statutum *Absentes* sancitum anno 28. *Henrici VIII.* d erant *Comites Palatini Comitatus* e *Wexford*. Anglice *Weisbford*. Plures etiam alii exercentes regalem jurisdictionem (instar Palatinorum in Anglia) in territoriis suis isto usi sunt nomine, eorumque Territoria dicta sunt Palatinatus, ut *Ultonia, Tipenary* f &c. De his igitur vide Casum Palatinatus *Wexfordiensis* editum a Domino *Iohanne Davies*. Minime tamen credo quenquam illic creatum Comitem Palatinum, vel Comitatum ejus per diploma factum esse Palatinatum; verum sicut in aliis regnis (de quibus antea) ita hic usurpatio tituli *Comitis*, (& nonnunquam *Domini*) connexi territorio in quo omnis regia vel summa exerceri potuit jurisdictio, origo fuit unde in communi sermone & scriptis enatæ sunt appellationes Palatini Comitis vel

a *Ms penes Reverendiss. Iacob. Archiep Armachanum & vide sis Camden Britan. pag. 765. ubi male MCXLII. pro MCLII*

b *Vide Glossar. du Fresne in hac voce.*

c *Camden. Brit. pag. 752.*

d *Statut. Hibern. 28. H. 8. cap. 23. Iohannes enim, qui primus ex Talbotorum familia Comes erat Salopia, Comes etiam Wexford dicitur. Cart. 24. H 6. part. 2. memb. 16. & Camden. Britan. pag. 740.*

e *Inquis. 27. H. 8. in Sir Iohn Davies Reports fol 58. b.*

f *Vide s. Iohan. Davies in Commentar. Hib. pag. 61. Camden. Britan. pag. 43.*

Palatinatus; rationem ejus diximus in Palatinatibus *Imperii, Franciæ* & *Angliæ*. Alii Comites (non Palatini) qua formula creati sint videre est in hac antiquissima quam vidi *Edvardi 2.* creantis *Iohannem* filium *Thomæ* de *Hibernia* (seu *Thomæ Fitz Gerald*) Comitem in *Kildare* EDwardus *Dei gratia Rex* Angliæ *Dominus* Hiberniæ & *Dux* Aquitaniæ, *Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus, Prioribus, Comitibus, Baronibus, Iustitiariis, Vice Comitibus, præpositis, Ministris & omnibus Ballivis & fidelibus suis salutem. Sciatis quod nos pro bono & laudabili servitio quod dilectus & fidelis noster* Johannes *filius* Thomæ de Hibernia, *celebris memoriæ Domino* Edwardo *quondam Regi* Angliæ *patri nostro & nobis hactenus impendit & nobis impendet in futurum, dedisse, concessisse & hac Charta nostra confirmasse eidem* Johanni *Castrum & Villam de* Kildare, *ipsumque præfecisse in* comitem *ejusdem loci, Habendum & tenendum eidem* Johanni *& hæredibus suis masculis de corpore suo legitimè procreatis una cum feodis militum, advocationibus Ecclesiarum, Abbatiarum, Prioratuum, Hospitalium & aliarum domorum religiosarum in Comitatu de* Kildare, *homagiis, serviciis libere tenentium, firmariorum & betagiorum, Wardis, maritagiis, releviis, escaetis, molendinis, stagnis, vivariis, aquis, ripariis, piscariis, boscis, moris, mariscis, pratis, pascuis, pasturis, libertatibus, liberis consuetudinibus, & omnibus aliis ad prædicta Castrum, & Villam pertinentibus quoquo modo, excepto officio* [a] *Vicecomitis comitatus de* Kildare, *& his quæ ad officium* [a] *Vicecomitis ibidem pertinent quæ nobis & hæredibus nostris volumus remanere, de nobis & hæredibus nostris per servicium duorum feodorum militum imperpetuum. Et si idem* Johannes *obierit sine hærede masculo de corpore suo legitime procreato, tunc prædicta Castrum & Villa cum terris, redditibus, feodis Militum, advocationibus Ecclesiarum, Abbatiarum, Prioratuum,* Hospitalium, *& aliarum domorum religiosarum, homagiis, serviciis libere tenentium, firmariorum, betagiorum, wardis, maritagiis, releviis, Escaetis, molendinis, stagnis, vivariis, aquis, ripariis, piscariis, boscis, moris, mariscis, pratis, pascuis, pasturis, libertatibus, & liberis consuetudinibus, & omnibus aliis, ad prædicta Castrum & Villam pertinentibus, ad nos & hæredes nostros integre revertantur. Quare volumus & firmiter præcipimus, pro nobis & hæredibus nostris quod prædictus* Iohannes *habeat & teneat sibi & hæredibus suis masculis de corpore suo legitime procreatis prædicta Castrum & Villam cum terris, redditibus & aliis pertinentiis suis sub honore & nomine* Comitis de Kildare *simul cum feodis militum,*

Rot. Cart. 9. Ed. 2. n. 12.
[a] *hoc cum aliis libertatibus concessum ipsi est in Cart. 11. Ed. 2. membr. 15. part. 3. n. 79*

rum, advocationibus Ecclesiarum, Abbatiarum, Prioratuum, Hospitalium, & aliarum Domorum Religiosarum, homagiis serviciis libere tenentium firmariorum, betagiorum, Wardis, maritagiis, releviis, escaetis, molendinis, stagnis, vivariis, aquis, ripariis, piscariis, boscis, moris, mariscis, pratis, pascuis, pasturis, libertatibus, liberis consuetudinibus & omnibus aliis ad pradicta Castrum & Villam pertinentibus quoquo modo, excepto officio Vicecomitis, Comitatus de Kildare *& his qua ad officium Vicecomitis ibidem pertinent, qua nobis & haredibus nostris volumus remanere, de nobis & haredibus nostris* per servitium duorum feodorum militum *imperpetuum. Et si idem* Johannes *obierit sine harede masculo de corpore suo legitime procreato, tunc pradicta Castrum & Villa cum terris & redditibus, feodis militum, advocationibus Ecclesiarum Abbatiarum, Prioratuum, Hospitalium, & aliarum Domorum Religiosarum, homagiis, serviciis libere tenentium, firmariorum, betagiorum, Wardis, maritagiis, releviis, escaetis, molendinis, stagnis, vivariis, aquis, ripariis, piscariis, boscis, moris, mariscis, pratis, pascuis, pasturis, libertatibus, liberis consuetudinibus & omnibus aliis ad pradictum Castrum & Villam pertinentibus, ad nos & haredes nostros integre revertantur, sicut pradictum est. Hiis testibus Venerabilibus patribus W.* Cantuar. *Archiepiscopo totius* Angliæ *Primate* 1. Norwicensi *&* W. Exione *Episcopis,* Johanne *de* Britannia *Comite* Richmond, Hugone le Despenser *seniore,* Rogero *de* Mortuo Mari *de* Wigmore, Hugone *le* Despenser Juniore, Rogero *de* Mortuo mari *de* Chirk, Johanne *de* Crumbwel *senescallo Hospitii nostri & aliis. Datum per manum nostram XIV. die Maji.*

per ipsum Regem.

Anno uno vel altero posthæc in diplomate ad *Iohannem de Bermingeham* Comite de *Loveth* Mancrii *Atherd* in isto Comitatu, recitatur creatio ipsius qua donatus est titulo isto in Parlamento *Eboracense*; *Cart. 11. Ed. 2. num. 11. m. 5.* *sciatis quod cum nos pro bono & laudabili servicio quod dilectus & fidelis noster* Johannes *de* Bermingeham *nobis nuper in partibus* Hiberniæ *impendit &c. dederimus, concesserimus, & carta nostra confirmaverimus prafato* Johanni, *viginti libras annui redditus de exitibus comitatus nostri de* Loveth, *in terra pradicta, sub nomine & Honore* Comitis de Loveth, *ipsumque* Johannem *in* Comitem de Loveth *prafecerimus, habendum,*

 percipi-

percipiendum & tenendum eidem Johanni *& heredibus suis masculis de Corpore suo legitime procreatis, de nobis & heredibus nostris per servitium quartæ partis feodi unius Militis imperpetuum* &c. Deinde ad melius sustinendum honorem istum Manerium *Atherd* ipsi pariter datum est, ut teneret illud per servitium unius feodi militaris & partes tres unius feodi.

Diplomata creationum secutis temporibus, quæ reperio in rotulis Anglicanis (omnia Sigillo *Angliæ* magno roborata sunt) concordant utplurimum cum formulis Anglicanis. Et verba *in terra nostra Hiberniæ, de Dominio, vel Regno Hiberniæ*, addita ad locum denominantem, sedem in Parlamento, aliaque eo pertinentia, faciunt primariam distinctionem. *Henricus VIII.* creavit *Vicecomitem de Rochford* per illum ipsum codicillum *Comitem de Wiltsbire infra Regnum nostrum Angliæ*, necnon Comitem *Ormondiæ in terra & Dominio nostro Hiberniæ*, cum variis clausulis investituræ, variis *Habendum*, & variis Creationum pecuniis pro unoquoque titulo.

Pat. 21. Henr. 8. part. 2. 8. Decembr.

II. Sicuti Comites, ita Barones & postmodum ViceComites in isto regno creati sunt, prout in *Anglia*; per similes literarum patentium formulas, sub alterutro Sigillo magno, & aliquando sub utroque: distinctas solummodo ab Anglicanis per verba *in terra vel Regno, ac Dominio nostro Hiberniæ*, locis debitis. Non loquemur hic amplius de Baronibus ex Scripto vel Tenura, quam quod videatur, eandem eos hic habuisse originem & essentiam cum illis in Anglia. Notionem etiam Baronis, qualem habuimus in Anglia ratione nostrorum Comitum Palatinorum & ipsi habent in *Hibernia*, & supersunt adhuc ibidem qui Barones vocantur, licet honorarii non sint, neque Parlamentarii. Habeo tamen formulam ab *Edvardo IV.* creante Baronem de *Rathtauth*, valde distinctam ab ordinariis nostris formulis Anglicanis: est in *Rot. Pat. 8. Ed. 4. in Cancellaria Hiberniæ.* Ob egregia servitia quæ *Robertus Bold* Armiger præstitit istius Parenti Duci *Eboracensi*, & sibiipsi tum in utroque regno, tum in bellis alibi, *Attendētesq;* (ait) *quod Decus principum consistit multitudine subditorum & eo magis regale, attollatur solium & terræ regimen roboratur quo magis plures sibi substituit Nobiles, de gratia nostra speciali de Assensu charissimi consanguinei nostri* Johannis *Comitis* Wigorniæ *deputati charissimi fratris nostri* Georgii *Ducis* Clarentiæ *locum nostrum tenē-tis*

Sir I. Davies Reports f. 65.

tis terra nostra Hiberniæ, *ordinavimus, fecimus, & constituimus dictum* Robertum *unum Dominum* & Baronem *omnium & Singulorum Parlamentorum & magnorum consiliorum nostrorum in terra nostra prædicta tenendorum, habendum & tenendum una cum stilo, titulo, nomine, honore, loco & sessione inde sibi & hæredibus suis masculis imperpetuum prout decet. Considerationem etiam habentes qualiter* Philippus Dominer Armiger *habens ex concessione nostra viginti marcas habendum & percipiendum annuatim de exitibus & proficuu Maneris & Dominii de* Rathtouth, *sicut per literas nostras patentes eidem* Philippo *inde confectas latius expressatur, quas quidem literas idem* Philippus *in cancellariam nostram* Hiberniæ *reddidit cancellandas, & ut exaltationem nominis sequatur augmentatio facultatum, cum semper honoribus onera sunt annexa, dedimus & concessimus præfato* Roberto *manerium sive Dominium de* Rathtouth *prædicta una cum stilo, titulo, nomine & honore Domini & Baroniæ de* Rathtouth, *nec non redditus, exitus, &c. Habendum &c.* Manerium *una cum stilo, titulo, &c.* ipsi & hæredibus ejus masculis ex ipso genitis. *In cujus &c. Teste præfato deputato apud Drogheda XIII. die Augusti anno regni nostri octavo.* Accepi hæc descripta ex Cancellaria *Hiberniæ* favore Domini *Iacobi Warr*, eruditi Nobilis, qui & suæ Patriæ insigne est Decus. Addimus hic solummodo, quod vestes Parlamentariæ pertinentes ad istos Parlamentarios titulos fuerint a longo tempore similes vestibus Dominorum in Parlamentis *Anglicanis* respective: Quibus tamen aliquandiu temporibus ultimis *Edvardi IV.* usi non sunt, usque ad medios annos *Henrici VII*, ideoque decretum est, ut unusquisque *Dominus* (Lord) *æque Spiritualis ac temporalis compareat in unoquoque Parlamento, coacto intra dictam regionem, eodem modo & forma vestitus, quo Domini dicti Regni Angliæ comparent in Parlamento illic coacto*, sub mulcta quinque librarum pro singulis delictis. *10. Henr. 7. stat. Hibern. cap. 16.*

III. Baronetti nuper etiam, postquam in Anglia cœperunt, & hic pari forma creati sunt. Equites etiam hic sunt quales apud nos; Dominus locum tenens communiter potestatem habet creandi Equites, (Equites Baccalaureos, vel *Milites* prout vulgo appellantur) per Commissionem. Sic etiam Armigeri titulus idem est cum nostro. Verum antiqua consuetudo creandi Equites in *Hibernia* antequam nostris mansvefierent moribus hic observari meretur; habemus eam in historia quatuor Regum diversarum pro-

provinciarum in *Hibernia* submittentium se *Richardo* secundo, & quanquam antehac suo more essent Equites creati, attamen eandem receperunt dignitatem juxta solennia Anglicana. Reges isti fuerunt sub cura speciali *Henrici Castile* Anglicani Nobilis *Hibernorum* lingvam callentis, cui mandaverat *Richardus* Rex ut ipsos probe doceret Anglorum mores in prandiis, amictu, et simil. & præsertim erudiret de Equestri ordine suscipiendo. Eum in finem quæsivit ex ipsis num vellent suscipere ordinem, quem constituisset *Angliæ* Rex ipsis conferre juxta morem *Angliæ, Galliæ* & regnorum aliorum. Respondebant se jamdum esse Equites, & ordinem quem ingressi essent sufficere ipsis; fuisse ipsos Equites cum egressi essent annum septimum in *Hibernia*, & quemvis Regem creare filium suum Equitem, & ni parens sit superstes, agnatum proximum istud perficere, *le plus procbain du sang de son lignage le fait*, quæ verba sunt *Froissardi* vol. 4. chap. 63. ista sic referentis. Eques novellus dum creatur, currit cum Lanceis tenuibus (quæ facile regi queunt) versus scutum palo infixum in medio prati, & quo plures frangit lanceas eo major ipsius est cum dignitate honor. Atque hanc fuisse methodum ajunt creandi equites in sua patria, præsertim quando Regum filii in eam eveherentur dignitatem. Verum Anglicani nobiles regesserunt ipsis, hoc juvenile genus Equitum non sufficere apud *Angliæ* Reges, ideoque debere ipsos accipere dignitatem istam majori cum pompa in Ecclesia; quam etiam, deinde persvasi & edocti præsertim a Comite *Ormundiæ* receperunt ex manu Regis *Richardi* in Ecclesia *Divelinense*, solennissime post vigilias exactas in eadem Ecclesia & missa audita. Creati quoque cum ipsis sunt alii Equites. Reges autem quatuor vestiti juxta conditionem suam mensæ assidebant illo die cum *Richardo* Rege. Factum hoc cum prima vice *Richardus* Rex in *Hibernia* esset. Vigiliæ autem incidebant in diem Mercurii & festivitas in diem Iovis, vigesima quinta Martii, ut *Froissardus* ait. Fuit hoc initium anni MCCCXCV. juxta Anglorum Computum. Sed quomodo hæc congruant cum iis qui reducunt Regem *Richardum* (nam id faciunt historici quidam) circa quadragesimam, non capio.

Chronic. hist. Holinshed. pag. 78.

CAP.

Cap. VII.

I. Princeps *Scotiæ*, *Dux*, *Marchio*, & *ViceComes* vel *Procomes* illic. *Investituræ* vel solennia Creationis *Ducis*, *Marchionis*, seu *ViceComitis*.
II. Titulus *Comitis* & *Baronis* ibidem, & *Thaini*, Investitura Comitum & Baronum.
III. Solennis *Creatio Equitum* in *Scotia*.

IN Scotia primarii subordinati tituli sunt, *Princeps*, *Dux*, *Marchio*, *Comes*, *ViceComes*, *Baro* Parlamentarius & *Eques*.

I. Princeps & hæres manifestus vocatur *Princeps Scotiæ*, sicut & reliqui Regis liberi Principes vocantur more aliorum regnorum. Princeps *Scotiæ* est, quatenus Princeps, Dux de *Rothsay* & *high Steward*, id est, Summus Senescallus *Scotiæ*: Fuit autem Ducatus de *Rothsay* primus in *Scotia* Ducatus. Nam licet dicant aliqui Ducis titulum in *Scotia* fuisse æque antiquum ac *Malcolmus Makenneth* qui regnavit circa annum MXX, fecitque distinctionem aliquam dignitatum ibidem, (quam distinctionem quidam tribuunt *Malcolmo III.* Regi quinquaginta circiter annis istum secuto) attamen neque in eorum legibus, neque alibi occurrit tanquam distinctus a Comite Titulus, usque ad *Robertum* tertium, qui creavit filium suum primogenitum, Principem *David*, Ducem de *Rothsay*, an. MCCCXCVIII. vel circiter: alii cito ad eandem dignitatem evecti sunt. Et in Parlamento coacto duos circiter post annos in *Scone* numerantur *Duces*, ibique primo occurrunt ceu distincti a Comitibus ista in Republica. *Vocatis more solito Episcopis* (verba sunt Parlamenti hujus 11. Robert. 3. in epigraph.) *Prioribus*, Ducibus, *Comitibus*, *Baronibus*, *libere tenentibus & Burgensibus qui de Domino nostro Rege tenent in Capite*.

Camden. in Scot. pag. 684. & 615.
Parl. 11. Robert. 3. in Epigraph.

Investitura seu Creatio Ducis hic (quando scilicet Creatio peragitur cum ceremoniis) perficitur per Regem eingentem Balteo & gladio, tradentem pileum & coronam, auream item virgam, & denique diploma creationis. Corona est *Florida*, vel circulus consitus frugi foliis, prout describitur in formulis creationum hic

usurpatis, quas Nobilis Humanitas Honoratissimi Domini *Georgii Hay* Summi in *Scotia* Cancellarii per manus amici mei singularis & eruditi & venerandi Domini *Roberti Auton* Equitis, Reginæ a Secretis, mihi transmisit. Atque ex his formulis fateor grato animo me accepisse omnia quæ hic dicenda veniunt de Investitura & insigniis Creationum præsentium seu recentiorum in *Scotia*. Ducales etiam vestes induuntur cum Ceremoniis, antequam creandus ad Regem adducitur, juratque præter juramentum fidelitatis aliud quoque juramentum creando proprium; quo pollicetur se velle defendere veram in Regno hoc religionem, & æquissimis adesse Regi consiliis; prælegit id ipsi eorum *Lion* Rex armorum seu Fecialis. Vexilla etiam pensilia gestantur (sed complicata) coram Duce veniente ad Creationem, quæ explicantur quam primum est creatus. Omnia ista fiunt assistentibus Dominis solenniter vestitis, coronas etiam gestantibus, & aliis circumstantiis honorificis adhibitis, quæ proportionate fere eædem sunt in collatione omnium dignitatum suarum illustriorum.

Titulus *Marchionis* cœpit hic sub *Iacobo VI*, Primus fuit Marchio *Johannes* filius *Iacobi* Ducis de *Chausteau Herald* & Comitis de *Arran* creatus ab ipso Marchio de *Hamilton*. Insignia & circumstantiæ ad investituram Marchionis fere sunt eædem cum illis quibus Comes creatur, & mox tradendis: solummodo quod Corolla flores habeat altiores quam radios, & sunt flores ad formam filiorum fragi.

Jacobus VI. quoque primum hic creavit *ViceComitem*; nam etsi ordinarium nomen *Vice-Comitis* pro *Sheriffo* hic fuit, ut in *Anglia* est vere antiquum & sæpe hæreditarium; attamen *Vice-Comes* pro *Viscount* nunquam honorarius fuit titulus, donec eodem donaretur *Thomas Dominus Freskini*, *ViceComes de Felton*. Utuntur ad minimum, aliquando pro voce hac (imitando Latinorum *Proprætor* & *Proconsul*, quod & faciunt politi in *Gallia* JurisConsulti sæpe sic nominando ViceComites suos) illa *ProComes* quam vidi sub sigillo *Scotico* in literis Commissorialibus magno Sigillo Scotico Regis *Iacobi VI.* munitis ad *Iohannem* Comitem de *Mountrose* & in absentia ejus vel si ægrotus decumberet, ad *Alexandrum* Comitem de *Dumfermilin*, ut crearet *Johannem Ramsejum* (nuper Comitem de *Holderness*

idem ibid. pag. 688.

Lit. Pat. Scot. 8. April. 1606.

neß & eveheret in titulum *Lord Ramsey de Barnes*, & ViceComitem de *Hadington*. *Damus & concedimus* (verba sunt post præfationem debitam) *nostram plenariam potestatem, procurationem seu commissionem Charissimo nostro Consanguineo & Consiliario* Johanni MontisRosarum *Comiti, Domino* Grahame & Mukdok, *nostro primario procuratori seu commissionario in regno nostro* Scotiæ, *eoque agroto sive absente, prædilecto nostro Consanguineo & Consiliario* Alexandro Fermeloduni *Comiti Domino* Finiæ & Urguhart *dicti regni nostri* Scotiæ *Cancellario, creandi, faciendi & inaugurandi eundem* Dominum Johannem, *Dominum*Ramsey de Barnis *ac Procomitem* de Hadington, *dantes & concedentes sibi suffragium & locum in omnibus ordinum regni nostri* Scotiæ *comitiis publicis seu Parlamentis generalibus & publicis Consiliis & Conventibus dignitati & ordini suo Correspondentem & congruum, cum omnibus honoribus, dignitatibus & privilegiis Consimili qualitati incumbentibus. Eandemque hanc dignitatem & honoris titulum cum dicto Domino* Johanne Ramsey *suisque heredibus masculis de se legitimè descendentibus omni tempore à futurò permanere volumus. In cujus rei testimonium præsentibus hisce nostris literis magnum Sigillum nostrum apponi præcepimus. Datum apud Palatium nostrum Alba Aula VIII.die Mensis Aprilis Anno Domini MDCVI, & regni nostri annis XXXIX.& IV.*

per Signaturam manu S.D.N. Regis supmscriptam.

Investitura *ViceComitis* (quando ceremoniæ perficiuntur in creatione ejus) fit per gladium, pileum, & coronam seu Circulum, præter diploma & solenniter afferuntur ista ad Dominum Commissarium, cui creatio demandata est, quando creandus deducitur ad ipsum multa cum Pompa aulica; Vexillum quoque ejus & signa pendula præferuntur eidem; sed complicata usque ad creationem, post quam explicantur. Juramentum ViceComitis, quod primo jurat tale est. *Quod velit manutenere & defendere veram Religionem, quam summis suis viribus profitetur, fidelis esse Principi suo summo, nec celare aliquam perduellionis partem in Regia Majestatis Personam designata neque in rempublicam aut libertatem* Legum in Regno: *quod velit esse promptus cum requiretur ad dandum Regi provum Consilium, atque palam in congregatione Parlamenti, & conventibus generalibus, ac privatim quo-*

ad prudentiam suam. Ita Deus ipsum adjuvet, atque sit ipsi portio in Paradyso. Deinde Dominus Commissarius accingit gladium & balteum, hic utens verbis; *in signum communicatæ Tibi autoritatis a Majestate sua cingo Te gladio & balteo.* Imponit quoque pileum, coronam, seu circulum, ista proloquens, *ut majorem reverentiam nanciscaris intra limites demandatæ Tibi dignitatis, Majestas sua permittit tibi gestationem istius circuli seu corollæ.*

II. Tituli autem *Comitis* & *Baronis* antiquiores illic sunt, quam aliquis jam declaratorum. Ante tempora Regis *Malcolmi Mackkenneth* clarior titulus non fuit quam Equitis, præter illum *Thane* vel *Abthan*. *Thane* est *Thainus* inferioris dignitatis, *Abthane* autem majoris. *Superioribus seculis* (inquit *Buchananus*) *præter Thanos, hoc est præfectos Regionum sive Toparchas & Quæstorem rerum Capitalium, nullum honoris nomen Equestri ordine altius fuerat, quod apud Danos observari adhuc audio.* Et porro *nunc sermone Anglico, patrium superante, Regionum Thani plerisque in locis* Stuarti *vocantur & qui illis erat Abthanus nunc* Stuartus Scotiæ *nominatur. Paucis in locis vetus Thani nomen adhuc manet.* Verbum *Thane* itaque ipsis usurpatum fuit, ut videtur, idem cum Anglorum *Thane* quod vidimus. *Pictonum* sermone autem vel *Hibernico* appellarunt Thanum *Tosche*, & filium Thani *Mactosche*. Hic autem *Malcolmus* Rex (seu *Malcolmus* secundus hunc quinquaginta annis antegressus, nam sic aliqui volunt) primus fuit Autor titulorum *Comitis* & *Baronis* in *Scotia*. Nomen tamen *Thani* adhuc perseveravit, magnæque fuit apud ipsos existimationis, quicquid tandem honorum significavit, ut videre est in variis locis Legum Scoticarum.

Rer. Scotic. lib. 6. & Sides. Hector. Boet. lib. 11. & 12.

Sken in reg. Maj. lib. 4. c. 31. 36 38.

Reg. Majest. lib. 4. cap. 31. & 36. leg. Wilhelm. Regis cap 7. §. 1. & Alexandr. 2. cap. 15.

Cum his observa Traditionem seu promissam Traditionem *Comitatus* de *Marre* an. MCLXXI. ubi Thani clare distinguuntur a *Baronibus* seu *Baroniis* uti vocantur.

Willielmus *Rex* Scotorum *universis Episcopis, Comitibus, Abbatibus, Prioribus, Baronibus, Militibus, Thanis, & Præpositis, & omnibus aliis probis hominibus totius terræ suæ tam clericis, quam Laicis, Salutem æternam in Domino, Sciatis præsentes & futuri* Morgundum *filium* Gillocheri *quondam Comitis* de Marre *in mea præsentia venisse apud* Hindhop Burnemuthe, *in mea nova foresta, decimo Kalendarum Junii, Anno Gratiæ* MCLXXI, *petendo jus suum de toto Comitatu* de Marre, *coram*

com-

communi Consilio & exercitu Regni Scotiæ ibidem congregato. Ego vero cupiens eidem Morgundo *& omnibus aliis jura facere, secundum petitionem suam, jus suum inquisivi per multos viros fide dignos, videlicet per* Baronias *&* Thanos *Regni mei; per quam inquisitionem inveni dictum* Morgundum *filium & heredem legitimum dicti* Gillocheri Comitis de Marre, *per quod concessi & reddidi eidem* Morgundo *totum Comitatum* de Marre, *tanquam jus suum hereditarium sicut prædictis* Gillocherus *pater suus obiit vestitus & saisitus, tenendum & habendum eidem* Morgundo *& heredibus suis de me & heredibus meis in feodo & hereditate cum omnibus pertinentiis, libertatibus & rectitudinibus suis adeò liberè, quietè, plenariè, & honorifice, sicut aliquis Comes in Regno* Scotiæ, *liberius, quietius, plenarius, & honorificentius, tenet vel possidet; faciendo inde ipse & heredes sui mihi & heredibus meis forinsecum servicium, videlicet* Servicium Scoticanum *sicut antecessores sui mihi & antecessoribus meis facere consueverunt. Eodem vero die & loco post homagium suum mihi factum coram communi Consilio Regni mei, prædictus* Morgundus *petiit sibi jus fieri de toto* Comitatu Moraviæ *de quo prædictus* Gillocherus *pater suus obiit vestitus & Saisitus, super qua petitione sua per quamplures viros fide dignos, Barones, Milites & Thanos* Regni *mei inquisitionem facere feci, & per illam inquisitionem inveni dictum* Morgundum *verum & legitimum heredem de* Comitatu Moraviæ, *& quod eodem tempore propter guerram inter me & Anglicos graviter fuissem occupatus, &* Moravienses, *pro voluntate mea, non potuissem justificare, dicto* Morgundo *nullum jus facere potui. Sed cum guerram inter me & adversarios meos complere & rebelles Moravienses superare potero, & dicto* Morgundo *sibi & heredibus suis promitto, pro me & heredibus meis, fideliter & plenarie jus facere de toto Comitatu* Moraviæ. *Et ut hoc factum meum aliis certificaretur prædicto* Morgundo, *has literas meas dedi patentes. Teste me ipso eodem Anno, die & loco supradicto.*

Teneo hoc instrumentum in pergameno scriptum charactere illi tempori congruo, absque sigillo tamen. Observari præterea meretur de dignitate Comitis ibidem, quod nunc conferatur (post juramentum præstitum, quod idem est cum juramento Ducum) per cincturam gladii, & Dominus Commissarius seu Delegatus (si conferatur cum Ceremoniis præter diploma & per delegationem; & hæc investitura per delegationem satis docet quæ fieri soleant, si

ipse Rex eam conferat dignitatem) istis utatur verbis: *In signum a Majestate Regia communicatæ tibi autoritatis intra limites collatæ Tuæ dignitatis cingo Te hoc balteo & gladio.* Deindeque imponet capiti ipsius Pileum & Circulum seu coronam radiatam, dicens, *ut tanto majori honore splendeas intra limites dignitatis tuæ & alibi, permittit Majestas sua gestationem istius pilei & circuli seu corollæ*, & posthæc instrumentum Creationis traditur. Vestes Comitum & solennia alia, denominationem Dominorum ac officiorum hic omitto.

Jam de *Baronibus Scotorum.* Primam istius Tituli mentionem reperio in legibꝰ adscriptis Regi *Malcomo* Mackeneth, vel secundo istius nominis. *Dominus Rex Malcolmus dedit & distribuit totam terram regni Scotiæ omnibus suis: Et nihil sibi retinuit nisi regiam dignitatem & montem* [a] *placiti in villa de Scone. Et ibi omnes* Barones *concesserunt sibi Wardam & relevium de herede cujuscunque* Baronis *defuncti ad sustentationem Domini Regis.* Et his Baronibus concessit cum jurisdictione (ait *Hector Boethius*) *Fossam & Furcam*, ad quæ *Skene* [b] ait: In *Scotia* vocatur *Baro, qui tenet suos agros immediate a Rege in Capite, & habet potestatem* fossæ & furcæ, *& infangthief & outfangthief. Furca* est patibulum ad suspendendos viros, fossa vero ad mergendas in aqua fœminas. Verum *generaliter* (ait porro) *Barones dicantur qui tenent terras suas de rege per servitium militare per albam firmam, per feudi firmam vel aliter cum Furca & Fossa. Et nonnunquam generaliter accipitur pro quolibet Domino proprietario rei immobilis.* Ita ut omnes ejusmodi tenentes a Rege, usurpent generale Baronis nomen, sicuti nostri Domini Maneriorum. Et videtur, quod omnes soliti fuerint venire ad Parlamentum *Scotiæ*, donec sub Rege *Iacobo I.* decretum est An MCCCCXXVII. ut delegati seu Commissarii duo ex unoquoque Comitatu eligerentur a parvis Baronibus, ac mitterentur (prout moris est) simili fere ratione qua apud nos *Milites* Shirarum ad Parlamentum in *Anglia*. Separatus autem Titulus Baronis honorarius fuit solummodo & est proprius iis qui sunt Barones Parlamentarii vel *Banneretti* (*Banrents*) prout vocant. In eodem statuto Regis *Iacobi* primi; *Omnes Episcopi, Abbates, Priores, Duces, Comites Domini Parlamentarii & Banneretti*, (Lords of Parlament & Banrents) *quos vult Rex recipi & vocari ad Consilium & Parlamentum speciali mandato suo.* Ratio tituli *Banrent* apparebit fortassis ex

[a] *The Mure-hill of Scone.*

[b] *ad Malcolmi Leges & inde Verb. signif. & Vide. Parl. 6. Iacobi cap. 91. & Leg. Malcolm. 2. cap. 9. & 13.*

NOTA. *Infangthief.* est latronis capti jurisdictio & cognitio. *du Fresne 23. Iacobi Vel. Parlam. 7. c. 101. & Vid. Parl. 11. Iacob. 6. c. 113. & Parl 5. Iacob. 6. c. 275. Parl. 6. Iacob. 2. c. 76. Parl. 6. Iacobi 4. cap. 78.*

ex solenniis eorundem coronationis. Creandus magna cum pompa aulica & solenniter vestitus ducitur ad Dominum Delegatum, seu Commissarium, si fit per delegationem & cum Ceremoniis. Nam dubium non est posse Regem per diploma solum pro arbitrio suo conferre dignitates istas absq; ceremoniis. Ante ipsum, cum incedit, præter cingulum, gladium & diploma, portantur etiam (uti & solet ante illos fieri qui ad majores evehuntur dignitates) in lanceæ cuspide penicillum multitiarum involutum, donec creatio peracta est ipsiusque tituli publicati & in alia lancea ab alio gestata Vexillum multitiarum, in quo picta sunt facinora ipsius egregia, penicillo autem solummodo additur crista nec non lemma. Post juramentum præstitum (quod idem est cum ViceComitis juramento, & inde a creatione Baronis assumtum est ad creationem ViceComitis; necnon gladii cincturam, ac diplomatis traditionem, uti fit in creatione Comitis; Ipsorum *Lion* Rex armorum seu fœcialis pronunciat titulos ipsius, *Domine I.H. de E. Eques, Baro, Bannerettus (Bannerent,* seu *Banrent* vel prout aliquando scriptum legi *Baronrent) Dominus (Lord) ex Parlamentariis Dominis Regis nostri, Dominus (Lord) de B.* & cum vocem Bannerent pronunciat cuspides vexilli (ut ait instrumentum meum abrumpuntur. Verum, *Skene* ait de *verborum Signif. verbo Banrent* certum esse ex statuto *Iacobi I.* Regis jam allegato, quod *Banrent* dicat majorem conditionem & honorem quam *Baronis* vox. quandoquidem unusquisque Bannerettus eo ipso ad Parlamentum sit vocandus, non autem unusquisque Baro. Et verum est, me judice, quod dignitas Banneretti major sit quam Baronis, prout Baro in ampliori significatione, quam qua complectitur Barones Parlamentarios, extenditur etiam ad minores Barones seu *Lairds* qui per statutum sunt exclusi. Verum quando Baronis vox est honoris titulus ac respicit Parlamentum videtur illius esse Synonymum; idque ex antiqua consuetudine gestandi Banneriam id est, vexillum (quod quadratum est nemini permissum alias nisi Baronibus (& *Bannerettis* qui acceperunt titulum, in finem hunc ipsis specialiter attributum) & iis qui Baronibus sunt majores dignitate, & utuntur Baronis titulo in generali ista notione. qua communicatur non solum omnibus qui hoc gaudent Titulo distincto, verum etiam omnibus eum super-

Iuramenta in creationibus variarum dignitatum usurpata in Scotia habentur etiam in libro impresso cui titulus: Certain Matters of Scotland: *Edinburgi 1597. & Londini 1603.*

pergressis; uti satis diximus in dignitatibus Anglicanis & Gallicanis. Ideo etiam aliquando eorum Comites & (videtur) aliæ majores dignitates appellantur *Barones Banerents*. Nam omnes homines (inquit *Skene quando cinguntur balteo & fiunt Comites, vocantur* Barronnes Banrent, *& Domini Parlamentarii Regis nostri*; *Unde manifestum est, quod dicta dignitas* (Banrent) *communis sit omnibus, nec uni alicui propria.* i.e. sicut ego intelligo, est communis Baronibus Parlamentariis, & aliis omnibus Parlamentariis Titulis, qui sunt supra distinctum Baronis titulum.

Videsis Camden. Brit pag. 684. Demister de Iuramento lib. 3. cap. 19. &c.

III. Titulus Equitis apud *Scotos* (instar illarum dignitatum majorum) confertur post juramentum præstitum huic dignitati proprium; & aliquando pluribus cum ceremoniis quam, quod noverim, hodie alicubi locorum fieri solet, acceduntque propius ad morem antiquum quo cinctura gladii & calcarium necessario requirebantur. Nobiles qui gestant insignia honoris, ut vexillum, signa pendula, & alia ante Baronem ac ViceComitem, & (prout existimo) ante alios adipiscentes majores dignitates quando creantur,) solent vulgo post creationem illam ad petitionem creati, Equites fieri a Rege vel alio quopiam a Rege autoritatem nacto. Et ab hac forma faciendi Equites istos maxime solennis modus conferendi Equestrem dignitatem, optime discitur.

Recens creatus Baro, decenter gratias agit se creanti, submisseque petit ut juxta morem antiquum nobiles portitores insignium honoris sui, fiant percussi Equites. DominusCommissarius jubet id fieri. Fecialis collocat novum Baronem inter Pares suos ibi præsentes, deindeque vocat Nobiles qui gestarunt baltheum & gladium, vexillum & pendula signa nominibus suis & ordine quo diximus. His genua flectentibus coram Delegato, Fecialis sermocinatur de Ordine Equestri seu de alia quadam materia congrua, jubetque attollere manus suas ac ita jurare.

1. Confirmabitis & defendetis Christianam Religionem & Christi S. Evangelium nunc publice prædicatum hoc in regno, pro omni robore vestro.

2 Fideles eritis Regiæ Majestati Summi Domini nostri, omni ordini Equestri & nobili Armorum officio.

3. Con-

3. Confirmabitis & defendetis justitiam pro posse vestro, & quidem absque timore nec non favore alterutrius partis.

4. Nunquam deferetis Summi Domini vestri Majestatem regiam, neque Celsitudinis ejus Locum tenentes tempore belli.

5 Defendetis patriam vestram adversus omnes alienigenas & extraneos.

6. Defendetis justam actionem & querelam omnium fœminarum nobilium, omnium verarum & desertarum viduarum, orphanorum atque virginum integræ famæ.

7. Diligenter curabitis, ut ubicunque audietis esse homicidas, perduelles vel fures Magistros vel prædones, opprimentes Majestatis suæ subditos & pauperes, afferantur ipsi & sistantur legibus necnon judicibus pro omni studio & posse vestro.

8. Conservabitis & sustentabitis integrum statum Equestrem, equis, phaleris & reliquis Equite dignis armis, juvabitis etiam & succurretis omnibus in eodem ordine constitutis, si istis opus habeant.

9. Acquiretis & conabimini habere notitiam omnium articulorum & punctorum vobis scitu necessariorum, descriptorum in libro Equestris ordinis.

10. Promittetis observare, tenere, obedire, & implere omnia præmissa ad extremum posse vestrum, ita vos Deus adjuvet per manum vestram propriam & per Deum ipsum.

Deinde Rex armorum porrigit gladium honoris Domino Commissario qui illo primum ex nobilibus ter percutit in dextrum humeri latus, dicens, *Avances Chevalier.* Eodem tempore accinguntur ipsi calcaria a veterano quodam Equite tum præsente. Posthæc Rex armorum pronunciat titulum ipsius *Sir I. N. of O. Knight*, i.e. Dominus I. N. in O. Eques. Feciales quoque & alii adstantes, Tubis ex fenestris resonantibus, proclamant eundem. Sic & alii duo nobiles creantur Equites. Alia solemnia primi congressus, digressus, convivii, & similium hic alibique, omittimus. Quod antiqua attinet secula, habes supra nonnulla, videlicet quæ Rex *Alexander III.* dixit, cum Eques crearetur in *Anglia.* Ac *induere armis militaribus*, phrasis olim fuit susceptionis in ordinem istum. *Alexander* Rex *Scotiæ* (inquit Chronicon de *Mailrose* Ms. in bibliotheca

Cottoniana) *Johannem Scotum Comitem de Huntedone cognatum suum filium* David *Comitis & plures alios nobiles viros armis militaribus induit in die Pentecostes in Castello de Rokesbyre.* Is fuit *Alexander* secundus an. MCCXXVII. Ordinem *S.Andreæ* hic cogniturus adeat *Menenium, Miraum, Favinum &c.*

Juramentum est quoad materiem illud quod vel jurarunt olim vel professi sunt Equites in plurimis aliis regionibus tempore creationis suæ. Inde opinio invaluit, perficere omnia ad ordinem Equestrem pertinentia, esse pariter meritorium, ac illa quæ fecere Monachi, vel Canonici regulares. Habeo Directionem vitæ manuscriptam ad omnes omnis generis homines carmine gallico, ubi huc pertinentia leguntur ista.

Si vous seitz de teu valour
Ke resceyure devez l' honour
El' ordre de Chivalrie
Le Honour Sovereyn de ceste vie
Adunke vous pri en amistetz
Qe bien e nettement guardetz
Les reules qe doyt guarder
Cely qe est dreit Chivalier.
Nad Frere precheour, *ne Chanoygne,*
Ne Frere Cordeler, *ne* Moyngne
Ke l' alme puisse meutz salver
Ke ne puyt ly, Chivaler.
Pur quey qe y faces dreytement
Ceo qe a soun ordre *apent.*
Le Ordre *demande nette vie*
Chastete & curteysie;
Defeat & de dit establete,
Et tote manere leaure &c.

CAP.

Cap. VIII.

I. Titulus *Gentleman*, prout usurpatur vulgari sermone seu *Nobilis*. *Gentlemen of blood.*

II. Edelmann/ frey vom Adel/ Æzel. Unde nomina *Gentleman*, *Gentilhome*, *Gentilhuomo*, *Gentilhombre*, & *Hydalgo* deducuntur.

III. Creationes tituli Edelmann/ *Gentilhoumo*, vel *Nobilis*. per codicillos honorarios, diplomata & instrumenta alia. Nobilitatio a *Papa* facta. Creatio per genus quoddam adoptionis in familia.

IV. Forma Nobilitandi in *Gallia* per edictum & literas patentes, ut & in *Hispania remissive.*

V. Forma nobilitandi, vel evehendi ad dignitatem *Gentleman*, seu *Nobilis* per literas patentes in *Anglia*.

REservavimus titulum *Gentleman* id est, ultimum titulum primæ divisionis nostræ in hac parte, ad istum locum, ubi unice loquemur de ejusdem usu in regionibus, quarum subordinati Tituli supra distincte sunt propositi.

I. Titulus *Gentleman* (absolute usurpatus vulgari sermone & attributus unicuique ad quem pertinet, sensu amplissimo in aliqua ex regionibus istis) indicat hominem vel ex nobili Parentum sangvine genitum, vel ex favore Principis sui, seu illorum qui eandem potestatem habent summam, vel ex propria virtute, negotiis, vel alio modo juxta leges & consvetudines honorarias in regione de qua loquimur nobilitatum, nobilem factum vel eminenter evectum de plebe, cujus personæ perpetuo inhæret character iste, ita ut juxta leges illas & consvetudines sit vere *Nobilis*, sive habeat aliquos ex titulis qui præcesserunt, sive non. Per *Nobilem* vero hic intellige, prout vox usurpata est vulgo post declinationem Romanæ Monarchiæ, æque illum qui vel per literas patentes vel aliter

creatus est *Nobilis*, ac illum qui per nativitatem talis est. Etenim olim, & præprimis ante Monarchiam, Nobilis proprie non appellatus est, nisi qui haberet *Ius imaginum*, aut cujus majores magna gessissent officia, seu *Magistratus Curules*, quales fuerunt Censores, Consules &c. quorum imagines servans *jus imaginum* adeptus esset. Primus qui post mortem suam dedit nobilitatis initia, vocabatur *Novus homo*, quoniam ante officia sua, per quæ nactus est *Novi* titulum, dictus est *ignobilis* uti plebeji reliqui. Neque mos iste, ut videtur diversus fuit a *Græcis & Judæis* antiquis, apud quos denominatio generis seu nobilitatis (quæ sensu de quo loquimur nunc eadem) facta est cum relatione ad Prædecessores. Εὐγενὴς, Γενναῖος, Εὐπατρίδης. Εὐπάτωρ i.e. *ex illustri prosapia descendens* apud Græcos vocatur *Gentleman vel nobilis*. Sic Εὐγένεια est *Nobilitas*, quam Aristoteles nominat ἀρχαῖον πλοῦτον καὶ ἀρετὴν, *antiquas divitias & virtutem* seu ἐντιμότητα προγόνων *dignitatem Antecessorum* etsim. Primi ejusdem Autores appellati sunt ἐπίσημοι & τίμιοι, *famosi* & *honorabiles* etsimil. De *Judæis* tradunt eruditi quod duobus suis vocabulis instar illis latinorum stricto sensu usurpatis *Homo* & *Vir*, אדם *Adam* & איש *Isb*, distingvant mortales, appellando *Nobiles* בני איש *Bone Isb*: *filios viri* seu filios magnorum virorum, alios vero ex vulgo בני אדם *Bene Adam*, *filios hominis*, seu filios plebejorum. Huc trahunt verba Psalmi 49. v. 2. *Audite omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem* כל איש גם בני אדם גם בני יחד עשיר ואבין *omnis vir & filii hominum cum divite etiam pauper*. vel prout vertit & explicat *Munsterus*: *Tam filii hominum (ignobilium) quam filii cujuscunque nobilis simul dives & pauper. Vulgata* habet: *Quique terrigenæ & filii hominum* ubi vox *homines* notat optimum in genere suo, sicuti apud Latinos, quando vox ista non opponitur *Viro*. Sic etiam LXX. οἵ τε γηγενεῖς καὶ οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων. cum quibus quoad rem congruunt *Arabs* & *Syrus*: acsi LXX. pro אדם *Adam*, quod *hominem* notat, legissent אדמה *Adamah* id est, *terram*. Anglica nostra versio habet *High and low*, summi & infimi, Belgica vero beide gemeyne Man ende Heeren. & Gallica denique *tant ceux de bas estat que les nobles*. Postquam vero *Romani* in Monarchiam coacti sunt, Titulus *Nobilis* concessus est illis qui per imperatoria officiorum diplomata, vel *Codicillos honorarios* primum de plebe eveherentur. Hinc *adjudicari nobilibus*

Rosini Antiq. Rom. lib. 1. c. 19.

Politic. lib. 4. cap. 8 lib. 5. c. 1. Rhetoric. ad Theodect. lib. 2 cap. 15 quem vide porro in fragmento libri περὶ εὐγενείας. quem tamen an sit Aristotelis dubitat Plutarchus *sub finem* Aristidis.

Kimchi in radice איש.

Drusius observ. lib. 3 cap. 19. alii.

libus & creari nobilem a similesque phrases ortæ sunt. *Ausonius* b utens Phrase sui temporis introducit *Solonem* dicentem

Pulcrius multo parari, quàm creari nobilem.

Et hoc sensu vox illa *Nobilis* adhuc continuatur, & a nobis nunc consideratur. Alia enim vocis acceptio, qua utimur in *Anglia* *Dominos (Lords)* nostros absolute appellantes *Nobiles* c, nobis tantum peculiaris est, neque hujus loci. Neque immiscebimus alias *Nobilis* notiones, non exprimentes dignitatem quam tractamus; neque addemus plura ex communi distinctione nobilitatis in *Theologicam* seu *Christianam*, *Philosophicam*, seu morum & virtutum, ac denique *Politicam* vel *Civilem*: loquimur enim saltim de *civili nobilitate* seu gentis claritate. Hæc consistit alicubi in fruitione variorum privilegiorum tum personalium, tum realium, æque ac vel plus quam in eminentia dignitatis ad quam Nobilis per nativitatem suam vel capacitatem evehitur, ut in *Imperio*, *Gallia*, *Hispaniaq;* alibi consistit primario in eminentia dignitatis. Et quidem vel derivatur ex Nobilibus vel claris Genitoribus, vel aliter juxta leges varias & consvetudines honorum de novo acquiritur. Acquisitionis methodi variæ sunt juxta leges illas & consuetudines, varieque traduntur a multis integra volumina *de Nobilitate* conscribentibus, vel similia. Postquam etiam insignia distinctim in scuto exhibita, cœperunt esse in Familiis a hæreditaria (quod factum ante hos quagringentos annos) frequenti usu receptum est, ut qui vel antea ex nobili sangvine progenitus esset, vel nobilitatem nuper acquisivisset per diploma (prout regionis permisit consvetudo) a supremo Domino suo, vel alio legitime supremam potestatem exercente; specialem quandam notam distinctionis per insignia transmitteret cum nobilitate sua ad posteros suos. Mos igitur comunis dandi insignia cum nobilitate nobilitationis in instrumentis (*Ennoblishment* Galli vocant) hucusque permansit, quanquam non observatus est in omnibus Nobilibus creatis, uti jamjam ostensum est per exempla nonnulla. Antequam vero insignia hæreditaria facta sunt, omnes Nobiles, videtur, in diversis Europæ gentibus, qua fuerunt status se ipso consistentes & superstites ex de-

a *Symmach. lib. 10 epist. 25. & Vid. infr §. 3.*
b *In septem Sap. sent.*
c *Sed & Vide. stat. 31. Henr. 8. cap. 28. in titulo capitis.*

NOTA.
a *Vide de istis Speneri oper. Herald part. Generalem, & de Polonia Okolscii orbem Polonicum; V. Bonum de Curtili de Nobilitate part. 3. §. 172. Pompon. Roch. de Insignibus famil. lib. 1. c. 9. & 13. Stephan. Forcatul. in Cupidine Iurisperito c. 22. Felicem Malleolum de Nobilitate & Rusticitate c. 29. Abraham Fransum popularem nostrum, insignium lib. &c.*

declinante Imperio, vel ex irruptione gentium septentrionalium, creduntur habuisse scuta distincta per insignia quædam arbitraria, ut inde distingverentur in bello, eadem ratione, qua *vegetius de re militari libr.2.cap.18* ait in antiquo Imperio milites fuisse distinctos per *digmata*, ex arbitrio suarum cohortium & per nomina propria inscripta scutis suis. Atque sic consuetudo Europæorum (qui quoad maximam partem immediate prodierunt ab illis Borealibus nationibus declinante imperio fere ubique in Europa considentibus) videl. jus habendi insignia, a longo tempore fuit character Nobilitatis, fere instar juris habendi Imagines in antiqua Republica Romana. Hæ bellicosæ gentes, & aliæ cum quibus in Europa se miscuerunt, tanti æstimarunt nobile militis officium, atque omnes fere extiterunt milites, ut a bellicis rebus potius quam ab aliis sumerent nobilitatis insignia; unde etiam vocabula *Miles*, *Chevalier*, *Cavaliero*, & *Esquyer*, *seu Scutarius vel Armiger* ad militiam primo pertinentia, etiam quoque sortiuntur explicationem, quæ solummodo Nobilem denominant, prout manifestum ex superius circa titulos istos, dictis. Hinc etiam insignia vulgo data sunt personæ togatæ si quando ad nobilis dignitatem eveheretur, quæ tamen parum ipsi profuerunt insignia, quatenus scutum intendunt. Nisi quod Nobilis jam existens. credatur vel esse miles, vel paratus esse ut fiat miles si occasio poscat, ideoque illud habere insigne, ad hoc indicandum. Idem dici potest de Cristis. Verum de Cristis & insignibus. de variis nobilitandi rationibus per feuda, per expeditiones, per eruditionem, etsimil. juxta leges variarum gentium & plurimis aliis circa nobilitatem observandis; tot jam scripserunt viri eruditi, ut placuerit solum duo ista hic attingere. Primo varia nomina quibus *Gentlemen* seu Nobiles in plurimis Europæ partibus appellantur, & præsertim originem vocabuli *Gentelman*, & *Gentilhomme* etsimil. Deinde *instrumenta*, seu *diplomata* quibus Nobilitas concessa est. Atque per ista putamus non nihili æstimandam additionem posse fieri ad illa quæ alii ante nos tradidere.

Vide f. Pasch il. de Coronis lib.10.c.15.

II. In Germano Imperio *Nobiles* vel *Gentlemen* (supponimus autem nostram vocem anglicanam *Gentlemen* converti cum latina *nobiles*) aliquando vocantur die freye vom Adel/ vel die freye Adeliche

Reichs

Reichs-Ritterschafft; i.e. *liberi nobiles*, seu *Ordo Equestris* (prout etiam appellantur) *Imperii*. Intelliguntur autem hic solummodo nobiles immediate Imperio subditi in *Franconia, Suevia, & Rheni Tr. Eu*, vel aliis partibus huc pertinentibus. Privilegia eorum quod sint immunes a tributis, non alii sistantur foro quam Imperatoris etsim. faciunt ipsos singulariter eminere. Alii ibidem Nobiles sive mediate sive immediate Imperatori subditi vocantur Edelmann. In utroque verbo Adel (unde etiam variante dialecto *Dani* & *Sveci* suos denominant Nobiles) vel Edel denotat Nobilem, hinc Edelstein/ vel Edelheit/ sunt Nobilitas & Veredelen item Edelmacken/ est nobilitare. Ab eodem verbo dicti olim *Edinlingi*, i.e. *Nobiles* apud Saxones in Germania apud *Nitbardum lib.4. & Adalingus* eodem sensu est in antiquis legibus quarundam Germaniæ regionum, videl. *Leg. Anglorum tit.1,2,3.& 4.* Nostri quoque Anglicani *Saxones* vocarunt nobilem suum Æþelum quod dialectus est antiqua Germanorum vocabuli. Vide etiam quæ jam diximus de *Ethelingo c.5. §.1.* hujus libri. *Nobilis Decurio* appellatur *Ioseph Arimathæensis* in versione vulgata, lingva vero nostra Saxonica antiqua habet Æꝫela ꝫeꞃeꝭa apud Marcum XV. comm.33. *Poloni* appellant nobiles *Szlachta*, ut sæpe videmus in eorum legibus. Verum in plurimis aliis *Europæ* partibus ipsum nomen *Gentleman* juxta dialectos varias usurpatur ut *Gentilhomme, Gentilhuomo & Gentilhombre* apud *Hispanos*, qui etiam alio titulo. *Hidalgo* insigniunt nobilem; de quo mox plura. Ratio nominis in unaquaque regione apparebit si cognoscemus quomodo *Gentil* accesserit. Neque improbabile est, omnes ex eodem fundamento & origine idem accepisse. Duæ sunt opiniones singulares de origine & causa vocis *Gentil* hoc in sensu. Aliqui serio conantur derivare ad lingvas provinciales ex temporibus latinitatis purioris, deducuntque a *Gentilibus*, prout *Gentiles* dixere ante Monarchiam Romanam. Significabat autem vox ista tales qui fuerunt ejusdem nominis & stirpis, libere geniti, retinentes libertatem suam Romanam & quorum Majores semper fuerunt liberi. *Cicero* appellant *Tullium Hostilium gentilem suum*, propter solum nomen *Tuscul. quæst. lib.1.* *Festus* etiam ait *de verb. signif. verbo Gentilis; Gentilis dicitur & ex eodem genere ortus, & is qui simili nomine appellatur* quem in finem allegat illa *Cincii*. *Gentiles mibi sunt*

Pauermeist. de Iurisd. lib. cap.10. §.71. Kolaen de statu nobilium cap.1. & 30.& cap. 17. § 14 Besold. de ordine Equest. cap 6. §.5.

sunt qui meo nomine appellantur. *Cicero* loquens de argumentis sumtis a definitione, & docens quomodo fieri debeant, affert exemplum in *Topicis*: *Itemque ut illud; Gentiles sunt qui inter se eodem nomine sunt. Non est satis. Qui ab ingenuis oriundi sunt. Ne id quidem satis est. Quorum majorum nemo servitutem servivit. Abest etiam nunc, qui capite non sunt diminuti. Hoc fortasse satis est. Nihil enim video Scævolam Pontificem ad hanc definitionem addidisse.* Relatio sic inter homines statuta vocabatur *Gentilitas*, ut videmus apud *Varronem*; *Ut in hominibus*, ait, *quædam sunt cognationes & Gentilitates, sic in verbis. Ut enim ab Æmilio homines orti Æmilii ac Gentiles, sic ab Æmilii nomine declinantes voces in Gentilitate nominantur.* Eodem sensu dicit *Gentiles* phrase duodecim tabularum, qua proverbialiter utitur loquens de cura acquirendi sedem villaticam sanam & fructiferam: *An non bonorum*, ait, *si alterutrum decollat, & nihilominus quis vult colere, mente est captus atque ad agnatos & Gentiles est deducendus*? qui enim fuere mente capti ex Lege duodecem tabularum erant ducendi ad sibi proximos nativitate & nomine. Qui fuerunt *Gentiles*, (unusquisque eorum fuit *Gentilis* in singulari) collective dicebantur *Gens*, quæ vox ita distincta fuit a *Familia* ut cognomina denotarent *familiam*, nomina *solum Gentem*. Sic *Gens Ælia*, extendebatur ad omnes qui nomine *Ælii* appellabantur, *Familia* vero istius *Gentis* distingvebantur per agnomina *Lamia Pætus* etsim. Inde *Festus* ait: *Gens Ælia appellatur quæ ex multis familiis conficitur.* Hoc sensu *Horatius* dicit *sine gente* esse mancipium vel ex parentibus servis procreatum. Tales enim non habuere *Gentem*, neque invicem vocabantur *Gentiles*

de ling. latin. lib. 7.

de re rustic. lib. 1. cap. 2.

Serm. 2. Satyr. 5.

Qui quamvis perjurus erit, sine Gente cruentus.

Jam quoniam *Gentiles* dicti sunt solummodo *ingenui* qui ejusdem nominis & stirpis, *servi* autem vel *capite diminuti* (tanquam banniti homines aliterve capitaliter damnati) non dicebantur habere *gentem* neque titulum *Gentilis* usurpabant inter se, ideo existimarunt quod *Gentilman* & *Gentilhommes* dixerint in lingvis provincialibus, acsi quoad literam denotaret *Nobilem ab origine Gentis.* Quo in sensu nomen *Gentleman* (vi originis hujus) significaret solummodo *Nobilem sangvine*, prout nobiles dicti sunt antiquioribus Romæ tem-

Bud. in Annot. ad Pandectas.

temporibus, vel prout *Generoſus* (frequenter *Gentleman* denominans) facit vi notationis ſuæ. Nam *Generoſus* in primaria ſua & uſitatiſſima acceptione eſt, *qui bono genere ortus, non degenerat.* Quo ſenſu etiam dicitur de beſtiis, arboribus, fructibus & rebus aliis laudatis ob bonitatem ſuam cum reſpectu ad ſtirpem ſuam unde provenere. Exempla ejus ſunt obvia. Quando vero dicitur juxta ſenſum antiquum de *Gentleman*, magis exprimit dignitatem perſonalem, quam Anteceſſorum ſuorum, quanquam utrumque ſupponat. Sic Ariſtoteles Ἔστι δὲ εὐγενὴς μὲν κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀρετήν. γενναῖον δὲ κατὰ τὸ μὴ ἐξίστασθαι ἐκ τῆς φύσεως *Nobilis* (ſenſu antiquo) *eſt ex virtute Anteceſſorum, Generoſus vero qui a ſtirpe non degenerat.* quod ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οὐ συμβαίνει τοῖς εὐγενέσιν ἀλλ' εἰσὶν οἱ πολλοὶ εὐτελεῖς : *non illis qui nobiles ſunt ſæpe accidere ſolet, & multi ſunt nullius exiſtimationis.* Nam ſicuti in fructibus terræ, ſic in generationibus hominum frequenter abeunt ab origine ſua. Ex bona ſtirpe aliquandiu excellentes viri ſunt procreati, ac deinde poſteri degenerarunt, uti ibidem obſervat. *Rhetor. ad Theod. lib. 2. c. 15.*

Germani bonum habent verbum ex Latinorum *Generoſus*, Wohlgebohren ſeu *bene natus* : & in antiquo Gloſſario Ms. Latino-Saxonico *Generoſitas* redditur Æþelborẏnneſſe id eſt, *Nobilis nativitas.* Quanquam vulgaris loquendi uſus nunc adeo immutaverit genuinum ſenſum vocis *Generoſus* ut frequenter denotet cujus vis generis nobilem ſive jure naſcendi ſive aliter fruentem titulo iſto æque ac *Nobilis* appellatione. Sed plures effluxere anni, antequam conſtans uſus fecit *Generoſi* appellationem eſſe titulum nobilis, in ſcriptis noſtris, actionibus forenſibus. et ſimil. Uſque ad *Henricum VIII.* ipſa vox *Gentilman* retinebatur pro additamento latino, ut videmus in rotulis temporum antiquiorum. Deinde vero *Generoſus* apud nos conſtanter nobilem inſignivit quemcunque, niſi titulus ejus aliquanto major eſſet. Et clare videmus ejuſmodi veſtigia uſus vocis γενναῖος (quæ dicit idem) in antiquo proverbio καὶ γενναῖος εἶ ἐκ βαλαντίου *Generoſus es ex crumena.* dicto de iis qui divites cum ſint volunt quoque Nobiles eſſe. Gloſſarium porro paulo ante allegatum pro *Generoſa* habet þe Æðele, id eſt, fœmina nobilis abſolute citra relationem ad nativitatem. *Suidas voce γενναῖος.*

Altera Opinio originem vocis *Gentleman* dicit eſſe a *Gentilis*,

quod vocabulum diverſiſſimam habuit ſignificationem declinante Imperio & poſtmodum: id eſt judicavit hominem non *Romanum*; ſed ex gentibus illis oriundum qui invaſerant Imperium, ac quodammodo deſtruxerant. Ad intelligendam hanc opinionem oſtendemus primo uſum vocabuli *Gentilis*, originem iſtius uſus, ac deinde quomodo inde prodiit notatio *Nobilis*. Præter communem notionem vocis *Gentes* (unde fit *gentilis*) qua innuit populos, ſeu homines omnes in definite, ut *Jus Gentium* olim & hodie dicitur, alia quoque ejus fuit notio temporibus declinantibus reſtricta tantum ad ejusmodi nationes, quæ *Romanæ* non fuerunt; non aliter quam ſicuti olim *Barbari* dicti ſunt omnes exceptis Græcis & deinde de omnibus dicitur apud *Claudianum* populis, exceptis ipſis ac *Romanis*.

de bello Getico.

------------ *Iam foedera* Gentes
Exuerunt. Latiique audita clade feroces,
Vindelicos ſaltus & Norica rura tenebant.

Eodem ſenſu *Juſtinianus* in reſcripto quodam ad *Zetam Magiſtrum Militum Armeniæ, Ponti Polemoniaci* & vicinarum terrarum ait: *Cum propria divinitate Romanorum nobis ſit delatum Imperium, ſollicita cura, cauta diligentia pertractantes perſpeximus oportere etiam partibus Armeniæ & Ponto Polemoniaco &* Gentibus *proprium Magiſtrum Militum per hanc legem conſtituere.* Et ſicuti *Gentes* collective appellati ſunt, ita *gentilis* unusquisque appellatus eſt, pluraliter *gentiles* & *Barbari*, inter ipſos vero Romani commorantes, *Provinciales*. Clariſſimum hujus rei teſtimonium eſt in Lege *Valentiniani* & *Valentis* de *Nuptiis Gentilium* prohibente *Romanæ* ſeu *Provinciali* fœminæ conjugium cum *Gentile*; & *Romano* viro ſeu Provinciali *uxorem barbaram*, ut appellarunt. Verba legis ſunt: *Nulli Provincialium, cujuscunque ordinis aut loci fuerit, cum Barbara ſit uxore conjugium, nec ulli* Gentilium *Provincialis fœmina copuletur. Quod ſi quæ inter Provinciales atque* Gentiles *affinitates ex hujusmodi nuptiis extiterint, quod in iis a ſuſpectum vel noxium detegetur, capitaliter expietur. Datum V. Kal. Jun. Valent. & Valente Coſſ.* Alibi in *Theodoſii* Codice b idem uſus eſt vocis *Gentilis*. Verum origo conſuetudinis hujus arceſcenda eſt ex antiquiſſimis ſecu-

C. tit. de officio Mag. Militum. lib 5.

C. Theodoſ. lib.3.tit.14.

a Hæc Germ lectio; uti ex manuſcripto diſcimus, ſed in Vulgatis libris quibus utimur male ſuſceptum & detegetur, legimus.

b l.11.tit 33. de Appellationibus l. 62.

ſeculis, nimirum a *Iudæis* per *Græcos* usque ad *Latinos* Chriſtianos. Nam ante Chriſtianiſmum & idiotiſmos Chriſtianæ lingvæ, receptos in Latium, nulla fuit ejus in imperio uſurpatio. Judæi ſic uſurparunt vocem ſuam גוים *Gojim* (gentes ſignificantem) abſolute pronunciatam de aliis populis juxta ſubſtratam materiam, excludentes ſemetipſos, & comprehendentes ea ſolummodo alios. Senſus iſte eſt *Gene*ſ. X. 3. ubi de poſteris *Iapheti* dividentibus *Inſulas Gentium* איי הגוים *Iji baggojim.* Sic & alibi frequenter in Teſtamento antiquo in locis illis ubi τὰ ἔθνη *Gentes* ſeu *nationes* occurrunt. Inde quoque Rabbini appellant in ſingulari גוי *Goj* quamcunque nationem extra Iſraëlem ſeu Judæos כל איש שאינו מישראל קראו לו גוי כלאמר שהוא מגוי אחר ואם נקבה היא קראו להגויה inquit *Elias Levita in Thiſbite; Unumquemque virum non Iſraelitam appellant* Goj *acſi diceres ipſum eſſe de gente alia. Si vero eſt fœmina, vocant eam* Gojah. Idem habet R. *David Kimchi* in *radicibus* & alii. Ab hoc vocis uſu Ebræo *Gojim* τὰ ἔθνη, (quæ vox tempore Græciſmi puri apud Scriptores Græcos idem ſignificavit quod *Gentes* tempore *Latiniſmi* puri) uſurparunt in verſione Græca Teſtamenti veteris loco illius. Indeque eſt quod tam ſæpe habeamus τὰ ἔθνη eadem ſignificatione in novo Teſtamento. Πάντα γὰρ ταῦτα τὰ ἔθνη ἐπιζητεῖ, inquit Servator noſter: *Omnia iſta quærunt gentes.* Eadem vocis ſignificatio in *Actis Apoſtolorum cap. XVIII, 6.* & Epiſtolis Canonicis ut Roman. I. 5. &c. Inde Latini ſermone Chriſtiano primo uſurparunt vocem *Gentes* eadem ſignificatione, & Anglicana noſtra verſio reddit *Gentils* (præſertim in Novo Teſtamento) Gallica vero habet *Payens* i.e. *Paganos*, Germanica Heyden/ vel Heydenen/ quod efferunt Angli *Heathen.* Verum primis iſtis temporibus τὰ ἔθνη & *Gentes* cito aliam aſſumſerunt ſignificationem, non amplius innuendo omnes qui Judæi non eſſent, prout in Veteri atque Novo Teſtamento factum erat, verum omnes qui neque Judæi eſſent neque Chriſtiani, ſed ſequebantur ſuperſtitiones *Ægyptiorum, Græcorum, Romanorum,* & aliorum. Nam ſicuti Judæi appellarunt omnes gentes præter ſe ipſos *Gojim*, Ita Chriſtiani dixere ἔθνη *& gentes* omnes populos ſe & Judæis exceptis. Hinc *Tertullianus* inſcripſit *apologeticum adverſus gentes, Arnobius* & alii

Matth. VI 32. & Luc. XII. 30.

&c alii illorum seculorum Scriptores, prout eodem sensu loquuntur *Augustinus* in suis *de Civitate Dei* libris & *Orosius contra Paganos*. Hoc in sensu continuavit vox apud Christianos Scriptores, donec eorundẽ proprietas sermonis cum Religione publice & authoritate statuum reciperetur in Imperio, subito inde formata voce *Gentilis* ex *gentes*, illa ipsa significatione, pro homine qui esset ex *gentibus*. Verum sicuti *Gentes* & τὰ ἔθνη vocabula usurpata sunt a Christianis in sensu ejusmodi qui includeret omnes populos se & Iudæis exceptis prout antea Judæi *gentes* appellarunt omnes homines extra suam rempublicam constitutos, sic postquam verba *Gentes* & derivatum *Gentilis* recepta essent in Imperio Christiano, aliam quoque assumserunt significationem, & ab hac origine (unde deducimus nunc, ut videtur, duplicem. Quando nomina ista usurpabantur in libris seu legibus Religionem attinentibus tum denotabant paganos qui Judæi non existentes, neque Christiani erant. Quando autem usurpabantur in negotiis mere civilibus absque relatione ad Religionem in legibus et simil. tum *gentes & gentiles* (proportionate ad Judæorum *Gojim* & Christianorum ἔθνη, denotabant homines non *Romanos*, id est, omnes qui non erant in Imperio Romano, seu *Orbe Romano*. Nam omnes constituti in *Orbe Romano* erant *cives Romani* juxta antiquam illam legem [a] *Antonii Pii*: reliqui autem vocabantur *Gentes* seu *Gentiles* æque ac *Barbari*, quæ vox simili ratione ad Romanos devenit, qua illæ *Gentes* & *Gentiles*. Nam omnes exceptis *Græcis* primo dicti sunt Barbari (prout & S. *Paulus* [b] vocem usurpat:) deinde *Romani* appellarunt *Barbaros* omnes populos Se & *Græcis* exceptis. Usurpatio vocis *Gentes* familiaris est Patribus in religionis negotio & de Gentilibus seu illis qui Christiani non essent agit Lex *Honorii* & *Theodosii* circa Religionem: [c] *Ne Donatistæ vel Cæterorum vanitas hæreticorum, aliorumque error quibus Catholicæ communionis cultus non potest persuaderi, Iudæi atque Gentiles, quos vulgo Paganos vocant, arbitrentur legum ante adversum se datarum constituta tepuisse, noverint Iudices universi* &c. Et idem Imperator [d] *Qui profano pagani ritus errore seu crimine polluuntur, hoc est, Gentiles, nec ad militiam admittantur nec administratoris vel Judicis honore decorentur.* Alia quoque alibi occurrunt: & ab hac notione *Gentiles* habemus Professiones *Gentilitias* in alia ipsorum Lege [e]. In legibus autem solummo-

a *ff. de statu Homin. l. 17. & Novell. 78. cap 5. 6.*

b *ad Romanos epistola cap. 1 & vidésis Festum in* Barbari.

c *Codice Theodos. lib. 16. tit. 5. de hæreticis lib. 49. & vide l. 43 &c.*

d *eodem lib. tit. 10. l. 21.*

e *eidem lib. & tit. l. 10.*

ſummodo civilibus, vox *Gentilis* uſurpatur in altero illo ſenſu pro hominibus non Romanis, vel in oppoſitione ad Romanos & *Provinciales*, qui hoc intuitu æqualis conditionis erant, ut ſpecialiter videmus in lege connubii paulo ante adducta, & alia *Appellationis* annotata in margine juxta eam. Hic videmus Provinciales appoſitos *Gentilibus* quorum nomen in Corpore legum eſt *Barbaris* Synonymicum. Confirmat id antiquus Scholiaſtes ſic verba in ſummam unam colligens verbis aliis: *Nullus* f *Romanorum* barbaram *cujuslibet gentis habere præſumat uxorem neque* Barbarorum *conjugiis mulieres Romanæ in matrimonio conjungantur, quod ſi fecerint ſe capitali ſententiæ noverint ſubjacere.* Hic certe Provinciales & Romanos pro iisdem habet: Nam Provinciales dicebantur habentes *Domicilium in Provincia* ut *Ulpianus* g loquitur *leg. 190. ff. t. de verb. ſignif.*)& conſequenter erant Romani atque Gentiles. *Barbaros* autem dicens vult eſſe Synonymum appoſitum Provincialibus & Romanis. In *Caſſiodoro* de *Opulio* h facto *Comite Sacrarum largitionum* dicitur, *Gentiles victu, Romanos ſibi judiciis obligabat.* Et ejusmodi differentes notiones aliis quoque videmus in verbis. *Chaldæus* ubi ſermo eſt de prædictionibus ſæpe notat Aſtrologum. Geographis vero Hiſtoricis & aliis loquentibus de Republica, Hiſtoria & Situ terrarum, notat ſolummodo ex Chaldæa ortum hominem. Sic *Hellen* & *Hellenismus* in antiqua hiſtoria Eccleſiæ, Patribusque nonnullis ſignificant *Gentilem & Gentilismum* (in quantum opponuntur Chriſtianiſmo) apud alios, vero non utentes verbis iſtis in relatione ad religionem (vel eo ipſo tempore quo notio illa prior frequens fuit) notat ſolummodo Græcos, vel quicquid pertinet ad Græciam prout eſt diſtincta provincia. Idem dici poteſt de *Judæi* nomine. Notione Gentilis ſic declarata, illi qui aliam fovent opinionem de origine vocis *Gentle* vel *Gentile* in nomine *Gentleman* exiſtimant, quod Boreales iſti populi in formatione nominum ex Latina lingva, (quam invenerunt in regionibus ubi ſedem collocarunt) ad perficiendas lingvas ſuas provinciales vel Romanas (ſic *Gothi* & *Vandali* in *Hiſpania* finxerunt lingvam *Hiſpanicam*: *Gothi. Salici* & ejusmodi plures in *Gallia* lingvam *Gallicam*; *Gothi* & *Longobardi* in *Italia* lingvam *Italicam*) ita æſtimarunt vocem *Gentilis*, per quam appellati ſunt in ſermone Latino, ut nunc facerent eam in lingvis iſtis diſtinctionem

f *Interp. l. unic. tit. 14. lib. 3. Cod. Theodoſ.*

g *L. 190. ff. tit. de Verbor. ſignif.*

h *Variar. 8. form. 17.*

nem vel characterem Honoris, pro iis inter ſe, qui eminentiores fuere, vel revera *Nobiles* ambitioſeq;, ut videtur affectarunt honorari per iſtud nomẽ per quod Romani antehac ipſos convitiati erant. Idque in ſpecie ideo factum, quoniam omnes in iſtis regionibus exiſtentes poſt irruptionem harum gentium fuere vel *Gentiles* vel *Romani*; *Romani* (ſi conſideres illos qui fuere ſubditi in Imperio) utplurimum in viliore vivebant conditione, intuitu ſubjectionis, tributi, et ſimil. quam alii ſubditi, qui non fuere tanquam mancipia reſpectu hominum melioris conditionis, inter gentes iſtas. Ideoque nobiliores iſtarum nationum ad exprimendam fortaſſis libertatem ſuam, ſibi chariſſimam, neque differentem a *Romanorum* conditione, proniores fuerunt ad uſurpandum hoc ipſum nomen quod adeo proprie diſtinxit eos *Romanis*. Sic eruditus M. *Velſerus rer. Auguſt. Vindelic. lib. 8.* *Hinc nimirum fluxit quod cum Barbari in devictis Provinciis meliori quam Romani jure uterentur (cujus vel una hæc ex* Ripuariis *legibus fidem facit: Si quis Ripuarius advenam Francum interfecerit CC. ſol. culpabilis judicetur. Si quis Ripuarius advenam Burgundionem interfecerit, CLX. ſolidis mulctetur. Si quis Ripuarius advenam Romanum interfecerit, C. ſolidis mulctetur. Si quis Ripuarius advenam Alemannum ſeu Friſonem vel Bauvarium vel Saxonem interfecerit, CLX. ſolidis culpabilis judicetur)* Gentilitatis *nomen Dignitatis exiſtimationem induxerit, paulatimq; eo res prolapſa ſit, ut Gentiles homines abſolutè pro Nobilibus dicerentur, quæ in Italia & Gallia conſuetudo, item Hiſpania, & Britannia quodammodo ad hoc ævi tenet, atque, ut ineptias inanium opinionum rideas, ſi quem ibi Gẽtilem compelles, honori deputet; ſi, quod idem eſt, Barbarum inſignitam ſibi illatam contumeliam opinetur* Nam ſæpe etiam legibus *tam barbari quam Romani*, *& Barbari ſeu* Romani in edictis *Theodorici* Regis inter leges *Burgundionum* & alibi. Scilicet non putarunt *Barbari* appellationem eſſe magis ignominioſam quam cum *Plautus Najum* dixit *Barbarum*, vel in *Aſinaria* ſua ait: *Demophilus ſcripſit, Marcus vertit Barbare.* Nam *Plauti* ætate *Romæ* dixerunt *barbarum* qui *Græcus* non fuit, ſicuti tunc uſurpabatur a nationibus de quibus loquimur, pro unoquoque inter ipſos non *Romano*. Neque magis mirum eſt, vocem *Gentilis* a generali ſignificatione ad iſtam anguſtam & ſpecialem perveniſſe, in lingvis provincialibus, quam quod *Dux, Comes, Baro, Miles, Scutarius* aliaque

Ripuar. tit. 36. §. 1. 2. 3. 4. vide leg. Salic. tit. 15. §. 2. & 3. & tit. 34. §. 3. & 4. tit. 43. §. 1. 6. 7. 8. Sed verò, ut plurimum eodem jure potiebantur & Romani & Barbari ſeu Gentiles, qui ſimul Gentilium imperio parebant, quod videre fuſius eſt in Edicto Theodorici Regis legibus Burgundionum aliisq; id genus teſtimoniis.

que vocabula amplissimæ significationis, tandem dignitates denominarunt singulares tum in latinitate mediæ ætatis, tum in lingvis provincialibus, observato saltem Provinciarum idiotismo. Vox ipsa *Nobilis* apud Latinos valde largæ significationis fuit, ac per similem sermonis usum ad aliam deducta est notionem, eam videlicet, qua *Gentleman* vel Edelmann notat.

Ex his duabus opinionibus de voce *Gentleman* allubescit posterior. Priores etenim vocem derivantes ex magis antiquo & puro vocabulo *Gentilis*, videntur oblivisci quod in disquisitione maxime attendi debuit: id est quod verbum *Gentilhome* originem nanciscens in lingvis Provincialibus ex Latino vocabulo, debeat omnino proficisci ex latino verbo tum familiari, & sensu verbi pariter tum frequentato. Verum *Gentilis* vox sensu illo antiquo vix reperietur familiaris fuisse, neque cum orirentur Provinciales lingvæ, neque posthac. Sic & aliæ adduci possent rationes. *Velserus* quoque erudite ait post verba superius citata: *Alia Scio Originatio est a Budæo allata, quanto magis antiquaria & elegans, eo a barbarie seculi, quo hoc vocabulum usurpari coeptum, alienior.* Posterior igitur opinio veritati videtur propior, tum ratione illius quod reperimus in historiis temporum circa quæ boreales istæ gentes consederunt in Imperii in ditionibus, tum intuitu illius quod hodienum perseverat in plurimis regionibus ubi vox *Gentleman* usurpatur. De historiis: Testimonia hic plurima docent libertatem vehementer defendisse, nec ullatenus deserere voluisse qui eminuerunt in populis istis, majorisque æstimasse semetipsos & socios suos (id est, qui quoque gentiles essent) quam *Romanos*, quibus juxta leges Imperiales minime subdi voluerunt, acsi ejusmodi servitus dignitatem suam neutiquam deceret. Rebellarunt itaque pluresque ex Principibus suis trucidarunt, ea solum de causa, quoniam voluerunt se vel in statum *Romanorum* dejicere, vel Imperio subdere. Exempla habes in illo præsertim *Theodati* apud *Iorrandem de rebus Geticis cap.60. Ataulfi & Sigerici* Regum apud *Gothos* & occisorum quoniam tale quid molirentur. *Isidor. Chron. Goth. ara 454.* Imo *Ataulfus* juxta mentem liberorum subditorum suorum constituerat penitus extingvere *Romanorum* nomen, ac vocare *Imperium Gothicum*, jamque dixerant *Gothia* pro *Romania*, & nomen *Ataulfi* loco *Cæsaris Augusti*.

sti. Vidit autem libertatem a *Gothis* desideratam & reliquis nationibus talem esse quæ omnem spem tranquilli imperii adimeret ipsi; mutavit igitur sententiam persuasus imprimis ab uxore sua *Placidia*, Romana fœmina & filia *Theodosii* primi, estque conatus restituere dignitates Romanorum, eorumque legum in regimine suo, atque esse *Romanæ restitutionis autor postquam esse non poterat immutator*, ut scribit *Orosius* de ipso. Cum vero hæc ejus prodita fuisset intentio illico trucidatus est, tanquam inimicus Nationalis libertatis, quæ tanta fuit ut *Isidorus* scribat: *Hucusque Romani qui in regno Gothorum consistunt, adeo amplectuntur, ut melius sit illis cum Gothis pauperes vivere quam inter Romanos potentes esse & grave jugum tributi portare.* *Orosius* etiam: *Barbari execrati gladios suos ad aratra conversi sunt; residuosque Romanos ut socios modo & amicos fovent ut inveniantur tam inter eos qui malunt inter barbaros pauperem libertatem quam inter Romanos tributariam sollicitudinem sustinere.* Inde colligi potest quod populi isti satis ardui fuerint in conservanda distinctione virorum eminentium per nomen generale lingvæ suæ provincialis, quo cognoscerentur non esse *Romani.* Ac nullum ad hoc fuit magis aptum quam *Gentilis* vocabulum, quod tum denominavit eos qui *Romani* non essent, & primario nationes illas (in tractatione rerum civilium) a *Romanis* distinctas, ex quibus quotquot æque essent eminentes ac *Gentiles* ipsi, retinuerunt titulum *Nobilis* sermone latino, utut postmodum lingva ipsorum provinciali nominarentur *Gentilhommes* vel similiter, quoniam nomen hoc *Gentilhommes*, uti jam ostensum, vulgari sermone *Nobilem* dicebat. Jam ad illa quæ hodienum durant, & videntur ad minimum aliquam hic afferre lucem; Observa principalia privilegia Nobilium in pluribus istis locis ubi vox *Gentilhomme* vel similis usurpatur, & *Hydalgo Hispanis* Nobilem dicens, quæ ambæ firmare possunt conjecturam istam. Primaria Privilegia hodie consistunt in immunitate a tributis quibus *Romani* illis temporibus subjecti fuere, a quibus autem *Gentiles* vel non *Romani* aliæque nationes in Imperio considentes, ex nationali libertate sua fuere immunes; acsi hæc continuata libertas mansisset perpetuus character originis in voce *Gentil* hoc sensu ipsis attributa; quæ etiam cum *Gentilezza* vel simili vocabulo ratione dignitatis eorum, qui sic appellati sunt & elegantiæ morum

Contra Paganos lib. 7. c. 43.

Chronic. Gothorum ara 447.

Hist. contra Pagan. lib. 7. cap. 41.

Leg. Burgund. tit. 465. 1.

rum

rum in bello & pace, affectatæ vel saltim fictæ, significavit & hodienum, uti videmus, in istis lingvis significat, *mansvetum, comem, liberalem, perhumanum* aliaque ejusmodi Epitheta eorumque obstructa, nobilem spiritum denominantia. Ac de *Hydalgo*; Existimarunt egregii autores formatam esse vocem hanc ex *Hijo d'algodo*, id est, *Filius Gothi* componentes sic vocabula populi unde *Hispani* primario sunt orti. *Gaspar Bæctius* in libro suo de *Inope debitore Creditori addicendo* ait cap. 16. §. 44. Quod *Laurentius Padilla* Archidiaconus in *Rando* & clarus in *Hispania* historicus dixerit ipsi quod viderit in Bibliotheca Ecclesiæ *Malecensis* antiquum valde librum, ubi cum mentio facta fuisset cujusdam *Hydalgo*, scriptum legisset *Fijo dalgod* acsi innuisset *eundem cum Gotho*. Et sicuti hoc particulare nomen potuit esse a particulari natione istorum populorum, ita videtur, in gratiam generalioris expressionis formasse etiam suum *Gentilhombre* ex generali vocabulo *Gentiles*. Et sicut ipsi, ita etiam aliæ fecerunt nationes in lingvis suis provincialibus. Neque possumus de illa respectu *Angliæ* aliter loqui, quam prout ex provinciali *Gallico* sermone ad nos pervenit. Ante *Normannos* non habuimus vocabulum istud. A *Gallorum* autem *Gentilhomme* postmodum formavimus nostrum *Gentleman*, quem prius appellarunt Æþel, uti jam ostensum. Ac noster *Normanno-Gallicus* sermo appellat *Gentlemen* aliquando etiam in plurali *Gentils* a *gents*, & nonnunquam *Gentils* b solummodo. Novi adducere quosdam illud vocabulum in *Galliam* ex verbo *Gentiles*, prout occurrit declinante Imperio in *Schola Gentilium* apud *Ammianum Marcellinum* lib. 10 & 26. sub c*Juliano* Apostata ejusque successoribus proximis. Verum non existimo potuisse tam exiguum numerum, qualis fuit in *Schola Gentilium* vel aliquo regimine, aut societate ita dicta propagare tam universale nomen, quo in omnibus lingvis provincialibus appellarentur *Nobiles*. Neque certe autor hujus opinionis ita cogitasset, si observasset extensionem vocis *Gentiles* ante ostensam. Ac de *Schola Gentilium*, vel *Gentilibus* alibi apud *Marcellinum* commemoratis in bello; dubium esse nequit fuisse ipsos tantum agmen quoddam, Chiliadem vel Centuriam, sic dictam quoniam primarii vel plurimi ex ipsis fuerant vel erant Gentiles, sensu sic denominante eos qui non erant Romani, juxta morem denominandi illo tempore

a 37. *Edward.* 3. *cap.* 11.
b *5. Richard.* 2. *cap.* 5.
c *& Sidesis Pasquier en les Recerches de la France lib.* 2. *cap.* 15.

kkkk agmen

Vide Panciroll. a l notitiam orientis cap. 33.

agmen ejusmodi. Dicebantur enim aliqui ab honore collato omnibus vel plurimis, vel quibusdam primariis, ut *Comites, felices*; alii ab armis in quibus bene fuerunt exercitati ut *Sagittarii* &c. alii a numero distingvente juxta tempus electionis suæ, ut *Primani, Undecimani, Quarti*; alii a Nationibus unde desumpti fuere ut, *Arcades, Batavi, Persæ* Ita & hi ex generali indole variarum nationum, ex quibus lecti fuere sub nomine *Gentilium*. Atque de nominibus istis tantum.

III. Mos per instrumenta vel diplomata conferre Nobilitatem est antiquus admodum in Imperio, de quo hic primum loquemur, ac deinceps de regnis aliis. Non tamen objiciatur his quod vulgo solet, Diploma nullum facere posse Nobilem, & adducitur tanquam a Magnis quibusdam Principibus dictum. Certe intellexerunt illi Nobilem qui est *generosus* sensu antiquo, prout vox descendit a *Gentilis* voce denotante nobilem familiam, vel revera ortu & nativitate talem. Dicere igitur Nobilem talem posse per diploma creari est contradictio. Nulla creatio potest facere aliquem esse ex alio sangvine, quam ex quo genitus est. Verum habebimus tamen illico exemplum creationis, qua aliquis æstimatur acsi esset ex Nobilis familiæ sangvine progenitus.

Alberic. Gentilis de nuptiis l. 4 c. 13.

Idem dici potest de voce *Nobilis* in sensu antiquissimo indicante eum qui *jus imaginum* habuit, vel prout nonnulli nostræ ætatis Scriptores de nobilitate disputantes accipiunt eam acsi omnis *nobilitas* esset *nativa*. Et hoc sensu quoque accipiendum Proverbium Hispanicum, *El Rey no puede hazer Hidalgo*, Rex non potest facere *Hidalgo*. Verum nobis est *Nobilitas* & *nobilis*, *Gentleman*, sicuti verba illa declinante Imperio usurpata fuerunt, & obvia sunt hodie apud Feudalium Scriptores aliosque ICtos de nobilitate docentes quod *dativa* sit non *nativa*; & tum præsertim datur quando ex favore Supremi Domini, vel alicujus summam potestatem exercentis *quis ultra honestos plebejos acceptus ostenditur*, ut *Bartolus* loquitur. Nec etiam caremus exemplo creationis per adoptionem, prout jam innuendo diximus in principio capitis hujus de creatione *Nobilis* in Imperio. Factum id primo per diploma vel *Codicillos honorarios*, (puta solitarie; nam per collationem insignium officiorum aliorumque negotiorum idem fiebat vi consecutiva, & qui-

L. 1. C de dignitatibus.

quidem temporibus antiquissimis, ut & per feuda & aliter. Verum de hoc genere & aliis minime hic plura dicemus) concedendo *dignitates vacantes*, seu Titulos & insignia officiorum illustrium absque functionibus, non alium in finem quam ad nobilitandam seu inserendam Claritudinem alicujus in ordinem illorum qui nobiles fuerunt. Vide dicta de *Comitiva collata.cap.*1 *§.9.* hujus partis & seq. Atque de ejusmodi Largitionibus specialis fit mentio in antiqua lege *Zenonis* Imp. in quæstione qui Judices esse debeant personarum in Imperio eminentium in criminalibus causis. *Viros illustres in hac inclyta urbe degentes, qui sine administratione* honorariis *decorati fuerint* Codicillis, *licet talem prærogativam nostræ jussionis meruerint, ut, quod non egerint, videantur egisse, in criminalibus causis magnifica tua sedis* (scribit ad *Arcadium* suum *Prætorio Præfectum*) *& illustrissima urbicaria præfectura nec non etiam viri magnifici magistri officiorum (quoties tamen ad ejus judicium specialis nostræ pietatis emanaverit jussio) sententiis respondere decernimus, ita ut hujusmodi viri sedendi quidem in cognitionibus dicendis minime sibi vendicent facultatem.* Ex hoc Textu Juris Civilis Doctores deducunt maximum & fere unicum Testimonium suum de usu & antiquitate nobilitandi per diploma in Imperio. *Hermannus Kirknerus* locutus de *officio & dignitate Cancellarii* ait, *Quanquam per se tam illustre Cancellarii officium sit, ut quod supra declaravimus etiam* nobilitatem *ei, qui ipsum administra: semper tacite* conferre *intelligatur; est tamen & antiquus Cæsarum imperiis, nobilitandi bene meritos præmioque dignitatis atque honoris excellentiore afficiendi eos qui tum in hoc tum in aliis muneribus versati fuerint consuetudo observata & a temporibus Zenonis in* Romana *Republ. retenta.* Sed extant & integer Titulus de *Honorariis codicillis* in *Theodosii* Codice (quem Civilis juris Doctores raro consulant) & leges quædam ostendentes usum horum *Codicillorum* antiquitate accedere ad *Constantinum* & CLX. an. antevertere *Zenonem. Si quis* (habet *Codex Theod.* l.6.t 21.l.1.) *judicio nostro se adeptum codicillos adstruxerit, & idem vel suprema codicillorum impressio vel Scripturæ adstipuletur interior, tamen si ad hoc pecuniam constabit spectatam, nihilominus rejectus in plebem, quo plus extorquere conatus est, abdicetur. Hos enim solos, qui intra Palatium versati sunt vel administrationibus functis ad Honores excipi oportebit, cæteris functis exemtis & suis restitutis.* Plures

L.3 quoties C. tit. ubi Senatores vel Clarissimus &c. §. 2. & videsis novell. 70. c 1.

lib. 4. cap. 6. §. 69. &c.

alias leges ibidem vide sub hoc titulo diplomatum honoris vel *Nobilitationis*. Verum nobilitas ista sic acquisita (intuitu alterius per realem non fictam functionem acquisitæ) tempore *Constantini* leviter æstimabatur tanquam *umbra* & nomen *dignitatis* solum L.2. *ib.* utut postea legibus Imperatorum aliorum (præsertim circa *Gratiani* & *Valentiniani* tempora puto L.4.& 5. ibid. & l.15.lib.13.tit.5.) istæ *dignitates Codicillaria* (sic appellatæ L.7.Cod.Theodos. lib. 6. tit. 21.) perseverarunt postmodum & meliores æstimatæ sunt. Circa idem tempus Imperatores soliti sunt per diploma conferre aliquando dignitatem *ordinis Equestris*, prout *Constantinus* junior & *Julianus* contulerunt eam omnibus *NavicularIis* L.7.Cod.eod.lib 13.tit.5. Hodie vero & inde a tempore illo, quo insignia sæpe hæreditaria facta sunt, istud nobilitandi genus in Imperio, ait *Kirknerus* perficitur *per insignium & armorum uti vocant, collationem, concessis una privilegiis ordini usitatis*. Restringuntur autem vulgo ad hæredes ab ipsis genitos. Diploma seu literæ patentes vocantur ideo Wapen-Brief; acsi diceres *epistola* seu *concessio armorum*. Quomodo denique potestas nobilitandi pertineat ad Principes Imperii, atque ad alios potestatem hanc accipientes vide docentem *Nobdenum*, & supra ubi de diplomatibus Creatorum Comitum Palatinorum. Formulas patentes nobilitationis ab Imperatoribus recentiorum temporum vide præsertim in historia *di Casa Monaldesca*, scripta *ab Alonso Cecarelli*.

Synoptic. Tract.de nobil. cap.2.& Sed.eum c.6.

De Pontificis Romani potestate itidem creandi nobiles, observamus solummodo verba *Petri Rebuffi* magni in *Gallia* ICti. *Item nobilitare potest Papa & seculares Principes, unde cum in fundatione caveatur, quod nullus nisi nobilis recipiatur, poterit Papa creare impetrantem nobilem ad effectum obtinendi beneficium, sicut videmus de Canonico ad effectum habendi dignitates in §. fide Reservat. in Concord. vel, non obstante fundatione isti concedere; & ita frequentius fit, quod vix sustinerent Canonici S. Johannis Lugd. aut Briodi in Arvernia.* Maxime autem specialis forma Creandi Nobilem in Imperio (*Italiam* hic quoque ut antea fuit, Imperii partem esse volo) est in *Sallustii Tiberii a Cornetto* Formulari Instrumentorum juxta stylum Curiæ Romanæ, ubi maxima pars Nobilis Familiæ congregata unanimiter adoptat extraneum bene de se meritum, suæque familiæ inserit, acsi genitus fuisset

Prax. Benefic. part.3. pag.264. Lugdun.1620.

Formulare l. 3 pag.382. edit. Roma 1621.

isset ex aliquo viro ejus. Sicque creant eum voluntque esse *de domo & agnatione ipsorum*, communicant itidem ipsi insignia sua ac restringunt dignitatem ad eum ac hæredes ab eo genitos. Titulus est ejusmodi.

Creatio alterius de aliqua nobili domo

Illustres & Nobiles viri DD. A. M. & N. omnes de nobili familia & agnatione de N. convocati, & congregati in loco infrà scripto, & infrà scriptorum occasione, asserentes se repræsentare majorem & saniorem partem ipsorum Nobilium de N. & quod ad præsens non est alius ex ipsis Nobilibus, qui ad infrascripta commodè intervenire valeat, & nihilominus pro aliis Nobilibus absentibus de rato, & ratihabitatione promiserunt, & quatenus opus fuerit, præsens instrumentum & omnia contenta in eo ratificabunt, approbabunt ad omnem simplicem requisitionem infrascripti D. P. etiam per publicum Instrumentum cum clausulis, & solemnitatibus debitis & opportunis, alias &c. & dictis resp. & nominibus considerantes, & attendentes eximias virtutes & immensa benemerita & obsequia D. P. qui retroactis temporibus se promptum & facilem reddidit, & obsequiosum pro prædictis nobilibus & augmento honoris Domus, & agnationis prædicta, personam, virtutes suas, ac industriam diversimodè exercendo & occupando, volentes præfati Nobiles DD. de N. quibus supra nominibus aliquali recompensatione illorum & amoris sui [a] offensione eum sublevare, & sese obsequiosos illi reddere, ne vitium ingratitudinis ullo unquam tempore eis ascribi valeat, & ut etiam ipse D. P. de cætero animosior reddatur ad idem perseverandum, habito prius super præmissis inter eos, ut asseruerunt, colloquio, & tractatu sponte &c. omnibus melioribus modo &c. unanimiter & concorditèr dictum. D. P. ibidem præsentem & gratiosè acceptantem, & quoscunque ejus descendentes, & descendentium descendentes usque in perpetuum fecerunt constituerunt & creaverunt, ac faciunt, constituunt, & creant de Domo, agnatione & familia de N. ita, ut de cætero dictus P. & ejus descendentes, ut supra, sint & esse debeant, & intelligantur, ac habeantur, teneantur, tractentur, & reputentur, & nominentur, &c. haberi, tractari, vocari, & reputari debeant ubique locorum de Domo & agnatione ipsorum Nobilium de N. acsi originarius ex dicta domo & agnatione natus & procreatus ex ipsis Nobilibus & ex alicujus ex eis corpore in lucem productus per lineam

[a] *a lege offensione*

neam masculinam, ac si esset verè & naturalitèr ex dicta domo & agnatione ex corpore alicujus ex eis procreatis per lineam masculinam legitimam & naturalem, *ut supra, absque alio medio in tantum, quod de catero, & perpetuis futuris temporibus ipse P. & ejus descendentes ut suprà, infinitum possint, & valeant, & eis liceat ubique locorum deferre Arma, & Insignia ipsorum Nobilium de N. & agnationis sub forma infrascripta videlicet &c.* Hic ponatur Scutum præfatorum Nobilium de N.) *Quæ omnia & singula &c. Pro quibus &c. jurarunt tactis &c. super quibus &c. Actum &c. præsentibus N. & N. testibus &c.*

Edict. & Ordonn. tom. 3. tit. 5. §. 7.

IV. Formulæ nobilitandi in *Gallia*, apparent ex Edictis & Senatus Consultis illius terræ, nec non stylo vel Protocollis Cancellariarum ibidem. ex. gr. *Henricus III.* anno 1576. primo narrans in edicto quodam Nobiles regni valde imminutos esse (quæ quoniam conservatio exercituum ibidem, consistentium ex Nobilibus, necessario reparanda erat) & sibi innotuisse, multos ignobiles vel *Roturiers*, tantæ esse virtutis & qualitatis, ut mereantur Nobilitatis titulum, *moyennant quelque honneste secours en deniers comptans en l' urgent necessite de noz affaires & finances telle que chacun scait*, ostendit, quod deliberare ea de re voluerit, cum Regina Matre ac variis Consiliariis, nec non ex eorum consilio statuerit nobilitare, atque per hoc suum edictum nobilitaverit in variis *Galliæ* partibus certum personarum numerum, in rotulo seu volumine quodam descriptum. *Avons*, inquit, *de noz certain science, plein puissance & auctorite Royale, par cest edict perpetuelle & irrevocable annobly & annoblissons es provinces & generaltez establis a Paris, Roan, Caen, Amiens, Chaalons, Tours, Bourges, Poyters, Lyon, & Orleans le nombre des Personnes conteine au rolle & cayer sur ce fait*, & quod isti, istorumque liberi geniti in matrimonio deberent frui omnibus honoribus, privilegiis, præeminentiis, prærogativis, franchisiis & immunitatibus, quibus alii in regno nobiles fruuntur, quod etiam libere possint acquirere & possidere quævis Nobilia feuda, atque immunes esse *de noz tailles, creve, taillon, aides, equivalent, & toutes autres impositions qui se levent apresent ou seront cy apres imposez per form de taille*; sub cautela tamen ut ipsi atque eorum liberi semper ingenuè vivant, & absque macula, quæ possit derogare nobilitati suæ vel *Nobles* ut vocant; & ut impræsens unusquisque eorum solvat certum quid juxta Commissionis

Vide de nobilitate & exercitio mercatura! præter Bulgatos de

nis instituendæ taxam (semel tamen pro semper) agrorum, quos ante tenuerunt & contributionibus fuerunt obnoxii. Edictum hoc lectum est, publicatum & registratum in Camera Computorum præsente Procuratore generale, eidem consentiente saltem quoad unius millenarii sic nobilitandi numerum & quod singuli debeant acquirere singulis Nobilitatis literas præsentatas in Curia (Literæ enim nobilitationis hic exhibendæ sunt) ad decimum octavum *Iunii* sequentis, quo die Edictum scriptum est. Nonnulla alia edicta ejusdem generis reperiuntur in eorundem legibus, ut unum præprimis pro nobilitandis diversis personis in Ducatu *Britanniæ*, ubi definitum est, quod reliqui plebejorum (*Roturiers*) vel similium non amplius onerandi sint cum taxis & impositionibus quoniam qui nobilitati fuerunt, etiam immunes facti sunt, sed quod Receptores solummodo priorem eorum debeant suscipere censum. Formulas etiam literarum nobilitationis particularium habemus tum absque solutione alicujus pecuniæ, tum una cum solutione illa, juxta edictorum horum definitionem. Nam revera Rex ibi tantum perdit, si, quem nobilem creavit, immunem facit ab omnibus taxis & tributis, ut ratio sufficiens præsto sit quæ jubeat egregiam pro nova dignitate pecuniæ summam solvere; ideoque sine speciali immunitatis concessione a Rege, illa juris communis summa debita est, nec non definienda a *Messieurs de la chambre des comptes*, seu Galliæ Thesaurariis, uti Protocollum ait. Formulam nobilitationis absque ulla pecunia solvenda huc transcribimus ex Protocollo isto seu stylo Cancellariæ ibidem.

nobilitate Scriptores) Trajan Boccalini Ragguagl. Cent. 2. Rag. 39. & Code Des Decisions lib. 12. tit. 2. Rebuffus in praxi beneficiaria part. 3. pag. 294. Edicts & ordon. tom. 3. tit 5. §. 8. Titulus est de la Noblesse & actes derogeans a y celle, *ubi plura sunt specialia de Nobilibus Galliæ.*

Ludovicus &c. *Probitatis merita, nobiles actus, gestusque laudabiles, & virtutum insignia quibus persona decorantur & ornantur, merito nos inducunt, ut eis juxta opera Creatoris propria exempla tribuamus, & eos, eorumque posteritatem, favoribus congruis attollamus, quatenus hujusmodi prærogativa ipsi lætentur, ceterique ad agenda quæ bona sunt, ardentius aspirent, & ad honores, suffragantibus virtutum bonorumque operum meritis, adipiscendos alliciantur & advolent, Notum igitur facimus tam præsentibus, quam futuris, quod attentis vita laudabili, morum honestate, fidelitate, & aliis quamplurimis virtutum generibus, quæ in dilecto nostro N. nonnullorum fide dignorum testimonio novimus suffragari, pro quibus non immerito se nobis gratum quamplurimum & acceptum reddidit; Nos ipsius perso-*

nam

nam honorare volentes sic quod toti posteritati ejus & proli perpetuum crescere valeat ad honorem, eundem N. liberæ conditionis, cum tota ejus posteritate & prole utriusque sexus in legitimo matrimonio procreata & procreanda, ac eorum quemlibet de nostra Regia plenitudine potestatis & gratia speciali nobilitavimus & nobilitamus *per præsentes* nobilesque facimus & *habiles reddimus ad omnia & singula, quibus ceteri nobiles regni nostri utuntur, ac uti possunt & consueverunt. Itaque ipse N. ejusque proles & posteritas masculina in legitimo matrimonio procreata ac etiam procreanda, quandocunque & à quocunque milite voluerit, valeat* cingulo militiæ decorari. *Concedentes eidem N. ejusque posteritati ac proli universæ ex ipso in legitimo matrimonio procreata & procreanda, quod ipse & eorum quilibet in omnibus & singulis actibus, rebus, & locis, & rebus in judicio & extra, non ut ignobiles seu* plebei, *sed pro* Nobilibus *& ut* nobiles *habeantur, ab omnibus de cetero teneantur, ac imperpetuum censeantur quibuslibetque nobilitatibus ac juribus universis, privilegiis, prærogativis, franchisiis universis & singulis, quibus cæteri nobiles dicti regni nostri gaudere possunt plenariè, pacificè, liberè & quietè utantur & imperpetuum potiantur. Et quod ipse N. ejusque proles & posteritas in legitimo matrimonio procreata & procreanda* Feuda & retrofeoda Nobilia aliasque possessiones nobiles, *quæcunque sint, & quacunque præfulgeant auctoritate seu nobilitate, liberè tenere & possidere acquisita & jam habita per eum, ejusque posteritatem & prolem hactenus & etiam in futurum acquirenda & habenda perpetuò retinere & habere licitè valeant atque possint, ac si fuissent & essent ab antiquo & originaliter nobiles, & à personis nobilibus ex utroque latere procreati: absque eo, quod ea vel eas, vel aliqua eorum in parte vel in toto vendere seu extra manus eorum ponere nunc, vel quomodolibet in futurum cogantur. Nec financiam qualemcunque hac vice seu alias solvere teneantur. Quam quidem financiam intuitu servitiorum &c. per præfatum N. multipliciter diuque impensorum, & quæ non desinit impendere, aliisque de causis nos moventibus, donavimus & quittavimus, donamusque & quittamus de gratia speciali & autoritate regia per præsentes eidem N. suæque posteritati ac proli natæ & nasciture. Quapropter dilectis & fidelibus nostris gentibus Compotorum nostrorum ac cæteris Iusticiariis & Officiariis nostris nec non quibuscunque Commissariis ad prædictas financias exigendas deputatis aut deputandis & cuilibet ipsorum, prout ad eum pertinet & poterit quomodolibet pertinere, præsentium*

tenore

tenore damus in mandatis, quatenus eundem N. & ejus posteritatem & prolem utriusque sexus in legitimo matrimonio procreatam ac etiam procreandam nostra præsenti nobilitatione, donatione, & aliis præmissis uti & gaudere, faciant, & permittant, pacificè & quiete nec ipsis aut eorum quemquam, contra præsentium tenorem, ullatenus inquietent, seu inquietari aut molestari â quocunque permittant nunc vel in futurum, ordinationibus, statutis, editis, inhibitionibus, revocationibus, & mandatis in contrarium factis vel fiendis, Non obstantibus quibuscunque quod ut firmum &c. Nostro &c. Datum &c.

Privilegia quibus in *Hispania* creantur Nobiles, ut & alia spectantia ad eorum *Hydalgvia*, seu primariam Nobilitatem si cognoscere vis adire jubeo *summam Nobilitatis Hispanicæ Iohannis Arce ab Otolora*, & sex libros *Recopilacon* Legum *Hispanicarum. tit. 2. de los Hijos Dalgo* cum *Alphonsi de Azevedo* Commentariis in eas. *Ioh. Garcia de Nobilitate* , *Gvardiolam* de eadem materia. *Iosepb. de Sesse, Decis. Aragon.* 1. &c. *Armandariz* in legibus *Navarræ* lib 2. tit. 7. librum secundum *das Ordenaçiones Portugalliæ*, *Castillo de Bonadilla* in ejus *Politica Para Corregidorès lib. 1. cap. 4.* Ubi copiosissime enumerantur testimonia de hac re. Adde porro *Gaspar. Baetium lib. de inope debitore Creditori addicendo cap. 16.* §. 34. &c. Ubi quoque disputat in quantum Nobilis unius regionis admitti debeat in alia regione. Vide & supra Cap. IV. §. 7. & 8.

V. De *Anglia*. Aliquid de Creatione Nobilis per diploma Regium diximus superius, ubi de Armigeris sermo fuit. *Iohannes de Kingston* dicitur ibi ad Nobilium dignitatem evectus. Et alii sunt plures. *Henricus VI.* per vebum *Nobilitamus* creavit *Bernardum Angevinum Burdegalensem* Nobilem, assignavitque ipsi insignia pro ipso hæredibusque ejus ex ipso genitis & descendentibus: ut & *Bernardum de Gvares Normannum.* In rotulis quoque eorum extant insignia, & picta in scuto. Sic & alii, quandoque creati ab ipso Rege, alii a Regiis Fæcialibus ad id perficiendum denominatis. Exemplum recens suppeditant Rotuli de *Belga*, cui *Iacobus* Rex hoc dedit diploma.

Rot. Vasc. 23. Henr. 6. m. 7. n. 3.

Rot. Vasc. 24. Henr. 6. m. 6. n. 3.

Jacobus *Dei gratia Magnæ Britanniæ, Franciæ & Hiberniæ Rex fidei Defensor etc. universis & singulis præsentes literas inspecturis Salutem. Quemadmodum* Reges & *Principes nil magis decet, aut Regia Majestatis cel-*

Rot. Tractat. Amicitiarum tempore Iacobi Regis in Cancellaria.

celsitudinem plus coruscare aut splendescere facit, quam benemerentes condignis remunerare beneficiis, & eosdem honoribus prosequi, cumque notissimum nobis sit, dilectum & *fidelem nostrum* Jacobum Alblas Villæ *nostræ* de Brill, *in partibus Hollandiæ, Burgomagistrum, proventuum publicorum Thesaurarium*; & *rerum in pios usus designatarum Quæstorem optimè de nobis meritum, atque subditis per multa præclara officia se amantissimè præstitisse, summumque amorem & obsequium promptum erga eosdem assiduè pro totis viribus suis continuare, & ut speramus, continuaturum. Nos igitur, ne tanti obsequii amoris & benevolentiæ erga nos, subditorque nostros immemores videamur, considerantes etiam, intimeque contemplantes officiorum & Magistratus dignitatem, quæ tam per seipsum, quam per Progenitores suos continuata serie jam à diu gesta fuerunt, cupientesque tam sui ipsius honorem ampliare quam posteris suis honorificum inde testimonium relinqvere, eundem* Jacobum Alblas, *tanquam benemeritum & nobis gratum, tam pro se & liberis suis jam procreatis, quam in legitimo Matrimonio imposterum procreandis & descendentibus, Nobilitamus & ipsos Nobiles facimus & creamus, ac in bujusmodi* nobilitatis *signum ipsi* Jacobo *& hæredibus de corpore suo hæc gentilitia sive honoris insignia dedimus & concessimus, & per præsentes damus & concedimus unà cum libertatibus, privilegiis, immunitatibus, juribus, insigniis, Nobilibus debitis & consvetis; videlicet in Campo Argenteo duas Bendas undatas de azurio & super Cantonem rubeum unam Anchoram auream cum fimbria argentea & Carduis Scotiæ adornatam. In cujus rei testimonium has literas nostras fieri fecimus patentes. Teste me ipso apud Westmonasterium, secundo die Augusti, Anno Regni nostri octavo.*

G. Carevve.

NOTA.

De Poloniæ nobilitate quoniam nihil dixit Seldenus, non tantum aliqua licebit addere, verum etiam complere, quæ ad istius Regni pertinent dignitates, ac supra ad caput secundum hujus partis promissa sunt.

Diploma Nobilitatis hic collatæ tale est. In tergore scriptum legitur.

Can-

Cancellariatu

Illustriss. Dn. Dn. Joannis Comitis in Pieskova ſkata & Zywiec Wielopotski ſupremi Cancellarii regni, Minoris Poloniæ generalis Cracovienſ. Neoforenſis, Dolinenſis, Bochnenſ. Capitanei.

Inductum

Ad acta Metrices Regni Cancellariæ Majoris Feria tertia poſt Dominicam Iudica Quadrageſimalem proxima die ſcilicet Sexta Menſis Aprilis A. D. 1683.

Mathias Ladowski

Regiæ Majeſtatis ſecre. mp.

Jam ſequuntur ipſa diplomatis verba:

IN NOMINE DOMINI AMEN.

AD PERPETUAM REI MEMORIAM.

NOs Joannes III. Dei gratia Rex Poloniæ, magnus Dux Lituaniæ Ruſſiæ, Pruſſiæ, Maſoviæ, Samogitiæ, Kijoviæ, Volhyniæ, Podlachiæ, Padol. Livoniæ, ſmolenſci, Severiæ Czernichoviæque

Notum teſtatumque facimus præſentibus literis noſtris quorum intereſt univerſis & ſingulis tàm præſentis quam ſubſecuturi ævi hominibus; Ibi eſſe debere præmia bonorum, ubi ſunt merita virtutum, nullam enim virtus retributionem præter honoris deſiderat. Cujus cum ſit alimentum honos, grandem illi irrogat injuriam, qui ei honorem negat. Nutriunt profecto præmiorum exempla, virtu-

tes, nec quicquam est adeo obtusi aut insipidi Sensus, cui non hæc allubescant nutrimenta qui non dulcedine gloriæ capiatur. Sane ut forma Corporis est anima: ita honor vitæ sine quo vivum Cadaver est, qui vivit sibi & suæ infelicitati superstes. Nominis porro famam & honoris æternitatem cum sola conciliatrice sui dignitate immortalitatis inscribit fastis virtus & nec quicquam magis aspernatur, quam vitam sine honore. Opes enim & vita caduca sunt, & opes quidem ante nos sæpè, vita nobiscum abit, nomen autem & fama æternant, eaque sola cum non erimus hic erunt. Ornamentis sane honorum incitatur imitatio, & virtus æmula alitur & allicitur honoris alieni exemplo. Non frustra supremus ille rerum Arbiter & autor, postquam multiplici graduum & ordinum varietate genus humanum distinxisset, æqua sanxit lance ut ille esset cæteris præstantior, qui melior. Et certe svadet ipe regnandi usus, ut illi qui cæteris virtutum excellentia præstant celsioribus quoq; titulis & prærogativis emineant. Sic & Principantium firmantur Throni & subditorum devinciuntur animi, sic immortalia parantur decora, conservantur bonarum artium & Disciplinarum studium, accenduntur aliorum de Lege de Rege & Patria benemerendum animi, ubi viderint labores suos, quos in arena spectata virtutis elicuere probari & Consentaneo honorum præmiari brachio. Nos certe innato nostro studio, & Serenissimorum Antecessorum nostrorum exemplo, quanto vehementius virtuosis oblectamur viris, tanto impensius fovere virtutes illisque favore consvevimus. Quo circa cum eximia virtus & clarum genus eruditissimo Parente retroactis temporibus Civitatis nostræ Posnaniens. præsidente Nobilis Francisci Gruszevic *apud nos commendationem simulque æstimationem mereatur, qui non passus intra patrios contineri limites, exoticarum lingvarum peritia, vir summa doctrina, summæque virtutis indolem exercuit, postquam multas externarum gentium lustra-*

lustratas & acquisitas elegantias, magnam ætatis suæ partem in aulis Serenissimorum Antecessorum nostrorum piæ m. Joannis Casimiri & Michaelis *exemplaris ingenii & modestiæ edidit specimina, & vel maxime præcipuum humanæ naturæ donum fidem & Constantiam, ut non immeritò emicantes generosæ mentis spiritus non diu latere potuere, quin ipsum divæ memoriæ Serenissimus Rex* Michael *Secretarii sui honore ac titulo decoraret. Sed quæ est generosi animi proprietas, unius gloriæ accessione non statim habescere, imò altiores spiritus gerere, majora quæque non tam habere quam mereri & appetere. Maturiorem asservatur ætatis florem, iis se in hoc liberrimo regno addixit artibus, quarum peritia ad pulcherrimam inæstimabilem pertingere possit nobilitatem. Nos vero toto libertatis Consensu ad Thronum vocati nullas nisi æqualis duraturæque beneficentiæ ad spem usumque publicum adferendæ causas habemus; sic enim Regni hujus capescivimus sceptra, sic ad coronationem ascendimus sicque Majestatis in thronum prodiimus ut plurimum arbitraremur per creationem nobilium firmam & florentem Rempubl. reddere. Magnum quippe aliud & excelsum à Principe conferendum est nec juvant ad famam vulgaria beneficiorum vocabula. Quapropter ea animi nostri regii erga Nobilem* Franciscum Gruszevvic *ferimur beneficentia, qua benemeritis prosequi solemus & dignaremur atque ipsum libertatis ac nobilitatis Poloniæ in regno nostro clenodio insigniendum & condecorandum esse duximus: prout insignimus & condecoramus præsenti diplomate nostro eumque & succedaneam quà virilis quà muliebris sexus posteritatem vigore legis modernorum comitiorum unanimi omnium ordinum consensu sancita, verum nobilem Polonum declaramus, & ad omnia jura, prærogativas immunitates, voces, loca, honores & dignitates ac praeminentias, quibus omnes regni nostri, Magni Ducatus Lituaniæ & annexarum Provinciarum no-*

biles cives & incolæ de jure & antiqua consvetudine utuntur ac fruuntur, suscipiamus & admittamus. Cum vero hæc nobilitatis Dignitas de lege ac recepto in regno nostro usu sine suo speciali stemmate subsistere nequeat, ideò nos illius nobile stemma in medio hujus diplomatis artificiose delineatum autoritate nostra regia approbamus (hic inferitur insigne.) Quoquidem stemmate idem nobilis Franciscus Gruszevic *cum succedanea tam virilis quàm muliebris sexus posteritate, ut in omnibus suis actionibus, privatis & publicis rebus, domibus, Clenodiis, ubique locorum secure & libere utetur ac eadem ut moris est omnia sua bona, structuras, ædificia, literas, vexilla, Clypeos, annulos, monumenta ac totam suam suppellectilem pro more omnium Nobilium virorum absque cujusvis impedimento perpetuo & in ævum insigniat. Quod omnibus & singulis regni nostri Senatoribus, Provinciarumque Dignitatiis & officialibus ac universæ nobilitati regni & Magni Ducatus Lituaniæ notum esse facimus, volumusque ut exemplo aliorum nobilium prænominatum nobilem* Franciscum Gruszevic *& ejus succedaneã utriusque sexus posteritatem favore & Consortio nobilitatis dignum & habilem recipiant ac pro vero & legitimo* nobili *habeant, reputent, & agnoscant, juxta præsens diploma nostrum, & Constitutionem publicam in præsentibus regni Comitiis eo nomine sancitam. In cujus rei fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo majestatis nostræ regiæ communiri mandavimus. Datum Warsaviæ in Comitiis regni generalibus die XXVI. Mensis Martii A. Dn. M. DC. LXXXIII. Regni nostri decimo anno. Præsentibus Reverendis in Christo Patribus Dominis Constantino Lipski Archiepiscopo Leopoliensi, Ioanne* Matachozvski *Cracoviensi Dicc. Severiæ, Stephano Pac Vilnens. Michaële Radziejovski Warmiensi &* Sambiensi, *Stanislao Witwicki* Luccoriens. *& Brostensi, Johanne Opalinski Culmens. Stanislao Zbaski Præmisliens. Stanislao swiecicki Chelmensi,*

mensi, Stanislao Wojenski Camenecensi Episcopis. *Illustriss. Magnificis & Generosis Andrea Potocki Castellano Cracowiensi, Felice Potocki Cracoviense --- Sapiecha Vilnensi M. D. L, Joanne Jablonowski, Russiæ, Regni* Exercituum Supremis Generalibus Ducibus; *Ernesto Denhoff Castellano Vilnensi Michaële Duce in Klevan Czartoryiski Sandomiriensi, Joanne Pienajzek Siradiens. Nicolao Sieniawski Volbyniæ, Campiductore regni Martino Zamoyski Lublinensi, Martiano Oginski Polocens. Campiductore magni ducatus Litw. Albrachto Szczavinski Iunivladislaviensi, Francisco Bielnistii Marieburgensi* Palatinis, *Alberto Constantino Breza Posnaniensi Corolo Luzecki Podlachiæ, Uladislao Los Culmensi Ioanne Rudzinski Czernens. Martino Kacki Leopoliens. Francisco Dziduszycki Camenecens. --- Felkierzamb Livoniæ* Castellanis, *Stanislao Lubomirski* supremi regni Marschalco, *Ioanne Comite in Pieskova Skala & Zywiec Wielopolski* Regni minoris Poloniæ Generali, *Christopboro Pac* M.D. *Lituaniæ* Supremis Cancellariis *Ioanne Gninski* Regni, *Dominico Duce Kadzivill M. D. L.* Procancellariis, *Benedicto Sapieha M. DL.* Supremo Thesaurario, *Hieronymo Lubimirski Equite* Melitensi *Marschalco Curiæ regni Venerabl? Francisco Prazmowski* Secretario regni majore, *Joanne Gninski* regni *Eustachio Kotowicz* M.D.L. Spiritualibus, *Bonaventura Krasinski* Regni, *Cypriano Brzostowski M.D.L.* Secularibus Referendariis. *Kaphaele Leszczynski* Regni, ac Equestris ordinis in Comitiis modernis directore, *Jozepho Sluszka M. D.L.* Vexilliferis, *Alexandro Polanowski Regni Johanne Bokun M.D.*L. Dapiferis, *Marco* Matczynski Stabuli Regni, *Francisco Sapieha Stabuli Magn. Duc. Lituaniæ* Supremis Præfectis. *Georgio Boguslao Fredro Regni, Ernesto Denhoff* M. *D. L.* Venatoribus, *Andrea Modrzewski*, Curiæ Regni, *Leone Sapieha* Curiæ *M.D.L.* Thesaurariis, *Francisco Galecki* Culinæ Reg. Præfecto. *Venerabilibus*

An-

Andrea Zatucki Gnesnensi Canonico & Sacræ Regats Majestatis Cancellario, *Stanislao Krajewski Gnesnensi Canonico* S. *Michaëlis in Arce Cracowiens. Præposito, Judicii Tribunali Regni Præsidente Majoris, Joanne Stanislao Korzeniewski Kosciranens. Capitanco minoris,* Cancellariorum Regni Regentibus. *Boguslao Lesczynski Czernens. Casimiro Szczuka Paradisiens. Oricolao swiecicki, Trzemeslens. Ignatio Gninski Coronoviens.* Abbatibus *Nicolao Poplawski Plorens. Warsaviens.* Decano, *Michaële Zebrzydowski Canonico Cracoviens. Sereniss. Principis Jacobi Cancellario, Adamo Sarnowski præposito Lanciens. Varsaviens. Lovicien. Canonico ac intimo Cameræ nostræ* notario & Secretario, *Christophoro Taranowski Cracoviens. Warsarien. Canonico &* Secretario nostro; *nec non generosis Sebastiano Gilbaszewski* Instigatore regni, *Stephano Hankiewicz* Regni, *Casimiro Puchalski M. D. L.* Decretorum notariis, *Stanislao Szczuka Pocillatore Visnen.* Secretario nostro, *Martino Oborski Livens. Johanne Gemlicki Ustens. Joanne Butler Drobitiens., Anastasio Myczynski Luceoriens. Casimiro Zapieba Brescianens. Georgio Iordan Biccens. Francisco Wessel Rozanens. Albrachto Lasocki Wyssogrodiens.* Capitaneis, *Melchiore Gurowski Pocillatore Posnaniens. Jacobo Wilkotarski* Surrogatore *Wschovensi, Ioanne Zydowski* Judice *Cracoviens. Ioanne Przyiemski* Castellanide *Culmensi, Nicolao Szulc, Martiano Ladowski metricantibus regni, &* Secretariis nostris, *aliisque quamplurimis magnificis Senatoribus, Dignitariis, Generosis, nobilibus officialibus, Nunciis terrestribus, ad præsentem generalem conventum congregatis Secretariis & aulicis nostris*

Joannes Rex

Stanislaus Szczuka
Regens Regni Canc, mpp.

De

De Nobilitate ipsâ jam observa. 1. quod tanta ejus credatur dignitas, ut *Sapieha* ad Imperatorem Legatus noluerit ab ipso creari Princeps S. R. Imperii, sed dixerit: *Sub uno nomine Poloni Nobiles se omnes sibi convenientes titulos secum Viennam invexisse. Hartknoch. lib. 2. de republ. Pol cap. 5.*

2. Quando exteris non tam ipsa confertur Nobilitas, quam jura & privilegia Nobilitatis Polonicæ, cujus Instrumentum jam dedimus ad caput secundum; tum variæ solent scribi conditiones, quarum aliquas ex *Mathei Martini Ladowski collectione constitutionum* istius regni dare libet.

Indigenatus absque consensu utriusque gentis, Polonæ scilicet & Litvanicæ non concedantur ex Cancellaria subnullitate Constit. 1607.

Indigenatus concedātur tantum sub consensu omnium statuum in Consiliis, quorum statuum sane est cognitio, qui merentur admitti ad hoc Clinodium Constitut. 1541.

Indigenatum acquisiturus det primo experimentum meritorum in Rempubl. in Comitiis, deinde faciat deductionem nobilitatis suæ authenticis documentis Principis sui hæreditarii, vel Reipubl. in quâ natus est. Const. anni 1641.

In persona coram Rege & Ordinibus regni se sistat, & corporali juramento fidelitatem promittat.

Constitutione Anni 1662. sancitum ut *admittantur solummodo, ad Indigenatum, qui sunt addicti Fidei S. Catholicæ Romanæ.* Sic in Constit. an. 1683. leguntur aliqui sub hac conditione admittendi. Verum Anno 1685. nonnulli *Electoris Brandenburgici* ministri indigenatum impetrarunt conditione hac non observata. Verba Constitutionis de istis latine facta sunt *Respicientes affectum vel merita in nos & Rempub. in promovendo commodo & in aliis occasionibus manifesta Nobilissimorum Georgii Baronis Dörfling, Campiducis summi, Francisci de* Meinders, *Consiliarii status, Ernesti Amadei de Börstel Generalis Majoris, Albrychta Christophori de Wichert, Consiliarii & Residentis Johannis Georgii de Fritschler, Vice-Chiliarchis Ministrorum & Consiliariorum Elect. Brandenburgici, cum eorum progenie utriusque sexus, quam habent aut habere possunt; Consensu omnium statuum pro Indigenis Regni Poloniæ &* M. D. L. *& Dominiorum huc pertinen-*

tium suscipimus & declamamus, & privilegia ex Cancellaria nostra ipsis tradi autoritate præsentis conventus approbamus.

Singulares sunt conditiones istis scriptæ:

Indigenatus Reverendi Andreæ Cardinalis & Balthasaris Bathoreorum Fratrum, Stephani Regis Poloniæ Nepotum concessus est, ut uterque juramentum fidelitatis Regi & Reipubl. præstet: ac Cardinalis sit capax omnium Ecclesiasticorum beneficiorum & dignitatum spiritualium, ita ut possit in senatu sedere & locum occupare Episcopatus, cujus est Episcopus; Primatialem vero dignitatem Archiepiscopatus Gnesnensis adipisci nequit, neque in munus nominandi vel inaugurandi Regis se immittere debet. Constit. an. 1588.

Indigenatus Duci Saxonico Francisco Erdmanno concessus, ut juramentum præstet fidelitatis coram Rege atque Senatu, & intra Sexennium in Poloniam se conferat. An. 1652. *Eadem Conditio Indigenatus posita Ioanni Udalrico Schaffgotz, ut intra triennium in Poloniam se conferat.* Verum an omnibus Indigenatum adeptis ejusmodi vel similes conditiones præscribantur, definire nequimus.

3. In Nobilitatis diplomate nunc adducto contemplari possemus literas aureas, quibus scriptum est Regis nomen in principio positum, una cum Provinciarum appellationibus, & *Francisci Gruszevici* cumulum testium adscriptorum, unde etiam ordo seu præcedentia virorum illustrium discitur; sigillum denique exhibens Regem in throno sedentem corona redimitum tenentemque sceptrum & globum, quem circumdant insignia Provinciarum in Titulo recensitarum Sed ne prolixi simus, advertimus solummodo inter dignitates illas varias numerari quoque *Secretarios regios*, qui in Polonia fere singulares sunt. Vides non solum amanuenses istos esse, verum & summæ dignitatis viros. *Hartknochio* teste magnates filios suos adolescentes in numerum eorum sacramento adigi volunt: ut isto titulo ad Secretiora Senatus consilia admittantur. Sic alii quoque, qui nobiles geniti non sunt, istam ambiunt dignitatem, ut sic in comitiis Senatorum consessui interesse queant, neque exire cogantur, dum ardua tractant Reipubl. negotia. Est autem diploma Secretariatus tale.

Io-

Joannes III. *Dei Gratia* Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samog. Kiiov. Volhyn. Podol. Podlach. Livon. Smolen. Sever. Czerniechæque.

Significamus præsentibus Literis *nostris quorum interest universis & singulis. Quod quemadmodum plurimùm æstimamus Viros virtute ac doctrina præditos, ita* Regium *esse ducimus, eos variis bonorum ac dignitatum condecorare titulis haud ignari tali illicio Nobis propensiores, ad Nostraque & Reipublicæ quævis obsequia promptiores effici. Hinc est quod vitæ integritatem, comparatamque longo usu juris prudentiam tùm ad res quasvis gerendas dexteritatem Nobilis* Petri Woyda *commendatam habentes, non illibenter faciendum Nobis esse existimavimus, quatenus ipsum in numerum* Secretariorum Nostrorum *cooptaremus & assumeremus: prouti quidem cooptamus & assumimus hisce* Literis *Nostris. Dantes & concedentes ipsi plenariam facultatem & potestatem omnibus juribus, privilegiis, prærogativis, immunitatibus, libertatibus & obventionibus gaudendi & uti fruendi, tùm quævis munia* Secretarios Nostros *Regios reales concernentia obeundi, peragendi & perficiendi. Eximimus eum insuper ab omnibus quorumvis Iudiciorum & officiorum Regni Dominiorum Nostrorum jurisdictionibus, Solique tantummodo Nostro & Marschalcorum Nostrorum Iudicio incorporamus, ita videlicet ut coram nullo alio Iudicio & officio, in quibuscunque causis & actionibus (fundi & Contractus causis exceptis) stare, respondere, judicatumque seu executionem illius pati teneatur, nisi coram Nostro & Marschalcorum Nostrorum Iudicio. Quod omnibus quorum interest, præsertim verò Marschalcis Regni & Magni Ducatus* Lithvaniæ, *tùm & Magistratibus quibusvis* Civilibus *notum esse volentes mandamus,*

ut præfatum Nobilem Petrum Woyda, pro vero & legitimo Secretario Nostro habeant & agnoscant, & circa hocce Privilegium Nostrum conservent & manuteneant, pro gratia Nostra. In cujus rei fidem præsentes manu nostra subscriptas sigillo Regni communiri jussimus. Datum Warsaviæ, Die xxvii. Mensis Martii Anno Domini MDCLXXXIII. Regni verò Nostri Nono Anno.

Secretariatus Nobili Petro Woyda.

Joannes Rex.

Stanislaus Szczuka
Pocillator Visnen, R. Maj. Scr.

4. Licet Poloni magnifaciant Nobilitatem suam, attamen vides etiam alios admittere Ordines Equestres, nam sic *Hieronymus Lubomirski* appellatur *Eques Melitensis* in diplomate isthoc vulgo etiam *Cavalier* dictus: & Equites auratos creatos esse à Rege *Michaële Harthknoch* in ipsius coronatione docet lib.2.cap.1. §.23.

5. Denique Polono[illegible]Nobiles olim dictos fuisse *Supanos* scribit idem *Harthknoch* cap.5.§.1. Et quanquam §.6. cum *Seldeno* nostro afferat *Barones* in Polonia antiquos olim fuisse nuncupatos *Panovie*, attamen agnoscit.cap.3.§.16. *Castellani* nunc proprium esse titulum ut *Pan* dicatur, cum additione Provinciæ cujus est Castellanus. e. g. *Pan Poznanski* est *Castellanus Posnaniensis*; vultque præterea istam vocem superesse apud *Hungaros* qui comitatus præfectos appellant *Ispan*, & *Bohemos* qui vocem *Span* in usu habent. Quæ an conferenda sint cum illis *Du Fresne* in voce *Banus* à *Banno* vel *Bando*, id est vexillo, unde etiam *Hispanos* vult denominari; & tandem cum voce Græca μπάνος *Cinnami*; viderint alii. Hucusque de nobilitate aliique ad Poloniam; plura vide ad caput ultimum de præcedentia.

Sic

Sic in omnibus Nobilitatis diplomatibus insignia conferuntur, tanquam perpetuum & necessarium adjunctum. De istis tantum addo ex processu Curiæ Equestris sub *Henrico IV.* inter *Reinoldum* Dominum *Gray* de *Ruthin* accusatorem, & Dominum *Edvardum Hastingis* defendentem; circa Manicam coccineam in campo aureo, quo uti solent Comites *Cantii* hodienum, tanquam hæredes Domini de *Ruthin.* (vi nominis *Dominus Hastingis.*) Nam ubi ad quæstiones testibus ex utraque parte propositas, de conditionibus personarum, num essent nobiles geniti, vel non, quæ insignia; & similia, respondendum erat, dixerunt aliqui, quod essent Nobiles geniti, neutiquam tamen insignia haberent; quale quid non observari ego alibi. Quidam *Johannes Boteler* ex Comitatu *Bedfordense*, qui fuerat servus Patris Actoris, inquit, *qu' il est Gentilhome mes nad my armes & poet despendre en le Counte de Bedford X. li. per an.* Sic *Rogerius Tunstall Major* vel Consul *Bedfordensis.* qui pariter servus extiterat Patris Actoris, *qu'il est Gentilhome d' auncestrie & poet bien despendre per an en la Counte de Bedfort XX. marks, mes nad point d' armes come il dist.* Et *Willielmus Parker*, quod sit Nobilis *d' ancestrie & n' aa pas d' armes & riens poet despendre par an ne riens ad dount vivre sinon son service.* *Thomas Lounds* pariter *q' il est Gentilhome d' auncestrie mes nad my armes come il dist.* Hæc testimonia deposita fuere in aula dicta *Motehal, Bedfordiæ.* ex Commissione *Johannis Fils du Roy* Conestablii Angliæ, & Custodis *Orientalium Marcarum* versus *Scotiam* (hoc enim titulo usus est, fuitque tertius filius *Henrici IV.*) ad Dominum *Oliver Maleverer* Equitem Mareschallum, *Wilhelmum Bildeston* Scribam, & Assessorem Curiæ equestris, nec non *Richardum Vaux* Registratorem ejusdem Curiæ sub dato decimi noni Maji, anno nono *Henrici IV.* Verum illud *Alberici Gentilis* semper observandum in hac materia; *In Nobilitatis vocabulo* (inquit) *censendo sequi locum debemus, ubi de ipso & ipsius re quæritur:* additque exempli gratia, *Ecce in Anglia Nobiles censetur qui vel hodie de plebe sunt educti ad dignitates veluti Baronias & Comitatus.*

NOTA. *meminit ejus litis quoque Spener. Herald. parte general. pag. 291.*

Henr. 4 Ms. in Tabulario H. nobilissimi Comitis Kantii fol. 39. a. 46. a. 41. a. 46. Respondetur Interrog. 37. quod habetur pag. 29. a.

ibid. pag. 24. b.

De nuptiis lib. 4. cap. 13. ubi de nobilitate ille fusius & docte.

NOTA.

Huc pertinent festiva carmina, quibus exhibetur comitis Cestrensis convivium dictum ROBERTO GROSTHED Ep. Lincoliensi à Richardo Bardense composita, & reperienda in Wartoni Angliæ Sacræ parr. 2. p. 335.

Fulgurat interius Comes is quem Cestria ditat;
Intonat exterius; scripsit & ista sibi.
Plaude pater Præsuli caput es & origo parentum;
Rusticus in primo, nunc generosus homo.
Sordescit mundo foetens tua tota propago.
Dives opum probus es, non tua progenies.
Solus habes abste, quo stas in Præsulis arce.
Orbe nitens clarus, optimus es generis.
O furor, O rabies, porcos per devia minans.
Qui fuerat pastor, incipit esse pater.
Porcorum custos ascendit culmina Cleri.
Præsulis officium rusticus aggreditur.
Vale, vale, decus Eclesiæ, nunc maxima moles.
Insequitur truncum virgula fronde suum

Responsio ad Epistolam

Plange Comes Coridon, onus es & cauda parentum
Ingenuus primò, rusticus ecce modò.
Clarescit mundo florens tua tota propago.
Pauper, inops, miser es, non tua progenies etc,

Cap. IX.

I. De Fœminarum Titulis; Creationibus *Ducissæ*, *Marchionissæ*, *Comitissæ*, *ViceComitissæ*, & *Baronissæ* in Anglia.

II. *Communicatio* titulorum Honoris cum uxoribus a maritis facta & usus quorundam tanquam Consequentium tantummodo ex dignitate Maritorum vel Parentum. Titulus *Lady* vel *Domina*.

III. Transmissio hæreditaria titulorum honoris ad hæredes alterutrius sexus.

IV. Transmissio eorundem per assignationes vel diplomata.

V. Transmissio eorundem per veram possessionem Feudorum ad quæ fuerunt annexi.

Quæ

QUæ hactenus dicta sunt de istis dignitatibus primario tantum accipienda prout Masculino sexui competunt. Hucusque enim distulimus dignitates alterius sexus, in quantum (juxta leges variarum gentium) habemus eos sub terminationibus fœmininis; ut *Principissa, Ducissa, Marchionissa, Comitissa, Vice-Comitissa, Baronissa,* & quicquid præterea est vel fuit dignitas sive origine sua feudalis, sive mere honoraria, si excipias nomina specialiter ad arma quorum fœminæ capaces non sunt, relationem habentia; ut *Eques*, ita & Anglicanus Titulus, *Baronet*, in quo quale interesse habeat sexus iste, satis apparet ex diplomate Baronettum creante, quod supra insertum est. Sunt autem fœminarum tituli alii creati immediate in ipsis, alii communicati a maritis, alii transmissi a Genitoribus & alii denique collati ipsis tanquam consequens solum dignitatis maritalis vel paternæ. Atque primo de titulis immediatè in ipsis creatis.

I. Forma literarum creationis *Ducissæ* in *Anglia* (hic enim solummodo *Anglicana* proferemus exempla, quoniam ab aliis gentibus nulla sunt in promptu, quanquam ipsarum historiæ sat multos contineant fœmininos titulos) habemus ex ætate *Richardi II. Margaretham* Comitissam *Norfolciæ* creantis Ducissam *Norfolciæ* quoad vitam diciturque in diplomate investitura facta fuisse per impositionem pilei vel Capæ honoris. Revera autem nulla investituræ ceremonia adhibita est cum diploma traderetur, missum enim ad ipsam a Rege in Parlamento sedente. Atque in rotulo Parlamentario supponitur esse ipsius creatio. Verba rotuli sunt quod Rex *en plein Parlament, en absence du dit Countesse ad fait & crees mesme la Countesse en Duchesse, & luy ad dones le stile, title, bonour & noun, de Duchesse de Norff. a avoir pur terme de sa vie. Et sur ceo luy envoya sa chartre de la creation susdite.* Diploma tale fuit.

Cart.21.Rich. 2.membr.12. n. 18.

Rex *etc. Inter cætera Regni insignia & sollicitudines varias* Regiis *humeris incumbentes, nostræ providentiæ ratio arbitratur, quod potissimè firmat Regale solium, effluens à Iustitia condigna præmiatio* Meritorum. *Ibi namque continuè virtus crescit & colitur, ubi à debito sibi præmio non frustratur. Cum igitur Honor sit virtutis præmium, constat, quod virtuosis & strenuis ex Regali Iustitia debentur fasces honorum & præmia dignitatum,*

tum, quæ utique, si dignis conferantur, non debent simpliciter æstimari donum seu exhibitio favorum, sed potius debita recompensatio meritorum. Hæc sanè in Regiæ Celsitudinis armario revolventes, attendentesque nobilitatem & gestum laudabilem, quos in illustri & præclara Consanguinea nostra Margareta Comitissa Norff. *quæ ex prosapia Regali propagata, tam propinqua Consanguinitatis linea nos attingit, & quæ juxta innatam sibi Nobilitatis affluentiam, carissimo Domino* Edwardo *nuper Regi* Angliæ, *avo nostro, dum ageret in humanis, & nobis post coronationem nostram se semper obsequiosam exhibuit & devotam, onera & expensarum profluvia pro ipso avo & nobis ac aliis Magnatibus generosis dicti Regni nostri subeundo, rerum & facultatum suarum dispendio etc. conspicimus, & volentes proinde personam ipsius Comitissæ juxta claritatem generis sui ac morum suorum merita peramplius honorare, de assensu Prælatorum, Ducum, Magnatum, & aliorum procerum & communitatis Regni nostri Angliæ in instanti Parlamento nostro apud Westmonasterium convocato existentium, ipsam Comitissam in* Ducissam Norff. *cum titulo, stilo, ac nomine ac Honore eidem debitis præfecimus, ac inde præsentialiter per* appositionem Cappæ suo capiti investimus, *in præmium eximiæ virtutis suæ & attinentiæ prædictarum, habendum & possidendum stilum, titulum, nomen & honorem prædicta præfata* Ducissæ *ad totam vitam suam; & ut ad exultationem nominis, sequatur augmentatio facultatum, cum semper honoribus onera sint annexa, de assensu prædicto dedimus & concessimus, ac tenore præsentium damus & concedimus eidem Ducissæ quadraginta marcas percipiendas singulis annis ad totam vitam suam ad Scaccarium nostrum ad terminos* Paschæ & S. Michaëlis *per æquales portiones imperpetuum, His testibus, Venerabilibus patribus* R. *Archiepiscopo* Eborum Angliæ *primate,* R. London. Willielmo Winton. E, Exon. *Cancellario nostro Episcopis,* Johanne Aquitaniæ & Lancastriæ, Edmundo Eborum *Ducibus,* Albredo Oxon. Henrico Northumbriæ *Comitibus,* Rogero Walden *Clerico Thesaurario nostro,* Gvidone Mone *Custode privati sigilli nostri & aliis. Datum per manum nostram apud Westmonast. XXIX. die Septembris.*

Per ipsum Regem *in Parliamento.*

Verba ejusdem præfationis, usque ad *recompensatio meritorum* fuerunt in creationibus Ducum tum pariter creatorum. Vide capit. V. § 29.

De

De *Marchionissa.* *Anna Bullenia*(postmodum uxor *Henrici VIII.*) dicta *Anna Rochfordensis*, & existens filia maxima natu *Thomæ Bullenii* Comitis *Wiltoniæ* & *Ormundiæ* ac Vicecomitis *Rochfordensis* creata fuit *Marchionissa Pembrochii.* Verba diplomatis sunt: *in* Marchionissam Pembroke *assensu Nobilium inibi existentium præficimus, creamus & investimus, nec non nomen, titulum, statum, stilum, honorem, authoritatem & dignitatem* Marchionissæ Pembroke *eidem* Annæ *damus & concedimus per præsentes, ac etiam de nomine* Marchionissæ Pembroke, *cum titulo, stilo, honore, authoritate & dignitate cæterisque honoribus eidem appendentibus & annexis*, per Mantellæ [a] inducionem & circuli aurei in capite appositionem, *ut moris est, realiter investimus*; Status limitatus est pro ipsa & hæredibus ejus masculis ex ipsa genitis, una cum viginti quinque librarum annuitate, seu creationis stipendio. Aliud ibidem diploma traditum ipsi eodem die concernitque locum ejus & præcedentiam, estque in annalibus omni observatione dignum.

Pat. 24. Henr. 8. part 1. K. Septemb. 1.

[a] *lege,* induitionem

Titulus Comitissæ collatus est a *Iacobo* Rege Dominæ *Mariæ Compton*, Matri nuper defuncti Ducis de *Buckingham*, nunc uxori Domini *Thomæ Compton* Equitis, quam creavit *Comitissam Buckinghamii* quoad vitam per verba generalia *præficimus, creamus, insignimus*, &c. absque ulla speciali clausula factæ investituræ, quæ tamen, ut videtur, ita fuit in scriptione considerata, ut singularis largitio cum *non obstante* addatur in fine diplomatis his verbis. *Volumus ac per præsentes pro nobis & hæredibus & successoribus nostris ex ampliori gratia nostra speciali concedimus præfatæ* Mariæ, *quod hæ literæ nostræ patentes vel irrotulamentum earundem sufficientes & effectuales sint in lege ad ipsam Mariam durante vita sua naturali titulo, statu, dignitate & honore Comitissæ B. insigniendam, investiendam, & realiter nobilitandam, & hoc absque aliquibus vesturis, ritibus, ornamentis, aut ceremoniis quibuscunque in hac parte debitis & consuetis, quas propter quasdam causas, nobis melius cognitas, debito modo peragere & præstare non potuimus, aliqua ordinatione, usu, consuetudine, ritu, ceremonia, præscriptione aut provisione in hujusmodi honoribus conferendis debita, usitata, habenda, fienda aut præstanda, aut aliquo alio in contrarium inde non obstante. Eo quod expressa mentio etc. In cujus et. T. R. apud Westmonasterium, 1. die Iulii.*

Pat. 16. Iacobi R. part. 11. n. 10

Per ipsum Regem.

 Exem-

Pat.21.Iac. part.8 num. 4. Iulii 8.

Exemplum *ViceComitissæ* creatæ est in Domina *Finch*, quæ facta est *Vicecomitissa de Maidstone* a Rege *Jacobo* pro se & hæredibus masculis ex se genitis, cum speciali clausula quod ejusmodi ipsius hæredes masculi debeant habere vocem & locum in Parlamento, *& inter alios Vicecomites, & ante Barones, ut ViceComites* Maidstone; Vide etiam in Rotulis ejus diploma creationis posthac ipsi scriptum quo titulum Comitissæ de *Winchelsey* acquisivit sitque exemplum fœmininæ creationis.

De titulo *Baronissa* collato per mixturam creationis atque restitutionis, vide exemplum Baronissæ *le Despenser* regnante *Iacobo*, & Baronissæ *Ogle* regnante *Carolo*.

ff. tit. de Senatoribus l. 8. ibid item l. 1. & 12. & tit. ad municipalem l. 22. & C. tit. de nuptiis l. 10

L. 13. C. de dignis & l. ult. C. de Incolis & ibid ʃ. nobel. 105. cap. 2.

Vide & notam ad Partis primæ cap. 6. §. ultim.

II. Titulos fœminis communicatos fuisse discimus in uxoribus, quæ fœmininum habent ejus, quod Mariti existunt, idque fit juxta antiquas Imperii leges. *Fœminæ nuptæ clarissimis Personis clarissimarum personarum appellatione continentur.* Et *Consulares fœminas dicimus Consularium uxores*, inquit *Ulpianus*. Et *nuptæ prius Consulari viro* inquit porro, *impetrare solent a Principe, quamvis perraro, ut nuptæ iterum minoris dignitatis viro, nihilominus in Consulari maneant dignitate, ut scio Antoninum Augustum, Iuliæ Mammeæ Consobrinæ suæ indulsisse.* Illud quoque Imperatorum *Valentiniani, Theodosii* & *Arcadii* pertinet ad hanc titulorum communicationem; *Mulieres honore maritorum erigimus, genere nobilitamus.* &c. Sic & alia sunt obvia & congruunt utplurimum cum iis, quæ nunc apud Resp. Christianas in usu sunt. De quæstione autem an vel quousque hæ dignitates sic communicatæ perseverant post maritorum mortem, vide leges allegatas ad marginem & *Novell. 22. cap. 36.* cum Doctoribus in ipsas, aliisque disputantibus de Nobilitate in libris suis: ipsisque adde *Ioh. Bosibeum lib. 7. de Nuptiis, Franciscum Capiblancum super Rubrica de Baronibus & eorum officio §. 42.* nec non ibi citatos De Anglia vide *Actoni Casum* in the new Reports *part. 4 fol. 118. b.* casum *Comitissæ Rutlandiæ part. 6. fol 53. b. 6. & 7. Ed. 6. Dyer fol. 79. b. Temp. Mariæ Reginæ Brook*, tit. Nosme 69. & 31. De Gallia vide *Code des decisions forenses en la France liv. 12. tit. 2. decis. 7. &c.*

Titulus huic sexui tributus per *consequens* tantum ab iis elogiis quæ sunt in Parentibus vel Maritis fœminarum, est nobis *Lady*, quo appellantur Equitum & Baronettorum uxores, quamvis masculi-

num

num *Lord* minime tribuatur earundem maritis. Ejusdem quoque generis, id est, per consequens est Titulus *Lady* attributus omnibus filiabus Comitum & dignitatum istis superiorum. Ex consuetudine vero quæ regulam constituit omnibus rebus civilibus, *Ladies* (sic numerū multitudinis formant Angli a singulari *Lady*) quæ sunt uxores Equitum, in transmissione ut plurimum vocantur *Dames*, aliæque foeminæ, majore fulgentes honore, quem titulum videmus frequentius huic tributum sexui, quam vocabulum *Lord* viris. Talis vel major indulgentia in sexum istum cernitur etiam in Imperio antiquo. Nam licet nomen *Domine* in ea notione, qua pertinuit proprie ad salutationem, sæpe usurpatum fuit absque expresso nomine personæ salutatæ, ut *Domine frater* apud *Apollinarem*, etsimil. sicuti vox nostra *Sir*, hodienum, *Signior*, etc. (ubi nullum dicimus honorem, sed nudam salutationem vel compellationem, prout etiam *Adoni* & *Rabbi* Iudæorum voces idem significantes) attamen vox *Domina* tributa est fœminis tanquam specialis honoris nota. *Scævola* meminit ejus ex Testamenti fragmento quodam; *Peto a Te*, Domina uxor, *ne ex fundo Titiano partem tibi vendices*. *L.51. uxorem ff. de lege & fidei commiss. 3.* Idem ICtus habet & aliud fragmentum testamenti, in quo maritus sic alloquitur uxorem; *Domina sanctissima, scio te de amicis meis curaturum, ne quid hic desit* & de alio ait, *Uxori suæ testamento ita legatum est*, *L.19. Titia ff. de annuis leg. §. 1.* Semproniæ Dominæ *meæ hoc amplius argentum balneare.* *l.ult, Medico ff. de auro argento &c. §. 1.* In Novella quadam de solemniis Nuptiarum, *Iustinianus* advertens male agere qui absque istis cohabitarent tanquam conjuges, ait, jam eo rem devenisse, ut testes subordinati fuerint juramento confirmaturi ὅτι κυρίαν ἐκάλει τὴν συνεισιοῦσαν ὁ ἀνὴρ, κἀκείνη τοῦτον ὁμοίως ὠνόμαζε· καὶ οὕτως αὐτοῖς πλάττεται συνοικέσια καὶ μὴ ταῖς ἀληθείαις συστάντα, *Auth.74. c.4.* *quia vir vocabat Mulierem cohærentem, & ista illum similiter nominabat; & sic eis finguntur matrimonia non pro veritate confecta.* Sic latine vertuntur illa: egoque puto quod vir appellaverit fœminam, *Lady* vel Κυρίαν (quo titulo etiam nominatur, ad quam *S. Iohannes* secundam scribit epistolam) uxorem vel συνοικοῦσαν & fœmina viceversa nominaverit virum συνοικοῦντα, seu maritum, atque sic perfecerint connubia, quæ reipsa fuere nulla. *Vide s. Auth. 22 c.36. græce, alibi item.* Hic etiam Κυρία *Domina* usurpatur absolute pro fœmina in persona tertia, cum vox *Dominus* sic (quantum recordor) non fuerit usurpata ad denominandum vi-

rum illis temporibus; *Iulia Domina* est in tertia persona apud *Scævolam*, acsi Angli dicerent, *the Lady Iulia*, quæ fuit neptis *Iulii Agrippæ*. *Quæsitum est* (verba sunt *Scævolæ* §.4. *Iulii l.38. Pater ff. de legat. & fideicommiss.3.*) *an ea prædia extraneus hæres haberet, an vero ad* Juliam Dominam *quæ habuit Patruum Majorem Iulium Agrippam pertinerent.* Verum *Cujacius Observat.lib.3.cap.18.* vult vocem *Domina* propriam esse Matronis in Imperio. Hoc sensu *Domina* est apud *Epictetum* Enchirid.cap.62. aut (ut in nonnullis) 55. αἱ γυναῖκες ἀπὸ τῶν ἀνδρῶν Κυρίαι καλοῦνται *fœminæ a viris κυρίαι, Dominæ appellantur.* Videsis Forner. select. lib.1. cap.11. Et olim apud nos *Bractoni* ætate fœminæ a Rege licentiam nubendi adipiscentes, vel ejus ex voluntate nubentes (ut viduæ omnium tenentium in capite, & filiæ hæredesque tenentium per servitium equestre) vocabantur *Dominæ* absolute, uti videmus in antiquis articulis dictis *of the Eire. De Dominabus quæ sunt* (verba sunt unius articuli ex istis) & *esse debent de Donationibus Domini Regis sive sint maritatæ sive non, & si sint maritatæ quibus & per quem & quantum terræ valent per annum.*

Bracton.lib.3. de corona pag 116.b.

III. Restat ut dicamus nonnulla de Transmissione Titulorum ad fœminas, quæ quoniam varia habet communia cum Transmissione ad mares, & quoniam opportune addi possunt quædam de Transmissione ad utrumque sexum, trademus hic etiam quæ mares concernit. Tranmissio Titulorum Honoris ab iis, qui primo ipsis donati fuerunt, (intelligenda autem sunt ista de Titulis, qui aliqua ratione ulterius extenduntur quam ad personam, in qua cœperunt) est varia. Considerate abstineo a dissertatione de omnibus. In specie solum, & quidem cursorie tres ejus observabo species, primam ex diserta *limitatione*, atq; sic descensum honoris ad hæredes; secundam per *assignationem*; & tertiam per ipsam *possessionem territoriorum*, quibus tituli inseparabiliter connexi sunt. Ad limitationem titulorum & descensum ad hæredes jamdum aliqua diximus ubi de feudis. cap.1.§.33. De successione Fœminarum in feudalibus dignitatibus, si gradu proximiores sint quam Mares vide feudalis Juris Scriptores, aliosque obiter de ea differentes & communiter ostendentes mores contractusque regioni in qua scripserunt proprios: juxta mores enim istos, contractus & limitationes in instrumentis Creationum (quorum plurima exhibui-

Vide s. Choppin de Doman.lib.3 tit. 6.& tit.7. §5. Tiraquell de jure primigeniorum. quæst. 10.

mus

mus exempla) istæ formantur transmissiones. Et sine consuetudine vel contractu in contrarium fœmina ex generali limitatione ad hæredes potest æque hæres esse ac masculus. De *Anglia*: observa quam putaverint esse legem in casu descensus ad vel per fœminas ex diplomate *Iohannis* Comitis Palatini de *Pembrocke* sub *Edvardo III.* supra inserto, videlicet, casus est, si vir moriatur seisitus feudum dignitatis cujusdam, & relinquat filias duas vel plures, aut sorores, aut alios jus successionis vindicantes per filias & sorores, tanquam Cohæredes ad reliqua hæreditatis suæ. Isti etiam exemplo Comitis *Pembrochii* adde aliud Palatinatus *Cestriensis* & Comitatus *Northamtonii* sub *Henrico* tertio, ab illo diversum. Sorores earumque posteri pro terris agrisve Comitatus alios acceperunt a Rege, nemo autem illorum habuit titulum Comitis vel Comitissæ post mortem *Iohannis Scot* Comitis Palatini in *Cestria* & Comitis in *Northamton* eorundemque fratris antecessoris qui feodis his investitus erat. Casum breviter exhibet *Fitzherbertus*. Et Anno 1237. (inquit antiqua historia Ms. istius Comitatus in bibliothec. Collegii *S. Benedicti Cantabrig. num. 319.*) *Iohannes Scotius Comes Cestriæ & Huntingdone obiit sine liberis apud* Warensale (alii appellant Darenhall) *& sepultus est Cestriæ. Verum quia terra sua regali gaudebat prærogativa, Comitatus ejus ad manus regias devenit datis aliis terris hæredibus suis sororibus in compensationem notam praeclam donatio inter colos fœminarum dividi contingeret. Walsinghamus* ad *Ann. 1237. in hypodigm. Neustriæ* loquens de *Cestria* atque Comitis *Iohannis* morte, ait: *deficiente hærede devolutus est in possessionem Regiam Comitatus.* Alia exempla minoris notæ colligi possunt e successionibus Comitum & Baronum. Verum videtur *Bractoni* opinionem (vixit autem sub *Henrico III.*) congruisse cum Jurisperitis in Casu Comitatus *Pembrochii* consultis sub *Edvardo III.*, & quod soror unaquæque partitione facta possit (si tot essent dignitates integræ) accipere unam. Loquens enim de partitione hæreditatis inter hæredes fœminas, ait quod etiam primariæ domus dividi queant *sive sint in diversis Baroniis constituta sive non.*, *De hoc autem quod dicitur quod de feodo militari veniunt in divisionem capitalia mesuagia & inter cohæredes dividentur; hoc verum est, nisi capitale mesuagium illud sit caput Comitatus; propter jus Gladii, quod dividi non potest; vel caput Ba-*

Extr. tit. de rescriptis c. 36 significavit & DD. ibidem.

23. Henr. 3. titl. Partition. 18. & vid. rotul. claus. 21. Henr. 3. membr. 1.

de acquir. rer. domin. lib. 2. cap. 34. fol. 75. & 76.

Baroniæ, castrum vel aliud ædificium: & hoc ideo ne sic caput per plures particulas dividatur & plura jura Comitatuum & Baroniarum deveniant ad nihilum per quod deficiat regnum, quod ex comitatibus & Baroniis dicitur esse constitutum. Si autem plura sint ædificia, quæ sunt capita Baroniæ, dividi possunt inter cohæredes facta electione, salvo jure esnetiæ, quia cum plura sint ibi jura, quodlibet per se poterit integrè observari, quod quidem non est in uno, ut prædictum est, licet à quibusdam dicatur quod in aliis regionibus aliquando de consuetudine dividatur. Sed quod nunquam dividi debeat in Anglia, videtur. Nec visum fuit contrarium. Et erit consuetudo Regionis observanda, ubi hæreditas est quæ petitur & personæ nascantur quæ petunt, & unde si dicatur quod in Regno *Angliæ aliquando facta fuit partitio hoc fuit injustum.* Ad verba *esnetia* & *caput* in descensu dignitatum observa etiam divisam hæreditatem *Giffardi Comitis* (*Walteri Giffardi* Comitis *Longevillei* in *Normannia* & *Buckinghamensis* in *Anglia*) morientis sine prole tempore Regis *Stephani*. Comitatus ipsius permanserunt in manibus regiis, ut videtur, usque ad initia *Iohannis* R., quo tempore *Esnetia & Caput in Normannia* per divisionem & *ouster le main* cesserunt *Richardo* Comiti *Hartfordiensi*, *Esnetia* vero & *caput in Anglia* dabantur *Wilhelmo* Comiti *Pembrochiæ*, istiusque uxori *Isabellæ* vi juris ejus, quoniam cum Comite *Hartfordiense* erat hæres *Giffardi* Comitis, derivando jus suum per istius sorores; Hæc hæreditatis partitio legitur in rotulis; tenereque omnia debebant, prout tenuerat *Giffardus* Comes juxta verba diplomatis, quod illo tempore, ut videtur, supplevit tum partitionem, tum *ouster le main*. Neque tamen semper invenio hunc appellatum esse Comitem *Buckinghamii*, neque illum Comitem *Longevillæ*. Igitur sufficiat hic annotasse casum, alii vero dijudicent. Mariti evecti ad dignitates illas duas Comitis vel Baronis jure descendente ad uxores suas, pertinent ad hanc transmissionis translationem. Vide *Pat.27. Henr.6.part.membr.1, & 28 Henr.6.part.2.membr.23.& Pat.10.Iacobi part.10.num.4.pro Sampsone Lennard.* Verum exempla hujusmodi facile in collectionibus reperiuntur huc pertinentibus. Ultro igitur ab iisdem abstineo. De transmissione dignitatum per hæreditatem apud nos casus quidam obvios habes in *the new Reports* & nupero Commentario super *Littletonum*.

Chart.1.Ioh. Reg.part.2. n.83.20.April.

IV. Transmissio titulorum majorum (intellige feudalium)

per

per assignationem in specie videre est in historiis *Galliæ*, ubi sæpe Comitatus & Baroniæ priscis temporibus dicuntur assignati à possessoribus. Verum ista intelligenda sunt primario de antiquis temporibus, cum tituli isti, vel feuda ipsis connexa, darentur primis ad istas dignitates evectis, eorum hæredibus, maxima ex parte, neque restringerentur ad hæredes ex ipsis genitos, vel masculos solummodo, sicuti hodie ut plurimum fieri solet, & multis abhinc annis factum est præsertim in *Anglia*: Casus ejus aliquot etiam in *Anglia* habemus: videl. Comitatus *Lincolniensis* traditus est a Comite *Ranulpho* Sorori suæ Dominæ *Havisiæ* ejusque hæredibus sub *Henrico III.* & apparet ex testibus instrumento Assignationis subscribentibus id minime factum esse absque autoritate sufficiente & consilio; vides enim inter illos Comitum Mareschallum & Dominum Justiciarium Angliæ Primarium; Autographum etiam superest sub Comitis sigillo.

cap. 5. § 10. part. hujus secundæ.

Sic & Comitatus *Leicestriæ* sub eodem Rege. *Simon de Montford* Comes *Leycestrensis* per feodum, mortuus est relinquens filios duos *Almaricum & Simonem*: *Almaricus* natu maximus concessit & dedit omne jus suum *Simoni*, qui igitur Comes *Leycestriæ* factus & a Rege fuit investitus. Plura ejusmodi concessionum, traditionum, & donationum exempla absque ulla reperiuntur difficultate apud Collectores Comitum *Angliæ*.

Cart. 23. H. 3. n. 32. 34. & fide-sis Math. Paris pag. 647. lin. 28.

V. Quomodo possessio sola ejusmodi feudorum, quæ eminent titulis summis, secum vehit, vel non, titulos cum ipsis primo donatos, videre est in Juris feudalis Scriptoribus, ICtisque aliis ea de re frequenter disputantibus, ac in specie de hoc aliisque generibus Transmissionis hæreditariæ dignitatum, vide disputationes *Francisci Nigri & Frederici Bosii* (quorum alter est ICtus *Mantuanus*, alter Imperialis) de nupera successione in Ducatum *Mantuanum* non ita pridem editas. Singulare autem exemplum ejusmodi Possessionis est in *Anglia* in Casu *Arundeliæ* Castelli, dijudicato in Parlamento sub *Henrico VI. Iohannes* Dominus (Lord) *Mautravers*, & *Arundeliæ* Comes exhibuit petitionem suam (sicut in aliquot antehac Parlamentis fecerat) postulans locum & votum in Parlamento & Consiliis tanquam *Arundeliæ* Comes *Confidemnt qe ses aunceſtres* (verba sunt rotuli Parl. 11. Henr. 6. memb. 9. art. 33, 34, 35.) *Counts d' Arun-*

Bocer. de qualit. & differ. feud. cap 3. num. 19. Vultei de Feud. c. 8. Rothenſal de feud. cap. 2. quæſt. 2. Gail. lib. 1. obſervat. 30. DD. ad titul. quis dicatur Dux &c. Petr. Fritz de nobil. concluſ. 16. &c.

Arundel Seigneurs del Chastel, honour & Seignurie d' Arundel ount ewe lour lieu a sien en les Parlaments & Counseilx, tempore perlongo, *per reason de la Chastel honour & Seigniorie avandites, as queux le dit nom de Count ad est unie & annexe de temps fuidit*: atque ostendit quod nunc possideat dictum castellum, Honorem & Dominium. Hac petitione lecta, *Iohannes* Dux *Norfolciæ* minorennis existens & sub Regis tutela, exhibet primo petitionem unam, postmodum alteram, ostendens in genere quod Castellum & titulus pertineant ad ipsum jure hæreditatis, postulatque ne lædatur in minorennitate sua. Procurator Domini *Mautravers* reponit quod iste non possit differri propter Ducis minorennitatem; *quia præfatus Comes in pacifica possessione dictorum castri, Honoris & Dominii de Arundel diu ante mortem & tempore mortis Iohannis nuper Ducis Norfolk patris prædicti nunc Ducis cujus hæres ipse est & semper postea extitit, & adhuc existit*: nec specialis titulus ostensus est in Annalibus pro Duce, vel repertus ab aliquo officio post mortem Patris ejus, ideoque rogarunt sententiam. Dehinc Rex & Domini mandarunt Procuratori Comitis magis distincte exhibere Titulum ejus in scripto. Fit istud, inibique postulat pro Comite Titulum sicuti in primo supplice libello factum, solummodo quoniam possedit Castellum, fuitque titulus in Antecessoribus ejus. Castellum derivant ad ipsum per specialem addictionem factam sub *Edvardo III.* hæredibus masculis *Richardo* tum Comiti *Arundeliæ* genitis ab uxore ejus Domina *Elianora*; *Norfolciæ* Duce existente hærede generali istius Comitis *Richardi*, & Comite, hærede masculo. *Qua quidem scedula* inquit Rotulus) *in Parliamento prædicto lecta, audita, & intellecta, habitaque super materiis in eadem contentis & aliis præmissis cum Iusticiariis & aliis legis peritis ac ceteris de consilio Domini Regis in dicto Parliamento existentibus deliberatione, communicatione & avisamento; auditis etiam hinc inde nonnullis profundis & maturis rationibus, allegationibus, & motivis, considerato quoque qualiter Rich. filius* Alani *consangvineus & unus hæredum* Hugonis de Albiniaco *dudum Comitis* Arundel *fuit seisitus de dicto Castro, Honore & Dominio de* Arundel *in Dominico suo ut de feodo & ratione possessionis suæ eorundem Castri Honoris & Dominii, absq; aliqua alia ratione vel creatione in* Comitem, *fuit Comes* Arundel, *& nomen, statum & honorem Comitis* Arundel, *nec non locum & sedem* Comitis Arundel *in Parliamentis &*

Con-

Consiliis Regiis quamdiu vixerunt, pacificè habuit & possedit absque aliqua calumnia, reclamatione vel impedimento; Præfatus igitur Dominus Rex, hiis & aliis ductus considerationibus & motivis ad personam præfati nunc comitis Arundel cui prædicta castrum, Honor & Dominium de Arundel speciali jure hæreditario ut prædicitur descenderunt etc. volensque proinde eidem Iohanni nunc comiti, in hac parte suis tantis exigentibus meritis, quantum (absque juris alieni derogatione) potuit celeris justitiæ complementum fieri, de avisamento & assensu Prælatorum, Ducum, Comitum, & Baronum in instanti Parliamento existentium ipsum Iohannem nunc comitem Arundel *ad locum & sedem comitis* Arundel *in Parliamentis & Consiliis Regiis antiquitus usitatos, & Consuetos eisdem modo & forma quibus antecessores sui Comites* Arundel *hujusmodi locum & sedem meliùs & liberiùs habuerunt, habendos & possidendos admisit & ipsum de cætero sic fore admittendum decrevit, instituit, & declamavit,* salvo jure aliorum si qui essent. *Part.17.H.6. art.18.* Et in alio ejusdem Regis parlamento, pariter sententia lata est ratione possessi Castelli, quod & ipsius hæredes debeant locum habere in Parlamento, quæstione & lite exorta inter *Wilhelmum Arundeliæ* Comitem fratrem istius *Iohannis*, & *Thomam Devoniæ* Comitem. Vide etiam *Rot. Cart. 15. Edv. 4. num. 18. de creatione* Edvardi Grey *Militis Domini de* L'isle.

CAP. X.

I. Honoraria Attributa *Clarissimus* & *Illustris* præsertim temporibus in Imperio antiquissimis, vel ante *Constantinum* Magnum.

II. *Illustris, Clarissimus, Spectabilis, Perfectissimus & Egregius,* eorumque abstracta, post tempora *Constantini. Gloriosissimus,* qui fuere *Super-Illustres.* Abstracta *Celsitudo, Magnificentia, Eminentia,* & hujusmodi alia in Imperio antiquo.

III. Honoraria Attributa in præsentibus Europæ statibus, magnæ mutationes quas tempus in eas deduxit.

PRæter distinctionem utriusque sexus per titulos hactenus declaratos (qui sunt *Essentiales* honorariarum dignitatum in istis, qui ornati fuerunt iis) alia quoque est distinctio per Attributa, quæ sunt, olimque fuere *Accidentalia* ipsis, & varie tradita in epistolis, inscriptionibus vel sermonibus ad ipsos, & narrationibus de ipsis. Ex istis sunt quædam in concreto, ut *Optimus, Amplissimus, Illustris, Clarissimus*, & apud Anglos *Honorable, Gratious* etsim quædam in abstracto *Amplitudo tua, Celsitudo*, Anglice *Your Honour, Your Grace* etsimil. hujus Generis, sicuti etiam sunt Attributa Summarum Dignitatum.

I. Appellatos sic in Concreto officiariis Dignitatibus fungentes (unde postmodum similiter ad honorarias & feudales dignitates possidentes factum est) videmus aliquo modo frequentatum sub initiis Romani Imperii (vel ad minimum in prima ejus ætate) in paucis exempli Sacri Textus in Novo Testamento, & quidem in secunda & tertia persona *Iosephus Arimathæensis* appellatur Marci XV. 43 Ευσχήμων Βυλευτὴς *Nobilis Decurio*. S Lucas cap. 1. 3. Evangelium suum inscribens *Theophilo* appellat eum Κράτιστε Θεόφιλε. i.e. *optimum Theophilum* Sic inscriptio Epistolæ in qua de *Paulo* scripsit *Claudius Lysias* ad *Felicem*, est τῷ κρατίστῳ ἡγεμόνι Φήλικι. *Optimo præsidi Felici.* Act XXIII. 26. *Tertullus* etiam ad *Felicem* verba faciens ait κράτιστε Φῆλιξ XXIV. 3. & Paulus ad *Festum Felicis* successorem οὐ μαίνομαι κράτιστε Φῆστε *non insanio optime Feste*. XXVI 25.

Deinde usu receptum fuit, appellare Senatores *Clarissimos*, *Viros Clarissimos*, & tum ipsos tum uxores eorum *Personas claras*, Senatum vero *Ordinem Clarissimum* ut & *amplissimum*. Sic literæ V C. vel V. Cl. sæpe signa fuerunt pro *Vir Clarissimus* hoc sensu. Id specia-tim videre est in legibus Imperii desumptis ex autoribus antiquis, *Gajo, Scævola, Ulpiano* &c. priscisque inscriptionibus. *Lampridius* diserte ait, *Alexander Severus addidit suis Præfectis Prætorio Senatoriam dignitatem, ut viri Clarissimi & essent & dicerentur, quod antea vel raro fuerat, vel omnino non fuerat; eousque ut si quis Imperatorum successorem Præfecto Prætorii dare vellet, laticlaviam eidem per libertum submitteret ut in multorum vita Marcus Maximus dixit. Alexander autem idcirco Senatores esse voluit Præfectos Prætorii, ne quis non Senator de Romano Senatore judicaret.* Hic nomina *Senator* & *Vir Clarissimus* dicuntur plane

Videsis præter leges nonnullas superioris capitis §. 2. in margine notatas l. 5. Curator ff de Curator furiosi l. 52. §. 2 ff. de Iudiciis l. 35. ff. de legatis 31. l. 16. §. 1. ff. de his quæ ut indignis l. 12. ff de publicis Iudiciis l. 18. 1. ff. de Jure Fisci l. 100. ff. de Verb. signif. l. 17. ff. de Jure Patronatus.

plane convertibilia. Verum licet *Clarissimi* tum in genere & usitatissime dicerentur omnes Senatores, attamen temporibus etiam in Imperio antiquioribus *Illustres* (tanquam nomine æquipollente) dicebantur ipsi, atque, ut videtur, reliqui Romani Nobiles: Distinctus quoque titulus, *Eques illustris*, tributus est illis, qui ex *ordine Equestre*, ut videtur, habuerunt opes Senatoris, vel donati fuerunt vestibus ornamentisve Senatoriis, atque sic immediatam habuerunt expectationem, Senatoriæ dignitatis, & loci votique in Senatu, quanquam alias fuerint *dignitate Senatoria*, quomodo *Tacitus* appellat *Mellam & Crispinum* sub *Nerone Annal.16. cap 17.* quorum hic fuit *Eques Romanus Consularibus insignibus donatus*; ille *eques Romanus Consularibus potentia aquatus.* Sic sæpe *Illustrem* vel *Illustres* appellari Senatorem & Equites, apud eundem videmus *Tacitum*, narrantem qui cum *Sejano* miserè cecidissent. *Annal. lib.6. Iacuit immensa strages; omnis sexus; omnis ætas*; inlustres & ignobiles, *dispersi aut aggregati*: Et sub *Nerone Annal. 15. Fœminarum inlustrium Senatorumque plures per arenam fœdati sunt.* & alia plura. Quod *Equites Illustres* appellit eminentiores in ordine Equestri, cernere est in *Attico Curtio*, uno ex paucis & intimis servis *Tiberii* in *Capreis*, quem nominat *Equitem Romanum ex Inlustribus: Annal. 4.* Ita *Pompejæ Macrinæ* Pater ipsi est *Inlustris eques Romanus* Annal.6. & *Annal.*11. dicit, *pergit Suillius addere reos Equites Romanos illustres quibus Petra cognomentum. Annal.15. Die pacta, Tiberius Alexander illustris Eques Romanus minister bello datus.* Neque titulus iste fuit *Augusto* recentior, nam sub eo *Illustres equites a Tacito Annal. 2.* dicuntur dignitate Senatoribus æquales. *Augustus inter alia dominationis arcana, vetitis nisi permissu, ingredi Senatoribus aut Equitibus* Romanis *illustribus, seposuit Ægyptum.* Et fortassis *Ornatissimi ordinis secundi* apud *Statium epist. ad Marcell.* in *Sylvarum 4. & Eques splendidus* apud *Tacitum Annal.* 11. *Pliniumque epist. Lib. 6* (utroque illis temporibus vivente) eodem modo dicuntur, ut *Eques insignis* apud *Tacitum*, quanquam *Lipsius* existimet potius, quod ultima hæc duo attributa desumta solummodo fuerint ab eorum existimatione atque divitiis, non vero a distincto quodam dignitatis charactere in Republica. Deinde autem ætate *Alexandri Severi* appellatio *Clarissimi* peculiaris facta est *Senatorum*, ut vidimus jamdum ex *Lampridio*. *Clarissimi* iidem dicti qui

Videsis Lipsium ad Tacit. Annal.11.n.15.

Speciosa personæ. Nam *Ulpianus* illo tempore vivens dicit, quod nomine *Speciosarum Personarum* comprehensi fuerint omnes *Clarissimi* & *Clarissimæ*, & habentes jus ornamentorum insigniumque Senatoriorum, id est, illi ex ordine equestres, qui honore inferiores non fuerunt Senatoribus, vel eminuerunt *Senatoria dignitate*, loco tamen in Senatu caruerunt. Verba ipsius sunt *L. 100. ff. tit. de verbor. significat. Speciosas personas accipere debemus clarissimas personas utriusque sexus, item eorum qui ornamentis Senatoriis utuntur*; acsi dixisset omnes qui sunt *Clarissimi* vel Senatores, & omnes qui habent jus ornamenta sua gestandi vel sunt *Senatoria dignitate*, illi comprehenduntur titulo *Speciosi* vel *Clarissimi*.

II. Posthac autem circa *Constantini* tempora alia immutatio istorum attributorum accidit. Nam voces *Illustris & Clarissimus* fiebant tituli distinctarum dignitatum. *Illustrisque* erat superior *Clarissimo*. In quadam Constitutione istius Imperatoris reperimus, *quicunque non illustri sed* Clarissima *tantum dignitate praditus virginem rapuerit vel fines aliquos invaserit* &c. Titulus, infra quem collocatur, in *Iustiniani* Codice lib. 3. tit. 24. his indicatur, *ubi* Senatores *vel* Clarissimi *civiliter vel criminaliter conveniantur*. Hic *Dignitas illustris & Clarissima* aperte distinguuntur, quanquam eadem lex in *Theodosii* Codice dicat tantummodo *Quicunque clarissimæ dignitatis virginem rapuerit vel fines aliquos invaserit* &c. Sic & alia in utroque Codice exempla reperiuntur, ubi *Illustris* vox ista significatione fuit addita *Patriciis* (inter alios) creatis a *Constantino* a ejusque Senatoribus, nunquam vero tanquam antiquus titulus *Patriciorum Romæ* Antiquorum. Et neglecta observatio diversorum temporum, ac diversæ notionis *Patricii* adeo intricavit eruditos quosdam de istis Epithetis scribentes, ut cum explicare debent eorum significationem, vel Crassè confundant Tempora notionesque distingvendas, vel nimium præcipitantes informent Lectores suos. De *Patriciis*, eorundem juribus, & distinctionibus videatur *Iohannes Iacobus Draco* in tribus libris *de Origine & Iure Patriciorum*. Sub Justiniano tamen iterum videmus voces *Illustris & Clarissimi* conjunctas & tributas utrique sexui in *Gruteriana* inscriptione fol. 28. quæ est vel nuper fuit *Romæ* in Cardinalis *Trivultii* ædibus.

C. Th. lib. 9. t. 1. de accusationibus & inscriptionibus.
a Zosimus hist. 2.

DD.

DD. NN. FL. VALENTINIANO ET GRATIANO
... RATORIBUS SUIS
CEIONIUS RUFUS VOLU......
ANUS V. C. ET INLUSTR.....
EX VICARIO ASIE ET CEIO
NI RUFI VOLUSIANI V. C.
ET INLUSTRIS EX PRÆFECTO...
TORIO ET EX PRÆFECTO UR...
ET CECINE LOLLIANE CLAR...
ME ET INLUSTRIS FEMIN...
DEÆ ISIDIS SACERDOTIS F...
ITERATO VIGINTI ANNIS EXP...
TIS TAUROBOLIIS VI. ARAM CONSTITU.....

ET CONSECRAVIT X. KAL. JUN. D. N. VA...
TINIANO AUG. ET NEOTERIO C...

Factum id anno Christi CCCXC. Deinde apparet, duo ista nomina. *Illustris* & *Clarissimus* adeo fuisse distincta, ut tertium honoris attributum, inter ea medium, inventum fuerit: videl. *spectabilis.* Dicti sunt *illustres* eodem tempore *Patricii* recenter creati, *Præfecti Prætorio, Comes largitionum Comes rerum privatarum* & alii quidam magni officiales in Republ.: *Spectabiles* ProconsulesProvinciarum, *Vicarii Præfectorum Prætorio* & alii, *Clarissimi* autem omnes in genere dicti sunt, Senatores, juxta morem magis antiquum. Quod vero *Isidorus Orig. lib. 9. cap. 4.* tripartitam fecerit divisionem Senatorum in *Illustres, Spectabiles & Clarissimos*, dubito alii id inniti fundamento, quam, quod illi viri majorum dignitatum, honorariarum vel officiariarum, varie Senatoribus collatarum, hoc intuitu dicti fuerint vel *Illustres* vel *spectabiles*. Existimo autem quod Senator, tanquam Senator nominandus tantummodo fuerit *Clarissimus*; aliis attributis accedentibus ipsi, prout in alia quoq; dignitate fuit constitutus, ad quam temporum consuetudo illa adjecerat Inde *Ordinarius* tantum etiam pro Titulo *Clarissimi* est in *Novel. 31. c. 1. § 2 & vide ib. Gothofred.* Deinde officiales aliqui *Clarissimi* tituli donati sunt, quamvis Senatoribus inferiores fuere. Et videtur quod *Illustris* ap-

Zeno L. unica C. ut omnes Iudices tam civ. quam crim. vide Novell 7. in Epilogo. Novell. 8 cap. 1. de defensoribus civitat. Novell. 31. cap 1. § 2. &c.

L. 8. C. de Principib. A-

gent. in rebus & novell.cap. 71. C. ut omnes Iudices tam civil. quam criminal. L. unic. novell. 44. cap. 1. §. 4. Vide ante alios Leunclavium Notatorum lib. 2. pag. 253.

appellatio regnante *Iustiniano* (nam permutatio titulorũ infrequens haud fuit) comprehenderit etiam Senatores omnes: Ad hanc enim ætatem pertinent verba posteriora *L. 12. ff. tit. de Senatoribus*, quæ *Tribonianus* reliquit ibi, utut communiter legantur ac si coæva essent *Ulpiano*, ex cujus libris de censibus prima istius legis pars desumta est. Recte igitur eruditi statuerunt esse tantum illa ætatis *Iustinianeæ*, & illuc translata esse ex *Novella LXII.* quam utut revera tantum habemus in epitome, attamen sic explicat sensum ejus in Titulo de *Senatoribus*, ut sufficienter persvadere nobis nequeamus aliam ejus esse originem, præsertim quoniam cum Romanorum consvetudine circa ætatem *Ulpiani* minime convenit. Verba sunt: *Senatores accipiendum est eos qui a Patriciis & Consulibus usque ad omnes illustres viros descendunt; quia hi soli in senatu sententiam dicere possunt*; quæ breviter efferuntur in *Synopsi Basilικῆ* Eclog. 7. οἱ ἀπὸ Πατρικίων ἕως Ἰλλουςρίων εἰσὶν οἱ συγκλητικοὶ: id est, *omnes sunt Senatores inde a Patriciis ad Illustres usque inclusivè*: qui locus una cum in epitomen redacta *novella Iustiniani*, ante adducta, collatus cum illis apud *Photium* quæ erronee impressa sunt, ac si essent fragmentum ex *Diodoro Siculo* (cujus ætate *Illustris* vocabulum nondum erat peculiare honoris attributum; vixit enim in principio Imperii) optime id explicat: Apud *Photium* legimus prope finem ipsius *Diodori* ἐπὶ τὸ τῶν Ἰλλουςρίων ἀξίωμα τρίτην ἀπὸ τῶν πατρικίων τάξιν ἐπέχειν οὗτός φησι. *Dicit, quod Dignitas Illustrium tertius sit gradus a Patriciis.* Certe *Diodorus* ejusmodi verba eloqui non potuit. Neque ista dignitas viguit ipsius ætate. Sensus autem est (ex legibus *Iustiniani*) quod Senatores qui nihil fuerunt præterquam Senatores, & ordinarie *Illustres* fuerint tertii a Patriciis, ipsisque Proximi Consules, ut & ex L. 12. ff. de Senatoribus patescit.

Cod. 244. pag. 690.

Infra *Clarissimi* elogium fuerunt *Perfectissimi* & *Egregii* vocabula, pro officiis minoris notæ tum in aula tum in Provinciis, & *Perfectissimus primi, secundi & tertii ordinis.* Ab istis epithetis in concreto facta sunt ista abstracta: *Illustratus Spectabilitas, Clarissimatus, Perfectissimatus & Egregiatu*, ad denotanda officia, quibus isti tituli fuerunt debita. *Avus Cassiodorus* (inquit *Cassiodor. variar. lib. 1. 4.*) *Illustratus honore cinctus.* Imperatores etiam diserte crearunt vel contulerunt ista attributa, his dignitatibus propria, dando alicui

L. 7. C. de Palatin. Sacr. larg. & C. Theod. lib. 6. tit. 29. l. 8.

Illu-

Illustratum, Clarissimatum, et simil. Formulas ejusmodi creationum vide apud *Cassiodorum*, ut *Illustratus Vacantis* a *lib. 6. form.* 11. *Spectabilitatu lib.7. form 37. Clarissimatus ibidem form. 38.*

a *Vide sis l. ulti §.2. ubi Senatores vel Clariss.*

Hæc cum aliis duobus sæpe commemorantur in utroque Codice, aliisque bonis Authoribus, præsertim circa millesimum atque millesimum trecentesimum abhinc annum, in *Ammiano, Sidonio, Symmacho, &c.* Sic Codicilli *Perfectissimatus* seu literæ patentes de Elogio *Perfectissimi* commemorantur in utroque Codice.

Fuit præterea etiam titulus his omnibus major, quanquam olim non expressus verbo aliquo, & quem IurisConsulti recentiores dixerunt *Superillustris* sensu satis proprio. Nam quando *Illustres* subinde leguntur, conjunguntur ipsis alii quidam dicti *qui super eos sunt*, vel simili descriptione. Ut *Cod. de usuris l. 26. Eos. Iubemus illustribus quidem personis, sive eas præcedentibus minime licere ultra tertiam partem centesimæ usurarum nomine in quocunque contractu vili vel maximo stipulari* Et *Instit. lib. 4. tit. de injuriis* § 10. *Hoc observando quod Zenoniana constitutio introduxit ut viri Illustres, quique super eos sunt (Theophilus* vertit ἰλλούστριοι οἱ μείζονες κατὰ τὸ ἀξίωμα) *per procuratores possint actionem injuriarum criminaliter vel prosequi vel suscipere.* Sic in *Autheticis Novella* 71. in lemmate: *ut ab illustribus & qui super eam dignitatem sunt.* &c. Qui fuerint isti non satis manifestum est. Certe tamen verisimile ex ipsis fuisse *Cæsares*. Et fortassis circa illa tempora, *Præfecti Prætorio* (quorum dignitas dicebatur *Illustrissima*, ipsique aliquando *Illustres & Magnifici* conjunctim, cum alii tantum dicerentur *Illustres*, & quidem ante *Iustiniani* tempora, unde depromuntur omnes illi textus mentionem facientes *super Illustrium*) fuerunt etiam ex ipsis, ut & *Patricii*. Videtur tamen quod *Illustres & qui super eos sunt* minime in usu fuerunt usque ad *Iustinianum*. Nam ipsa Constitutio *Zenonis* in *Institutionibus* allegata, & fuse extans in *Codice l. 11. Si quando: de injuriis*, minime loquitur de aliquibus qui sint *super Illustres*, verum de *illustribus* tantum. Cum vero *Iustiniani* tempore distinctio facta est inter *illustres* & quosdam super eos, meminit Constitutionis *Zenonianæ* de *Illustribus* ac si comprehenderet utrosque: nam satis æque potuit ad majorem extendi dignitatem, quod in favorem minoris factum erat: unde fortassis etiam est, quod Lati-

C. *de perfectissimatus dignitate l. unic. & C. Th. eodem tit.* 37. *& leg. 4. l. 8. tit. 4.*

Honor. & Theodos. l. 6. C. de defensoribus.

ti-

tinus Titulus in Authenticis habeat *ut ab Illustribus & qui super eam dignitatem sunt*, etsi Græca solum meminit *Illustrium*. Videtur etiam, quod *Iustiniani* ævo *Gloriosissimi* appellatio fuerit attributum illorum qui super illustres fuere. Nam usitatissimæ appellat suos Præfectos Prætorio nomine isto: ut *Iohanni Gloriosissimo Orientalium Pratoriorum Præfecto*, & his similia sæpe occurrunt in Authenticis. Græce semper effertur ἐνδοξοτάτῳ. Vox autem latina *Illustris* exigua cum mutatione Græce est ἰλλούστριος, docetque in authenticis istis diserte distingvi a *Gloriosissimo*. Ut in *Novell 43. cap. 1*, de muniis obeundis officinarum & tabernarum Constantinopoli, quarum quædam excusantur, aliæ vero ad quemcunque Dominum pertineant adstringuntur, sive sint *Gloriosissimorum Senatorum* sive *Magnificentissimorum Illustrium*, vel *Spectabilium*, &c. *Gloriosissimos* hic *Senatores* puto esse Senatores illos qui tum vel antehac fuerant *Præfecti Pratorio* vel etiam fortassis *Patricii*, ideoque fuerunt supra *Illustres*, *Magnificentissimos* autem *Illustres* existimo esse ex ordine *Illustrium*: Nam *Magnificentissimi Illustres* vel μεγαλοπρεπέστατοι ἰλλούστριοι postmodum ponuntur pro *Illustribus* in *Novell. 71. cap. 1. & Novell. 74. cap. 4.* legimus: *In majoribus dignitatibus & quæcunque usque ad nos & Senatores & Magnificentissimos Illustres, neque fieri hæc omnino patimur* ubi potius legendum ad *nostros Senatores*, ut Græca habent καὶ ὅσα μεχρὶ τῶν ἡμετέρων ἐστὶ συγκλητικῶν Et *nostri Senatores* hic sunt existentes *super Illustrium dignitatem*. Officium quoque *Præfecti Urbis* vocatur a Justiniano *Gloriosissima Urbicaria Præfectura*. Atque sic possunt sex attributa honorum numerari illa Imperii ætate. *Gloriosissimus*, *Illustris*, *Clarissimus*, *Spectabilis*, *Perfectissimus & Egregius*; præter illa attributa *Magnificentissimi Sublimissimi*, *Excelsi* et simil. quæ & hodie usurpantur minime tamen ita distingvendi natura, ut reliqua. Dignitatem illorum qui fuerunt supra illustres, Legisperiti posteriorum temporum, appellarunt voce in unam composita *Superillustrem* deque reliquis, omissis *Perfectissimo* & *Egregio* tanquam infimo titulo, & levissimæ æstimationis, istos composuerunt versus.

L. 7. §. 6. C. de Curator. furios.

Lucas de Penna ad C. tit. de dignit. in proemio, & vide Alciat. lib. de singulari Certamine cap. 32.

Illustris *primus*; *Medius* Spectabilis; *Imus*
(*Ut lex testatur*) Clarissimus *esse probatur*.
Et Superillustris *præponitur omnibus istis*.

Possunt hæc intelligi de illis tantum qui Senatores fuere, (quoniam appli-

applicant ad tempora antiqua) vel neutiquam minoris dignitatis, intuitu Attributorum ſuorum, quam cujus Senatores fuere. Nam *Clariſſimi* titulus hic infimus exiſtens Senatorum fuit aliorumque cum eis. Integro *ordine Equeſtre* (niſi cum aliquis ex iſto alias eſſet Senatoriæ dignitatis vel propter Officiarias dignitates *Clariſſimatus* ad eum pertineret) excluſo. Nam *Ordo Equeſtris* a reductus eſt ad proximum *Clariſſimatus* gradum, vel ſtatum *ordinis ſecundi*, prout olim in uſu fuerat juxta Conſtitutionem *Valentiniani & Valentis*; cum fuiſſet, ut videtur, (poſtquam tituli *Clariſſimus* atque *Perfectiſſimus* & alii cœperunt in uſu eſſe) infra dignitatem *Perfectiſſimatus*. Nam in Conſtitutione *Conſtantini* b (prout legitur in *Theodoſii* codice; multumque differt ab illa in Codice *Juſtinianeo*) de venia ætatis Infantibus concedenda ad *Verinum, PræfectumPrætorio* verba ſunt: *Senatores apud Gravitatis tuæ officium de ſuis moribus & honeſtate perdoceant.* Perfectiſſimi *apud vicariam perfecturam.* Equites Romani & *cæteri apud præfectum vigilium. Navicularii apud perfectum annonæ.* Vetus ait Interpres, *ut qualis vel quam digna perſona ſit, apud talem judicem hæc quæ dicta ſunt habent approbare*; quod oſtendit *Equeſtrem ordinem* infra *perfectiſſimos* eſſe. Verum ad remunerandos Equites (ut videtur) intuitu laborum ſuorum, cum tam multæ atque vanæ diſtinctiones aliorum per ſpecioſa attributa obſcurarent dignitatem ſuam antiquam, acceperunt quædam privilegia per Conſtitutionem *Valentiniani* & *Valentis* & liberabantur ab oneribus, a quibus & Senatores fuere immunes, *Equites Romani, quos ſecundi gradus* (ſancitur C. Theod. lib. 6. tit. 36.) *in urbe omnium obtinere volumus dignitatem, ex indigenis Romanis & civibus eligantur, vel his peregrinis quos corporatis non oportet adnecti. Et quia vacuos hujuſmodi viros eſſe privilegiis non oportet, corporalium eos injuriarum & perſecutionum formido non vexet. Ab indictionibus quoque quæ* Senatorium Ordinem *manent, habebuntur immunes.*

a L. unica C. *de equeſtri dignitate.*

b *Vide ſi placet C. Theod. lib 2. tit. 17. l. unic. quæ nimium diſcrepat ab ea quæ pro eadem ipſa habetur. C. tit. de his qui veniam ætatis. & c. l. 2.*

Græci in Imperio Orientali ut-plurimum *Spectabilem* verterunt περίβλεπτος, *Clariſſimum v.* λαμπρότατος. Aliquando etiam vocem *Spectabilis* retinuerunt, unde in Gloſſario *Baſilicorum* vox Σπεκτάβιλις in Græciam recepta redditur περίβλεπτος. Sic *Illuſtris* etiam (uti jam dictum) ἰλλούστριος ſcribitur, unde Procopius accepit vocem illam, tanquam ordinarium attributum nominis ſui; ut & *in* Ἰλλούστριος.

Suidas in Procopio vide, ſi places, Meurſii Gloſſarium Græcobarbar. in He- Ἰλλούστριος.

Hesychius qui vitas Philosophorum scripsit, indeque vocatur *Illustrius.* In *Novel.71. cap.1.* legitur Θεσπίζομεν τοίνυν ἄχρι μὲν τῶν μεγαλοπρεπεστάτων ἰλλουστρίων τοῦτο κρατεῖν, *Sancimus usque ad Magnificentissimos Illustres hoc valere.* Sic & alibi in Authenticis, quamvis & ἔνδοξος aliquando vocem istam interpretetur ibidem, Addimus hic ad vocem ἰλλούστριος ex Græcorum Ritualibus de vita S. *Theophane* uxore *Leonis* filii *Basilii.* Αὕτη ὑπῆρχε γέννημα καὶ θρέμμα Κωνσταντινουπόλεως, ἐξ αἵματος βασιλικοῦ τὴν γένεσιν ἔχουσα ἐκ τῶν περιβλέπτων Μαρτινακίων Θυγατὴρ Κωνσταντίνου τὴν ἀξίαν ἰλλουστρίου καὶ Μητρὸς Ἄννης ἐκ τῶν ἀφ' ἡλίου ἀνατολῶν ὡρμωμένης. *Nata est & educata Constantinopoli, sanguine Regio descendit ex Martinacis, qui fuere Spectabiles seu περίβλεπτοι. Filia fuit Constantini, qui ex dignitate sua Illustris fuit & Anna fœmina orientalis.* Et *Maximus Margunius* Episcopus in *Cerigo* edisserens eadem Græcobarbaro sermone, ait quod descenderit ἀπὸ τοὺς λαμπροτάτους Μαρτινακίους, θυγατέρα Κωνσταντίνου κατὰ τὸ ἀξίωμα ἰλλουστρίου, quæ idem dicunt cum superioribus nisi quod *Martinacii* ab ipso vocentur λαμπρότατοι, *Clarissimi*, qui ibi dicebantur περίβλεπτοι *Spectabiles.* Verum attributa ista minime adeo fuerunt distincta, ut non aliquando eadem persona habuerit uno plura sibi data simul, quod vulgo factum ex diverso jure ad ea, quo gavisa est ratione diversarum functionum vel dignitatum suarum in republ. Atque his attributis peculiaria quoque privilegia sunt addita, hic à nobis non commemoranda.

Menolog. magnū d. 16. Decembr.

Βιοὶ Ἁγίων pag. ςμ, b.

Videsis C. tit. ubi Senatores vel Clariss. l. 1. & Novel. 71. & c. adde Pācirol. in notit. utraque cap. 3. & 4.

Sicuti usi sunt honorariis attributis in concreto, ita etiam varie in abstracto. Ad *Prefectum Pratorio* pertinuit *Magnificentia tua* vel *vestra, Magnitudo tua,* vel *Celsitudo tua, Sublimitas tua, Miranda Sublimitas, Eminentia* vel ὑπεροχή, & his simil. obvia in utroque Codice atque Authenticis. Ex his etiam quædam pertinuerunt ad *Illustres. Spectabili* dixerunt *Spectabilitas tua*, *Clarissimo*, *Claritas tua*, & sæpe *Sinceritas*, ut & *Gravitas*, quæ vox etiam tributa fuit *Perfectissimo.* Sed neque ista neque concreta semper addita fuere. Sæpe Reipublicæ ministri appellati sunt cum eis & sæpe absque eis. In Authenticis aliquando nulla ponit epitheta Græcus textus, ubi ponit ea Latinus, & viceversa, desunt in Latino, uti addita leguntur in Græco. Plura scire si vis adi *Pancirollum in notis ad utrumque, cap. 2, 3*

2,3, & 4. & in Thesaur. variar. lectionum, utriusque juris lib. 1. cap. 2,3. &c. Antonium Surgent: in Neapoli illustrat. lib. 1. cap. 19. 14. &c. Jul. Cæsar. Bullingerum de Imp. Rom. lib. 2. cap. 18, 19 seq. Valdesium *de dignitate Regis Catholici, Brissonium, de Formulis lib. 3. p. 317. edit. 1592. Francof.* & ejusmodi plures, præter utrumque Codicem, & Doctores in specie commentantes in librum ultimum *Iustiniani*. vide etiam hac de re supra §. 8. Capitis primi circa finem.

III. Seculis sequentibus tituli isti & similes in concreto atque abstracto varie usurpati sunt in elogiis Principum, Ducum, Comitum, reliquorum. *Illustris* (ut ostensum in parte prima) fuit peculiaris Regum titulus in aula Romana, & juxta morem istius aulæ etiam in aliis locis receptus est. Quibus Ducibus id permittat *Alciatus* libro de singulari certamine cap. 32. 33. ipsius adducta Part. 1. cap. 7. §. ultimo verba docent: ut &, quibus tribui debeatur appellatio *Superillustris* (facta voce pro istis qui sunt super illustres) *Spectabilis* vocem permittit Ducibus minoribus, vel Ducibus mere subdititiis, Marchionibus & Comitibus, *quos quidam Principes vocant*, (verba sunt *Alciati*) *diu tamen ab ipso Cæsare dignitatem suam acceperint.* Existimavit, ni fallor, aut ab alio quocunque Principe absoluto. *Clarissimus*, pergit, pertinet ad Comites, Barones, Vavassores *atque id genus Pagani Reguli* dependens ex Ducibus, tanquam Autore suo vel immediatè supremo Domino. De vocibus *Illustris Superillustris, Spectabilis* vide etiam *Specul.* Saxonic. *lib. 1. art. 3. §. 2. lib. 3. art. 45. 53. 57. 58. 99.* De *Celsitudinis* vocabulo ait *Pancirollus ad notit. utr. cap. 2. Hoc titulo hodie Principes paulo Regibus inferiores honestantur*, De *Celsitudine* vide etiam nonnulla in prima hujus libri parte: quibus adde verba *Bodini* loquentis de rep. lib. 1. cap. 9. sic de quibusdam Principibus quoad potestatem infra Reges constitutis. Quo fit, ait, *ut Saxoniæ olim, Bavarorum, Allobrogum, Lotharingorum, Ferrariensium, Florentinorum, Mantuanorum Duces & Majestatis appellatione abstineant, Celsitudinis verbo contenti aut Serenitatis quam sibi Dux Venetorum tribuit.* Et videmus communiter vocabula *Celsitudo, Altezza, Hauteß, & Highneß*, ejusmodi Ducibus tribui. Neque splendidius vocabulum abstractum tribuitur Principibus *Walliæ* apud nos. Sed *Bodinus*, ut vides, putat *Serenitatis* vocem esse indifferentem pro istis similibusque Ducibus. *Sereni-*

 nis-

nissimi & Excellentissimi appellantur nunc sæpe in literis aliorum Principum, & aliquando *Illustrissimi nec non Excellentissimi*. Appellatio autem *Serenissimi* creditur esse sublimius attributum, & unum ex summis pertinens ad quemcunque Principem supremo Regis titulo carentem. Inde factum ut in Transactione *Bononiense*, inter Deputatos Reginæ *Elisabethæ*, Regis *Hispaniæ* atque Archiducis *Austriæ* præter alia contra formulam Commissionis Anglorum, exceptio prolata fuerit *contra adjunctum Illustrissimi* (narrante *Camdeno* eruditissimo; de quo attributo plura dicta sunt, quam de reliquis traditis etiam inferioribus dignitatibus in prima parte) *in titulo Archiducis, qui, ut dixerunt, sacris Imperatoribus ortus Regum Hispaniæ gener & frater, maritus & caput Serenissimæ* Isabellæ *Infantis Hispaniarum primogenitæ, ab omnibus Principibus* Serenissimi *titulo honoretur, Anglis dicentibus* Archiducem Regi *in Titulo non adæquandum nec alium, quam* Illustrissimi *titulum in Antiquis tractatibus Archiduci* Philippo Caroli V. *patri, fuisse delatum. Responderunt Hispani minimè mirum.* Illustrissimi *titulum eo seculo Archiduci* Philippo *fuisse delatum, cum non alius in eodem tractatu Regi* Henrico VIII. *attribueretur.* Unde *post pauculos dies* (inquit) *titulo* Serenissimi, *quotiescunque Archiducis nomen occurrit, in Reginæ Autographo ritè inserto, Angli postularent, ut præsentes convenirent (hactenus enim per scripta & Colloquia cum Archiducis Delegatis egerant) atque loci prioritas Reginæ deferretur.* Atque sic tractata fuit controversia de præcedentia sicuti diximus in fine primæ partis. Attributa vero *Illustrissimi*, *Excellentissimi*, *Potentissimi*, *Serenissimi*, & *Celsissimi*, aliaque his similia variè addita sunt Dignitatibus subordinatis juxta arbitrium Scriptoris, & morem seculi, quæ duo utplurimum constituerunt normata horum attributorum, eademque immutarunt. De Titulo *Excellentissimoque* tradito non solum Principibus, aliisque *Titulatis*, verum etiam Doctoribus Juris & Medicinæ, in *Italia*, vide *Trajani Boccalini* Relationes *ex Parnasso* Cent. 1. 49. ubi singularem *Appollinis* affert decisionem. Vide etiam supra *Pragmaticam Hispaniæ sanctionem* c. 4. §. ultimo. explicantem titulos istius regionis. Titulares libri *Germanorum*. Stylus Curiæ *Romanæ* & regnorum *Galliæ*, *Angliæque* & his plura, exhibent plurima ejus specialia, atque ad ea lectorem remitto.

Annal. sub anno 1600.

No-

NOTA.

Adde his Autoribus etiam Eruditissimi *Becmanni Syntagma dignitatum*, quod supra ad finem Partis primæ edendum diximus, nunc absolutum & editum esse, cernimus.

Cap. XI.

I. De *Præcedentia* in genere; & magis specialiter de *Præcedentia* quorundam Officialium, Dignitatum, aliarumque qualitatum in Republ. *Judaica*.

II. Summaria designatio Legum Imperialium de *Loco & Præcedentia* Secularium dignitatum.

III. Leges & Decreta ejusmodi in Rebuspubl. aliis; præsertim in *Anglia*. Leges Præcedentiæ in Ecclesiasticis dignitatibus.

IV. *Catalogi*, *Commentarii*, vel *Tractatus* de *Præcedentia*.

V. Speciales *quæstiones*, & *decisiones* circa Præcedentiam.

Congruum esset substratæ materiæ large hic pertractare materiem *Loci* & *Præcedentiæ* pertinentem ad Titulos hactenus exhibitos, sive quomodo se invicem respiciunt, sive dignitates alias, quæ sunt vel mere officiariæ, Ecclesiasticæ, vel alius cujusve indolis. *Nulla est quidem contumelia secundi* (inquit *Ausonius*) *sed, ex duobus, gloria magna Prælati.* Ideoque hæc materia præcedentiæ civilis omnino considerationem meretur. Nam quoniam frequenter commiscentur in hominibus omnis generis Officia, dignitates, & gradus, æque in Ecclesia ac republ., & quoniam rationes Præcedentiæ inter ipsos omnes frequenter applicari queunt in casibus Dignitatum a nobis exhibitarum: ideo varia loca & præcedentiæ omnium satis recte hic evolvi possent, utut subordinati tituli ipsi. a nobis hic producti fuerint saltem Temporales & primario honorarii. Sed ratio, qua inducti sumus, ne quæstionem de *Præcedentia* in prima parte disceptaremus, hic nobis idem suadet. Constituimus igitur potius confice- *in gratiarum actione.*

re ejusmodi ſummariam deſignationem Legum, Scriptorum, Deciſionum, aliarumque ſpecialium rerum ad *Præcedentiam* pertinentium, quæ poſſit egregiam nec temnendam lucem præbere ſerio inquirentibus in quæſtiones iſtas.

I. Antiquiſſima Præcedentiæ cauſa, ut videtur, deſumpta eſt ex Senectute, ſeu prioritate nativitatis inter illos qui alias fuere æqualis dignitatis. Hujus teſtimonia habemus in Teſtamento veteri. Idem quoque noſtra obſervatur ætate in locis nonnullis ubi antiqua ſimplicitas in rebus hujus generis perſeverat, quanquam & ibi mores ſint nimium barbari. Hæc cauſa *præcedentiæ* fuit apud *Spartanos*, & imprimis in Collegio *Augurum Romanorum* ubi *ut quiſque ætate antecellebat*, (inquit Cicero lib. de Senectute) *ita ſententiæ principatum tenebat, neque ſolum honore antecedentibus, ſed iis etiam, qui cum imperio erant, majores natu Augures antepenebantur.* Prioritas deinde electionis vel creationis, inter homines ejuſdem dignitatis dedit utplurimum præcedentiam, ſicuti varia eminentia vel honor dignitatum fecit inter homines ejuſdem dignitatis. Hanc eminentiam vel honorem in ſecularibus officiis dijudicarunt ex indole functionis, ex curta vel longa veſte, ex uſu ejus[a] in Republ., ex poteſtate ipſis conjuncta, & aliis juxta ſententiam iſta definientium. Antiquiſſimam diſertamque diſtinctionem Præcedentiæ quam vidi in officiis, dignitatibus & aliis qualitatibus una mixtis eſt ex republica Judæorum legiturque in eorundem *Misnajoth* כהן קודם ללוי לוילישראל ישראל לממזר ממזר לנתין נתין לגר וגר לעבד משוחרר אימתי בזמן שכולן שוין אבל היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ id eſt, *Sacerdos præcedit Levitam, Levita Iſraelitam, Iſraelita Mamzero,* (*ſeu ſpurio vel genito ex inceſtu* Devt. 23. verſ. 2.) *Mamzer Nethino,* (*genito ex Gibeonitis Ioſ. 9. 23.*) *Nethinus Proſelyto, Proſelytus ſervo manumiſſo. Veritas autem hujus collocationis conſiſtit, ubi ſunt æqualis dignitatis. Nam ſi Mamzer bene fuerit eruditus in lege, Summus Sacerdos vero homo terræ* (id eſt idiota, nihil ſciens) *tum Mamzer præfertur ſummo Sacerdoti.* In hunc *Miſnajoth* textum habemus in *Gemara Hieroſolymitana* notam ſimilem, alia quoque officia & dignitates ſic ordinantem.

Agell. lib. 14. cap. 7.

[a] *Cicero orat. pro l. murana & Bidel. Quodlibetic.* d: toga & ſago (*ſubjunctum* Famiani Stradæ *proluſionibus Academicis*) *autore Valerio Andrea.*

Talmud Hieroſolym. tit. Horajod fol. 48, col 2. & Babyl. ad eund. fol. 18.

חכם

חכם קודם למלך מלך קודם לכהן גדול כהן גדול קודם לנביא נביא קודם לםשיח מלחמה משוח מלחמה קודם לראש משמר ראש משמר קודם לבית אב בית אב קודם למרכל והמרכל קודם לגזבר גזבר קודם לכהן הדיוט כהן הדיוט קודם ללוי לוי לישראל ישראל לממזר ממזר לנתין נתין לגר וגר לעבד משורר אימתי בזמן שכולן שוין אבל אם היה ממזר תלמיד חכם וכהן גדול עם הארץ מזר מתלמיד הכם קודם לכהן גדול עם הארץ

Sapiens præcedit Regem, Rex Sacerdotem summum, Sacerdos Summus præcedit (Sacerdotem) *unctum* [a] *bell. Unctus belli præcedit Capita Ephimerias, qui est caput seu primus in Ephimeria* [b] *præcedit Patrem familiæ, Pater familiæ præcedit Præpositum ærarii sacri. Præpositus ærarii præcedit quæstorem : Quæstor præcedit Sacerdotem vulgarem, Sacerdos vulgaris Levitam, Levita Israelitam, Israelita Mamzerum, Mamzer Nethinum, Nethinus Proselytum, Proselytus manumissum. Vera sunt ista si intelligas de omnibus dum æqualis sunt conditionis. Nam si Mamzer sit eruditus, Summus Sacerdos vero idiota, tum Mamzer præcedit Sacerdotem Summum.* Verum hæc fortassis observata tantum sunt in Scholis suis, vel ubi publicæ legis lectiones habitæ sunt. Nam illud *Misne*, cui hæc posteriora de Rege sunt addita, ita olim interpretati sunt Doctores conscribentes *Tosephoth*, id est, additamenta. Sic diserte *Rabbi Abraham Zacuth* הסדר שאומר בסוף הוריות הוא בבית קאית קמרכש וכן כתבו התוספות *Ordo* (præcedentiæ) *in fine Horajoth* (est locus ante adductus) *pertinet ad Scholas, atque sic scribunt Autores additarum expositionum.* Ideoque hic primum locum *Sapientis*, vel bene eruditi in lege, interpretari decet sicut illud *Arcii* in Collegio Poetarum, qui conscius virium suarum in arte ista noluit assurgere *Iulio Cæsari* intranti *non Majestatis ejus memor* (ait *Valerius lib. 3. cap.7.*) *Sed quod in comparatione communium studiorum aliquanto superiorem se esse confideret. Quapropter insolentiæ crimine caruit, quia ibi voluminum, non imaginum certamina exercebantur.* Alia quoque specialia ibi fuerunt circa locum & præcedentiam in sacrificiis, quando personæ diversa-

a *ex lege Deut. 20.2.*

b *quales in 1. paralip. 24 & Luc. I. 5.*

Nota *de nominibus Præfecti & quæstoris eorumque distinctione vide Buxtorf. Lex Talmud. sub radice* אמב *in voce* במרכל

Sephor Iasin fol. 16. a.

Nota. Vid. Librum de Synedriis Ebraeorum 2. cap. 6. §. 4.

versarum conditionum obtulerunt ea, atque in curiis judiciorum, quæ fusius ostendam in libro *de Consessu Ebræorum magno* seu *Magno Sanhedrin*. Deinde autem mere honorarii Tituli absque muniis vel negotiis peragendis vulgo traditi sunt per Imperatorum *Codicillos honorarios*, multæ etiam leges in Imperio sunt sancitæ de eminentia & honore unius dignitatis, officiariæ vel honorariæ, vel utroque modo simul conspicuæ, præ dignitate alia cum rationibus id majorem in modum svadentibus. Ex his & similibus, variæ consvetudines in diversis rebuspublicis ortæ sunt, unde etiam leges istis rebuspubl. propriæ enatæ juxta quas de præcedentia lites dirimerentur. Diversa etiam privilegia & his similia. Has Consvetudines, Leges etsimil. secutæ sunt multæ rixæ, decisiones & Commentationes. Dicemus igitur ad perficiendam designationem nostram summatim, primo de *legibus & decretis Antiqui Imperii* (nam ex rationibus harum legum vulgo disputant de ejusmodi casibus) & aliarum quarundam Rerumpubl. concernentibus Præcedentiam dignitatum nostrarum subordinatarum; Deinde addemus ejusmodi *Catalogos*, *Commentarios*, & Decisiones de Præcedentia, quæ optime poterunt informare eum qui ista distincte scire desiderat.

II. Antiquissimæ in Romano Imperio leges (si exceperis consvetudines dispersas, in antiquiorum temporum de eodem Imperio historiis, circa prærogativam loci & voti in Senatu etsimil.) apparent in illo *Ulpiani ad Pandectas tit. de albo scribendo*. Neque est, ut opinor, in *Pandectis* Lex alia expresse concernens Præcedentias, quanquam Doctores quidam occasionem sumant loquendi de iis supra leges alias. Deinde bene multæ conditæ sunt post *Constantinum*, quæ utut propriæ fuerunt personalibus dignitatibus, una cum officiariis & honorariis illa ætate, attamen in rationalibus disquisitionibus collocandarum ejusmodi dignitatum differentium, quales hoc seculo produxerunt, frequenter fuerunt adhibitæ. Optima collectio legum istarum est in Codice *Theodosiano*, libro præsertim sexto, cujus maxima pars fere non aliud tractat, præter materiam loci & dignitatis. His libri sexti legibus adde etiam *Lib 8. tit. 7 & lib. 7. tit. 3. & Legum Novellarum Theodosii tit. 45. de Honoratis, & qui ingradu præferantur*,

Doc ad l. cum quid ff. tit. si certum petatur. &c.

Quæ-

Quædam ex istis legibus cum aliis Imperii antiqui de præcedentia leguntur in *Iustiniani Codice* utplurimum in libro duodecimo; & præterea occurrunt quædam dispersæ per alios titulos *Codicis Iustiniani* huc pertinentes: alleganturq; vulgo occasione data a Jurisconsultis scribentibus vel in istum librum duodecimum, vel Tractatum aut disputationem hac de re. Hic ego adscribam, mihi ipsi observata. *C. de Decurionibus L. 9. In Albo* (hic junge *C. Theod. l. 12. t. 1. L. 54.*) *t. de officio Præfect. Prætoriorum Illyrici & Orientis L. 6. Præfectorum* (quæ illuc affertur ex *Synopsi Basilicon l 6. t 1. c. 12.*) *t. de officio Vicarii L. 1. in Civilibus caussis, t. de officio Præfecti urbi L. 3.* Præfecturæ *Urbis, tit. de advocatis diversorum Judicum L. 1. Suggestionem.* Adde istis *Nov. 24. c. 24 §. collat.* autem, *de Prætor. Pisidiæ Novell. 25. c. 5. §. 2. sed neq; Comitibus, de Prætor. Lycaoniæ, Novell. 26. c. 5. de Prætor. Thraciæ, & Novell. 27. c. 2. de Comite Isauriæ, Novell. 62. De ordine Senatorum Novel. 70. & 71. & 102. c. 1. & 103. cap. 1. & Edict. Iustiniani* 4. c. 1. in quibus omnibus vel plurimis Novellis invenimus leges de collocandis Provinciarum Magistratibus, dum crearentur; videlicet, quod debeant esse *spectabiles* et simil. Jam verum est quod *Iustinianus* in *repetitæ prælectione* ultimi sui Codicis (quo nunc utuntur Jurisconsulti, tanquam Codice unice authentico quoad Imperiales Constitutiones antiquiorum temporum) abrogaverit omnes alias Constitutiones priorum temporum, neq; receperit in Codicem istum. *Quod in præsenti purgato,* (ait de emendat. Codicis) *& renovato Codice nostro scriptum invenitur, hoc tantummodo in omnibus rebus & judiciis & obtineat, & recitetur.* Ita ut considerantes leges Codicis ejus tanquam meras leges, & supponentes habere eas obligandi vim instar legum adhuc hodie, frustra recurramus ad alias multas *Theodosii* leges a *Iustiniano* exclusas, vi hujus edicti. Verum integrum Syntagma Legum Imperialium antiquarum nullibi in vigore suo est. Et præter *Romam* urbem, nonnullasque alias *Italiæ* partes ac *Germaniam Portugalliæ* itidem regnum, (ubi in casibus solummodo, qui in isto regno non specialiter sunt definiti, istæ leges Imperiales, si tamen casus non sit *nom tragua peccado* i. e. *spiritualis* per statutum *O Segundo libro das Ordenazones t. 5.* Vigent.) nulla est respublica ubi aliqua pars istarum Legum Imperialium plenam Legis vim obtinet aliter quam quod consuetudo sic introduxerit. Ubi vero consvetudo ejusmodi recepta legem fecit, non aliter ibi observatur, quam quatenus ratio & circumstantia ei conjunguntur, vel quatenus ostendit opinionem & judicium definientis casum, minime vero acsi vi præcipiendi obedientiam exigeret. Id est, *Statut. Urbis Romæ lib. 1. cap. 41.*

valet pro ratione (ut loquitur *Bertrand d' Argentre* ad rubricam *Consvet. Britanniæ t.22.vide item Choppin.de Doman.l.2.t.15.§.5.*) *non pro inducto jure; & pro ratione quantum Reges, Dynastæ & respublicæ intra potestatis suæ fines valere patiuntur.* Loquitur ista speciali respectu ad *Galliam.* Respectu *Hispaniæ* ait *Didacy Perez ad ordinat.Reg.quæst.proœm.3. Hispani duplex habent jus solum, Canonicum scilicet & Regium. Civile enim* (intelligit Imperiales Leges) *non habet vim legis sed rationis.* Idem dici potest de aliis quoque regnis & rebuspubl. immunibus ab Imperii subjectione, & suas proprias leges habentibus, quæ in multis voluminibus publice prostant, & excludunt omnem Imperialem potestatem atq; legem, non aliter quam ex consuetudine receptam. Videsis *Alphonsin.part 1.t.1.l.15. part.3. t.4. l.6. & ibid. Gregor. Lopez, & ad part.5 t.14. Azeved ad Rubric. t. de las leys in Regn. Constit.it. Taurin.l.2.vid.it.de Scotia Parl.3. Iacobi 4.cap.79. & de aliis regnis Hieronym. Gigantem de crimine læsæ majest.lib.3 quæst.23.§.18. & 19. & Ludov. livem de causis corrupt. Art.7. &c.*

Quoniam igitur inter Leges de Præcedentia *Iustinianeas* multæ sunt nondum receptæ ubi vis locorum, per consvetudines vim legis plenariam obtinentes, sed permanent tantum utiles quatenus autoritatem nanciscuntur ex quadam specie rationis, id quod non obligat semper sicuti Lex facit, sed mutatur juxta circumstantias temporis, loci, status, ætatis, & alias convenientias inconvenientiasve, concomitantes; & quoniam Leges *Theodosii* nondum receptæ in Codicem *Iustinianeum*, consideratæ tantum ex earundem rationibus, ejusdem valoris sunt cujus illæ *Iustinianeæ* quæ leges factæ non sunt per specialem consvetudinem (id est, æstimantur æque juxta rationem in eis reperiendum, & applicantur ad casus emergentes) & quoniam quoq; variæ etiam leges receptæ in *Iustinianeum* Codicem ex *Theodosiano* possunt explicari atq; emendari per illa quæ supersunt ex istis in *Theodosiano*: Annotavimus æq; ex uno Codice atq; ex altero illas, ita ut Lector hac de causa *Iustinianum* evolvens (plurimi enim Lectores, vel nimis multi, Imperialium Legum, legunt saltim Justinianum vel quasdam ejus partes) tanto facilius atque felicius delectetur in comparandis iis quæ apud ipsum inveniuntur cum iis quæ largius & perfectius traduntur in *Theodosiano*, quam in aliquo vulgari Commentario fortassis reperiet. Cum *L.unic.C.t.de Equestri dignitate* conf. *Cod.Theod.l.6.t.36.cum C.t.ut dignitatum ordo servetur, l.1.conf. Cod.Theod.l.6. t.5. l.2.* cum *C.t. de privilegiis eorum qui in sacro palatio militant l 4. Omnes* conf. *C.Theod.l.6. t.35. l.13.cum*

C.t.

C.t.de domesticis Protectoribus.l.1.Domestici, conf.C. Theod.l.6.14.l.4. (verum hoc tantum allegatur ad emendandam inscriptionem, quæ esse debet *Valentinianus, Theodosius & Arcadius*, non *Valent & Valens*, ut & Consules ibidem ostendunt) cum *C.t.de proximis sacrorum scriniorum l.3. in scriniis.* Vide *C.Theod.l.6.t.26.l.8.cum C.t.de Comitibus Consistorianis l.unic.* Vide *Theod.l.6.t.12.l.unic.* cum *C.t.de Comitibus qui provincias regunt. l.* 1. confer. *C. Th l.6.t.17.cum C. de Comitibus & Tribunis Scholarum l.unic.* Confer *C.Th.l.6. t.13.cum C.t.de proximis Sacr.scrin.l.5.* Confer *C.Th.l.6.t.26.l.16.cum C.tit.de præpositis laborum.* Confer. *C.Th.l.6.t.25.* cum *C.tit.de Præpositis Sacri Cubiculi l.1.* Conf. *C.Theodos.lib.6.tit.8.l.1.* cum *C.tit. de Professoribus qui in urbe Constantinopol.l.unic.* Confer *C. Theod.l.6.t.20.* (atque ut ista finiam) cum *C.t.de Consulibus l.1.antiquitus* (quæ magni usus est in materia Præcedentiæ) vide in *Novellis Theodosii tit.de Honoratis 45.* prout numeratur in Codice & 46.juxta numerum in Collectione *Novellarum* Imperii antiqui, primum edita a *Petro Pithœo.* Nam per illa *Theodosii* alia, ad minimum ex parte, abrogata sunt; observante *Pithœo*, quamvis revocata autoritate *Iustiniani*, & addita in edicto confirmati Codicis sui. Legibus Imperii antiqui adde *Cassiodor. Var. l.6 form.10.& 6.* aliaque loca ejus, facile reperienda ope titulorum præfixorum. De præsenti Imperio vide *Auream Bullam Caroli IV.t.3.& 4.* circa Electorum aliorumq; Principum loca item *Caroli V.* Constitutionem de loco & Præcedentia Principum Imperii aliorumq; anno 1530. quam habes apud *Goldastum in Constit. Imperial.tom.3. pag.511.* quibus adde *Petri Denaisii Ius Camerale tit. 210.*

III. De *Gallia, Hispania* aliisque regionibus exteris: Volumina legum in his regnis & Legisperitorum hic & illic exhibent specialia quædam de Loco & Præcedentia Magistratuum suorum atq; Dignitatum. Et quæ jam diximus de Titulis Honorum, sæpe lucem præbent materiei de loco & præcedentia inter ipsos, necnon de simili casu in *Anglia*: Circa Angliam tamen præprimis adduco illa Decreta, quorum unum autoritate Parlamenti sub *Henr. VIII.* de ordine Nobilium, eminentioribus Clericis atque nonnullis magnis Reipublicæ ministris, & duo alia de Baronettis atque nonnullis aliis dignitatibus agunt Regnante Rege *Iacobo* Decretum Parlamenti sub *Henr. VIII.* istis exhibetur verbis. Non legitur in statutis quæ typis excusa sunt; alii tamen antehac illud publice ediderunt, verum non satis exacte juxta scriptum Regium. Unde hic ad literam inseremus.

Milles in Catalogo Honoris pag. 61. Nota. *hoc decretum ut & sequentia duo Anglice scripta sunt, sed nunc latine, prout & alia, vertenda fuerunt.*

Titulus Scripti indorsatus est,

For placing the Lords i.e.
De collocandis Dominis,

Quandoquidem in omnibus magnis Consiliis Congregationibusq; hominum, fruentium variis gradibus atque officiis in republica necesse est & congruum ut ordo observetur atq; admittatur in collocatione & sessione ejusmodi personarum quæ obstricta fuerunt convenire ad illa, eum in finem ut scientes locum suum, occupent illum absq; offensa & remora Parlamenti. Ideo S. R. M. quanquam ad eam pertineat conferre ejusmodi honorem, existimationem atque collocationem suorum Consiliariorum aliorumq; subditorum, prout visum est ejus excellentissima Prudentiæ, nihilominus placet atque sufficit eidem si ordo observandus in summo ejus Concilio, quod Parlamentum est, per illius ipsius autoritatem definiatur modo & forma hic subsequente.

Primo sancitur autoritate prædicta: nulla persona, vel personæ cujuscunque status, gradus vel conditionis ipsa vel ipsæ sint (excepta solummodo Regia prole) audeant vel præsumant sedere vel occupare locum ad alterutrum latus *regiorum tapetium in Camera Parlamentaria neque ex uno latere Majestatis regiæ neque ex altero, sive illic Rex præsens sit, sive absens. Et quoniam S. R. M. juste & legitime est Supremum in terra Anglicanæ Ecclesiæ caput sub Deo, atque quoniam ut feliciter operetur dicta regia Majestas perficiatq; officium suum, constituit* Thomam Dominum (Lord) Cromvell, *qui est a Sigillo secreto, suum* Vicegerentem, *ad egregiam debitamque administrationem justiciæ in omnibus causis & casibus Ecclesiasticam jurisdictionem concernentibus, nec non ad piam reformationem & emendationem omnium errorum, hæresium, Abusuumq; in dicta Ecclesia. Ideo sancitum quoque est, autoritate prædicta, ut ille prædictus* Dominus Cromvell *exercens dictum officium* Vicegerentis *omnesq; fungentes post ipsum dicto officio ex collatione S. Regiæ Majestatis, ejusdem heredum vel Successorum, sedeant & collocentur atq; in hoc præsenti Parlamento, ac in omnibus Parlamentis futuris in dextro latere Parlamentariæ Cameræ, eadem forma, qua Archiepiscopus* Cantuariensis *ibidē sedet & supra eundem Archiepiscopum ejusq; Successores, habeatq; votum in unoquoq; Parlamento consentiendi vel dissentiendi, sicut alii Parlamentarii Domini.*

Sancitum quoque quod proxime a dicto Vicegerente sedere debeat Archiepiscopus Cantuariensis, *atque proxime ab ipso in eadem forma & latere* Archiepiscopus Eboracensis, *proxime ab ipso in eadem forma & latere* Episcopus Londinensis, *proxime ab ipso in eadem latere & forma* Episcopus Dunelmensis; *proxime ab isto in eodem latere & forma* Episcopus Wintoniensis, *deindeque omnes alii Episcopi utriusque Provinciæ Cantuariensis*

at-

atque Eboracensis sedebunt & collocabuntur in eodem latere juxta ætatem suam, prout olim moris fuit.

Et quoniam Personæ aliæ, quæ nunc funguntur, aut imposterum fungentur magnis regni officiis: id est officio Domini Cancellarii, Domini Thesaurarii, Domini Præsidis Regii Honoratissimi Consilii, Domini Secreti Sigilli Custodis, Magni Cubicularii Angliæ, Constabularii Angliæ Mareschalli Angliæ, Domini Admiralis, Magni Magistri, vel Domini Senescalli Regiæ familiæ honoratissimæ, Regii Cubicularii & Regii Secretarii, *antehac non acceperunt locum sibi designatum in Regis Summo consilio Parlamenti ratione officiorum suorum; Ideo nunc statutum atque definitum est autoritate prædicta, ut* Dominus Cancellarius, Dominus Thesaurarius, Dominus Præses Consilii Regii, & Dominus Sigilli Secreti Custos, *qui sunt in gradu Baronum Parlamentariorum vel superiores, sedeant & collocentur æque in præsenti Parlamento, ac in futuris, in sinistra dictæ Cameræ Parlamentariæ in altiori parte formæ in dicta sinistra, super Omnes Duces, exceptis solum iis qui erunt Regis filii, Fratres Regis, Regis Avunculi, Regis Regis Nepotes, vel Regis Fratrum Sororumque Filii.*

Statutum præterea & Sancitum est autoritate prædicta, ut Magnus Cubicularius, Constabularius, Marescallus Dominus Admiralius, Magnus Magister vel Senescallus & Regis Cubicularius *sedeant atq; collocentur post Dominum Secreti Sigilli Custodem modo & forma sequente: i.e. Unusquisque sedeat & collocetur super omnes personas ejusdem status vel gradus, cujus ipse erit*; id est Magnus Cubicularius *primo*; *deinde* Constabularius, tertio Marescallus, quarto Dominus Admiralius, quinto Magnus Magister vel Dominus Senescallus, & denique sexto Regius Cubicularius.

Sancitum porro autoritate prædicta, ut Regis primarius Secretarius, *existens* Baro Parlamentarius *sedeat & collocetur præ & supra Omnes Barones, nulla fungentes officiis prædictis. Ac si sit Episcopus ut tum sedeat collocetur que supra omnes Episcopos alios non fungentes aliquo officio prædicto.*

Constitutum etiam est atque Sancitum autoritate prædicta ut omnes Duces *nondum dicti,* Marchiones, Comites, Vice Comites & Barones, *non fungentes officiis prædictis, sedeant & collocentur juxta ætatem suam prout moris fuit.*

Porro Statutum est, ut si aliqua persona vel personæ quæ post hac aliquando fungentur aliquo officio prædicto Domini Cancellarii, Domini Thesaurarii, Domini Præsidis in Regis Consilio, Domini Custodis sigilli secreti, vel primarii Secretarii, *fuerit vel fuerint infra gradum Baronis Parlamentarii, qua de causa nullum jus habent assentiendi vel dissentiendi in dicta Domo,* in

in unoquoque ejusmodi casu, ii qui sunt infra gradum Baronis, sedeant & collocētur in summa parte saccorum in medio dictæ Cameræ Parlamentariæ, vel ut ibi sedeant una forma, vel in summo sacco unus super alium, ordine superius recitato.

Sit etiam Statutum autoritate prædicta, ut in omnibus examinibus criminis in S. R. *Majestatem admissi per* Pares Regni, *si aliqui ex* Paribus Regni *sint inter examinantes ejusmodi crimen iique fungantur aliquibus ex officiis Prædictis, tum istis officiis fungentes sedeant & collocentur juxta eorundem officia, super omnes alios Pares ad idem examen vocatos modo & forma superius descripta.*

Sancitum etiam est autoritate prædicta, ut æque in omnibus Parlamentis, ac in Camera Stellata, *aliisque omnibus conventibus, Consiliis,* Dominus Cancellarius, Dominus Thesaurarius, Dominus Præses, Dominus Sigilli Secreti Custos, Magnus Cubicularius, Constabularius, Marescallus, Dominus Admiralius, Magnus Magister vel Dominus Senescallus, Regis Cubicularius & Regis primus Secretarius *sedeant & collocentur ordine & modo sicuti supra dictum, nullatenus vero in alio quopiam loco autoritate hujus præsentis actus vel decreti.*

Rot. Parl. 31. Henr. 8. n. 10. Rotuli istius Parlamentarii Titulus est: *An Act concerning placing of the Lords in the Parlament Chamber and other Assemblies and Conferences of Counsel* i. e. *Decretum concernens collocationem Dominorum in Parlamenti Camera, & congressibus aliis & Conventibus Consilii.* De Approbatione ejus observandum ex diario Domus superioris illo anno, quod die Lunæ prima *Maji*, quæ fuit Parlamenti dies tertia Dominus Cancellarius *quandam introduxit billam concernentem assignationem locorum quorundam Procerum & Capitalium officiorum hujus regni Angliæ videl. Vicegerentis Domini Regis in Spiritualibus, Domini Cancellarii, Domini Thesaurarii & aliorum in eadem billa declaratorum, quam quidem billam affirmabat Regiam Majestatem jussisse fieri, ut per eandem dicti Proceres sua loca cognoscentes contentionem in posterum evitarent.* Illoque die bis lecta est. Dominus *Crumwell* Vicegerens in Spiritualibus, collatus est tanquam Baro (juxta Diarium) inter Dominum *Hungerford* de *Hatisbury* & Dominum *Audley* de *Walden* Cancellarium tum illo die, tum pluribus diebus secutis, Verum non scribitur præsens fuisse. Proxima die tertia ejus lectio repetita est sub titulo (in diario) *billa concernens assignationem locorum quorundam Procerum.* Die Veneris insequente vel nona *Maji* lecta est quarta vice: diarium ait, *in pergamenum redacta jam denuo est lecta.* Crastino sequente *Lord Crumwel* dictus *Dominus Crumwel Vicegerens Domini Regis in Spiritualibus* collocatur ante Archiepiscopum *Cantuariensem*.

Do-

Dominus *Audeley* appellatus Cancellarius, Comes *Oxoniensis* appellatus Cubicularius *Angliæ* & Comes *Southamptoniæ* appellatus Admiralis collocantur juxta hoc senatus consultum, cum antehac sedissent aliter, absque respectu ad eorundem officia. Non autem rediit ab inferiore Domo billa, cum ejusdem assensu, ante diem Lunæ sequentem, ut apparet ex eodem diario. NOTA.

Hic ille est *Crumwellus* cujus ope & Consilio magnopere usus est Archiepiscop. *Cantuar. Cranmerus* in reformationis negotio, teste *Strype* in vita istius Archiepiscopi: qui & picturam præfixam primæ editioni Bibliorum S. in Anglicanam linguam conversorum describens peculiarem *Crumwello* assignat locum & gnomen: Est vero talis: *Rex Henricus VIII. circumdatus Spiritualibus ac Temporalibus Dominis alloquitur Archiepiscopum genua coram se flectentem his verbis*: Hæc præcipe & doce: *Clerum omnem*: Pascite qui in vobis est gregem Christi. *Seculares a sinistra manu stantes*: Quod justum est judicate: ita parvum audietis ut magnum: *item*: A me constitutum est & decretum, ut in universo imperio & regno meo homines revereantur & paveant Deum viventem. *Supra regem Deus hæc proloquitur verba*: Verbum quod egreditur de me, non revertetur ad me vacuum *item*: Ecce servum qui facit omnes voluntates meas. *Nobilis Genuflectens ait*: Verbum tuum Lucerna pedibus meis. *Cromwellus cum scuto hæc adscripta habet verba*: Diverte a malo, sequere pacem & persequere. *Ex ore Sacerdotis ista prodeunt.* Obsecro igitur fieri obsecrationes, Orationes, postulationes & gratiarum actiones pro omnibus hominibus. *Ex ore populi*: vivat Rex.

Primum decretum de Baronettis tale est, sicut inrotulatum invenimus; quanquam & antehac jam typis excusum fuit mandato Regis *Iacobi* nos latine sic reddimus. Rot. Pat. 10. Iacobi part: 10. membr. 8.

Jacobus, *Dei Gratia Rex Angliæ, Scotiæ, Franciæ & Hiberniæ, Defensor fidei &c.*

Omnibus ad quos præsentes venient literæ Salutem. Sciatis quod confecerimus certam ordinationem, statutum & finale decretum cujus tenor sequitur in verbis istis.

Decretum & Statutum S. R. Majestatis circa controversiam de præcedentia inter juniores filios Vicecomitum & Baronum, & Baronettos, & circa alia quoq; concernentia æque Bannerettos ac dictos Barones.

Regis excellentissima Majestas ad petitionem & submissionem utriusq; partis, admittens ad Regias aures & censuram, controversiam quandam de loco & Præcedentia inter minores natu filios Vice-Comitum & Baronum atque inter Baronettos *a Majestate sua non ita pridem recens creatos) quæ controversia enata est ex argumentatione quadam, solummodo educta e quibusdam verbis obscuris in literis patentibus dictorum* Baronettorum: *& in persona audiens utramque partem, earumque eruditos Causidicos, per tres diversos dies abunde post informationem sumtam a Fecialibus & debitam considerationem*

tionem argumentorum productorum ab utraque parte; declaravit & decrevit modo sequente.

Majestas sua bene ponderans quod Literæ Patentes Baronettorum *nullam habent specialem clausulam, vel expressa verba, pro danda ipsis dicta Præcedentia; & quoniam sibi ipsi est conscia (quod est testimonium omni exceptione majus) quod* Regia *sua intentio fuerit, tantum condecorare & promovere hanc novam Dignitatem a Majestate sua erectam; nullatenus vero aliquo modo lædere tacite & obscure tertium quendam, quales sunt* minores filii Vice Comitum & Baronum, *in eo quod est tanquam flos in Nobilitate Patrum eorum.*

Nacta etiam testimonium Dominorum Secreti sui consilii, declarantium quod Præcedentia *(post examinationem & deliberationem, dum de diplomate* Baronettorum *consultarent) fuerit uno consensu reservata & decreta pro* minoribus filiis ViceComitum Baronumque.

Ac inveniens quod clausula ex qua Præcedentiam vindicant Baronetti, *tanquam ex consequentia, quoniam ipsis locus conceditur super* Bannerettos *quosdam, non firmet eorundem jus (apparet enim quod* Præcedentia *inter* Bannerettos *ipsos & minores* filios VicecomitumBaronumq; *nondum definita regulis fuerit vel certa, sed plena confusionis & mutationis, ideoque minime sufficiens fundamentum præbeat, cui petitionem suam isti superstruant) ac primario S.R. Majestas moveatur juxta clarissimam intentionem suam & declarationem ejusdem Consilii (qua Regia intentio dirigit vel informat, & semper informare oportet Majestatis suæ judicium in decretorum suorum propriorum interpretatione) ideo finaliter definivit, dijudicavit atque determinavit quod* minores filii Vicecomitum & Baronum debeant habere locum atque præcedentiam præ Baronettis omnibus.

Ac porro ad melius statuendam atque explicandam omnem quæstionem de Præcedentia; concernentem vel Bannerettos, vel juniores filios Vicecomitum Baronumve, *vel dictos* Baronettos *sive prout semetipsos respiciunt, invicem sive alios: Majestas sua pro se; hæredibus suis & successoribus ordinat & statuit, quod ejusmodi* Banneretti *qui creabuntur a Regia Majestate ejus hæredibus & successoribus, sub suo vexillo explicato in exercitu regio in bello publico, & Rege ipso præsente, quoad vitam istorum* Bannerettorum, *non vero amplius (juxta antiquissimam & nobilissimam institutionem) debeant in perpetuum posthac in omnibus locis, & occasionibus, occupare locum &* Præcedentiam *aque supra omnes* Bannerettos *alios quoscunque (nullo respectu habito ad tempus & prioritatem creationis suæ) ac supra* minores filios Vicecomitum & Baronum *atque sic etiam supra omnes* Baronettos.

Ite-

Iterumque quod minores filii Vicecomitum Baronum, *nec non omnes* Baronetti *debeant in omnibus locis, omnibusq; occasionibus habere locum & præcedentiam supra omnes* Bannerettos *quoscunque alios, qui a Rege ipso creati non sunt, ejus hæredibus & Successoribus, in persona & in ejusmodi speciali casu, modo & forma supradictis.*

Nihilominus tamen in singularem honorem personæ Celsissimæ & excellentissimæ Principis Henrici *nunc* Principis Walliæ, *Majestatis suæ primogeniti atque* minores filii Vicecomitum ac Baronetti *ultro consenserunt, dum audiretur dicta controversia in præsentia Majestatis suæ nec non Secreti Consilii sui, omnium ibidem præsentium, quod velint cedere locum & præcedentiam* Bannerettis *quos posthac creaturus est dictus Nobilissimus* Henricus *nunc* Princeps Walliæ, *sub Regis Vexillo expanso, in exercitu regio tempore belli manifesti, & præsente ibidem dicto Principe in persona.*

Salvo jure minorum filiorum Vicecomitum & Baronum, *dictorumq;* Baronettorum, *& hæredum masculorum ab ejusmodi* Baronettis *genitorum, pro tempore existente in omnibus aliis casibus juxta effectum, & genuinam intentionem atque sensum suarum literarum patentium, & harum præsentium.*

Majestas quoque sua per has præsentes pro se, hæredibus suis & successoribus decernit quod Equites Nobilissimi ordinis Garterii *seu* Periscelidis, *omnes qui sunt a* Secretis Consiliis *Majestati suis hæredibus suis atque Successoribus; Magister* Aulæ Wardarum & Insignium, Cancellarius *& inferior* Thesaurarius Ærarii, Cancellarius Ducatus, Summus Iusticiarius Curiæ, *quæ vulgo* Bancus Regius *appellatur,* Magister Rotulorum, Summus Justiciarius curiæ Communium Placitorum, Summus Baro Ærarii, *omnesq; alii Iudices & Barones in gradu* anadematis[a] *dictarum curiarum nunc & imprasentiarum debeant ratione Honoris sui ordinis, atque muneris in* Republ. *Iustitiaque habere locum & præcedentiam in omnibus locis, omnibusq; occasionibus, præ* minoribus filiis Vicecomitum atque Baronum, Baronettisque *omnibus, non observata quacunque consuetudine, usu, decreto, vel alia re in contrarium. Ne tamen alia quædam persona vel personæ quæcunq; sub gradu infra gradum Baronum Parlamentariorum, locum occupent supra Baronettos dictos, exceptis solummodo* primogenitis filiis Vicecomitum & Baronum, *aliisque in altiori gradu constitutis, de quibus nulla unquam quæstio instituta est, neque institui potest. Atque sic Majestatis suæ opinio est, & juxta illam per has præsentes, pro se, hæredibus suis atque successoribus decernit atque statuit, ut* dicti Baronetti, *eorumque hæredes masculi ex ipsis procreati, debeant in omnibus locis omnibusq; occasionibus in perpetuum habere, tenere & usurpare locum suum atq; præcedentiam, proxime & immediate post minores filios Vicecomitum Baronumque, & quod nulla persona vel per-*

[a] (a degree of the Coife)

sona, nullaque conditio conditionesque vel status virorum debeant habere vel occupare locum inter ipsos, non obstante quacunque Constitutione, Decreto, Gradu, Officio, Servitio, Loco, Munere, Consvetudine, Usu, vel alia re quacunque nunc aut posthac in contrarium.

Et quod Uxores dictorum Baronettorum *eorumque heredum masculorum ex ipsis genitorum, debeant pariter vi præfata dignitatis suorum maritorum præfatorum, in omnibus locis, & in omnibus occasionibus habere, tenere & usurpare locum suum & præcedentiam, quamdiu vivunt, proxime & immediate post locum debitum pertinentem uxoribus minorum filiorum Vicecomitum Baronumque, & filiabus istorum Vicecomitum nec non Baronum, non obstante quacunque constitutione, usu, consvetudine, decreto, vel alia re quacunq; nunc aut posthac in contrariū.*

Porro quod Majestas sua per has præsentes pro se, heredibus, successoribusq; suis, ex certa sua scientia & motu proprio, promittit largiturq; dictis Baronettis, *& unicuiq; ex ipsis jam creato, atq; posthac creando, eorumq; heredibq masculis ex ipsis genitis, quod neq;* Majestas *sua, neq; sui heredes vel successores, debeant, vel velint aliquo tempore futuro erigere, ordinare, constituere vel creare alium aliquem Gradum, Ordinem Nomen, Titulum, Stilum, Dignitatem vel Statum, neq; conferre locum, præcedentiam, vel præeminētiam alicui personæ vel personis quibuscunq;, inter vel infra Gradum, Dignitatem, vel statum Dominorū Parlamentariorum in hoc suo regno Angliæ, qui debeat vel possit dici, usurpari, æstimariq; superior præ vel æqualis Gradui, Dignitati vel loco dictorum* Baronettorum, *vel alicui ex ipsis. Ideoq;* Majestas *sua pro se heredibus suis & successoribus statuit, concedit & vult per has præsentes ut omnes & singuli* Baronetti *dicti, eorumque dicti heredes masculi, uxores, filii, uxores filiorum, & filiæ dictorum* Baronettorum *eorumq; heredum masculorum dictorum, debeant & possint posthac in perpetuum libere & quiete habere, tenere & usurpare dictas Dignitates, Loca, Præcedentias & Privilegia præ omnibus aliis qui sunt creati vel creandi, aut donati vel donandi ejusmodi Gradibus, Statibus, Dignitatibus, Ordinibus, Nominibus, Stilis, vel Titulis, vel quibus debitur ejusmodi locus, Præcedentia, vel Præeminentia supradicta; eorundemque uxores & liberi respective, juxta genuiam intentionem ac sensum harum præsentium.*

Salvo nihilominus Majestatis suæ ejusque heredum & successorum plena & absoluta potestate autoritateque continuandi vel restituendi alicui personæ vel personis de tempore in tempus, locum & præcedentiam, imposterum ipsis aliquo tempore debitam, quæ per accidens quoddam, vel occasionem quamcunque posthac mutabitur; aliqua re in istis præsentibus, vel alia de causa, seu respectu quocunque in contrarium non obstante.

Deinde sequuntur illa particularia quæ jam dedimus in §.47.cap.5. Quinque posthac annis magno sigillo munitum est aliud Decretum in hujus dignitatis gra-

gratiam, quod est brevis recitatio primæ ejusdem erectionis, aliarumq; rerũ illam concernentium, nec non declaratio, esse voluntatem Regis, quod continuari debeat, & quod privilegia eidem concessa debeant semper manuteneri, deinde sic. *Rot. Pat. 14. Iacobi part. 2. num. 24. 13. Martii.*

Quoniam Gradus Baronetti *est hæreditarius per geniturам: ideo declaramus, quod primogeniti istorum* Baronettorum, *eorumq; uxores æque dum superstites sunt earundem mariti, ac postmodum, nec non filiæ eorundem* Baronettorum *quæ dictæ filiæ proxime sequentur dictas uxores primogenitorum istorum* Baronettorum; *debeant habere locum & præcedentiam ante primogenitum & uxorem primogeniti omnis Equitis cujuscunque sit gradus vel ordinis. Et pariter quod minores filii eorundem* Baronettorum *nec non istorum uxores, æque dum vivunt earum mariti ac postmodum, debeant eodem modo habere locum & præcedentiam proxime post primogenitos filios, nec non uxores primogenitorum, atque præ minoribus filiis, & uxoribus minorum filiorum, quorumcunque Equitum prædictorum. Nostra quoque voluntas & placitum est, ulteriusq; pro nobis, hæredibus & successoribus nostris concedimus & volumus ut si dubia quædam vel quæstiones, nec per istas nec alias recitatas literas patentes nostras definita vel explicata, oriantur de quocunq; loco, præcedentia, privilegio, vel alia materia attingente vel concernente aliquem locum, præcedentiam, privilegium vel aliam materiam attingentem vel concernentem istos Baronettos, atque hæredes masculos ex ipsis genitos, eorumque uxores, eorundem primogenitos, horumq; uxores, filias, minores filios, horumq; uxores, vel quenquam ex ipsis, ejusmodi dubia vel quæstiones, decidantur & determinentur per & juxta ejusmodi consuetas regulas, consuetudines, leges de loco, præcedentia, privilegio vel materiis concernentibus ista, juxta quas alii gradus dignitatum hæreditariarum ordinantur & dijudicantur.*

Cum his in disquisitione Legum de Præcedentia apud nos, confer etiam Regia decreta vel declarationes circa eam in variis diplomatibus pro singularibus personis, a me hic solummodo allegandis (ut eo facilius inveniri queant) non vero excerpendis. Vide primum ad ViceComitem *Beaumont in Pat. 23. Hen. 6. part. 2. membr* 21. cujus partem habes §. 31. c. 5. ad Henricum *Beauchamp* Comitem *de Warwick* in Pat. 22. Henr. 6. n. 35. & ad eundem cum cum esset Dux *Rot. Cart. 23. H. 6. m. 26. n. 24. ad Richardum Nevil* Comitem de *Warwick in* Pat. 28. *Henr. 6. part. 2. m. 23. Cart. 25. H. 6. n. 31. ad Humfredum Ducem Buckinghamis Pat. 24. Henr. 8. part.* 1. pro præcedentia *Lady (Dominæ) Anna Rochford*; cum crearetur Marchionissa Pembrochii *Pat. 14. Elisabeth. part. 9. ad Walterum* Comitem *Essexiæ Pat. 4. Iacobi R. part. 1. primo Iunii, & Pat. 16. Jac. R. part. 14. pro Carolo Comite Nottinghamiæ. & Pat. 2. Car. Reg. part 5. num. 17.*

De Ecclesiasticis dignitatibus vide imprimis primos sex libros excellentissimæ *Epitomes Veteris Iuris Pontificii autore Antonio Augustino*, ubi varii canones il-

as contentiones reperiuntur. Vide etiam *P. Eugenii IV. Bullam* de *praecedentia antiquorum Patriarchatuum in Laertii Cherubini Bullario tom.1.Constit.17.pag. 235.* Et de praecedentia Episcoporum ac Protonotariorum vide *Constit. 4. Pii II.* in eodem Bullario *tom.1 pag.316.* de Advocatis in Pontificis Consistorio *Constit. 62. Sixti V. ibid.tom.2.pag.589.* De Secularibus Canonicis *S.Georgii in Alga* prae Canonicis *Lateranensis* Congregationis *Constit.127. Pii quinti ibid. tom. 2.pag. 340.* De praecedentia istorum Lateranensium ante *Benedictinos* Monachos *Cassinenses* & omnes alios Regulares *Const.75.Pii quarti tom.2.pag 106.& Const.116.Pii quinti tom.eod.pag.324.* Plures aliae Bullae sunt in eodem Bullario de Praecedentia Cistercensium Monachorum *Carmelitanorum* & *Franciscanorum*. aliaque ibidem obvia.

NOTA.

Singularem in Polonia Magnatum ordinem ex hoc disce diplomate. Iohannes III. *Dei gratia Rex Poloniae, Magnus Dux Lithvaniae, Russiae, Prussiae, Moscoviae, Samogitiae, Kiioviae, Volhyniae, Podoliae, Podlachiae, Livoniae, smolensciae, severiae, Czerniechoviaque.*

Significamus praesentibus literis quorum interest Universis & singulis; Descendere Magnificum Raphaelem Leszczynski Palatinum Posnaniens: ex memorato Palatinatu Poznanien: *quem ante plures annos à Nobis collatum ita gessit, ut perennis in eo ambiretur. Injuriam tamen nemo censeat, quod qui debuerat provehi, descensum incipit, habere nempe magnum exemplum aliquid ex iniquo quod publica pensatur utilitate. Poscebat id noster erga illum svetus benefaciendi animus publica svasit utilitas, & quadam velut necessitas occurrebat, brachii, nostri Regalis in Provincia Majoru Polonia illi committere vices, quem eo usque gratiis nostris proveximus & ornavimus, ut nunc pro capessendo* Generalis Majoris Poloniae Capitaneatu *ob incompatibilitatem per leges* Patrias *cum* Palatinatu Poznaniensi *descendere sit opus; In locum itaque abscessi* Palatinatus Poznanien: *quo praecipuus Senator sua non vacet Curuli, vacantem* Palatinatum Lanciciensem *post Fata Magnifici* Petri de Bnin Opalinski Palatini Lancicien: & Capitanei Generalis Majoris Poloniae, *ipsi dandum & conferendum esse duximus uti quidem damus & conferimus cum omnibus Juris-dictionibus immunitatibus praerogativis & obventionibus ad extrema Vitae sua tempora vel majoris alicujus dignitatis assecutionem tenen: haben: & possiden: Quod omnibus quorum interest, praesertim vero. Dignitariis, Officialibus, totique Nobilitati Palatinatus Lancicien: ad notitiam deducentes mandamus ut memoratum Magnificum* Raphaelem Lesczynski *abhinc pro vero & legitimo* Palatino *suo Lancicien: habeant, & agnoscant eique de loco, juribus, praerogativis, immunitatibus & obventionibus de lege vel antiqua consvetudine* huic muneri *servientibus respondeant & ab aliis quorum interest responderi curent.*

Pro

Pro gratia nostra: In cujus rei fidem præsentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Leopoli *die XXXI. Mensis Martii anno Domini M DCXCII. Regni nostri XVIII.*

Joannes Rex

(Locus Sigilli Majoris)

Palatinatus Lancicien: *post Fata Magnifici Opalinski Palatini Lancicien: Capitanei Generalis Majoris Poloniæ Magnifico Raphaeli Lesczynski Palatino* Pos*naniens:*

Franciscus Michael Denhoff
Starogardiensis Capitaneus S.R.
Maj. Secretarius mpp.

Supra diximus [a] Illustrissimum Raphaelem Lesczynski non nisi suo merito ad summas ascendisse Regni Polonici dignitates. Palatinus igitur Posnaniensis constitutus (quæ dignitas alternat cum Cracoviense) proximum a Rege tenuit locum. Verum quoniam uti in hoc vides instrumento, incompatibiles sunt Palatinatus Posnaniensis & Generalis Capitaneatus per majorem Poloniam, ideoque istum dimisit, hunc adeptus, & Palatinatu Lanciciense donatus Illustrissimus Lesczynski jam undecimum occupat in ordine Setario locum, (si recte eos collocavit Hartknoch. in de Rep. Polon. lib. 2. cap. 3. §. 15.) Atque sic vide nullos in Polonia natalium illustrium esse honores, sed officiorum. Observa & porro Palatinos etsi Polonorum voce dicantur *Wojewodowie* i.e. *belli Duces*, Senatores tamen etiam esse, ac consiliis suis juvare Regem, unde semper aliqui eorum Regi adsunt, quasi a Latere dicti, & fortassis etiam a P*alatio*, *Palatini* olim nuncupati. Juramentum Palatinorum exhibet Hartknoch. §. 21. dicti capitis.

a ad cap. 3. hujus partis secunda.

IV. Catalogi exhibentes praxin & consvetudinem in prærogativis leguntur in editis congregationibus Statuum Solenniumque Coronationum, Funerum & similium in regnis singulis. De Imperio: *Goldastus* eos exhibet in principio primi Tomi *Constitutionum Imperialium*: *Modius in Pandectis suis Triumphalibus*; alii etiam scribentes de *Statibus vel Iurisdictione Imperii*. De antiquo Ducatu *Britanniæ*, vide *Bertrandum d'Argentre* ejus historiam scribentem, *fol. 95.* In *Anglia* multa præsertim de Coronationibus & Funeribus sunt apud Heraldos & quædam publice prostant. Ejusdem naturæ cum catalogis sunt nominationes dignitatum in-

Milles in Catalogo honorum. pag. 67.

in Commissionibus, Decretis Parlamentorum, Subscriptionibus etsimil. *Commentarii* sunt vel in Textu Legum Imperialium vel alias leges, vel integri tractatus. Illi in Legum imperialium Textus fere æque facile repertuntur ac ipsi Textus. Et quanquam varia reperiantur de præcedentia in Commentariis super textus Imperialium & aliarum legum, quæ ex natura sua propria non respiciunt præcedentiam, attamen & ista adhibentur cum reliquis ab iis qui in distinctis libris disputarunt de præcedentia, ita ut difficile non sit reperire illa. Sæpe autem invenies quæstiones examinatas respectu unius regionis, quæ in regione alia videbuntur ridiculæ, ut *An Comes præferatur qui antiquior recentiori qui majorem obtinet dignitatem.* Et *utrum Comes cui noviter obvenit Comitatus Paternus & antiquus præferatur Comiti noviter facto antequam illi Comiti pervenisset feudum & successione,* etsimil. Varii Tractatus huc pertinentes sunt apprime multi, Ille *Lionelli Bartholini*, cujus meminimus de Præcedentia Summorum Principum locuti, maxima ex parte concernit tantum dignitates subordinatas. Alii libri ibidem commemorati multa itidem habent facientia ad quæstiones circa subordinatas dignitates pariter. His annumerare licet Tractatus inscriptos *de Nobilitate*, de *Dignitatibus* vel sub aliis titulis *Tiraquelli, Rebuffi, Boni de Curtili, Iosia Nolden, Chassanai Catalogum Gloria mundi, Domini Wilhelmi Segar Garter Honorem Militarem & Civilem, Fernei Glory of Generosity, Chartes L'Oyseau des Seigneuries, Camdeni ordines Anglia, Britannia etsimil.* Singuli horum habent aliquid de Præcedentia. Idem faciunt Scriptores *de singulari certamine*, ut *Alciatus* & ejusmodi plures. Scriptores de *Iurisdictione*, vel de statibus Imperii ut *Tobias Baur meister, Mathias Stephani, Reinhardus Koning Iurispubl. tom. 2. discurs. 18.* & reliqui istius generis cum *Garsia Mastrillo lib. 4. de Magistratibus cap. 14. de Iure prærogativa inter Titulatos.* Adde in specie etiam *Marcelli Corcyrensis librum Sacrarum Ceremoniarum*; ubi multa sunt de ordinandis dignitatibus Temporalibus & Spiritualibus. In libris etiam de locis Ecclesiasticarum dignitatum vel graduum Academicorum ejusmodi rationes & testimonia adduntur vulgo, quæ pariter applicari queunt ad Dignitates Temporales. Vide igitur *Ugonis* Episcopi *Famagoza* quæstionem *quo ordine sedere, & se subscribere debeant Prælati in Concilio* in ipsius *Synodia Ugonia*: Cardinalem *Iacobatium in lib. 1. de Concilio art. 1. §. 103.* ubi loca omnium eminentissimorum titulorum Ecclesiasticorum pertractantur. *Navarr. Consil. l. 1. tit. de Majoritate & obedientia, Marta de Iurisdict. lib. 1. cap. 16. Barlaam περὶ τῆς παπικῆς ἀρχῆς. Michaelem Roussel Hist. Pontificia Iurisdictionis lib. 2. c. 10. & lib. 3. cap. 2.* præter illos qui scribunt de Conciliis, Cardinalibus & similibus. *Sbrozzium de Officio Vicarii Episcopi lib. 2. cap. 25. &c.* Add. *Stephani Gratiani disceptat. Forens. part 1. cap. 106. & 111. & part. 2. cap. 298. & Antonii*

Matth. de afflictis prælud. in Constitut. Neapolit. quæst. 26.

Nota. *Tobiam Pfannerum in Historia Comitiorum Imper. habere multa de Præcedentia rixis discimus ex Eruditorum novellis.*

nii Massa Informationes & allegationes pro loco Abbatum Congregationis Cassinensis adversus Canonicos Lateranenses impress. Venetiis 1562. Vide etiam *Georgium de Cabedo in suis decisionibus supremæ curiæ regni Portugallici lib.1. decis.5. De præcedentia Senatorum Palatii,* ubi tractantur istæ duæ quæstiones I. *Utrum ille qui prius actualem possessionem cepit & officium exercuit, sit præferendus illi qui prior fuit in data, & prius literas gratiæ per Cancellariam expedivit: in quibus continebatur quod Princeps eum statim in possessionem mittebat. II, Utrum ille qui prius actualem possessionem cepit, præcedat illum, qui provisionem Regiam habet in qua continetur, ut ei antiquitas curret a tempore & data prioris provisionis.* In *Antonii a Gama* decisionibus ejusdem Curiæ *Decis. I.* multa specialia edifferuntur æque de Temporali ac Ecclesiastica Præcedentia. *Castillo de Bovadilla* in sua *Politia para Corregidores &c. tom. 2. lib.3. cap 2.* disputat *de las precedentias y asientos de los Corregidores y Sustenientes.* Vide etiam *Azorii Instit. Moral. part. 2. lib. 11. cap. 8.9.10.& 11. & Francisc. Vasquez in Præfat. ad illustres controvers. §.126.* & seqq. *Hugonium Matthæacium Professorem Patavinum* in Apologia sua vel disputatione de Præcedentia inter Doctores Legum & Equites in fine ipsius libri *de via & ratione artificiosa universi juris* excusi *Venetiis 1591. & Iohannis Baptista* Mangonii *Lucernam moralem, Patav.1602. part.1. cap.19.20.21.&c.*

V. Antiquissima quæstio, cujus memini, de præcedentia judicialiter exercita inter Temporales dignitates inde a Romano Imperio (inter Ecclesiasticas dignitates coævæ sunt quæstiones ejusmodi, rixis Sedis Romanæ cum aliis Patriarchatibus antiquis; atque decisiones earundem juxta affectum de iis disputantium leguntur in historiis & Scriptoribus Ecclesiasticis, pluraque alia inter Clericos litigia invenio antiquiora quam inter Temporales) est in Parlamento *Nannetense* habito an. 1087. sub *Alano Fergent* Duce *Britanniæ*, ubi de prioritate loci controversum est inter *Seigneur d'Ancenis & Seigneur du Pont.* Verum quoniam argumenta non fuere satis manifesta ex utraque parte, res ipsa dilata est in aliud tempus, cum hoc decreto, ut in hoc Parlamento *Seigneur du Pont* præcedat & sedeat tanquam nonus Baro supra *Seigneur d'Ancenis*; & quod in Parlamento proximo *Seigneur d'Ancenis* similem debeat habere Prioritatem ante ipsum; atque sic alternare debeant, donec quæstio inter ipsos plene fuerit definita. Verba decreti sunt. *Ad finem evitandi delatum, seu dissensionem eorundem Dominorum* (de Ponte &) de Ancenesio, *deinde tunc dictum quod pro illa vice Dominus de Ponte sederet & computaretur pro Barone, & alia secunda vice, quando primum Dux teneret suum Parlamentum Dominus de Ancenesio computaretur pro Barone & sederet primus ante dictum*

apud Berseu trand. d'Argentr. hist. Bret. lib 1. cap.13. pag.95.

dictum Dominum de Ponte, & de catero sic alternis vicibus in Parlamento sederent donec fuerit latius discussum per Ducem inter ipsos quis eorum debebit sedere primus. His quodammodo similia sunt, in alternativa præcedentia, illa inter Duces *Warwicensem* a & *Buckinghamensem*, sub *Henrico VI.* qui sic alternabant anno quovis secundo. Vide etiam decisionem in Provinciali Synodo b Londinensi sub *Wilhelmo I.* (*Lanfrancus* Archiepiscopus *Cantuariensis* tum erat Præses) de loco & præcedentia Archiepiscoporum & Episcoporum *Angliæ*. Et revera Decisiones de præcedentia plurimæ factæ sunt in quæstionibus quas Ecclesiastici excitarunt. Variæ enim dignitates Ecclesiarum suarum, & multarum Functionum, Regularum, Ordinumque in ipsis, ob frequentes Synodos & processionales congressus, necessario genuerunt multas ejusmodi de loco quæstiones inter ipsos. Verum vix ulla hic est decisio, quæ non egregiam lucem afferat vel intuitu autoritatis, vel rationis quæstionibus quibusdam ortis inter dignitates Temporales, præsertim casibus ubi quidam nostri subordinati tituli partem controversiæ faciunt. *Ius Canonicum* multum in istis disputationibus adhibetur: raro tamen sine admixtione legum *imperialium Civilium*. In decisionibus autem Textus & autoritas utriusque vulgo observantur, multa etiam ibidem occurrentia expresse declarant præcedentiam Secularium dignitatum. Ideo æque prosunt in disquisitionibus circa præcedentiam de qua nunc loquimur, ac multa alia. Dispersas eas leges apud collectores Decisionum Videque in specie *Aloysii Riccii Collectanea decisionum decis.* 147.470.674.1069.1446. ubi & alii plurimi allegati sunt. Loca adducta superius in §.4. ex *Cabedo & Gama* habent quoque decisiones de Præcedentia. In *Thuano* & historia *Concilii Tridentini* variæ leguntur quæstiones de Præcedentia inter Legatos & Duces quosdam. De Præcedentia dignitatum Temporalium & Ecclesiasticarum in *Gallia* vide *Recueil de reglements notables &c. donnes entre Ecclesiastiques, Iuges, Mag. ftrats Iohannis Chenu Parisiis 1602. & 1603. in quarto. Tractatum de Autoritate & Præeminentia Sacri Magni Concilii & Parlamentorum regni Franciæ* autore *Ioh. Mountaigne* cum additionibus *Nicolai Boerii*. Observa etiam rationes & conceptus in quæstionibus de Præcedentia coram *Apolline* in *Bocalini Relationibus ex Parnasso Centur. 2. Relat. 8. & 21.* Viri librorum gnari possunt habere eorum meliorem copiam. Nos saltem non dubitamus homines in varietate Authorum non multum versatos posse accipere manuductionem in studiis suis circa hanc Præcedentiæ materiem per tenuem designationem istam.

a *Fascil. Petit. Parlam. 23. H. 6. n. 12.*

b *ap. Wilhel. Malmesb. lib. 1. de gestis Pontif. Anglorum & auth. Historia de antiq. Eccles. Britan. pag. 111.*

FINIS.

DEO SERVATORI Honor & Gloria!

INDEX PRIMUS

CAPITUM LEMMATA EXHIBENS

Part. I.

CAP. I.

1. Scopus & diſpoſitio totius operis.
2. Duplex origo ſummorum titulorum Regis & Imperatoris.
3. De primis Regibus, qui in hiſtoria antiqua dicuntur ante diluvium imperaſſe.
4. De primis Regibus regnorumque propagatione poſt diluvium.

CAP. II.

1. Rex & Imperator; quid denotet Imperator, hujusque tituli uſus.
2. Regii nominis apud Romanos odium, & quomodo Cæſares ab eo abſtinuerint. Ipſorum titulus Princeps.
3. Tandem & Reges appellati, ſcripſerunt ſe tamen ſolummodo Imperatores; donec βασιλεύς, Rex & Imperator promiſcue in Græca uſurparentur lingva.
4. Differentia inter Imperatores orientis & occidentis in titulis βασιλεύς, Rex, Imperator.
5. Imperatoris titulus conceſſus Regibus Angliæ, Franciæ Hiſpaniæ, Magno Duci Moſcoviæ, Magno Sultano, Presbytero Johannis.
6. Summa horum aliorumque Regum autoritas, qua ſubjecti non ſunt Imperio Romano, contra communem ſed ridiculam, multorum Civiliſtarum opinionem.

CAP. III.

1. Titulus Regis ſubordinati in Principibus ſubditis, ſingularia quædam de Regno Inſulæ Man.
2. Rex Regum & Magnus Rex; antiquus mos terram & aquam homagio loco offerendi.
3. Summorum Principum pedes, manus, labia ſolenniter oſculari & adorare.

CAP. IV.

1. Titulus domini magnis Principibus nec non ſubditis primi ordinis conceſſus, Senior, Xeque vel Cheque & ſimilia.
2. Rex Angliæ antehac ſolummodo Domini Hiberniæ appellati; origo mutatioque iſtius tituli.
3. Nomen Dei ſummis Principus attributum, jurare per ipſos, eorumque Genium. Divinitas noſtra, & æternitas noſtra aliaque: mos orientalium Deitatis vocem in ſuis nominibus gerentium.

CAP. V.

1. Cæſaris & Auguſti voces in Titulis Romanorum Germanorumque Imperatorum; & quomodo aliis quoque Principibus attributæ fuerint? Solennis denominatio Romamani Imperatoris ab aliis Regionibus.
2. Mos antiquus totam Regum ſeriem uno appellandi nomine, quale illud Cæſaris eſt: affectatio nominis Antonini in Romani & Conſtantini in Græco Imperio.
3. Chriſtianiſſimus Rex Galliæ Regis titulus.
4. Defenſor fidei quando & quomodo appellatus Angliæ Rex. Defenſor Eccleſiæ appellatus Imperator. Supremum Eccleſiæ caput primo nominari cœpit Henricus VIII.
8. Catholici elogium in Hiſpaniæ R. titulus.
6. Porphyrogeniti appellati orientis Imperatores. Imperator Moſcoviæ vocatus Albus Rex, Albus Imperator.

Cap.

CAP. VI.

1. Presbyter Johannis seu pretiosus Johannes Imperatorum Æthiopiæ vel Abyssinæ Titulus. Padischa Prestigiani titulus priscorum Regum vel Chamorum in territorio Cathajensi.
2. Chane [id est Dominus vel Princeps] apud orientales, quos vulgo pronunciamus Cham.
3. Titulus Caliphæ apud Principes Imperii Mahumetani.
4. Bench, vel Beg, Seriph vel Xaniffe, Sultan μέγας ἀφεντής. Mully Sid, Amir, Amiretmumunin & Padescha Musulmin apud Mahumetanos.
5. Sophi Persarum Imperatores dicti.
6. Sha, Schough vel Xa & Mirza apud orientales. Σαὰ in quibusdam Scriptoribus Græcis.
7. Schahanah cum titulis; Augusta, Sanctissima Domina nostra &c. Imperatricibus imposita Origo vocis Anglicanæ Queen, West-Saxonum Lex, qui Regum uxores noluerunt appellare Reginas.

CAP. VIII.

1. Pluralis numerus etiam uni personæ tribuitur in signum Eminentiæ, quomodo inferioribus communicetur. Superiores vel inferiores suis vocare nominibus propriis.
2. Dei gratia in Stylo summorum Principum, etiam communicatur iis qui sunt dignitates subordinatæ.
3. Majestas in titulis summorum Principum, quomodo in Romanum Imperium devenerit. Mos appellandi personas in abstracto. Majestas, quid sit apud orientales, Sacra Majestas, Majestas & Græcè, id est, gratia Angliæ Regum titulus; Germanorum Ihr Gnaden.
4. Nomina Celsissimus & Potentissimus, Excellentissimus, Illustris, super Illustris &c. Ambitiosi tituli Græci & Mahumetani Imperatorum.

sonæ, nullaque conditio conditionesque vel status virorum debeant habere vel occupare locum intra ipsos, non obstante quacunque Constitutione, Decreto, Gradu, Officio; Servitio, Loco, Munere, Consuetudine, Usu, vel alia re quacunque nunc aut posthac in contrarium.

Et quod Uxores dictorum Baronettorum *eorumque heredum masculorum ex ipsis genitorum, debeant pariter vi præfatæ dignitatis suorum maritorum præfatorum, in omnibus locis, & in omnibus occasionibus habere, tenere & usurpare locum suum & præcedentiam, quamdiu vivunt, proxime & immediate post locum debitum pertinentem uxoribus minorum filiorum Vicecomitum Baronumque, & filiabus istorum Vicecomitum nec non Baronum, non obstante quacunque constitutione, usu, consuetudine, decreto, vel alia re quacunq; nunc aut posthac in contrariū.*

Porro quod Majestas sua per has præsentes pro se, heredibus, successoribusq; suis, ex certa sua scientia & motu proprio, promittit largiturq; dictis Baronettis, *& unicuiq; ex ipsis jam creato, atq; posthac creando, eorumq; heredibq masculis ex ipsis genitis, quod neq;* Majestas *sua, neq; sui heredes vel successores, debeant, vel velint aliquo tempore futuro erigere, ordinare, constituere vel creare alium aliquem Gradum, Ordinem Nomen, Titulum, Stilum, Dignitatem vel Statum, neq; conferre locum, præcedentiam, vel præeminētiam alicui personæ vel personis quibuscunq;, inter vel infra Gradum, Dignitatem, vel statum Dominorū Parlamentariorum in hoc suo regno Angliæ, qui debeat vel possit dici, usurpari, æstimariq; superior præ vel æqualis Gradui, Dignitati vel loco dictorum* Baronettorum, *vel alicui ex ipsis. Ideoq;* Majestas *sua pro se heredibus suis & successoribus statuit, concedit & vult per has præsentes ut omnes & singuli* Baronetti *dicti, eorumque dicti heredes masculi, uxores, filii, uxores filiorum, & filiæ dictorum* Baronettorum *eorumq; heredum masculorum dictorum, debeant & possint posthac in perpetuum libere & quiete habere, tenere & usurpare dictas Dignitates, Loca, Præcedentias & Privilegia præ omnibus aliis qui sunt creati vel creandi, aut donati vel donandi ejusmodi Gradibus, Statibus, Dignitatibus, Ordinibus, Nominibus, Stilis, vel Titulis, vel quibus dabitur ejusmodi locus, Præcedentia, vel* Præeminentia *supradicta; eorundemque uxores & liberi respective, juxta genuiam intentionem ac sensum harum præsentium.*

Salvo nihilominus Majestatis suæ ejusque heredum & successorum plena & absoluta potestate autoritateque continuandi vel restituendi alicui personæ vel personis de tempore in tempus, locum & præcedentiam, imposterum ipsis aliquo tempore debitam, quæ per accidens quoddam, vel occasionem quamcunque posthac mutabitur; aliqua re in istis præsentibus, vel alia de causa, seu respectu quocunque in contrarium non obstante.

Deinde sequuntur illa particularia quæ jam dedimus in §.47.cap.5. Quinque posthac annis magno sigillo munitum est aliud Decretum in hujus dignitatis gra-

gratiam, quod est brevis recitatio primæ ejusdem erectionis, aliarumq; rerũ illam concernentium, nec non declaratio, esse voluntatem Regis, quod continuari debeat, & quod privilegia eidem concessa debeant semper manuteneri, deinde sic. *Rot. Pat. 14. Iacobi part. 2. num. 24. 13. Martii.*

Quoniam Gradus Baronetti *est hereditarius per genituram: ideo declaramus, quod primogeniti istorum* Baronettorum, *eorumq; uxores aque dum superstites sunt earundem mariti, ac postmodum, nec non filia eorundem* Baronettorum *qua dicta filia proxime sequentur dictas uxores primogenitorum istorum* Baronettorum; *debeant habere locum & pracedentiam ante primogenitum & uxorem primogeniti omnis Equitis cujuscunque sit gradus vel ordinis. Et pariter quod minores filii eorundem* Baronettorum *nec non istorum uxores, aque dum vivunt earum mariti ac postmodum, debeant eodem modo habere locum & pracedentiam proxime post primogenitos filios, nec non uxores primogenitorum, atque pra minoribus filiis, & uxoribus minorum filiorum, quorumcunque Equitum pradictorum. Nostra quoque voluntas & placitum est, ulteriusq; pro nobis, haredibus & successoribus nostris concedimus & volumus ut si dubia quadam vel quastiones, nec per istas nec alias recitatas literas patentes nostras definita vel explicata, oriantur de quocunq; loco, pracedentia, privilegio, vel alia materia attingente vel concernente aliquem locum, pracedentiam, privilegium vel aliam materiam attingentem vel concernentem istos Baronettos, atque haredes masculos ex ipsis genitos, eorumque uxores, eorundem primogenitos horumq; uxores, filias, minores filios, horumq; uxores, vel quenquam ex ipsis, ejusmodi dubia vel quastiones, decidantur & determinentur per & juxta ejusmodi consuetas regulas, consuetudines, leges de loco, pracedentia, privilegio vel materiis concernentibus ista, juxta quas alii gradus dignitatum hareditariarum ordinantur & dijudicantur.*

Cum his in disquisitione Legum de Præcedentia apud nos, confer etiam Regia decreta vel declarationes circa eam in variis diplomatibus pro singularibus personis, a me hic solummodo allegandis (ut eo facilius inveniri queant) non vero excerpendis. Vide primum ad ViceComitem *Beaumont in Pat. 23. Hen. 6. part. 2. membr* 21. cujus partem habes *§. 31. c. 5.* ad Henricum *Beauchamp* Comitem *de Warwick* in *Pat. 22. Henr. 6. n.* 35. & ad eundem cum cum esset Dux *Rot. Cart. 23. H. 6. m. 26, n. 24. ad Richardum Nevil* Comitem de *Warwick* in *Pat. 28. Henr. 6 part. 2, m. 23. Cart. 25, H. 6. n. 31. ad Humfredum Ducem Buckinghamii Pat. 24. Henr. 8 part.* 1. pro præcedentia *Lady (Domina) Anna Rochford*; cum crearetur Marchionissa Pembrochii *Pat. 14. Elisabeth. part. 9. ad Walterum* Comitem *Essexia Pat. 4. Iacobi R. part. 1. primo Iunii, & Pat. 16 Jac. R. part. 14. pro Carolo Comite Nottinghamia. & Pat. 2. Car. Reg. part 5. num. 17.*

De Ecclesiasticis dignitatibus vide imprimis primos sex libros excellentissimæ *Epitomes Veteris Iuris Pontificii autore Antonio Augustino*, ubi varii canones il-

Pro gratia nostra: In cujus rei fidem præsentes manu nostra subscriptas Sigillo Regni communiri jussimus. Datum Leopoli *die XXXI. Mensis Martii anno Domini M DCXCII. Regni nostri XVIII.*

Joannes Rex

(Locus Sigilli Majoris)

Palatinatus Lancicien: *post Fata Magnifici Opalinski Palatini Lancicien: Capitanei Generalis Majoris Poloniæ Magnifico Raphaeli Lesczynski Palatino Posnaniens:*

Franciscus Michael Denhoff
Starogardiensis Capitaneus S.R.
Maj. Secretarius mpp.

Supra diximus [a] Illustrissimum Raphaelem Lesczynski non nisi suo merito ad summas ascendisse Regni Polonici dignitates. Palatinus igitur Posnaniensis constitutus (quæ dignitas alternat cum Cracoviense) proximum a Rege tenuit locum. Verum quoniam uti in hoc vides instrumento, incompatibiles sunt Palatinatus Posnaniensis & Generalis Capitaneatus per majorem Poloniam, ideoque istum dimisit, hunc adeptus, & Palatinatu Lanciciense donatus Illustrissimus Lesczynski jam undecimum occupat in ordine Setario locum, (si recte eos collocavit Hartknoch. in de Rep. Polon. lib.2. cap.3. §.15.) Atque sic vide nullos in Polonia natalium illustrium esse honores, sed officiorum. Observa & porro Palatinos etsi Polonorum voce dicantur *Wojewodowie* i.e. *belli Duces*, Senatores tamen etiam esse, ac consiliis suis juvare Regem, unde semper aliqui eorum Regi adsunt, quasi a Latere dicti, & fortassis etiam a *Palatio, Palatini* olim nuncupati. Juramentum Palatinorum exhibet Hartknoch. §.21. dicti capitis.

a) ad cap. 3. hujus partis secunda.

IV. Catalogi exhibentes praxin & consvetudinem in prærogativis leguntur in editis congregationibus Statuum Solenniumque Coronationum, Funerum & similium in regnis singulis. De Imperio: *Goldastus* eos exhibet in principio primi *Tomi Constitutionum Imperialium*: *Modius in Pandectis suis Triumphalibus*; alii etiam scribentes de *Statibus vel Iurisdictione Imperii.* De antiquo Ducatu *Britanniæ*, vide *Bertrandum d' Argentre* ejus historiam scribentem, *fol. 95.* In *Anglia* multa præsertim de Coronationibus & Funeribus sunt apud Heraldos & quædam publice prostant. Ejusdem naturæ cum catalogis sunt nominationes dignitatum

Milles in Catalogo honorum. pag. 67. in

in Commissionibus, Decretis Parlamentorum, Subscriptionibus et simil. *Commentarii* sunt vel in Textu Legum Imperialium vel alias leges, vel integri tractatus. Illi in Legum imperialium Textus fere æque facile reperiuntur ac ipsi Textus. Et quanquam varia reperiantur de præcedentia in Commentariis super textus Imperialium & aliarum legum, quæ ex natura sua propria non respiciunt præcedentiam, attamen & ista adhibentur cum reliquis ab iis qui in distinctis libris disputarunt de præcedentia, ita ut difficile non sit reperire illa. Sæpe autem invenies quæstiones examinatas respectu unius regionis, quæ in regione alia videbuntur ridiculæ, ut *An Comes præferatur qui antiquior recentiori qui majorem obtinet dignitatem.* Et *utrum Comes cui noviter obvenit Comitatus Paternus & antiquus præferatur Comiti noviter facto antequam illi Comiti pervenisset feudum & successione*, et simil. Varii Tractatus huc pertinentes sunt apprime multi, Ille *Lionelli Bartholini*, cujus meminimus de Præcedentia Summorum Principum locuti, maxima ex parte concernit tantum dignitates subordinatas. Alii libri ibidem commemorati multa itidem habent facientia ad quæstiones circa subordinatas dignitates pariter. His annumerare licet Tractatus inscriptos *de Nobilitate*, de *Dignitatibus* vel sub aliis titulis *Tiraquelli, Rebuffi, Boni de Curtili, Iosiæ Nolden, Chassanæi Catalogum Gloriæ mundi, Domini Wilhelmi Segar Garter Honorem Militarem & Civilem*, *Fernei Glory of Generosity*, *Chartes L'Oyseau des Seigneuries, Camdeni ordines Angliæ, Britannia et simil.* Singuli horum habent aliquid de Præcedentia. Idem faciunt Scriptores *de singulari certamine*, ut *Alciatus* & ejusmodi plures. Scriptores de *Iurisdictione*, vel de statibus Imperii ut *Tobias Baur meister, Mathias Stephani, Reinhardus Koning Jurispubl. tom. 2. discurs.* 18. & reliqui istius generis cum *Garsia Mastrillo lib. 4. de Magistratibus cap.* 14. *de Iure prærogativa inter Titulatos.* Adde in specie etiam *Marcelli Corcyrensis librum Sacrarum Ceremoniarum*; ubi multa sunt de ordinandis dignitatibus Temporalibus & Spiritualibus. In libris etiam de locis Ecclesiasticarum dignitatum vel graduum Academicorum ejusmodi rationes & testimonia adducuntur vulgo, quæ pariter applicari queunt ad Dignitates Temporales. Vide igitur *Ugonii Episcopi Famagoze* quæstionem *quo ordine sedere, & se subscribere debeant Prælati in Concilio* in ipsius *Synodia Ugonia*: Cardinalem *Iacobatium in lib. 1. de Concilio art. 1. §. 103.* ubi loca omnium eminentissimorum titulorum Ecclesiasticorum pertractantur. *Navarr. Consil. l. 1. tit. de Majoritate & obedientia, Marta de Iurisdict. lib. 1. cap.* 16. *Barlaam* περὶ τῆς παπικῆς ἀρχῆς. *Michaelem Roussel Hist. Pontificiæ Iurisdictionis lib. 2. c. 10. & lib. 3. cap. 2.* præter illos qui scribunt de Conciliis, Cardinalibus & similibus. *Sbrozzium de Officio Vicarii Episcopi lib. 2. cap. 25. &c.* Add. *Stephani Gratiani disceptat. Forens. part. 1. cap. 106. & 111. & part. 2. cap. 298. & Antonii*

Matth. de afflictis prælud. in Constitut. Neapolit. quæst. 26.

Nota. *Tobiam Pfannerum in Historia Comitiorum Imper. habere multa de Præcedentia vixis discimus ex Eruditorum novellis.*

nii Massa Informationes & allegationes pro loco Abbatum Congregationis Cassinensis adversus Canonicos Lateranenses impress. Venetiis 1562. Vide etiam *Georgium de Cabedo in suis decisionibus suprema curia regni Portugallici lib. 1. decis. 5. De praecedentia Senatorum Palatii,* ubi tractantur istæ duæ quæstiones I. *Utrum ille qui prius actualem possessionem cepit & officium exercuit, sit praeferendus illi qui prior fuit in data, & prius literas gratia per Cancellariam expedivit: in quibus continebatur quod Princeps eum statim in possesionem mittebat. II, Utrum ille qui prius actualem possessionem cepit, praecedat illum, qui provisionem Regiam habet in qua continetur, ut ei antiquitas curret a tempore & data prioris provisionis.* In *Antonii a Gama* decisionibus ejusdem Curiæ *Decis. I.* multa specialia edifferuntur æque de Temporali ac Ecclesiastica Præcedentia. *Castillo de Bovadilla* in sua *Politia para Corregidores &c. tom. 2. lib. 3. cap 2.* disputat *de las precedentias y asientos de los Corregidores y Sustenientes.* Vide etiam *Azorii Instit. Moral. part. 2. lib. 11. cap. 8. 9. 10. & 11. & Francisc. Vasquez in Praefat. ad illustres controvers. §. 126.* & seqq. *Hugonium Matthaeacium Professorem Patavinum* in Apologia sua vel disputatione de Præcedentia inter Doctores Legum & Equites in fine ipsius libri *de via & ratione artificiosa universi juris* excusi *Venetiis 1591. & Iohannis Baptista Mangonii Lucernam moralem, Patav. 1602. part. 1. cap. 19. 20. 21. &c.*

V. Antiquissima quæstio, cujus memini, de præcedentia judicialiter exercita inter Temporales dignitates inde a Romano Imperio (inter Ecclesiasticas dignitates coævæ sunt quæstiones ejusmodi, rixis Sedis Romanæ cum aliis Patriarchatibus antiquis; atque decisiones earundem juxta affectum de iis disputantium, leguntur in historiis & Scriptoribus Ecclesiasticis, pluraque alia inter Clericos litigia invenio antiquiora quam inter Temporales) est in Parlamento *Nannetense* habito an. 1087. sub *Alano Fergent* Duce *Britanniae*, ubi de prioritate loci controversum est inter *Seigneur d'Ancenis & Seigneur du* Pont. Verum quoniam argumenta non fuere satis manifesta ex utraque parte, res ipsa dilata est in aliud tempus, cum hoc decreto, ut in hoc Parlamento *Seigneur du Pont* præcedat & sedeat tanquam nonus Baro supra *Seigneur d' Ancenis*; & quod in Parlamento proximo *Seigneur d' Ancenis* similem debeat habere Prioritatem ante ipsum; atque sic alternare debeant, donec quæstio inter ipsos plene fuerit definita. Verba decreti sunt. *Ad finem evimendi delatum, seu dissensionem eorundem Dominorum* (de Ponte &) de Ancenesio, *deinde tunc dictum quod pro illa vice Dominus de Ponte sederet & computaretur pro Barone, & alia secunda vice, quando primum Dux teneret suum Parlamentum Dominus de Ancenesio computaretur pro Barone & sederet primus ante dictum* *apud Bertrand. d' Argentr. hist. Bret. lib. 1. cap. 13. pag. 95.*

dictum Dominum de Ponte, & de cætero sic alternis vicibus in Parlamento sederent donec fuerit latius discussum per Ducem inter ipsos quis eorum debebit sedere primus. His quodammodo similia sunt, in alternativa præcedentia, illa inter Duces *Warwicensem* a *& Buckinghamensem*, sub *Henrico VI.* qui sic alternabant anno quovis secundo. Vide etiam decisionem in Provinciali Synodo b Londinensi sub *Wilhelmo I.* (*Lanfrancus* Archiepiscopus *Cantuariensis* tum erat Præses) de loco & præcedentia Archiepiscoporum & Episcoporum *Angliæ*. Et revera Decisiones de præcedentia plurimæ factæ sunt in quæstionibus quas Ecclesiastici excitarunt. Variæ enim dignitates Ecclesiarum suarum, & multarum Functionum, Regularum, Ordinumque in ipsis, ob frequentes Synodos & processionales congressus, necessario genuerunt multas ejusmodi de loco quæstiones inter ipsos. Verum vix ulla hic est decisio, quæ non egregiam lucem afferat vel intuitu autoritatis, vel rationis quæstionibus quibusdam ortis inter dignitates Temporales, præsertim casibus ubi quidam nostri subordinati tituli partem controversiæ faciunt. *Ius Canonicum* multum in istis disputationibus adhibetur: raro tamen sine admixtione legum *imperialium Civilium*. In decisionibus autem Textus & autoritas utriusque vulgo observantur, multa etiam ibidem occurrentia expresse declarant præcedentiam Secularium dignitatum. Ideo æque prosunt in disquisitionibus circa præcedentiam de qua nunc loquimur, ac multa alia. Dispersas eas leges apud collectores Decisionum Videque in specie *Aloysii Riccii Collectanea decisionum decis.* 147. 470. 674. 1069. 1446. ubi & alii plurimi allegati sunt. Loca adducta superius in §. 4. ex *Cabedo & Gama* habent quoque decisiones de Præcedentia. In *Thuano* & historia *Concilii Tridentini* variæ leguntur quæstiones de Præcedentia inter Legatos & Duces quosdam. De Præcedentia dignitatum Temporalium & Ecclesiasticarum in *Gallia* vide *Recueil de reglements notables &c. donnes enter Ecclesiastiques, Iuges, Magistrats Iohannis Chenu Parisiis 1602. & 1603. in quarto. Tractatum de Autoritate & Præeminentia Sacri Magni Concilii & Parlamentorum regni Franciæ* autore *Ioh. Mountaigne* cum additionibus *Nicolai Boerii*. Observa etiam rationes & conceptus in quæstionibus de Præcedentia coram *Apolline* in *Bocalini Relationibus ex Parnasso Centur.* 2. *Relat.* 8. & 21.

Viri librorum gnari possunt habere eorum meliorem copiam. Nos saltem non dubitamus homines in varietate Authorum non multum versatos posse accipere manuductionem in studiis suis circa hanc Præcedentiæ materiem per tenuem designationem istam.

a *Fascil. Petit. Parlam.* 23. *H.* 6. *n.* 12.

b *ap. Wilhel. Malmesb. lib.* 1. *de gestis Pontif. Anglorum & auth. Historiæ de antiq. Eccles. Britan. pag.* 111.

F I N I S.

DEO SERVATORI Honor & Gloria!

INDEX PRIMUS
CAPITUM LEMMATA EXHIBENS

Part. I.

CAP. I.

1. Scopus & diſpoſitio totius operis.
2. Duplex origo ſummorum titulorum Regis & Imperatoris.
3. De primis Regibus, qui in hiſtoria antiqua dicuntur ante diluvium imperaſſe.
4. De primis Regibus regnorumque propagatione poſt diluvium.

CAP. II.

1. Rex & Imperator; quid denotet Imperator, hujusque tituli uſus.
2. Regii nominis apud Romanos odium, & quomodo Cæſares ab eo abſtinuerint. Ipſorum titulus Princeps.
3. Tandem & Reges appellati, ſcripſerunt ſe tamen ſolummodo Imperatores; donec βασιλεύς, Rex & Imperator promiſcue in Græca uſurparentur lingva.
4. Differentia inter Imperatores orientis & occidentis in titulis βασιλεύς, Rex, Imperator.
5. Imperatoris titulus conceſſus Regibus Angliæ, Franciæ Hiſpaniæ, Magno Duci Moſcoviæ, Magno Sultano, Presbytero Johannis.
6. Summa horum aliorumque Regum autoritas, qua ſubjecti non ſunt Imperio Romano, contra communem ſed ridiculam, multorum Civiliſtarum opinionem.

CAP. III.

1. Titulus Regis ſubordinati in Principibus ſubditis, ſingularia quædam de Regno Inſulæ Man.
2. Rex Regum & Magnus Rex; antiquus mos terram & aquam homagio loco offerendi.
3. Summorum Principum pedes, manus, labia ſolenniter oſculari & adorare.

CAP. IV.

1. Titulus domini magnis Principibus nec non ſubditis primi ordinis conceſſus, Senior, Xeque vel Cheque & ſimilia.
2. Rex Angliæ antehac ſolummodo Domini Hiberniæ appellati; origo mutatioque iſtius tituli.
3. Nomen Dei ſummis Principus attributum, jurare per ipſos, eorumque Genium. Divinitas noſtra, & æternitas noſtra aliaque: mos orientalium Deitatis vocem in ſuis nominibus gerentium.

CAP. V.

1. Cæſaris & Auguſti voces in Titulis Romanorum Germanorumque Imperatorum; & quomodo aliis quoque Principibus attributæ fuerint? Solennis denominatio Romani Imperatoris ab aliis Regionibus.
2. Mos antiquus totam Regum ſeriem uno appellandi nomine, quale illud Cæſaris eſt; affectatio nominis Antonini in Romani & Conſtantini in Græco Imperio.
3. Chriſtianiſſimus Rex Galliæ Regis titulus.
4. Defenſor fidei quando & quomodo appellatus Angliæ Rex. Defenſor Eccleſiæ appellatus Imperator. Supremum Eccleſiæ caput primo nominari cœpit Henricus VIII.
8. Catholici elogium in Hiſpaniæ R. titulus.
6. Porphyrogeniti appellati orientis Imperatores. Imperator Moſcoviæ vocatus Albus Rex, Albus Imperator.

Cap.

CAP. VI.

1. Presbyter Johannis seu pretiosus Johannes Imperatorum Æthiopiæ vel Abyssinæ Titulus. Padischa Prestigiani titulus priscorum Regum vel Chamorum in territorio Cathajensi.

2. Chane [id est Dominus vel Princeps] apud orientales, quos vulgo pronunciamus Cham.

3. Titulus Caliphæ apud Principes Imperii Mahumetani.

4. Bench, vel Beg, Seriph vel Xaniffe, Sultan μέγας. αὐθέντης. Mully Sid, Amir, Amir et mumunin & Padescha Musulmin apud Mahumetanos,

5. Sophi Persarum Imperatores dicti.

6. Sha, Schough vel Xa & Mirza apud orientales. Σαὰ in quibusdam Scriptoribus Græcis.

7. Schahanah cum titulis; Augusta, Sanctissima Domina nostra &c. Imperatricibus imposita Origo vocis Anglicanæ Queen, West-Saxonum Lex, qui Regum uxores noluerunt appellare Reginas.

CAP. VIII.

1. Pluralis numerus etiam uni personæ tribuitur in signum Eminentiæ, quomodo inferioribus communicetur. Superiores vel inferiores suis vocare nominibus propriis.

2. Dei gratia in Stylo summorum Principum, etiam communicatur iis qui sunt dignitates subordinatæ.

3. Majestas in titulis summorum Principum, quomodo in Romanum Imperium devenerit. Mos appellandi personas in abstracto. Majestas, quid sit apud orientales, Sacra Majestas, Majestas & Græcè, id est, gratia Angliæ Regum titulus; Germanorum Ihr Gnaden.

4. Nomina Celsissimus & Potentissimus, Excellentissimus, Illustris, super Illustris &c. Ambitiosi tituli Græci & Mahumetani Imperatorum.

CAP. VIII.

1. De Regum Imperatorumque unctione, ejusque in regnis diversis usu.
2. Coronæ Regiæ dignitatis insignia. Diademata priscorum temporum; & quomodo coronæ aureæ cœperint à Regibus Christianis geri.
3. Sceptrum & Globus cui crux infixa.
4. Inauguratio quorundam Principum summorum, qui coronas non gestant.
5. Aliquæ coronationum formæ.
6. Corollarium de Principum summorum præcedentia.

LEMMATA CAPITUM
PARTIS SECUNDÆ
CAP. I.

1. Varii tituli hæredis vel successoris manifesti in Imperio inde ab initio Romanæ Monarchiæ, & primo de *Principe Iuventutis*.
2. Initium & continuus usus Tituli *Cæsar*, communicatus Hæredi manifesto vel Successori in Imperio.
3. Creatio & insignia *Cæsarum*, qui fuerunt successores Manifesti; nec non quædam de eorum potentia.
4. Titulus vel nomina *Princeps Iuventutis* ac *Nobilissimus* istis Cæsaribus attributa.
5. Dignitas varia *Nobilissimi*, qui fuit infra Cæsarem.
6. *Cæsaris* titulus mutatus in orientis Imperio; *Sebastocratos & Despota* quid illic.
7. *Rex Italiæ, Rex Germaniæ & Rex Romanorum* dicti sunt successores Manifesti in Imperio occidentali.
8. *Comes & Dux*. Prærogativa *Comitum* qui sunt honorarii vel officiales vel utrumque in Imperio antiquo.

9. Di-

9. Diploma creationem Comitis ex priori ordine tradens circa annum Christi D. Scriptum.
10. Diploma, creationem Comitis ex priori ordine, qui etiam *Consistorialis* fuit, exhibens.
11. Diploma, explicans creationem Comitis *sacrarum largitionum.*
12. *Comitis Rerum Privatorum.*
13. *Comitis Patrimonii.*
14. *Comitis Archiatorum.*
15. *Comitis Provinciæ.*
16. *Comitis Syracusanæ Civitatis.*
17. *Comitis Neapolitani*
18. Comitis ex posteriori ordine, gubernantis Civitates.
19. Comes Gothicus audiens & determinans Gothorum lites.
20. Diploma, quo Dux Provinciæ creatus est.
21. Insignia Comitum & Ducum in Imperio olim officiales quoque, qui ipsis vel paruerunt vel immixti, vel superiores fuerunt. Et in specie præsidia, insignia, regimen, officialesque in hac Britanniæ insula, cum duos haberet Comites & Ducem unum sub Romano Imperio vetusto.
22. Opinio quorundam dignitates Comitis & Ducis ex veteri Germanorum consvetudine derivantium.
23. Initia Feudorum; & quomodo dignitas Comitis nec non ducis feudalis ac Hæreditaria in Imperio, facta fuerit.
24. Duces Feudatarii in Imperio, & in specie quatuor.
25. Mos antiquus *investiendi Duces* aliosque Principes in Imperio per vexilla; sceptra etiam nonnunquam tradita Ecclesiasticis Personis feuda accipientibus.
26. Formula Creationis vel Investituræ Ducum à Paulo II. Pontifice præscripta.
27. Ducum insignia & in specie ipsorum Pileus atque Corona.

28. Diploma Creationis *Ducis Austriæ.*

29. Diploma Creationis quo *Iacobus de Croy Episcopus Cameracensis* factus est *Dux Cameracensis* à Maximiliano I. & illud quod *Castruccius de Antelmellis* creatus est *Dux Lucany* a Friderico III.

30. Titulus *Archi-Ducis*; & Corona Archiducum Austriæ.

31. *Magnus Dux*, ejusque tituli initia apud Duces *Florentinos*, juxta Bullam Pii V. cum ceremoniis in prima creatione usurpatis.

32. Varia *Comitum*, Grafen/ genera; & primo schlechte Grafen/ vel illi, qui simpliciter *Comites* Grafen/ dicuntur sine additamento.

33. *Comites Palatini*, & primo origo Tituli *Palatinus*, prout feudalis est.

34. Feudalis titulus *Palatini* in Imperio Francorum & Germanorum.

35. *Comites Palatini Rheni.*

36. Personalis titulus *Comitis Palatini*; & primo de iis, qui assumunt titulum hunc, postquam Legem Civilem XX. docuerunt annos.

37. De iis, qui tales creantur Comites Palatini per diploma, & primo de singulari titulo *Comitis Palatini*, cum servitiis in *Laterano* ad coronationem Imperatoris Romanam.

38. De potestate creantis alios Comites Palatinos personales per diploma cum Bulla Paulli III. P. Referendarios curiæ Romanæ in illam evehentis dignitatem, præter alia specialia Pontificiæ dignitatis hic exercitæ. Varius etiam stylus nec non nomina ejusmodi Comitum.

39. Limitationes ejusmodi Diplomatum.

40. Varia privilegia iisdem inserta cum integra formula Diplomatis, quo ejusmodi Palatinus Comes à Radulpho II. crea-

creatos est. Privilegia quoque ejusmodi Comitum restricta per Bullas Pii IV. & V.
41. *Doctor Philosophiæ & Medicinæ* creatus ab isto Comite Palatino.
42. Laurus Poetis traditur à Comite Palatino,
43. Initia Laureæ coronæ Poetis traditæ, ejusque usus recentior.
44. *Notarii Publici* à Comitibus Palatinis creati, ejusque exemplum in potestate delegata Priori Wigorniensi, nonnulla etiam de æstimio Tituli hujus personalis.
45. Origo varia Comitum Palatinorum, & cur Feudalis titulus derivatur ex Francorum Imperio, personalis verò ex Imperio Romanorum antiquo.
46. Titulus *Comes Sacri Imperii* in genere concessus absque relatione ad Feudum vel Comitatum.
47. Titulus *Marchionis* Marck-Graff/ vel Comitis Limitanei.
48 Land-Grafe *Comes Provinciales.*
49. Burg Grafe Comes Castrensis.
50. Waiwod.
51. *De Baronibus* eorumque diversis nominibus in Imperio, ut *Semper* frey/ Frey-Herren Freyen &c.
52. Ergo vocis *Paro* Banner-Herr.
53. Titulus *Principis* Fürst variè usurpatus.
54. Chur-Fürst/ *Elector.*
55. De Capitaneis & Valvassoribus.
56. Ritter geschlagen. *Equites percussi,* & primo de personis ex antiquà lege hic idoneis.
57. Privilegia ejusmodi Equitum in Imperio.
58 Origo eorum.
59 Ceremoniæ variæ in creatione horum Equitum.
60. Ceremoniæ cum Eques crearetur Wilhelmus Comes Hollandiæ, in Imperatorem electus. 60.

61. Formulæ receptionis in hunc ordinem ex Pontificali Romano.
62. Perſonæ hanc dignitatem conferentes.
63. *Armiger;* Wapener.
64. Tituli infra Principes ſubordinatos in Imperio ex ſubinfeudatione accepti, vel aliter.
65. Generalis enumeratio ſtatuum in Imperio.

CAP. II.

1. Tituli in *Svecia*, præſertim creatio Equitum illis in partibus ſeptentrionis.
2. Greatio & inveſtitura Ducis in *Polonia.*
3. Inveſtitura *Wajewodæ* à *Poloniæ* Rege facta. Titulus *Wajewodæ* ſeu Palatini hoc in iegua *Bojari* & Armigeri in Moldavia.
4. *Barones* in Polonia & *Bojarones* in *Lituania* aliique Polonorum tituli.
5. Tituli Hungariæ.
6. Tituli Bohemiæ.
7. Titolati, ut Principes, Duces, Marchiones & Comites cum ſuis corollis in regno *Neapolitano* Titulus *Archiducis* ibi ſemel.
8. Generalis diſtinctaque notio Baronis ibidem.
9. Titulus Equitis aurati S. *Marci* à *Venetis* collatus.

CAP. III.

1. Titulus Delphini in Gallia *Le Roy Dauphin, Filz, aſne du Roy de France, & Filz de Roy de France*, & de Titulis filiorum ejus minorum.
2. Principes ſangvinis *Primieur Prince du* Sang & *Monſieur* una cum Pileis ſuis vel Corollis.
3. Alii Principum Tituli Perſonales & Feudales, Captal, Capitalis, Capitaneus vel Capdavv; horum Corollæ.
4. Feudalis titulus Principis Gucennæ ab *Edvardo III.* Rege An-

Angliæ concessus, *Edvardo* Principi nigro *quoad vitam*, Nonnull de hujus Principis gubernatione ibidem & resignatione.

5. Officiarii Tituli Ducis & Comitis, quando in Gallia cœperint esse Feudales & summa potestas quibusdam olim addita.

6. De Creatione & investitura veterum quorundam Ducum in Gallia per Gladium atque Ducalem pileum cum aliis primariis investituræ ceremoniis.

7. *Iohannes* Dux *Lancastrensis* creatus Dux Aquitaniæ in Parlamento Anglicano sub *Richardo II.* ejusque investitura per Ducalem pileum & virgam auream.

8. Pilei seu Corollæ Ducum recentiorum in Gallia, nec non modus eos creandi recentior.

9. Comitis titulus qualis ille *Comitum Majorum* ejusve promiscuus usus cum Ducis vocabulo; ut & *Ducis* seu Majoris, ab eodem distinctio.

10. Comites minores Ducibus.

11. Creatio investitura Comitum, eorumque pilei.

12. Forma tradendi Comitatus Bononiæ ac Flandriæ, seu Comitatus immediatè ad Coronam pertinentes.

13. Traditio Comitatus Biggorensis ab *Edvardo* Principe Aquitaniæ.

14. Antiqua & nova diplomata Comitum absque mentione rituum investiendi.

15. Ritus accingendi gladii, memoratus in quibusdam diplomatibus Comitum in Ducatu Normanniæ.

16. Titularis additio Palatini in Gallia.

17. De Paribus Franciæ, nec non forma creandi Pariatum.

18. Marchiones, eorum antiquæ & recentiores creationes ac pilei.

19. ViceComites, antiqua eorum creatio, varia genera & pilei.
20. Origo & Natura Vice Dominorum, *Vidames*.
21. Barones, generalis ac ſpecialis ſignificatio tituli verbi ac eorum creatio, Caſtellani, mitra vel corolla Baronis.
22. Summa Legum de plurimis Galliæ dignitatibus Feudalibus ex Codice *Henrici IV*.
23. Equites, *Chevaliers* & Equites Banneretti, eorumque creatio, jus habendi vexillum vel inſignia *in drappe au quarte*.
24. Equites Baccalaurei, eorum creatio, vocis origo, varia Baccalaurei acceptio, nonnulla de eorum jure uſurpandi ſigilla.
25. Equites ordinis ſtellæ, S. Michaelis, Spiritus S. & aurei velleris.
26. Ordines Equitum minoris notæ, ſpeciatim Puellæ egregiæ in viridi campo ſub *Carolo VI*. inſtitutus à *Meſſier Boneicant* Mareſchallo Franciæ.
27. Ibidem Armigeri.

CAP. IV.

1. *Principe de las Aſturias* titulus filii & hæredis certi in Hiſpania. Princeps *de Navarre & Girona*.
2. Dux & Comes olim in Hiſpania. Titulus Ducis in Caſtilia &c. una cum corona & formula literarum creationis.
3. Marchionis titulus ibidem & diploma creationis & corolla.
4. *Condes* eorumque creatio & corona vexillum & *Caldera* in eorum inveſtitura olim *Conde Palatino*.
5. Vizcondes.
6. Titulus *Ricos Hombres* eorum inveſtitura per Bannerium & Calderam, ſeu Pendonus Caldera uti & *Condes, Grandes, Barones & Caſtellani*.

7. Mos

7. Mos renovandorum à Rege titularium nominum in hæredibus maximarum in Hiſpania dignitatum.

8. *Cavalleros de Eſpuela dorada* ſeu equites calçaris aurei. Eorum creatio, privilegia, degradatio ex Scriptoribus Hiſpanicis.

9. *Cavalleros Armados & Cavalleros de Alarde* o de premio, o de guerra, o quantioſos.

10. Leges ſeu *Pragmaticas de las Corteſias* & geſtatio coronarum.

CAP. V.

1. Princeps *Walliæ, Filius Regis Primogenitus Clyto*, *Etheling*.

2. De antiquis titulis Comitum & Baronum in Anglia; nomınibus item *Ealdorman* ſeu *Earl & Thane* easdem dignitates denominantibus, antequam Normanni in Angliam venerent, *Subregulus, Regulus Princeps Dux*, Heꞃe-Toᵹa, *Conſuli* Ᵹeſiðe illorum temporum.

3. Poſſeſſiones & uſusfructus pertinentes ad Saxonicos *Ealdermen & Earl*. De eorundem ſtatu in ipſorum Comitatibus ac relevamentis cum morerentur pendendis.

4. Poſſeſſiones ſeu territoria ad *Thanes* pertinentia, ſeu *Tainlands* illorum temporum, nec non relevamenta, cum morerentur, pendenda. Feudalis titulus *Valvaſoris*, qui poſt Normannorum tempora denominavit *Middle Thane*.

5. De Iurisdictione Saxonicorum Ealdormen ſeu Earles & Thanes; in territoriis, quorum aſſumſerant nomina, vel ipſi poſſidebant,

6. De Iurisdictione in ƿiꞇenaᵹemoꞇe magno conſilio ſeu Parlamento tum temporis.

7. De titulo *Earl* poſt Adventum Normannorum. De verbo *Comes*, quod illum latine effert, & ratione qua olim pu-

tabatur Comes recipere tertiam partem usufructus ex Comitatu cum Rege.
8. *De Comitibus & Comitatibus Palatinis.*
9. Diplomatum formulæ, quibus creantur Palatini Comites.
10. Comites non Palatini sed locales. Variæ formulæ diplomatum quibus creantur.
11. De eorum comitatibus seu honorariis possessionibus & relevamentis.
12. Testimonia quædam, quæ videntur probare habuisse Comites antiquos, quatenus Comites generalem potestatem Regiminis in Comitatibus suis. Æqua horum testimoniorum interpretatio.
13. Cinctura gladii in Comitum investitura: & antiquus ejus mos ad investituram, in vel post traditionem seu *ouster le maens* Comitatuum,
14. De Coronis Comitum.
15. Titulus Comitum personalis. Earl, Marschal, & personalis titulus Earl Palatin, olim usurpatus in Anglia.
16. Titulus Baronis hic usurpatus post Normannos. Varia vocis acceptio & quomodo plerumque honorarii Barones vocati sunt absque ejus additione.
17. De natura & creatione Baronum, post Normannorum adventum; usque ad postremos annos Johannis R. de numero feudorum equestrium, constitutorum à Wilhelmo I.
18. Testimonia quæ probant seculares Barones & Baronias illius temporis, intra adventum Normannorum, ac postremos Johannis Regis annos. Eorundem relevia.
19. Initia *Baronum Spiritualium* (sc. Barones per tenuram sub Wilhelmo I.) & testimonia quæ docent, quales fuerint illo temporis spatio.
20. Pri-

20. Primaria loca, quæ faciunt mentionem ſpiritualium & temporalium habentium locum & votum in Parlamentis vel magnis conſiliis illo tempore.

21. Mutatio Baronum & Baroniarum circa exitum Iohannis Regis.

22. Baroniæ & Barones ex tenura vel ſcripto, & Barones ex ſcripto ſolum, poſt illa tempora, usque ad medium Richardi II. & primò de ſcriptis citatoriis, illorum temporum.

23. Variæ perſonæ citatæ illis temporibus, ut Barones, & in ſpecie Regulares Barones, ut *Abbates* et ſimil.

24. Manumiſſio dignitatum quibusdam Baronibus regularibus conceſſarum, quoniam neque tenuerant Baroniam, neque Prædeceſſores eorum continuo ad Parlamentum citati fuerant.

25. Titulus Banneretti, ea notione, qua aliquando Synonymum eſt Baronis.

26. De communi opinione, quæ ſtatuit Baroniam conſiſtere ex XIII. feudis Equeſtribus & tertia parte.

27. De Baronis titulo ex mediis Richardi II. annis usque ad hunc diem. Et primo de forma inſtrumentorum, quæ creant atque citant Baronem, & de Regularibus Baronibus, qui fuerunt illo tempore.

28. De Baronibus creatis per diplomata & eorundem formulæ.

29. *Ducis* titulus; ejus initium; inveſtitura, inſignia & creationis diploma.

30 *Marchio* prima ejus creatio, inveſtitura, inſignia & creationis diploma.

31. *ViceComes*, prima ejus creatio, inveſtitura, inſignia & diploma creationis.

32. Breve corollarium de *titulo Parium Regni*, attributa omnibus

 bus

bus Parlamentariis dignitatibus, ac de veſtitu iisdem proprio. Nonnulla de eorundem generalibus titulis aliis. Titulus *Comitis & Domini Lord*, attributus illis, qui *Pares* non ſunt.
33. Variæ notiones vocabuli Knight, Militis & Chevaler in Anglia; Diviſio tituli honorarii Knight, & prima Knight Bachilers; ac qualitas perſonarum, qua vel contulerunt vel acceperunt dignitatem iſtam.
34. Ceremoniæ aulicæ & circumſtantiæ olim & nunc uſurpatæ in conferenda dignitate *Equitis Baccalaurei.*
35. Sacræ Ceremoniæ olim in collatione ejusdem dignitatis uſurpatæ.
36. Sufficientia poſſeſſionum, ex qua tenebatur aliquis illum ſuſcipere Equeſtrem ordinem, niſi mulctam incurrere voluerit. De proceſſu fori eundem compellente.
37. De ſubſidiis quibus primogenitus factus eſt Eques.
38. Honor olim & nunc iſti dignitati exhibitus.
39. Degradatio Equitis Baccalaurei.
40. De Equitibus Bannerettis.
41. Occaſio & tempus inſtituti *ordinis Periſcelidis.*
42. De *S. Georgio* iſtius ordinis Patrono; Pæincipua teſtimonia ex Oriente ſeu Eccleſia Græca de ipſo.
43. Præcipua teſtimonia ex Eccleſia Occidentali.
44. Quomodo ſeu quare in Patronum Anglicæ Gentis electus fuerit, ejusque dies feſtus.
45. De figura vulgò oſtendente S. Georgium.
46. De ordine Batrenſi.
47. Titulus Baronetti.
48. Titulus Eſquire, ſeu Armigeri.

CAP. VI.

1. *Tituli Honorum* in Hibernia, De *Comitibus ibi* Palatinis & *aliis.*

2.De

2. De vice Comitibus & Baronibus in Hibernia.

3. *De dignitatibus aliis ibidem* atque *de forma antiqua creandi Equites* Hiberniæ *Regibus usurpata.*

CAP. VII.

1. *Princeps* Scotiæ, Dux, Marchio, & ViceComes *vel* Procomes *illic.* Investitura *vel solennia* creationis Ducis, Marchionis *seu* Vice Comitis.

2. *Titulus* Comitis & Baronis *ibidem* & Thaini, *investitura Comitum & Baronum.*

3. *Solennis* Creatio Equitum *in* Scotia.

CAP. VIII.

1. *Titulus* Gentleman, *prout usurpatur vulgari sermone* seu Nobilis. Gentlemen of blood.

2. Edelman/ Frey von Adel. Æ3el. *Unde nomina* Gentleman, Gentilhome, Gentilhuomo, Gentilhombre & Hydalgo deducuntur.

3 *Creationes tituli* Edelmann/ Gentilhoumo, vel Nobilis *per codicillos honorarios, diplomata & instrumenta alia. Nobilitatio* a Papa *facta. Creatio per genus quoddam adoptionis in familia.*

4. *Forma Nobilitandi in* Gallia *per edictum & literas patentes, ut & in* Hispania remissivè.

5. *Forma Nobilitandi, vel evehendi ad dignitatem* Gentleman, *seu* Nobilis *per literas patentes* in Anglia.

CAP. IX.

1. De fœminarum titulis; creationibus *Ducissæ, Marchionissæ, Comitissæ, Vicecomitissæ, & Baronissæ* in Anglia.

2. Communicatio *titulorum honoris cum uxoribus à maritis facta, & usus quorundam tanquam consequentium tantummodo ex dignitate Maritorum vel Parentum. Titulus Lady* vel *Domina.*

3. Trans-

3. Transmissio hæreditaria titulorum honoris ad hæredes alterutrius sexus.
4. Transmissio eorundem per assignationes vel diplomata.
5. Transmissio eorundem per veram possessionem Feudorum, ad quæ fuerunt annexi.

CAP. X.

1. Honoraria attributa *Clarissimus & Illustris*, præsertim temporibus in Imperio antiquissimis, vel ante Constantinum Magnum.
2. *Illustris*, *Clarissimus*, *Spectabilis*, *Perfectissimus* & *Egregius* eorumque abstracta post tempora *Constantini*, *Gloriosissimus*, qui fuere *Superillustres*. Abstracta *Celsitudo Magnificentia*, *Eminentia* & ejusmodi alia in Imperio antiquo.
3. Honoraria attributa in præsentibus Europæ statibus, magnæ mutationes, quas tempus in eas deduxit.

CAP. XI.

1. De *Præcedentia* in Genere, & magis specialiter de *Præcedentia* quorundam officialium, Dignitatum, aliarumque qualitatum in Republ. *Judaica*.
2. Summaria designatio Legum Imperialium de *Loco & Præcedentia* secularium dignitatum.
3. Leges & decreta ejusmodi in Rebuspubl. aliis; præsertim in *Anglia*. Leges Præcedentiæ in Ecclesiasticis dignitatibus.
4. *Catalogi Commentarii*, vel Tractatus de Præcedentia.
5. Speciales *quæstiones* & *decisiones* circa Præcedentiam.

INDEX SECUNDUS
Dictorum Scripturæ citatorum.

NOTA.

Numerus Romanus Prior, Caput Scripturæ, Posterior Partem Libri; barbarus prior, versiculum Capitis, alter paginam indicat.

Genes.

X.
3. II. 621.
5. I. 12.
26. I. 10.
31. I. 12.
XIV. I. 11. 12.
XXIV.
2. I. 61.
XXVI. I. 12.
XXXVI. II. 80.
XL. I. 40.
XLIX. I. 186.

Exodus.

XXIX. 6. I. 163.
XXX. 1. I. 148.

Numeri.

I. 16. I. 97.

Devteronomium.

XXII. 2. I. 148.
XXIII. 2. II. 672.

Iosua.

IX, 23. II. 672.

Judicum

IX. I. 147.
XVIII. 19. II. 28.

1. Samuel.

VIII. 5. I. 13.

II, Samuel.

I. 10. I. 163.
XII. 30. I. 164.
XV. 37. II. 28.

1. Reg.

I. 39. I. 148.
III. 2, I. 71.

2. Reg.

X. 12. I. 155.
XXIII. I. 71.

1. Chron.

XVII. 33. II. 28.
XX.
7. II. 28.
21. I. 164.

2. Chron.

XI. I. 71.

Esther

VI. 8. I. 166.
VIII. 15. I. 166.

Hiob.

XXXVIII. 31. I. 12.

Psalm.

II. 12. I. 56.
XXI. II. 344.
XXXIIX. 11. II. 28.
XIL. 2. II. 614.

uu uu

LXVII. 27. II. 344.
LXXX. 18. II. 28. 21. I. 148.
CXII. 8. I. 97.
Proverb.
V. I. 97.
XXIV. 26. I. 56.
XLV. I. 97.
Esai.
XIII. I. 12.
XXXVI. 4. I. 49.
XLV. 5. I. 147.
Ierem.
XXXIX. 3. I. 73.
XLIV. I. 71.
LII. 30. I. 73.
Daniel.
II. I. 49.
III. 2. I. 98.
IV. 5. I. 73.
XIV. II. 18.
Amos.
I. 5. I. 186.
1. Maccab.
III II. 28.
VI. 10. & 14. II. 28.
Matthei.
VI. 32. II. 621.
Marc.
XV. 43. II. 660.
Luc.
I. 3. II. 660.
III. 1. I. 28.
IX. 22. II. 344.
XII. 48. II. 621.
XIX. 12. I. 97.
Johann.
VII. 45. II. 472.
XI. 49. I. 51. 57. II. 472.
XII. 21. I. 62.
XV. 15. II. 18.
XVIII. 3. 13. II. 472.
XX. 15. I. 62.
Act. Apost.
V. 37. I. 59.
XII. 22. I. 70. a.
XVIII. 6. II. 621.
XXIII. 26. II. 660.
XXIV. 3. II. 660.
XXV. 26. I. 58.
XXVI. 25. II. 660.
Roman.
I. 5. II. 621. 622.
XIII. 1. I. 138.
1. Corinth.
I. 26. I. 97.
Ebræor.
VI. 3. I. 74.
Iacob.
II. 23. II. 28.
1. Petr.
II. 16. I. 136.

INDEX TERTIUS CAPITUM

LIB. I.

CAP. I.

§. 1. Tituli honorum quid p. 1. eorum divisiones & subdivisiones ib. divisio libri in duas partes ib, contenta libri primi ib, contenta libri secundi p. 13.

§. 2

§. 2. Summorum titulorum Cæsaris & Imperatoris origo duplex p. 3. hinc Regna alia hæreditaria alia electiva p. 4. utriusque exempla ib.

§. 3. Reges fuere ante diluviū p. 4. sq. Monarchia quasi naturâ dictata p. 5. regnis Saturni Jovis &c. Monarchiæ indicatæ ib. Chaldæorum ante diluvium Regum nomina p. 6. Xisuther num Noah fuerit ib. Sarus quid ib. affectata orientalium antiquitas ib.

§. 4. Reges Postdiluviani p. 9. Nimrod communiter primus statuit, ib. initium ipsius regni ib. nativitas Phalegi p. 10. varia Nimrodis nomina p. 11. ab hoc Regis titulus ad alios devenit. p. 12.

CAP. II.

Imperatoris vox militare nomen p. 15. retentum à Iulio Cæsare & ejus successoribus ib. aliis etiam attributum p. 16. differentia quid aut præponitur aut postponitur quidque innuerit ib.

§. 2. Regis nomen apud Romanos odiosum p. 16. recusatum à Cæsare p. 17. Principis titulus assumptus ib. Cronvvellii astutia p. 28.

§. 3. Regis nomen rursum ab Romanis assumptum p. 28. præsertim ab Imperatoribus Constantinopolitanis ib. βασιλεὺς Rex & Imperator pro uno habentur ib.

§. 4. Regis titulus aliam ob causam fugiunt occidentis Imperatores p. 29. disceptatio inter Basilium Macedonem Ludovicum II. de hoc titulo p. 30. Caroli V. temporibus Imperatoris & Regis tituli indifferenter usurpati p. 31. Orientis Imperatores βασιλεὺς sibi reservarunt p. 33. Regis nomen Constantinopoli non contemptui habitum ib.

§. 5. Rex Angliæ se nominat Basileum p. 35. Dominum Oceani ib. Imperatorem p. 36: Imperatoris titulus dicitur de Rege Galliæ ib. Rege Hispaniæ ib. & sq. Moscoviæ Ducibus p. 37. respectu tamen habito in literis ad alios Imperatores ib.

§. 6. Imperatoris titulus ab aliis usurpatus non facit injuriam Germanorum Imperatori p. 38. Romani Imperatores non fuêre Domini totius orbis p. 39. 41. Angliæ Regnum ab omni subjectione imperiali liberum ib. non admisit Notarios ex Autoritate Papæ vel Imperatoris creatos p. 40. Summa potestas & in aliis reperitur regnis ib.

CAP. III.

§.1 Regis nomen ut subditum denotat, tribuiturTenutariis Imperatorum p.42. eorum investitura p.43. conditiones horum regum descriptæ ib. disceptatio præter hunc titulum p.44. in Anglia non inusitatus ib. subordinati hujusmodi Reges fuere insulæ Man p.45. qui & Domini dicuntur ib. corona aurea utuntur ib. Dominii titulo tradita Henrico Northumbriæ Comiti p.46. Johanni Staalejo p.47. Patronum Episcopatus esse specialis regiæ notæ in subdito ib. subditi Reges fuere Reges Insulæ Wight ib. pristinæ Hiberniæ &c.ib. comitibus à Dominis Hiberniæ creatis subditi ib. dicitur subordinati regis titulus de Regum filiis p.48.

§.2.Rex Regum & magnus Rex dicuntur multi p.49. homagium Veterum p. 50; titulus Regis Regum à Parthis assumptus ib. in Regum Angliæ titulis etiam reperiundus p.51. assumitur & à Rege Abessinorum p.52. alia sepulchri Cyri inscriptio ib.

§.3.Oscula pedum manuum &c. Imperatoribus fixa p.53. Episcopus Romanus idem exigit ib. Lipsii de hisce judicium & Lampridii p.54. mos hic displicuit Conrado III. ib. Oscula manuum & Principum à personis illustribus p.54. ritus hic ab Asiaticis Romam delatus ib. Adoratio simpliciter enunciata & Persarum ib. in usu hic ritus adhuc apud Ducem Moscoviæ p.55. genuumflexio coram Principibus ib. Adoratio in Imperio ib. Osculum in homagiis ib. Tria osculorum genera juxta Wajenseilum. p.56.

CAP. IV.

§.1. Domini titulus in Imperio Romano p.57. heri etiam de Imperatoribus dictus p.58. κυρίε itidem p.59. Domini appellati summi in Europa Principes ib. Secta Judæ Galilæi ib. vox Iehova à Judæis non lecta p.60; Domini vox istis attributa excellentiam denotat ib. Senioris Xee seu Cheque titulus p. 61.

§.2. Domini Hiberniæ Reges Angliæ p.63. origo & mutatio hujus tituli ib. Bulla Adriani IV. ib. Richardus II. Robertum de vere creat Ducem Hiberniæ p.65. diploma ejus ib. sq. Domini vox terræ possessorem denotans p.70.

§.3. Dei

§. 3. DEI nomen summis Principibus attributum p. 70. quo sensu Dii appellari possint p. 71. Jurare per Principē p. 72. Deum ib. caput regis p. 73.

CAP. V.

Tituli mere accidentales p. 65. b. Cæsaris vocis Origo & derivatio ib. adhibita & à Carolo M. p. 67. b. attributa & Amurathi III. p. 68. b. Augusti vocis derivatio ib. nota dignitatis p. 69. b. modus augendi titulos à veteribus Romanis ib. tempus adhibiti Cæsaris tituli in Germania p. 70. b.

§. 2. à Primis Principibus sæpissimè alii dicti p. 71. nomen Antonini recusat Alexander severus ib.

§. 3. Galliæ Reges dicuntur Christianissimi 74. b. tempus quo hunc titulum assumpsere ib. vocantur & Tilzaisne del' Eglise p. 75. Christianissimi nomen antequam proprium Regi Galliæ de aliis etiam dictum p. 75.

§. 4. Angliæ Rex dicitur Defensor fidei p. 75. initium hujus tituli ib. Bulla Papalis ob hunc titulum p. 76. Imperator Defensor Ecclesiæ p. 82. Henricus VIII. Angliæ Caput Ecclesiæ Anglicanæ dictus p. 83.

§. 5. Catholici nomen Regibus Hispaniæ datum p. 83. Origo ejus tituli ib. aliis etiam olim competens p. 84. usurpant illum in secunda & tertia persona p. 85.

§ 6. Porphyrogenniti dicuntur orientis Imperatoris p. 85. nomen hoc non solis Imperatoribus proprium ib. origo hujus epitheti ib. Moscoviæ Imperator dicitur Albus Rex aut Albus Princeps p. 86.

CAP. VI.

Presbyter Johannis Æthiopum Abissinorum Imperatorum titulus p. 88. varia derivata ib. deducuntur ex Abasenis p. 89. Zaga Zabo an nominetur ib. Munsteri error ex Epistola Ebräica p. 90. observatum ex libro quodam Annalium ib.

§. 2. Chan in Tartarorum Imperio Dominum significat p. 90. Uluchum quid p. 71. Chan pronunciandum non Cham ib. varia hujus vocis composita ib. error Wilhelmi de Rubriquis p. 92. Ulu Chan dicti Imperatores Tartorum & Scytharum septentrionales p. 93.

§. 3. Caliphæ titulus primarius p. 94. ejus interpretatio ib. nonnulli Papæ voce exposuere ib. Apud Persas inferiores sacerdotes caliphæ dicuntur p. 95. sed & Sophi ipsorum seu successori Ali tribuitur p. 96. derivatio hujus vocis ex lingua Hebræa ib.

§. 4. Vox Benchi Dominum significat & de præfectis Provinciarum sub MagnoSultano dicitur p. 96. Seraphi non ad solam Africam restringitur p. 97. Xariphi nuncupati Principes Fesse & Marocco ib. significat nobilem ib. tandem ex sola Mahometis progenie ortum indicavit p. 97. Sultani vox titulus Ottomanicæ lineæ primarius p. 98. ejus derivatio ib. significatio ib. Aphentes corruptum ex αὐθέντης ib. Maulæ titulus vel Mullus p. 99. titulus vid. ib. Alchabir Sid ib. Imir vel Amir principem denotat p. 99. dicitur & de Sultano ib. Amir Elmumunim ipse Mahometes quandoq; appellatur ib. Alghabasse vocis denotatio ib. Hemiromelen regem credentium indicat ib. Amiromomenius quid indicet p. 100. Padscha Musulmin se vocat Sultanus p. 101. Musulmin notat fidelem p. 102. Hungber vel Hunggiar dicitur de Sultano ib.

§. 5. Sophi nomen de Ismaële dicitur p. 102. hujus origo ib. ratio nominis p. 103. Secta Ali & Muffti ib. variæ nonnullæ Sophilar sententiæ p. 104. Persiæ Rex & Schah dicitur p. 105.

§. 6. Schah tituli significatio p. 105. communicatur quandoq; aliis p. 106. Morzoh magnum dominum notat ib. Padischa summum Regem ib. Runscha vel Rumbeg vocant Papam ib. composita quædam cum nomine schah ib.

§. 7. Schatana Reginam denotat p. 107. digressio ad honorum titulos fœminis communicatos ib. præprimis augustæ vocis & sq. ex favore Domini Imperatrici attributæ ib. Aviis & matribus p. 109. num & deviduis & ante coronationem de Imperatrice prædicari possit p. 111. dicitur & de filiis immò concubinis p. 113. alia Imperatricibus data epitheta p. 114. Regum Europæ uxores dictæ Reginæ & Dominæ p. 114. Majestatis etiam titulum usurpant ib. specialia de subscriptione de Regina Angliæ p. 115. de vocis Queen significatione & origo p. 115. sq. dicitur de Reginis Angliæ ib. mox fit odiosa p. 117. occasio hujus ib. rursum recepta ib. tempore Heptarcheæ dictæ sunt Reginæ p. 119. fuere coronatæ ib. p. 120. prærogativæ ipsarum ib. uxorem Galliæ Regum prærogativæ ib. Reginæ Dotariæ p. 121.

CAP. VII.

Pluralis numerus in formulis loquendi Magnatum usitatus p. 122. Judæorum de hisce sententia & perversio in Trinitatis Mysterio ib. Primam

Pluralis adhibent&Reges&Inferiores in Anglia p.123. non tamen concessa Vice-Comiti p.223. Superiores quomodo alloquuntur inferiores& cum universa Francorum Regibus usurpatus pluralis p.125.

§. 2. Dei gratia inseritur titulis summorum Principum p. 125. Illustribus tamen subditis quandoq; communicatur p. 126. quid in ipsis innuat ib. ipsum adhibet Hassiæ Landgravius p.127. Bassæ quoq; in Turcia ib. Duces Venetorum ib. prioribus temporibus Domini Spirituales ib. venusta fabula p. 128. Regulæ quædam ex libro pervetusto hunc titulum concernentes p. 129. tempus usurpationis p. 130. Græcorum Regum Θεοστεφής ib.

§. 3. Majestatis significatio p. 131. deductio ex ovidio ib. propria demum facta imperio Romano p. 133. Crimina Majestatis p. 134. Abstractum Majestatis occasionem dedit aliis titulis abstractis ib. Græci Majestatem exprimunt per βασιλείαν p. 135. Majestatis nomen in Angliam introductum p. 136. an de hominibus dici possit p. 137.

§. 4. Alià nomina quibus summi Principes nominari consvevere p. 138. quæ attribuerit Curia Romana p. 139. Illustris titulus non suffecit Angliæ Regibus p. 140. Superillustris titulus ib. de Hispaniæ titulis, quos Rex à subditis assumit p. 142. insolentes Muhamedanorum Principum tituli p. 143. Regum Mauri p. 145.

CAP. VIII.

§. 1. Ritus unctionis vetustissimus p. 147. Oleum quibus Judæorum olim Reges uncti ib. Rabbinorum traditio p. 148. unctionis modus ib. Sacerdotes uncti ib. unctio quid significet p. 148. olim non omnes reges uncti p. 150. tempus unctionis incœptæ in Imperio orientis & occidentis p. 151. oleum quo Galliæ Reges inunguntur an, à cœlo deportatum p. 152. sq. primum testimonium Fide dignum pro Galliæ Regum unctione p. 154. Regum Magnæ Britanniæ unctio pervetusta p. 156. oleum quo inunguntur p. 159. Ceremoniale Benedictionis in Scotia p. 160. Hispaniæ Rex unctus primus p. 161. Hungariæ & Poloniæ Reges unguntur p. 162.

§. 2. Coronæ & diadematis differentia p. 162. Regis Latii Radii ib. antiquissima coronæ mentio ib. Corona Davidis p. 164. quæ fuerit Ammonitarum Regis ib. Regum Persarum Tiaræ p. 165. Cidaris Regium insigne ib. Estheræ corona p. 165. Mardochæi p. 166. Asiæ in Regnis diadema fuit

in usu ib. in Africæ p.167. nonnullis Europæ Regibus ib. & inter insignia regiæ Romæ assumpta non fuit diadema p. 169. post Aurelianum verò primarium factum p.172. Constantini diadema ib. post Constantinum, Diadema usurpatum non rejecta lauro p. 173. impositio diadematis ad Justini minoris tempora p. 174. Primus à Constantinopolitano Patriarcha coronatus ib. coronatio apud occidentales tempore Caroli M. cœpit p. 176. fit à Papa Romano quoad coronam tertiam ib. Galliæ Reges coronatæ ante initia imperii occidentalis p. 177. prima coronatus ex Rege visi Gothorum in Hispania p. 178. Differentiæ coronarum Regiarum p. 179. Coronæ Regum Angliæ p. 179. sq. ceremoniale de coronationis ritu a Saxonum ævo p.183.

§. 3. Sceptrum antiquius regium insigne corona p. 185. Sceptrum Jovis insigne ib. notata nonnulla ex ceremoniali Saxonicò p. 187. Globus vel mundus cum cruce imposita speciale regiæ dignitatis insigne p. 189. initium ejus in Imperio ib. crux eidem super imposita p.190. ex orientali imperio devenit ad occidentales p. 191. quo tempore ib. ejus significatio p. 192. adhibent eam & Reges Angliæ p. 193. Daniæ ib.

§. 4. Inauguratio Principum absq; coronatione p. 194. Sultani ib. Imperatoris Russiæ p. 195. hujus regium insigne in capite mitra purpurea p. 195. inaugurationis ceremoniæ ib. stylus in titulis observatus cum coronatur p. 197. ceremoniæ in orientis Imperio usitatæ juxta Catacuzenum & Codinum p. 199. sqq. Pictura Imperatoris coronâ vestibusq; induti p. 204. occidentalis imperii coronationis ritus in ordine Romano ib. Ritus coronandi Regem & Reginam in regno electitio ex Pontificiali Romano p. 205. seqq. Coronatio Reginæ una cum Rege p.219. Coronatio Reginæ solius p. 223. seqq. Reginæ ut regni dominæ p. 224. de benedictione & coronatione Regis in consortem electi p. 234. sqq. Ordo ad inungendum & coronandum Regem Galliæ p. 263. sqq. Coronatio Reginæ Gallicæ p. 269. sqq.

§. 6. Præcedentia summarum Principum p.278. arduum aliquid definire p.277. collecta hâc de re testimonia ib. Præcedentia in nominibus variorum regnorum à se invicem non dependentium p. 282. quandoq; tituli promiscuè in sermone proferuntur p. 283. Diploma Petri I. Regis Castiliæ ad Eduardum III. Angliæ Regem p. 284.

PARTIS II.

CAP. I.

Distributio Titulorum hac in parte contentorum.

§. 1. Varia hæredis in Imperio nomina p. 5. dicitur princeps Iuventutis ib. quando hic titulus eo significatu cœperit ib.

§. 2. Cæsaris vox Imperii Successoribus tributa p. 5. initium tituli hoc sensu usurpati p. 6. antiquus vocis Cæsaris usus p. 6. Germanici nomen ejus loco substitutum p. 7. Cæsaris nomen desiit esse nomen familiæ p. 8.

§. 3. Creatio & insignia Cæsaris p. 8. Imperatoris Commodi ad Clodium Albinum epistola p. 9. dignitas Cæsarea cum eminentia & potestate conjuncta ib. conf. p. 15. plures Cæsares simul creati ib. sq. Constantius creat Julianum Cæsarem suum p. 10. num Cæsares coronati tum temporis fuerint p. 12. sq. testimonium Theophanis de Niceta p. 13. purpura cum auro Cæsaribus concessa ib. Dalmatius cum Cæsar fuerit & qualis p. 14.

§. 4. Attributa duo Cæsarum solennia p. 15. dicuntur Principes Iuventutis ib. quandoq; additur quandoq; omittitur Cæsaris nomen p. 16. dicti insuper Nobilissimi ib. Numen & Majestas quandoq; tributa Cæsari p. 17.

§. 5. Nobilissimi vox & Dignitatem innuit Cæsari proximam p. 17. acceperunt purpuram cum auro ib. exempla nonnulla p. 18. dicti etiam sunt Proto Nobilissimi ib.

§. 6. Cæsaris nominis mutatio significatus p. 18. commutatur cum nomine Sebastocratoris ib. Despotæ vox successorem dicit in Imperio p. 19. quando cœperit hac natione usurpari ib. plures creati Despotæ p. 20. mutata vocis significatio, ut non semper successorem innuerit ib. Dignitas quædam non nominata, Despotæ attamen superior ib. sq. Imperatoris filius successor Imperii dicitur in genere p. 21. Despota cum addito Romanorum ib. Despotæ inauguratio p. 23. Despotæ dicti Principes regionum Orientali Imperio vicinarum ib.

§. 7. Successor Imperii Occidentalis certꝰ dicitur & Rex Italiæ p. 24. Rex Germaniæ ib. Rex Romanorum ib. Rex Romanus an jurisdictioni Imperatoris subjectus p. 25. sq.

§. 8. Ducis tituli duplex significatio p. 62. sq. Comites ministeriales in Imperio p. 27. divisio eorundem in tres ordines ib. divisionis initium ib.

Amici Principis p. 28. Comitis vox in ritualibus Ecclesiæ Græcæ p. 29. Comites primi ordinis intra Consistorium ib. insignia ipsis demandata officia ib. Comites Largitionum in oriente & occidente p. 30. eorundem officium ib. Comitis orientis & occidentis p. 30. Comites ex secundo ordine gubernatores civitatum ib. missi sæpius ad concilia p. 31. Vicarii Præsidesq; Provinciarum ex ordine primo Comitum ib; Ducis & Comitis voces possunt jungi p. 32. Comites vacantes qui p. 33. Comites ordinis primi diversarum artium ib. attributa hisce & superioribus data p. 34.

§. 9. Cassiodoro fides habenda quoad recensitas formulas p. 34. formulæ recensitæ circa annum D. Servatoris ib. Codicillus creandi comitem vulgarem primi ordinis merè vacantem p. 35.

§. 10. Formula literarum patentium, qua creatur comes primi ordinis Consistorianus p. 36.

§. 11. Codicillus quo creatur Comes sacrarum largitionum, & idem constituitur Primicerius Notariorum p. 37. alia formula Regis Athalarici, Opilioni eandem dignitatem conferentis p. 38.

§. 12. Formula creandi Comitem rerum privatarum p. 40.

§13. Formula Comitivæ Patrimonii p. 41.

§. 14. Formulæ Comitivæ Archiatorum seu Præsidis Medicorum p. 42. sq.

§. 15. Formula Comitivæ Provinciæ p. 44.

§. 16. Formula Comitivæ Syracusanæ p. 45.

§. 17. Formula Comitivæ Neapolitanæ p. 46. epistola ad Neapolitanos missa cum hac formula p. 47. ad officiales ib.

§. 18. Formula Comitivæ secundi ordinis cum regimine Civitatis commisso p. 48.

§. 19. Formula creandi Comitem Theodorico R. vel regibus Gothicis propria p. 49.

§. 20. Formula faciendi Ducatus Retiarum p. 49. Duces quando aut Comites nominati fuerint p. 50.

§. 21. Insignia quæ habuere Comites p. 51. Præfecti in Imperio tempore Theodosii II. ib. Vicarii Britanniarum Symbola administrationis ib. & sqq. sub se habuit Vicarios quinq; jurisdictionem exercẽtes p. 52. insignia aliarum consularium p. 53. Præsidis Dalmatiæ officia ib. insignia *Præsi*-

dum

dum ib. Administratio Britanniæ militaris ib. Comitis Britanniæ insigne p.55. regimen & officia ib. Comes littoris Saxonici ib. ejus insignia p.56. exercitus p.57. civitates maritimæ ib. Ducis Britanniarum Symbola p.58.

§. 22. Opinio quorundam dignitates Comitis & Ducis ex veteri consvetudine Germanorum derivantium p.60. Ambacti quid, p.61.

§. 23. Feuda quid, p.62. homagium à feudatario hodienum præstandum ib. mos tradendi feuda cum ejusmodi jure unde accersendus ib. Feuda jungendi mos cum Ducis titulo ib. sq. Feuda apud Gentes Boreales usitata p.63; ab his traducta in Europæ partes ib. Lombardi Ducis titulum illustriorem æstimant p. 64. Primus Ducis titulum cum feudo conjunctum habens ib. Comitis titulus in quibusdam Galliæ & Germaniæ partibus æque honorabilis ac Ducis ib. conjunctus feudis ib. Comites inferiores qui p. 65. Sub Carolo M. cœperunt Ducis & Comitis dignitates feudales ib. in orientis vero Imperio non fuere conjunctæ cum feudis ib. sq. In Francorum Imperio dignitates, istæ & aliæ factæ feudales & hæreditariæ p. 66. concessa etiam jurisdictio & potestas Regiminis p.67.

§. 24. Quatuor eminentissimi Ducatus in Imperio p.67. numerus Comitatuum olim sub ducatu comprehensorum p. 68.

§. 25. Investitura Ducis Laici priscis temporibus primario traditione vexillorum 69. Ecclesiastici traditione sceptri p.70. quandoque & vexilli ib. nonnulli gladio ib. formula tritissima investiendi p. 71.

§. 26. Formula creationis & investituræ ducum Italiæ per Ducalem pileum introducta à Paulo II. p.72. sqq. Marellus distinguens inter formulas creationis p. 78. exemplar Pauli II. Borsum investientem ib. sq.

§. 27. Ornatus seu indumenta ducum p.79. Pileus ducalis ib. num coronam uti possint ib. & sq.

§. 28. Formula qua Friedericus I. Henricum Patruum suum ducem Austriæ constituit p. 81. sqq. resignavit hic Ducatum suum ex sententia Comitiorum Ratisbonensium p.84.

§. 29. Formula qua Maximilianus I. creavit Iacobum de Croy Episcopum

pum Cameracensem, Cameracensem ducem p. 85. literæ patentes, quibus Castraccius de Antelminellis in ducem Lucensem evectus est à Ludovico Bavaro p. 87.

§. 30. Archi Ducis titulus apud Austriacos p. 92. ἀρχὴ denotat tantum præeminentiam ib. quo tempore Austriæ Duces cœperint vocari ArchiDuces ib. Forma pilei & corollæ Austriacæ p. 93. Archi Ducis titulus antiquior in Imperio quam Ducis Austriæ ib.

§. 31. Magnus Etruriæ Dux p. 94. Bulla Pii quinti 16. sq. Inauguratio Cosmi Medicei in Magnum Etruriæ ducem p. 100. sqq.

§. 32. Comitum feudataria Imperii divisio in sex genera p. 105. Comites absque solenni additione ib. eorum investitura ib. diploma quo Carolus V. creavit Adrianum de Croy Comitem p. 106. quatuor Comites Imperii ib. Comites nullo dotati comitata ib. formula qua Henricus II. Imper. Earlvvino Earlvvino Episcopo Comitatum Cameracensem concessit p. 107.

§. 33. Comites Palatini qui p. 108. feudales alii alii personales ib. Comites Palatii in aula Regum Francorum qui p. 109. cur Palatini vox cum provincia conjungatur ib. Præfecti Prætorio qui p. 110. Curopalates nullam exercuerunt potestatem extra palatium p. 111.

§. 34. Feudalis titulus Palatini in Imperio Francorum & Germanorum p. 112. Quatuor Archi-Palatini p. 113. præter Comites Palatini ad Rhenum & alii hoc titulo potuissent uti ib. creationis formulæ speciales non habentur ib.

§. 35. Comitis Palatini titulus in Imperio cum Palatinatu solus mansit illis ad Rhenum p. 114. initium titulum non distingvuntur amictu ab aliis p. 115.

§. 36. Comites Palatini absque feudis p. 116. duo hunc titulum acquirendi modi ib. primus per professionem legum Imperialium per annos XX. ib. disquitio an verus hic acquirendi modus p. 117.

§. 37. Comites Palatii literis patentibus creati p. 118. duo eorum genera ib. officium Comitis Palatii Lateranensis Romani ib. sq.

§. 38; Comites Palatini personales à quibus possint creari p. 120. bulla

Pauli III. ib. ſtylus perſonalem hanc Comitum dignitatem exprimens p.122. dicuntur Germanicè des Heil Römiſchen Reichs-Hoff Graven p. 123.

§. 39. Status limitatus in titulo Comitis Palatini p.123. reſpicit vel hæredes ib. vel ſucceſſores ib. Academiæ Helmſtadienſis Rector ejusque ſucceſſores Comites Palatini creati ib.

§. 40. Poteſtas & privilegia Comitum Palatinorum p. 124. Diploma quo Rudolphus II. creavit Georgium Obrechtum cum filio Thoma Comitem Palatinum p. 125. ſqq. privilegia in aliis diplomatibus ipſis quandoque addita p. 128. in bullis Papalibus 129.

§.41. Doctor Philoſophiæ & Medicinæ creatus à Comite Palatio p. 130. ſqq.

§. 42. Corona Laurea Joh. Cruſio Poetæ à Thoma Obrechto tradita p. 131. ſqq. alia teſtimonia in creatione Poetarum p. 134.

§. 43. Moris coronandi Poëtas Laurea initia p. 135. Petrarcha ab urbe Roma coronatus ib. Conradus Celtes primus Poëta Laureatus Germaniæ vocatus p. 136. Maximiliani I. diploma, quo Conradum Celti Rectorem Collegii Poëtici conſtituit, honoresque & privilegia Poëtarum declarat ib. ſq. Coronatio Poetarum in Imperio Germanorum unde proceſſerit p. 138. Certamina Poetarum & victoriæ inſigne apud Romanos ib. nonnullæ inſcriptiones Poetarum p. 139. Agones Capitolini ceſſantes p. 141. Poetarum olim Patronus ib. Angliâ Germanis aſſumpſerunt morem coronandi Poetas ib.

§. 44. Forma creandi Notarios publicos à Comite Palatino p. 141. num Notarii Creati à Comite Palatino Cæſareo habeant auctoritatem in territorio ſedis Romanæ & viceverſa p. 143. num in Anglia recipiantur ib. formula qua Rogerius de monte florum conceſſit Priori Wintonienſi duos creare notarios ib. forma juramenti quo obſtringantur notarii p. 144. varia æſtimatio Comitum in aliis regnis p. 145.

§. 45. cur titulus Comitis Palatini feudalis ducatur à Francis p. 146. cur perſonalis ducatur ex imperio Romano ib.

§. 46. Comites Imperii perſonales p. 147. diploma Rudolphi II. quo Thomam Arundeliæ Dominum creavit Comitem Imperii p. 147. ſqq.

§. 47. Marchiones qui p.149. vocis derivatio p.150. usus ejus primus unde deducendus p.151. creatio Marchionum p.152. quatuor in Imperio eminentes ib. insigne primarium ib. error Nicephori ib.

§. 48. Landgravius quid p. 153. titulus eminentiæ ib. quatuor eorum in Imperio ib. ortus titulus apud Germanos ib. antiquissima creatio Landgravii ib.

§. 49. Burggravii qui p. 154. eorum quatuor ib. titulus in Germanico ortus imperio ib. non semper singularem dixit eminentiam sicuti & Landgravii nomen ib. sq.

§. 50. Wajevvodæ titulus in Imperio rarus p.155.

§. 51. Barones in Imperio quid p. 155. titulus hic communicatus & aliis jurisdictionem & territorium non habentibus ib. varia Baronum juxta nonnullos genera & nomina p.156.

§. 52. Baronis vocis derivatio p. 157. sq. à latinis scriptoribus dicti quandoque magni officiales ib. in legibus Longo Bardorum viri Regis p. 159. Germanis audiunt Banner-Herr ve Panner-Herr ib.

§. 53. Principis tituli homonymia p.160; dicit dignitatem cui junctum territorium ib. hujus exempla ib. initium tituli ad territorium applicati p.161. sq. jam apud Romanos fuit titulus honoris ib. de iis quoque dicitur Personis, quæ aliis splendent dignitatibus p.162. de parte in divisione status imperii p. 163; alia hujus vocis à recensitis notio diversa p.164.

§. 54. Electoris titulus p.164. electorum origo ib. & sq.

§. 55. Capitanei vocis varia significatio p. 165. Capitaneus proprie & improprie dictus quid ib. vocis origo p. 166. Valvasoris vocis derivatio ib.

§. 56. Eques percussus p.166. ceremoniæ in creatione observatæ ib. persona hujus dignitatis capax ex lege antiqua p.197.

§. 57. De privilegiis Equitum in Imperio p.167. sq, Disceptatio de hisce inter doctores p.168. Equites aurati unde dicantur ib.

§. 58. Origo Equitum unde petenda p.168. sq. mos Germanorum antiquus in traditione Lanceæ & Scuti p. 169. diploma adoptionis per arma,

arma, qua Theodoricus Ostro Gothorum usus est ad Herulorum Regem ib. singulare exemplum à Procopio relatum p.170. phrasis à rege gentes exteræ arma suscipere quid ib.

§. 59. Ceremoniæ variæ in descriptione Equitum p.171. Caroli M. de hisce Constitutiones Frisiæ statibus præscriptæ ib. percussio auris vel generum communissima ceremonia p. 172. quandoque in Imperio creati diplomate saltem imperiali p. 173. traditio scuti & impositio gladii nonnunquam accedentes ib. qui ceremonias perfecerint ib.

§. 60. Ceremoniæ cum Eques crearetur Wilhelmus. Comes Hollandiæ in Imperatorem electus p.174. sqq. Regula militaris ordinis ib. Reges nonnunquam ante nonnunquam post creationem assumserunt hanc dignitatem p.175.

§.61.Forma creandi equitis ex Pontificali Romano p. 176. sq.

§.62.Personæ dignitatem equitis conferentes p.180. Nicolai Uptoni sententia ib. Equites S. sepulchri p.181.refutatio nonnullorum civilistarum p.182. alii ordines equitum ib.

§.63.Armigeri p.182.eorum creatio ib. differentia inter equitem & armigerum p.183.

§. 64. Tituli infra principes subordinatos in Imperio ex subinfeudatione accepti p. 183. diploma Maximiliani creantis Carolum Comitem de Chymay Principem ejusdem nominis ib. & sqq. refutatio Auberti Miræi p. 185. exempla Principum alias dignitates sub se habentium ib. sq.

§.65. Generalis enumeratio statuum in Imperio p.187. Equitum, qui sub Imperio sunt nomina p.188.

CAP. II.

De

§. 1. Adjacentia imperio regna consvetudinem & nomina ferè retinent; Militis in Suecia olim significatio ib. Equitum in Suecia cre-
tio

atio p.190.formula juramenti,quo obſtringuntur ib. Diploma quo Guſtavus Adolphus Herincum Saint-Georgium equitem creavit p.161.

§.12.Sigismundus 1. in Polonia conceſſit Ducis titulum Alberto Marchioni Brandenburgico p.193. inveſtitura ib. conditiones additæ ib.

§. 3. Exemplum Wajevvodæ feudales, quo Caſimirus Stephanum Moldaviæ Wajevvodam creavit p.194. ceremoniæ obſervatæ ib. juramentum p.195. Armigeri & Bojari continent in Moldavia Barones ib. vox Wajevvoda denotat Capitanea. p.196. aſſumpſerunt titulum Deſpotæ & Principis ib. Wajevvoda in Polonia & ducatu Lituaniæ ib. Similes quodammodo Lords Lieutenants in Anglia ib. græcè vocantur Βοέβοδοι ib. latine Palatini ib.

§. 4. Statuum ſecularium in Polonia varia nomina p.196. eorum Barones p.197. Bojarones ib. equites ib. alii tituli recentiores ib.

§. 5. Comites & Duces Hungariæ in legibus antiquis p.198. Comites parochiales & perpetui ib. Comes Palatinus p.199. Diviſio Baronum Hungariæ in officio & non in officio exiſtentium ib. Banni vox in hac regione p.200. Tavernicorum Miniſtri qui ſint ib.

§. 6. Bohemiæ tituli p.201. Electoratus jus illorum habet Rex ib. antiquiſſima Ducis creatio ib. Baronum p.202.

§. 7. Tituli majores in regno Neapolitano omnes Titolati nomine inſigniuntur p.202. Principis titulus vetuſtior quam regni ib. Poſſunt imponere inſignibus ſuis coroniam p.203. Ducum titulus in hac regione ib. in inſignibus ſuis habet corollam ib. Archi-Ducis titulus in hoc regno ib. habent pileum ducalem p.204. Marchio primus in hoc regno ib, ejusdem corolla ib. Comites hujus regni & eorum corolla ib.

§. 8. Titolati omnes generali nomine dicuntur Barones p. 205. eorum privilegia ib. Valvaſores qui ib. origo ib.

§. 6. Venetorum Equites S.Marci p.206. eorum creatio p. 207. ceremoniæ obſervatæ ib.

CAP. III.

§. 1. Delphinus certus Regni hæres in Galliæ p. 211. Origo vocis delphini

ni ib. Carolus primus & succeſſor in regno p. 212. Delphinus dictur quandoque Roy Daulphin p. 213. Delphini titulus quandoque aliis præponitur & poſtponitur p. 214. hujus rei ratio ib.

§. 2. Principes ſangvinis in Gallia p. 215. opinio quædam de eorum origine ib. refutatur ib. prioribus temporibus quomodo vocati ib. Græcorum de crinibus eorum error p. 216. ſpecialia Principum Sangvinis privilegia ib. Locus tum inter ipſos tum reſpectu aliorum ib. eorum inſignia p. 218.

§. 3. Principum titulus tum perſonalis, isque vel ex nativitate p. 218. vel ex creatione p. 219. amborum privilegia ib. tum feudalis ib. tempus aſſumptionis hujus tituli ib. Caroli Paſchalii diviſio Principum in Majores & minores p. 221. ipſorum corona ib. Captall & Captalat in quibusdam Galliæ locis denominat Principes iſtos & Principatus p. 222.

§. 4. Eduardus III. Angliæ Rex filium ſuum Edvardum Principem nigrum creat Ducem Gviennæ p. 222. diploma Edvardi p. 224.

§. 5. Origo titulorum Ducis & Comitis in Gallia p. 228. commiſſionis, quo provincias ſuas Reges Gallia patriciis committebant formula p. 228. Patricii titulus poſt Marculphi tempore ſit rarus in Gallia p. 229. Ducis & Comitis titulus cum relatione ad Provinciam quando factus hæreditarius p. 229. ſqq.

§. 6. Ceremoniæ in Creatione Ducum Galliæ Veterum p. 231. numerus Comitatuum ad Ducatum requiſitus p. 232. coronæ veterum Ducum ib. impoſitæ à ſummo Ducatus prælato ib. ſpeciali exemplum in Ducatu Normanniæ ib. Ducum inveſtitura cum gladio & corona juxta morem temporum ante Franciſcum Regem p. 232. ſeqq.

§. 7. Duces & creati absque corona & gladio per ſolam impoſitionem Ducalis Pilei p. 238. exemplum Johannis Ducis Lancaſtrenſis Dux Aquitaniæ creati ib. ſqq.

§. 8. Pilei ſeu corollæ Ducum recentiorum in Gallia p. 241. habent tantum in inſignibus non in capite p. 242. forma creationis ib.

§. 9. Comites alii ſunt Majores alii Minores p. 243. Majores indiffe-

 renter

rcater etiam Duces dicti sunt p.244. postea putantes Ducis titulum meliorem, Duces tantum vocati ib. singulare hujus exemplum in Ducatu Britanniæ p.245. Alii Principes, ;spreto Ducis titulo tantum Duces vocari voluere ib. hujus rei ratio p.246. Comites Hollandiæ comites Majores ib.

§. 10. Comites minores immediatè regno subjecti vel Antiquiores sunt p.246. horum dignitas imminuta ib. desierunt hodienum excepto Flandriæ ac Burgundiæ comite ib. *vel* Recentiores Comites non habent supremam potestatem p.247. Comites Feudatarii ib. desiere hodienum ib. quando cœperint ib.

§. 11. Investitura & creatio Comitum Majorum p.247. investitura comitum Minorum p.248. quot Baroniæ requisitæ fuerint ib. hodienum non permittitur corona nisi in insignibus p.249.

§. 12. Forma tradendi comitatus immediate ad coronam pertinentes p.250. diploma quo comitatus Flandriæ traditur Humfrido Duci Glocestriæ p.250. sq.

§. 13 Traditio Comitatus Bigorensis ab Edvardo Principe Aquitaniæ p.212. sq.

§. 14. Diplomata absque investiendi ritu tam antiqua quam nova p. 253. sqq.

§. 15. In nonnullis diplomatibus investituræ fit| mentio p. 256. præprimis cincturæ gladii ib. diploma quo Henricus V. creavit Gustonem Comitem Longevillanum ib. sq.

§. 16. Palatini titulus inter Duces & Comites Franciæ usitatus p.258. assumserunt eum antiqui Campaniæ & Burgundiæ Comites ib. origo horum ib. objectio & responsio circa hunc titulum ib.

§. 17. Pares Franciæ qui sint p.259. eorum numerus ib. Divisio in Clericos & Laicos ib. eorum initium ib. sq. vocis derivatio p.260. Laici Pares dudum defecere ib. plures alii hoc titulo dotati ib. ipsorum locus ib. privilegia p.261.

§. 18. Marchionis titulus in Gallia p.262. significavit olim Comites limitaneos ib. quando distinctum à Comitibus & Ducibus præbuerit

rit titulum ib. à quibus creentur p. 263. quot requirantur ad Marchionatum Baroniæ ib. recentiores Marchiones creantur à Rege per literas patentes p.264. forma creationis ib. dignitas & coronæ ib.

§. 19. Vice Comites Feudales in Francia p. 265, creatio eorum juxta Salladam & parvum aliquod Ceremoniale ib. initium dignitatis hujus feudalis & hæreditariæ factæ ib. formula qua Henricus VI. Angliæ tanquam Galliæ Rex dedit ViceComitatum Beaumontii Iohanni p. 266. tria eorum secundum L'Oyseau genera p.268.

§. 20. Vidames desumptum ex Latinorum vice Domino p. 269. ab initio officiales postmodum feudales ib. differentia ViceComitum & ViceDominorum ib.sq.

§. 21. Duplex Baronis in Gallia significatio p. 270. generalis denotans omnes Dominos majores titulos possidentes ib. Ber in Romanensium fabulis Barones denotat p. 271. Specialis, & eorum qui immediate tenent à Corona ib. horum origo ib. ArchiBaron dictus Montmorency p.272. primus omnium ib. maluerunt dici Sire p.273. hodienum desiere ib. Barones mediatè à Corona tenentes ib. jus antiquum horum Baronum p.274. creatio ib. initium ib. Baroniæ recentiorum seculorum p.274. Antiquæ ceremoniæ creandorum Baronum 275; recentiora secula non observant has circumstantias p. 276. Castellania quid p.276. Baronum prærogativæ præ Castellanis ib.sq.

§. 22. Summa Legum de plurimis dignitatibus Feudalibus ex Codice Henrici quarti p.277.

§. 23. Generalis & specialis vocis Equitis in Gallia significatio p.278. Equites Banneretti ib. traditio Banneriæ ib. requisita Banneretti ib. diploma Johannis V. Ducis Britanniæ Bannerettum creantis p.279. Banneretti feudatarii creatio p.280. jus habendi vexilla p.281. dicti ab aliquibus Baronetti p.282.

§. 24. Equites Baccalaurei qui p. 282. formulæ creationis ib.& sq. ceremoniæ istæ non adeò observatæ p. 284. Persona hunc honorem conferens ib. personæ hanc dignitatem accipientes p. 285. differentia à Rege vel à Duce creatorum ib. Baccalaurei vocis derivatio p. 286; βακαλ-

 λάριος

λα... apud Græcos quid innuat ib. bucellum quid p. 177 Baccalaureo- olim varia significatio p. 288. denotant jus usurpandi sigillum ib.

§. 25. Varii ordines equitum alii in Gallia p. 289. Ordo stellæ seu Marianus ib. ejus ordinis autor ib. collare huic ordini proprium p. 290. Ordo S. Michaelis ib. origo & occasio hujus ordinis ib. insigne ejus ib. hic ordo demum vocatur ordo du Benoist Saincte Esprit. p. 291. ordo aurei velleris ib.

§. 26. Alii ordines equitibus in Gallia obscuriores p. 291. ordo canis & Galli gallinacei ib. ordo pulchræ virginis in campo viridi ib. ejus autor ib. occasio p. 292.

§. 27. Esquire qui p. 292. recentior & vetustior vocis usus ib. Scutarii titulus p. 293.

CAP. IV.

§. 1. Genuralis titulorum in Hispania enumeratio p. 294.

§. 1. Prencepe de las Asturias p. 294. filium Regis & certum hæredem notat p. 295. vocantur & Princepe d' Espana ib. Principes Naverræ & Gvionnæ ib. creatio ib.

§. Ducum & Comitis tituli qn. cœperint in Hispania p. 296. Comes Scantiarum ib. Ducis titulus in Castilia p. 297. coronæ quæ Ducibus impositæ ib. exemplum creati Ducis in Calisteo p. 297. sq.

§. 3. Marchionis titulus in Hispania p. 300. primus hoc titulo ceu dignitatis distinctæ donatus ib. diploma creationis ab Henrico IV. Rege Castiliæ p. 301. sqq. in insignibus suis habent coronam p. 304.

§. 4. Comitis titulus in Hispania p. 340. factus feudalis & hæreditarius ib. creatio eorum antiquissima ib. ceremoniæ diversæ ib. insignia mutata ib. diploma Henrici IV, creantis Petrum Lopesium de Agala Comitem de Fuensalida p. 308. sq. coronæ in ipsorum insignibus p. 310. Comites Palatini eorum ib.

§. 5. Vice Comites Hispania p. 310.

§. 6. Ricos Hombres Hispænosum p. 311, dignitatis titulus ib. investitura per

per Bannerium & Calderam ib. Don titulo non posse omnes uti ib. Vox Grande additamentum dignitatis in titulo p.312. limitata Baronis notio p.313.

§. 7. Mos renovandorum à Rege titularium nominum in hæredibus maximarum in Hispania dignitatum p.313.

§. 8. Cavalleros Hispaniæ trium generum p. 313. Equites aurei calcaris ib. personæ hanc dignitatem adipiscentes p.314. conferentes ib. Ceremoniæ dignitatis conferendæ antiquæ ib. recentiores ceremoniæ p.316. Honor ab equite hoc se creanti & Patrino exhibendus ib. Privilegio Equitum aurei calcaris p.317. privari possunt rursum hac dignitate p.318.

§. 9. Cavalleros Armados p.318. creantur à Rege p.319. Hydalgos in hunc ordinem recepti ib. Cavalleros de alarde o de gverra p.320.

§. 10. Leges Pragmaticæ concernentes attributa honoraria in sub & inscriptionibus p.321. integra lex adscripta p.322. sq. pœna non observatæ legis p.328.

CAP. V.

De Titulis in Anglia Subordinatis.

§. 1. Princeps Walliæ hæredem certum in Anglia Regni denotat p. 332. unde hic titulus deductus ib; tituli hujus initium in Hæredibus Angliæ indubitatis p. 333. Diploma quo Edvardus III. filium suum Edvardum Ducem Cornvvalliæ Hæredum certum constituit p.334. sqq. dicitur & aliquando Dux Cornubiæ & Comes Cestriæ p. 337; alia hisce titulis accedentia nomina p. 338. Saxonum ætate dicti Clitones & Clitunculi ib. uti & Ætheling, Atheling vel Adeling p. 339. harum vocum derivatio ib. quoad literam denotat nobilem ortu p. 340. Posterioribus temporibus assumpserunt à Patribus Patronymica nomina ib.

§. 2. Reguli Normannorum tempore in Anglia p. 341. Etheling honorabilem notat ib. vocis Earl explicatio ib. & sq. Eolderman-

ni qui p. 343. vox denotat Seniorem ib. alia eorundem nomina ib. Principes in plurali dicti Thaini aut alii viri primarii ib. Aldermanni quo respectu vocati p. 344. diploma Ethebaldi , quo quidam Cyniberthus comes & Dux appellatur p. 345. Aldermannis Regis titulus tributus p. 246. Comitis & Aldermanni nomina etiam aliter usurpata ib. Ealdormannus officium eminentius indicat p. 347. Alvvinus dictus Semirex ib. sq. Aldermanni titulus cum voce Eorle commutatus p. 348. & contra tempore ante Canutum ib. Heroldes & Hehgereves officialem dignitatem innuunt p. 349. particula vice in voce vice Comitum p. 350. Thaini Spirituales & temporales ib. Thegne vox ministrum denotat ib: alias & varias simul habuit hæc vox significationes p. 351. Saxonum tempore nomina *B*aronis Baroniæque inusitata p. 352.

§. 3. Aldermannorum Saxonum tempore possessiones p. 253. vera regni in Schiras divisio p. 354. ejus initium ib. exemplum possessionis Aldermannicæ p. 353 ; dignitas hæc in nonnullis Angliæ locis feudalis p. 356. Northumbriæ duo| comitatus ib ; quidam possederunt tantum bona particularia p. 358. de proventuum partibus ib. sqq. Comitis Relevium p. 362.

§. 4. Bona à Tainis possessa p. 362. Hida quid denotet p. 363. sq. virgata quid p. 364. Domus Campanæ quid ib. Tainorum relevationes p. 365. sq. Thaini Regis p. 366. Thainus Mediocris ib. Vavasoris nomen in Anglia p. 367. appellatio tantum feudalis p. 367. semper vavasores fuere infra Baronem p. 369.

§. 5. Iurisdictio Adelmannorum Saxonum ævo in territoriis Comitatus sui p. 369. cessit vel in usum ipsius, aut in *R*egis ib. indoles tamen jurisdictionis illorum Comitum exacta non patet p. 371. nonnulli casus huc spectantes ib. sq.

§. 6. Iurisdictio Adelmannorum in Curia p. 375. fuit vel potestas deliberativa ib. vel judicialis p. 376. exempla criminalis processus p. 377.

§. 7. Earl tempore unde à Normannorum adventu frequentata p. 378.

378. optimè redditur per vocem Comitis ib. dicti etiam consules & Duces ib. quæ tamen synonyma non reperiuntur in forensibus instrumentis p. 379. erronea opinio post Normannorum adventu de nomine Comitis p. 379. initium hujus erroneæ opinionis p. 381. vera de appellatione sententia ib.

§. 8. Titulus Comitis post Normannorum tempora vel localis vel personalis p. 382. localis titulus, isque Comitum Palatinorum ib. Eminentissimus horum Comes Cestriæ p. 382; primus cum regali jurisdictione Comitatum Cestriæ accipiens ib. jurisdictio. ib. sq. Comitus hic nullibi in creatione comitis aut citatione vocatur Palatinus p. 384. qua ratione Hugo Comes Palatinus dictus sit p. 385. Comites Palatini dicti Comites Pembrockii ib. item Episcopi Dunelmenses ib. horum sigillum p. 386. quando cœperit illic Palatinà Jurisdictio ib. Hugonis de Pusaz historia quoad hunc comitatum ib. Comitatus quidam dicti Palatini Domino licet Palatino non denominatio p. 387.

§. 9. Diplomatum formulæ quibus creantur comites Palatini p. 389.

§. 10. Comites locales non Palatini p. 386. Diplomatum formulæ hanc dignitatem conferentium p. 390. num ante Reginæ Matildis tempora fuerit in usu ib. Creati Roberti comitis Glocestrensis p. 391. Antiquissima Diplomata Comitivæ exhibentia Reginæ Matildis p. 392. sq. exemplum restitutionis Comitatus regnante Stephano p. 394. Henrico II. regnante creatus comes Oxonii Albericus de vere ib. Hugo Bigot comes Norfolciæ p. 395. Largitio comitatus Lincolniensis Henrici III. tempore p. 397. formula creationis eodem Rege in traditione Leycestriæ Comitatus. p. 398. formula ex regno Edvardi I. pro Comitatu Richmondiæ p. 399: formula creationis in concessione Comitatus Norfolciensis sub Edvardo II. p. 400. Eodem rege diploma, quo tradidit Comitatum Carlilæ Andreæ de Harcley p. 401. præfationes diplomatum sub Edvardo III. p. 402, exemplum patentium literarum, quibus Hugo de Audley Comes Glocestriæ creatus p. 403. assignatæ Comitibus obventiones ad meliorem sustentationem p. 404. sq. in Personà majoris

ris dignitatis comitis titulo insignienda non fit mentio ceremoniarum investituræ p.406.quandoq; etiam in persona minoris dignitatis ib, Instrumenta creationum illo tempore ex quibus constiterint ib.sq.formula Investituræ sub Eduardo VI, p.408.formula creationis hisce temporibus consueta p.409.formula qua una confertur Baronis aut Ducis titulus non multum à priori differt p.410.

§.11.Honorariæ possessiones antiquorum Comitum Localium non Palatinorum p.410.quo Capite possederint ib. differentia observata in impositione nominum p. 411. hujus exempla ib. de Tenura eorundem Comitatuum exempla p.412.Relevium pro ejusmodi Comitatu ib. exempla adducta ib. & sqq. exempla ejusmodi Comitatuum ex castellis oppidis & agris constitutorum p. 416. hodienum non solvuntur relevia respectu Comitatus p.417.antiqua Wilhelmi I. lex ib.relevamenta Comitum soluta vel equis vel armis p.418.

§.12.Testimonia quædam quæ videntur probare habuisse Comites antiquos quatenus Comites generalem potestatem regiminis in Comitatibus suis p.418.horum æqua interpretatio. p.419.

§. 13. Investituræ ornamenta in Comitibus p.422. cinctura gladii ib, quando cœperit ib,Integra formula qua Richardus I,Gaufridum Comitem creavit p.424.

§.14.Corona multo antiquior aliis indumentis p.424. forma coronarũ ib,Richardi comitis Arundeliæ tres coronæ variæ figuræ p.426.

§.15.Titulus Comitis Personalis p.427.primus hoc titulo ornatus ib.formula diplomatis, quo Richardus II.Thomam de Movvbray primum fecit Mareschallum ib.ejus prærogativæ p,428;honore hic & officium aliis datum p.429. Comitis Mareschalli titulus & ante tempora Richardi fuit in usu p.430.Illustris Ministri Comites aliquando dicti Comites vel Consules Palatini p.431,

§.16.Baronis titulus cessit in locum Cvninȝeᵹ p.433.Baronis vocis varia significatio p.434.sq.in instrumentis substituitur vox Chivallier p.436.

§.17. Creatio & Natura Honorariorum Baronum post Normannos p. 437.de Baronibus à tempore Wilhelmi.I.usque ad postremam ætatem Johannis Regis ib,hi sunt Barones tantum per tenuram ib,feuda

eque-

equeſtria p.438. duo eorum genera ib. numerus feudorum militarium p. 439. Barones Spirituales alii, alii ſeculares p. 441.

§. 18. Seculares vocati quandoque milites ib. poſſeſſiones eorum Baroniæ p. 442 plurimi Secularium Baronum creati à Wilhelmo I, ib. ſq. eorundem Relevii p. 443.

§. 19. Immunitates Saxonum tempore Baronum Spiritualium p. 445. tria attamen exempta ib. temporalia bona Dominorum Spiritualium p. 446 Epiſcopatus & Abbatiæ adſtrictæ ad Equeſtria ſervitia p.447. verba in plura & perpetua eleemoyſina in quibusdam exemplaribus Mathei Par-omiſſa ib. Barones hi ſpirituales dicti etiam Prælati p. 448.

§. 20. Teſtimonia Baronum tum Spiritualium tum temporalium, ut habent votum & locum in Parlamento p. 449. teſtimonia tempore Wilhelmi I. ib. Wilhelmi II. p. 450. Henrici I. p. 451. Henrici II. p. 452. Richardi I. p. 455. Johannis p. 456. nonnulla de ſummonitionibus obſervata p. 457.

§. 21 Mutatio Baronum & Baroniarum a poſtremis Johannis annis ad medios Richardi II. p. 458 Majores Barones & reliqui in capite tenentes diſtincti ib. Diſtinctio Baronum non facta per leges magnæ Chartæ p. 459. initium & cauſa diſtinctionis p. 460. prærogativæ Baronum Majorum præ aliis p. 461. annus legis, quæ Tenentes à Capite excludit à Parlamento p. 462. ſq. ſententia Johannis de Athon de hac lege refutatur. p. 465.

§ 22. Baronum duo genera ex ſcripto & tenura, & ex ſcripto ſolum p. 465. Barones ex ſcripto & tenura qui ib. Barones ex ſcripto ſolum ib. Baroniæ duplices honorariæ aliæ, aliæ abuſivæ p. 466. numerus Baroniarum ib. plurimi Barones iſtius temporis fuere per tenuram & ſcriptum p. 467. præprimis ſpirituales ib. Formulæ Epiſtolarum quibus ſummonitæ ſunt p.468. ſcriptum conjunctū habens alias circumſtantias ib. diverſitas ſcriptorum juxta qualitatem Baronum p. 469. varietas præfationum ſcriptorum citatoriorum p. 470. vulgatiſſima formula circa exitum Eduardi III. ad Barones ſpirituales ſeculares ib. ſcripta convocantia habentes locum in Parlamento non votum cum Baronagio p. 471. Tituli additi Baronibus ſpiritualibus ib. temporalibus ib.

§. 23. Perſonæ ſummonitæ ut Barones Domini fuere vel temporales vel ſpiri-

spirituales p. 471. Spiritualium subdivisio ib. in Rotulis mentio sit *Baronum* temporalium p. 472. Episcoporum ib. Regularium ib. nomina Abbatum & Priorum rara in testimoniis Parlamentorum antiquorum p. 473. Nomina Abbatum & Priorum summonitorum tempore Henrici III. p. 474. sqq. varius summonitorum Regularium numerus p. 477. sqq. Regulares summoniti sub Eduardo III. p. 479. sqq. aliæ personæ quoque eo tempore summonitæ p. 482. multæ circa finem Eduardi II. omissæ p. 483. sq.

§. 24. Abbates & priores à comparitione in Parlamento absoluti p. 484. casus hac in causa regnante Eduardo II. cum Abbate S. Jacobi prope Northamptoniam p. 485. sqq. alter regnante Eduardo III. cum Abbate Leicestrensi p. 488. protestatio pro Abbatibus Prioribus &c. provinciæ Cantuariensis sub Richardo II. p. 489. sq.

§. 25. Banneretti vox ut denotat Baronem Parlamentarium p. 490. Barneret, Bannerett & Baronet invicem permutata ib. tenere per Baroniam quid p. 491. Epistola qua Dominus Cammoys sub Richardo II. liber est declaratus ib. Nomen Camoys in summonitionibus obvium p. 492. usus vocis *Banneretti* ex *Gallia* in Angliam cessit p. 493.

§. 26. Fundamentum erroneæ opinionis Baroniam ex tredecim feudis militaribus & tertia parte constare p. 493. tempus libri conscripti in quo fundatur erronea opinio ib. & sq. esse post Normannorum adventum p. 494. refutatio ipsius opinionis p. 495. confirmatio ex exemplis sub Eduardo I. p. 496. fundamentum cui inædificavit Autor libri citati suum errorem p. 497. hujus refutatio p. 498. Copia apographi reperti in rotulo membranaceo in Hibernia sub Henrico IV. ib.

§. 27. Tertium *Baronum* genus a mediis Richardi II. annis usq; hodie p. 499. Formula scripti quo creantur Barones ex scripto solum tales p. 500. formula ad spirituales *Barones* hodienum adhuc usitata ib. formula in temporalibus *Baronibus* usitata p. 501. stylus Baronis in istis scriptis assignatus ib. *Regulares* Barones istius ævi p. 502. eorum numerus ib.

§. 28. Tempus evectionis *Baronū* ad hunc titulum per literas patentes p. 503. diploma quo Joannes de *Beauchamp*, *Baro* regni denominatus ib. annuitates honorariæ *Baronibus* datæ ib. rursum abrogata p. 504. formula creationis hodienum utplurimum usitata p. 504. cognomen hisce tem-

temporibus in creatione additur p.505. exemplum creati ſpiritualis Baronis per literas patentes ib.

§.29. Prima tituli Ducalis creatio p. 506. Diploma creationis quo Dux Cornubiæ primogenitus ab Eduardo III. Parente creatur ib. ſqq. inveſtitura Ducum p. 508. ſqq. illos noſtra ætate obſervatus p. 510.

§.30. Marchionis vox Comitem & Baronem aliquando notavit p. 511. nunc dignitatem locatam proximè poſt Ducem p. 512. antiquus vocis uſus ib. tempus, quo diſtinctam honoris appellationem notavit ib. eorum creatio p.503. inveſtitura ib. clauſulæ ra Inveſtiturum in creationum diplomaribus non ſemper ſibi ſimiles p. 514.

§. 31. Vice Comitis titulus p. 515. tempus quo dignitatem incepit facere ib. diploma quo Joannes Dominus Beaumont creatur vice comes Beaumont ib. inſignia p. 516. forma conſveta in ipſorum creatione p. 517. ad quos reſtringantur p. 518.

§.32 Paris vocis ſignificatio p. 518. refutatio cujusdam Scriptoris Gallici p. 519. numerus Parium ib. nomen Lords quibus detur p. 520. veſtimenta Ducum, Comitum & Baronum priſtinis temporibus p. 521.

§.33. Variæ ſignificationes vocabuli Knight, militis & Chivallier in Anglia p. 521. Knigths ut tituli honorarii quadruplex ſignificatio p. 522. Knight Bachilers aut Equites Baccalaurei ib. eorundem origo & nomen ib. & ſq. perſonæ hanc dignitatem conferentes p. 524. eandem accipientes ib. ſq.

§.34. Ceremoniæ priſcis temporibus obſervatæ vel Aulicæ p. 525. vel ſacræ ib. Aulicæ quæ ib. Athelſtanus à Rege Alfredo Eques creatus ib. ſq. Jefridus Andegavenſis ab Henrico III. creatus p. 526. Alexander Rex Scotiæ ab Henrico III. p. 5267. veſtes honorariæ datæ p. 528. cinctura calcarium p 529. quæ fuerint calcaria p. 530. percuſſio gladii ib. ſq. vox Tituli Sir in creatione equitum admodum antiqua p. 531. ſq. equeſtris dignitas per diploma aliquando data p. 534. ſq.

§.35. Sacræ ceremoniæ olim in conferenda equeſtri dignitate obſervatæ p. 535. oblatio gladii ſuper altare p. 537. benedictio enſis novis militis p. 538.

§.36. Subſidia pecuniaria ut filius Domini & hæres certus poſſit creari eques p. 539. ſtatutum Parlamenti ſub Eduardo I. de ſubſidiis non amplius arbitrariis ib. ſq.

§. 37. Peculiaris nota honoris Equitibus debita. p. 540. ex ipsis eligitur Grandis Assisa ib. pœna percutientis Equitem ib. sq. Equitatura libera ab executione fieri facias p. 541. num legitimus sigilli usus in Anglia Equitibus fuerit proprius p. 542. sq.

§. 38. Degradatio Equitis p. 544. quid sit p. 545. ceremoniæ degradationis ib. exemplum degradationis in Andrea Harclejo sub Eduardo II. ib. sq. degradatio temporalis vel suspensio p. 547.

§. 39. Equites Banneretti in Anglia pag. 547. convenientia & differentia orbis Galliæ ib. synonimia vocis p. 548. eorum creatio & ceremoniæ in creatione observatæ ib. antiquissima eorum mentio regnante Eduardo I. ib. qui sub ipsis meruerint p. 549. de nomine Bannerettorum observatio ib.

§. 40. Equites Periscelidis in Anglia p. 550. cui origo eorum tribuatur ib. tempus quo cœpit hic ordo p. 551. occasio institutionis ib.

§. 41. Ordinis Periscelides Patronus S. Georgius p. 552. sq. hujus martyrium p. 553. martyrii tempus ib. locus ib. testimonia Ecclesiæ Græcæ de ipso ib. ejus ortus & conditio ib. varia attributa in invocationum formulis p. 554. speciatim nomen τροπαιοφόρος ib. in ritualium libris semper locum habet insignem p. 556. honoratur & in festis aliorum p. 557. Alia testimonia Græcorum præter ritualia de S. Georgio p. 558. Procopii ib. Cedreni p. 559. Johannis Buchaitensis ib. Annæ Porphyrogennetæ p. 560. Callichis ib. Nuephori Xantophuli p. 561. Johannis Cantacuzeni ib. Emanuelis Malazi ib. inscriptio dedicationis Ecclesiæ Græcæ in reparatione p. 562. testimonium Damasceni studitæ p. 563. ordo religiosus Equestris S. Georgii ib. Constantino M. initium sumente ib. horum creatio & privilegia creandi p. 564. templum S. Georgio Lyddæ dicatum desolatum p. 565.

§. 42. Testimonia Ecclesiæ Occidentalis p. 566. Epigramma Venantii Fortunati de Gregorio ib. idem dies ejus in Ecclesia Romana & Græca sacer p. 567. Ordo ad armandum Ecclesiæ defensorem ex ordine Romano antiquo ib. S. Gregorii acta ex Baronio p. 569.

§. 43. S. Georgius Patronus Angliæ p. 570 quo tempore in Patronum electus sit p. 571. seq. Nomen Imperatoris sub quo crucifixus est, p. 572. sq. dies S. Georgii factus festum duplex ad modum majoris duplicis p.

573

573. ſq. quomodo celebratum p. 575. ſq. aliis diebus feſtis contractis hoc in,licitum celebrare p.576.ſq.diſceptatio quorundam eruditorum num hic fuerit Martyr. p.577. ſq.

§. 44. Imago S.Georgii armati p.578.Draco an hieroglyphicè appoſitus ib. appingitur quandoq; virgo genua flectens p. 579. quid denotet. ib.

§. 45. Ordo equeſtris balnei p.580 ejus initium ib. creationis ceremoniæ ib. inſignia ib. ê quibus hi equites creati ſint ib.

§. 46. Equites Baronettorum p. 581. formula diplomatis quæ ipſos creavit Jacobus Rex p. 582. ſqq. inſtructio qua Commiſſariis poteſtas creandi data p. 586. ſqq.

§. 47. Titulus Esquire vel Armigeri quid induet p. 589. ejus origo ib. antiquiſſima eorum mentio p. 590. Valeti nomen & ſervientis ib. ſq. Armigeri titulus quomodo acquiſitus p. 592. adſunt unicuiq; Equiti in ordidem Balnei recipiendo p. 593. collare cum SS. in antiqua collatione eis additum p. 594. ſqq.

CAP VI.

Hibernia caret Ducum & Marchionum titulis p.596. Comitis Palatini titulus ib. formula preationis ſub Eduardo II. Comitis non Palatini p. 598. ſq. diſtinctio diplomatum creationum ſecutis temporibus p. 600.

§. 2. Titulus Baronum & vice Comitum in Hibernia p. 600. formula ab Eduardo IV. creante Baronem de Rathauth ib.

§. 3. Baronetti Equitis & Armigeri titulus in Hibernia p. 601. antiqua conſvetudo creandi Equites ib. ſq.

CAP. VII.

Princeps Scotiæ quis p. 603. Ducis titulus ib. inveſtitura ſeu creatio Ducis ib. ſq. corona ib. Marchionis titulus p. 604. inſignia ib. primus ibidem Marchio ib. titulus vice Comitis ib. inveſtitura p. 605.

§. 2. Titulus Comitis in Scotia p. 606. Thaini diſtinguuntur à Baronibus ib. ſq. ceremoniæ in collatione hujus dignitatis p. 607. Baro in Scotia quid p. 608. prima eorum mentio quando facta ib. ceremoniæ creationis p. 609. Banreut & Baro quomodo differant ib.

§. 3. Solennis Creatio Equitum in Scotia p. 610. Juramentum quid p. 612.

CAP. VIII.

Titulus Gentleman & Nobilis p. 613. ſq. Nobilis olim quis p. 614. Judæorum diſtinctio inter בני איש & בני ארם ib. Nobilitatis acquiſitionis

 me-

methodi variæ p. 615. insignia ib. Europæorum consvetudo. Nobilium injure habendi insignia 616.
§. 2. Nobiles in Germano Imperio quomodo vocentur 616. sq. liberi Nobiles & eorum privilegia p. 617. opiniones duæ de voce Gentil in Gentilhome ib. & sqq. altera à Romanis derivat ante Monarchiam ib. Gentilis & Gens apud Romanos quid ib. Generosi nominis varia significatio. 619. Germanorum itidem Wohlgebohren ib. altera diclinante Imperio, ubi vocis usus p. 620. hujus origo unde arcessenda. 621. alia adhuc opinio de voce Gentil in compositione, 623. sqq. Autoris sententia & rationes cur eam amplectatur p. 625. sqq. vocis Hydalgo derivatio p. 627.
§. 3. Mos conferendi Nobilitatem in Imperio per instrumenta & diplomata admodum antiquus; p. 628. Objectio & responsio circa hanc sententiam ib. lex zenonis Imper. 629. Nobilitas per Codicillos acquisita leviter æstimata tempore Constantini p. 630. ordo equestris eodem tempore per diplomata collatus ib. nobilitatio à Papa facta ib. creatio per genus quoddam adoptionis in familiam p. 631.
§. 4. Nobilitandi formula per literas patentes in Gallia unde appareanr, p. 632. Henrici III. edictum ib. formula nobilitationis absq; pecunia p. 633. sq. ex quibus privilegia nobilium in Hispania & alia huc spectantia peti possint. p. 635.
§. 5. Nobilitandi formula per literas patentes in Anglia. p. 635. exemplum recens ex Rotulis de Belga ib. sqq. Diploma nobilitatis in Polonia collatæ p. 637. sqq. nonnulla de nobilitate ipsa observata p. 643. sq. conditiones nonnullæ, quando exteris conferuntur jura & privilegia nobilitatis non ipsa nobilitas. ib. Diploma Secretariatus. p. 645. In omnibus nobilitatis diplomatibus conferuntur insignia ut perpetuum & necessarium adjunctum p. 647. festiva carmina Richardi Bardensis. 648.

CAP. IX.

Divisio titulorum Fœminis Competentium.

§. 1. Forma literarum creationis Ducissæ in Anglia. p. 649. sq. Marchionissæ. p. 651. Comitissæ. ib. Vice Comitissæ. p. 652. Baronissæ. ib.
§. 2. Communicatio titulorum uxoribus à Maritis facta, p. 652. an & quocusq; hæ dignitates post mortem Mariti perseverent, ib. Ladies quæ & de quibus dicatur p. 653. dominæ vox. ib.

§. 3.

§. 3. Transmissio titulorum utriusq; sexus. p. 654 Fœminæ an in feudalibus dignitatibus succedant ib. speciatim annotatio de Anglia p. 655. sq. Mariti evecti ad dignitates Comitis vel Baronis jure descendente ad uxores suas p. 656.

§. 4. Transmissio titulorum majorum per assignationem. p. 657. observatur in specie in historiis Galliæ ib. de quibus temporibus ut intelligendum ib. Casus etiam aliquot in Anglia. ib.

§. 5. Transmissio titulorum per veram possessionem feudorum ad quæ fuerunt annexi; p. 657. singulare ejusmodi possessionis exemplum in Anglia in casu Arundeliæ Castelli ib. sq.

CAP. X.

Tituli qui sunt attributa Accidentalia.

§. 1. Officiariis dignitatibus fungentes initio Imperii Romani sæpius dicti nomine concreto. p. 660. Senatores vocati Viri Clarissimi ib. antiquioribus temporibus Illustres p. 661. Eques illustris apud Romanos de quibus dictus. ib. Eques splendidus & insignis ib.

§. 2. Mutatio significatus illustris & Clarissimi circa tempora Constantini. p. 662. Illustris nomen Patriciis additum, ib. Illustris & Clarissimi nomina posterioribus temporibus ita distincta, ut spectabilis nomen admiserint tanquam medium. p. 663. ad quæ tempora hæc restringenda sint. p. 664. infra Clarissimi elogium perfectissimi & egregii vocabula ib. perfectissimus primi, secundi & tertii ordinis ib. abstracta eorundem ib. titulus omnibus præmissis superior super illustris p. 665. distinctus ab Illustri ib. qui fuerint super Illustres ib. quando distinctio inter Illustres & super Illustres facta ib. Gloriosissimi nomen super Illustribus attributum Justiniani ævo p. 666. diserte distinguitur ab illustris nomine ib. Magnificentissimi Illustres qui. ib. Ordo equestris reductus ad proximum Clarissimatus gradum. p. 667. Græci in Imperio Orientali ut plurimum spectabilem verterunt περίβλεπτος ib. quandoque retinuerunt literis Græcis scriptum ib. eadem ratio cum nomine illustris ib. observatio quædam ad vocem ἰλλέστριος ex Græcorum ritualibus p. 668. attributa uno plura eidem personæ attributa ib. tituli in abstracto simul fuerunt in usu. ib. non tamen semper addita ib.

§. 3

§. 3. Præcedentes tituli sequentibus seculis variè usurpati. p. 669. specialia de voce Serenissimi. p. 670. Excellentissimi. ib.

CAP. XI.

De Præcedentia.

§. 1. Præcedentiæ causa & origo. 672. est vel ex senectute ib. vel electione & creatione. ib. eminentia in secularibus officiis unde dijudicata. ib. antiquissima præcedentiæ distinctio ex republica Judæorum ib. testimonia ex Mischajoth. præcedentiam in Republ. Judaica exhibentia ib. & sqq. tituli mere honorarii absque muniis & inde dependens eminentia à quo & quomodo traditi p. 674.

§. 2. Summaria designatio Legum Imperialium de loco & præcedentia secularium dignitatum. 674. an & quomodo hodienum obligent. 675. sq. observatio quædam autoris circa leges Justinianeas & Theodosianas p. 676.

§. 3 Leges & decreta de præcedentia in Anglia p. 677. decretum Parlamenti sub Henrico VIII. 678. sq. Rotuli istius Parlamentarii titulus p. 680. approbatio ex diario domus superioris ib. decretum de Baronettis p. 681. decretum circa controversiam de precedentia inter juniores filios ViceComitum & Baronum &c. ib. sqq aliud decretum in gratiam dignitatis Baronetti p. 6[illegible]. de præcedentia in Ecclesiasticis dignitatibus allegati scriptores ib. sq diploma Johannis III. de ordine Magnatum in Polonia. p. 686.

§. 4. Ubi Catalogi exhibentes praxin & consvetudinem in prærogativis legi possint. p. 687. Scriptores de Imperio ib. antiquo Ducatu Britanniæ ib. Angliæ ib. Commentarii in textus Legum præcedentiam concernentes. p. 688. alii Libri citati ib. sq.

§. 5. Antiquissima quæstio de præcedentia Judico aliter exercita inter temporales dignitates. p. 689. controversia de præcedentia inter Duces Warvvicenses & Buckinghamensem p. 690. de loco ex præcedentia Archiepiscoporum & Episcoporum in Anglia. ib. decisio controversiarum unde desumatur.

S. D. G.

Nota. Incuria typothetæ erratum esse in numerandis paginis à numero 17. ad numerum 70. præprimis verò observandum, numeros 72. & 62. cum iis quos includunt, bis repetitos; quo vero benevolum lectorem tædio corrigendi eximeremus, distinximus eos in Indice litera a & b. a priorem b. posteriorem indicantibus; Cæterum ut in superiori Romanus numerus Partem; barbarus paginam notat.

INDEX QUARTUS RERUM & VERBORUM.

Abassæus I. 102.
Abasseni vel Abassini ex Arabia I. 89. titulus & variatio nominis I. 90.
Abbates summoniti in Anglia II. 447. à comparitione absoluti II. 484.
Abdastartus I.73.a.
Abstracta nomina I.134.
Abthane II.606.
Ac-Bassa I. 92.
Accidentalia Magnatum nomina I. 2.
Ac-Tenura I. 29.
Adam Rex primus I. 14.
Adeling vid. Ætheling. Adel. II.617.
אדון I. 59 II.653.
Adjudicari Nobilem II.614.
Adonium Hebræorum plurale, significatione singulare I. 121.
Adorationis forma simulacrorum gentilium I.53.
Adoratio simpliciter enunciata quid innuat. I.54.
Adorari more Persarum I.54.
Adoratio in Imperio I.55.
Adulatores rejecti ab Alexandro severo I. 54.
Ægyptiorum historiis non deest Regum series ante diluvium I.8.
Ægypti Rex Caliphas capite plectit perjuros I.73. a.
Ægypti Rex Sesostis se vocat Regem Regum I.49.
Ægypti Reges olim dicti Pharaones I.71 .b. sub quo vixerit Iosephus ib.
Ægypti Reges dicti Ptolomæi I. 72.ib.
Ætheling de Principe Walliæ II.339. quis II.340.
Africanorum Principes quomodo vocentur I.99.
Agon Capitolinus II. 138. quando cessaverit. I 140.
Akuyonlu I.92.
Albus Rex aut Princeps I.86.
Albani Reges Sylvii dicti I.72.b.
Albanensium Principes dicti Karolowin I.72.b.
Alchabir I.99.
Alcoranus tradendus Ali per errorem traditur Muhameto I. 103.
Aldermannus II.343.345.seqq. eorum possessiones 353. 358.
Alexandri Macedonis diadema I.167.
S. Alexandræ conversio II.557.

Alexander Severus rejicit adulatores I.54. noluit adorari I.55.
Algebar dicitur de Nimrodo. I. 11.
Alghiabassi unus de Abassitarum familia I.100.102. denotat Principem verè credentium ib.
Ali doctrina Ottomannis exosa I. 103.
Alorus primus ex genere Gigantum Rex I.8.
AmaleKitarum Reges omnes Agag. appellati I.72.b.
Ambachi. II. 61.
Amici Imperatorum II.27.
Amicus Dei Abraham II.28.
Amicus Principis II. 28.
Ἀμιρεμμενής I. 100.
Ameras, Amera, Amir Dominum significat I.59.
Amir Principem notat I. 99. dicitur & de Sultano ib. nonnulli idem quod Admiralli &c. I. 100.
Amir Elmunim dicitur quandoque Mohometes I.100. sq.
Amiromenius I.100.
Amplissimus dictus Senatus. II.660.
Andronici junioris coronatio I.199.
Angliæ Regnum dicitur Imperium I. 36. non admisit vetustioribus temporibus Notarios publicos ex autoritate I. Imperatoris I. 40. omnia regna antiquitate superat. I.52.
Angliæ Regni tituli subordinati II 332.
Angliæ Rex Dominus Oceani Britannici I.35. dicitur & Imperator I 36. nulli subjectus I.39. dicitur Rex Regum I. 51. vindicat hunc titulum bello ib. Dominus dicitur Hiberniæ I.63. mutatio tituli Regii ib.
Angliæ Rex audit Defensor fidei I.76. est Caput Ecclesiæ Anglicanæ I. 83. non osculatur pedes Imperat. I.52.
Angliæ Regum unctio I.156. sqq. quando incœperit ib. ceremoniæ observatæ & preces apud vetustos I. 157. sqq. traditio de oleo quo unguntur I.159. coronatio eorum I.183. coronæ I.179.
Angliæ Reginarum unctio vetus I.159.
Angliæ Reginæ nomen scripsêre in sinistrum latus I 115. amiserunt titulum Reginæ I.117. rursum recepe-runt sqq. earum prærogativæ I.110.
Angliæ
Annulus à Papa Angliæ Regi missus I.63. sq.
Annulus datur Poëtis II. 134.
Antiochus Epiphanes dicitur Deus I. 70. destruit templa Dei &c. ib.
Antiquitas Orientalium affectata I.6.
Antonini nomen gratum I.73.b. recusatur ab Alexandro Severo ib.
Aphentes corruptum ex αὐθέντης I.98.
Apostoli nomen sæpius Papæ attributum I.94. etiam Episcopis ib.
Aqua & terra signum regiæ potestatis I.50.
Archiatorum formula Comitivæ. II.42
Archi Baro in Gallia II.272.
Archi Ducis tituli initium. II. 92. dicitur de Ducibus Austriæ ib. olim etiam de Wittekindo Saxonum Rege II 93. & Lotharing. Duce Brunone ib.
Archi Ducis titulus in Regno Neapolitano II.203. insigne pileus Ducalis II.104.
Archi Palatini in Imperio II. 103.

Ar-

Architon de Arabum Principe I. 30.
Arffüstar II. 189.
Armeniæ Princeps vocitatus Ἄρχων τῶν Ἀρχόντων I. 51.
Armigeri in Imperio II. 182.
Armigeri in Gallia II. 292.
Armigeri in Anglia II. 589. sqq.
Armigeri in Hibernia II. 603.
Assisa grandis II. 540.
Assyriorum Monarchiæ interitus & duratio I. 20.
Athel Anglicè II. 339.
Atturnati Reginæ Angliæ locus intra Bancum I. 120.
Atulphi I. 72. b.
Augere hostes I 68. b.
Augusti vox Iulii successoribus additur I 68. b. ejus derivatio ib. quid innuat ib. dicitur de Diis ib. dignitatis est nota I. 69 b. aliis quoque dicitur de Principibus ib. attribuitur Imperatoris uxori I. 107. Aviæ & Matri I. 109. Sorori I. 110. filiæ I. 112. concubinis ib.
Augustus non vult dici Dominus I. 57.
Augustalis Majestas quid I. 133.
Augusta ex speciali largitione Imperatoris dicitur Imperatrix I. 108.
Austriæ Ducis Diploma creationis II. 81. dicuntur Archi Duces II. 92. tituli hujus initium ib. forma pileæ & corollæ Austriacæ II. 93.
Aurum Reginæ Angliæ I. 130.
Αὐθέντης I. 98.
Αὐθέντης μέγας Sultan vocatus I. 98. adhibetur & in nummis I. 99.
Azemlar. I. 104.

B.

Baal. I. 73. a.
Baccalaurei vocis derivatio. II. 186.
Bachelette II. 288.
Bagdadi titulus Caliphæ primario retentus I. 96.
Bailessius I. 120.
Balcafturtus I. 73.
Balnei equites in Anglia. II. 580.
Banderium II. 194.
Bannus II. 200. unde derivetur ib.
Bannus in Hungaria II. 200. unde derivetur.
Banneria II. 270.
Banneretti in Anglia prout dicunt Barones II. 490.
Banneretti in Gallia II. 270. eorum requisita ib.
Banneretti quid II. 287. eorum creatio ib. sqq.
Banner-Herr II. 159.
Banrent in Scotia. II. 609.
Baro in Bohemia II. 202. Fridericus Barbarossa decidit controversiam duorum fratrum de Regno I. 83.
Baro in Imperio quis II. 155. varia eorundem juxta nonnullos divisio II. 156. sq. unde vox derivetur. II. 157. sqq.
Barones in Anglia II. 433. varia vocis significatio ib. Barones Spirituales II. 441. sqq.
Barones in Gallia II. 270. varia vocis significatio ib. restricta ad particularem dignitatem II. 271. antiquæ creationis ceremoniæ II. 275.
Barones in Hibernia II. 600.
Barones in Hispania II. 312. sqq.
Barones in Hungaria II. 199. eorum divisio ib.

Barones in Neapolitano Regno II. 205. habent privilegia ib. eorum creatio II. 206.
Barones in Polonia II.197.
Barones in Scotia II.602.
Baroniæ Capital. in Anglia II.434. 437.
Baroniæ recentiores in Gallia II. 274.
Baronissæ creatio in Anglia. II.652.
Baronetti II. 282.
Baronetti Equites in Anglia II. 581.
Baronetti in Hibernia II.601.
Βασιλεία quid I.135. communicata tribus Constantinopolitanis dignitatibus ib. Græci hac voce utebantur post Turcis subjectum Imperiũ I 136.
Βασιλεύς pro maximo titulo apud Orientes habitus I.20. sibi solis arrogarunt. I.33. assumptus & ab Angliæ Regibus I.35.
Bassa dicitur Dei gratia I.127.
Ac-Bassa apud Turcas. album dicit Dominum seu Capitaneum I.92.
ܒܪܙܡܐ I. 97.
Beg I. 96.
Beloigiam, Balulgiam nomina Presbyteri Iohannis I.89.
בני ארם.I.614.בני איש ib.
Belus unde derivetur I.14.
Benchi denotat Dominum I. 96. tribuitur vulgo Præfectis Provinciarum sub Magno Sultano ib.
Benglar. I.96.
Ber pro Barone II.271.
Bernicia II. 356.
Berosi historia non habenda pro supposititia. I. 6.
Billa II. 680.
Bithniæ Reges plurimi dicti Nicomedes I. 72. b.
Bodinus fallitur ex lege Alcorani præter Caliphas neminem vocari Dominum putans I.59.
Βοϊβοδοι II.196.
Bohemiæ Regnum jus habet Electoratus II.201. eorum Duces ib. Barones. II.202.
Boyaron II.197.
בעל I.19.
Britanniarum Comes Theodosii II. tempore II.51.
Britanniarum Dux quod civitates habuerit in symbolis II.57. sqq.
Britanniarum Vicarii Symbola Administrationis II.51.
Britanniarum Præsides Consular. II. 52.
Bucellarius II 286.
Bucellum II. 278.
Bulcoglar I.73. b.
Bulgariæ Principes dicuntur Cratevitz. I.74. b.
Bulcki I.73 b.
Bulla Papalis Angliæ Regi Henrico I. missa I.62. alia Henrico VIII. ob conscriptum adversus Lutherum librum cum subscriptionibus Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum I.79. seqq.
Burg quid. II.154.
Burggravii II.154. cœperunt in Imperio Germanorum ib. dicitur quoq; de Nobilibus ib.
Byzana II. 559.

C.

Cæsaris nomen unde derivetur I.65. b.

lin-

lingua punica Elephantem notat ib. cur Julius Cæsar, Cæsar dicatur ib. retinetur in titulis Imperatoris 166. Successores Julii eodem utuntur ib. fit appellativum & summam Majestatem indicat. l. 68. b. proprium Germanorum Imperatoribus l. 70. b.
Cæsar Regis titulum repudiat l. 27.
Cæsares dicebantur Principes l. 27.
Cæsaris vox attributa Imper. successori ll. 5. seqq. primus cui hæc vox imposita ll. 8. creatio ib. insignia ib. seqq. Eminentia ferè eadem cum Imperatoris ll. 9. plures sæpius Cæsares ib. num coronati fuerint ll. 11. sqq.
Caldera ll. 307.
Caligula manuum & pedum oscula primus acceptat l. 53.
Caliphatus jus l. 95.
Caliphæ nominis derivatio l. 96. tanquam titulus primarius retenta l. 94. interpretantur successorem vel vicarium ib. antiqui Papam ita vocarunt 16. usurpatur & de sacerdotibus inferioris ordinis l. 94. de Sultani Pontifice summo. l. 94. habitationis locus. l. 95. Caliphæ utuntur Cydari l. 194.
Cam cruorem denotat. l. 91.
Cameracensis Comitatus ll. 107.
Can non denotat divinatorem l. 92.
Candella. ll. 222.
Candidati exercitus dicti Martyres ll. 554.
Canuti Oceoni allocutio l. 35.
Capcanus Hunnorum Princeps l. 92.
Capillatium ll. 114.
Capitalis. ll. 222.
Capitaneus ll. 165. unde derivetur ll. 166.
Captal. Captalat ll. 222.
Caput Ecclesiæ Anglicanæ l. 83.
Caput Comitatus dicitur Castellum ll. 412.
Caput radiatum quid l. 171.
Caraculla Germanici affectat nomen l. 70. b.
Carachan l. 92.
Cara Denbet-Schah l. 92.
Cara oglan l. 92.
Carchan l. 92.
Cardarigas Persarum dignitas l. 92.
Carolo M. ejusq; successoribus datur titulus Regis. l. 30. Imperatoris Augustiq; nominibus utitur. l. 66. etiam Cæsaris l. 67.
Carolus V. agnoscit se Papæ vasallum. l. 45. jurat se fore Romanæ Ecclesiæ defensorem l. 82.
Carpisculus calceorum genus l. 69. b.
Casere Anglorum, denotat Cæsarem l. 67. b.
Castellum ll. 412.
Castellani in Gallia ll. 276. in Polonia. ll. 646.
Catholici nomen Regi Hispaniæ datur. l. 83. hujus tituli occasio l. 84. quando ipsis attributus ib.
Cavalleros. ll. 313. tria eorum genera ib.
Causin quid l. 167.
Celsissimi titulus unde desumatur l. 138.
Celsitudo l. 138. ll. 668.
Census equestris ll. 168.
Ceremoniæ in coronatione Orientis

Regum usurpatæ I. 198. sqq. in Occidentis I. 205. Regum in regno electitio juxta Pontificale Romanum I. 205. Reginæ cum Rege I. 219. Reginæ solius. I. 223. Reginæ ut Dominæ I. 224. Regis in consortem Reginæ electi I. 234. Regis Galliæ I. 236. Reginæ Galliæ I. 260.
Cestriæ Comes. II. 337. sq.
Chaganus vel Chajanus idem quod Cham I. 92.
Chaldæorum Reges Antediluviani I. 5.
Cham designat PrincipemDominum I. 90. quidam interpretantur vocem per Canem I. 91.
Chanaranges quid I. 92.
Chanoglan Filius Principis seu Domini I. 91.
Chazaria Taurica Chersonesus Veterum. I. 92.
Chevalies vid. Eques in Gallia.
Chlamys purpurea I. 171. 193.
Christiani Imperatores assumpserunt nomen Dei. I. 71. a. negatur ab aliquibus ib.
Christianissimi nomen dicitur de Regibus Galliæ I. 74. b. vocatur ita à Papa ib. attribuitur & Angliæ & Hispaniæ Regibus I. 75. b. Imperatori Romano & Regiæ Æthiopiæ ib.
Christi vox dicitur de Cyro I. 147.
Cidaris quid. I. 165. unde derivetur ib. Sultani Cidaris. I. 194.
Cinchis. I. 89.
Cingulo cingere quid. II. 315.
Clarissimus, II. 660. 662. Clarissimatus. II 664.
Claritas II. 668.
Clementissimus. I. 138.
Cleopatra Regina Regum. I. 51.
Cleta civitas inferioris Calabriæ. I. 73. b.
Clito. II. 338. unde derivetur ib.
Clitunculi vid. Clito.
Clodovæi unctio & oleum. I. 152.
Codicillus creandi comitem vulgarem primi ordinis. II. 35. Consistorianum. II 36. sacrarum largitionum II. 37. rerum privatarum. II. 39. patrimonii II. 42. Archiatorum II. 42. provinciæ II. 44. Syracusanæ civitatis II. 45. Neapolitanæ. II. 46. Comitivæ secundi ordinis. II. 148. Gothicorum Comitum. II. 49.
Comitatus. II. 410.
Comitis titulus in Anglia II. 341. 346.
Comites post Normannorum adventum in Anglia II. 379. vid. Earl.
Comites Palatini in Anglia vid. Earl.
Comes Personalis in Anglia II. 427.
Comitis veteris in Britanniæ Imperio insigne. II. 55.
Comites in Gallia. II. 229. 243. majores ib assumpserunt titulum Ducis II. 244. quidam retinuere II. 245 minores. II. 246. antiquiores ib. recentiores. II. 247. majorum investitura II. 232. 248. minorum. II. 248. sqq. nonnulla diplomata de hisce. II. 280. sqq.
Comites Feudatarii in Gallia. II. 247.
Comites Palatini in Gallia. II 258.
Comites in Hibernia. II. 599. paruere subditi. I. 47.
Comitis titulus in Hispania. II. 296. factus feudalis II. 304. creatio. II. 305. insignia ib. coronæ II. 310.

Comites in Hungaria II 199.
Comites in Imperio honorarii non feudales in tres divisi ordines II. 27. dicuntur amici Imperatoris & grati. ib. eorundem origo. II. 28. 60.
Comites imp. in sex divisi genera. II. 105
Comites Regni Neapolitani. II. 204.
Comes Parochialis.
Comites Principis. II. 160.
Comes Provincialis II. 151.
Comites Palatini II. 33. qui sint. II. 168. sunt vel cum territorio vel absq; territorio ib. feudalis deducitur ex consvetudine Francorum ib. sqq. Comites Palatini feudales in Imperio II. 112. sqq.
Comites Palatini Feudales cur à Francis deducantur. II. 146.
Comites Palatini absq; feudo II. 116. est titulus personalis ib. num acquiratur per professionem Legum Imperialium XX. annorum. ib. acquiritur & per bullam. II. 118. duo eorum genera ib. personalis alius II. 120. qui creent eosdem ib. synonymicæ hujus tituli voces. II. 121. extenditur quandoq; ad hæredes & successores. II. 123. sq. privilegia quædam ipsorum II. 124 legitimare liberos ib. creare Doctores &c. ib. forma creandi Doctores. II. 130. Poëtam laureatum II. 131. Notarium publicum II. 142. cur hic titulus ex Imperio Romano antiquo deducatur II. 146.
Comes Palatinus Rheni. II. 123 sqq. initium hujus tituli. II. 114 differentia ab aliis Comitibus. II. 116.
Comes littoris Saxonici. II. 55.
Comites absq; comitatu. II. 106.
Comites absq; additione nisi territoriorum suorum. II. 105. eorum investitura ib. sqq.
Comites Siantiarum II. 296.
Comites in Scotia. II. 606.
Comitissa in Anglia. II. 651.
Commarchani quid. II. 150.
Anna Comnena vocatur βασίλισσα. II. 49. 113.
Conde. II. 304.
Conciliis interfuere Comites. II. 31.
Confusionis linguarum tempus. I. 10.
Connaghtiæ Rex subdititius. I. 47.
Contenenementum. II. 442.
Constantius Julianum Apostatam creat Cæsarem. II. 10.
Constantini Numisma I. 38. Donatio Insularum Papæ facta I. 63. ab eo successores denominati. I. 73.
Coronati à Deo dicuntur summi Principes. I. 130.
Coronatio Angliæ Regum vetusta. I. 183.
Coronatio apud Occidentales quando cœperit. I. 176. quis coronet & ubi. I. 177.
Coronatio in orientis Imperio. I. 199. occidentis. I. 204.
Coronatio Poetarum. II. 135.
Corona Angliæ Imperialis dicitur I. 36.
Corona Aquisgranensis. I. 177.
Corona Mediolanensis I. 177.
Coronæ antiquissima mentio in Scriptura. I. 163. quomodo Hebræi & Græci vocent ib.
Corona Regis Ammonitarum. I. 163. sq.

Corona aliaq; ornamenta Regia Regi subordinato tradenda. l. 43.
Corona ex octo floribus contexta traditur Domino Manniæ l. 46.
Corona ex Pavonis pennis contexta mittitur a Papa l. 64.
Corona radians. l. 171.
Coronarum Regiarum variæ formæ. l. 197. Hispaniæ ib. Imperialis. ib. præprimis Angliæ Regum ib. sqq.
Corona triumphalis quid. l. 169.
Corona Comitum Localium non Palatinorum in Anglia. II. 425.
Corona Ducum veterum in Gallia. 232. 238.
Corona Ducis in Scotia. I. 603.
Corona oleaginea. II. 138.
Corona quercea. II. 138.
Cornubiæ Dux. II. 337. 338.
Crimen Majestatis quid. I. 134.
Crinis oblongus speciale insigne I. 215.
Oliver Cronvvell Regis titulum declinat assumpto Protectoris nomine. l. 17.
Jacobus de Croy Cameracensis Dux creatur. l. 85.
Crumvel vicem gerit Regis in Spiritualibus. II. 680.
Crux in Globo Imperatoris. l. 190.
Cubicularii Imperatricis eadē habent cum Imperatoris privilegia. l. 108.
Curopalates quid
Cynia. II. 366.
Cynchelme l. 181.
Cyneband l. 181.
Cyri in sepulchro inventa scriptura l. 49. modestior inscriptio. l. 52.
Cven l. 115. sqq.
Cvven. l. 115.
Czar. l. 37.
Czolo. l. 56.

D.

Dalmatiæ Principes dicti Carnovvitz. l. 74. b.
Dames. II. 653.
Danorum Reges olim appellati Skuldungi. l. 72. b.
دي l. 97.
Deæ dictæ Imperatrices l. 73. a. 112.
Decurio Nobilis. II. 617.
Defensor Ecclesiæ Romanæ Cæsar. l. 82. sqq.
Defensor fidei dicitur Rex Angliæ l. 75. sqq. causa hujus tituli, ib. tempus quo cœpit usurpari ib. Bulla Papalis ob hunc titulum. l. 76. omissus à Papa. l. 139.
Delmatius num Cæsar fuerit. II. 14.
Delphinus hæres Galliæ. II. 211. origo hujus vocis ib quandoq; præponitur & postponitur Ducis titulo. II. 114.
Delphinus Alverniæ. II. 212.
Delphinus Viennensis. II. 212.
Dei gratia (von GOttes Gnaden) inscritur titulis Magnorum Principū Regum Galliæ Hispaniæ &c. l. 125. sqq. communicatur subditis illustribus ib. est in titulis Ducum Saxoniæ, Bavariæ &c. l. 127. Hassiæ Landgravii &c. ib. Dominorum Spiritualium. l. 128. quando inceperit adhiberi l 130. nam Græcorum θεοφιλής ib.
Dei vox attributa Imperatoribus l. 57. 59. 70. Principibus in ipsa Scriptura l. 71.

Du-

Deitatis nomen in Regum assumitur nominibus; etiam Magnatum; immò privatorum. I. 73. 74. a.
Denominatio Regum fit quandoque ab eximio Prædecessore I. 71.
Comites in Derby Reges vocantur Marniæ. I. 47.
Deorum nominibus ad diversa regna applicatis prioribus temporibus Monarchæ intellectæ sunt I. 5.
Deorum simulacra osculantur gentiles. I. 53.
Despotæ I. 135 qui dicti. II. 19. sqq. hujus tituli usus. I. 21. Despotarum inauguratio I. 23.
Despota in Moldavia II. 196.
Diadematis à Corona differentia I. 161. quid sit 165. tribuitur Regibus Asiæ I. 166. Africæ. I. 167. antiquis Europæ I. 167. Romani an gestarint. I. 169. Imperii insigne I. 171. Diadema Constantini ib. sequentium I. 173. varia forma ib.
Digmata II. 616.
Dignitates sub Duce Sabaudiæ. II. 186. sub aliis Principibus Magnis. II. 183.
Dignitates Codicillariæ. II. 630.
Diocletianus præcepit osculare pedes. I. 53.
Diploma Hiberniæ Duci datum. I. 657. sqq.
Divi Imperatores post mortem cur nominati. I. 71. a.
Divinitatis Epitheton num deceat Christianos. I. 71. a. potest dici de Imperatoribus. I. 137. quid innuat ib.
Domina. II. 653.
Domini vox est Majestatica I. 57. fugitur ab Augusto & Tiberio. I. 56. & ab aliis. I. 59 recipitur ab aliis. I. 58. terræ possessorem denotat. I. 70. a.
Domini titulus Imperatori attributus. I. 57. qua ratione sumatur. I. 60. 61. sqq. scribitur quandoque Dominus I. 61. a.
Domini Hiberniæ. I. 63. a.
Domini in Anglia qui vocantur. II. 520.
Dominium Mundi nonnulli vocant Imperatorem Romanum I. 39. 58. item rerum Dominum. I. 58.
Domini Sangvinis II. 215.
Domus Campanarum. II. 364.
Domus pro partu Imperatorio. I. 86.
Don titulus Hispanorum II. 311.
Donatio Constantini Papæ facta ad insulas occidentis restringitur. I. 63.
Ducatus Germaniæ in Regna evexit Imperator. I. 42.
Ducatus quatuor eminentissimi in Imperio. II. 67. Francorum Imperii initio XII. habuit sub se Comites. II. 68.
Ducatus Magnus in Italia Florentiæ II 94. quando titulus hic cœperit ib.
Ducatus Retiarum conferendi formula II. 49.
Ducis vocis varia significatio II. 26. an à Germanis an antiquo Imperio II. 62. bellicum designat honorem II. 51. 69. præpositus in Italia Comitis titulo. II. 64.
Ducis titulus in Anglia II. 506. investitura 508. sqq.
Ducis titulus in Bohemia II. 201.
Ducis veteris in Britannia investitura II. 233.

Ducis Britanniæ olim inſignia II.58.
Ducis titulus in Caſtilia II.297. quomodo creentur ib. corona ib.
Ducis nomen quando in Gallia hæreditarum factum II.292. ſq.
Ducum in Gallia veterum creatio II. 231. corona II.232. recentiorum creatio II 241. coronæ. II.242.
Ducis titulus in Hiſpania II.296.
Duciſſa in Anglia.II.649.
Ducum in Imperio inveſtitura olim quomodo facta II 68. ſqq. formula Imperatoris inveſtientis II. 71. quomodo Papa in Italia Duces inveſtiat.II.72. ſqq. horum ornatus & indumenta. II. 79. num corona attribuenda II.80. inveſtiendi formula, qua Fredericus I. Henricum Auſtriæ Ducem conſtituit. II.81. alia Maximiliano uſurpata.II.83. alia à Ludovico adhibita. II.87.
Ducis titulus in Regno Neapolitano. II.203. pro inſigni habent corollam. ib.
Duces Romanorum aſſumunt oſculum à Militibus. I,53.
Dux Guiennæ. II. 222.
Dux feudalis in Polonia II.193.
Dux in Scotia.II.607.

E.

Earl. II.341. quando cœperit ib.
Earl poſt Normannorum adventum. II.397. dicuntur Comites ib. erronea & vera decorum appellatione opinio II.16. ſqq eorum diviſio in locales & perſonales II.382. ſqq. Locales non Palatini. II. 389. diplomatum formulæ. II.390. aſſignatæ obventiones. II. 404. formula creationis hiſce temporibus. II.409. honorariæ poſſeſſiones. II. 410. relevamenta II.412. inveſtituræ ornamenta. II.422, cinctura gladii ib. circulus aureus.II.425.
Earldorman. II. 341. 343. voces hujus ſynonymicæ II. 343. officium eminentius. II.347.
Earl. Murſchall.II.430.
Eber fuit Propheta. I.10.
Edelheit.II.617. Edelmack.ib Edeldō.ib.
Egregius. II.664. Egregiatus.ib.
Electores II.164. corundem Origo ib.
Elephas lingua Punica dicitur פיל I.65
Elfthrid quæ fuerit.I.118.
Elhabaſen.I.89.
Eminentia. II.658.
Emir. vid. Amir.
Enaſerlev. I.104.
Epiſcopatus titulus in Anglia. II. 472.
Epiſcopus Judæorum in Anglia.II.472.
Epiſtola Calo-Johan. ad Cōradū II.I.33.
Equites in Anglia.II.512 Balthie II.580. Baronetti.II.581. Baronetti. II.547. eorum creatio.II.548. Periſcelidis.II. 550. eorum origo ib.
Equitas Armados. II.319.
Equites de Alarde o de guerra II 520.
Equites aurati. II.168.
Equites aurei calcari in Hiſpania. II. 313. qui fiant ib. qui conferant titulum ib. ceremoniæ ib. recentiores. II.316. honor.317, privatio tituli ib.
Equites aurei velleris. II. 291.
Equites Banneretti. II 278.
Equites in Gallia II.278. vocis ſignificatio duplex, ib. varia equitum genera II.278. Equi-

Equites in Gallia Baccalaurei. II. 282. origo ib. creiati boperſona creãs II. 284. perſona recipiens dignitatem. II. 285. epitheti origo. II. 286.
Eques Galli Gallinacei. II. 291. canis. ib. pulchræ virginis in campo viridi ib.
Equites in Hibernia II. 601.
Eques in Imperio percuſſus II. 166. eorum privilegia II. 167. origo. II. 168. creandi ceremoniæ. II. 171. ſqq. in Pontificali Romano forma. II. 176. qui hanc dignitatẽ conferant. II. 180.
Eques S. Marci. II. 206. eorum creatio. II. 207.
Eques S. Michaëlis. II. 290. occaſio ib.
Eques ordinis ſtellæ ſeu Marianus II. 289. origo. ib. ſq.
Eques in regno Neapolitano. II. 202.
Eques in Polonia II. 197. II. 646.
Eques in Scotia. II. 610.
Eques in Suecia II. 190. creatio II. 191.
Eques Spiritus S. II. 291.
Erling. II. 341.
Eſcadero. II. 314.
Eſquire II. 292.
Eſquire in Anglia II. 589.
Equeſtris ordo apud Romanos II. 168. equites dicti illuſtres. II. 661. ſplendidi, inſignes ib.
Etheling. II. 341.
Εὐγένεια quid. II. 614.
Εὐγενής. II. 614.
Europæ Reges abſolute ſupremi I. 39. Principes ſignantur titulo Domini. I. 59.
Europæ Nobiles olim habuere ſcuta diſtincta per inſignia arbitraria. II. 616.
Excellentiſſimi. II 670.

F.

Falcones. I. 47.
Fellerſa in Scotia. II. 608.
Feſtum Regifugii. I. 16.
Feuda quid. II. 62. mos tradendi & origo ib. frequentia apud Gentes Boreales. II. 63. non ſemper primitus annexa Ducis titulo. ib. poſtmodũ pertua. ib. tandem hæreditaria & aliis titulis connexa. II. 66.
Feuda vexillaria. II. 70.
Filzaisne. II. 214.
Filiæ Regum geſtaverũt coronas. I. 113.
Fœminarum tituli. II. 640. hab... communicatos à Maritis. II. 65...
Fœminis jure nativitatis honorum tituli attributi. I. 107.
Francorum nomine Europæi, Germani, Itali intellecti. I. 73.
Francorum Regibus pluralis numerus uſitatus. I. 125.
Freye vom Adel II. 616. freye Adeliche Reichs-Ritterſchafft ib. eorum privilegio. II. 617.
Frontis alliſio affectus ſignum apud Polonos. I. 56.
Furca in Scotia II. 608.
Fuſtigatio perjurii pœna I. 72. & æquo ſancita. ib.

G.

Galilæa ſecta à Galilæo dicta. I. 59. nulli tribuit nomen Domini præter Deum ib. ſententia Autoris eapropter. ib.
Galliæ tituli. II. 209.
Gallia vetuit jurare per Reges ſuos. I. 73. a.
Galliæ Reges dicuntur Auguſti. I. 69. dicun-

dicuntur Christianissimi. I.74. b. quis primus eorum Rex Christianus.ib. utiturChristianissimi nomine in prima secunda & tertia persona ib quando hoc nomen cœperit de illis dici.75.b. dicitur Tilzaisne d'Eglise eorum unctio.I.152.sqq.
Galliæ Regum uxorum prærogativæ. I. 120.
Gazaria. I.93.
Gefürstete Grafe.II.160.
Generosus.II.619.Generositas ib.
[illegible] II.648.
Gentleman II 613.vocis origo.II.617.sqq.
Gentil in voce Gentilhome derivatio & significatio.II 617. sqq.
Gentiles qui ante Monarchiam Romanam. II.617.sq.
Gentilitas. ib.
Genuum Oscula in Orientis Imperio. I. 54.
Gens & Familia distincta apud Romanos II.618.
Genuflexio coram Principibus.I.55.
S.Georgii Martyrium.II 553.
Gerefas.II.350.
Germani Imperatores, quando cœperint uti voce Augusti.I.70.
Germanicus.I.69.b.
Germanici nomen perplacet Vitellio. II. 6.
Germanorum Imperatores non minoris æstimant titulumRegisquam Imperatoris.I.31.non invidentGallis titulum Imperii.I.32.
Gesithi II.347.
Gian Belal.I 88.
Giaria I.88.
אור II.621
Gladio fit investitura Regum. I.43.
Gladius Lancastrensis.I.47.
Globus insigne Regiæ dignitatis. I. 189.jungitur ei crux I.190. quod denotet ib sqq. quando ad occidentales Imperatores pervenerit. I.191.
Glob9 Regis Angliæ.I.192.Daniæ.I.193.
Glocestrenses Comites Compatroni Episcopi Landaffensis I.47.
Gloriosissimus. II 666.
Glycerius conversus.II.557.
Græci Imperatores se Βασιλεῖς vocant. I.28. affectarunt splendidiorem titulum præ Germanis.I.34. eorum titulus I.145.sqq.
Grand additamentum in titulis. II.312.
Grophiones. II.105.
Gravitas.II. 668.
Größerkeit.I.136. 131.
Gula Turcis turris.I.92.
Gylas quid I. 91.

H.

Hare Electum seu sponsum denotat. I.90.
Hauteff. II.669.
Hehgereves II.349.
Helena Constantini Mater Augusta dicitur.I.110. Inscriptio in ejus memoriam Neapoli ib.
Hellen.II.623. Hellenismus ib.
Helmstadiensis Academiæ Rector Comes Palatinus creatus.II.123.
Hemiromelin quid.I.100.
Heptarchia Anglorum.I.44.
Heptarchiæ tempore uxoresRegum dicuntur Reginæ. I. 119.
Herbã porrigere victoriæ signũ. I.50.

He-

Herologas. II.343.
Herodes Agrippa dicitur Deus.I.70.a.
Heroldes. II.349.
Heri nomen attributum Imperatoribus. I.58.
Herß-Könige dicitur de Alwino.II.347.
Herrn I.61.
Herzogs vocis origo incerta.II.68.
Hiberniæ tituli. II.596.
Hibernia donatur Angliæ Regi à Papa. I.62. dicitur Dominus Hiberniæ. Dominium Hiberniæ non minus quam regnum I.69. pro Domino Hiberniæ Rex; & pro terra Regnum dicitur. ib.
Hiberniæ ViceRex Sedano.I.48.65. habuit Reges subditos sqq.
Highneß.II.669.
Hispaniæ Rex dicitur Imperator.I.360. nulli subjectus. I.39. habet titulum Catholici.I.83. quis primus eorum unctus.I.161.
Hispaniæ leges circa titulos II. 321.
Hispaniæ tituli subordinati II 294.
Hoff-Grave.II.123.
Hoheit.I.136.
Holdes. II.349.
Homagium servitium significat. I.45.
Homagium ligium.I.65. non ligium ib.
Hominis vox pro Vasallo.I.45.
Hominium quid. I.45.
Honour. II.410.
Honores Comitum. II.411.
Hungariæ Regum unctio. I. 162.
Hungiar. Hunchar maximum nomen idem verè quod nobis Augustus.I. 102. primus qui hoc nomen assumpserit ib.
Hydalgos.II.303.314.319.II.627.
Hypatia quid. II. 13.

I.

Iapheti portio terræ quousque se extenderit. I.12.
Iehovæ vox ex mente Iudæorum non legenda. I.60.
Ignobilis. II. 614.
Illustratus. II.664.
Illustres Pontifex vocavit Reges. I.139. Angliæ Regi hunc titulum non sufficere putarunt subditi.I.140.
Illustres vocati Siciliæ Reges.I.84.
Illustres vocati Senatores Romani. II. 661. illustris eques.ib. idem titulus de Patriciis dictus.II.662.
Illustrissimus dicitur de Imperatore.I. 141. & aliis Regibus. ib.II.670.
ImanIarEcclesiæ Doctores. I.102.
Imir vide Amir.
Imperatoris vox de Ducibus dicta. I. 15.38. assumpta à Julii Cæsaris successoribus ib. attribuitur etiam, quæ desperatis rebus publicam vendicant libertatem.I.16.
Imperatoris nomen non semper præcedit in Numismatibus. I. 16. quandoq; præponitur quandoq; postponitur. ib. hujus ratio.ib. dicitur hoc nomen etiam de aliis Principibus.I. 39. Rege Angliæ. I.36. Galliæ.ib. Hispaniæ ib. Moscoviæ Ducibus I.37.
Imperatrix non fuit adorata I. 53. dicitur Augusta.I.68.b.107.sqq. eadem habet cum Imperatore privilegia. I. 108. dicitur Sanctissima, piissima, Clementissima. I.114.
Imperii socius.II.9.sqq.

Imperii ſucceſſoris tituli. vid. Rex Romanus.
Inaugurationis ceremoniæ ſummorum Principum. I. 146. Sultani. I. 194. Principum Muhamedanorum I. 195. Imperatoris Ruſſiæ ib.
Indorum Reges à Palibothra dicti. I. 72. b.
Indigenatus. II. 643.
Infangthief. II. 608.
Infans. II. 295.
Infantia II. 295.
Inferiores quidam nominantur à ſuperioribus proprio nomine. I. 124.
Inſignia Comitum & Ducum olim. II. 51. Conſularium. II. 53. præſidum ib. Magiſtrorum peditum & equitum præſentalium in Britannia. II. 55. Comitis littoris Saxonici ib. Ducis Britanniarum II 58.
Inſignia Nobilium facta hæreditaria. II. 615.
Inſcriptio literarum Iſaaci Angeli imperatoris Conſtantii Friederico Barbaroſſæ miſſarum. I. 33.
Invictiſſimus. I. 138.
In Tliki Imperator Tartarum I. 91.
Iſraelitarum Regni initium electivum I. 4.
Iſraelitæ poſtulant à Samuele Regem. I. 33. illorum Regum unctio I. 148. ungendi modus. ib.
Iſraelitarum ex Ægypto exitus. I. 71. b.
Iſpan. II. 200 II. 646.
Itho Baal. 73. a.
Judæorum enallage in epithetis DEI. I. 122.
Divi Julii Numiſma. I. 65.
Julianus Apoſtata prohibet ſibi dari nomen Domini. I. 58.
Juramentum per ſceptrum. I. 185. ſqq.
Juramentum Caroli V. I. 82.
Jurare per Principem ſuum. I. 72. ſqq. Deum. ib. Chriſtum ib. Evangelium ib.
Juris Conſulti Comites Palatini II. 117.
Jus habens imaginum olim dictus Nobilis. II. 614.
Jus paritatus. II. 518.
Jus Pontificis in omnes inſulas. I. 63.
El-Juſticia Hiſpanorum. II. 317.
K.
Kantiæ Regnum habuit ſuos Oiſcingos. I. 72. b.
Käyſer à Cæſare derivatur. I. 62. 66. b. idem ſignificat. I. 77.
Karakuyoalo. I. 92.
Karolovvitz Albanenſium Principes. I. 74. b.
Kaſſelbaſſalar I. 104.
Keder laomer habuit Reges ſubordinatos. I. 42.
Kenan ſepulchrum. I. 5.
[illegible] I. 92.
King Anglorum. I. 115.
Knape. II. 183.
Knabe. II. 591.
Kneight quid. II. 115. II. 522.
Κόμης. II. 29. explicatur Heſychio per Ἄρχων. II. 30.
רשירה I. 65.
Κύριος. I. 58. 59. 60.
Κύρια. II. 653.
Kuriack quid ſignificet. I. 59.
L.
Labarum. I. 139.

Λαμπρότατος. II. 667.
Land quid. II. 153.
Lady. II. 651.
Lanceſtrenſis in Ducem Aquitaniæ inveſtitura. II. 238.
Landanga quid. II. 112.
Landgravii. II. 152. ſunt quatuor. ib. cœperunt in Germania ib. ſigna eminentiæ ib.
Land-Herren. II. 153.
Lateratenſis Comes Palatii. II. 118.
Latinus quis. I. 136.
Laurea Poëtarum. II. 135.
Laurus triumphalis quibus data. I. 171.
Lazar appellantur Deſpotæ, Serviæ Turc. I. 73. b.
Lex Regia. I. 28.
Liber conſcribitur ab Angliæ Rege adverſus Lutherum. I. 75. a.
Ling. II. 339.
Lingua exciditur pejeranti per Evangelium. I. 72. a.
Linguarum confuſio quo anno facta ſit. I. 10. 14.
Lis Ludovicum II. inter & Baſilium Macedonem de titulo Regis. I. 30.
Literæ Ludovici. II. ad Baſilium. I. 30.
Lord de quibus dicatur. II. 510.
Lord Anglicum quid denotet. I. 61.
Lucani qui. I. 70.

M.

Mactoſche. II. 606.
Magiſter templi ſummonitus in Anglia. II. 474.
Magiſter Domeſticorum in aula Regum Francorum. II. 108. ſqq.
Magiſter Equitum & Peditum præſentalis. II. 53.
Magnates ſæpius à Deo ſuo dicuntur. I. 73. a.
Magnitudo. I. 136. II. 668.
Magnificus. II. 665. Magnificentiſſimi Illuſtres. II. 666. Magnificentia. II. 668.
Magnus Dux Etruriæ. II. 94. initium hujus tituli iniſtis Ducibus. ib. bulla Papalis, quæ hic titulus ei donatus. II. 94. Inauguratio horum Ducum. II. 100. dicitur de Rege Poloniæ. II. 104.
Mahumedani Imperatores dicuntur Domini. I. 59.
Mahumeti ſucceſſores Caliphæ dicti. I. 4.
Majeſtas quid innuat. I. 131. imperio Romano olim propria. I. 133. vocis derivatio. I. 136.
Majeſtatis vox in prima & ſecunda perſona uſurpata à ſummis Principibus I. 131. notat omne genus ſpecialis dignitatis ib ſqq. Ovidii de Majeſtate dicta. I. 132. propria olim Reipublicæ & Romanis Imperatoribus. I. 133. dedit occaſionem utendi aliis abſtractis. I. 134. Græcis exponitur per βασιλεῖαν. I. 135. unde formetur. I. 136. Catholica, Cæſarea ib. quando in Anglia uſurpata ſit. ib. non ſoli DEO propria. I. 137.
Majorazgo. II. 310.
Mameluchi qui fuere. I. 95.
Marck quid. II. 149. ſqq.
Marchio in Anglia. II. 427.
Marchio in Gallia. II. 262. quando titulus hic incœperit. ib. creatio. II. 264. coronæ. ib.

Mar-

Marchiones titulus in Hispania. II. 300. initium. ib. creatio. II. 301. insignia. II. 304.
Marchiones Imperii. II. 149. dicuntur à Marcha. II. 150. non a mare ib. unde deducendus eorum usus II. 151. distincti apud Francos à Comite & Duce ib. eorum insigne. II. 152.
Marchio Moraviæ. II. 201.
Marchio Neapolitanus II. 204.
Vier hohe Marggrafen. qui. II. 152.
Marchio in Scotia. II. 604.
Marchionissæ creatio in Anglia. II. 651.
Margus. II. 150.
Mareschallus Angliæ. II. 427.
Mariscalcia. II. 430.
Marocci Reges cur Xariffæ appellari velint. I. 97.
Marocci civitatem quis extruxerit. I. 111. Caroli Martelli Epitaphium I. 52.
Martyres dicti Candidati exercitus. II. 554.
Masch unctum significat. I. 90.
Maulæ Africanorum Principum titulus ex sanguine regio. I. 99. assumitur & à Rogeriò. I. Siciliæ Rege. ib.
Maurorum Regum titulus. I. 145.
Maximiliani jocus. I. 51.
Maximinius junior genuum, pedum & manuum acceptat oscula I. 53.
Megas Dux Imperii orientis II. 104.
Μεγαλειότης. I. 136.
Μεγαλοπρεπέστατος ἐλλόγιμοι II. 666.
Merovingi. I. 72. b.
Merovingorum ex linea nemo unctus. I. 154.
Mezentius offerri sibi jussit sacrifici[illegible]e. I. 70.
מלכים. I. 12.
Miles II. 189.
Milites vexilliferi in Anglia. II. 548.
[illegible]. II. 162.
Miremome'in. I. 100.
Mitra purpurea. I. 195.
Mitræ materia. I. 162.
Mirzah magnum denotat Dominum. I. 106.
Moldaviæ Wojewoda. II. 149.
Monarcha summus dicitur Rex Regum. I. 49.
Monarchia quasi ex naturæ lege observata. I. 5.
Monsieur de Delphino. II. 215. 216.
Moscoviæ Dux dicitur Imperator vel Czar. I. 37. non utitur hoc titulo in Epistola ad Regem Poloniæ ib. vocatur Dux Magnus ib 38. Princeps aut Rex albus. I. 86. sq.
כרר I. 13.
Mumilinus I. 100.
Mufti Archiepiscopus Turcarum. I. 103. exosus Persis ib.
Mundus vid. Globus.
Mundi Dominus. I. 33.
Murmelius dicitur Rex Marocci. I. 101.
Musulmin fidelem denotat. I. 102.
Musulmannus. I. 102.
Mustadeini magnus Sacerdos Persarum. I. 95.
Munsterus fallitur in sententia de Epistola Presbyteri Johannis. I. 90.

N.

N.

Nachin vocantur legati & vice Principes. I. 94.
Neapolitani Regni tituli. I.
Negusch. I. 88.
Nimrod communissima opinione primus post diluvianorum Regum statuitur. I. 9. Rex fuit Babyloniæ aut Assyriorum ib. initium ejus regni ib. alia ejus nomina. I. 12. dicitur & Orion. ib. Belus. I. 14.
Nisan. I. 106.
Noah ultimus à nonnullis Chaldæorum Rex Xusather dictus habetur, I. 9. dividit filiis suis terram. ib.
Nobilis qui dicatur. II. 613. sqq.
Nobilissimi nomen dicitur de Cæsara. II. 15. & aliis. 17. sqq.
Nobilitas civilis in quo consistat. II. 615. ejus acquisitionis variæ methodi ib. insignia ib.
Notarii publici autoritas. I. 40. non admissi in Anglia quasi ex autoritate Imperatoris vel Papæ ib.
Notarii publici in Comite Palatino creando forma. II. 142. in Anglia Cæsarei non admittuntur. II. 143. num Pontificis admittantur. ib.
Northumbriæ Comiti datur insula Man. I. 46.
Norvegiæ Regibus paruerunt Reges insulæ Man. I. 45.
Novus homo. II. 614.
Nummus Hebraicus. I. 62.
Nummi aurei, in quibus Henricus VIII. Angliæ Rex Defensor fidei dicitur. I. 82.
Numismatum Inscriptio Bruti & Cassii. I. 16. quorundam Cæsarum. I. 38. Constanti primum vocem Domini usurpantis. I. 58.
Nobilitandi mos per instrumenta & diplomata in Imperio. II. 628 sq. in Gallia. II. 632. sqq. Hispania II 635. Anglia. ib. Polonia. II. 636 sqq.

O.

Obsoleta Dignitatum nomina. I. 3.
Occidentis Imperatores amant potius titulum Imperatoris quam Regis. I. 29. ceremoniæ in coronatione. I. 205.
Octavianus à Romuli nomine abstinet. I. 17.
Odo onel Regis promissio Ulstriæ Comiti facta. I. 47.
Offeirad teulu. II. 340.
Officiorum tituli. I. 1.
Oissa. I. 72. b.
Oleum quale in Judæorum Regum coronatione. I. 147. Rabbinorum de eo traditio. I. 148.
Oleum quo Galliæ Reges unguuntur. I. 152. an à cœlo missum. ib.
Oleum quo Angliæ Reges unguntur ad cœlo missum. I. 159.
Oneale Rex & Regulus quid denotet. I. 47.
Oratio in unctione I. 158. in traditione Sceptri. I. 188. in inauguratione Regis Russiæ. I. 196.
Orbis terrarum divisio inter filios Noah. I. 9.
Orbis vocabulum pro Imperio

quandoque sumitur. I. 41. pro pago. I. 41.
Ordinatores Imperatores aliquando vocati. I. 32.
Ordo dignitatum in Imperio Romano. II. 187.
Ordo Equestris in Imperio. II. 617. privilegia ib. collatus tempore Constantini per Diplomata. II. 610.
Orientis Imperatores liberis suis ut plurimum imponunt Constantini nomen. I. 73.
Orientalium supputationis portentosæ causa. I. 6.
Orientales multos habent reges subditos. I. 44.
Orientis Imperatores suum βασιλεύς Bulgarorum Regi tantum concedunt. I. 32.
Orion. I. 11. 17.
Osculum pedum, manuum, genuum, labiorum Imperatorum. I. 53. causa hujus osculi ib.
Osculis fit salutatio. I. 54.
Osculum amoris signum. I. 54. unde mos hic Romam delatus. ib. in homagiis necessarium. I. 55. omittitur attamen Henrici VI. tempore ob pestem. ib.
Osculorum tria genera Wagenseilii. I. 56.
Ostro-Gothorum Reges affectant nomen plurale. I. 125.

P.

Padscha Turcis dicitur Rex Magnus. I. 101. vocant hoc nomine Imperatorem Romanum, Galliæ Regem. ib. unde vox derivetur II. 106.
Padscha Musulmin est Imperator Turcarum. I. 101.
Padescha Prestigrani idem ac Rex Apostolicus. I. 90.
Padischæ vocis origo. I. 106.
Palatini vocis derivatio. II. 108.
Palatini dicuntur Wajewodæ. II. 196.
Palla. I. 192.
Pan. II. 646.
Panovvre. II. 196. 646.
Pantidas. II. 314.
Papa dicitur ab antiquis Calipha. I. 94. hujus ratio ib. à Persis vocatur Runscha. I. 106. à Turcis Rumbeg. ib.
Papa Ducem investiens. II. 72. sqq.
Pares in Anglia. II. 518.
Pares Galliæ. II. 259. quando cœperint ib. numerus. ib. locus. II 260. privilegia. II. 261.
Pares sanguinis. II. 217.
Pater Patratus. I. 186.
Parthi assumpserunt nomen Regum Regis. I. 50. eorum Reges Arsaces dicti. I. 72. b.
Patriciatus in Gallia. II. 229. 260.
Patrimus. II. 316.
Patricii apud Romanos. II. 662.
Patres Patriæ dicti Imperatores à Senatu. I. 70.
Patronum Episcopatus esse innuit

ſpecialis Regiæ Majeſtatis notam in ſubdito. I. 47.
Pedum oſcula in Europa uſitata. I. 55.
Perjurii per Principis nomen commiſſi pœna. I. 71. per Dei nomen ib.
Penckert. II. 340.
Pennones. II. 261.
Perfectiſſimus. II. 664. Perfectiſſimatus ib.
περιβλεπτος. II. 667.
Periſcelis. II. 551.
Perſarum mos ſalutandi. I. 54.
Perſæ Ali adhærent. I. 102. propagata religio à Schach. Haccar. I. 103. ipſa doctrina quæ. I. 104. quomodo per contemptum à Turcis vocentur. I. 103.
Perſarum Imperatores ante Regnum dicti Scheich. I. 61. eorum corona. I. 166.
Perſis nudum βασιλεύς absque additamento proprium. I. 50.
Perſonæ in Anglia. II. 453.
Perſonæ claræ II. 660.
Perſonatus. II. 453.
Phaleg quando natus. I. 10.
Pharaonis nomen regius titulus. I. 71. à quo Ægyptii Reges ita dicantur. ib.
Φύαλις quid. II. 22.
Pila vid. Globus.
Pileus ducalis crinitus. II. 92. ejus forma. II. 93.
Piſcium ex aqua oblatio promiſſio Dominii apud Athenienſes. I. 50.
Plantagenest. II. 6.
Pluralis numerus ex Judæorum ſententia quid innuat. I. 122.
Pluralis numerus in loquendi formulis adhibetur à Magnatibus. I. 122. quandoque & ab inferioribus ib. plurativo alloquuntur Imperatores. Duces, Principes, Conſiliarios, Doctores ib. quandoque prima, ſecunda aut tertia adhibetur perſona. I. 124. Francorum Regibus uſitatus. I. 125.
Poetæ creantur à Comite Palatino. II. 131. datur laurea. II. 134. origo coronationis. II. 135. primus inter Germanos laureatus. II. 136. unde coronatio proceſſerit. II. 138.
Poloniæ Rex dicitur Magnus Dux. II. 104.
Poloniæ Regum unctio. I. 162.
Polonorum mos in frontis vocabulo. II. 56.
Pomum vid Globus.
Pontifex Romanus novo Regi mittit coronam, ſceptrum & bullam creationis. I. 43. pedem oſculandum calceo inducit ſerico. I. 55. omnes inſulas Chriſtianas Patrimonium Eccleſiæ Romanæ putat. I. 63. creat nobiles. II. 630.
Porphyra quid. I. 86.
Porphyrogenniti dicuntur Orientis Imperatores poſtremis ſeculis. I. 85. hujus cauſa ib. Principes Imperatorio ſanguine orti. I 85.
Poſnanienſis Palatinatus. II. 687.

Potentissimi qui dicantur. I. 142. II. 670.
Præcedentia summorum Principum. I. 267. in nominibus variorum regnorum non abs se invicem dependentium. II. 282.
Præcedentia in titulis subordinatis. II. 671.
Præfecti in Imperio. II. 51. sqq.
Præfecti Prætorio. II. 110. II. 663.
Prælati in Anglia. II. 443.
Prætorium. II. 110.
Presbyteri Johannes dicuntur quandoque Principes Asiatici & Africani. I. 90.
Presbyter Johannes Æthiopum. Abyssinorum Imperatoris titulus. I. 88. varia nomina ib.
Prestigiani. I. 90.
Preter John & Prete jane corrupta ex pretioso Gian. I. 88.
Primicerius Notariorum. II. 37.
Primieur Prince du Sang. II. 216.
Princeps supremæ potestatis nota. I. 27. sine injuria titulo Imperatoris uti possunt. I. 38.
Principes quandoque à colore sortiuntur nomen. I. 92.
Principis vox variè sumitur. II. 160. denotat in Imperio dignitatem juncto territorio ib. illorum tituli ad territorium applicati. 161. tribuitur qui aliis gaudeat dignitatibus I. 162. omnibus Statibus Imperii. I, 164.
Princeps in Anglia II. 333.
Princeps Asturum II. 294. creatio. II. 295.
Principes Coronæ II. 218.
Principis in Gallia titulus personalis vel nativitate vel creatione II. 218. feudalis. II. 219. prærogativæ datus à Rege Eduardo III. II. 222. Diploma ib. sqq.
Principes Galliæ Sanguinis. II. 215. origo tituli ib. eminent privilegiis. II. 216 locus eorum ib. insignia. II. 218.
Principes Gironæ. II. 295.
Principes Juventutis quid. II. 5.
Principis titulus in Regno Neapolitano. II. 202.
Princeps Principum. II. 50.
Princeps Salernitanus. II. 203.
Princeps Walliæ. II 332. sq unde hic titulus in Anglia ib. quando cœperit usurpari. II. 333. diploma alicujus creationis. II. 384. dicitur Dux Cornubiæ & Comes Cestriæ. II. 337. alii tituli. II. 338 tituli Saxonum tempore. ib.
Principium. II. 27.
Priores summoniti in Anglia. II. 474.
Prioritas nativitatis & electionis dedit causam præcedentiæ. II. 672.
Procer. II. 296.
Procomes in Scotia, II. 604.

Pro-

Procuratoris Reginæ Galliæ locus. II. 120.
Pro-Rex Galliæ. II. 235.
Protectorem Angliæ se vocavit Cronvvell. I. 27.
Proto-Nobilissimi. II. 18.
Protosymbolon Arabum Princeps dicitur. I. 30.
Provinciæ traduntur vexillo. I. 43.
Provinciales. II. 620. 623.
פרעה. I. 71.
Ptolomæus Lagi filius successoribus suis nomen Ptolomæi dedit. I. 72. b.
Ptolomæus Mathematicus distinctus à Ptolomæo Philadelpho. I. 72. b.

Q.

Quens. II. 243.
Queen quid. I. 115. sqq.
Queen Gold. I. 120.
Quercus Tarpeja. II. 140.
Quinquatria. II. 138.

R.

רך. I. 59. II. 653.
Radii Latii Regis quid. I. 162. sqq.
Radians corona. I. 171.
Rationabile auxilium. II. 539.
Referendarii. II. 112.
Reges alii supremi alii subdititii. I. 11. horum conditiones. I. 44.
Reges sæpius nomen suum à Dei habent. I. 73.
Regis titulus generaliter. I. 12.
Regis nomen ut denotat subordinatum Principem tribuitur vel Tenutariis Imperatoris vel Regum filiis. I. 42. Regis subordinati qualitas. I. 49. investitura ib.
Regis titulus supremus. I. 2. 41 44. Origo duplex. I. 4. generalis admodum. I. 11. exosus Romanis. I. 16. vitatur ab Imperatoribus 17. mox redit. I. 18. ab Occidentis Imperatoribus rursum ejicitur. I. 29. controversia de hoc titulo ib. ultimis annis Regis & Imperatoris tituli indifferenter usurpati. I. 32.
Regis titulus Aldermannis concessus. II. 356.
Regifugii festum. I. 13.
Reginæ appellantur Dominæ. I. 30. 114. Dea. 72. 112. denotat Imperatricem I. 103. vocantur Imperatrices. I. 111. viduæ servant nomen Reginæ aliis licet nuptæ ib. Regis titulus non Reginæ conceditur ab Hungaris Mariæ Ludovici Regis. I. 112.
Reginæ dotariæ. I. 121.
Regna vel bello acquisita vel electiva. I. 4. rejicitur hæc divisio. I. 13.
Regnum pro Republica Romana. I. 28.
Regum filii sunt Reges subditi. I. 48. sq
Reguli Normannorum tempore in Anglia. II. 341.
Relevium antiquorum Comitum Localium non Palatinorum post

mortem. II. 412. vid. Indicem. II. p. II. c. v. §. 11.
Religiosissimus. I. 139.
Respublicæ vetustissimæ Monarchicæ fuerunt. I. 13.
Rex Angliæ Defensor fidei
Rex fœmineus. I. 111.
Rex Galliæ dicitur Christianissimus. I. 741. b.
Rex Hispaniæ Catholicus. I. 83.
Rex Orientis Prophyrogenitus. I. 85.
Rex Primus num ante diluvium fuerit. I. 4.
Rex Regum & Magnus Rex qui dicatur. I. 49. 52.
Rex Romanorum quis. II. 5. dicitur Cæsar II. 6. quando initium impositionis hujus nominis ib. & sqq. insignia II. 8. sqq. Princeps Juventutis asseritur. II. 15. Nobilissimus. II. 17. Sebastocrator. II. 18. Despota absolutè II. 10. Rex Italiæ. II. 24. Germanicæ. ib. num. eandem cum Imperatore habeat potestatem. II. 25.
Ruo-hombre II. 311. creatio. ib. vexillum ib.
Riga idem quod βασιλεύς. I. 31.
Ritterschafft. II. 167.
Roffensis Episcopatus Patronus. I. 47.
Rogerius. I. Siciliæ Rex assumit titulum Africanorum Principum. I. 99.
Rolandum Comitem Palatinum volunt Galli. II. 112.
Romanorum Imperatores titulum Regis & Imperatoris indifferenter usurparunt. I. 32. vid. Rex Romanorum Cæsar. Imperator.
Romana Rice quid. I. 36. Aurealde. ib.
Romanum Imperium quousque se extenderit. I. 39.
Ῥωπάλισμα. I. 72. a.
Roturier. II. 632.
Rumberg. I. 106.
Runscha. I. 106.
Russiæ divisio. I. 87.
Russiæ Imperatoris regium insigne, I. 105. inauguratio. ib. titulus in inauguratione. I. 197.

S.

Sabæi. I. 89
Sacerdotum unctio I. 184.
Sacra Majestas. I. 135.
Sacratissimi vox olim adhibita. I. 140.
Salutandi Imperatores mos. I. 53.
Salutatio Conradi II. in congressu. cum Emanuele Comneno. I. 54.
Samaritani Antiochum Epiphanem appellant Deum. I. 70 a.
Sancita divalia quid. I. 71. a.
Sancti dicti Reges Christianorum. I. 138
Sanctissimus. I. 140.
Santilla. II. 300.
Sarus quid. I. 6. supputatio varia I. 7.

I. 7. & quidem veterum ib explicatio Sarorum & quidem di Pearson I. 8.
Sceptrum antiquum Regum insigne. I. 185. jurarunt per sceptrum. ib. usus Sceptri apud Persas. I. 187.
Sceriph honoris titulus ex Mahomete descendentibus. I. 97. eorum inauguratio ab Angelo. I. 160.
Schah Regi Persarum in specie tribuitur. I. 105. denotat Dominum Magnum. I. 106. jungitur aliis vocibus. ib.
Schahana Reginam notat I. 107.
Scheich Persarum. I. 105.
Scheich vir melioris notæ I. 61.
Scheriffi. II. 350. Scheriff. in Anglia. II. 515.
Schira. II. 354.
Scira. II. 350.
Scotiæ tituli. II. 603.
Scotiæ Regibus paruere Reges Insulæ Man. I. 45.
Scutarii. II. 293.
Scuta Europæorum Nobilium olim. II. 616.
Sebastocrator. I. 131. titulus Imperii successoris. II. 18.
Σέβαστος quid. I. 68. b. 107.
Secta Judæ Galilæi. I. 59.
Secretarius Regius in Polonia. II. 644. Secretariatus diploma. II. 645.
Sedale Regni. I. 28.
Segniors du Sang. II. 215.
Seith maxima observantia coluntur. I. 97.
Seir vel Scheich denotat Senicorem. I. 61. Ægypti Rex & alii ita vocantur. ib.
Sem secundum historias Græcas Patri Noah in Imperio successit. I. 9. regius ejus titulus. ib.
Semper Augustus. I. 68. b.
Senatores vocantur Clarissimi. II. 660. ipsi & uxores personæ claræ. ib. Illustres. II. 661.
Senatus dictus ordo amplissimus & clarissimus. II. 660.
Senex chalcus. II. 120.
Seniores qui dicuntur. I. 61.
Seraphi idem quod Sceriff in historiis Regum Tesse & Marocco occurrens. I. 97.
Serenissimus. I. 138. II. 669. sqq.
Serjeant. II. 590.
Seriphius Rex Marocci nominatur. I. 97.
Wilhelmus Serop capitur & truncatur. I. 46.
Serviens. II. 590.
Servus Apostolorum. I. 139.
Sid vel Cid. I. 99.
Sida Dominum indicat. I. 107.
Sieur quid. I. 61.
Signior. I. 61. II. 655.
Sigilli usus quibus convenerit olim in Anglia. II. 542. sqq.
Sigilli ulachami inscriptio. I. 92.
Sinceritas. II. 668.

Singularis numerus olim ab Imperatoribus adhibitus. I. 112.
Sir. II. 633. ex voce Κυρ derivanda. I. 62. titulus in creatione equitum Angliæ olim observatus. II. 531.
Sire. II. 215. antiqui Galliæ Barones ita dicti. II. 273.
Skieldungi dicuntur Danorum Reges. I. 72. b.
Snovvdoniæ Dominus. II. 332.
Solden vid. Sultan.
Sophi Persarum Schach Ismael juramentum maximum habet quod per caput ejus factum. I. 37. summum tenet in rebus Ecclesiasticis regimen. I. 96.
Sophi nomen primum attributum Persarum Regi Ismael Schah. I. 102. ejus origo. I. 103. quid significet. ib. sqq. non refugiunt Persæ Reges. I. 105.
Span. II. 646.
Speciosæ personæ. II. 662.
Spectabilis. II. 663.
Spectabilitas II. 664. 668.
Johannes Stanlejus accipit insulam Man. I. 47.
Σέφανον distinctum quid a στέμματι. II. 22.
Strongboa Comes Pembrockii Henrico Angliæ suspectus. I. 64.
Stylus Curiæ. I. 30.
Sublimitas miranda. II. 668.
Subregulus. II. 343.
Successoris Imperii certi varia epitheta. II. 5. sqq.
Sveciæ tituli. II. 189.
Suillæ carnis abstinentia. I. 10[illegible].
Sulanæ in Monasterio Constantinopoli inscriptio Michaelis Palæologi ejusque uxoris. I. 73. b.
Sultani Caliphas appellati. I. 95. idem sunt quos Soldanos appellamus. I. 98. ut primarium titulum Sultani vocem usurpat. ib. indicat Dominum. ib. adhibetur in vulgatis salutationibus. ib. quis primus hoc titulo usus fuerit. I. 99.
Sultani inauguratio absque coronatione. I. 194. ejus Tullipantus. ib.
Supani. II. 646.
Super illustris. II. 665. vocari ita possunt omnes Reges. I. 141.
Superstitio Judæorum in Syllabis. I. 60.
Sur Magni Sultani nomen. I. 102.
Surfac. I. 59.
Theodorus Syceota quis. II. 557.
Szlachta. II. 617.

T.

Talentum Hebræorum quid. I. 164.

Tangrolipax quid denotet. I. 99.
Tartariæ Princeps Cham. I. 90. ſqq. filii ejus quomodo vocentur. I. 91 dicuntur & Cham cum additamento. ib.
Tartari Septentrionales. I. 92.
Tavernicorum Magiſtri. I. 200.
Teggiur quid. I. 73. b.
Teggiurlar. I. 73. b.
Tempus antediluvianum dividitur in χρόνον ἀβασίλευτον & χρόνον βασίλευτον. I. 8.
Ac-Temur nomen Principis de ſanguine regio. I. 92.
Tenutarii Imperatoris. I. 42.
Terra & aqua ſignum regiæ poteſtatis. I. 50.
Teſmondi Regibus regis additur titulus. I. 47.
Thailand. II. 366. 434.
Thaini regis. II. 366.
Thanes quid II. 350. eorum bona. II. 362.
Thane in Scotia. II. 606.
Thaneland. II. 351.
Wilhelmus Thirning primus Juſtitiarius. I. 46.
Tiara quid. I. 165. Perſarum. ib.
Tiberii ſucceſſores volunt dici Joves. I. 53.
Tiberius fugit nomen Domini. I. 57.
Tilzaisne de l'Egliſe. I. 75.
Titolati. II. 202.
Tituli honorum quid ſint. I. horum diviſio in Eccleſiaſticos & ſeculares. ib. ſubdiviſio horum in ſupremos & ſubordinatos. ib.
Tituli Imperatorum augentur à provinciis. I. 65.
Tituli Imperatoris & Regis idem innuunt. I 29.
Tituli ſubordinati Imperii quid. II. 4. eorum recenſio ſummaria. II. 5. ſqq.
Tituli ſubordinati Angliæ. II. 332. ſqq. Bohemiæ. II. 201. ſqq. Galliæ. II. 211. ſqq. Hiberniæ. II. 596. Hiſpaniæ. II. 294. ſqq. Poloniæ. II. 196. ſeqq. Scotiæ. II. 603. Sveciæ II. 189.
Tituli ſummorum Principum mere accidentales. I. 65.
Toletana inſignia. I. 37.
Toſche. II. 606.
Tragædum quid. I. 167.
Trajani Numiſmatum inſcriptio. I. 42.
Tranquillus. I. 138.
Transmiſſio titulorum utriusque ſexus ex diſerta limitatione. II. 654. aſſignatione. II. 656. poſſeſſione territoriorum. II. 657.

Τροπαιόφορος dicitur. S. Georgius. II. 554.

Tropelophorus. II. 555.

Tullipantus Sultanorum. I. 194. Sultanorum Græcorum. I. 195.

Tunetanus Rex non osculatur Pauli. III. P. M. pedes sed genua. I. 54.

Tura Sabæa. I. 89.

Turban. I. 103.

Turcarum titulus. I. 143.

Turcæ Imperatores suos appellare solebant Constantinos. I. 73. a usurpant & Caliphæ nomen. I. 96.

Turris Babylonica cujus autoritate extructa. I. 9.

Tyrconel Regis literæ patentes. I. 48.

Tzophe. I. 103.

V.

Valet. II. 590.

Valvasor unde derivetur. II. 166.

Valvasor in Regno Neapolitano. II. 205.

Varonis titulus. II. 313.

Venationis studio jacta Imperii fundamenta. I. 14.

Venetia creat Equites S. Marci. II. 206.

Venetiarum Dux dicitur Altezza. I. 136. Dei gratia. 127.

Veredelen. II. 617.

Robertus de Vere creatur Marchio Dublinensis & Dominus Hiberniæ. I. 65. plenissimas habet prærogativas ib. & sqq. mox perdidit eum. I. 69.

Ælius Verus gessit Cæsaris nomen indicans successorem in Imperio. II. 8.

Vice Comes in Anglia. II. 515. Hibernia. II. 600. Hispania. II. 310. Scotia. II. 604. sqq.

Vice Comes feudalis in Francia. II. 265. quando cœperit. ib. tria genera II. 269. coronæ. II. 269.

Vice Comitissa in Anglia. II. 652.

Vidames. II. 269. idem ac vice dominus. ib. origo. II. 270.

Virgata quid. II. 364.

Viscounts. II. 265.

Visigothorum Rex successores suos vult dici Atulphos. I. 72. b.

Vitellio nomen Cæsaris non assumit. II. 66. b. Augusti distulit. ib.

Vizcondes. II. 310.

Ulstriæ Comiti promittitur obedientia Regis Odo Orel. 47.

Ulu Cham Magnus Imperator. I. 91. Ulucchami Tartar. epistola ad Mauritium Imperator. Roman. I. 92. titulus communis Dei fortitudo. I. ib. omnium hominum Imperator. ib.

Unchamum quidam Presbyterum Johannem nominant. I. 89. 90.

Unchrnchad. II. 340.

Unctio in coronatione. I. 147. usitata vetustissimis temporibus. ib. Rabbinorum de ea unctione Judæorum traditio. I. 148. non olim Reges omnes in uncti. I. 150. quando in Imperio initium sumpserit. I. 151. ejus modus. ib.

Unctio Regum Galliæ. I. 152. Britanniæ Magnæ. I. 156. Scotiæ. I. 160. Hispaniæ. I. 161. Hungariæ. I. 162. Poloniæ. ib.

Unctio Sacerdotum. I. 148. quid denotet. ib.

Ursa minor. I. 12.

Utlagh. II. 360.

Uxores summorum Principum iisdem cum eo titulis gaudent. I. 107. Angliæ attamen tempore quodam abstinuerunt. I. 118.

W.

Wajewodæ titulis in Imperio II. 155. in Moldavia. II. 194. notat ibi Capitaneum. II. 196. dicuntur Græcè βοίβοδοι; latinè Palatinus. ib.

Wajewoda in Polonia. II. 196.

Walliæ Princeps. II. 332.

Wapen-Briefe. II. 360.

Wehrhafft machen. II. 182.

Weith Insulæ Rex subditus. I. 47.

Welcki Knesi. I 37.

West Saxones non patiuntur Reginam juxta Regem sedere. I. 117.

Wielky Xiaize. II. 104.

Wohlgebohren. II. 619.

X.

Xariphi nomen in specie dicitur de Principibus Tesse & Marocco. I. 97. significat nobilem, illustrem &c. ib. non denotat proximum hæredem in Caliphatu. I. 98.

Xerxis legatus terram & aquam poſcens dejicitur in fontem. I. 12
Xiſuther ultimus Chaldæorum Rex antediluvianus. I. 6.

Y.

Your Honour. II. 660.
Your Grace. II. 660.

Z.

Zagazabo Imperator Æthiopum. I. 89.
Zamergan Maximus Hunnorum Princeps. I. 92.

F I N I S.

